

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

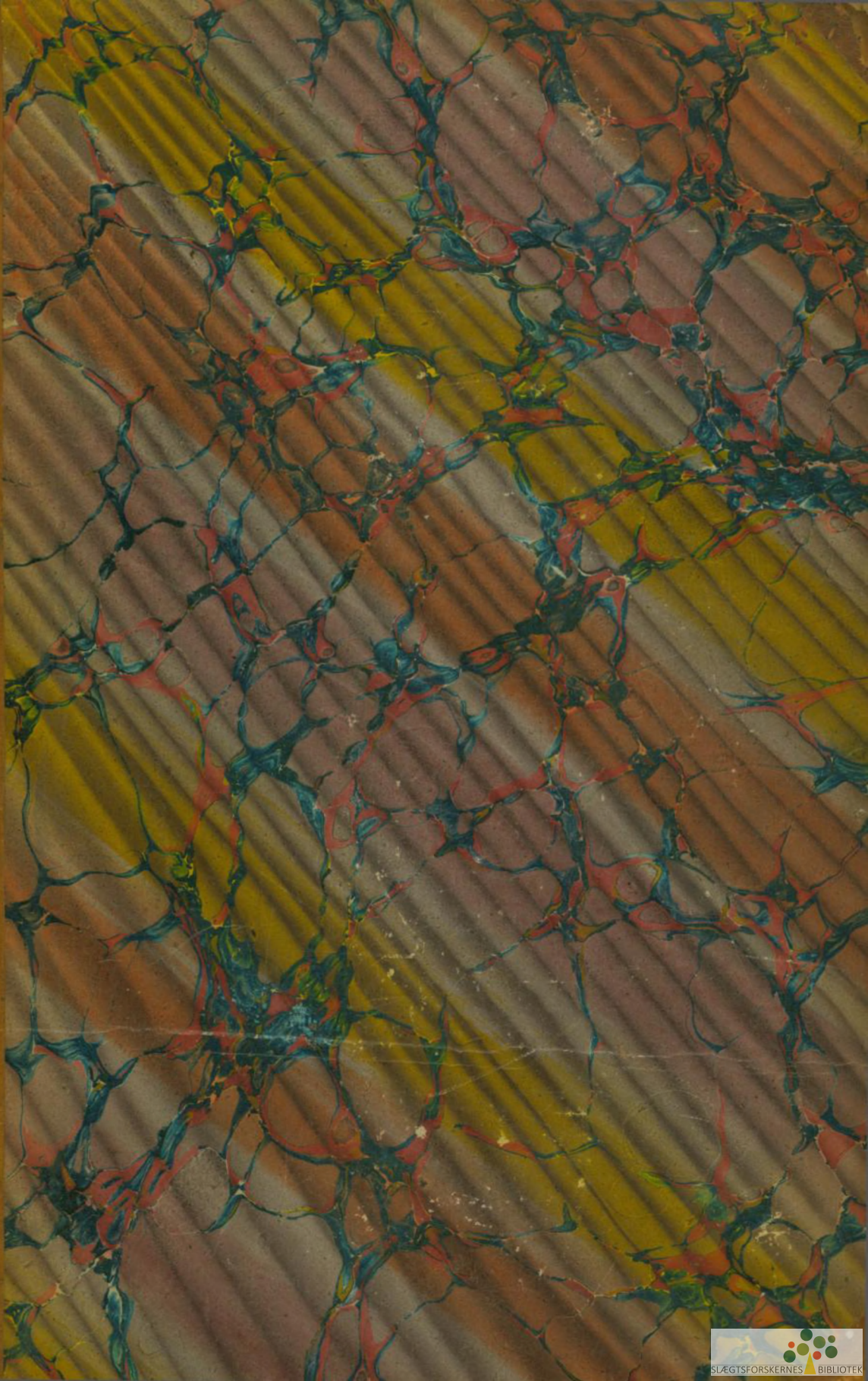
Ophavsret

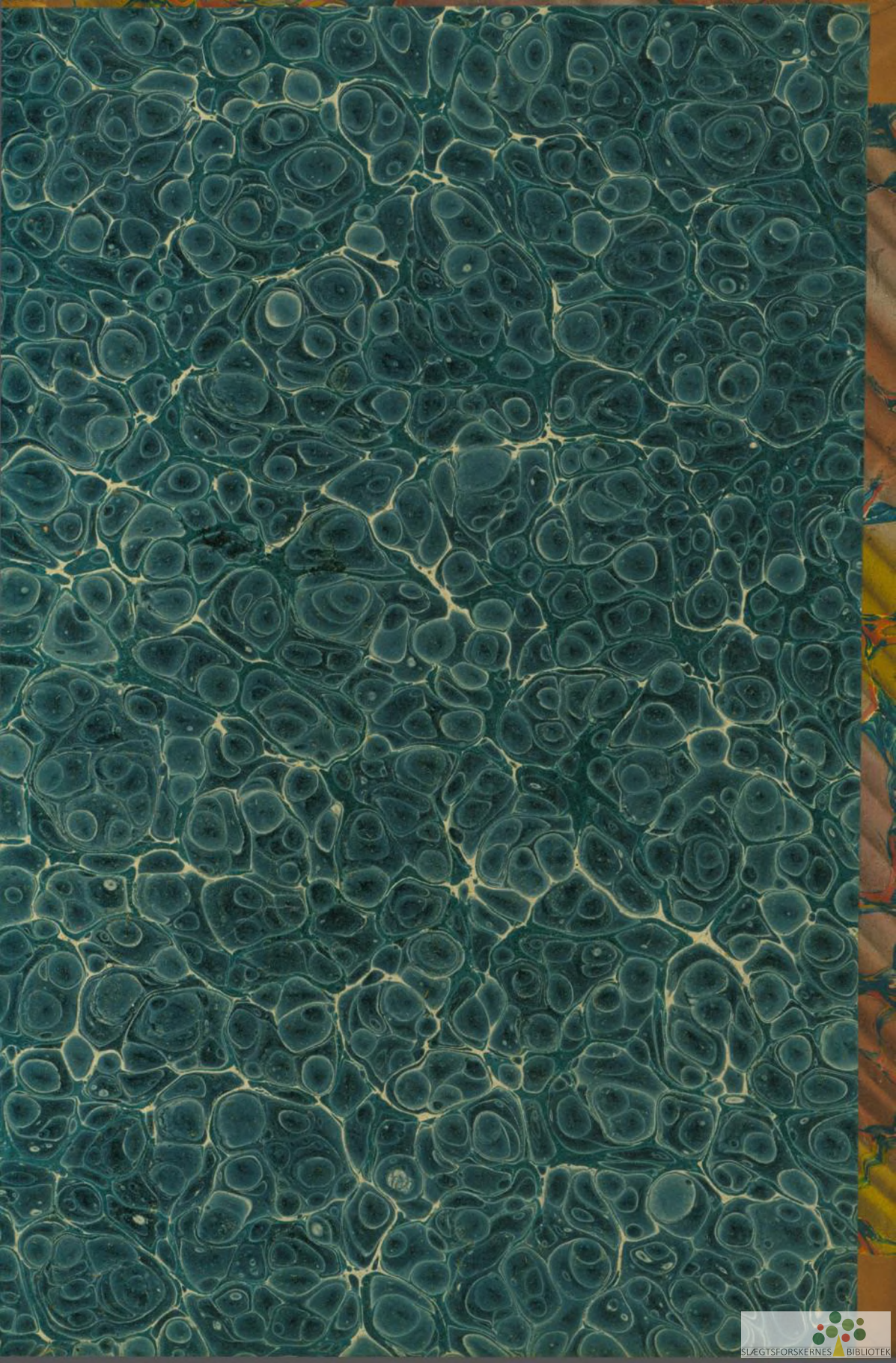
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

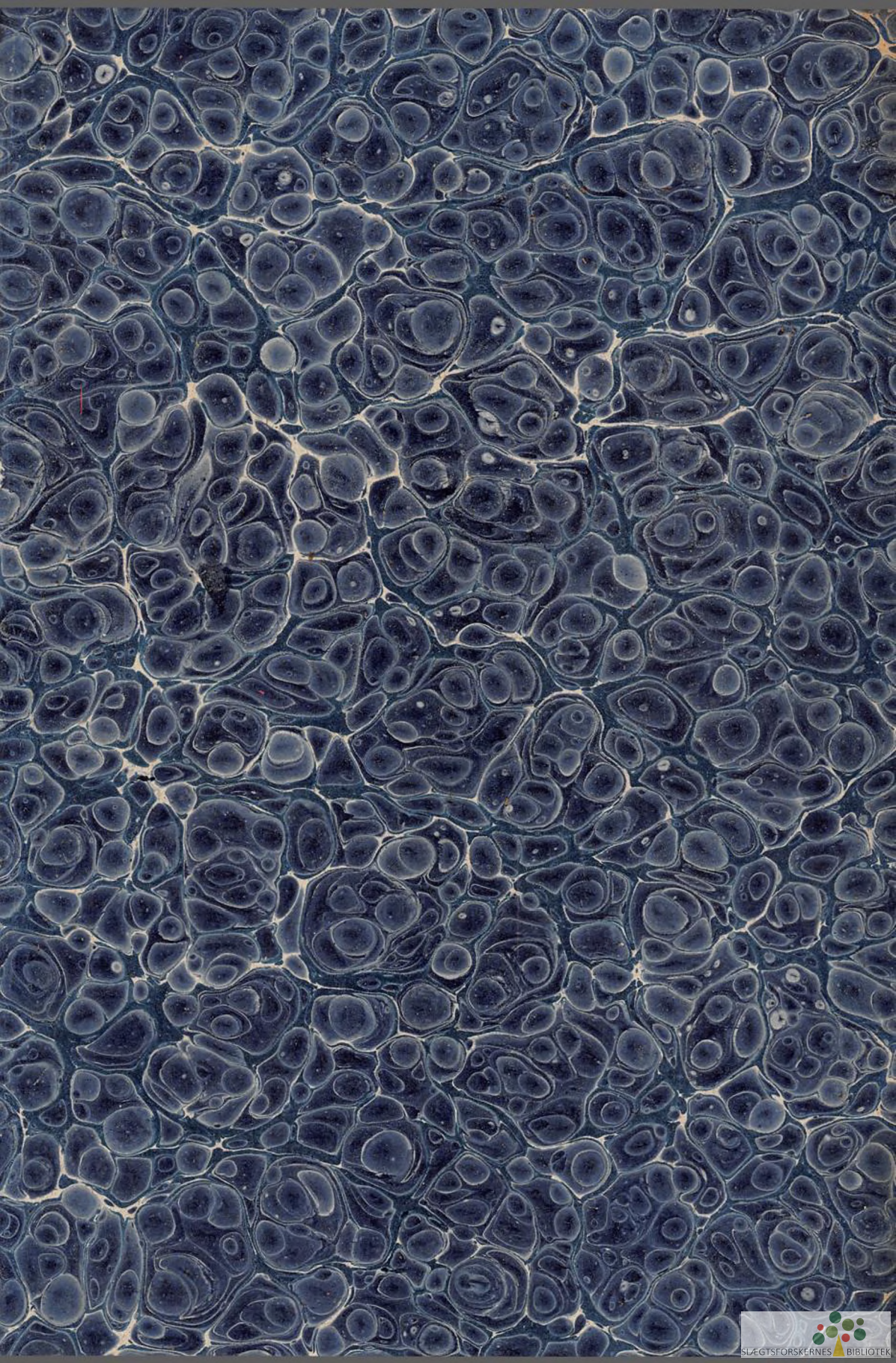
Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Tidende

for

Forhandlingerne

ved

Provindsialstænderne

for

Sjellands, Fyens og Lollands-Falsters Stifter

samt for

Island og Færøerne.

1ste Række: Journal over de daglige Forhandlinger.

1838.

Kjøbenhavn og Næskilde.

Trykt og forlagt ved Brødrene Berling.

1839.

Oversigt

over

de i Vestlisternes Stændersamling i 1858 foretagne Sager.

I. Kongelige Propositioner.

- 1) Udkast til en Plakat, indeholdende nogle yderligere Bestemmelser angaaende Brandassurancevæsenet for Landbygninger: I. 69—70, II. 220—231.
(Committee: Drewsen, Gredencop-Castenschiold, Haastrup, Benzon, Treschow. Referent: Treschow.)
- 2) Udkast til en Plakat, betræffende en forbedret Indretning ved Møller til Forebyggelse af Selsantændelse: I. 69—70, II. 202—220.
(Committee: Gamst, Drewsen, Røed. Referent: Gamst.)
- 3) Udkast til en Anordning, hvorved Forordningen af 26de October 1804 og Plakaten af 14de December s. A., som angaae Gjeldsforpligtelser, der indgaaes af Umyndige og Mindreårige, forandres: I. 70, II. 7—23.
(Committee: Aigreen-Ussing, Haagen, Salicath. Referent: Aigreen-Ussing.)
- 4) Udkast til en Plakat, indeholdende nærmere Bestemmelser om Omløben med Varer: I. 70, II. 388—434.
(Committee: Bruun, Foype, R. Sibenius. Referent: Bruun.)
- 5) Udkast til en Forordning om Jagten i Danmark: I. 70—71, II. 1404—1618.
(Committee: Reventlow, Hjeltefeldt-Laurvig, Tutein, Aigreen-Ussing, Haastrup. Referent: Tutein.)
- 6) Udkast til en Anordning, indeholdende en nærmere Bestemmelse af Lovens 5—3—18 og Plakaten af 18de Jan. 1788: I. 71, II. 434—475.
(Committee: Salicath, Haagen, Tillisch. Referent: Haagen.)
- 7) Udkast til en Plakat, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende det Sted, der i visse Tilfælde skal anses som en Trængendes Hødested: I. 71, II. 68—102.
(Committee: Birch, F. Keergaard, Stenfeldt. Referent: Stenfeldt.)
- 8) Udkast til en Anordning angaaende Straffen for Tyveri, Bedrageri, Falsk, og andre dermed beslægtede Forbrydelser: I. 71—72, II. 2334—2563.
(Committee: Bang, Salicath, Aigreen-Ussing, Haagen, Treschow. Referent: Bang.)
- 9) Udkast til en Forordning angaaende Straffen for falsk Vidnesbyrd og anden Meeneb: I. 71—72, II. 2564—2586.
(Committee og Referent: de samme som i Anledning af Nr. 8.)
- 10) Udkast til en Anordning, indeholdende Modificationer i Forordningen af 12te Juni 1816 angaaende Straffen af Fængsel paa Vand og Brød: I. 72, II. 2586—2589.
(Committee og Referent: de samme som i Anledning af Nr. 8.)

- 11) Udløst til en Plakat, indeholdende nærmere Bestemmelse af Straf for dem, hos hvem uskemplede Spillekort forefindes, uden at der med disse er spillet eller handlet: I. 72, II. 173—182.
(Committee: Knudtson, Hempel, Benzou. Referent: Benzou.)
- 12) Udløst til en Forordning for Danmark angaaende Indførelsen af en Skibsætning af Jord-
eieboerne m. v.: I. 72—73, II. 2086—2133.
(Committee: Birch, Langkilde, Scavenius, Haastrup, Mattiesen. Referent:
Scavenius.)
- 13) Udløst til en Plakat, hvorved bestemmes en foreløbig Selvendigtgørelse af Resultaterne af den nye
Matrikul for Danmark: I. 72—73, II. 2154—2178.
(Committee og Referent: de samme som i Anledning af Nr. 12.)
- 14) Udløst til en Forordning angaaende Journalforingen ombord i danske Skibe: I. 81, II. 1075—1136.
(Committee: Knudtson, Sandholdt, Stensfeldt. Referent: Stensfeldt.)
- 15) Udløst til en Forordning angaaende Behandlingen af en bortbleven Persons Formue: I. 81,
II. 1031—1074.
(Committee: Rasteb, Rye, Schmidt. Referent: Rasteb.)
- 16) Udløst til en Plakat angaaende en forandret Bestemmelse i Lovgivningen om Alimentsbidrag
til uagte Børn: I. 81, II. 33—68.
(Committee: Birch, F. Keergaard, Stensfeldt. Referent: Keergaard.)
- 17) Udløst til en Forordning for Kongeriget Danmark angaaende det offentlige Kasse- og Regnskabs-
væsen i Almindelighed: I. 81—82, II. 1818—1813.
(Committee: Wegener, Bang, Povelsen, Haagen, Tillisch. Referent: Bang.)
- 18) Udløst til en Forordning for Kongeriget Danmark, indeholdende adskillige Bestemmelser angaaende
Kunstsue-Oppebørseleer og de Oppebørseleer i Kjøbstæderne, der ere af samme Slags som de, der paa
Landet vedkomme Kunstnerne, m. v.: I. 81—82, II. 1813—1910.
(Committee og Referent: de samme som i Anledning af Nr. 17.)
- 19) Extract af Udløst til en Anordning angaaende det under det danske Cancelli henhørende Kasse- og
Regnskabsvæsen, med Undtagelse af det, som angaar Brandforsikringen, men med Tilføining af
den Nødtighed, som for adskillige med Retspleien og Stiftsvæsenet forbundne Indtægter bliver at
afsætte til Rentekammeret: I. 82, II. 1910—1935.
(Committee og Referent: de samme som i Anledning af Nr. 17.)
- 20) Extract af Udløst til en Forordning for Kongeriget Danmark angaaende det under det Kongelige
General- og Handelskammer og Commerce-Collegium henhørende Kasse- og Regnskabsvæsen: I. 82, II.
1935—1949.
(Committee og Referent: de samme som i Anledning af Nr. 17.)
- 21) Udløst til en Plakat, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende nogle Appellen i criminelle
Sager vedkommende Punkter m. m.: I. 82, II. 521—570.
(Committee: Salicath, Rye, Stensfeldt. Referent: Salicath.)
- 22) Udløst til en Plakat, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende Forbud imod Rejsepasses Ud-
stedelse: I. 82, II. 183—202.
(Committee: F. Keergaard, Stensfeldt, Poppe. Referent: Stensfeldt.)
- 23) Udløst til en Plakat angaaende Forbedring i Landskolelærernes Laar i Danmark, I. 82—83,
II. 475—520.
(Committee: Birch, Nyuster, Lerche, Reventlow, Danneffjold-Samsø. Re-
ferent: Nyuster.)
- 24) Udløst til en Anordning, betræffende nogle Modificationer i den nu bestaaende Lovgivning om Er-
hvervelse ved Hævd: I. 83, II. 2243—2291.
(Committee: Aigreen-Løssing, Stibsted, Haagen. Referent: Stibsted.)
- 25) Udløst til en Anordning, indeholdende Bestemmelser til Conservation af Skjode- og Pantebøger
m. m. i mødende Mykkestiftskilde: I. 83, II. 282—293.
(Committee: Samst, Haastrup, Stensfeldt. Referent: Stensfeldt.)
- 26) Udløst til en Forordning, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende Fremmedes Handelsberet-
tigelse: I. 83—84, II. 733—783.
(Committee: Bruun, Prætorius, Knudtson. Referent: Prætorius.)
- 27) Udløst til en Plakat angaaende det almindelige Kornmaals Indførelse paa Bornholm: I. 84—89,
II. 1—7.
(Committee: Marxmann, Rask, Aigreen-Løssing. Referent: Aigreen-Løssing.)
- 28) Udløst til et Reglement angaaende en Bygningscommission i Reikiavik paa Island: I. 89—94
II. 24—32.
(Committee: Poppe, Knudtson, Finn Magnusen. Referent: Poppe.)

- 29) Udkast til en Anordning angaaende Oprettelsen af en Evangsarbejdsanstalt i Århus paa Færøerne: I. 449—452, II. 722—726.
(Committee: Tillisch, Rynster, Algreen-Ussing. Referent: Tillisch.)
- 30) Udkast til en Anordning angaaende Communal-Bekjendelsen i Rjødrubov: I. 793—853, II. 2637—2778.
(Committee: Bang, Prætorius, Algreen-Ussing, Knudtson, Lindstorff. Referent: Algreen-Ussing.)

Førend disse trede Lovudkast forelagde den Kongelige Commissarius Forsamlingen en allernaadigt Bekjendtgørelse om Resultaterne af dens i Sessionen 1835—1836 afgivne allerunderdanigste Betænkninger og øvrige indgivne Andragender (I. 23—47).

II. Private Propositioner,

i Anledning af hvilke Petitioner ere bleve indgivne til Hans Majestæt Kongen.

- 1) Stenfeldts Forslag om Forandring i den Raade, hvorpaa Armeen foresnes med Skots: I. 95—105, II. 102—173.
(Committee: Svane, C. Keergaard, Ahlefeldt-Laurvig. Referent: Keergaard.)
- 2) Drewsens Forslag om de mosaiske Krossbæjnderes Balgbarhed til Stænderforsamlingerne: I. 105—128, II. 570—656.
(Committee: Rynster, Trefchow, Algreen-Ussing. Referent: Algreen-Ussing.)
- 3) C. Keergaards Forslag om skadeligt Bands Afledning og om Afbenyttelsen af det paa Eng Jorder værende Band: I. 128—151, II. 657—710.
(Committee: C. Keergaard, Madsen, Friis, Lerche, Rosenorn-Lehn. Referent: Keergaard.)
- 4) Stenfeldts Forslag om Udvidelse af Sidstrupgaardss Hospital for Afstøbige: I. 152—166, II. 2195—2215.
(Committee: Stenfeldt, J. Keergaard, Vovelsen. Referent: Vovelsen.)
- 5) Stenfeldts Forslag om Forandring i Henseende til Lidsbetingelsen for Forsørgelsesrettens Erhvervelse *): I. 183—218, 224, II. 711—722.
(Committee: Birch, Langkilde, Tillisch. Referent: Tillisch.)
- 6) Andragende fra Oidernanden og Biskopperne for Kjøbenhavns Stræderlaug om Ophævelse af Reser. 3die Decbr. 1743, forelagt af Algreen-Ussing: I. 224—238, 302—304, II. 300—372.
(Committee: Knudtson, Algreen-Ussing, Herforth. Referent: Algreen-Ussing.)
- 7) Algreen-Ussings Forslag om begge de danske Provindsialskander-Forsamlingers Forening: I. 271—288, II. 1950—2086.
(Committee: Bang, Lutain, Haagen, Svane, Drewsen. Referent: Lutain.)
- 8) Algreen-Ussings Forslag om Rigets Binantvæsen: I. 288—290, II. 1245—1304.
(Committee: Lutain, Trefchow, Lerche, Herforth, Bang. Referent: Lutain.)
- 9) Skibsteds Forslag om Baudsteders Udvidelse og Udbygning: I. 304—314, II. 2314—2326.
(Committee: Langkilde, Skibsted, J. Keergaard, Scavenius, Benzon. Referent: Scavenius.)
- 10) Andragende fra nogle Underrets-Procuratorer paa Bornholm om Forbedring i Underrets-Procuratorernes Kaar, forelagt af Rardmann: I. 336—351, II. 877—913.
(Committee: Salicath, Haagen, Paastrup. Referent: Salicath.)
- 11) Stenfeldts Forslag om Fængslernes bedre Indretning, og Salicaths Forslag om Baretægtsarresternes Forbedring: I. 355—372, II. 794—831.
(Committee: Salicath, Stenfeldt, Hempel. Referent: Stenfeldt.)
- 12) Hempels Forslag om, at Examen for Brandevindbrandere maatte ophæves eller for Hjerns Bedkommende afholdes i Odense: I. 418—420, II. 293—300.
(Committee: Bjærrer, Trefchow, Hempel. Referent: Trefchow.)
- 13) Stenfeldts Forslag om de Kongelige Lovudkasts tidligere Meddelelse: I. 436—438, II. 727—732.
(Committee: Stenfeldt, Algreen-Ussing, Bang. Referent: Algreen-Ussing.)
- 14) Hempels Forslag angaaende Robbervæsenets Act til at lade dets Værr omfore ved de saakaldte Robberfærre, og

*) Resten af dette Forslag, som oprindeligen gik ud paa en Revision og Forandring af Sattigshøjgaard, blev deels tagen tilbage af Proponenten, deels ikke antagen af Forsamlingen.

Ende Andragender om Ophævelse af Kjælsføretiet i Ulmibelighed, fra Kobbersmedene i Lellands og Kallfers Kjøbstæder, og fra Kobbersmedene i endeel af Sjællands Kjøbstæder, forelagte af Svane: l. 577—585, ll. 2225—2242.

(Committee: Svane, Gamst, Tutein. Referent: Tutein.)

- 15) Langklids Forslag om Forandring i Plac. 18de April 1828 angaaende Pligtarbejde til Kirkerne: l. 655—663, ll. 2215—2224.

(Committee: Langklid, F. Keergaard, Birch. Referent: Keergaard.)

- 16) Svanes Forslag om Regler for Politiets Myndighed til at foretage Hønsundersøgelser: l. 664—669, ll. 1001—1031.

(Committee: Bang, Algreen-Ussing, Trefchow. Referent: Bang.)

- 17) Herforth's Forslag om en nærmere Bestemmelse af de Deputeredes Functionsid: l. 687—689, ll. 998—1001.

(Committee: Herforth, Deichmann, Algreen-Ussing. Referent: Herforth.)

- 18) Haagens Forslag om Talletoriet's Ophævelse: l. 690—691, ll. 2590—2637.

(Committee: Haagen, Algreen-Ussing, E. Keergaard. Referent: Keergaard.)

- 19) Salicath's Forslag om nærmere Bestemmelser angaaende almindelig Pantfætning: l. 691—694, ll. 989—997.

(Committee: Salicath, Trefchow, Haagen. Referent: Haagen.)

- 20) Andragende fra Psikereksadvocaterne om Forandring i Frd. 7de Martz 1827 angaaende de dem tilkomende Salaries, forelagt af Salicath: l. 708—713, 727, ll. 831—856.

(Committee: Haagen, Trefchow, Skibsted. Referent: Haagen.)

- 21) Andragende fra endeel Procuratorer ved Landsoder- samt Hof- og Stadsretten om Forbebring i deres Kaar, forelagt af Algreen-Ussing: l. 715—727, ll. 856—876.

(Committee og Referent: de samme som i Anledning af Nr. 22.)

- 22) Tutein's Forslag om Tidendrets og Journalers Forsendelse med Posten: l. 727—738, ll. 2778—2800.

(Committee: Tutein, Deichmann, Dannefskjold-Samsø. Referent: Tutein.)

- 23) Andragende fra adskillige Hofstræmmere, Svende og Lærlinge i Kjøbenhavn om Afgang til at erhøide Borgerkab som Hofstræmmere, forelagt af Algreen-Ussing: l. 760—769, ll. 2291—2302.

(Committee: Prætorius, Salicath, Stenfeldt. Referent: Stenfeldt.)

- 24) Finn Ragnusens Forslag om nogle nye Lovbestemmelser angaaende den islandsk Handel: l. 917—944, ll. 2302—2314.

(Committee: Hoppe, Tillisch, Prætorius. Referent: Hoppe.)

III. Private Propositioner,

i Anledning af hvilke Committeeer ere bleve nedsatte, uden at nogen Petition blev indgivet.

- 1) Andragende fra Mag. J. C. Lindberg om almindelig Samvittighedsstraf for Præster og Menigheder i Danmark, forelagt af Algreen-Ussing, og

- 2) Andragende fra 9 Sognepræster i Sjællands Stift om Sognestraf i kirkelig Henseende, forelagt af Trefchow: l. 255—270, ll. 1137—1245.

(Committee: Birch, Mynster, Trefchow, Bang, Tillisch. Referent: Mynster.)

- 3) S. Christensens Forslag om, at den en 60aarig Gaardmand tilbaade Ret til at faae en Søn fri for Arigtjeneste maa udbides til de Gaardmænd, der ere 50 Aar gamle: l. 314—319, 322, ll. 385—388.

(Committee: Tillisch, Haastrop, Drewsen. Referent: Tillisch.)

- 4) Gaardmand Niels Knudsen's Andragende om, 'at en 60aarig Gaardmand, der ingen Søn har, maa faae en Karl fri for Militærtjeneste, naar han vil indsette ham til Universalarving, forelagt af Haastrop: l. 319—322, ll. 372—384.

(Committee og Referent: de samme som i Anledning af Nr. 3.)

- 5) K. Sidentus's Forslag om Kjøbstadhaandværkernes Beskyttelse i deres Rettigheder, og

- 6) Andragende fra Stomagermester J. N. Hansen i Slagelse om nogle Bestemmelser i Henseende til Bevillinger for Landhaandværkere, forelagt af Rede: l. 397—406, ll. 913—928.

(Committee: Bruun, E. Keergaard, Svane. Referent: Keergaard.)

- 7) S. Sibenius's Klage over de Indskrænkninger, der ere paalagte hans Rørigsbrug: I. 460—470, 576, 586—597, II. 783—790.
(Committee: Algreen-Ussing, Bjerre, Stenfeldt. Referent: Stenfeldt.)
- 8) Sempels Forslag angaaende de endel Brandvinsbrændere udenfor Odense tilkommende Rettigheder: I. 470—478, 597—607, II. 2184—2189.
(Committee: Algreen-Ussing, Bjerre, Stenfeldt. Referent: Stenfeldt.)
- 9) Paastrups Forslag om Indskrænkning af Antallet af jordløse Huse, og
- 10) Drewsens Forslag til en friere Benyttelse af Jorder, paa Landet: I. 478—496, 958—959, 963—964, II. 2826—2836.
(Committee: Lutein, Bang, Birch, Povelsen, Drewsen. Referent: Lutein.)
- 11) Svanes Forslag om Krammaredernes Affkælfelse i Sjællands Stift;
- 12) Trende Andragender om Krammaredernes Ophævelse, fra Borgerrepræsentanterne i Callunborg, Nykøbing i Ddsherred og Solbet, forelagte af Ræsteb; og
- 13) Andragende om Krammaredernes Ophævelse, fra Borgerrepræsentanterne i Slagelse, forelagt af Ræde: I. 535—553, II. 790—794.
(Committee: Voigt, Bruun, Stenfeldt. Referent: Stenfeldt.)
- 14) Bruuns Forslag om Ophævelse af Agerlovene: I. 561—574, 958—959, 963—964, II. 2818—2826.
(Committee: Bang, Haagen, J. Keergaard. Referent: Haagen.)
- 15) Andragende fra endel Ijandefavere af kongelige Obligationer af det engelske 3 pCt. Raam angaaende den fremtidsige Indløsning af bemeldte Obligationer, forelagt af Algreen-Ussing: I. 607—623, 880—882.
(Committee: Bang, Lutein, Algreen-Ussing. Referent: Lutein.)
- 16) Andragende fra Hollands Rørre-Vereds Bedoere om Nedsættelse i de Broenge, de betale i Raskov, forelagt af F. Jørgensen: I. 637—642, 738—743, II. 2190—2195.
(Committee: Billehjem, Reventlow, S. Sibenius. Referent: Sibenius.)
- 17) Andragende fra Kæsefor og Bykriber Sæmheyder i Odense om Oprettelsen af en Kæseforfælingsanstalt, forelagt af Bruun: I. 642—650, II. 2179—2184.
(Committee: Scavenius, Algreen-Ussing, Bruun. Referent: Scavenius.)
- 18) Andragende fra 39 Repræsentanter i Selskabet for Trykkeskjedens rette Brug om nogle Forandringer i Trykkeskjedens-Regningerne, forelagt af Bang: I. 695—708, 958—963, II. 2801—2818.
(Committee: Haagen, Algreen-Ussing, Reventlow, Salicath, Lutein. Referent: Algreen-Ussing.)
- 19) Fire Andragender fra endel Jubbannere paa Færøerne om Afgang til at erholde Actier i den kongelige Handel paa disse Her, forelagte af Tillisch: I. 947—954, II. 2827—2834.
(Committee: Tillisch, Haagen, Knudtson. Referent: Tillisch.)

Af disse 19 Propositioner bleve Nr. 3, 7, 8, 11, 12, 13, 16 og 17 tagne tilbage af Proponenterne, efterat de vedkomne Committee havde afgivet deres Betænkninger; Nr. 15 toges tilbage inden Committee afgav sin Betænkning, paa Grund af de af den Kgl. Commissarius meddelte Oplysninger; og Betænkningerne over Nr. 9, 10, 14 og 18 kom, af Mangel paa Tid, ikke under Forhandling.

IV. Private Propositioner,

i Anledning af hvilke Committee ikke ere bleve nedsatte, eller som af Proponenterne ere tagne tilbage *).

a) Propositioner, indgivne eller optagne af selve Forsamlingens Medlemmer.

- 1) Drewsens Forslag om Indgivelsen af en Taladresse til Hans Majestæt Kongen: I. 47—68.
- 2) Andragende fra Formændene for Høier-Corporationen i Nisøbenhavn m. H. om Markter paa Smør-Forstager, forelagt af Algreen-Ussing: I. 166—183.
- 3) Grevenkop-Castenskjold's Forslag om Offentliggjørelse af Amts-Fattigbestyrelsernes Indberetninger og Regnskaberne for Amts-Fattigkæderne: I. 218—224.

*) De Andragender, som strax ere afgivne til allerede nedsatte Committee, ere ikke optagne i denne Fortegnelse.

- 4) Andragende fra endel Landhaandværkere, Gaardmænd og Huusmænd paa Bornholm om fuld-
men Røringsskied for Haandværksstanden sammesteds, forelagt af Raafsch: l. 239—248.
- 5) Andragende fra Høster-, Bærtskuusholder- samt Reel- og Bryghandler- og Rugbrødsbager-Corpo-
rationerne i Kjøbenhavn om Ophævelse af den de Kongelige Ritters-Bejante tilhaaede Ret til uden
Borgerskab at drive visse Røringøve, forelagt af Pjerre: l. 249—255.
- 6) Andragende fra Ræmner Schøne i Bordingborg om et andet Stattelignings-System for Kjøb-
berne, forelagt af Rye: l. 290—298.
- 7) Andragende fra Stubbejøbing Byes Communal-Bestyrelse om, at Stubbejøbing maatte blive und-
taget fra Bordingborg og Gaabens Færgefæders Tueret til Færgefarten imellem Sjælland og Fal-
ster, forelagt af J. Sidenius: l. 323—330.
- 8) Langtilbes Forslag om Sanktafsløsen af Skolejorber: l. 330—336.
- 9) Thomsens Forslag om god Orden ved Høveriets Udførselse: l. 351—355.
- 10) Andragende fra 25 Sognefogder om Tillæg i den Erstatning, de have for deres Forretninger, fore-
lagt af Rye: l. 378—394.
- 11) J. Sidenius's Forslag om Ophævelse af Examen for Brændevinsbrændere: l. 406—418.
- 12) J. Sidenius's Forslag om en Præmie for Skibe, som bygges paa danske Værfter: l. 422.
- 13) P. Rielsens Forslag om Vedligeholdelsen af de mindre Landveie og Biveient: l. 422—427.
- 14) Andragende fra Borgerrepræsentanterne i Ålbens og nogle Bekkermøller angaaende Meddelelse af
beneficium pauperum, forelagt af Bruun: l. 427—435.
- 15) Ryes Forslag om Grundferme for den dømmende og magistralske Myndighed: l. 435—449.
- 16) Rodes Forslag om Ophævelse af den Rettighed, der er tilhaaret de Kjøbmænd i Provindsstæderne,
der handele med Korn, til at anlægge Brænderier: l. 452—459.
- 17) Andragende fra endel Gaardførere paa Langeland om Fæstegodssets Overgang til Selveienedom og
Høveriets Afkæffelse, forelagt af P. Christensen: l. 499—512.
- 18) Andragende fra de høverigjørende Bønder paa Søbyholms Gods om Høveriets Ophævelse, fore-
lagt af J. Jørgensen: l. 512.
- 19) Andragende fra Svanninge Sogns Beboere om Høveriets Ophævelse, forelagt af Hildebrandt:
l. 512—513.
- 20) J. Jørgensens Forslag om Huusmændenes Pligtarbejde: l. 513—522.
- 21) J. Jørgensens Forslag om, at Lægdsmandene maatte befries for at hente Rarckpenge paa Amt-
stuen, naar de hør 2 Mile fra denne: l. 522—524.
- 22) Andragende fra nogle Biskere paa St. Jørgensbjerg ved Roskilde angaaende Jifteriet i Jøsefjor-
den, forelagt af Thomsen: l. 533—559.
- 23) Drewsens Forslag angaaende Veitrafik og Jriterier: l. 559—561.
- 24) Benjens Forslag om en Revision af den nu bestaaende Tænde-Lovgivning: l. 623—636.
- 25) Langtilbes Forslag om, at de Weimøller, der ere opførte siden 1813, maatte belægges med Sank-
tafsløse: l. 650—655.
- 26) J. Keeragaards Forslag om Gjenindførelsen af den før Forordn. 5te Jan. 1813 gjældende Mynt-
fod: l. 669—687.
- 27) Andragende fra 10 Grosferere i Kjøbenhavn om Godtgjørelse for det ved engelske Tøndemøntioner
af Bæver og Skibe i Aaret 1807 lidte Tab, forelagt af Aigreen-Nesing: l. 743—760.
- 28) Andragende fra Herringsløse Bymænd om Forandring i Forordn. 29de Octbr. 1794 § 37 angaaende
Kortfalgelsen af optagne Kreaturer, forelagt af Thomsen: l. 769—772.
- 29) Andragende fra Kjøbenhavns Grosferer-Societets Committee om Godtgjørelse for Sundtolven af
visse Bæver, som igjen udpassere igjennem Sundet, forelagt af Knudtzon: l. 772—792.
- 30) Andragende fra endel Kjøbmænd i Stubbejøbing om fuldstændig Forordningsret i Henseende til
Hempeligtlige Bæver, forelagt af J. Sidenius: l. 853—861.
- 31) Andragende fra endel Kjøbmænd i Stege om fuldstændig Forordningsret i Henseende til stempe-
ligtlige Bæver, forelagt af Rye: l. 882.
- 32) J. Keeragaards Forslag om Forandring i den gjældende Myntfod: l. 862—876.

b) Propositioner, indgivne fra Rønd udenfor Forsamlingen.

- 1) Fra J. C. Bruun i Kjøbenhavn, angaaende frit Røringssbrug: l. 525.
- 2) Fra samtlige Haandværkscorporationer i Maribo om Kjøbstadsaaandværkernes Beskyttelse
mod Landhaandværkernes Indgreb i deres Rettigheder, og fra adskillige Laug sammesteds om samme
Gjenstand og om Kramværkernes Afkæffelse: l. 525.
- 3) Fra entlediget Præs. A. Esmarck om at forhjælps til, igjen at indtræde i et geistligt Embede:
l. 525.

- 4) Fra Skolelærer Mattielsen i Meebølle angaaende de Skatter og Afgifter, som formrentligen med Retten ere ham affordrede før hans Skoleløb: l. 525.
- 5) Fra Skolelærer Mattielsen i Meebølle angaaende hans Indtagter: l. 525.
- 6) Fra Peder Christiansen om, at der maatte tilstaaes Jordemødrene Winterføder til en Kø: l. 525.
- 7) Fra Steffen Hansen i Sønder-Lougelse paa Langeland om at maatte forhjælpes til 3 Eyr. Land, som mangle i den Jord, han har kjøbt: l. 525—526.
- 8) Fra Skolelærer Mattielsen angaaende en Communal-Beskyttelse paa Landet: l. 526.
- 9) Fra edderl Bageren i Røfens; Ribbelsart, Bøgense og Odense om, at Formalingssafgiften af Hvedemeel maatte nedfattes: l. 526.
- 10) Fra Destillateur Rium i Kjøbenhavn om Offentliggjørelse af Magistratens Regnskaber m. m.: l. 526.
- 11) Fra nogle Gaarde i Hjortefring angaaende Overholdelse af deres formrentlige Privilegier: l. 526—535.
- 12) Fra nogle Medlemmer af det mosaiske Troesfællesskab om, at der maa tilstaaes Menighedens Medlemmer Ret til at vælge deres Repræsentanter og Taxatorer: l. 526.
- 13) Fra tre Møllere paa Eghorseng om en strengere Lovgivning mod nye Møllers Opførelse: l. 893—894.
- 14) Fra Brændevinsbrænderne i Odense om, at Godtgjørelse for Udførsel af Brændevin maatte sættes lige med Indførselsconsumtion: l. 894.
- 15) Fra Brændevinsbrænder J. Jensen i Ryskjøbing i Obshered angaaende Opførelse af Beskæmningen i Plaat 31te Octbr. 1802 om forhøjet Consumtionsafgift af Kraart Korn: l. 894.
- 16) Fra Pastor Børresen i Røsbjerg om Forandring med Hensyn til den tvungne Skolegang: l. 894.
- 17) Fra Keergaard til Ryskjøbing angaaende at hans Gaards Jorder ikke udgjøre det Areal, som er ham tilføjet: l. 894.
- 18) Fra Brænderne, Frederikslund og Brænderholm Godsens høverigjørende Bønder om Høveriets Afløsning: l. 894.
- 19) Fra 10 Grundeiere i Kjøbenhavn om, at de Skatter, der ere Leierne paalagte, maa indtrædes hos disse selv: l. 894.
- 20) Fra Lundbygaard Godsens høverigjørende Bønder om Høveriets Afløsning: l. 894.
- 21) Fra Capitain Stodtshede om Midler til Forebyggelse af de Drabagerier, som foregaa ved Salg af Smør i Trær: l. 894.
- 22) Fra Sognefogderne P. Hansen i Abbeved og N. Witthusen i Besterlund om, at Sognefogderne maatte erholde en hjælpende Søn fri for Militair-Tjeneste: l. 894.
- 23) Fra edderl Beboere af Korfeldt og Kalkel Godsens om det Tab, de have lidt i deres Armemidler ved den forrige Cens, Skiløvs, Fallit: l. 894—895.
- 24) Fra Gaardsfæder P. Rasmussen i Valendrup om Tækt for Indskrivningssummen og Gæstefafgifter: l. 895.
- 25) Fra P. Nielsen og G. Rasmussen i Skebjerg paa Langeland om nærmere Regler for Arbejdet ved Sneefastning: l. 895.
- 26) Fra edderl høverigjørende Bønder paa Baroniet Guldborgland om Høveriets Afløsning: l. 895.
- 27) Fra Bymændene i Raibølle paa Guldborgland om Høveriets Afløsning og Godtgjørelse for Vidtskade: l. 895.
- 28) Fra Lemminge Sogns Beboere om Huusmands-Høveriets Afløsning: l. 895.
- 29) Fra J. Benzion, indeholdende Beskrivelse over formrentlig Forrentelse i Henseende til en Fideicommiss-Capital: l. 895—900.
- 30) Fra Skolelærer Mattielsen i Meebølle paa Langeland om, at hans Tjenestelaar Lars Hansen Nyndehjerg maatte gøres myndig, og for Fremtiden Ingen gøres umyndig uden ved Dom: l. 901.
- 31) Fra Hagested Godsens høverigjørende Bønder om Høveriets Afløsning: l. 901.
- 32) Fra Hørbygaard Godsens høverigjørende Bønder om Høveriets Afløsning: l. 901.
- 33) Fra Rørdig Bymænd om Redfættelse i deres Afgifter: l. 901.
- 34) Fra Humble Sogns Beboere paa Langeland, angaaende en Forandring i det nuværende Gæstehjem eller Gæstegodsets Forandring til Selveiendom: l. 901.
- 35) Fra Humble Sogns Beboere angaaende nogle Jorder, hvoraf der formrentlig svarer dobbelt Skat: l. 901.
- 36) Fra 31 Grundeiere i Kjøbenhavn om, at Giendommene i Hovedstaden maatte fritages for Fattigskatten og Bygningskatten: l. 901.

- 37) Fra OIdhermanden for Sugmagerlauget i Kjøbenhavn, betræffende Klæbefabrikationen i Straffeanstalterne, Fattigarbejdsanstalterne og de Kongelige Fabrikker paa Næserød: l. 901—902, 907—913.
- 38) Fra Dr. jur. Koch, som angiver fuldmægtig for nogle Reclamanter, der formenes at have Erstatningskrav paa den danske Statskasse: l. 901—902, 914.
- 39) Fra 5 Skippere om, at der maatte oprettes et Contoir for Strømtoldens Erlægelse i Skibshavn, samt at Fyrene paa Sprogø og Raubshoved skulde maatte være tændte: l. 902—905.
- 40) Fra Skolelærer Jensen og flere Beboere af Søby og sammed Omegn om større Frihed i Henseende til gubelige Forsamlinger: l. 905.
- 41) Fra Skolelærer N. Sørensen i Bendsløv om en Forandring i Lovgivningen om myndige Personers Umyndiggjærelse: l. 905.
- 42) Fra enkel Beboere af Simmerbølle m. fl. Sogne, om Tjendens Afsløsing: l. 905.
- 43) Fra Møller Hans Jensen om en ham formeentlig tilføjet Forurettelse: l. 905—906.
- 44) Fra Snekker Møller m. fl. i Storeheddinge og Sammed Omegn om større Frihed med Hensyn til gubelige Forsamlinger: l. 906.
- 45) Fra Peter Andersen og Stegmann i Hjelteby Sogn, indeholdende et Forslag til en Anordning angaaende Bri over anden Raads Grund m. v.: l. 906.
- 46) Fra Snekker L. Madsen i Espemærk om Bevilling til at drive Snekkerprofessionen paa Landet: l. 905.
- 47) Fra Snekkerlauget i Callundborg, angaaende Landshyhaandværkernes Indgrib i deis Ræringsvei: l. 905.
- 48) Fra Corporal D. L. Ugdrup om, at en i Høstretet paadømt Sag paany maatte blive foretaget: l. 905.
- 49) Fra Mads Rasmussen i Rødemølle om, at Godseterne maatte tilholdes at holde examinerede og reuelige Forvaltere, og at Herredsveie og Mølleveie maatte holdes i god Stand: l. 905.
- 50) Fra Gaardmand N. Hansen i Vaarup om de mindre Landveies Bedligerholdelse: l. 905.
- 51) Fra N. Jensen i Røhøfte, betræffende en af Baroniet Gaunses Administration med ham anlagt Sag: l. 905.

Over samtlige disse 51 Andragen der var, forinden de bleve foretagne i Forsamlingen, indhentet Erklæring fra Petitionscommitteen (l. 68—69, 73—80, 94). Med Undtagelse af Nr. 11, 27 og 30, blev intet af disse Andragen der oplæst.

Tidende

for

Forhandlingerne ved Provindsialstænderne

for

Sjællands, Fyens, Lollands og Falters Stifter
samt for Island og Færøerne.

N° 1.

Første Række. — Den 24de September.

1838.

København den 24de September 1838 blev, i Overeenstemmelse med det allerhøieste Patent af 4de August d. A., Provindsialstændernes Forsamling for Vestlisterne aabnet i Roeskilde, efter foregaaende offentlig Gudstjeneste i Domkirken, ved hvilken Velighed Provst Birch holdt Taler over Texten af Galatæerne 6—9.

Foruden den kongelige Commissarius, Conferentsraad, Generalprocureur og Cancelliedeputeret Orsted, vare af Forsamlingens 70 Medlemmer tilstede følgende 68:

A. De af Hans Majestæt Kongen udnævnte Grundeiere:

- 1) Etatsraad og Generalfiskal Treschow;
- 2) Geheime-Conferentsraad C. E. Greve af Moltke.
- 3) Amtmanden over Præstø Amt, Neergaard.
- 4) Kammerjunker Benzon til Rikke-minde og Lønborggaard.

B. De af Hans Majestæt udnævnte Medlemmer af Geistligheden:

- 5) Biskoppen over Sjællands Stift, Confessionarius Dr. Mynster.
- 6) Provst Birch, Sognepræst i Storeheddinge og Høierup.

C. Det af Hans Majestæt for Universitetet udnævnte Medlem:

- 7) Professor Dr. phil. Schouw.

D. De af Hans Majestæt for Island og Færøerne udnævnte Medlemmer:

- 8) Geheimarchivarius Professor Finn Magnussen.

- 9) Amtmand over Apenrabe Amt Ellisch.

- 10) Stiftamtmand Hoppe, Amtmand over Veile Amt.

E. De for Staden Kjøbenhavn valgte Deputerede:

- 11) Professor Dr. juris Bankdirecteur Bang.

- 12) Lands-Over- samt Hof- og Stads-Rets Assessor Ugreen-Ussing.

- 13) Bankdirecteur Haagen.

- 14) Capitain og Brygger Bierre.

- 15) Mechanicus Gamst.

- 16) Grosserer J. E. Knudtzon.

- 17) Garvermester Lindstorff.

- 18) Justitsraad Høiesteretsadvocat Sallicath.

- 19) Justitsraad Renteskriver Skibsted.

- 20) Cancellieraad Boghandler Reichmann.

- 21) Capitain Bogholder Herforth.

F. De for de øvrige Kjøbstæder valgte Deputerede:

- 22) Etatsraad Borgemeister Stensfeldt i Helsingør.

- 23) Farver Svane i Roeskilde.

- 24) Procurator Røstved i Holbæk.

- 25) Capitainlieutenant Recke i Slagelse.

- 26) Procurator Rye i Røstved.

- 27) Cancellieraad Bogtrykker Hempel i Odense.

- 28) Agent og Kjøbmand Bruun i Ålbens.

- 29) Kjøbmand R. Sibenius i Maribo.

- 30) Brandeviinsbrænder F. Sidenius i Nykjøbing.
- G.** De af Sæbegaardsseierne i Sjællands Stift valgte Deputerede:
- 32) Kammerherre Grev Berche til Berchenborg.
- 33) Proprietair Neergaard til Sundersløvholm.
- 34) Proprietair Lutein til Marienborg.
- 35) Kammerjunker Scavenius til Sjorsløv.
- 36) Capitainlieutenant Sandholdt til Bibeegaard.
- 37) Kammerherre Grevenkop-Castenskiold til Frederikslund.
- 38) Kammerherre Raben-Levehau til Beldringe.
- 39) Hofjægermester Grev Dannefskiold-Samsøe.
- 40) Kammerherre Baron Rosenørn Lehn til Guldborgland.
- H.** De af Sæbegaardsseierne for Fyens Stift valgte Deputerede:
- 41) Grev Ahlefeldt-Laurvig til Langeland.
- 42) Proprietair Langkilde til Juelskov.
- 43) Proprietair Schmidt til Østergaard.
- 44) Proprietair Dons til Hæselagergaard.
- 45) Proprietair Lüders til Blanstedgaard.
- I.** De af Sæbegaardsseierne for Holstenslands-Kalsters Stift valgte Deputerede:
- 46) Kammerraad Wilhelm til Mlingsøgaard.
- 47) Kammerherre Grev Reventlow til Christiansøede.
- 48) Justitsraad Friis til Gedsergaard.
- K.** De af de mindre Landeieendomsbesiddere valgte Deputerede:
- 49) Kammerraad Staldfriider Kas mus-sen (for 1ste District).
- 50) Kammerraad Drewsen til Strandmøllen (for 2det District).
- 51) Forligelsescommisair Thomsen til Torpladegaard (for 3die District).
- 52) Proprietair Madsen til Dauernsgaard (for 4de District).

- 53) Sognefoged Hendrik Larsen i Ribbinge (for 5te District).
- 54) Kammerherre Amtsforvalter Wegener i Holbet (for 6te District).
- 55) Justitsraad Povelsen i Sorøe (for 7de District).
- 56) Fæstegaardmand og Sognefoged Hans Nielsen (for 8de District).
- 57) Sognefoged Mads Christian Mathiasen i Ringsbjerg (for 9de District).
- 58) Møller Petersen til Hellevad's Mølle (for 10de District).
- 59) Proprietair Berg i Hundstrup (for 11te District).
- 60) Fæstegaardmand Anders Christensen i Aborre (for 12te District).
- 61) Cancellieraad, Birkedommer Haastrup (for 13de District).
- 62) Gaardmand Hans Christensen i Weistrup (for 14de District).
- 63) Proprietair Hildebrand (for 15de District).
- 64) Sognefoged Frederik Jørgensen i Bindebye (for 16de District).
- 65) Selveier Niels Nielsen i Øster-Thiersted (for 17de District).
- 66) Sognefoged Peder Jensen West i Nørre Drøslø (for 18de District).
- 67) Major E. Rømer af Clemensker Sogn (for 19de District).
- 68) Capitain Hans Peder Bensch (for 20de District).

Den Kongelige Commissarius aabnede Forsamlingen med en Tale af følgende Indhold:

Høderværdige Medborgere!

Kongens og Fædrelandets troe Mand!

Det er glæde Erindringer, der bevæge sig i min Sjæl i det Dieblig jeg atter træder frem for at bringe de Hødermand min Hilsen, der have samlet sig ved Høars Rilde, for efter den elskede Landtsfaders Bud med hinanden at overveie Landets Anliggender, og bære Frugterne af disse Overveielser frem for Thronen. Da jeg første Gang opløstede min Stemme fra dette Sted, var min Tilid vist

nok ikke ringe enten til den nye Institution, som Kongens høihjertede Beslutning havde skænket sit Folk, eller til de Mænd, som Folket havde udseet til at sætte den i Virksomhed. Men i selve dens Nyhed laae der dog en Grund til nogen Usikkerhed, nogen Uro, der ikke ganske lod sig trænge tilbage ved de beroligende Betragtninger, som Indretningens eget Væsen, Folkets Charakter og dets lykkelige Forhold til dets Konge frembød. Det lod sig ikke miskende, at den skønne Tanke's lykkelige Udførelse beroede paa Naaden, hvorpaa den blev opfattet af Folket, af det Held, hvormed det vilde vide at benytte den udstrakte Valgfrihed, som var samme tilstaaet, og af den Aand og Dygtighed, hvormed dets Udvalgte maatte vide at fuldførte det store Kald, der var blevet lagt i deres Hænder. Og med al den Tillid, som Folkets sunde Sands og dets trofaste Hengivenhed mod dets faderlige Konge maatte indgyde, kunde man dog ikke være uden at Frygt for den Mulighed, at der i den uvante Kreds, hvori det havde at bevæge sig, kunde indløbe Feilgreb, som især i Begyndelsen kunde give den hele Indretning en skæv, maaskee endog en fordærvelig Retning. Kun Erfaring kunde bortfjerne dette Stof til Bekymring: men den har ogsaa gjort det; den har nu frembaaret et Vidnesbyrd, som ikke lader tvivle om, at Kongen kjendte sit Folk, som han elsker det, da han betroede det en raadgivende Medvirkning til de Love, hvorved han styrer samme. Det vilde være et uværdigt Smigrerie, hvorfor De, mine høitæredede Medborgere, vistnok vilde vide mig liden Tak, om jeg vilde paastaae, at Institutionen allerede havde opnaaet sin Fuldkommenhed; dette vilde være imod Naturen. Men det vil ingen skjønson Medborger, der har fulgt den første Forsamlings Virken fra dens Begyndelse og til dens Slutning, og paa lige Naade har agtet paa de tvende nydste Forsamlinger, indbyrdes sammenlignede, kunne miskende, at der strax viste sig en Dygtighed og en Aand, som langt overgik hvad der lod sig vente i Institutionens Begyndelse, og at denne er vebbleven saaledes at udvilde sig, at man tør stole paa, at Institutionen mere og mere vil blive hvad den efter Kongens Hensigt skalde være, et Organ til at uddanne en forstaaelig offentlig Mening, hvori

Kongen kan have et fast Tilhold under sine uafslættelige Bestræbelser for Folkets Bedste, og hvorved de mange, paa usfuldstændig Prøvelse grundede, Foreskillinger, der slundom gjelde for den offentlige Mening, kunde snart oplæses og berigtiges, snart aldeles fortrænges. For min egen Person ere endog de dristigste Forventninger, som jeg kunde gjort mig, om paa denne min Plads at vedligeholde og befæste den gode Villie, som mine Medborgere nærede mod mig, blevne saaledes overtrufne, at ogsaa dette maatte give min Glæde og mit Mod til her at gjøre den Gjerning, som var mig anvist, Næring og Tilvært.

I Glæden blander sig dog en veemodig Følelse ved Tanken om de flere Brødre, fra hvem vi skiltes, da Forsamlingen sidst blev opløst, men som ikke ere at see her nu, da den paa ny er traadt sammen. Uvillige af disse vilde blive dybt savnede, deels paa Grund af deres betydende og gavnlige Deeltagelse i Samfundets Arbejder, deels i Betragtning af den ædle Personlighed, hvorved de virkede gavnligt baade i og udenfor Forsamlingen. Dog, vi have det grundede Haab, at de Mænd, der ere traadte i deres Plads, vilde vide at erstatte Tabet. Nogle af hine have isvrigt kun for denne Gang seet sig nødt til at trække sig tilbage fra Forsamlingens Arbejder, saa at det kan haabes, at de paa nye vilde lade sig finde i denne Forsamling. Men fire af dem har Døden for bestandig bortkaldet fra deres jordiske Virksomhed. Det vilde vi beklage Tabet af alle disse retsindige og forstaaelige Mænd, dvaler Erindringen især ved Tæn af disse, der i hjerteslig og virksom Kjarlighed til denne Institution havde faa Ege og stød tilbage for Ingen. Ved de Forhold, hvori han var født, rigelig udrustet med Lykens Gaver, var Frederik Adolph Greve af Holstein gjenemtrængt af den dybe Følelse, at han kun var sat til Guusholder over hvad der af Forsynet var ham betroet. Dette var ham saaledes ikke en Adkomst til større personlige Nydelse, men kun en Opfordring til mere levende Virksomhed for Menneskehedens og Borgerfamfundets Bedste. At føre Troe og Kjarlighed ind i sine Medmenneskers Hjertter, var hans Livs Hovedstræben, men idet han indsaar, at disse

den usynlige Verdens Kræfter behøve en beqvem Jordbund, for at fremspire og trives i den synlige Verden, laae og hans Medborgeres uavortes Forhold ham paa Hjerte. I den nye Institution, som Kongen i Aaret 1831 forjættede sit Folk, saae han strax et herligt Midde til, under den usvækkede Bedligeholdelse af den Grundforfatning, der saa længe havde sikret Folket og befordret dets Fremgang i hvad der er godt og hæderligt, fremdeles at bevare og yderligere udvikle alt dette, og han offrede den derfor lige fra dens Begyndelse den sømme Skærlighed. Saavel igjennem offentlige Skrifter, som i det Raad Kongen i 1832 sammenkaldte til Dverveelse af den Organisation, der skulde gives den nye Institution, arbejdede han redelig for Institutionens hensigtsmæssige Ordning, og senere som Medlem af denne Forsamling søgte han med hjertelig Iver og Kraft at benytte Institutionen til Kongens og Landets Bedste. Han har hverken i denne eller i sin øvrige Virksomhed undgaaet den Skæbne, stundom at gribe feil i Opfatningen af de Forhold, som han havde at behandle, eller af de Begreber, ved hvis Hjælp Midler og Wiisdom skulde knyttes til hinanden; men hoi Retfærdighed, levende Følelse for Alt hvad der er godt og ædelt gik igjennem alle hans Ibrætter. Hans forklarende Tand ledager denne Forsamling i al dens Gjæring, hans Minde vil virke velgjørende i og udenfor dette Samfund.

Hæderværdige Medborgerer! De Anordninger, hvortil de kongelige Udkast bleve Dem forelagte, da De sidst vare forsamlede, ere nu alle udfomne; De ville ved at sammenligne Udkastene med de endelige Anordninger, have seet Kongens velvillige Opmærksomhed for de af hans troe Provindsialstænder udtalte Meninger og Ansæer, medens De tillige deri ville see de gavnlige Frugter af Deres nidkjære Bestræbelser. De modtage derhos en Kundgjørelse, hvorved Kongen meddeeler Dem en samlet Underretning om Resultaterne af de Betænkninger og øvrige Anbrægender, som De i Deres forrige Forsamling indgave. Ligesom Kongen deri udtrykkelig udtaler sin naadefulde Erkendelse af den Indsigt og redelige Iver for hans og Landets Bedste, hvormed De have behandlet de Sager, som have været under

Deres Dverveelse, saaledes viser hiin Kundgjørelse ogsaa i det Enkelte, hvorledes Kongen har prøvet alle de Bemærkninger og Bønner, som De have bragt for Thronen. Foraa vidt de Petitioner, som De havde frembaaret, vare gjentagne af Provindsialstænderne for Nørre-Jylland, er den Bæf, som allerede tidligere blev disse givet, den samme, som nu meddeles Dem. Men nu ville De og erfare de Petitioner's Skæbne, som De særlig have indgivet, og De ville see, at disse for den største Deel enten ved umiddelbar Foranstaltning, eller ved Lovudkast, som blive Dem forelagte, have haft de tilsigtede Følger. Naar enkelte ikke ere blevne fuldstændig opfyldte, ville De uden tvivl skjønne, at Kongen dertil har haft sær vigtige Grunde.

De nye Lovbestemmelser, som ville blive Dem forelagte, ere for en stor Deel fremkaldte eller dog fremskyndte ved de Bønnskrifter, som De have bragt for Thronen. De fleste have allerede været Deres i Jylland forsamlede Brødre forelagte, og De have altsaa af den fra Viborg udgaaende Stændertidende baade erfaret Lovudkastenes Indhold tilligemed de Hovedmotiver, hvorved samme vare fremkaldte, og for det meste de Forhandlinger og Betænkninger, som Lovudkastene der have fremkaldt. Hvad der i sidste Henseende endnu staaer tilbage som Følge af de Kanskeligheder, der ere mødt ved Trykningens Befordring, som tilveels er blevet forsinket ved uforudseelige Omstændigheder, vil og om ganske kort Tid være i Deres Hænder. Nogle faa nye Udkastanordninger ville dog endnu blive Dem forelagte, tilveels foranledigede ved de af Dem indgivne Petitioner. I blandt disse nye Udkast er dog kun Et af Bigtighed, det som skal indeholde Grundlaget for den Communalforfatning, Kongen vil give sin Hovedstad. Dennes Communalforfatning var, hvad der allerede tidligere er blevet forklaret, og maatte fremdeles blive saa væsentlig forskjellig fra de øvrige Stæders, at den ikke kunde blive Gjenstand for samme Lov som disse. Smidertid fandt Kongen, at Hovedstadens Communalvæsen ikke mindre end de øvrige Kjøbstæders maatte ordnes paa en til Tilbidsforholdene svarende Maade. Naalig ansaaes det fornødent, at ogsaa dens Indvaanere erholdt samme

Det som de øvrige Kjøbstæders Borgere til ved frit Valg, som Tid efter anden fornødes, at udnævne de Mænd, der paa deres Vegne skulle under Dørighedens Medvirkning bestyre Communens Anliggender. Vel har man hos Stadens hidtilværende Repræsentanter ingenlunde sporet Mangel paa Sympathie med deres Medborgeres Interesser, eller paa Ivet og Kraft til at gjøre disse gjældende og i Særdeleshed kan man vel med Fisie paastaae, at uagtet de selv, under Medvirkning af Stadens Dørigheid har besat de Pladser, som efterhaanden blive ledige i deres Raad, saa ere disse dog i det Hele blevne besatte saaledes, som Borgerkabet, naar det derom havde været samlet, vilde have kunnet billige det; thi det har været dem en Vred- og Samvittighedsfag kun at indtage saadanne Mænd i deres Raad, som ved Indfigt, Retfinbigheid og Selvstændighed gavede dem og det øvrige Borgerfællesskab om en helbig Medvirkning i de offentlige Anliggender. Den opmærksomme og billige Jagttager vil vistnok ogsaa erkjende, at dette i Særdeleshed er traadt Mart frem i de Valg, som ere foregaaede i de senere Aar. Men om end den gode Mand saaledes tildeels har afhjulpet Formens Ufuldkommenhed, saa burde det sig ikke, at Hovedstaden skulde være enten uden den større Betryggelse for en god Bestyrelse, som frie og til en vis Tid indskrænkede Valg kunde give, eller uden den Leilighed til en større Udviikling af Almeenaanden, som deraf lod sig vente. Saasnart derfor Kongen havde bekræftet den under 24de Octbr. f. A. udfornne Anordning angaaende den oekonomiske Bestyrelse i de øvrige Kjøbstæder, blev deri Døveensstemmelse med hvad der allerede tidligere var bebudet, strax lagt Haand paa et foreslågt Udkast til en lignende Anordning for Kjøbenhavn, hvilket tilligemed nogle yderligere Bemærkninger angaaende visse tvivlsomme Hovedpunkter blev forelagt Stadens Dørigheid og de nuværende Borgerrepræsentanter, for at tjene til en Ledetraad ved deres Betænkninger over denne vigtige Sag. Efterat disse Betænkninger ere indkomne og Sagen derefter yderligere er blevet overvejet og bearbejdet i det af Kongens Collegier, hvorfra Sagen bliver Uerhøisssamme at foredrage, vil et yderligere Udkast snart være

modent til at forelægges Kongen, og det utvivles ikke at det om ikke lang Tid vil kunne forelægges Dem, mine høitagtede Medborgere, til Raadgivning.

De raadgivende Provindsialstænder for Nørre-Sjælland have med en Flid og Omhu, som fortjener den meest levende Erkjendelse, gjennemarbejdet alle de samme forelagte og for en Deel omfattende og vanskelige Sager i en Tid af kun nogle Dage over 3 Maanedre. Jeg tvivler ikke paa, at De, høitagtede Medborgere, ville være istand til at fuldføre det inden for den samme af Kongen satte Grændse; thi det kan ikke feile, at ligesom det i 1836 kom hine Provindsialstænder meget tilgode, at de allerede fra den Stændertidende, som herfra udgik, kjendte saavel Lovudkastene med Motiverne som alle de Forhandlinger der havde fundet Sted ved de her forsamlede Provindsialstænder, det saaledes ogsaa meget vil lette Arbejdet for Disse, at Sagerne tidligere have været under de jydskes Stænders Behandling. Tiden er desuden saaledes afpasset efter Forholdene og alle Medlemmernes egen Bequemmelighed, at enhver Udsættelse over den engang bestemte Tid let kunde blive særdeles ubegvem for Mange.

Med fuld Tillid forudsætter jeg, at De, høitagtede Medborgere, ikke alene med Hensyn til Tiden, men ogsaa med Hensyn til Sagernes Behandling ville retfærdiggjøre Kongens og Deres Medborgeres Forventninger, og at det, naar i sin Tid Forsamlingen igjen træder fra hinanden, vil vise sig, at den har virket troelig og heldig saavel for de Sager, hvorover Kongen har forebret Deres Betænkninger, og for dem, hvormed De iøvrigt maatte finde Anledning til at befatte dem, som og for at bringe Institutionen videre frem i sin Udviikling i Døveensstemmelse med Kongens landsfaderlige Wiemeed. Mig selv anbefaler jeg til den samme Godhed og Velvillie, som De saa rigelig udviste mod mig, da jeg sidst havde den Vred at staae i et lige Forhold til Dem, som det, der idag igjen begynder.

Dette velvillige Sindelag haaber jeg og, at de Mænd ville dele, som først nu ere traadte ind i denne høderlige Forsamling. Med nogle af disse har jeg allerede tidligere staaet i et

venligt Forhold; Enkelte have hidtil været mig fremmede. Men jeg gjør Regning paa, at de Alle ville erkjende mine rebellige Bestræbelser for med Dem at virke til det fælles Naal, og at De, naar Evnen ikke svarer til Villien, dog ville vise mig den Dørbærelse, som jeg er saa vant til at finde hos mine Medborgere.

Efter at Talen var sluttet udbrod Forsamlingen eenstemmigen „Kongen leve.“

Den Kongelige Commissarius meddelte derpaa Forsamlingen, at den 7de Suppleant for Staden Kjøbenhavn, Commandeur Falsen, søgte Forsamlingens Afgjørelse, om han var berettiget til at møde i den nærværende Forsamling; og dette blev af Forsamlingen eenstemmigen bevareret benægtende, om hvilket Punkt det Nærmere vil blive meddeelt i et følgende Nummer. Herefter fremsatte den 2den Deputerede for Kjøbenhavn, Overrets-Assessor Ulgreen-Ulsing, ifølge Commissarii Opfordring i Henhold til den 56de § i Fdn. af 15de Mai 1834, et Spørgsmaal om sin egen Beføielse til at vedblive at have Sæde i Forsamlingen, hvilket eenstemmigen blev antaget, og vil ligeledes den yderligere Forhandling herom blive meddeelt i et følgende Nummer. Dernæst underrettede Commissarius Forsamlingen om, at den Deputerede for Kjøbstædernes 8de Valgdistrict, Agent Boigt, midlertidigen var hindret i at møde i Forsamlingen.

I Overensstemmelse med den 57de § i Fdn. af 15 Mai 1834 opfordrede den kongelige Commissarius Forsamlingens ældste Medlem, Kammerraad og Stabskriver Rasmussen, til at foranstalte en Præsident valgt iblandt Forsamlingens Medlemmer, hvorefter Kammerraad Rasmussen udnævnte Geheime-Conferentsraad Grev Moltke og Kammerjunker Bentzen til at optegne Stemmesedlerne Indhold. Ved Optællingen af Stemmerne, som i Alt udgjorde 68, befandt Professor Schouw at være valgt med 55 Stemmer, hvortil Stats-

raad Treschow erholdt 11 Stemmer og Prof. Bang 2 Stemmer. Professor Schouw blev saaledes erklæret for Forsamlingens Præsident.

Efterat have indtaget det for Præsidenten bestemte Sæde, foranledigede derefter Professor Schouw Valget af en Vicepræsident, hvortil valgtes med 40 Stemmer Etatsraad Treschow, medens Professor Bang erholdt 27 Stemmer og Propretair Lutein 1 Stemme. Ved det derefter foretagne Valg paa toende Secretairer faldt de fleste Stemmer paa Justitsraad Skibsted, der erholdt 61, og Stiftsamtmand Hoppe der havde 39 Stemmer. Da Stiftsamtmand Hoppe imidlertid oplyste Forsamlingen om, at han ved sin svage Hørelse vilde hindres i tilbørligen at varetage sine Forretninger som Secretair, fritog Forsamlingen ham, i Overensstemmelse med den 63 § i Fdn. af 15 Mai 1834, for det ham overdragne Hverv, hvorefter der skredes til nyt Valg paa en anden Secretair i hans Sted. Da imidlertid Udfaldet heraf var, at Ingen erholdt $\frac{1}{3}$ Deel af Stemmerne, saaledes som der kræves i § 61, sammenholdt med § 57, idet nemlig Justitsraad Salicath erholdt 22, Kammerjunker Scavenius 12, Amtmand Neergaard 12, og Cancellieraad Deichmann 8 Stemmer, imedens de øvrige Stemmer fordeelte sig paa nogle flere, skredes der atter til et nyt Valg, hvorved Kammerjunker Scavenius erholdt 23 Stemmer, imedens Justitsraad Salicath fik 20 og Amtmand Neergaard 19 Stemmer, og de øvrige Stemmer fordeelte sig paa flere. Paa Grund heraf blev saaledes Justitsraad Skibsted og Kammerjunker Scavenius erklærede for Forsamlingens Secretairer.

Sil under Tilsyn og Medvirkning af Forsamlingens Præsident at besørge Udgivelsen af den Tidende, hvori Forhandlingerne ville blive at indføre, valgtes med 62 Stemmer Professor Bang, og med 61 Stemmer Overrets-Assessor Ulgreen-Ulsing, til hvem dette Hverv saaledes blev overdraget.

Abonnement modtages i Kjøbenhavn paa det Berlingske Comptoir, og i Provindserne paa de kongelige Postcomptotter.

Kjøbenhavn. Trykt i det Berlingske Bogtrykkeri.

Første Møde.

(Fortsættelse.)

Med Hensyn til Commandeur Falsens i foregaaende Nummer omtalte Besøielse, til at tage Sæde i Stænderforsamlingen, bemærkede den Kongelige Commissarius ved Mødets Begyndelse, at han, da den Deputerede for Kjøbenhavn, Vinhandler H. P. Hansen, havde anmeldt for ham, at han var ude af Stand til at møde i Forsamlingen, havde, da de 3 første Suppleanter allerede tidligere vare benyttede til at udfylde andre Deputeredes Plads, som havde seet sig ude af Stand til at møde, og de 3 paafølgende Suppleanter havde undskyldt sig, indkaldt den 7de for Kjøbenhavn valgte Suppleant, Commandeur Falsen, som ogsaa ved en Skrivelse af 18de d. M. havde tilmeldt ham, at han skulde indfinde sig. Under den 22de havde han imidlertid tilskrevet Commissarius, at han havde bortkjøbet sin Gaard i Kjøbenhavn, og at han vel tidligere havde staaet i den Formening, at han derved var undtraadt af Suppleanternes Række, men at han deri, at Commissarius havde udstedt Indkaldelse til ham, havde troet at finde et Beviis for at han havde feilet i denne sin Mening, og at han dog maatte, som den, der eiede en Sædegaard i Sjælland, var berettiget til at tage Sæde i Forsamlingen. Han var imidlertid senere bleven opmærksom paa en i Collegial-Eidenden for 19 Juli 1834 indført Cancellibestemmelse, som forekom ham at sætte det udenfor al Tvivl, at han ikke var berettiget til at fungere som Deputeret for Kjøbenhavn uden der at besidde Eiendom. Han agtede derfor ikke at indfinde sig i Forsamlingen, med mindre denne maatte underkjennde hans Anskuelse om Competence, og finde ham besøiet til der at tage Sæde. — Foreløbig bemærkede Commissarius, at det vel, da han udstedte Indkaldelsen til Commandeur Falsen, var blevet ham forebragt, at denne skulde have skilt sig ved sin Eiendom i Kjøbenhavn, men at han dog ikke havde hørt nogen fuldstændig Rigtighed om,

hvorvidt Commandeuren havde bortkjøbet samme, ligesaa lidt som det var ham bekendt, om han ikke senere havde erhvervet anden Eiendom i Kjøbenhavn, i hvilken Henseende det maatte bemærkes, at han, dersom han fort for Indkaldelsen havde indgaaet en Kjøbslutning om en anden Eiendom, vilde have megen Grund til at ansee sig berettiget til at møde, om han end først idag havde faaet Skjødet paa samme tinglæst, naar kun ikke et Aar var forløbet, siden han bortkjøbte sin tidligere Eiendom. Men om end Commissarius havde hørt Rigtighed om, at Commandeur Falsen ingen Eiendom besad i Kjøbenhavn, vilde han dog have anseet det som sin Pligt, at lade Indkaldelse udgaae til ham, da det maatte beroe paa denne selv, om han vilde erkjende, at han havde tabt sin Qualification til at være Medlem af Forsamlingen, eller om han vilde have det sat under Forsamlingens Paakjendelse, hvorvidt han kunde møde paa Grund af, at han besad en Sædegaard, i hvilken Anledning Commissarius erindrede, at de iydste Provindsialstænder ved deres Forsamling i 1836 havde, skøndt i en anden Henseende, antaget, at der ikke udfordredes samme Betingelser til at conservere sin Competence, som de, der vare nødvendige til at begrunde et Valg. Hvad Spørgsmaalet selv angaaer, da forekommer det Commissarius at være aldeles klart, at Commandeur Falsen ikke kan være berettiget til at tage Sæde i denne Forsamling. Ligesom det i Forordn. 15 Mai 1834 § 4 cfr. §§ 13—16 udtrykkelig er fastsat, at Ingen kan vælges til Deputeret i nogen Valgklasse, med mindre han i denne besidder en Eiendom med de lovbefalede Egenskaber, saaledes foreskriver ogsaa § 64, at den, der engang lovlig er valgt, for at conservere sin Competence, maa vedblive at besidde en Eiendom af samme Beskaffenhed, som den der til Valget var fornøden, skøndt med den Bempelse, at den Paagjældende ikke, fordi han nogen Tid ophører at besidde sig Eiendom,

herved taber sin Ret til at indtræde i Stændernes Forsamling naar han kun inden et Aars Forløb erhverver, og paa den Tid, Indtaldelsen foregaaer, besidder en saadan. Paa denne Raade har ogsaa Commissarius udtalt sig over den tilsvarende § 62 i Forordningen om Provinssiastændernes Indretning i Nørre-Sjælland af 15 Mai 1834 i Anledning af det ovennævnte Competence-spørgsmaal, der i Aaret 1836 opstod i bemeldte Forsamling (See Tidenden for Sjællands Provinssiastænders Forhandlinger i 1836 1ste Hæfte S. 15). I Erkendelsen af, at Erhvervelsen af en Eiendom i en anden Ralgsclasse end den, i hvilken man er valgt, ikke kan give den fornødne Competence, naar man ikke længer besidder Eiendom i den sidstnævnte Klasse, udtraadte ogsaa den Deputerede ved de sybste Provinssiastænder, Hastrup, efter besangaaende privat at have confereret med Commissarius, af Forsamlingen, fordi han havde ophørt at besidde Eiendom i de mindre Landeieendomsbesidderes Ralgsklasse, i hvilken han var bleven valgt, medens han dog senere havde erhvervet en complet Sædegaard (Collegial-Tidenden for 1838 pag. 206). Forøvrigt maa Commissarius, i Dverreensstemmelse med Fbdg. 15 Mai 1834 § 56, overlade Spørgsmaalet til Forsamlingens Afgjørelse.

Bankdirecteur Bang fandt det ogsaa klart, at Commandeur Falsen efter Ordene i den 64de § af Forordningen af 15de Mai 1834, sammenholdt med samme Anordnings 4de §, har tabt sin Ralgsbesøielse.

Da det herpaa fattes under Afstemning, om Commandeur Falsen kunde tage Sæde i Forsamlingen eller ikke, blev det med Genstemmighed afgjort, at Commandeuren ikke kunde indtræde i Forsamlingen.

Efterat den Kongelige Commissarius derpaa, i Henhold til den 56de § i Forordningen af 15 Mai 1834, havde opfordret dem af Forsamlingens Medlemmer, der maatte have Noget at erindre imod de af vedkommende Ralgsbestyrelser antagne Ralg, til at fremkomme med deres Indsigelse i saa Henseende, uden at Noget derefter meldte sig, tog den 2den Deputerede for Staden Kjøbenhavn, Dverrets-Udsætsfor Ugreen-Udsing, Ordet paa følgende Maade:

„Jeg er i det særegne Tilfælde, at maatte opløste Tvivl om min egen Besøielse til at vedblive at have Sæde i Stændernes Forsamling. Sagen er denne. Jeg er i sin Tid bleven valgt som Deputeret for Staden Kjøbenhavn med Hensyn til tvende Eiendomme, som jeg besad i Fællesskab med en Anden. Af dette Sameie er jeg senere udtraadt. Hvad den ene Eiendom angaaer, da har jeg ved Skøde overdraget min Anpart til min Med-eier, og med Hensyn til den er det saaledes klart, at jeg ikke længer er stænderqualificeret. Hvad den anden derimod angaaer, der i og for sig er af den Størrelse, at den begrunder Ralgsbarhed, da har jeg om den kun oprettet en Kjøbecontract med min Med-eier, hvorefter jeg afftaaer ham min Andeel i samme. Der opstaaer nu det Spørgsmaal, om en saadan Afftaaelse ved Kjøbecontract berøver mig min Ret til at have Sæde i Stænderforsamlingen, saalange jeg ifølge tinglæst Skøde vedbliver at staae anført som Eier i Skøde-protocollen. Jeg er selv af den Formening, at dette ikke er Tilfældet, og i modsat Fald vilde jeg naturligviis heller ikke her have indfundet mig, men da det ikke er min individuelle Mening, der kan decidere Spørgsmaalet, saa maa jeg indstille Sagen til Forsamlingens Afgjørelse i Dverreensstemmelse med den 64de § i Fbdn. af 15 Mai 1834, idet jeg kun endnu skal bemærke, at Kjøbecontracten hverken er tinglæst eller paa anden Maade bragt til offentlig Kundskab, og at det altsaa beroede paa mig selv, ikke at have oplyst Noget herom, men at jeg finder det aldeles upassende at lade Forsamlingen forblive uvidende om en Bestaenhed ved min Besiddelse, der dog kan gjøre det tvivlsomt, om jeg endnu har den fornødne Qualification til at vedblive at være Stænderdeputeret; thi tilkommer denne Ret mig ikke længer efter Lovgivningen, bør jeg ikke, ved at fortie den ovennævnte Omstændighed, tilegne mig samme. Forinden jeg overgiver Sagen til Forsamlingens Afgjørelse, skal jeg i største Røsthed fremsætte saavel de Grunde, paa hvilke jeg antager, at den ommeldte Kjøbecontract ikke forandrer Noget i min Ret til at vedblive at være Stænderdeputeret, som hvad der kan anføres for den

modsatte Mening. Frdn. af 15 Mai 1834 §§ 2 og 4 kræve, som Betingelse for at vælge og vælges, aldeles fuldstændig Adkomst til den vedkommende Eiendom, og søie udtrykkelig til, at som Følge deraf er et tinglyst Skjøde nødvendigt, for at Kjøberen af en Eiendom skal kunne tilegne sig disse Rettigheder. Det er saaledes det tinglæste Skjøde, der begrundet Valgbarheden, og det synes derfor ogsaa, at det maa være det tinglæste Skjøde, der conserverer Rettigheden. Da Ingen ved en blot Kjøbecontract, selv om denne er tinglæst, kan, efter de nævnte Paragraffer i Stænder-Anordningen, erhverve Valgret og Valgbarhed, synes det, i Overensstemmelse dermed, heller ikke, at Nogen, ved en blot Kjøbecontract, kan fortabe disse Rettigheder. Naar derfor § 64 i Frdn. 15 Mai 1834 siger, at den, som engang lovlig er valgt, bliver at forbigaae, naar han paa den Tid, Stændernes Indkaldelse foregaaer, ikke er i Besiddelse af en saadan Eiendom, som til dette Valg var fornøden, da er formeentligen herunder ikke indbefattet det her omhandlede Tilfælde, hvor en Deputeret vedbliver at staae som Eier i Skjødebogen efter tinglæst Skjøde, da han i saa Fald ikke i juridisk Forstand og i den Betydning, hvori Forordningen sees at have brugt dette Udtryk, kan siges, saaledes som det umiddelbart foran hedder, at have ophørt at besidde Eiendommen. Dette synes ogsaa at være aldeles overensstemmende med de vedtagne Begreber om Ret i Tingen og Ret til Tingen, da først Skjødet begrundet Eiendomsret, som en tinglig Rettighed, hvorimod Kjøbecontracten, selv om den er tinglæst, ikke skifter en saadan Ret, men kun giver den ene Medcontractant en personlig Ret imod den anden til af ham at fordrø Contractens Opfyldelse. I alle offentlige Retforhold vedbliver derfor ogsaa Sælgeren at anses som Eier, saalænge han ikke ved Skjøde har overdraget sin Ret til Eiendommen; det er til ham og til Eiendommen, at det Offentlige holder sig om Skatter og alle andre offentlige Præstationer, og der tages intet Hensyn til Kjøbecontracten, som det Offentlige ofte ikke engang kender, hvilket netop er Tilfældet i nærværende Sag. Men skal saaledes Sæl-

geren efter Kjøbecontract, i alle de Tilfælde, hvor der er Spørgsmaal om hans Forpligtelser, betragtes som Eier, synes det Samme ogsaa at maatte gælde, hvor der er Spørgsmaal om hans Rettigheder. Det er paa disse Grunde, at jeg har antaget, at det ikke kommer i nogen Betragtning, at jeg er bleven enig med min Medeier om at overdrage ham min Andpart i den omhandlede Eiendom, saalænge denne Overdragelse ikke er fuldbyrdet ved Skjøde, hvilket, efter hvad imellem os er vedtaget, endnu ikke i rum Tid vil ske, og navnlig ikke medens nærværende Forsamling afholdes. — Paa den anden Side tør jeg imidlertid ikke nægte, at jeg dog egentlig ikke længer har nogen Interesse i den vedkommende Eiendom, med Hensyn til hvilken jeg faktisk er udtraadt af det tidligere Sameie og har overdraget al min Ret og Rettighed til min Medeier, og at saaledes den Grundbesiddelse, som Lovgivningen har gjort til Betingelse for Valgret og Valgbarhed, i Virkeligheden ikke længer eksisterer. Det lød sig maaskee ogsaa sige, at, skønt en Kjøbecontract ikke kan skifte Valgret og Valgbarhed, kan den vel berøve disse Rettigheder. Den indeholder nemlig vel ikke selv den aldeles fuldstændige Adkomst, som Lovgivningen kræver som Betingelse for disse Rettigheders Udøvelse, men paa den anden Side tager den Noget bort fra denne Adkomst, saa at den, der har udfærdiget en sliq Kjøbecontract, i en vis Forstand ikke længer kan siges at have aldeles fuldstændig Adkomst. Der er endnu en anden Betragtning, som har gjort mig Sagen noget tvivlsom. Forordn. 15 Mai 1834 § 64 bestemmer, at den Deputerede, der ophører at besidde den Eiendom, med Hensyn til hvilken han er valgt, skal, for at conservere sin Ret, inden eet Aars Udløb erhverve en anden Eiendom af samme Beskaffenhed. Med Hensyn til dette Tilfælde deciderede den første jydsk Stænderforsamling, at det var tilstrækkeligt, naar den Vedkommende blot ved Kjøbecontract havde erhvervet en ny Eiendom, uden at han behøvede at have erholdt Skjøde paa samme. Forsamlingen nævdes saaledes, i Henseende til Rettighedens Vedligeholdelse, med en mindre Adkomst, end der efter Anordningen udtræ-

ves til Rettighedens Stiftelse, men Consequentsen synes da ogsaa at fordre, at Afstaaelse ved Kjøbecontract maa ophæve Rettigheden, naar Erhvervelse ved Kjøbecontract skal kunne conserve den. Nu forekommer hiin Afgjørelse mig vistnok ikke velgrundet, ligesom ogsaa saavel den Kongelige Commissarius som flere af Stænderforsamlingens Medlemmer udtalte sig imod samme, men dette uagtet, og skjøndt hiin Beslutning vistnok ikke kan binde den nærværende Forsamling, har jeg dog, da det er en af en sbeordnet Forsamling tagen retskraftig Beslutning, ikke troet at kunne undlade at tage Hensyn til samme. Skulde nemlig denne Forsamling ville besvare hiint Spørgsmaal paa samme Maade, forekommer det mig, at den ikke vel kunde tilstede mig at vedblive at have Sæde i Stænderforsamlingen; thi hvis da f. Ex. det Tilfælde indtraf, at et Medlem af Stænderforsamlingen folgte den Eiendom, der havde begrundet hans Valgbarhed, ved Kjøbecontract til et andet Medlem af Forsamlingen, der selv havde ophørt at besidde sin egen Eiendom, vilde, ifølge hiin Afgjørelse den Sidstnævnte være kvalificeret til at blive i Forsamlingen, men i saa Fald kunde ikke den Førstnævnte, der netop er i det Tilfælde hvori jeg befinder mig, beholde sit Sæde i Forsamlingen, da den samme Eiendom efter Sagens Natur og Stænderlovgivningens Grundfætninger, ikke kunde begrunde Ret for dem begge til at blive i Forsamlingen."

Den Kongelige Commissarius yttrede i denne Anledning, at Udsesfor Algreen-Ussing selv saa nølagtigt og upartisk har udviklet Grunde og Modgrunde, at det vilde være overflødig for Commissarius, derpaa at indlade sig. Kun den ene Bemærkning skulde han tillade sig, at det vel af det ærede Medlem med megen Klarhed var beviist, at Spørgsmaalets bekræftende Besvarelse vilde, vel ikke umiddelbart, men dog ved de Følger, hvortil samme ligesom fører, komme i Modsigelse med den Lovfortolkning, som Provindsialstænderne fra Nørre-Jylland have lagt til Grund for den Beslutning, som de under 14de April 1836 fattede i Anledning af en af Com-

missarius da fremsat Indsigelse mod et Medlems Qualification, men at nærværende Forsamling ikke vilde gøre Ret i at binde sig til denne Fortolkning, naar den med Dørbekræftning erkendte den for urigtig. Ligesom det er indlysende, at de Grundfætninger, hvorfra en Stænderforsamling gaar ud i de Kjendelser, hvilke den ved Keiligheber som de omhandlede affiger, ikke kunne danne en Lov for en tilkommende Forsamling af de samme Provindsialstænder, og endnu mindre for de øvrige Provindsialstænder, saaledes turde det endog fra Følgerens Side være meget betænkeligt, om en Stænderforsamling, blot for at vedligeholde Ligneligheden, vilde rette sig efter en af en anden eller foregaaende Forsamling antagen Mening, som den fandt urigtig. Vistnok er det en Ulempe, at de forskellige Stænderforsamlinger, ved de i Forordningen for Sjællands Stift m. v. 15de Mai 1834 §§ 58 og 64, der svare til Forordningen for Nørre-Jylland §§ 54 og 62; til deres Paa-Kjendelse overlavede Spørgsmaal, kunne antage aldeles afvigende Fortolkninger af Anordningerne. Dette undgik heller ikke Dømmetsheden, da det i sin Tid blev taget under Overveielse, hvad der med Hensyn til beslige Spørgsmaal rettest maatte blive at bestemme. Men, idet der ingen anden Udvei fandtes end den, som Anordningerne valgte, naar den Selvstændighed i de stændiske Valg, som Anordningerne saa strengt have overholdt, ikke, i det mindste paa en tilsyneladende Maade, skulde sættes tilside, antoges det ogsaa, at der i alt Fald ved autentiske Fortolkninger eller nye Bestemmelser, givne efter Sagens behørigte Forhandling i Stænderne, kunde raades Bød paa den Ulempe, som kunde vise sig, hvis urigtige Meninger, der kunde have indgribende Følger, maatte blive sanctionerede ved Kjendelser af det omhandlede Slags. Endnu maa Commissarius bemærke, at uden Tvivl den Lødens, ikke uden indlysende Nødvendighed at udelukke en Mand, der ved sine Medborgeres Billid var kaldet til Sæde i Provindsialstænderne, har havt Indflydelse paa den titnævnte Afgjørelse, og at det, dersom det samme Fortolkningsspørgsmaal var kommet frem under saadanne Omstændigheder, at den da

antagne Fortolkning netop vilde have høvt et modfat Resultat, er heel uviſt, om den i ſaa Fald vilde have fundet Bifald.

Kammerherre Caſtenſkjold bemærkede, at Stempelpapiirs-Anordningerne ſynes at ſjelne imellem Kjøbecontracter, ſom ere beſtemte til inden en kortere eller længere Tid at fuldbyrdes ved Skjøder, og han henſtillede i denne Anledning til Forſamlingen, om det ikke bør tages under Overveieſe, hvad Indflydelse denne Forſkjel kan have paa Valgbefvielse.

Den Kongelige Commiſſarius troede ikke, at man i den omhandlede Henſeende kunde gjøre nogen Forſkjel mellem de Kjøbecontracter, der ere oprettede paa længere, og dem, der ere indgaaede paa kortere Tid, eller at de øvrige Forſkjeller, ſom der ere mellem Kjøbecontracter, kunne være af nogen afgjørende Virkning. I ethvert Tilfælde kan en blot Kjøbecontract ikke hjemle Eiendomsret, ſaaledet ſom den forrige Eier ved en blot Kjøbecontract kan ophøre at have en Eiers Anſvar og Forpligtelſe. Vel kan det ikke nægtes, hvad og Afſesfor Ulgreen-Uſting ſelv har indrømmet, at en Grundeier, efterat have indgaaet Kjøbecontract om ſin Eiendoms Afſtaelſe, tildeels, og efter Forholdets Beſtaenlighed i større eller mindre Grad, ophører at have de Intereller og frembyde de Garantier, ſom Grundeieendomme give og hvorpaa Grundeieendoms Qualification til de ſtændiſke Rettigheder er bygget. Men det kan neppe (undtagen maaffee hvor aabenbare Cluſioner viſe fig) være tilladt, ved Bedømmelſen af de i ſaa Henſeende opſtaaende Spørgsmaal, at tage Henſyn til Andet end, om den Vedkommende i Formen er Eier af en qualificerende Eiendom eller ikke. Lovgiveren har nemlig indſeet, at det vilde lede til uendelige practiſke Vanſkeligheder og Vidſkøftigheder, om man ei blev ſtaaende derved, i hvilket Tilfælde der endog kunde være Grund til at tage Henſyn til, hvorledes en Eiendom var forheftet.

Statsraad Treſchow bemærkede: Det 3die Membrum af den 4de § i Forordningen af 15de Mai 1834 ſynes at tale for den Mening, at den 2den Deputerede fra Kjøbenhavn ikke kan have tabt ſin Valgbefvielse, efterſom han ikkun ved Kjøbecontract har afhændet ſin Eiendom og ſaaledes endnu ikke har ophørt

at være Eier. Den 6de § kan heller ikke være afgjørende for den modſatte Mening, da Ordet „Befvielse“ her maa antages at være ſynonymt med Eiendom. Den Grundsætning, ſom af den iøjſte Stænderforſamling er fulgt i et andet Tilfælde, kan Valeren ikke anſee for bindende for nærværende Forſamling. Den Ulempe, der vil flyde af at antage et andet Princip, vilde under enhver Omſtændighed være meget ſtørre end den, der kan affødkommes ved at antage, at Forſamlingerne i ethvert forekommende Tilfælde uafhængig bør kunne decideere efter de ſtedfindende Omſtændigheder.

Procurator Rye underſtøttede ogſaa den Mening, at det 2det Medlem for Kjøbenhavn ikke kan have tabt ſin Berettigelſe til at beholde Sæde i Forſamlingen, idet han i Gærdeleſhed ubhævede den Omſtændighed, at der udfordres Skjøde til Valgbarhed, og Valgbarhed derfor ikkun ſynes ved lige Adkomſtbrev at kunne hæves.

Juſtitiraad Salicath holdt for, at Spørgsmaalet afgjøres ved den 2den § af Frdn. 15 Mai 1834, og det forekom ham endog, at dette er ſaa klart, at en Valgbefvielse ikke ved et nyt Valg kan unblade at opføre det 2det Medlem af Kjøbenhavn paa Valgliſterne, om han ikke, førend nyt Valg ſkal ſtee, ved Skjøde aldeles afhænder ſin Eiendom.

Det fattes herpaa, efterat Afſesfor Uſting havde forladt Forſamlingsſalen, under Afſtemning: om det 2det Medlem for Kjøbenhavn, under foranførte Omſtændigheder, kan anſees for at være berettiget til at beholde Sæde i Forſamlingen eller ikke; og det blev da med Eenſtemmighed afgjort, at dette Medlem bør beholde ſit Sæde i Forſamlingen.

Commiſſarius bemærkede dernæſt, at der fra den for det 8de Kjøbſtadſtrict valgte Deputerede, Agent Boigt, var overleveret ham en Eageatteſt, i hvis Følge han, paa Grund af en pludſelig Opbulmleſe af hans ene Haand, rimeligviis endnu i 14 Dage vilde være forhindret fra at indfinde fig. Som Følge heraf vilde, i Dverreensſtemmelſe med Forordn. 15 Mai 1834 § 55, den vedkommende Suppleant være at indkalde, men herved mødte den Omſtændighed, at denne alt tidligere har erklæret ikke at kunne møde, af hvilken Karſag foranførte De-

stemmelse ikke egentlig var anvendelig. Iøvrigt vilde Commissarius tilskrive det danske Cancelli, for at det kunde afgjøres, om et nyt Valg skulde foretages.

Den forhen omtalte, af den Kongelige Commissarius Forsamlingen forelagte Kongelige Bekjendtgjørelse er af følgende Indhold:

Vi Frederik den Sjette, af Guds Naade Konge til Danmark &c. &c. Vore troe Provindsstaaender for Sjællands, Fyens og Hollands-Falsters Stifter samt for Island og Færøerne Vor Kongelige Hyldest og Raade. Af de Forhandlinger, som ere foregaaede ved Provindsstaaenderne for Sjællands, Fyens og Hollands-Falsters Stifter samt for Island og Færøerne i Deres Forsamling fra den 1 October 1835 til den 26 Februar 1836, have Vi med allerhøieste Tilfredshed erfaret, hvorledes De ved Indsigt og rebelig Iver for at befordre Bort og Landets Bedste have retfærdiggjort Vore Forventninger. Efter at have ladet Os foredrage saavel de Betænkninger, som De have afgivet paa de Dem til Overveielse forelagte Lovudkast, som og Deres øvrige allerunderdanigste Andragender, have Vi paa det Nøieste prøvet disse; og ville herved allernaadigst give Dem en samlet Underretning om de Beslutninger, Vi i den Henseende have taget.

I.

Samtlige de Anordninger, hvortil Vi have ladet bemeldte Vore Provindsstaaender Udkaft forelægge, ere i Overeensstemmelse med Vore endelige allerhøieste Resolutioner udgivne, nemlig:

1) under 3die Februar 1836 Forretning, hvorved adskillige i Karene 1828-1831 incl. for Danmark udkomne Anordninger udvides til at gjælde for Island;

(See den roestilbste Stændertidende for 1835-1836 Side 101-111 og 113-116.)

2) under 9de Marts s. A. Placat om Skifter og Læres Tøning m. v. paa Island;

(See den roestilbste Stændertidende for 1835-1836 Side 129-135.)

3) under 30 Marts s. A. Sportekreglement

for Rettens Betjente paa Færøerne;

(See den roestilbste Stændertidende for 1835-18 6

Side 218-220.)

4) under s. D. Forordning om Pengevæsenet paa Island;

(See den roestilbste Stændertidende for 1835-1836 Side 225-240.)

5) under s. D. Rescript til Amtmanden over Færøerne angaaende Udvidelse til bemeldte Her af endel i Karene 1832-1833 for Danmark udkomne Anordninger;

(See den roestilbste Stændertidende for 1835-1836 Side 201-208 og 220-221.)

6) under s. D. Forordning om Afholdelsen af Høst- og Maanedsting paa Færøerne;

(See den roestilbste Stændertidende for 1835-1836 Side 241-247.)

7) under 21de September s. A. Placat angaaende Forhøielse af den Dommerforretning ifølge Forordning af Ake November 1720 substituere Pengeafgift;

(See den roestilbste Stændertidende S. 35, 59, 62, 65-72, 96, og den Viborgske I. 43, II. 17-21.)

8) under 19de Octbr. s. A. Placat angaaende Udvidelse af Grossererens Handelsret;

(See den roestilbste Stændertidende S. 29, 73, 111, 142, 177-200, og den Viborgske I. 37-38, II. 27-38.)

9) under 2den November s. A. Placat angaaende Udvidelse af Udpantningsretten;

(See den roestilbste Stændertidende S. 31, 75, 116, 138, 209-218, og den Viborgske I. 40-42, II. 63-77.)

10) under 16de November s. A. Forordning angaaende den fremtidige Afsoning af Søder og visse andre Pengeforpligtelser;

(See den roestilbste Stændertidende S. 30, 116, 135, 175, 256-270, 273-298, 305-329, og den Viborgske I. 38-39, II. 133-171.)

11) under 28de December s. A. Forordning angaaende hvad der i Strandingstilfælde skal iagttages;

(See den roestilbste Stændertidende S. 31, 143, 176, 272, 569-621, og den Viborgske I. 39-40, II. 433-454.)

12) under s. D. Placat, indeholdende nærmere Bestemmelser med Hensyn til Anordningerne angaaende den islandske Handel og Skibsfart;

(See den roestilbste Stændertidende S. 37, 304, 364, 624, 686-693, 705-714, 768, den Viborgske I. 49-51, II. 22-27, den Næstvigste S. 355-378 og 1859-1863, og den Holstenske S. 152, 174 og 859-860.)

13) under 26de Juli 1837 Placat angaaende Processens Form i Skovforbrybelsessager;

(See den roestilbste Stændertidende S. 31-32, 63, 96, 255, 513-544, og den Viborgske I. 42-43, II. 77-117.)

14) under 24de October s. A. Anordning angaaende Kjøbstædernes oeconomicke Bestyrelse, Kjøbenhavn dog derfra undtagen;

(See den roestkibste Stænderetidende S. 38—35, 704, 736, 767, 1037—1052, 1053, 1057—1163, og den viborgste l. 43, ll. 1230—1326.)

15) under 1ste November s. A. Placat, indeholdende nogle nærmere Bestemmelser i Forordningen om Trykfrihedens Grændser af 27 September 1799;

(See den roestkibste Stænderetidende S. 639—640, 1272—1273, 1275, 1278, 1629—1712, og den viborgste l. 55—63, ll. 465—522.)

16) under s. D. Placat angaaende Nedsættelse i det stemplede Papir for Sluttedler paa Kjøbmandsgods og Bæzer med Hensyn til de af disse Documenter, der kun gielde i en kort Tid;

(See den roestkibste Stænderetidende S. 271, 1024, 1160, 1184, og den viborgste l. 54—55, ll. 232—240.)

17) under 22 November s. A. Forordning angaaende Consumtionsafgiften;

(See den roestkibste Stænderetidende S. 139, 142—143, 1276—1278, 1280, 2381—2427, og den viborgste l. 54, ll. 1733—1845.)

18) under s. D. Forordning, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende den Selveierbønder ved Forordning 13 Mai 1769 hjemlede Testationsret;

(See den roestkibste Stænderetidende S. 26, 505, 569, 764, 769—811, og den viborgste l. 29—32, ll. 355—390.)

19) under 24 November s. A. Placat angaaende Diatpenge og Befordring for de i enkelte Sager constituerede Retsbetjente;

(See den roestkibste Stænderetidende S. 25, 60, 62, 81—101, og den viborgste l. 27—29, ll. 1—16.)

20) under 29 November s. A. Forordning, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende Jurisdictionforholdene i criminelle Sager m. v.;

(See den roestkibste Stænderetidende S. 28, 116, 135, 255, 437—470, og den viborgste l. 33—37, ll. 118—232.)

21) under 13 December s. A. Forordning, indeholdende Forbud imod Eftergjørelse af Konstværker;

(See den roestkibste Stænderetidende S. 25, 62, 72, 120, 145—172, og den viborgste l. 23—28, ll. 49—64.)

22) under 24 Januar 1838 Forordning, angaaende Criminalvæsenet paa Island;

(See den roestkibste Stænderetidende for 1835—1836 Side 906—955.)

23) under 9 Marts s. A. Forordning, indeholdende nærmere Bestemmelser om Retsforholdet mellem Jorddrotter og Fæstere;

(See den roestkibste Stænderetidende S. 36, 175—176, 894—895, 1054—1056, 1278, 1905—2168, 2181, 2188, 2194—2195, og den viborgste l. 47—48, ll. 1663—1733.)

24) under 1ste Mai s. A. Forordning om Løb- og Skibsafgifterne i Danmark.

(See den roestkibste Stænderetidende for 1835—1836 Side 38—39, 955—960, 1023—1024, 1182—1184, 1272—1278, 2428—2960.)

Af de foransførte Anordningers Indhold ville Bore troe Provindsialstænder for Sjællands, Fyens og Hollands-Falsters Stifter, samt for Island og Færøerne erfare, hvorledes Vi have taget de Bemærkninger, der saavel af Dem som af Bore Prociodstænder for Nørre-Jylland have været fremsatte ved de forelagte Udkast, under nøieste Overveielse, og i Overensstemmelse med disse givet Udkastene adskillige Forandringer, nærmere Bestemmelser og Tilføjninger.

Foraaavidt Stænderne med Hensyn til den under Nr. 15 omhandlede Placat havde yttret det Ønske, at en saadan for Tiden ikke maatte udkomme, saa indeholde selve Præmisserne til denne Bore allernaadigste Placat Grundene, hvorfor Vi ikke have kunnet tage dette Ønske til Følge, hvilket var grundet paa en Forudsætning, der ikke siden ved Erfaring blev bekræftet. Imidlertid have Vi givet det Stænderne forelagte Udkast endeel Lem্পinger og yderligere Tilføjninger, der svare til de Meninger og Ønsker, som Stænderne havde fremsat for det Tilfælde, at Vi ikke maatte finde Os bevagebe til aldeles at tilbageholde den tilsigtede Anordning.

Foraaavidt Bore Provindsialstænder for Sjællands med flere Stifter udi de Betænkninger, som De have afgivet over de Dem forelagte Forudkast, have fremsat nogen Indstilling eller Henstilling angaaende en eller anden yderligere Anordning eller Foranstaltning, som de ved at gennemgaae Udkastene have fundet Anledning til at sætte under Spørgsmaal, have Vi ogsaa dertil taget det muligste Hensyn.

Saaledes ere der i Anledning af det Ønske, som udi Stændernes afgivne Betænkning over det Udkast, der ligger til Grund for den under Nr. 7 nævnte Anordning, er blevet yttret om, at Øvelsen af Dommerkornet in natura overalt maatte blive ophævet og et Weberlag i Penge sat i Stedet for samme, indhentede Dplysninger om, hvormegat Dommerkornet udgjør i hver enkelt Jurisdiction, hvilke Dplysninger af Bort Danske Cancelli ere Os foredragne.

Men da Resultatet af disse Dplysninger og de i saa Henseende anstillede Dverveielser er blevet, at ovenmeldte Forandring ikke hensigtsmæssig lod sig udføre anderledes end ved en Afgift paa Hartkornet, saaledes som det allerede for Birkedommerne paa de Kongelige Gods er steet ved Forordning af 4 November 1720 og Placat af 21 September 1836, og at denne Afgift, for at give de Retsbetjente, som den omhandlede Byggbølse tilkommer, Bedrag for samme, maatte sættes høiere end til de i sidstnævnte Placat bestemte 4 s. pr. Td., og da Vi have fundet, at en saadan ny Hartkorn-Afgift har sine Betænkneligheder, saa have Vi ikke for Tiden fundet os bevægede til derom at lade Vore Provindsialstænder forelægge noget Lovudkast. Indholdet af foranførte Dplysninger er, efter Vor Befaling, af Vor Commissarius blevet foredraget Provindsialstænderne for Nørre-Sjælland, og kan sees af den for disses Forhandlinger udfomne Tidende, 1ste Række S. 433-436, ligesom og bemeldte Stænder, i Anledning af en derefter fremfat Motion angaaende Dommerkornets Forandring til en bestemt aarlig Pengeafgift, besluttede, ingen Petition desangaaende at indgive.

Ligeledes ere Vedkommendes Betænkninger indhentede angaaende de Tillægsbestemmelser til den oven under Nr. 8 nævnte Anordning, som Stænderne have bragt i Forslag; men, efterat Sagen desangaaende er os forebragen, have vi fundet Betænknelighed ved at tilstaae Grossererne den Udvidelse af den dem ved Placat af 19de October 1836 tilstaaede Handelsrettighed, hvorpaa Vore Provindsialstænder have anbraget for det Tilfælde, at Varer sælges til udenbyes Kjøbmænd. Derimod have Vi aabnet Grossererne i Vor Kongelige Residensstad Kjøbenhavn Udgang til at indtræde i hvilket som helst Handelslaug sammesteds, naar

de i 8 Aar have havt Borgerklub i foranførte Egenklub, og i den Tid have drevet en saadan Handel, at de ere bleve ansatte til i det Mindste det Dobbelte af den Næringsklub, der udgjør Minimum for en Grosserer; hvorhos de da maae underkaste sig den for Indlemmelse i bemeldte Laug befalede Examen samt opgive deres Borgerklub som Grosserere, men dog bør nyde den Rettighed til at forhandle de til det Laug, hvori de indtræde, hørende Varer ogsaa en Gros, som Placaten af 1ste October 1810 hjemler Lauginteressenterne Udgang til, mod i Dverreensfømmelse med samme ogsaa at loare Næringsklub af den Handel, de saaledes drive. Forinden saadanne Bevillinger meddeles, bør Vort Cancelli dog altid først indhente Erklæring saavel fra Stadens Magistrat som fra de 32 Mænd, ligesom Laugets Erklæring af Magistraten bør indhentes og indsendes til Cancelliet.

Med Hensyn til de af Stænderne gjorte Bemærkninger ved § 6 af Udcastet til den under Nr. 10 anførte Forordning, da ere Dverveielser anstillede angaaende de nærmere Bestemmelser, der kunne være hensigtsmæssige med Hensyn til de private Forpligtelser, der pleie at gøres gjældende ved Hjælp af Dagmulkter; men formedelt de Betænkninger, som det i saa Henseende er fundet fornødent at indhente, er Sagen ikke endnu bragt saavidt, at Vi derom have kunnet tage en endelig Beslutning.

Den Indstilling, som Stænderne have fremfat i Slutningen af deres afgivne Betænkning over Udcastet til Forordningen Nr. 20, er i det Bæsentlige tagen til Følge ved et Circulære, som under 30de December 1837 af Vort Cancelli er udstedt til samtlige vedkommende Dvervrigheder.

(Fortsættelsen følger.)

Forsaauidt Stænderne i sammes over Ud-
kastet til Forordningen Nr. 22 afgivne Be-
tænkning havde yttret Ønske om, at der paa
Island maatte indrettes passende Straffeanstalter
til Vand- og Brødbstraffens Ufføning m. M.,
da have Vi, efter desangaaende at have ind-
hentet de fornødne Oplysninger samt efterat
Bort Cancellie berom har neblagt allerunderdanigst
Forestilling, ved allerhøieste Rescript af 24de
Januar d. A. paalagt Stiftamtmanden samme-
steds at foranstalte et Fængsel indrettet i Rei-
kevig, hvor, forsaauidt denne Byes Jurisdiction
angaaer, de Personer, der efter de almindelige
danske Love skulle straffes med Fængsel enten
paa Vand og Brød eller uden dette skjærpende
Tillæg, kunne udholde denne Straf, hvorhos
det, naar Gavnligheden af denne Indretning
ved Erfaring har bekræftet sig, nærmere vil
komme under Overveielse, om Fængslets Brug
og kan udvides til de nærmeste Landjurisdictioner.

II.

Det af Bore Provindsialstænder for Sjæl-
lands, Fyens og Hollands-Falsters Stifter samt
for Island og Færøerne indgivne allerunder-
danigste Forslag til Fordelingen af de i An-
ledning af deres Forsamlinger medgaaende Om-
kostninger, har faaet Bort allerhøieste Sanction
ved en under 1ste Juni 1836 desangaaende
udgiven Placat, hvorhos den derved hjemlede
Fordeling er med Hensyn til Stænderforsamlin-
gen i Aarene 1835 og 1836 udført ved en
under 12te April 1837 af Bort Rentekammer
udstedt Placat. Saa have Vi og ved en Placat
af 19de October 1836, i Dvereensstemmelse
med det af Stænderne yttrede Ønske, foreskrevet
nogle nærmere Bestemmelser til Formindskelse
af Omkostningerne ved de fremtidige Valg af
Medlemmer til Stænderforsamlingerne.

III.

Følgende Petitioner ere indgivne af vore
troe Provindsialstænder for Sjællands, Fyens

og Hollands-Falsters Stifter samt for Island
og Færøerne.

- 1) Om Forandring i Henseende til Brandas-
surancen for Landbygningerne;
(See roeskildste Stændertidende for 1835—1836
41—45, 1592—1628 og viborgste Stændertidende for
1836 I. 404—408 og II. 226—291.)
- 2) angaaende Kjøbenhavns Fattigvæsen;
(See den roeskildste Stændertidende 47—49 og
385—436.)
- 3) betræffende Kjøbenhavns Communalforfat-
ning;
(See den roeskildste Stændertidende 49—50 og
1233—1234.)
- 4) betræffende Ophlynet med de offentlige Op-
pebørfsbetjente og Overholdelse af Lo-
vens Straffebud mod utroe Betjente;
(See den roeskildste Stændertidende S. 50—53
og 641—666, og viborgste St.-L. I. 506—509 og II.
507—592.)
- 5) om en ny Straffelov for Lyveri, Høleri
og Medvideri;
(See den roeskildste Stændertidende 53—55 og
471—504.)
- 6) om at de offentlige Fritræiser maae op-
hæves eller indskrænktes;
(See den roeskildste Stændertidende 55—56, 255—256
og 1393—1429, og den viborgste St.-L. I. 472—476,
II. 1326—1350.)
- 7) om en Forandring i Forordningen om
Markfred af 9de Juli 1817 ved Redfæt-
telse af de deri bestemte Optagelsespenge;
(See den roeskildste Stændertidende 57—58 og
747—764, og den viborgste St.-L. I. 452—456, II.
1017—1045.)
- 8) om en nærmere Bestemmelse af Arvesøl-
gen i Henseende til Selveierbøndergaardene;
(See den roeskildste Stændertidende 60—61 og
812—843.)
- 9) om Indførelsen af eensartet Kornmaal
paa Bornholm, samt om Skattepitterings-
bøgernes Hørelse sammesteds;
(See den roeskildste Stændertidende 883—892.)
- 10) om at det begyndte Skuldsætningsarbejde
maa fortsættes og den nye Matriculs Ind-
førelse fremskyndes;
(See den roeskildste Stændertidende 1312—1360
og den viborgste St. I. 385—398, II. 1441—1508.)
- 11) om Høveriets Aflysning;
(See den roeskildste Stændertidende 76—77, 2169—
2243 og den viborgste St. I. 161—165; II. 1623—1662.)

12) angaaende Realumberviisningens Fremme i Danmark;

(See den roestidske Stændertidende 78—80, 844—883 og den viborgske St. I. 169—171; II. 778—800.)

13) om at lade anstille adskillige Undersøgelser, ledende til at bestemme, hvorvidt Consumtionen kunde være at ophæve og ombytte med en anden Stet;

(See den roestidske Stændertidende 2243—2281.)

14) om Forandring i den bestaaende Jagtlovgivning;

(See den roestidske Stændertidende 1163—1180, viborgske St. I. 639—640. II. 241—254.)

15) angaaende Nøgts Finantsvæsen;

(See den roestidske Stændertidende 117—128 og 1713—1904, viborgske St. I. 680—688. II. 1572—1623)

16) om en Forandring i Fourageleverancen og en nsigtigere Efterlevelse af Forordningen af 28de Juli 1784 § 2.

(See den roestidske Stændertidende 624—639 og viborgske St. I. 269—274. II. 291—312.)

17) om en Forandring i Hensende til Brændeviinsbrønderierne;

(See den roestidske Stændertidende 2281—2380.)

18) om Ophævelser af Skibsjournaler og Logbøgers Autorisation m. M.;

(See den roestidske Stændertidende 987—1010 og viborgske St. I. 139—142; II. 865—880.)

19) om Anlæggelse af flere Fyr;

(See den roestidske Stændertidende 1297—1312 og den viborgske St. I. 401—404; II. 255—265.)

20) om Soldstedet for adskillige Kjøbsteder;

(See den roestidske Stændertidende 1459—1484 og den viborgske St. I. 372—381; II. 836—864.)

21) om en Forandring i Hensende til Arbejdet paa Ghausseerne;

(See den roestidske Stændertidende 1441—1458 og den viborgske St. I. 487—504; II. 1144—1191.)

22) om Ophævelse af Kompengene paa Hovedlandeveiene;

(See den roestidske Stændertidende 1429—1440.)

23) om den fremtidsige Regulation af Hølværkspengene i Kjøbenhavn;

(See den roestidske Stændertidende 1484—1520.)

24) om Forbedring i Landsbyskolelærernes Kaar;

(See den roestidske Stændertidende 1185—1220 og den viborgske St. I. 353—371; II. 1405—1440.)

25) Om Stændetforhandlingernes Offentlighed;

(See den roestidske Stændertidende 1521—1591 og den viborgske St. I. 673—679; II. 861—926.)

26) om lænede Protocolførere ved Stændetforsamlingerne.

(See den roestidske Stændertidende 1384—1392 og den viborgske St. I. 551; II. 621—624.)

Hvad den under Nr. 1 anførte Petition

angaaer, da, ligesom Vi have ladet Provindsialstænderne for Nørre-Jylland forelægge et Udkast til en Anordning, indeholdende hvad Vi af de Forslag, der ere fremsatte saavel i bemeldte Petition som i det af sidstnævnte Provindsialstænder indgivne lignende Andragende, have fundet tjenligt til Betryggelse for Landbygningernes Brandforsikkring og til billig Vættelse for de Bedkommende*), saaledes vil bemeldte Udkast nu ogsaa blive Provindsialstænderne for Sjællands med flere Stifter forelagt, og vil Vor Commisarius ved at forelægge dette have at meddele omstændelig Forklaring om de Sanfteligheder, som maa ved en omfattende Classification af Usurancepræmieme efter Bygningernes Bestaaffenhed og Beliggenhed.

Foraaavidt Provindsialstænderne have anbraget paa, at det Kapitalfond, som tilhører Brandforsikringen, ikke længer maa forsøges ved Paalæg paa de asfurerede Bygninger, men ene ved det Overflod, som Renterne deraf i helbige Aar kunne afgive, da har det ved Placaten af 5te September 1827 under Brandforsikringen for Landbygningerne paa budne Brandcontingent i de senere Aar endog viist sig utilstrækkeligt til at afholde bemeldte Brandforsikrings Udgifter, saa at der for Videt ikke kan være Tale om nogen Nedsettelse af samme. Imidlertid have Vi paalagt Vort Cancellie, at, naar Brandfondet har naaet en Størrelse af 300,000 Rbblr., det da skal tages under nærmere Overveielse, hvorvidt det maatte være tilraadeligt at nedsette Brandcontingentet.

Med Hensyn til Indstillingen om at Branddirecteur-Tjenesterne maatte indgaae, de nærværende Branddirecteurer sættes paa Vartpenge og de disse Embedsmænd paahvilende Forretninger overdrages Herredsfogderne eller Birkebommerne, mod de dermed forbundne Gebyrter, have Vi, efterat Vort Cancellie har forelagt Os Indholdet af de om denne Gjenstand indhente Betænkninger fra samtlige Amtmænd og Justitsbetjente, tilligemed Cancelliets egne i saa Hensende gjorte Be-

*) See den viborgske Stændertidende for 1838, S. 61—85.

mærkninger, fundet, at en saadan Forandring neppe vilde være besparende, da det ikke uden Ubillighed kunde paalægges Herredsfogderne og Birkedommerne for de ved Placat 5te Juni 1827 bestemte ringe Gebyrter i Anledning af Brandtaxationerne at udføre samtlige Branddirecteurenes Forretninger, og at det ikke kan antages, at disse Embedsmænd ved Siden af deres mange andre Forretninger vilde med samme Hurtighed og Nøiagtighed som Branddirecteurene kunne udføre saavel Brandvisitationerne som de Contoirforretninger, der til Rigtighedsholdelse for Brandcontingenterne ere fornødne.. Derimod ville Vi ved intræffende Vacancer tage under allerhøieste Overveielse, hvorvidt de nærværende Branddirecteurdistrikter kunne deles i flere mindre, og da disse Embeder overdrages duelige og paalidelige Mænd, som have andet Embede eller anden Ervevei, hvormed Branddirecteurforretningerne kunde forbindes, og derved tages særdeles Hensyn til Bygningskyndige.

Hvad Petitionens 7de Indstillingspunkt angaaer, nemlig at der skulde oprettes et fra den almindelige Brandforsikkring adskilt Brandassurance-Societet for Bornholm, da have Vi, med Hensyn til, at det efter de indhentede Erklæringer og dermed forbundne Oplysninger, ikke kunde antages, at en saadan Indretning enten vilde stemme med Indbyggernes Læve eller med deres Ønsker, allernaadigst bestemt, at det hermed maa stilles i Beroe, indtil det nærmere viser sig, om Beboerne paa bemeldte De kunne og ville oprette en lig særskilt Brandforsikkring.

Med Hensyn til Petitionen Nr. 2, da have Vi ved allerhøieste Rescript af 22de December 1835 til Bort dansk Cancellie tilkendegivet, at der Intet findes imod, at Petitionens 3die Indstillingspunkt ligefrem tages til Følge, ligesom Vi ved allerhøieste Rescript 5te April f. A., efter derom fra Bekommende gjort Forslag, allernaadigst have tillagt tvende af Stadens 32 Mænd Ordre til for et Lidrum af 4 Kar at indtræde som Medlemmer af den administrerende Direction for Kjøbenhavns Fattigvæsen.

Hvad Petitionens første Indstillingspunkt betræffer, da have Vi, efter desangaaende at

have modtaget Bort Cancellies allerunderdanigste Foreskilling, ved allerhøieste Rescript af 29de Juli 1836 givet de fornødne Bestemmelser til Restitutionen af de under Fattigvæsenet hørende forbrugte Legater m. M., forsaavidt de efter de for disse gjeldende Dispositioner blive at restituere. Med Hensyn til Fattigvæsenets Gjæld til Bor Kasse, have Vi derhos paa allerunderdanigst Foreskilling fra Bor Direction for Statsgjelden og det syntende Fond ved Bor allerhøieste Resolution af 5te April f. A. eftergivet bemeldte Fattigvæsen de siden 11te Juni 1827 paadragne Rente-rentancer samt fritaget Samme for i et Lidrum af indtil 12 Kar fra 12te December 1836 at regne, at forrente og afbrage bemeldte Gjæld.

I Anledning af denne Petitions 2den Indstillingspunkt betræffende, den aarlige Bekjendtgjørelse ved Trykken af en Balance over Fattigvæsenets Indtægter og Udgifter m. M., have Vi ved allerhøieste Resolution af 29de Juni 1836 allernaadigst fastsat, at der skal forholdes overeensstemmende med Planen for Fattigvæsenet i Kjøbenhavn af 1ste Juli 1799 § 215.

Hvad Petitionen under Nr. 3 angaaer, da vil der blive forelagt Stænderne Udkast til en Anordning angaaende Communalbestyrelsen i Kjøbenhavn, hvori behørigt Hensyn er taget til de i denne Petition fremsatte Bemærkninger.

Til den under Nr. 4 ommeldte Petition er der taget Hensyn ubi en Udkast-Anordning angaaende Kasse- og Regnskabsvæsenet i Almindelighed, der har været forelagt Provindsialstænderne for Nørre-Jylland*), og nu ligeledes vil blive forelagt Provindsialstænderne for Sjællands med flere Stifter.

Forsaauidt Petitionen Nr. 5 gaaer ud paa Udarbejdelsen af et Udkast til en ny Straffelov for Tyveri, Haleri, Ran, Røveri m. M., da have Vi ladet et saadant Udkast udarbejde, som derefter har været Stænderforsamlingen for Nørre-Jylland forelagt**), og nu ligeledes vil

*) See den voborgste Stændertidende for 1838 S. 437—551.)

**) See den voborgste Stændertidende for 1838, S. 188—302.

blive Provindsialstænderne for de øvrige danske Provindser forelagt.

Hoavd Petitionens Indstillingspunkt under Litr. B. angaaer, da fremgaaer det af den af Bort Cancellie Ds forelagte, af de Tilforordnede i Høiesteret afgivne Betænkning, at denne Rigets øverste Domstoel erkjender det som en i Lovene grundet og i Særbeleshed i Forordningen af 30te December 1771 § 10 udtrykkelig forkyndt Regel, at Domstolene i at bedømme, hvorvidt Noget, som tiltales for en Misgjerning, deri kan antages at have gjort sig Skyldig, ikke ere indskrænkede til de i Lovens 1ste Bog 13de og 15de Kapitel omhandlede ordinaire Beviser, i Forbindelse med dem, der ved særegne Lovbestemmelser med Hensyn til enkelte Forbrydelser ere erklærede tilstrækkelige, men at de ere befrie til ogsaa at domfalde den Paagjeldende, naar samtlige oplyste Omstændigheder, i deres indbyrdes Forening og omhyggeligen afveiede imod hinanden, give en saadan Overbeviisning om hans Skyld, at den ikke efterlader nogen Tvivl, men fuldkommen kan staae ved Siden af den, der frembringes ved de ovenmeldte ordinaire Beviser. Med Hensyn dertil have Vi fundet det mindre nødvendigt for Tiden om denne Gjenstand at udgive en ny Lov.

I Anledning af Petitionens Indstilling under C, have Vi ved allerhøieste Rescript til Vor Lands Over- samt Hof- og Stads-Ret af 6te December f. A. befaleet, at den ved allerhøieste Rescript af 29de October 1772 hjemlede saakaldte skarpe Examinations i Inquisitionskommissionen i Vor Kongelige Residentsskab Kjøbenhavn for Fremtiden skal ophøre, saa at Forordningen af 30te December 1771 § 10 i denne Henseende paany skal træde i Kraft.

Angaaende Petitionen Nr. 6 ville Vi tage Vor allerhøieste Beslutning, efterat de i denne Sag fornødne Forarbejder ere blevene tilendebragte.

I Anledning af den under Nr. 7 ommeldte Petition saavel som den af Bore Provindsialstænder for Nørre-Jylland angaaende samme Gjenstand indgivne, er der under 14de Juli 1837 udfærdiget en Placat betræffende den Medsættelse i de ved Vor Forordning af 9de Juli 1817 § 2 fastsatte Dptagelsespenge, der udgjør Hovedgjenstanden for bemeldte Petitioner, og

til de øvrige Punkter i samme vil der blive taget Hensyn i en mere omfattende Anordning angaaende Markfreden, hvortil der af Bort Rentekammer vil blive forelagt Ds et Udkast, som i sin Tid vil komme under Provindsialstændernes Overveielse.

Hoavd den under Nr. 8 anførte Petition betræffer, da have Vi saa meget mindre fundet Ds foranledige til for Tiden at forelægge noget Udkast til en Anordning om en nærmere Bestemmelse af Arvefølgen i Selveierbøndergaarde, som de Forhandlinger, der med Hensyn til den oven under Nr. 18 benævnte Forordning angaaende Selveierbønders Testationsfrihed have fundet Sted i Provindsialstænderne for Nørre-Jylland, vise, at disse Stænder ikke ved Siden af denne Testationsfrihed fandt nogen Forandring i den lovbestemte Arveret, hoavd Selveierbøndergaarde angaaer, ønskelig.

I Anledning af Petitionen Nr. 9 dens 1ste og 2den Indstillingspunkt vil der blive forelagt Provindsialstænderne Udkast til en Placat angaaende det almindelige Kornmaals Indførelse paa Bornholm. Da det, efter at den nøiagtigste Undersøgelse derom er anstillet, har viist sig, at vedkommende Landgildebydere, ved hidtil at svare Landgilden efter gammelt Maal, ikke have ydet Mere, end hoavd der med Rette paa-ligger dem, saa kan ingen videre Forandring heri finde Sted, end at de, efter det nye Maals Indførelse, have at tilsvare Landgilden efter dette Maal, men med behørig Godtgjærelse for Forskjellen imellem nyt og gammelt Maal, i Dvereenstemmelse med den i Udkast-anordningen foreskrevne almindelige Regel.

Hoavd 3die Indstillingspunkt angaaer, da som det af de i den Anledning indhenteede Dplysninger erfares, at den hidtil brugte Fremgangsmaade med Dptævningen af de Kongelige Skatter paa Bornholm ligesaaalidet har foranlediget nogen Klage fra Statyndernes Side, som medført nogen som helst Ulempe for Vor Kasse, der har erholdt dens Indtægter uden Restancer, — saa ville Vi allernaadigst, at det indtil Videre har sit Forblivende ved de i Vor allerhøieste Resolution af 20de Martz 1810, bekjendtgjort ved Rentekammerets Placat af 24de f. M., indeholdte Bestemmelser angaaende Dptævningen af de Kongelige Skatter paa bemeldte

De, hvoraf det er en Folge, at Stattequitteringsbøgerne saa længe ikke kunne føres paa den i Forordningen af 30te Januar 1793 befalede Maade.

I Henseende til den under Nr. 10 anførte Petition samt en lignende fra Stændernes Forsamling for Nørre-Sjælland har et Udkast til en Forordning angaaende Indførelse af en ny Skylbsætning af Forbeholdomme samt til en Placat, hvorved bestemmes en foreløbig Beskjendtgjørelse af Resultaterne af den nye Matricul, og tillades, at Undersøgelses i Anledning af samme efter Begiering maae finde Sted, været forelagt Provindsialstænderne for Nørre-Sjælland*), og vil nu ligeledes blive Vestlisternes Forsamling forelagt.

For saavidt muligt at befordre Natural-Hoveriets Ophævelse, der er Gjenstand for Petitionen Nr. 11 saavel som for en lignende fra Bore Provindsialstænder for Nørre-Sjælland, have Vi under 9de Marts d. A. udgivet en dertil sigtende Placat. Saa have Vi og bifaldet, at Bort Rentekammer ved Circulair-Skrivelse til samtlige Amtmænd paalægger disse til bemeldte Kammer aarligen at indsende Beretning om den Fremgang, denne Sag har havt paa Godserne i de dem betroede Amter, hvilke samtlige Beretningers Indhold af Kammeret vil blive Os at forelægge. Et saadant Circulaire er under 2den Marts d. A. blevet udfæstet.

Hvad Petitionen Nr. 12 saavel som en lignende fra Provindsialstænderne for Nørre-Sjælland angaaer, saa have Vi, efter at have laet Sagen paa det Nøieste undersøge, allernaadigt besluttet, at der for det Første oprettes en fuldstændig videnskabelig Realskole i Sjælland, i det Væsentlige, overensstemmende med en af en dertil nedsat Commission udarbejdet Plan, og under Dverbestyrelse af Vor Direction for Universitetet og de lærde Skoler, hvilken har at indkomme med allerunderdanigst Foreskjilling angaaende de nærmere Bestemmelser, som maatte behøves saavel med Hensyn til Indretningen selv som til de fornødne Resourcer, hvilke skulle tilveiebringes ved Hjælp af de under bemeldte Directions Bestyrelse

staaende Midler. Derhos have Vi paalagt bemeldte Vor' Direction at tage under Dverbæielse, hvorvidt det maatte være raadeligt endvidere at forbinde nogen til Realunderviisningens Fremme sigtende Indretning med en eller anden af de lærde Skoler, saaledes som Vi allerede under 19de September 1837 have truffet Bestemmelser, ved hvis Hjælp hithit Underviisning kan fremmes i Sorø Skole, hvorom der under 15de October er udgaaet Beskjendtgjørelse fra meerbemeldte Vor Direction.

Forsaavidt Provindsialstænderne have andraget paa Adskillelsen af Borger-skolerne fra de egentlige Almueskoler, have Vi resolveret som følger:

„Vi ville med særdeles Velbehag ansee det, naar der i Kjøbstæderne gjøres Udveie til ved Siden af de almindelige Borger-skoler, hvori der fremdeles som hidtil bør være Afgang for alle Indvaanere til, uden Betaling, at faae deres Børn underviste i de for alle fornødne Kundskaber og Færdigheder, i Overensstemmelse med hvad der for disse Skoler er befalet, at indrette høiere Borger-skoler, i hvilke en mere udvidet Underviisning gives for Børn af begge Kjønn, imod at de derfor erlægge saadanne Skolepenge, at derved den forsøge Udgift dækkes, som en saadan Skole vil medføre fremfor dem, der vilde være forbundne med at disse Børn nøde Underviisning i den almindelige Borger-skole. Forinden nogen saadan høiere Borger-skole maatte indrettes, bliver der af Skolecommissionen at udarbejde en udførlig motiveret Plan, der med Skoledirectionens Betænkning bliver at indsende til Cancelliets Approbation. Ligesom denne Plan nsiagtigen bør bestemmes, i hvilke af de i Anordningen for Kjøbstæderne af 29de Juli 1814 § 74 nævnte Bærefag der, efter Indvaanernes Laro og de Midler, hvorpaa der kan gøres Regning, bør gives Underviisning, og hvorledes denne hensigtsmæssig kan besørges, enten ved Hjælp af de ved den almindelige Borger-skole ansatte Lærere eller ved andre særlig dertil antagne, saaledes bør den og være ledsaget af en med muligste Nsiagtighed affattet Forklaring over alle de Beløfninger, som det kan ventes, at den foreslaaede høiere Borger-skole kan forarsage, og den Indtægt, der kan

*) See den alborgske Standertidende for 1838, S. 336—384.

ventes af de i Forslag bragte Skolepenge. Forsaavidt det i enkelte Byer, paa Grund af særdeles Omstændigheder, maatte være gjørligt at affordre de Børn, der kunne behøve en mere udvidet Underviisning, fra simple Almuesbørn i særskilte Skoler, uden at der i nogen af disse betales Skolepenge, kan ogsaa saadan Afsondring med Bort Cancellies Approbation iværksættes; dog saaledes, at hverken de sidstnævnte Børns anordningsmæssige Underviisning derved lider, eller at saadanne Udgifter derved foraarsages, at derved vilde fremkomme Ubillighed mod den Deel af Indvaanerne, der ikke kunne benytte den fortrinligere Skole."

Om hvilken allerhøieste Befaling Circulaire under 10de Februar d. A. er afgaaet til samtlige Amtsskolebirectioner samt til Biskopperne i Danmark.

Hvad den under No. 13 ansførte Petition angaaer, da have Vi, efter paa den ene Side alle de Grunde, der kunne ansføres til Bedste for Consumptionens Ophævelse imod Weberlag for Bor Kasse ved anden Skat, og paa den anden de af selve Bore troe Provindsialstænder erkjendte store Banskkeligheder og Betæneligheder, der møde ved en saadan Forandring, fundet disse saa overveiende, at Vi ikke have anseet det hensigtsmæssigt at anstille de af Bore Stænder angivne nærmere Undersøgelser, hvorom Vi forudsæe, at de ikke ville føre til noget Resultat.

Med Hensyn til den under Nr. 14 ommeldte Petition saavel som en lignende fra Provindsialstænderne for Nørre-Sjælland have Vi ladet den gjældende Jagtlovgivning underkaste en Revision og en ny Jagtlovgivning udarbejde, hvortil et Udkast har været forelagt Provindsialstænderne for Nørre-Sjælland *) og nu ligeledes vil forelægges Forsamlingen for Sjællands med flere Stifter.

I Anledning af Petitionen Nr. 15 ville Vi, at det skal tilkjendegives Bore troe Provindsialstænder, at, ligesom Vi allerede, forinden Stændernes Petitioner angaaende Finantsvæ-

fenet modtoges, havde overdraget Vor Finants-Minister i Forening med adskillige dertil beordrede Mænd, at overveie, til nærmere endelig Bestemmelse af Ds Selv, hvorledes Bøvgætt imellem Statens Indtægt og Udgift ved hensigtsmæssige Besparelser i Statshusholdningen kunde tilveiebringes, og en yderligere hertil sigtende Plan lægges, saa ville og, ved dennes Affattelse, de forskjellige af Bore troe Provindsialstænders Forsamlinger fremsførte Ytringer blive tagne under Overveielse; — at denne Plan vil, efter at Forholdene imellem Finantserne nu ere regulerede, være at forelægge Ds til allerhøieste Approbation, og at dernæst det Fornødne vil være at offentliggjøre; — at Vi, efter hvad der nu foreløbigt allerunderdanigst er blevet foredraget om de iværksatte og nærmere iværksættende Besparelser, antage, at hverken forsøgede Skatter eller nye Statslaan, saafremt ikke overordentlige Begivenheder maatte indtræffe, ville blive nødvendige, og at, ligesom Vi ved at befale Kundgjørelsen, saavel af den calculatoriske Finants-Oversigt for Aaret 1835 som senere af Beretningerne om Finantsernes virkelige Stilling i Aarene 1835 og 1836, allerede havde givet tilkjende, at det var Vor Willie, at samtlige Bore fjære og troe Undersaatter skulde erholde Kundskab om Finantsernes Tilstand, saaledes have vi ogsaa besluttet, at de til hensigtsvarende Offentlighed i Henseende til Statens Finantsvæsen sigtende Efterretninger fremdeles ville være at kundgjøre.

I Overeensstemmelse med det i Petitionen No. 16 først af Bore Provindsialstænder for Sjællands med flere Stifter fremsatte og siden af Provindsialstænderne for Nørre-Sjælland gjentagne Ønske desangaaende, er det foranstaltet, at den for Bor Pandmilitair-Stat fornødne ordinaire Fournage for Aarene fra 26de October 1836 til 25de October 1838 er anskaffet ved Underhandlinger og Excitationer i Overeensstemmelse med Forfkrifterne i Forordningen af 28de Juli 1784, dog med Undtagelse af enkelte Quantiteter, hvorpaa intet antageligt Bud er stæet; og i Henseende til den ved Forordningen af 5te December 1792 foreskrevne Dplagsfournage have Vi ved en under 14de Marts d. A. udstedt Placat truffet

*) See den viborgske Stændertidende for 1838, S. 106—176.

en saadan Indretning, som stemmer med det af Provindsialstænderne yttrede Ønske; hvorhos Vi ogsaa have bifaldet, at, hvor færre Partier af Dplagsfourage skulde blive fornødne, disse da, saavidt Omstændighederne tillade det, søges anskaffede ved Licitation eller Indkjøb underhaanden.

Hvad Petitionen under Nr. 17 angaaer, da have Vi ved allerhøieste Resolution af 28de Februar d. A. fastsat, at Afgiften for Landbrænderier maa bestemmes i Reglen at skulle være 56 ø. pr. Td. af Mæsketarrets Indhold for hvert 4de Døgn, Karret staaer til Eierens Raadighed, dog at det i Privilegiet tilkendegives, at denne Afgift ikkun gjælder indtil videre, men at det forsvrigt maa have sit Forblivende ved de i Vor allerhøieste Resolution af 19de August 1835 om Landbrænderier givne Bestemmelser, hvorhos Vi dog have tilstaaet nogen temporær Lettelse for de Landbrænderier, som maatte bevilges anlagte i Nørre-Sjælland.

Ved allerhøieste Resolution af 9de Mai d. A. have Vi derhos blandt Andet fastsat, at der, forinden nærmere Bestemmelse tages angaaende de fremtidige Afgifter af de øvrige nu eksisterende Landbrænderier, udnævnes nogle sagkyndige Mænd, som have at modtage vedkommende Eieres Erklæringer, om de maatte ønske strax at erholde Privilegier i Overensstemmelse med ovenmeldte Vore allerhøieste Resolutioner af 19de August 1835 og 28de Februar d. A. imod de derved bestemte Afgifter, dog at Sligt kun kan indrømmes, naar ingen specielle Omstændigheder, f. Ex. Brænderiets for nære Beliggenhed ved en Kjøbstad, maatte tale imod Meddelelsen af et saadant ubvidet Privilegium, eller at renunciere paa de Privilegier, hvoraf de nu ere i Besiddelse, imod en taalelig Godtgjørelse, om hvis Størrelse de fornødne Tilbud da tillige maatte modtages, ved hvilken Forhandling isvrigt de Paagjældende maatte gjøres opmærksomme deels paa de Grunde, der, hvis de ikke vælge noget af de nysnævnte Alternativer, ville tale for, at Vi maatte see Os i den Nødvendighed at forhøje de nægjelende Afgifter, deels paa de specielle Grunde, der i de enkelte Tilfælde tale for, at Privilegierne strax kunne indbrages, eller at de i det Mindste ikke ville

blive fornyede for nogen efterkommende Besidder af de vedkommende Steder. Efter Vort Rentekammers, paa Vor allerhøieste Befaling derom allerunderdanigst gjorte Forslag, have Vi derefter under 7de Juli sidstleden beordret en af 4 Mænd bestaaende Commission at sammentræde for at modtage de i forberedte Vor Resolution af 9de Mai d. A. bestemte Erklæringer fra vedkommende af de for Tiden eksisterende Landbrænderiers Eiere samt for at neblægge Forslag til den endelige Regulering af bemeldte Brænderi-Rettigheder.

I Anledning af den under Nr. 18 nævnte Petition saavel som den, der angaaende samme Gjenstand var indkommen fra Provindsialstænderne for Nørre-Sjælland, have Vi ladet ubearbejde et Udkast til en ny Anordning, betræffende Journalsøringen ombord i danske Skibe; dette, som allerede har været forelagt for bemeldte Stænderforsamling*), vil nu ligeledes blive Forsamlingen for Distrikterne forelagt.

Efterat der i Anledning af Petitionen Nr. 19 samt den lignende Petition, der var indkommen fra Vore Provindsialstænder for Nørre-Sjælland, har været neblagt allerunderdanigst Forestilling, have Vi befalet, at der anlægges et Fyr paa Hirschholmene og et Fyr paa Fornæs, samt at der anbringes to Dagværker og fem Bagerer i Læsøe-Kende og paa den i samme værende Dvalegrund. Derhos have Vi allernaadigst paalagt Vort General- og Commerce-Collegium at indkomme med nærmere allerunderdanigst Forestilling om at anbringe et Fyr paa Højsøen, og deri at afgive sin allerunderdanigste Betænkning, om det er hensigtsmæssigt, at udlægge de af begge Forsamlinger af Vore danske Provindsialstænder foreslaaede Bagerer i Kattegattet samt paa Refsnæs og Volskallen.

Hvad Petitionen under Nr. 20 angaaer, da have Vi ved allerhøieste Resolution af 27de October 1836, bekendtgjort ved Placat af 3die November s. A., bestemt, at Kjøbstaden Storeheddinge, fra 1ste Januar 1837 af at regne, skal oprettes til Lold- og Consumtionssted med et Loldbiftrict, der indbefatter Kyffstræknin-

*) See den siborgske Stænderetidende for 1838, S. 385—402.

gen af Stevns Herred fra Prambroen indtil den paa hiin Side af det sydlige Herreds-
Skjal beliggende saakaldte gamle Skovrider-
gaard under Bømmetofte Kloster, Gaarden og
den ved samme værende Badeplads inclusive,
samt at alle Ind- og Udclareringer, som skee i
Storeheddinge, skulde fritages for Havnafgif-
ter til Kjøge m. m. Fremdeles have Wi ved
allerhøieste Resolution af 8de Marts 1837,
bekjendgjort ved Placat af 21de s. M., fast-
sat, at Koeskibe, Holbek, Frederiksfund og
Nykjøbing maae oprettes til Toldsteder med
særskilte af Bort General-Toldkammer- og Com-
merce-Collegium nærmere bestemte Districter,
samt at Rørvig Toldsted maa forandres til et
Control- og Forsøgningsted for alle til og fra
Høfjorden ind- og udgaaende Skibe, dog at
Clareringerne for Frederiksværks Vedkommende
indtil videre blive at foretage ved Rørvig paa
samme Maade som hidtil m. v.

Endelig have Wi ved allerhøieste Resolution
af 18de August 1837 bestemt, at Porcelain,
Fajance og Glas, som søvarts forsendes til
Slagelse over Korsbær- og Skjelskjør-Toldsteder,
maa, naar Emballagerne ere af den Bestaf-
senhed, at de tilfede behørig Forsøgning eller
Plombering, befries for Undersøgelse i bemeldte
Toldsteder, hvorimod denne i saa Fald over-
lades til Consumtionsvæsenet i Slagelse, dog
at Tolden m. B. erlægges paa vedkommende
Toldsted, ligesom Trelast, der fra Stold-
stederne i Sjælland henføres til Kjøbstæderne
Slagelse, Ringsted, Sorø og Hillerød, ikke
behøver at ledsages med Toldpassseersbiler.

Angaaende den under Nr. 21 anførte Pe-
tition ville Wi tage Bort allerhøieste Beslutning
efter at de i denne Sag fornødne Forarbejder

ere blevne tilendebragt og de derpaa ere blevne
Ds foredragne.

Hyad Petitionen Nr. 22 betræffer, da have
Wi, efterat Bort Rentekammer derom har ned-
lagt allerunderdanigst Foresøgning, allernaadigst
resoloveret, at Afgjørelsen af dette Andragende
stilles i Bero indtil noget nærmere henimod
Udløbet af den Tid, da de længst værende af
de nu gjeldende Forpagtningscontracter om Op-
pebørstjerne af Afgifterne af de i Petitionen
ommeldte Bomme ere udløbne, eller den 1ste
Mai 1844, imod at det paasees, at ingen af
disse i den følgende Tid bortforpagtes paa et
længere Tidrum, end til den nyssnævnte Da-
tum; hvorhos Wi have paalagt Bort Rente-
kammer snarest muligt at bringe det berhen,
at samtlige Bomme ogsaa paa de sjællandske
Hovedlandeveie blive bortforpagtede til et og
samme Tidspunkt.

I Anledning af den under Nr. 23 anførte
Petition er den fornødne Bestemmelse indført
i det ovennævnte Udkast til en Anordning an-
gaaende Communalbestyrelsen i Kjøbenhavn.

I Anledning af de i Petitionen No. 24 un-
der 1ste, 2den, 3die, 5te, 7de og 8de Post
fremsatte Indstillinger i Forbindelse med dem,
der angaaende samme Gjenstand vare fremsatte
af Bore Provindsialstænder for Nørre-Jylland,
have Wi ladet udarbejde Udkast til en Placat,
der har været bemeldte Provindsialstænder fo-
relagt*), og nu ligeledes vil forelægges West-
ternes Forsamling.

(Slutningen følger.)

*) See den siborgske Stændertidende for 1838, S.
613—617.

Andet Røde.

Petitionens 4de Indstillingspost have Vi givet Vort Bifald med det yderligere Tillæg, at Skolelæreres Sommer ogfaa i det Tilfælde, hvor de, uden at være oplærte ved nuget af Skolelærer-Seminarierne, tage Examen ved et af disse, skulle være fritagne for den ved Placat af 19de October 1824 foreskrevne Kjenbelse til Seminariefondet. Eigeledes have Vi allernaadigst bevilget den i Petitionens sjette Indstillingspunkt foreslaaede Begunstigelse for den fratrædende Skolelærer, eller dennes Enke og Arvinger. Eigesom der angaaende disse tvende sidstnævnte Poster fra Vort Cancellie er meddeelt Medkommende det Fornødne, saaledes har Cancelliet og med Hensyn til 9de Indstillingspunkt tilhjenbegivet Skoledirectionerne, at Hensigten med den ved sammes Circulaire af 14de Juni 1829 fremsendte Tegning til Skolebygninger paa Landet ikke har været, at den skulde være en aldeles ubetinget Norm for Indretningen af nye Skolebygninger, og at der saaledes, under Sagttagelse af de i Collegiets Circularskrivelse af 21de November 1815 indeholdte ved allerhøieste Resolution af 29de Juni 1816 sanctionerede Bestemmelser, vil kunne foretages saadanne Afvigelser fra samme, som efter de locale Forhold maatte anses hensigtsmæssige.

Hvad den i nærværende Petition under Nr. 1 gjorte Henstilling, hvilken ei af Stænderne for Nørre-Jylland var tiltraadt, angaaer, da have Vi fundet Betænkelse ved at betage en saa vigtig Indretning som Skolelærer-Hjælpeklasserne den Indtægt, som samme kunde erholde ved Hjælp af de overflødigte Degnejorder, ligesom Vi og have fundet, at Skolelærernes Dpmærksomhed, ved at større Forblyder end de anordnede bleve dem tilagte, lettelligen vilde afdrages fra deres egentlige Kaldspligter.

Med Hensyn til den under Nr. 2 nævnte Henstilling, som Forsamlingen for Nørre-Jylland ei heller havde tiltraadt, have Vi saa meget

mindre kunnet tage denne til Følge, som Resultatet ikke vilde blive forbeelagtigt for Skolelærerne.

Hvad endelig Henstillingen under Nr. 3 angaaer, at Skolelærerne maatte fritages for at ubrede den de forrige Degne-Embeder paa lagte Afgift til de lærde Skoler, da har denne ikke kunnet tages til Følge, da det lærde Skolevæsen saa meget mindre vil kunne undvære denne Indtægt, som det, i Dveensstemmelse med Vort paa Petitionen Nr. 12 afgivne allerhøieste Resolution, vil blive bebyrdet med Udgifter til Realunderviisningens Fremme; hvorhos det ikke kan feile, at bemeldte med de Skolelærerne overladte Degneindtægter forbundne Byrde er kommen i Betragtning ved Beregningen af det, der for Degneindtægterne bliver at afforte i den anordningsmæssige Løn, som Skolelærerne bør nyde.

Hvad den af Bore Provindsialstænder for Sjællands med flere Stifter indgivne Petition Nr. 25 angaaer, da have Vi fundet overveiende Betænkelse ved at bevilge den Ds-fentlighed af Provindsialstændernes Forhandlinger, der er Gjenstanden for den 1ste Indstilling i bemeldte Petition. Derimod have Vi, i Dveensstemmelse med Petitionens 2den Indstillingspunkt allernaadigst instrueret Vort Commissarius om, at det herefter kan tilstedes, at alle Medlemmer af Provindsialstændernes Forsamlinger, der have taget Deel i en Sags Forhandling, nævnes i Stændertidenden; ligesom der Intet vil være til Hinder for, at saavel de Lovudkast, som Vi lade Bore Provindsialstænder forelægge, som de private Propositioner, der fremkomme fra Samme, meddeles i Stændertidenden, saasnart de have været Forsamlingen forelagte.

Hvad den under Nr. 26 nævnte Petition betræffer, da have Vi fundet Betænkelse ved at bevilge en saa betydelig Forandring i Bore Forordninger af 15de Mai 1834, at de saa vigtige Sekretairforretninger i Provindsialstænderforsamlingerne skulde kunne overdrages til Andte end bemeldte Stænders egne Medlemmer.

Forsaauidt berimod Vore Provindsialstænder maatte finde Anledning til at endrage paa andre med hine Forordrings Grundsaetninger meer overeensstemmende Midler til at lette Secretairerne deres Arbeider, saafom ved Forsøgelse af deres Antal, kan Vort allerhøieste Santykke dertil forventes.

En Bekræftelse paa foreslaaende allernaadigt meddeelte Resolutioner have Vi udfærdiget denne Vore Kundgjørelse, og forblive Vore troe Provindsialstænder i Kongelig Naade bevaagen.

Givet i Vor Kongelige Residentstads Kjøbenhavn den 19de September 1838.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.
Frederik II.
(L. S.)

Stemaun.

Orsted. Lassen. Lange. Hansen. Benzen.

Andet Møde den 25de September.

Major Prætorius deeltog i Mødet, hvor saaledes 69 Medlemmer vare tilstede.

Efter Præsidentens Opfordring til Kammerraad Drewsen om at fremkomme med et af ham anmeldt Forslag, indfillede denne til Forsamlingen, at indgive til Hans Majestæt en Takadresse, hvorom han yttrede sig saaledes:

„Da vi forrige Gang vare her forsamlede, havde vi den gylldigste Grund til at takke Hs. Majestæt for den Institution han da nyeligt havde skænket vort Folk.

Vi ere nu anden Gang forsamlede her og have atter gylldig Grund til at takke Kongen for den Dyrkjendelse, han i flere Henseender har skænket vore Forslag, og det saameget mere, som det, vi have erholdt, give os god Grund til at haabe, at de af vore Petitioner, som endnu ei have erholdt Hs. allerhøieste Sanction, ville, efter modent Overlæg, ogsaa erholve denne.

Jeg tillader mig derfor at foreslaae Forsamlingen, at vi atter iaar, og ligesom vore forrige Brødre, votere en allerunderdanigst Adresse til Folkets Fæder.

Amtmand Willisch yttrede derpaa følgende: „Ligesom den Kongelige Kundgjørelse,

dette Svar paa de af Forsamlingen tidligere indgivne Petitioner, ikke forbedrer noget Svar, saaledes skjønt jeg ei heller, at Forsamlingen har nogen speciel Anledning til at indgive den foreslaaede Takadresse. Og har end, som den ærede Proponent under sit Fordrag har bemærket, vore Brødre i Jylland med stor Majoritet stemt for og indgivet en Takadresse, saa maa jeg tillade mig herved at bemærke, at Forholdene dengang vare andre; Kongen havde nemlig ikke, saaledes som senere i sit Svar paa hiin Adresse, tilkendegivet, at den havde været Allerhøiestamme uventet, at han havde fundet den mindre passende. Men ved Forsamlingen, hvorledes Kongen tænker og dommer om en Sag af den Natur, som den, hvorom her alene er Tale, saa skjønt jeg ei rettere; end at den har en Rettesnor for den Beslutning, som skal tages, som den ei bør eller kan fravige. Og naar jeg saaledes i Henhold til det Anførte troet at maatte stemme mod den foreslaaede Takadresse, skulde jeg blot endnu bemærke, at Forsamlingen vist ikke paa en værdigere og Kongen velbehageligere Maade kan lægge sine taknemmelige og oprigtige Hølelser for Institutionens hvide Giver for Dagen, end ved efter yderste Evne og med forenet Kraft at stræbe at virke til det store Maal, at hiin hellige Gave kan bære velsignelsestrige Frugter.

Statsraad Stenfeldt udløb sig derefter saaledes: „Der ere flere Forhold i Livet, hvor man i sin Fremgangsmaade ledes ved en vis Tact, uden at man er i Stand til med saamegen Klarhed og Lydelighed at fremstille Grundene for den Vej, man har valgt, at man skulde kunne vente at overbevise dem, der ledes af en anden Tact. Ved at udtale sig kan man imidlertid i det Mindste bewirke, at man ei vrøder misforstaaet, og muligen ogsaa, forsaavidt det angaaer Hølelser, opvække Sympathie hos Andre.

Skjøndt Forholdene hos os ere heelt anderledes end i de constitutionelle Stater, og en Adresse fra Stænderne til Kongen har en Betydning forskjellig fra den, der i disse indgives fra Kamrene som Svar paa en Throntale, saa finder jeg dog, at en Adresse til Hs. Majestæt fra Stænderforsamlingen, forin-

den, den begynder sine Forhandlinger, er fræmmelig, passende, og passer til den Tid, som hæfter i Institutionen, som mere og mere skal opvækkes hos Folket og stedse vedligeholdes. En gjensidig hjertelig og aandelig Meddelelse mellem Kongen og Folket knytter Baandet fastere og forsøger, den Tillid og styrker den Frimodighed, som skal give et Folkeraad sin sande Betydning. Tausked, hvor man føler Trang til at udtale sig, luffer sieblikkelig Hjertet og hammer Tanken, og en for nøie beregnende Klogskab og Forsigtighed frembringer Kulde og standser Anden, hvor Hjertelighed og usfarbeholden Tale kunde gjøre saa vel. Stænderne have af Hs. Majestæt modtaget en allernaadigst Tilkjendegivelse af Allerhøisffammes Tilfredshed med deres Færd i den første Forsamling. Kongen siger: „at de have retfærdiggjort hans Forventninger“ og med landsfaderlig Aabenhed har han meddeelt de Grunde, der have bestemt ham til, baade at følge Stændernes Raad og at afvige fra samme. I en saadan Tale er der Dymuntring for Forsamlingen; den opvækker hos Folket skjønne Forhaabninger om Institutionens Fremtid, og den knytter Baandet fastere mellem Kongen og Folket. Folket venter og har efter min Høielse Anledning til at vente, at dets Repræsentanter, forinden de meddele deres Raad, deres Undragender om enkelte Gjenstande, der egne sig til en nøie og moden Drøftelse, gjengjalde den Aabenhed, hvormed Kongen har mødt dem, ved at ytte deres Tak, deres Ønsker, deres Forhaabninger i en Form og paa en Maade, der ei hører til Petitioneres Sphære. Forholdet imellem Kongen og Folket er saa glædeligt, det danske Folks Sindighed og gode Sands saa grundfæstet, at kun utidig Uengstelig og Misgjendelse af Folkeraanden kan nære Frygt for Fremtiden, naar det skal blive Regel, at Stænderne hver Gang de samles skulle indgive en allerunderdanigst Adresse til Kongen. Om end Hs. Majestæt ei vilde mishende Forsamlingens Tausked, saa vil det neppe være Tilfældet med Nationen, hvis Repræsentanter vi ere. Den repræsenterer upaatsvareligh saa meget mere, at vi i dens Navn med Frimodighed og af vort hele Hjertes Høide henvende os til Kongen, som de have erfaret,

at være Medborgene i Jylland, magtet de des imod yttrede Uvænskeligheder, have følt sig opfordrede dertil, og Kongen har modtaget Adressen med allerhøisste Beløilic og allernaadigst tilkjendegivet sin Tak for de yttrede gode Ønsker.

Proprietair Eutein yttrede dernæst Følgende: Ligesom Regjeringen ved at indføre raadgivende Stænder ei alene henvendte Blikket paa Preussen, hvorfra Ideen om raadgivende Stænder er hentet, men tillige benyttede de egentlige constitutionelle Staters Erfaringer, for at gjøre Institutionen saa helbringende, som dens Natur tillod, saaledes er det vistnok ogsaa fuldkomment i sin Orden, naar Stænder-Forsamlingen, ved hvis Virksomhed Institutionen først skal erholde Liv og Betydning, og hvem dens videre Udbannelse er anbetruet, henvender sin Opmærksomhed paa de i de constitutionelle Stater brugelige Former. Men forinden vi optage saadanne, saa paaligger det os nøie at undersøge ei alene deres Hensigtsmæssighed og Gavnlighed i Almindelighed, men fornemmelig ogsaa hvorvidt de passe sig til vore i saa mange Henseender fra hine Stater, forskjellige Forhold.

Her er nu Spørgsmaal om at optage der Skik, ved Sessionens Aabning at tilkille Hans Majestæt en Takadresse. Jeg maa nemlig antage, at dette Spørgsmaal nu skal afgjøres; thi dermed, at man første Gang Stænderne vare forsamlede indgav en saadan, er endnu intet for Fremtiden afgjort. Skulde derimod denne Gang Stændernes Forsamling tage en lignende Beslutning, saa maa jeg antage, især med Hensyn til at en saadan Beslutning alt er udført i Viborg, at Spørgsmaalet for Fremtiden er afgjort, idet man senere vanskeligen vil kunne undbrage sig deraf.

Der er derfor en dobbelt Anledning til nu nøie at undersøge denne Skik's Formaal, og alvorligen at veie Grundene for og imod samme. See vi nu tilbage til en ældre Periode og vende vi fornemmelig Blikket til England, hvorfra denne Skik nedstammer, saa finde vi at ved Parlamenternes Aabning Kongerne selvsom mødte, og der udsatte Anledningen til Parlamentets Sammenkaldelse, thi paa den Ud-sammenkaldtes Parlamentet iflue ved foregne-

Veilighed, fornemmelig naar Kongerne behøvede Subsidier eller nye Paalæg. Til Gjenbvar paa Kongens Liltale fremstod da Forsamlingsens Formand og besvarede samme umiddelbart. Disse Svar indeholdte da almindeligviis en summarisk Fremstilling af alle de Klagepunkter og Besværinger, som man troede at burde paatale, og til hvis Afhjælp Bevillingen af de forlangte Paalæg eller Subsidier knyttedes. Senere, som Sæderne bandedes og forfinedes, og fornemmeligen som Begrebet om Forskjellen mellem Monarchen og Regjeringen formeligen erkjendtes, erholdt disse Gjenbvar paa Throntalen, som det ei mere overlodes Formanden eller Præsidenten at give incontinenti, en sømmeligere ja vel ogsaa en forfinet Form, hvori man søgte at undgaa ethvert Udtryk, som kunde være Monarchen ubehageligt, men herved blev Lid efter anden saavel Throntalen som især Adressen til et tomt Ceremoniel uden Indhold. De bibeholdtes ifkun som en fra ældre Tider overleveret Sædvane, uden at de egentlig havde nogen practisk Betydning.

Først i de nyeste Tider, fornemmelig i Frankrig, har man paa ny søgt at gjengive saavel Throntalen, som især Adressen en Betydning, den ikke mere havde. Man skjelne mellem Regentens ophøiede Person og dennes Ministerium, og kun gjennem dette kunde Monarchen handle. Throntalen er derfor ikke mere Monarchens umiddelbare Meddelelse, men et Regjeringsmanifest, der udgaaer fra Ministeriet, og den dertil svarende Adresse benyttes nu kun til at tilkjendegive Majoritetens Bifald med eller Misbilligelse af den af Regjeringen brugte Fremgangsmaade. Gjennemgaae vi nu de franske og engelske Debatter om Adressen, saa fremlyser af disse, at Adressens Affattelse betragtes som en Kamp til at undersøge de forskjellige Partiers gjensidige Styrke, som en Prøvesteen, for hvorvidt Ministeriet har en afgjørende Majoritet i Kamrene eller ei. Hvor rigtigt det nu end maatte være i lovgivende Kamre, at Partierne snarest muligt komme til Kundskab om deres gjensidige Styrke, og hvor nødvendigt det end er, at Ministeriet erfarer, om det i Kamrene besidder en saadan Majoritet, som er fornøden til dets

Bestaaen, saa forekommer det mig dog mindre passende, ja stridende mod Begrebet om Monarchens Uforæntelighed, at benytte et Udtryk, som i det mindste i sin Form er umiddelbar fileet til selve Monarchen, som Prøvesteen paa Partiernes Styrke, og dog forekommer mig dette fornemmelig at være Formålet med Nutidens Adresse. Som en Kritik over Regjeringens Færd have de Lid eller ingen Værd; thi Adressens Form tillader ingen Motivering heraf, og Oppositionen søger ifkun at udvikle sin Styrke ved under Navn af Forhaabninger, Vinst, vel og Belagelse og Bedrøvelse, at antyde sin Misbilligelse af enten enkelte Regjeringens Handlinger eller dens hele Færd. Saavidt om de constitutionelle Staters Adresser. Jeg finder Intet i dem, Intet i nogen af de forskjellige Former, de have undergaaet, som taler for at indføre nogen lignende Skik hos os. Vel har man til Forbeel for dem anført, at det er sømmeligt at besvare den Besked, man har erholdt paa de i den forrige Sæssion afgivne Betsænkninger og Petitioner, at man bør benytte denne Veilighed, for at tilkjendegive Monarchen Folkets taknemmelige Følelser, og endelig at man herved fandt Veilighed til at antyde et eller andet Vinst eller Forventning om saadanne Gjenstande, om hvilke man ingen Anledning havde til at indgive nogen egentlig Petition. Hvad nu det første angaaer, at besvare den Kongelige Meddelelse, da indseer jeg ei Nyttens deraf. De deri omtalte Sager maa antages for Lid for endeligen afgjorte. Skulde Forsamlingens Majoritet have ønsket en anden Afgjørelse med Hensyn til enkelte Sager, da er Adressen neppe den rette Veil til at bevirke nogen Forandring, men dette kan ene ventes ved egentlige Petitioner; thi kun detses Form tillade en grundigere og alvorligere Drøftelse, som netop i Sager, om hvilke Regjeringen og Stænderne ere af forskjellig Mening, maa ansees saa meget nødvendigere. Hvad nu det andet Punct angaaer: at udtrykke Folkets taknemmelige Følelser, da kan jeg ei heller antage, at Adressens Indgivelse i denne Henseende mere fortjener at anbefales. At Folket nogensinde skulde nære andre end taknemmelige Følelser mod Monarchens Person

bør ei præsumeres, og der synes saaledes ingen Anledning til i et særegent Actstykke at udtrykke Tingens sædvanlige Orden; men hertil kommer endnu, at dersom Adressen indskrænker sig til at være en egentlig Takadresse, og hertil bør den vistnok fornærmelig ifølge vore Statsforhold indskrænke sig, saa turde det let hælde sig, at disse Adresser vilde blive et tomt intetsigende Ceremoniel, og maa dette saa meget mere befrygtes, som vi have 4 Stændersforsamlinger, der samtidigen, eller dog kort efter hinanden træde sammen. Skulde der nu ene for at udtrykke Folkets Høielser mod Monarchen indsendes 4 Adresser, da vilde de end mere derved, som indeholdende omtrent det Same, tabe al Betydning.

Endeligen har man sagt, at man i Adressen kunde finde Leilighed til at omtale enkelte Gjenstande, som der ellers ingen Leilighed gaves til. Ei heller dette kan jeg indrømme. Ere disse af særegen Bigtighed, saa bør de vistnok gjøres til Gjenstand for særegne Petitioner, hvis Form ene tillader en nøiere Udvikling. Ere de ei af særdeles Bigtighed, da fortjene de endmindre at optages i Adressen.

Efter nu at have omtalt de Grunde, som almindeligvis anføres til Bedste for Adressens Indgivelse, skal jeg endnu berøre nogle Argumenter, der, skjøndt ikke offentligen udtalte, dog maafløe mere end de omtalte bidrage til at man tillægger en Adresses Indgivelse saa megen Vægt.

I vor Tidssalvers Stræben efter constitutionelle Statsformer, og i en vistnok vidt brevet Følelsesfuldhed for det reent Formelle troer man at være den constitutionelle Statsform et Skridt nærmere, ved at adoptere en Skik som den at indgive Adresser.

Hvormeget jeg nu end erkjender Formers store Bigtighed, saa kan jeg dog ei tillægge den blotte Form noget Værd. Men efter det, jeg ovenfor har udviklet, maa jeg antage den egentlige Takadresse, og om denne er her nærmest Valen, for en blot Form. Den er kun Styggen men ikke Tingen. Den egentlige Takadresse erholder ikkun Betydning ved at være frivillig, men opstilles det først som Princip, at der skal indgives en Takadresse, saa ophører den at være frivillig.

En anden Grund til at man saa stærkt har udtalt sig til Fordeel for Adresser, og tillagt dem saa stor en Betydning, er vistnok den, at man ei har meent egentlige Takadresser, men saadanne i hvilke der antydes for Monarchen Bisald og Misbilligelse af Regjeringens Handlinger og Principer. Alt ovenfor har jeg ved at omtale Nutidens Adresser i de constitutionelle Stater søgt at udvikle, hvorfor jeg maa antage dem som mindre hensigtsmæssige endog i lovgivende Kamre. De samme Grunde gjælde i end høiere Grad i det absolute Monarchie, og det saa meget mere naar det rigtige Begreb om Forskjellen mellem Monarchens Personlighed og Regjering ei endnu er udbannet. En Adresse, der indeholder Bisald og Misbilligelse, kan da kun virke forvirrende paa Begrebet om Monarchens Uforkrænkelighed, ja er maafløe uforenlig med det absolute Monarchies Væsen. Det er af disse Grunde, at jeg maa stemme mod en Tak-Adresse, om end ei i Umindelighed, i det jeg erkjender at Omstændighederne kunne være af den Natur, at en saadan bør indgives, saa dog mod at en Adresse benægtning affattes, fornærmelig for ikke derved at statuere en bindende Regel for Fremtiden.

Provst Birch stemte imod en Takadresses Indsendelse, idet han saaledes yttrede sig: Ved at afgjøre Spørgsmaalet, om en Takadresse bør indgives til Kongen eller ei, maa det formentligen komme i særdeles Betragtning, hvorvidt man kan antage, at en saadan Adresse af Kongen ventes og ønskes. Af det de ydste Stænder medbeelte Svar er det klart, at det var Kongen uventet fra dem at modtage nogen Adresse; ligesom man vel og af dette Svar kunde ulede, at Hs. Majestæt end ikke ønskede at modtage en saadan. Allerede her ligger en Grund i for os til ei at indsende nogen Adresse. End een Grund er denne: flere uopfyldte Ønsker svæve Folket og Stænderne for Sinde, og det saa levende, at det vistnok vilde være vanskeligt at affatte en Adresse uden tillige deri at blande en Act af Petitionering, som formeentlig ikke har sit rette Steb i en Adresse, og hvis nu denne Petitionering maafløe endog fremsattes i Udtryk, der kunde udtydes som nogen directe eller in-

diversa Critik, eller udtydes som Uansjonyhed med hvad Kongen har tilfaaet og: saa kunde Adressen ikke være behagelig for Kongen at modtage, den kunde, om jeg saa maa udtrykke mig, ikke gjøre Kongens Hjerte godt, da det desimod maatte befrygtes, at den snarere hos Hs. Majestæt vilde vække uehagelige end behagelige og tilfredse Følelser; og han ansaae det derfor rigtigst ingen Adresse at indsende.

Cancelliraad Haastrop bemærkede, at Kongen havde gjort Landet saa meget godt, at Keilighed til Erkendelse deraf ikke bør forbigaaes. Bondestanden er besjelet af Taknæmmelighed og Hengivenhed, fordi han har givet den Keilighed til at fremkomme med dens Ønsker. En Adresse vilde desuden være en Bet for Forsamlingen til flere Andragender for hans Majestæt, som altid maatte ønskes aaben, og Valeren stemte desaaarsag for en Adresse.

J. Sidenius meente, at Bønderne ikke vilde finde sig meget utilfredse dermed, at ingen Adresse blev indgivet, idet de ikke havde seet oplydt endeel af de Ønsker, de havde næret i Anledning af den foregaaende Forsamlings Virksomhed, og stemte saaledes imod en Adresse.

Amtmand Neergaard formeente, at man ved denne Sæde ikke at indgive nogen Adresse, ingenlunde vilde affjære sig Afgang til at fremkomme med en saadan, hvis Anledning dertil i Sæden maatte gives. En Takadresse kunde let blive til en tom Ceremoni, som vilde være til Besvær og Unytte, hvorfor han meente, at den foreslagne Adresse ikke kunde indgives.

Grev Reventlov heldte til den benægtende Mening, men anmærkede, at, hvis en Adresse skulde indgives, burde dermed omgaaes altsies i den Form, som Frø. af 15de Mai 1684. foreskriver.

Sammerherre Eastenschjold meente, at man, ved i Dag at vedtage Indgivelse af en Adresse, vilde gjøre det til Migt hver Gang at gjøre det samme. Hans Majestæts Svare paa de nydske Stænders Adresse tilhørdgives, at han ei havde ventet den, og udtrykker sig hans Velvillie. Skulde Forsamlingen indgive en Adresse, maatte denne være,

en virkelig Tak-Adresse, hvort imod Misbegrebde yttres over det, som fra Kongens Side er foranstaltet. Forsamlingen har kun at afgive sine Raad og ei at criticere hvad dærfør besluttet. Folket er vissnok inderlig glad over det, som er skeet, men Tak derfor behøver ei ved en Adresse at foredrages. Forsamlingen dependerer ei af den offentlige Mening eller af sine Committenter, da ingen Instructioner fra disse tør modtages, men bør handle efter egen Overbeviisning. Han stemte derfor imod at indgive en Adresse.

Grev Reventlov yttrede, at han formeente, at den omdentilerede Adresse maatte affattes i sømmelige og passende Udtryk, som ikke maatte kunne give Anledning til Misbegreb.

Den Kongelige Commissarius bemærkede Følgende: Da der er yttret ulige Meninger om hvorvidt Hs. Majestæts Svare paa de nydske Provindsiial-Stænders Takadresse indeholder noget Motiv for den nærværende Stændersforsamling til ikke at indgive en lignende, saa troer han ikke at kunna tilbageholde sin Mening herom. Det forekommer ham nu klart, at skøndt Hs. Majestæt med Raade havde modtaget hiin, om et trohengivent Sindelag vidnende Adresse, saa har dog selve det Foretagende, at indgive en saadan, ikke ganske havt Merksissammes Bisalb. Det indeholder Svaret kun, at dette Foretagende var Kongen uventet, men da dette nævnes i Modsatning til det Motiv, Hs. Majestæt i den gode Mening, der ligger til Grund for denne Adresses Fremsendelse, har fundet til den allerhøieste Velvillie, hvormed han har modtaget Samme, saa har han dog, saavidt Commissarius skønner, udtrykt sig saa tydelig i fornævnte Henseende, som det kunde ske uden at forfælle den Løse, som Hs. Majestæts Forviisning om hans troe Provindsiialstænders Sindelag, saavel som Hs. Majestæts eget Sindelag mod disse, tilfagde Merksissamme at bruge. Det er og let forklarligt, at Hs. Majestæt ikke har billiget selve Foretagendet, naar der sees hen til de vigtige Grunde, der allerede her i Forsamlingen, og navnlig af Proprietair Duteizere fremsætte til Beviis for, at det er uoverensstemmende med den her indførte Institutions Natur, at Provindsiialstænderne ved en Adresse

at jeg over, hvad der er foregaaet siden de sidste Gange. At den næstfølgende Stændersamling, efterat Hs. Majestæt saaledes har udtalt sig, finder sig i en anden Stilling end den, hvori Provindsstænderne for Høere-Island befandt sig, da de besluttede sig til at indgive en Adresse, forekom Tommas Sarius umiskjendeligt.

Statsraad Treschow yttrede, at, i det hån med Hensyn til at Debatten angaaer en Tak-Adresse, ikke kunde andet end give de Valere Ret, som have meent, at det fortjener en særdeles Dmærksomhed, at det, efter hvad Hs. Majestæt derom har udtalt sig til den nyeste Stændersamling, neppe kunde være Allersøffsamme behageligt fra Vestfisterne at modtage en saadan, vilde han dog ikke opholde sig saameget ved denne Omstændighed, som derved, at disse saakaldte Takadresser haabe efter den Form, under hvilken de blive til og efter deres Indhold, i Almindelighed kan lide at passe til det, der angives at være deres Hensigt. I de constitutionelle Stater, hvor de ere brugelige, thi dette er ingenlunde Tilfældet i alle, er det vist uden Exempel, at en Tak-Adresse er gaaet igjennem uden heftige Debatter; men for den, der skal modtage en Taksigelse, maa det være saare ubehageligt, at der først skal diskuteres, om han har gjort sig fortjent til den eller ikke, og dernæst om de Punkter, med Hensyn til hvilke man ved samme Leilighed vil tilkjendegive sin Misbilligelse og sit Mishag. Forsaavidt Indholdet angaaer, da fortjene de vistnok heller ikke i Almindelighed at optages; thi enten bestaae de i en Omfkrivning af Throntalen og ere da gjerne flauere og intetsigende, eller ogsaa indeholde de Daddel og Yttringer af Mishag, hvorved der da strax, endog inden Forretningerne ere begyndte, opstaaer en Kulde og Spænding imellem Regjeringen og Forsamlingen, der i det Hele er skadelig og som heller ikke yttre nogen gunstig Indsydelse paa Forretningernes Gang. Det er saaledes ikke tilrådeligt, som en staaende Form at indføre Takadresser, hvor de ikke allerede eksistere, men hvis den nu fremsatte Motion om en Takadresse vinder Forsamlingens Bisald, maa det statuere, at den Næstfølgende og Næstfølgende

Forsamling har antaget som Princip, at Tak- adreffe ved Næstfølgende af hvert Stændersamling bør indgives. Herfra vil man saaledes i Fremtiden ikke kunne afvige, hvorimod ingen af Forsamlingerne affjærer sig Ret eller Udgang til at indgive Tak-Adresser ved saadanne Leiligheder, hvor de finde det passende, fordi de undlade at gjøre det i de Tilfælde, hvor det vilde være upassende.

Statsraad Stenfeldt bemærkede yderligere Følgende: Det forekommer mig, at man har forrykket Standpunktet for Diskussionen, deels ved sig selv at behandle Spørgsmaalet, om en Takadresse skal indgives, deels ved sig selv at have for sig en Adresse af samme Natur og Bestaafenhed, som den, der indgives af Kamrene i constitutionelle Stater. Hvad navnlig det Sidstnævnte angaaer, er der blevet ytret, at man, ved at ville gjøre det til Regel, hver Gang Stænderne samles, at indgive en alletunderdantigst Adresse til Kongen, søger at vælge Former hvorved man sætter sig ind i constitutionelle Staters Forhold. Men denne Paastand maa modsiges som urigtig. Kongen har givet Nationen en Folkerepresentation; hvad Kongen vil og giver, det vil og giver han for Alvor og ei paa Skrømt. Alle de Former, som staae i visse Forbindelse med en Folkerepresentation, og som ei staae i Strid med vor Statsforfatning, dem bør man følge, dem bør man iagttage, for at bidrage til at Institutionen udvikler sig til den fuldkommenhed, som er overeensstemmende med Kongens Villie og Folkets Ønske. Og hertil hertregner jeg Indgivelse af en Adresse til Kongen naar Stænderne samles. Hvad Grund har man: til at antage, at en Adresse vil indeholde en upassende Kritik og Bedømmelse af Regjeringens Foranstaltninger? Dette er en ugrundet, utidig Frygt. Meget foregaaer i den Mellemtid Stænderne ei ere forsamlede. Kan man ei, uden at inblade sig i en Kritik af den ovennævnte Natur, f. Ex. for Kongen fremstille, hvad Frygter Institutionen efter de forskellige Medlemmers Erfaring har frembragt blandt Folket, hvad Virkning de af Regjeringen truffne Foranstaltninger m. m. have gjort, og saaledes for Thronen frembringe almindelige Ønsker, der ei kunne være Gjenstand for spe-

cielle Petitioner. Og saaledes kommer Kongen til Kundskab om, hvad der bevæger sig i Folket. Kongen faaer Sandhed at vide, og det er hvad han vil, hvad han ønsker. Naar Regenten har aabnet Folket Afgang til at udtale sig ved dets Repræsentanter, maa denne Afgang benyttes med Sindighed, med Beskedenhed, for at vedligeholde det Liv i Institutionen, som dets Fremskriden til det Bedre udfordrer.

At en Adresse ved det glædelige Forhold, der finder Sted imellem Kongen og Folket, og som en Folge af Hans Majestæts ædle Bestræbelser til Landets Vel, vil blive tillige en Tak-Adresse, derom tvivler vel Ingen i denne Forsamling. Men Adressen skal efter min Overbevisning ei blot være en Tak-Adresse; den skal efter det Ansøgte være mere end dette.

Derksom Kongen udtrykkeligen havde yttret, at han ei ønskede nogen Adresse, da vilde Hengivenhed og Uærbidighed for Kongen vistnok afholde mig fra at tiltaade Indgivelse af en saadan. Men dette er ei Tilfældet. Hans Majestæt har med allernaadigst Velbehag modtaget Yttringerne fra den jydskke Stænderforsamling, han har allernaadigst takket for de frembragte Ønsker; — deri ligger en Opmuntring for denne Forsamling til ogsaa at frembringe dens Ønsker og Forhaabninger, thi i Hengivenhed for Kongen staae vi ei tilbage for vore jydskke Brødre. Den allerhøieste Bekjendtgjørelse til Vestlisternes Provindsstænder, ligesom den, der er meddeelt den jydskke Forsamling, er ei blot en Samling af Resolutioner; den indeholder tillige en Tilkjendegi-

velse af allerhøieste Tilfredshed med Stændernes Birkfornhed, der har sparet til Kongens Forventninger. Vær ei saadanne høiere Yttringer af en elsket Fyrste være en Opmuntring, en Opfordring for Forsamlingen, til med Taknemlighed og Hjertelighed allerunderdanigst at udtale sig til Kongen.

Paa Etatsraad Treschow's Yttring om at Proponenten just havde foreslaaet en Tak-Adresse, opfordrede Etatsraad Stenfeldt denne til nærmere derom at erklære sig, hvorpaa Kammeraad Drensen svarede saaledes: Jeg formener, at vi bør ei lade den Beilighed fare til umiddelbart at tale til Kongen, som en Adresse giver os. Derksom de Forslag, vi gjøre, umiddelbart overbragtes Kongen ved den Kongelige Commissarius, ved den Mand, til hvem vi Alle have den største Tillid og som bedre end nogen Anden er sat istand til at kjende Folkets Trang, da behøvedes vel ei en Adresse. Men nu da vore Forslag efter at være her debatterede, atter debatteres i Collegierne og Resultatet af vore Erfaringer vistnok ofte bestridt kommer til Kongen, saa troer jeg, at vi ei bør give Slip paa dette Middel til umiddelbart at nærme os vor Konge med vor Tak, vore Ønsker, som en Adresse giver os. Han vil deri kun skue et nyt Beviis paa den fuldkomne Tillid, hvormed vi nærme os ham, hvem vi ene skyld den Institution, ved hvilken allerede hver ophøyt Danff hænger med sin Sjæls hele Fylde, og om hvilken han, der har skabt den, vil vide med Faderkjærlighed at hegne.

(Slutningen følger.)

Abonnement modtages i Kjøbenhavn paa det Berlingske Comptoir, og i Provindserne paa de Kongelige Postcomptoirer.

Kjøbenhavn. Trykt i det Berlingske Bogtrykkeri.

Den Kongelige Commissarius maatte herved bemærke, at samtlige Petitioner og Betænkninger fra Stænderne ikke mindre end en Adresse, som samme maatte indgive, blive umiddelbart overgivne til Hs. Majestæt. At Allerhøiøstamme, inden han endelig afgjør Sagerne, indhenter vedkommende Collegiers Betænkninger og laaer sig Sagerne forebrage i sit Geheim-Statsraad, er vel aldeles i sin Orden, ligesom det vistnok ogsaa er naturligt, at det endelige Resultat stundom kan blive mere eller mindre afvigende fra de af Stænderne yttrede Meninger.

Netop den Omstændighed, at den foreslaaede Adresse ikke i sit Begreb og Bæsen skulde være en Tak-Adresse, skjøndt det formenes, at dens Indhold for Diebliffet vilde komme til at bestaae af Tak, beviser, at den Grundfætning, som Stænderne vilde antage, naar de nu besluttede sig til at indgive en Adresse, ikke ganske vilde harmonere med denne Institutions Bæsen. Det skjønnes nemlig ikke rettere, end at Adressens Bæsen da maatte bestaae i, at den udtalte Tilfredshed eller Utilfredshed med hvad der fra Regjeringens Side var foretaget, siden Stænderne selv vare samlede; men at udtale dette, passer sig ikke for raadgivende Provindsialstænder. Disse have derimod i Petitionsretten Udgang til at fremkomme med hvad de maatte ønske forandret og forbedret, og i saadanne Petitioner have de Leilighed til yderligere at motivere deres Meninger og Ønsker, end der kunde skee i Adressens Form.

Kammerraad Drewsen svarede, at han meget vel vidste, at Sagerne gik herfra umiddelbart ind til Hans Majestæt, og det var ikke om denne Deel af deres Rei han havde talt. Han havde kun tænkt paa, at de fra Hans Majestæt sendes til Collegierne, og det er den Skjæbne, som de der kunne have, der svævede ham for Tanken.

Frederik Jørgensen stemte for en

Adresse, efterdi Bønderne følte sig meget fornøiede over Stænder-Institutionen.

Cancellieraad Hempel fandt, at der altid var Anledning til at henvende sig til Kongen med Tak, og vilde for sin Deel bifalde, at en Adresse derom blev indgiven; men da Kongens Svar paa den jydske Adresse havde givet at forstaae, at en saadan maatte anses overflødig, maatte han stemme imod dens Indgivelse.

Kammerjunker Benson yttrede sig enig heri.

Grev Moltke tiltraadte de Taleres Mening, som havde erklæret sig imod Takadressen, og han var ogsaa enig med dem, som troede, at, endskjøndt ingen Adresse blev indleveret denne Gang, kunde man dog gjøre det en anden Gang. Efter det Svar, der var bleven givet paa den jydske Takadresse, og det som den kongelige Commissarius havde sagt i Dag, kunde man ikke omtvile, at Kongen ingen Adresse ventede og forlangte. Det var altsaa overflødigt at indgive en Adresse for at bevidne Hs. Majestæt Forsamlingens Taknemmelighed og Hengivenhed. Efter al Formodning og efter hvad der syntes billigt, vilde Kongen give et lignende og maaffee endnu tydeligere Svar end det til de jydske Stænder, og hvad vandt Forsamlingen derved? I det private Liv vilde man i det mindste ikke gjerne, at en Mand, som man skyldte Respect, Taknemmelighed og Tillid, og hvis Myndighed man anerkjendte, skulde finde Ens Fremgangsmaade uventet og overflødig. Han kunde ikke antage Rigtigheden af en Talers Uttring, nemlig at Folkets Almeen-Mand vilde svækkes, dersom ingen Adresse blev indleveret. Han havde alt for gode Tanker om sine Landsmænd, for at troe, at det kunde være Tilfældet. Han stemte altsaa mod den ærede Proponents Forslag. Han var overbevist om, at denne dermed kun havde til Hensigt den kongelige Myndheds og Forsamlingens Interesse, og den Hensigt havde jo alle, og bør alle Medlemmer af

Forsamlingen have, men det laae i Kingenes Natur, at, endskøndt man havde det samme Mæmed, saa havde man forskjellige Anskuelse i Henseende til Miblerne, som førte til dets Opnaaelse.

Justitsraad Skibsted yttrede, at han talte hver Dag sin Gud og sin Konge for glæde og lykkelige Dage, men fandt ikke Anledning her til at komme for nogen Tak-Adresse til Hans Majestæt. Han Kjønnede nemlig ikke, at Forsamlingen nu havde noget Særdeles at takke for. Paa Nationens Vegne havde Forsamlingen forrige Gang frembaaret Tak til Kongen, fordi han havde skjenket den en velsignelsesrig Institution, men at Medlemmerne vare her, havde de ikke videre at takke Kongen for, det skyldte de den Lillid og Agtelse, deres Medborgere havde skjenket dem. At Kongen vilde forlange deres Raad og Betænkninger, var ikke at takke for, og det tilkom ikke Forsamlingen at yttre nogen Dom om, hvorledes eller hvorvidt dens forhen givne Raad af Hans Majestæt vare benyttede. Han vilde foreslaae Forsamlingen hellere at anmode den Kongelige Commissarius om at anmelde for Hans Majestæt, hvorlunde Stænder-Forsamlingens Medlemmer havde indstillet sig, ifølge det allerhøieste Patent af 4de August sidstleden, beskjæde af den oprigtigste Kjærlighed og Hengivenhed til deres dyrebare Konge, og rede til at meddele deres Raad og Mening med al den Kyndighed og Frimodighed, som stod i deres Magt, til Ære og Gavn for deres elskede Konge og Fædreland.

Grosserer Knudsgon formeente, at en Adresse gjerne kunde indeholde Ytringer om de truene Foranstaltninger, uden usømmelig Critik, og henvisse til Adressen fra de ydste Stænder, som han med stor Glæde havde læst. Hans Majestæt havde og takket for denne Adresse, uden at yttre, at den havde været ham ubehagelig, og Taleren understøttede derfor Propositionen, idet han henholdt sig til det af Statsraad Stenfeldt Anførte.

Kammerherre Castenskjold yttrede, at det kongelige Svar indskrænkede sin Tak til de yttrede gode Ønsker for Hans Majestæt og det kongelige Huus.

R. Sidenius og Agent Bruun stemte for Adressens Indgivelse.

Statsraad Stenfeldt meente, at det vilde faare Hans Majestæt at erfare, at Bønderne skulde være misfornøiede med Institutionen, men en Adresse vilde overbevise ham om det Møbsatte.

Kammerraad Madse n maatte af Kjærlighed og Agtelse for Kongen stemme imod Adressen, fordi en saadan syntes ikke at ville være Hans Majestæt behagelig, og let kunde komme til at indeholde Et eller Andet, som kunde være ham ukjært, og han vilde vist og tilgive, om ingen Adresse indkom.

Justitsraad Salicath yttrede, næst at gjøre opmærksom paa, at, naar der af forskellige Talere var taget Hensyn deels til hvad de skyldte deres Bølgere, i Møbsætning til deres egen Overbeviisning, og deels til den Maade, hvorpaa Provinzialstændernes Beslutning kunde blive optagen, vare saadanne Motiver meer eller mindre uparlamentariske, — at, naar en Takadresse til Kongen engang var foreslaaet, kunde man efter hans Formening ei uden Mistydning undlade den. Forholdene og Motiverne her og i Viborg vare nemlig de samme, kun at man ikke tog Anledning til Takadressen deraf, at Hs. Majestæt Kongen har meddeelt Forsamlingen den allerhøieste Resolution paa Stændernes Petitioner; thi som bekjendt var denne Kundgjørelse hjemlet i Anordn. 28. Mai 1831 §. 5, og, naar man henseer til Hs. Majestæts Svar til den ydste Stænderforsamling, i hvilket Svar man ei maa lægge mere end det selv antyder, saa har en Adresse „i Anledning af denne Bekjendtgjørelse“ været Kongen uventet. Hvad der derimod er Anledning at takke Hs. Majestæt for, er den uførlige og motiverede Maade, hvorpaa Hs. Majestæt har meddeelt Kundgjørelsen, for den Ræring og Betydning, Kongen derved har givet det raadgivende Forhold, og for den landsfaderlige Aand, som gaar igjennem det os meddeelte Svar, hvilket det derhos er første Gang, at denne Forsamling modtager som Frukten af dens Bestræbelser i forrige Møde. Den kongelige Commissarius har, hvad vistnok Enhver i denne Forsamling gjerne undgr skriver, ladet den ydste Adresse vederfares fuld. Det

for den Hengivenheds, Kærligheds og Fædrelandskærligheds Aand, der udmærker den, og disse Følelser dele vi jo med vore jydskke Brødre. For en saadan Takadresse, der, ved Siden af Tak for Alt, hvad der er skeet, frembærer et tillidsfuldt og velgrundet Haab om, at Kongen frengdeles vil Hjælpe Folkets Nødsler, udtalte gennem dets Udvalgte, heldbringende Bønnehørelse, stemmer jeg saameget hellere, som en saadan Adresse er en Følge af Betsvirkningen imellem Regjeringen og det regjerede Folk. Den Første maa derhos finde en kjær Bøn for sin store Virksomhed i et saa paalideligt og værdigt Organ for den offentlige Mening, som Forsamlingens taknemmelige Henvendelse til ham, hvilken saavel for Nutid som for Eftertid skal vidne om Forholdet mellem Konge og Folk. Om nu endog Takadressens Natur og Bæsen er at takke, saa vilde det dog være godt foreneligt med dens Indhold at berøre vigtige Almenanliggender, saasom, at jeg skal nævne et Exempel, at yttre Interesse for at den for Landet vigtige og altsaa ogsaa Stænderforsamlingen i høieste Maade interesserende Meningsforskjel imellem Finantserne og Banken, hvorom Kundgjørelsen netop indeholder Underretning, var afgjort til at fremme et fast og stadigt Pengevæsen. Taleren formaaede saaledes ikke at indse, at den gode Aand og Mening, som ligeledes vilde blive vor Adresses Gærkjende, skulde vorde mistydet af H. Majestæt.

H. Christensen stemte for en Committee angaaende Adressen.

Den kongelige Commissarius bemærkede, at naar det er anført, at en Adresse maatte være H. Majestæt behagelig, naar den vidnede om, at der ikke hos Bøndestanden fandtes en saadan Misforstaaelse, som et enkelt Medlem af Forsamlingen har meent, at der skulde findes i denne Stand, da er Commissarius overbevist om, at H. Majestæt ingenlunde er foruroliget i fornævnte Henseende, da han, ligesom han er sig sin Kjærlighed og Omhu for Bøndestanden bevidst, ogsaa meget vel veed, at dette fuldelig paastjønnes. Forsaavidt Justitsraad Salicath har yttret, at det kun var fordi de jydskke Provindstænder knyttede deres Takadresse til den Forsamlingen

meddeelte Bekjendtgjørelse angaaende Resultaterne af den forrige Forsamlings Betænkninger og Petitioner, at Allerhøiøstamme erklærede Adressen for uventet, saa bemærkes, at denne samme Taler dog ogsaa har paaberaabt sig den kongelige Kundgjørelse som det, der nærmest skulde foranledige Takadressen. Vel skulde det efter ham ikke være det blotte Factum, at Kongen havde svaret paa Stændernes Andragender, men derimod Bekjendtgjørelsens Indhold, hvortil Adressen skulde slutte sig. Men det kan heller ikke siges, at de jydskke Provindstænderes Adresse er begrundet ved hiint Factum allene, eller at dette er blevet forudsat i det kongelige Svar. Der er i Særdeleshed nævnt den nylig truffne Afgjørelse mellem Finantserne og Banken, som en Gjenstand, der passende kunde berøres i Adressen; men det turde netop være meget betænkeligt i en Adresse at berøre et saadant Anliggende, hvis rigtige Behøvelse kræver en langt omhyggeligere Overveielse, end den, der kan finde Sted i Anledning af en Adresse. Dgsaa er det ikke usandsynligt, at hiin Afgjørelse kunde sees fra en forskjellig Synsmaade af de forskjellige Provindstænder i den af Danmark og de 2 Hertugdømmer sammensatte Stat, hvilket samme ogsaa kunde gjælde om andre specielle Gjenstande, der kunde blive omhandlede i en Adresse. Men en saadan Meningsulighed vilde betage de Yttringer, som maatte findes i en Adresse fra Stænderne, den Betydning, som samme skulde have.

J. Sidenius erklærede, at Bønderne i hans Egn ingenlunde vare misforstaaede med Institutionen, men at de formeente dem skuffede i deres Forventning om sammes Virkninger, f. Ex. om at Hovetiet skulde blive afskaffet.

P. J. West yttrede, at Bønderne vistnok hver Dag havde meget at takke for, men at de dog derhos gjerne ønskede Hovetiet afskaffet. Han stemmede for den foreslaaede Adresse.

Udsesfor Aigreen-Ussing yttrede, at han aldeles var af den Mening, som Forsamlingens værdige Præsident havde fremsørt i den jydskke Stænderforsamling under Discussionen om Tak-Adressen sammesteds, at nemlig Forsamlingen i en saadan Adresse til Kjærlighed til

at yttre de Ønsker og Forhaabninger, som ikke passende kunde gjøres til Gjenstand for en Petition, og at det var et nyt Middel til at fæste Kongen tilforlædelig Kundskab om de Tanker og Ansæelser, der herskede hos Folket, og de Ønsker, det nærer. Hvad Adresseens Indhold angik, da holdt han ligeledes med Præsidenten for, at der ikke var mindste Anledning til at antage, at den enten vilde blive en Samling af tomme Floskler eller Smiger- og Øyler = Ord, eller komme til at indeholde en upassende Kritik eller Recension over nogen af Hans Majestæts Beslutninger. Taleren stemmede derfor for en Adresse's Indgivelse, og maatte derhos, forsaavidt man af Kongens Svar paa den jydsk Forsamlings Adresse havde argumenteret imod en saadan Adresse, bemærke, at hvad Kongen i dette Svar havde labet Forsamlingen tilkjendegive, var, at han med allerhøieste Velvillie havde modtaget Adressen, og at det kun i Forbindelse dermed var tilføjet, at det havde været Kongen uventet at modtage en Adresse i Anledning af den Forsamlingen meddeelte Tilkjendtgørelse, der ifkun indeholder Kongens Resolution paa de hidtil forhandlede Stændersager, uden at Kongen derved havde tilkjendegivet, at en Tak-Adresse overhovedet var kommen ham uventet. Taleren stod for sin Person i den Formening, at disse Ord vare tilføiede endnu af en anden Grund. Det var nemlig, da hiin Adresse indkom, bekjendt, at den slesvigiske Stænderforsamling havde besluttet, ingen Tak-Adresse at indgive, og Taleren fandt det ikke usandsynligt, at hans Majestæt i hiin Tilkjendegivelse kunde have taget noget Hensyn hertil, thiøndt Taleren naturligvis ikke herom kunde have nogen egentlig Mening. Forsaavidt det endeligen var yttret, at deilige Adresser, naar de ved hvert Møde skulde fornyes, let vilde komme til at blive en kjedsommelig Gjentagelse af Et og det Samme og ubarte til tomme og intetsigende Floskler, da formeente Taleren, at Erfaringen ikke havde bekræftet dette, da tværtimod begge de af den jydsk Forsamling indgivne Adresser, og navnlig den sidste, stod saa langt i Værdi over den, som den nærværende Forsamling ved sit første

Møde indgav, at der ingen Sammenligning kunde træffes imellem disse.

Kammerherre Eastenskjold maatte aldeles modsig den Yttring, at der i en Adresse kunde fremsføres Noget, der ei var sømmeligt eller passende at fremsføre i en bestemt Petition.

Øksesfor Ulgreen-Ussing bemærkede i denne Anledning, at det ingenlunde havde været hans Mening, at der i Adressen kunde fremsføres Noget, som i Formen ikke ogsaa sømmeligen kunde fremsføres i en Petition, men at hans Mening kun var, som han ogsaa troede tydeligen nok at have udtalt, at der kunde være Gjenstande, som passende kunde omtales i en Adresse, men som derfor ikke egnede sig for en særegen Petition.

Profesor Bang formeente, at ifald det end blev besluttet nu at indgive en Adresse, kunde det dog forbeholdes, naar en saadan var opsat og endelig discuteret, at fordre Afstemning, om en saadan Adresse i dens daværende Form skulde indgives eller ikke.

Præsidenten erindrede, at ethvert Medlem jo maatte have Ret til at forlange saadant.

Kammerjunker Benzon formeente, at den Delicatesse, hvormed Svaret paa den jydsk Adresse var affattet, paalagde Forsamlingen ikke at vise Hans Majestæt en mindre Delicatesse, ved alligevel at indgive en Adresse.

Efterat Kammerherre Wegener derpaa havde forlangt Afstemning med Kugler, idet han isøvrigt yttrede, at han selv stemte imod Adressen, fandtes der ved Afstemningen 31 Kugler for og 37 imod Adresse's Indgivelse.

Justitsraad Skibsted frafaldt, ifølge det Vokserebe, sit ovenfor nævnte Forslag.

Præsidenten henlede derpaa Forsamlingens Opmærksomhed paa det Ønskelige i, at man, for at vinde Tid ved Forhandlingerne, i Eghed med hvad der ved den sidste jydsk Stænderforsamling var vedtaget, udnævnte en Petitions-Committee, der skulde afgive Betænkning, om de til Forsamlingen fra Andre end Forsamlingens Medlemmer indkomne Forslag egnede sig til at oplæses eller ikke, samt at

der bestemtes en vis Tidsfrist, inden hvilken Petitioner, saavel fra Forsamlingens Medlemmer som fra Andre, skulde være indgivne, før at komme i Betragtning.

Efterat Forsamlingen i denne Anledning havde vedtaget, at en Petitions-Committee, bestaaende af 3 Medlemmer, skulde udnævnes, blev det foreløbigen besluttet, at en Committee af 3 Medlemmer skulde tage den heromhandlede Gjenstand under Derveielse, og udnævntes til Medlemmer af denne Committee: Professor Bang med 44, Udsessor Algreen-Ussing med 35, og Etatsraad Trefchow med 29 Stemmer. Som Følge heraf udsattes Valget af Petitionscommitteens Medlemmer, indtil den ovennævnte Committee havde afgivet sin Betænkning til Forsamlingen, og denne derefter fattet sin Beslutning.

Tredie Møde

den 2de September.

69 Medlemmer vare tilstede.

Den Kongelige Commissarius bemærkede foreløbigen, at han, ved at forelægge Forsamlingen de Kongelige Lovudkast, i det Hele kunde henholde sig til den Motivering, han havde meddeelt i den nylig sluttede Stændersforsamling for Nørre-Hjælland, og som findes i den for sammes Forhandlinger udfomne Tidendes første Række. Han forelagde derefter: 1) Udcast til en Placat, indeholdende nogle yderligere Bestemmelser angaaende Brandassurancesæsenet for Landbygninger, og 2) Udcast til en Placat, betræffende en forbedret Indretning ved Møller til Forebyggelse af Selvantændelse, med Hensyn til hvilke 2de Lovudkast han henvisste til den viborgske Stændertidende 1ste Række Nr. 4, 5 og 6, Side 61—89 og 2den Række Nr. 8—11, S. 126—169, hvori Udcastene med deres Motiver og Sagernes paafølgende Forhandling tilføjede med Forsamlingens Betænkninger over samme forefindes. *)

*) Samtlige Lovudkast vilde blive meddeelte i denne Tidendes 2den Række ved Behandlingen af den Sag, hvortil ethvert af dem henhører.

Efterat Præsidenten havde gjort opmærksom paa det Unsikkelige i, at der i Almindelighed ikke ned sættes alt for talrige Committeeer, da herved mange Kræfter unødvendigt anvendes, blev det vedtaget, at hvert af de ovennævnte tvende Udcast skulde underkastes Derveielse af en særegen Committee. Til Medlemmer af Committeeen til at prøve det førstnævnte Udcast, som bestemtes at skulle bestaae af 5 Medlemmer, valgtes derpaa: Kammerraad Drewsen med 60, Kammerherre Grevenop-Castenskiold med 47, Cancelliraad Hastrup med 37 og Kammerjunker Benzon og Etatsraad Trefchow hver med 21 Stemmer. Til Medlemmer af Committeeen for det sidstnævnte Udcast, der bestemtes at skulle bestaae af 3 Medlemmer, valgtes: Mechanicus Samst med 56, Kammerraad Drewsen med 48 og Capitainlieutenant Recke med 47 Stemmer.

Den Kongelige Commissarius forelagde derpaa et Udcast til en Anordning, hvorved Forordningen af 26 Oct. 1804 og Placaten af 14 Dec. s. A., som angaae Gjeldsforpligtelser, der indgaaes af Umyndige og Mindreaarige forandres, idet han herom henvisste til den viborgske Stændertidende 1ste Række Nr. 6 og 7 Side 89—100 og anden Række Nr. 3—5 Side 41—80. Efter at det var vedtaget, at en Committee, bestaaende af 3 Medlemmer, skulde tage dette Udcast under Derveielse, bleve til Medlemmer af samme valgte: Udsessor Algreen-Ussing med 55, Baudirecteur Haagen med 51 og Justitsraad Salicath med 17 Stemmer.

Den kongelige Commissarius foretog derpaa et Udcast til en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelser om Dm-løben med Væxer, og henvisste herom til den viborgske Stændertidende, 1ste Række Nr. 7, Side 100—106 og 2den Række Nr. 1, S. 1—11. Efterat det var bestemt, at der i Anledning af dette Udcast skulde ned sættes en Committee af 3 Medlemmer, bleve hertil valgte: Agent Bruun med 60, Stiftamtmand Hoppe med 30, og Kjøbmand K. Sidenius med 26 Stemmer.

Den kongelige Commissarius foretog derpaa et Udcast til en Forordning om Jagten i Danmark, og henvisste herom til

den viborgske Stændertidende, 1ste Række Nr. 7—11, S. 106—176 og 2den Række Nr. 11—16, S. 170—145. Det vedtoges, at der, til at tage dette Udkast under Derveielse, skulde nedsættes en af 5 Medlemmer bestaaende Committee, hvortil valgtes: Grev Reventlow med 45, Grev Ahlefeldt-Laurvig med 33, Proprietair Lutein med 29 og Kæsser Algreen-Ussing og Cancellieraad Haastруп hver med 27 Stemmer.

Fjerde Røde

den 27de September.

68 Medlemmer vare tilstede.

Den kongelige Commissarius forelagde et Udkast til en Anordning, indeholdende en nærmere Bestemmelse af Lovens 5—3—18 og Placaten af 18 Januar 1788, idet han herom henviste til den viborgske Stændertidende 1ste Række Nr. 12, S. 177—184, og 2den Række Nr. 1—3, S. 11—40. Det vedtoges, at der, til at tage dette Udkast under Derveielse, skulde nedsættes en af 3 Medlemmer bestaaende Committee, hvortil valgtes: Justitsraad Salicath med 41, Bankdirecteur Haagen med 32 og Amtmand Tillisch med 25 Stemmer.

Den kongelige Commissarius forelagde derpaa et Udkast til en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende det Sted, der i visse Tilfælde skal gaaes som en Trængendes Fødested, idet han herom henviste til den viborgske Stændertidende 1ste Række Nr. 12, S. 184—187 og 2den Række Nr. 16—17, S. 245—270. Efterat det var vedtaget, at en Committee af 3 Medlemmer skulde nedsættes til at prøve dette Udkast, bleve hertil valgte: Provst Birch med 61, Amtmand Neergaard med 44 og Statsraad Stenfeldt med 17 Stemmer.

Den Kongelige Commissarius forelagde derefter 1) Udkast til en Anordning angaaende Straffen for Tyveri, Bedrageri, Falsk og andre dermed beslægtede Forbrydelser, idet han henviste til den viborgske Stændertidende 1ste Række Nr. 12—19 S. 188—302; 2) Udkast til en Forordning angaaende Straffen for falsk Vidnesbyrd og anden Meenebd m. v., med henvisning til den viborgske Stæn-

dertidende 1ste Række Nr. 19—21 S. 302—327; 3) Udkast til en Anordning, indeholdende Modificationer i Forordningen af 12te Juni 1816 angaaende Straffen af Fængsel paa Vand og Brød, angaaende hvilket Udkast han henviste til den viborgske Stændertidende 1ste Række Nr. 21, Nr. 328—335, og bemærkede Commissarius derhos, at de Nummere af bemeldte Tidendes 2den Række, hvori Forhandlingerne over disse 3 Lovudkast og Forsamlingens Betænkninger forefindes, endnu ikke ere udkomne, men at de med det Nærførste kunne ventes. Efterat det var vedtaget, at een Committee, bestaaende af 5 Medlemmer, skulde tage disse 3 Udkast under Derveielse, bleve hertil valgte: Bankdirecteur Bang med 60, Justitsraad Salicath med 56, Kæsser Algreen-Ussing med 55, Bankdirecteur Haagen med 39 og Statsraad Treschow med 33 Stemmer.

Den Kongelige Commissarius forelagde dernæst et Udkast til en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelse af Straf for dem, hos hvem ustemplede Spillekort forefindes, uden at der med disse er spillet eller handlet, hvilket Udkast var forelagt den i Aaret 1836 afholdte jydsk Stænderforsamling, og hvorom Commissarius henviste til den viborgske Stændertidende for 1836 1ste Række S. 63—64 og 66—69, og 2den Række S. 39—48. Det vedtoges, at der til at prøve dette Udkast, skulde nedsættes en Committee, bestaaende af 3 Medlemmer, hvortil valgtes: Grosserer Knudsen med 23, Cancellieraad Hempel med 20 og Kammerjunker Benzen med 19 Stemmer.

Endelig forelagde den Kongelige Commissarius: 1) Udkast til en Forordning for Danmark angaaende Indførelse af en ny Skyldsatning af Fordeieendommene m. v.; og 2) Udkast til en Placat, hvorved bestemmes en foreløbig Bekjendtgørelse af Resultaterne af den nye Matricul for Danmark, med Hensyn til hvilke 2de Lovudkast Commissarius henviste til den viborgske Stændertidende 1ste Række Nr. 21—24 S. 336—384. Det blev ved-

taget, at een Committee skulde tage disse tvende Lovudkast under Overvejelse, og at samme skulde bestaae af 5 Medlemmer, men Valget af disse opfattes til næste Møde.

Femte Møde den 28de September.

67 Medlemmer vare tilstede.

Til Medlemmerne af den Committee, der i det forrige Møde blev bestemt at skulde nedsettes for at afgive Betænkning over Udcastet til en Forordning angaaende Indførelse af en Skuldsætning af Fordienendomme m. v., og Udcastet til en Placat, hvorved bestemmes en foreløbig Bekjendtgørelse af Resultaterne af den nye Matricul for Danmark m. v., bleve valgte: Provst Birch med 59, Proprietair Bangkilde med 52, Kammerjunker Scavenius med 38, Cancelleraab Haastруп med 18, og Sognefoged M. Chr. Mathiasen med 17 Stemmer.

Efter Præsidentens Opfordring forelæste Assessor Algreen-Ussing derpaa, som Referent for den Committee, der i Mødet den 25 September blev nedsat for at afgive Betænkning over Petitions-Committeens Virksomhed med Mere, som dermed staaer i Forbindelse (Bang, Algreen-Ussing, Treschow), Committeeens under 27de s. M. afgivne Betænkning, der lyder saaledes:

„Frdg. af 15de Mai 1834. § 68 bestemmer, at ethvert Valgdistricts Behoere kunne forlange, at den for Districtet valgte Deputerede skal forelægge de Ansøgninger og Besvælinger, som de maatte ønske at bringe for Stændernes Forsamling, og understøtte disse, forsaavidt det stemmer med hans Overbeviisning. Skjøndt Anordningen ikke nærmere fastsætter, hvorledes denne forelæggelse skal finde Sted, er det dog uden tvivl forudsat, at det vilde ske paa den Maade, som er bestemt i § 71, nemlig ved at Forslaget foredrages Forsamlingen. Imidlertid indeholdes dette ikke nødvendigt i hiint Udtryk, og enhver anden Form, hvorunder et saadant Forslag paa en fyldestgørende Maade kan blive Forsamlingen forelagt, maa derfor vistnok kunne vælges, naar

Stænderinstitutionens Laro kræver dette. I denne Henseende synes det aldeles hensigtsmæssigt, saaledes som det ske i den sidste nydte Forsamling, og hvilket den nærværende Forsamling nu ogsaa har besluttet, at nedsette en egen Petitions-Committee, der underkaster de fra Ræd ubenfor Forsamlingen indkomne Forslag, forsaavidt disse ikke ved Indleveringen ere optagne af den Deputerede, en foreløbig Prøvelse, og at Committeeen derpaa afgiver en motiveret Betænkning, om disse Petitioner bør oplæses for Forsamlingen, hvilken Betænkning derpaa tilligemed selve Forslaget i en Tid af 3 Dage henlægges til almindeligt Eftersyn i Løsevarsellet. Vi finde saameget mindre Betænkelighed ved at tiltraade en saadan Fremgangsmaade, som de indgivne Petitioner ogsaa paa denne Maade blive Forsamlingen forebragne, kun at dette ikke skeer ved en fuldstændig Dplæsning af den, vistnok ofte meget vidtløftige og i sig til Sagen libet henhørende, Fremstilling, men i en tilstrækkelig Extract, der navnlig vil vise, hvorpaa Petitionen gaaer ud, altsaa foredrage det bestemte Forslag, som ethvert Andragende efter Forordningens § 71 skal indeholde, eller i modsat Fald oplyse, at det intet saadant Forslag indeholder, og altsaa blot af den Grund ikke egner sig til Antagelse; ligesom det ogsaa er en Selvforslaaelse, at Ethvert af Forsamlingens Medlemmer er beføiet til at ytre sig om Forslagets Dplæsning og fremsætte Alt, hvad han finder fornødent i saa Henseende, forinden der skrives til Afstemning herom. Det bliver derefter Forsamlingen, som har at afgjøre, om Forslaget skal oplæses. I saa Henseende mene vi dog, at der bør skeles mellem de 2de Hovedtilfælde, som Forordningens § 68 selv stiller fra hinanden, nemlig om Andragendet forelægges Forsamlingen, uden at understyttes af Producenten, eller om denne erklærer, at han vil understytte samme. Hvad de førstnævnte Andragender angaaer (med hvilke forsaavidt maae sættes i Klasse alle de til Forsamlingen selv eller Præsidenten indsendte Andragender, som denne ikke maatte erklære, at han i Egenkab af Deputeret vil fremlægge og understytte) da holde vi for, at det, naar

Petitions-Committeens ikke anbefaler dem til Dplæsning, vil af Forsamlingen ved Stemmesleerhed blive at afgjøre, om sig Dplæsning skal finde Sted eller ikke, uden at den enkelte Deputerede kan fordrø dette. Med Hensyn til de sidstnævnte da antage vi, at den Deputerede er berettiget til, i Dvereenstemmelse med § 68 i Frdg. 15 Mai 1834, at oplæse Forslaget, eller Saameget deraf, som han finder nødvendigt, for at begrunde den Deel af samme, som han anbefaler til Forsamlingen. At betage ham denne Ret, ansee vi for saameget betænkeligere, som man derved tillige indskrænker den Hovedret til at søge Beskyttelse hos Stænderforsamlingen for Forurettelser, som Anordningen hjemler samtlige Valgdistricters Beboere. Det kunde vel synes, at man i saa Henseende kunde skjelne imellem Bespørginger og Ansøgninger; men ligesom denne Distinction i sig er vilkaarlig, saaledes vilde det vistnok i mange enkelte Tilfælde være saa godt som umuligt at trække en Grænsse imellem begge.

Vi holde imidlertid tillige for, at det kun er den Deputerede, der har indbragt Petitionen, hvem den heromhandlede Ret tilkommer, og at Ingen af de øvrige Deputerede kan med denne Retsvirkning optage et saadant, ham ikke overleveret, Forslag, og derved standse dets Behandling i Petitions-Committeens og den derpaa følgende Afgjørelse i Forsamlingen om dets Dplæsning, hvorimod det naturligtvis altid staaer ham oabent, selv at indgive et lige Forslag, hvori den af Forsamlingen tagne Beslutning om, at hiin Petition ikke egner sig til Dplæsning og saaledes heller ikke underkastes videre Prøvelse, ikke kan være til hinder, da Forordningens § 72 ikke er anvendelig paa dette Tilfælde.

Svad den anden Gjenstand angaaer, hvorover vi skulle afgive vor Betænkning, nemlig

om den Tidsskrift, der bør bestemmes for de Forslag, der agtes indgivne til Stænderforsamlingen, da skulde vi være af den Formening, at omtrent det Samme her kunde bestemmes, som i den sidste jydsk Forsamling blev vedtaget, men vi holde dog for, at man, med særdeles Hensyn til Petitioner fra Mænd udenfor Forsamlingen, hellere maa udtrykke dette i Form af et Ønske end bestemme en egentlig peremptorisk Frist for sammes Indgivelse, da det dog ikke er klart, at Forsamlingen har nogen egentlig Besøielse dertil. I Henhold til det saaledes Anførte indstille vi:

1) at det vedtages, at de til Stænderforsamlingen fra Mænd udenfor Samme indkomne Andragender, som den Deputerede, der indbringer dem, ikke ved Indleveringen erklærer, at ville optage, underkastes Petitions-Committeens Prøvelse, der har at afgive en motiveret Betænkning, om Andragendet egner sig til at oplæses eller ikke, hvorefter Forslaget tilligemed Committee-Betænkningen i en Tid af 3 Dage henlægges til almindeligt Eftersyn i Ræseværtsset, hvorefter det af Forsamlingen ved Stemmesleerhed bliver at afgjøre, om Andragendet skal forelæses, dog saaledes at den Deputerede, som har indbragt samme, forbeholdes sin Ret efter § 68 i Frdg. af 15de Mai 1834.

2) At det ligeledes vedtages, at enhver Deputeret, der vil indgive noget Andragende, opfordres til at indlevere dette inden 14 Dage (3 Uger) efter at denne Beslutning er tagen, og at i Forbindelse dermed det Ønske udtales, at de Personer udenfor Forsamlingen, der agte at indgive Forslag til samme, ville gjøre dette inden 4 Uger efter at denne Annødning er kundgjort i Stændertribunden, med Tilføiende, at Forsamlingen sandsynligtvis ikke vil see sig istand til at tage noget Forslag, der senere maatte fremkomme, under Dverveielse, medmindre det er af særdeles Vigtighed og ikke taaler Dpsættelse, eller andre særegne Omstændigheder skulde tale for dets Antagelse." (Fortsættelsen følger.)

Isolde Beslutning af Westfjernes Stænderforsamling ville samtlige Deputerede og Suppleanter for Jylland og Slesvig samt Suppleanterne for Westfjernes og Holsteen, ligesom ogsaa Enhver, der har fungeret som Deputeret, men senere er udtraadt af Forsamlingen, erholde et Exemplar af nærværende Tidende frit uledveret, naar han paa vedkommende Postkontoir bestiller samme med Dvgivende af sit Navn og sin Bopæl. Øvillet herved bringes til de ovennævnte Herrers Deputeredes og Suppleanters Kundskab.

Abonnement modtages i Kjøbenhavn paa det Berlingske Comptoir, og i Provindserne paa de Kongelige Postcomptoirer.

Femte Nrde.

(Fortsættelse).

Præsidenten meddeelte følgende historiske Oplysninger: I den forrige roeskildste Forsamling vare indkomne 39 Forslag fra Mænd udenfor Forsamlingen, foruden de mange, der bleve afgivne til allerede nedsatte Committeeer. Af disse vare 2, som bleve understøttede af de Deputerede, som indgave dem, komne under Committee-Behandling; 9 vare ikke oplæste, fordi de bleve foretagne paa en Tid, da man forudsaae, at ingen flere Sager kunde behandles. (Ej. Roesk. St. Tid. 1835—36, S. 957 og 1183). — I den første viborgske Forsamling i 1836 indkom, foruden de til nedsatte Committeeer afgivne Andragender, 79 saadanne fra Mænd udenfor de Deputeredes Tal. Af disse kom 3 under Committee-Behandling, 52 bleve ikke oplæste, nemlig 24, fordi Ingen af Forsamlingens Medlemmer forlangte Oplæsning (Ej. Viborg St. Tid. 1836, 1ste Række S. 586) og 29, fordi de bleve foretagne efter at Forsamlingen havde besluttet ifkun umtagelsesviis at nedsætte nye Committeeer (Ej. sammesteds Indholds-Registret). Det betydelige Antal af saaledes indkomne Andragender i 1836 gav den nærmeste Anledning til Nedsættelsen af en Petitionscommittee i den anden jydsk Session, 1838. (See St. Tid. 1ste Række, S. 60 og 187—188). I denne Session indgaves 65 Andragender af det her omhandlede Slags; af disse bleve kun 4 oplæste, hvoraf 2 kom under Committee-Behandling; 51 af dem bleve indleverede af Deputerede, og 14 directe sendte til Forsamlingen eller sammes Præsident.

Skøndt den Indskrænkning, som nærværende Committee havde foreslaaet i den Virksomhed, Petitionscommitteeen havde i den jydsk Forsamling, nemlig at ethvert Andragende, som blev understøttet af den Deputerede, der producerede det, skulde være unddraget denne Committee's Virksomhed, vel kunde opvække nogen Frygt for, at Forsamlingen kunde komme til at

høre intetbetydende Forslag oplæste, naar vedkommende Deputerede ikke var næieregnende nok med at give dem sin Understøttelse, saa var det dog, efter Præsidentens Mening, af saa stor Vigtighed, at enhver Tanke om Indskrænkning i Borgernes frie Udgang til Stænderne blev bortfjernet, at han maatte ansee det tilraadeligt at følge Committeeens Forslag. I Realiteten vilde der neppe blive nogen Forskjel mellem den jydsk Forsamlings Fremgangsmaade og den, der nu var foreslaaet den nærværende Forsamling; thi hiin besluttede Oplæsning, saasnart der blot var ringeste Formodning om, at Forslaget vilde blive antaget.

I Henseende til det andet Punkt forment Præsidenten ogsaa, at det var mere passende, at bruge en mindre categorisk Form for Opfordringen til inden en vis Tid at indkomme med Forslag til Forsamlingen. Ogsaa her vilde i Virkeligheden ikke finde nogen Forskjel Sted fra hvad der passerede i den jydsk Forsamling; thi de seent indsendte Andragender vilde dog rimeligviis af Mangel paa Tid blive udelukkede. Præsidenten maatte forøvrigt ansee 3 Uger som den meest passende Tidsfrist for de Deputeredes Forslag, navnlig med Hensyn til, at den jydsk Stændertidende endnu ikke fuldstændigen var udkommen, og at de Deputerede rimeligviis vilde ønske at bringe afskillige af de Forslag frem, som i den viborgske Forsamling vare behandlede.

Referenten anbefalede ogsaa den længere Tidsfrist med særdeles Hensyn til de flere Suppleanter, der ere seent indfaldte, og som ellers maaskee vilde savne Keilighed til at fremkomme med de Propositioner, de maatte ønske at indgive.

Proprietair E. Neergaard bemærkede, at det allerede vilde være et besværligt Arbejde for Petitions-Committeen at gjennemgaae alle de indkomne Andragender og derover afgive Betænkning, men denne Besværlighed vilde endnu forsøges, naar den, saaledes som i Committeeens Betænkning er foreslaaet, skulde vedlægge sin Betænkning en Extract af Andra-

genderne. Han henstillede derfor, om det ikke kunde overlades til Petitions-Committeén, efter Omstændighederne at lade denne Extract bortfalde. — Med Hensyn til det 2det Indstillingspunkt formeente Valeren, at der, foruden i Stændertidenden, ogsaa burde skee Kundgjørelse herom i een eller flere af de andre offentlige Tidender.

I denne Anledning yttrede Referenten, at det blot har været Committeeens Mening, at der i selve Petitions-Committeens Betænkning skulde optages en Extract af de bedømte Andragender, og at en motiveret Betænkning heller ikke vel syntes at kunne afgives uden en saadan Betørelse af den bedømte Gjenstands Indhold.

Bankdirecteur Bang gjorde ligeledes opmærksom paa, at en Extract ikke er forlangt i selve det paagjældende Indstillingspunkt, men alene berørt i Præmisserne.

Justitsraad Friis fandt, at den Tidfrist, der blev sat for Indgivelse af Andragender fra Mænd udenfor Forsamlingen, burde bekendtgjøres i de forskjellige Stiftstidender, hvorimod Referenten og Cancelliraad Hempel formeente, at det var tilstrækkeligt, at en saadan Bekendtgjørelse skete i den berlingste Tidende, hvorfra den da uden Tvivl vilde blive optagen i Provindsial-Tidiserne.

Statsraad Stensfeldt fandt, at der burde gives de Deputerede ligesaa lang Tidfrist til Andragenders Indgivelse, som Mænd udenfor Forsamlingen, og foreslog derfor, at Terminen ogsaa i denne Henseende burde bestemmes til 4 Uger.

Referenten bemærkede hertil, at de Deputerede dog maatte ansees mere forberedte paa at indgive deres Propositioner, end Mænd udenfor Forsamlingen; og Justitsraad Povelsen gjorde opmærksom paa, at den Beslutning, som nu tages, strax kommer til de Deputeredes Kundskab, medens den sandsynligviis ikke vil blive bekendt overalt i Provindserne før henved 8 Dage efterat den er indført i Stændertidenden.

Præsidenten ønskede oplyst, om, efter Committeeens Mening, Forsamlingen, selv i det Tilfælde at Petitions-Committeén tilraadede

Dplæsning, kunde beslutte det Modfatte, hvilket ikke forekom ham klart efter Præmisserne.

Referenten bemærkede hertil, at Committeeens Mening var, at Petitions-Committeens Indstilling ikke skulde være bindende for Forsamlingen.

Justitsraad Salicath bemærkede, at, forsaavidt Ordene „motiveret Betænkning“ kunde foranledige Petitionairerne til i Stændertidenden at vente meddeelt Grundene, hvorfor deres Andragender ei fandtes egnede til Dplæsning, men dette dog i flere Tilfælde kunde ansees betænkeligt, var det ønskeligt, om Præsidenten vilde meddele, hvorledes dermed forholdtes i den jydste Stænderforsamling.

I denne Anledning bemærkede Præsidenten, at man i den jydste Stændertidende havde udeladt Petitions-Committeens motiverede Betænkninger paa Grund af at disse, der ofte indeholdt en streng Critik af Andragenderne, ikke billigen burde meddeles Publicum, naar ikke Andragenderne selv tillige leveredes, hvilket Sidste naturligviis ikke kunde være hensigtsvarende.

Da Præsidenten derpaa satte Committeeens 1ste Indstillingspunkt, hvori Committeeen dog under Discussionerne havde forandret Ordet „optage“ til „understøtte“, under Afstemning, blev samme med den nævnte Forandring eenstemmig antaget med 66 Stemmer.

Ligeledes blev Committeeens 2det Indstillingspunkt indtil Ordene „og at i Forbindelse osv.“ eenstemmig med 66 Stemmer antaget under Reservation af en nøiere Bestemmelse af Tiden, hvilken derpaa med 42 St. imod 24 blev fastsat til 3 Uger.

Den øvrige Deel af Committeeens 2det Indstillingspunkt, fra Ordene „og at i Forbindelse“ til Slutningen, blev derefter eenstemmig med 66 Stemmer antagen.

Valget af Medlemmerne af Petitions-Committeén blev udsat til det næste Møde.

Præsidenten anmeldte, at han fra Kammeraad Kasmissen havde modtaget et Andragende fra Johnsen til Urbandslyst, Jagtlovgivningen betræffende. Det vedtoges, at dette Andragende skulde afleveres til den Committee, som er nedsat til at afgive Betænkning

over det forelagte Lovudkast, denne Gjenstand betræffende.

Den Kongelige Commissarius forelagde derefter følgende Lovudkast, som Forsamlingen besluttede at underkaste Prøvelse af Committeeer, saaledes som nedenfor vil blive anført:

1) Udcast til en Forordning angaaende Journalføringen ombord i danske Skibe (See den viborgske Stændertidende, 1ste Række, S. 385—402 og 2den Række S. 347—364). Herover besluttedes det at nedsætte en Committee af 3 Medlemmer, hvortil valgtes: Groszerer Knudtson med 59, Capitainlieutenant Kede med 51 og Statsraad Stenfeldt med 23 Stemmer.

2) Udcast til en Forordning angaaende Behandlingen af en bortbleven Persons Formue (See den viborgske Stændertidende, 1ste Række S. 403—428 og 2den Række S. 617—651). Herover besluttedes det at nedsætte en Committee af 3 Medlemmer, hvortil valgtes: Procurator Ræsted med 21, Procurator Rye med 20 og Proprietair Schmidt med 19 Stemmer.

3) Udcast til en Placat angaaende en forandret Bestemmelse i Lovgivningen om Alimentationsbidrag til uægte Børn (See den viborgske Stændertidende 1ste Række S. 428—432 og 2den Række S. 364—400). Herover besluttedes det at nedsætte en Committee af 3 Medlemmer, hvortil valgtes: Provst Birch med 39, Amtmand Neergaard med 35 og Statsraad Stenfeldt med 21 Stemmer.

4) a. Udcast til en Forordning for Kongeriget Danmark angaaende det offentlige Kasse- og Regnskabsvæsen i Almindelighed. (See den viborgske Stændertidende 1ste Række S. 437—551 og 2den Række S. 1150—1248); b. Udcast til en Forordning for Kongeriget Danmark, indeholdende adskillige Bestemmelser angaaende Amtstueoppebørseler og de Oppebørseler i Kjøbstæderne, der ere af samme Slags som de, der paa Landet vedkomme Amtstuerne m. v. (See den viborgske Stændertidende 1ste Række S.

551—586 og 2den Række S. 1249—1388); c. Extract af Udcastanordningen angaaende det under det danske Cancelli henhørende Kasse- og Regnskabsvæsen, med Undtagelse af det, som angaaer Brandforsikringen, men med Tilførsning af den Rigtighed, som for adskillige med Retspleien og Skiftesvæsenet forbundne Indtægter bliver at aflægge til Rentekammeret (See den viborgske Stændertidende 1ste Række S. 587—592 og 2den Række S. 1388—1411); d. Extract af Udcastforordningen for Kongeriget Danmark angaaende det under det Kongelige General-Soldkammer og Commerce-Collegium henhørende Kasse- og Regnskabsvæsen (See den viborgske Stændertidende 1ste Række S. 593—595 og 2den Række S. 1411—1427).

Over disse 4 Lovudkast blev det bestemt, at der skulde nedsættes en Committee af 5 Medlemmer, hvortil derpaa valgtes: Kammerherre Wegener med 56, Bankdirecteur Bang med 55, Justitsraad Noyelsen med 48, Bankdirecteur Haagen med 32 og Amtmand Tilsch med 24 Stemmer.

5) Udcast til en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende nogle Appellen i criminelle Sager vedkommende Punkter m. m. (See den viborgske Stændertidende 1ste Række S. 599—608 og 2den Række S. 313—347). Herover vedtoges det at nedsætte en Committee af 3 Medlemmer, hvortil valgtes: Justitsraad Salicath med 43, Procurator Rye med 21 og Statsraad Stenfeldt med 17 Stemmer.

6) Udcast til en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende Forbud imod Rejsepasses Udstedelse (See den viborgske Stændertidende 1ste Række S. 609—612 og 2den Række S. 81—91). Herover vedtoges det at nedsætte en Committee af 3 Medlemmer, hvortil valgtes: Amtmand Neergaard med 30, Statsraad Stenfeldt med 29, og Stiftsamtmand Hoppe med 20 Stemmer.

7) Udcast til en Placat angaaend

Forbedring i Landsbyskolelærernes Kaar i Danmark (See den viborgske Stændertidende 1ste Række S. 613—617 og 2den Række S. 686—731). Herover vedtoges det at nedsætte en Committee af 5 Medlemmer, hvortil valgtes: Provst Birch med 54, Biskop Mynster med 48, Grev Berche med 26, Grev Reventlow med 24, og Grev Danneffjold-Samsø med 20 Stemmer.

8) Udkast til en Anordning, betræffende nogle Modificationer i den nu bestaaende Lovgivning om Erhvervelsen ved Hævd (See den viborgske Stændertidende 1ste Række S. 617 — 628 og 2den Række S. 458 — 503.) Herover vedtoges det at nedsætte en Committee af 3 Medlemmer, hvortil valgtes: Assessor Algreen-Ussing med 35, Justitsraad Skibsted med 26, og Bankdirecteur Haagen med 14 Stemmer.

Sjette Møde den 29de September.

62 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han ved Sognefoged Fr. Førgensen havde modtaget en Petition fra Hørslunde Sogn paa Volland, Rildtskade angaaende, som vil blive afgiven til den i Anledning af Lovudkastet om Sagten nedsatte Committee; samt at han fra Major og Branddirecteur Schwarz i Hjørring havde modtaget nogle practiske Bemærkninger, Brandvæsenet paa Landet vedkommende, som ville blive afgivne til den i Anledning af Udkastet til en Placat angaaende Brandassurancevæsenet paa Landet nedsatte Committee.

Den Kongelige Commissarius forelagde derpaa et Udkast til en Anordning, indeholdende Bestemmelser til Conservation af Skjøde og Pantebøger m. m. i mødende Ulykkestilfælde. (See den viborgske Stændertidende 1ste Række S. 628—633 og 2den Række S. 97—126.) Det vedtoges, at der, til at tage dette Udkast under Overveielse, skulde nedsættes en Committee af 3 Medlemmer, hvortil valgtes: Mechanicus Samst med 25, Cancellieraad Haastrup med 15, og Etatsraad Stenfeldt ligeledes med 15 Stemmer.

Den Kongelige Commissarius forelagde dernæst et Udkast til en Forordning

indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende Fremmedes Handelsberettigelse (See den viborgske Stændertidende 1ste Række S. 1149—1160 og 2den Række 537—549). Herover vedtoges det at nedsætte en Committee af 3 Medlemmer, hvortil valgtes: Agent Bruun med 44, Major Prætorius med 31 og Grosferer Knudtzon med 31 Stemmer.

Den Kongelige Commissarius forelagde derefter Forsamlingen følgende Udkast til en Placat angaaende det almindelige Kornmaals Indførelse paa Bornholm:

§. 1.

Egtesom det ved Forordningen af 10de Januar 1698 paabudne almindelige Maal og Bægt isørigt er indført paa Bort Land Bornholm, saaledes skulde de gamle Korntønder med sammes Afdelinger, som endnu der ere i Brug, være affkaffede fra 1ste Martz 1840, saa at de fra den Tid af ikke mere maae bruges i Handel og Wandel, men den almindelige danske Korntønde og dens Afdelinger være Reglen for alle Kornydelsers, der hore paa Maal.

§. 2.

Alle contractmæssige Kornydelsers, som hidtil enten udtrykkelig ere betingede efter det gamle Maal, eller med Hensyn til hvilke det dog paa anden Maade er klart, at dette Maal har maattet være meent af Parterne, saavel som alle Kornydelsers, hvortil en anden Udkomst end Contract hoved, og som hidindtil ere ubredebe efter gammelt Maal, skulde tilsvares efter Forholdet mellem gammelt og nyt Maal, nemlig med $1\frac{1}{2}$ Lønde nyt Maal for hver gammel Lønde, og med $1\frac{1}{2}$ Skjeppe, Fjerdingkar eller Otting nyt Maal for hver gammel Skjeppe, Fjerdingkar eller Otting. Dog er dette ikke anvendeligt i de Tilfælde, hvor en Kornydelse, der ved udtrykkelig Lov har været indskrænket til nyt Maal, hidtil urettelig har været ydet i gammelt Maal; hvorimod den Vedkommende da bør lade sig nøie med det, hvortil sig Lov har givet ham Udkomst.

Dette Udkast motiverede Commissarius ved følgende Bemærkninger:

Den Udkast-Anordning, som herved forelægges Provindsialstænderne for Deputerne, er for-

anlediget ved den af samme ved deres forrige Samling indgivne Petition, der findes i den da udgivne Stændertidende S. 900—906, ligesom de forudgaaede Forhandlinger læses sammesteds S. 883—892 og 897—900. Denne Petition indeholdt isørigt, foruden den Indstilling, der har givet Anledning til Udkastet, tvende andre, hvorpaa er meddeelt Provindsialstænderne Bæstbed i den allerhøieste Kundgjørelse af 19de September d. A.

Det er allerede under de ældre Forhandlinger bemærket, at Spørgsmaalet om det ved Forordningen af 10de Januar 1698 paabudne almindelige Maals Indførelse paa Bornholm (hvilkens isørigt dog kun staaer tilbage hvad Kornmaalet angaaer, da Forordningen i det Øvrige er sat i Fuldbyrjelse) tidligere har været Gjenstand for collegial Forhandling, men at det efter de da indhentede Oplysninger antoges, at en saadan Foranstaltning ikke vilde stemme med Beboernes Ønsker, ligesom det og med Hensyn til dette Lands Fraliggenhed var af mindre indgribende Vigtighed, om der fandt Eenhed Sted imellem det sammesteds og det i de øvrige Provindsjer brugelige Maal, medens en Forandring i det tilvante Kornmaal muligt kunde foranledige Feiltagelse og Misligheder.

I den Betænkning, som Cancelliet nu i Anledning af Provindsialstændernes Petition indhentede fra den senere afsøde Amtmand over Bornholm, erkjendte denne det vel for rigtigst, at der paa Bornholm som i det øvrige Danmark kun gives eet og samme Maal, men tilføiede derhos, at Indførelsen deraf dog vilde have forskjellige Bæstbeder. Der maatte nemlig da foretages en Omsetning af alle gamle Tiender og Kornpræstationer til Kirker, Præster og Flere, vel endog af den Landgilde der svares til Hs. Majestæts Kasse, og ligeledes af contractmæssige Præstationer, der alle ere betingede i gammelt Maal tønde- og Skjeppeviis, ligesom det formeentlig ogsaa maatte bestemmes, at ingen Contract eller Forpligtelse, som efter det nye Maals Indførelse maatte indgaaes, skulde ansees for gyldig, naar derved var betinget Præstationer i gammelt Maal, hvorhos der endelig maatte foreskrives nye Bestemmelser med Hensyn til Capitalstartens Sættelse. Han bemærkede endvidere, at Anstæffelsen af nye justerede Maale-

kar for de Uformuende vilde falde besværlig, og at Almuen, naar det nye Maal blev indført, vilde blive udsat for at blive bedragen ved dens Indtjeb. Amtmanden kunde saaledes ikke antage, at Ønsket om en saadan Forandring var meget almindeligt iblandt Bornholmerne.

Rentekammeret, hvis Betænkning Cancelliet ligeledes indhentede, antog vel, at Tilstanden med Hensyn til det bornholmske Maal var mindre god, men formeente dog, at Sagen, i det lange Tidstrum, der er forløbet siden det nye Maal blev paabudt i Danmark, i Almindelighed maatte have ordnet sig paa en nogenlunde tilfredsstillende Maade. Da imidlertid Provindsialstændernes Andragende syntes at tyde hen paa det Mødsatte, troede Kammeret, at man ikke burde lade Sagen forblive i sin nærværende Tilstand, men at Forordningen 10de Januar 1698 burde ogsaa med Hensyn til Kornmaal sættes i Kraft. De Bæstbeder der vilde være forbundne med en saadan Foranstaltning, kunde formeentlig ikke være afgjørende. At det for Mange kunde blive besværligt at anstæffe sig nyt justeret Maal, var neppe noget særegent for Bornholm, og det maatte i denne Henseende ikke tabes af Sigte, at her ikke var Taler om at indføre nye justerede Maal istedetfor ældre justerede; thi af disse sidste findes ingen paa Bornholm. Med Hensyn til Spørgsmaalet, hvorledes de hidtil betingede Naturalpræstationer for Fremtiden skulde ubredes, da fandt Kammeret det at følge af Nødsnødvendighed, at de, der nu oppebære gammelt Maal, ifølge Contracter eller andre Bestemmelser, der ere ældre end Anordningerne om det nye Maals Indførelse, ligesaavel som de, der i Mellemtiden enten ved Contract eller paa anden Maade udtrykkelig havde betinget sig gammelt Maal, ogsaa for Fremtiden maatte være berettigede til at erholde Præstationen omset til nyt Maal efter dettes Forhold til det gamle. Selv hvor en siden det nye Maals Indførelse vedtagen Contract eller Bestemmelse Intet udtrykkeligt indeholdt om, hvorvidt Præstationen skulde skee efter gammelt eller efter nyt Maal, antog Rentekammeret, at gammelt Maal, som det almindeligst brugte, maatte præsumeres at være meent. Forøvrigt ansaae ogsaa Kammeret det for påsende, at ingen Contract eller Forpligtelse, som, efterat det nye Maal maatte

være indført, blev indgaaet, skulde være gyldig, naar derved Præstationerne vare betingede efter gammelt Maal, ligesom at det vilde være en Selvfølge, at Capitelstarten, efter at denne Forandring var foregaaet, maatte sættes med Hensyn til nyt Maal. Endelig ansaae Kammeret det for hensigtsmæssigt, at der blev fastsat en vis ikke alt for kort Frist, ved hvis Udløb den nye Foranstaltning skulde træde i Kraft.

Cancelliet nærede vel nogen Tvivl om, hvorvidt Bornholmerne virkelig vilde finde sig tjente med den omvæntilerede Forandring i den nærværende Tilstand, saafremt de, der svare Landgilde til Hs. Majestæts Kasse, ikke tillige opnaaede Nedsættelse i denne Afgift, (hvilket, som den Kongelige Kundgjørelse viser, ei har kunnet tilstaaes) derved at det tillodes dem at erlægge Landgilde med en Lønde nyt Maal for hver Lønde gammelt Maal. Det var nemlig ikke usandsynligt, at Haabet om saadan Nedsættelse ligger til Grund for Ønsket om Indførelsen af det almindelige danske Maal. Man maatte fremdeles, ligesom tidligere, holde for, at det efter Bornholms isolerede Beliggenhed turde være Indvaanerne mindre vigtigt at have Maal og Bøgt fælleds med det øvrige Danmark. Men man troede dog, at der var Grund til nu at opfylde det igjennem Provinzialstænderne forebragte Ønske, der, efter det af de bornholmske Deputerede Anførte, maatte antages at være om ikke ganske saa dog temmelig almindeligt. Med Rentekammeret maatte man isørigt være enig i, at ikke blot i alle Tilfælde, hvor det gamle Maal udtrykkelig har været vedtaget, men og i ethvert, hvori det paa anden Maade er klart, at Parterne have meent dette Maal, bør Forskjellen imellem samme og det nye Maal godtgjøres, saaledes at den Paagældende for enhver Løn, som han havde at levere i gammelt Maal (der udgjør 160 Potter), svarer $1\frac{1}{2}$ i nyt Maal (hvorefter Lønden kun er 144 Potter); og for hver Skjeppe, Fjerdingkar eller Dittingkar i hiint Maal (32 — 16 — 8 Potter) $1\frac{1}{2}$ nyt Maal (hvorefter Skjuppen kun har 18 Potter). Vel har Frdg. 30. August 1687, der bestemmer, hvorledes Landgilden og andre Afgifter skulde omsættes fra gammelt til nyt Maal, blot taget Hensyn til den Bornholmske Løndes ringere Skjeppe-tal, og ikke tillige til Løndens større Pottetal.

Men det er dog aldeles uantageligt, at den ved det nye Maals eller den nye Bøgts Indførelse skulde have villet betage Nogen en Deel af det, der forhen lovlig tilkom ham, og saaledes fornægtet den i samme udtrykkelig erkjendte retfærdige Grundsætning, at Ingen ved Forandringen i Maal- og Bøgtsystemet enten skulde forurettes eller søge utilbørlig Befrielse. Det er og steds hidtil erkjendt paa Bornholm, at enhver gammel Kornforpligtelse skulde ydes uaffortet, og i de enkelte Tilfælde, hvor Nogen har villet benytte Bestemmelserne om det nye Maal til en sliq Ydelses Nedsættelse, er denne Indsigelse bleven forkastet. Forøvrigt maatte man med Rentekammeret være enig i, at der burde sættes en terminus a quo, med hvilken den nye Foranstaltning kunde træde i Kraft, og man antog, at denne passende kunde være 1ste Marts 1840. Vel kunde det synes naturligt, at Terminen sættes med 1ste Januar; men da Capitelstarten sættes i Februar efter Middeltallet af de forskjellige Priser, der i Tiden fra Indhøstningen have været givne for Sæden, og en Deel af samme Maaned hører dertil, og det saaledes, naar Tiden bestemtes til 1ste Januar, vilde medføre, at der ved Capitelstartens Sættelse skulde benyttes baade Priser efter gammelt og Priser efter nyt Maal, hvilket let vilde give Anledning til Forvirring, maatte man ansee det raadeligere at bestemme Terminen til 1ste Marts. Hvad den foreslaaede Bestemmelse angaaer, at ingen Contract eller Forpligtelse, som efter det nye Maals Indførelse maatte indgaaes, skulde ansees gyldig, naar derved var betinget Præstationer efter gammelt Maal, da ansaae Cancelliet det for tilstrækkeligt og mere stemmende med hvad der gjælder i andre Tilfælde, at enhver efter den fastsatte Termin indgaaet Kornhandel, forsaavidt den er affluttet efter Maal, antages at være affluttet efter nyt Maal. At Capitelstarten ogsaa efter den Tid ansættes paa Lønder nyt Maal, antog Cancelliet for en Selvfølge, ligesom og at Benyttelsen af det gamle Maal, efterat det nye er indført, ansees med samme Straf, som anden Brug af urigtigt Maal.

Ved, i Anledning af hvad Stændersforsamlingen har anført om, at Dommerkornet, uanset Bestemmelserne i Rescriptet 30te Marts 1686,

oppehæres efter gammelt Maal med 32 Potter pr. Skjepe, istedetfor efter nyt Maal med 18 Potter, at indhente Amtmandens Erklæring, erfarede Cancelliet, at dette virkelig forholder sig saa, uden at Herredsfogderne derfor have kunnet opgive anden Hjemmel end ældgammel Sædvane. Da denne Sædvane strider imod et bestemt Lovbud, og det ikke er oplyst at nogen senere Lov har hjemlet samme, saa kunde Cancelliet ikke anbrage paa nogen Sanction for samme, uagtet det kan være haardt for Herredsfogederne at see det Byggvantum, der ydes dem, nedsat til $\frac{1}{10}$.

Andre Kornpræstationer til Embedsmænd kunde Cancelliet, ifølge Amtmandens Erklæring, ikke antage urettelig at oppehæres efter gammelt Maal; men det ansaaes dog rettest, at give en almindelig Bestemmelse, hvorefter det med Hensyn til de ved udtryffeligt Lov til nyt Maal indskrænkede Kornbydelser ikke maa fordres nogen Godtgjørelse for Forskjellen imellem det og det ældre.

I Overeensstemmelse med alt Foransførte er de Udkaft angaaende det nye Kornmaals Indførelse paa Bornholm, som nu ifølge Hs. Majeestæts Befaling er forelagt Provindsialstænderne, udarbejdet.

Det vedtoges at lade dette Lovudkast prøve af en af 3 Medlemmer bestaaende Committee, hvortil derpaa valgtes: Procurator Martzmann med 56, Capitain Rasch med 54 og Assessor Algreen-Ussing med 29 Stemmer.

Endelig forelagde den Kongelige Commissarius følgende Udkaft til et Reglement angaaende en Bygningscommission i Reikiavig paa Island.

§ 1.

Der skal i Reikiavig oprettes en Bygningscommission, bestaaende af Byfogden, Brandinspecteuren, 2 af Byens Repræsentanter, som udnævnes af Amtmanden efter samtlige de eligerede Borgere Forslag og efterat Byfogdens Erklæring derover er indhentet, samt af 2 andre Mænd, som Amtmanden dertil maatte ansee fiklede, og hvortil han især skal udnævne bygningskyndige Mænd, naar saadanne maatte have.

§ 2.

Denne Commission paaligger det i Fremtiden, i Overeensstemmelse med Frdgn. 17 Novbr. 1786 § 5, paa Amtets nærmere Approbation, at udvise den fornødne Plads til enhver ny Bygnings Opførelse, saavel som til de fornødne Gaards- og Haugepladser, som derefter foranstaltes Bedkommende udmaalt af Byfogden; dog bør de saaledes udmaalte Pladser indhegnes og afbenyttes inden eet Aars Forløb, da de i modsat Fald falder tilbage til Byen. I Forbindelse hermed paaligger det Commissionen, for at Byen i Fremtiden kan blive bygget efter en bestemt Plan, med Amtets Samtykke at fastsætte, hvor de frie Pladser og Gaderne skulle anlægges; og bør Commissionen til den Ende erholde meddeelt af Byfogden en Oversigt over de hidtil af denne Embedsmand alene udmaalte Pladser, over hvilke, i Forbindelse med de senere af Commissionen anviste, denne bør føre en særskilt Protocol. Denne Protocol, saavel som de flere Protocoller, Commissionen maatte finde nødvendige til dens Forhandlinger og Correspondence, anskaffes paa Ræmmerklassens Regning.

§ 3.

Følgende Regler, der fornemmelig ved nye Bygningers Opførelse, eller ved Hovedreparationer paa Bygninger blive at iagttage, skulle tillige være Gjenstand for bemeldte Commissions Omhu:

A. Naar det til større Sikkerhed i Henseende til Jibsaaabe, eller for at skaffe bekvemmere Fødsel, ansees nødvendigt at give en Gade større Brede, skal Enhver, som er anvist en ubebygget til Gaden stødende Plads, være pligtig til at indrykke Saameget af sin Grund til Gaden, som ansees fornødent for at give samme den behørig Brede, imod at han derfor nyder Godtgjørelse af Byens Kasse, som i Forhold til hele Bygningspladsens Størrelse og Værdi og den Forringelse, samme ved Afstaaelsen vil lide, af bemeldte Commission med Amtets Samtykke bestemmes.

B. Ved Opførelsen af nye Bygninger skal usie paaagtes, at de paa ingen Maade komme i umiddelbar Forbindelse med Naboens, og der bør altid være et frit Rum til Naboens Huse paa 10 Alen. Fin-

des Nogen foranførte Befaling overhørig, foranstalter Politiet, for Eierenes Regning, Bygningen, forsaavidt den er bygget nærmere Naboens Huse end tilladt er, nedreven.

C. Naar nogen ny Bygning skal opføres, har bemeldte Commission, paa Amtets nærmere Approbation, at bestemme den Linie, som bør gives Bygningen til Gaden, og de flere Regler, som samme i Henseende til Sikkerhed for Ildsvaade, saavel ved Bygningens indvendige som udvendige Bygningsmaade, finder fornødne at iagttage, hvorhos Commissionen bør saavidt muligt paasee, at de Professionister, hvis Næringsveie kunne give Anledning til at befrygte Fare for Ildsvaade, anvises Byggepladser paa affides Steder, ligesom og denne Commission ideligen har at føre Tilsyn med alle nye Bygninger, medens de staae under Bygning; ligeledes bør den føre Tilsyn, naar der foretages Hovedreparationer, og haver den nøie at paasee, at Vedkommende strengt rette sig efter de dem givne Forskrifter.

D. Enhver, som agter at opføre nogen Bygning, eller ved de ældre Bygninger at gjøre Forandringer, eller at foretage Hovedreparationer, bør derfor, inden hermed skeer Begyndelse, først desangaaende gjøre Anmeldelse for omtaltes Commission; og indhente sammes med Amtets Approbation forsynede skriftlige Bestemmelser, om og efter hvilke Regler han maa bygge.

E. Dersom Nogen begynder med nogen Bygning, inden dette er efterkommet, bør saavel han som vedkommende Mester bøde fra 10 til 50 Rdlr. til Byens Fattigkasse efter Politirettens Kjendelse, og maa den Førstnævnte derhos taale, at Bygningen, saavidt den ikke er indrettet efter de Regler, som Commissionen finder at derved burde have været iagttagne, for hans Regning nedrives. Iøvrigt bør Byfogden,

saafremt han bringer i Erfaring, at der begyndes paa et Bygningsarbejde, hvortil Commissionens Samtykke behøves, uden at samme er indhentet, strax forbyde, at der med samme videre fortales.

§ 4.

De i nærværende Reglement indeholdte Forskrifter bør ogsaa gjælde i Henseende til Lomthuse og dertil hørende Hauger, der ere beliggende indenfor Grændserne af Byens Jurisdiction, forsaavidt de paa samme ere anvendelige.

Dette Udlaft motiverede Commissarius med følgende Bemærkninger:

Udarbejdelsen af det Udlaft til et Reglement angaaende en Bygningscommission i Keikiavig paa Island, som ifølge allerhøieste Befaling herved forelægges Forsamlingen til Overveelse, er foranlediget ved, at den forrige Stiftamtmand paa Island med Hensyn til Andg. 6te April 1832, som indeholder nærmere Bestemmelser angaaende Brandvæsenet i Kjøbstæderne i Danmark, androg paa, at adskillige til Sikkerhed mod Brandfare tjenlige Regler skulde foreskrives for Bygningerne i Keikiavig, og at der i dette Hjemed skulde nedsettes en Bygningscommission sammesteds, hvilken Commission tillige skulde give den Anvisning paa Bygningspladser, som hjemles i Anordningen 17de Novbr. 1786 §§ 4 og 5 (cfr. Nl. 28de Decbr. 1836 § 3). Da Sagen var af Bigtighed for Byen, og adskillige af de foreslaaede Bestemmelser fandtes tvivlsomme, opfordrede Cancelliet Stiftamtmanden til derom at indhente Betænkning fra Byfogden og de eligere Borgerne i Keikiavig samt fra nogle flere Mænd, som Stiftamtmanden, Byfogden og de eligere Borgerne fandt, efter deres Eendommes Betydendehed og deres Bekjendtskab med Byens Interesser, fortrinlig at egne sig til ved denne Leilighed at ytre deres Mening. Samtlige de afgivne Betænkninger gaar ud paa at tiltaale en Bygningscommission i Keikiavig. (Fortættelsen følger.)

Sjette Møde.

(Fortsættelse.)

Med Hensyn til Commissionens Sammen-
sætning, hvorom der handles i § 1, var der
yttret den Formening, at Medlemmernes Antal
efter Byens Størrelse kunde være mindre. By-
fogden havde saaledes antaget, at det vilde være
tilstrækkeligt, om Commissionen bestod af ham
og de 4 eligerede Borgere; disse Sidste meente,
at den kunde bestaae af Byfogden, Brandin-
specturen, en Bygningskyndig, een af de største
Grundeiere og een af Byens Repræsentanter.
Man har imidlertid anseet det for hensigts-
mæssigt, at to af de Eligerede tage Sæde i
en for Byen og dens Indvaanere saa vigtig
Commission, men at der tillige gives Leilighed
til ogsaa deri at indsette andre Mænd, der,
navnlig som Bygningskyndige, maatte have de
til Forretningernes hensigtsmæssige Udførelse for-
nødne Egenstaber, som mulig kunde mangle de
Eligerede.

§ 2 indeholder, hvad Bygningscommissionen
har at iagttage ved, som ovenmeldt, at anvise
Byggepladser. Saavel de eligerede Borgere som
Byfogden have fundet det hensigtsmæssigt, og der
kan neppe være Tvivl om, at det passer til
locale Forhold. Det samme gjælder om Ind-
holdet af § 3, der isvrigt for en stor Deel er
taget af Andg. 6 April 1832 §. 14. Dog er
der gjort nogen Modification i Lit. C.; der,
efter det indsendte Forslag, skulde hjemle Byg-
ningscommissionen Ret til, naar en ny Byg-
ning skal opføres, at bestemme den Plads, hvor-
paa Bygningen skal opføres. Dette er blevet
fundet for indgribende, navnlig naar der er
Spørgsmaal om en allerede anvist Byggegrund,
der først nu skal bebygges, eller hvorpaa flere
nye Bygninger agtes opførte. Det Udkaft, som
forelægges Stænderne, indeholder derfor blot,
i Overensstemmelse med Anordningen 6te April
1832 § 14, at Bygnings-Commissionen har at
bestemme den Linie, som bør gives Bygninger
til Gaden.

Udkaflets § 4, hvorefter ogsaa de indenfor

Byens Jurisdiction værende Tomthuse eller
islandste Jordhuse og dertil hørende Gauger
ere Gjenstande for Commissionens Omhu, kunde
muligt synes mindre nødvendig, da Jordhuse
ikke ere saa meget udsatte for at antændes uden-
fra, ligesom de ogsaa mindre end andre Byg-
ninger bidrage til Byens Udbredelse, hvorved
dog kun mærkes, at de stundom ere forsynede
med Løge af Træ. Men paa den anden
Side kan Tomthusenes Udførelse paa upassende
Steder ogsaa være til Hinder for en hensigts-
mæssig Regulering af Gaderne og de offentlige
Pladser. Dog vil Omfanget af Commissionens
Virksomhed med Hensyn til de ommeldte Huse
kun være betinget, hvilket ogsaa er antydet i Gen-

Det vedtoges at lade dette Udkaft prøve af
en af 3 Medlemmer bestaaende Committee,
hvortil valgtes: Stiftamtmand Hoppe med 50,
Großerer Knudsen med 49 og Professor
Finn Naghusen med 44 Stemmer.

Til Medlemmer af Petitions-Committeen
bleve derefter valgtes: Biskop Mynster med 49,
Farver Svane med 37, Kammerraad Drew-
sen med 30, Etatsraad Treschow med 27 og
Proprietair C. Neergaard med 24 Stemmer.

Syvende Møde

den 8den October.

66 Medlemmer vare tilstede.

Den Kongelige Commissarius anmeldte,
at han havde indberettet til det Kongelige danske
Cancelli, at den Deputerede for Rjøbstædernes
8de Valgdistrict, Agent Boigt, ikke med Sand-
synlighed ventede sig restitueret inden 8 Dage,
og at Suppleanten for det nævnte Valgdistrict
havde frasagt sig Valget. Da imidlertid et nyt
Valg rimeligviis vilde medtage saa lang Tid,
at den Valgte ikke vilde kunne give Møde i
denne Session, havde Cancelliet resolveret, at
intet nyt Valg i dette Tilfælde skulde
finde Sted, hvorimod Commissarius antog,

at Agent Voigt vel endnu kunde tiltræde Forsamlingen, da ingen Suppleant i hans Sted in casu kunde indtælles.

Præsidenten anmeldte, at han fra Præsidenten i den hollandske Stænderforsamling havde modtaget en Skrivelse, hvorved der takkedes for de tilsendte Exemplarer af den roeskildske Stænderetidende, og sendtes 100 Exemplarer af den hollandske Stænderetidende, i hvilken Anledning det vedtoges, at Taksigelse herfor skulde aflægges.

Statsraad Stenfeldt foredrog derpaa et Forslag om Forandring i den Maade, hvorpaa Armeen forsynes med Skotsi, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Obermanden og Bisidderne for Helsingøers Skomagerlaug have i indsluttede Skrivelse opfordret mig til at søge bevirket, at den ærede Forsamling til H. Majestæt vilde indgaae med en allerunderdanigst Petition om en Forandring i den nu bestaaende Indretning med Hensyn til Leverance af Skotsi til Garnisonen i Kjøbstæderne, saaledes at disse Skomagere kunde have den Fortjeneste, der er forbunden med Forfærdigelsen af Skotsiet, hvilken Fortjeneste nu ene tilflyder Skomagere i Hovedstaden.

Sagen angaaer ikke et enkelt Laug i en enkelt By; men det er en heel Klasse af Haandværkere i samtlige Kjøbstæder, hvor der er Garnison, hvis Interesse det gjelder. Det gjorde Andragende vedrører tillige en offentlig Indretning, om hvis Gavnlighed og Hensigtsmæssighed der ere høist forskjellige Meninger, baade blandt de Civile og i de militaire Etater. Jeg tør derfor forvente, at den ærede Forsamling vil finde denne Sag Sammes Opmærksomhed værdig.

Den nuværende Indretning til at forsyne Armeen med Skotsi er følgende: Det er befalet, at der steds skal have ved Baredepotet et Forraad af 20,000 Skoe og 1000 Støvler i Behold, for i Tilfælde af Krig at kunne forsyne Armeen. Det militaire Collegium anskaffer selv det fornødne danske Læder og contraherer med enkelte Skomagemestere i Kjøbenhavn, for Liden G, om deraf at forfærdige Skotsi til Armeen. Arbejdet skal forfærdiges paa et Militair-Statens tilhørende Værksted. Et Par Skoe koster for Liden, efter hvad mig er bekendt, 2 Rdlr. 38 $\frac{1}{2}$ ø. et Par Cavalleri-Støvler 4 Rdlr. 75 $\frac{1}{2}$ ø.

Man har, med Hensyn til at det ansætte Forraad steds skal have, anseet det nødvendigt, at der kan gjøres sikker Regning paa en bestemt Afætning, da ellers Beholdningen vilde blive enten for stor eller liden; i første Tilfælde vilde Fodtøiet henligge og fordærves, i sidste Tilfælde vilde man være i Forlegenhed, naar pludseligen Opbrud af Armeen skulde ske. Som Følge heraf vaages der strengt over, at ethvert Regiment eller Corps aarlig modtager det Antal Skoe eller Støvler, som det, overensstemmende med Munderings-Reglementerne og Termin-Listerne, tilkommer, og enhver Mand, Underofficer og Spillemand er pligtig til succesive at modtage de for ham i hans Tjenestetid reglementerede 2 Par Skoe aarlig, og Støvler, hvor disse ere reglementerede.

Erfares det af de indsendte Undermunderings-regnskaber, at Regimentet eller Corpset har rekvireret Mindre, gjøres Udfættelser, og der reflecteres ei paa, at i Besvarelsene bemærkes, at man ei har behøvet Mere.

Underofficererne ved Infanteriet tillades det i Almindelighed i Tjenesten at bære Støvler; men de ere pligtige at modtage det reglementerede Antal Skoe, som de igjen sælge; ogsaa Officer-Oppasserne, der i Almindelighed ei bruge det, maae modtage Fodtøi.

Betalingen for Fodtøiet er beregnet Soldaten i hans Undermunderings-Gebyr, og hvad som derfor er reglementeret, skal anvendes hertil og deourteres ham, da han i saa Henseende intet Overskud skal have.

Skjorter og Strømper samt Saaler og Filletter, hvoraf intet stort Forraad skal opbevares, faaer Mandskabet Tilladelse til selv at medbringe eller af Undermunderingspengene at anskaffe.

Det sees af det Anførte, at Karsagen, hvorfor Regimenterne eller Corpserne ere pligtige at modtage et reglementeret Antal af Fodtøi, om de endog ei behøve det, og hvorfor Mandskabet ei selv maa anskaffe sig de fornødne Skoe eller Støvler, eller vedkommende Regimenter besørge Anskaffelsen, er, fordi man anseer det nødvendigt til Armeens Lære, at et betydeligt Forraad steds vedligeholdes. At det ofte maa være Tilfældet ved den nuværende Indretning, at mange af Soldaterne faaer Skoe, der ei aldeles passe dem, er indlysende. Uagtet jeg ei fordrir-

fler mig til at yttre nogen bestemt Mening, om det til Armeens Tarsv er aldeles nødvendigt at et saadant Forraad stedsse have, maa jeg dog tillade mig at bemærke, at der er al mulig Grund til at antage, at ethvert Regiment, i Tilfælde af Dpbrud, lettelligen kunde ved Stomagerne i den By, hvor det garnisonerer, i en meget kort Tid foranstalte det fornødne Fodtøi anskaffet, hvorved ogsaa vilde forebygges, at Mandskabet slundom maa tage imod Fodtøi, som ei aldeles passer dem; og da der stiller en ei ubetydelig Capital i det Forraad, der stedsse skal have, hvis Renter er en aarlig Udgift, saa kunde muligen ved en forandret Indretning denne Udgift spares. At der taler megen Billighed for, at Stomagerne i den By, der bærer Indquarteringens Byrde, have Fortjenesten af at arbejde for Garnisonen, kan vel neppe nægtes.

At Chefen for Regimentet, der garnisonerer i Helsingør, har bevirket Tilladelse til at lade det fornødne Antal Tornistre og Brødbøser forfærdige af en Sabelmager i Byen, istedetfor at de ellers leveres af Væredepotet, er en Omstændighed, der ikke lidet har bidraget til at give Stomagerne Haab om at erholde en lignende Fortjeneste. Da Stomagerne formene at have Grund til at klage, og da det er vist, at mange Militaire antage, at en Forandring vilde være til Gavn for Soldaten, saa formener jeg, at det er Pligt allerunderdanigst at foredrage Hs. Majestæt de anførte Omstændigheder, da Allerhøiøstamme, der skjænker ethvert ei ubesøiet Andragende sin allerhøieste Opmærksomhed, neppe vil tage i Betænkning at lade Sagen af Sagkyndige undersøge, for at enten en Forandring, hvis den anses gavnlig, kan foretages, eller, hvis denne ei findes tiltraadelig, alle Vedkommende kunne overbevises om, at de paaankede Ulemper ere uundgaaelige Følger af en nødvendig Indretning.

Ifølge det Anførte maa jeg indstille til den ærede Forsamling, at Samme til Hs. Majestæt vil indgaae med en allerunderdanigst Petition om:

„at en Commission af Sagkyndige, baade Militaire og Civile, allernaadigst maatte anordnes, for at undersøge, om og hvorvidt uden Skade for den militaire Tjeneste en saadan Forandring med Hensyn til Leverancen af

„Fodtøi til Armeen kunde foretages, at dette „i det mindste tildeels kunde forarbejdes og „leveres af Stomagerne i de Byer, hvor „der ligger Garnison.“

Slutteligen maa jeg bemærke, at jeg efter min Ankomst her til Byen har modtaget fra Strædderlauget i Helsingør indsluttede Andragende om, at der til Hans Majestæt allerunderdanigst maatte petitioneres om, at Lauget maatte forfærdige Munderinger for Garnisonen. Jeg har ei havt Leilighed eller Anledning til at skaffe mig en saadan Kjenndskab til, hvad det staaer i Forbindelse med Armeens Forsyning med Munderinger, at jeg fordrifter mig til at understøtte Andragendet i sin Heelhed. Jeg har imidlertid anset det for Pligt at foredrage det for den ærede Forsamling, overladende til Sammes Bedømmelse, om og hvorvidt det kunde tages Hensyn til det i Forening med Stomagerlaugets Andragende.“

Grev Ahlefeldt-Paurvig formeente, at Sager angaaende Armeens Forpleining, som en blot administrativ Foranstaltning, ikke henhøre under Stænderforsamlingens Resfort, og med Hensyn hertil, samt da Forsamlingens Medlemmer neppe ere i Besiddelse af tilstrækkelig Sagkundskab til at afgjøre saadanne Gjenstande, opfordrede han Proponenten til at tage sit Andragende tilbage, idet han tilføiede, at han ansaae det meget nødvendigt at have det behørigt Forraad af Skotøi til Armeens Forbrug, og troede, at de nu gjældende Bestemmelser svarede til dette Siemeed.

Præsidenten bemærkede, at han aldeles ikke kunde tiltræde den forrige Talers Mening, at nærværende Sag skulde ligge uden for Stænderforsamlingens Virkefæds, thi ifølge Forordn. 28 Mai 1831 § 5 er der givet Forsamlingen Ret til at gjøre Forestilling om Landets Indretninger, altsaa ikke blot om Forandringer i Lovgivning, men ogsaa angaaende administrative Foranstaltninger. At de fleste af Forsamlingens Medlemmer mangle Sagkundskab i denne Sag, kunde ikke være Grund til Afvisning, thi deels kunde de skaffe sig de fornødne Oplysninger, deels gif Andragendet kun ud paa, at der af Hs. Majestæt maatte nedsættes en Commission til at tage Gjenstanden under Overveielse.

Kammerherre Grevencop-Castenskjold antog, at Detaillen af Armeens Forsyning ei vedkommer Forsamlingen, da General-Commissariats-Collegiet bebst vil være istand til at besørge Samme. Kunde det ene Laug forlange, at Arbeidet skulde overlades det, maatte de andre Laug omkring i Landet kunne fordrø det Samme, og det vilde da vanskeligen kunne paasees, at Arbeidet overalt leveredes godt. I en constitutionel Stat vilde man remittere et saadant Underdragende til Ministeren for Armeen. Leverancerne skøe isøvrigt sædvanlig ifølge offentlig Licitation eller skriftlige Tilbud, og Afgangen til at overtage samme staaer aaben for Enhver. Zaleren maatte efter det Anførte ansee det rigtigst for Forsamlingen, ikke at befatte sig med denne Sag.

Grosserer Knudhøon antog, at denne Sag henhørte under Forsamlingens Virkefærd, og stemte for en Committee's Nedsættelse, da han ansaae det for en ubillig Dvang at paansøe Soldaterne mere og kostbarere Skotøi, end de behøvede, hvilket han formeente ofte at finde Sted.

Procurator Nye yttrede, at han ei indsaae, hvorfor ikke de forskiellige Regimenter og Corps i deres Garnisoner og Cantonnements skulde kunne anskaffe sig det fornødne Skotøi, saaledes at det, om det maatte behøves, kunne høves i Overflødigbed, hvilket Munderingscommissionen kunde paasee. Man paastaar desuden, at der ved Leverancerne af Munderingsfager skulde gaae Misbrug i Svang, hvilke kunne høves, naar Foranstaltning blev truffen til at Leverancerne skete fra selve de respective Garnisonssteder, ligesom de og derfra vilde kunne forventes leverede til billigere Priser. Det er ogsaa Zaleren bekjendt, at de Militaire ere misfornøiede med den Raabe, paa hvilken Munderingsfager nu leveres. Han stemmede derfor for Nedsættelsen af en Committee.

Farver Svane yttrede, at Indquarteringen i Almindelighed var en betydelig Byrde for Kjøbstæderne, og at den s. Ex. for Roeskilde By kunde anslaaes til 3000 Rbd. aarlig. Det forekom ham derfor billigt, at Kjøbstædernes Haandværkere erholdt den Fortjeneste, som der ved kunde foranlediges. Arbeidets Godhed saavel som dets Pris vilde let kunne controlleres enten ved Munderings-Commissionen eller ved

Synsmænd. Skulde Armeen gjøres marschfærdig, vilde vel mange vigtigere Ting behøves anskaffede, og imidlertid vilde det fornødne Forraad af Skotøi let kunne tilveiebringes. Han stemte derfor for Nedsættelsen af en Committee.

Capitainlieutenant Redde og Forligelsescommissair Thomsen erklærede sig enige i det af den forrige Zaler Anførte.

Kammeraad Drewsen ansaae Forsamlingen competent til at indlade sig paa denne Sag, da den angaaer personlige Rettigheder, og han kunde ikke Andet end ansee det aldeles tilladeligt at begjære en Commission nedsat desangaaende. Den omhandlede Arbeidsfortjeneste, burde ikke indskrænkes til Hovedstaden. Det var ogsaa vigtigt for Soldaterne, at deres Skoe passe dem, men da Munderingerne, som syes efter forskiellige Maal, ofte passe saa slet, at de næsten vanske Personerne, saa kunde dette vel ogsaa være Tilfældet med Skoene, hvorfor det maatte ansees vigtigt, at forbedre den bestaaende Indretning.

Præsidenten maatte endnu tilføie sit Foregaaende, at Forsamlingen i forrige Session ikke havde taget i Betænkning at petitionere om administrative Foranstaltninger, saafom angaaende Dyprettelsen af Fyhr, Realkolevæsenet o. s. v.

Den Kongelige Commissarius meente, at Spørgsmaalet vel ikke egentlig var, om Gjenstanden for det opløste Underdragende ligger inden for Grændsen af den Stændersforsamlingen tilkommende Petitionsret, men om det var en passende og hensigtsmæssig Benyttelse af denne Rettighed, at indlade sig paa en Materie, der ligger saa ganske indenfor Detaillen af den militaire Deconomi, og hvortil Faa, maaskee Ingen, i Forsamlingen har nøiagtig Kjendskab. Vel er det bemærket, at Underdragendet kun gaar ud paa Nedsættelsen af en Commission til Sagens Undersøgelse; men selv for at petitionere om en saadan, synes det, at man dog burde have en velgrundet Overbeviisning om, at der ere Mangler i den nærværende Administration, som behøve Afhjælpning, og hertil synes det ikke, at Forsamlingen har de fornødne Præmisses. At der idelig høres Klager ogsaa over denne Administrationsgren, er intet Beviis for, at den er feilfuld; thi ligesom Klagerne kunne hidrøre

fra Mangel paa rigtig Kundskab og fuldstændigt Overblik over Forholdene, saaledes lade der sig ogsaa tænke mange Interessier, der kunne fremkalde det Ønske, at Leverancen maatte skee paa en anden end den nu brugelige Maade. Det kan heller ikke feile, at der skøndom leveres et og andet Stykke, som ikke ganske svarer til hvad det burde være, uden at en saadan enkelt Mangel beviser Noget enten mod Systemet eller mod Maaden, hvorpaa samme udføres i det Hele. Hvad det angaaer, at Soldaterne maa tage imod de reglementerede Skoe, enten de ønske det eller ikke, da er der i det Mindste ingen Uret deri, da det kun fordrer, at, hvad der er reglementeret til Skoe, virkelig dertil anvendes, ligesom det og kan have Interesse for Militairstaten, baade at Soldaterne ere forsynede med Skoe, og at de benytte saadan Fodtøiløbning, og ikke tage mod Penge og da mulig udenfor Tjenesten behjælpe sig med Træskoe. Forsaavidt Andragendet er støttet paa Gaandværkernes Interesse paa Garnisonsstedet, maa det bemærkes, at det endog er enhver privat Person tilladt at lade Gaandværksarbejde forrette i en anden Kjøbstad (cfr. Pl. 3 April 1816 § 5), og skøndt nogen Billighed kunde tale for, at unde bemeldte Gaandværkere den Fortjeneste, som hiint Arbejdes Udførelse kunde medføre, saa maa dette dog være en underordnet Betragtning, der maa vige for hvad Armeens Liv og Deconomi fordrer. Det er og uvisst, hvorvidt det i det Hele kan ansees som en Byrde for en By at have Indquartering, og man har Exempel paa, at Byer, der have besvaret sig over Indquarteringens Byrder, senere være blevene frie for Indquartering, have beklaget denne Forandring og ønsket Indquarteringen tilbage. Det kan og herved erindres, at de bequarterede Kjøbstæder veels have faaet, veels end yderligere kunne vente at erholde større Godtgjørelse end hidtil for Indquarteringens Byrder, i Overensstemmelse med den Kongelige Resolution 4 December 1837 (cfr. Collegial-Tidende for 1838 S. 69—70.)

Agent Bruun bemærkede, at Garverne i Fredericia forsyne Skomagerne i Kjøbenhavn med Læder. Naar nu de heraf synde Sko bringes tilbage til Fredericia, udtræver Saadant en dobbelt Transport, hvis Besøftning kunde spa-

res, naar Skoene for Garnisonen i Fredericia syndes sammesteds.

Den Kongelige Commissarius erindrede, at det dog ikke var nogen afgjort Sag, at der vilde være bedre Deconomi ved at lade det i Fredericia indkjøpte Læder der forarbejde til Garnisonen sammesteds, end ved at transportere det til Kjøbenhavn og derfra igjen bringe Fodtøiet til Fredericia, da det var muligt, at Arbejdet i Kjøbenhavn forrettes saameget bedre og i Forhold til dets Bessaffenhed billigere, at de desuden ikke betydelige Transportomkostninger der-ved rigelig bæffes.

Proprietair Lüders anførte, at han ofte havde hørt den simple Soldat beklage at det ham paatungne Fodtøi var ubequem, gnavede m. m., hvorfor han som oftest folgte det for at kunne anskaffe sig bekvemmere. Soldaterne meente ogsaa i Almindelighed, at de billigere selv kunde anskaffe sig Fodtøi og mange andre Rekviziter, end disse bleve dem beregnede. At der vare duelle Gaandværkere nok i alle Kjøbstæder, som lige saa godt kunde forfærdige Skoe og de øvrige Rekviziter, beviste deres daglige Frembringelser.

Kammerherre Grevencop-Castenskjold formeente, at, da her kun var Spørgsmaal om Enkelte, nemlig Skomagerlauget i Helsingør, kunde Sagen ifølge Forordn. 15 Mai 1834 § 86 ei vedkomme Forsamlingen. Forsaavidt der herimod var hentet Exempler fra Sagerne om Fyhr og Realkoler, maatte han nægte disse Exemplers Anvendelighed, efterdi Fyhrerne ere almindelige for hele Landet, og Realkolerne maae betragtes som et National-Anliggende, der altsaa ogsaa angaaer hele Landet. Ingen Arme i Europa forsynes iøvrigt paa anden Maade end den her brugelige, og at give Soldaterne Penge til at anskaffe Skotski for, vilde være meget misligt, da samme let vilde blive anvendte paa anden Maade end der var tilfjttet.

Præsidenten bemærkede, at han, ved at tage Exempel af Fyhrsagen og Sagen om Realkolerne, ikke vilde stille disse Sager i fuldkommen Eighed med nærværende, men kun derved godtgjøre, at Forsamlingen tidligere havde gjort administrative Anliggender til Gjenstand for Petitioner. § 86 kunde aldeles ikke være an-

vendelig her, hvor der var indgivet et Forslag fra et af Forsamlingens egne Medlemmer.

Ussefors Ugreen-Ussing kunde aldeles ikke indsee, hvorledes § 86 i Frdgn. 15 Mai 1834 kunde paaberaabes som en Grund for, at Forsamlingen ikke skulde være competent til at indgive en Petition i denne Sag, da den deels, som Præsidenten har bemærket, alene handler om de fra Mænd udenfor Forsamlingen til denne indkomne Ansøgninger og Besværing, hvorimod det her er Et af Forsamlingens egne Medlemmer, som har indgivet et Forslag til samme, og der deels ved Enkeltes Ansøgninger ikke forstaaes Ansøgninger fra en Enkelt, naar disse have et almindeligt Viened, men derimod individuelle Ansøgninger. Han fandt det derhos med Præsidenten at være udenfor al Tvivl, at den 5te § i Frdgn. 28 Mai 1831 hjemler tilstrækkelig Competence for Forsamlingen til at antage sig denne Sag. Da nu Forslaget kun gaaer ud paa at petitionere om, at en Commission af Sagkyndige nedsættes for at undersøge, om og hvorvidt den foreslaaede Forandring kan skee uden Skade for den militaire Tjeneste, fandt Valeren aldeles ingen Betænkelighed ved at stemme for det, hvorom der for Diebliffet alene er Spørgsmaal, nemlig Nedsættelse af en Committee til at afgive Betænkning over Forslaget.

Procurator Rye bemærkede endnu, at Sagen er en Deconomisag, og at den Kundskab, man har om de Militaires Misforhold i den omtalte Henseende, haves fra dem selv.

Statsraad Stenfeldt bemærkede, at det ikke skal undersøges, om Skotsiet bedre kan anstattes paa denne eller hin Maade, men om Stomagerne paa de Steder, hvor Garnison haves, kunne erholde Arbeidet uden Skade for den militaire Tjeneste. Iøvrigt sendes ogsaa fra Helsingør Læder til Kjøbenhavn til Forarbejdning. — I den franske Armee skal formeentlig hvert Regiment have sin Stomager, og i Sverrig sees Munderingsstykkerne, efter hvad Valeren har erfaret, paa Garnisonsstedet. Valeren bemærkede iøvrigt, at en Collegial-Skrivelse af 1824 bestemmer, at det ei er Regimentet eller Mandskabet tilladt, selv at anskaffe Skotsi, saalænge Forraad haves, men vel Flisser, Saaler og Strømper. En Ordre af 1833 bestemmer, at

der ei kan reflekteres paa Beregninger over det virkelige Forbrug af Skotsi, men at det reglementerede Quantum skal modtages.

Grev Ahlefeldt-Laurvig formeente, at Regieringen ikke kunde tilstede enhver Stomager at sje Skotsi for de Militaire. I Kjøbstæderne garve Stomagerne ofte selv det Læder, de forbruge; men til Sikkerhed for, at Læderet til Armeens Fodtsi er forsvarligt, maa det tages fra erkjendt gode Garverier. Skoene maae derhos være af en passende Form. Til Officer-Oppaserne kunne de ikke forarbejdes for enhver især, men maae modtages fra Forraadet; thi Oppaserne kunne ombyttes, og da vilde Skotsiet i første Fald maaskee ikke længere kunne bruges.

Proprietair E. Neergaard hensillede, om ikke Forslaget kunde gjøres almindeligere og udstrækkes til Skræddere, Sabelmagere, Hattemagere og flere Haandværkere. Det forekom ham, at Sagen helst maatte behandles i største Almindelighed.

Præsidenten tvivlede om, at en saadan Udvidelse nu kunde skee.

Statsraad Stenfeldt havde Intet at erindre imod den foreslaaede Udvidelse, i hvilken Henseende han gjorde opmærksom paa, at Propositionen tillige udtryffeligt angaae Skrædderne og beskuden omtaler Sabelmagerne, til hvilke tvende Haandværks-Klasser den saaledes i alt Fald maatte kunne udvides.

Præsidenten meente, at dette maaskee kunde overlades til den Committee, der maatte blive nedsat, hvis ikke Proponenten nu vilde tage sit Forslag tilbage, for senere at indbringe det i en mere udvidet Form.

Statsraad Stenfeldt var enig i at overlade Udvidelsen af Forslaget til Committeeen.

Justitsraad Salicath yttrede, at, om end Forsamlingen maatte savne Oplysninger og Elementer til at indlade sig paa Forslagets Specialiteter, paa hvilke han derfor antog at man ei burde gaae ind, vilde der dog Intet kunne være imod, at der af de specielle Forslag og Besværing toges Anledning til et almindeligt Anbragende om den omhandlede Gjenstand, hvilket han troede kunde gaae ud paa, at Armeens Forsyning, forsaavidt det stemmede med den kongelige Kasses Læro, maatte skee under Hensyn

faavel til de Haandværkslaugs Laro, som findes i Garnisonerne, som til Soldatens egen Økonomi. Denne Indstilling var baadei Statens Interesse og en Dymærksomhed, man skyldte faavel Sagen i Umindelighed, som de fremkomne Andragender i Særdeleshed; og han stemmede derfor for, at Forslaget nærmere prøvedes af en Committee.

Med Afstemningen blev det derefter med 62 Stemme imod 3 vedtaget, at en Committee skulde nedsættes i Anledning af Etatsraad Stenfeldts ovenstaaende Forslag.

Efterat det var bestemt, at denne Committee skulde bestaae af 3 Medlemmer, bleve hertil valgte: Farver Svane med 42, Proprietair C. Neergaard med 31 og Grev Ahlefeldts-Laurvig med 19 Stemmer.

Kammerraad Drewsen foredrog dernæst et Forslag om, at der maatte tilstaaes Medlemmerne af det mosaiske Troesamfund Balgbarhed til Stænderforsamlingerne, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Jeg tillader mig at foreslaae Forsamlingen, allerunderdanigst at petitionere Hans Majestæt om:

at der maa tilstaaes Mosaiterne i Danmark Balgbarhed til vore Stænderforsamlinger.

Jeg antager, at dette mit Forslag har Retfærdighed for sig, at det er politisk rigtigt, overensstemmende med det danske Folks Cultur, og passende til de Love, som alt ere givne, og som Rennefækhæd og Tolerance have dicteret.

Jeg anseer mit Forslag som grundet paa Retfærdighed, fordi jeg antager, at lige Byrder bør for samme Stats Borgere, alle Landets Børn, medføre lige Rettigheder, naar de ikke ved dadelværdig Dpførsel gjøre sig dertil uærdige. Men da jeg aldrig har erfaret, at de danske Mosaiter, i deres Heelhed, have tilladt sig nogensomhelst Handling, hvorved en Vlet med Rette er kommen paa deres Navn, saa kan jeg ikke erkjende, at de, fordi de tilbede Gud paa en anden Maade end vi, skulle erklæres uærdige til at beklæde en Post, som de Danske ansee for en Hæderspost.

Jeg anseer mit Forslag som politisk rigtigt, thi det er den bedste Politisk, at gjøre alle et Lands Indvaanere lige Ret og Skjel, og at undgaae dybt at saare en Deel deraf ved at

udpege den som uærdig til at tage virksom Deel i Landets Anliggender, ved ligesom at sige: I taales kun, I have ikke Ret til at forbre Noget; Stampetten, der fra Mørkets og Barbariets Dage heftede ved Eder, behage vi ikke ganske at afsaadse. — Det er for hver Regjering politisk rigtigt, at binde hele Folkets Masse til sig, ved at gjøre Alle lige Ret; thi da vil den i Nødens og Ulykkens eller Farens Dage ei forgiæves henvende sig til det; da blusser Fædrelandskjærligheden høit i hver Barm, og med den til Allet udrette Regjeringerne Underværker.

Det er fremdeles rigtigt for vor Forsamling at anbrage paa, at Balgbarhed tillægges de danske Mosaiter, thi derved opfyldte vi, hvad vi som Borgere skyldte Medborgere, hvad vi skyldte os selv, naar vi gjøre Fordring paa at ansees som oplyste, fordomsfrie og tolerante Mænd, og skulde vore Bestræbelser da forfeile deres Maal, saa skal Nutid og Eftertid erkjende, at den Spænding, der som Følge deraf opstaaer mellem det danske Folks forskellige Religionsbeholdere, ei er udgaaet fra vor Forsamling, men at denne tværtimod har gjort, hvad den formaade, til at forene alle Borgere til at virke for et fælles Maal: Fædrelandets Held. Dgsaa med Hensyn til os selv, er mit Forslag politisk rigtigt, thi idet Mosaiterne blive valg-bare, udvides Kreds for vor Balgrettighed.

Det danske Folk fordrer, og vist med Rette, at tælles blandt Europas mest kultiverede Folkeslag. Men det, vi i denne Sag beslutte, vil stærkt indvirke paa den Dom, som i Udlandet vil sælbes over vort Culturtrin. Frankrig, Belgien, Holland og Hessen have tilstaaet Mosaiterne lige Borgerrettigheder med de Christne. Naar dette endnu ikke er skeet i England, saa er Skylden ikke Underhusets, der med stor Majoritet vorede Mosaiternes Emancipation, men den ligger hos Overhuset, det samme, der paa alle Maader stræbte at afværge Catholikernes Emancipation, skjøndt disse dog ere Christne. Men Underhuset er Gjenhyden af den oplyste Deel af det engelske Folk, og det engelske Folk er altsaa for Mosaiternes Emancipation. Dgsaa i Nordamerika have alle Borgere lige Rettigheder, uden mindste Hensyn til hvad Religion de bekjende sig til. Da Sous-saint-Louverture gav St. Domin-

gød Regere en Regjeringsform, sagdes i Constitutionen: „Enhver, af hvilkensomhelst Religion han end er, skal have lige Udgang til ethvert Embede, enhver Hæderspost, da intet andet Fortrin skal gjælde her (paa St. Domingo) uden det, Dyder og Fortjenester give.“ Det er denne af en Reger proclamerede, af Regere antagne Grundsætning, jeg haaber Forsamlingen vil gjøre til sin egen, idet den erklærer villigen at ville modtage i sin Midte den ædle og talentfulde Mosait. — Vel formoder jeg, at man vil svare, at det er den franske Revolution, der i Europa har, i næsten alle de omtalte Lande, skaffet Mosaiterne lige Rettigheder med de Christne, og at det ogsaa var en Revolution, der paa St. Domingo førte til samme Maal; men jeg spørger da: Er det raadeligt at vække eller grundfæste den Formening hos Nationerne, at kun ved Menneskeslægten's maafee største Svæbe, ved Revolution, hvor som oftest en heel Generation gaaer tilgrunde, kunne lige Menneske- og Borgerrettigheder erhverves?

Jeg har sagt, at jeg anseer det Forslag jeg har gjort, grundet paa Retfærd og sund Politik, og det danske Folks Culturgrad værdigt; men jeg har ogsaa sagt, at jeg med saameget mere Tilfredshed bringer denne Sag paa Bane, som den staaer i Samklang med og kan ansees som Fortsættelse af de Love, der med Retfærd og Mildhed have hævet de danske Mosaiter til det Trin, hvorpaa de nu staae. Det er under vises Ly, at mange Borgerrettigheder allerede ere blevne Mosaiterne til Deel, hvoriblandt den, paa hver lovlig Naade at kunne erhverve Brødet. Hvor er Pidskebaandsjoden og Conforter, Schakkerne, der før løb Landet rundt og folgte det for fem Mark, hvorfor begjærttes fem Rigsdaler? Hvor er nu den skidne og lasebe Jædepyngel bleven af, som kun i alt for stort Antal faaes i visse Gader i Kjøbenhavn? De ere som bortviste ved Lovgivningens faderlige Villie, der med Naade og Barmhertighed styredes til at regenerere et uhykeligt, gennem mange Aarhundreder undertrykt og mishandlet

Folk, som naturligviis i ei faa Udyder visse Undertrykkelsens og Trældommens Følger. Nu findes den mosaiske Ungdom i Skolerne, selv ofte i Christne Skoler, i Bærkstederne, paa Con-toirerne, ja selv ved Ugerbruget, og Mænd sees nu, der som Jurister, Læger, Statsoeconomer og Handelsmænd ere fremstaaede blandt de danske Mosaiter, og som have vidst at erhverve sig deres Medborgeres Agtelse. Men den Lovgiver, der har virket saameget for dette engang ulykkelige Folk, og som lagde sin Dverbeviisning, at det kunde regenereres, for Dagen derved at han fandt det stikket til at ubøve Borgerdyd, han vil nu, da hans Forventninger ere i ei ringe Grad realiserede, og da han daglig mere og mere seer dem realiserede, ei blive staaende, inden Bærket, der alt har baaret saa herlige Frugter, er fuldendt. Maafee ventes kun paa, at Forslaget om Mosaiternes Valgbarhed skal komme fra Folket, gennem dets Repræsentanter, for med Glæde at modtages. Maafee skulde Stænderne først udtale sig, inden Beslutning skulde tages i en Sag, mod hvilken Fordom og Intolerance vel kan have Afkilligt at sige, men som fandt Cultur lydeligt bifalder.

Jeg har saaledes tilladt mig, at meddele Forsamlingen nogle af de Grunde og Anskuelser, der have bevæget mig til at gjøre dette Forslag, for hvilket jeg vist nok kunde anføre meget Mere, der og naturligviis vil fremkomme under Debatterne, om det maatte behage Forsamlingen, derover at nedsætte en Committee. Erkjender Forsamlingen med Tous-saint-Louverture, at ikke Troesbekjendelsen men ene Dyder og Talenter bør give Fortrinet, da vil denne Sag, fordi Dyder og Talenter kunne findes hos Mosaiterne, som hos de Christne, lykkelig tilendebringes; er Forsamlingen af modsat Mening, da vil den falde; men da har jeg i det Mindste den Beroligelse for en Sag, som jeg anseer for god, at have gjort alt det, jeg efter mine Evner har formaet.”

Abonnement modtages i Kjøbenhavn paa det Berlingske Comptoir, og i Provindserne paa de Kongelige Postcomptoirer.

Evvende Mode. (Fortsættelse).

Den Kongelige Commissarius yttrede derpaa Følgende: Det er ubestvigeligt samtlige den ærede Forsamlings Medlemmer bekendt, at den samme Motion, som nu er bleven gjort her i Forsamlingen om Lødernes Valgbarhed, ogsaa er bleven fremsat under de nylig tilendebrogte Stænder-Forhandlinger i Viborg*), hvor isvrigt Motionen under Forhandlingernes Gang blev forandret derhen, at Frdg. 15 Mai 1834 § 4 Nr. 2, der gjør den christelige Religionsbekendelse til Betingelse for Valgbarheden, maatte bortfalde, men at Motionen, uagtet den Iver, hvormed den blev understøttet af en Mængde Medlemmer, blev forkastet med 29 Stemmer imod 21. I dette Sagens Udfald synes der at være en særdeles Grund for nærværende Forsamling til ikke at inkludere sig paa Motionen; thi om den endog her vandt Pluraliteten for sig, saa er det dog aldeles ikke at vente, at H. S. Majestæt vilde imod sine jydsk-provindsialstænders Ønske tage en saadan Petition til Følge, og derved paa en Raade paansøbe Provindsialstænderne for Nørre-Hjælland et Slags eventuelle Medlemmer, som de ikke ønske, og som Lovgiveren selv i den efter nøie Overlæg udarbejdede Forordning har fundet overveieende Grund til at ubelufte. Commissarius har isvrigt under hine Forhandlinger yttret sig over Sagen og navnlig søgt at bevise, at den Paastand, at Lødernes Ubeluffelse fra Stænderforsamlingerne er stridende mod Retfærdighed, mod den almindelige Mening, saavel i Fædrelandet som i det ophlyste Europa, og mod selve Grundfættningerne i de Anordninger, hvorved Lødernes Tilstand her i Riget er blevet saa betydelig opbjuilpet, ikke er tilstrækkelig grundet. Han kan ikke andet end henholde sig til, hvad han i saa Henseende har udviklet og som kan læses i den jydsk Stænder-tidende 1ste Række S. 997-1000 og 1002-1003, samt 2den Række S. 763-767, 773-778, 785

og 791. Men uagtet de Grunde, hvormed nærværende Petition er understøttet, i det Væsentlige falde sammen med dem, der til Styrke for samme vare fremskret i den jydsk Stænderforsamling, troer Commissarius dog ikke at kunne forbigaae, at gjøre nogle særdeles Bemærkninger med Hensyn til de Modificationer, som Argumentationen har modtaget i den ærede Proponents Foredrag. Det kan ikke undgaaes, at disse ogsaa væsentlig maae blive en Hjælp til at bibringe, hvad han allerede under de jydsk Stænderforhandlinger har anført.

Proponenten anfører, at lige Byrder bør skjænkke samme Stats Borgere lige Rettigheder, naar de ikke ved dobbelbærdig Dpførsel gjøre sig bertilværdige. Denne Sætning vilde Commissarius ubetinget lade gjælde, naar der var Tale om Mennekerrettigheder eller almindelige Borgerrettigheder, men han kan, som han allerede under de jydsk Stænderforhandlinger har yttret, ikke uden Indskrænkning finde den anvendelig her, hvor der handles om at give den mosaiske Religions Bekendelse Ud-gang til den meest eminente politiske Rettighed, den Rettighed at sidde til Raads angaaende Landets vigtigste Anliggender. For at komme i Besiddelse af en saadan Rettighed, er den blotte dobbelfrie Dpførsel ikke nok, men der udfordres positive Garantier, som maae søges i visse ubvortes Omstændigheder, der give Formodning om den Dannelselse, den Selvstændighed, den Interesse for Samfundets Vel, som behøves for at Medborgerne kunne have fuld Villid til dem. Eigesom derfor Forordningen 15 Mai 1834 har krævet flere saadanne ubvortes Betingelser, saaledes har den og fordret, at de, som den raad-givende Medvirkning til Landets Bestyrelse betros, skulle bekendte sig til den christelige Religion, og der vil dog neppe Nogen nægte, at den christelige Religion giver, og af et christeligt Folk maa antages at give, en Borgen for det rette statsborgerlige Sindelag, som man ikke kan finde i en anden Tro.

*) See den vrborgsk Stænder-tidende 1ste Række Side 989-1008 og 2den Række Side 731-733.

Ogsaa maatte det, for at bedømme, hvorvidt Valgbarhed rettelig kunde tillægges Løderne,

være af Bigtighed, om dette virkelig stemmer overens med den almindelige Folkemening. Thi ligesom det vistnok maatte være skadeligt for Institutionen, om Individier kunde faae Plads i samme, der allerede ved deres Religionsbekjendelse ere hindrede i at nyde Folkets Tillid, saaledes ligger det i Sagens Natur, at en saa lidende Minoritet af et Lands Befolkning maa finde sig i at udelukkes fra Medvirkning i Landets almindelige Anliggender, naar den ikke kan sympathisere med Fierheden af dens Medborgere, og en saadan Grundforskjellighed i Religion, som der er imellem Christne og Ikke-Christne, hører vistnok til de største Hindringer for en saadan Sympathie. Der blev i sin Tid ført bitter Anke over de irske Catholikkers Udelukkelse fra Sæde i det brittiske Parlament, og endnu føres saadanne Klager over, at den catholske Befolkning i Irland maa svare Tienster og Afgifter til den høie biskoppelige Kirke. Men disse Klager grundes paa den Umstændighed, at Catholikerne netop udgjøre den store Fierthed i Irland, der saaledes, formedelst sin Forblindelse med Storbritannien, deels maatte, deels endnu maa staae tilbage for dem, der udgjøre Minoriteten i Landet, og bringe svære Offere til dets Bedste. Men hvor Catholikerne som hos os udgjøre en lidende Minoritet, finder man det ganske i sin Orden, at de, naar de eie tiendepligtig Jord, deraf maa svare Tiende til den evangelisk-lutheriske Kirke og Præst, ligesom der heller ingen særdeles Klage høres, naar i constitutionelle Monarchier de politiske Rettigheder indskrænkes til Bekjendere af den almindelige Landsreligion. At nu Folkemeningen virkelig skulde være for at tilstaae de mosaiske Troesbekjendere Afgang til Sæde i de raadgivende Provindsialstænders Forsamlinger, finder Commissarius at have Sandsynligheden imod sig; thi uagtet det ligesaa bittert som ubilligt Had, der for en Række af Aar tilbage paa en saa høvelig Maade viste sig imod Søderne, vistnok nu har tabt sig, saa har det lidende Sandsynlighed for sig, at Folkestemningen skulde nu i den Grad sympathisere med hine Troesbekjendere, at man endog skulde ønske dem deelagriggjorte i det Folket tilstaaende raadgivende Medvirkning i Landets vigtigste Anliggender. Det er isvrigt

begrindeligt, at forskjellige Individier, efter Maaden hvorpaa de opfatte, hvad de i deres nærmere eller fjernere Omgivelser høre om Stemningen mod Søderne, derover kunne danne sig et forskjelligt Begreb, og det er vanskeligt at bibringe Andre en anden Overbeviisning end den, de ved denne Opfatning have dannet sig; men det forekommer dog Commissarius, at Sagens Udfald ved de jydskke Provindsialstænder indeholder et saa afgjørende Beviis, som der med Hensyn til et Spørgsmaal af dette Slags kan have. Det er nylig fortalt, at det skal have opvaft Utilfredshed i et Naboland, at Søderne der have erholdt nogle af de borgerlige Rettigheder, hvoraf de her forlængst ere i Besiddelse. Dgaa dette taler imod den Mening, at det danske Folk skulde ønske dem deelagriggjorte i den ypperste statsborgerlige Rettighed. Det kan og erindres, at Søderne ved den norske Grundlov af 1814 endog ere aldeles udelukkede fra Norge, saa at de end ikke kunne erholde Bevilling til der at nedsette sig.

Naar det fremdeles menes, at Sødernes Udelukkelse fra Deeltagelse i Stænderne maa virke en Spænding, som sund Politik byder at forebygge, saa kan Commissarius aldeles ikke antage, at en saadan Spænding er at befrygte. Store fleste Medborgere af det mosaiske Troesfællesskab ville vel vide at paaskjønne, hvor lykkelige deres borgerlige Forhold ere i Danmark i Sammenligning med dem, som finde Sted i de fleste andre Stater, og hvormeget de i den Henseende skulde Kongens faderlige Omhu, saa at de vistnok med rolig Resignation ville finde sig i, at de ere gjorte ubeelagtige i hiin høieste statsborgerlige Rettighed, hvilket isvrigt ikke er skeet ved en særlig Bestemmelse, men kun ved den dog vistnok ikke unaturlige Fordring, at Medlemmerne af de raadgivende Stænderforsamlinger skulde bekjende sig til den christelige Religion. Foraaavidt det tillige paaberaabes, at man ved at tilstaae de mosaiske Troesbekjendere den omhandlede Rettighed, udvider Kredsen af de Valgbare, saa kan denne Binding vistnok ikke ansees betydelig. De udgjøre dog kun en saare lidende Deel af hele Rigets Befolkning, og kjendt der vistnok blandt dem gives enkelte Individier, der, hvis de bleve valgte til Stænder-

Deputerede, hæderligt kunde udføre deres Kald saa kan Commissarius dog ingenlunde antage, at hiint Samfund indeholder saa udmærkede Individier, at der ikke vilde findes lige saa dygtige og paalidelige blandt vore christelige Medborgere.

Proponenten nævner enkelte europæiske Stater, hvori endog de politiske Rettigheder uden Indskrænkning ere blevne tilstaaede Løberne. Men Commissarius maa gjentage, hvad han under de nyeste Stænderforhandlinger anførte om at dette, med Undtagelse af Churhesfen, har sin Oprindelse fra den franske Revolution, hvorved den Grundsatning blev antagen, at lade Religionen være uden al Indflydelse paa borgerlige Rettigheder. Nævnlig maa det erindres, at det var ved sin Incorporation under Frankrig, at Nederlandene fik en Forsatning, hvori hine Grundsatninger bleve optagne. Proponenten fremsætter vel det Spørgsmaal, om det er raadeligt at vække eller grundfæste den Mening hos Nationerne, at lige Menneske- og Borgerrettigheder ikke kunne erhverves uden Revolution. Der kan ikke være Tvivl om, hvorledes dette Spørgsmaal skal besvares, men ligesom man vistnok ikke ubetinget bør optage alle de Resultater, som den franske Revolution har frembragt, skjøndt flere af disse uden Tvivl fortjene at optages og allerede ere optagne i vor Lovgivning, saaledes maa Commissarius bemærke, at han, ved at paaberaabe sig hine Omstændigheder, kun har villet vise, at Løbernes Valgbarhed i næsten alle de nævnte Stater har sin Oprindelse fra en Grundsatning, der er vor Lovgivning fremmed, og at de ere ubelukkede fra samme i saa godt som alle de Stater, med hvilke Danmark i saa Henseende kan sammenlignes. Hvad Churhesfen angaar, maa han gjentage, at han endnu ikke har nogen nøiagtig Kundskab om det Edikt af 1833, hvorved Constitutionen af 1831 skulde være saaledes forandret, at ogsaa Løber ere blevne valgberettigede og valgbare til Stænderforsamlingen, men at han dog ikke, efter hvad derom offentlig er meddeelt, vil sætte det under Tvivl, at en saadan Forandring virkelig er foregaaet ved hiint Edikt. — Det ansøres fremdeles af Proponenten, at det alene er Overhuset, der er Uarsag i at den mosaiske Religions Befjendere ikke i England have faaet Udgang til Sæde i

Parlamentet, og det paastaas, at Underhuset er Gjenhyden af den ophlyste Deel af det engelske Folk, ligesom der ogsaa lægges Vægt paa den Omstændighed, at Overhuset paa alle Maader stræbte at afværge Catholicernes Emancipation, skjøndt disse dog ere Christne. Men Commissarius er overbevist om, at Overhuset er et ikke mindre vigtigt og for den engelske Forsatnings Bedlighedsbetragtning og velgjørende Virksomhed gavnligt Led i den engelske Statsorganisme, end Underhuset, og saagodt som alle Engländerne erkjende, uden Hensyn til deres politiske Parti, Overhusets Nødvendighed, antagende, at det, om det end stundom hindrer eller forhaaler en eller anden gavnlig Reform, dog omvendt giver en Sikkerhed imod fordærvelige og overilte Forholdsregler, som ellers vilde mangle. Commissarius vil ikke paastaae, at Løbernes Emancipation kunde henregnes til Forholdsregler af dette Slags, hvorimod han antager, at den i England ligesaa vel som her vilde være af liden praktisk Vigtighed, men det er kun med Hensyn til den ubelukkende Authoritet, som Proponenten har tillagt Underhuset, at Commissarius har gjort den foransførte Bemærkning. Lovrigt er Motionen om Løbernes Udgang til Sæde i Parlamentet ikke blevet saaledes fornyet som andre Motioner, hvorpaa Folket lægger stor Vægt, ligesom der heller ikke iøvrigt er Commissarius Noget bekjendt, som kunde tjene til Vidnesbyrd om, at det engelske Folk videre interesserer sig for denne Sag. Forsaavidt Catholicernes Emancipation er berørt, da havde den uden Tvivl Folkestemningen i England imod sig og sandt ligesaa lidet Understøttelse i Underhuset som i Overhuset, indtil det omsider formiddelt de tumultuariske Bevægelser, som Catholicernes Tilfidsbetragtning i Irland fremkaldte, blev en bydende Nødvendighed at foretage Noget for at berolige den største Deel af Irlands talrige Befolkning, og det derfor ved Ministeriets energiske Bestræbelser og dets Indflydelse paa et stort Antal Medlemmer i begge Huse blev en fælleds Beslutning at bortrydde den Hinbring, som den storbritaniske Forsatning indtil den Tid lagde i Veien for Catholicernes Udgang til Sæde i Parlamentet. Proponenten paaberaaber sig endvidere de Udtryk i Forsatningsloven for St. Domingo: „at Enhver af hvilken-

sommelst Religion han end er, skal have lige Adgang til ethvert Embede, enhver Haderspost, da intet andet Fortrin skal gjælde, end det, Dyder og Fortjenester give." Men en saadan Almeensætning lader sig ikke saa lige anvende i de borgerlige Forhold. For Dyder og Fortjenester høves der nemlig ikke en saa sikker og hjerdelig Maalestok, at man kunde stole paa enhver Dom, som de, der have at raade enten over Embeders Besættelse eller over Plads i et Kølge- eller Communerad, maatte sælde derover. Man har derfor overalt seet sig nødt til at foreskrive visse Betingelser, der ligge i de ubevorte og utvovlsomme Forhold, skjøndt det vel vides, at disse intet sikkert Kjendetegn udgjøre paa den Dygtighed og de moralske Egenskaber, der gjøres fornødne til heldig at beklæde deslige Poster.

Hvad Proponenten endelig anfører om de store og velgjørende Virkninger, som de liberale Love, der skyldes Kongen, har havt paa de herværende Løders Udvikling og moralske Tilstand, er vistnok umiskjendelig Sandhed, men deri ligger ikke noget Argument for, at der nu og skulde tilstaaes dem den høieste statsborgerlige Rettighed, ligesom det og maa erindres, at der i flere Henseender er bleven Forskjeller tilbage mellem Lødernes og de øvrige Statsborgeres retlige Forhold. Commissarius har under de jydsk: Stænders Forhandlinger nævnt nogle saadanne, og skal her blot tilføje, at en Cancelli-Skrivelse af 8 Oct. 1827 vel har antaget, at mosaiske Troesbekjendere kunne beskikkes til Dverformyndere i Kjøbstæderne, men dog tilføjet, at den Dverformynder, som hører til dette Troesksamfund, ikke kan tage Deel i det Tilsyn, som Dverformyndere efter Lovens 3—18 skulle føre med Ungdommens Opdragelse, men at dette udelukkende maa tilfalde hans Medoverformynder, og at som Følge heraf ikke begge Dverformyndere kunne være Løder; og man vil vistnok erkjende, at denne Resolution er givet i den i Danmarks nyere Forgivning herskende Aand, saa vidt som muligt at ophæve al Retsulighed imellem de mosaiske Troesbekjendere og deres christelige Medborgere, men den vidner ogsaa om, at der ere Grændser for denne Bestræbelse. Man maa vistnok ogsaa indrømme, at dette Troesksamfunds Medlemmer ved Forhol-

dets Natur ere udelukkede fra at være Medlemmer af Kirke-Inspectioner og Stolecommissjoner, uagtet man ikke har villet nægte dem Adgang til andre communale Bestillinger.

Hvordit nu Forsamlingen, uagtet alt det Anførte, og navnlig efter det Udfald, som den lignende Motion har faaet i den jydsk: Stændersforsamling, maatte finde det fornødent og passende at nedsette en Committee i Anledning af det oplæste Andragende, maatte Commissarius aldeles henstille til sammes Dverveielse.

Bisshop Wynster formeente, at det fremsatte Spørgsmaal er meget tvivlsomt. Paa den ene Side vilde vel Enhver gjerne forunde Mennecker, som vi kalde vore Medborgere, og som intet andet Fædreland have end vort, Adgang til alle de borgerlige Rettigheder, der kunne tilstaaes dem, ligesom i nærværende Tilfælde en saadan Indrømmelse ikke synes at kunne have betænkkelige Følger. Paa den anden Side er der noget Støden i at indbyde Befjenderne af den mosaiske Religion til en Forsamling, der begynder med en christelig Gudstjeneste, og hvor der mange Gange ville forekomme Gjenstande, ved hvis Forhandling de endog kunne være forlegne ved at være tilstede. Heller ikke kunne hine Religionsbekjendere anses for at savne noget Væsentligt ved ikke at være i Besiddelse af den her omhandlede Rettighed; thi hvad deres særlige Interesse som en egen Menighed angaaer, da have de i denne Henseende deres egne Repræsentanter og ved dem umiddelbar Adgang til Regjeringen, som ogsaa selv har skjenket deres Andragender al Opmærksomhed; og i Henseende til deres borgerlige Interesser ere de, ved ikke at kunne have Sæde i denne Forsamling, ikke i andet Tilfælde, end de Mange, som ikke ere i Besiddelse af Grundeieendom; og da Valgrettighed er dem tilstaaet, kunne de give den deres Stemme, til hvem de have meest Tillid.

Men skjøndt det saaledes maa anses tvivlsomt, hvilken Bestemmelse der her maatte anses som den ønskeligste, antog Valeren det dog som rettest, at Sagen for nærværende Tid ikke kom under videre Forhandling. Naar nemlig en Forandring i Grundloven for Stænders-Institutionen skulde foretages, da kunde det ikke ventes, burde vel ikke engang ønskes, at denne

fandt Sted, med mindre det kunde antages, at Forandringen havde den almindelige Stemme for sig. Men i den omhandlede Sag er det uden Tvivl meget uvidt, om den almindelige Mening er for de mosaiske Troesbefjenderes Valgbarhed eller ikke; ja i Provindsialstænderne for Nørre-Jylland har endog Pluraliteten udtalt sig derimod.

Det kunde vel ogsaa ansees som ikke betimeligt, allerede nu at tilstaae de mosaiske Troesbefjendere den omhandlede Rettighed. Det er nemlig ikke saa mange Aar siden, at Jøder og Christne begyndte mere at nærme sig hinanden; og den Tid er ikke fjern, da man endnu ved statistiske Optællinger brugte Udtrykket: »den jødiske Nation«, og da Jøderne selv talte om »deres Folk.« Men saalænge de endnu betragtedes og betragtede sig selv som et eget Folk; affondret fra det, blandt hvilket de boede, vare ogsaa deres Interesser i mange Henseender forskjellige fra de Andre. Dette er nu vel for største Delen ved Regjeringens priselige Foranstaltninger ophørt; men Tilnærmelsen er maaskee endnu ikke saa fuldstændig, som det var at ønske, før de tage Plads i Stænderforsamlingen.

Taleren tilføiede, at det ingenlunde var blot de Fordomme, der maaskee endnu flaae ved Mange af den jødiske Menighed, men ligesaa meget de Fordomme, hvilke de Christne endnu ikke have aflagt, som foranledigede ham til at ønske, at Diskussionerne i denne Sag, hvorom det dog var at forudsæe, at den ikke vilde føre til noget Resultat, ikke fortsattes videre, da derved let Uttringer kunde fremkomme, som, især naar de vare fremførte paa dette Sted, vilde for de mosaiske Troesbefjendere være krænkende, og mere tjene til at adskille end til at forene. Af denne Grund maatte Taleren efter sin Overbeviisning stemme imod en Committees Medsættelse i denne Sag.

Præsidenten bemærkede, at, naar det var yttret, at man ikke kunde vente, at H. S. Majestæt vilde bifalde en Petition af det foreslaaede Indhold, da forekom det ham overhovedet særdeles misligt i Forsamlingen at benytte en saadan Forudsætning, som et Motiv til at unblade at indgive Petition; thi Ingen kunde forud vide, hvilken Be-

slutning Kongen vilde tage, inden Sagen var ham foredraget; og hvad nærværende Sag i Særdeleshed angik, er det aldeles ikke usandsynligt, at Petitionen kunde vinde Allerhøiøstammes Bifald, naar en stor Pluralitet i nærværende Forsamling erklærede sig for Jødernes Valgbarhed, især da det kun var med en Overvægt af 8 Stemmer, at den var forkastet i den jydsk Forsamling. Dette kunde saameget lettere forudsættes, som jo et Lovudkast om denne Gjenstand først maatte forelægges begge Forsamlinger, inden den her omhandlede Bestemmelse i Frdn. 15 Mai 1834 kunde forandres. Naar det var yttret, at man ved en saadan Lov vilde paanøde Folket eller navnlig Jyderne Mosaiter i Stænderforsamlingen, da skønnede Taleren ikke, at dette med Høie kunde siges; thi her var jo kun Tale om en Tillidelse til at vælge Mosaiter. Vilde Jyderne ingen Mosaiter have i deres Stænderforsamling, saa stod det dem jo frit for at unblade at vælge dem.

Biskop Wynster bemærkede, at et Lovudkast ikke i dette Tilfælde vilde behøves, saafremt begge Forsamlinger vare enige, da det blot vilde være fornødent at udlette en enkelt Linie i Forordningerne.

Præsidenten skønnede ikke rettere, end at, om det end var mindre end en Linie, man ønskede forandret i Stænderanordningen, maatte, saaledes som Sagen nu stod, nødvendigtvis et Lovudkast forelægges; ja selv om begge Forsamlinger havde petitioneret derom, maatte en saadan Forelæggelse vist ansees for det rigtigste, forudsat at ikke Forsamlingerne havde petitioneret om, at Loven strax maatte udførelse.

Den Kongelige Commissarius skønnede ikke rettere, end at der er god Grund for Forsamlingen til at tage Hensyn til den Omstændighed, om der er Udsigt til, at et Andragende sættes igjennem eller ikke. Thi ligesom dens Tid unyttig spildes ved at indlede udførlig Forhandling i en Sag, hvorom det forudsæes at den ikke kan give noget Resultat, saaledes turde ogsaa Institutionens Virksomhed svækkes ved saadanne Petitioner, hvorom det kan forudsæes, at de ikke kunne finde H. S. Majestæts Bifald. Commissarius maa derfor bemærke,

at, naar han har yttret, at Hans Majestæt ikke kunde formodes at ville gaae ind paa det omhandlede Andragende, om det end her fik Majoriteten for sig, saa er dette alene grundet paa Slutninger fra Data, der ligge for Alles Næse, uden at han isøvrigt har paaberaabt sig nogen Kundskab om Hans Majestæts Mening og Villie i fornævnte Henseende. Det er isøvrigt vist nok, at Hans Majestæt, hvis han maatte bifalde den Mening at Frdg. 15 Mai 1834 § 4 Nr. 2 burde forandres, vilde derom lade Stænderne forelægge et Lovudkast, og at de jydskke Provindsialstænder saaledes fik Leilighed til derom paany at yttre sig, men det forekommer Commissarius allerede usandsynligt, at Hans Majestæt i et Anliggende som dette, der i alt Fald ikke er paatrængende, skulde ville forelægge de jydskke Provindsialstænder et Lovudkast, der stred mod deres nylig tilkjendte Mening. Forsaavidt det er omventileret, hvorvidt et Lovudkast var fornødent, hvis begge Forsamlinger havde andraget paa den omhandlede Forandring i Fr. 15 Mai 1834, saa maa Commissarius holde for, at dette ikke var nødvendigt, naar den sællede Petition uden Indskrænkning ligesom blev bifaldt, men han skønner ikke, hvorledes dette kan have nogen Anvendelse i nærværende Tilfælde.

Procurator Rye yttrede, at forsaauidt den Kongelige Commissarius havde sagt, at det er politiske Rettigheder, som Isøerne attraae, og at der, for at tilstaae disse, udfordres visse Garantier for Personernes Dygtighed og Retfærdighed, men at, da disse Egenstaber ikke ere synlige, maa Garantien være udbortes, — maatte han, da Talsen vel neppe kunde være om Isøernes Dygtighed, herved bemærke, at ligesom ingen Religion for sig kan indeholde Garantie for nogen Dyd, saaledes kan den kristelige Religion ikke heller indeholde saadan for Personernes Retfærdighed eller ubelukkede Begrebet om Retfærdighed hos andre Religionsbejendere. I de Lande, hvor Isøernes Emancipation hidrører fra Revolutioner, havde man ikke sporet nogen skadelig Virkning deraf. Folkstemningen burde ledes ved et fornuftigt Organ, og for et saadant ansaae Valeren Forsamlingen at være. Han fandt det isøvrigt ønskeligt, at Repræsentanterne for de mindre Landeieendomsbesiddere

vilde yttre sig om denne Gjenstand, da de leve iblandt Landalmuen, der udgjør Pluraliteten af Folket, og man derved vilde komme til Kundskab om Stemningen for Emancipationen. Han selv stemmede for en Committee.

Den Kongelige Commissarius bemærkede i denne Anledning, at han gjerne vilde tilstaae, at de moraliske Egenstaber, hvorpaa det her kommer an, kunne findes hos et Individ, der ikke hører til de Christnes Samfund, ligesom de omvendt mangle hos Mange, der bekjende sig til Christendommen. Men forsaavidt er Tilfældet ganske det samme, som med Hensyn til de andre udbortes Egenstaber, som Forordningen har krævet, f. Ex. Grundeieendom og en vis Alder.

Statsraad Stenfeldt yttrede derefter følgende: „Jeg holder stævst af at tale uden Forbeholdenhed og med Næbenhed. Naar jeg under nærværende Discussion tager Ordet, da er det vel muligt, at Mange finde, at visse personlige Hensyn burde afholde mig deraf, ligesom Andre muligens antage, at netop disse Hensyn burde bestemme mig til at tale. Imidlertid skal paa denne hæderlige Plads, som mine Næbborgeres Tillid har anvist mig, ingen andre Hensyn lede mig end til det, jeg anseer for Sandt og Godt, og min Personlighed skal staae i Baggrunden. At min Færd betragtes saaledes i denne hæderlige Forsamling og hos det større Publicum, har jeg Grund til at antage og er mit inderligste Ønske.

I den Forsamling, som Udskiftet til Anordningen for Provindsialstænderne ifølge allerhøieste Befaling blev forelagt til Betænkningens Afgivelse, var denne Sag Gjenstand for en levende og udførlig Discussion, og en ei ubetydelig Pluralitet stemte for Emancipationen af Isøerne. I Forsamlingen i Viborg hævede sig vægtige Stemmer for Sagen, og en Committee blev nedsat. Sagen fortjener derfor uægterligen ogsaa her at blive Gjenstand for nærmere Overveielse af en Committee. Den vil da blive overveiet med Rolighed og fleersidigen, og naar Committeeen sammensættes af forskjellige Klasser, vil man derved lettere erfare, hvorledes man i de høiere Kredse er stemt for en Lighed imellem Kongens jødiske og kristne Underaatter, hvad den talrige og oplyste Middestand tænker om

denne Sag, og hvorledes Anskuelserne ere hos den hæderlige Bøndestand, der fjernt fra de Partier, der bevæge sig i de enkelte Kredse, ledes af sin gode Sands. Jeg stemmer for en Committee."

Proprietair Lüders maatte ansee Mosaiterne i Danmark for at være værdige til at tilstaaes Balgbarhed til Stænderforsamlingerne. Havde de ikke forhen opført dem som de burde, da var Skylden alene de Christnes, der saa uværdigen havde behandlet dem. Men dette var aldeles forandret, siden vor elskede Konge havde gjort dem deelagtige i de fleste borgerlige Rettigheder, og han troede, at der nu vare forholdsviis lige saamange dygtige og retskafne Mennekter imellem Mosaiterne som imellem de Christne. Han stemte derfor for en Committees Besættelse.

Cancellieraad Haastrup stemte for en Committees Besættelse.

Kammerraad Drewsen maatte, forsaavidt man har sagt, at det ei er troligt, at Mosaiterne vilde føle sig krænkede, om deres Sag uven videre afvises, bemærke, at han er langt fra at dele denne Formening, thi han slutter fra sine egne Følelser til Andres, og kan forsikre, at om han var Mosait, vilde han føle sig dybt krænket ved saadan Fremfærd. Ei heller troer han, at de Uroligheder, der just nu, da Kongen af Sverrig har skænket Jøberne større Rettigheder end dem, de hidindtil have haft, ere udbrudte, hidhører herfra, da Crusenstolpes Domsældelse og Fængsling vel var den rette Årsag. Ei at ville have en Committee nebsat, synes Saleren at være det samme, som ei at ville høre Grundene, og dertil er denne Sag for vigtig.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at hvad han havde anført med Hensyn til Sverrig alene gik ud paa at vise, at der i Nabolandet har viist sig en Stemning aldeles modsat den, som man mener skulde finde Sted her i Riget. Iøvrigt kan han ikke indlade sig paa de nærværende Sag uvedkommende Begivenheder, som maatte være foregaaede i Sverrig.

Proprietair Lüders maatte angaaende de omtalte Uroligheder i Nabolanden bemærke, at disse vist ei vare foranledigede ved den store Konges Lovbud angaaende Jøbernes Emancipation, men ved et vist Parti, der benyttede

dette Lovbud til at ophidsse Almuen og andre uoplyste Folk imod Kongen; de uværdige Ord man nu brugte imod Kongen vilde uden Tvivl i Tiden forvandles til Hædersord for ham.

Cancellieraad Pempel meente, at, da Forslaget var fremkommet, burde det underkastes Prøvelse, og at det Modsatte vilde være meget krænkende for Jøberne. Der fandtes ogsaa iblandt disse mange fortjensfulde Mænd, som ikke burde udelukkes fra Balgbarhed. At denne tilstodes, kunde ikke blive til Skade for Landets Religion, da Jøbernes Antal er saa ubetydeligt.

Capitain Herforth bemærkede, at Urolighederne i Nabolandet formeentlig ikke hidrørte fra de Jøberne givne Friheder, men derfra, at man herved havde forbignaaet de sædvanlige Lovgivningsformer.

Proprietair Berg maatte ansee de indfødte Jøder for mere fædrelandsfjendte end de christne Udlændinge, der blot i 5 Aar have opholdt sig her i Landet.

Assessor Algreen-Ussing yttrede, at da de mosaiske Troesbekjendere udgjøre en integrerende Deel af det danske Folk, burde de formeentlig ogsaa tage lige Deel med Landets øvrige Undersaatter i alle borgerlige Rettigheder, der ikke staae i en uadskillelig Forbindelse med deres Religion, hvilket ikke er Tilfældet med deres Balgbarhed til Stænderforsamlingen. Om denne Rettighed ogsaa maatte kaldes en politisk Rettighed, maatte det erindres, at der allerede var tilstaaet de mosaiske Troesbekjendere Valgret til Forsamlingen, og man var saaledes idetmindste ikke her saa consequent som i Hertugdømmene, hvor man havde udelukket dem fra begge disse Rettigheder. Af denne Grund, og da han iøvrigt aldeles Intet fandt til Hindrer for Mosaiternes Balgbarhed, stemmede Saleren ubetinget for en Committees Besættelse. Han maatte derhos aldeles dele Mening med Præsidenten i Henseende til det Uparlamentariske i, fra Forsamlingens Side at paaberaabe sig det Usandsynlige i, at Kongen vilde bevilge det Omhandlede, som en Grund for Forsamlingen til ikke at indlade sig paa Sagen, ligesom han, forsaavidt det første geistlige Medlem havde yttret, at en saadan Forandring i Grundloven for Stænderindretningen ikke kunde ventes tilstaaet, maatte, uden forøvrigt at indbrømme, at der eksisterede nogen

saadan uforanderlig Grundlov, bemærke, at Bestemmelsen om, at den christelige Religion er en Betingelse for Valgbarhed, ialtsald ikke findes i Forordn. 28 Mai 1831, som dog vel er den eneste Anordning, der med noget Skin af Grund kunde tillægges hin Benævnelse, men derimod i den senere Forordn. af 15 Mai 1834, som Ingen nogenlunde havde benævnt som en Grundlov.

Statsraad Treschow erindrede, at Hans Majestæt, som bekendt, forinden Forordningen angaaende Proviñsialstændernes Indretning udfom, sammenkaldte adskillige Mænd til at afgive Betænkning over et dem forelagt Udkast til denne Anordning. Taleren befandt sig i disses Tal og har saaledes været Vidne til de Discussioner, som i denne Forsamling fandt Sted om den nu omhandlede Gjenstand, og han kan saaledes bekræfte, hvad det Helsingørske Medlem har yttret, at mange Stemmer havde sig for Lødernes Valgbarhed. Han anseer sig berettiget til at yttre, at han stemte for Lødernes Valgbarhed, og dersom der nu skulde gives en Lov for Valgberettigelse og Valgbarhed, vilde han stemme som dengang. Men da Lovgiveren, efterat have modtaget Betænkning fra de Mænd, der saavel fra Kongeriget som Hertugdømmerne vare sammenkaldte, og efter at have kjænt den Gjenstand den modneste Overveielse, har fundet, at overveiende Grunde talte for at nægte Mosaiterne Valgbarhed, uagtet Valgrettighed blev dem indrømmet, saa vilde det være urimeligt at antage, at den samme Lovgiver efter Forløbet af nogle Aar skulde i den Grad have forandret sin Villie, at han derom vilde give en modsat Bestemmelse. Da nu Stænderne efter Talerens Formening betydeligen svække deres Indflydelse ved at indgive Petitioner angaaende saadanne Gjenstande, om hvilke der forud kan have den største Sandsynlighed for, at de ville blive afflaaede, især naar disse angaae en Lovgivning som ikke uden modneste Overveielse er emaneret, og dette saameget mere maatte kunne antages om den nærværende, som den nydske Stænderforsamling har erklæret sig imod en Petitions Indgivelse, saa maatte han erklære sig mod Nedsættelsen af en Committee.

Udsættor Algreen-Ussing maatte vedblive den Formening, at det var urigtigt og uparlamentarisk, fra Forsamlingens Side at paabe-raabe sig Hans Majestæts formodede Villie, og hvad Kongen kunde antages at ville bevilge eller ikke bevilge, som en Bestemmelsesgrund for Forsamlingen til ikke at gaae ind paa en Sag, og det saa meget mere, som det dog ikke let var tænkeligt, at noget af Forsamlingens Medlemmer kunde have nogen bestemt Kundskab herom, og man ialtsald ikke kunde vide, om Hans Majestæt ikke kunde forandre sine Anskuelser, i hvilken Henseende Taleren formeente, at den foregaaende Taler selv kunde tjene til Exempel, da han, skjøndt han, efter hvad han havde erklæret, i de oplyste Mænds Forsamling havde talt for Mosaiternes Valgbarhed, dog nu fandt Betænknelighed ved blot at fremme for en Committees Nedsættelse i den Anledning.

Statsraad Treschow erklærede, at han ingenlunde havde yttret, at han havde forandret sin Mening.

Udsættor Algreen-Ussing maatte, idet han isvrigt henholdt sig til sit Forrige, yderligere bemærke, at det, saavidt han havde erfaret, var almindeligen antaget, at den foregaaende Taler i de oplyste Mænds Forsamling havde talt imod de mosaiske Troesbefjendendes Valgbarhed, skjøndt der jo naturligvis, efter hvad han nu havde erklæret, ikke kunde være Tvivl om, at det ikke forholdt sig saaledes.

Statsraad Stenfeldt bemærkede, at man ei kunde antage, at Kongen ved i Aaret 1814 at give Løderne borgerlige Rettigheder, har bestemt en Grændse, som ingenlunde skulde overskrides. Det var kun de første vigtige Skridt, og man maa antage, at det var Kongens Hensigt at gaae videre, naar den rette Tid kom. Det var nyttigt baade for Kongen, Folket og Løderne, at erfare, paa hvilket Standpunkt disse staae i den offentlige Mening. Dette erfares ved Resultatet af Discussionerne, hvilket dette end bliver.

(Fortsættels.)

Syvende Møde.

(Fortsættelse.)

Kammerraad Drewsen bemærkede, at det i Forsamlingen at beraabe sig paa Kongens Mening, forekom ham høist urigtigt og upassende. For det første kunde Ingen, saalænge Hans Majestæt ei har erklæret sig, med Visshed vide, hvilken Kongens Willie er; men for det Andet maatte jo den Ence have Urret, naar Meningerne om Kongens Willie ere forskjelligte. Her er f. Ex. sagt, at Kongen vist ikke indlader sig paa, at give Mosaiterne Valgbarhed, da Syberne have, om end ikke med stor Majoritet, forkastet et saadant Forslag, og da der i de erfarne Mænds Forsamling var en stor Majoritet derfor, uden at Kongen derved bevægedes til at give dem Valgbarhed. Men dette Sidste giver Taleren snarere Haab, end berøver ham samme. — Han veed, at i de erfarne Mænds Forsamling var stor Majoritet for Mosaiternes Valgbarhed, og han har al Grund til at antage, at Stemmerne vare 24 mod 11. Desuden er det bekjendt, at Geistlighedens daværende Hoved, afsøde Biskop Müller, var blandt dem, der stemmede for Emancipationen. Vel kunde nu Ingen tvivle paa, at Hans Majestæt har havt den gyldigste Grund, til ei at antage et Forslag, der havde saa stor eller i det mindste meget stor Majoritet for sig, med Sjællands Biskop i Spidsen, og Taleren troer tillige at sine Grunden deri, at Hans Majestæt først vilde erfare, hvad hans troe Folk derom tænkte, inden han tog en Beslutning. — Han maatte derfor atter andrage paa, at en Committee maatte blive nedsat i Anledning af hans Forslag.

Cancelliraad Hempel antog, at man burde behandle Sagen uden Hensyn til, hvilken Virkning der vilde blive tillagt Forhandlingerne, da det blot var Stænderforsamlingens Mening, det her kom an paa at tilkjendegive.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at han vel havde bemærket, hvorledes der i constitutionelle Forsamlinger, fornemmelig i de

franske Kamre, er ført Anke, naar Ministrene have paaberaabt sig Kongens personlige Willie som et Motiv, der skulde komme i Betragtning under Forhandlingerne, men ligesom dette, der fornemmelig har havt sin Grund i Grundsaetningerne om Ministrenes Ansvarlighed, af flere Aarsager er uanvendeligt paa vor Institution, saaledes maa han gjentage, at her kun er Tale om, hvad der lader sig udlede ved Slutninger fra bekjendte Data. Naar det er bemærket, at der er en Inconsequens i at der er tilstaaet Søberne Valgret uden at der tillige er forundt dem Valgbarhed, saa kan det ikke nægtes, at der maaskee vilde have været en fuldkommere Consequens i at nægte dem begge Rettigheder. Men ved at indrømme dem hin førstnævnte Ret er der taget Hensyn til, saavidt muligt at give de mosaiske Troesbekjendere Forvisning om, at der ingen Tilbagegang stete fra de Grundsaetninger, den nyere Bøvgivning til deres Bedste havde antaget, hvortil Anledning blev givet ved en Bestyrmning, som den Tid viste sig fra Søbernes Side, for at deres Udelukkelse fra de stænderiske Rettigheder kunde ansees som et Beviis paa Hs. Majestæts Utilfredshed med den Brug, de havde gjort af de dem allerebe indrømmede Rettigheder. Commissarius erindrer sig ogsaa, at et større Antal af de i 1832 sammenkaldte oplyste Mænd erklærede sig for deres Valgret, end for deres Valgbarhed, men han indseer ikke, hvorledes endog Medlemmer, der ikke hørte til de saaledes indkaldte Mænd kunne være underrettede om det Stemmeantal, som erklærede sig for Søbernes Valgbarhed, og han tør hverken betænke eller benægte det derom Anførte.

Asesfor Algreen-Ussing maatte bemærke, at han kun havde yttret, at det var uparlamentarisk fra Forsamlingens Side at paaberaabe sig Hans Majestæts formodede Willie, men at han ikke paa nogen Maade havde tilladt sig at recensere nogen Yttring af den Kongelige Commissarius.

Præsidenten yttrede, at Commissarius Bemærkning nok nærmest havde Hensyn til

hans tidligere Ytringer; han maatte derfor tilføie, at han maaskee havde udtrykt sig mindre tydeligt, men at hans Erindring om det mindre Parlamentariske i at paabeeraabe sig Majestættens formodede Billie kun gjeldte Forsamlingens Medlemmer; thi disse skulde, som af en anden Deputeret allerede er yttret, blot stemme efter deres Overbeviisning. Hensigten med hele Institutionen er jo at Kongen kan modtage Stændernes Raad og erfare deres Ønske; det er altsaa deres Mening og ikke sin egen, som Kongen forlanger af Stænderne.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at han ogsaa havde havt Hensyn til det, som Præsidenten havde yttret, men ingenlunde fundet sig krænktes derved, og kun for at undgaae Mistybnings havde han troet at maatte gjøre den fremsatte Bemærkning.

Kammerherre Grevencop-Castenschjold yttrede, at han allerede ved Gjennemlæsningen af den jydskke Stændertidende havde bemærket, at den ærede Præsident til Forsamlingen havde gjort den Anmærkning, at det var uparlamentarisk at yttre sin Formening om, hvorvidt man troede at Hans Majestæt vilde eller ikke vilde indvilge en eller anden Petition. Da dette nu i Dag ogsaa her er blevet baade sagt og mod-sagt, skulde han tillade sig at bemærke, at, fra hvilken Side han end betragtede den af Præsidenten fremsatte Formening, forekom den ham ikke at være antagelig. Naar han her efter bedste Ene overveier en forebragen Sags forskjelligte Forhold, for at komme til en fast Overbeviisning, saa er sikkert Intet naturligere, end at han ogsaa søger at opfatte den saaledes som den formeentlig vil forekomme den pouvoir, der endelig skal decidere den, og saaledes kommer til at yttre sig om, hvad han troer at ville blive Hans Majestæts Beslutning, og det saameget mere, som Enhver er overbeviist om, at vor ophæiede Konge intet høiere Formaal har end at komme sine Undersaatters Ønsker imøde, naar disse ikke stride imod hans Regentpligter. Det hele Udtryk gaar da saaledes ikkun ud paa den Formening, at Hans Majestæt ikke vil det, fordi han ikke kan ville det, og saaledes er Udtrykket i sig selv vist fuldkommen parlamentarisk. At det praktisk er det, bevise selv de nyere Kammerforhandlinger i Frankrig, Sæb-

sen og flere constitutionelle Stater, hvorpaa Exempler ikke ere vanskelige at opvise.

Udsædfor Algreen-Udsing tilføiede, at man, saavidt han erindrede, ogsaa i den sidste hannoveranske Stændersforsamling havde paabe-raabt sig Kongens formodede Billie, men han meente, at beslige Ytringer ikke burde opstilles som Forbillede for den nærværende Forsamling.

Proprietair Bùders yttrede, at det i Grunden ikke her kom i Betragtning, hvad andre Stater gjorde i dette Tilfælde, som i mange andre, men blot hvad her var moralsk og politisk rigtigt. At Rosaiterne ere værdige til det Foreslaede, havde de jo, som forhen anført beviist ved den Maade; hvorpaa de havde benyttet de Rettigheder, vor Kjære Konge forhen havde skjænket dem, og som vare langt større end den, der her er Spørgsmaal om.

Cancelliraad Hempel formeente, at, da Rosaiterne engang ere optagne som Borgere i Landet, vilde Forskjellighed i Rettighederne kunne modvirke den Harmoni, der maatte ønskes imellem alle Borgere.

Efterat Kammerherre Grevencop-Castenschjold, næst at erklære, at han selv stemmede imod Motionen, havde forlangt Afstemning ved Kugler, befandt 43 Stemmer at være for, og 22 Stemmer imod en Committee's Besættelse. Det blev derpaa vedtaget, at Committeeen skulde bestaae af 3 Medlemmer, hvortil valgtes: Biskop Mynster med 33, Statsraad Treschow med 31 og Udsædfor Algreen-Udsing med 24 Stemmer.

Proprietair E. Neergaard forelagde derefter Forsamlingen et Forslag til Forandring i Lovgivningen om skabeligt Bands Afledning samt et Forslag angaaende Afbenyttelsen af det paa Ens Forder værende Band.

Proponenten bemærkede, at han selv ved Overrigscommissair Christensen havde indbragt det førstnævnte Forslag i den jydskke Stændersforsamling, og at det sidste Forslag var indbragt i samme Forsamling af Procurator Petersen. Han vilde derfor ikke opholde Forsamlingen med ubørligen at fremsætte Motiverne, men blot henvisse til den voborgskke Stændertidende, hvor det første Forslag findes

i første Række S. 824—841 og det andet sammeseds S. 841—847.

Proprietair Neergaards Forslag lyder paa det anførte Sted saaledes:

„Naar jeg herved tillader mig at forelægge den ærede Forsamling et Forslag til en Petition om en Forandring i vor Lovgivning om skadeligt Vandts Afledning, hvorved en simplere, hurtigere og mindre kostelig Procedure imod dem, der forsømme Vandløbenes Opgravning og tilbørlige Rensning, skulde opnaaes, da er jeg vis paa, at mit Forslag forsaavidt vil vinde Bifald, som ethvert Medlem maa erkjende, baade at det skadelige og overslødige Vandts Afgravning er en af de allerførste Betingelser for et godt Agerbrug, og at desuagtet de lavt beliggende Egne af Landet, især de, der tillige have en stærk og leret Jordbund, i en høi Grad lide af dette Onde. Maaskee vil der imod Forslaget i Almindelighed blive erindret, at der til Beforsbring af Vandets Afledning er gjort det Fornødne fra Lovgivningens Side, og at Aarsagen til den nuværende Tilstand derfor maa søges i Mangel paa Dygtighed og Kraft hos mange Jordbrugere, hvilke Savn denne Forsamling ikke directe kan bidrage til at hæve. Men herved maa jeg bemærke, at det ingenlunde er min Mening, at Lovgivningen alene, eller endog for største Deel, skulde være Skyld i, at en stor Deel af Landets lavere Strækninger, især paa Banderjorberne, lide af Fugtighed og skadeligt Vand. Løvertimod erkjender ogsaa jeg, at Feilen i mange Tilfælde ligger hos Brugerne af saadanne Jorber, idet de savne behørig Kundskab om, hvor stort et Tab de lide ved Vandet, og mangle Sands og Birkelyst til at benytte de Midler, der staae til deres Raadighed, mod dette Onde; men jeg er dog tillige overbevist om, at Lovgivningen ogsaa har sin ikke ringe Deel i denne Tilstand, efterdi den Fremgangsmaade, den foreskriver mod dem, der vise Efterladenhed i at holde Vandledningerne i god og brugbar Stand, er altfor besværlig og kostelig til at den skulde blive benyttet i mange af de Tilfælde, hvor den burde. Eigesom jeg derfor ingen Tvivl nærer om, at vor Lovgivning i denne Henseende trænger til en Forandring, som den kan modtage uden Indgriben i de andre Dele af Landbologivningen, saa-

ledes har jeg tillige det Haab, at en Behandling af denne for Agerbruget vigtige Genstand i denne Forsamling ogsaa indirecte kunde have en gavnlig Birkning ved at vække Sandfen for en Sag, der hos mangfoldige Agerdyrkere staaer langt tilbage.

Humbrede Aar ere netop nu svundne siden Regjeringen første Gang fandt sig foranlediget til at indvirke paa denne vigtige Sag. Rescriptet af 22de Marts 1737 til Stiftamtmanden over Holland er den første Anordning, man støder paa, sigtende til Vandets Afledning ved Aaernes Rensning paa denne lavt beliggende N. Ved de forskellige Anordninger, der siden ere emanerede om Fælledskabets Ophævelse, er denne høist vigtige Grundforbedring skænket Opmærksomhed, og Amtsoverhøvederne blevne beordrede til at drage Omsorg for Vandets Afledning, dog uden at nogen bestemt Fremgangsmaade i denne Henseende er foreskrevet. Den vigtige Udflytnings-Forordning af 23 April 1781, der tilintetgjør alle ældre Forordninger om Fælledskabets Ophævelse, omhandler vel i §. 24 denne Gjensind, og yttre det Haab og Ønske, at Løbsseierne ville indse, hvor vigtig Vandets Afledning er, og desom forene sig; den henviser ogsaa dem, der i denne Henseende hindres af Andres Efterladenhed, til det Kongelige Rentekammer; men som det er en væsentlig og besværlig altfor grundet Anke imod denne Forordning i Almindelighed, at den lod Udflytningen, det vigtigste Skridt, der nogenstunde er skeet til Forbedring i Danmarks Vandvæsen, uden al Control, saa er der heller ikke i den omhandlede Henseende foreskrevet enten Rentekammeret eller Amtmændene, hvilke Svangsmidler der maatte bringes i Anvendelse mod de Forsømmelige. For at bøde paa denne Mangel, udtom Forordningen 25 Juni 1790, der er det nugældende Lovbud om skadeligt Vandts Afledning.

Forordningens §. 1 handler om, hvorledes der bør forholde sig med Oprensningen af de store Vandløb eller Aaer, og bestemmer, at de, hvem Oprensningen paaligger, skulde foretage dette Arbejde paa begge Sider af Aaen. Den fastsætter derhos Tiden og Maaden, hvorpaa Arbejdet bør gjøres, og stiller det Hele under Amtmændenes Overophyn. De skulde tillade Sand-

væsencommissairerne og med disse lægge Planen til Aaernes Dyrkning, derved optage Forretninger, og endogsaa aarlig undersøge, om nogen Forsømmelse i den lagte Plans Udførelse er indtruffen, og, hvis saadan paatræffes, tilholde de Pligtige at udføre Arbeidet, eller lade det gjøre paa deres Regning. § 2 omhandler, hvorledes man har at forholde sig, naar et Vandløb attraaes over en anden Mands Grund, hvor intet Vandløb før har været. Den gjør det til Pligt for Enhver, at tillade Vandets Afgravning over hans Eiendom, naar Omstændighederne fordrer det, men naturligviis imod Godtgjørelse, der bliver at bestemme i Forhold til den Nytte, det nye Vandløb muligen ogsaa kunde fæste den Eodseier, over hvis Grund det skal graves. I Mangel af Parternes Forening skal ogsaa i dette Tilfælde Vandvæsencommissjonen tiltræde og kjende i Sagen. § 3 giver Regler for, hvorledes der skal forholdes, naar der opkommer Stridigheder om, hvilken Anpart Enhver skal tage i Aaers, Bækkes og Hovedgrøfterns Rensning; Principet skal være, at de Tilstedende skulle foretage dette Arbeide, enten for den hele Strækning af deres Lødder, eller for den halve, eftersom de enten have Jord paa den ene, eller paa begge Sider af Vandløbet, men at dog ældre bestemte Forpligtelser eller naturlige Hindringer kunne gjøre Forandringer heri, og at ogsaa Saadanne, som ikke grændse til Løbene, men dog have Nytte af dem, kunne tilpligtes at deeltage i Dyrkningen. Vandvæsencommissjonen skal, i Mangel af Forening, decidere Dvæstionerne overeensstemmende med disse Regler. § 4 angaaer det specielle Tilfælde, at der viser sig Flyvesand ved Gravingen. Ifølge §§ 5 og 6 ere vedkommende Grundeiere ogsaa pligtige at tillade, at Vandløb, der til Søers Udgravning ikke ere dybe nok, eller tilstrækkelige til behørigen at afføre Vandet fra Agre, Enge eller Moser, mod Erstatning overeensstemmende med § 2, graves dybere og bredere, og skulle de i saadan Tilstand vedligeholde dem. Det fastsættes derhos i Slutningen af § 6, at naar Noget føler sig brøstholden ved, at en Aa ikke behørigen oprensnes, da har han at klage til Amtmanden eller til Rentekammeret; angaaer Klagen derimod et andet gammelt Vandløb, da har Kla-

geren ved Retten at lade udmælde Synsmænd og at tilstille Amtmanden Synsforretningen, og skal Amtmanden da tilholde de Skyldige at forrette Arbeidet saaledes som i § 1 om Aaer er bestemt. § 7 gjør det til Pligt for Requirerenten, af Vandvæsencommissjonen ved en Vandinspecteur eller Vandmaaler at lade Kort og Nivelation samt Overslag forfatte, naar det befindes nødvendigt, hvilke Omkostninger fordeles paa samtlige Vedkommende. § 8 paalægger Amtmanden Tilsyn med, at Vandet ikke opstemmes i Aaerne. I de toende sidste Paragrapher gives Forholdsregler for det Tilfælde, at Vandløbene gaae igjennem flere Amter, og fastsættes, at Tvistigheder af denne Natur i det Hele fortere under Vandvæsencommissjonen.

Af dette Recit af Anordningen fremhæver det, at den er emaneret paa en Tid, da der saa godt som Intet endnu har været foretaget ved Vandets Vandafledninger; thi det hele Lovhug gaaer ud paa at anordne en hensigtsmæssig Begyndelse paa Arbeidet, at fastsætte Principet for sammes Udførelse, at underrette Vandmanden om, hvilket Vand han kan vente at see bortledet fra sine Jorber, paa hvilken Maade, for hvis Bekostning, under hvis Dvertilsyn m. m. Hvorledes derimod Aaer og Vandløb aarlig skulle blive vedligeholde, hvilke Tvangsmidler der skulle kunne anvendes mod den Uvillige eller Efterladne, derom findes kun faa og ufuldstændige Bestemmelser. Den hele Forordning synes derhos at mangle den Tydelighed og Klarhed, som ellers udmærker Landlovgivningen fra hin Periode. Vel skjelner den temmelig tydelig mellem gamle og nye Vandafledninger, til hvilke sidste ogsaa henregnes de gamle, naar de skulle udvides eller fornyes over den Størrelse, de forhen kunne antages at have havt men den anden in praxi langt vigtigere Inddeling af de større ogieldnere Vandløb paa den ene Side, og de smaa og meget almindelige paa den anden Side, er ingenlunde tydeligt betegnet eller tilbørligt gjennemført. Det Gnefte, der i Slutningen af § 6 siges om de almindelige Vandløb, at den, der føler sig fornærmet ved disses utilbørlige Vedligeholdelse, har at optage en Synsforretning af Mænd, som dertil ere udmeldte af Retten, og at henvende sig med samme til Amtmanden, der skal tilholde de Pligt-

tige at udføre det forsmættede Arbejde, eller lade det gjøre for deres Regning, er netop det, der efter min Mening mindst kan billiges ved denne Forordning; thi ved denne Fremgangsmaade er der Lidet eller Intet vundet til en simpel, hurtig og ei for bekostelig Afgjørelse af disse ligesaa vigtige, som hyppigt forekommende Sager, hvilket upaatvøleligt dog har været Forordningens Hensigt. Seer man nemlig hen til de juridiske Former, der ere at iagttage, naar Synet skal have Retssgyldighed, og til Udgifterne, der ere forbundne med Samme, da viser det sig, at Sagen, uagtet den synes lettet derved, at Amtsresolutionen træder istedetfor en Dom, dog i flere Henseender overstiger menig Mands Evne. Et Exempel vil bedst oplyse det.

Jeg antager, at en Mands Lod lider af skadeligt Vand, der skalde bortføres af et Vandløb, hvis Vedligeholdelse paahviler 10 tilstødende Lodsbeiere, og at den hele Grøft er, som almindeligt, meer eller mindre begroet. Manden er Selveier og forstaaer ikke ved egen Hjælp at sætte Sagen igjennem, men isvrigt møder under hele Sagen ingen anden Banskælighed, end at et Par af de 10 Tilstødende ei efter første Tilhold tilbørligt udføre Arbejdet. Der vil da forestaae Klageren følgende Omstændigheder, Udgifter og Forskud:

Han begjærer først Mænd udmeldte af Retten. Denne Udmeldelse koster	Rbb. 4 Mk. 8 f.
1 Stykke Stempletpapir til Requisitionen, af 4de Klasse Nr. 4	= — 2 — 10 —
Stævningsspenge til hver af de 10 Tilstødende til at høre Mændene udmeldte a 30 f.	3 — 4 — 8 —
Stemplet Papiir til Stævningen, 4de Klasse Nr. 2 . . .	= — — — 10 —
Synsmændene for at foretage Forretningen, der anføres til $\frac{1}{2}$ Dag, altsaa 5 f for hver	1 — — — 12 —
Samme for at beedige Forretningen a 14 f.	= — 1 — 12 —
Synsforretningens Beskrivelse paa et Ark, dens Bekræftelse og Justitsfondsafgiften, tilfammen	1 — 2 — 4 —
1 Stykke Stempletpapir til	

Synsforretningens Beskrivelse . Rbb. 2 Mk. 10 f
Da de Pligtige, ikke alle efter at det første Tilhold gaves, have oprenset Vandløbet, maa Klageren til nyt Syn benytte de samme Mænd og betaler altsaa igjen for Forretningens Afholdelse og Bedigelse 1 — 2 — 8 —
Forretningens Beskrivelse med tilhørende Stempletpapir . . 1 — 4 — 14 —

Klageren har altsaa i det Hele

ublagt 11 Rbb. 5 Mk. 5 f.
Da disse Udgifter ere foranledigede alene ved Andres Estreladenhed, anseer Klageren det for billigt, at Beløbet refunderes ham af de Skyldige. Han lader derfor en Repartition af Summen paa alle de Indklagede forfatte; men de ere efter Opfordring ikke tilbøielige til at betale Beløbet. Maaskee gjør han derefter et Forsøg paa af Amtet at erholde sit Afgøbehavende approberet til Udpantning, og først efter at han er underrettet om, at denne Fordring ikke egner sig til saadan Inddrivelse, nødsages han til, for at komme til sit Ublæg, at anlægge en Sag mod de 10 Gravepligtige; hertil udlægger han:

For Klagens Pantegning til Forligelseskommissionen . . .	Rbb. 1 Mk. 8 f.
Stævningssmændene for at indvarsle de 10 Personer a 8 f.	= — 5 — = —
Stævningen til Retten . . .	= — 1 — 3 $\frac{1}{2}$ —
Sammes Forkyndelse for 10 Personer	= — 5 — = —
Sagens Incamination . . .	= — 2 — 6 $\frac{2}{5}$ —
For Dommens Affigelse . . .	= — 3 — 9 $\frac{3}{5}$ —
For Udskrift af Dommen med Stempletpapir	= — 5 — 6 —
For Dommens Forkyndelse for 10 Personer	= — 5 — = —

Talt 4 Rbb. 5 Mk. 1 $\frac{1}{5}$ f.

Naar hertil lægges de ovennævnte ved Synet foranledigede Udgifter 11 — 3 — = =
saa udgjør Klagerens hele Forskud 16 Rbb. 2 Mk. 1 $\frac{1}{5}$ f.

Hvis Klageren nu endog er saa heldig at faae samtlige disse Udgifter refunderede, hvortil maa

forudsattes, at alle de Paagjældende uden Execution og Evang have villet og kunnet betale, saa vil han dog, som Selveier og i Retspleien uhyndig Mand, have været nødsaget til at henvende sig til en Sagsfører, hvem han, for at udføre Sagen og expedere den hele Correspondence m. m. efter Villighed maa salarere med 15 Rbd. Sedler. For at komme til sin Ret, har Saggiveren altsaa i dette simple Tilfælde i lang Tid maattet staae i et Forstød af 16 Rbd. 2 Mk. 1 1/2 s. addeles tilsat 15 Rbd. og desuden gjort adskillige kostbare og tidspillende Reiser. Sagen kunde lettelig være mere compliceret, men simp- lere, end jeg her har fremsat den, er den sjelden naar det ikke er med meget faa, man har at gjøre, i hvilket Tilfælde dog de samme Former ere at iagttage og en stor Deel af Udgifterne at bære. Jeg veed vel, at Retsbetjentene ofte med Velvillighed have søgt at bøde paa denne Mangel i Lovgivning, ved personligen at give Møde ved Afskeberne og mægle imellem Parterne, eller bedirke en Amtsresolution efter en motiveret Indstilling om Sagen; men jeg veed ogsaa, at disse Disputer ofte have været meget langvarige og bekostelige, og, hvad værre er, at mangfoldige Wandløb af den Grund ere blevne uopgravede.

Spørgsmaalet bliver nu, hvorledes det Hele kunde arrangeres bedre og mere stemmende med de nuværende Forhold og de Erfaringer, der ere gjorte i circa 50 Aar, siden Forordningen af 25 Juni 1790 emanerede. Jeg mener da, at alle Wandløb endnu, som Forordningens Mening nok ogsaa har været, bør være inddeelte i større Wandløb, Aar, undertiden ogsaa Bække, og mindre Wandløb, som almindelig kaldes Rønder eller Grøfter. Grændsen imellem begge Klasser er nu vistnok ikke saa let at opgive, men jeg tør dog antage, at enhver Herredsfoged skulde temmelig nøiagtig og rigtig kunne opgive, hvor mange Wandløb i hans Herred efter Rimelighed burde henregnes til den første Klasse. Dette burde vel som oftest være de, der kaldes Aar, de, der løbe imellem eller igennem flere Sogne, der tillige udgjøre Herreds- eller Amts-Skel, ved hvilke Wandmøller drives, og overhovedet alle de Wandløb, hvis Bedligholdselse interesserer et større Samfund, og som derfor egne sig til at stilles under det Offentliges særdeles Tilsyn og Control. Over alle

disse Wandledninger mener jeg, at der for hvert Amt burde optages et Kort med nøiagtig Angivelse af den Brede og Dybde, Wandløbene paa ethvert Sted bør have, og hvo der bør holde dem vedlige. De saa af Landets Aar, der er saa brede og dybe, at der ikke ved dem kan være Tale om Tilgroening og Standning af Vandet, kunde naturligviis herfra gjøre en Undtagelse. Angivelserne af Brede og Dybde maatte naturligviis baseres paa en Nivelation, hvor det gjøres fornødent, og disse Nivelationsforretninger burde tilligemed Kortene beroe paa Amtscontoirerne, og Gjenparten af begge Dele indsendes til Rentekammeret til Opbevaring. Kortene maatte naturligviis, for ikke at blive altfor volumineuse, minoreres efter en saadan Maalestof, som efter det Kongelige Rentekammers og Amtmændenes Skjønne kunde anses for passende. Maalestoffet maatte maaffee være noget forskjellig efter Wandløbenes Mængde i de forskjellige Amter. Disses Figur og Udstrækning vilde vel ogsaa gjøre forskellige Inddelinger af Amterne nødvendige, for at Kortene kunde faae en passende Form. Jeg troer, at saadanne Kort ville være nødvendige paa ethvert Amtscontoir, naar Amtmandens Tilsyn med de større Wandløb skal have nogen Betydning; thi vil man, som nu, forlange, at en Embedsmand, paa hvem der hviler saamange og saa vigtige Embedspligter, aarlig skulde besee alle de større Wandløb i Amtet, da fordrer man, idetmindste i alle de større Amter, Umuligheder, og forudsætter desuden en Kyndighed og et praktisk Blik i slike Sager, som ingenlunde tør forventes hos alle Amtmænd. Jeg staaer ogsaa i den Formening, at der ved de større og meget vandrige Amter kunde være Grund til at bemyndige Amtmændene til at antage en af Repartitionsfondet lønnet Medhjælper til at føre Dvsynet over Wandløbene. Kortene skulde desuden ikke blot tjene Amtmændene til Veiledning ved at afgive de Resolutioner, der ættes af dem, men tillige til Underretning for Enhver, der maatte ønske Oplysninger om disse Gjenstande, hvilke desværre, som Tingene nu staae, ofte søges forgjæves baade i Collegierne og Amterne. Da Aar som oftest udgjøre Skellene imellem Amterne, kunde disse, naar de eengang vare optagne ved det ene Amt, i Copi overføres paa

Naboamtets Kort, men deraf maatte dog ei følge, at begge Amtmænd skulde have Overtilsynet med disse Grændseaaer; det maatte derimod eengang for alle bestemmes, hvilke der skulde høre til det ene, og hvilke til det andet Amt; thi Erfaringen har lært, at den dobbelte Overbestyrelse i mange Tilfælde har med Hensyn til Amtsskjellene havt en meget skadelig Virkning ved offentlige Arbejder og Afgjørelse af private Tvistigheder.

Jeg tillader mig derhos at bemærke, skjøndt det forøvrigt er denne Sag uvedkommeende, at paa disse Amtskort maaskee tillige kunde optages alle Sogne- og Landeveie i Amtet med deres Inddeling til Bedligeholdelse, maaskee ogsaa Broer, Struusgrave og andre til det Offentlige hørende Indretninger og Pladser. Naar saadanne Kort fandtes ved Amtene, og naar disse efterhaanden med Nøiagtighed berigtigedes saaledes, som Tiden og en bedre Cultur ville medføre det, da mener jeg, at Amtmanden ved Hjælp af disse, i Forbindelse med de Dplysninger, han kunde indhente fra den locale Vorighed eller Communebestyrelse, vilde, uden selv at besøge Steberne og uden Tilkalde af Landvæsencommissionen eller af Retten udmeldte Synsmænd, kunne resolvere i mange mødende Tilfælde og i det Hele kunne have et til Hensigten svarende Overtilsyn med disse for Landboens Vel saa vigtige Indretninger. Det forekommer mig desuden klart, at det Offentlige skulde den Private en expedt og grundig Dplysning om alle sliche Gjenstande, naar den behøves; men denne er uden saadanne Kort i mange Tilfælde vanskelig og seen, i andre umulig. Omkostningerne ved Kortenes Optagelse vover jeg ei, endog kun summarisk, at angive, men jeg troer, at de i de fleste Amtet ikke ville oversfige Repartitionsfondets Kræfter.

Jeg vender mig nu til de mindre Wandløb, ved hvilke jeg forstaaer saadanne Wandafledninger, der gaar over eller imellem flere Mænds Lodder, men dog ikke ere saa vigtige, at de efter de foretagne Undersøgelser ere henregne til den større Klasse, der skulde opmaales og affattes paa Amtskortene. Distnok vil det til Dplysning være nødvendigt, at ogsaa mange af de mindre Wandløb markeres paa Kortene, men dette maa altid være paa en saadan Maade, at

de ere hændelige fra de større, ved hvilke ogsaa alene de fornødne Maal skulle affattes. De smaa Wandløb ere for enkelt Mand vigtigere, end de større, skjøndt det ikke kan nægtes, at disse Bedligeholdelse i mange Tilfælde er en nødvendig Betingelse for hines, men oftest er Falbet fra de mindre til de større saa betydeligt; at ibetmindste Agerlandet kan være tørt, naar blot hine ere i Orden. Tusinde og tusinde Lønder Sæd gaar aarlig tabte, fordi Jorden bedarves af Vand, og det er derfor vel Umanget værd at tænke over, om Lovgivningen kunde indrettes saaledes, at den, om den end ikke ved directe Midler beforder Wandafgravningen mellem Mand og Mand, saa dog ibetmindste ikke forhindrer den. Jeg troer, at det allene er af Føve for, at Retfærdigheden i enhver Henseende skulde stee Fyldest, at man hidtil har gjort Formerne saa svære, at ingen fattig Mand kan faae sin Ret, naar han har en Nabo, der ei vil gaae. Man maa heller ikke glemme, at vort Agerbrug og menig Mand's Dplysning i circa 50 Aar er freddet, rigtignok meget langsomt men dog ikke lidet, frem. En simplere Wei er derfor vistnok nu at finde, og den bør der sikkerlig slaes ind paa.

Jeg foreslaar derfor, at der i ethvert Sogn bliver ansat faste og eedsvorne Synsmænd for Wandgrøfterne i Analogi med Bestemmelserne om Gjerdesynsmændene i Forordningen af 29de October 1794 § 17; dog maatte vel tvende Synsmænd i de fleste Sogne anses for et tilstrækkeligt Antal, og vilde det vel være rigtigst, at de samme Mænd fik begge Bestillinger, saa meget mere, som Hegnene ofte tillige ere Wandgrøfter. Disse Mænd skulde mod en bestemt moderat Betaling møde, hver Gang de tilkaldes af nogen Sognemand, og, efterat de Paagjældende med Afstens Varsel ere indkaldte, hvilket Requirenten selv maa besørge, afgive et Skøn, om Mangler ere befundne, og da hvilke og hos hvem, til hvilken Brede og Dybde Grøften i saa Fald bør opgraves, naar Arbeidet bør være færdigt, og endelig, hvo der efter Omstændighederne bør betale Forretningen, og i hvilket Forhold. De bør i en Protocol, som de for egen Regning anskaffe, kunne tilføre Forretningen efter en dem givne Formel, og de bør deraf uden Dphold meddele Requirenten en Ud-

skrift. Denne besørger han selv bevilligen forkyndt for de Paagjældende. Er Arbeidet da ikke fuldført paa den bestemte Maade og til den fastsatte Tid, da skulle Synsmændene paa Requirerentens Forlangende atter mod den samme Betaling og paa samme Maade optage et Oversyn; med dette henvender Requirerenten sig til Herredsfogden (i sin Tid vel rigtigere til Sognets Communebestyrelse), der da med ham overveier, hvorledes Arbeidet bedst kan gøres paa de Forsømmeliges Bekostning. Naar Arbeidet er gjort, og Pengene udlagte, leverer Requirerenten Regning til vedkommende Sognefoged (eller Communebestyrelse), der, efterat have undersøgt Synsforretningerne, er bemyndiget og forpligtet til ved Udpantning at indbringe Beløbet, saavidt det er at faae, og refundere Requirerenten det. Requirerenten af en saadan Synsforretning maa opgive, paa hvor lang en Strækning han forlanger Wandløbet synet. Strækker det af ham forlangte Maal sig ind i et andet Sogn, da bør dette Sogns Synsmænd ogsaa tilkaldes ved hele Forretningen, og Betalingen bliver altsaa dobbelt, og den hele Forretning tilføres begge Sognes Synsprotocoller. Forsaavidt der findes Wandløb mellem begge Sogne, bør det forud ved Regulativer eller Synsmændenes Instrurer angives, til hvilket Sogn de i denne Henseende skulle henhøre, saa at der i saadanne Tilfælde ikkun behøves Synsmænd fra det ene Sogn til Forretningen. Dog bør Indbrivelsen af Omkostningerne og af udlagte Penge for Gravning altid skee ved vedkommende Sognefoged. Saa ofte slige Sager foresfalde paa Fæstegodserne, bør vedkommende Godseier derom underrettes, og denne bør da møde enten selv, eller ved en dertil Befuldmægtiget, deels for efter bedste Evne at styre og lede Forretningen og for Synsmændene, naar fornødent gøres, at føre Pennen, deels for at afgive sin Erklæring til Protocollen. Godseieren maa være bemyndiget til, naar han finder Anledning dertil, at appellere Kjendelsen paa den Maade, som herefter bliver omtalt; han maa ogsaa være berettiget til selv at requirere

Synet paa sine Fæsterees Begne. Giver Godseieren ikke Møde, da antages han skiltende at have renonceret paa sin Ret til at gøre sin Mening gjældende i Sagen; men ingen Forretning, som angaaer Fæstegods, bør afholdes eller have Retsgylbighed, naar Godseieren ikke behørig er indvarslet, hvorom Synsmændene i Protocollen maae tilføre det Fornødne.

I alle Sager, som angaae de smaa Wandløb, skulle altsaa Synsmændene have en dømmende Myndighed i første Instants; ved de større Wandløb derimod skulle de kun benyttes til at undersøge deres Tilstand og derom afgive Erklæring, saa ofte denne enten ættes af Dverigheden eller af privat Mand, for dermed at tilægge en Klage til Amtet. Disse Undersøgelser skulle de foretage i det første Tilfælde uden Betaling, i sidste for den samme Betaling, som for en Synsforretning bliver bestemt. De Erklæringer, de afgive, indføres i en indbunden Copibog. Er nogen af Parterne utilfreds med Forretningen, da bør han inden en bestemt kort Frist (8 Dage) henvende sig til Herredsfogden med Begjæring om et Oversyn, hvortil indmeldes tvende kyndige og retsfriske Landmænd i Egnen, der, efterat have indvarslet de Paagjældende og Synsmændene, have at undersøge Forretningen og afholde et Oversyn, hvorved Synsforretningen da enten underkendes eller stadfæstes. Forretningen tilføres i Sognefogedernes Protocol, hvoraf disse uden Godtgjørelse bør meddele Requirerenten en Udskrift, som han kan afbenytte paa samme Maade, som den første Forretning. For at disse almeenvigtige Forretninger ikke skulle blive for bekostelige, troer jeg, at Dversynsmændene bør foretage Forretningen uden anden Godtgjørelse end fri Befordring til Stedet. Jeg forudsætter derfor, at dertil vælges Mand, der ville og kunne taale at bringe den gode Sag et lidet Offer.

(Fortsættelsen følger.)

IFølge Meddelelse fra Præsidenten i de hollenske Provindsialkænderes Forsamling ville Suppleanterne for Distrikternes Forsamling, saavel som de Deputerede og Suppleanterne for Høresjælland, kunne erholde den hollenske Stændertidende uden Betaling, naar de bestille den paa vedkommende Postcomptoirer.

Abonnement modtages i Kjøbenhavn paa det Berlingske Comptoir, og i Provindserne paa de Kongelige Postcomptoirer.

Syvende Møde.

(Fortættelse).

Hvis nogen af Parterne har noget at erindre mod Synsmændenes Habilitet, f. Ex. at de staae i nært Slægtskabsforhold til een eller flere af de Paagjældende, eller der i andre Henseender findes Anledning til at tvivle om deres Competence, da bør Saadant, enten førend Synet eller dog seneft ved første Møde, anmeldes for Vedkommende. Forretningen bør da stilles i Bero i 8 Dage, inden hvilken Tid den, der vil excipere, maa have andraget Sagen for Stedets Dyrighed, der, hvis Exceptionen findes grundet, bør udmelde 1 eller 2 andre Synsmænd for dette Tilfælde.

Et Tilfælde, der stundom vil møde Synsmændene, er, at en Mand, der har villet befrie sig fra den Byrde, at vedligeholde et Vandløb for sin Naboe, har benyttet demnes Eigegjældighed eller Uformuenhed til succesfult med Ploug og Harve at tilsløise Vandløbet. Naar den Forurettede da omsider klager, vil hiin paastaae, at der foretages et nyt Vandløb. Denne Exception maa Synsmændene naturligviis bestemme efter bedste Skjønne og derefter decidere i Sagen. Det maa da undersøges, om Vandet i Løb eller ved andre lignende Veiligheder løber ad den omtvistede Wei, og om der savnes andet Afløb for det; thi i begge disse Tilfælde er Exceptionen almindeligviis ugrundet, og Indklagebe bør i saa Fald tilpligtes at opgrave det gamle Renddrag. Kan det derimod ikke skjønnes, at der forhen har været naturligt eller kunstigt Vandløb over den Indklagedes Mark, da bør Synsmændene frastige sig Sagen, fordi Grøften questionis da er henhørende til en tredie Afdeling, nemlig: nye Vandafledninger.

Naar Nogen fordrer nye Vandafledninger grave over anden Mand's Jord, hvor hverken naturlige eller kunstige Vandløb kunne skjønnes forhen at have været, da bør dette Tilfælde uden tvivl behandles med en højere Grad af Forsigtighed, end de hidtil omhandlede almindelige Tilfælde. Det feiler nemlig sjelden, at

der findes naturlige og gamle Vandløb fra de Steder, der ønskes udgravede, og der høret Nivelation og mere end almindelig Kyndighed til at bestemme, om nogen væsentlig Fordeel er at opnaae ved at give Vandet et forandret Løb, ligesom der hører en grundig Beregning til at udfinde, hvilken Godtgjørelse en Mand bør have, ikke alene for det Tab, han lider ved Anbringelsen af et nyt Vandløb over hans Løb, men ogsaa for at overtage en aarlig Byrde ved et saadant Vandløbs Vedligeholdelse. Jeg mener derfor, at de, der maatte ønske et saadant nyt Vandløb, derom bør henvende sig til Amtet, der opgiver Requiriten en habil Landinspecteur, som han bør benytte til en foreløbig Undersøgelse. Amtmanden burde derefter selv, og i Forbindelse med et Par kyndige Landmænd, nøie undersøge Landinspecteurs Forretning paa Kastebed, At paa Requiritens Beføstning baade i Henseende til Befordring og påsende Diæter, om disse forlanges, og først naar Udfaldet viste, at særdeles Omstændigheder talte for det nye Vandløb, kunde det bevilges paa saadan Maade, som i Forordn. 25 Juni 1700 § 2 er bestemt. Jeg anseer det derimod for urigtigt, at Forordningen har henført de Grøfter, der vel ere oprensede, men som maae graves dybere for at opnaae deres Bestemmelse, til den samme Klasse, som nye Grøfter. Det er nemlig, som Enhver let indseer, i de allerfleste Tilfælde meget vanskeligt, ja ofte umuligt at bestemme, hvad der kan kaldes Oprensning eller Vedligeholdelse, og hvad der er Opgravning eller Forstørrelse; men kunde dette endog bestemmes, da vilde der dog møde mange Tilfælde, hvor Forstørrelsen vilde være naturligere, for den Klagede af større Bigtighed, og for den Indklagebe mindre besværlig at udføre (altsaa billigere), end den saakaldte Oprensning i andre Tilfælde. Det forekommer mig ogsaa, at det Princip at udelukke Vandløbenes succesfulde Udvidelse fra den almindelige og simple Procedure, hvorunder deres Vedligeholdelse henhører, vilde lede til en Stillestaen i Henseende

til Jordernes Udtørring, der ikke kan bestaae med de menneskelige Indretningers fortsatte Forbedring. Jeg mener derfor at Synsmændene i deres Forretning kun have at paaagte, at Klageren ikke forlanger Urimeligheder, at de Steder, han forlanger udtørrede, ikke ere saaledes situerede, at Dypplbelsen af hans Forbring vil overstige de Paaagjeldendes Kræfter, eller hvad man med Billighed kan forlange af et Vandløb, der skal spare til Hensigten, og derefter bør de ansætte Vandløbsets Omfang uden Hensyn til, om det derved bliver noget større, end det rimeligviis før har været.

En vigtig Løttelse for disse Sager vilde det ogsaa være, om de saa og simple skriftlige Forhandlinger maatte passere paa et Papiir. Det burde formeentlig derfor henstilles til Hans Majestæts Nidbom, om det ikke maatte findes rigtigt at befrie disse Sager for Brugten af stemplet Papiir, hvilken Løttelse de i flere Henseender synes at egne sig til.

Jeg har ved at fremstille denne Sag aldeles undgaaet at recurrere til Landvæsenkommisssarnerne, hvilket har sin Grund i den Overbeviisning, at disse Bestillingsmænd i vore Dage ere aldeles overslødige. De kunne have været nødvendige i sin Tid, da der maatte i hvert Amt kun fandtes saa ophlyste Landmænd, som kunde tilkalbes, naar deres Hjælp til Afgjørelsen af landoconomiske Gjenstande behøvedes. I vore Dage findes der, om ikke i hvert Sogn, saa dog visse i hvert Herred duedige Folk, der, efter Tilfaldelse af Amtmanden eller Udmeldelse af Retten, kunne og bør benyttes. Allerede den Omstandighed, at en Mand, der skal have en simpel Sag fretnet, skal hente Landvæsenkommisssionen paa tre forskellige, ofte mange Mile bortfjernede, Steder, er en meget væsentlig Hinder for slige Sagers Afgjørelse. Desuden forekommer det mig, som om Landvæsenkommisssionens Functioner ere uforenelige med den forventende Communallovgivning.

Det er langt fra mig at skulle mene, ved de her fremsatte Træl til en forandret Lovgivning for skadeligt Vands Afledning at have enten udtømt denne Gjenstand, eller været saa heldig, i det Hele at have truffet det Rigtige; kun Saameget haaber jeg, at jeg, ved tydeligt at have fremsat min Mening, har givet For-

samlingen Anledning til at gaæ ind paa denne vigtige Sag. Jeg skal derfor, idet jeg slutter mit Foredrag, blot endnu forsøge paa at møde et Par Indvendinger, som jeg troer at kunne vente mig.

Man vil sige, at jeg har forudsat en større Dygtighed hos Synsmændene, end der endnu er at finde hos Jordbrugerne i mange Sogne. Denne Indvending kan jeg ikke aldeles afvise, men jeg maa dog bemærke, at jeg foreskilder mig, at disse Mænd fra Herredsfogden vilde erholde en tydelig og veiledende Instrux, der tillige indeholder Formler for Forretningerne. Jeg tænker mig endvidere, at en Forandring, som den foreslaaede, vil finde Gjenklang hos alle mere ophlyste Mænd, og at derfor Sognets Præst, Skolelærer eller andre skrivekyndige Folk ikke vilde nægte Synsmændene i det Tilfælde, hvor ingen Godseier er impliceret i Sagen, lidt Assistance ved Forretningens Indførelse i Protocollen. Jeg stoler fremdeles meget paa den tiltagende Dplysning og paa den Routine, Mændene vilde erholde ved hyppigen at udføre de samme Forretninger. Og endelig bør det overveies, om da den befrygtede Mangel paa den enskelige Dygtighed hos enkelte Synsmænd kan have farlige Følger. Den hyppigste Feil, der vil blive begaaet, er unægtelig den, at den Oprensning, Synsmændene decreterede, findes utilfrækkelig; men denne Mangel kan en anden Gang werde afhjulpen, og hvad der imidlertid er skeet, kommer dog Landbruget til Gode. Den modsatte Feil, at de Gravepligtige paalægges uforlødent og unyttigt Arbeide, vil, om jeg ellers kjender Forholdene ret, saa godt som aldrig indtræffe; men, set endog, at den engang indløb, mon da den positive Forurettelse, som derved vilde skee, i sine Følger kan taale nogen Sammenligning med den negative Uretfærdighed som nu bestandig foregaaer derved, at menig Mand, ifølge Lovgivningens Indretning ikke mægter at opnaae sin Ret i en Belfærdssag, hvormed det Almindeliges Liv saa næie er forenet.

Man vil maatte ogsaa mene, at jeg har forudsat en større og almindeligere Uvillighed til at oprense Vandgrøfter, end der virkelig findes Sted. Jeg vilde ønske, at en saadan Erindring var grundet; men Vandløbene, jeg

kunde næsten sige alle tilsammen, vidne for mig. Det maa heller ikke oversees, at det her omhandlede Arbejde kan være en tung Byrde for mange Jordbrugere, idet de undertiden, uden Nytte for dem selv, ja i enkelte Tilfælde vel endog til deres eget Løb, skulle, for at befordre Andres Vel, underkaste sig Arbejde og Beløstning. Kommer nu hertil, at enhver Mand veed at han, under de nu bestaaende Forhold, kun faare vanskeligt af Andre kan tvinges til Vandledningernes Istandsaftælse og Vedligeholdelse, da er det vel ikke saa uoverensstemmende med den menneskelige Naturs Skrøbelighed, i dette Tilfælde at antage en mere end almindelig Uviljelighed til Opfyldelse af denne borgerlige Pligt.

Paa Grund af det Anførte tillader jeg mig altsaa at foreslaae, at Forsamlingen indgaaer til Hs. Majestæt Kongen med en allerunderdanigst Petition om:

„at en ny og forandret Lovgivning om
„skadeligt Vandts Afledning maa emanere,
„og at Hovedmomenterne af mit Andragende i Samme maa antages som Indstillingspunkter.“

Procurator Petersens Forslag lyder saaledes:

„Efter hvad jeg har erfaret, vil fra en agtet og sagkyndig Mandts Haand blive forelagt nærværende Stænderforsamling et Forslag i en Sag, der er af stor Vigtighed for Landvæsenet, nemlig angaaende skadeligt Vandts Afledning. Det gaaer ud paa at bevirke Forandring og nyere Bestemmelser i den Deel af vor Lovgivning, som omhandler dette Ualiggende, og navnlig paa at gjøre Sagens Fremme mindre vanskelig og bekostelig ved mere hensigtsvarende Midler, som staae i Forhold til Oplysningens Fremskridt og Agerdyrkningens Fornødenhed.

Med dette Forslag formener jeg, at endeel, der ogsaa sigter til Agerdyrkningens Lære, beqvemt og passende kan sættes i Forbindelse, dette nemlig: at de Indskrænkninger, en Grundæier, til Fordeel for Andre, skal være underkastet, og de Rettigheder, han, uden dertil at have Hjæmmel i sin Grundbesiddelse, mod Andre kan udøve i Henseende til Ubenyttelsen af det Vand, som har sit Udspring paa, eller flyder igjennem

hans Eiendom, navnlig til dermed at vande sine Jorder, nærmere ved Lov bestemmes.

Det vil vist være Alle i den ærede Forsamling bekendt, at kunstig Vanding af Jorderne, anvendt i rette Tid og paa rette Maade, i høj Grad beforder Mængden, Størrelsen og Godheden af Græsplanterne. Ubetvovt ville de Fleste tillige have havt Læilighed til at erfare, at der ikke sjældent af Møllere og Andre lægges Hindringer iveien for dette særdeles nyttige Foretagende.

Ofte indtræffer sig Hindring derved, at en Mølleæier gjør Forbring paa, at Vandet i samtlige de Vandløb, som fra Møllens Tid føre til hans Mølle, ikke spildes eller opholdes i sit Løb. Naar en Jordbruger ovenfor en Mølle opstemmer Vandet over sine Jorder eller henleder det til sammes Overrisling, kan Mølleren sige og siger ofte, at, om Vandet endog siden, efter at være brugt til Jordsmonnets Vanding, enten formedelst dets naturlige Hældning eller ved kunstig Ledning kommer til ham, han dog savner Vandet saalænge Opstemningen foregaaer, hvilket kan være kortere eller længere efter Vandets Mængde, Arealet og Dannelsen af den Jord, til hvis Vanding det opholdes, for hvilket Savn han ikke altid faaer Erstatning derved, at det opstemte Vand, naar samme igjen uledes igjennem Stigbordet, kommer til ham i en kort Tid; tværtimod ansværer han, at samme da igjen er formeget og til Uleilighed. Han ansværer videre, at det ikke blot er Vandets Ophold han lider under, men at Vandet endog tilveels spildes for ham derved, at Noget bortdunster i Lusten formedelst den større Vandets Overflade, hvorpaa Sol og Vind kan virke, og mere synker i Jorden eftersom Jordsmonnet er mere eller mindre porøst, med flere Aarsager, hvoraf Vandets Bortdampning eller Nedsynkning er betinget. Endvidere kan hans Klage gaae ud paa, at Vandet efter at være afbenyttet til Jordsmonnets Vanding, aldeles ikke kommer til Møllen, fordi Jordsmonnet ligger lavere mod en anden Kant, end mod Vandspeilet i Møllens Vandtilløb efter dets rette Flodemaaal, hvilket især vil finde Sted, naar Møllens Vandtilløb (Aaleiet) ikke er oprindeligt dannet af Naturen, men ved Kunsten henlagt til en høiere Deel af Jordsmonnet end Vandet af sig selv vilde have søgt,

eller vel endog ved Dæmninger paa begge Sider forhøiet over Jordsmønet selv, hvilke Operationer kunne være foretagne for at anlægge Møllen paa et forønstet Sted eller for at give Vandet en større Faldhøide end Møllen.

Hvad en Mølle-eier saaledes kan anføre mod, at Vandet for en kort Tid standses, tildeels spildes, eller aldeles afledes fra hans Mølle, vil og kunne tænkes paaberaabt af en Fabriek-eier og selv den eller de Grundeiere, hvis Eiendomme ligge nedenfor det Jordsmøn, hvorpaa Vandet har sit Udspring eller som det dog først løber igennem, og hvis Eier afbenytter det til dermed at vande sine Forder, vilde maaske endog finde sig berettigede til lignende Indsigelser.

Mellem tvende Grundeiere, hvoraf den Eine har Jord paa den ene, den anden paa den anden Side af et Vandløb, og som altsaa i Reglen ere lodtagne i Vandet til Midtstrøms, eller hver berettiget til den halve Vandmasse, saavidt deres Eiendom støder til Vandløbet, lader sig ligeledes tænkes Uenighed i Henseende til Vandets Afbenyttelse. Den Eine kan ønske Vandet benyttet, den Anden ikke; den Sidste kan sige, at han ikke vil have Vandet over sin Jord, fordi han anseer saadant til ingen Nytte, eller at han vil bruge den til Sæd, naar den Første vil bruge sin som Eng, eller at en ubetydelig Strimmel Jord langs Vandløbet ikke er værd at anvende Umågen og Bekostningen paa, eller han, uden at angive nogen som helst Grund, paastaar, at han ikke vil taale Vandet opstemt over sin Jord, og frafiger sig Deltagelse i et Sluseværk, hvorved Vandet skulde opstemmes, og formener tillige Naboen at sætte nogen Standsning for Vandet længere end til Midtstrøms, hvorved denne endog er hindret fra at bringe Vandet til den Høide, at samme kunde bruges til Dvertrilling, naar Localiteten ellers tillod det.

Disse og lignende Collisioner og Forviklinger maatte det være den attraaede Lovgivnings Op-gave, saavidt muligt, at forebygge ved opstillede Grundsætninger og Bestemmelser, der især have Agerbrugets Lærø for Øie, og, om de desuagtet indtræde, da at anvise Midler, hvorved, og den Maade, hvorpaa samme lade sig hæve. Jeg besidder ikke Cone og Kundskaber til at give nogen udførlig og end mindre nogen ud-

tømmende Fremstilling af en Materie, der er vor Lovgivning fremmed, og maatte være det fordi Gjenstanden er ny; det er, saavidt mig bekjendt, først i de senere Aar, at Jordsmønets kunstige Vanding hos os har vaakt nogen Opmærksomhed. Imidlertid skal jeg tillade mig korteligen at yttre min Anskuelse i nogle af de omhandlede Tilfælde, hvilken jeg forudsætter den formeentligen utvivlsomme Sætning, at Grundeieren, paa hvis Jord Vandet har sit Udspring eller nedfalder fra Atmosfæren, eller paa og igennem hvis Grund det løber, nærmest maa være berettiget til at bruge det til sin Fordeel, og endvidere den, at Vandets naturlige Bestemmelse er, foruden umiddelbart at bruges af Mennesker og Creaturer, at tjene til Vegetationens Befordring, og at, indtil disse Diemed ere opnaaede, Møller og andre Maskin-værker ikke kunde have Krav paa Vandets Afbenyttelse.

Naar en Mølle-eier gjør Indsigelse imod Vandets Opstemning og Tilbageholden i en kort Tid af Grundeierne ovenfor Møllen, da er den neppe bogstavelig hjulmet i vor Lovgivning, saaledes som denne nu er (D. S. 5 — 11 — 6 og 7); thi Vandet er ikke fældet fra sit Løb, men kun opholdt. Den Rettighed, hans matriculerede Mølle har, kan ikke have fortrængt den ældre naturlige og billige Rettighed hos Grundeieren. Vandets Opstemning kan desuden ifkun stee til nogen Nytte om Efteraaret og Foraaret under den kolbere Temperatur, fra October til sidst i Marts, noget tidligere eller senere, efter Veir-ligets Beskaffenhed, paa hvilke Videt Møllerne i Almindelighed have overflødig Vand. Skal desuden kunstig Vanding medføre nogen væsentlig Nytte, er det en Betingelse, at Jordsmønet udtørres ved hvilken Operation Møllerne tilføres en Mængde Vand der forhen ikke kom dem tilgode, og hvorved det Ophold og den Afgang i Vandet, som dets Opstemning og Afbenyttelse foranleber, ikke sjældent skal blive rundelig erstattet. Jeg antager, at Indsigelsen kun faar noget Skin af Grund derved, at Møllen er matriculeret, og fordi der er taget Hensyn til Vandets Mængde ved Skylsætningen, ligesom og Møllens Nytte og Nødvendighed kunde være et Argument for Indsigelsens Gyldighed, Kjøndt en Vandmølle dog lod sig erstatte paa

andre Maader; men har Vandet været mere end tilstrækkeligt i Forhold til de øvrige Momenter, som have havt Indsigelse paa Skyldførelsen (Stenenes og Vandhjulets Størrelse det præsumtive Antal af Mølleegester etc.), taber Indsigelsen sig i samme Forhold. For Stampemøller, Grubeværker, Barkmøller og andre Maskiner, som blot ere concessionerede, men, som det maa antages, med Forbehold af, eller uden Indgreb i Andres Rettigheder, og som derimod ikke kunne paaberaabe sig Skyldførelsen, maa Indsigelsen uden tvivl være ganske uden Virkning.

Hvad her er sagt angaaende Vandets forsinkede Løb formedelst Opstemning, vil ogsaa gjælde om det Tab af Vand, som følger af dets Afbenyttelse til Jordmonnets Vanding.

Er Mølleierens Indsigelse grundet deri, at Vandet efter dets Afbenyttelse af Grundeieren ganske unødigt Møllen, da burde der maa ske Skælnes imellem, om Vandtilløbet til Møllen er bannet af Naturen selv, eller dets høiere Niveau er frembragt ved Gravning og Inddæmning. I første Tilfælde vil det nok sjældent indtræffe, at Vandet efter dets Afbenyttelse tog en anden Vej, end den gamle, og skete det, maatte ventelig Lovens 5—11—6 komme Mølleren tilgode; men i det andet Tilfælde kunde denne Lovens Artikel ikke være Mølleren til Fordeel; thi en vis, nok saa gammel, Tilstand kan ikke siges at have været fra Alfers Tid, naar en ældre forskjellig Tilstand kan bevises. Dertilmod maatte denne Lovens Bestemmelse med større Ret kunne paaberaabes af Grundeieren, som kan bevise, hvad Vej Vandet, sig selv overladt, og ikke indtvunget af Møllens høiere Grøftninger og Dæmninger, vilde have banet sig. At Høvd her skulde kunne gjøre noget Udslag, kunde der uden tvivl være Noget at erindre imod; deriblandt, at det ene væsentlige Moment, hvorved Høvd constitueres, nemlig at Grundeieren skulde have frasalbet sin Ret til at bruge Vandet til Vanding af sin Jord, ikke er tilstede, da Gavnligheden af sliq Afbenyttelse forhen ikke har været bekjendt eller paaagtet.

For Bagflod, som kunde foraarsages ved Vandets Opstemning nedenfor den matrikulerede Mølle, bør denne uden tvivl i alle Tilfælde være

befriet, naar dens Vandhjul ikke staaer dybere end paa den Tid, Skyldførelsen fandt Sted.

Hvor tvende Grundeiere, hver paa sin Side, støde til et fælles Vandløb, og ikke kunne forene sig om at sætte Sluseværk paa samme, maatte det gøres muligt for den af Grundeierne, som ønskede at benytte Vandet og kunde benytte det uden at opstemme Vandet over anden Mandes Jord, at tilegne sig sin halve Andeel af Vandet. Dette kunde nok kun skee paa den Maade, at han fik Ret til at sætte Sluse eller Standsværk tvært over det hele Vandløb og fæste det i Grunden paa den modsatte Side. Delingen af Vandet kunde formeentligen skee ved lige store Stigboer, anbragte i lige Højde. At Vandet, efterat være afbenyttet, igjen søres til Vandløbet i det Punkt, hvor den Benyttendes Jord ophører at støde mod Vandløbet, følger af den Ret, Grundeierne nedenfor maae have til at afbenytte Vandet paa lignende Maade.

Ikke blot for at forebygge eller dog at høre de Collisioner, som kunne indtræde mellem Grundeiers indbyrdes, eller mellem Grundeiere paa den ene og Eierne af Maskinværker — maa skee tillige af Fiskegaarde — paa den anden Side, med Hensyn til Vandets Afbenyttelse til Jordmonnets Vanding, af hvilke nogle Tilfælde ere paa pegede og flere kunne tænkes mulige, har jeg troet det nødvendigt, at passende Lovbestemmelser fremkaldes for at ordne et Forhold, der allerede faktisk har begyndt at udvikle sig. Jeg troer ogsaa, at, foruden at passende Lovforskrifter utvivlsomt ville befordre Vandets Afbenyttelse i det omhandlede Diemed af dem, der vel have indseet og erkjendt Gavnligheden, men dog ladet sig afholde ved de meer eller mindre velgrundede Indsigelser, som enten ere gjorte eller kunde ventes mod Udsættelsen, det vilde vække Eftertanke og Sands i videre Kredse og i høiere Grad for et Foretagende, der lønner Entreprenøren og det Almindelige saa mangefold i Forhold til de derpaa anvendte Beføstninger, naar Sagen ansees vigtig nok, og derom tør jeg haabe den ærede Forsamling vil være enig med mig, til at være Lovgiverens Dpmærksomhed værdig.

I Hensyn til Forestaende indstilles:

„At den ærede Forsamling, efter Sagens

foregaaende Prøvelse og Overveelse, indgiver allerunderdanigst Petition til Hans Majestæt Kongen om en Lov, hvorved bestemmes de Indskrænkninger, en Grundeier til Fordeel for Andre skal være underkastet, og de Rettigheder, han, uden directe Hjælp i sin Grundbesiddelse, mod Andre kan udøve i Henseende til Afbenyttelsen af det Vand, som har sit Udspring paa eller flyder igennem hans Eiendom, navnlig til dermed at vande sine Jorder."

Efterat Grev Lerche, Justitsraad Friis og flere Medlemmer havde anbefalet Forslagene til Forsamlingens Opmærksomhed, blev det eenstemmigen besluttet, at i Anledning af samme skulde nedsættes en Committee af 5 Medlemmer, hvortil derpaa valgtes: Proprietair E. Neergaard med 37, Kammerraad Madsen med 25, Justitsraad Friis med 22, Grev Lerche med 20 og Kammerherre Rosenørn-Lehn ligeledes med 20 Stemmer.

Ottende Møde

den 4de October.

Præsidenten anmeldte, at han havde modtaget følgende Andragender:

- 1) Ved den Deputerede for de mindre Landeieendomsbesidderes 15de Valgdistrict, Proprietair Hildebrandt, et Andragende fra enbeelt Beboere af Svanninge Sogn, om, at den nye Matricul ei maa indføres.
- 2) Ved den Deputerede for de mindre Landeieendomsbesidderes 3de Valgdistrict Forlignelsescommissair Thomsen, et Andragende fra forrige Skolelærer Christensen paa Bjerget angaaende Skolelærernes Pension m. v.
- 3) Ved den Deputerede for de mindre Landeieendomsbesidderes 12de Valgdistrict Cancellieraad Haastруп, en Betænkning af Proprietair Mourier i Anledning af Cancelli-Circularret angaaende Brandassurancesvæsenet paa Landet.

Det vedtoges, at disse 3 Andragender skulde afleveres, det første til den Committee, som er nedsat i Anledning af de forelagte Lovudkast om

den nye Matricul, det andet til den Committee som er nedsat i Anledning af det forelangte Lovudkast angaaende Forbedring i Landsbyhøskolelærernes Kaaer, og det sidste til den Committee som er nedsat i Anledning af det forelangte Lovudkast om Brandassurancesvæsenet for Landbygninger.

Statsraad Stenfeldt oplæste derpaa følgende af ham til Forsamlingen indgivne Forslag om Udvidelse af Bidstrupgaard's Hospital for Gale og Affindige til en Opbevaringsanstalt for saadanne Ulykkelige, fra Sjællands og Hollands-Falsters Stifter samt fra Færøerne, Island og Colonierne.

„Jeg finder mig foranlediget til at fremkomme for den ærede Forsamling med et Andragende angaaende en Gjenstand, der unægteligen har Krav paa alvorlig Opmærksomhed. Det er nemlig de Affindiges Behandling og Bevogtning.

Forsagvidt Kjøbenhavns Commune angaaer, have et Institut paa Bidstrupgaard, hvortil St. Hans Hospital efter Bombardementet i 1807 blev henflyttet, hvilket sidstnævnte undergik, ifølge Kongelig Resolution af 19de Mai 1808, den Forandring, at samme ifkun blev bestemt for Affindige, og til Holig m. m. for flere af Stadens Fattige, ifsedet for at det forhen ogsaa havde været bestemt for veneriske Patienter. Bemeldte Hospital er funderet for Staden Kjøbenhavn alene, ved dens Indvaaneres Bekostning i sin Tid og ved specielle Legater dertil, ligesom det og paa samme Maade vedligeholdes. Det er derfor ifkun de Affindige, der henhøre til Hovedstaden, som have Rettighed til at indtages i dette Hospital. Imidlertid har man fra Kjøbenhavns Fattigvæsens Side steds været beredvillig til, naar Plads og Leilighed har tilladt det, at modtage Patienter fra Amtene, dog indtages disse ifkun til Prøvecur, og naar de findes uhelebrkelige, maa de igjen udtages. Cf. Canc. Skr. 27 Marts 1817.

Det skuldes Hs. Kongelige Høiheids Prinds Christians mennekehjærlige Omfarg, at der ogsaa have et Institut for Affindige i Fyens Stift, som Tid efter anden er undergaaet adskillige Forandringer og Forbedringer, indtil det i forrige Aar er bleven indrettet paa en formentlig til Hensigten svarende Maade, saa at

det ei alene afgiver et Opbevaringssted for Af-
sindige, der forbinder Menneskelighedens For-
bringelse med den offentlige Sikkerheds, men ogsaa er et Hospital, hvor Sindssvage med en passende Behandling kunde ventes helbrede. Ifølge Rescriptet af 30 Juli 1817 erholdt Daarekisten i Odense sin første Udvidelse, efter Rescriptet af 8 Mai 1826 fik en Ombygning og forbedret Indretning, og ved Rescript af 2den Juli 1828 er en ny og mere hensigtsmæssig Plan approberet, hvilken og er fulgt ved de i forrige Aar foranstaltede Forandringer.

Bygningerne kunne rumme 40 Personer, desforuden er der Plads til 8, som maatte indsættes efter Dom eller Resolution. Odense Hospital har udredet alle Omkostninger til Bygningernes Opførelse og Inventariets Anskaffelse, ligesom og alle andre Udgifter udredes af Hospitalets Casse, som derfor er tillagt aarlig 600 Rdl., hvoraf de 200 Rdlr. repareres paa Kjøbstædernes og de 400 Rdlr. paa Hartkornet. Desuden erlægges til bemeldte Casse 26 p. ugentlig for hver Patient foruden Betaling for Forplejning, der retter sig efter Prisene paa Levnedsmidlerne.

Hvad den øvrige Deel af Distrikterne angaar, da savne de hensigtsmæssige Indretninger af denne Natur, og de Communer, i hvilke det findes Sindssvage, ere selv med de store Opofrelser, de maae gjøre, som oftest ei i Stand til at forskaffe disse Ulykkelige det Tilfyn og den Pleie, som Menneskelighed fordrer, og for Private, der have Villie og Evne til at beskrive de dermed forbundne Omkostninger, er ei sjelden Udgang spærret til at see deres beklagelsesværdige Frænder eller Venner anbragte paa en Maade, som Omhu og Kjærlighed for disse gjør det ønskeligt.

Ifølge haade ældre og yngre kongelige Befalinger skulle ved Hovedhospitalerne indrettes Bærelser hvor fattige Afvendige kunne indsættes og bevogtes; cfr. Rescripter 24de Juli 1709, 3die Januar 1738, 22de Juni 1742, og 13de October 1786.

Doverensstemmende med Rescriptet af 11te November 1791 og 15de Februar 1793 blev i Mariboe indrettet en Daareliste for Holland og Falsters Stift, hvortil Bekostningen udrededes dels af Kjøbstæderne og Amterne, dels af

Nykjøbings Hospital. Denne Daareliste har været neblagt i omtrent 25 Aar, og de Afvendige fra Hollands og Falsters Stift sendes til Møen, hvor for Tiden 5 Individier fra Stiftet opholde sig.

Ved Siden af Møens Lugehuus er opført en liden Bygning for 12 à 14 Afvendige, hvortil Bekostningen udredes af Lugehusets Overflud.

Ogsaa i Præsts Amts Sygehuus findes 9 Daarelister, der især tjene til Opbevaring for Patienter om Natten, naar deres Heflighed ei tilstæder deres Bøsladelse om Dagen imellem de øvrige Patienter, der have fælleds Gaard med de Afvendige.

Ogsaa i Frederiksborg findes en Daareliste.

I Sjellands Stift ere der ei andre Daarelister ved Hospitalerne, end i Slagelse og Helsingør og disse ere af den Betskaffenhed, at det ansees for aldeles uforsvarligt at hense til nogen Afvendig i samme, hvis Aarsag de ei heller afbenytted for Tiden.

Daarelisten paa Møen kan unøgteligen ei tilfredsstille de Fordringer, man kan gjøre til et til Diemedet forende Institut af den Natur, hvilket upaatvivleligen ogsaa er Tilfældet med Daarelisten i Frederiksborg og Præstø.

Naar der nu udenfor Kjøbenhavn og Fyens Stift findes Afvendige, om hvis Helbredelse ved en rigtig Behandling kunde være Haab, saa hører det til Undtagelserne, at de kunne indlægges i Hospitalet paa Bidstrupgaard, og selv naar dette kan skee, ere Omkostningerne saa betydelige, da der for en Patient i Usindelighed fordres 20 a 30 Mk. ugentlig, at Udgivterne for Communerne ofte ere for trykkende, ligesom og mangen Privat, som ei vil eller kan tye til det Offentlige for at faa en nær Paarørende tagen under Guur, tager i Betænkning at udrede denne Bekostning. Den sørgelige Følge heraf er, at mange ulykkelige Mennesker, som ved at behandles paa en hensigtsmæssig Maade kunde helbredes og reddes for Samfundet, nu blive tabte for det menneskelige Selskab, og tilbringe deres Dage i en ynkelig Tilstand til egen Ulykke og til Sorg og Bekymring for deres Nærmeste. I Hjemmet skulle de tages under privat Guur — hvormeget Tilfyn, Oppasning, hvormeget Naalmodighed udfordres der ei til at behandle en saadan Patient? — Den byg-

rigste Løge mangler ofte Dvælse og den Erfaring som saadan Cuur udfordre, erfarne Folk til Opmærksomhed kunne ei let have. Alle disse Omstændigheder foranledige, at i det mindste den Fattige i Almindelighed ei kan undergaae en saadan Cuur, der kan lede til Helbredelse eller Dødsbed om, at denne ei gjengives. De maae derfor efter en kort ufuldkommen Prøve-cuur erklæres uhelbredelige, og enten hensættes de da fra enkelte Egne i en af de nævnte Daarekister, der ei have en saadan Indretning, at de kunne behandles paa den Maade, Mennekeligheden byder, eller ogsaa udsættes de hos en eller anden Familie, der paatager sig deres Pleie og Bevogtning. Behandlingen er meget ofte maadelig, ja ofte grusom, hvorpaa ei mangle Exempler, og Besøstningen er betydelig for vedkommende Commune. Den samme Skæbne have da ogsaa i Almindelighed de Patienter, som Communerne have faaet indlagte paa Bidstrup, naar de som incurable maae udtages. Dette er saa meget mere beklageligt da de en Tid lang ere blevne behandlede saaledes som deres Tilstand udfordre, og reeve derfra igjen skulle være udsatte for hvad Tilfældet, Uvidenhed og Vidkaarlighed kan frembyde.

Denne Skilbring er sandelig ei gjort med for stærke Farve, men svarer aldeles til Virkeligheden, og Foranstaltninger til at forebygge disse Under ere uægteligen paatrængende nødvendige.

Savnet af hensigtsmæssige Instituter for Kjøbenhavn har ei heller været upaaagtet af Regjeringen; en Forbedring i det Bestaaende har allerede i længere Tid været en Gjenstand for Undersøgelse og Overveielse.

Saavidt mig bekendt blev i Mærs 1833 en Commission anordnet, som det blev overdraget efter næsteste Undersøgelse at besvare tvende Opgaver, hvoraf den ene gik ud paa, hvilke Forandringer skulle foretages paa Stiftelsen ved Bidstrup, naar den skulle være en almindelig Helbredelses-Anstalt for Affindige for hele Riget og en Opbevarelsesanstalt for uhelbredelige Affindige fra Kjøbenhavn, Færøerne, Island og Colonieme. Den anden Opgave gaar ud paa, hvilke For-

andringer være at foretage ved Stiftelsen, naar den, foruden for Hovedstaden, skulde indskrænkes til at være Helbredelsesanstalt for Sjælland med flere Der, og en Opbevarelsesanstalt for Uhelbredelige fra Sjælland, Bornholm, Færøerne, Island og Colonieme.

Hvorvidt Commissionens Forhandlinger ere fremmede, samt om nogen endelig Beslutning angaaende denne Gjenstand er tagen, er mig ubekjendt. Der er imidlertid i forrige Aar indledet Correspondence og Undersøgelse angaaende en forbedret Indretning af Daarekisterne i Slagelse. Det samme vil og blive Tilfældet med Hensyn til Daarekisterne i Helsingør. Disse sidstnævnte Foranstaltninger lade formode, at Sagen angaaende en Udvidelse af Stiftelsen paa Bidstrupgaard i det mindste foreløbig er stillet i Bero.

At der ved Hospitalet indrettes Daarekister er ifølge min Formening i flere Henseender ei tilraadeligt. Disse Belgjørenheds-Stiftelser ere bestemte til Opholdssted for gamle svage Menneker, som der i Rolighed skulde tilbringe deres sidste Dage; at gjøre dem tillige til Opbevaringssted for Affindige, kan ikke andet end forstyrre de gamle Mennekers Ro, og gjøre et høist ubehageligt Indtryk paa dem. Desuden kunne de Affindige upaatvivleligen ei paa saadanne Steder, hvor Tilsynet med dem er betroet Mænd, der ei ere vant til at omgaaes flige Menneker, og som have andre Syssler, og for hvem altsaa Omsorgen for de Barvittige er en Biforretning, behandles med den stadige Opmærksomhed og paa den hensigtsvarende Maade, som vilde være Tilfældet, naar de hensættes i en Stiftelse, hvor alt er ordnet og indrettet til at modtage og drage Omsorg for flige Ulykkelige, og naar de Mænd, til hvilke de betroes, have den fornødne Erfaring og ene opoffre sig for dette Hverv. Desuden afhjælpes jo ved en saadan Foranstaltning Savnet af et Sted, hvor Affindige kunne modtages til Helbredelse.

(Fortsættes).

Ottende Møde.

(Fortsættelse.)

At oprette en ny og særskilt Stiftelse til Af-sindiges Helbredelse og Opbevaring for Sjælland og tilliggende Der, vilde uægtelig ei være saa hensigtsvarende, som at give Stiftelsen paa Bidstrup den paatænkte Udvidelse. Beløfningerne vilde upaatviveligen ved den førstnævnte Foranstaltning blive langt betydeligere end ved den sidstnævnte. En Tilbygning til de nuhavende Bygninger vilde langt fra koste saa meget, som Opførelsen af en heel ny Bygning. Endeel af de Indretninger, der nu eksistere, kunde afbenyttes, om end Patienternes Antal forsøgedes, og Forplejningen vilde være mindre betydelig, hvor et stort Antal skal forpleies, end hvor Antallet er ringe. Der behøves heller ei saa stort et Personale til Opsyn, naar de Af-sindige ere samlede paa eet Sted, som naar de ere fordeelte i toende Stifelser. Det er vanskeligt at erholde een duelig Læge, og som i Særdeleshed har lagt sig efter denne Praxis og erhvervet de fornødne Kundskaber og Erfaringer til at behandle sige Patienter; hvormeget vanskeligere vilde det da ikke være at faae toende sige Mænd? Og i det Hele vilde formeentlig Behandlingen af de Af-sindige kunne skee mere planmæssigt og hensigtsmæssigt i en Stiftelse af et vist stort Omfang, end i en mindre Stiftelse.

Spørgsmaalet er nu kun, hvor man skal søge Resourcerne til Omkostningerne, som ere forbundne med en saadan Udvidelse. Jeg formener, at man i saa Henseende i det Væsentlige kunde følge den Plan, som er bleven lagt for Udvidelsen af Daarekisten i Odense.

Hvormeget Stiftelsen behøver at udvides for at modtage det forsøgede Antal af Af-sindige, og hvor stor Bekostningen kunde blive, derom kan jeg, som manglende de fornødne Oplysninger, ei have nogen bestemt Mening. Imidlertid formenes, at en stor Deel af det Beløb, der behøves til den første Indretning, maatte de Hospitalet kunne udrede, som den Forpligtelse paa-hviler at have Daarekisten; og naar det engang

antages ei at stride imod Fundatserne at paa-lægge dem en saadan, kan det vel ei heller an-sees fundatsstridigt, at de anvende en Deel af deres Capitaler, for at frie sig for denne med Udgifter forbundne Byrde. Hvad der endvidere maatte mangle i den Sum, som behøves til den første Indretning, kunde tilveiebringes ved et Laan. Til at dække Renterne af dette og tillige de forsøgede Udgifter ved Tilsynet m. m., maatte der tillægges Stiftelsen en dertil svarende aarlig Sum, der kunde paalignes Kjøb-stæderne og Hartkornet i et vist nærmere be-stemmende Forhold. Desuden maatte for hvert Individ, der indlægges, betales for Forplejning. Naar desuden Stiftelsen skulde optage til Be-vogtning Af-sindige fra Colonierne, vilde for disses Bekommende ogsaa kunne ydes et pas-sende aarligt Bidrag. I hvilket Forhold Is-land og Færøerne skulde bidrage, maatte blive Gjenstand for nærmere Overveelse, hvorved Lo-caltiteterne nærmest maatte komme i Betragtning.

Læger man i Betragtning, hvor betydelige Udgifter for Tiden mange Communer have for Af-sindige, uden dog at kunne see dem be-handle, som de burde, og at denne Byrde i enkelte Tilfælde skal fordeles paa flere Commu-ner, saa formenes, at en lempelig aarlig Afgift neppe kan ansees som en ny og forsøget Byrde for Communerne, men hellere som en Lettelse, naar de derved kunde opnaae at faae deres Af-sindige indlagte paa en vel indrettet Stiftelse baade til Helbredelse og Bevogtning, uden at betale betydeligt Mere for dem end hvad For-plejningen koster.

Om endog nogen Opoffrelse skulde skee af Communerne til det tilsigtede Niemed, da er det et Offer, der bringes Menneffeligheden, som christelig Kjærlighed til ulykkelige, hjælpeløse Medmenneker byder, og som vist ingen dansk Mand vil vægre sig ved at bringe. Der op-træves en Afgift til Døvsomme-Institutet, til Lægers og Chirurgers Lønning m. m., skulde der da ikke være Noget tilovers, for at redde

ulykkelige, Forstandsøverne berøvede, Mennesker fra Undergang, og for at skaffe den Uheldbefulde en saa taalelig Tilværelse, som hans Tilstand tillader?

Sluttelig maa jeg, som henhørende til den omhandlede Gjenstand, omtale de Individier, der ifølge Dom henfattes, som formeentlig sindssvage, til Bevogtning i Daarekisterne. Deres Forvaring er ingen egentlig Straf, men blot et Middel for at fikke det Offentlige og gjøre dem uskadelige; den tilkjendes ved Domstolene, fordi den foranlediges ved en Sag, der anlægges for en Misgjerning, og er en umiddelbar Følge af, at Domstolene formedelst det Uvoldsomme i den Paagældendes Sjælstilstand fritager ham for en egentlig Straf.

Retfærdigheden byder, at flige Menneskers Stilling ei gjøres haardere end Hensigten udfordrer. De ere ei ansete som Forbrydere, der have paadraget sig Straffskyld; de ere ei aldeles erkjendte som Affindige, der skulle behandles som saadanne. Som præsumtive Affindige bør de vel hensigtsmæssigen henfattes til at tages under Bevogtning paa de Steder, der ere bestemte til Banvittige, men dog ei sættes sammen med disse paa en Maade, der kunde paaføre dem uforønsdne Lidelser og forværre deres Tilstand. Paa den anden Side har og Erfaring viist, at det har virket uforbeelagtigen paa Banvittige, at de have erfaret, at Mennesker, der have begaaet grove Forbrydelser, ere sammenblandede med dem. For de omhandlede Domfældte bør derfor efter min Formening i Stiftelsen indrettes særskilte affondrede Localer, hvilket ogsaa er Tilfældet ved Daarekisten i Odense, ligesom og, saavidt mig bekjendt, lignende Foranstaltning paatænkes i Slesvig.

Ifølge det Anførte tillader jeg mig at anbringe paa, at Forsamlingen vilde indgaae med en allerunderdanigst Petition om:

„at efter foregaaende Underhandling med Kjøbenhavns Commune en saadan Udvidelse af Bidstrupgaard's Hospital maatte skee, at i samme kunde optages, deels til Cuur, deels til Bevogtning, de Sindssvage udenfor Kjøbenhavn, som ere hjemmehørende i Sjællands, samt Volands og Falsters Stifter, Færøerne, Føland og Colonierne, samt at Udgifterne til denne Indretning maatte udredes paa den Maade, som jeg ovenfor nærmere har udviklet.“

Den Kongelige Commissarius yttrede derpaa, at det forholdt sig, som den ærede Proponent har yttret, at det allerede fra Regjeringens Side er sat under Overveelse af en Commission, om ikke Bidstrup-Hospital for Affindige, dog, saavidt erindres, blot i sin Egenkab af Helbredelsesanstalt, skulde udvides til Benyttelse endog for hele Riget.

Den nedsatte Commission har, efterat paa dens Begjering Dplysning er indhentet om de Affindiges Tal i de forskjellige Dele af Riget, udarbejdet en Plan, og derefter af Hofbygmester Statsraad Koch erholdt Tegninger til de fornødne nye Bygninger tilligemed dennes Bemærkninger ved Commissionens Plan, hvorpaa den af Directionen for Kjøbenhavns Fattigvæsen har forlangt endeel til Sagens videre Bestemmelse fornødne Dplysninger, men den havde ikke endnu modtaget disse den Tid, Cancelliet sidst gjorde Erindring om Sagen.

Den af Proponenten omtalte Foranstaltning med Hensyn til Daarekisterne ved Slagelse Hospital indeholder aldeles intet Beviis for, at Sagen er opgiven, da denne alene eller i alt Fald fornemmelig gik ud paa at gjøre Hospitalet paa Bidstrup til fælleds Helbredelsesanstalt for de Affindige, og det derfor ligesuldt vil blive nødvendigt, at de til incurable Affindiges Opbevaring bestemte Indretninger sættes i en taalelig Stand. Imidlertid vilde det være Regjeringen behageligt, om Forsamlingen ved at understøtte Anbragendet vilde overbevise samme om, at man ønsker en Reform i Indretningen for Affindige uagtet de Bekostninger, som i denne Anledning maatte lignedes paa vedkommende Provindser. — Naar Proponenten mener, at den paatænkte Indretning endog skulde blive besparende for Communerne, saa frygter Commissarius for, at dette ingenslunde vilde blive Resultatet. Det vil, for at det for Tiden Kjøbenhavns Fattigvæsen tilhørende Hospital for Affindige skulde blive fælleds for de omhandlede Provindser, ikke være nok, at disse tage Deel i den Tilbygning, som flig Udvidelse vilde medføre, men der vil vkræves, og det uden tvivl med Rette, fra Kjøbenhavns Fattigvæsens Side gjøres Paastand paa en forholds- mæssig Erstatning for den i Bygningerne og Indretningerne anbragte Capital, der er betyde-

lig. Dette blev isvrigt at afhandle med Kjøbenhavn's Fattigvæsen, sikkert ogsaa med den almindelige Communalbestyrelse for Hovedstaden, som mulig endog mod Overlæbelsen under saadanne Vilkaar kunde have nogle Betæneligheder. Naar nu Provindserne saaledes havde erhvervet sig Rebeindomsret i Hospitalet, saa vilde vel den Ugebetaling, som skulde erlægges af den Commune der benyttede samme, sandsynligviis blive noget ringere end hidtil, men dette kunde endog blive tvivlsomt, dersom den paatænkte Plan, der tillige gaaer ud paa at give Anstalten større indvortes Fuldkommenhed, skulde udføres, og i alt Fald vilde Rebsættelsen neppe blive saa betydelig, at jo Betalingen endog blev ikke lidet høiere end den, der ellers erlægges, hvor der blot er Spørgsmaal om at bevogte Affindige, om hvis Helbredelse der ikke er Haab. Ibetvingsløst udgjør den Betaling, som efter de Oplysninger, der findes i Collegial-Ribenden for 1822 S. 449, af Individier og Communer i Hertugdømmerne erlægges til den paa disses Bekostning opførte Slesvig'ske Anstalt for Affindige, kun lidet Mindre end den Ugebetaling, der for Tiden erlægges paa Bidstrup-Hospital. At de Hospitalet, som nu ere forpligtede til at sørge for Affindiges Bevogtning, skulde udrede Bidrag til den omhandlede Indretning, er Noget, hvorimod vel Indsigelser kunde møde, og man kunde ikke slutte fra de Dpoffrelser, som Graabrødre-Hospital har gjort for den dermed forbundne Indretning for Affindige, til, at lige Dpoffrelser kunne ventes af de 3 Stiftshospitaler i Sjællands og Hollands Fælsters Stifter, hvilke mulig ikke dertil have Evne, ligesom her og vilde være Spørgsmaal om at bidrage til en Indretning, der blev uden Forbindelse med Hospitalerne og disses Bestyrelse. I alt Fald vilde Bidraget ikke blive betydeligt, naar det skulde indskrænktes til Bederlag for den Bekostning, der kunde være forbunden med de Stiftshospitalerne med Hensyn til Affindiges Bevogtning paalagte Forpligtelser, og under Forudsætning af at det blot var Helbredelsesanstalten paa Bidstrup, der skulde være foretaget for de nævnte Stifter, og altsaa Opbevarelsesanstalterne ved Hospitalerne skulde vedligeholdes, endog, hvad der vistnok blev for, nødvendigt, forbedres, — saa kunde neppe fra noget

Synspunct Bidrag ventes fra bemeldte Hospitaler. Commisarius maatte endnu bemærke, at det ikke er saa lidet et Antal af Affindige, som Anstalten paa Bidstrup modtager fra fremmede Communer. Efter den nylig udkomne Beretning om det Kjøbenhavn'ske Fattigvæsens Tilstand i 1835 S. 7 var Antallet 37, og hvis hiin Anstalt, formejst forbedrede Indretninger til Incurables Opbevaring kunde befries for dette Slags Affindige, vilde den i høiere Grad blive tilstrækkelig som Helbredelsesanstalt. — Desuden er Sygehuset for Præstis Amt bestemt til blandt andet at sørge for Affindiges Cuur, see det under 9de September 1818 approberede Regulativ § 4; ligesom Commisarius meget skulde tvivle paa, at Proponentens uforbelegtige Dom om de Indretninger for Affindige, der have ubensfor Bidstrup, skulde være anvendelige paa bemeldte Sygehus.

Tusittsraad Dovel'sen yttrede, at der i hans Virkeleeds ikke sjelden er følt Savnet af en hensigtsbarende Helbredelses-Anstalt for Sinds- svage. For enkelte Individier er vel erholdt Plads paa Bidstrupgaard, men først efter længere Tids Forløb og efter temmelig vidtløftige Forhandlinger. For Andre er Plads forgjæves blevet attraaet, og den Forlegenhed, som heraf er opstaaet, har ikke været ringe. I ikke saa Tilfælde har man maattet indrette Daarekister i de Bedkommendes egne Bopæle; og at dette hverken med Hensyn til de Syge eller deres Omgivelser kan være ønskeligt, er indlysende. Han holdt desaaesag for, at, om det just ikke kunde være tilraadeligt at andrage paa Udvidelsen af Bidstrup Hospital, det vel kunde fortjene at tages under Overveelse, om der ikke et eller andet Sted kunde etableres et almindeligt Hospital for Affindige, og ifølge heraf stemte han for Rebsættelse af en Committee og foreslog Medlemmernes Antal til 3.

Proprietair Lutein bemærkede, at der vel ikke er Nogen i Forsamlingen, der jo af ganske Hjerte ønsker en saadan Udvidelse af Bidstrupgaard, som den foreslaaede. Her var imidlertid nærmest ikkun Spørgsmaal om at tilvejebringe de dertil fornødne Midler. At gjøre Udveie til disse, kunde da først med Nytte paatænkes, naar man havde en nogenlunde sikker Formening om den til Udvidelsen og Forenin-

gen med Kjøbenhavns Fattigvæsen fornødne Sum, og han tilbød sig derfor at forespørge hos den Kongelige Commissarius, om hiin Commission var rykket saavidt frem med dens Arbeide, at en Calcul nu kunde blive Forsamlingen forelagt.

Den Kongelige Commissarius svarede, at der ikke er meddeelt Cancelliet noget Overflag over Udgioterne ved den paatænkte Indretning, og det er ham ikke bekjendt, om Commissionen er i Besiddelse af et saadant, men i alt Fald er endnu Intet foretaget med Hensyn til at faae de Vilkaar bestemte, hvorunder Kjøbenhavns Fattigvæsen kunde ville optage flere Communer som Medveiere af Stiftelsen.

Proprietair Lutcin bemærkede derpaa, at, dersom en saadan Calcul ikke kunde blive Forsamlingen forelagt, kunde han ei insee, at der vilde være vundet Noget ved nu at nedsætte en Committee. Denne vilde ifkun kunne udtale sig om Sagens Udfælgelighed, uden at kunne indlade sig paa Videre, forinden et Overflag over Omkostningerne blev Forsamlingen forelagt. Han tvivlede ei om, at naar det blev bekjendt, at Forsamlingen ifkun af Mangel paa de fornødne Oplysninger havde undladt for Siden at tage Sagen under nærmere Overveielse, Commissionen vilde lade det være sig magtpaaliggende at fuldende sit Arbeide snarest muligen. Han maatte derfor opfordre den ærede Proponent til nu at tage sit Andragende tilbage, for atter at fremkomme dermed i næste Forsamling.

Justitsraad Salicath kunde ikke være enig med den forrige Taler i, at denne Sag udfættedes; thi, ihvorvel det af den Kongelige Commissarius er oplyst, at Sagen er under Ventilation af en Commission, bør det dog, endog ifølge hans Uttringer, antages, at Stændernes Andragende i samme Retning som Proponentens eller endog i den, at de Sindsbvages Afgang til at ogtages paa Bidstrup ei blot blev facultativ, men gjort til Pligt for den ubvide Anstalt efter en normeret Betaling fra Communerne, maa have Indflydelse paa det Resultat, bemeldte Commission maatte komme til. Hertil kommer, at ligesom Sagens Gjensstand tiltaler Forsamlingen i menneskeljærlige Hensyn, og ligesom det maa formodes, at den store Frequent's, Løgetilshyner, Dagtholdet m. m.

ogsaa maatte understøtte de oeconomicke Hensyn, saaledes var Sagen ingen blot Commune-Sag, eftersom Staten for den almindelige Sikkerheds Skyld, og for at gjøre Sindsbvage uskadelige for Samfundet, ogsaa havde særegen Interesse i, at der gives et Sted, hvor en Banvittig efter Requisition kan modtages. At Kjøbenhavn, fordi Bidstrup blev Provindsens baade Opbevaringssted og Hospital for Sindsbvage, derfor skulde dele eller afgive nogen Deel af Eiendomsretten over Bidstrupgaard's Bygninger, indsaae Taleren ingen nødvendig Grund til, eftersom denne Stiftelse ligesaavel kunde blive en Entreprise for at modtage og bevare de øvrige Communer's Sindsbvage for en Betaling, der maatte dække Udgifterne, og som ved en forsøgt Frequent's turde blive langt billigere end den nu er. Han ansaae Sagen derfor fuldkomment flittet til nærmere Prøvelse af en Committee.

Den Kongelige Commissarius maatte i denne Anledning bemærke, at han ikke kunde antage, at de øvrige Communer kunde tilskaaes Ret til at indlægge deres Sindsbvage i den Staden Kjøbenhavn tilhørende Anstalt, uden ved at yde en passende Sum derfor, og derved at erholde Medveieendomsret til Stiftelsen.

Kammerherre Castenschiold bemærkede, at Amtsfattigkassen som bekjendt maae bidrage til de Sindsbvages Bevogtning m. m. For Sors Amtsfattigkasses Regning opføres en Bygning i Sors Amt, i hvilken Anledning han forespurgte hos Commissarius, om denne Bygning ikke maatte ogsaa skulde anvendes som Bevaringssted for Gale og Sindsbvage.

Den Kongelige Commissarius svarede, at den Bygning, som nu opføres for Amtsfattigkassens Regning i Sors Amt, ikke, saavidt ham bekjendt, er bestemt til at være nogen Anstalt for Affindige, men fornemmelig blot en Arbeidsanstalt, med hvilken et Bevaringssted for Affindige neppe hensigtsvarende kunde forbindes; men Commissarius maatte dog tilføie, at det var ham ubekjendt, om der under hans Fraværelse ved Stænderforsamlingen for Nørre-Hjælland kunde være Noget forhandlet i Cancelliet om denne Stiftelses Udvidelse til en Anstalt for Affindige.

Statsraad Stenfeldt yttrede, at han paa det Bestemteste maatte erklære sig imod, at nær,

værende Sags Foretagelse udsættes af den af Proprietair Lutein anførte Grund. Om man end ei i Forsamlingen kunde have nogen Wisshed om, hvor stor en Sum den foreslaaede Forandring ved Bidstrup kan koste, saa fandt han dog, at man ikke desmindre kunde give Anslag paa Kilderne til de Udgifter, samme vilde medføre, naar man først erkjender Trangen til en ny Indretning til Affindiges Helbredelse. I de Rønds Personlighed, der udgjøre den nebsatte Commission, har man vistnok tilstrækkelig Borgen for, at det ei kan tilregnes Mangel paa Iver for Sagen eller Tilside sættelse af den Commissionen paaliggende Pligt til at fremme det dem overdragne Hverv med Hurtighed, at intet Resultat af Commissionens Forhandlinger endnu er fremkommet; men unøgteligt er det, at der gives Sagen en ny Impuls, naar den foreslaaede Petition indgives herfra, og da det gjælder at lette lidende Menneskers Skæbne, saa anfaa Valeren allerede et Aar, som en Foranstaltning til dette. Wiemed udsættes, for en meget lang Tid. Desuden vil, naar Forsamlingen tilraader en Afgift til Wiemedets Fremme, berved en Hindring kunne bortrybdes, som man hidtil har stødt paa.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at han ikke har tænkt sig, at der behøvedes nogen Petition for at give Commissionen Impuls til Sagens Fremme; kun forsaavidt en Petition kunde udtrykke Provindsernes Disposition til at bære den med den paatænkte Indretning forbundne Bekostning, kunde han finde en Petition hensigtsmæssig. Dog maatte han bemærke, at, hvis det virkelig skulde være Forsamlingens Ønske, at Bidstrup Hospital skulde endog gøres til en fælleds Opbevaringsanstalt for incurable Gale, vilde dette gjøre Petition mere fornøden, da Saadant, saavidt han, der ikke er i Besiddelse af fuldstændige Acter i Sagen, erindrer sig, er ganske udenfor den fra Regjeringens Side paatænkte Plan, ligesom han ogsaa for sin Deel antager, at dette i det mindste fra den oconomiske Side vilde være aldeles utilraadeligt, men at en hensigtsmæssig Forbedring af de i saa Henseende trufne Indretninger ved Hospitalerne eller og nye egne Indretninger til dette Wiemed vilde være langt mindre bekostelige.

Statsraad Stenfeldt bemærkede yderligere, at hans Forslag netop tilsigter, at Bidstrupgaard maatte blive det almindelige Bevaringssted for Affindige, ligesom dette formeentlig ogsaa maatte erkjendes at være det meest hensigtsværende.

J. Siderius stemte for, at Sagen ei udsættes, og anførte, at man i afskillige Communer, som ere ham bekjendte, og navnlig i Nykjøbing paa Falster, har megen Besvær af de nævnte Ulykkelige.

Amtmand Neergaard formeente, at der ikke var nogen Mangel i Henseende til at faae en temporair Banvittig hensat til Guur i en offentlig Anstalt, men at det vel maaskee kunde være ønskeligt, at der fandtes en Anstalt, hvori Affindige, de saakaldte Bindegale, af hvilke Slabe og Ulempe var at befrygte, kunne hensættes til Opbevaring. Saadanne Affindige bevares gjerne hist og her tildeels i private Huse og dertil bestemte særskilte Indretninger uden noget offentligt Tilsyn, og det er vel muligt, at deres Forfatning ofte ikke er den bedste. Da disse Banvittiges Antal vist ikke er meget stort, saa synes den første Bekostning ved Galehusets Indretning ikke at være Hovedvanskeligheden, men Udbedelsen af den daglige Udgift til saadanne Individuers Forpleining og Opbevaring vil for Almueklassen og Communerne være det Banvittigste, især da det kan formodes, at saadan daglig Bekostning vil blive byrdefuld. Alligevel fandt han, at Sagen egnede sig til Undersøgelse af en Committee.

Efterat Proponenten endnu engang havde insisteret paa, at Forslaget toges under Afgjørelse, som en Sag, der angik den lidende Menneskehed, vedtoges det med 60 Stemmer mod 4, at Sagen skulde afgives til en Committee, som blev bestemt at skulle bestaae af 3 Medlemmer, hvortil derpaa valgtes: Statsraad Stenfeldt med 45, Amtmand Neergaard med 34 og Justitsraad Povelsen med 16 Stemmer. Proprietair Lutein havde ligeledes 16 Stemmer, men da Justitsraad Povelsen er ældre end han, indtraadte den Første i Committeeen.

Assessor Ugreen-Ussing foretog derpaa et ham tilskillet Andragende fra Formæn-

dene for Høler-Corporationen samt fra Aldermændene for Urtekammerlauget, Bagerlauget og Skipperlauget i Kjøbenhavn, angaaende at det ved Lov maatte blive bestemt, at der for Fremtiden anbringes Mærker paa Smørkougstager til Betyggelse om disses Vægt og Identitet. Dette Andragende der er dateret den 20de September 1839, lyder saaledes:

„I forrige Aar indgave vi Underkrevne, tilligemed mange flere af Stadens Indvaanere, et allerunderdanigst Andragende, dateret 10de Juni 1837, til det Høitongelige danske Cancelli, sigtende til at faae afløst de Misbrug og Bedragerier, som finde Sted med Hensyn til Størrelsen og Vægten af de Kougstager, hvori Smør forhandles. Vi tillade os hermed at lade følge en Copi deraf, tilligemed de originale, dermed fulgte og sammenhæftede Bilag. Af det i Copi hermed følgende Svar i denne Sag af 18de April d. A. vil den høie Stænderforsamling erfare, at det Høitongelige danske Cancelli ikke fandt tilstrækkelig Grund til at andrage paa en Forandring i den bestaaende Lovgivning med Hensyn til den ommeldte Gjenstand; men da vi vedblivende føle de usfordeelige og skadebringende Følger af den nærværende Retstilstand i saa Henseende, og da vi nære den Formening, at mange af den høie Stænderforsamlings Medlemmer, som selv Producenter eller Handlende, dele Anskuelse med os, og at deres paa Erfaring og Sagkundskab grundede Stemme vil kunne bevirke, hvad vi ikke formaaede, saa vove vi herved at forestille Sagen for den høie Stænderforsamling, og bede, at den ved sin formaaende Indflydelse vil forsøge at bevirke den forønskede Forandring i Lovgivningen.“

Den i det nyankførte Andragende omhandlede Ansøgning til Cancelliet, der indeholder en fuldstændig Fremstilling af Sagens Gjenstand, og som Producenten ligeledes forelæste Forsamlingen, lyder saaledes:

„Vi Underkrevne, samtlige Borgere og Indbyggere i Kjøbenhavn, tillade os at henlede det Høitongelige Collegiums Opmærksomhed paa følgende Gjenstand, der er af ikke uvæsentlig Interesse for os og mange af vore Medborgere.

Forinden Placaten af 4de Septbr. 1829 udkom, kunde vi med Sikkerhed gjøre Indkjøb af Smør Halvtønde-, Fjerdinge- og Ottingeviss; thi vi kunde med nogenlunde Visshed vide, hvad Vægt Smørret havde, og hvormegret Træet veiede, men efter at Smørkougstagernes Justering ved bemeldte Placat er frigiven, saa er denne Sikkerhed ophørt. Det er vel ved denne Placat bestemt, at Kjøber og Sælger kunne forenes om den Thara, der for Træet skal beregnes; men vi vove at formene, at denne Bestemmelse ikke er billig, idet den giver Kjøberen aldeles i en bedragerisk Sælgers Bold; thi Sælgeren, som kender Træet, før Smørret kommer deri, veed dets Vægt, imedens Kjøberen er aldeles uvidende derom. Her er altsaa ei engang Spørgsmaal om en nogenlunde lige Hazard, men al Fordeelen er ligefrem paa den ene Partis Side, og at denne ofte benytter sig deraf til at bebrage den anden Part, derpaa have vi høvt altfor mange Exempler. Men ogsaa af en anden Aarsag er det kun til lidet Naade, at denne Bestemmelse er gjort; thi Sælgeren vil almindeligviis slet ikke indlade sig paa at svare til en bestemt Thara. Han sælger — siger han — sit Smør med den almindelige Thara, men han vil ikke finde sig i, at mærke sine Smørkougstager saaledes, at man siden, naar Smørret er forbrugt, kunde brage ham til Ansvar, om det maatte befindes, at Smørtræerne vare tungere. Naar man nu siden finder, at Smørtræerne veie mere, end den Thara, hvormed Handelen er sluttet, og man forlanger Godtgjørelse af Sælgeren, saa hedder det næsten altid (derpaa have vi mange Exempler), at de Smørtræer, man da forevises, ikke ere dem, hvori Smørret blev solgt; og hvorledes skal man da bevise Træernes Identitet? Det kan vel siges, at man kan lade være at handle med den Sælger, der ei vil mærke sine Træer saaledes, at han ei siden kan gjøre denne Exception, men dette Remedium kan kun benyttes af en velhavende Kjøber, der kan gjøre Indkjøb, naar der er Varer nok paa Markedet, og af hvem han vil, medens den fattige nødes til at købe deels der, hvor han faaer lidt Credit, deels til saadanne Lider, da kun enkelte Sælgere ere forsynede, og disse Sælgere ville da ikke finde sig i, at lade sig forestrive Bil-

kaar af den, som de ret vel veed er nødt til at kjøbe. Dette er især til ubodeligt Tab for de mindre formuende af Høfterne og Andre, som ere nødt til, om Efteraaret at være forsynede med et vist Quantum Smør.

Men Staten bør dog vist sørge for, at den Fattige ei aldeles nedtrykkes ved at gives i den mere formuende uredelige Sælgers Bøld. En Fjerding Smør veier sædvanlig 68 Pbd. Naar vi nu kjøbe en saadan Fjerding til Huusholdning eller videre Forhandling, saa tilstaaes os sædvanlig 12 Pbd. Thara og vi betale Sælgeren for 56 Pbd. Smør; men ofte finde vi, naar Smørret er brugt eller udtaget, at Træet veier 15 a 16 Pbd., ja stundom mere, og vi have saaledes maattet betale 3 a 4 Pbd. Træ som Smør, eller med andre Ord — vi have faaet 3 a 4 eller flere Pbd. Smør mindre end vi have betalt. Dette er af megen Betydning for den, som bruger meget Smør, være sig til Handel eller i store Huusholdninger; og det værste er, at det synes, som om Smørtræerne Nar for Nar blive bestandig tungere og tungere, hvilket da ei heller er at undre paa, thi 22, 24 a 26 p. pr. Pbd. er en god Betaling for Bøgetræ, og mangen Stoveier vilde maaskee i Tiden paa denne Maade see at affætte alt sit Brænde.

Der er nu intet Middel til med Sikkerhed at undgaae dette Bedrageri; thi strax ved Kjøbets Afslutning at strippe eller udtage Smørret af Foustagerne — lader sig ikke til nogen Aars tid gjøre, uden at Varerne tabe derved, og om Sommeren vilde Smørret som oftest aldeles bedæves ved en saadan Fremgangsmaade, og de fleste Sælgere tillade det ei heller. Smørtræernes Vægt eller den virkelige Thara er meget forskjellig, og Handels-Tharaen ligeledes. Løbsvæsenets Thara er efter Forordn. 1 Febr. 1797 § 363 paa $\frac{1}{2}$ Td. 20 Pbd., paa $\frac{1}{4}$ Td. 12 Pbd. Alle Sælgere tilstaae ikke lige Thara. Høstenerne give sædvanlig 20 Pbd. paa $\frac{1}{2}$ Td., 14 Pbd. paa $\frac{1}{3}$ Td. og 12 Pbd. paa $\frac{1}{4}$ Td. Høstboerne og Høstnerne give sædvanlig 24 Pbd. paa $\frac{1}{2}$ Td., 12 Pbd. paa $\frac{1}{4}$ Td. og 6 Pbd. paa $\frac{1}{8}$ Td. (det maa bemærkes, at Høstenerne ikke pleie at indføre Smør i $\frac{1}{8}$ Td. og at alene disse indføre det i $\frac{1}{8}$ Td.); men den virkelige Thara eller Træets Vægt er ofte 28

a 30 Pbd. paa $\frac{1}{2}$ Td. og 14 a 16 Pbd. paa $\frac{1}{4}$ Td. Foruden den Vei, som derved aabnes for Bedrageri, opstaaer derved Ubestemthed og Ulighed i Handelen, som vistnok er til Skade, især naar Smørret føres ud af Landet, og som forhindrer det danske Smørs Renommée som Handelsartikel.

Naar derimod en almindelig Thara eller Vægt af Træerne til Smørrets Nedlægning og disses Branding eller Justering igjen blev paabuden, da sikkedes Kjøberen for Bedrageri og i Tidens Længde vilde ogsaa Sælgerne — idetmindste de reelle — vinde derved; thi det danske Smør blev da en Handelsartikel, som man med mere Sikkerhed kunde indlade sig paa, og som derved vilde vinde en sikkrere Afsetning paa fremmede Markeder. De samme Principer, som tilraade Staten at indføre og overholde bestemt og justeret Maal og Vægt, de samme tale — saa synes os — ogsaa for, at der gives en lovbestemt Vægt og Thara for de Træer eller Foustager, der bruges til Emballage for saadanne Varer, der ei godt kunne veies i Nettovægt, navnlig for Smør; thi det kan libet nytte Kjøberen, at han paa en justeret Vægt faaer Visshed for, at den Fjerding med Smør, han kjøber, veier 68 Pbd., naar han slet ikke kan have den allerringeste Sikkerhed for, hvormeget af denne Vægt der er Smør, og hvormeget Træ. Træernes Størrelse, som forhen var Reglen for den tungne — og endnu er det for den frivillige — Justering, er af mindre Bigtighed; thi Smør sælges nu ene og alene efter Vægt, ei efter Udstrækning. Derfor det billiges, at Smørtræernes virkelige Vægt og Handels-Tharaen bestemmes, og at Træerne med Hensyn hertil skulle justeres, saa formene vi, at det ville være mest hensigtsmæssigt, at Vægt og Thara paa $\frac{1}{2}$ Td. blev bestemt til 24 Pbd., for $\frac{1}{3}$ Td. til 16 Pbd., for $\frac{1}{4}$ Td. til 12 Pbd. og for $\frac{1}{8}$ Td. til 6 Pbd.

Vi indsee imidlertid ret vel, at de Uordenet, som paa mange Steder fandt Sted ved den tungne Justering af Smørfoustager, og det næsten uoverkommelige Arbeide, som Justeringen, ordentlig foretagen, maatte volde Øvrigheden, vare vægtige Grunde til at motivere Lovgiveren til den ved Placat af 4de Septbr. 1829 skete Forandring; men vi tillade os at gjøre det Høiføngelige Collegium opmærksom paa, at alt

dette vel kunde undgaaes, og Handelens Lary i den her omhandlede Henseende dog iagttages. Det behøvedes kun at indskærpes Dvirigheden, at have Tilsyn med, at Ingen befattede sig med Bødkerhaandværket, uden at være forsynet med et, Dvirigheden foreviist og af den approberet Brændejern, der vel rettest burde antyde hans Navn og Provindsen. Med dette skulde han under Straf af Mulct mærke ethvert Smørtræ, som udgik fra hans Værksted, ansvarlig for, at det holdt sin bestemte Vægt, eller — i andet Fald — at dets Vægt deri var indebrændt. Under samme Straf skulde dernæst ogsaa Smørproducenten være forpligtet at mærke ethvert Træ, hvori han solgte Smør, med et Brændejern, indeholdende de første Bogstaver af hans Navn og Eiendom eller By. Naar disse Mærker bleve satte paa begge Bunde, og et Par Steder paa Staverne, saa vilde de være tilstrækkelige til at bevise enhver Fjerdings Iveritet, og enhver Kjøber kunde da med Tryghed stole paa, at kunne faae Regres til den Sælger, der havde givet ham mere Emballage-Vægt, end den Thara, det maatte behage Lovgiveren at bestemme som almindelig Regel.

Endskjøndt det af det Døenansførte sees, at vi antage en bestemt almindelig Smørthara for faare gavnlig, og flere Grunde, som det Høifongelige Collegium vistnok selv bedre indseer, tale for det Samme, saa formene vi dog, at, om Lovgiveren ikke skulde finde en saadan Bestemmelse tilraadelig, saa vilde dog, selv uden denne, Smørtræernes blotte Brænding eller Mærkning af Bødker og Producent være meget ønskelig; thi derved, og alene derved, kunne Kjøberne sættes i Stand til at sikke sig for Bedrageri af Sælgerne, eller til at hente Regres hos disse derfor, naar de, efter den nu gjeldende Bestemmelse, forenes om en vis Thara paa Smørtræet. For Kjøberen kunde det egentlig være ligegyldigt, hvad Thara der bestemtes som og, hvad Størrelse Smørkougterne havde,

naar kun idetmindste Tharaen kunde sees ved Handelens Indgaaelse, eller man i alt Fald ved Kougtagernes Mærke var sikket Regres i sin Tid mod Sælgeren, som havde opgivet Tharaen urigtigt.

Sluttelig lade vi følge at Andragende fra en stor Deel, næsten alle de hollandske Skippers, som forhandle Smør heri Byen, af hvilket Høigunstigt vil erfares, at det ogsaa er disse, som Sælgere af det meste Smør, Hollsten producerer, af Vigtighed, at den ansøgte Forholdsregel maatte blive truffen.

Vi vove paa disse Grunde underdanigst at andrage for det Høifongelige Collegium: om det maatte finde Anledning til, allерunderdanigst at andrage for Hans Majestæt om:

„at det maatte blive lovbefæstet, at alle Kougtagere, hvori Smør forhandles her i Landet, skulde under Mulct være brændte enten af Dvirigheden eller i alt Fald af Bødkeren med et for hver Jurisdiction eller hver Provinds — og derhos tillige for hver Bødker, saavidt muligt, noget forskjelligt Mærke, og at det paa hver Kougtag, som ikke havde en efter dens Størrelse lovbefæstet Vægt, derved tillige skulde bemærkes, hvad Vægt denne maatte have, samt at ogsaa Smørproducenten skulde forpligtes til at forsyne ethvert Træ, hvori han forhandlede Smør, med sit Mærke, Alt saavel paa begge Bundene, som paa Siden.“

(Fortættelsen følger.)

☞ Ifølge Meddelelse fra Præsidenten i de hollandske Provindsstænders Forsamling vilde Suppleanterne for Distrikternes Forsamling, saavel som de Deputerede og Suppleanterne for Rorresjælland, kunne erholde den hollandske Stænderløn uden Betaling, naar de bestille den paa vedkommende Postcomptoirer.

Abonnement modtages i Kjøbenhavn paa det Berlingske Comptoir, og i Provindserne paa de kongelige Postcomptoirer.

Kjøbenhavn og Noesfild. Trykt og forlagt af Brodrene Berling.

Ottende Møde.

(Fortsættelse).

Bed at forelægge dette Andragende oplyste Udsesfor Ugreen-Udsing, at den til det Kong danske Cancellie under 10de Juni f. A. indgivne Ansøgning var understrevet af Aldermændene for 50 af Hovedstadens Handels- og Haandværkslaug, af Formændene for forskjellige Corporationer, af 17 af Hovedstadens betydeligste Grosserere, samt af endnu nogle andre Næringsdrivende, og at 26 Skipper fra Holsteen havde understrevet den Begjæring, som omtales i Supplikanternes Andragende til Cancelliet. Egelebes oplyste han, at Formændene for Høercorporationen under 2 Septbr. f. A. havde tilskrevet Grosserer-Societetets Committee og anmodet samme om at medunderstytte det ovennævnte Andragende, og i denne Skrivelse ubtrykkelig gjort opmærksom paa, at det ingenlunde er nogen Indskrænkning i fri Handel og Wandel, som de ønske, men kun Forebyggelse af Bedrageri, da, efter deres Forslag, enhver Producent har Frihed til at nedlægge sit Smør i hvilke Foustager og saa tunge, som han finder for godt, blot han paa Træet bemærker dets Vægt og sætter sit Mærke, for at den eventuelle Kjøber kan vide, hvem han har at holde sig til, om Vægtangivelsen er urigtig. Det var endvidere i denne Skrivelse bemærket, at det ikke lader sig tænke, at Kjøberen skulde kunne søge at tilvende sig ulovlig Fordeel ved at udtage en eller flere af de umærkede Staver eller Bundstykker, og indsætte tungere; thi vel er det tænkeligt, at et lignende Bedrageri forhen, da Dvirigheden stemplede de nye Smørfoustager, kunde finde Sted af Producenten, efter Stemplingen, idet man da kunde forbytte de stemplede eller ustemplede Staver eller Bundstykker, skjøndt det formeentligen vilde være meget vanskeligt for en Bødker at indpasse andre Staver eller Bundstykker i en allerede færdig Smørfoustage, saa at det maa betvivles, at det dermed forbundne Arbejde vilde belønne sig ved den ubetydelige Gevinst

paa Tharaen, som dette Bedrageri kunde forhjælpe til, selv ei for den, der selv holder Bødker, og har en betydelig Mængde Foustager til at nedpasse i, men derimod lader dette sig ikke gjøre med en allerede brugt Foustage eller er idetmindste forbundet med større Vanskelighed, end at denne kan betales eller overveies af den ubetydelige Fordeel, som derved kan indvindes. Naar der nemlig har været Smør i Træet, saa indsuger dette saameget af Fittigheden, at Bødkeren ikke godt kan arbejde deri, idetmindste ikke saaledes, som det skulde være, naar der i en brugt Foustage skulde indsættes en anden Stave eller et nyt Bundstykke, og at tilpasse eller tilstrøge dette, vilde koste mere, end Bedrageriet kunde taale at bære, naar det skulde aflaste Fordeel. Det nye Træ kunde derhos ikke faae Udseende, liget det gamle, uden at man atter deri nedpakkede Smør, hvilket ikke kunde betale sig, og da Kjøberne sjeldent eller aldrig selv holder Bødker, saa skulde han til dette Bedrageri henvende sig til en Trebiesmand, men denne vilde neppe række Haand til et saadant Bedrageri, uden at faae dette Arbejde usædvanligt godt betalt, hvilket den Gevinst, der kunde være paa nogle Punds Thara, ikke kunde bære. Hertil kommer endnu, som den væsentligste Sikkerhed for, at Kjøberen ei kunde tænke paa Sligt, at ingen Sælger, der vidste sig fri for urigtig Stempling, godvillig vilde lade sig bebrage paa denne Maade, og at Kjøberen altsaa maatte sagsøge ham i den Anledning, hvorved Sagen vilde blive kundbar, og Bedrageren, om han end første Gang gif af med Seieren, neppe i en saadan Sag oftere vilde fremstille sig i Retten. Denne Skrivelse var ledsaget af en Erklæring fra Aldermændene for Bødkerlauget og endnu en anden Bødkermester i Kjøbenhavn, om at brugte Smørfoustager ikke vilde kunne gøres tungere ved at indsætte andre Staver og Bundstykker i dem, uden at dette vil kunne skjælnes, samt at, om sliq Forvanskning end var mulig, vanskelig Noget dervpaa vilde indlade sig, da den ubetydelige Thara,

han derved vilde vinde, neppe vilde kunne betale Omkostningerne ved Forandringen.

Grosserer-Societetets Committee havde derpaa under 9 October f. A. tilfilleet Formændene for Høkercorporationen en Sjenpart af en Erklæring, som Committeeen under 5 Januar 1829 angaaende den omhandlede Sjenstand havde afgivet til Kjøbenhavns Magistrat (da der nemlig var Spørgsmaal, om Dphøvelsen af Smør-Foustageres Justering) hvortil Committeeen i Et og Alt maatte henholde sig, idet den dog, forsaavidt som en Sikkerhed eller Betyggelse for Kjøbenhavns Smørhandlere burde udfindes, foreslog, at Herregaardene i Provindserne saavel som Kjøbmændene i Provindsstæderne, der neblægge Smør i Foustager, maatte blive tilholdt at indbrænde deres Mærke paa Smør-foustagerne, hvorefter den sædvanligen antagne Mellemmand, Skipperen, maatte være ansvarlig for Netto-Vægten, imod Regres til Vedkommende for de Misligheder, der maatte findes. I den nybnævnte Erklæring havde Committeeen, ved iøvrigt at tiltræde Dphøvelsen af Justeringen, og ved at bemærke, at det letter Affætningen af Smørret, naar Foustagerens Størrelse overlades Producenten, tilføiet, at Vissheden om den angivne Thara maa ansees magtpaaliggende for Kjøberne, og at denne Visshed formeentlig vilde kunne opnaaes, naar det paalægges Producenten at paabrænde Foustagerne sit Stempel og Bomærke paa Bundene og en af Staverne, hvorved Tharaen maa paabrændes. Committeeen yttrede derhos, at det er en Selvfølge, at Producenten ikke blot bør staae til Ansvar for Rigtigheden af den opgivne Thara-Vægt og give Erstatning, naar samme findes urigtig, men at han formeentlig ogsaa i dette Tilfælde bør belægges med en særlig Straf, og havde endeligen tilføiet, at det dog, efter Committeeens Formening, vilde være uhensigtsmæssigt at give den nævnte Ansvarlighed en altsfor stor Udstrækning, og at den derfor uden tvivl burde modificeres saaledes, at alene første Kjøber i denne Henseende har Regres til Producenten, saalænge Varene forblive i hans Bærg, hvorimod enhver af de senere Kjøbere maa holde sig til sin Sælger. Efterat Andragendet, ledsaget med disse Erklæringer, var indsendt til Cancelliet, svarede dette

Collegium under 5 April d. A., at Samme efter Omstændighederne ikke fandt tilstrækkelig Grund til at andrage paa Dphøvelsen af eller Forandring i de ved Plac. af 4 Septbr. 1829 i denne Henseende foretagne Bestemmelser.

Udseesfor Udasing bemærkede endvidere, at det, som Andragerne nærmest ønskede, ikke er nogen Dphøvelse eller Forandring af Plac. af 4 Septbr. 1829. Forsaavidt denne Anordning aflaffer den tidligere befalede Justering ved Dvirigheden af Smør-foustagerne og derhos tillader enhver Smørproducent at give disse Foustager hvilken Størrelse og Vægt, han lyfter, er Anordningen vistnok meget hensigtsmæssig, og Taleren kunde for sit Vedkommende ikke ville understytte et Andragende, som gik ud paa Dphøvelsen heraf. Hvad Andragerne ønskede, er kun, at de paa en hvilken som helst Maade kunne erholde Betyggelse for, at Smørtræet ikke har en større Vægt, end Sælgeren angiver, hvilket det paa den Tid, da Kjøbet foregaaer, er umuligt for Kjøbereren at forsikre sig om, hvorfor han i den Henseende alene kan stole paa, hvad Sælgeren opgiver. Da nu den nybnævnte Placat udtrykkeligen tilføier, at naar Handel om Smør sluttes efter de hidtil brugelige Tønder, Halvtønder Fjerdingen eller Ottingen, skal Sælgeren indestaae for, at Foustagen indeholder den dertil svarende Vægt af reent Smør, nemlig 1 Tønde 14 Epd. og de øvrige Foustager i Forhold dertil resp. 7 Epd., 3½ Epd. og 1 Epd. 12 Pd., saa gaaer Andragendet egentligt kun ud paa at sikre Dvirholdelsen af denne Lovbestemmelse, der under de nærværende Forhold maa antages at være saa godt som orkesløs, eftersom Kjøbereren ikke feer sig istand til at bevise Identiteten af Smørtræerne, og altsaa heller ikke kan godtgjøre, at den af Sælgerne opgivne Vægt af Træerne har været langt under det Virkelige, i hvilken Henseende Taleren bemærkede, at det var ham bekjendt, at flere Sager af denne Art havde været for Retten, men at det havde været Smørkøberne umuligt at godtgjøre Identiteten af Foustagerne, som Sælgeren benægtede. Da det nu i sig selv er et skammeligt Bedrageri, der saaledes begaaes, og Taleren maatte ansee det muligt, at samme paa en eller anden Maade, uden at det bliver Smørproducenterne til Besvær, maatte kunne forhindres, saa anbefalede han Sagen paa det

Bedste til Forsamlingens Overbeieelse, idet han endnu tilføiede, at man i ethvert Fald maatte ønske, at den kongelige Commissarius vilde oplyse Forsamlingen om de Grunde, paa hvilke Cancelliet ikke havde troet at kunne foretage Noget ved Sagen, for at hans Committenter, hvis Forsamlingen imod Formodning ikke skulde antage sig Sagen, af Stænder-Lidenden kunde erfare, hvad der herfor var til Hinder, hvilket ikke kunde sees af Cancelliets Svarskrivelse, der efter hans Formening, med Hensyn saavel til Antallet og Bøgten af de Ansøgende, som ifølge Gjenstandens Vigtighed og de Andragendet ledsagende Erklæringer, vel kunde have egnet sig til et noget mere motiveret Svar end det, for Concipisten vistnok føieligste, men for de Bedkommende lidet fyldestgjørende, at der est er Omstændighederne ikke findes Anledning til at indlade sig paa Sagen.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at Cancelliet netop i sin Skrivelse til Magistraten af 5 April 1838 meget udførligen havde udviklet de Grunde, hvorfor samme ikke fandt nogen offentlig Foranstaltning tilraadelig i Anledning af det ommeldte Andragende, der dog tildeels var understøttet af Magistraten. Denne Dyrighed havde imidlertid fundet det uforsømt at meddele Andragerne den hele Udvikling. Karsagen hvorfor Cancelliet, som meldt, ikke troede at burde indlade sig paa det Ansøgte, laae deri, at man antog, at saavel den Foranstaltning, hvorpaa Andragendet gik ud, som den af Grosserer-Societetet i sin Tid foreslaaede, og nu af Magistraten anbefalede, vilde være generende for Bedkommende, uden dog at kunne føre til Maalet. Navnlig efter Andragerens Ønske at foreskrive Smørfoustagerens Indbrænding af Bødkeren, maatte man ansee for et aldeles utjenligt Middel til Betyggelse, da Regres hos dem kun med særdeles Sansselighed og Midtøstighed kunde erholdes, og de mulig end ikke endda vare vederhøftige. Det maa herved erindres, at ikke alle Smørfoustagerne forarbeides enten af Bødkere, der have Borgerkab i Kjøbstæderne eller Bevilling som Landhaandværkere, men at de større Smørproducenter for størstedelen holde egne Bødkere, der kunne betragtes som deres Tjenestefolk, og altsaa ikke behøve Bevilling. Men selv Foustagerens Mærkning

af Smørproducenterne vilde ikke let lede til nogen siffer Regres, da Bedkommende kunde have flere Indsigelser, grundede enten paa mulige Forfalskninger eller paa den forsøgede Bøgt, Træet kunde have faaet ved at indsuge Sagen. Naar derhos, efter hvad Grosserer-Societetet i sin Tid havde foreslaaet, kun den første Kjøber skulde have Søgemaal mod Producenten, og siden Enhver holde sig til sin nærmeste Salger, saa vilde dette deels gjøre Søgmaalet misligt og vanskeligt, deels bebyrde alle Mellempersoner med et ubilligt Ansvar. Men paa den anden Side maatte man dog erkjende, at der var Meget der talte mod en større Udstrækning af Søgmaalet. Derhos holdt Cancelliet for, at Diemebet idetmindste ligesaa fuldkomment kunde opnaaes derved, at de Handlende indbyrdes vebtoge i deres Smørkøb at paasee, at Foustagerne paa den attraaede Raade vare mærkede, da ubentviol især de større Smørproducenter vilde søge at gjøre Ufsætningen saa let som mulig ved at indrette sig efter, hvad et stort Antal Kjøbere saaledes attraaede. Vel vilde de Sansseligheder, som der vilde møde ved at begrunde et Søgmaal paa hlint Mærke, ikke bortfjernes derved, at det blev en privat Indretning, men just formevelst Indretningens Ufuldkommenhed egnede den sig mere til Gjenstand for privat Forsorg, hvorved der vel og efterhaanden kunde findes Midler til at modvirke de Elusioner, der maatte paafindes, end til en offentlig og tvingende Foranstaltning.

Proprietair Meergard yttrede, at forsaavidt der i Andragendet hentydes til, at den foreslaaede Brænding af Smørfoustager skulde være under Dyrighedens Doertilsyn, da har Erfaringen lært, at dette Arbeide er aldeles uoverkommeligt for Rettens Betjente. Dette var, som bekjendt, Karsagen, hvorfor den forhen befalede Justering af Smørræerne ved Plac. 4 Septbr. 1829 blev hævet. Det kan altsaa ingenlunde være hensigtsbarende at petitionere om, at der nu igjen skulde paalægges disse Embedsmand et Arbeide, der ved den tiltagende Smørproduction nu endog er forsøgt. Naar der menes, at der kunde paalægges Bødkeren at forsyne Smørræerne med et Mærke, da vilde en saadan Bestemmelse aldeles ikke være

tilraadelig. Bødkerne ere enten unge ugifte Karle, der tjene paa de større Gaarde, og ere følgelig i en til deres Husbonde aldeles afhængig Stilling, eller ogsaa ere de bosatte Mænd i Kjøbstæderne og Landsbyerne, der til Alle og Enhver afhænde deres Arbejde stykvis. De Første vilde det vist ikke være passende at paalægge en Control med det Arbejde, som de ere nødsagede til at gjøre paa den Maade og af den Beskaffenhed, som deres Principal forlanger det; de Sidste kan man vist ikke paabyrde Ansvar for deres til alle Rennefter solgte Foustager, som, efterat de ere udgaaede fra dem, paa mange Maader kunne være Forsalfning undergivne, endog om de vare forsynede med et eller flere Brænder. Nogen mere Rimelighed kunde efter Valerens Mening den Forbring have, at Producenterne skulde forsyne Smørræerne med et Mærke. Men herved bør dog bemærkes, at en saadan Forpligtelse neppe med Billighed eller Nytte kunde paalægges alle Smørproducenter. Boelsmanden, Bonden og overhovedet den mindre Ugerbruger, hvis Dvægbesætning ei overstiger en Snees Stykker, kunde man dog nok ikke paabyrde den Bekostning og de Byrder, som ere forbundne med et Brænderjærns Anskaffelse og Træernes Brænding. Mærket maatte jo desuden, hvis det skulde være til mindste Nytte, indeholde ikke alene Producentens Navn, men ogsaa Byens, Sognets og Herredets Navn; det vilde altsaa blive meget for stort ja endog ubrugeligt til Bestemmelsen. En stor Deel af det Smør, som sælges i Foustager, vilde altsaa ikke kunne mærkes og den intendere Nytte af denne Bestemmelse for en stor Deel bortfalde. Hvad de større Producenter angaar, da er det en bekendt Sag, at de fleste af disse finde det stemmende med deres Interesse at mærke deres Smørræer; men naar Valen er om at gjøre det til Pligt for dem, saa møder den Hovedvanskelighed, hvorpaa saa mange af den Slags Lovbestemmelser strande, at det ikke sees, hvorledes en nøiagtig Udførelse af Lovbudet kan controlleres. Kunde nu, som Valeren troede at have viist, ikke alle Foustager mærkes, da kan jo Enhver, der har den skammelige Hensigt at bedrage, affætte sit Gods under Andres Navn og de sædvanlige Clusjoner ville da ikke ubeslve. I hvor meget og

inderlig Valeren derfor endog ønskede, at alle Bedragerier kunde banlyses af vor Handel, saa maatte han dog, medmindre han under Sagens Forhandling skulde blive bedre underrettet, stemme imod, at Forsamlingen spilder sin kostbare Tid paa en Sag, der ikke kan føre til et tilfredsstillende Resultat.

Proprietair Lüderss yttrede dernæst, at det Foreslaaede vilde blive et Lovbud, som aldrig kunde overholdes. For Sligt maatte man vogte sig. Smørræet er en Emballage. Naar Kjøbmanden skulde paa alle sine Kæreballer anbringe sit Navn, for at vise, hvem der havde emballeret dem, vilde dette føre til mange Uleiligheder uden Nytte, da Mange have eens Navn. Ligefaa med Smørræerne. Efter hans Mening var det bedst at overlade til Kjøber og Sælger, hvorledes de vilde forenes. Formodentlig sker det meste Underløb paa de Smørræer, som føres ved Skipperne til Kjøbenhavn, altsaa kan Skipperen jo selv mærke Træerne og Kjøberen lade sig af ham meddele et Deviis, hvormange Pund Thara der skal være, for, om der skulde befindes mere, Kjøberen da kunde have sin Regres til Skipperen.

Kammerherre Castenschiold bemærkede, at i Almindelighed anvendes af de større Smørproducenter nye Hjerdinge og Halvtønder. Om nu disse end forsynedes med Stempel, vilde dette dog ikke føre til nogen fremtidig Sikkerhed; thi disse Smørræer kunne blive solgte til og anvendte af Andre, og den, hvis Navn stod paa Smørræet, kunde da drages til Ansvar for en Hjerding eller Halvtønde, hvis Smør ikke var hans. Valeren stemte derfor imod en Committees Nedsættelse.

Justitsraad Friis stemte ligeledes imod en Committee, idet han bemærkede, at Producenten aldeles ikke kan svare til Smørræet og dets Vægt, da Smørræet altid sminder, og Bødkerne desuden ikke formaae at gjøre Træerne efter et aldeles bestemt Maal.

Kammerjunkeren Bentzen tiltraadte ligeledes den Mening, at Producenten ei kan være ansvarlig for Vægten, dels fordi det staaer i Enhvers Magt at lade eftergjøre et lignende Stempel, og dels fordi Træet indsluger Smør, og selv efter Stripning vilde Træets Vægt ei tilfælde kunne bestemmes.

Udfesfor Ugreen-Udfing maatte vel indrømme, at denne Sags Ordning kunde have sine eiendommelige Banskkeligheder, ligesom han ikke ganske turde modsigte Rigtigheden af det, der fra flere Sider, og navnlig af den Kongelige Commissarius og Proprietair Neergaard, var anført imod Forslaget. Imidlertid indeholdt det Paaklagede et saa sammelig Bedrageri, at han ikke kunde Andet end ønske, at der maatte kunne gøres Noget for at faae samme forhindret for Fremtiden. Valeren havde, ved at forelægge dette Andragende, taget særdeles Hensyn til, at ikke blot Høkerkorporationen og Oidermændene for de fleste Haandværks- og Handelslaug i Kjøbenhavn havde underskrevet Begjæringen til Cancelliet, men at dette var fleet af en stor Mængde af Hovedstadsens meest ansete Grosserere, og deriblandt flere, om hvem det var ham bekendt, at de drive en meget betydelig Handel med Smør, og som saaledes baade længe maatte have følt Virkningerne af dette Bedrageri, og tillige maatte antages at være i Stand til at bedømme, om Forslaget lod sig realisere, og at hiin Begjæring derhos var bleven understøttet af Grosserer-Societetets Committee, og som den Kongelige Commissarius nu havde oplyst, tildeels ogsaa af Kjøbenhavns Magistrat. Den naturligste Maade, hvorpaa Sagen uden Kongens Hjælp kunde ordnes, var vistnok den, at Kjøber og Sælger imellem sig enedes om de fornødne Midler til indbyrdes at betrygge sig om Foustagerens Identitet, og Valeren havde heller ikke undladt at gjøre dem af Andragerne, som personligt havde henvendt sig til ham om denne Sag, opmærksom herpaa, idet han antog, at dette kunde skee paa den Maade, at der strax ved Smørrets Indkjøb af Skipperen anbragtes et Mærke paa Foustagerne, f. Ex. et Segl paa samme, der kunde betrygge for Identiteten af Foustagerne; men de Vedkommende havde stedse mødt ham med den Indvending, at dette ikke lod sig udføre, da Skipperen ikke vilde forstaae sig hertil, eftersom han i saa Fald kom til at indfaae Kjøberens for Dørvægten paa Træet, uden at have nogen Regres til den, af hvem han igjen havde modtaget Samme. Naar det nu virkelig var Tilfældet, at Sagen ikke paa saadan Maade lod sig ordne, var det dog vistnok ønskeligt, om der

fra Kongens Side kunde gøres Noget til at forhindre hiint lumpne Bedrageri, og Valeren maatte derfor vedblive det Ønske, at ibetmindste en Committee maatte blive nedsat for at tage denne Sag under Overveielse.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at det vistnok var med god Hæse, at Proponenten lagde mindre Vægt paa de mange Oidermænd og Formænd for Corporationerne, som havde underskrevet Andragendet; thi da dette aldeles ikke vedkommer de respective Laugs- eller Corporationers Interesse, saa kunne de blot betragtes som enkelte Individuer, der kun i Egenkab af Smørforbrugere kunne have Interesse i Sagen, og isvrigt ikke kunne formodes at have noget synderligt Bekjendtskab med Smørhandelen. Vigtigere ere vistnok de Underkrifter, som afvillige agtede Grosserere have givet Andragendet, og disses Vægt forstærkes endog ved Andragender, der ogsaa fra betydende Provinzialkjøbmænd ere indkomne om Foranstaltning til at forebygge de under Spørgsmaal værende Misligheder i Smørhandelen. Men Cancelliet maatte dog i den Overbeviisning, at de foreslaaede Midler ei kunde tjene til at afsørge den paaklagede Ulempe, men at den i det mindste ligesaa godt kunde afhjælpes ved Midler, der stode i de private Vedkommendes Magt, finde sig ubesøiet til at anbrage paa nogen saadan Foranstaltning. Hvad det paaheraabte Andragende fra flere hollsteenske Skipper angaaer, saa kan Commissarius ikke tillægge det nogen Vægt. Thi det begribes let, at disse, ved at yttre sig for en Foranstaltning til Forebyggelse af den paaanbede for store Thara, have villet fravælke sig de Klager og den Utilfredshed, som jævnlig er mødt dem fra Kjøbernes Side. Da der isvrigt i Hertugdømmene albrig har været paaibudt noget Slags Justering, saa er det saa meget mindre at formode, at en Foranstaltning som den omventilerede der vilde være at bevirke. Andragerne synes imidlertid netop særlig at have havt ogsaa de hollsteenske Skipper for Die, idet de have foreslaaet en vis Thara paa $\frac{1}{3}$ Ad., hvilket Slags Foustager, efter hvad de tillige anføre, kun er i Brug i Hertugdømmene. Endnu maatte Commissarius bemærke, at det med Hensyn til de særdeles Banskkeligheder, som vilde være forbundne med den omventilerede

Foranstaltning for dem, der kun afsætte i mindre Partier, var paatænkt, at den i al Fald skulde indskrænkes til Housfager paa idetmindste $\frac{1}{4}$ Dd.

Kammerjunker Scavenius bemærkede, at, kunde end ikke Staver udtages af Træerne, saa kunde dog Bundene udtages, og altsaa ogsaa Bøgten derved forfaldes og ikke svare til det, der paa Staverne var antegnet.

Proprietair Lüders bemærkede yderligere, at han af Erfaring vidste, hvorlidet Producenten bestemt kan angive Tharaen. En Bødler havde nemlig gjort Halvtønder a 22 Pd., nogle af ungt fast Træ og nogle af ældre poreust Træ; Halvtønderne af det unge grønne Træ bleve ei tungere, da de ei slugte Lagen, derimod bleve Halvtønderne af det grønne poreuse Træ, 26 a 27 Pd. vægtige.

Grosserer Knudtzon antog, at ingen af Parterne vilde blive fornærmet ved Stripning af Smørret, naar det iagttoges, som pleier at skee med det Smør, der modtages af Admiralitetet, at nemlig tvende Hjerdinge udtages af det hele Parti, den ene af Kjøber, og den anden af Sælger, af hvilke Housfager tilsammenlagte Bøgt en Middel-Thara udregnes.

Den Kongelige Commissarius bemærkede herved, at denne Fremgangsmaade vel kunde benyttes ved større, men ikke ved mindre Partier.

Da det derefter blev sat under Afstemning, om en Committee skulde nedsættes over denne Sag, blev Spørgsmaalet besvaret benægtende med 48 Nei imod 17 Ja.

Niende Møde den 5te October.

65 Medlemmer vare tilstede.

Statsraad Stenfeldt foredrog et Forslag om en Revision og Forandring af Fattigvæsens-Lovgivningen, efter forud at have bemærket, at, skjøndt han ikke tiltroede samme saadanne Fortrin, at det kunde siges at indeholde noget Nyt, saa var han dog, da han havde bestræbt sig for, deels af egen Erfaring, deels ved at sætte sig i Forbindelse med flere Sagkyndige, at samle de Resultater og Momenter, som Forslaget bestod af, overbevist om, at det turde foranledige Forsamlingen til en nøiere Drøftelse af denne vigtige Gjenstand.

Forslaget selv lyder saaledes:

„Klagerne over det Trykkende i den paaligende aarlige Fattigskat, over den stedse tiltagende Forøgelse af Antallet af de Personer, som nyde Understøttelse, ere almindelige, og mange ere de Forslag, som Tid efter anden ere gjorte deels til at forebygge Fattigdom, deels til Forandringer i den gjældende Fattigelovgivning, hvorved endeel af de paaanførte Ufuldkommenheder formenes at kunne afhjælpes. Det egner sig derfor upaatvileligen til en Gjenstand for nøie Prøvelse, om og hvorvidt Klagerne ere grundede, og i saa Tilfælde hvilke Midler maatte være de mest hensigtsmæssige til at ordne Fattigvæsenet paa en bedre Fod.

Det er denne Sag, paa hvilken jeg tillader mig herved at henlede den ærede Forsamlings Opmærksomhed, og at bede den gjøre Samme til Gjenstand for en nøiere Prøvelse.

Det maa ansees afgjort, at Totalsummen af de tvungne Bidrag, der ydes til Fattigvæsenet, i det sidste Decennium ei er forøget ganske ubetydeligt.

Fattigskatten udgjorde:

for Kjøbstæderne i 1827 .	71,665 Rbd Solv.
og i 1835	99,833 - -
for Landet i 1827	214,878 - -
og i 1835	275,875 - -

Det er iøvrigt ei i det samme Forhold, at Staten er forøget paa de forskjellige Steder; paa enkelte Steder er den endog bleven formindsket, og paa andre er den bleven uforandret. At Fattigskatten i Kjøbenhavn især siden 1827 er betydeligen bleven forhøiet, er bekjendt, men foruden at de almindelige Grunde dertil maae søges i de samme Omstændigheder, som i de øvrige Dele af Landet, hidrører Forhøielsen tillige af flere specielle og locale Aarsager, der ei kunne komme i Betragtning ved denne almindelige Undersegelse. Ifølge de Oplysninger, jeg har været istand til at erhverve, er der neppe nogen Anledning til at antage, at tiltagende Armod i Landet kan ansees som Hovedaarsagen til Fattigskattens Forøgelse, hvorimod jeg antager, at foruden enkelte Omstændigheder, der ei have været aldeles uden Indflydelse derpaa, saasom Folkemængdens Tilvært, Antallet af uøgte Børn i enkelte Distrikter m. m., maa Grunden fornemmelig søges deels deri, at, skjøndt Antallet

af egentlig Fattige ei er tiltaget, dog efterhaanden flere Personer nyde Understøttelse paa Grund af den Afgang, Lovgivningen hjemler dem dertil, deels og i Særdeleshed i de Forbedringer, man overalt har søgt at indføre ved Fattigforsørgelsen, svarende baade til den i Lovgivningen udtalte Aand, og til hvad der i saa Henseende i andre Lande er blevet foranstaltet. Uagtet Fattigtakten og Fattigforsørgelsen saaledes ei kan siges at være forøget paa en foruroligende Maade, saa føles dog almindeligen, at denne Skat allerede er betydelig, i Særdeleshed i Forhold til de øvrige Communalafgifter. Og da der ei høves nogen Garanti for at der kan sættes Grænser for Forhøielsen, men tværtimod andre Landes Exempler opvække Frygt for, at Fattigforsørgelsen i høi Grad skal angribe de Velhavendes og Bindfribeliges Formue, saa er det naturligt, at man med en vis Vængsteligbed seer hen til denne vigtige Bestyrelsesgreen.

Det er egentlig Systemet, der ligger til Grund for vor nyere Fattiglovgivning, dets Udførelse i sin fulde Udstrækning, og de mange dermed i Forbindelse staaende Bestemmelser og Foranstaltninger, som give Anledning til Klager og til Frygt for Fremtiden. Og om end enkelte Forandringer i det Bestaaende foretages, uden at det nuværende System i sin fulde Udstrækning frasaltes, vilde det efter min Overbeviisning ikkun være Palliativer, hvorved det Onde ei angribes ved Roden.

Ifølge den ældre Fattiglovgivning fandt vel et Slags tvungent Fattigbidrag Sted, men Understøttelserne vare mere en Almisse end en vedvarende paa faste Regler bygget Forsørgelse; man gav, hvad man havde, ubekymret, om det i det Hele var tilstrækkeligt til at afhjælpe Trængsen, overladende iøvrigt de Trængende til deres Skjæbne og Privates Godgjørenhed. Efter det System, hvorpaa den nyere Lovgivning er bygget, har derimod det Offentlige paataget sig at afhjælpe al Træng, og tildeels at forebygge samme. Det er gjort til Pligt for enhver Commune, uanset om dens Ene dertil er tilstrækkelig eller ikke, at sørge for enhver Trængende, som efter Loven skal anses at høre til samme, og enhver Trængende har erhvervet en fuldkommen Ret til Understøttelse. Det overla-

des til enhver Communes Fattigbestyrelse, at afgjøre, hvilke de Trængende ere, som skulle have Forbring paa Understøttelse, hvormeget de skulle nyde, og hvormeget Indvaanerne skulle bidrage til Forsørgelsen. Vel er i Anordningerne opgivet endeel af de Betingelser, under hvilke en Person kan anses trængende til Understøttelse, men der mangle ikke desmindre saa faste Regler, at der jo er overladt Meget til Vilkaarlighed og Vedkommendes individuelle Anskuelser. Fattigforsørgelsen er desuden, foruden at være en offentlig Velgjørenheds-Indretning, i flere Henseender gaaet over til at være tillige en Politi-Institution, hvorved man vil forebygge Vagtgængereri og Vediggang og Anledning til Forbrydelser.

Man bør ei misfjende de menneskekærlige og christelige Grundsætninger, hvorpaa det anførte System er bygget, men Erfaringen har desværre baade her og i alle de Lande, hvor det er indført, viist, at det tilsigtede velgjørende Maal ei kan opnaaes, men at Systemet tværtimod fører fra samme.

Det Offentlige har paataget sig en Forpligtelse, som det gi er istand til at opfylde; Alles Træng kan ikke afhjælpedes af det Offentlige, og man maa derfor indskrænke sig til en Deel af de Trængende, og selv disse nyde som oftest kun usfuldkommen Hjælp. Altsaa i Virkeligheden gaaer Understøttelsen meget ofte over til at være blot Almisse. Da denne ydes ved tvungne Bidrag, hvorover ei den Ydende men Bestyrelsen disponerer, saa svækkes derved Indvaanernes Tilsvielighed til Godgjørenhed, og Misnøie med Skatten er en umiddelbar Følge deraf. Den Trængende, som veed, at han har erhvervet Ret til Understøttelse, har ei længere nogen stor Opfordring til selv at anvende alle mulige Bestræbelser for at erhverve eller til at vinde sine velhavende Medborgeres Velvillie, for hos dem at finde en godvillig Hjælp. Den Betindige tager ei i Betænkning at nedsette sig og indgaae ægteskabelig Forbindelse, da han veed, at Kommunen maa understøtte ham, naar han er trængende. Dovenskab, Betindighed og flere Udyder finde en Understøttelse i en Indretning, hvis Hensigt det er at mødarbejde disse Udyder; Saandet imellem den Fattige og den Velhavende løsnes, da det

tværtimod maa ansees i flere Henseender saare vigtigt at knytte dette Baaud fastere og ei løs- rive den Trængende fra et Uafhængighedsforhold, som Skjæbnen og de sociale Forhold i Staten efter deres Natur medføre og gjøre nødvendige. Grændsen imellem dem, der skulle nyde Understøttelse, og dem, der skulle yde Bidrag, er i mange Tilfælde meget vanskelig at afsætte og ikke sjelden bringes Personer, som staae lige paa Grændsen, over til dem, der maae hjælpes, fordi man har nødt dem til at hjælpe.

Erfarung vidner noksom om de anførte Felger af det indførte System, fra hvilket de maae ansees uadskillelige. Det Kongelige danske Cancelli er allerede for længere Tid tilbage blevet opmærksomt paa Resultater, der svare hertil, hvorved og Circulairerne af 8 Jan. 1820 og 8 Juli 1817 ere fremkaldte. I det førstnævnte yttres det, at det er bemærket, at der paa enkelte Steder ikke tages tilstrækkeligt Hensyn til, at kun de virkelig Trængende bør nyde Understøttelse; og i det sidstnævnte hedder det, at det er anbraget for Cancelliet, at de i den senere Tid truffne Foranstaltninger, hvorefter Enhver, som findes trængende, erholder Understøttelse, foranledige, at de Fattiges Antal, især paa Landet, tiltager i et betænkeligt Forhold. Og saa den i Maret 1828 anordnede Commission til at tage under Overveieelse, hvad der maatte kunne foretages til at formindskke Fattigvæsens Udgifterne i Kjøbenhavn m. m., har erklæret sig mod det nyere System, tildeels paa de anførte Grunde. I Stænderforsamlingen i Viborg i 1836 har man ogsaa udtalt sig imod Systemet, og anført endel af de Bemærkninger, jeg har tilladt mig at fremføre.

Udveles at forlade det nyere System og gaae over til det modsatte, hvorved ingen Trængende kan ansees at have lovbestemt Afgang til Forsørgelse, og hvorved man overlader enhver Fattig uden Undtagelse til hans Skjæbne og hans Medmenneskers Velgjørenhed, vilde upaatvivleligen være ligesaa uretfærdigt som upolitisk; thi det er en Fordring, man vistnok med Føie kan gjøre til Staten, at der drages Omsorg for, at de, som vittterligen Intet kunne fortjene til Livets Ophold og ei sørge for sig selv, ikke skulle omkomme af

Mangel, ligesom og baade Mennekelighed og Statsklogskab hyde, at Regjeringen vaager over, at Fattigdom og Træng ei tiltage paa en for Staten og Mennekeligheden foruroligende Maade.

Derimod anseer jeg det for tilraadeligt at indføre passende Modificationer i den tvungne og lovbestemte Fattigforsørgelse, hvorved man kunde opnaae det tilsigtede Gode og tillige forebygge de mange paapegede Farer, som man, ved at følge hiint System i dets fulde Udstrækning, udsætter sig for.

Jeg vil tillade mig at fremsætte og korteligen udvikle de Hovedprinciper, hvorefter formeentligen Modification og Forandring i Systemet bør skee, uden at indlade mig i de specielle Bestemmelser, Udførelsen maatte gjøre nødvendige, da Hensigten med dette Andragende ifkun maa ansees at være, at underkaste det en nyere Prøvelse, i hvilken Retning en Reform i vor nuværende Fattiglovgivning kan være tilraadelig.

Man bør saaledes formeentligen nøie skjelne imellem de absolut og de relativt Trængende, og fastsætte saavidt muligt en skarp Grændse imellem begge disse Classer. Til de første henregner jeg i Almindelighed alle dem, som efter Regl. af 5 Juli 1803 § 7 høre til 1ste og tildeels til 2den Classe, nemlig alle saa Gamle og Syge eller paa Helbred, Forligelighed, Sandfer og Forsand saaledes Svækkede, at de aldeles Intet eller høist Ubetydeligt kunne fortjene til Livets Ophold, og Børn, som ere fader- og moderløse, eller hvis Forældre paa Grund af ovenansførte Omstændigheder ikke kunne underholde og opdrage dem. De absolut Trængende bør have en lovbestemt Afgang til Forsørgelse, de relativt Trængende bør i Almindelighed overlades til deres Skjæbne og navnlig til privat Godgjørenhed, hvilken sidste dog af Regjeringen bør opmuntres og understøttes, ligesom der og fra det Offentliges Side bør holdes et vaagent Øie med de relativt Trængendes Tilstand.

Udgifterne ved Forsørgelsen af de absolut Trængende bør upaatvivleligen tilveiebringes ved en tvungen Afgift, og Forsørgelsen i Reglen skee af Fattigbestyrelsen.

(Fortfætted).

Viende Møde. (Fortsættelse.)

Med Hensyn til de relativt Trængende finde Mange det betænkeligt at stole for meget paa den private Godgjørenhed, da man vel kan gjøre Regning paa en ædel Enthusiastisme ved enkelte Leiligheder, men kun kan bygge en saa vigtig Institution paa Vissheden om en vedvarende Iver og stadig Hjælpsomhed. Imidlertid bør man dog tage Følgende i Betragtning.

Det hører til Tidens sande og gode Mand, at Nationen har en Tendens til ved private Foreninger at fremme mangt et Gode, især saadanne, der have et Velgjørenheds-Viemed. Ulyler, Bespiisningsanstalter, Foreninger til moralsk forbedre Børns Opdragelse, tiidvæls Sparekasserne, vidne noksom herom. Grunden til denne Retning maa formeentligen søges i en Trang til Selvvirksomhed, i en med en vorende Cultur og tiltagen Dplysning i noie Forbindelse staaende Selvfølelse, der føder en Tilbøielighed til Emancipation i de Anliggender, der nærmest angaae Mennesket selv. Ved denne Tilbøielighed kan der upaatviveligen stiftes meget Godt, naar den ved Lovgivningen og af Regjeringen gives den snffkelige Retning og mødes med Velvillie.

Den nye Municipal - Anordning er et vigtigt Skridt i saa Henseende, og i Harmoni med denne anseer jeg den foreslaaede Forandring i Fattigforsørgelsen fuldkomment at staae. Naar Indvoaanerne af en Commune see, at der ved et af de vigtigste Anliggendes Bestyrelse gjøres Regning paa deres kraftige Hjælp; naar der ydes dem Bistand fra det Offentliges Side i deres Bestræbelser; naar, hvad de yde til de Trængende, anvendes paa den Maade og til de Personer, de selv attraae; naar de endeligen efterhaanden mere komme til Erkendelse af, at naar de Kræfter, der hidtil spredte have været anvendte til Velgjørenheds-Viemed, concentreres og anvendes planmæssigen, der vil vindes usigelig Meget, da troer jeg, uden at nære alt for sangvinske Forhaabninger, at man har Grund til at vente et mere glædeligt Resultat af den

private Godgjørenhed paa den foreslaaede Maade, end af den hidtil brugte Forsørgelse.

Det er desuden ei alene physisk men ogsaa moralsk Anstrængelse, man kan fordrø af den Trængende, og hvortil han bør opmuntres; det er ved denne, han skal vinde sine Medmenneskers Velvillie, og den Trængende, der har vundet den, vil ei blive forladt. Naar hans Skjæbne saaledes afhænger af Privates Godgjørenhed, vil han have en Opfordring til Anstrængelse i moralsk Henseende, som nu savnes.

Hvad den nærmere Udførelse af den foreslaaede Plan med Forsørgelsen af de relativt Trængende angaaer, da formener jeg, at følgende Grundfætninger i det Væsentligste kunde følges:

Alle de Indtægter, en Commune har, som tilflyde Fattigvæsenet udenfor det tungne Fattigbidrag, hvilket sidstnævnte blot skal anvendes til de absolut Trængende, saasom Renter af dens Capitaler, Veie af Forder, Tavlepenge, ¼ pCt. af Auctioner m. fl. indirecte Afgifter, der tilflyde samme efter den gjældende Lovgivning og de for enkelte Communer gjældende Bestemmelser, bør anvendes til Gavn for den anden Klasse paa den Maade, at derved kommer til Hjælp de private Foreninger, der danne sig til Trængendes Understøttelse, og de Corporationer, som det paaligger og fremdeles bør paalægges at sørge for de til samme hørende Trængende. Fremdeles bør disse Indtægter, saavidt kan tilstrække, anvendes til at komme enkelte værdige Personer til Hjælp ved extraordinaire Leiligheder med Laan eller Huusleie - Hjælp m. m., dog kun forsaavidt dertil have Fonds tilovers, ligesom de og kunne anvendes til enkelte offentlige Foranstaltninger, sigtende til dette Viemed, saasom Huusflids - Indretninger eller lignende.

Det maatte i det Hele overlades til hver enkelt Fattigcommune, med Hensyn til Maaden at afhjælpe den relative Trang, at ordne sig saaledes, som det efter samnes særegne Beskaffenhed og Forhold ansees meest hensigtsmæssigt.

og hvorom de fornødne Forslag kunde underkastes højere Approbation. Det maatte saaledes overlades til denne at indkomme med Forslag om specielle og extraordinaire Indtægter, som Localiteter frembyde. Jeg vil blot som Exempel anføre en aarlig Afgift af dem, der erholdt Bevilling til Børsthuushold, Billard, Restauration, hvilke Bevillinger aarlig kunde fornyses; ogsaa en vis Afgift, som de Spillende maatte betale foruden deres Indsats i Ballotteriet i Forhold til sammes Størrelse, hvilken Afgift kunde indeholdes af vedkommende Collecteur. Denne Afgift kunde muligens i flere Henseender have sin Nytte. — Forholdene ville naturligvis blive heelt forskellige paa Landet og i Kjøbstæderne, og hvad navnlig Landdistricterne angaaer, vil upaatviveligen en Comunalanordning for Landet medføre en forandret Tingenes Orden, ogsaa hvad Fattigbestyrelsen angaaer. Her er egentlig kun Spørgsmaal om det almindelige Princip.

Jeg nævnte Corporationers Forpligtelse til at forsyge deres Fattige. I denne Henseende vil jeg kun fremsætte følgende Bemærkninger.

Ved den ældre Lovgivning søgte man hos Laugene at opvække en Aand til at hjælpe deres Trængende som den senere Lovgivning ei vedblivende har søgt at oplive, og som derfor, især efterat den tvungne Fattigkat er indført, ei i Almindelighed spores hos disse Corporationer. Ved Forordn. 24 Sept. 1708 blev det gjort Pligt for Børn, hvis Fædre hørte til Lauget, ved at sørge for at de kom i Lære, ligesom og at Pigebornene bleve underviste, og, naar de vare voksne, satte i Tjeneste. — Ved den nyere Lovgivning er denne Forpligtelse tildeels gaaet over paa det Offentlige. — Det paaligger isølge de nu gjældende Bestemmelser Svendene i Laugene ved de Løbepenge, de have at erlægge, at betale syge Svendes Guur og besørge de Dødes Begravelse. Denne Forpligtelse er imidlertid ved Bestemmelserne i Placaten af 29de Januar 1829 undergaaet afskillige Indskrænkninger. Foruden i flere andre Henseender trænger vort Laugsvæsen ogsaa i social Henseende upaatviveligen til en Reform, og ved en saadan kunde det, naar man vilde indføre en passende Modification i det nu gjældende System, tages under nærmere

Overveelse, om og hvorvidt Laugene enten enkeltvis eller samlede paa ethvert Sted kunde paalægges en Forpligtelse til at sørge for deres Trængende.

Man maatte i det Hele saa meget som muligt, efter hvert Steds locale Omstændigheder, søge ogsaa uden for Laugene at overlade til de andre enkelte Corporationer, der enten eksistere, eller i denne Anledning kunde stiftes, at sørge for deres trængende Medlemmer.

Jeg forudsæer, at der vil indvindes Meget imod den foreslaaede Forandring i det gjældende System, ligesom jeg og indseer, at det i Udførelsen vil kunne møde mange Hindringer, som dog neppe ere uovervindelige. Imidlertid tror jeg, at det fortjener en noie Prøvelse, om ei paa denne eller lignende Maade det Onde, hvorover der klages, kan afhjælpes, og Grændser sættes for at det ei skal tiltage paa en foruroligende Maade, saa meget mere da Klagerne ere almindelige i de fleste andre Lande, hvor det her gjældende System er indført, og de bedste nyere baade Publicister og philanthropiske Skribenter saa kraftigen have udtalt sig imod Systemet.

Skulde det findes betænkeligt paa een Gang at indføre en i saa mange Forhold indgribende Forandring, kunde det muligens medføre nogen Nytte, om man i enkelte Districter, hvor man snkkede det, gjorde en Prøve dermed.

Efter saaledes i Almindelighed at have omhandlet de Grundsætninger, hvorpaa Fattigforfølgelsen formeentlig bør være bygget, og hvad dermed staaer i Forbindelse, vil jeg tillade mig at henvende Forsamlingens Opmærksomhed paa enkelte specielle Bestemmelser og Foranstaltninger i Lovgivningen, med Hensyn til hvilke en Forandring kunde anses tilraadelig, om endog man ei fandt Anledning til at fravige det indførte System.

1. Om Evangs- Arbeidshuse.

Man maa først og fremmest være i det Rene med, hvad Middel for slige Anstalter bør være, da der i saa Henseende er yttret saa høit forskellige Meninger.

At oprette Arbeidsanstalter i de enkelte Communer, hvor enhver Arbeidsfør, der nyder Understøttelse af det Offentlige, skal henvises til Arbeide, har efter mine Tanker Meget imod sig.

Den Arbeidsføre, der kan og vil arbejde, men ei fortjener saameget, som udfordres til hans og Families nødvendige Underholdning, har sine vante og daglige Syssler; drager man ham fra disse og sætter ham til uvant Arbeide, da gaar det tabt for ham og det Offentlige, hvad han ellers kunde fortjene, og det kan ei erstattes ved det Arbeide, han udfører i et Arbeidshuus. Ved Hjælp til Huusleie, ved Forstrækning med Brød eller andre Fødemidler kan han faae en passende Understøttelse, og det vilde vistnok, foruden at medføre forsøgede Udgivter for Fattigvæsenet, være vel haardt at tvinge en Mand og hans Familie til at indtræde i et Arbeidshuus og opgive alle de Goder, der ere forbundne med Huus- og Familielivet, blot fordi han trænger til nogen Understøttelse. Et dagligt Samliv imellem saa mange og forskellige Personer, som det omhandlede Principis Udførelse vilde foranledige, kunde ei heller andet end indvirke skadeligt paa Sædeligheden, og en ikke uvæsentlig Betragtning i denne Henseende er det og, at man, ved at samle saa mange Arbeidere, fra det Offentliges Side skaber betydeligen den private Industri og Virksomhed; og ved at indvirke ufordeelagtigen paa Concurrencen kan man staae fare for at tvinge den Mindstselige, som maa yde Bidrag til den Anstalt, der ødelægger ham, til omsider selv at tyie til Fattigvæsenet. I alt Fald vilde Arbeidshuse af den Natur i Almindelighed ei med Nytte kunne indføres i Landdistricterne.

Naar man ved Arbeidshuse tilsigter at faae passende Svangsmidler til at overholde den disciplinære Orden imellem de Fattige, der nyde Understøttelse, da giver Lovgivningen, navnlig den Placaten af 14de December 1810, forsaavidt Kjøbstæderne angaaer, tilstrækkelige Midlerhænde til at opnaae dette Niemeed, og hvad Landet angaaer maatte vistnok dette Niemeed anses som mere underordnet, naar der er Spørgsmaal om en kostbar Anstalts Indretning. Desuden vilde man, naar en ny Communalanordning for Landet blev indført, ogsaa uden stor Vanskelighed kunne træffe anden hensigtsmæssig Foranstaltning til at udøve den disciplinære Myndighed over de Fattige.

Naar enhver Kjøbstædcommune har en efter dens Størrelse og Befaasenhed indrettet simpel

Huusleids-Indretning, der ei maa gaae over til en Slags formelig og efter en stor Maalestok ordnet Fabrik, da kan en saadan upaatviveligen medføre ei ubetydelig Nytte. De Mange, der ei ere bundne til Familier eller ei have anden Maade at ernære sig paa, og som nyde nogen Understøttelse, saasom Enten, løse og ledige Personer, hvis Kræfter tillade dem at arbejde noget, ogsaa Lemmerne i Fattighusene, kunde der anvises et Arbeide, passende til deres Kræfter og til Stedets Localitet, og hvortil ei udfordres nogen særdeles Færdighed. Ogsaa kunde derfra udleveres raue Materialier til enkelte Paalidelige, som foretrakke at arbejde i Hjemmet. En saadan Anstalt kunde og anvendes til at faae Veilighed til at overbevise sig, om Bedkommende, der melde sig til Understøttelse, høre til dem der ikke ville eller til dem, der ikke kunne arbejde. En stor Deel af Landets Kjøbstæder har allerede, saavidt mig bekjendt, indrettet Arbeidsanstalter, dog byggede efter forskellige Principer. Paa Landet er det i det mindste for Liden vel ikke i det Hele iværksætteligt.

De anførte Anstalter maae ikke betragtes som Svangshuse, men blot som Indretninger, hvorved Fattigforsørgelsen lettes og understøttes. Hvad derimod de egentlige Svangsarbeidshuse betræffer, bemærkes Følgende: Forordningen af 21 August 1829 paabyder, at de Personer, der ikke have nogen fast Næringsvei eller anden saadan Stilling, hvorved de uden Skade for det Offentlige kunne finde deres Udkomme, i Almindelighed ere pligtige at søge fast Tjeneste hos Andre, ligesom de og i den Tid, hvori saadan Tjeneste for dem ei er at erholde, ikke bør være fritagne for at søge andet lovligt Erhverv. Politivirigheden skal derfor, naar Omstændighederne gjøre det fornødent og den Forklaring, de afgive angaaende Maaden hvorpaa de ernære sig, ei findes tilfredsstillende, give dem Anvisning paa Arbeide, hvortil ethvert Steds Fattigvæsen bør være behjælpeligt. Mangel paa Arbeide kan der i Almindelighed ikke antages at være for den, der baade kan og vil arbejde.

Endeel Personer kunne ofte ikke erholde Arbeide paa Grund af deres Personlighed og den Mangel paa Tillid hos Andre, som er en

Følge enten af deres nuværende eller foregaaende Vandel. Dertil henregner jeg Driftløbige, Stjoger, løsladte Forbrydere m. fl. Andre kunne vel erholde Arbejde, men af Dovenskab og Sløvhed, der stedse er en Følge af et rygebløst Liv, ville de ikke anvende deres Kræfter for at finde Erhverv. Det er disse Personer, der udgjør det største Antal af Løsgjænger-Klassen, og som med Føie kunne anses farlige for det Offentlige, da de enten forfalde til Tiggeri, eller søge Erhverv ved ulovlige Handlinger. Naar Fattigvæsenet skal skaffe dem Arbejde, da sker det i Almindelighed ved at henvise dem til Arbejdsanstalterne paa de Steder, hvor saadanne ere indrettede. Det kan da ei ske uden Dpoffrelse og Tab fra Fattigvæsenets Side. De ere i Almindelighed ei og bør vel ei være nogen egentlig directe Evang underkastede, og sjældent bliver det muligt for dem paa denne Maade at erhverve det Nødtørstige. Deres ikke sjelden afbrudte Nøder ved det anviste Arbejde kan da ofte blive et Skjul, hvorunder de fortsætte deres Løsgjængeri. Meget er der ved Anordningerne overladt til Politivrighedens Billaarlighed, og er først en Person paa den anførte Maade kommen under Politiets specielle Tilsyn, da undgaaer han under et strengt Politij sjældent Forbedringshuset, hvorfra han i det Samliv, der finder Sted, sædvanlig udgaaer saa forværret, at han som Forbryder igjen snart træder tilbage i Straffeanstalten. Slige Personer qualificere sig formeentligen til at indfattes i Evangshuse; der kan der vaages over at de anvende deres Tid og Kræfter til at arbejde, og der sammenblandes de ei med alle Slags Personer, der have begaaet Forbrydelser, med hvilke Bekendtskabet baade for dem og for det Offentlige er forbundet med Fare for Fremtiden.

De anførte Subjecter ere stricte ei Fattigvæsenet vedkommende. De Midler, der anvendes mod dem, ere tildeels Præventions-Midler, og deres Behandling sorterer under Politiets Resfort, og bør neppe heller ihenseende til Befolkningen falde Fattigvæsenet til Last.

Ogsaa Betlere qualificere sig af de anførte Grunde til Hensættelse i Evangs- Arbejdshuset, ligesom det allerede ved Rescript 11te Juni 1817, Placaten af 21de December 1825 og

den citerede Forordning af 1829 er bestemt for Fyens Stift. De flere Personer, som ogsaa upaatvivleligen bør indfattes i en saadan Anstalt, ere alle de, der ved at tilfidesætte de Pligter, de ved Forhold, hvori de ere indtraadte, have paadraget sig at sørge for Andre, paanøde Fattigvæsenet disses Forsørgelse. Hertil henregnes de Forældre, der, uagtet de ere arbejdsføre, ei ville anvende deres Kræfter til at sørge for deres Børn, og de Mand, der forlade deres Egtfæller og overlade Familien til Fattigvæsenet. Disse Personers Hensættelse i Arbejdshuset til Afsoning af, hvad Fattigvæsenet maa udrede, vil ogsaa være et langt kraftigere Evangmiddel mod dem, end hvad der er paabudet ved de Kongelige Resolutioner af 12te August 1811 og 14de Mai 1828, og som i Praxis er saare vanskeligt med Nytte at udføre.

Fruentimmer, der føde uægte Børn og enten ikke ville tage sig af disses Forsørgelse eller og ved at henvende sig til Fattigvæsenet om Understøttelse erklære, at de ei kunne sørge for dem, qualificere sig formeentlig ogsaa ifølge det Anførte til at arbejde i et Evangs- Arbejdshuus, for at anstrænge deres Kræfter til at erhverve saa Meget som muligt til Børnens Underholdning. Denne Fremgangsmaade vil muligen ogsaa være et mere virksomt Middel mod Løsgægtighed, end Gjenindførelsen af Straf for Leiermaal, hvorved der ere mange Betænkeligheder. Det er den naturlige Følge af Lasten, som Vedkommende maae tilregne sig selv, og som de ofte ved større Anstrængelse kunde undgaae.

De omhandlede Evangs- Arbejdshuse formener jeg ei bør være egentlige communale Indretninger. Antallet af Individierne af det anførte Slags vil i det Hele ei være betydeligt i hver Commune, og Omkostningerne ved at oprette et Arbejdshuus af den omhandlede Natur vilde være for trykkende for de enkelte Communer. Desuden forekommer det mig, at Evangs- Arbejdshuse og de Personers Indsættelse heri, som efter det Anførte qualificere sig dertil, sjældnt de forsaavidt staae i Forbindelse med Fattigvæsenet, at der ved Byrden for dette lettes, egentligen høre til de offentlige Politijndretninger, der nærmest vedrøre hele Staten eller og større Districter, baade med Hensyn til Beshy-

relsen og Omkostningerne. — For Fyens Stift have allerede en saadan Anstalt; der behøves blot videre Bestemmelse med Hensyn til de Personer, der skulle indfattes i samme m. m. Om og hvorvidt i Sjælland og paa Verne hvert Amt eller flere Amter tilsammen skulde have et Tvangs-Arbeidshuus, ligesom og hverledes Bestyrelsen skulde være indrettet, maatte vistnok blive Gjenstand for Overveelse af flere erfarne og sagkyndige Mænd, og fordrister jeg mig i saa Henseende ei at yttre nogen bestemt Mening. — Omkostningerne ved Oprettelsen og Vedligeholdelsen af slige Anstalter kunde i det væsentlige tilveiebringes paa samme Maade, som den, der er paabuden med Hensyn til Ødense Tvangs-Arbeidshuus, og Bedkommendes Forpleining burde beregnes og reparteres paa samme Maade som Delinqventomkostninger.

Løvrigt formener jeg, at Arbeidshuset burde have tvende Afdelinger, den ene for dem, der indfattes til Straf, og den anden for dem, der henvises dertil, fordi det Offentlige ei finder sig foranlediget til at understøtte dem. Disse Sidste maatte underkastes en mindre Tvang og tilstedes at forlade Huset, naar de vilde sørge for dem selv og Deres; og i Tilfælde at det befandtes, at de blot under et saadant Paaskud erhvervede sig Tilløbelse til at træde ud, men ei siden efterkom hvad de burde, skulde de paadrage sig som Straf at indfattes i anden Afdeling. Herhen vilde ogsaa høre de Personer, der paa Grund af deres Wandel ei kunde faae Arbeide f. Ex. Rødre til uøgte Børn. — De, der skulde indfattes til Straf, burde stedse dømmes ved Politiretten, og de, der henvises til samme, efter vedkommende Fattigvæsens Requisition igjennem Politiet efter en lovbefalet Fremgangsmaade bringes derhen.

2. Om Erhvervelsen af Forsørgelsesret ved et stadigt Ophold i et District i en vis Tid.

Det har baade ved Stænderforsamlingen i Viborg i 1836 og ved den forhænnævnte i Aaret 1828 nedsatte Commission angaaende Kjøbenhavns Fattigvæsen været Gjenstand for Discussion, om og hvorvidt det maatte være tilraadeligt, at gjøre nogen Forandring med Hensyn til den i den gjældende Lovgivning fast-

fatte Tid af 3 Aar, i hvilken Forsørgelsesret kan erhverves i en Commune.

Naar et vist Tidrum bestemmes som Betingelse for Erhvervelsen af denne Ret, saa maa Saabant antages at være bygget paa Forudsætning om, deels at den Bedkommende i et saadant Tidrum er bleven ledreven fra de Forbindelser, hvori han forhen har staaet paa et andet Sted, hvilket gjer det vanskeligt for ham ved at vende tilbage dertil at finde noget Slags Udkomme, deels at han ved et Ophold i den lovbestemte Tid paa det Sted, hvor han findes trængende, har havt Leilighed til at træde i saadanne Forhold og Forbindelser, at han baade lettere der kan erhverve Noget end paa ethvert andet Sted, og at han af Communens Indvaanere betragtes som hørende til deres Samfund, hvorved der saaledes er opstaaet en vis naturlig Tilbeilighed til at hjælpe ham. Naar Sagen betragtes fra dette Synspunct, formenes, at et Tidrum af 3 Aar er for kort. Et temporairt Arbeide i nogle Aar paa et Sted foranlediger letteligen, at mange Arbeidere nedsette sig der, og naar Arbeidet er fuldført og de intet tilstrækkeligt Arbeide længere der kunne finde, vandre de i nogle Aar omkring og falde omsider det forsinævnte Steds Fattigvæsen til Byrde. Dette har f. Ex. være Tilfældet i Lunde Herred i Fyen, da Canalgravningen fra 1796 til 1804 fandt Sted, og mange af disse Arbeidere hvile endnu paa enkelte til Herredet hørende Sogne. Saalænge Tidrummet er saa kort, staaer det formegent i en Persons Magt at vælge, i hvilken Commune han vil erhverve Forsørgelsesret. Uden Udsigt til i længere Tid at ernære sig med Familie, tyer han til det Sted, han har udpeget til sin Forsørgelse, Kaster sig Arbeide der en Tid lang, staaer sig kummerlig igjennem, og efter tre Aars Forløb tyer han til Fattigvæsenet. De skadelige Felger af, at Husbønder, efter at have havt deres Ejenestehyende i 2½ Aar, søge at blive af med dem, for at de ikke skulle kunne erhverve Forsørgelsesret i Communen, og de mange andre Misbrug, hvorved een Commune søger at vælte Byrden over paa en anden, ere saa uinefaldende, at ene af den Grund en Forandring maa anses nødvendig.

Naar der er Spørgsmaal om, hvor lang Tiden burde bestemmes, da forekommer det mig,

at der bør gjøres Forskjel med Hensyn til de Individer, der skulle erhverve Rettigheden. Den, der har etableret sig i en Commune som Borger og drevet borgerlig Næring eller besiddet faste Eiendomme der, har upaatvivleligen levet i Forhold, der i en kortere Tid maae kunne give ham Adgang til Forsørgelse paa dette Sted, end de, der ei have været i saadanne Stillinger. Et Tjenestetjende og en ugift Dagleier eller et ugift Fruentimmer, der ernærer sig ved sine Hænders Arbeide, maa ifølge min Formening have været i meget længere Tid i en Commune, førend de kunne anses saaledes at høre til samme, at de der kunne gjøre Forbring paa Hjælp. Det Tjenestetjende, der i en Række af Aar har tjent og tilsat sine Kræfter paa andre Steder, kommer efter de gjældende Bestemmelser den Commune til Byrde, hvor det omsider søger Tjeneste, naar det kun kan sørge for sig selv i 3 Aar. En Ublænding bør neppe heller kunne vinde Forsørgelsesret i samme Tid, som en Indfødt, forsaavidt der isvrigt kan antages, at han, naar han bliver trængende forinden den her i Landet loobestemte Tids Udløb, kan hjemsendes til sit Fædreland.

Ifølge det Anførte formener jeg, at den, der har vundet Borgerkab et Sted eller har havt fast Eiendom der eller og saadant Fæste, som kan sættes i Klasse med Eiendom, bør kunne erhverve Forsørgelsesret ved et Dphold af 5 Aar i en Commune. Tjenestetjende, ugifte Dagleiere og ugifte Fruentimmer, der ernære sig ved deres Hænders Arbeide, skulde ei kunne erhverve denne Ret før efter et Dphold af 10 Aar, og forsaavidt de ere Ublændinge og under den ovenanførte Forudsætning ei før efter 15 Aar. Alle øvrige Personer skulde erhverve Forsørgelsesret efter et Dphold af 7 Aar.

Naar Tiden til at erhverve Forsørgelsesret saaledes skulde forlænges, vilde deraf flyde den Ulempe, at, naar en Person først saa lang Tid har opholdt sig i en Commune, saa vil det, i det mindste meget ofte, blive Tilfældet, at han ei igjen i ligesaa lang Tid uafbrudt bliver i en anden Commune, hvoraf igjen vilde følge, at han ved at skifte Dphold lettere end nu vedvarende vil falde den førstnævnte Commune eller i alt Fald Fødestedet til Byrde. Og det er unægtelig meget trykkende for Communerne, at

endeel Personer uden for samme stedse beholde en Ret til Forsørgelse hos dem, uden at man veed, hvo de ere eller naar de kunne gjøre deres Ret gjældende. I denne Henseende troer jeg derfor, at det vilde være billigt, at en Person, ved at have været fraværende fra det Sted, hvor han enten er født eller hvor han ved det loobestemte Dphold har vundet Forsørgelsesret, under alle Omstændigheder i ligesaa lang Tid, bør have tabt denne Ret og være Communen uvedkommende, hvorimod hans Forsørgelsesomkostninger bør repareres enten paa Stiftet eller Amtet. Den foreslaaede Forlængelse af Tiden til at erhverve Ret til Forsørgelse vil i svrigt bringe vor Lovgivning, dette Punct betræffende, i mere Harmoni med Fattiglovgivningen for Hertugdømmene.

3. Om fattige Børns Skolegang.

Ved Reglementet af 1803 for Kjøbstæderne § 38 og for Landet § 43 er paabudet, at, naar Forældre ei holde deres Børn til stadigt Skolegang og Advarsel er uden Virkning, da hensættes Børnene til Andre, og den Hjælp, som har været tilstaaet Forældrene for Børnenes Skuld, fratages dem og anvendes til Børnenes Opdragelse. Saavidt mig bekendt, anvendes in praxi nu ei længere disse Bestemmelser, men efter Forordningen af 1814 om Skolevæsenet mulcteres de Forældre, der holde deres Børn fra Skolen, og naar de ei kunne erlægge Mulcten, affones samme paa loobefalet Waabe. Naar Skoleforsømmelse finder Sted, antages det i Almindelighed, naar ei klarligen det Modsatte bevises, at den maa tilregnes Forældrene. Imidlertid er det ei sjældent Tilfældet, at en fattig enten Fader eller Enke bliver dragen til Ansvar uden at have gjort sig skyldig i nogen Forseelse. Vedkommende gaae tidligt paa Arbeide, og paalægge Børnene at gaae i Skole, men disse efterkomme det ei. Ikke sjældent forlade Børnene Forældrene, for at gaae i Skole, men gaae ei derhen, og Forældrene mulcteres. Som Fattige kunne de sjældent for gjentagne Forsømmelser betale Mulcten; og medens de affone samme paa Vand og Brød, miste de deres Arbeidsfortjeneste og Fattigvæsenet maa tage sig af Familien. Naar Børn have opnaaet en vis Alder, ansee fattige Forældre dem skikkede og pligtige til at bidrage til at fortjene Noget

til Familiens Underholdning. Skulle Børnene daglig til bestemte Tider søge Skolen, er det vanskeligt, ofte ikke muligt, at anbringe dem til noget Slags Arbejde, og ikke sjældent fristes Forældrene til at lade Børnene forsømme Skolen af den Grund; de gjøre endog ofte den Beregning, at Barnet kan tjene Mere, end Mulcten beløber, og tage derfor ei i Betænkning at foretrække at erlægge denne. Skee det Anførte ei, saa maa meget ofte Fattigvæsenet underfotte Forældrene i den Tid, deres Børn søge Skolen.

Det var ønskeligt, om disse Ulemper, der ere Følger af den youngne Skolegang, kunde afhjælpes, uden at der lægges Hindring i Veien for den nødvendige Underviisning, som ogsaa de Fattige bør nyde. Efter Skoleanordningen kunne de Børn, der have opnaaet 13 Aars Alder og fuldkomment have de befalede Kundskaber inde, fritages for Skolegang med 2 Gange om Maaneden at indfinde sig i Skolen for at repetere hvad de har lært. Med de saa Underviisningstimer, Børnene nyde, vil det vistnok høve til de sjældne Tilfælde, at en Dreng i sit 13de Aar af den anførte Grund kan fritages for Skolegang. Det forekommer mig derfor at ville være til stor Gavn baade for Barnet og Forældrene, om fattige Børn iudtil deres 13de Aar, som dog egentlig er den Alder, da Forældrene begynde at have meest Nytte af dem, fik flere Underviisningstimer, og det er da rimeligt, at derved vilde kunne opnaaes, at flere Forældre fik deres Børn til Disposition. — I Kjøbstæderne vilde det efter min Formening være saare gavnligt, om der, af de anførte Grunde, blev indrettet Aftenkoler, som kunde søges af de fattige Børn, hvis Forældre ønskede at have Nytte af dem om Dagen.

Med den paabudne Adskillelse imellem Fattig- og Borgerkoler var dette en Gjenstand, der upaatvivleligen fortjente Opmærksomhed. Om fattige Børns Skoleforanstaltninger kunde forebygges ved andre Raadsmidler end de nu gjældende, fortjener isvrigt efter min Overbeviisning en nøiere Prøvelse.

4. Om Amtsfattigkasserne.

Om denne Gjenstand kan jeg ei tale af egen Erfaring, men maa blot indskrænke mig til, hvad som af indsigtsfulde og paalidelige

Mænd i saa Henseende er mig opgivet. Der anføres saaledes, at Amtsfattigkassernes Indtægter i flere Amter ere uforholdsmæssig betydelige imod deres Udgifter, at Anvendelsen af Indtægterne er bygget paa høist forskjellige Principer i de forskjellige Amter, at enkelte Amtsfattigkasser skulle have betydelig Beholdning, der endog i et Amt skal beløbe til 60,000 Rbd., og der ankes over, at man er i Uvidenhed om disse Kassers Tilstand og hvortil Indtægterne anvendes; det yttres endelig, at det var ønskeligt, at en anden Revisionsmaade af Regnskaberne maatte indføres end den nu paabudne, samt at Regnskaberne maatte bringes til offentlig Kundskab.

Om og hvorvidt disse Bemærkninger ere grundede, maa jeg overlade til Bedømmelse af den ærede Forsamling, af hvis Medlemmer flere ville være istand til herom at meddele yderligere Oplysning. Kun maa jeg tillade mig at bemærke, at ved en ny Communalforfatning for Landet, som med Længsel sees imøde, vil der upaatvivleligen ogsaa ske en hensigtsmæssig Forandring med Hensyn til Bestyrelsesmaaden og Regnskaberne for Amtsfattigkasserne.

5. Som mindre væsentlige Bemærkninger ved vor gjældende Fattigløvgivning og Fattigvæsenets Bestyrelse maa jeg til nærmere Overveielse anføre følgende:

I Almindelighed correspondere de enkelte Fattigcommissioner ei directe med hverandre, men igjennem vedkommende Amtmænd. Da der især med Hensyn til Forsørgelsesretten findes idelig Correspondence Sted, saa vidtløftig og forhaler denne Fremgangsmaade meget Sageres Afgjørelse. Det er ofte Tilfældet, at der angaaende Godtgjørelsen af 1 Rbd. for en Commune skrives 12—16 Breve. Det vilde maaskee derfor være tilraadeligt, om det af det Kongelige danske Cancelli tilkjendegaves samtlige Fattigvæsen-Commissioner, at de i Almindelighed have directe at correspondere med hverandre, og kun angaaende de Sager, hvor vedkommende Fattigdirections Mellemkomst er nødvendig, at underhandle igjennem Amtmanden. Ifølge Fattig-Reglementet har Sognepræsten Forsæde i Fattigcommissionen i Kjøbstæderne.

Da imidlertid hele Bestyrelsen af Fattigvæsenet har faaet en Retning, hvorved den indgriber meget i den civile Administration, og ei længere kan henføres til de christelige Vælbædigheds-Indretninger, hvor den geistlige Embedsmand i Særdeleshed kan virke betydeligt, saa synes det baade ubilligt og ei aldeles hensigtsvarende, at Sognepræsten behyrdes med de Forretninger, der paaligge den, som har Forsædet i Commissionen. Jeg anseer det derfor tilraadeligt, at en civil Vdrighedsperson i Rikstæderne har Forsædet istedet for Sognepræsten. Dette er for Liden Tilfældet i Helsingør og i Odense.

Derfor den ærede Forsamling maatte finde, at, hvad jeg har fremsat baade om en Modification i det gjeldende System for Fattiglovgivningen, og om de specielle Forandringer i det Bestaaende, egner sig til allerunderdanigst at anbefales til Hans Majestæts landsfæderlige Opmærksomhed, da formener jeg, at en naturlig Folge deraf maatte være, at der anbrages paa at en Revision af vor hele Fattiglovgivning maatte foretages, og at en nœie Undersøgelse angaaende Fattigvæsenets Tilstand i de forskjellige Dele af Landet maatte foranstaltes, for at Erfaringen maatte kunne erholde den fornødne vigtige Indflydelse paa de Forandringer, der skulde iværksættes. En sliq Undersøgelse maatte imidlertid efter min Formening ei indskrænkes til, at man indhentede vedkommende Vdrigheders Erklæring; thi man erfarer kun paa denne Maade Enkeltes Anskuelse, og Oplysningerne kunne i Almindelighed ei blive saa fuldstændige, og svarende til de flere Puncter, hvorom der er Qvæstion, som naar de

Vedkommende, der skulde indgive et Forslag, gives Leilighed til ved personlige Undersøgelser paa de forskjellige Stæder at faae at vide, hvad der behøves. I saa Henseende høves et folværdigt Exempel i de Undersøgelser, der i England fandt Sted forinden den nye Fattiglov udarbejdedes. Skulde Forsamlingen ei finde at burde gaae ind paa mit Andragende i det Hele, men kun paa samtlige de specielle Puncter eller enkelte af dem, da maa jeg subsidialiter indstille, at angaaende disse en allerunderdanigst Petition til Hans Majestæt indgives.

Følge alt det Anførte maa jeg andrage paa: principaliter

„At den ærede Forsamling vil indgaae til Hans Majestæt med en allerunderdanigst Petition om, at en Commission maatte vorde nedsat til at revidere den gjeldende Fattiglovgivning og i Forbindelse dermed undersøge Fattigvæsenets Tilstand i de forskjellige Dele af Landet, og derefter indgive et Forslag om de Forandringer i bemeldte Lovgivning, som maatte ansees tilraadelige;

og subsidialiter

„at der allerunderdanigst maatte anbrages af Forsamlingen paa en Forandring i de gjeldende Bestemmelser med Hensyn til enten alle eller enkelte af de ovenfor nævnte og udviklede Poster.“

(Fortsættelsen følger.)

Viende Møde.

(Fortsættelse).

Justitsraad Povelsen udtalte sig foreløbig over Sagen som følger: Skjøndt det vel maa indrømmes, at Anordningerne om Fattigvæsenet, ligesaa vel som de fleste andre Statsindretninger, kunne modtage Forbedringer, kan det neppe med Høie paastaas, at denne Green af Lovgivningen fornemmeligen trænger til Revision. Løb der sig angive gennemgribende Foranstaltninger, af hvis Fremstydelse væsentlige Fordele vare at vente, burde Forsamlingen vistnok besuagtet ikke udsætte at tage denne Sag i Overveielse, men i det fremkomne Forslag indeholdes der, saavidt Valeren kan skjønne, ikke saadanne. — Det første Indstillingspunkt gaar ud paa Oprettelsen af Evangs-Arbejdshuse. Denne Idee er ikke ny, og at den ikke allerede er bleven bragt i Udførelse, maa uden Tvivl nærmest hidrøre fra Overbeviisning om, at deslige Indretninger i Almindelighed ikke ere hensigtsvarende eller altfor kostbare at etablere og opretholde. Det andet Indstillingspunkt betræffer Erhvervelsen af Forsørgelsesret. I denne Henseende saanes ikke faste Bestemmelser i den bestaaende Lovgivning, og der vil neppe findes overveieende Grunde til at lade disse Bestemmelser afløse af de af den ærede Proponent i Forslag bragte. I det tredje Indstillingspunkt tilraades Forandring i fattige Børns Skolegang. Men i Udførelsen heraf vilde uden Tvivl møde mange Vanskeligheder, og fra andre Synspuncter turde der ogsaa paatrænge sig ikke uvæsentlige Betænkkeligheder herved. Det fjerde Indstillingspunkt angaar Amtsfattigkasserne eller vel egentlig disses Bestyrelse. Af hvad der er bekendt om de forskjellige Amtsfattigkassers Status, maa det vel antages, at Amtsfattigdirectionerne ikke overalt hylde lige Principer for deres Virksomhed; men da det er at formode, at der ved den nye Communal-Anordning, til hvilken Ublast forhaabentlig i næste Session vil blive Forsamlingen forelagt, vil blive taget Hensyn til alle de Forandringer, som i Fattig-

væsenets Bestyrelse kunne være ønskelige, skjønnes det nu ikke at være paatrængende nødvendigt, at tage dette enkelte Punct i Fattiglovgivningen under foreløbig Overveielse. — Det femte Indstillingspunkt, som alene berører deels en lettere Correspondence imellem Fattigcommissionerne, deels en Forandring af disses Formand, synes under enhver Omstændighed ikke væsentlig at kunne befordre Fattigvæsenets bedre Indretning. Desforuden correspondere Fattigcommissionerne allerede hidtil ordentligviis umiddelbart med hvoerandre. — Valeren var desaaarsag af den Formening, at Forslaget ikke egner sig til af Forsamlingen at tages under Behandling, og erklærede at ville stemme mod Nedsættelsen af en Committee. Skulde imidlertid Forsamlingen ikke tage en hermed overeensstemmende Beslutning, formeente han, at den Committee, der maatte blive at nedsætte, med Hensyn til Fattiglovgivningens Vidtløftighed burde bestaae af 5 Medlemmer.

Cancelliraad Haastруп maatte være enig med Proponenten, forsaavidt han havde fundet den Lid, der i Lovgivningen er fassat som Bettingelse for Forsørgelsesberettigelse af en Commune, at være for kort; og for om muligt at bewirke en Forandring heri, hvilken Valeren ansaae for et almindeligt Ønske, stemte han for Nedsættelse af en Committee til dette Punkts Undersøgelse.

Den Kongelige Commissarius yttrede derpaa følgende: Det kan vist ikke nægtes, at Fattigvæsenet medfører ikke ringe Byrder for Undersaatterne og at den derved for alle Trængende hjemlede Ret til at forsørges med Livets Nødtørftigheder isvrigt har adskillige betænkkelige Sider. — Det kan ligesaalet nægtes, at der i en Administrationsgreen, hvori Saameget kommer an paa den administrerende Autoritets Skionsomhed, stundom maae indløbe Feilgreb, der kunne forsøge Fattigskatterne og de øvrige med Fattigforsørgelse forbundne Uleiligheder. Der ere sikkert og enkelte Bestemmelser i Fattiglovgivningen, som med Nytte kunne modtage nogen Forandring. — Men Commissarius tvivler

meget paa, at denne Deel af Lovgivningen virkelig er trængende til en saadan almindelig Revision, som Propositionen gaaer ud paa, ligesom han i Særdeleshed ikke finder, at de af Proponenten gjorte Forslag ville tjene til bemeldte Lovgivnings Forbedring, hvorimod han endog antager, at de væsentligste af disse deels ere uudfordelige, deels vilde lede til høist skadelige Forviklinger og bidrage til at gjøre Fattigvæsenet langt mere bebyrdende end det nu er. — Commissarius skal ikke gennemgaae dette Forslag i alle sine Dele, men kun holde sig til Hovedpunkterne, forbeholdende sig, hvis Sagen kommer under Committeebehandling, at fremsføre de Indvendinger, han har mod afskillige Forslag, som han har ladet uberørte.

Proponenten har vel udførlig fremsat de Indvendinger, der pleie at gjøres mod Systemet om loubestemt Forsørgelse for Trængende, men da han dog finder, at det vilde være ligesaa uretfærdigt som upolitisk at forlade Systemet, saa kan Commissarius fritage sig for ved denne Leilighed at gjendrive hine Indvendinger. Den Forandring, Proponenten imidlertid foreslaaer i selve Grundprincipet, er at der skal gjøres Forskiel paa de absolut og de relativt Trængende, og saavidt muligt fastsættes en skarp Grændse imellem begge disse Classer. Det antages derhos, at den førstnævnte Classes Forsørgelse skal bestrides ved Fattigskat og gaae igjennem Fattigbestyrelsen, hvorimod den sidste Klasse skal forsynes ved Hjælp af privat Godgjørenhed, dog, saavidt Commissarius opfatter Forslaget, under en idetmindste halvoffentlig Bestyrelse, og det saaledes, at alle de Indtægter, der tilflyde Communens Fattigvæsen udenfor de tvungne Fattigbidrag, være sig Renter af dets Capitaler, Leie af Torde, Tawlepenge, $\frac{1}{4}$ pCt. Afgiften af Auctioner, eller af hvilken som helst anden Beskaffenhed, tillige skal overgives til hiin Bestyrelse og anvendes til Bedste for bemeldte Klasse. Det er Commissarius vanskeligt at fatte hiin Forskiel imellem absolut og relativt Trængende, og han mener, at naar Begreberne ikke skulle tages i en streng methaphysisk Forstand, som her er aldeles uanvendelig, saa maade alle, der efter vor Lovgivning have Udgang til Fattigforsørgelse, henføres til de absolut Trængende. Proponenten ytrer, at han henregner de i Reg-

lementet for Rjbstadernes Fattigvæsen af 5te Juli 1803 § 7, (se: Reglementet for Fattigvæsenet paa Landet af samme Dato § 11) til første Klasse henførte Personer til absolut Trængende, men at derimod de, som bemeldte Unordning henregner til 3die Klasse, kun ere relativt Trængende. Men saa god Grund end Lovgiveren kan have havt til at opstille hine forskellige Classer af af Fattige, der, med Hensyn til Fattigforsørgelsesmaaden, i Dereensstemmelse med dens, som det synes, aldeles passende Forskrifter, skulle behandles forskjelligt, saa synes det dog ikke, at der er en saadan bestemt Grændse imellem samme, at de kunne henvises til forskellige Forsørgelsesautoriteter, hvorimod dette vilde føre til en høist skadelig Forvikling. Til første Klasse henfører Reglementet dem, der ere saa svækkede paa deres Helbred, at de Intet eller kun faare Lidet kunne fortjene til Livets første Nødvendigheder; under 3die Klasse nævnes derimod Familier eller enkelte Personer, som formedelst Svagelighed, mange Børn, tiltagende Alder eller andre saadanne Aarsager, ikke ere istand til at fortjene Saameget, som hører til deres og deres Børns nødvendige Underholdning. Det er ikke uden en Nuance, der skiller hine 2 Arter af Trængende fra hinanden. Mellem blot at kunne fortjene faare Lidet til Livets Nødvendighed, og ikke at kunne fortjene det Nødvendige er kun en meget gradual Forskiel, som der vel kan være Anledning til at den Indflydelse paa Forsørgelses Maade; men, ligesom der ingen Grund er til at nægte den Sidste den Deel af hans nødvendige Underholdning, som han ikke med al Anstrængelse kan erhverve, fordi der ikke mangler ham Saameget deri, som den Første, saaledes vilde der møde de største Vanskeligheder, naar hiin Forskiel skulde have til Følge, at de Paagjældendes Udgang til Forsørgelse skulde underkastes forskellige Bestyrelser's Afgjørelse. Det kunde f. Ex. lettelig være Tilfældet, at den, der af den egentlige Fattigbestyrelse kun blev betragtet som relativt trængende (efter Proponentens Distinction), blev af den, der skulde antage sig de relativt Trængende, anset som absolut trængende og saaledes henhørende under den egentlige Fattigforsørgelse og uqualificeret

til Hjælp af de Fonds, der skulde anvendes til Bedste for de saakaldte relativt Trængende. Det kunde og hændte, at naar et Individ, som hørte den Fattigcommissiøns paa det Sted, hvor han havde sit Forsørgelseshjem, vilde ansee for absolut trængende, eller andre Bedkommende for egnet til Understøttelse som relativt trængende, siden begav sig til en anden Commune, han da der blev befunden at være absolut trængende og i denne Egenskab tilbagesendt til sit Forsørgelseshjem. Der opstod da en Conflict, hvis Afgjørelse ikke alene vilde lede til Vidtløstighed, men og paa Grund af Begrebernes Relativitet og Banskkeligheden i alveles nøiagtig at oplyse den virkelige Tilstand vilde blive meget usikker. Forøvrigt vilde, hvor en Person ikke endnu har erhvervet Forsørgelsesret paa det Sted, hvor hans Trang opstaaer, Communen altid være interesseret i at erkende ham for absolut trængende, da han saa maatte henvises til sit Forsørgelseshjem, medens den Understøttelse, der ydes Nogen som relativt trængende, saavidt Skjønes, maatte ydes der, hvor Trangen opstod, uden at kunne tjene til at afbryde Løbet af den Tid, der behøves til Forsørgelsestestens Erhvervelse. — Fremdeles møder den Omstændighed, at de Midler, som Proponenten anviser til Bedste for de saakaldte relativt Trængendes Understøttelse, paa sine Steder vilde være høist ubetydelige, paa andre Steder derimod endog vilde udgjøre den større Deel af det, der anvendes til Fattigvæsenets Udgifter. Dette sidste Tilfælde finder navnlig Sted i enkelte Kjøbstæder, og naar da hine Midler skulde undrages fra den egentlige Fattigforsørgelse, vilde Meget af hvad der nu virkelig kommer de i strængeste Forstand Trængende til Bedste, anvendes til Understøttelse for dem, der nu ikke dertil have Adgang, og som Følge deraf vilde en større Fattigkat være fornøden. Proponenten nævner nogle særdeles Afgifter, som kunde være at paabyde til at forsøge de Midler, ved hvis Hjælp de relativt Trængende kunde understøttes. Den ene af disse Afgifter, nemlig paa Indsatsen i Lallotteriet, er endog allene af den Grund uantagelig, at det for en stor Deel er Landboerne, tildeels og Foll fra andre Kjøbstæder, der spille i en Collection, og at der dog ingen Grund kunde være til at

bestaa dem til Fordeel for Byens Fattigvæsen, saalidet som Forholdets Natur tillader en forskiel imellem indenbyes og udenbyes Spillere.

Endvidere holder Proponenten for, at Lauges og Corporationers Pligt til at forsørge deres Medlemmer kunde være at udvide. Men Commissarius antager, at det, som Laugene efter de gieldende Anordninger og Vedtægter bidrage til at afhjælpe Trang hos de til Lauget hørende Personer, indeholder Alt, hvad der med Billighed kan kræves af dem. Det vilde vist fra ingen Side kunne retfærdiggjøres, at en Klasse af Næringsbrugere, der blev overfyldt af Flere end dem, som ved samme kunde finde Udkomme, skulde være pligtig til at forsørge dem af disse, der bleve forarmede, og som maaskee tillige havde bidraget til at gjøre det vanskeligt for de Dvørgte at subsistere. Følgen af Principet vilde ubetvivel være, at man maatte tillægge Lauget eller enhver anden Corporation, der finder Sted eller efter Proponenten maatte blive at oprette, en betydennde Stemme med Hensyn til nye Medlemmers Optagelse, hvilket vilde være at gjøre Laugenes eller Corporationernes Rettigheder mere ubelukkende og mere hinderlige for Medborgeres Næringsfrihed, end de nu ere.

Commissarius skal dernæst vende sig til den Deel af Forslaget, der angaaer den Tid, der udfordres for at erhverve Forsørgelsesret. I denne Henseende er det ubetvivel den ærede Forsamling bekendt, at Hans Majestæt, i Anledning af en fra Provinzial-Stænderne for Nørrejylland i 1836 indgiven Petition angaaende hiin Tids Forlængelse til 5 Aar, har tilkendegivet, at Allerhøiøstamme, forinden han tager nogen Beslutning desangaaende, vilde oppebie nærværende Forsamling, for at erfare om Samme maatte finde Anledning til at indkomme med et lignende Andragende*). Med Hensyn hertil kan Commissarius ikke andet, end ønske at Forsamlingen vil benytte den nærværende Leilighed til derover at udtale sig. Men han kan ingenlunde antage, at en saadan Forandring som den, Proponenten foreslaaer, hvorefter Tidrummet skulde være snart 5, snart 10,

*) See Tidenden for de sydske Stændersforhandlinger 1838 1ste Hæfte, S. 23—24 cfr. Tidenden for 1836, 1ste Hæfte, S. 117—135 og 2den Hæfte, S. 927—959.

snart 15, snart 7 Aar, efter Stillingernes Forskjellighed, kan være hensigtsmæssig. De allerede nu ofte meget tvivlsomme Spørgsmaal om en Persons Forsørgelsessted vilde derved blive langt mere forviklede, idet der vilde blive Strid om den af de forskjellige af de nævnte Stillinger, hvortil en Person maatte henregnes, ligesom det og, naar han i en Deel af det Tidrum, hvori han har været paa et Sted, har været i een af de benævnte Stillinger, og i den øvrige i en anden, vilde være Tvivl underkastet hvilken af de forskjellige Normer der skulde anvendes, og skøndt der vel lod sig udfinde Regler, hvorefter disse Spørgsmaal lode sig afgjøre, saa vilde det dog ikke kunne ske uden ved meget minutiøse Undersøgelser og Beregninger, hvorved ofte særegne Omstændigheder maatte komme i Betragtning, som ikke let lode sig nøiagtig oplyse. Da alle disse Spørgsmaal vilde opstaa imellem Communerne indbyrdes, som gjensidig vilde søge den ene at kaste Byrden paa den anden, saa vilde enhver Leilighed til Tvivl og Tvist blive benyttet og derved Forsørgelsesdisputerne blive langt vanskeligere og fortrædeligere end de nu ere. — Proponenten mener, at man, ved at antage de af ham foreslaaede Regler, vil bringe vor Lovgivning mere i Harmoni med Fattiglovgivningen for Hertugdømmene, men Uoverensstemmelsen vilde netop derved i høj Grad forsøges, da Lovgivningen for Hertugdømmene ingenlunde kjender til en saadan Classification, men ligesom den danske antager en eensformig Regel for Alle. Kun med Hensyn til Tiden er der nu en Forskjel, men som dog ikke medfører nogen Vanskelighed ved Afgjørelsen af de indbyrdes Conflicter (cfr. Placaten 9 Januar 1830) medens hin Forskjel mellem forskjellige Classer, hvis den ogsaa skulde gjælde i Forholdene mellem Danmark og Hertugdømmene, her vilde foranledige endnu større Vanskelighed, end hvor flere Communer i Danmark traadte i Forhold til hinanden, — da de forskjellige Fattigautoriteter ikke staa under et fælleds Collegium.

Proponenten mener endelig, at, skøndt de anførte Terminer skulde behøves til at erhverve Forsørgelsesret, saa burde dog den forhen forsørgelsespligtige Commune fritages for en

Persons Forsørgelse, naar han i det til Forsørgelsesrettens Erhverv fornødne Tidrum havde været borte fra samme, uden Hensyn til at han imidlertid havde haft sit Ophold i forskjellige Communer, og at da Befølgningerne paa hans Forsørgelse skulde repareres enten paa Stiftet eller paa Amtet. — Dette har vistnok fra een Side megen Billighed for sig. Selv under den nærværende Fattiglovgivning bliver en Commune meget ofte bebyrdet med Individer, der endog i flere Aar have været uden al Forbindelse med samme, fordi de imidlertid ikke have haft fast Aarligt Ophold nogeskeds. Men, foruden at der under de foreslaaede forskjellige Normer for Erhvervelse af Forsørgelsesret vilde opstaa mangfoldige Spørgsmaal og Tvivl angaaende, hvilken af de forskjellige Normer der var at anvende paa et Individ, der under sin lange Fraværelse fra den tidligere Forsørgelsescommune havde været i forskellige Stillinger, vilde det og have høist skadelige Følger, at de mangfoldige Personer, der vilde komme i det ovennævnte Tilfælde, skulde undtages fra Forsørgelse i en enkelt Fattig-Commune og underholdes paa et Stifts eller et Amts Regning. — Det er upaatvibeligt, at den Forsørgelse, der sker paa et stort Districts Befølgning, vil blive langt kostbarere end den, som bliver at bestride af den enkelte Commune, hvis Repræsentation baade har langt bedre Leilighed og langt større Interesse i at paasee det fornødne, saavel for at undgaae Uoverrettedes Forsørgelse som for i alt Fald at gjøre Forsørgelsen saa lidet bekostelig som muligt. — Det vilde og være en aabenbar Ubillighed, om det enkelte Amt eller Stift, hvori Personernes Trang opstod eller først blev erkendt, skulde paa Grund deraf bebyrdes med hans Forsørgelse, ligesom Saadant og vilde give Anledning til utallige Cabaler og Misbrug. Vel har Placat 28 Decbr. 1827 i et enkelt Tilfælde hjemlet en saadan Forsørgelse paa Amtsrepartitionensfondets eller paa Stiftets (nu Amtets, cfr. Frd. 8 Jan. 1830) Kjøbstadets Regning, men, foruden at der er sørget for at indskrænke Befølgningernes Størrelse, indtræder ogsaa dette Tilfælde kun under ganske særegne og høist sjældne Omstændigheder, og er navnlig uanvendeligt paa alle Individer, hvis Fødested kan opdages. — Der-

imod vilde en meget stor, ja vel den største Deel af Tjenestefolk eller Andre, som ikke have fast Bopæl, efter Proponentens Forslag falde paa Stiftet eller Amtet, og saaledes vilde en høist betydelig, om ikke den større Deel af Fattigforsørgelsen gaae over fra de specielle Communer til et større District. Endelig sees det ikke, hvorledes der i noget Tilfælde kunde blive Spørgsmaal om, at Udgivten skulde lægges paa et Stift som saadant, thi, ligesom det efter den gjældende Lovgivning ikke staaer i nogen indbyrdes oeconomic Forbindelse, saaledes kunde Sagens Afgjørelse heller ikke uden en Hovedforandring i det gjældende Administrationsystem tilkomme Stiftets Dyrighed.

Forsaaavidt Proponenten ogsaa omtaler Amtsfattigkasserne, sees det ikke, hvorledes man kan klage over Uvidenhed om disse Tilstand, da herom i flere Aar er meddeelt aarlig Underretning i Collegial-Rådets. Ikke heller kjenner det, at der kunne gives bestemte Regler for Amtsfattigkassernes Anvendelse end de, der indeholdes i Reglementet for Landet 5 Juli 1803 § 49. At Anvendelsen af disse Regler kan have været forskjellig i de forskjellige Amter, er en uundgaaelig Følge af slige administrative Forholdsbreglers Natur, da der maa overlades Meget til vedkommende Bestyrelses Bedømmelse. Men ogsaa ere der mangfoldige Omstændigheder, som kunne have foraarsaget, at en Amtsfattigkasse snart har haft større Indtægter end en anden, snart har været mindre bebyrdet med Udgifter. Den største Deel af Amtsfattigkassernes Indtægter er tilfældig, og kan derfor have faldet mere eller mindre rigelig i de forskjellige Amter. Saaledes kunne f. Ex. Godeiernes Bidrag efter Fred. 24 September 1708 Post II § 13 *cf.* Regl. § 47a — være givne med større eller mindre Kundhed. Navnlig gives der paa de Kongl. Godeier og visse Stiftelser, der ere Godeier, f. Ex. Sorø Academi, større Bidrag end de, der ordentligviis ydes. Det er og sandsynligt, at Herredsklassen i enkelte Amter har haft Beholdninger, der ere gaaede over til Amtsfattigkassen, men ikke i andre. — Som et Exempel paa en høist betydelig tilfældig Indtægt, som en enkelt Amtsfattigkasse har haft, erindrer Commissarius, at denne Kasse for Kjøbenhavns Amtsfattigdistrikt,

for en Række af Aar siden, ved en særdeles Leilighed fik en Indtægt, der, om han ikke fejler, nærmede sig eller endog overgik 10,000 Rbd. Som en Udgift, hvilken det end ikke staaer i Bestyrelsens Magt at undgaae eller formindstke, kan bemærkes Betalingen for Døvsstummes Underholdning, der i enkelte Amter, hvor der paa cengang er at betale for adskillige Saadanne, kan medtage den største Deel af Amtsfattigkassens Indtægter.

Men ogsaa har det i enkelte Tilfælde truffet sig, at et eller andet forarmet Sogn har haft særdeles betydelig Hjælp af Amtsfattigkassen, saa at denne endog ikke har været istand til ved sine ordinære Indtægter at udrede samme, men Ligning paa samtlige Fattigdistricter har været fornøden. Dette erindrer Commissarius f. Ex. at have været Tilfælde med Bjerget ved Roeskilde og Hundby Sogn i Ødense Amt. Det begriberes og let, at de Amtsfattigkasser, der ved deres Stiftelse have faaet en om end ikke meget betydelig Capital, og som i Begyndelsen have haft gode Indtægter uden synderlige Udgifter, have ved at gjøre hinc frugtbringende kunnet erhverve en efterhaanden vorende Formue, medens det har været vanskeligt i den senere Tid, og navnlig efter at Amtsfattigkasserne ere bleve bebyrdede med Døvsstummes Underholdning (*cf.* Fundats 17 April 1807 § 11), at samle nogen betydelig Capital.

Commissarius skal for Tiden ikke indlade sig paa de flere Forslagspunkter, men skal blot i Henseende til den forresten ubetydelige Gjensstand angaaende Fattigcommissiønernes Correspondence bemærke, at det ingenlunde er antaget som Regel, at den indbyrdes Correspondence imellem Fattigcommissiønerne skal gaae igjennem Amtmanden, men at dette, om han ikke fejler, i Almindelighed kun bruges, naar de respectivt Sogne høre under forskjellige Amter. Det er iøvrigt neppe heller i slige Tilfælde ubetinget nødvendigt, ligesom Brugten vel heller ikke er ganske almindelig, men Gjensstanden synes i alt Fald for ubetydelig til at egne sig til en stændig Petition.

Endnu maa Commissarius bemærke, at om endog en almindelig Revision af Fattiglovgivningen maatte være fornøden, saa indseer han aldeles ikke, at en saadan Commission, som Pro-

ponenten foreslaaer, skulde være fornøden eller hensigtsmæssig. Hvad der passede sig i England ved den betydelige Reform, som for nogle Aar siden fandtes fornøden i sammes Fattigvæsen, kunde ikke være passende her, hvor idetmindste Misbrugene ikke ere saa betydelige som de vare i England, og hvor Landet er saa meget mindre, samt hvor hele Fattigvæsenet hører under en Overbetsyrelse, som har Leilighed til at gjøre sig bekendt med sammes Tilstand, og uden Vanskelighed kan forklaffe sig de yderligere Dphlyninger, der kunne være fornødne.

Statsraad Stenfeldt yttrede, at, uagtet han maatte finde enkelte af de Grunde, som den Kongelige Commissarius havde anført imod hans Forslag, overbevisende, kunde han dog ikke erkjende, at dette var Tilfældet med dem alle. Da der imidlertid for Videm blot var Spørgsmaal om, hvorvidt Forslaget egnede sig til Prøvelse af en Committee, formeente Valeren det tilstrækkeligt, naar Forsamlingen fandt, at Forslaget indeholdt brugbare Udgangspunkter for en nærmere Undersøgelse, da disse ikke af ham vare opstillede som ufravigelige Regler, men som Momenter for en fleersidig Prøvelse. Da den jydskke Stænderforsamling derhos havde omhandlet tvende af de i hans Forslag nævnte Punkter og i denne Anledning gjort Indstilling for Nylands Vedkommende, fandt han det saameget mere hensigtsmæssigt, at Skifternes Stænderforsamling yttrede sig derover.

Cancelliraad Hempel yttrede, at Fattiglovgivningen efter hans Mening i det Hele taget fortjente al Roes. Han havde selv været med ved at bringe den i Anvendelse i hans Hjem, og endskjøndt man i Begyndelsen havde stødt paa mange Vanskeligheder, navnlig med Hensyn til Fattigskatten, havde man dog efterhaanden vænnet sig til den bestaaende Indretning. Da Fattigskatten imidlertid ved jævnlige Forsøgelse nu var bleven meget høi, havde Opinionen i den senere Tid rettet sig imod det bestaaende Princip for Fattigforsørgelsen. Saa vel af denne Grund som fordi han antog det vigtigt, at virkelige Fattige afskildtes fra de foregivne, i hvilken Henseende han paaberaabte sig, at i Ddense ikke sjældent arbejdsføre Personer hellere tyede til Fattigvæsenet end søgte

Arbejde, samt endelig fordi han fandt, at Videm, i hvilken Forsørgelsesret kan erhverves, trængte til en Forandring, hvilket og vilde ubøve en gavnlig Indflydelse paa Videndes Tjenestetid, stemte han for en Committees Nedsættelse.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at han heller ingenlunde vilde frataaede en Committees Nedsættelse, saameget mindre som han maatte erkjende det ønskeligt, om Forsamlingen vilde yttre sig angaaende den af den jydskke Stænderforsamling ansøgte Forandring i Henseende til den Vid, der er bestemt som Betingelse for Forsørgelsesret. Ligesaa lidet som den af Cancelliraad Hempel anførte Forsøgelse af Fattigskatten havde fundet Sted overalt, ligesaa lidet lod den af ham attraaede Skarpere Grændse imellem de forskellige Trængende sig bestemme ved Lov, og allermindst paa den Maade, at de Trængende henlægdes under forskellige Bestyrelser.

Provst Birch formeente, at omenbskjøndt det maatte erkjendes, at Fattiglovgivningen trænger til en Reform, vilde man dog, ved nu, da en Communalanordning for Landet er i Vente, at tiltraaede en Revision af Fattiglovgivningen, paa en Maade antcipere Sagen, ved hvis Behandling der vel maatte ønskes Raad og Veiledning fra Communerne og disses Forstandere, ligesom der og gaves adskillige Dele, henhørende til Fattigvæsenet, som ikke vilde kunne ordnes endeligen, førend Communalanordningen var kommen istand. Men da Proponenten udtryffeligen havde andraget paa, at, hvis man ei vilde ansee en total Revision for hensigtsmæssig, saa kunde formcentlig dog de enkelte Forslag egne sig til Behandling af en Committee, og da nu tillige Commissarius havde gjort opmærksom paa, at man vel kunde ønske at erfare Forsamlingens Mening om, hvorvidt Forsørgelsesretten skal vedblive at være betinget af et treaarigt Dphold, eller denne Tid forandres til en længere, saa stemte Valeren for, at en Committee nedsættes, til at tage de enkelte Punkter af Forslaget under Overveielse, overcensstemmende med Proponentens subsidiaire Andragende.

Bankdirecteur Bang formeente, at Forsamlingen turde have megen Anledning til at overveie, om den ei, naar den nedsætter en Committee til

at undersøge Spørgsmaalet om en Revision af hele Fattigvæsens-Lovgivningen og de Grundsatninger, paa hvilke samme hviler, i for høi Grad lægger Beslag paa Committee-medlemmernes og senere Forsamlingens Medlemmers Tid, uden at man, efter hvad allerede her er anført, tør haabe synderligt Udbytte af dette Arbeide. Flere af de in subsidium foreslaaede enkelte Poster ere ogsaa — tildeels uimodfagt — betegnede som mindre hensigtsmæssige Gjenstande for Undersøgelse af en hertil nedsat Committee. Derimod er det Mødsatte yttret saavel af den Kongelige Commissarius som flere af Forsamlingens Medlemmer om den af hine enkelte Poster, som vedkommer en Forlængelse af den Tid, der udfordres til at give Forsørgelsesret, og Valeren maatte derfor henstille, om der ei kunde afstemmes om en Committees Rebsættelse først med Hensyn til Proponentens principale Forslag om en almindelig Revision af Fattigvæsens-Lovgivningen, og dernæst hvis det almindelige Forslag ei bliver Gjenstand for Committees-Behandling, med Hensyn til hver enkelt af de af den ærede Proponent in subsidium omhandlede Poster, hvilke Poster denne selv aldeles har affondret fra hverandre.

Præsidenten var af den Formening, at hele Forslaget burde gøres til Gjenstand for Afstemning, hvorefter det, hvis Forslaget blev forkastet, formæntlig maatte staae en Anden frit for, at fremkomme med et Forslag, der indskrænkede sig til det ene Punkt om Tidsbetingelsen for Forsørgelsesretten.

Efterat Bankdirecteur Bang i denne Anledning havde bemærket, at de i Forslaget anførte Punkter vare særskilt affondrede fra hverandre, og at Proponenten havde lagt Bægt paa hver enkelt Punkts Behandling, erklærede Præsidenten, at han heller ikke havde Noget imod, at Afstemningen blev affondret for hvert af de enkelte Punkter, naar Proponenten selv Intet derimod havde at erindre.

Statsraad Stenfeldt erklærede i denne Anledning, at han ikke havde Noget imod, at hans Forslag opløstes i de 5 Hovedpunkter, hvoraf det bestaaer. I det han derhos aldeles frasaaldt sin principale Henstilling om en Revision af Fattiglovgivningen, maatte han indstille, at særskilt Afstemning over Committees Rebsættelse foretoges med Hen-

syn til følgende 3 Punkter: 1) angaaende Arbeidshuse; 2) angaaende Tidsbetingelsen for Forsørgelsesretten; og 3) angaaende Skolegangen. Disse tre Punkters Behandling vilde neppe medtage saamegen Tid, som man troede, og i alt Fald vilde dennes Anvendelse retfærdiggjøres ved Sagens Vigtighed.

Justitsraad Friis bemærkede, at han maatte ansee Spørgsmaalet om Tvangsarbeidshuses Gavnlighed for at være meget tvivlsomt. Skulde de være til væsentlig Nytte, maatte der efter Valerens Mening findes eet i hvert Pastorat. Men i ethvert Fald kunde denne Indretning dog ikke komme i Gang, førend den nye Communallov for Landet var emaneret.

Den Kongelige Commissarius bemærkede hertil, at der var Forskjel imellem Arbeidshuse og Tvangshuse, og at kun de første kunde ansees for et reent Communalanliggende.

Cancelliraad Hempel og Amtmand Neergaard vare enige med Justitsraad Friis i, at Spørgsmaalet om Arbeidshuses Oprettelse ikke nu afgjordes, og meente, at man i denne Henseende maatte oppebie den nye Communallovgivning.

Efterat Brev Ahlefeldt-Laurvig ogsaa havde udtalt sig i denne Retning, bleve de 3 Punkter, hvortil Proponenten havde indskrænket sit Ønske om Committees Rebsættelse, særskilt satte under Afstemning. Ved denne blev det derpaa med 39 Stemmer mod 26 vedtaget, at det første Punkt angaaende Arbeidshuse ikke skulde prøves af en Committee; ligeledes med 39 Stemmer imod 26, at det tredje Punkt angaaende Skolegangen ikke skulde prøves af en Committee. Derimod blev det med 63 Stemmer imod 2 vedtaget, at det andet Punkt angaaende Tidsbetingelsen for Forsørgelsesretten skulde prøves af en Committee, og blev det bestemt at denne skulde bestaae af 3 Medlemmer. Valget af disse blev udsat, indtil det efterfølgende Forslag var foredraget.

Kammerherre Grevencop-Castenschiold foretog derpaa et Forslag om, at Amtsfattigbestyrelsens Indberetninger og

Amtsfattigkassens Regnskaberne ved Trykken maatte bekjendtgjøres m. m., til hvilket han erklærede sig at være foranlediget ved Betragtningen af det Dødselige i, at alle Communer fulgte de samme Principer baade i Henseende til Forsørgelsen, Fattigkassens Beskyrelse og Regnskaberne Bekjendtgjørelse, hvilket han antog vilde fremmes ved Regnskaberne's Offentliggjørelse, der vilde give Leilighed til at man adopterede det Gode og undgik det mindre Gode i de forskjellige Bestyrersers Fremgangsmaade. Naar en saadan Offentliggjørelse nemlig oplyste de forskjellige Maader, hvorpaa Fattigkassernes Beholdninger anvendes, samt andre Fattigvæsenet vedkommende Punkter, f. Ex. at man i nogle Amter distribuerer som Gode, hvad man i andre meddeeler som Laan, imod hvilket Sidste et collegialt Circulaire har advaret, saa vilde formeentlig mere ligartede Grundsætninger for Forsørgelsen og Fattigkassernes Beskyrelse bevirkes. Det havde saaledes ogsaa været Valeren paafaldende, i Holbæk og Sorø Amter at finde forskjellige Principer fulgte i Henseende til de Erængendes Klassification i 1ste og 2den Klasse, ligesom ogsaa Naturalier bleve udbeelte i Sorø, men ikke i Holbæk Amt. Befolkningen af Trykningen, som Valeren anslog til 7 Abb. Arket, vilde neppe være uoverkommelig, da det maatte antages at idetmindste 300 Personer i hvert Amt vilde kjøbe Regnskabet, og derved vilde Udgiften være dækket. Skulde imidlertid det hele Regnskabs Trykning blive for betydelig, kunde dog den ethvert Generalregnskab medfulgte Status eller summariske Oversigt publiceres.

Forslaget selv lyder saaledes:

„Alle de europæiske Stater har Fattigvæsenet opnaaet en saa indgribende Vigtighed og saaledes tiltrukket sig baade Folkene's og Regjeringernes Opmærksomhed, at det er blevet en Gjenstand for de nyeste Undersøgelser og hef-

tigste Discussioner, i det snart et snart et andet Princip, for kraftigt at modvirke denne Staternes medfødte Kræftskade, har sagt at gjøre sig gjældende, uden at man dog hidtil har kunnet enes om, hvilket der maatte være det meest antagelige, det virksomste og tillige mindst bebyrdende, det veldædigste og tillige mindst skadelige for Samfundet.

Danmark tør rose sig af, at være foregaaet de andre Nationer med et skönt Exempel ved ligesaa hensigtsmæssige som vel udarbejdede Fattiglove, og dog er Klagen over disse's Utilstrækkelighed, over Byrden, de forarsage, og over de Mangler, man troer at finde hos dem, almindelig og lydelig. Sagens Vigtighed og almene Interesse gjør den fuldkommen værdig til Forsamlingens Opmærksomhed. — For at kunne raade Bob paa en Sag, maa man først noie kende den; og derfor tør jeg antage, at ethvert Foretagende, der kan udbrede Lys over Sagen, kan antages at være et gavnligt Bidrag til denne særegne Institutions Udvikling, der noget for eller senere sikkert vil blive Gjenstand for denne Forsamlings specielle Opmærksomhed, og det er med Hensyn hertil, at jeg tillader mig at forelægge mine ærede Herrer Colleger vedføjede tabellariske Oversigt over Fattigvæsenets Tilstand i et af Sjællands Amter, tilligemed en Afskrift af de Herrer Kassereres Regnskab for det sidstafvøjte Aar, hvorved jeg dog maa bede om Dervedelse for, at det ei er lykkes mig at kunne forelægge Forsamlingen Tabellerne for sidste Aars Fattig-Forsørgelse, da blot den summariske Oversigt er for sidste Aar, Tabellerne derimod for et foregaaende.

(Fortætted).

Niende Møde. (Fortsættelse.)

Dog, da mit Formaal for denne Gang blot gager ud paa at foreslaae for den ærede Forsamling, om den maatte finde det hensigtsmæssigt at indgive til Hs. Majestæt en allerunderdanigst Petition om:

„At det maatte allernaadigst befales, at de ved Reglementet for Fattigvæsenets Indretning og Bestyrelse paa Landet i sammes §. 4 anordnede aarlige Indberetninger fra Amtsfattigdirectionerne om Fattigvæsenets Tilstand i alle under ethvert Amt hørende Sogne-Districter herefter blive at affatte efter et bestemt Schema, og disse Indberetninger tilligemed Kasserernes Regnskaber for Amtsfattigkasserne ved Trykken at bekendtgjøre.“

„Saa har jeg troet det rigtigere nu at fremtræde med dette mit Andragende, end ved længere Udsættelse at forsinke dets Virksomhed. Stulde den ærede Forsamling finde Forslaget værdigt dens Opmærksomhed, og vil den paalægge en dertil valgt Committee nærmere at udarbejde det, vil det jo kunne modtage betydelige Forbedringer og derved worde langt fuldstændigere, saameget mere, som Frygten for at gjøre Arbeidet for kostbart og vidtløftigt har afholdt mig fra at paaføre flere Rubrikker, skøndt disse af sig selv ville blive noget foranderlige i de Amter, hvor der skeer Udbelinger af, hvad man kalder forældede Producter, hvilket dog alt mere og mere affattes og mulig endnu kun bruges i et enkelt Amt.“

Skøndt Kasserernes Regnskaber formeentlig ere saa fuldstændige som fornødent gjøres, stulde jeg dog andrage paa, at de blive affattede efter et Schema og saaledes, at man med Lethed kan overse Resultaterne og i Særdeleshed, hvor stor den beholdne Formue hvert Sted er og hvori den bestaaer. Vigtigheden af at kende Amtsfattigkassernes Tilstand og deres Afbenyttelse forekommer mig at blive indlysende, naar man med nogen Opmærksomhed betragter de i

Collegialtidenden opførte summariske Regnskaber for disse Institutioner, saaledes som de ved Revisionen ere befundne. Naar da f. Ex. Odense Amtstue-District i Forening med Åsens kun fremviser en Capital-Formue af 1150 Rbd., medens Korsør og Ringsted Amtstue-Districter tælle 80,817 Rbd., saa er det aabenbart, at Directionerne gaae frem efter ganske modsatte Principer og formeentlig begge forsølle det Rette. En klarere Belysning af disse Forhold er derfor ligesaa meget i Directionernes som i Statens Interesse, og kan formeentlig nærmest lede til et almindeligt og stadigt Princip, som det vist var ønskeligt at have etableret som Rettefærdighed til samme Tid, som Hans Majestæt skænker Landet den belovede og med saa stor Bærgsel imødeførte Communal-Forfatning.

Uden disse Former ville ei heller Amtsfattigkasserne være fuldstændige; thi til de i den summariske Tabel B opgivne 19,020 Rbd. maae endnu, for at godtgjøre hvad Holbet Amts Fattige effective have kostet, tillægges de Summer, hvormed Amtsfattigkassen har understøttet de trængende Communer, eller bekostet Enkeltes Kuur og Pleie, saavel som de, der af Legater og Fattigvæsenene tilhørende Capitaler derpaa ere anvendte, da Tabellen A de fleste Steder kun indeholder, hvad Sognene eller Communerne have tilstødt. Hvor nu Amtsfattigdirectionerne have været mere rundhaandede og derved udtømt deres Kasser, kunde de maaskee let faae Anseelse af at have forfejlet Maalet, ligesaavel som de Directioner, der i høi Grad have accumuleret, kunde faae Skin af at have fulgt en maaskee utidig Lyft til at capitalisere og ikke i Nødens Tid at have ydet tilstrækkelig Hjælp til de betrangte Communer; men dette lader sig kun opklare ved noie at gennemgaae Tabellen A og at sammenholde den med Amtsfattigkassens Regnskaber; dog netop med Hensyn hertil turde vel Tabellen forsynes med en Rubrik for Gjæld eller passiva, ligesom der alt er een for activa eller Tilgodehavende.

Er det end ikke, som jeg vel maa indrømme, lykkedes mig at faae saa fuldstændige Oplysninger, som jeg ønskede, saa tør jeg dog troe, at de foreslaaende Tabeller ville ikke alene være tienlige til at forskaffe et nogenlunde bestemt Overblik over Fattigvæsenets Tilstand og Behandling, men de ville ogsaa tjene til at hendraage Communerne Opmærksomhed paa de forskellige indbyrdes Forhold, og bringe dem til næiere at overveie, hvor der kan være Noget at rette og forandre, hvorledes Besparselser og Forbedringer kunne foranstattes, og hvorledes Omsorgen for de Fattige bedst sættes i Ligevægt med de Fersørgendes Wilkaar og det Heles Larm.

Lebet af denne Anskuelse tillader jeg mig at forelægge Sagen til Forsamlingens nærmere Overveielse og Beslutning.*

Kammerjunker Benzon antog, at den af Proponenten omtalte Forskel imellem Beholdningerne i de forskellige Amtsfattigkasser maatte hidrøre derafra, at man nogle Steder ikke anholdt om større Paaligning, end den, der behøvedes til Karet's Afgifter, hvilket navnlig var Tilfældet i Kjøbenhavn, hvor Valeren var Medlem af en Amtsfattigdirection.

I denne Anledning bemærkede den Kongelige Commissarius, at man i Kjøbenhavn savner en Indtægt, som de andre Amtsfattigkasser have, nemlig Herredskassepenge (cfr. Rescr. 3 April 1710) og at der isøvrigt intet Sted lignes Noget paa Communerne til Indtægt for Amtsfattigkasserne*). Hvad Naturalforsørgelse angik, da beroede Hensigtsmæssigheden af denne Forsørgelsesmaade paa de locale Forhold, i hvilken Henseende enhver Fattigcommune maatte have Frihed til, efter Omstændighederne og bedste Skjønnende, at anvende den eller ikke. Commissarius vilde ikke nægte Trykningen af de omhandlede

*) Hvad der i ganske enkelte Tilfælde lignes paa Sognekirkeproverne, hvor i Medhold af Reglementet for Landet § 10 overordentlig Understøttelse maatte gives enkelte Sogne, (hvilket dog var yderst sjældent,) eller naar Amtsfattigkassen mangler Midler til at afholde de med Dødsnummers Underholdning forbundne Omsøgninger, kan, da det er indskrænket til hine særegne Beslutninger, ikke være til egentlig Indtægt for Amtsfattigkassen.

Indberetninger og Regnskaber kunde have deres Blyt, men maatte dog finde det tvivlsomt, om denne kunde opveie de Besøstninger, de vilde medføre.

Efterat Præsidenten havde gjort opmærksom paa, at Proponenten med Hensyn til Omsøstningerne ved Regnskaberne Trykning uden Lov havde gjort for lavt Anslag, da Besøstningerne ved slige tabellariske Arbejder vistnok vilde blive langt høiere, bemærkede Assessor Ugreen-Ussing, næst at tiltræde dette, at Proponenten uden Lov ogsaa havde anslaaet Tallet af dem, der vilde anskaffe sig disse trykte Regnskaber, for heit. Med Hensyn til den af Proponenten omtalte Collegialbestemmelse om Forbud mod Gaver af Amtsfattigkassens Midler tilføiede Valeren, at Proponenten herved uden Lov sigtede til en Cancellistivelse, der for nogle Aar siden var afgaaet til forskellige Amtsfattigdirectioner, hvori disse gjordes opmærksomme paa, at de ikke af Amtsfattigkassens Midler maatte, saaledes som i flere Tilfælde havde fundet Sted, tilskaae Personer, der ikke kunde antages at henhøre under Fattigvæsenet, under Benævnelse af Pension eller beslige, Gaver, der undertiden vare meget betydelige.

Da det derpaa sættes under Afstemning, om Forslaget skulde underkastes Prøvelse af en Committee, blev dette Spørgsmaal eenstemmig besvaret benægtende.

Til Medlemmer af den Committee, der skal afgive Betænkning over det ovennævnte Punkt af Etatsraad Stenfeldts Forslag om Fattigvæsenets Lovgivning, valgtes: Proovst Birch med 58, Proprietair Langkilde med 17 og Amtmand Willisch med 16 Stemmer.

Assessor Ugreen-Ussing foretog derpaa et ham tilføillet Andragende fra Oibermanden og Bisidderne for Kjøbenhavns Stræbderlaug angaaende Ophævelsen af det ved Raadstueplacat 3 Juni 1744 bekendtgjorte allerhøieste Rescript af 3 Dec. 1743; efter hvis Dplæsning han ligeledes forelæste Hovedindholdet af den ved Kjøbenhavns Politiret affagte Dom, hvorved Stræbderlaug er frifundet for Silke- og Klædekrammerlaugets Biltale i den i det forelagte Andragende omhandlede Sag; ligesom han ogsaa meddeelte

et Udbrug af den i Andragendet paabe-
raabte Ansøgning fra Stræbderlauget, hvori
de Grunde yderligere vare udviklede, hvorfor
Dphøvelsen af det ovennævnte Rescript var
dette Laug saa magtpaaliggende.

Det fremlagte Andragende lyder saaledes:
"Ved Commerce-Anordningen af 4 August
1742 §. 4 blev det fastsat: „at Manufactur-
ister, Fabriqueurer, Kunstnere og Haandværkere,
ifald de sig ikke hos Grosfererne med det For-
nødne ville forsyne, maae selv Enhver forskrive
de Varer, som de til deres Manufacturers,
Kunstners og Haandværkers Fortsætning behøve,
dog at det skeer fra første Haand, samt En-
hvers egen og ikke nogen Andens Correspon-
dence.“ Denne i Forholdets Natur grundede
Ret blev saaledes ogsaa givet Stræbderlauget
tilligemed alle øvrige Haandværkslaug; men
ikke bestomindre blev denne Ret betagen dette
Laug ved et allerhøieste Rescript af 3 Decem-
ber 1743, kundgjort ved Raadstueplacat af 3
Juni 1744, idet at det ved denne Bestemmelse
blev paabudet Stræbderne ikke at levere noget-
sombhelst Eskafage o. s. v. til deres Kunder under
Varenes Confiscation.

I Aaret 1804 blev denne Bestemmelse gjort
gjældende, idet en Stræbdermester heraf Staden
ved Politirets-Dom af 23 Februar 1804,
stadfæstet in terminis ved Høiestrets Dom
af 23de Juni s. A., blev anseet med Muld
for Placatens Overtrædelse.

Da der imidlertid i et Tidsrum af mellem
20 og 30 Aar ikke skee nogen Paatale af
Silke-, Ulden- og Klædekræmmer-Lauget i den
Henseende, uddannede sig efterhaanden den
Praxis, at Stræbderne selv leverede deres Kun-
der, hvad der maatte udfordres til en fuld-
stændig Klædning, hvilken Praxis ogsaa fandt
Medhold i de senere Lovbestemmelser, navnlig
Fred. 23 April 1817, ja endog i den Grad,
at det næsten maatte ansees for utvivlsomt, at,
om endog bemeldte Placat af 1744 ikke umid-
delbart er hævet ved den positive Lovgivning,
den dog maatte ansees hævet derved, at de For-
udsætninger, hvorpaa den ældre Lov var bygget,
nu ved et positivt Lovbud maae ansees for at
være faldne bort. Af denne Formening var
ogsaa Politiretten, i det Samme, i den af
Olbemanden for Silke-, Ulden- og Klæde-

kræmmer-Lauget i Aaret 1833 mod endeel
Stræbdermestere her i Staden anlagte Sag,
hvori nedlagdes Paastand overensstemmende
med Placaten af 3die Juni 1744, ved Dom af
2den November 1836, hvoraf herved vedlægges
en Afkrift, frifandt de indklagede Mestere for
Silke-, Ulden- og Klædekræmmer-Laugets Til-
tale. Da Sagen derpaa indskævnedes for Høie-
steret, blev Politiretens Dom ved Dom af
7de November 1837, hvoraf herved ligeledes
følger en Afkrift, tilfødesat, og de indskævnede
Stræbdermestere ansete i Overensstemmelse med
Laugets Paastand. Af denne Dom blev det
os altsaa klart, at Landets øverste Domstol an-
seer Placaten af 3die Juni 1744 endnu for at
være gjældende, og vi fandt os derfor, for at
forebygge Laugets Ruin, besøiede til at indgaae
med en allerunderdanigst Ansøgning til Hans
Majestæt Kongen, hvori androges paa, at Pla-
caten af 3die Juni 1744, som en aldeles ano-
malist Bestemmelse, maatte blive ophævet, og
at der maatte tilstaaes dette Laug samme na-
turlige og til dets Næringsdrift nødvendige
Retligheder, som Commerce-Anordningen af 4de
August 1742 § 4 indrømmer alle andre Haand-
værkere. Da vi troe, at, hvad der kan siges
til Fordeel for Lauget i den Henseende, med
Klarhed og Bestemthed er fremsat i denne aller-
underdanigste Ansøgning, baderet den 29de No-
vember 1837, tillade vi os allerærbødigst at
vedlægge en Afkrift af samme.

Under 27de Juni d. A. blev igjennem Sta-
dens Magistrat os communiceret, at, efterat Can-
celliet besangaaende havde nedlagt allerunder-
danigst Forestilling, havde Hs. Majestæt under
13de Juni s. A. allernaadigst behaget at resolvere:
„at Supplicanterne ville være at tilskjenbegive, at
der findes saameget mindre Grund til at op-
hæve Bestemmelserne i det allerhøieste Rescript
af 3die December 1743, som der, efter Silke-,
Ulden- og Klædekræmmer-Laugets Erklæring,
fra dettes Side Intet er imod, at Stræbderne
besørge Indkjøbet af de til deres Arbejde for-
nødne Varer, naar disse ikkun tages hos beret-
tigede Handlende her i Staden og ikke ind-
forskrives fra Ulandet eller havees i Dplag.“
Af denne allerhøieste Resolution vil det altsaa
erfares, at Stræbderlauget i Kjøbenhavn skal
vedblive at være det eneste Laug, som ikke har

den Ret, der efter Kongvingen tilkommer alle andre Haandværkere i de danske Riger og Lande, ja selv Skræbberne i Provindsstæderne; thi det, som nu er tilkøbt Laugets Interessenter, selv at gjøre Tillægget, naar det er indkjøbt hos berettigede Handlende her i Staden, kan vistnok neppe kaldes nogen Begunstigelse, da det formeentlig maatte anses for en utaalelig Byrde, om ikke en Umulighed for Vedkommende, selv at anskaffe de mangfoldige Gjenstande, der udføres til en complet Klædning.

Endvidere tillade vi os at henvende Opmærksomheden paa, at Resolutionens Ord ere saaledes affattede, at Skræbberlauget end ikke fra de indenlandske Fabrikker og navnlig de jydsk, hvis Fabricata i de senere Aar ere blevne særdeles søgte, kan directe forskrive et Stykke Klæde, uden derfor at see sig udsat for at blive draget til Ansvar af Silke, Uden og Klædekræmmerlauget, og ville disse Indskrænkninger efterhaanden medføre Laugets Undergang, hvilket vi nu nærmere skulle tillade os at udsige.

Ved Placaten af 6te Januar 1790 blev det nemlig tilladt Marschandisere, Kræmmere og Væredshandlere o. s. v. at handle med og falholde nye Klæder, som gjøres meest af grove Væver til Brug for Haandværksfolk, Arbeidsfolk, Slibesfolk og Andre fra Landet, naar samme bevisligen ere forfærdigede af en Laugsmester. Da imidlertid Hofkræmmerne og Væredshandlerne her i Staden jævnlig overtraadte denne Placats Blydende, idet de falholdt Klædningsstykker, syede af fint Klæde, bleve nogle af dem i Aaret 1821 af den daværende Odbermænd for Lauget indklagede for Politiretten, for at blive dragne til Ansvar for denne deres ulovlige Handel; men ved Politirettens Dom af 1 Marts 1822, hvoraf herved vedlægges en Affrist, bleve de Indklagede frifundne for Laugets Kiltale, hvilken Dom forsaavidt stadfæstedes ved Højesterets Dom af 11te April 1823. Sees nu hen til de Grunde, hvorpaa Politiretten støttede denne Dom, da vil det findes, at hele Dommen er støttet paa, at Udtrykkene i Placaten af 6te Januar 1790 ere ubestemte, og at de Klædningsstykker, hvorom dengang Taler var, maatte ontages at være forarbejdede af saadanne Væverforer, som nu bruges af de i Placaten benævnte Glasfer. Ved sidstnævnte Højesterets Dom,

hvoreved Placaten af 1790 fortolkedes til Fordeel for Kræmmerne, erholdt saaledes disse Handlende et Præjudicat for, at de ere berettigede til at handle med Klædningsstykker, forarbejdede af fint Klæde.

Da nu denne Klasse af Handlende, overensstemmende med Frd. 4 August 1742 og 23 April 1817, hvilke Lovbestemmelser derimod efter Højesteretsdommen af 1837 ikke fortolkedes til Fordeel for Interessenterne i Skræbberlauget, ere berettigede til selv at forskrive Klæde, troe vi, idet at Hofkræmmerne, som Folge af denne Begunstigelse, maatte kunne levere Klædningsstykker langt billigere end Interessenterne i Skræbberlauget, at disse Handlende ere i den Grad begunstigede paa Skræbberlaugets Befordring, som fortiden bestaar af circa 1000 Personer, at dette Laug, hvis det ikke skulde lykkes at erholde Placaten af 1744 hævet, efterhaanden vil gaae sin Ruin imøde.

End mere iøjensfaldende bliver denne Anomalie i Lovene, naar der sees hen til, at Interessenterne i Skræbberlauget ere berettigede til at holde aaben Boutik og udsælge færdigsyede Klæder, hvilken Rettighed jo naturligtvis maa være intetfigende, naar de, som dog fortrinligtvis maae anses kompetente til saadan Falholdelse, ikke paa nogen Maade see sig istand til at concurrere med Hofkræmmerne, o. s. v., som selv kunne forskrive deres Klæde og saaledes søge deres Væver til de billigste Priser, uden at behøve at være afhængige af de til at handle med saadanne Væver heri Staden berettigede Personer.

Vel kunde det synes, at dette Laug ikke tabte Noget ved at Kræmmerne udsolgte Klædningsstykker, syede af hvilket som helst Klæde, da det ubtryffeligen i Placaten udfordres, at de skulle være forfærdigede af en Laugsmester; men ei at tale om, at Kræmmerne i alle Tilfælde, paa Grund af det Ovenanførte, kunne levere færdigt syede Klædningsstykker langt billigere end Skræbberlaugets Interessenter, kommer hertil ogsaa den Omstændighed, at det er en noksom bekendt Sag, at disse Handlende, for at kunne levere Væverne saa billigt som muligt, lade disse forfærdige af Uberettigede, som ingen borgerlige Lyngter svare, hvilket, uagtet al mulig Paapasenhed fra Laugets Side, ikke kan forebygges.

Paa Grund af det Anførte tillade vi os derfor allerærbødigt at indstille til den høistærede Stænderforsamling, at den vil medvirke til:

at Placaten af 3die Juni 1744 ophæves, saaledes at Stræbderlaugets Interessenter i Dvereenstemmelse med Frd. af 4de August 1742 §4 erholde den samme Ret, som er tilfæaet enhver anden Haandværker i de danske Riger og Lande, til at forskrive og til deres Kunder at overlade de Væser, som de til deres Haandterings Fortsættelse behøve.

Endstjøndt vi vil vide, at de høistærede Stænderforsamlinger stedse have hyllet det Princip, at de i Almindelighed ikke kunne indlade sig paa Andragender fra enkelte Corporationer eller Laug, naar vi dog det haab, at dette vort Andragende maa gjøre en Undtagelse, da dette Laug i denne Henseende staaer alene mod alle øvrige Laug og Corporationer i de danske Riger og Lande, og vi ingen Indstrænkning forlange i Andres Rettigheder, men kun at blive indsatte i vore, efter Forholdenes Natur grundede, Rettigheder.

Med dette Haab indstille vi saaledes allerærbødigt dette for vort Laug saa vigtige Andragende til den høistærede Stænderforsamlings nærmere Overveielse og gunstige Fremme."

Det ovennævnte Uddrag af den i Andragendet omhandlede Ansøgning til Hans Majestæt Kongen er af følgende Indhold:

„Den Ret, der efter Lovgivningen tilkommer alle andre Haandværkere i Deres Majestæts Stater, og hvorefter de, naar de ifølge Bestilling udføre et Arbejde, ere berettigede til selv at anskaffe og gjøre Tillæg af de til Arbejdet fornødne Materialier, denne i Forholdets Natur begrundede Ret, der er ligesaavel i Consumenternes som i Haandværkernes Interesse, er det imidlertid, som ved det allerhøieste Rescript af 3die Decbr. 1743 og Raadstupsplacaten af 3die Juni 1744 er per modum exceptionis betaget Kjøbenhavns Stræbderlaug. Men ligesom vi efter det Ovenansførte allerunderdanigst formene, at en Bestemmelse som den, der indeholdes i det citerede Rescript, ikke staaer i Harmoni med den øvrige Lovgivnings Grundsatninger, saaledes antage vi og, at den, hvis den ikke blev ophævet, men fremdeles skulde

overholdes i sin hele Strængheb, vilde have de fordærligste Følger for Stræbderlauget, og være til en overordentlig Byrde for Kjøbenhavns Indvaanere, uden at være til Gavn for Noget, end ikke for Silke- Ulden- og Klædetræmmer- Lauget.

Kjøbenhavns Stræbdere have nemlig, saalænge hiin Bestemmelse staaer ved Magt, en langt mere indstrænklet Ret, ikke blot end Kjøbstædernes Stræbdere, for hvilke bemeldte Rescript ikke gjælder, men ogsaa end selve Udlandets Stræbdere, efter som Frd. af 1ste Febr. 1797 §. 361 og Frd. af 28de Mai 1825 tillade fra Udlandet at indføre syede Klædningsstykker, uden at der i et saadant Tilfælde er Tale om, at Vedkommende her paa Stedet skal levere Klædet og andet Tilbehør, hvilket altsaa en Stræbder i Hamborg uhindret kan lægge til for Kunder i Kjøbenhavn, medens den kjøbenhavnske Stræbder bliver straffet, naar han gjør det. Skal det nu fremdeles være Stræbderne i Kjøbenhavn forbudt at levere deres Kunder Klæde, Casimir, Bærred, Shirting og det øvrige Tilbehør til en Klædning, men Kunderne derimod selv skulle anskaffe, hvad der behøves til hvert enkelt Klædningsstykke, vil det upaatviveligen snart blive Tilfældet, at Provindsernes og Udlandets Stræbdere ville tilvende sig alle vore bedre Kunder her i Staden, da disse hverken kunne antages at have Eytt, Tid eller Indsigt til selv at gjøre Indkjøb en detail. Fremdeles tillade vi os at bemærke, at det betydelige Arbejde, mange af Stræbderlaugets Interessenter i en Række af Aar have havt saavel for Reisende som for Provindserne og tildeels endog for Udlandet, vil aldeles ophøre, naar det skal være Stræbderne formeent, selv at levere det fornødne Tillæg til de Klædningsstykker, de forfærdige, og troe vi med Hensyn hertil at burde tilføie, at afskillige af Laugets Medlemmer have i den senere Tid begyndt at gjøre Forsendelser af særbdigtlyede Klæder, ikke blot til Vestindien, Island og andre langt bortliggende Dele af Deres Majestæts Stater, men endog til flere Stæder i Udlandet, hvorved en Mængde fattige Arbeidere her i Staden have havt Fortjeneste, ligesom der ved en saadan Industri vil, naar den faaer Fremgang, kunne indvindes store Summer for Landet. Det fortjener endvidere, hvis vi ikke feile

at komme i Betragtning, deels at Silke-Ulden og Klædefræmmer-Lauget i det mindste i over 20 Aar uden Paataale har fundet sig i den omhandlede af Kjøbenhavns Stræddere fulgte Praxis, deels at de nuværende Stræddere her i Staden have etableret sig under den Forudsætning, at de kunde drive deres Profession paa samme Maade, som deres nærmeste Formænd, og hvilken er den eneste Maade, paa hvilken Professionen kan drives med tilbørlig Kraft. Men endog abstraheret fra alt Forstaaende, vil det ikke kunne nægtes, at det vil medføre en ganske særdeles Gæne og Byrde for Kjøbenhavns Indvaanere, hvis de skulle være nødsagede til selv at gjøre Indkjøb af de mangfoldige Gjenstande, der udfordres til en complet Klædning, istedetfor at kunne, saaledes som det i mange Aar har været Tilfældet, lade den Strædder, der syer for dem, gjøre Tillæg af Alt, hvad der i saa Henseende behøves, uden at de have anden Uleilighed, end at tage de Varer i Diesyn, der paa Stedet forevises dem, og deraf gjøre det med deres Ønske stemmende Valg. Vi formene heller ikke, at Silke-Ulden- og Klædefræmmer-Lauget kan siges at ville lide noget Tab ved, at Strædderne tilstaaes den samme Ret, som Deres Majestæts Lovgivning hjemler alle andre Haandværkere; thi, ligesom hidtil den langt større Deel af de Varer, af hvilke Strædderne have havt Dplag, er bleven indkjøbt hos Interessenterne af bemeldte Laug her i Staden, saaledes vil dette ogsaa efter Sagens Natur fremdeles vedblive at være Tilfældet; og forsaavidt enkelte af de mere velhavende Stræddere stundom, hvad dog kun kan betragtes som Undtagelser, forskrive Varer directe fra Udlandet, skeer det deels efter Dverenskomst og mod passende Bederlag gennem Medlemmer af sidstnævnte Laug, der, paa Grund af deres større Indkjøb, kunne erholde Varerne for bedre Kjøb hos vedkommende Fabrikanter, og er deels ikke andet, end hvad der efter Fred. af 4de August 1742 §. 4 tilkommer enhver anden Haandværker, at han maa forskrive sine Varer fra første Haand, uden at Handelslaugene heri kunne gjøre ham nogen Hindring."

Udsætor Algreen-Ussing bemærkede derhos, at hvad der i denne Ansøgning var anført om den Ubequemmelighed, at Kunderne selv

skulde anskaffe sig de forskjellige til en Klædning hørende Materialier, vel tildeels bortfalt ifølge den i Andragendet omhandlede Kongelige Resolution, men at Hovedindskrænkningen i Stræddernes Næringsdrift endnu bestandig vedblev. Han gjorde fremdeles opmærksom paa, at, ligesom hiin Indskrænkning er i Strid med Lovgivningens almindelige Grundføringer, saaledes er den det ogsaa med det Udkast til en Forordning om Fremmedes Handelsberettigelse, som et forelagt den nuværende Stændersforsamling, da det deri ligeledes er bestemt, at fremmede Handlende kunne affatte deres Varer til enhver Fabrikant, Haandværker og anden Næringsbruger. Da det nu forekom Valeren ubilligt, at Strædderlauget i Kjøbenhavn skulde være en Indskrænkning undergivet, som ikke gjælder for noget andet Haandværkslaug i Danmark, og denne Indskrænkning i sig er unaturlig og skadelig saavel for Publicum, som for det talrige og i det Hele ingenlunde velhavende Kjøbenhavnske Strædderlaug, samt da der heller ikke i en Række af Aar har været Spørgsmaal om at gjøre denne Bestemmelse gjældende, saa maatte han efter sin bedste Overbeviisning anbefale Forslaget til Forsamlingens nærmere Overveielse.

Den Kongelige Commissarius maatte bemærke, at der vel, dersom der var Tale om at gjøre Rescriptet af 3 December 1743 gjældende i sin hele Udstrækning, vilde være Anledning til at andrage paa en Forandring i samme; men at de deraf flydende Uleiligheder allerede ere saaledes afhjulpne ved den Moderation, som Silke-, Ulden- og Klædefræmmerne have indbrømt, og hvortil den paaberaabte Kongelige Resolution af 13 Juni sidstleden henviser, at en yderligere Forandring ikke synes fornøden. Ligesom de Uleiligheder for Publicum, som Rescriptets ubetingede Overholdelse kunde medføre, derved aldeles bortfalde, saaledes ville Strædderne kunne, ved Siden af den Arbejdsfortjeneste, hvoraf de egentlig skulle leve, have en meget god Indtægt ved at indkjøbe Klædet og andre Fornødenheder hos Stadens berettigede Handlende, der altid ville findes villige til at give dem en Rabat paa de Varer, hvortmed de forsyne dem. Men dersom Strædderne endog skulde være berettigede til at forskrive Klædet og andre til en Klædning fornødne Artikler fra Udlandet, saa

vilde de derved efterhaanden kunne tilvende sig den største Deel af den Handelsfordeel, som der skulde høves ved Affætning til Stadens Indvoanere af de til Mandspersoners Beklædning hørende Artikler, og derved betage Silke-Ulden- og Klædefræmmerne en meget stor Deel af den Handel, hvorved de skulde finde deres Udkomme. Særdeleshed vilde de Stræddere, der søges meget af den mere velhavende Deel af Stadens Indvoanere, let kunne faae en langt bekvemmere Leilighed til hine Varers Affætning end bemeldte Handelslaugs Interessenter, og derved erhverve betydelige Handelsfordele ved Siden af den Indtægt, deres Profession giver dem. En saa indgribende Forandring i de Rettigheder, hvoraf det ene Laug, i Overensstemmelse med Anordningerne og en nylig passeret Høiesteretsdom, er i Besiddelse, vilde ikke være lidet betænkelig. Vel er det saa, at Strædderne ifølge de paaberaabte almindelige Love maatte være beføiede til at forskrive de Artikler, som de benyttede i deres Profession. Men deraf er engang skeet en Undtagelse til Bedste for et andet Laug, ligesom der heller ikke mangler Grund i Strædderprofessionens særegne Forhold til en saadan Undtagelse. — Forsaavidt Kscesfor Us'ing paaberaaber sig det forelagte Udkast til en Anordning angaaende Fremmedes Handelsberettigelse, da har Samme kun Hensyn til den almindelige Regel, uden at ville ophæve de særdeles Indskrænkninger, som en eller anden enkelt Klasse af Haandværkere maatte være underkastet, og deraf det for at overholde disse Indskrænkninger maatte anses fornødent, kunde en Tilføjning skee i hiin Anordning.

Kscesfor Agreen-Ussing kunde ikke indrømme, at den Hovedindskrænkning, der ved Rescript 3 Decbr. 1743 er paalagt det kjøbenhavnske Strædderlaug, i nogen mærkelig Grad er ophævet ved den kongelige Resolution af 13 Juni d. A. Vel er den unaturlige Gæne for Kunderne, at disse selv skulde indkjøbe og tillægge alle de til en Klædning hørende Dele, derved ophævet, men ligesom denne Bestemmelse vistnok aldrig i denne Udskrænkning har været gjort gjældende, hvilket vilde være den utaaligste Byrde for Publicum, saaledes er den for Strædderne ubillige

Indskrænkning i deres Næringsdrift, at de ikke, ligesom alle andre Haandværkere, maae selv directe forskrive deres Materialier, uforandret vedbleven, saa at de ere bundne til at kjøbe disse Varer hos de Handelende i Kjøbenhavn, og ikke engang maae tage dem fra de indenlandske Klædefabrikker. Strædderlauget er herved ikke blot underkastet en Indskrænkning, som ikke gjælder for nogen anden Haandværksklasse i hele Danmark, men det Ubillige i denne Bestemmelse bliver i Særdeleshed indlysende, naar det betænkes, at Strædderne i enhver anden Kjøbstad i Danmark kunne directe indforstrive det Klæde, de forbrugte; at alle Andre i Kjøbenhavn og navnlig Silke- og Klædefræmmerne selv, naar de ville benytte den i Pl. 6 Jan. 1790 indeholdte Ret til at falsholde Klæder, directe kunne indforstrive det dertil fornødne Klæde; at ligeledes syede Klæder kunne indforstribes fra Udlandet, og Klædet altsaa i denne Tilstand, hvorved netop Arbeidsfortjenesten gaar tabt for det kjøbenhavnske Strædderlaug, directe kan tages fra udenrigske Stæder; og at de kjøbenhavnske Stræddere saaledes, naar de skulle være forpligtede til at tage Klædet og de øvrige Artikler hos Detailhandlerne i Hovedstaden, umuligt kunne concurrere med Strædderne i Udlandet, hos hvilke, navnlig i Hamborg, det derfor mere og mere bliver Sædvane, at Folk i Kjøbenhavn lade deres Klæder sye. Strædderlauget forlanger isvrigt, som tit nok bemærket, aldeles ingen særlig Begunstigelse for deres Laug, men kun Ophævelse af en paa dette eneste Laug i hele Riget hvilende særlig Indskrænkning, i hvilken Henseende de, da Høiesteret har fortolket Rescr. 3 December 1743 imod Stræddernes ved Politirettens Dom stadfæstede Paastand, ikke have anden Bei at gaae, end at andrage paa hiin Indskrænkningens Ophævelse ved en ny Lov, hvilket saameget mindre kan have nogen Betænkelighed, som hiint Lovbud i over 30 Aar ikke har været overholdt, og der saaledes ikke forandres Noget i den factiske Retstilstand, der hidindtil har bestaaet, eller Silke- og Klædefræmmerlaugets Wilkaar kan siges at forringes, hvorimod der kun ikke aabnes det Leilighed til at lucrere paa Strædderlaugets Bekostning. Hvad det paaberaabte Lovudkast om Fremmedes Handelsberet-

tigelse angaaer, da har Taleren kun anført dette, fordi det yderligere viser, hvorledes den omhandlede Indstrækning er i Strid med Lovgivningens erkjendte og her paany udtalte Grundsaetning, at enhver Haandvaerker er berettiget til selv directe at forskrive de Materialier, han forbruger.

Capitain Bjerre understøttede Forslaget og formeente, at Billighed ogsaa af den Grund talte for Stræbderlaugets Ønske om den foreslaaede Forandring, fordi enkelte Klædekræmmere havde betydelige Udsalg af færdigsyede og fra Ulandet forskrevne Klæder.

Justitsraad Salicath bemærkede, at den af den Kongelige Commissarius mod en Forandring i den omhandlede Lovgivning fra den affagte Høiesteretsdom hentede Grund neppe med Høie kunde anføres, da denne var en Folge af hiin, og det var i Lovgivningen, at Stræbderlauget ønskede den foreslaaede Forandring. I det Taleren henholdt sig til det af Ksesfor Utsig Anførte, skulde han blot tilføie, at det Hensyn, der upaatvilelig var det vigtigste mod Sagen, nemlig Kræmmernes Interesse, i dette Tilfælde formeentlig tildeels svækkedes derved, at flere af disse ere Klædefabrikanter eller Participanter i Klædefabrikker, saa at de, naar Stræbderne hos dem kunde erholde ligesaa godt og billigt Klæde som ved at forskrive samme, dog altid vilde beholde Hovedleverancen. Endelig var Bequemmeligheden for det kjøbenhavnske Publicum et ikke uvigtigt Hensyn ved Forslaget om en Forandring i den unaturlige Tingenes Orden, som den bestaaende Lovgivning medførte.

Grosserer Knudsen henholdt sig til det af den forrige Taler Anførte.

Den Kongelige Commissarius yttrede derpaa, at, skjøndt det ikke kunde nægtes, at ogsaa de Laugenes Rettigheder vedkommende Love kunne forandres ved senere Lovgivning, og, skjøndt Commissarius, som allerede anført, vilde have fundet en saadan Forandring aldeles tilraabelig, dersom Silke-, Ulden- og Klædekræmmerne vilde gjøre Paastand paa, at Rescriptet af 1743 ubetinget overholdtes, saa maatte det dog tilstaaes, at sliq Forandring ikke bør skee

uden af særdeles vigtige Grunde. Men efter den Moderation, bemeldte Handelslaug selv indrømmer i Rescriptets Overholdelse, er der hverken i Publicums Interesse nogen paatrængende Grund til en yderligere Forandring, ei heller kan denne paa nogen Maade være fornøden for at Stræbderne kunne finde tilstrækkeligt Udkomme, hvoriind det vilde have en høist indgribende Indflydelse i hiint Handelslaugs Erhverv, dersom Stræbderne erholdt ubetinget Ret til at forskrive de under Spørgsmaal værende Artikler. De enkelte Anomalier, som Ksesfor Utsig har udpeget, vilde i alt Fald ikke have nogen betydelig Indflydelse i de virkelige Forhold. Lovrigt kan Commissarius heller ikke antage, at Plac. 6 Jan. 1790 kunde faae en saa udstrakt Anvendelse, at de i samme nævnte Personer skulde kunne falholde syede Klæder for Andre end Almuespersoner. Naar det paaberaabes, at oftbemeldte Handelslaug i mere end 30 Aar har tiet til, at Rescriptet af 1743 blev tiljidesat, saa kan dette saameget mindre indeholde nogen tilfredsstillende Grund for den Rettighed, hvorpaa der nu anbrages til Bedste for Stræbderlauget, som hiint Laug heller ikke nu vil gjøre Rescriptet gjældende i sin hele Udstrækning, og, efter hvad Samme i en over Sagen afgiven Erklæring har anført, kun fandt sig anlediget til Paatale, fordi nogle Stræbdere ved selv at forskrive Varer og i andre Maader gjorde saadanne Indgreb i Laugets Handelskret, der var det til væsentlig Skade. Endvidere kan bemærkes, at adskillige Stræbdere have erholdt Tilalelse til i Løbet af 1 Aar at forhandle den af dem anskaffede Varebeholdning ved at oparbejde den i deres Profession. Forsaavidt Justitsraad Salicath har anført, at flere Interessenter i oftbemeldte Handelslaug tillige ere Fabrikere, saa kan Commissarius ingenlunde antage, at dette er Tilfældet med mange, ligesom det heller ikke skjønnes, at dette kunde ophæve de skadelige Følger, som der ellers kunde flyde for Lauget af den omspurgte Berettigelse for Stræbderne.

(Fortsættelsen følger).

Niende Møde.

(Kortfattet)

Udsædfor Agreen-Ussing maatte vedblive den Formening, at den væsentligste Indskrænkning for Stræbderlauget, som indeholdes i i Refcr. 3 Decbr. 1743, ikke er ophævet ved den ommeldte Kongelige Resolution, og at det ikke kan ansees som nogen Begunstigelse fra Silke- og Klædekammerlaugets Side, at dette Laug har indrømmet Stræbderlauget at maatte selv tillægge Materialerne, naar det tager dem hos hiint Laug. Hvad Plac. 6 Jan. 1790 angaaer, da viste den af Høiestret i Aaret 1823 stadfæstede Politiretsdom, at dette Lovbud ansaes anvendeligt paa sine Klæder, saasom Diquets- og Loilnets-Beste m. M., og at det overhovedet antoges, at der ikke kunde trækkes nogen fast Grændse imellem finere og grovere Klæder. At Stræbderne i en Række af Aar upaataft selv have tillagt og indforskrevet det af dem forbrugende Klæde, maatte dog formeentlig tilstrækkelig vise, at det, som Stræbderne nu anholdt om, ikke var noget Nyt eller Noget, der vilde gjøre nogen Forandring i hvad der hidtil har fundet Sted, ligesom det upaatviveligen ogsaa for Fremtiden vilde vedblive at være Tilfældet, at Pluraliteten af Stræbderne, saavel som en stor Deel af Hovedstadens Indvaanere, vilde tage deres Klæde hos Silke- og Klædekammerne i Kjøbenhavn, saa at disse ingenlunde vilde blive udsatte for Ruin, fordi Stræbderlauget i Kjøbenhavn beholdt den naturlige og for alle andre Haandværkslaug i Riget gjældende Ret, selv at forskrive deres Været, som de i mange Aar upaataft havde udøvet; hvorimod vel og Stræbderlauget, naar denne Ret skulde blive dem berøvet, vilde, som Taleren forhen havde udvirket, arbejde under saa ulige og uheldige Vilkaar, at dette ingenlunde velhavende Laug berøvet maatte befrygtes at gaae betydeligt tilbage. Taleren maatte derfor vedblivende anbefale Sagen til Forsamlingens Understøttelse.

Det blev derefter med 56 Stemmer mod 4

vedtaget, at Andragendet skulde prøves af en Committee, som bestemtes at skulle bestaae af 3 Medlemmer, hvortil valgtes: Grosserer Knudtson, Udsædfor Agreen-Ussing og hver med 40, og Capitain Herforth med 34 Stemmer.

Tiende Møde

den 8de October.

64 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han ved Proprietair Lutein havde modtaget et Andragende fra 16 Skolelærere paa Møen om Fritagelse for Afgift til Stege Byes Borgerskole, og ved Hans Christensen et Andragende fra Skolelærer Matthiasen i Tleebølle paa Langeland angaaende det forelagte Lovudkast om Forbedring i Landsbykskolelærernes Kaar, hvilke tvende Andragender vilde blive afleverede til den i Anledning af det sidstnævnte Udcast nedsatte Committee, samt ved M. Chr. Matthiasen et Andragende fra Lars Jensen og Anders Hansen af Ladager By om, at det Tillæg, de ved den nye Matricul vilde faae i deres Hartkorn, maatte blive nedsat, hvilket Andragende vilde blive afgivet til den i Anledning af de forelagte Lovudkast angaaende Indførelse af en Skyldsatning af Forbeieendommene m. v. nedsatte Committee.

Fremdeles bekendtgjorde Præsidenten, at der i Forsamlingens Bæseværelse var fremlagt en Udsigt over de Udgifter, der vare foranledigede Distrikternes Stænderforsamling i Aarene 1835—1836, forsaavidt de ere anviste af Præsidenten, samt en Copi af det derfor aflagte Regnskab.

Den nævnte Udsigt fremstiller Udgifterne under følgende Hovedposter:

Rebe Sølv. Sedl.
Rdtr. 8. Rdtr. 8.

1. De Deputeredes Diæter under Sessionen fra 30 Sept. til 26 Febr. inclusive	41,848. *
2. Sammes Reiseomkostninger. og Diæter paa Reisen	3,065. 88
3. Betaling for Afskrivning, derunder indbefattet Protocolernes Reenskrivning samt Copier til Stændertidenden.	1,600. 32
4. Papir og øvrige Skrivematerialier	151. 48
5. Bogtrykkerarbejde (nemlig Trykning af nogle Committee-Betænkninger samt af Indstillingspunkter, Amendements etc.)	260. 80
6. Bogbinderarbejde (Protocoller, Labeler, Stemmesedler m. m.)	58. 66
7. Nogle Inventariestykker til Contoiret	45. *
8. Porto	16. 40
9. Stænderbudets Løn i Rbd. daglig.	150. *
10. Afskillige mindre Udgifter	22. 92
	<hr/>
	44,913. 88. 2,305. 70

Tilsammen i Sølv og Sedler 47,219 Rd. 62 1/2.

Derpaa foretoges til foreløbig Forhandling det Forsamlingen forelagte Udkast til en Placat angaaende det almindelige Kornmaals Indførelse paa Bornholm.

Capitain Rasch foredrog derefter et Andragende fra 176 Landhaandværkere, Gaardmænd og Huusmænd paa Bornholm om fuldkommen Næringsfrihed for Haandværksstanden sammesteds, idet han bemærkede, at man forhen ikke havde kjendt til Indskrænkning i Landhaandværkerens Næringsfrihed paa Bornholm, hvortil det ogsaa var saameget mindre Grund, som Kjøbstæbhaand-

værkerne der ingen Byrder havde at svare fremfor Landhaandværkerne. Han anbefalede derfor Sagen til Forsamlingens Opmærksomhed.

Det nævnte Andragende lyder saaledes:

„Indtil i Aaret 1816, da Placaten af 3 April samme Aar udkom, nsb, saavidt vi vide, den bornholmske Haandværksstand fuldkommen Næringsfrihed. — Det var før den Tid, som nu, tilladt Kjøbstæbhaandværkerne at arbejde for Landbeboerne; men det var heller ikke formeent Landhaandværkerne at arbejde for Kjøbstæbindvaanerne, eller sælge deres Arbejde til Kjøbstæderne.

Hverken Lovens 3—13—23 eller andre til den Tid udkomne Anordninger, Haandværksstanden betræffende, vare gjorte anvendelige paa Bornholm. — Laug og Laugsvæsen vare aldeles ubekjendte Ting og Talemaader her paa Landet, — For her behøvedes hverken Bevillinger eller Prøvestykker, for frit at ernære sig af sin valgte Profession.

Dog hørtes der i den Tid hverken Klager over Næringsløshed, eller over udelige Haandværkere; den Duelligste og Flittigste havde naturligviis meest Fortjeneste, medens den Udelige maatte see sig om efter en anden Næringsvei, da han i det Fag, hvori han var en flit Arbejder, intet Arbejde erholdt, som let lader sig slutte.

Saaledes gik Alt i den Tid sin naturlige og utvungne Gang: Kjøbstæb- og Landhaandværkere ansaae hinanden som Brødre og indbyrdes Forbundne, der arbejdede til et fælleds Maal.

— Men Placaten af 3 April 1816, der oprindelig maaskee aldrig havde nogen Forandring i en saadan Haandværksstand som den bornholmske til Hensigt, blev anseet gjældende her, da den ingen Undtagelse indeholdt, og dette gjorde en betydelig Forandring især i Landhaandværkerens Raar. For første Gang blev det nu forbudt disse at arbejde for Kjøbstæbindvaanerne, og de, som Lovens 3—13—23 ikke udtrykkelig tillader at boe paa Landet, maatte nu søge og erhverve Bevilling til at drive deres Profession.

I Begyndelsen udfredtes disse Bevillinger paa ustemplet Papir og uden Udgift for de Paa-gjældende, og saalænge den nu afsvæde Amtmand, der som indfødt Bornholmer næie kjendte

Dmstændighederne, levebe, nægtedes i Almindelighed Ingen, som kunde tilveiebringe Attester for Arbeids-Duelighed, at erholde Bevilling til at drive sin valgte Profession, hvilket gjorde, at de paalagte Indskrænkninger ikke synderlig føltes.

Nu have Forholdene derimod forandret sig. Siden Forordningen af 3 December 1828 udkom, skal til Bevillinger bruges stemplet Papiir, til Lart 84 §., en Udgift, som i sig selv synes ringe, men er for en fattig begyndende Haandværksmand ikke saa ganske ubetydelig.

Vor nærværende Amtmand, ligesaa agtværdig som yndet, er derimod endnu ubekjendt med Forholdene hertilands, og har paa det Næieste holdt sig til Anordningernes Bud med Hensyn til Haandværkerne. — Han har derfor ladet samtlige af den forrige Amtmand udstedte Bevillinger for Haandværkerne indkalde og givet dem afskillige Tillæg, som alle, efter hvad vi kunne skønne, sigte til at indskrænke Landhaandværkerens Virksomhed, saafom: at Ingen uden særskilt Bevilling maa bruge Medhjælpere, at Lømmermænd maae foruden Lømmearbejde ifkun forfærdige simpelt Huusgeraad o. s. v.

Herhos har Amtmanden antaget som almindeligt Princip, at kun den gifte Haandværker kan erholde Bevilling til at fortsætte Professionen, men at den ugifte nægtes samme. Dermed skeer det ofte, at den, som baade kan og vil, forbydes at arbejde paa egen Haand, medens den, som hverken er duelig eller flittig Arbejder, faaer ubelukkende Ret dertil.

I den sidst afvode Amtmands Embedstid overholdtes, som allerede er bemærket, ikke Placaten af 3 April 1816 saa nøie; det skete da, at Afskillige udsøvede Haandværk paa Landet og vandt deri ualmindelig Duelighed, men forbleve ugifte, uden selv at eie noget Boffab, og uden at erhverve Bevilling som Haandværkere, hvortil andre mindre Duelle, eller vel endog fuldkomne Bønhæser søgte Bevilling og fik den, giftebe sig, fik en Hytte at boe i, og arbeidebe for dem, der ikke toge Duelighed saa nøie i Betragtning, medens hine ugifte udførte det vigtigste, meest søgte og meest tilfredsstillende Arbeide.

Men ifølge det nu af Amtmanden statuerede Princip erholder i Almindelighed ingen ugift Haandværker Bevilling, og Landsfolket taber paa

denne Maade ofte sine meest duelle Haandværkere. — Endnu ere der afskillige Dmstændigheder ved den bornholmske Haandværksstand, som den, der ikke nøie kjender Forholdene her, ei lægger Mærke til, men som dog ere af Bigtighed med Hensyn til det Hele. Det er meget faa Landhaandværkere hertilands, der fortsætte Haandværket til deres Død; de fleste see, efter at have forkjent dem en liden Capital, at komme i Besiddelse af en Gaard eller et Huus med mere eller mindre Jordtillæg efter Dmstændighederne. — Afskillige nedlægge vel Haandværket ganske, medens Andre arbeide tildeels i deres Profession, og for den øvrige Tid passe selv deres Årling og Kreaturer; dog vil Ingen af dem ulevere deres Bevilling, thi den, som for Diebliffet ikke behøver at arbejde som Professionist, tænker og siger: „Liden kan forandre sig, og om jeg end for Liden ikke behøver Haandværket, kan den Tid komme, at det kan behøves, og jeg vil derfor beholde den mig medbeelte Bevilling.“ Den derimod, der bruger Haandværket som en Binæringsvet, kan ikke ulevere sin Bevilling, endskjøndt han ikke udretter Noget af Betydning. Heraf er det indlysende, at et Sogn kan synes at have den største Dverflødighed af et vist Slags Haandværkere, og dog virkelig have Mangel derpaa. Saaledes var til Exempel i et af de mindste Sogne paa Landet 9 Lømmermænd anførte paa Haandværkslisten, men ifkun en enefte arbeidebe som Lømmemand, 5 vare blevne Gaardbrugere, 2 Huusmænd med betydelig Jordtillæg, og 1 ernærebe sig ved Fiskeri. — Dette Sogn maatte jo Dvrigheden antage at være overfyldt med Lømmermænd, og det havde dog virkelig Mangel paa dette Slags. Dette beviser efter vor Formening tilstrækkeligt, at det er en Umulighed for Dvrigheden, under de stedfindende Forhold, at bestemme Antallet af Haandværkerne paa Landet, saaledes at Bedoerne kunne være tjente dermed.

Skilde man nu undersøge, hvo der vinder ved disse Foranstaltninger, fremfor i den Tid, da fuldkommen Næringsfrihed eksisterede her paa Landet, saa vil Resultat uden Tvivl blive: Ingen; thi den ubetydelige Indtægt, som Statskassen kan have af stemplet Papiir til Bevillinger, for tjener neppe at nævnes, og for den, som kjender

Omstændighederne hertilands, vil det være klart, at hverken Kjøbstæd- eller Landhaandværkere have vundet det Mindste ved disse Indskrænkninger. Men vilde man spørge: hvo taber derved? vil Svaret utvivlsom blive: Alle. Dørligheden er paadragen en Pligt, som den, efter hvad vi kunne skønne, ikke tilfredsstillende for Alle kan opfylde; Landhaandværkerne ere paalagte Indskrænkninger, de før ikke kjendte; Landmændene ere slet tjente med, at de dueligste Haandværkere forbydes at arbejde og at de mindre Duelige faae udelukkende Ret dertil, og endnu mindre dermed, at Arbeidet bliver gjort slettere og Arbeidslønnen desuagtet forhøiet. Kjøbstædhaandværkerne tabe derved, at de ansee sig bedre end Landhaandværkerne, og som Følge deraf antage, at de bør klæde sig bedre og leve høiere end disse; ja mangen En er nærved at troe, at han bør holde sig noget nær i Eghed med Embedsclassen, men da Indtægterne i Almindelighed ingenlunde ere tilstrækkelige dertil, saa ender dette med, først at Klage over Næringsløshed og derpaa at blive Fatige. Brødnid, Laugsaad og Misundelse fremstaae der, hvor Sligt forhen aldrig kjendtes, hvorimod Velvillie, gjensidig Understøttelse og Broderskab forsvinde. — Det fortjener ogsaa at bemærkes, at der ingen Markeder gives paa Bornholm, og altsaa have Landhaandværkerne heller ikke her den Ressource, som dog lovmedholdelig er tilstaaet enhver Landhaandværker i de andre danske Provinde, nemlig at falde deres Arbeider paa Markederne.

Paa Grund af det Ovenangførte tillade vi Undertegnede os, til den aerede Stænderforsamlings Overveelse at indstille, om den ikke maatte finde Anledning til, for Hans Majestæt Kongen allerunderdanigst at andrage paa:

Fuldkommen Næringsfrihed for den bornholmske Haandværksstand, saaledes som den var samme allernaadigst forundt, førend Placaten af 3 April 1816 udkom."

Procurator Markmann yttrede i denne Anledning følgende: Saafernt Landhaandværkerne paa Bornholm tilstedes aldeles ubunden Haandværksfrihed, vilde Saadant være i høi Grad til Forurettelse for Dens Kjøbstæder, hvor der allerede nu hersker megen Næringsløshed og hvor Haandværkerne i Almindelighed ifkun

kunne finde saare kummerligt Udkomme for sig og Familie. Det maatte da være, at der blev fastsat en Termin af et tilstrækkeligt Antal Aar, efter hvis Udløb Haandværksfriheden først maatte indtræde; men under alle Omstændigheder er det meget at befrygte, at en ubunden Haandværksfrihed der paa Den vilde bringe Haandværkerne selv i Forsald. Egentlige Haandværkslang gives vel ikke i de bornholmske Kjøbstæder, men forøvrigt ere de almindelige Anordninger om Haandværksdrift sedsle der bleve ansete gjældende. Efter hvad der er Taleren bekjendt, har Bornholm nemlig ikke været undtaget fra disse Anordninger, og vistnok vilde det have været uden tilstrækkelig Grund, om Den, der jo ligesaa vel har Kjøbstæder som Landsogne, skulde have gjort nogen Undtagelse i den anførte Henseende. — I det oplæste Andragende føres der Besværing over den Uleilighed, som angives at være forbunden med, at der i et Sogn kan opstaae Mangel paa de fornødne Haandværkere, omendstjændt Sognet efter Haandværkslisten tilsyneladende er forsynet dermed. Dette bliver imidlertid ingen Grund for den attraaede Haandværksfrihed. Districtets Beboere behøve blot at oplyse Dørligheden om den stedfindende Mangel, som, naar den virkelige gives, let vil blive afhjulpen. Den Redebonhed og Iver, hvormed Landets høitagtede Amtmand, der ingenlunde er ubekjendt med Forholdene, søger at fremme ethvert for Landet gavnligt Anliggende, borger noksom herfor. Om Dens forrige Dørlighed har, som det tillige i Andragendet anføres, været mindre nøierrægnende, skulde Taleren ikke afgjøre, men maatte dog herved anmærke, at Plac. 3 April 1816 udtrykkelig bestemmer, at de Haandværkere, der den Tid, Placaten udkom, vare bosatte paa Landet og der havde drevet deres Haandtering i 2 Aar, fremdeles skulde beholde Tilladelse dertil, saa at der da gjerne i nogle Sogne kan have været et noget større Antal Haandværkere, end Districternes Trang gjorde fornødent. — Naar i Andragendet anføres, at der ingen Markeder gives paa Bornholm, maatte det bemærkes, at der i Rakirkeby, i Medhold af et Rescript af 1830, 2 Gange aarlig holdes Heste og Nøgemarked, hvor Landboen altsaa dog har Leilighed til at affætte Fliidsfrembringelser. — Tale-

ren antager saaledes, at der for det gjorte Forslag ikke ere saadanne Grunde tilføede, som anbefale det til videre Overveielse af Forsamlingen, og stemmer imod en Committees Besfattelse.

Statsraad Stenfeldt bemærkede, at Andragendet formeentligen især gif ud paa, at de eiendommelige Forhold paa Bornholm have foranlediget, at baade Øvrighederne og Indvaanerne have antaget, at Plac. 3 April 1816 i sin hele Udstrækning ei var anvendelig paa Den, indtil den nuværende Amtmand, der har en anden Formening, strengt har overholdt bemeldte Anordning, hvilket Proponenten har anseet ei at være overeensstemmende med Dens Laro. Da der existere afskillige Forhold paa Bornholm, der ere høist forskjellige fra dem, der finde Sted i andre af Landets Dele, saa fandt Taleren, i Henhold til det Ovenanførte, at der kunde være grundet Anledning for Forsamlingen til allerunderdanigst at andrage paa, at det maatte undersøges, om og hvorvidt der i Plac. 3 April 1816 kunde foretages passende Modificationer eller Forandringer for Bornholms Vedkommende.

Assessor Ugreen Ussing yttrede det Ønske, at den Kongelige Commissarius vilde oplyse Forsamlingen, om der existerede nogen ældre speciel Lovbestemmelse for, at Budet i Lovens 3—13—23 om de paa Landet tilladte Gaandværkere og som en Følge deraf den i Forbindelse dermed staaende Plac. 3 April 1816, ikke vare anvendelige paa Bornholm, idet Taleren derhos maatte bemærke, at den nuværende Amtmand dog vistnok maatte ansees uberettiget til, hvad det forekom Taleren at Andragendet indeholdt, at gjøre Indskrænkninger i de Bevillinger, hvoraf de vedkommende Landhaandværkere paa Bornholm allerede vare i Besiddelse.

Capitain Rasch anførte til Beviis paa Amtmandens ubeseiede Fremgangsmaade en Paategning, denne havde meddeelt paa en Tømmermænds Bevilling.

Statsraad Stenfeldt formøbede, at Anken reiste sig derfra, at det var formeent Landhaandværkerne at arbejde for Kjøbstæderne, i hvilken Anledning Amtmanden formeentlig havde anstillet den omtalte Undersøgelse.

Amtmand Neergaard formeente, at Amtmanden ei havde handlet urigtigt i at indkalde Landhaandværkerne for at undersøge deres Bevillinger, da derved mange Politisager kunde undgaaes.

Assessor Ugreen Ussing bemærkede i denne Anledning, at der vistnok Intet kunde være imod, at Amtmanden ved Indkaldelse af Landhaandværkerne sikrede sig for, at ingen Ubertigtig drev Gaandværk paa Landet, naar dette ikke kunde antages at være Alle og Enhver tilladt, og derhos ved Paategning paa Bevillingerne oplyste de Vedkommende om, hvilke Rettigheder der tilkom dem ifølge den bestaaende Lovgivning, s. Ex. hvad Smedkararbeide Tømmermænd paa Landet maatte forfærdige, o. s. v., men at Taleren kun havde yttret, at Amtmanden maatte være uberettiget til at indskrænke de Landhaandværkerne engang meddeelte Bevillinger.

Procurator Martmann bemærkede, at Amtmanden kun havde tilføet, hvorvidt Svende og Drengene maatte holdes af Vedkommende.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at der ikke i den Omstændighed, at der ikke paa Bornholm findes Laug, indeholdes nogen tilstrækkelig Grund til at ansee 3-13-23 eller Plac. 3 April 1816 for uanvendelig i bemeldte Provinds, da det ikke er Laugsvæsenets men Kjøbstædernes Fortrinsret med Hensyn til Næringsbrug, der begrunder Indskrænkning i Gaandværksdriften paa Landet, hvilken i det Hele ogsaa omfatter de Gaandværk, hvorpaa der enten ikke i Almindelighed eller dog ikke i den Kjøbstad, hvortil et Landdistrikt nærmest hører, er noget Laug. Der er heller ikke Commissarius nogen særlig Lovbestemmelse bekendt, i hvis Følge den almindelige Lovgivning i den omhandlede Henseende ikke skulde være anvendelig paa Bornholm. Petitionens Indhold selv synes og at godtgjøre, at der, siden Plac. 3 April 1816 udkom, er udfærdiget Bevillinger til Gaandværksdrift paa Landet i bemeldte Provinds som andetsteds. Derimod vil Commissarius ikke nægte, at Forholdene mellem Kjøbstad og Land i flere Maader er et andet paa Bornholm end i de øvrige Provinds.

fer, at f. Ex. Brænderier der ere frie paa Bandet, og at Kjøbstæderne og Landbistricterne der tilbeels staae i en Communalforbindelse, der er ukjendt i de andre Provinde. Det er vel muligt, at denne factiske Tingenes Tilstand kunde indeholde et Motiv til, at den almindelige Forøgning om Haandværksdrift paa Bandet kunde, om just ikke aldeles bortfalde for Bornholm, saa dog taale endel Væmpelser efter denne Provinde's locale Forhold. Men det forekommer Commissarius ikke, at det havde været fornuødent at søge Stændernes Mellemkomst, for at faae denne Gjenstand sat under Overveielse, eller at disse, saaledes som Sagerne nu staae, hensigtsmæssig derpaa kunne indlade sig. Det sees ikke, at man har forsøgt ved Andragende til Cancelliet at erholde den Væmpning i den omhandlede Forøgning, som de locale Forhold kunde fordrø; men denne Bei turde saameget mere være at foretrække, som Sagens Bestaafenhed derved kunde blive oplyst, medens man her ikke har Andet end et eenfaldigt Andragende, hvorpaa Stænderne vel saameget mindre kunne bygge en Petition, som den Deputerede for de bornholmske Kjøbstæder aldeles har erklæret sig imod det, der er Andragendets Gjenstand.—Indvaanerne vilde dog have sig forbeholdt, hvis de ikke fandt sig tilfredsstillende ved det Udfald, Sagen ad den ovennævnte Bei maatte erholde, da at henvende sig til Stænderne, og i saa Fald vilde man have et Materiale, som man kunde lægge til Grund for Sagens Overveielse i Stænderforsamlingen. Forfaavidt den Deputerede for Bornholms Kjøbstæder har anført, at der holdes enkelte Heste- og Dvægmarkeber, saa maa det bemærkes, at det vel ved disse Markeber er Landmændene tilladt at falholde deres Huusflidsproducter, men at Haandværksarbejde ei maa udsælges paa disse Markeber.

Procurator Marschmann indbrømmede Rigstigheden af den sidste Bemærkning af den Kongelige Commissarius.

Capitain Rasch bemærkede, at, førend Plac. 3 April 1816 udkom, kjendte man ingen Indskrænkninger for Landhaandværkerne paa Bornholm, da den anførte Lovens Artikel der aldrig var bleven anvendt. Den nye Amtmand havde derimod meget stærkt overholdt den nyere Lov-

givning, og dette havde givet Anledning til Andragendet.

Statsraad Stenfeldt maatte, i Anledning af den Kongelige Commissarius Yttring, at Bedkommende med deres Andragende først burde henvende sig til Cancelliet forinden de tye til Provinde'stænderne, blot bemærke, at naar man seer hen til Almuens Synsmaader og Forestillinger i en fraliggende Egn, vil man vel kunne tænke sig, at, da Andragendet tilsyneladende, dog ei virkelig, indeholder en Slags Anke over Overøvrighedens Foranstaltninger, Bedkommende kunne have næret en ugrundet Frygt for at forebringe deres Andragende for Cancelliet, da det i saa Fald maatte tilstilles Amtmanden til Erklæring.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at det opløste Andragende ingenlunde kunde betragtes som en Klage over Amtmanden, men selv om dette var Tilfældet, saa kunde Saadant ikke være til Hindrer for, at Bedkommende kunde gaae den sædvanlige collegiale Bei, ligesom Sagen vistnok i intet Tilfælde saaledes kunde oplyses her i Forsamlingen, at det jo vil blive nødvendigt inden dens endelige Afgjørelse at indhente Amtmandens Erklæring. Det er heller ikke overeensstemmende med Andragendets Indhold, at Amtmanden skulde egenmægtig have cæsureret eller indskrænket de af hans Formand i Embedet givne Bevillinger, men kun at han til Oplysning for Bedkommende har givet endel Bevillinger Paategning om de lovbestedte Grænder for den derved tilladte Næringsdrift, hvilket paa ingen Maade er at misbillige. Naar Stænderne ikke kunne gjøre Mere end blot andrage paa Sagens Undersøgelse, saa forekommer det Commissarius, at herved Intet er udrettet, da det ikke kan seile, at, hvis et Andragende angaaende den omhandlede Gjenstand skulde indkomme til Cancelliet, det da vil blive undersøgt, hvorvidt der er Grund til samme eller ikke, uden at Andragendet derfor behøver at være understøttet ved en Petition fra Stænderne.

Da det derpaa sattes under Afstemning, om en Committee skulde nedsettes i Anledning af det forelagte Andragende, blev dette Spørgsmaal med 56 Stemmer imod 6 besvaret benægtende.

Capitain Bjerre foredrog herefter et Andragende fra Høker, Bærtshuusholdere, Meel og Grynhandlere og Rugbrødsbager. Corporationerne i Kjøbenhavn om, at den de Kongelige Huusgeraadskarle og Livreebetjente under 26 November 1757 tilstaaede Rettighed, til at drive visse borgerlige Næringsveie uden at tage Borgerskab, maatte opheves; hvilket Andragende lyder saaledes:

„Med salig Geheimeraad Holsteins Skrivelse af 26de Novbr. 1757 til Kjøbenhavns Magistrat blev bekendtgjort en allerhøieste Resolution: at det skulde blive in statu quo med de Huusgeraads- og Arbeidskarle, i og uden Livree, om drive smaat borgerlig Næring uden at tage Borgerskab. — Siden den Tid har en stor Deel af de underordnede Betjente ved Hans Majestæts Staldetat og Hofetat befattet sig med at drive borgerlig Næring, og det ei alene i et enkelt Fag, men undertiden have de forenet flere Næringsveie, f. Ex. som Høker og Bærtshuusholdere, Meel- og Grynhandlere, Rugbrødsbager og Ostapper ic.

Hvad der kunde være rimeligt i de ældre Tider, da deels de underordnede Hofbetjentenes Lønning var ringe, deels de næringsdrivende Borgeres Antal ikke var saa uforholdsmæssig stort, dette er vistnok i vore Tider mindre rimeligt; thi nu have de ommeldte Betjente en ganske klæffelig Løn, hvormed de nok kunne laae sig igjennem, medens alle Næringsgrene, og især de simplere, ere saa opfyldte, at hver enkelt har meget ondt ved at ernære sig og Familie, samt svare Skatter og Afgifter. Det forekommer os ei alene upassende, at, medens hver privat Mand maa lønne sine Lyende saaledes, at de kunne leve derved, saa skulde Hans Majestæts Tjenere have Ret til — foruden deres Gage — at søge Erhverv ved at tage Brevet af Munden paa den fattige Borgerklasse. Det forekommer os — sigt vi — ei alene upassende, men ogsaa ubilligt; thi, medens vi andre Borgere, som ikke have Andet at leve af, enduden af vor sparsomme Fortjeneste maae bidrage ei blot til Corporationernes Udgifter, men ogsaa udrede Skatter og Paabud, samt have tydelige Udgifter og Tidsforbrug ved militair eller Brandcorps-Tjeneste, saa have disse Per-

soner anden rundelig Indtægt af deres Gage, og ere næsten aldeles fritagne for bemeldte betydelige Udgifter og bekostelige onera. For Præstepenge, Corporationsbidrag, borgerlig militair Tjeneste og andet deslige, hvilket dog er høist ubilligt, og tillige synes at stride imod Bestemmelserne i Rescript 27 December 1748. Et andet uforholdsmæssigt Fortrin, som disse Betjente nyde fremfor os Borgere, er det, at de bespare de Udgifter, som ere forbundne med Borgerkabs Tagelse, hvilket ofte meget trykker den fattige Borger, som skal sætte sig i Næringsvei. Ligeledes nyde de det ei ubetydelige Fortrin fremfor os, at de ikke behøve at være forsynede med Forraad, saaledes som andre Næringsdrivende, saasom Høkere, Meel- og Grynhandlere og Rugbrødsbager. Dette er ingenlunde en ubetydelig Byrde; saaledes skal f. Ex. enhver Høker om Efteraaret være forsynet med og for Dyrigheden fremvise et betydeligt Forraad af Victualier; men det træffer ei sjældent, at en Høker slet ikke kan udsælge i sin Boutik dette Forraad, men maa stille sig ved en stor Deel om Sommeren med ei ubetydeligt Tab. Endelig have de endnu et Fortrin fremfor os Andre, nemlig det: at medens Enhver af os er indskrænket til en enkelt Næringsgreen, saa drive disse Betjente flere i Flæng, og ere til Ex. paa engang baade Høkere, Rugbrødsbager og Bærtshuusholdere. Vi have undertiden søgt at faae sig Udfik afhjulpen ved Rettens Hjælp, men til ingen Nytte; thi naar Høkerne indflage dem, saa beraabe de sig paa at have Ret til Høkerhandel, og naar Bærtshuusholderne angribe dem, saa kalde de sig blot Bærtshuusholdere, og saaledes fremdeles. Retten kan ikke indlade sig paa at indskrænke dem, fordi de ikke have Bevilling paa nogen vis enkelt Handel. Det er derfor intet Under, at mange af dem ere istand til at undersælge os Andre; thi de kunne ei alene taale at sælge uden Profit, men man seer endogsaa undertiden, at de, for at tiltrække sig Næring, sælge i nogen Tid med Tab. Dette kunne de vel taale formevelst deres andre Indtægter og Fritagelse for mange af de Byrder og Udgifter, som vi maae bære, men derved ødelægge de sædvanlig flere nærboende Borgere, og disse med deres Familier falde da Fattigvæsenet til Byrde.

Flere Andordninger have søgt at raade Bod paa den altfor store Conflur til de simplere Næringsveie, og navnlig er dette Tilfældet med Rescriptet af 26de April 1816. I Overkriften til dette allerhøieste Rescript klages der udtrykkelig over „at Antallet af dem, der drive Hærts-huushold, Utapperi og deslige Næringsveie i den (vor) Kongelige Residentskab Kjøbenhavn, i den senere Tid er blevet uforholdsmæssigt stort.“ Rescriptet af 22de October 1819 udtaler endnu stærkere samme Princip. Men siden den Tid er Antallet af de virkelige Borgere i enhver af disse Klasser betydelig tiltaget, medens Erhvervet er blevet ringere, og det synes derfor mindre billigt, at den ringe Næring endda skal deles med dem, „der have andet Erhverv,“ især nu for Tiden, da Antallet paa de egentlige Borgere i vore tre Corporationer udgjør over 1200. Bestemmelserne i bemeldte Rescripts første § — hvorefter ikkun de, der ved Alder eller Svagelighed ere forhindrede i at ernære sig paa anden Maade, skulde gives Borgerskab som Høtere o. dekl. — synes ogsaa at hentyde paa, at disse simplere Næringsveie skulde anses som tjenende til ældre og svagelige Borgeres Forsørgelse, men denne Hensigt forfejles vistnok aldeles, forsaavidt Kongelige lønede Betjente tilstedes fortrinlig og begunstiget Afgang dertil.

Disse nye citerede Rescripter synes egentlig at indeholde en Ophævelse af hiin ældre under 26de Novbr. 1757 communicerede allerhøieste Resolution; men imidlertid vedbleve og vedblive Hans Majestæts underordnede Betjente endnu som før at beskæftige sig med de samme borgerlige Næringsbrug.

Da vi nu vove at antage, at den høie Stænderforsamling deler vore Anskuelser, og at Borgernes — endog de simpleres — Bæ og Vel ikke er den fremmed, saa vove vi ærbødigst at ansøge den ærede Forsamling om, at den vil bestræbe sig for at bevirke:

at den ovenmeldte de Kongelige Huusgeraands- og Livree-Betjente givne Rettighed successive, som de nærværende Betjente bære eller afgaae, maa blive ophævet.”

Efterat have forelæst dette Andragende yttrede Capitain Bjerre Følgende:

Det oplæste Andragende forekommer mig at være saa vel begrundet, at hvad jeg kunde have yderligere at tilføie, kun er saare Lidet. Hvor stort nemlig Antallet er af de af Hof- og Stald-Statens Betjente, som beskæftige sig med at drive smaat Næring, og hvormange der aarlig erholde Bevilling dertil, derom har jeg ikke kunnet erholde nogen Oplysning, da der hos Magistraten ingen speciel Fortegnelse findes derover; thi naar een af bemeldte Betjente melder sig hos Magistraten med en Marschalsbevilling og fremviser samme, saa tilmelder Magistraten blot vedkommende Corporations Formand, hvilken Næringsvei denne Person vil drive og det er det Høje. Men som Petitionairene have yttret, lade disse Betjente sig i Almindelighed ikke nøie med at drive een Næringsvei, men som oftest 2 a 3 paa eengang, og naar der derimod bliver ført Klage for Dvirigheden, saa bliver der yderst sjelden eller aldrig, som det er mig sagt, taget nogen Notice deraf: den Anklagede møder i sit Livree, og det er allerede nok for Politiet til at erklære, at han jo har Lov til at sælge, da han er i Kjølen. Det bliver saaledes en reen Umulighed at holde nogen Control med dem. Om endog Antallet af dem, der saaledes handle paa Marschalsbevillinger, ei er stort, saa er det dog alletider stort nok til at fortrædige en allerede overfyldt Klasse af Borgere, hvis Antal, som i Andragendet berørt, beløber sig til henvend 1200 Medlemmer, og som af deres ringe Fortjeneste have at afholde saamange Afgifter, som hine ere aldeles fritagne for. Magistraten har, hvad jeg har bragt i Erfaring, vist gjort Alt, hvad der staaer i dens Magt for at faae afskaffet disse Bevillinger, men hidtil er det ei lykkedes den at faae bortryddet denne Ulfik. (Fortætttes).

Rettelse.

I Nr. 10 Side 155, 15de Linie, fra neden, for læs nedenfor.

Tiende Møde.

(Fortsættelse.)

Naar de Ansøgende have sagt, at det er høist upassende paa en saadan Maade at lønne sit Lyende, saa maa vist Enhver erkjende Rigtigheden heraf, og det saameget mere, som den Sum, der saavel i Budgettet som i det offentliggjorte Finansregnskab er opført til Høshuusholdningen, maa forekomme Enhver saa tilstrækkelig, at Hoffets Betjente gjerne kunde deraf lennes saaledes, at de ikke behøvede at tage Brødet ud af Munden paa den fattige Borger, der i disse næringsløse Tider suurt maa lide for at erhverve det Allernødtørftigste til Livets Ophold. Jeg tillader mig saaledes at anbefale denne Sag til den ærede Forsamlings næriere Overveieelse.

Mechanicus Gamst erindrede, at disse Kongelige Betjente havde saa ringe Løn, at de ei kunde leve deraf alene, ligesom og det Foreslaaede vilde være en ny Indskrænkning i Næringsfriheden, som ikke var at anbefale.

Capitain Bjerre yttrede i denne Anledning, at det ikke var ham bekjendt, om de omhandlede Betjentes Gage var stor eller liden. Forsaavidt den foregaaende Taler havde indvendt, at det Foreslaaede vilde indeholde en Indskrænkning i Næringsfriheden, maatte Taleren bemærke, at der allerede finde meget betydelige Indskrænkninger med Hensyn til de omhandlede Næringsveie Sted. Saaledes kunne Andre ikke erholde Bevilling til at drive dem, naar de ere yngre end 45 Aar, og kun imod en Udgift af 40 a 50 Rbb., hvorimod hine Betjente faae Bevilling uden Hensyn til deres Alder og uden Betaling.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at det forekom ham, at det Afbræk, som de omhandlede Personers Deeltagelse i visse smaae Næringsveie kan gjøre de vedkommende Næringsbrugere, er en for ubetydelig Gjenstand, til besangaaende at indgive en Petition her fra Stænderne. Det maatte bemærkes, at den omhandlede Resolution kun strækker sig til ubetydelige Næringsveie, og saabanne, der ikke fordrer

nogen Slags Forbreedelse eller foregaaende Dannelselse til Faget, og som i ældre Tider stode aabne for Enhver, der ønskede at drive samme. Naar denne Afgang ved senere Lovbestemmelser og navnlig ved Rescriptet 26 April 1816 er bleven indskrænket, saa er dette kun slett, fordi en altfor stor Mængde strømmede til disse Næringsveie, der kunde anvende deres Tid og Kræfter paa en nyttigere Maade, og navnlig mangfoldige Bønderkarle, efter at have udtjent deres Soldatertid, attraaede at nedsette sig paa disse magelige Næringsveie istedetfor at vende tilbage til deres landlige Arbejder. Disse Grunde ere saaledes ikke anvendelige med Hensyn til de omhandlede Betjente, der kun drive hine Næringsveie som en Bisag, hvortil de have Tid tilovers fra deres Tjeneste, og hvoraf de kunne have en liden Bisfortjeneste, hvortil de kunne være trængende. At deres Lønninger ikke altid ere tilstrækkelige til en Families tarvelige Underholdning, var vistnok rigtigt, saaledes som den 5te Deputerede for Kjøbenhavn har anmærket, og det kunde ikke anses ønskeligt, at disse Lønninger forsøgedes. Det maatte isvrigt bemærkes, at de, naar de drive nogen af hine Næringsveie, maae svare Næringsafkat. Commissarius troede heller ikke, at der vare mange af hine Betjente, der drive Næringsbrug, samt at det i alt Fald vistnok er i et lidet betydende Omfang. Dersom det under den nærværende Tingenes Orden ikke altid vides, hvilken Næringsvei en Betjent af den omhandlede Klasse driver, saa vilde det neppe være vanskeligt at træffe saadan en Orden, at Enhver derom skulde gjøre Anmeldelse for Magistraten, hvilket endog for Næringskattens Ansættelse synes nødvendigt. Sagen synes og saameget mindre vigtig, som den omhandlede Næringsret dog ikke kunde betages de allerede ansatte Betjente.

Udsessor Ugreen-Ussing indbrømmede vel, at dette Andragende var af for ringe Betydning, til at Stænderforsamlingen vel kunde befatte sig med samme, men han maatte dog finde det lidet passende, at de Kongelige Livrebetjente, der maae antages at lønnes saaledes, at de der-

ved kunne have deres Udkomme, gaae ind i Borgernes Næringsveie og tage Fortjenesten fra en Klasse af Næringsdrivende, der allerede er meget overfyldt. Man syntes idetmindste at kunne fordrø, at de ikke breved flere Næringsveie i Forening, og al god Orden tilfagde derhos, at Magistraten holdt Control ogsaa med disse Næringsdrivende. Da de ikke kunde antages at have Krav paa at erholde en saadan Bevilning, kunde det formeentlig heller ikke betvoies, at Hofmarschallen, paa Magistratens Forestilling drom, for Fremtiden vilde indskrænke Antallet af de af ham udfærdigende Bevillinger.

Efterat den Kongelige Commissarius derpaa havde bemærket, at de omtalte Personer maatte svare Næringsstat, hvortil Capitain Bjerre erindrede, at denne var ansat særdeles lazt, bemærkede Commissarius fremdeles: at dette da maatte have sin Grund deri, at den Næring, de omhandlede Betjente drive, er høist ubetydelig; da det ingenlunde var antageligt, at Egningscommissjonen skulde vise en særdeles Værpelighed i at ansætte dem til Næringsstat.

Ved Afstemningen blev det derpaa med 61 Stemmer imod 1 bestemt, at ingen Com-mittee skulde nedsettes i Anledning af det omhandlede Andragende.

Afseesfor Algreen-Udsig foredrog dernæst et Andragende fra Mag. J. Chr. Lindberg „om almindelig Samvittighedsfrihed for Præster og Menigheder i Danmark,“ hvilket Andragende lyder saaledes.

Da det danske Folkeraad anden Gang samles, for at tage under sin Overveieelse, hvilke Forandringer og Forbedringer det maatte finde værdige til at anbefales Majestætens landsfæderlige Omsorg, vil det neppe forundre nogen af de Mænd, som Folkets Tilbud kaldte til denne Gjerning, denne Gang at modtage et Andragende, der kun af den Grund blev aldeles udenfor den forrige Forsamlings Overveieelse, at det blev for siglig foredraget for den; og da der neppe vil være deelte Meninger om, at Sagen, som gjælder en Forandring, sigtende til at indføre almindelig Samvittigheds-Frihed uden Nogens Ulempe, for sin egen Skyld fortjener en moden Overveieelse, har jeg ikke taget i Betænkning, at udbede mig den høifæredede For-

samlings Opmærksomhed for den ved dette Møde.

Før jeg gaaer over til at henvende Forsamlingens Opmærksomhed paa selve Sagen, tager jeg mig den Frihed indledningsviis at fremstille: 1. den statskirkelige Stilling, som den er efter Loven; 2. som den virkelig er i Livet.

Den danske Lovgivning forudsætter, at hele Folket — enkelte Fremmede eller med særegne Privilegier Bevilgede undtagne — er enig ikke alene om den christne Grundtro — den christne Daabspagt — men ogsaa om den christne Troeslære selv i dens meget fine og subtile Bestemmelser, der stille vort Kirke-Samfund fra alle andre christne Menigheder, som hylde en anden Udvikling af Grundtroen — det nicæiske og athenianiske Symbolum nemlig og den augsborgske Confession, — og Lovgivningen forudsætter naturligt ikke alene, at den offentlige Lærestand i alt dette er enig med Folket, men forpligter den endog ved Eed til at være det.

I Aarhundreder har den danske Statskirke befundet sig vel ved denne Bestemmelse, som egentlig havde sin fulde Gyldighed i Livet før Lovbestemmelsen blev given; der var fra Reformations-Tiden til henimod Slutningen af forrige Aarhundrede en saadan virkelig Enighed, i det Hele taget, om Troen til Salighed og den kirkelig-videnskabelige Udvikling af denne, at de enkelte Undtagelser, der vel maae have været til alle Tider, neppe kom til Bevidsthed eller ret Klarhed hos dem, som vare uenige med den offentlige Bekjendelse; man var fra Barnsbeen saa vant til at troe Præstens Ord, at de, som dog tvivlede, sikkert have anseet hver Tvivl for ligesaa syndig som Gud, som utaalelig for Loven.

Men denne Barndoms-Tilstand kunde ikke være; den maatte være forbigaaende i Folkets, som i Enkeltmands Liv, og da der ved Slutningen af forrige Aarhundrede begyndte en Omvæltning i hele Lankegangen udenlands, maatte denne ogsaa forplante sig til vort Land, og dens Følger sporedes her tydeligere og hurtigere end man havde forestillet sig. Man begyndte ogsaa hos os at spørge om Grunde for Troen, om Grunde for Troens Udvikling, og fandt man sig ikke tilfredsstillt ved de Grunde, som gaves, forklastede Enkeltmanden frit, hvad der nu blev ham bevidst, at han ikke troede, saa at mange Aar gif ikke hen, før Alle maatte see, at det var forbi med den Troes-

Enhed, der før havde været, eller syntes at være i Landet. Alle forstandige Mænd skjønte, at den aldrig kan vende tilbage, og alle brave Mænd indrømme, at det var tungt, om det skulde fremkøles eller fremtvinges et Skin af den Enighed, som ikke fandtes i Virkeligheden.

Som det nu maatte gaae i Folket, maatte det naturligviis meget mere gaae i Kærestanden, paa hvem den udenlandske Indskydelse ad Bogueien maatte blive størst, og naar man ved dette Aarhundredes Begyndelse undtager ganske enkelte Mænd i hele Kærestanden, der holdt fast ved det Gamle i alle Raader, havde det større Antal allerede forkastet Mere eller Mindre af den gamle Tro og Kærebegreb, og hver lærte offentlig og aabenlyst, hvad han ansaae for det Rette.

En Menneſkealder efter, eller i vore Dage, er Stillingen forsaavidt forandret, at deres Tal, som ligefrem hylde den gamle Tro og Troes-Udvikling, er kjendelig større baade i Folket og Kærestanden; men for saavidt er den den samme, som Troes-Uenigheden er ligesuldt for Haanden og bliver uforandret, om end det Parti, som idag er talrigst, imorgen er svageſt.

Jeg skal ikke opholde den høitærede Forsamling med en Beviisførelse for Rigtigheden af disse Utringer, da jeg tør indskyde mig under hver Enkelts egen Bevidsthed og Erfaring, fordi det ligger i Sagens Natur, at Ingen kan kjende Folket og Føkkelivet, uden ogsaa at maatte have erfaret alt dette, hver i sin Kreds og efter sine Forhold, men derimod skal jeg tillade mig at ubede mig den høitærede Forsamlings hele Opmærksomhed for, hvad Følgerne nødvendig maatte blive deraf, at Lovgivningen blev den gamle, da den Forudsætning, hvorunder den var givet, — Troes-Enigheden nemlig — aldeles svandt bort, og Præster beſtittedes for Menigheder, som enten ganske eller for en Deel ikke vare enige med dem om Troen; thi Følgen maatte blive hvad den virkelig er bleven, hvor Folk ikke kunde ſiſte Tro, fordi de ſiſtede Præst: en piinlig Stilling og en utaalelig Samvittigheds-Evang overalt, hvor Mænd af modſat Tro og Troes-Udvikling og nogen Uoor bleve ſammentvungne ſom Præſt og Tilhører, Sjæleſørger og Skriftebarn, Børnelærere og Quæſfader; og de Kampe, den har avlet i vort

Fædreland, ere vel ſaa beſkjendte og i ſig ſelv ſaalidit glædelige at ihuſomme, at jeg neppe behøver at minde om dem, for at fremkalde det ret levende for ethvert oprigtigt og alvorligt Menneſke, hvor nødvendig det er, at der i dette Stykke igjen bliver en Overeensſtemmelse imellem Loven og Livet.

Denne kunde blive mulig paa to Maader:

- I. enten kunde Livet rettes efter Loven eller
- II. Loven kunde rettes efter Livet.

I. Kunde Livet rettes efter Loven, maatte alſaa den gamle Troes-Enighed vende tilbage igjen; men da dette er en Umulighed, maatte man nøies med at fremkøle Skinnet deraf, eller fremtvinge det, ſaa at ethvert Medlem af Borger-Samfundet ſmukt ſkulde lade ſom han troede Alt, hvad der ſtaar ſkrevet ſ. Ex. i det athanaſianſke Symbolum, og hver Præſt prædike og forvalte Sacramenterne, ſom om han var enig i alle ſaabanne ſine Beſtemmelſer i Kærebegrebet, ſkjøndt han ikke var det. At der muligt kan gives dem, ſom mene, at det vel efterhaanden ſkal lykkes at bringe alle Landets Folk til at hylde den gamle Troeslære, i det Mindſte for et Syns Skyld, naar man kun gaaer meget ſille og lempelig tilværts, tør jeg ikke nægte, men da jeg er overbevist om, at Skinnet, ſom kun bedrager, aldrig kan være nogen Binding for Land og Rige, og ikke tvivler paa, at den blotte Tanke om, at en ſaadan kirkelig Gilling kunde fremkaldes hos os, vil være tilſtrækkelig til, i denne høitærede Forsamling at avle almindelig Uvillie mod denne Art Beſtræbelſer, ſkal jeg ikke døele længere herved.

II. Kan denne Forandring alſaa ikke anbefales — og den kan ikke vælges uden at man enten vil kvæle Livet, eller nøde det til at ſprænge Løkkerne — maa man beſtemme ſig for den anden, den nemlig, at den gamle Lovgivning undergaaer en Forandring, ſom paſſer med Livets Laro og Stillingen i Statskirken, ſom den virkelig findes i Livet. Men her er ikke een, men flere ſeie mulige at vælge:

1) Almindelig Religions-Frihed i Landet kunde anbefales, ſaa man ſpurgte i Borgerſamfundet ikke om, hvad en Mand troede, men hvad han duede til, og lod det være hans egen Sag med hans Tro til Salighed; hvad Præſt han holdt ſig til eller om han hellere

vilde holde sig til ingen, hvilke religiøse Begreber han indpræntede sine Børn o. s. v., eller kort sagt, at Regjeringen brød sig slet ikke om Kirken, saaledes som den kirkelige Frihed er i Nord-Amerika. Men hvormegret der end taler til Fordeel for denne Frihed, vil dog neppe Noget, som hender det danske Folk, altsaa ikke heller denne høitærede Forsamling finde den forskjær i Danmark, og altsaa allerede af denne Grund ikke tilraadelig, for ikke at tale om, at den kun kunde indføres i et Land med en trehundredeaarig Statskirke under en stor og gjennemgribende Forandring i mangfoldige borgerlige Forhold, der ingenlunde let lader sig udføre. Det er i det Mindste ikke denne Frihed, jeg udbejder mig Forsamlingens anbefaling af.

2) En anden mulig Forandring var den, at Staten beholdt sin gamle Statskirke men tillod alle dem, som ikke deelte dens Tro, at træde ud og danne særegne Kirke-Samfund uden nogetsomhelst Skær i deres borgerlige Rettigheder, saaledes som Friheden er i England. Denne Udvæi til almindelig Samvittigheds-Frihed har særdeles meget anbefalende hos sig, og hver den er indført, har den virket gavnligt paa begge Partiers aandelige Udvikling. Men, i det jeg forudsætter, at den fra Statens Side ikke vilde møde Banffelighed, eller at Regjeringen ikke vilde herøbe dem, som traad ud af Statskirken, fordi de ikke deelte dens Tro, nogen borgerlig Rettighed, følger det dog af sig selv, at Udtrædelsen kunde ikke skee, uden at de udtrædende Præster maatte neblægge deres Embede i Statskirken og opgive det visse Levebrød, og altsaa bringe et Offer, der i det Mindste hos os har syntes dem, som havde forladt den gamle Tro, altfor betydeligt. Skulde Udtrædelse af Statskirken derfor blive Udveien, synes det rimeligere, at Staten erklære sig for den nye Tro og tillod os af den gamle at træde ud. Men da hver Mand anseer sin Tro for den allerbedste baade for Liv og Evighed, følger det af sig selv, at jeg ikke kan raade mit Fædreland til denne Forandring, men maatte opsætte Begjeringen om denne Frihed, indtil Statskirken i Gjærningen, det er i Livet, udelukkende erklærede sig for den nye og saaledes gjorde Udtrædelsen af den nødvendig for dem af den gamle Tro. Ogsaa medfører

en Udtrædelse af Statskirken sine ikke ubetydelige Banffeligheder i flere borgerlige Forhold, som Liendens Historie i Storbritannien tydeligt viser, og ere disse Banffeligheder end ikke værd at tale om, naar det gjælder Samvittigheds-Frihed, betaler dog Ingen gjerne selv Guldet byrere, end det kan have for.

3) Kunde der derfor findes et Middel, som baade bevarede Statskirken og ikke offerede Samvittigheds-Friheden for nogen Deel af Folket — thi i dette store Gode skulde Alle være fællige, og det nytter ikke at det gives Noget paa Andres Bekostning; thi i Samvittigheds-Frihed bør der være Lighed — kunde der, siger jeg, findes et saadant Middel, da tvivler jeg ikke om, at det vilde agtes værdigt til at komme under den høitærede Forsamlings modne Overveelse, og, hvis det vandt dens Bisalb, indgaae til Majestæten med dens formaende anbefaling. Men et saadant Middel er fundet, og det er dette, jeg udbejder mig Forsamlingens Opmærksomhed for.

Ligesom der kun da er en ret og fuldkommen Frihed i en Stat, hvor en fri Konge bærer Kronen blandt et frit Folk, saaledes er der ogsaa kun da en ret og fuldkommen Frihed i en Statskirke, naar frie Præster tjene frie Menigheder, saa Spørgsmaalet synes blot at være dette, om der kan gives en saadan fri Statskirke. Men dette Spørgsmaal tør jeg besvare med et sikkert Ja.

Det ansees for den store Lovgiver-Viisdom at stadfæste med Loven, hvad der har udviklet sig i Folke-Livet og lempe Loven efter Livet, og det er vist, at ingen Lov har kunnet gjøre sig gjældende hos et Folk uden den, som saaledes traf Folkets eget Ønske, at den udtalte eller stadfæstede dets Villie; kun da er Loven sikket den moralske Understøttelse af Folket og vil ligesaa vel blive modtagen med Glæde som overholdt med Ærbødighed. Men nu har det saaledes gennem en Menneske-Alder udviklet sig hos os, at Bærestanden, baade høie og lave, har taget sig baade fuldkommen liturgisk og fuldkommen dogmatisk Frihed. Denne Frihed beder jeg om, maatte ikke længer være en Anmasfelse, men ved Lov hendes gyldig og ordnes i Statskirken, saa at Præsterne maatte faae Lov til at gjøre hvad de nu gjøre tildeels mod Loven: prædike

og forvalte Sacramenterne, som de gjøre, eller med andre Ord, at Ingen maatte forlange Mere af Præsten i disse Stykker, end Biskoppen forlanger af ham, naar han vier ham til Præst.

Ut det fra Statens Side kan være betænkeligt, ved Loven at tilstaae Hærestanden en Frihed, som i Gjærning er den indbrømmet gennem hele dette Aarhundrede, indsees ikke, og at hele Præstestanden maa blive veltilfreds med at faae denne Frihed anerkjendt som lovlig, tvivler ikke let Nogen om. Ved denne Anerkjendelse havde vi en fri Hærestand, altsaa den ene Deel af en fri Statskirke.

Men nu maatte der gøres Noget for Menighederne; thi ellers blev — som det nu virkelig gaar — Præstens Frihed Menighedens Trældom, nemlig saa Manges Trældom i Menighederne, som ikke bele hans Tro. Men ogsaa her er en Udvei mulig og let; thi tillades det hvert Medlem i Statskirken i alle kirkelige Anliggender, som Daab, Confirmation og Nadver, at holde sig til hvilken af Statskirkens Præster han selv vil, da kan der vel for den Enkelte møde Vanskeligheder ved stadig at benytte Friheden, men Samvittigheds-Tvang er hævet, da det ikke kan feile, at hvert Mand vil i enhver Kreds af Præster, naar de have lovlig Frihed, kunne finde een, som han med Lillid kan holde sig til, som han vil finde troesenig med sig, af hvem han vil faae Sacramenterne forvaltede og sine Børn underviste overensstemmende med sin Tro og sit Anske.

For altsaa i faa Ord at sige hvad der er Gjenstanden for dette Andragende, veed jeg ikke at udtrykke det klarere end i disse Sætninger:

- 1) at Præstestanden i den danske Statskirke alene forpligtes til at forvalte Sacramenterne efter Herrens Indstiftelse og forkynde Ordet overensstemmende med den hellige Skrift;
- 2) at det tillades hvert Medlem af den danske Statskirke, kirkelig at holde sig til hvilken somhelst lovlig kaldet og ordentlig viet Præst i Statskirken;
- 3) dog saaledes at Enhver, som vil benytte denne kirkelige Frihed, ligesuldt forpligtes til:

- a. at svare Tienden eller Præste-Pengene til sit Sogns Præst,
- b. at meddele ham alle de Oplysninger, som ere nødvendige til Kirke-Bøgernes ordentlige og fuldstændige Førelse, og
- c. at give ham en billig Betaling for denne Deel af hans Embeds-Førelse.

Paa denne Maade vilde baade Præstestanden og Menigheden vinde en gavnlig Frihed og Staten sikkes alle de Fordele, den drager af Statskirken, forbi Præsterne vedblive at være dens Embedsmænd, og der forandres aldeles Intet i Præsternes Forhold, som Kongens Embedsmænd, enten til Regjeringen eller Sognets Beboere.

Men skulde denne høitærede Forsamling — mod Formodning — finde Betænkelighed ved, for Diebillet at anbefale denne fuldstændige Frihed i den danske Statskirke, vilde allerede Meget være vundet, naar der dog blev givet den Frihed: at det tillades hvert Medlem af Menigheden at søge Daaben og Confirmationen for sine Børn og Nadveren for sig selv hos hvilken somhelst lovlig kaldet og ordentlig viet Præst i Statskirken.

Men med en mindre Grad af Frihed kan Stillingen vist ikke blive taalelig i Statskirken for noget alvorligt Mennecke, efterat Troes-Enigheden er forsvunden.

Vil Slutning tillader jeg mig at gjøre opmærksom paa, at en meget stor Deel af denne Frihed i en lang Række af Aar har været kjendt og brugt i Hovedstaden uden nogen Ulempe; men at der i Hovedstaden bliver den samme Frihed med Hensyn til Daaben, som der lovlig findes med Hensyn til Confirmation og Altergang, og at denne Frihed ikke alene kommer Hovedstaden tilgode, men udstrækkes til alle Landets Børn, som unægtelig have samme Ret og samme Trang til Samvittigheds-Frihed som Kjøbenhavnerne, er et Anske, som hver dansk Mand vil finde billigt, og som hvert Medlem af denne høitærede Forsamling uden Tvivl vil dele. Men at denne Trang føles levende paa flere Egne af Landet, har jeg havt Leilighed til at erfare, og hvis det agtedes fornødent, kunde jeg oplyse dette ved Breve til mig fra henved 600 Borgere og Bønder, der tilhøre flere end 100 forskjellige

Kirke-Sogne i Danmark, hvorefter det i det Mindste synes klart, at Trangen til kirkelig Frihed er saa almindelig og udbredt i Landet, at den ikke vel tør oversees.

Det er derfor ikke min egen Sag alene, jeg taler for denne høitærede Forsamling, men det er Frihedens Sag, det er hele Folkets Sag. Jeg ønsker ikke Frihed for et enkelt kirkeligt Parti, men for alle mine Landsmænd; jeg forlanger ikke at Noget skal lide, for at Andre kunne vinde, men kun at Alle maatte glædes, glædes i og ved Friheden; jeg forlanger ikke at Staten skal opoffre sin Statskirke, men ønsker, den maa beholde den under saa frie Forhold, at den kan drage sand Nytte af den, jeg forlanger ikke nogen aandelig Retning hos os standset eller kvælt, men ønsker Frihed for enhver aandelig Rørelse, saa at den kan prøves i Livet og dømmes af Erfaring."

Efter at have forelæst dette Andragende, bemærkede Udfælsfor Algreen-Ussing, at Magister Lindberg havde overleveret ham en Afskrift af de Breve med tilfæiede Underkrifter, som i Slutningen af Andragendet findes omtalte, hvilke vare til Eftersyn hos Valeren. I det denne isvrigt for nærværende Tid ikke skulde yttre nogen Mening om Sagen i sig selv, maatte han dog ansee den for at være baade i og for sig saa vigtig og fra det Synspunkt, hvorfra den betragtes af en Mængde høit agtværdige Medlemmer af det kirkelige Samsfund, saa magtpaaliggende, at den i høieste Maade egnede sig til at prøves af en Committee, hvortil han derfor paa det Bedste understøttede den."

Proprietair Lüders yttrede, at det ofte kunde være Tilfældet, at man havde Noget imod sin Sognepræst, og det var da tungt, at man skulde være forpligtet at benytte en saadan, navnlig at communicere hos ham. Han stemmede derfor for en Committees Nedsættelse, forsaavidt Andragendet angik Naderens Uddeltelse.

Kammeraad Madsen bemærkede, at han ikke, og mindst nu vilde yttre nogen Mening om, hvorvidt nærværende Andragende var hensigtsmæssigt eller ikke, men Sagen forekom ham imidlertid ingenlunde uvigtig, ligesom og Andragendet var kommet fra en høit agtbar Stand. Han var derfor af den Formening, at det ikke

uden den næsteste Overveelse burde afvises, og han stemte saaledes for Nedsættelse af en Committee, der for Forsamlingen maatte forelægge en motiveret Betænkning over Andragendet.

Præsidenten gjorde opmærksom paa, at nærværende Andragende ei var kommet fra en heel Stand, men fra en enkelt Mand; men han antog, at Valeren sigtede til det følgende Andragende om samme Gjenstand.

Biskop Mynster stemte for en Committees Nedsættelse, idet han forbeholdt sig nærmere at yttre sig ved Sagens yderligere Forhandling.

Provst Birch yttrede, at da Grunden til Spørgsmaalet om Sognebaandets Løsning maatte søges ikke alene i de enkelte Partiers eensidige Anskuelse og Forbringelse, men ligesaa meget i det organiserende Princip, som ligger til Grund for de menneskelige Forhold, og som under sin Udvikling medfører en succesfuld Umbænkelse af disse, i hvis Følge vi altsaa kunne betragte Spørgsmaalet som en Virkning af, at vi ogsaa i Henseende til det Religiøse og Kirkelige befinde os i en Overgangsperiode, formeente han, at Sagen var for vigtig til at afvises som Partisag, men at den burde sættes under Committeebehandling.

Amtmand Tillisch erindrede, at der var indkommet et andet Andragende om samme Gjenstand, hvilket han formeente burde foredrages, førend Forsamlingen tog nogen Beslutning om Nedsættelse af en Committee over det allerede forelagte Andragende.

Præsidenten bemærkede, at Praxis var at stemme særskilt over hvert Andragende især.

Kammerjunfer Benzou og Cancelliraad Hempel erklærede sig for en Committees Nedsættelse.

Justitsraad Salicath maatte vel erkjende den af Præsidenten nævnte Praxis, men tillod sig dog at henstille, om det ikke i dette Tilfælde, hvor nogle Præster have overgivet en anden Deputeret et Andragende om samme Gjenstand, hvortom det kunde interessere Forsamlingen at høre andre Grunde end Magister Lindbergs, maatte være hensigtsmæssigt, forinden der voteredes om en Committees Nedsættelse, hvorfor Valeren isvrigt stemmede, at høre dette Andragende, Noget, han naturligviis isvrigt overlod til den ærede Præsidents Afgjørelse.

Kæsesfor Algreen Ussing fandt, at, da begge Medlemmer af den geistlige Stand havde yttret sig for en Committees Udsættelse og Ingen ellers talt derimod, var her ingen Grund til Udsættelse.

Efterat Præsidenten ligeledes havde bemærket, at han ingen Grund fandt til at afvige fra den sædvanlige Orden, blev det ved Afsstemning med 61 Stemmer mod 1 bestemt, at det forelagte Andragende skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Valget af dennes Medlemmer udsattes, indtil det efterfølgende Andragende var foredraget.

Statsraad Treschow foredrog derpaa et Andragende fra 9 Sognepræster i Sjællands Stift om Sognefrihed i kirkelig Henseende, idet han bemærkede at, da det allerede var bestemt, at en Committee skulde udsættes i Anledning af det foregaaende Andragende, ansaae han det overskødigt videre at anbefale det nærværende.

Det nævnte Andragende lyder saaledes:

„Den ærede Forsamling af Danske Provindsial-Stænder vil sikkert erindre, at der ved dens forrige Sammenkomst var indkommet et Andragende fra nogle Præster i Sjælland, som gik ud paa at fremstille, hvor ønskeligt det vilde være, om de Baand bleve løsnede, som ved visse kirkelige Handlinger binde dem, som boe i et vist Sogn, til den i samme Sogn ansatte Præst. Det blev fremhævet, hvorledes dette ofte har og idelig kan give Anledning til en sørgelig og fordærvelig Samvittigheds-Evang, og det Danske blev yttret, at den ærede Forsamling, om den fandt dette Andragende grundet, vilde indgive til Hans Majestæt Forslag om ved en Lov at løsne Baand, hvorved mange af Hans Majestæts troe Undersaatter føle sig befriede.

Mangel paa Lid var Aarsag i, at denne Sag ikke i Stændersalen kom under Overveelse, men da vi ere overbeviste om, at denne Gjensind fortjener den ærede Forsamlings, ja hver ædel Dannemands Opmærksomhed, give vi os den ærbødige Frihed herved at indkomme med et lignende Andragende.

Som bekendt er i hele Landet, Kiøbenhavn undtagen, alle Menighedernes kirkelige Hand-

linger bundne til Sognets Præst. Dette er ofte meget trykkende for Saadanne i Menigheden, der ikke have den Agtelse og Tillid til Sognepræsten, som udfordres, naar det skal blive dem til Gavn, Glæde og Opbyggelse at benytte sig af hans Tjeneste med Ordet og Sacramenterne. Men naar dertil kommer, at stundom ikke allene Præstens Anskuelse, men hans Tro er høist forskjellig fra, ja reent modsat den Tro, som Flere eller Færre i Menigheden ansee for den rette, da indtræder en virkelig Samvittigheds-Evang, naar de desuagtet ere nødte til, at benytte sig af hans Tjeneste som Præst og Sjælesørger. Der er saaledes endog offentlig ført Klage, over at Præster have tilladt sig at gjøre Forandringer med Daaben og Daabs-Dagtes Oprettelse, og at dette maa være høist foruroligende for hvem der troer at Daaben er et Sacrament, ja at Saabant, for hvem der har denne Tro, er utaaleligt, behøver ikke videre at udvikles. Om ogsaa ved Meddelelsen af Naboerens Sacramente de fra Fædrene nedarvede Sacrament-Ord nøiagtig følges, er det dog aabenbart, at Handlingen maa tabe i Hvidbelighed for dem, som deeltage deraf, naar en i deres Dine Værdig tjener for Alteret, og dersom Skriftetaler skal være et Middel til at fremkalde Tro og bestyrke Troen og Haabet, og saaledes være en gavnlig Forberedelse til, paa en værdig Maade at nyde Sacramentet, da er det nødvendigt at Ordets Tjener maa dele Tro og Haab med dem, til hvem han skal kunne tale til Formaning og Opbyggelse, og disse have Tillid til ham som Mennecke og som Præst. Ellers vil Menigheden, eller de af den, med hvem han ikke kan have venligt Samfund i Landen, kun nødtvungne og sukkenende nærme sig det Alter og den Skriftestol, hvorved han tjener. Det maae dernæst ansees for en af et Mennekkes umisteligste naturlige Rettigheder, at det staaer ham frit for at betro sine Børn ved Confirmationsforberedelsen til den, efter hans Mening dueligste, nidkjæreste og redeligste Præst, det er muligt for ham at henvende sig til, og det er en utaalelig Evang, naar en Fader nødes til at sende sine Børn hen til en Lærer, der efter hans Mening er en Sværme: eller en Bantro, eller en Mand,

om hvis Sæders og Bændels Reenhed han nærer grundet Tvivl. Ogsaa ved andre Anledninger i et Menneskes Liv f. Ex. paa Sygefengen, ved Houscommunion, ved Brudevielse, er det tungt stundom at kunne vide det forud, at man ingen Glæde eller Dpbyggelse kan have ved at betjene sig af den Præst, der staaer ved Sognets Kirke. Hvor ønskeligt altsaa, at Ingen var bunden til sin Sognepræst allene, men at det var Enhver tilladt ved disse gudstjenstlige Handlinger at betjene sig af hvilken i den danske Stats-Kirke ansat Præst han vilde, og som han dertil kunde formaae?

Erangen til Dphævelse af den omtalte Sogne-
Tvang er længe og paa mange Steder følt, og Viste om at den maatte ophæves ofte udtalt baade mundtlig og skriftlig; og vi tør antage, at Vistet har fundet Gjenklang trindt i hele Landet, og at man har indseet det Viltsige og Gavnlige i, at der blev indrømmet Frihed i-saa Henseende. — Kun har man derved havt afskillige Betænkneligheder, til hvilke vi i al Korthed ville tage Hensyn.

Man har meent, at det var betænkeligt og i al Fald usødværdigt, at en saadan Frihed blev indrømmet ved en almindelig Lov, og foreslaet, at der ligesom i Preussen skulde udstædes Dimissorialbreve for hvert enkelt Tilfælde, da Rogen begjærede at løses fra sin Sognepræst ved visse kirkelige Handlinger, og at disse da burde, for de Uformuendes Skyld, meddeles uden Betaling. — Men ihvorvel dette vilde allerede være Noget bundet, kunne vi dog langt fra ikke ansee det for tilstrækkeligt. Ved visse religiøse Handlinger f. Ex. ved privat Communion paa Sygefengen, vilde det ofte være umuligt først at skaffe sig Dimissorialbreve. Dernæst er det indlysende, at det for Almuen er yderst vanskeligt og stundom umuligt at faae Ansøgningsskreven og indgiven paa lovformelig Maade. Folk af Almuen vide slet ikke, hvorledes de skulle bære sig ad dermed. Afstanden fra det høieste Regjerings-Collegium, til hvem det rimeligviis maatte betros at udstæde saadanne Dimissorialbreve, vilde i mange Tilfælde gjøre det vanskeligt at forskaffe sig dem. Det vilde ogsaa komme til at beroe paa

Erklæringer fra vedkommende Præster eller Herredsfogder eller Amtmænd, hvorvidt saadan Tilfælde kunde gives, og hvor let det kunde blive Tilfældet, at disse vare ugunstigt stemte imod den Ansøgende, behøve vi ikke med mange Ord at omtale. Sæt ogsaa, at der altid hos disse Embedsmænd fandtes en rebelig Villie, en frifindet og retskaffen Tænkemaade, saa er Troets-Sager Noget, i hvilket man vanskeligt kan sælde en paalidelig Dom med Hensyn paa Andre. Hvad der foregaaer inden i et Menneske, er skjult for det udvortes Øie, og let vil det Tilfælde kunne indtræffe, at Erangen til at erhøve den omtalte Frihed vilde være størst, hvor den mindst formodedes. Saadanne Begjæringer vilde kunne ansees for en indirect Klage over vedkommende Sognepræst, og de af Menigheden, der ikke delte Tro med ham, eller hvis Tillid han ikke besad, burde saavidt muligt forskaaes for at komme til at staae paa en mere spændt Fod end nødvendigt. Det er let at indse, at, naar Afskillelsen er skeet ved en formelig Act, vil Tilnærmelsen vanskeligere kunne finde Sted, end hvor Folk kun har benyttet sig af en tilladt Frihed.

Man har ogsaa indvendt, at derved vilde det saa gavnlige Baaud imellem Præst og Menighed slappes eller sønderrives. Men de, som fremføre denne Indvending, have neppe betænkt, at her ikke er Tale om Eosning eller Dphævelse af noget godt og listigt Baaud; thi hvor dette virkelig finder Sted, vil Friheden til at henvende sig til en anden Præst ikke blive benyttet. Det er kun hvor Præst og Enkelte eller flere af Menigheden ikke staae i dette gavnlige Forhold til hverandre, at Friheden vil blive benyttet. Taler er altsaa ikke om at løse noget listigt Baaud, men netop om at gjøre det muligt at det kan blive knyttet imellem Menighedens Lemmer og en anden Præst, hvor det ikke i Sand og Sandhed kan finde Sted imellem disse og deres beskittede Sognepræst.

(Fortsættelsen følger).

Tiende Møde.

(Fortsættelse)

Spøad der meget maa anbefale den af os foreslaaede Maade at aflasse Sognetvangen paa, er at derved ingen Forandring behøver at foretages i den statsborgerlige Orden. Alt kan isvrigt blive ved det Gamle. — Alle Præster ville kunne dannes og ansættes paa samme Maade som hidtil. Communal-Anliggenderne ville derfor ligesuldt kunne bestyres af vedkommende Sognepræst, og Ministerialsøgerne ligesuldt af ham kunne føres. Thi det behøver blot at bestemmes, at Anmeldelser, som hidtil, skulle skee til vedkommende Sognepræst, og at, naar anden Præst benytttes, Attest da meddeles Sognepræsten af den Præst, som udfører Handlingen. Præsterne ville i det Væsentlige kunne blive lønnebe som hidtil, og fandtes det fornødent, kunde der let sørges for, at ingen Slaar, der var værd at tale om, i Præsternes accidentielle Indtægter derved bleve foranledigede. Misbrug kunde vel her og der indsnige sig, naar Folk af uædle Bevæggrunde benyttede sig af den tilflaaede Frihed. Men Misbrug hæver ikke Brug og at Misbrugene ikke ville blive flere men færre under Sognesfriheden, end de alt ere under Sognetvangen og kunne blive herefter, tør dog vel anses for afgjort.

En lempeligere Udvei end den foreslaaede til at høre de trykkelige Forhold og Forviklinger, som alt finde Sted, er ikke let at indsee. Skulde i Tiden voldsomme Brud skee, da vilde det forarsage voldsomme Saar, vanskelige at hele, og det er derfor vi give os den Frihed at foreslaae:

at det maatte behage den ærede Forsamling af de danske Provindsialstænder, at indgaae med en Petition til Hans Majestæt Kongen om, at ovennævnte Sognesfrihed maatte ved en Lov blive givet alle Landets Børn, eller i det mindste at det maatte behage samme at foreslaae Majestæten: at udvide den Frihed, som Hovedstadens Indbyggere alt have med Hensyn

til Naderen og Confirmation, ogsaa til Daaben, og at samme Frihed maatte tilflaaes det hele Land.

Den 2den October 1838.

Fenger, Sognepræst til Slotbjerg- by og Sludstrup Menig- heder.	Monrad, Sognepræst til Marbejd og Pylinge Menigheder.
--	---

Joh. Hahn, Sognepræst til Pylsted Menighed.	E. Mau, Sognepræst til Paarsløv og Lingjellinge Menigheder.
---	---

J. F. Fenger, Licentiat i Theologien, Sognepræst til Kiunge og Braaby Menigheder.	Th. Dibenburg, Sognepræst til Sorterup og Ottestrup Menigheder.
--	---

Wieser, Sognepræst til Skjorpinge og Faarstrup Menigheder.	C. Rønne, Sognepræst til Flakkeberg og Høve Menigheder.
--	---

Busch,
Sognepræst til Stiftsbjergby og Mørte
Menigheder."

Det blev derpaa med 61 Stemmer mod 1 bestemt, at dette Andragende skulde unberkastes Prøvelse af en Committee, ligesom det og vedtoges, at een Committee skulde tage begge de sidst forelagte Andragender under Overveielse, og at samme skulde bestaae af 5 Medlemmer.

Efterat Provost Birch derefter havde anmeldt, at han fra Pastor Haff i Medbolden i det nordlige Slesvig havde modtaget et Andragende af lignende Indhold med de tvende omhandlede, og Præsidenten i denne Anledning havde bemærket, at samme ikke kunde foretages i denne Forsamling, fordi Pastor Haff ikke var bosiddende i Distrikterne, men vel afgives til den Committee, som nu skulde nedfattes, bleve til Medlemmer af denne valgte: Provost Birch og Bisshop Wynnster hver med 62, Statsraad Freschow med 41, Professor Bang med 40 og Amtmand Tillisch med 29 Stemmer.

Ellevte Møde den 10de October.

69 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han havde modtaget følgende Andragender:

- 1) fra Pastor Hass i Medbolden om Sognebaandets Løsning; indleveret af Provst Birch;
- 2) fra 93 af Hovedstadens Indvaanere om, at Retten til at benytte hvilken som helst Præst ved Confirmation, Atergang m. m. ogsaa maatte tilstaaes i Henseende til Daaben; indleveret af Cancelliraad Deichmann;
- 3) fra 36 af Hovedstadens Indvaanere om Ret til at benytte hvilken som helst Præst ved Daab, vielse og Jordspaaekæftelse; indleveret af Garver Lindstorff;
- 4) fra nogle Fæstebønder i Soesmarke under Baroniet Guldborgland angaaende Erstatning for Vildtskade; indleveret af Niels Nielsen;

af hvilke de 3 første vilde blive afgivne til den Committee, som er nedsat i Anledning af Andragenderne om Sognebaandets Løsning, og det sidste til Committeeen for Udkastet til en Jagtforordning.

Kæsesfor Algreen-Ussing foredrog derpaa et Forslag om begge de danske Provindsialstænders Forening, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Sag tillader mig herved at foreslaae for den ærede Forsamling, at den indgaaer til Hans Majestæt Kongen med en Petition, hvori det anholdes om:

at Skifternes og Nørre-Hjllands Provindsialstænder maae forenes paa en til samtlige Provindsers Læro svarende Maade; at Hs. Majestæt vil lade udarbejde det i saa Henseende fornødne Lovudkast, og at dette Udcast derpaa maa blive forelagt begge Forsamlinger til Overveielse i et fælles Møde, men hver Forsamling derefter afgive sin særlige Betænkning over samme.“

Proponenten bemærkede, at han havde ladet ombede til enhver af de Deputerede et Exemplar af det af ham i indværende Læro afgivne lille Skrift, der indeholder Forslag til

en Forening af begge de danske Stænderforsamlinger. I dette Skrift havde Taleren efter bedste Evne søgt at udvikle de Grunde, der tale for Bigtigheden af denne Forening, og han skulde derfor ikke opholde Forsamlingen ved paany at sætte disse Grunde ud fra hinanden, men henholdt sig i saa Henseende til det forelagte Skrift saavel som til hvad der i den jydsk Forsamling var anført til Stykke for Foreningen, idet han dog udtryffeligen bemærkede, at han ikke vilde inhævere hver enkelt Uttring i hiint Skrift, som han netop havde ladet udgaae, for at han kunde blive bedre oplyst, hvis han i noget enkelt Punkt maatte have feilet, men at han derhos paa det Bestemteste maatte protestere imod, at man underlagde nogen af hans Ord den Betydning, som om han havde villet forandre Stændernes Grundvæsen som blot raadgivende, til hvilken Erklæring han fandt sig foranlediget med Hensyn til, at man i den jydsk Forsamling havde givet den Uttring af ham, at begge Stænderforsamlinger ved at forenes vilde faae en større Kraft og Betydning, en hertil sigtende Mistydning, da han dog ikke herved havde tænkt sig andet, og heller ikke skønnede, at Nogen var berettiget til at tillægge ham anden Mening, end at Stænderforsamlingernes Forening vilde give Institutionen, indenfor Grændserne af dennes Væsen, forøget Kraft, Vægt og Betydning. Proponenten maatte iøvrigt gjøre opmærksom paa, at det ovennævnte Skrift tillige indeholder Forslag til nogle andre Forandringer i Stænderindretningen, men at han havde anseet det rettest, at indskrænke sin Indstilling til de Punkter, som den jydsk Forsamling i sin Petition til Kongen havde anbraget paa, hvilke han derfor ordret havde optaget. Da der nu for Diebliffet kun var Spørgsmaal om en Committees Besættelse, og Proponenten ikke let kunde tænke sig, at nogen af Forsamlingens Medlemmer, selv om en Enkelt i Realiteten skulde være af anden Mening end Proponenten, ikke skulde ansee Sagen af den Bigtighed, at den egnede sig til nærmere Prøvelse, og Proponenten i det Hele ved alle de Forslag, hvor dette var Tilfældet, maatte ansee det rigtigst, at man ikke under Spørgsmaalet om en Committees Besættelse, gik dybere ind i Realiteten af Sa-

gen end nødvendigt, og saaledes, foruden den i Stænderanordningen bestemte foreløbige og endelige Behandling af Sagen, endnu fik en tredje allerførste Forhandling, der ofte i Vidtløftighed nærmede sig de tvende andre, saa indskrænke Proponenten sig til at andrage paa en Committees Medfattelse, idet han tilføiede, at han ikke ønskede at blive Medlem af den Committee, som han haabede, at der saaledes vilde blive nedsat over Sagen.

Justitsraad Povelsen tog derpaa Ordet som følger: „Der gives ikke saa Forandringer i bestaaende Forhold, som have deres lyse Sider, uden at de just derfor fortjene at anbefales eller bør søges fremstjynde. Til saadanne Forandringer henhører efter min Anskuelse den, hvorpaa det Forsamlingen nu forelagte Forslag gaaer ud. Det kan vel ikke nægtes, at den proponerede Forening af Visternes og Nørrejylland's Provinzial-Stænder vilde medføre ikke uanselige Besparelser af Lid, Kræfter og Omkostninger; men ihvorvel disse Hensyn vistnok i og for sig selv ere vigtige, kunne de dog neppe blive afgjørende, hvor der som her er Spørgsmaal om intet Mindre, end en fuldkommen Reform af en nylig stiftet Institution. Det maa vel erindres, at denne Institution ikke er udsprungen af nogen som helst Nødtvængelse, men at den ene og alene skyldes vor landsfaderlige Monarchs vise Omhu for sit Folks Vel; thi af denne Betragtning maa nødvendigviis følge den Overbeviisning, at Gaven netop er svarende til Giverens Hensigt, eller at Hans Majestæt allerede har indrømmet sine raadgivende Provinzialstænder Alt, hvad Hans Majestæt fra sit ophøjede Standpunct har kunnet skjonne, at Lidsomstændighederne og Retsforholdene vilde tilføiede. Det bør derhos ikke oversees, at denne Institution ikke er formet efter eensidige Anskuelser, men at den derimod forud har været udborgivet den omhyggeligste, nøieste og fleetsidigste Overveielse; thi dette bør være os Borgere for, at vi allerede ogsaa virkelig besidde, hvad der for Statssamfundet i sin Heelhed er tjenligt, og dette maa overtjyde os om, at jo større Bægt de Grunde maa erkendes at have, der tale for Foreningen, desto vægtigere maa de Motiver have været, som have bevæget Hans Majestæt til vedværet at affordre sit nye Raad i tvende

Afdelinger. Hvilke nu disse Motiver ere, det kan ikke være ubekendt for Noget, der opmærksomt har iagttaget Begivenhedernes Gang, og disse Motiver skal jeg derfor her ikke indlade mig paa videre at udhøve. Men tillade mig skal jeg at henstille til Forsamlingens Overveielse, om vi ikke bør afholde os fra ethvert Skridt, der, som dette, dog letteligen kunde faae Udsæende af, ifkun at være en Frugt af Uansommelighed eller en utaalmodig og utaknemmelig Higen efter at vinde en mere udstrakt Virkekreds, og om vi ikke, ifstedet derfor, bør gribe Leiligheden til, i Gjerningen at lægge for Dagen, hvad her nyt var Tale om i Ord at udtrykke, at vi oprigtigen paaskjønne Institutionens store Værd, derved, at vi, alene indenfor de Forsamlingen foreskrevne Grændser, søge at virke til Formaalets Opnaaelse, og derved at vi isvrigt tillidsfuldt overlade det til Fremtiden at afvarte de Forandringer, som Forholdenes nærmere Udvikling i Tidernes Løb sandsynligviis ville medføre, idet vi dog efter de utallige Beviser, som vor elskede Konge har givet os paa sit over alle Bihensyn høit ophøjede Stindelag, bør være aldeles forviisede om, at den Landsfaber, som af egen Drift skjænkede sit Folk Adgang til at give Raad i Landets vigtigste Anliggender, ogsaa vil vide af egen Drift at give Institutionen enhver hensigtsmæssig Forandring, naar Samfundets Vel det virkeligen kræver, og naar Hans Majestæt i sin Wiisdom maatte finde, at den hertil beuelige Lid er for Haanden.

Jeg skjonner saaledes, med al mulig Høiagtelse for den ærede Proponent, ikke rettere, end at nærværende Forslag bør afvises. Forøvrigt vil jeg tillade mig at andrage paa, at Afflemningen i denne Sag maa skee med Rugler. — Hermed vil jeg isvrigt i denne Sag have udtalt mine sidste Ord, forsaavidt her nu ifkun er Spørgsmaal, om en Committee bør nedsettes eller ikke, idet jeg med den ærede Proponent er ganske enig i, at man her bør søge saavidt muligt at fatte sig i Korthed og ikke uden Nødvendighed gjentagende tage til Orde.“

Profesfor Bang yttrede: Skjøndt jeg ellers anser det mindre hensigtsmæssigt ved en Propositions Forelæggelse strax at indlade sig paa dens Realitet, naar den erkendes at have saamegen Vigtighed og Værd, at den i ethvert

Likfælde vil blive gjort til Gjenstand for Committeebehandling, og uagtet dette efter mit Skjøn utvivlsomt finder Anvendelse paa den nærværende Proposition, saa har jeg dog en særegen Anledning til at ubede mig Forsamlingens Opmærksomhed for nogle faa Bemærkninger om den forelagte Gjenstand. — Jeg har nemlig allerede længere anseet Foreningen af begge de danske Stænderforsamlinger til een raadgivende Stænderforsamling som det eneste Middel, hvorved Stænderinstitutionen i Tidens Løb kan vedligeholde sin Betydning og Værd for Fædrelandet, for Kongen som for Folket; og jeg vilde derfor selv have indbragt et Forslag herom, dersom den ærede Proponent ei forinden Stænderforsamlingens Aabning havde publiceret, at han vilde fremkomme med et saadant Andragende. Derved kom Forslaget i en saa dygtig Haand, at der ingen Grund kunde være for mig til at fremkomme med et særskilt Forslag om samme Gjenstand. — Der ere imidlertid nogle Momenter, som jeg vilde have tilladt mig at fremsføre i et Forslag om de raadgivende Stænderforsamlingers Forening, og som den Committee, der ventes at blive nedsat, muligens kunde ville benytte, og det er for korteligen at fremsætte disse, at jeg har reist mig.

Naar jeg ogsaa vilde have paaberaabt, at Foreningen maa ansees som en Betingelse for Stænderinstitutionens rette Kraft og Betydning, saa har det ei været min Tanke, at Stænderne derved skulde vinde en ny Indskydelse og mindst en saadan, som kunde afficere Kongens souveraine Magt; men det var min Mening, at Stænderne ei vilde kunne vedligeholde den Betydning, som Kongen selv har givet dem og som de første Stænderforsamlinger virkelig have havt, naar de bestandigen skulde blive adskilte. Det er nemlig, om jeg ikke feiler, kjendeligt for den opmærksomme Sagtager, at Interessesen taber sig for Stændernes Forhandlinger. Flere og flere Medlemmer trække sig tilbage; Stændertidendens Abonnenter aftage, og den, der i sin Kreds varetager den almindelige Mening, kan, hvis min Erfaring ei aldeles bedrager mig, finde denne Sætning paa mange Maader bekræftet. Dette er en sørgelig Sandhed, men er det en Sandhed, kan det ei nytte, at man fordøjer den. Hertil bi-

drager nu væsentligen Adspaltelsen i tvende Forsamlinger med al den trættende Vidtløftighed og Gjentagelse, hvortil den fører; og ligesom denne Grund vil virke stærkere og stærkere, jo mere Nyhedens Interesse taber sig, saaledes vil man mere og mere savne den oplivende Kraft, som vilde fremkaldes derved, at udvalgte Repræsentanter fra alle Rigtets Dele raadføge om det fælles Fædrelands Anliggender; dette Fædreland, som har een Gud, een Tro og een Konge, men hvis Repræsentanter ene ere adskilte.

Det er overhovedet min faste Overbevisning, at det er en daarlig og fordærvelig Tanke, som stiller bag Manges Stemning imod Foreningen, at de betragte Stændernes Betydning og Kongens Magt som modsatte Ting. En Forsamling, valgt af Grundbesiddere og mellem Grundbesiddere, vil altid slutte sig til den lovlige bestaaende Regjeringsmagt. Den vil vel med sandtru Frimodighed kunne andrage paa, hvad den mener der kan være at rette og forbedre i Henseende til Regjeringens Førelse, men den vil paa den anden Side danne et Mobbværn mod de sørgelige Forvibbelse, som have bragt saamegen Ulykke over andre Stater. Ulykkelige og urolige Dage maae under Tidernes Løb komme, og een samlet og eendragtig Folkerepresentation vil da i saadanne Dage være en ganske anden Støtte for Kongemagten, end tvende adspaltede Forsamlinger, som efterhaanden have tabt den Deeltagelse hos Folket, som de i Begyndelsen have havt.

Den væsentligste Grund, man har anført mod Foreningen, holdes almindeligen den for at være, at det vilde være politisk urigtigt, at Regjeringen forenede den hollsteenske og slesvigiske Stænderforsamling, og at Foreningen derfor ei heller kan tilstedes i Danmark. Jeg kan ei lade denne Grund gjælde, thi jeg holder det for politisk urigtigt, at Hertugdømmernes Forsamlinger ere adskilte. Hertugdømmet Slesvig har vel en selvstændig egen Character, men det er dog et fra Kongeriget Danmark nu engang affondret Statslegeme, og det staaer nu engang i den næste, næsten alle borgerlige, værlige og geistlige Forhold omfattende, Forbindelse med Hertugdømmet Holsteen. At ville løsne dette Baaud

ved nogen fra Regjeringen eller Danmark udgaende Foranstaltning, vender hele Folkets Sind og Hjerte i begge Hertugdømmene fra Danmark og hvad der er dansk, og svækker derved det fælles Fædrelands Kræfter. — Skalde Forsynet endog lade det komme dertil, at Arvingen til Danmarks Throne et længer er Arving til de Dese af Hertugdømmet Holsteen, hvor en anden Arvefølge skal gjælde, saa er det efter min Overbeviisning langt snarere at vente, at den øvrige Deel af Holsteen, for hvis Vedkommende Arvefølgen er den samme som i Danmark, vilde ønske at blive under det danske Kongehuus i Forening med Hertugdømmet Slesvig, end venteligt er, naar en hele Folkets Tænkemaade modstræbende Afstillelse af begge Hertugdømmenes Stændersforsamlinger har bidraget Sit til Aar for Aar at løbne det Broderkærlighedens Baand, som skalde knytte Hertugdømmene til Danmark.

Statsraad Stenfeldt bemærkede, at han blot forteligen vilde anfere, hvad der bestemte ham til at stemme for en Committee, idet han forbeholdt sig angaaende Realiteten senere at udtale sig. Sagen havde opvakt saa megen Interesse hos hele Nationen, og var af saa megen Betydning for Stænderinstitutionen, at den ene af den Grund ifølge Valerens Formening egne sig til at overdrages en Committee til noiere Prøvelse. Der foreslaaes ifkun, at ansøge om en saadan Forandring med Hensyn til Institutionen, at samme end mere kan blive stiftet til at svare til Kongens landfæderlige Hensigt. Et saadant Andragende var ei alene aldeles foreneligt med Naastjønneelse af det, vor gode Konge har givet sit Folk, men maatte endog ansees for et større Beviis paa at Gaven naastjønnes. Da den jydsk Forsamling angaaende Foreningen havde indgivet en allerunderdanigst Petition, fandt han imidlertid, at i Særdeleshed denne Omstændighed burde være Opfordring for denne Forsamling til at følge hiins Exempel. Vore jydsk Medbrødre havde raft os en venlig Haand til en Forening; afviste vi denne ved ei en Gang at henvise Spørgsmaalet til en Committee, da kunde dette ei andet end gjøre et ufordeelig Indtryk hos Syberne.

Kammerherre Castenchiold yttrede derpaa følgende: For ei at blive miskendt af dem blandt Forsamlingens ærede Medlemmer, der kjende de Ansuelser, jeg forhen ikke alene selv nærede med Hensyn til den Gjenstand, der for Diebliffet bestjæftiger os, men endog dengang tillod mig allerunderdanigst at yttre for Hans Majestæt, skal jeg bemærke, at hvad jeg saaledes allerunderdanigst forebragte, var blot henvendt til Hans Majestæt, og paa en Tid, og Forordningen 15 Mai 1834 endnu ikke var udkommen, nemlig strax efterat Hans Majestæt havde udnævnt de erfarne Mænd, der skalde nærmere overveie den tilsigtede Anordning. Nu er denne Lovgivning sat paa en fast Grundvoold, og derfor er det min fulde Overbeviisning, at det kun kan være skadeligt at foreslaae Forandringer deri, ja jeg gaaer endog videre, og betragter den blotte Indgivelse af Petition herom som uheldig, ubetimelig, hvad man i England har betegnet med Ordet: untoward. Ikke skal jeg i dette Dieblif inblade mig paa at veie de Grunde, der ere blevne anførte for Petitionen, saasom, at der skalde vindes Tid, Besparelser, o. s. v.; disse Grunde ere ikke alene kraftigt blevne bestridte, men det er efter min Formening ikke engang lykkedes deres Forsvare, at bringe en eneste af dem til Evidents; Meningerne om dem ere og ville sandsynlig steds blive lige deelte, og aldrig komme til nogen Samstemning. Men naar jeg betragter, at vi ved det for os liggende Forslag vise 150,000 dansktaalende Brødre fra os, og at ligesaa mange vel tydfi tusende men dog Dansk forstaaende Brødre ligeledes derved gaae tabte for os; naar jeg ser, at vi saaledes modarbeide Regjeringens mangsaaarige Bestræbelser for at sammenknytte og befæste Baandene mellem Statens forskjellige Bestanddele, og derved at give dem fordoblet Kraft til at møde den skulte Fremtids betydningsfulde Begivenheder, saa overbevises jeg mere og mere om, hvor ønskeligt det var, at denne Petition end ikke kom til Committee-Forhandling. Vel vil man med fuld Ret indvende, at Forslaget om Hertugdømmenes Forening desuagtet vilde fremkomme, men da var det netop os Danske, der skalde fremstaae som fraraadende, og langt ønskeligere havde det været, om denne Petition, der nu

bekræftiger os, havde havt til Formaal at forene alle 3 danske Provindsialstænder-Forsamlinger; thi ved vor Yttring om Afvikelse fra Hertugdømmene give vi disses Petition om Forening en Betydning, den uden hiin aldrig vilde have erhholdt. Sønder-Jylland er og har fra Alders Tid steds været en Part af Danmark; nogle af dets omliggende Der ere med en Deel af Landet selv Bestaaende af Ribe Stift; mange Districter ere blandede, idet de i een Henseende henhøre under Nørre-Jylland, i en anden under Sønder-Jylland, og saaledes tyder Alt paa den nøie Forbindelse, disse Lande staae i til hinanden og evig bør vedligeholde. Ei heller bør en tom tydsk Titel, der nu aldeles ingen Værd kan have, som meget uheldig blev vedtagen i Landets meest ulykkelige Tider, og er et Minde om den Tidsalders Fordomme og de Stridigheder, der dengang saa ulykkelig hærgede Landet, nogensinde komme i Betragtning, naar der handles om en Afsondring fra Hovedriget, eller være i Stand til at begrunde en sliq Forbring. Selv Bestemmelsen af, hvad der udgjør det virkelige Hertugdømme Slesvig, har sikkert saa store Vanskeligheder, at disse noksom tyde paa Nødvendigheden af dette Lands faste Forening med Danmark, uden at denne dog nogensinde kan have til Hensigt, at krænke de særegne Institutioner, Hertugdømmet kan være i Besiddelse af. Endnu er Elfen ikke udtørret, endnu er Dannevirke ikke forsvunden, og ei heller Skjønnes der at være nogen særegen Grund forhaanden, til nu at fordrø en Fraskillelse, der vilde danne en uhyre Kløft i den danske Stat, som hverken Tid eller andre Begivenheder maatte nogensinde vilde være istand til at opfylde eller hele. Af disse Grunde erkjender jeg det for min Pligt at stemme mod en Committees Resoluttion.

Kammerherre Wegener ansaae det ønskeligt, at der blev indgivet en Petition om Stændernes Forening, og stemte, idet han henholdt sig til det af Prof. Bang Anførte, for en Committees Resoluttion.

Justitsraad Salicath stemte ligeledes for en Committee, idet han i Et og Alt henholdt sig til Prof. Bangs Foredrag.

Grosserer Knudsen yttrede, at han henholdt sig til, hvad Professor Bang havde yttret,

og blot i Anledning af en Yttring af den Kongl. Commissarius ved Stænderforsamlingen i Viborg skulde tillade sig et Par Bemærkninger. Den Kongelige Commissarius havde her sagt: „Det vilde altsaa være særdeles paasælbende, om et saadant Andragende skulde ligge inden for den Provindsialstænderne indrømmede Petitionsret“, og isvrigt søgt at bevise, at Forsamlingen ikke var competent til at petitionere om en Forening af begge de danske Stænderforsamlinger. Taleren var af en aldeles modsat Mening; thi det er klart, at Anordn. 28 Mai 1831 § 5 berettiger Provindsialstænderne til at indgive Petitioner om Forandring i Landets almindelige Love og Indretninger. — Da Sagen om Mosaiternes Valgbarhed her blev omtalt, sagde den Kongl. Commissarius: „Om Mosaiterne endog her vandt Pluraliteten for sig, saa er det dog aldeles ikke at vente, at Hans Majestæt vilde, imod sine jydskke Provindsialstænders Ønske, tage en saadan Petition til Følge.“ Disse Yttringer vare en Grund mere til at anbrage paa de danske Provindsialstænders Forening, thi det samme lader sig jo anføre om ethvert Andragende herfra, hvorom man i Viborg har været af en modsat Mening, og det vilde dog være sørgeligt, om Gjenstande, som sigte til Gavn for Landet, ikke skulde finde Gehør hos Regjeringen, fordi den ene Forsamling er af modsat Mening med den anden.

Statsraad Stenfeldt yttrede, at han, da her var bleven oplæst Lov om Forsamlingens Competence til at petitionere om Stændernes Forening, maatte tillade sig endvidere at bemærke, at i den Slesvigskke Stænderforsamling er af den Kongelige Commissarius blevet yttret, «at, da det gik ud paa en Forandring i Anordningen for begge Hertugdømmer, saa kunde den Slesvigskke Forsamling neppe være competent til ogsaa at anbrage paa en saadan i Anordningen for Holsteen.» Dette anførte Taleren blot for om muligt en lignende Lov kunde opstaae hos Nogen med Hensyn til denne Forsamlings Stilling til Jylland, idet han gjorde opmærksom paa, at man her havde den jydskke Forsamling at støtte sig til, der allerede har indgivet Petition om Foreningen.

Procurator Rye formeente, at Danmarks

Adskillelse i Provindsialstænder er saa unaturlig, at naar den ikke forud var givet, vilde Folk med almindelig Forstand ikke let kunne have tænkt sig den. Taleren var ganske af samme Mening, som Professor Bang, med Undtagelse af det 3die Punkt i dennes Foredrag, i hvilket han ikke stemmer med ham; thi Danmarks Provindsjer udgjøre for sig et særskilt og selvstændigt Kongerige, og Slesvig og Holsteen ligeledes, hvert for sig, særskilte Hertugdømmer, og der kan saaledes ikke hentes Analogi for disses Forening fra de danske Provindsialstænders Forening. Taleren stemte foreløbig for Nedsættelsen af en Committee, og forbeholdt sig, naar Sagen nærmere kom under Behandling, at ytre sig i dens Realitet.

Grev Moltke yttrede, at det ikke var ham klart, om Professor Bang meente, at der gjordes Skridt, sigtende til at betage Hertugdømmet Slesvig dets lovlige Rettigheder og Forbindelse med Holsteen; hvorfor han udbad sig en nærmere Erklæring herom.

Professor Bang erindrede hertil, at han hverken havde sagt eller meent, at der var gjort Skridt, som sigtede til at bewirke en Oplosning af den bestaaende Forening imellem Hertugdømmene Slesvig og Holsteen. Hans Mening var, at det var gavnligt for Forbindelsen mellem begge Hertugdømmene og Danmark, at Forbindelsen mellem Hertugdømmene indbyrdes vedligeholdtes, idet ethvert Foretagende, som endog blot havde Udseende at ville løsne dette sidste Bånd, vakte bitter Uvillie i begge Hertugdømmene.

Grev Reventlow erklærede sig enig i det af den forrige Taler Anførte og stemte for en Committee.

Den Kongelige Commissarius yttrede sig paa følgende Maade: Da den Sag, som ved det nærværende Andragende er bragt for denne Stænderforsamling, blev forhandlet for Provindsial-Stænderne i Nørre-Jylland, har Commissarius udsærlig yttret sig om samme, og kan derfor i det Hele indskrænke sig til at henholde sig til sin der givne Udvikling (See Stændertidende for Nørre-Jylland 1ste Række, S. 889—936; 2den Række S. 843—932). Kun om eet Punkt kan han ikke undlade atter at ytre sig, det nemlig, om en Petition af det

foreslaaede Slags hører indenfor Stænderne af den Provindsial-Stænderne forundte Petitionsret. Han gjentog derfor, at den foreslaaede Petition vilde angribe den hele af Kongen skænkede Institution i sine Grundvolde. Dennes Væsen er at være raadgivende Provindsial-Stænder; dette er den Benævnelse, hvorunder den er traadt frem saavel i Overkriften til Anordningen 28 Mai 1831, som gennem dens hele Indhold, og hvad denne Anordning har bestemt, er kundgjort som det faste Grundlag for Indretningen, inden Kongen, efter i saa Henseende at have sammenkaldt oplyste Mænd fra forskjellige Dele af Riget, gav de yderligere Bestemmelser om Provindsial-Stændernes Indretning, der udgjøre Forordningerne af 15 Mai 1834. Det er og til disse yderligere Bestemmelser, at Anordningens Slutning, der forudsætter mulige tilkommende Forandringer, indskrænker sig. Forordningerne 15 Mai 1834, der handle om Provindsial-Stændernes Indretning, gaar og fra først til sidst ud fra den Forudsætning, at Stænderne ere Provindsialstænder, ligesom det og maa bemærkes, at de ere særlig udfomne for Vistjerne og for Nørre-Jylland. Naar de i deres Slutning forudsætte, at Forandringer i sammes Indhold muligens kunne skee, saa angaaer dette ogsaa kun de nærmere organiserende Bestemmelser i disse Forordninger, men aldeles ikke de fundamentale Bestemmelser i Anordningen 28 Mai 1831.

At Stænderne ere Provindsial-Stænder, er imidlertid ikke blot en Bestemmelse i denne Institutions Grundlov; men det hører saa aldeles til dens Væsen, at almindelige Stænder for hele Riget ikke kunde indføres uden at ophæve Provindsial-Stænderne, i hvis Sted saaledes noget ganske Nyt skulde stables. Men er nu Characteren af Provindsial-Stænder en saadan Bestanddeel af Institutionens Grundvæsen, at samme ikke kan forandres til almindelige Rigsstænder, uden at ophøre at være det, den er, saa synes en Petition om Stændernes Forening at maatte ligge uden for Provindsial-Stændernes Virkefeld. Det paaberaabes vel, at Anordningen 28 Mai 1831 § 5 ikke har undtaget Stændernes Indretning fra den dem forundte Petitionsret. Men denne maa dog have

fine naturlige Grændser, og der er Intet, der synes mere at være grundet i Sagens Natur, end at Petitionen maa kunne bestaae med Provindfial-Stændernes Existens som saadanne. En æret Taler har anført det Motiv, som Commissarius for nogle Dage siden brugte som Grund, hvorfor han fandt det mindre rigtigt herfra at petitionere om Forandringer i Frd. 15 Mai 1834 § 4 Nr. 2, nemlig at den jydffe Stænderforsamling havde erklæret sig derimod. Forsaavidt denne Ansørsel skulde sigte til, at hiint Motiv i en modsat Retning maatte kunne anvendes paa nærværende Petition, saa skal Commissarius blandt det Mere, som herved lod sig bemærke, kun paaberaabe sig, at hiin Sag ikke angik Forandring i Anordningen 28 Mai 1831, men kun Frd. 15 Mai 1834. Commissarius har derfor aldrig under den yttret mindste Tvivl om Forsamlingens Competence, hvorimod hans Bemærkninger alene angik Spørgsmaalet om Hensigtsmæssigheden af for Siden at indgive nogen Petition. Hvad han herimod havde anført under de jydffe Stænderforhandlinger, havde vundet Styrke ved det Udfald, som Sagen der havde faaet. Men derfor kan han i det Udfald, som den her omspurgte Sag fik ved bemeldte Forsamling, ikke finde en Grund for nærværende Forsamling til at antage sig en Sag, der er udenfor Provindfial-Stændernes Competence. Da han isvrigt aldeles ikke skal indlade sig paa Spørgsmaalet om den foreslaaede Forenings Hensigtsmæssighed, saa skal han endnu blot i Anledning af Proponentens Protest imod den Mening, der under Forhandlingerne i de jydffe Stænder skal være lagt ind i hans om Stændernes Forening udgivne Skrift, bemærke, at neppe Noget har villet tillægge Proponenten den Hensigt, at betage dem deres Character af blot raadgivende. Kun er

det blevet yttret, at Forslaget gik ud paa at gjøre Provindfial-Stændernes Raad mere betydende og imponerende.

Profesfor Bang bemærkede, at det var ham ubekjendt, at der nogensteds havde fundet en Afvikelse Sted mellem Nørrejylland og Skifterne som tvende hinanden modsatte Provindfialer, og saalænge der ved Stændernes Organisation toges et væsentligt Hensyn til de forskjellige locale Forhold i de Dele af Riget, der forhen kaldtes Provindfialer, nemlig: Sjælland, Fyen, Sylland o. s. v., kunde man og vel bruge Udtrykket: Provindfialstænder. Dette laeder sig imidlertid bestrebe. Derimod holder Taleren det for vist, at Stænderforsamlingen ei har at ansee Noget som usoranderligt i Danmark uden Kongeloven, og den i samme grundede Forsfatning. Kun om en Forandring i denne kan der ei lovliges petitioneres, og Anordn. 28 Mai 1831 § 5 giver isvrigt, saavidt Kjøernes, Stænderne fuld Competence til at ansøge om Forandring af enhver Stats-Indretning, altsaa ogsaa Stænderinstitutionen, forsaavidt den ansøgte Forandring ei afficerer Rigets Forsfatning. I alt Fald synes Stænderne, dersom de dele Talerens Anskuelse om Sagens Betydighed, nu at burde lægge deres Andragende for Thronens Fødder, og da maae de, hvis Hans Majestæt Kongen mod al Formodning skulde ville tilkjendegive, at slige Andragender laae udenfor Forsamlingens Competence, beklage ei oftere at kunne udtale sig for Hans Majestæt om et af Fæbrelandets vigtigste Anliggender.

(Fortsættelse).

Rettelse.

I Nr. 16, Side 250, 3die Linie fra oven: onera. For, læs: onera, f. Er.

Slutte Rede.

(Fortsættelse.)

Præsidenten maatte, i Anledning af den Lov, der var yttret om Forsamlingens Competence til at petitionere om Stændernes Forening, gjentage, hvad han havde yttret i den fiborgste Forsamling. Hvis Stænderne vare Provindsfialstænder i den Betydning, at de itkun maatte befatte sig med de forskjellige Provindsers særlige Anliggender, da vilde man med Føie kunde sige, at de, ved at anholde om i en forenet Forsamling at maatte raadslaae om Rigets almindelige Anliggender, foreslog en Forandring, hvorved den bestaaende Indretning blev ophævet og en ny indført; men da Landets almindelige Love og Indretninger, ifølge Stænderanordningernes klare Ord, ligge indenfor begge Forsamlingers Virkekræft, og denne altsaa ikke vilde udvides derved, at samtlige Landets Deputerede samledes paa eet Sted, saa er her ikke Tale om nogen Tilintetgjørelse af Provindsfialstænderne, men kun om en Sammensmeltning af de affondrede Dele af Landets Repræsentation. Hvis, for at sammenligne det Større med det Mindre, to Communer med særskilte Bestyrelser androge paa at forenes under en fælleds Bestyrelse, sammensat af hine særskilte, da vilde man dog vel ikke sige, at Communerne eller deres Bestyrelser tilintetgjorde sig selv. Dernæst maatte Præsidenten ligeledes gjentage, at Stændernes Petitionsret efter Anordn. 1831 § 5 er aldeles ubegrændset, naturligviis med de Undtagelser, som Landets Statsforfatning maatte medføre, men Anordn. 28 Mai 1831 kunde ikke ansees som nogen Grundlov.

Den Kongelige Commissarius maatte, da han for Tiden alene skulde inblade sig paa Competence-Spørgsmaalet, i Anledning af, hvad Professor Bang havde foredraget, bemærke Følgende: Mandt de flere Betydninger, som det i Lov- og Forretningsproget ikke usædvanlige Ord „Provinds“ kan have, er ogsaa den, hvorefter samme indbefatter det Territorium, der hører under en fælleds Dverret, i hvilken Betyd-

ning Ordet især synes at være taget i L. 1—4—9 og flere Lovsteder. Det var saaledes overeensstemmende med de nuværende Jurisdictionforhold, at Jylland paa den ene og Østifterne paa den anden Side bleve betragtede som de forskjellige Provindsfer, der skulde have deres særskilte Stænder, og ved en anden Fordeling vilde der have opstaaet flere Stænderforbindelser her i Riget.

Commissarius skjønnede ikke, hvorledes den Omstændighed, at der i Districtsinddelingen er taget Hensyn til Provindsernes forskellige Forhold, kunde give Stænderne Character af Provindsfialstænder. Saadanne Hensyn bør uden Lov tagges ved enhver Inddeling af de Valgdistricter, gennem hvilke Folkets Repræsentanter skulle udvæbnes, da det neppe gaaer an, at lade et vist Folketal, et vist Hartkorn eller nogen anden paa en bestemt Størrelse beroende Maalestof, uden videre afgjøre Districts-Inddelingen uden Hensyn til de særegne Forhold. Ved at anordne Provindsfialstændernes Indførelse havde Lovgiveren desuden vel ei endnu indladt sig paa nogen Undersøgelse om, hvorvidt de forskellige Forhold maatte medføre nogen Forskel i den Folkemængde eller det Hartkorn, hvoraf respectve et Kjøbsted- og et Landdistrict i Almindelighed maatte bestaae i Jylland og i Østifterne. Det var først ved Sagens yberligere Bearbejdelse, at dette viste sig, og det kan ikke betragtes som Noget saa betydende, at Stænder-Indretningen derefter kunde faae sin Character og Benaevnelse.

Commissarius maatte fremdeles bemærke, at en Petition om Stændernes Forening vistnok ikke kunde sættes ved Siden af en Petition om Forandring i Regjeringsformen, og Commissarius anseer ingenlunde en Petition af hiint forstnævnte, saaledes som en af det sidstnævnte Indhold, for ulovlig; han paastaar kun, at den vilde være incompetent, liggende udenfor Provindsfial-Stændernes Attributioner. Den af Præsidenten paaberaabte Omstændighed, at vore Provindsfialstænder ogsaa kunne

beffjæftige sig med Landets almindelige Anliggender, skjønes heller ikke at udgjøre noget Beviis for, at de allerede nu ikke ere sande Provindsial-Stænder. Det er dog noget Bæsentligt, at disse Anliggender alene kunne behandles provindsviis, og Provindsial-Stændernes Afgang til at befatte sig med mere almindelige Anliggender kan kun søges deri, at disse ogsaa eo ipso ere de enkelte Provindsers, som Dele af det Hele.

Proponenten Afsesfor Algren-Ulsing erklærede, at han, hvad Competence-Spørgsmaal angaaer, der er det eneste, som for sig den egne sig til at omhandles, i det Bæsentlige kunde henholde sig til, hvad Præsidenten og Professor Bang derom havde ytret. Kun skulde han tilføie den Bemærkning, at, fordi Slutningen af Anordn. 28 Mai 1831 og 15 Mai 1834 viser, at en Forandring i Valgretten og Valgbarheden og de øvrige til Stænderinstitutionens Ordning foreskrevne Bestemmelser ikke vil blive foretagne, forinden Stændernes Betænkning derover er indhentet, derfor følger ikke deraf, at Stænderne ikke kunne andrage paa en mere omfattende Forandring af Stænderindretningen, hvilken Ret utvivlsomt tilkommer dem ifølge Anordn. 1831 § 5 og Fordn. 1834 § 68. Det kan heller ingenlunde siges, at Stænderindretningen forandres i sit Grundvæsen, fordi den foreslaaede Forening foregaaer, og at ville i saa Henseende argumentere af Inscriptionen paa Anordn. 28 Mai 1831 og det deri brugte Udtryk: „Provindsial-Stænder,“ forekom Proponenten af flere Grunde lidet træffende, i hvilken Henseende han maatte gjøre opmærksom paa, at det kongelige danske Cancelli, ved en tidligere forekommen Feilighed, udtrykkeligen har tilkendegivet, at man i Almindelighed ikke kan lægge Bægt paa en Anordnings Inscription eller deraf drage Slutninger til at fortolke dens Indhold. Proponenten maatte endnu til Slutning, da han nu engang havde reist sig, paa det Bestemteste afvise enhver Sigelse for Usiisomhed og Utaknemmelighed.

Den kongelige Commissarius skjønebe dog ikke andet, end at Udtrykkene i Slutningen af begge Anordningerne ere omhyggeligen valgte for at udelukke Forandringer i selve Anordningen 28 Mai 1831, ligesom det og er ham be-

kjendt, at de netop er valgte i denne Hensigt. Dgsaa mener han, at Anordningernes Dverfkrifter virkelig indeholde et afgjørende Beviis for, at det hører til Indretningens Væsen at være Provindsial-Stænder. Betræffende den af Proponenten paapegede Cancelli-Feilighed, der i et andet Tilfælde skal have forkastet Argumentationen fra en Anordnings Dverfkrift, maa Commissarius, da Proponenten ikke nærmere har angivet dette Tilfælde, indskrænke sig til den Bemærkning, at et saadant Argument vistnok ved flere Feiligheder vilde være forkasteligt, f. Ex. hvis man vilde benytte en Anordnings Dverfkrift, for at bortforklare Noget af dens tydelige Indhold, der angik et og andet Punkt, som ikke omfattedes af Dverfkriften, der blot betegne Anordningens Hovedindhold, uden at dette i mindste Maade kan gjøre den i nærværende Tilfælde brugte Argumentations Mærd noget Afbræk.

Cancelliraad Hempel ansaae de Grunde, der vare anførte for Stændernes Forening, for at være overveiede, og maatte derfor stemme for en Committee; hvorhos han bemærkede, at det, naar det oplystes, hvormeget der ved Foreningen vilde vindes i Henseende til Tid, Besparelse og Almenaandens Oplivelse, vel kunde haabes, at Regjeringen vilde indvilge samme.

Ved Afstemningen, der efter Justitsraad Povel sens ovenansførte Forlangende skete ved Røgler, erklærede 58 Stemmer sig for, og 10 imod en Committees Beskættelse. Efterat det var vedtaget, at Committeeen skulde bestaae af 5 Medlemmer, bleve hertil valgte: Bankdirecteur Bang med 64, Proprietair Lutein med 59, Bankdirecteur Haagen med 47, Farver Swane med 33 og Kammeraad Drewsen med 30 Stemmer.

Afsesfor Algren-Ulsing foredrog derpaa et Forslag om Danmarks Finantsvæsen, hvilket er saaledes lydende:

„Jeg tillader mig at foreslaae for den ærede Forsamling, at den indgaaer til Hans Majestæt Kongen med en Petition, hvori der anholdes om:

- 1) At Hans Majestæt allernaadigst vil foranstalte, at der snarest muligt tages de krasdigste Forholdsregler, for ved Besparelser at formindste Statens aarlige Udgifter.

- 2) At Mænd, der ikke udelukkende høre til Embedsstanden, maae vorde udnævnte til at tage Deel i den Commissions Forhandlinger, der er nedsat for at undersøge Finantsernes og Statsgjældens Tilstand og udarbejde en Plan for at tilvejebringe Ligevægt imellem Statens Indtægter og Udgifter;
- 3) At fuldstændige og detaljerede Beretninger om samtlige Stats-Indtægter og Udgifter aarligen maae ved Trykken vorde bekendtgjorte."

Proponenten bemærkede, at han havde anseet det rigtigst, ordret at optage de Indstillingspunkter, som findes i den sidste jydsk Stænderforsamlings Petition i Finantsagen, kun med en lille Nuance i det 2det Indstillingspunkt, med Hensyn til at den imellem Finantserne og Banken verserende Sag nu er afgjort. Ligesom den jydsk Forsamling eenstemmigen havde gjentaget dette sit tidligere Andragende, og den slesvigske Forsamling, som bekendt, ligeledes havde fornyet sin Finantspetition, saaledes ansaae Proponenten det udenfor al Tvivl, at den nærværende Forsamling i dette Landets vigtigste Anliggende, hvori man endnu ikke saa nogen synlig Frugt af de tidligere Petitioner, vilde med ikke mindre Eenstemmighed fornye sine forhen fremsførte Ønsker og Begjeringer, og han skulde derfor, da der nu kun var Spørgsmaal om en Committees Nedsættelse, og idet han iøvrigt henholdt sig til, hvad han havde yttret ved Forelæggelsen af sit Forslag om Stænderforsamlingernes Forening, ikke opholde Forsamlingen med yderligere Bemærkninger om Sagens Realitet, hvilke han forbeholdt sig til Sagens paafølgende Forhandling, men bemærkede blot slutteligen, at han ikke ønskede at blive Medlem af den Committee, som han antog, at der vilde blive nedsat over Forslaget.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at han ikke skulde trætte den ærede Forsamling med at gjentage, hvad han forhen udførlig har fremsat i Anledning af de Andragender, Finantsvæsenet vedkommende, som ere blevne foretagne, deels i de herværende Provinzialstænder ved deres forrige Sammenkomst, deels i begge de jydsk Stænderforsamlinger, som siden

den Tid have fundet Sted. Han maatte derfor henvise til sin tidligere Udvikling og alene udhæve en Omstændighed, paa Grund af hvilken Forholdene nu ere forskellige fra den Tid, Provincialstænderne for Jylland vare samlede. Dengang vare nemlig Forholdene mellem Finantserne og Banken endnu ikke afgjorte, og idet den Kongl. Kundgjørelse af 9 Mai d. A. erklærede, at den deri ommeldte Finantsplan først, efter at hine Forhold vare blevne regulerede, skulde forelægges Hs. Majestæt og derefter offentlig bekendtgjøres, meente den jydsk Stænderforsamling, at det var uforsødent at udsætte Planen efter hiin Regulering, som den antog at kunne vare temmelig fjern. Men hiint Mellemværende er allerede nu, saaledes som den Kongelige Bekendtgjørelse af 19 f. M. viser, bragt til Ende, saa at den bebudede Finantsplan, endog uden Hensyn til nogen Petition fra Stænderne, maatte ventes uden Ophold at ville blive fremmet.

Proprietair Tutein yttrede, at han selv havde havt i Sinde at indkomme med en saadan Proposition som den nu foredragne, men at han vilde afholde sig derfra, da Propositioner om Finantsvæsenet nu vare fremkomne baade her og i den jydsk Stænderforsamling.

Det blev derefter eenstemmig med 68 Stemmer bestemt, at en Committee skulde nedsættes i Anledning af dette Forslag, og at denne skulde bestaae af 5 Medlemmer, hvortil derpaa valgtes: Proprietair Tutein med 60, Etatsraad Treschow med 58, Grev Perche med 44, Capitain Herforth med 33 og Professor Bang med 29 Stemmer.

Procurator Rye forelæste derefter et Andragende fra Rømer Schöne i Bordingborg angaaende et andet Skatteligningsystem for Kjøbstæderne, hvilket Andragende lyder saaledes:

„Med Undtagelse af Fattig-, Stole- og Delinquentskat, der tillige lignes efter Formue og Velighed, blive de Bordingborg Kjøbstads Commune paahvillende Udgifter lignede deels paa Grund, deels paa Hartkorn og deels paa Møring. De tvende første af disse Skattetarter ere uforanderlige, men derimod bliver den sidste aarlig bestemt af de dertil udvalgte Taxerebor-

gere. Efterat disse vare blevne opmærksomme paa, at en betydelig Deel af Byens bosiddende Indvaanere, der ikke eiede Grund eller Hørtorn, vare aldeles fritagne for at bidrage til Byens Fornødenheder, troede de sig berettigede til ogsaa at indbringe hine Indvaanere, forsaavidt de ernærede sig ved Beskæftigelse i og ved Byen, under Næringsarten, for derved at gjøre denne mindre trykkende for alle Contribuenterne. For at begrunde denne ubvidebe Skatte-Ansættelse, indgave Taxereborgerne følgende Forestilling til Byens Vyrighed:

„Den af os i forrige Aar forfattede Næringsstart for Bordingborg Kjøbstad tillode vi os at led'age med følgende Skrivelse:

«Lagtet Danstke Lovs 3—4—11 kun fritager de Kongelige Embedsmænd for at deltagere i Byens personelle Lyngder, og dette endog kun forsaavidt de ingen borgerlig Næring bruge, har det dog stedse været en formeentlig ulovhjemlet Praxis her, ikke alene at ansee Embedsmændene fritagne for de personelle Byrder, men endog ogsaa for at yde Skattebidrag til Byens Fornødenheder, og selv dette sidste uanseet at de drive borgerlig Næring. Vi formene nemlig, at, foruden Handel og Haandværker, maae, iblandt andre, efterstaaende Indtægtskilber ansees som borgerlig Næring, nemlig:

- a) Forbrug af anden end Embedsjord;
- b) Fragtbeholdning;
- c) Postkørsel;
- d) for længere Tid imod Betaling at modtage Egerende, hvad enten disse ere vorne Personer, den lærde Skoles Disciple eller andre Opdraglinge; og
- e) at give privat Underviisning eller, som det kaldes, at holde Skole.

Derfor dette forhold sig rigtigt, kan der vel heller ingen Tvivl være om, at de Embedsmænd eller Andre end Byens Borgere, der drive disse eller andre lignende Næringsveie, maae kunne ansættes til at svare Næringsstat, om end ikke af anden Grund, saa fordi, dersom hine ikke benyttede disse Indtægtskilber, vilde de blive overtagne af Borgerne, som saaledes deraf vilde komme til at udrede Næringsstat.

Da vi imidlertid ikke driste os til, paa egen Haand at forandre denne gamle og forældede Praxis, tillade vi os ærbødigt at bede Deres Velbyrdighed, behageligt at gjøre Forespørgsel til vedkommende Autoritet, om vi ikke som Taxereborgerne ere berettigede og forpligtede til at ansætte de af os angivne eller andre lignende Næringsbrugere til at svare Næringsstat, uanseet om de ere Kongelige Embedsmænd eller ikke. <

Da vi intet Svar herpaa have modtaget, formode vi, at Autoriteterne ansee Quæstionen indlysende afgjort saavel ved Tingens Natur som den bestaaende Lovgivning, og da vi ingen Anledning have havt til siden at forandre vor Anskuelse af Sagen, have vi, saaledes som det behageligt vil erfares af hoslagte Næringsstart for indeværende Aar, medtaget adskillige Personer, der ikke hidtil have svaret Næringsstat. Det synes baade retfærdigt og billigt, at Alle, der som bosiddende i en Commune høste Frugter af de almindelige Foranstaltninger, der træffes til Indbyggernes Gavn, ogsaa bør bære de med disse Foranstaltningers Iværksættelse og Vedligeholdelse forbundne Omkostninger, og man forundres derfor vist ikke uden Grund over, at netop den Deel af denne Kjøbstads Indvaanere, der har bedst Evne til at bidrage i foranførte Diemed, hidtil har været aldeles fritagen. For blot at nævne et Exempel, tillade vi os at nævne Brandvæsenet. Haandværkerne maae med deres Folk ikke alene forlade deres Dont, for ved paakommende Iidsvaade at frelse den bosiddende Embedsmands Eiendele, men de maae tillige alene bære alle de betydelige Udgifter ved Spreiters og andre Brandredskabers Anskaffelse og Vedligeholdelse, uden at nogen dertil svarende Forpligtelse paahviler Embedsmanden mod Haandværkeren. Vel er det muligt, at den Kongelige Tjenestes Lørd eller Anstanden ikke tillader, at Embedsmanden forretter personlige Tjenester, men disse Argumenter kunne ikke anføres for, at de ogsaa skulle være fritagne for Pengebidrag enten til lønede Arbeidere eller Brandredskabernes Vedligeholdelse. Efter hvad vi her have givet os den Frihed at anføre, troe vi, i Medhold af Lovgivningen og overensstemmende med Tingens Natur at have gjort denne

Ansættelse; men skulde Deres Velbyrdighed eller andre Bedkommende være af modsat Formening, bede vi ærbødigst i ethvert Tilfælde Sagens Afgjørelse indstillet til det Kongelige danske Cancelli.““

Sagen blev derpaa andragen for Cancelliet, som under 30te August 1838 har resolveret: at private Informationer, Lægepraxis, Dyrlægepraxis, Pensionairers Underholdning for Betaaling, samt Ugerbrug ikke kan være Gjenstand for Paaligning af Næringsstat. Efter dette Udfald af Sagen maa det altsaa antages, at ifkun Grund- og Fordeiere samt Handlende og Haandværkere, eller de, der have taget Borgerskab paa en bestemt Næringsvei, ere forpligtede til at udrede Næringsstat, hvorimod alle øvrige bosiddende Indvaanere, der finde Udkomme i en Kjøbstad, efter den gjældende Lovgivning ere berettigede til at nyde Godt af alle de Indretninger, der træffes til Byens Sikkerhed og det almindelige Gavn, uden at bidrage Noget til disse Indretningers Vedligeholdelse. Da dette imidlertid synes ligesaa meget i Strid med vor Lovgivnings almindelige Grundsætninger, som med Begrebet om Retfærdighed, og den her i Byen hidtil fulgte Pigningsmaade upaatvivelig er almindelig for alle Rigets Kjøbstæder, har jeg anseet Gjenstanden af den Vigtighed, at jeg tør tillade mig derpaa at henlede Stænderforsamlingens Opmærksomhed.

Saavidt jeg kjenner, er Sagen saa ligestrem retfærdig, at jeg anseer det upassende, for en saa oplyst og sagkyndig Forsamling yderligere at udvikle, hvad Larereborgerne i denne Anledning have anført i deres Forestilling, og jeg troer derfor at kunne indskrænke mig til, i Genhold til det Anførte, allerærbødigst at indstille til Stænderforsamlingens Afgjørelse:

om der ikke maatte være Anledning til at indgaae til Regjeringen med en Forestilling om: at der maatte vorde forelagt en tilkommende Stænderforsamling Udkast til en Bestemmelse, hvorved Statteligningsystemet i Kjøbstæderne reguleres paa en for de Stattenyende mere tilfredsstillende Maade.“

Bed at forelægge Forsamlingen dette Andragende bemærkede Procurator Rye, at samme egentlig ikke gaar ud paa nogen Reform i

Statteligningsystemet, men alene deels paa Overholdelse og deels paa en Udvidelse af Lovens Bestemmelser om Næringsstats Udredelse; og da det forekom ham, at der var megen Villighed for, at de, der uden at være egentlig næringsdrivende Borgere efter Lovens Begreb, ernærede sig ved Beskæftigelser, der ere knyttede til Stæderne og bidrage til deres Subsistens, ogsaa bør deeltage i de Byrder og Udgifter, de offentlige Foranstaltninger og Indretninger i samme medføre, saa antog han, at Forslaget egnede sig til Behandling af en Committee. Forsaavidt betrækker de Embedsmænd, som drive sliq Næring, gjorde Producenten Forsamlingen opmærksom paa Indholdet af den af Petitionairen citerede 11te Artikel i Lovens 3die Bogs 4de Capitl. Hvad navnlig den Bogmænd og dem, der befordre Poster, Diligencer o. s. v. betrækker, da formentte han, at disse Beskæftigelser maatte sættes i Klasse med borgerlig Næringsdrift; og hvad dem angik, som havde Disciple i Kost, da kunde det vel synes, at man, ved at sætte dem i Næringsstat, beskattede Intelligensten; men det var dog ikke saa, thi det var blot den Fordeel, de havde af at forsyne Kostgjængere med physiske Fornødenheder, der blev beskattet. Der kunde vel og være andre Beskæftigelser i Stæderne udenfor det sædvanlige Begreb om borgerlig Næring, som kunde kvalificere sig til Beskættelse; men da de ere udenfor Andragendet, saa skulde Valeren ikke videre berøre samme. I Henseende til Udgifterne ved Brandvæsenet, forekom det ham, efter hvad Petitionairen har anført, i Særdeleshed høist ubilligt, at de, der ikke ere egentlig næringsdrivende Borgere, men hvis Subsistens dog er knyttet til Stæderne, skulde være fritagne for at bidrage til denne offentlige Foranstaltning.

Statsraad Stenfeldt yttrede, at han maatte tilføje, at Larereborgerne i Bordingborg ei kunde vente at erholde anden Resolution af det Kongelige Danske Cancelli, end den, der er dem meddeelt. I Lovgivningen er fastsat, hvilke Næringsveie der i Almindelighed skulde henføres til de egentlig borgerlige, og som følge deraf være Gjenstand for Borgerskab. Af disse tilligemed Grundene skal ydes Næringsstat og Grundstat, hvor den almindeligviis behøves til Udgift for Byens Fornødenheder. Dette grunder sig ifær

derpaa, at Grundeierne og disse Næringsdrivende kunne ansees som de egentlige Medlemmer af Communen, til hvilken de ere bundne deels ved deres Eiendom, deels ved at drive de Næringsveie, der udelukkende tilkomme Kjøbstadsboere. At ubvide Begrebet om borgerlige Næringsdrivende, navnlig til de i det fremkomne Andragende nævnte Sykler, vilde aldeles stride mod de Principer, hvorpaa Kjøbstadsboerets er bygget, da disse Sykler maas ansees som frie og uden Afgift kunne drives af Enhver. De, der paa denne Maade ernære sig, ere ei heller aldeles frie for Skatter, da de maas yde dem, der lignes efter Formue og Wilkaar, saasom Delinqvent-, Skole- og Fattigskat.

Procurator Nye bemærkede, at da den sidste Valer i sin Argumentation mod Petitionen blot holdt sig til Begrebet om borgerlig Næring efter den bestaaende Lovgivning, men det netop er dette Begreb, Petitionsnæren vil have ubvidet og næiere bestemt ved en ny Lov, saa kunde hans Argumentation formeentlig ikke komme i Betragtning. At en Udvidelse og næiere Bestemmelse af Begrebet om borgerlig Næring skulde kunne lede til en Forvirring af dette Begreb, kunde Valeren ei indsee.

Den Kongelige Commissarius yttrede sig paa følgende Maade: Det er en Feiltagelse, naar Forfatteren af det forelagte Andragende forudsætter, at det er Lovens 3—4—11, som lægges til Grund for den Befrielse for Næringskats Svarelse, der tillægges Embedsmænd og Andre, der ikke have Borgerkab paa noget Slags Næringsbrug. Denne Lovens Artikel angaaer slet ikke den omhandlede Materie, hvormod 3—6—2 og Forordn. 5 Mai 1683 meget bestemt vise, at de omhandlede Personer ikke tage Deel i Kjøbstædernes almindelige Udgifter, undtagen forsaavidt de have Eiendomme i samme. Det mangler heller ingenlunde paa indvortes Grunde, hvorfor netop den borgerlige Næring i Forbindelse med Byens Eiendomme skal, saaledes som den nævnte Anordning bestemmer, bære hver den halve Deel af Byens ordinære Udgifter; thi de, der drive borgerlig Næring, bemytte netop det Privilegium, der stiller Kjøbstæderne fra Landet, medens det Erhverv, som ellers Nogen kan drive i en Kjøbstad, er uden Forbindelse med de særdeles Kjøbstadsrettighe-

der. Den efter foregaaende Raadførelse med Provindsialstænderne udgionne Anordning 24 October 1837 er og heelt igjennem bygget paa den Forudsætning, at det er Rettighed til et vist Næringsbrug, der gjør, at en Kjøbstadindvaaner er pligtig at tage Borgerkab, og at der af denne Næring gives særegne Afgifter. At navnlig de i den paaberaabte Cancelliskrivelse 30 August 1838 nævnte Erhvervskilder: private Informationer, Lægepraxis, Dyr-lægepraxis, Pensionairers Modtagelse for Betaling og Agerbrug, ikke kunne være Gjenstande for Borgerkab, er heraf indlysende, og at de ikke bør paadrage de Vedkommende Forpligtelse til at svare Næringskat, indlyser ogsaa af deres øvrige Beskaffenhed. Privat Undervisning og Pensionairers Modtagelse for Betaling ere deels Erhverv, som vanskelig af Lægeborgerne kunne ansættes, deels vilde det være uliberalt at beskaffe disse Erhvervsgrene, navnlig den første. Til at bebyrde Lægepraxis med Skat til Kjøbstæderne, er der saameget mindre Grund, som Indtægten for en meget stor Deel hidrører fra Landet, og Kjøbstæderne derimod ikke have ringe Fordeel af; at Lægerne der ere bosatte, baade forsaavidt deres Indvaanere derved erholde hurtigere og mindre bekostelig Lægehjælp, og forsaavidt Lægerne der fortære deres Indtægter, og Landmændene idelig maas søge Kjøbstæderne for at hente Læger. Om Dyr-lægerne gjælder for en stor Deel det Samme, tildeels endog i høiere Grad. Agerbrug kan allermindst regnes til borgerlig Næring og modsættes udtryffeligt Samme i Placaten 5 November 1802. Det er og langt fra, at de Kjøbstadsindvaanere, der ikke betale Næringskat, derfor ere frie for at bidrage til Byens Udgifter. For-saavidt de eie Huse og Gaarde, tage de Deel i at svare den halve Deel af Byens ordinære Udgifter, der lignes paa Grundtarten, og dersom de boe tilleie, bliver en Deel af Udgifterne af dem godtgjort ved Forhøielsen af Huusleien. Men desuden er der en betydelig Deel af Byens Udgifter, der ikke lignes efter den ældre Maalestof, Grund og Næring, men efter Formue og Wilkaar, og hvori Iffænnæringsbrugerne tage en ofte meget betydelig Deel. Hertil hører netop Brandvæsenets Udgifter, der efter Forordn. 24 Juni 1761 Cap. I. § 1 og Cap. 11 § 5

lignes paa alle Indvaanerne, Geistlige og Verds- lige, hvilket i de fleste Kjøbstæder skeer efter Assurancerne. Dette bliver, som det naturliggste, af Cancelliet bestemt som Maalestof for hine Udgifters Pigning, naar Spørgsmaal derom op- staer. Men i Umindelighed griber man ikke gerne ind i de særdeles Regler, som i de en- kelte Kjøbstæder maatte være vedtagne angaaende Udgifternes Pigning, naar disse ikke ligesom ere anordningsstridige, da slige vedtagne Regler maae antages at være lempede efter de locale Forhold, og Indvaanerne derefter have indret- tet sig.

Amtmand Neergaard yttrede, at Befor- dringsbøesen vel kunde være Gjenstand for borgerlig Næring og Beskatning, samt at Can- celliet syntes at have antydet dette ved i sit Svar paa Andragendet fra Bordingborg By ikke at have nævnt Bognmændene iblandt dem, som Collegiet ansaae berettigede til fritagelse.

Farver Svane yttrede, at det oplæste Forslag til en Udvidelse af Næringsbeskatningen i Kjøb- stæderne forekom ham ikke at være udførligt, ligesom han ei heller kunde antage de anførte Grunde for rigtige, i hvilken Henseende han maatte bemærke, at Udgifterne til Brandreb- skabets Anskaffelse og Vedligeholdelse ikke, som anført, udredes af Næringskatten, men af Byg- ninger efter disses Assurance-sum, hvorved alle Huuseierne directe og Leierne indirecte maa dertil bidrage. Det forekom Taleren lidet stem- mende med en Byes Interesse, at udvide Bes- katningen for meget. Bognmænd og Postbe- fordrere blive isørigt i den Commune, hvortil de høre, ansatte til Næringskat, og Taleren antager, at Saabant finder Sted i alle Commu- ner. Han fandt det isørigt upassende og lidet gavnligt for den paagældende Commune at ud- vide Beskatningen til de i Forslaget fremdeles anførte Personer, hvis Beskæftigelse ikke hen- hører under Næringsveiene, og hvis Opholds- sted ikke behøver at være i Kjøbstaden. Der- imod gaves der andre og privilegerede Nærings- veie, der ere frie for Beskatning, navnlig Apo- thekerne, ifølge Forordn. 4 Decbr. 1672, for alle Byfætter af Næring, og Gjæstgiverne, ef- ter Forordn. 5 Marts 1695, for Indquartering, hvilket nogle Steder ogsaa udvides til Næring. At deslige Friheder, hvortil ingen rimelig Grund

længere er forhaanden, snart maatte blive hørdebe, maatte Taleren ansee onskeligt. Iøvrigt for- meente han, at det indbragte Andragende ikke egnede sig til Antagelse.

Den Kongelige Commissarius bemær-kede, at han ikke vilde nægte, at Apothekerne kunne taale at svare Næringskat. Men foruden at de fra gammel Tid derfor have været fritagne, ere vedkommende Kjøbstæder dog af samme Grund, som Commissarius har anført med Hen- syn til Bøger, særdeles vel tjente med, at der i samme findes Apothekere. Gjæstgivere kunne derimod, saavidt Kjønned, ikke være frie for Næ- ringskat, og efter Forordn. 16 Juni 1819 ere de, som fra den Tid have nedsat sig paa denne Næringsvei, heller ikke frie for Indquartering, endmindre for Indquarteringskat.

Da det derefter sattes under Afstemning, om der i Anledning af dette Andragende skulde nedsettes en Committee, blev dette Spørgsmaal med 67 Stemmer imod 1 besvaret benægtende.

Tolbte Møde

den 11te October.

66 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han havde mod- taget:

- 1) nogle Bemærkninger af den Kongelige Danske Gesandt i Haag, Baron Selby, angaaende Jordens Taxation og den derpaa grundede Boniterings-Betegning til Brug ved den nye Matriculering; indleverede af Kammerherre, Baron Rosenørn Lehn.
- 2) et af Forligelsescommissair Thomsen indleveret Andragende fra Hersløv og Svogersløv Gaardbrugere, om at den nye Matricul snarest muligt maatte træde i Kraft;
- 3) et af Provst Birch indleveret Andragende fra adskillige Skolelærere i Roeskilde Amt, angaaende Forbedring i Skolelær- nes Kaar;

hvoraf det under Nr. 1 og 2 Nævnte vilde blive afleveret til Committeeen for Udskæftene angaaende Indførelsen af en Skyldsatning af Fordelemdomme m. m., og det under Nr. 3

anførte Andragende til Committeeen for Udkastet angaaende Forbedring i Landsbyskolelærernes Kaar.

Derefter skredes til den foreløbige Forhandling over Udkastet til en Placat, angaaende det Sted, der i visse Tilfælde skal anses for en Trængendes Fødested, i hvilken Anledning Præsidenten satte det Spørgsmaal under Discussion, om Committeebetænkninger behøve at oplæses, idet han yttrede, at der oprindeligiis neppe havde været tænkt paa den nu brugelige Fremgangsmaade, ved trykte Exemplarer, som omdeles til Medlemmerne, at gøre disse bekendte med Committeebetænkningerne. Ved den sidste Stænderforsamling for Nørre-Sjælland var man bleven enig om ikke at oplæse Committeebetænkningerne, men derimod lade Referenten give en kort Recit af samme, hvilket var befundet mere hensigtsmæssigt og tidsbesparende og mindre trættende.

Udseesfor Algreen-Ussing yttrede, at vist Ingen mere end han kunde ønske, at Forhandlingerne kunde forkortes og simplificeres saameget som muligt, men han fandt dog ikke saa Betænkeligheder ved at tilraade, at Committeebetænkningerne ikke oplæses. Dette var ikke blot i Strid med Ordene i Forordn. 15 Mai 1834 §. 78, hvor det udtrykkelig hedder, at Committee-Beretningen skal oplæses, men man maatte derhos erindre, at det ikke altid vilde blive muligt for samtlige Forsamlingens Medlemmer i den Tid af 3 Dage, der hengaaer imellem Udbetalingen af den trykte Committeebetænkning og den foreløbige Behandling af Sagen, at gøre sig tilstrækkelig bekendte med Betænkningens Indhold, og disse Medlemmer vilde saaledes, naar Betænkningen ikke blev oplæst, blive saa godt som udenfor Discus-

nen, hvilket især vilde blive Tilfældet henimod Forsamlingens Slutning, naar de større og vidtløftigere Committeebetænkninger indkomme. Da det derhos ikke var muligt iforveien nsiagtigt at vide, paa hvilken Dag enhver Sag vilde komme for til foreløbig Behandling, vilde det ogsaa ofte hændes, at man ikke behørigt havde forberedt sig netop paa den Sag, der stod for Touren. Committeebetænkningernes Oplæsning var ogsaa i og for sig et hensigtsmæssigt Middel til at give Medlemmerne en Oversigt over Sagen i dens Heelhed, og man kunne derunder blive opmærksom paa Udsigtigt, som ved dens Gjennemlæsning var undgaaet Opmærksomheden. Valeren maatte endnu bemærke, at det i den sidstafholdte slesvigke Stænderforsamling ligledes blev foreslaaet, at Committeebetænkningerne ikke skulde oplæses, men at Præsidenten tildeels paa de nys anførte Grunde fraraabede dette, skjøndt Betænkningerne ogsaa der vare trykte omdeelte iforveien. Sfr. den Slesvigke Stændertidende Nr. 74, Side 589—590.

Etatsraad Stensfeldt formeente, at naar Referenten giver en fuldstændig Recit af Sagen, og Committeebetænkningen, ved forhen at være trykt, maa antages at være kommen til Medlemmernes Kundskab, maatte Forfættelserne i Anordningen anses at være efterkomne, og man kunde saaledes undgaae de Vidtløftigheder, der ere forbundne med hver Gang at oplæse Betænkningerne, ligesom Referenten ogsaa derved er mindre bunden ved Referatet.

Proprietair Tutein formeente, at det vel kunde bære med Oplæsningen, indtil et Medlem forlangte, at den skulde læses.

(Fortsættelsen følger).

Tolvte Møde.

(Fortsættelse)

Udseesfor Ulgreen-Ulsing yttrede i denne Anledning, at Budet i § 78 i Forord. 15 Mai 1834 vel kunde anses fyldestgjort ved den saaledes foreslaaede Fremgangsmaade, men han frygtede for, at der ofte ikke vilde vindes Noget i Tid herved, da Referenten vistnok ikke sjeldent vilde udbrede sig med endeel Vidtløftighed over de enkelte Dele af Sagen, og der saaledes let kunde medgaae længere Tid hertil, end til Committee-Betænkningens Dplæsning.

Justitsraad Salicath maatte erklære sig for den af Udseesfor Ulsing yttrede Formening, at Committeebetænkninger ifølge § 78 i Forordn. 15 Mai 1834 bør oplæses; at dette skulde beroe paa Nogens Begjæring, vilde betyde saa meget mindre, som neppe Nogen, efter at være meddeelt den trykt, vilde begjære den oplæst. Derimod var Dplæsningen efter Zalerens Formening nyttig og tjenlig af den Grund, at blandt de mange forelagte og forskjelligartede Love, som fysiske Forsamlingens Medlemmer, vil Committee-Betænkningens Dplæsning maaffee for mangen En være en tjenlig Reminiscent af hvad han, muligt for længere Tid siden, har gennemlæst, ligesom den ogsaa i Formen er Udgangspunktet for enhver ny Discussion.

Statsraad Stenfeldt bemærkede, at om end Dplæsning af Committeebetænkningerne fandt Sted, kunde dog derved foranlediges Bemærkninger og Vidtløftigheder.

Bisshop Mynster formeente, at det ikke var værd for Tiden at tage nogen Bestemmelse i den omhandlede Henseende. De Committeebetænkninger, der vare forte, kunde vel altid oplæses, og ved de længere, som senere vilde forekomme, kunde man da tage en nærmere Bestemmelse.

Præsidenten bemærkede, at det især var i de større Sager, at Dplæsningen vilde blive vidtløftig, og at disse Sager netop vilde forekomme i Slutningen af Sessjonen, da Tiden især vilde være kostbar.

Bisshop Mynster yttrede, at han meget befygtede, at Dplæsningen af de længere Committeebetænkninger ikke vilde være meget nyttig, og at den fornødne Opmærksomhed for samme kunde udeblive.

Efterat Præsidenten derpaa havde erklæret, at han fandt det rigtigst, at lade Spørgsmaalet for Tiden blive uafgjort, blev Committeebetænkningen over det ovennævnte Udcast forelæst, og den foreløbige Forhandling over samme derefter fortsat og tilendebragt.

Derpaa foretoges den foreløbige Forhandling over Udcastet til en Placat, betræffende en forandret Bestemmelse i Lovgivningen om Alimentationsbidrag til uægte Børn.

Trettende Møde

den 18te October.

67 Medlemmer vare tilstede.

Udcastet til en Placat om det almindelige Kornmaals Indførelse paa Bornholm, og Udcastet til en Anordning, hvorved Forordn. 26 Octbr. 1804 og Plac. 14 Decbr. f. A. angaaende Sjældsforpligtelser, der indgaaes af Umyndige og Mindreaarige, forandres, bleve foretagne, det første til endelig, det sidste til foreløbig Forhandling.

Profesfor Bang yttrede derpaa, at han havde bemærket, at Sagen om det Kjøbenhavnske Stræderlaugs Ret til at udsælge Klæde allerede var opslaaet til foreløbig Forhandling forflommende Onsdag. Da imidlertid denne Sag gaar ud paa at betage et andet Laug, nemlig Silke- og Klædetræmmerlaug, en det hidtil tilkommende ved Høiesterets Dom nyligen stadfæstet Ret, og saaledes egentligen verserer mellem tvende private (moraliske) Personer, saa synes Analogien af de almindelige i Billighed og Retfærdighed grundede Regler om, at man bør give Modparten Lidelighed til at yttre sig, at tale for, at den omhandlede Sag foretoges noget

senete, faasom 8 Dage efter den berammede Tid. Valeren maatte nemlig ansee det for rimeligt, Skjøndt der ei var meddeelt ham noget Positivt derom, at sidstnævnte Laug, naar det af Stændertidenden erfarer det for dets Interesse saa vigtige Andragende, kan ville indgive en Deduction til Stænderne i den modsatte Retning. Afgjørelsen af Ordenen, hvori Sagerne skulle foretages, hører imidlertid, saavidt Skjønes, efter Forordn. af 15 Mai 1834 ene til Præsidentens Functioner, og Valeren stillede derfor sin fornævnte Henstilling til denne, formenende, at Spørgsmaalet først da kunde komme under Forsamlingens Afgjørelse, naar Præsidenten selv overgav det til Forsamlingens Decision.

Præsidenten yttrede, at han ogsaa havde fundet, at der kunde være Grund til at udsætte Sagen, men han havde dog ikke selv villet afvige fra Sagernes sædvanlige Orden, da han antog, at det tilkom Forsamlingen at udsætte en Sag, og at man ellers vilde overlade for Meget til hans Afgjørelse. Da man ved Slutningen af den sidste jyske Stændersamling forudsaae, at ikke alle Sager kunde tilendebringes, var disses Orden bleven bestemt ved Forsamlingens Votering. Dersom Producenten og Committeeen imidlertid samtykkede i nærværende Sags Udsættelse, vilde han ikke have nogen Betænkelighed ved selv at udsætte samme.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at Præsidenten vel havde Magt til at udsætte en Sag, men ogsaa kunde undertaaste Spørgsmaalet Forsamlingens Afgjørelse.

Producenten Kslesfor Ugreen-Uksing erklærede i Aalebning af Præsidentens ovenanførte Yttring, at han ikke havde Noget imod Udsættelsen, da han ansaae det billigt, at det andet Parti fik Leilighed til at anføre, hvad det troede at kunne have at bemærke imod Forslaget. Committeeens tvende andre Medlemmer, Grosfæter Knudsen og Capitain Herforth erklærede sig heri enige.

Statsraad Stenfeldt yttrede, at man maatte vogte sig for at indrette Sagernes Behandling som et Slags Procedure, ved at forbeholde de paagjældende Parter at fremkomme med Contraforestillinger, hvilket vilde forhale og ydelstiggjøre Forhandlingerne, ligesom det ogsaa stred imod Institutionens Væsen.

Præsidenten erklærede, at han efter det forhen Anførte fulde udsætte Sagen.

Justitsraad Skibsted foredrog derpaa et Forslag til en Lov om Vandsteders Udtørring og Afbæmning, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Der gives i Danmark og ved dets Kyster mangfoldige Steder, hvor man med Fordeel kunde indvinde betydelige Strækninger fra Søer, Fjorde og Hav, hvoraf især fortrinlig Eng kunde tilveiebringes; men Arbeidet er usædvanligt, Bekostningen stor, og Fordelen i en temmelig høi Grad usig, ei alene i fysisk eller oeconomic, men ogsaa i juridisk Henseende.

Arbejds Besværighed vil temmelig vist og let overvindes, naar det, ved at blive mere hyppigt, bliver mere bekendt, og Fordelen med større Sikkerhed kan beregnes og ventes. Den naturlige Beskaffenhed samt Brugbarheden af det indvundne Stykke vil vel og forud nogenlunde sikkert kunne bedømmes, og Bekostningerne ville da vel kunne bestrides, i alt Fald ved nogen Opmuntring og Hjælp; men deels i denne Henseende, deels i Henseende til den juridiske Sikkerhed synes en Mangel i Lovgivning at være kjendelig.

Den største Opmuntring til et Arbejde, som lover at betale sig selv, er Sikkerhed eller Visshed om, hvad Ret og Raadighed man har til at iværksætte og fuldføre Arbeidet og til at nyde dets Frugter. En Lov herom er derfor af Bigtighed, og den er det, vi saa godt som mangle. Principet for Raadighed over Vand og Vandsteder er ifølge vor Lovgivning (D. L. 5-10-42) rettet efter Midtstrømslinien, men deels er dette kun udtalt om Fiskerettigheden, og maa om Ret til Grunden eller Bunden hentes analogisk fra N. L. 5-11-4, deels er dette Princip egentlig kun udtalt om Indsøer og Aaer, eller i Almindelighed om ferske Bænde, hvorimod det neppe er gjældende om Fjorde eller Vigge, og det er naturligvis uanvendeligt paa det aabne Hav.

Derhos er Begrebet om Midtstrømslinien ubestemt, forsaavidt den ikke efter nogen naturlig eller positiv Regel kan findes, og for saa-

vidt Vandets Dybde ikke tages i Betragtning; thi ved irregulære Figurer udfindes Midtstrømslinien neppe efter nogen mathematisk eller juridisk Regel, men i alt Fald kun efter Skjøn, og ifald Dybet findes i den ene Side, vil Linien blive foranderlig efter høiere og lavere Vandstand, hvis en Middellinie af Overfladen tages til Regel. Et heller er det afgjort, hvorvidt de paastødende Eobders quadratiske Størrelse eller Eodskjellenes forskjellige Retninger bør tages i Betragtning ved Delingen. Der synes vel ogsaa at mangle endel nærmere Bestemmelser, angaaende Aalsbenes Oprensning, Fiske-riets Udøvelse i samme og Vandmøllernes Rettigheder over dem, m. m., men dertil tages nu her ikke Hensyn.

De Poster, som her især formenes at være trængende til Afgjørelse, ere:

1. Om det bør være de tilstødende Grundeiere alene forbeholdt, at foretage Uftagninger og Inddæmninger, eller om Saa- bant ogsaa kan tilstødes Andre?
2. I sidste Fald, hvilke Tab og Uleiligheder fremstaae for Naboerne eller Andre, og hvorledes bør disse erstattes eller afhjælpes?
3. Hvilke Opmuntringer kunne tilstaaes Entreprenøren?
4. Hvilke Formaliteter bør iagttages ved Arbeidets Anlæg og Udførelse?

I det sidste Poster henstilles til videre Overveelse, fremsættes herved følgende Bemærkninger derom:

Forsaaavidt de tilstødende Grundeiere allerede ere berettigede til Vandstedets Grund indtil et vist Maal (Midtstrømslinien), ere de og berettigede til de Tilvæxter derpaa, som efterhaanden dannes af Naturen, ved Opfyldelse, Opgrøbe, Vandstandens Uftagelse m. m., men her spørges nu, om denne Ret er udelukkende for dem, eller om Andre bør kunne udelukke dem derfra, i alt Fald imod Erstatning, og især hvor Tilvæxten frembringes ved Kunst.

Hvad der skulde tale imod Grundeierens udelukkende Rettighed, er den Interesse, Staten maatte finde i at fremkalde saadanne Eiendomme, som ellers slet ikke, eller dog langt sildigere vilde fremkomme; men forudsat at Soers Udtørring ganske eller tildeels kan ansees for statsoeconomisk tilraadelig, synes denne Inte-

resse dog ved de ferske Bænde ikke at være betydelig nok til at bryde de Rettigheder, som allerede kunde antages at være de Tilstødende indrømmede, og det, som Andre kunde vinde ved deslige Entrepriser, vilde vanffeligen opveie de Tab, som de Paastødende kunde lide ved at miste Fiskeri, Kærkær, Hegn, Fugtighed eller Frugtbarhed for deres Engjorder, Vanding og andet Brug af Bændet, saavelsom Afgang til de naturlige Tilvæxter m. m., hvorfor det formeentligen maatte forbeholdes de Tilstødende alene, at tilvinde sig Forde fra de ferske Bænde, og det kunde saaledes ifkun tillades dem, hver for sig, at fradæmme Bændet, men ikke at udtappe det af fælles Vandsteder, uden efter Overenskomst med de øvrige Eodseiere om, at Arbeidet maa skee, hvorledes de ville beeltage deri eller bidrage dertil, og hvorledes de ville dele eller benytte det indvundne Forbsmon m. m.

Der vil altsaa egentligen kun blive Spørgsmaal om det salte Vand Grund ved Fjorde og Hav, hvormed Sagen synes at være af en anden Beskaffenhed.

1. Ligesom den gjældende Lovgivning ikke her synes at have givet de tilstødende Grundeiere saa bestemte eller stærke Rettigheder, enten til Fiskeriet eller i andre Henseender, saaledes synes ei heller deres particulaire Interesse af dette NaboTab at være saa vigtig, og Tabet af samme synes derhos at være let erstatteligt. Smidlertid tilligger dog vistnok Billighed i alt Fald, at den tilstødende Grundeier gives Fortrinret til at foretage Uftagninger ic., men saafremt han ikke kan eller vil benytte denne Fortrinret, kan Fordele af de Grundstrækninger, det kunne indvindes, dog være overmaade betydelig, og det maa derfor interessere Staten at faae Arbeidet iværksat af hvemsomhelst der ellers maatte ville og kunne udføre det, imedens Vigtigheden deraf dog neppe kan ansees saa stor, at Arbeidet for offentlig Regning bør udføres, hvilket derhos af flere Grunde maa frataades.

2. De tilstødende Grundeierers Tab ved Inddæmninger vil især angaae Fiskeri, Bjergning, af Sand, Gruus, Tang og strandet Gods, samt Afgang til Søfart og naturlige Tilvæxter; men Fiskeriet paa de grunde Farvande er neppe betydeligt, og udelukkende Ret dertil skjønnes ikke

at være tillagt de tilskødende Grundeiere; Afgang til Havfiskeri og Søfart, samt til Bjergning af Sand, Grus og Tang kan forskaffes Vedkommenbe ubenfor Dæmningen, ligesom og et Nederlag for Afgangen til de naturlige Tilvæxter engang for alle kan gives, enten i et Stykke af det indbundne Jordsmon eller paa anden Maade efter billig Etjen og Dverrens-komst, hvorved tillige kunde tages Hensyn til Forstrandsretten m. m.

3. Som Opmuntring til slikt Arbeide kunde vel ubloves, foruden Eiendomsret over de indbundne Grundstrækninger, Stattefrihed i 20 å 30 Aar, og siden maaskee privilegeret Hartkorn's Skattevilkår. Tiendefrihed er allerede hjemlet ved Frdg. Sde Jan. 1810 §. 1 c og d. Dgsaa kunde tilfuges Aaan af offentlige Vidbler til Arbeidets Udførelse, naar passende Sikkerhed, ei alene i den Grund, som skulde vindes, men tillige i andre Eiendele kunde stilles.

4. I Henseende til Formaliteter burde formeentligen den eller de, som agte at foretage Inddæmning fra Fjord eller Hav, uden at eie tilskødende Grund (eller videre end hans Grund rækker) iagttage:

A. At opfordre de tilskødende Grundeiere paa formelig Maade til at erklære inden en vis Tid, f. Ex. 4 Uger, om de selv ville foretage Arbeidet ganske eller tildeels, og saaledes benytte deres Fortrinsret, i hvilket Fald de inden en vis Tid, f. Ex. 1 Aar, bør have foretaget en væsentlig Deel af samme, saaledes at det kan erkjendes for et tilstrækkeligt Fremskridt, eller i alt Fald nærmere kan bestemmes, hvor meget Arbeide derved endvidere i det næste Aar bør være foretaget, saafremt Grundeierne ikke skulle anses at have tabt deres Fortrinsret.

B. Vilde Naboerne, alle eller nogle, ikke udføre Arbeidet, kan den eller de, som først have meldt sig, iværksætte det i Forening med de Naboer, som ville deeltage deri, eller, i Mangel af Saadanne, alene eller i Interessentskab med Andre, efter derom oprettet Interessentskabscontract, og bør da forud bestemmes:

1. En passende Skjellnie, for hver Nabo især, mod Vandet.

2. Hvilken Erstatning der kan tilkomme dem, som ikke vilde deeltage i Arbeidet.

3. Hvorledes der imod billig Erstatning kan forskaffes og vedligeholdes Bei og Fart for Entrepreneurerne til det Stykke, som agtes indbundet, og til Stranden for de derfra ved Inddæmningen Afspærrede.

4. Hvorledes Dverstykke af Havvandet fremdeles kan forskaffes de Enge, som nu allerede have Nytte deraf, eller hvorledes Erstatning derfor i andet Fald kan gives.

5. Hvorledes Lavvandet kan bortledes samt Hegn og Fred forskaffes for Naboernes Jorder og de inddæmmede Strækninger.

C. Entrepreneuren bør inden et Aars Forløb have iværksat og fremmet Inddæmningsarbeidet, saaledes som ovenfor under A. er anført, eller have forspilbt sin Ret til videre at befatte sig dermed, og da være pligtig til at erstatte al den Skade, han maatte findes at have voldet ved de af ham allerede fæiede Foranstaltninger.

D. Vandvæsenscommissionen maatte vel være den competente Autoritet til at afgjøre de Tvistigheder, som angaaende forommeldte Sager kunne forefalde, under Appel til Rentekammeret efter den allerede sædvanlige Orden.

Den ærede Stænderforsamling opfordres til at tage under Dverveielse, om det maatte være at indstille til Hans Majestæt:

„om et Lovudkast i forommeldte Henseender maa udarbejdes og forelægges den næste Forsamling.“

Efter at have forelæst dette Forslag, bemærkede Proponenten Følgende: „Det jeg nyligen paa en Reise, som jeg ifølge Hans Majestæts Resolution foretog, for at undersøge de jydsk Sandstrækningers Tilstand, havde Leilighed til at bereise Jyllands Kyster, blev jeg opmærksom paa betydelige Engstrækninger, som Natur og Kunst havde ladet fremvæxe i forskjellige Fjorde. Ved nærmere at udforske Ursagen til, at Naturens Bistand ikke endnu mere var benyttet, erfarede jeg, hvorlunde Uhyndighed, Eigegyldighed, Misundelse og Stridighed havde

lagt betydelige Hindringer veien derfor, og ligesom jeg langt tidligere havde været opmærksom derpaa, blev det mig endnu mere klart, at Lovgivningen ikke tilstrækkeligen opmuntrer eller understøtter sige Foretagender. Dette gav mig Anledning til at fremkomme med nærværende Andragende. At den foreslaaede Lov vil være nyttig, venter jeg at Enhver vil erkjende; men hvorledes den bør indrettes, maa jeg ganske henstille og anbefale til senere Prøvelse, imedens jeg blot har tilladt mig at henpege paa eller fremsætte visse Bemærkninger og Momenter, for at vise, hvorlunde jeg troer, at Niemedet kunde opnaaes. Imidlertid kunde det endnu være et Spørgsmaal, om Sagens Vigtighed fortjener den Flid og Umage, som dens Undersøgelse vil udfordre, og til Dphsning i saadan Henseende vil jeg tillade mig at anføre Følgende:

Langt ude i Ringhøbing Fjord er, tilveels af Flyvesand, opvoret en Grund eller Ø, der kaldes *De pyperne*, som er frugtbargjort af Strandvands Klag, og som udgjør en frugtbar Marskeng, henved 1000 Td. Land stor. Den er den kongelige Kasse tilsegnet, og udleies i 5 Aar ad Gangen til Høstet; fra 1829 til 1833 indbragte den aarlig cirka 1270 Rbd. og fra 1834 til 1838 cirka 2064 Rbd. rede Søl. Man hører i Vand derud omtrent $\frac{1}{4}$ Mil. Nær ved samme er formeddelt en Bøld, som sættes til Børn imod Sandflugten, dannet en anden Tilvært, som i Aaret 1829 blev bortleiet for hele Herredets Regning for 560 Rbd., men i Aaret 1838 for 2900 Rbd. rede Søl. Ved Stauning Sogn er opvoret Enge, som bortleies 1829 for cirka 300 Rbd., men 1838 for cirka 930 Rbd., og Sønderborg Sogn avler paa lignende Marskenge aarlig cirka 400 Pæs godt Hø. Disse Tilværter kunne paa somme Steder bære Laxten 16 mod 24. De ere fremkomne og fremlokkede i Lebet af de sidste 40 a 50 Aar, og foruden dem have endnu der en Strækning af 2000 Td. Land, som man venter i Tiden omdannet til lignende Eng. Desuden have flere Sogne ved Fjorden f. Ex. Lønborg, Welling og Stadil Sogne betydelige Tilværter af Enge, som i deres ellers magre Hebe-Egne ere sande Rigdomskilder, og enkelte Bønder udleie aarlig indtil 100 Pæs Hø fra deres Marskenge. Imidlertid have Stridigheder og Processer

spildt og forsinket megen Fordeel, og Uvillie eller Frygt for, at Andre tillige skulle vinde ved det anvendte Arbeide, skundom afholdt En og Anden fra at foretage vigtige Arbeider derved. Ved Stadil og Nisum Fjorde saavelsom ved Limfjorden paa mange Steder ville lignende Enge kunne erhverves. Ved Nordsminde er for saa Aar siden inddæmmed 300 Tønder Land af Kysfinge Vig, som tegner til at blive en meget frugtbar Eng, men mange Slags Vandskelligheder have dog forsinket og besværliggjort dette Arbeide. I Nakkov Fjord er en ikke ubetydelig Inddæmning for flere Aar siden udført, men et senere lignende Foretagende er, saavidt jeg veed, blevet forshyret. Paa Falster har en betydelig Inddæmning været paatænkt endog for offentlig Regning, men Doverslaget paa Bekostningerne affrækkede, og Private have ei hidtil villet indlade sig derpaa. I Fyen ere meget betydelige Inddæmninger foretagne med Held i Odense Fjord. Heraf maa det være klart, at der just ikke mangler Lyst til at foretage deslige Operationer, og at megen Velighed dertil gives, vil vist ikke være ubekendt, men saa sandt som det er vigtigt for Landet at sige Enge vindes, og at betydelige Indtægter erholdes, som forhen aldeles ikke havde, saa er det og vigtigt, at Arbeidet saavidt muligt lettes og opmuntreres, og at de Hindringer, som frembyde sig, saavidt ssee kan bortryddes for de driftige og flygtige Mænd, som kunne lægge Haand paa Værket og udføre det. Jeg tillader mig derfor at anmode den ærede Forsamling om at skjænke mit Forslag den Dømmærksomhed, at overgive det til Undersøgelse af en Committee."

Kammerjunker Benzøn fandt sig, som den, der har Eiendomme netop paa den Kant af Sjælland, hvorfra Proponenten har hentet Exempler for Gavnligheden af sit Forslag, foranlediget til at bemærke, at Proponenten maaskee snarere for lavt end for høit har angivet Indtægterne af de inddæmmede Enge, der formeentlig udgjøre ligesaamange Rdlr. Slesvig-Holsteensk Courant, som har har anført Rbd. Ogsaa i Fyen og navnlig paa Baroniet Schelenborg og Grevskabet Røepsthorff ere flere hundrede Tønder Land blevne indvundne for

Ugerbruget, og det vilde sikkert være høist gavnligt, om Hjælp med Opmundring og paa anden Maade kunde ydes Entreprenuerne. Valeren anbefalede derfor Andragendet til Behandling af en Committee.

Kammerjunker Scavenius vilde ikke modsætte sig en Committees Nedsættelse, men kunde dog ikke undlade allerede nu at fremsætte nogle Bemærkninger angaaende det oplæste Andragende. Det forekom ham, at Proponenten var gaaet Grundeierne noget for nær, og at han havde undervurderet de Uleiligheder, der for dem kunde flyde af Forslagets Sværkættelse. Saaledes maatte Valeren finde det ubilligt, om Eieren kun skulde have 4 Ugers Betænkningstid, og det var en egen Sag at tilstaae Enhver, der som Entrepreneur angav at ville foretage et saadant Arbejde, Ret dertil mod Eierens Villie. Vigtigt vilde det og være, at sikkre sig for, at en saadan Entrepreneur saavel besad de fornødne Kundskaber, som at han havde Kræfter til at udføre, hvad han paatog sig. Og saa for Beboerne af Kysten vilde den foreslaaede Foranstaltning ofte foraarsage betydeligt Tab. Proponenten havde vel meent, at Fiskeri paa grundet Vand havde kun lidt at betyde, men der gaves dog visse Arter af Fiskeri, som just drives paa saadanne Steder. Valeren vilde kun nævne Kalesfiskeri, som mange Steder i Landet er af Betydning. Men ogsaa for dem, der drive Fiskeri længere ude i Søen, var det af stor Vigtighed, ikke at ubesluffedes fra eller for langt at fjernes fra Strandbredden. Det oplæste Forslag frembød saaledes flere Betæneligheder, men dermed vilde Valeren ingenlunde nægte, at det jo fortjente en noiere Prøvelse af en Committee.

Proprietair Lüders bemærkede, at paa Vestkysten af Danmark, hvor Ebbe og Flod af og til tilfiske smaa fede Jordstrimler, havde disse Værdi. Om sliq tilfisket Jord heri Danmark tilhørte Kronen, var ham ubekjendt, men han kjendte intet Lovbud, som bestemte det; derimod var det Tilfældet i Hertugdømmene, at det tilhørte Kronen. Paa Østkysten af Riget derimod, hvor ingen Ebbe og Flod var, havde Grunden, med saa Undtagelser, næsten ingen Værdi, da Vunden i Vigene og Fjordene for det Meste bestaar af Sand, hvorfor Mange,

som have inddæmmet, vist bagefter hellere ønskede, at de aldrig havde begyndt derpaa, da de ei have faaet det Udbytte, som de havde ventet. Forsvrigt troede han, at et Lovbud som det foreslaaede neppe var tilraabeligt, da samme let kunde indgribe i Eiendomsretten, hvorfor det var bedst at overlade til vedkommende tilgrændsende Lovseiere, hvor Inddæmning kunde finde Sted, at forenes om, hvorledes denne skulde ske. Almindelige Regler kunde ei gives, da enhver Localitet forandrede Omstændighederne; Valeren maatte derfor stemme imod en Committees Nedsættelse.

Proprietair Tutein anførte, at der i vort Derige gives mange Blige og deslige Bænde, hvor Inddæmninger med Nytte kunde ske, og at en Lov vedgaaende var ønskelig, ligesom en saadan kunde medføre en Opmundring til deslige Arbejder. I Henseende til Realiteten af Forslaget havde Valeren vel adskillige Erindringer at gjøre, men foreløbigen stemte han for en Committees Nedsættelse.

Amtmand Neergaard fandt, at Propositionen egnede sig til Behandling af en Committee. Forsamlingen kunde vel ikke indlade sig paa at fastsætte visse Regler for deslige Sager, men en Lov savnedes dog til Regel ved deres Sværkættelse og Behandling. Man vidste nu ikke engang, hvorledes en sliq Sag skulde begyndes, og om nogen Indkaldelse eller Stævning dertil behøvedes, i mange Tilfælde heller ikke, hvo der skulde anses for de rette Vedkommende. De kunstige Accessioner vare mindre betydelige, men de naturlige Opværter derimod vigtigere.

Stiftamtmand Hoppe yttrede, at han havde havt Leilighed til at erfare, hvormeget en saadan Lov savnedes, og formænte, at den vilde befordre mange nyttige Arbejder, hvorfor han stemte for en Committees Nedsættelse.

Kammerherre Castenskjold fandt den største Uanskelighed ved Forslaget deri, at der saa ofte vil indtræde Tilfælde, der kræve en Expropriation, om ei altid af Jord, saa dog af Rettigheder, og disse ere ligesaa vel Gjenstande for Eiendom som enhver anden Besiddelse. Men netop Eiendoms-Retten er det vigtigste af de sociale Forhold, og taaler ei at angribes, naar ei Statens høiere Fordele kræve en Expropriation, og gjør en saadan til en bydende

Nødvendighed. For at disse Banfæligheder kunde blive overveiede, stemte Raderen for en Committee.

Kammeraad Madsen, Justitsraad Friis og Forligelsescommisair Thomsen stemte ligeledes for en Committees Nedsættelse.

Proprietair Langkilde yttrede, at, forsaavidt den ærede Proponents Forslag gif ud paa, at Andre end tilgrændsende Grundbesiddere skulde være berettigede til at indbæmme Bugter og Reiler fra Stranden, forekom det ham, som herimod frembød sig store Betænkkeligheder. Entreprenørene maatte vel, for at kunne udføre Arbeidet, have fri og uhindret Wei over de tilgrændsende Jorder, vel ogsaa Frihed til der at tage Stene og Fyldinger til Dæmninger m. v. De tilstødende Grundeiere vilde blive affkaarne fra den frie og uhindrede Afgang til Stranden, de hidtil havde havt, og som mulig kunde være dem af megen Vigtighed, ei at tale om det Fiskeri tætvæd deres Eiendomme, som de paa denne Maade vilde tabe, og hvorpaa de for dets Behageligheds Skyld kunde sætte megen Priis. Ifødetfor den fredelige Nabo, Stranden, kunde de faae en ufredelig og trættefjær Nabo, hvis Kreaturer Aaret igjennem kunde gjøre Skade paa deres Hegn, deres Græsning og Sæd, og hvor vanskeligt vilde det ikke være at taxere og erstatte disse Uleiligheder? Det var ogsaa en temmelig almindelig udbrebt Mening, at de mange Indbæmninger, som i de senere Aaringer ere foretagne i Fyen omkring ved Ødense Fjord, have havt en meget skadelig Indflydelse paa de nærværende boende Mennekers Hælbred og Sundhed. Om nu en Grundeier, ved at udtørre en til hans Eiendom stødende Bugt eller Reile, for derved at vinde et Stykke Eng, vil udsætte sit og sin Families Hælbred og Sundhed for de skadelige Uddunstninger af et saadant indbæmmet og stillestaaende Vand i de Aaringer, Udtørringen varer, saa bliver det hans egen Sag, men at Andre skulde have Lov dertil, finder Raderen at være ubilligt, om det end kunde bringe dem og Staten betydelig Fordeel, saameget mere som Sundhedens Tab hverken kan taxeres eller erstattes. Da iøvrigt et Lovbud, der noie kunde bestemme Retsforholdet mellem de til en Strandvig stødende Grundeiere,

om disse eller nogle af dem skulde attraae at udtørre en saadan Bugt, vilde være meget ønskeligt, saa stemte Raderen for Nedsættelsen af en Committee.

Justitsraad Skibsted yttrede, at Indbæmningens Indflydelse paa Sundhedsstilstanden maatte blive et statsborgerligt Spørgsmaal uden Hensyn til, om tilstødende Grundeiere eller Andre foretog Indbæmningen, og at de øvrige Banfæligheder ved den foreslaaede Lovgivning netop vilde være Gjenstande for den Undersøgelse af Forsamlingen, som han ønskede sit Forslag underkastet.

Ved Afstemningen blev det derpaa med 65 Stemmer mod 1 vedtaget, at dette Forslag skulde underkastes Prøvelse af en Committee, hvorhos blev bestemt, at denne skulde bestaae af 5 Medlemmer, hvortil valgtes: Proprietair Langkilde med 40, Justitsraad Skibsted med 39, Amtmand Neergaard og Kammerjunkers Scavenius, hver med 33, og Kammerjunkers Benzøn med 29 Stemmer.

Gaardmand Hans Christensen foredrog derpaa et Forslag om, at den en 60aarig Gaardmand tilstaaede Ret, til at faae en Søn fri for Krigstjeneste, maa udbides til de Gaardmænd, der ere 50 Aar gamle, idet han yttrede, at han havde grundet dette Forslag paa egen Erfaring, da han i sit 50de Aar ikke længer havde fundet sig istand til selv at følge sin Plov.

Forslaget selv lyder saaledes:

„Følge den bestaaende Lovgivning maa en Gaardmand fritage en Søn for Krigstjenesten, naar han har fyldt sit 60de Aar. Men der ere meget faa Bønder, som have Kræfter og ere duelige til at følge deres Plov længere, end til de ere 50 Aar, og undertiden ikke til den Alder. Da der hvert Aar ved Sæssonerne ere en Mængde Frispillere, som ikke blive brugte, saa maa jeg antage, at det var billigt, at en Gaardmand, som har fyldt sit 50de Aar, maatte fritage en Søn for Udskrivning til Krigstjenesten. Da det ofte indtræffer, at en Mand paa den sidstnævnte Alder kun har een Søn, der just i det Tidrum staaer i Udskrivningsalderen, saa maa Faderen i den Tid, Sønnen er i Tjenesten, behjælpe sig med en fremmed Karl, som

ikke altid viser den Trost, som han burde. Er det nu en Selveier, som har en stor Capital at svare Renter af, da kan han i det Tidrum, hvori Sønnen staar i Tjenesten, gjerne blive drevet fra Gaarden, og er det en Fæster, som forretter Hovet, er det ligesaa trykkende; og om end saadanne Mænd maatte kunne blive ved deres Gaarde, lide de dog et betydeligt Tab i Henseende til Driften, f. Ex. ved at opbrække Steen, grave Vandgrøfter, istandsætte Hegn, og Alt hvad der hører til et godt og forbedret Agerbrug. Et saadant Tab kan næsten ikke oprettes i en Mand's Levetid, og det er endda ikke alene ham, som lider Tabet, men hele Staten lider derved, naar en Gaards Markter ikke kunne blive drevne som de bør. Jeg har vistnok godtgjort for den ærede Forsamling, hvilket Tab der kan foraarfages derved, at en Bonde skal behjælpe sig med fremmede Folk, imedens hans egen Søn kunde bestyre Agerbruget for ham. Jeg tillader mig derfor at indstille, at det maatte tages under Overveielse, om en allerunderdanigst Petition maatte være at indgive om:

„at det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at tillade, at den Alder af 60 Aar, der er bestemt for at erholde en hjælpende Søn fritagen for Udskrivning til Krigstjenesten, maatte forfæres til 50 Aar.“

Amtmand Ellisch yttrede, at det efter hans Formening ikke egentlig er for at forrette Gaardens Arbejde, men for at have det fornødne Tilfyn med dens Drift, at Sønnen gives den 60aarige Gaardmand fri for den militaire Tjeneste, men da det nu ingenlunde kan antages, at Bonden i Almindelighed alt i en tidligere Alder skulde mangle den fornødne Kraft for at kunne føre dette Tilfyn, saa fandt Valeren, at Forslaget, alene fra denne Side betragtet, ikke kunde anbefales. Men hertil kom endnu en væsentlig Omstændighed, som gjør, at Forsamlingen ikke kan være vaersom nok ved at tage en Beslutning i denne Sag. Militairpligten paahviler nemlig Bondestanden, og den Begunstigelse, som ydes den ene Bonde, har en større, en mere trykkende Byrde

til Følge for den anden, og det bliver næsten altid den større Gaardbruger, den mere velhavende, som begunstiges paa de mindre Landbrugeres, de mindre velhavendes Beføstning. I Henhold til det Ansøgte kunde Valeren saaledes ikke stemme for en Committees Besættelse.

Cancellieraad Haastруп fandt, at Forslaget fortjente Dpmærksomhed. Smidlertid var maaskee en Alder af 50 Aar vel ringe, ligesom Alderen af 60 Aar var for høi, hvorfor muligens en Alder af 55 Aar var den meest passende.

Førligelsescommisfair Thomsen stemte for Forslaget.

Proprietair Lüders henholdt sig i Et og Alt til det af Amtmand Ellisch Ansøgte, og bemærkede, at hvis den foreslaede Begunstigelse fandt Sted, vilde Byrden af Værnepligten falde meget tungere paa den fattige Huusmand og Indsidder, som ei kan taale det, hvorimod Gaardmanden lettere kan bære Byrden; og vilde han ei sende Sønnen ind, kunde han leie en Stedfortræder. Forøvrigt var det vistnok rigtigst, at Alle vare værnepligtige, thi Pligten at værne om Fædrelandet i Rodens Stund var eens for Alle.

Profesfor Bang yttrede, at han, dersom en almindelig Værnepligt fandt Sted, ubetinget vilde votere for nærværende Sags Afviisning. Men da saa Mangfoldige af Samfundets høiere Classer ere fritagne for Værnepligten, saa synes det, at de aldrende Bønder v.l kunne have Krav paa, at det tages under Overveielse, om de dog ei og burde henregnes til disse Classer, forsaavidt at de erholdt een af deres Sønner fri; hvortil kommer, at en saadan Frihed dog ogsaa noget kunde anbefale sig derved, at den Ulfik, at Bønderne for tidligen afgive deres Gaarde og gaar paa Ustægt, da vilde blive noget hidsnere. Uden altsaa derved at ville erklære sig enig i nærværende Forslag, som i ethvert Fald vel maatte modificeres, som allerede yttret, saaledes at Friheden først begyndte, naar Bonden var 55 Aar gammel, voterede Valeren for Tiden for en Committees Besættelse.

(Fortsattes).

Ærrettende Møde.

(Fortsættelse)

Amtmand Neergaard yttrede, at næsten de fleste Gaardmænd vilde faae frie Sønner, hvis Forslaget antoges, da Udskrivning ei skeer før i det 21de Aar, og Fædrene sædvanlig, førend Sønnerne naae denne Alder, have opnaaet en Alder af 50—55 Aar.

Profesor Bang erindrede, at Gaardmændene oftest havde flere Sønner, af hvilke de dog kun kunne erholde een fri for Krigstjenesten. At afvise Sagen uden at gjøre Rede for, hvorfor man ei vilde anbefale den aldrende Bonde til den foreslaaede Rettighed, syntes ham ikke passende.

Sognefoged Fr. Jørgensen erklærede sig for en Committeees Redfættelse.

Den Kongelige Commissarius maatte være aldeles enig med de Valere, som have fundet Betæneligheder ved at rykke den Termin frem, hvori Gaardmænd skulle erhverve den Begunstigelse, som Frd. 20 Juni 1788 § 22 tillægger en gammel Mand. Det er, som allerede bemærket, ikke nok til at gjøre Forordningens Grunde anvendelige, at Bondens Kræfter til selv at forrette det legemlige Arbejde, der hører til Gaardens Drift, ere svækkede; men saalænge han vedligeholder den fornødne Kraft til at styre sit Avlsbrug og have Indseende dermed, er han ikke trængende til den i bemeldte Forordning bevilgede Hjælp, hvorimod han deels ved sine yngre Sønner, deels i alt Fald ved Fremmede, maa under sin egen Opsigt faae Gaarden drevet. At den omhandlede Forandring vilde blive meget indgribende og have til Følge, at meget faa Gaardmænds sønner vilde komme til at tjene i Armeen, er ogsaa rigtig bemærket af Andre. Erfaring viser, at allerede den gjældende Bestemmelse har en meget udstrakt Virkning til at befrie Gaardmænds sønner, idet ordentligvis netop den Søn tages, som staaer for Udskrivning, ofte efter at man har forsøgt, om han ikke paa anden Maade, s. Er. paa Grund af foregIVEN Svagheit, eller ved at

spille sig fri, kunde blive fritagen, for at man saaledes i sin Tid kunde bemytte Begunstigelsen til Bedste for en anden Søn. Men naar Bonden allerede ved det 50de Aar kunde begynde at faae en Søn fritagen paa Grund af hans Alder, saa vilde han efterhaanden kunne faae adskillige Sønner saaledes befriede, og dette i Forbindelse med de øvrige Omstændigheder, det kunne tjene til at befrie nogle af hans Sønner, vilde have til Følge, at Armeen næsten udelukkende kom til at bestaae af Huusmænds og Inderskers Sønner. Dette vilde ikke være uden Skade for Tjenesten, men hvad der er endnu vigtigere, er, at den Eighed, der saavidt muligt maa iagttages mellem de flere til Udskrivningsmassen hørende Personer, derved i høj Grad vilde lide. Den paaberaabte Omstændighed, at dog saa Mange spille sig frie, var derfor af ingen Betydning. Hoor ikke særegne vigtige Grunde tale for en Person's Fritagelse, bør det hele Antal af Børnepligtige, der ikke behøves til Tjenesten, have lige Afgang til at spille sig frie. Endnu maatte det bemærkes, at den Gaardmand, som inden sit 60de Aar bliver saa svag, at han ikke kan styre sin Gaard, kan vente ved særdeles Bevilling at faae en Søn fri.

Kammerraad Drewsen yttrede, at en gammel Mand ikke, selv naar han kun skulde befale, kunde udføre sine Sager med den Kraft, som en ung Mand, og den gamle vilde da ikke bedre kunne betroe sit Liv til nogen Anden, end til sin Søn. Valeren stemte derfor for en Committee, idet han tilføiede, at Alderen efter hans Formening burde bestemmes til 55 Aar.

Proponenten erklærede sig villig til at forandre den foreslaaede Alder til 55 Aar.

Amtmand Ellisch yttrede, at, dersom andre Stænder vare værnepligtige, vilde han votere som den næstforegaaende Valer; men da Byrden efter Forslaget vilde komme til at paahvile de mindre Jordbrugere, vilde denne Deel af Bondestanden vist med Joie modfatte sig Forslaget. Var det vigtigt for den Gaardmand, som har Sønner, at faae Een til Hjælp, saa

var saadant vist ligesaa vigtigt for den, som ingen Søner har; men ved at indrømme det sidste vilde Byrden blive endnu større for de mindre Jordbrugere.

Ved Afstemningen blev det med 39 Stemmer inod 26 vedtaget, at Forslaget skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Bestemmelsen af Medlemmernes Antal og Valget af disse blev udsat, indtil det følgende Forslag var foredraget.

Cancelliraad Haastrup foredrog derefter et Forslag fra Gaardmand Niels Knudsen af Drigstrup om, at en 60aarig Gaardmand, der ingen Søn eller Pleiesøn har, maa faae en Karl fri for militair Tjeneste, naar han vil indsatte ham til Universalarving; hvilket Forslag lyder saaledes:

„Undertegnede anmoder Hr. Cancelliraad Haastrup om, i Stændersforsamlingen at foreslaae og medvirke til, at en Gaardmand, som er 60 Aar, og hverken har Søner eller Pleiesønner, maa faae en Karl, som han indseer kan bestyre sin Gaard, fri for den militaire Tjeneste, naar han ved Sessjonen fremlægger Testament, der godtgjør, at han har antaget ham som sin Søn og Arving, med de behøvrige Attester.“

Ved at fremlægge dette Forslag bemærkede Cancelliraad Haastrup følgende: „Næsten altid er en Avelsbruger paa 60 Aar, (ikke sjelden i en yngre Alder) høist trængende til en Medhjælper. Har han egne Søner, følger det af Lovgivningen, at han kan faae een af disse til sin Assistance, og dette er da Noget, som falder af sig selv. Har han ikke egne Søner, saa er endnu en Udvei aaben, den nemlig, at han opføder og opdrager sig en Pleiesøn, men denne Udvei kommer høist sjelden til Anvendelse. Endeel Aar efter den agtestabelige Forbindelse ventes der endnu paa Livsarvinger. I denne Periode og endnu længe efterat Haabet om Livsarvinger er forsvundet, tænkes der ikke paa, at den høie Alder svækker Kræfterne og gjør fremmed Hjælp fornøden. Senere, naar denne Tanke falder Manden ind, er det for sigdigt at søge en Pleiesøn; thi som en saadan bliver kun den anseet, der fra tidlig Alder har været hos

Gaardbrugeren. Denne har saaledes i sin høie Alder Ingen, der kan fremdrive hans Gaard, Ingen, paa hvem han med Sikkerhed kan stole, og hvo som kjender Noget til Landet, ved af Erfaring, at den Mand, som skal overlade Alt til Fremmede, er i en slet Stilling. Hertil kommer, at det gjorte Forslag muligen kunde lede til, at en eller anden Eiendom blev conserveret, en og anden i sin Ungdom driftig Fæster sat istand til, i Alderdomsdagene at nyde Godt af sin Driftighed, ved at blive i Besiddelse af sin Brugsret, hvilket uden sliq Medhjælp blev umuligt. Det er jo heller ikke sagt, at det blev en Gaardmands Søn, som ved denne Zeilighed kom til Brød; det kunde jo ligesaa let blive en Huusmands søn, og der var da en Udsigt mere for Saadanne at komme i en god Stilling. Da der nu heller ikke er Mangel paa Udskrivningsmandskab, hvilket den aarlige Lodtrækning ved Sessjonen noksom uviser, og en god Drift, hvor liben den end er, altid medvirker til Landets Vel i det Hele, saa forekommer det mig, at det er Grund til det Foreslaaede. Men hoad der allermeest taler for Samme, er den Omstændighed, at Forslaget kun i meget enkelte Tilfælde vil komme til Anvendelse, altsaa ikke have nogen væsentlig Indflydelse paa Udskrivnings-Mandskabet, og at alle de Grunde, hvorpaa den nuværende Lovgivning har bygget den Begunstigelse, at en Fader paa 60 Aar kan faae sin Søn eller Pleiesøn fritagen for militair Tjeneste, ogsaa her ere anvendelige.

Grev Ahlefeldt-Baurvig stemte for en Committees Nedsættelse.

Amtmand Tillisch maatte ansee det tvivlsomt, om det forelagte Forslag burde tages under Forsamlingens nærmere Overveielse, da Tilfælde af den omhandlede Art, som Proponenten selv havde yttret, vilde være meget sjeldne; og han vilde i denne Aledning tillade sig at spørge den Kongelige Commissarius, om ikke Bevilling til Fritagelse for Udskrivning i Almindelighed tilstodes i Tilfælde af det anførte Slags.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at man ingenlunde har kunnet antage som Regel, at den gamle Gaardmand, der ingen egen Søn har, maa i hans Sted kunne frigjøre en anden Karl, til hvem han vil betroe sin Gaards

Drift. Dette vilde kun give Bøllighed til at en saadan Mand kunde faae en Karl, som han saaledes kunde befrie fra Krigstjenesten, mod ingen eller en ubetydelig Løn. Kun hvis den Person, han saaledes vil benytte, er kommen i et saadant Forhold til ham, at han kan staa ved Siden af en Søn, bevilges det ham at faae denne ansat til hans Hjælp. Dette er i Særdeleshed Tilfældet, naar han har antaget ham som Pleiesøn; men han maa da have taget ham til sig før end det 10de Aar, hvilket har sin gode Grund, dels deri, at der ingen Grændse vilde være for Misbrug, naar en kort Tid's Ophold hos Bonden kunde være nok, dels i den Betragtning, at en Bondedreng ordentligvis fra den Tid, han bliver 10 Aar gammel, kan yde saadan Tjeneste, at det egentlig ikke er nogen Uppoffelse for Bonden, at tage ham til sig, og han derfor snarere er at betragte som Tjenestebreng og siden som Tjenestekarl, end som et Pleiebarn. For det Tilfælde, at Bonden indføtter den Karl, han vil have frigjort, til sin Arving, er ingen almindelig Regel fastsat, men en saadan bliver dog efter Omstændighederne bevilget ham til Hjælp, hvorved det imidlertid, saavidt Commissarius skønner, bør komme i Betragtning, om der haves Garanti nok for, at han virkelig har en saadan Godhed for denne Person, at han derfor vil unde ham sin Gaard eller anden Formue, og at han ligeledes paa Grund af det Belovelses og Tillidsforhold, som er mellem dem, ønsker ham til Hjælp, og at ikke Testationen kun er et Paaskud, der bruges for at faae en Tjenestekarl befriet. — Det Foreslaaede synes derfor ikke at qualificere sig til almindelig Regel, men vilde ubetvølv som saadan give Anledning til megen Misbrug.

Cancelliraad Haastrop tilføiede i Anledning af den Kongelige Commissarius Bemærkning, at hvis Forslaget var hans eget, eller det ellers kunde lade sig gjøre, vilde han tilføie Indstillingerne følgende: at hvis et slikt Testament tilbagekaldtes, skulde der betales noget Bist til Krigskassen.

Udfesfor Aigreen=Udfing stemte for en Committee, da det allerede var vedtaget, at der skul nedsettes en Committee over det foregaaende Andragende, og nærværende Forslag sandsynligvis vilde blive behandlet af samme Committee,

saar at Forsamlingens Tid ikke synderligen vilde opholdes derved, at ogsaa dette Forslag kom under Committee-Behandling.

Kammerjunker Benzon fandt, at der var mere Grund til at nedsette en Committee i Anledning af dette Forslag, end af det forrige.

Sognefoged Hendrik Larsen bemærkede, at det ikke er sjeldent, at en Gaardmand selv ingen Sønner har, og naar han er 60 Aar gammel, burde han dog billigvis have en Karl fri for Krigstjeneste til Hjælp ved Gaardens Drift.

Grev Ahlefeldt-Laurvig formeente, at der var saameget større Grund til at nedsette en Committee over Sagen, som den Kongelige Commissarius havde ytret, at Bevillinger i det omspurgte Tilfælde bleve givne, og det vilde være nyttigt at vide, hvad man i saa Henseende kunde vente tilfæet.

Ved Afstemningen blev det med 53 Stemmer mod 12 bestemt, at Forslaget skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det dernæst var vedtaget, at denne Committee tillige skulde tage det forestaaende Forslag af Hans Christensen under Overveelse, og at den skulde bestaae af 3 Medlemmer, bleve hertil valgte: Amtmand Tillisch med 27, Cancelliraad Haastrop med 26 og Kammeraad Drewsen med 21 Stemmer.

Fjortende Møde den 13de October.

63 Medlemmer vare tilstede.

* Præsidenten anmeldte, at han havde mødtaget 1) et Andragende fra Skolelærer Holm i Børninge om Forbedring af Skolelærernes Aar, hvilket vilde blive afgivet til den i Anledning af Lovudkastet om samme Gjenstand nedsatte Committee; 2) ved Cancelliraad Hempel et Andragende fra Stomagerlauget i Odense angaaende Armeens Forsyning med Stoe, hvilket, da den i Anledning af Statsraad Stenfeldts Forslag om samme Gjenstand nedsatte Committee havde indgivet sin Betænkning, var henlagt i Forsamlingens Bæsevarelse.

Derefter foretoges den foreløbige Forhandling over Udcastet til en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelser om Omløben med Væx.

Femtende Møde den 15de October.

57 Medlemmer vare tilstede.

Vicepræsidenten, Statsraad Breschow, fungerede i Præsidentens Forfald.

Udkastet til et Reglement, angaaende en Bygningscommission i Keiserhavig paa Island, blev foretaget til foreløbig Forhandling.

Brændeviindrønder J. Sidenius foredrog derpaa et Andragende fra Stubbekjøbing Byes Communalbestyrelse om, at Stubbekjøbing for Fremtiden maatte være undtaget fra Bordingborg og Gaabense Færgesteders Eneret til Færgefarten imellem Sjælland og Falster, hvilket Andragende lyder saaledes:

„Undertegnede Medlemmer af Stubbekjøbing Communalbestyrelse og Havnecommission anmode herved Dem, vor Communes Deputerede ved Distrikternes Stændersforsamling, at forelægge denne vort og vore Medborgeres Ønske om Forandring i et bestaaende Lovbud, der ikke kan andet end virke hindrende paa vor Communes Opkomst og Flor.

Dette Lovbud er en Kongelig Resolution af 14de Juli 1820, bekendtgjort ved den Kgl. General-Postdirections Placat af 12te August s. A., hvori Bordingborg og Gaabense Færgesteders Eneret til Færgefarten nærmere bestemmes, og som lyder saaledes:

„Paa General-Postdirectionens Forestilling har Kongen bifaldet: 1) at Grændserne for Bordingborg og Gaabense Færgesteders Eneret til Færgefarten imellem Sjælland og Falster herved bestemmes, paa den sjællandske Side, fra Karrebekskminde ved Nestved til Kallehauge, og paa den falsterske Side fra Guldborg til Stubbekjøbing, disse Steder indbegrebne. 2) at det tilslæbes Kjøbmandsfartøier, der gaae paa Fragt med Ladning og behørig Toldklarering, naar de gaae fra Toldsted til andet, fra Afgangstedet at medtage Passagerer, som ere forsynede med behørig Passer. 3) at det ligeledes skal være Kjøbboerne og Andre indenfor bemeldte Grændser uformeent, at bestjene sig af sit eget Fartoi til eget Brug, men at det derimod skal være forbudt disse Fartøiers Eiere, at ubleie eller ublaane dem til Andre, eller paa

bemeldte Fartøier at medtage Andres Gods og Kreaturer eller nogensomhelst Reisende for eller uden Betaling. 4) at Ingen, som lader sig oversætte fra en af de større Der, Sjælland eller Falster, til en af de i Farvandet beliggende mindre Der, Baags, Færø, Lærø og Langsø, maa derfra overføres til den anden af de større Der, uden i det Tilfælde, at han beviistligen har havt Vrinde paa den mindre D, og der opholdt sig i det mindste 24 Timer. 5) at Straffen for Overtrædelse heraf forbliver ved Bestemmelsen i Anordn. 18 Aug. 1812 § 6 med Tillæg: at saafremt pasløse Personer overføres, bliver den Skyldige tillige derfor at anses efter Politianordningerne; og 6) at alle angaaende foranførte Bestemmelser opstaaende Sager, paa vedkommende Færgemand's Anmeldeelse, strax skal behandles og paabømmes ved Politiretten.“

Ved dette Lovbud er den frie Communication imellem en af Danmarks Sø- og Handelsstæder og de nærliggende Søstyer, under Tvang af Mulk og Tiltale for Politiretten, forbudt; og Indvaanere af det samme Rige, der ifkun ere adskilte fra hinanden ved et neppe $\frac{1}{4}$ Mil bredt Sund, som næsten til enhver Aars Tid kan befares med smaa Joller, og over hvilket Veien kan tilbagelægges i en Times Tid, ere ved dette Lovbud tvungne til, for at komme til hinanden, naar de ikke selv eie et Fartoi, at gjøre en Omvei til Lands og Blands over Gaabense og Bordingborg af circa 5 Mil, og ligesaa langt tilbage, ialt omtrent 10 Mil, med en lovbestemt Udgift af 11 Rbd.

Vi ere overbeviste om, at ene denne Bemærkning maa være tilstrækkelig til at henvende Stændernes Opmærksomhed paa det Skadelige i dette Lovbud for vor Commune, og det saameget mere, som der her ikke er Tale om en af Danmarks ubetydeligste Kjøbstæder, men om en Handelsplads, fra hvis Toldsted, ifølge de af General-Toldkammeret udgivne Tabeller over Udførselen i Aaret 1836, er udført 23,710 Tdr. Kornvarer, medens der i bemeldte Aar ifkun fra 5 af de øvrige 29 Toldsteder i Distrikterne er udført et større Quantum af dette Landets vigtigste Handelsproduct.

Det er alene heraf siensynligt, at vor Commune i mercantilist Henseende maa have saadanne naturlige Fortrin fremfor de fleste

andre Stæder i disse Stifter, at den fra Regjeringens Side fortjener at beskyttes og fredes, istedet for at den naturlige Communication med et saa vigtigt Punct i Riget er hindret og indskrænket ved det Privilegium, som ifølge hiint Lovbud er tilstaaet Forpagteren af Bordingborg og Gaabense Færgesteder, uden at den locale Dyrighed eller Borgerrepræsentationen her i Byen, saavidt vides, er givet Anledning til at erklære sig over samme.

Man vil maaskee herimod anføre, at Færgesarten imellem Bordingborg og Gaabense er af den Bigtighed for hele Riget, at den bør beskyttes ved hiint Privilegium, og at den uden samme ikke kunde bestaae. I saa Fald formene vi, at hele Riget bør bidrage til dets Vedligeholdelse, og at dette ikke bør stee paa vor Communes Bekostning, thi, naar en Søstads indbrages under et saabant Privilegium, der tilstaaes et langt fraliggende Færgested paa Landet, saa maa Følgen heraf, efter vor Formening, nødvendig blive, at den Virksomhed, som efter de naturlige Forhold vilde finde Sted, ved denne Foranstaltning indskrænkes og stoves i samme Grad, som Communicationen imellem Kjøbstæderne og deres Omegne og den derved bevirkede Concurrence til Kjøbstædernes Næringsbrug hindres eller standses. Dette er i høi Grad Tilfældet med Stubbekjøbing. Den Handlende tør i Regelen ikke benytte sig af en Andens Fartoi, for, til sin Handels Lær, at begive sig tilførs til det nærliggende Bordingborg og Omegn, og tilbage hertil. Her er ofte stor Mangel paa enkelte forskjellige Slags Haandværksfolk, men at søge til disse i Bordingborg, eller at afhente dem derfra hertil, kan ikke stee uden byrdefulde Dybhæveller og Omkostninger. Markederne i Stubbekjøbing og Bordingborg ere fulde af Handlende, men paa det ene Sted kunne disse ikke vente Kjøbere fra det andet Sted, fordi en Reise mellem disse Kjøbstæder, som Bilaget Nr. 1 viser, i Færge- og Vognleie koster over det Dobbelte mod en Reise fra Bordingborg til Kjøbenhavn. Hvor langt anderledes vilde Forholdene ikke være, naar dette hæmmende Baand ikke var bleven lagt paa vore Forbindelser med vore nærmeste Naboer og Gjenboer? Kysterne af Grønland, som Naturen har bestemt til en aaben Dei imellem Sjælland og Falster, ere overalt behøvede

med søvante Indvaanere. Vi see dagligen disse med deres Baade komme til vor By; vi vilde gjerne benytte disse Leiligheder til at gjøre en Tour over til Sjælland; Baadsføreren vil heller end gjerne laane os sin Baad, eller han vilde nøies med en ringe Betaling, et Par Mart, for at tage os med over til den anden Side af Grønland; men vi maae ikke, thi det er forbudt ved Placaten af 12 August 1820. Vi skulle, dersom vi ikke selv eie et Fartoi, lade os føre til Gaabense og fra Bordingborg, til Bordingborg og fra Gaabense hjem, for at sikkre Færgemanden den tarmæssige Betaling, og ved samme Leilighed staae Vognmandsblaugene og Gæstgiverne Noget at fortjene; og vi blive hellere hjemme.

Det Kongelige Rentekammers Skrivelse af 21 Januar 1736 indeholder det naturlige Princip, at ifkun d. n. „hvis Reise saaledes falder“ skal passere de ordentlige Færgesteder, for ei at gjøre Færgemændene Indpaa, hvormod „Overførselen kan stee af Andre, naar det er til affidessiggende Stæder“; men da Stubbekjøbing, unægtelig i Forhold til Færgeløbet imellem Gaabense og Bordingborg er et affidessiggende Sted, saa synes det og naturligt, at den Reisende, der agter sig til eller fra Stubbekjøbing ikke bør være tvungen til at passere det 2¼ Mil derfra liggende Gaabense, „naar hans Reise ikke falder saaledes.“

For at lette Samfærselelsen imellem dem, der i Sjælland og paa Falster boe i Nærheden af Bordingborg og Gaabense er det ved Rescript af 15 Juli 1834 fastsat, „at de isvrigt umistænkelige Individuer, der ikke ere bosatte længere end 2 Mile fra et af hine Færgesteder, og indenfor Grændserne af en saabant Distance vill: gjøre Reiser i den af foremeldte Provinds, hvori de ikke høre hjemme, maae overføres uden Paa.“ Collegialtidenden 1834 Pag. 591. Ved dette Rescript har man vel segt at „lette Samfærselelsen“, men med Hensyn til Samfærselelsen mellem Sjælland og vor By kunne vi, efter de senere Aars Erfaring, paa det Bestemteste forsikre, at denne ikke er eller kan ventes lettet ved en Besparelse af 1 a 2 Ml. i Paaagebyr pro persona, saalænge denne Samfærselelse er betyngtet med andre saa overordentlige Udgifter.

At vedlagte Gjenpart Nr. 2 af en Skrivelse fra Stiftamtet for Holland og Falster, dateret 20de Decbr. 1834, vil det endelig erfares, at der alt for 4 Aar siden besaagaende er gjort en Forestilling for Oversorigheden, og at den bestaaende Forpagtningscontract om Færgesarten ved Gaabense har været til Hindrer for vort billige Ønske.

Det er os ubekjendt, paa hvilken Maade, under hvilke Betingelser og for hvor lang Tid denne Forpagtning er overdragen vedkommende Færgebestyrer, og vi kunne derfor ikke yttre Andet herom, end at det almindeligviis antages, at de hermed forbundne Fordele for denne ere større, end de nødvendiggviis behøvede at være, og at denne — grunde eller ugrunde — Mening foranlediger, at vor Communes Indvaanere saameget mindre kunne finde det billigt, at hine Fordele for en ikke ringe Deel erhverves paa deres Beføstning. I alt Fald formene vi, at en Forandring i den bestaaende Lovgivning, der nødvendiggviis maa være til Fordeel, ikke blot for Indvaanerne i vor Commune, men ogsaa for Beboerne af det sydlige Sjælland, idet den vil bringe disse i en nærmere Forbindelse, ikke bør udsættes, indtil den ommeldte Contract er udløben, og vi anmode derfor Dem, vor Deputerede ved den forestaaende Forsamling af Stifternes Provindsstaller, at ville formaae disse til at indgive en allerunderdanigst Petition til Hs. Majestæt Kongen om en Forandring i den ommeldte Placat af 12te August 1820 § 1, saaledes:

at Stubbekjøbing for Fremtiden ikke skal være indbegreben under Grændserne for Bordingborg og Gaabense Færgesteders Eneret til Færgesarten imellem Sjælland og Falster."

Ved at fremlægge dette Andragenge bemærkede Brændeviinsbrænder S. Sidenius, at der fra gamle Tider af var ført Klager over, at Stubbekjøbing gjorde Indgreb i Gaabense Færgestedes Eneret, hvilket havde foranlediget mange Forbud, af hvilke han nævnte afskillige. Det nu stedfindende Forhold syntes ham stridende mod statsoeconomiske Principer, der byde at fremme Communicationen saameget som muligt, og da Kongen allerede i denne Henseende havde gjort Saameget, indsaae Taleren ikke,

hvorledes et Forbud, der stred saa aldeles mod hine Principer, kunde vedblive at være gjældende. I detmindste maatte man vente Forandring, naar den nærværende Færgeforpagters Contract udløb. Rescriptet af 1820 syntes Taleren at være meget strængt, da man ifølge dette ei engang maatte ublaane Baade uden Betaling, medens Saadant dog med Hensyn til Bøgne var tilladt, uden at Bognmandslaugene derimod kunde gjøre Indsigelse. Naar man vilde reise fra Stubbekjøbing til Baagø og derfra til Sjælland, var man nødsaget til at opholde sig 24 Timer paa hvert Sted, og var dog ikke sikker for en Politisag, naar man kom hjem. Stubbekjøbing kunde saaledes med Rette siges i denne Henseende at være i en Slags Blocade-Tilstand, og Taleren fandt derfor, at der var tilstrækkelig Grund til besaagaende at indgive en Petition.

Den Kongelige Commissarius maatte bemærke, at Producenten synes ved sit mundtlige Foredrag at ville give Propositionen en stærre Udstrækning, end den i og for sig selv har; thi denne indskrænker sig ganske til, at Stubbekjøbing maatte undtages fra det District, som er anvist de omhandlede Færgesteder, hvormod Producenten ogsaa synes at have paaapeget de øvrige Bestemmelser, der indeholdes i den af ham citerede Placat, som Gjenstande for nærværende Sag. Iøvrigt har saavel bemeldte Placat, som den mere almindelige Placat om Færgevesenet, der udkom under samme Dato, deres Oprindelse fra en Tid, hvori den indbyrdes Samsærkel var saaledes aftagen, at deels udvidede Privilegier, deels andre Understøttelser vare fornødne, for nogenlunde at opretholde Befordringsvesenet, og i Særdeleshed Færgestederne. Locale Omstændigheder, der ikke ere Commissarius bekjendte, have sandsynligviis forarsaget, at Districtet for Bordingborg og Gaabense Færgesteders Eneret er blevet mere udstrakt end for Færgestederne i Almindelighed. Under den mere levende Samsærkel, som i de senere Tider er opstaaet, kunne maaskee de Færgestederne da forundte Forrettigheder taale nogen Indskrænkning, men sandsynligviis ville dog de med de nærværende Færgeforpagtere sluttede Forpagtningscontracter for Tiden være

til Hinder for de Lemplinger, som ellers mulig kunde indrømmes.

Jusfitsraad Skibsted anmærkede, at Gaabense Færgested, som tilhører den Kongelige Kasse, er bortforpagtet til 1 Mai 1814, og da Forpagtningen er grundet paa de hidtil bestaaende Forhold og Bestemmelser, vil vel ingen Forandring i disse, efter det her gjorte Andragende, inden Forpagtningens Udløb kunne finde Sted.

Møller Petersen bemærkede, at det Samme gjaldt om Bordingborg Færgested.

Profesor Bang bad Præsidenten at forandlege, at Producenten meddeelte Forsamlingen nærmere Oplysning, om Petitionerne have henvendt sig til vedkommende Regjeringscollegium med deres Anke over den Udstrækning, der nu er tillagt Bordingborg og Gaabense Færgelaugs Eneret til at befordre Gods og Reisende.

Brændeviinsbrænder J. Sidenius bemærkede, at Borgerepræsentanterne i Stubbekjøbing i Aaret 1834 havde tilskrevet Stiftamtmanden og foreslået det Tab, de led derved. Stiftamtmandens Svar gik ud paa, at, da man ei vidste, om Forpagteren skulde fratænde sin Forpagtning, kunde der ei anbrages paa nogen Forandring. Borgerne havde haadet, at en Auction vilde blive afholdt, men Forpagtningen var fornyet uden deres Vidende. De havde ei søgt Collegiet, men ventet, at deres Dverovrighed vilde foranstalte det Fornødne.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at det dog vilde have staaet i Vedkommendes Magt, efterat Amtmanden havde meddeelt dem det paaberaabte Svar, der maa antages at være givet paa et til ham selv stilet Andragende, at henvende sig til vedkommende Collegium.

Brændeviinsbrænder J. Sidenius forneente, at Borgerne ogsaa vilde have henvendt sig til Collegiet, naar de ei havde vidst, at Forpagtningcontracten var fornyet paa flere Aar.

Den Kongelige Commissarius erindrede, at man imidlertid vilde kunne udrette det Samme ved at henvende sig til Collegiet, som ved at bringe Sagen for Stænderne, der jo heller ikke kunne bevirke en Indskrænkning i de den nærværende Forpagter indrømmede Rettigheder.

Ved Afstemningen blev det derefter med 50 Stemmer mod 5 bestemt, at ingen Commitee skulde nedfattes i Anledning af dette Andragende.

Proprietair Langkilde foredrog derpaa et Forslag om Bankheftelsen af Skolejorder, idet han bemærkede, at Andragendet vedkom alle Skoler i Landet, samt at Bankheftelsesrenten af Skolejorder vel ikke var af synderlig Betydning for Communerne, der maatte betale den, men at Fordelen da heller ikke kunde være stor for Banken.

Det nævnte Forslag lyder saaledes:

„Som Skolepatron for 2de Skoler i Fyen har min Nabo, Hr. Proprietair Mourier til Hindemaa, efter bedste Evne søgt at virke til at frigjøre Skolelæreren ved den ene af disse Skoler, nemlig i Ellinge, for den Forpligtelse at svare Bankrente af den til Skolen, istedetfor Græsningsret, udlagte Jord; men da dette ad Autoriteternes Vel har været forgjæves, som behageligen vil erfares af det, som Hr. Mourier derom har offentliggjort ved Trykningen af 3de Andragendet, tilegnede Danneriget's raadgivende Stænder, af hvilke det andet Andragende angaaer dette Tilfælde, saa har Hr. Mourier anmodet mig om at indstille Sagen for Provinssiassændernes Forsamling, for om muligt ved sammes Medvirkning at faae Sagen i onskelig Maade berigtiget.

Efter det Forsamlingen forelagte Udkast til en Placat angaaende Forbedring i Landsby-Skolelærernes Kaar, § 1, vil formodentlig Skolelæreren i Ellinge saavel som alle andre Skolelærere i Landet blive fritagne for alle Skatter samt Bankrenten af Skolejorderne, der i Fremtiden vilde blive at udrede af Communerne, og selvgelig vil det for Skolelærernes Skyld være usøvendigt herom at gjøre noget Andragende i Stænderforsamlingen; men jeg troer, at Sagen, fra en anden Side betragtet, fortjener Dverveielse og den ærede Forsamlings Medvirkning. Af Hr. Mouriers Andragende er det klart, at der af den til Skoleembedet i Ellinge henlagte Jord betales Bankrente tvende Gange, først af hele Communens samlede Hartkorn, fra hvilket Skolejorderne ere tagne, uden at Kommunen derfor har faaet nogen Afgang i sit generelle

Hartkorn, og betrukket af Skolejorderne pr. Lønbe Land. Det maa nemlig bemærkes, at ved Eltinge Sogns Udfikning i Aaret 1795 blev for 3½ Høveders Græsning, hvortil Skolelæreren var berettiget, udlagt Jord, uden at denne blev sat i Hartkorn, og uden at Sognet for denne Jord fik nogen Afgang i sit generelle Hartkorn, der endnu er det samme som i Aaret 1795. Sognets Bøoere betale selvfølgelig saavel alle Kongelige Skatter som Bankrente og Communalafgifter ei alene af deres egen Jord, men ogsaa af Skolens Jord, der er indcorporeret i Sognets samlede Hartkorn, og hvad der altsaa særskilt kræves af denne Jord, det kræves dobbelt og med Iret, og det saameget mere som Skolelæreren aldrig kunde, efter Tingenes Natur, komme til at betale nogen Skat eller Afgift af den Græsning, hvortil han før Udfikningen var berettiget paa Byens Fælled, og selvfølgelig ligeledes burde have den Jord han fik udlagt til Wederlag, altsedes skattefri.

Da dette Tilfælde ikke er særegent for Eltinge Sogn alene, men finder Sted saa at sige over hele Landet, eller rettere sagt ved alle de Skoler, hvor Udfikningen var foregaaet før end Aaret 1802 og før Skattecommissionerne ifølge Forordn. 1 Oct. s. A. reiste omkring i Landet, for at udføre Taxationen til Nytte- og Brugsskatten efter bemeldte Forordning, saa er Sagen derved af almindelig Interesse, og det fortjener vistnok Opmærksomhed, at Banken siden 1813 og til Dato har erholdt dobbelt Bankrente af alle for Græsning til Skolerne før 1802 udlagte og ikke til Hartkorn ansatte Skolejorder. Af den mig meddeelte og herved følgende Attest fra den Kongelige Amtstue i Nyborg vil behagelig erfares, at der af en stor Mængde heri nævnte Skoler i Svendborg Amt svares Bankrente af Skolejorderne, uden at nogen af disse ere satte i Hartkorn og altsaa uden at de

ere fradragne de respective Sognes samlede Hartkorn, hvoraf Bankrente ligeledes svares. Paa de Steder derimod, hvor Udfikningen ei var foregaaet 1802, og hvor der altsaa først efter den Tid og efterat Skattecommissionerne havde endt deres Taxation, er bleven udlagt Jord til Skolerne, der er ogsaa disse Skolejorder frie for Bankrente og enhver anden Skat. Af saadanne Steder vil jeg, som mig bekendte, blot nævne to, nemlig Strøns og Simmerballe paa Langeland, til hvilke der ved Sognenes Udfikning, som er foregaaet, om jeg mindes ret, imellem 1804 og 1808, er bleven lagt Jord til Skolerne, men disse findes ikke paa Amtstuenes Liste iblandt dem, der maa betale Bankrente, af den simple Grund, at Jorden er bleven udlagt til Skolerne, efterat Skattecommissionerne af 1802 havde endt deres Forretninger.

Paa Grund af det Foransførte tillader jeg mig for den ærede Forsamling at indstille:

om den maatte finde det passende, i en allerunderdanigst Petition at anbringe paa, at Hans Majestæt allernaadigst vilde bevirke, at samtlige Skolejorder, der ikke ere særskilt satte i Hartkorn, eller ikke ere fradragne de respective Sognes generelle Hartkorn, fra hvilke de ere tagne, og hvoraf selvfølgelig Bankrenten betales dobbelt, i Fremtiden blive fritagne for at udrede nogen Rente til Nationalbanken, ligesom de allerede, efter Kongelig Resolution af 11 Juni 1817, ere fritagne for at svare Landkat."

(Fortættelsen følger).

Rettelse.

J Nr. 20 Side 311 Raar 2de Gange: Tilskillet skrevet for Tilskillet.

Abonnement modtages i Kjøbenhavn paa det Berlingske Comptoir, og i Provinserne paa de Kongelige Postcomptoirer.

Kjøbenhavn og Næstved. Trykt og forlagt af Brødre Berling.

Femtende Møde.

(Fortsættelse).

Den Kongelige Commissarius yttrede i denne Anledning følgende: Det er ingen rigtig Forudsætning, at de Skolelærerne ifødet for Grædning udlagte Løbder bleve ved Nytte- og Brugsflatten, og som Følge deraf ogsaa ved Bankhøftelsen, indbefattede under det Hartkorn, hvorfra de vare tagne, og at der, som Følge deraf, nu svares dobbelt Bankrente af samme. Det maa mærkes, at Nytte- og Brugsflatten ikke svarede umiddelbart efter Hartkornet, men efter den større eller mindre Værdi, hvortil det i Overensstemmelse med Forordn. 1 October 1802 blev ansat, og altsaa maatte den Jord, som, inden Taxation foregik, var fragaaet, bidrage til, at Værdien blev sat lavere, end den ellers vilde være sat. Da Nytte- og Brugsflatten, som Følge af Forordn. 15 April 1818, bortfaldt som en særskilt Skat, og blev indbefattet under den i Forordningen foreskrevne almindelige Landsskat, saa var det deraf en Følge, at de omhandlede Jorder, som intet Hartkorn havde, bleve frie for al Skat, hvilket isvrigt allerede ved den i Propositionen nævnte Resolution 4 Juli 1817 var blevet bevilget (Coll. Tid. S. 730—737). Men da Maalestoffet for Bankrenten ikke er bleven forandret, saa maa den endnu svares af de omhandlede Skoleløbder, hvorhos dog de $\frac{5}{6}$ deraf godtgjøres af Statskassen, da der ingen Skatter ere, hvori samme kunne liquideres. Isvrigt medfører den Udbytte, som der er til Udbytte af Banken, at det ikke længere er nogen betydelig Byrde, at være belagt med Bankhøftelse, ja at det om nogle Aar kan være forbundet med overveiende Fordeel.

Proprietair Langkilde bemærkede, at ved Forordning af 1802 blev Taxten for Hartkornet bestemt fra 150 til 800 Rbd., og det ikke sogneviis, men districtviis. Saaledes havde hele Bindinge Herred samme Taxt, 350 Rbd. pr. Td. Hartkorn. Derved, at 8 eller 10 Td. Land vare fradragne et heelt Sogns

Jorder, kunde ikke nogen Nedsættelse i Taxationen være foranlediget, men da nu Bankrenten, foruden at betales af Hartkornet, tillige blev betalt af Skolejorden, saa var det notorisk, at den blev betalt 2 Gange. Bankrente kunde ikke med Rette fordras af Skolejorder, uden hvor de særskilt vare satte i Hartkorn, ligesom der ogsaa vare Taleren 3 Skoleløbder bekendte, som ei havde Hartkorn og hvorfra heller ingen Bankrente svarede, formodentlig fordi vedkommende Godseier i sin Tid havde gjort opmærksom paa, at de henhørte under Sognenes Hartkorn.

Den Kongelige Commissarius erindrede yderligere, at det vel forholder sig fuldkommen rigtigt, at Forordn. 1 October 1802 bestemte saadanne Grændser for Hartkornets Ansættelse, som Proponenten har angivet, men indenfor disse Grændser maatte dog blandt Andet Størrelsen af det Areal, der laae til Hartkornet, komme i Betragtning. Det er vel de facto muligt, at Hartkornet paa mange Steder ikke vilde have faaet en høiere Taxation, om end de omhandlede Skoleløbder derunder havde været indbefattede, men dette lader sig ikke med Visshed sige, og man kan dog ikke antage, at hine fra Hartkornet afslitte Jorder have været indbefattede under Taxationerne, og at de saaledes, ved tillige at være særlig ansatte til Bankhøftelse, have baaet dobbelt Bankbyrde.

Proprietair Langkilde anførte, at Ellinge Sogns 189 Td. Hartkorn vare ansatte ligesaa høit som de øvrige i Bindinge Herred, uagtet Skolejorden var fradragen Sognet.

Den Kongelige Commissarius gjentog, at den Jord, der var udgaaet fra Hartkornet, ikke var kommen i Betragtning ved Taxationen. Om denne forresten var høi eller lav, beroede paa andre Omstændigheder.

Profesfor Bang fandt sig foranlediget til at bemærke, at Spørgsmaalet om enkelte Eiendommers Bankpligtighed ei afgjøres af Bankens Bestyrelse, men af det Kongelige Rentelammer.

Proprietair Langkilde bemærkede, at ingen Underhandling med Banken havde fundet Sted om denne Sag.

Justitsraad Salicath refererede sig til Professor Bangs Bemærkning med Tilføiende at, naar en virkelig dobbelt Ansættelse maatte oplyses, kunde han ikke skjønne rettere, end at Spørgsmaalet om Fritagelse maatte afgjøres ved Domstolene.

Professor Bang maatte bemærke, at hidtil havde Rentekammeret antaget, at Sager om Eiendommes Bank- eller Skattepligtighed ikke eguede sig til Afgjørelse ved Domstolene. Efter hvad Taleren har erfaret, skal der imidlertid i den nyeste Tid have fundet yderligere Ventilationer Sted, om saadanne Sager kunne afgjøres ved Domstolene.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at det forholdt sig, som af Prof. Bang anført, at Spørgsmaalet om, hvorvidt Eienomme ere heftelsespligtige, hidtil ikke have været gjorte til Gjenstand for Domstolenes Paahjælpelse, men ere afgjorte ved Kammerets Resolution. Det forekommer isvrigt Commissarius ikke at vedkomme denne Sag, hvorledes de omhandlede Skolelodder skulle søges befrie for Bankheftelse; men Spørgsmaalet er for Videt alene, om nogen Bankheftelse urettelig er bleven dem paalagt. Dersom dette Spørgsmaal besvares med Nei, bortfalder hiint andet Spørgsmaal.

Justitsraad Salicath vilde ikke heller paastaae, at sig Afgjørelse havde fundet Sted angaaende Bankheftelsens Bortfaldelse paa Landet, men han kunde ikke tvivle paa, at det Kongelige Rentekammer vilde og maatte tilstede en saadan, naar den begjæredes.

Justitsraad Skibsted yttrede, at, da Taxationen til Nytt- og Brug- Skat efter Forordn. 1 Octbr. 1802 udførtes, fandtes afskillige Jordlodder, som ikke havde særskilt Hartkorn, uden at det bestemt kunde angives, under hvilket andet Steds eller hvilke andre Steders Hartkorn de henhørte; disse bleve da, ligesom Hovedgaardens Jorder, taxerede efter Areal til ommeldte Skat, og derefter ere de siden ansatte i Bankheftelse; men da Forordn. 15 April 1818 ordrerede Skatten efter Nytt- og Brug til en

Skat alene efter Hartkorn, blev det bestemt, at hine forhen som umatriculerede ansete Lodder skulde paalignes et forholdsmæssigt nyt Hartkorn. Det steer imidlertid jevnlig, at Besidderne oplyse, at Jordlodderne oprindeligen henhøre under et eller flere Steders Hartkorn, og naar der da tilveiebringes en behørig Repartitionsberegning, hvorved en forholdsmæssig Deel af dette Hartkorn paalignes dem, lader Rentekammeret det nye Hartkorn efter Forordn. 15 April 1818 bortfalde, og, saavidt Taleren befandt, finder da og stundom Tilbagebetaling af Skatter og Bankrenter Sted. Han tvivlede derfor ei om, at, naar behørige Oplysninger og Beregninger indsendtes, vilde Sagen for den eller de omhandlede Skolelodder ligeledes blive arrangeret.

Proprietair Langkilde formeente, at Sagen dog eguede sig til at behandles af en Committee, da den angik saamange Skoler.

Med 11te mningen blev det med 38 Stemmer imod 18 bestemt, at ingen Committee skulde nedsættes i Anledning af dette Andragende.

Procurator Marekman foredrog derefter et Andragende fra Procurator Divarius i Rens om Forbedring i Underretsprocuratorernes Kaar, hvilket Andragende, der tillige er underskrevet af Procuratorerne Ipsen og Fog, som enige i det Væsentlige af sammes Indhold, lyder saaledes:

„I Aaret 1821, den 22 Mai, blev der ved en allerhøieste Befaling anordnet en Commission, til at overveie og gjøre Forslag til de Midler, som kunde være at anvende, for at komme dem af Geistligheden til Hjælp, hvis Kaar formeelst Udsomstændighederne vare meest trængende, hvorom en Forordning af 11 September 1822 udkom, ligesom i berøgte Anledning et Rescript af 17 September 1822, et Circulaire af 20 August og en Resolution af 17 September samme Aar maas mærkes.

Med allerhøieste Resolution af 8 Juli 1829 blev, efter derom steet Undersøgelse og indhentet Oplysning, bestemt en Sagesforbedring for de i Danmark ansatte Stifts- og Landphyfici, og

ved Resolution af 28 December 1831 blev paa lige Maade og efter lige Omgang det Samme bestemt for Districtschirurgerne.

Saaledes var der allerede ved Regjeringens umiddelbare Foranstaltning gjort Begyndelse m. d. at forbedre fortrykte og forknnytte Embedsmænds Kaar, og ved de i Aarene 1835 og 36 afholdte Stændersforsamlinger i Danmark faae man fremkomme Forslag om Forbedring i Landsby-Skolelærernes Kaar, hvorom i den nu i Viborg afholdende Forsamling et Lovudkast er fremlagt, som forøvrigt ogsaa der er fremkommet Forslag til Forbedring i Overrets-Sagsførernes Kaar, i Districtslægernes Kaar, m. v.

Efter alt dette, og da det vel er udenfor Tvivl, at Underrets-Sagsførerne henhøre til Embedsclassen, det dernæst og, uden at nogen Undersøgelse derom eller Demonstration derover er fornøden, er vist og aabenlyst for Enhver, at ingen til nævnte Klasse henhørende Stand lever eller kan leve under midligere og i enhver Henseende mere fortrykte og forknnytte Omstændigheder, end de her nævnte Sagsførere, er det baade at undre og beklage, at der ad ingen af de nævnte Veie er gjort det Værdigste med Hensyn til dem, eller til Lindring og Forbedring i deres Kaar. Underrets-Sagsførerne ere vel i Almindelighed ustuderede Personer, og have saaledes kun den for Saadanne anordnede juridiske o: danske juridiske Examen; men ligesom det i den forløbne Tid vel endog meget ofte har viist sig, at denne Examen har været tilstrækkelig til, endog med Udmærkelse at soutenerer sin Mand i de høieste og vigtigste, eller dog i meget høie og vigtige Poster, saaledes har vel endnu til Dato Erfaringen ingensinde modfagt den Sætning: at i Almindelighed taget de, for at blive ved den gamle Benaevnelse, „danske Jurister“, ere bedre Practikere og i det Hele dueligere Forretningsmænd, end Latinerne. Ingen Veie er for den practiske Jurist mere belærende, end den, som begynder med at være Sagsfører ved Underretten, hvor Forretninger i enhver Green af den udøvende Lovfyndighed forefalde; hvor de største Forviklinger forekomme, og hvor Dypgaver og Problemer af ethvertsmøst Slags og i enhverformøst Retning forefalde at løse. Alle reder disse Betragtninger, der gjøre det indlysende, at det vilde være gavnligt og derfor ønskeligt,

om der kunde træffes en Bestemmelse, som paa bød, at Ingen maatte ansættes som Dommer, mindst ved Underretterne, forinden han der i nogle Aar havde fungeret som Sagsfører, og hvortil endnu kan føies, at Personer med dansk-juridisk Examen i enhverformøst anden Stilling, men især dog som Fuldmægtige hos de høiere Embedsmænd, som ansatte i Collegierne eller deslige, ikke sjældent komme i Betragtning til Befordring og Ansættelse i fordelagtige Poster, saa at der imod den nævnte Examen i og for sig vel egentlig Intet høies at erindre, synes temmelig afgjort at vise den Behandling, Underrets-Sagsførerne ere undergivne, idet disse saa at sige aldrig komme i Betragtning til Befordring, og den Skjæbne, der saaledes nu er beredet dem, at være altfor haard og ufortjent; men endmere indlysende bliver dette dog, naar der lægges Mærke til, hvad Forbedring der gjøres til dem, som attraae Ansættelse i den nævnte Veie, saavel som til de Pligter, de, efter at være ansatte, høie at opfylde.

I første Henseende maa erindres, at det ikke er nok for den Paagjældende, at han godtgjør at høie erholdt den befalede, saavel theoretiske som practiske juridiske Examen; han maa tillige med paalidelige Vidnesbyrd documentere, at han besidder en moralsk god Character og har ført en sødelig Wandel, og ssker dernæst, som bekendt, Ansættelsen endda kun paa Prove. Provetiden varer i 2 Aar, og først derefter, samt naar der da atter bringes tilveie Beviser for Duellighed, Flid og Retsskaffenhed, bevilges Ansættelse som virkelig Procurator og meddeles derpaa Kongelig Bestalling.

De Pligter, derpaa liggende Underrets-Sagsførerne som saadanne, hvilke for en stor Deel ere opregnede i danske Lovs 1—9—10, ere vel i og for sig selv ikke af saadan Beskaffenhed, at det foster synderlig Noie at opfylde dem, da de i det Hele ikke gaar udenfor, hvad ethvert Menneske, hos hvem den moralske Følelse, Begrebet om Ret og Pligt, er bleven blot nogenlunde udviklet, maa antages af sig selv at ville; men hvad der generer derved, er den Maade, hvorpaa disse Pligters Opfyldelse paaføres, eller den Control, som Sagsførerne i den nævnte Henseende ere undergivne. Det er nemlig, i det mindste hvad den egentlige Procedure angaar, Under-

dommerne, som have det nærmeste Tilsyn og som ere pligtige, ved Dom i enhver Sag tillige at paakjende Sagføreren eller Sagførernes Forhold. Som af en tidligere Commentator i denne Materie er bemærket, staaer Underrettsprocu-
turerne netop paa Punktet imellem den øvrige Embedsclasse og Almuen, og som et Barn for den Bilkkaarlighed, som ifølge Mennefsnaturens Ufuldkommenhed, af hiin, især de underordnede Øvrigheder, kunde udøves imod denne. Det hører af denne Aarsag til de sjældne Tilfælde, at en Sagfører og en Dommer staae i et fuldkomment venstabeligt Forhold; meget almindeligt hersker der imellem dem nogen Animositet, og da Dommerne ikke mere end andre Menneker ere frie for Lidenskabeligbed, eller bedre end Andre ere ubrustede med Evne til at beherske deres Lidenskaber, saa finder i den omhandlede Henseende ofte megen Bilkkaarlighed Sted. In-
tet er nemlig for en Dommer lettere, end at opstille et Raisonnement, hvorefter en Sagfører kjendes at være i Brode, og som følge deraf at ansee ham med Milet, eller i alt Fald at tage en Reservation imod ham, der i sin Virkning kan staae lige med en Milet, thi om endog en saadan Dom, ved en høiere Instants underkjendes, har det ingen videre Følger for Dommeren; ja selv i det Tilfælde, at den findes saa lidet grundet, at den fratages eller kjendes uefterrettelig at være, bliver i vore Dage, da Forordningen af 23 Decbr. 1735 albrig kommer til Anvendelse, Dommeren steds uden Ansvar; og da Beneficium til beslige Sagers Paanke sjældent forundes, har Dommeren altid den Satisfaction, at have paaført Sagføreren endeel Bekostninger. Hvor mangfoldige andre Veilig-
heder der ere for en Dommer, der hos os i Almindelighed tillige er Øvrighed, til at ville og chicanere en Sagfører, behøver jeg vist ikke her at udvinkle, da det lettigen vil indsees af Enhver, som har ringeste Kundskab om Forholdet og hvad saa at sige den daglige Erfaring lærer.

I enhver anden Henseende gjøres til Underretts-Sagførerne de selv samme Forordninger, som til andre Embedsmænd, og der paaligger sælgelig i saa Naade disse samme Pligter, som hine. Underretts-Sagførerne maae saaledes t. Ex. løse og betale Bestalling, ligesom andre Embedsmænd;

de ere pligtige at boe i det District, for hvilket de ere ansatte, og maae ikke uden Døersvrighedens Forevidende og Samtykke forlade samme; ville de give sig, ere de pligtige forinden at gjøre Indskud i Enkelassen, i hvilken Henseende de ved Placat af 4 Septbr. 1810 bleve satte i Classe med fast lønede Embedsmænd paa 500 Rd. Ved Placat af 14 Juli 1826 er herved skeet nogen Forandring; dog er Pligten at gjøre det nævnte Indskud vedbleven. Endelig bliver i den seneste Tid ved enhver Ansættelse af en Sagfører bestemt et vist Sted, hvor denne er pligtig at tage Bopæl.

Dages derimod Hensyn til Underretts-Sagførernes Rettigheder, af hvilke den første og væsentligste uægtelig burde bestaae i Afgang til at udføre alle de i Districtet foresaldende, efter deres Natur og Beskaffenhed under den civile Procedure henhørende Sager, og alle Møder i Retten for tvistende Parter, som disse ikke enten selv eller ved nogen af de i 1—9—14 nævnte Personer vilde udføre eller give, saavel som og i Ret til at forfatte alle Documenter, hvorved gjensidige Rettigheder og Pligter imellem Borgene bestemmes, i lige Naade Ansøgninger, Klager og beslige; da ere disse mindre vel, eller endog aldeles ikke omgjerdede; thi næsten Enhver, som vil, kan foregribe Sagførerne, og disse have i saa Naade ei engang den Ret, som er tilstaaet selv den simpleste Haandværksclasse, og hvis Døerholdelse er paalagt Districtsøvrighederne, som Pligt ex officio. Dgsaa ere ved selve Lovgivningen Underretts-Sagførerne paa den senere Tid mere og mere blevene indskrænkede. Flere ere de Poster, fra hvilke de ere aldeles udelukkede, og hvormange ere ikke de Tilfælde, som forhen vare undergivne den civile Procedure, t. Ex. de mindre Gjældsager, Sager angaaende verbale og reelle Injurier, Skovforbrudelsesager og beslige, men som nu ere enten ganske undtagne deraf, eller dog Proceduren i dem saaledes indrettet, at Sagførernes Mellemkomst bliver ufornøden, som det overalt er umiskjendeligt, at der igjennem den hele, men især dog den senere Lovgivning, gaaer en ivrig Stræben efter at indskrænke den civile Procedure og at gjøre Underretts-Sagførerne fuldkommen uirksomme og overflødige.

De yngre eller senere ansatte Sagførere have

vel mindre Grund til herformedelst at beklage sig, som de heller ikke med fuld Føie kunne anke over, at ved Forordn. af 26 Jan. 1821 det kongelige Bilsagn i § 41 af Forordn. af 3 Juni 1796, der lød som følger: „Procuratorer, som udmærkte sig ved Duelighed, Flid og Retskaffenhed, skulle efter nogle Aars Tjeneste fortrinligen befordres til Dommrembeder og andre Justitsbetjeninge“ maa anses ophævet; thi disse have kjendt Omstændighederne, og vidst, da de entrerede paa Sagførerposten, hvorefter de havde sig at rette; hvorimod med Hensyn til de tidligere ansatte, og disses Antal er i Sandhed ikke ringe, det forekommer mig at være yderst haardt, uretfærdigt over jeg ikke at sige. Det synes uægteligt at være noget ligt med det Tilfælde, at man fra En, som til sin Underholdning var tilstaaet Brugen af en Landeindom, vilde Tid efter anden borttage, nu een Deel, nu en anden, af Eiendommen, saa at der tilsidst kun Lidet eller Intet blev tilbage at ernære sig ved. At den Mand, der led en saadan Medfart, vilde være ulykkelig, er iøinesfaldende, og virkelig er dette ogsaa Tilfældet med en stor Deel af de tidligere ansatte Sagførere, som intet Andet have at leve ved, end hvad der ved Proceduren kan erhverves, og som alene have sat deres Lid til denne og til det kongelige Løfte.

Enhver anden Embedsmand, eller endog kun Betjent i en offentlig Post, erholder, naar han enten formedelst Embedets eller Postens Utilstrækkelighed til at give nødtørstigt Udkomme, eller formedelst andre tilfældige Omstændigheder, kommer i trængende Forfatning, Hjælp, ved at vorde tilstaaet Gratualer, Gratificationer, og deslige; vorde andre Embedsmænd for en Tid syge og ude af Stand til at pleie deres Forretninger, constitueres en Anden i deres Sted, og Embedets Indkomster vedblive at tilflyde dem; og blive de endelig gamle eller saa svagelige, at de ikke mere ere stikede til at forestaae Embedet eller Posten, erholde de Pension. Kun Sagførerne ere udelukkede fra enhver saadan Succurs; kun disse er det overladt ganske at sørge for sig selv; og især for dem af dem, som ere saa ueheldige at være placerede paa Steder, hvor kun Lidet eller Intet er at forrette, tildeels maaskee fordi de saa Forret-

ninger, der engang have været, have henført under dem, som nu ere undbragne Sagføreres Behandling, samt som maaskee derhos have i Livens Løb erhvervet sig Familie at forsørge, er Fattigvæsenet den eneste Trost og Tilflugt.

I Korthed kan man sige: Underrettsagførerne have alle de almindelige Pligter for Embedsmænd at opfylde, uden at være i Besiddelse af nogen eneste af de disse tilkommende Rettigheder; men at en saadan Maade at være paa er kummerlig, indblyser af sig selv. At der iblandt de nævnte Sagførere gives enkelte, eller maaskee endog adskillige mindre duelige og mindre retskafne, vilde være Affindighed at nægte, men det vilde neppe røde nogen høj Grad af Klægt, ikke at ville lade det Samme gjælde om enhver som helst anden Stand i Staten. I enhver Stand, som i ethvert Land, er der, som Ordspørger siger, braadne Kar, og sandelig, da saa Stillinger i Staten give den Leilighed til at gjøre sig ulovlig Fordeel, som Sagførerstanden, og derhos, som vi have seet, kun saa Stillinger ere saa fristende til at benytte Leiligheden, saa burde det vel her mere end i andre Embedsclasser undskyldes, om En eller Anden ikke maatte have været stærk nok til at modstaae Fristelsen. Men en saadan Tænkemaade er saa fremmed, at endog en ganske modsat er den herskende, og at saaleses, naar det, under en herhen hørende Bedømmelse, om andre Embedsclasser hedder: «En Svale udgjør ingen Sommer,» «Læl, hvem der stod — saa glemmes, hvo der gled», Procuratorerne og Procuratorstanden ubetinget fordømmes, fordi Enkelte blandt dem, eller Enkelte i den muligen mindre samvittighedsfuldt opfyldte eller opfyldte deres Bestemmelse.

Jeg formener derfor, at Stænderne kunde finde en meget værdig Gjenstand for deres Virksomhed ved at bringe denne Sag paa Bant, og hos Regjeringen andrage paa en Forandring i Underrets-Sagførernes Stilling, samt en Forbedring i deres Kaar. Denne formener jeg bekvemmeligen at kunne ssee der ved, at der tilstaaes de ældre ansatte Sagførere nogen aarlig fast Løn, som Erstatning for det Tab, disse ved Borttagelsen af flere forhen under deres Virkefreds hørende Forretninger have lidt, Noget, som det forekommer mig at

det Offentlige endog som en fuldkommen Pligt skylder; thi er den ovenfor omhandlede Procedurens Forandring en Binding for Staten, saa maa ogsaa Staten erstatte denne Binding til dem, paa hvis Beforsning den er erhvervet, saalænge indtil disses Død eller Ansættelse paa anden Maade finder Sted; hiin derimod ved at der gives Sagførerne Afgang til, lige med andre Embedsmænd eller Betjente i Staten, og saaledes, som tidligere ved den ovenfor paa-beraabte Forordning af 3die Juni 1796 var forudsat, ved en reel og tro Stræben i deres Raad, at gjøre sig værdige til Ansættelse i andre mere solide og bedre Embeder, og det ikke blot juridiske, men ogsaa i andre Fag, saasom under Koldvæsenet, Postvæsenet og deslige, i hvilke sidste Fag det især neppe er uden Exempel, at Personer, som ikke villigen synes at kunne eller burde komme i Concurrence med nogle og 20 Aars veltjente Sagførere, have erholdt Ansættelse. At endelig og Underrets-Sagførerne maatte gives Afgang til ethvert Beneficium, enhver Begunstigelse, der er tilstaaet eller tilstaaes andre Embedsmænd, er en Selvfølge.

Skulde ikke dette eller en saadan Forandring kunne bevirket, og maatte Aarsagen hertil findes at ligge i den ommeldte Examen, da vilde jeg stemme for, at denne blev aldeles ophævet, ligesom jeg og, saafremt det ved derom indbledet Undersøgelse maatte vise sig, at Underretsprocuratorer ere uforløbne, vilde virke til, at de strax aldeles afflaffedes; men maatte det derimod bestaaes, at saavel den ommeldte Examen som de nævnte Procuratorer ere nødvendige, da er det sikkert rigtigt, at begge holdes i vedbørlig Agt, paa det at ikke Publicum skal forledes til omsider at ansee disse kun som noget Udflyd, der alene tolereres, men som det Offentlige forøvrigt Intet skylder, og med Hensyn til hvem intet Løfte er eller behøver at være helligt."

Efterat have foredraget dette Andragende, forelæste Procurator Marckmann ligeledes en Skrivelse fra Procurator Divarius, hvormed hiint Andragende var ham tilfilleet, i hvilken Skrivelse yttres Følgende:

„Da jeg forfattede dette Andragende, var jeg uvædende om, at der for Stænderforsamlin-

gen i Viborg var fremkommet et lignende Forslag fra Procurator Schmidt i Aarhus*), men uagtet jeg senere herom saavel som om bemeldte Forslags Indhold har erholdt Kundskab, og jeg ligeledes veed, at berørte Forslag ikke af Stænderne det fandtes værdigt at tages under Ventilation, har jeg ikke heri fundet tilstrækkelig Grund for at tilbageholde mit Andragende, saameget mindre som dette for Endeel er afvigende fra Procurator Schmidts Forslag, forsaavidt jeg formener at have viist, at de nævnte Sagføreres Stilling allerede meget vilde forbedret derved, at de, ligesaa vel som Mænd i de andre Embedsklasser, ved en reel og tro Dyrkelse af deres Pligter, kunde gjøre sig værdige til Forfremmelse, og at saaledes det allernaadigste Tilfald i Forordningen af 3 Juni 1796 maatte worde realiseret. Det er besuden ei heller afgjort, at Forsamlingen i Roeskilde i den her omhandlede Sag deler eller vil dele Mening med Forsamlingen i Viborg; og da endelig ved denne sidste den Kongelige Commissarius selv har indbrømt, at Underretsprocuratorernes Raar ere ugunstige, og derhos yttret, at det skulde være ham særdeles hjært, om der kunde udfindes Midler til deres Forbedring, saa finder jeg det endog at være fuldkomment i sin Orden, og Noget, vi skyldes os selv, atter at give Anledning for Sagens Discussion. At De, som selv Procurator her paa Den, vil vide tilbørligen at udhøre de mislige Omstændigheder, som her fremfor andre Steder ere Sagførernes Lob, idet nemlig her ingen Kapitalister, ingen Jordegodser eller Jordegodsieiere ere, følgelig heller ikke, som andre Steder, Leilighed til, med Sagførerposten at forbinde Forvaltertjeneste eller deslige, ligesom endelig og Districtet her er mindre end det, Sagførerne andre Steder have at virke i, betvivler jeg ikke, hvisaarfag jeg hverken herom, eller om at Den hverken har vidtløftig Skibsfart eller Handel, men idel Fattigdom, har meldt Noget i Andragendet."

Justitsraad Salicath yttrede, at han maatte understøtte dette Andragende. Allerede under den viborgske Stænderforsamling havde den Kongelige Commissarius indbrømt Virkeligheden af de Tryk,

*) See den sidste Stænderlidende 1ste Række Side 1269—1285.

hvorunder Sagsførerstanden ved Underretterne lider, og erkjendt det Unfskelige i, at der kunde gjøres Noget for denne Stand. Hvad der kan gøres, henhører under Sagens Realitet, og Taleren skal nu, da der kun tales om Nedfættelsen af en Committee, kun indskrænke sig til at bemærke, at der dog mulig i de af Procurator Schmidt foreslaaede Midler kunde findes Stof til et Forslag i denne Henseende. Ligesom der her i Forsamlingen findes endeel saghyndige Vidner om, hvilke ringe Indkomster der ere den Stand beskaarne, og som næsten gjøre det til en Gaade, hvorledes de kunne føre et fer Embedsmænd passende Liv, saaledes ved Enhver, med hvilken Deconomi de lønnes for en offentlig eller beneficeret Sag, og at et Salarium af 3 Rbd. for Actor og 2 Rbd. for Defensor ikke blot skundom endnu yderligere beskjæres, men at endog Lønnen for et intellectuel Arbejde sættes under Haandværkernes og Dagleirernes. Det vakte derfor Beklagelse, at Forsamlingen i Riborg, kjøndt ei med stor Majoritet, saavidt erindres, fandt Sagsføreren's Andragende uqualificeret til nærmere Prøvelse, og Taleren ansaae det for sin Pligt, at gjøre Sit til et bedre Udsald her i Forsamlingen.

Procurator Næsted stemte for en Committees Nedfættelse, da han ogsaa maatte bekræfte, at Underretsprocuratorernes Stilling og Kaar ere saaledes, som de i Andragendet ere fremstillede.

Cancelliraad Haastруп yttrede, at ogsaa han er iblandt Underretsprocuratorernes Tal, men at han er saa heldig at have havt andre Erhvervsfilber. Heller ikke befatter han sig mere med Proceduren, og han troer derfor at kunne tale i denne Sag uden Frygt for at paadrage sig Skin af Egen nytte eller Interesse. Det er sandelig ingen behagelig Stilling at være blot Underretsprocurator, og det største Antal kan henregnes hertil, ja den er saa langt fra at være behagelig, at den endog er krænkende og ubehagelig ved de Fordomme, som have sig mod Standen, og som vor oplyste Tidbalder endnu ikke saa ganske synes at ville give Slip paa. Der er Ukrudd i al Slags Sæd, der ere mindre Agtbare i enhver Stand, og hvorfor skulde der da ikke og kunne være det i Sagsførerstanden, uden at man derfor skal forðømme den hele Stand?

Men hvad er Uarsagen? Mon det ikke ofte er den, at der mangler Procuratoren Leilighed til at fortjene det Nødvendige til hans og hans Families Underholdning, og at han derfor enten maa pantage sig Sager, som han uden denne Trang aldrig vilde have befattet sig med, eller og lade sig salarere høiere end han burde. Giv dem Løn, eller giv dem Leilighed til Fortjeneste, maaskee ved at udelukke Embedsmænds Contorister fra at expedere Rettsdocumenter, Klager til Forligelsescommissionen og Politiretterne, og Standen vil da indtage den hæderlige Plads i Samfundet, som den bør have og for største Delen fortjener. — Taleren sluttede sig forøvrigt til, hvad Justitsraad Salicath har anbragt, og stemte for en Committee.

Bankdirecteur Haagen henholdt sig til, hvad de foregaaende Talere havde anført, og stemte for en Committees Nedfættelse, da Underrets Sagsføreren's Stilling var af den Beklaffenhed, at man meget maatte ønske den forbedret.

Den Kongelige Commissarius maatte foreløbig bemærke, at det angaaende Forbedring i Underretsprocuratorernes Kaar ved den vishborgske Stænderforsamling forelagte Andragende, der blev forhandlet efter det sammesteds indgivne Andragende om Forbedring i Overretsprocuratorernes Kaar, ikke blev tilbageviist med en liden Majoritet, men med 29 Stemmer mod 14. Det kan heller ikke med Foie siges, at de samme Grunde, der talte for det sidstnævnte Andragende, ogsaa anbefalede det førstmeldte. Hvad der af den jydskke Stænderforsamling blev indstillet til Bedste for Overretsprocuratorerne, var ikke Merc, end hvad Underretsprocuratorerne allerede ere i Besiddelse af, og saameget man end maatte ønske at ophjælpe disse for en stor Deel saare ringe Kaar, saa forekommer det dog Commissarius, at Intet af, hvad der i saa Henseende er kommet under Ventilation, lader sig anbefale uden at komme i Strid med vigtige Grundsætninger og med de almindelige Interesser. Det synes ham heller ikke, at den oplæste Proposition indeholder saa bestemte Forslag, at den fra denne Side er egnet til at komme under Committee-Behandling. Forsaavidt der i samme er talt om Lønninger og Pensioner for

Procuratorer, saa gjentog Commissarius det Væsentlige af, hvad han under Stænderforhandlingerne i Viborg angaaende Forbedring i Overretsprocuratorernes Kaar havde anmærket mod dette Middel*). Han tilføiede blot, at Procuratorernes Tal i Danmark efter Statscalenderen er over 200, og at dette Antal uden Tvivl strax vilde faae en ikke ubetydelig Forøgelse, dersom det Princip blev erkjendt, at tilstaae Procuratorerne i Almindelighed, eller visse ældre Procuratorer i Særdeleshed, respective Penninger eller Pensioner. Der er nemlig uden Tvivl et ikke lidet Antal Procuratorer, som formedelst Ubetydeligheden af det Erhverv, Sagsførerforretninger have givet dem, have frasagt sig disse, uden dog at have renonceret paa Bestallingen, hvilke paa ny vilde melde sig, naar der vare Sager og Pensioner at erholde. Forsaavidt Justitsraad Salicath har udbredt sig over Ringheden af de Salairer, der i offentlige og beneficerede Sager tilhændes Procuratorerne, da er vel dette i mange Tilfælde meget lidet, men da det altid er overladt til Domstolene at bestemme dette Salarium i Forhold til Arbeidet, uden at der er nogen saadan Grændse for samme, som for Høiestretsadvocater eller Overretsprocuratorer, saa skjennes det ikke, at nogen forandret Bestemmelse kan gjeres til deres Fordeel. Hvad angaaer Procuratorernes Afgang til Møder i Sager, hvori de nærværende Anordninger ikke tilstede samme, samt om en Eneret for dem til at yde Folk Bistand ved extrajudicielle juridiske Forretninger, da gjentog Commissarius det Væsentlige af, hvad der findes anført i den viborgske Stændertidende, 1ste Række, Side 1277—80 og 1283—84.

Hvad det angaar, at de Sagsførere, der ikke have underkafstet sig den fuldstændige juridiske Examen, sjelden befordres til juridiske Embeder, saa hidrører dette fra det Fortrin, som baade ældre og yngre Anordninger tillægge de egentlig studerede Jurister, hvis Antal, efterat Forordn. 3 Juni 1796 blev udgivet, er i saa høi

Grad tiltaget, at der sjelden bliver Reilighed til, uden at tilfidesætte de disse tillagte Fortrin, at lade de Procuratorer, som blot have taget den for Ustuderede anordnede Examen, uagtet dette maatte være skeet forend Frd. 26 Januar 1821 udkom, komme i Betragtning til Justitsembeder.

Cancelliraad Haastrup formeente, at det vel kunde forbydes Embedsmændenes Comptoirister at expedere Retsdocumenter. Det synes vel at være lettere for Almuesfolk at bruge saadanne; men dette maatte Taleren dog betvivle, da de fordre høiere Betaling end Procuratorerne. Desuden staae Bønderne i den Formening, at Embedsmændenes Comptoirister kunne indvirke paa deres Principalers Beslutninger. Man kunde ogsaa sætte en Taxt for at skrive saadanne Documenter, og det vilde da være saameget mindre betænkeligt at overdrage denne Forretning til Procuratorerne.

Den Kongelige Commissarius maatte, i Henshold til hvad han under de jydskke Stænderforhandlinger havde anført, vedblive den Formening, at man ikke kunde befale at benytte Sagsførerne til saadanne Forretninger. Stulde man forbyde visse Embedsmænds Betjente at befatte sig dermed, maatte saadant Forbud være motiveret, ikke ved Procuratorernes Interesse, men ved den mulige Collision, der kunde tænkes at opstaae i Henseende til hine Betjentes øvrige Forhold. Det er iøvrigt ikke ene og alene om den høiere eller lavere Betaling at gjøre, men det vilde neppe heller være muligt ved Taxter at regulere Betalingen, da hverken Documentets Benævnelse eller dets Omfang kunde derfor tjene til en passende Maalestof.

Cancelliraad Haastrup formeente, at de nødvendige Egenstaber snarere maatte findes hos Procuratorer end hos Embedsmænds Comptoirister, da hine dog havde taget juridisk Examen og havde Dvelse i saadanne Forretninger.

(Fortsattes).

*) See St. L. 2 R. S. 570—72.

Femtende Møde.

(Fortsættelse).

Den Kongelige Commissarius vilde ingenlunde nægte, at der ordentligviis blandt Sagsførerne maae findes Mand, til hvem man med Sikkerhed kan betro sig, naar der handles om Affattelsen af et juridisk Document; men her spørges kun, om det er ret og billigt, at binde Borgerne til netop at benytte sig af en Sagsfører, naar der ere Andre, til hvem de kunne med ligesaa megen eller større Tillid henvende sig.

Kammerraad Madsen bemærkede, at Spørgsmaalet nu egentlig var, om en Committee skulde nedfattes eller ikke, og han vilde derfor ikke for Tiden paapege de Midler, hvorved han troede, at Underretsprocuratorernes Kaar hensigtsmæssig kunde forbedres, men blot anføre, at han antog, at deres Indkomster i Almindelighed ere smaa, og at mangen brav Mand imellem Sagsførerne vilde, naar hans Kaar vare bedre, afvise Sager, som han nu nødes til at modtage, for at soutenere sig og sin undertiden talrige Familie, saa at, dersom Underretsprocuratorernes Kaar bleve bedre, vilde Sagerne formentlig blive færre. Valeren maatte derfor stemme for en Committees Nedfattelse, men vilde dermed dog ingenlunde indrømme som rigtigt, at visse bestemte Personer skulde skrive Documenter, hvilket maatte lades frit for Enhver, da det Mobsatte efter hans Formening vilde være at sætte Borgerne for meget under Formynderskab.

Justitsraad Salicath maatte vel med den Kongelige Commissarius erkende det Ønskelige i, at man strax kunde paavise en Ressource til Forbedring i Underretsprocuratorernes Kaar, men fandt ikke, at Mangel paa en saadan sieblikkelig Paaviisning kunde afholde Forsamlingen fra at nedsette en Committee. Thi da Producentens Andragende generisk angik deres Kaars Forbedring, maatte ethvert hertil sigtende Mittel, om det end ikke er paapeget i Propositionen enten her eller i Viborg, ansees som saa beslægtet med Andragendet i Almindelighed,

at Committeeen kunde bringe det i Forslag. Hertil kommer endnu, at naar en heel Stand — thi det maa erkendes, at hvad de jydske og bornholmske Sagsførere have petitioneret om, og saa er Standens Ønske i Østifterne — hentyer til Stænderne med et Andragende, der angaaer deres Bøjskab, og naar den Kongelige Commissarius erkender det Ønskelige i, at der maatte kunne gjøres Noget for denne Stand, saa er det upaatvovelig en Stænderforsamlingen værdig Opgave, at undersøge denne Sag.

Den Kongelige Commissarius erklærede, at det ingenlunde er hans Ønske, at ingen Committee skulde nedfattes, men han maatte kun bemærke, at det, at Noget i Almindelighed kan ansees ønskeligt, ikke er tilstrækkeligt til derpaa at begrunde Forslag om en Committees Nedfattelse.

Justitsraad Skibsted erklærede, at han fandt sig foranlediget til at understøtte Andragendet, idet han beklagede, at de Bøfter, som til Dømmuntring for Sagsførerne vare givne disse, ligesom de, der vare givne Forligelsescommissairer, saalibet gif i Døpfylde; og saameget mere maatte han beklage Sagsførerne, som man endog i den senere Tid havde ubeløftet dem fra at ansættes som Landvæsencommissairer, hvortil dog forhen mange Procuratorer havde været udnævnte. Det var nemlig forlangt, at Procuratorer, som til saadan Ansættelse vare bleve anbefalede, skulde strafte dem Benyttelsen af deres Procuratorbestallinger, saalange de vare Landvæsencommissairer, hvilket de Paagjæbende imidlertid ikke have kunnet bekvemme sig til; men det maatte dog være krænkende for en ærefjær Mand, at hans lovlige Næringsvei ikke skulde kunne bestaae med en saa almindelig Bestilling som den at være Landvæsencommissair. For saavidt der var gjort Erindring om, at det forelagte Andragende ikke paaviste Midler til Forbedring af Underretsprocuratorernes Kaar, maatte han formene, at det saavel directe, som ved at henvise til det for den jydske Stænderforsam-

ling fremlagte Andragende, paaviste saadanne, og at det isvrigt vel maatte tilkomme en Committee, at anbefale disse, eller paavise andre, hvis den kunde udfinde nogle, som den ansaae for bedre. Han stemte derfor for at nedsaette en Committee.

Cancelliraad Haastруп yttrede, at han netop var i det anførte Tilfælde, da det var nægtet ham at blive Landvæsenkommisfairs, fordi han havde Bestalling som Procurator.

Ved Afstemningen blev det med 43 Stemmer imod 19 bestemt, at det omhandlede Andragende skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det derpaa var bestemt, at denne skulde bestaae af 3 Medlemmer, bleve hertil valgte: Justitsraad Salicath med 46, Bankdirecteur Haagen med 26 og Cancelliraad Haastруп med 15 Stemmer.

Vicepræsidenten anmeldte flutteligen, at han fra Pastor Müller i Ribe havde modtaget et Andragende om Sognebaandets Løsning, hvilket vilde blive afleveret til den i Anledning af de 2de Andragender om samme Gjenstand nedsatte Committee.

Sextende Møde den 16de October.

67 Medlemmer vare tilstede.

Vicepræsidenten fungerede i Præsidentens Forsald.

Sagen betræffende Udkastet til en Placat, angaaende en forandret Bestemmelse i Lovgivningen om Alimentationsbidrag til uægte Børn, blev foretaget til endelig Behandling.

Forligelseskommisfairs Thomsen foredrog derpaa et Forslag om god Orden ved Haveriets Udførelse, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Ved Forordningen af 25 Marts 1791 angaaende, hvorledes god Orden skal haandhæves ved Haveriet paa Jordgodserne i Danmark, har Hs. Majestæt, til Agertynkningens Forbedring og Velstands Udbredelse, anordnet vise og gode Bestemmelser; men iblandt disse tilføjer min Overbevisning mig, at der i den 18de § gives

Udtryk, hvis Følger vist paa adskillige Godser haardt trykker den hoverigjørende Bonde, nemlig naar der siges: „Derfom Bønderne skulde finde sig fornærmede derved, at enten mere eller andet Hoveri af dem fordres, end det, de troe sig forpligtede at forrette, da skal de dog adlyde Jordbrottens, Forpagterens eller disses Betjentes Tilsigelse, og naar de have gjort Arbeidet, først sømmeligen henvende sig til Jordbrotten med den Verbodighed, de skyldte ham, for i Mindelighed og uden Vidsløstighed at faae Sagen afgjort, men kan sliq mindelig Afgjørelse ikke opnaars, skulde de i Stilhed, og uden at tilidsætte deres Fæstepligter, henvende sig med deres Anliggende til vedkommende Amtmand, som Vi herved paalægge uden Dphold at sege Sagen paa billigste Bilskaar bilagt, og maa ingen Dommer antage nogen Sag, Høveriet betræffende, forinden saadan Amtmandens Mellemhandling er foregaaet og Sagen af ham til Retten henviist“; thi naar nu Bønderne efter Hoverikommisfionens Bestemmelse eller mindelig Forening anordningsmæssigt have forrettet de 3 Dage ugentlig Høveriet, saa have de Ret til at benytte de øvrige 3 Dage til deres Gaarbs og Avlings Bestridelse, men (for at anfere et Exempel af de paa adskillige Steder hyppigst forefaldende Tilfælde) naar da adskillige Godsseiere, især i Høstens Tid, tilsiqe Bonden 4 a 5 Dage ugentlig til Høveriforrettelse, som mange Bønder beklage sig over der skeer, og derfor have paalagt mig at see denne Lovstridighed standset for Fremtiden, saa er det et uberegneligt Tab, i Særbesleshed i ustabiligt Høstveir, som Bonden derved lider, da det nedtrykker ham saa ganske, og berøver ham det Mod og den Kraft, hvormed han skulde arbeide sig frem til større Fremtids Velvære for Staten og sig selv. Hertil kan vel siges, at han har den foransførte Hs. Forfkriftsord at rette sig efter, men dertil kan igjen med den fuldkomneste Grund svares: Skal Bonden i hans travle Høst og vigtigste Aarstid, da det er befalet, at Sagen strax skal paatales, først henholde sig til Jordbrotten med sin grundede Forestilling, hvor han frygter i sliq Tilfælde at blive vredelig afviist, og derefter til Amtmanden, som ofte boer 5, 6 og flere Mile fra Bondens Bopæl, samt muligens ydvere til Retten, saa

medtager det ham altfor megen Lid og Løb, og den Lidsfølelse, det forarsager, erholder han ingen Gødtgjorelse for, og derfor vælger Bonden hellere at lide og tie, end at udsætte sig for vidtløstlig Sinkelse og Ufred med Jordbrodden og Forpagteren, som han troer stedse vil (som Bonden udtrykker sig) komme ham paa Nakken igjen, naar han vover at sætte sig op imod dem, det vil sige, at søge den lovlige Ret, ham usfridigen tilkommer. Det kan saaledes ikke skjønnes, at den hoverigjørende Bonde har den Beskærmelse for ei at blive affordret mere eller andet Hovet, end Forening eller Kjendelse bestemmer, der var ønskelig og som Retfærdighed og Billighed fordrer.*) Bonden vover vist ikke at ubeeblive, efter Tilføjelse, fra Hovetiet de bestemte pligtige Dage eller nogen af disse ugentlig, og skulde nogen Bonde ubeeblive, da bestemmer jo samme Forordnings 16de § en Mulct derfor, og denne Mulct burde formeentlig i saa Fald forhøies til 2 Rbd. istedetfor 1 Rbd. daglig; saa har Jordbrodden eller Forpagteren, der vistnok paataaler sin Ret, fuldkommen Sikkerhed, og derved vil blive et mere gjenfærdigt Forhold, end nu fortiden efter den bestaaende Lovgivning, naar foransætte Deel af den 18de § blev hævet eller dog indskrænket til ifkun at være gjældende for virkelig tvivlsomme, saasom det i Forordn. 6 Decbr. 1799 § 12 anførte Tilfælde.

Naar man betragter Fæstebonden paa hans nuværende Culturtrin, hans Selvfølelse som fri Mand og hans Erkjendelse af Pligter og Retligheder, en umiddelbar Følge af Regjeringens utrættelige Omhu for Almuestandens Oplysning, og en middelbar Følge af Stavnshandets Løsning, Jordfællesskabets Ophævelse, det vilkaarlige Hovetiets Affælselse, og de flere Forskrifter, hvormed Regjeringen med sin landsfaderlige Børnsomhed har søgt at værne om Fæstebondens Selvfærdighed, saa vil man let indsee, at Bestemmelser, som hiin citerede Passus af Forordningen 25de Marts 1791 § 18, der vel i sin Tid fandtes nødvendige og billige, nu, efter henvend et halvt Seculums Forløb, ei

*) Jeg har i mit foransætte blot sagt, at upligtigt Hovet ifkun fordrer paa adskillige Godser, thi det er langt fra, at jeg her eller kan sige Andet, da jeg veed, at mange Godseiere have Bondens som deres eget Gavn hørt.

længere kunne anses passende og hensigtsmæssige efter de Forskrift, Bonden har gjort, og de Forskrift, der med Fortrosthed sees imøde.

Jeg tillader mig derfor at indstille til den høitærede Stænderforsamlings Overveieelse, om det ikke maatte findes baade retfærdigt og billigt, at saavel meerbemeldte Deel af den 18de § af Forordningen af 25de Marts 1791 om god Ordens Haandhævelse ved Hovetiet paa Fordegodserne i Danmark indstilles til Hans Majestæt til Ophævelse eller Modification, som at samme Forordnings 16de § i saa Fald indstilles til den anførte Udvidelse af 2 Rbd. istedetfor 1 Rbd. daglig Mulct, naar Bonden, uden lovligt Forsald, ubeebliv fra Hovetiet med lige saa mange Folk, om de maatte udfordres, som han daglig bruger ved sin egen Bedrift, eller saa mange, som behøves til den daglige Hovetiforrettelse, tilligemed behøvende Kreaturer og Redskaber; da dette mit Forslag, naar det, som ei paatvivles, finder den ærede Stænderforsamlings Medhold, vil useiðbarlig have ei alene et uberegneligt Gavn til Følge for den hoverigjørende Bonde, men vist endog virke til gjenfærdige billige Records Afslutning om Hovetiets Ophævelse paa mange Godser."

Efterat have forelæst dette Forslag, yttrede Proponenten, at det af samme formeentlig fremgik, at der paa den hoverigjørende Bonde endnu hviler en Bønning af det vilkaarlige Hovetiet, som paa adskillige Godser haardt trykker ham. Da Proponenten adbrig havde undseet sig for at udtale, hvad der var Sandhed og Ret, var han ogsaa villig til at nævne, hvor Hovetiet urettelig fordres, dersom noget Medlem opfordrede ham dertil, eller den ærede Præsident ansaae ham forpligtet at nævne disse Godser.

Vicepræsidenten yttrede, at dette maatte aldeles komme an paa Proponenten selv, da ingen Pligt i saa Henseende paahvilede ham.

Den Kongelige Commissarius forklarede, hvorledes Lovgivningen, saavidt han skønner, omhyggelig og hensigtsmæssig har sørget for Hovetie-Bonden ved at paalægge ham, at forrette det Arbeide, hvortil han tilfises, men siden derfor søge Erstatning, i hvilken Henseende han fremsatte Indholdet af den 12te § i Forordn. 6 Decbr. 1799, der viser, hvilket betydeligt

Ansvar Jordbrodden eller Forpagteren udsætter sig for, ved at affordre ham ujhjemlet Hovet. Bonden vilde, dersom han var berettiget til at undslaae sig for Hovet, fordi det formeentlig var ujhjemlet, let forledes til uden tilstrækkelig Grund at nægte samme, og derved paadrage sig Ansvar, medens han nu ikke kan være uvidende om, hvorledes han i et saadant Tilfælde har at forholde sig, og derhos ved de foranførte Bestemmelser er betrygget imod Forurettelser, som Jordbrodden ikke kan tilseie ham, uden at udsætte sig for hiint temmelig strænge Ansvar. Forsaavidt det paaberaabes, at Bonden ikke vover at paatale sin Ret, da indlyser det, at, hvor det mangler ham paa det dertil fornødne Mod, vil ingen Lov være istand til at beskytte ham mod Forurettelser; men det vil vistnok være sjældent, at Bonden skulde være bange for at paatale sin Ret.

Proponenten maatte i Anledning af den Kongelige Commissarii Anførte tillade sig at bemærke, at det i Forslaget er anført, at i det Tilfælde, som Forordn. 6 Decbr. 1799 § 12 omhandler, skal den Hovrigjørende strængt lyde Anordningernes Bud; men at den 18de § i Forordn. 25 Mars 1791 er en høist skadelig Bevning af det viskaarlige Hovet, vil vist Enhver indsee, og Proponenten er overbevist om, at de ærede Deputerede for de mindre Landeieendomsbesiddere især ville erkjende Forslagets Bigtighed.

Sognefoged Hendrik Larsen yttrede, at han vel ei kjendte noget Sted, hvor den paaanførte Viskaarlighed og slette Behandling blev den hovrigjørende Bønder tildeel. Imidlertid fandt han, at Sagen egnede sig til nærmere Dverveielse, om end kun en enkelt Mand havde at beklage sig over Bestemmelserne i Anordningen.

Ved Afstemningen blev det med 51 Stemmer imod 9 bestemt, at ingen Committee skulde nedsettes i Anledning af det omhandlede Forslag.

Statsraad Stenfeldt forebrog derpaa et ham tilskillet Andragende fra Kammerjunfer By- og Herredsfoged Bülow i Storeheddinge om Fængslernes bedre Indretning, samt et Forslag om denne Sjensstand.

Det forsmævnte Andragende lyder saaledes:

„Forordningen af 5 April 1793, dens Præmisser indeholde følgende: „Da det strider mod Retfærdigheds Grundsætninger, at Noget skulde ansees skyldig til Straf, førend han dertil paa lovlig Maade er bleven dømt, saa flyder deraf, at de, som formeddelt Misgjerninger ere tiltalte og heftede, ikke bør, medens Spørgsmaalet mod dem ved Retterne forfølges, udsættes for større Lidelser end dem, der ere nødvendige Følger af deres Friheds Indskrænkelse og deres Personers Bevogtning, indtil deres Skyldne ved endelig Dom er afgjort.“

45 lange Aar ere forsvundne, siden disse menneskekærlige Ord led fra den ophøiede Lovgivers Læber, men kaste vi et Blik paa Pluraliteten af vore Fængsler, vil man overbevise sig om, at kun saa svare til Lovbudet. I de fleste ville vi finde Ulykkelige, betyngede formeddelt Fængslernes Usikkerhed med svære Bænker, gjennembævende af Kulde, indaanvende Katrinernes pestagtige Lust, ofte hungrende, da Ingen vaager over hensigtsmæssig Anvendelse af Underholdningspenge, sultende under Begems og Sjæls Lidelser, sidste derved forsøge, at de mangle al Beskjæftigelse og saaledes plages dobbelt af onde Lanterens Dæmon, anseende i de fleste Tilfælde Overgangen til Straffeanstalterne som et stort Gode. Og hvorledes maae hine Ulykkelige, som enten utidig Tjenestetider eller en feilende Anskuelse bragte i disse Fængsler, deres Tilstand være? Det er derhos en Kjendsgjerning, at det Offentlige selv har erkjendt Mangler ved vore Baretægtsfængsler, og vidne Cancelli-Circulaire 4 October 1803, Placaterne 4 August 1807, 11 Mai 1810 og 21 December 1827 herom. Endog Fremmede, og deriblandt Doctor Henderson, have omhandlet vore Fængsleres Mangler. De Mangler, som nærmest vise sig, bestaae i det Væsentlige derti: at det større Antal af vore Fængsler mangler tilbørlig Plads, at saaledes Fangerne, istedet for at de burde have et Rum af 63 Cubit-Men, ofte ikke have 30; at der ingen Reilighed have til den i Placaten af 11 Mai 1810 befalede Afsondring, som i Analogi af Placaten 15 Januar 1790 burde uvides til

alle Fanger; at Reenlighed og frisk Luft mangler, som hidrører deels fra Mangel paa Inventarium, Einned, Klæder, og at Madratserne sjældent vaskes, deels fra at Latinerne befinde sig i selve Arresterne og afgive en for Sundheden særdeles skadelig Luft; at, skjøndt det haarde Klima paabyder Saadant, ingen Varme om Vinteren findes i den største Deel af Fængslerne; at der i mange Arrester mangler Udgang for de Anholdte til Bevægelse i fri Luft, ba enten ingen Arrestgaard findes, eller disse ere altfor indskrænkede; at der i de færreste Arrester findes Leilighed til at arbejde, om de Anholdte endog maatte attraae Saadant; at syge Arrestanter ei skilles fra de sunde; at Fangerens Kost eller Underholdning ei nøie er reguleret, og som Exempel herpaa kan anføres, at i en vis Arrest faaer Fangeren for sine 8 β . kun et Middagsmaaltid og forresten Vand og Brød, i en anden ved Siden af betales for Middagsmad kun 4 β ; at Fangerne mangle religiøs Undervisning, og at selv den i Trdn. 13 Marts 1761 § 6 befalede Tilstedeværelse af Bibelen m. m. ikke findes overholdt; at næsten alle Arrester savne et Reglement, hvorfra Fangeren kan see, hvad der tilkommer ham, ligesom hvilke hans Pligter ere; at der ingen Genhede herfter i det indre Polit og Tilsyn med Arresterne, og at i flere Arrester mangler Instrux for Arrestforvarerne; at der i de fleste Arrester ingen Leilighed findes til med Bøddel at inspicere Fangerne; at Arrestforvarernes Lønningemaade, $3\frac{3}{4}$ β . Solv af hver Fange i Varetægtspenge, er uhensigtsmæssig; at ved Siden af 8 β . i Forpleiningspenge stikker paafaldende af den generøse Arresthuusleie af $6\frac{1}{7}$ β . daglig; at man ved at saumenregne 8 β . i Forpleiningspenge, $6\frac{1}{7}$ β . Arresthuusleie, $3\frac{3}{4}$ β . for Varetægt, $2\frac{1}{6}$ β . for Halm og Sand, 4 β . for Brød, Alt dagligt, samt 6 β . ugentlig for Wadst, faaer en Sum af 25 β . daglig for hver Fange, men hans Tilstand i de fleste Fængsler svarer ikke til denne betydelige Sum.

Skulde jeg med dette mit Andragende ikke overstride Beskedenhedens Grændser, og den ærede Stændersforsamling finde, hvad anført er, for grundet, vover jeg i dybeste Arbejdighed at henstille til Stændersforsamlingens høie Wiis-

dom, om den maatte finde Anledning til at petitionere om:

At Anordningen af 5te April 1793, dens Bydende maatte i Virkeligheden overalt udføres; og at Genhede i Fængselsdisciplinen over hele Danmark maatte indføres."

Statsraad Stenfeldts eget Forslag lyder saaledes:

„Indsluttede Andragende, angaaende en mere hensigtsmæssig Indretning af Fængslerne, har jeg, efter min Ankomst her til Koeskilde, modtaget af Byfogden i Storeheddinge, Kammerjunkeren Bülow. Idet jeg efter hans Anmodning forelægger samme for den ærede Forsamling, maa jeg tillade mig følgende Bemærkninger:

At en stor Deel af Landets Arrester ere i høi Grad mangelfulde, kan ikke nægtes. Localet er i Særdeleshed saa indskrænket, at man er nødt til, som oftest at sætte flere Arrestanter i een Arrest, uden Hensyn til, om dette kan skade Undersøgelsen eller indvirke ufordeelagtigen paa Sædeligheden. I en stor Deel af Arresterne i Kjøbstæderne, hvor tillige Arrestanterne fra de omliggende Landjurisdictioner indsættes, er dette især Tilfældet. Fogden i vedkommende Kjøbstad modtager Arrestanten fra Landet, hvis Forbrydelse og foregaaende Levnet tildeels er ham ubekjendt, ligesom han ei heller kjender Noget til Gangen i Undersøgelsen; han er derfor ei istand til, naar Localet er indskrænket, at paasee, at enkelte Arrestanter sidde affondrede fra andre, eller ei sættes sammen med saadanne Personer, som det efter Sagens Omstændigheder maatte være ønskeligt, at de ei kom i Forbindelse med. Det indskrænkede Locale bevirker ogsaa, at Arresterne ere skadelige for Helbredet, og Mangel paa Leilighed til at opvarme Arresterne burde upaatvivlelig og afhjælpet. Udgang for Arrestanterne til at bevæge sig i fri Luft savnes ogsaa. Denne Skildring af Arresterne svarer imidlertid ikke til alle Arrester, da i endel Jurisdictioner i de senere Aar nye Arrester ere opførte, hvor disse mangler tildeels ere afhjælpede, saaledes som, mig bekjendt, i Svendborg, Assens, Odense, Skjelskør, Præstø, Ringsted, Maribo, Helsingør. I flere Jurisdictioner har man deels paabegyndt, deels paatænkt Opførelsen af nye Arrester, saasom i Søve-

Hæred, Frederiksbund, Sorø, Bordingborg, Nestved, Roeskilde. I de øvrige Jurisdictioner, hvor Arresterne lide af de Ufuldkommenheder, PropONENTEN anfører, maa man antage, at den væsentligste Hindring for Opførelsen af nye og hensigtsmæssige Arrester, ligger i Mangel paa de fornødne Penge til at bestridе Omkostningerne. Imidlertid fordrer dog upaatviveligen baade den offentlige Sikkerhed og Mennekeligheden, at en Forandring til det Bedre med disse snarest muligt foretages, og naar vedkommende Communer fik Afgang til at erholde af en eller anden offentlig Kasse eller Stiftelse de nødvendige Laan mod en moderat Afbetaling, da vilde den anførte Hindring vistnok kunne hæves.

Naar der er Spørgsmaal om, hvad der fra Regjeringens Side er foranstaltet, for at Arresternes Indretning baade kan svare til Mennekelighedens Forbring, og være fyldestgjørende for den offentlige Sikkerhed, da er ved Forordn. 5 April 1793, og Cancelli-Skrivelse 4 Octbr. 1803, sammenholdt med Forordn. 11 Mai 1810, ikke alene paabudet Arresternes hensigtsmæssige Indretning, men ogsaa de Grundsætninger udtalte, hvorefter samme skal stee. Skjøndt disse i det Væsentlige maae ansees at svare til Wiemedet, savnes der dog i samme enkelte vigtige Bestemmelser angaaende Foranstaltninger, som man med Høie kunde fortre ved velindrettede Arrester. Dertil henregner jeg især Afgang for samtlige Arrestanter til Bevægelse i fri Luft, og en Leilighed til at opvarme Arresterne om Vinteren. Ikke heller kan man nægte, at den foreskrevne Indretning, at i ethvert Arrestværelse anbringes et Bocum, og at et Bækken eller Beerkar skal indskydes til det opgivne Brug, og daglig udtages, for at besørge reengjort, igjennem en paa Muren anbragt Aabning, jo maa virke skadeligt paa Luften i Arresten. Hvad navnlig den Varmen angaaer, maa jeg bemærke, at i en Cancelli-Skrivelse af 7 Marts 1829 til det Kongelige Renteskammer er yttret, at, skjøndt det er ønskeligt, at Arresterne kunde opvarmes, taler Erfaringen dog ikke for at ansee en saadan Foranstaltning uundgaaelig fornøden for Vedligeholdelsen af Arrestanternes Hælbred; hvorimod det ved en Kgl. Resolution af d. A., hvorved Planen for Arresterne i Roeskilde er bleven approberet, skjønt der er befaleet, at der sørges for Lei-

lighed til at opvarme Arresterne. Naar PropONENTEN paaancker, at der ved Arresterne er Mangel paa Inventarium, Linned og Klæder, at Madratferne sjældent vaskes, at syge Arrestanter ei skilles fra de friske, at der ei vaages over hensigtsmæssig Anvendelse af deres Underholdningspenge, da, forsaavidt dette i enkelte eller flere Jurisdictioner maatte finde Sted, kan Grunden dertil ei søges i Lovgivningen, men i Mangel af Pligts Opfyldelse fra vedkommende Embedsmænds Side, der bør paatales ad en anden Wei, end gjennem Provindsialstænderne til Hs. Majestæt. Upaatvivelig vilde det dog baade forebygge mange Misbrug, og bidrage til at Arrestanterne overalt erholdt forsvarlig og til deres Stilling svarende Kost, om der desangaaende blev givet et almindeligt Reglement, som kunde gjælde for alle Jurisdictioner, ligesom det og kunde være meget hensigtsmæssigt, om, ligesom der af det Kongelige danske Cancelli under 12te October er approberet en Instrux for Arrestforvareren ved Sorø Byes og Birkens Arrester, en almindelig Instruction for samtlige Arrestforvarere af Justits-Collegiet blev meddeelt.

I Henhold til det indgivne Andragende og til det Ovenanførte maa jeg henstille til den ærede Forsamling, om samme maatte finde sig foranlediget, til at nedsætte en Committee, for at tage under Overveielse, om det maatte være tilraadeligt, allerunderdanigst at indgaae til Hs. Majestæt med en Petition, der skulde gaae ud paa, at Arresternes nærværende Tilstand og Besskaffenhed noie maatte undersøges, og, hvor disse ei fandtes forsvarlige, vedkommende Communer maatte tilholdes, snarest at afhjælpe Manglerne, enten ved at opføre nye Arrester, eller foretage de fornødne Forandringer i de eksisterende, og i Tilfælde, at de ei kunde gjøre Udveie til de udfordrende Penge, der maatte gives dem Afgang til at erholde Laan mod moderat Afdrag af en eller anden offentlig Kasse eller Stiftelse; ligesom og, at saadanne Grundsætninger, til Regel ved Opbyggelsen af nye Arrester eller Forbedring af de ældre, maatte fastsættes og bekendtgjøres, som ere aldeles overensstemmende med det tilsigtede Wiemed, og endelig, at der gjennem det Kongelige danske Cancelli maatte udfærdiges en Instrux for samtlige Arrestforvarere,

der tillige maatte indeholde et Reglement for Arrestanternes Forslegning."

Assessor Ugreen-Ussing yttrede, at det ikke var ham ganske klart, om det var Kammerjunker Bülow's Forslag eller Proponentens eget Andragende, der ønskedes underkastet en Committee's Overveielse, hvorom han derfor udbad sig nærmere Oplysning.

Statsraad Stenfeldt bemærkede i denne Anledning, at han vel havde produceret Kammerjunker Bülow's Forslag, men at han troede, at dette ved de af ham foreslaaede Modificationer havde faaet en større Bestemthed.

Vicepræsidenten fandt det endnu ei aldeles klart, hvilket Forslag Proponenten ønskede underkastet Forsamlingens Bedømmelse, og maatte derfor opfordre ham til i saa Henseende at afgive en tydeligere Erklæring.

Statsraad Stenfeldt erklærede derpaa, at det var hans eget Forslag, ledsaget af Kammerjunker Bülow's Andragende som Bilag, hvorover han ønskede en Committee nedsat.

Justitsraad Salicath yttrede, at det allerede deraf, at han var Proponent af et lignende Forslag, fulgte at han understøttede det Generiske i Forslaget fra Statsraad Stenfeldt. Sagen angik en høist vigtig Reform, ikke blot fra Menneskelighedens, men ogsaa fra Retsfærdighedens Side. Grunden til, at den ikke i Viborg var fundet egnet til en Committee's Nedsættelse, maatte Taleren antage laae deri, at Proponenten i Viborg havde foreslaaet, at Justitsfondet skulde bidrage til Arresternes Forbedring, mod hvilket den Kongelige Commissarius havde yttret sig, og deri, at iøvrigt ingen Udflugt var aabnet til at tilveiebringe det Fornødne til Befolkningen. Taleren maatte ansee det meget beklageligt, om denne Sag ei toges under nærmere Overveielse, ligesom det og var blevet almindeligt beklaget, at dette blev Resultatet i Viborg.

Cancelliraad Hempel yttrede, at Fleertallet af, om ikke alle vore Fængsler, har en mangelfuld Indretning og trænger til væsentlige Forbedringer. Derom var i det Hele kun een Stemme, og Høndt man med den Kongelige Commissarius vist maa indrømme, at den største Hindring ligger i Banfærdigheden i at udfinde de fornødne Hjælpemidler, maatte Taleren dog for sin Deel ansee det ønskeligt, at Forslaget

kunde komme under en Committee's Overveielse. Iøvrigt maatte Taleren, som bekendt med Localiteterne, beklage, at han ingenlunde kunde stadfæste den Roes, den ærede Proponent har tilslagt Arresterne i Odense som hensigtsmæssige. De findes i den grundmurede Raadstuebygning, og Fangerne have vistnok en efter Localets Beskaffenhed taalelig, maaskee endog undertiden for taalelig Behandling; men hvad her alligema beklages, er: a) Savnet af jævnlig Sysselsættelse med Arbejde, b) flere Fangers Sammenpakning i eet Værelse, og c) Mangel paa Varme-Indretning, Noget, som Folk af den lavere Klasse, der for største Delen befolker Arresterne, imidlertid ofte ikke heller ere vant til i deres eget Hjem og derfor mindre savne.

Grev Danneskjold-Samsø yttrede, at der saavel her som i Ublandet er skrevet Saa meget om den omhandlede Gjenstand, at samme maatte ansees for udtomt, hvorfor Regjeringen vistnok ei alene er bekendt med Manglerne, men ogsaa meget vel vilde vide den rette Maade at høre disse paa, naar de hertil nødvendige Midler kunde paavises. Da Regjeringen saaledes maatte antages uden nogen Petition at ville drage Omsorg for den foreslaaede Forbedring, maatte Taleren ansee en saadan for usødvendig og derfor fraraade en Committee's Nedsættelse.

Amtmand Neergaard troede, at Communalanordningen først maatte oppebies, inden man tog Bestemmelse i den omhandlede Henseende, da Communerne bedst vilde kunne fremkomme med passende Forslag, naar de vare i Besiddelse af de fornødne Midler.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at det ikke var af den Grund, som Justitsraad Salicath har anført, at den jydske Stænderforsamling afviste det omhandlede Forslag. Dette gik netop ud paa, at Fængslernes Forbedring skulde foregaae paa Communerne's Regning, hvorimod det tillige var foreslaaet, at Justitsfondet skulde gjøre Udveie til den foreslaaede Forbedring i vore Strafanstalter. Hvad det kommer an paa, er netop, om Communerne kunne gjøre Udveie til de betydelige Summer, som de omhandlede forbedrede Indretninger vilde medføre. Paa Indsigt i Reglerne for hensigtsmæssige Fængselsindretninger mangler

det vistnok ikke, hvorom allerede det af Proponenten anførte Circulaire 4 October 1803 bærer tilstrækkeligt Bidne, ligesom og Regjeringen har vist megen Iver for at faae lige Forbedringer iværksætte. Men de betydelige Beløstninger, som fuldkomnere Indretninger vilde medføre, have gjort, at man har maattet lade sig nøie med Fængsler, der ikke svarede til de i bemeldte Circulaire fremsatte Fordringer. Derfor man efter Proponentens Forslag skulde lade alle Fængsler undersøge, og, hvor disse ikke havde de Egenheder, som efter rigtige Grundsætninger kunde fordres, paalægge Communerne at lade dem ombanne, saa vilde alle eller dog de fleste af Landets Fængsler blive at ombygge, ligesom man ofte end ikke kunde behjælpe sig med den Mads, hvorpaa det hidtilvarende Fængsel har staaet. Saaledes vilde selv de omhandlede Arrester, som efter en nylig approberet Plan skulle indrettes her i Roskilde, hvis de alt vare indrettede, være strax igjen at cæsere, da der blandt Andet mangler en Arrestgaard, hvori Fangerne kunne bevæge sig, Noget, som man, naar nye Arrestbygninger indrettes, altid søger at tilveiebringe, men ofte maa give Slip paa, naar, som her, Localiteterne forbyde det. Vanskeligheden ved at tilveiebringe de fornødne Resourcer vilde ingenlunde afhjælpes derved, at der tilstodes Laan af offentlige Kasser mod Forrentning og Udbrug. Til saadanne Laan vilde der vistnok kunne gjøres Udveie. Men at dække Renter og Udbrug, samt de forøgede Udgifter, som Arrestholdet endvidere kunde medføre, f. Ex. til Arresternes Opvarming, vilde maaskee blive altfor byrdefuldt for Communerne. Det vil imidlertid maaskee under denne Sag vise sig, om der fra Communerens Side kan gjøres Regning paa den Stemning, der kunde fremme saa store Anstrængelser. At ubarbeide og autorisere Grundsætninger for Fængslernes Indretning, vilde vistnok være lidet vanskeligt, men og, saavidt Commissarius skjønner, til liden Nytte. Et almindeligt Forpleiningsreglement for Fangerne finder Commissarius uhenigtsmæssigt, da han i Almindelighed anseer det for rettest, at Fangerne have Lov til at anvende deres Forpleiningspenge, eller hvad de ellers maatte være istand

til at forskaffe sig, efter eget Vnske, naar kun denne Anvendelse ikke er aabenbar fordærvelig, hvortil kommer, at samme Spiserreglement neppe overalt og til enhver Tid vilde være lige passende. Hvad Proponenten mener med en til Fangerens Stilling svarende Koft, er Commissarius ikke ganske klar, da man dog neppe kunde gjøre det til Regel, at der skulde gives Fangerne en forskjellig Forpleining efter Stand og Vilkaar, uden Begrændsning ved de Forpleiningspenge, som Placet 7 Jan. 1819 har tilstaaet eller som en senere Lov maatte tilstaae. En anden Sag er det, at enhver Fange, der ikke sidder til Straf, maa være berettiget til, paa egen Bekostning at skaffe sig en bedre Forpleining, men som maatte blive udenfor det almindelige Spiserreglement. Ei heller seer Commissarius, at der vilde være ubrettet Noget ved en almindelig Instur til alle Arrestforvarere, hvorimod han mener at vedkommende Retsbetjent, i alt Fald med Amtmandens Approbation, vil vide at give enhver Arrestforvarer de fornødne og til de locale Forhold svarende Forholdsbregler.

Juslitsraad Salicath maatte i Anledning af Brev Dannefjolds Uttringer erklære, at enhver Dag, som ikke anvendtes til et for Menneskeligheden saa vigtigt Anliggende, var tabt for et Gode, som ikke snart nok kunde indtræde. Naar desuden den Kongelige Commissarius selv nys havde ytret det Vnskelige i, at Arresternes Mangler blev afhjulpne, saa laae heri implicite, at Sagen haade havde Realitet og Vigtighed. At temporisere med gode menneskekjærlige Reformere, var et uheldigt System, og det nyttede lidet, at de fortræffeligste Grundsætninger ere udtalte i de af den Kongelige Commissarius citerede Love, naar deres Udførelse modarbejdes af selve Fængslernes Ufuldkommenheder. At afhjælpe disse, var Pligt, ikke blot af communale, men ogsaa af statsretlige Hensyn, og Valeren ansaa derfor ikke Udgiften til Communerens eventuelle Virksomhed for en afgjørende Grund mod at tage Sagen under Overveielse. En Intercession fra Stændernes Side for dette Anliggende kunde tværtimod ikke være uden Virkning.

(Fortsættelse).

Syctende Møde.

(Fortsættelse)

Stiftamtmand Hoppe antog, at ingen betydelige Forandringer kunde iværksættes, uden at det Kongelige danske Cancellies Indvilgelse i hvert enkelt Tilfælde indhentes, hvorfor han fandt det overflødig og uhensigtsmæssigt at bestyrelse almindelige Regler, som skulde anvendes ved Fængslernes Forbedring. Han ansaa det derimod ønskeligt, at et af Cancelliets Medlemmer inspicerede Fængslerne og beredte sig til, at de, der vare aldeles ubrugelige og hensigtsfrie, sieblødig undergik den foreslaaede Forandring, hvorimod Saadant for de øvrige kunde udsættes, indtil Communerne vare i Besiddelse af de fornødne Midler.

Profesor Bang fandt, at det egentlige Practiske i Forslaget — og med Hensyn til dets øvrige Indhold vilde han ikke opholde Forsamlingen — gif ud paa, at Communerne hvor Arresterne ere mangelfulde, strax („for et at spilde en Dag“, som en anden Taler har yttret) skulde tvinges til at laane de fornødne Summer til Arresternes Omdannelse og Ombygning, men denne Forholdsregel kunde han saameget mindre anbefale til Forsamlingens Overveelse, som der efter hans Mening i den seneste Tid er gjort Meget for Arresternes Forbedring, og Communerne i den senere Tid vise mere og mere Interesse for denne vigtige Gjenstand.

Den Kongelige Commissarius maatte henholde sig til det af den forrige Taler Anførte, og maatte isærdeleshed modsigte, hvad der er anført om, at Lidet eller Intet er skeet her i Landet til Fængslernes Forbedring.

Akssessor Ugreen-Ulfving yttrede, at han ikke skulde være af forskjellig Mening med Proponenten, hvad de almindelige Sætninger og philanthropiske Ønsker angik, som dennes Foredrag indeholdt, men derimod savnede han med Professor Bang i Propositionen de nærmere practiske Forslag, som egentlig skulde give denne sin rette Betydning; thi med almindelige Ønsker

var kun Lidet udrettet. Fængslerne vare vistnok paa mange Steder saadanne, at man meget maatte ønske dem forandrede, men naar vedkommende Communalbestyrelser gjorde opmærksom derpaa, kunde det heller ikke betvivles, at de fornødne Skridt vilde blive gjort til at afhjælpe disse Mangler, og i denne Henseende haabede han de bedste Frugter af den nye Communallov for Kjøbstæderne, og den lignende Lov, som vel snart kunde ventes fra Landet. Hvad de foreslaaede Arrestforvarer-Instanser og Forpleinings-Reglementer angik, da var dette dog nok vel smaalige Gjenstande for en Petition fra Stænderne, ligesom Taleren ogsaa maatte besværgte, at man ved at foreskrive almindelige Regler for de nye Fængselsbygningers Anlæg og Indretning, let kunde komme til at forseile Diemedet med samme, da der ved deslige Bygningers Opførelse maatte tages behørigt Hensyn til Localiteterne, og de almindelige Grundsætninger, der ved saadanne Bygningers Anlæg bør have for Die, ikke kunne antages at være nogen Sagkyndig ubekendte; og formeente Taleren, at netop den Umstændighed, at man havde bygget altfor meget efter visse almindelige Regler, uden at tage behørigt Hensyn til Localiteterne, var Uarsagen til, at nogle af de senest byggede Arrester mindre svarede til Diemedet. Hvor meget Taleren derfor ogsaa med Proponenten deelte Ønsket om Arresternes Forbedring, savnede han dog i dennes Forslag det fornødne Materiale til Sagens videre Bearbejdelse, og kunde derfor ikke stemme for en Committees Besættelse i Anledning af dette Forslag.

Statsraad Stenfeldt yttrede, at det er en Stats-Sag og ingen Commune-Sag, at gode Arrester indrettes, og ligesaa lidet som man, naar Stolebygninger skulle opføres, Spræiter anskaffes, Veie anlægges, kan, forsaavidt Nødvendigheden byder det, tage Hensyn til, om Communerne sieblødeligen have Formue dertil, ligesaa lidet kan og bør dette være Tilfældet, hvor der er Spørgsmaal om hensigtsvarende Arrester.

Vi bør ei indskrænke os til at vaage over de materielle Interesser; ogsaa de høiere Interessers Sag bør vi tale, og til disse maa upaatviveligen den omhandlede Gjenstand henregnes. Det er Menneskelighedens, Sædelighedens og Retfærdighedens Sag. Naar der er oplasset det Spørgsmaal, hvori det Practiske i Forslaget bestaaer, saa svares dertil, at, naar det er vitterligt, at mange Arrester ere usforvarlige, mange heelt ufuldkomne, da bør Regjeringen ved en nøie Undersøgelse skaffe sig den fornødne Oplysning herom. Ved et Kongebud bør Communerne tilholdes at gjøre de fornødne Forandringer, og dette bør ei opsættes, indtil disse kunne affee de fornødne Penge; dertil bør der gives Løfte om Laan. Uden saadanne Foranstaltninger fra Regjeringens Side vil man kun langsomt og efter lang Tid see denne Mangel afhjulpen, hvorved saamange Mennesker udsættes for haarde og unødvendige Lidelser. I 1793 fandtes det hensigtsmæssigt, at der af Kongen blev approberet de almindelige Grundfætninger, hvorefter Fængslerne skulde indrettes. Oplysning og Lidsaandens Krav gaar videre end den Gang. Hvad er nu naturligere, end at disse Grundfætninger, om hvilke der eksisterer en ei ophøvet kongelig Resolution, maae vorde i flere Henseender anderledes bestemte og kundgjorte; og man behøver da ei ved hver ny Arrest-Indretning at erhverve speciel Resolution. Hvad af den kongelige Commissarius er yttret angaaende det Urigtige i, at der er foreslaaet, at Forpleiningen skulde indrettes efter de Vedkommendes Stilling, da antog Taleen, at den er grundet paa Misforstaaelse af Yttringerne i den Henseende i Propositionen, der muligen ei ere aldeles tydelige. Meningene er kun, at Forpleiningen for dem, der maatte nøies med de reglementerede Penge, maa indrettes efter deres Stilling som Arrestanter, der staae under offentlig Baretægt, og at der maa vaages over, at det, der tilstaaes dem, ei anvendes paa en skadelig Maade.

Cancellieraad Hempel fandt, at det dog vilde være tungt, om Intet skulde skee, fordi ikke Alt kunde skee. Om end kun til et Forsøg, burde Noget gøres i den omhandlede Sag. Manglede der end, som alt indrømmet, de fornødne Resourcer til en omfattende Reform,

vilde der dog muligt findes Udvei paa et eller andet enkelt Sted, og dette da igjen tjene som Exempel for andre. Naturens Gang fører det med sig, at det Gode seent opnaar Modenhed her i Livet, men derfor bør det ikke ganske undlades. Selv af Sagens Drostelse kan udspringe gavnlige Ideer til Realisering i Fremtiden. Taleen maatte i Humanitetens Navn med Smerte beklage, om Sagen i denne arede Forsamling skulde finde saa liden Gjenklang og Interesse, at den vilde uden videre Drostelse vorde afviist.

Ved Afstemningen blev det med 29 Stemmer imod 24 bestemt, at det omhandlede Forslag skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Valget af dennes Medlemmer blev udsat, indtil det følgende Forslag var foredraget.

Justitsraad Salicath foredrog derpaa et Forslag om Baretægtsarresternes Forbedring, hvilket lyder saaledes:

„Det er upaatviveligen den arede Forsamling bekendt, at Landsoverrets-Udsesfor Witth den 9 Juli d. A. foreslog den nybste Stændersforsamling, at indgaae til Hs. Majestæt Kongen med en Petition angaaende en forbedret Indretning af Baretægtsarresterne og Straffeanstalterne. Proponenten gav en tro og levende, men høist foruroligende Skildring af disse Indretningers Ufuldkommenhed og af dennes Følger, og lagde denne Sag enhver Menneskeven paa Hjerte, fornemmelig med Hensyn til, at Arresternes Mangler bevirkte de Arrestedes totale moralske Fordærvelse, idet Indretningen og det Indskrænkede i Vocalerne medføre, at grundforbærvede Delinquenter sammehobes med unge og mindre fordærvede, at denne Samværen avler vederstyggelige Synder, og at Delinquenten saaledes, naar han udgaaer fra Fængslet til Frihed eller til Straf, bliver langt uimodtageligere for Forbedring, end ved hans Anholdelse, hvorved altsaa et af Hovedsiemedenene for Straffelovene, nemlig Lovovertrædernes Forbedring, mere sternes end fremmes.

Vel har jeg ikke havt Leilighed til personlig at overtøye mig om Baretægtsarresternes mangelfulde Indretning under forskellige Jurisdictioner; men, foruden at Udsesfor Witth, paa

flereaarig Erfaring-grundebe, Skildring ikke i noget Punkt er bleven mødsagt af de flere sagkyndige Medlemmer i hans Embedsstilling, som fandtes i den jydske Stænderforsamling, og foruden at Arresterenes slette Tilstand flere Gange offentligt, og uimødsagt, er blevet bragt paa Bane, har der ikke heller manglet mig, under criminelle Sagers Behandling, paa Bidrag til, saagodtsom overalt i Landet, at kjende Baretægtsarresterenes Ufuldkommenhed, og de følger, som flere Arresteranters Sammenhøben har havt, baade paa deres Moralitet og paa at vanskeliggjøre Sagens Oplysning. Hvad in specie Høvedstaben betræffer, da er det bekjendt, at, uagtet man bør lade de vedkommende Autoriteter vederfares fuld Erkjendelse af, at der sørges for Arrestlocalernes Reenlighed, Luftighed, Lys og den Arresteredes gode Forplejning, ere dog de værste Dander, nemlig Forbørvelse og Smitte af slet Selskab, og en formelig Instruction i at begaae og forbølge Forbrydelser, eller i paa anden Maade at føre Justitien bag Lyset, uindgaaelige følger af Arresterenes Indretning og indskrænkede Omfang, hvisaarsag en Forandring heri er anset lige nødvendig og ønskelig. Vel besluttede den jydske Stænderforsamling med 22 Stemmer mod 20, at dette Forslag ei skulde prøves af en Committee; men ved at læse Forhandlingerne (Pag. 1222—1232 i første Række) er det indlysende, at man tilfulde har erkjendt Vigtigheden af den foreslaaede Reform baade for Retssikkerheden og for Moraliteten; og at det kun har været Mangel paa finansielle Kræfter, eller Frygt for at betynde Communerne endnu mere, som har forsvædet Forsamlingen ved at unddrage Forslaget virksom Understøttelse. Nu er det vistnok en af de beklageligste følger af vore Finantsers Tilstand, at flere Distrikter, der ligge Statsborgerne og Mennefsvevnen lige nær, enten bringes til at forstumme eller tilbagevise, fordi man hverken i Statskassen eller i Communerens Evne kan paavise Resourcerne til de med saadanne Distrikters Opfyldelse forbundne Udgifter; men det fortjener dog upaatvilelig nærmere Prøvelse, om denne Hindring er eller kan være stærk nok til at modvirke et Forslag, hvis Udførelse ikke blot finder Understøttelse i en almindelig Erkjendelse af dets Nødvendighed til at fremme Folkets Sædelighed og

Retssikkerheden, men hvortil Midlerne, naar det vil virksomt opfordres, muligt lettere tilveiebringes, end man formoder.

I dette mit Forslag skal jeg imidlertid indskrænke mig til Baretægtsarresterenes eller Fængslernes bedre Indretning; thi de els antager jeg, at vore Straffeanstalter, hvori Fangerne baade afskilles og fyskelsættes, besinde sig i en fremstridende bedre Tilstand, i hvilken Henseende det Manglende kan ventes fuldbragt af vor humane Regjering, uden Stændernes Andragende; og de els har den Kongelige Commissarius under sine Forhandlinger yttret, at en Plan til det Kjøbenhavnske Tugthuses Opbyggelse snart vil komme under Dørbøielse, hvorved det maa antages, at de Forbedringer, som der indføres, ville have Indflydelse paa de øvrige ligeartede Straffeanstalter. Men om Fængslernes — ogsaa af den Kongelige Commissarius erkjendte — ufuldkomne Indretning og Beskaffenhed er der yttret, at store economiske Sanskeligheder hidtil have hindret en velgjørende Forandring heri. Men med denne velgjørende Forandring bør der formodentlig ikke tøves; end ikke af denne Grund. Thi ligesom det er hvert enkelt Individ, hver Communes, hver Jurisdictionens Pligt at forebygge, at en Anholdt ei straffes, før han er kjendt skyldig; ei forbørves istedetfor at forbedres; og at Forbrydelsens Smitte ei udbredes istedetfor at hømmes, saaledes finder enhver Opoffrelse til at hæve disse Dander Fyldestgjørelse i den almindelige Sikkerhed, fordi Frugten af Sædeligheds Befordring og af Straffelovens Diemed kommer Enhver til gode, som opholder sig i Samfundet, og desaaarsag ei er indskrænket til fast Eiendom eller Grundbesiddelse. Det er sølgelig enhver Borgers Sag at medvirke til, at Midlerne til den almindelige Sikkerhed ei blot tilveiebringes, men det griber ind i den almindelige Interesse, at enhver Lovovertræder, under sin Anholdelse, sikres for, at han tilbagegives Samfundet, om muligt i forbedret, men i alt Fald ikke i mere forværret eller vanartet Tilstand.

Om Resourcerne til Fængslernes Forbedring har jeg vel tænkt mig, at, naar efter Cancelliets Foranstaltning, Beretning om Arresterenes Beskaffenhed fra alle Jurisdictioner var indkommet, ledsaget med et Døvsflag over Besk-

ningen af en hensigtsmæssig Forandring, det da turde ventes, at Jurisdictionen eller Communen blev fortrakt med et Laan til den første Udgift af Justitsfondet, at dette successive afbroges i 28 Aar med 6 pCt., 4 pCt. i Rente og 2 pCt. i Udbrug; at Medlerne til de aarlige Udbrug og Renter tilveiebragtes deels ved frivillig Subscription, deels ved en Lavie i Kirkerne, og deels ved Eigning efter Formue og Læilighed paa alle Jurisdictioners Indvaanere; at den geistlige Vorighed, ved med Varme at interessere sig for dette menneskekjærlige Væremeds Opnaaelse, vilde vække en lignende Interesse i deres Sogne, medens den verdslige Vorighed ved Excitation og anden hensigtsvarende Foranstaltning vilde fremme Udførelsen paa den hurtigste og billigste Maade; men jeg fremtræder ikke med disse Forslag, fordi jeg er overbevist om, at der i den ærede Forsamling, for hvem det vil være ligesaa hæderligt at give Impulsen til Fængslernes Forbedring i Danmark, som det vil være det for hver Medborger at bidrage dertil, vil udvirkes bedre og modnere Forslag til denne vigtige Sags Fremme. Derimod tillader jeg mig at anbefale det menneskekjærlige Værk — at der istedetfor de nuværende Fængsler, der ere Forbrydelsens og Forbærvælsens Planteskoler, overalt i Danmark tilveiebringes hensigtsmæssige Varetægtsarrestler — til den ærede Forsamlings Forsorg, idet jeg indstillter, at Stænderne petitionere Hs. Majestæt Kongen om:

„at der snarest muligt maa træffes virksom Foranstaltning til at hæve de med Arresternes eller Fængslernes ufuldkomne Indretning forbundne Onder, enten ved Arrestbygningernes hensigtsmæssige Forandring eller deres Ombygning, og at der til den Ende, efter foregaaende Undersøgelse om den Beføstning saadant i Jurisdictionerne kan medføre, maa forelægges et Lovudkast angaaende de fornødne Pengemidlers Tilveiebringelse.“

Ved Afstemningen blev det med 35 Stemmer imod 18 bestemt, at dette Forslag skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det derpaa var vedtaget, at een Committee skulde tage dette og det foregaaende Forslag under Overveielse, og at samme skulde bestaa af 3

Medlemmer, bleve hertil valgte: Justitsraad Salicath med 47, Statsraad Stenfeldt med 28 og Cancelliraad Hempel med 15 Stemmer.

Syttende Møde den 17de October.

62 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han fra 7 Borgere i Kjøbenhavn havde modtaget et Andragende imod Mosaiternes Balgbarhed, hvilket vil blive at aflevere til den i Anledning af Kammeraad Drewsens Forslag om denne Gjenstand nedsatte Committee.

Udkastene til 1) en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende det Sted, der i visse Tilfælde skal ansees som en Erøngendes Fødested; 2) en Anordning, hvorved Forordn. 26 Oct. 1804 og Plac. 14 Dec. f. U., som angaaer Gjældsforpligtelser, der indgaaes af Umyndige og Mindreaarige, forandres; og 3) en Anordning, indeholdende en nærmere Bestemmelse af Lovens 5—3—18 og Plac. 18 Jan. 1788, bleve foretagne, de tvende første til endelig, og det sidste til foreløbig Behandling.

Det af Rædsfor Ugreen-Ussing, som Referent for vedkommende Committee forfattede Udkast til Forsamlingens Betænkning over Udkastet til en Placat angaaende det almindelige Kornmaals Indførelse paa Bornholm blev forelæst og vedtaget.

Rædsfor Ugreen-Ussing yttrede derefter, at han paa Redactionscommitteeens Begne maatte tillade sig at henlede de ærede Referenters Opmærksomhed paa det Duffelige i, at Forsamlingens Betænkninger og Petitioner til Hans Majestæt Kongen kunde blive affattede saasnart efter Sagerens endelige Afgjørelse, som muligt, da dette var Betingelsen for, at Sagen kunde blive tagen under Bearbejdelse til Stænder-Tidenden. Det interesserer naturligvis Publicum snarest muligt at erfare Udsaldet af enhver Sag, og det kan ikke andet end vække Utilfredshed, naar en lang Tid hengaaer efter at det i den første Række af Stænder-Tidenden er bemærket, at den endelige Behandling af

en Sag har fundet Sted, og indtil denne meddeles i den anden Række. Et vist Dyphold vil altid være uundgaeligt, hvilket de vedkommende Bladudgivere, som derover have fort Anke, selv maae kunne indsee; thi efterat Sagen er endelig afgjort i Forsamlingen, skal Betænkningen eller Petitionen affattes og derefter oplæses og af Forsamlingen bifaldes, ligesom det har været vedtaget, at dette Actstykke har henligget en vis Tid, nemlig i Reglen 3 Dage, til Eftersyn i Besværelset, paa samme Maade som Committee-Betænkninger, forinden Oplæsning er skeet. Men just med Hensyn til, at saaledes i ethvert Fald en ikke ganske ringe Tid vil hengaae imellem Sagens endelige Afgjorelse og Betænkningernes og Petitionerens Vedtagelse, maatte Taleren ansee det saameget ønskeligere, at denne Tid ved de ærede Referenters gode Understøttelse kunde forkortes saa meget som muligt, i hvilken Henseende han endnu gjorde opmærksom paa, at det ogsaa af den Grund er ønskeligt, for at der altid kan være det fornødne Stof til Bladets regelmæssige og uafbrudte Fortsættelse, hvilket især er magtpaaliggende, da der er requireret et betydeligt Antal Sættere, som her ikke have noget andet Arbejde at udføre, ligesom han ogsaa tillod sig at gøre opmærksom paa, at naar hine Betænkninger og Petitioner ikke kunde blive affattede strax efter Sagens Afgjorelse, vil Redactionscommitteeen, efter Forsamlingens Øjher, have et langt tilbagestaaende Arbejde at udføre, hvilket, foruden at det i høi Grad svækker Interessesen for Institutionen, hvorpaa den jydske Stænder-Tidende formeentlig afgiver det meest slaaende Bevist, ogsaa for Committeeens Medlemmer er høist byrdefuldt. Taleren anbefalede derfor det af ham fremførte Ønske til Referenternes bedste Understøttelse, med Tilføiende, at det var den Erfaring, Committeeen havde gjort i den sidste Forsamling, der havde bestemt ham til strax ved Begyndelsen af Sagens endelige Afgjorelse at fremsætte samme.

Præsidenten bemærkede, at han delte de Anskuelser, som nu af Et af Redactionscommitteeens Medlemmer vare udtalte. Dog maatte han erindre, at den sidste jydske Stænder-Tidendes Forsinkelse ikke var grundet deri, at de endelige Betænkninger og Petitioner fra vedkom-

mende Concipister vare indkomne lang Tid efter Sagens endelige Behandling, men i andre tilfældige Aarsager. I Reglen vare disse Actstykker hurtigen expederede, hvilket nu saameget lettere kunde skee, da de trykte Committee-Betænkninger, ofte kunde benyttes som Manuskript til de endelige Expeditioner.

Attende Møde den 18de Octobr.

Præsidenten anmeldte at have modtaget følgende Andragender:

- 1) Et fra Grønge Dymand om den Skade, de lide af Wildtet, indleveret af den Deputerede Niels Nielsen.
- 2) Et fra Tradslateur og Sprogslærer Jørgensen i Kullerup angaaende Skolelærernes Kaars Forbedring, indleveret af Proprietair Langkilde.

hvilke 2de Andragender ville blive at aflevere til de respective Committeeer.

Præsidenten henlede derefter Forsamlingens Opmærksomhed paa, at Terminen for Indleveringen af Propositioner fra Forsamlingens Medlemmer udløber i Morgen den 19de October.

Afseesfor Algreen-Ussing maatte i denne Anledning tillade sig at rette et Spørgsmaal til den Kongelige Commissarius. Der er nemlig nogle af de af den sidste jydske Stænderforsamling indgivne Petitioner, som Taleren for sit Vedkommende kunde ønske at optage, men da den nærværende Forsamling allerede har et meget betydeligt Antal Sager under Behandling, og en Mængde nye private Petitioner ere opslaaede til Foretagelse, vilde han naturligviis ikke uden Nødvendighed forsøge Antallet af disse. Han ønskede derfor at erfare af den Kongelige Commissarius, om en af den først afholdte Stænderforsamling indgiden Petition ikke i Regelen maa antages at blive Hjenket fuld Opmærksomhed af Regjeringen, om den end ikke bliver gjentagen af den anden Forsamling, og om det saaledes i Almindelighed kan ansees nødvendigt, at begge Forsamlinger indgive Petitioner om en og samme Gjenstand, for at denne kan ventes at blive tagen i behørig Betragtning. Dette var efter Talerens Formening en Sag

af yderste Vigtighed for hele Stænderinstitutionen, og Afskillelsen i de to Forsamlinger vilde ogsaa her vise sine fordærlige Følger, dersom dette Spørgsmaal skulde blive besvaret benægtende. Dersom man nemlig kunde befrygte, at det vedkommende Regjeringscollegium, naar kun den ene af Stænderforsamlingerne, og navnlig den førstafholdte alene, har indgivet en Petition om en Gjenstand, der isøvrigt ikke særligt angaaer Østifterne eller Nørre-Jylland, vil tage mindre Notice af samme, end naar ogsaa den anden havde indgivet en Petition om samme Gjenstand, og man maaffee endog var ubstaf for, at det i sin Tid, som Svar paa samme, vilde blive tilkjendegivet, at der saameget mindre fandtes Anledning til at gaae ind paa samme, som den anden Stænderforsamling ikke havde fremført noget lignende Væske, og det deraf maatte sluttes, at der ikke var nogen almindelig Trang til det Ompetitionerede, saa vilde det derved gøres til en Nødvendighed for den sidste Forsamling at optage alle de af den første Forsamling indgivne Petitioner, som den maatte ønske, ikke at blive henlagte. Men Juleet vilde i høiere Grad lamme Institutionen og borttage Forsamlingens Tid og Kraft. Da nemlig de fleste Petitioner gaae ud paa Forandringer i Lovgivningen, og altsaa forudsætte, at et nyt Lovudkast i sin Tid vil blive begge Forsamlinger forelagt, hvor da Sagen i dens Heelhed vil blive drestet, saa vilde Petitionens Indgivelse fra den sidste Forsamlings Side kun skee for at give den første Forsamlings Petition desto større Vægt, og blot i dette Niemeb maatte den sidste Forsamling anvende al den Tid, der medgaaer til Committeers Besættelse, til foreløbig og endelig Behandling, til Petitioners Affattelse o. s. v. Taleren havde isøvrigt ikke de vigtigere Anliggender for Nie, der have en større og national Betydning, thi hvad dem angaaer, da vilde den sidste Forsamling vistnok aldrig unblade at udtale for Regjeringen, hvad der maa antages at være Folkets Ønsker og Forhaabninger. Hvad han sigtede til, var nærmest Petitioner om saadanne Forandringer i Lovgivningen, om hvilke den Kongelige Commissarius maaffee selv i den første Forsamling havde erklæret, at de vare ønskelige, men som det dog muligen kunde befryg-

tes, at vedkommende Regjerings-Collegium vilde lægge mindre Vægt paa, naar Begjæringen derom ikke indkom fra begge Stænderforsamlinger. Taleren bemærkede, at han navnlig, naar det ikke af den anførte Grund maatte anses overflødig, agtede at indgive en Petition af Indhold, som den af Overretsprocurator Møller indgivne, om en Forandring i Henseende til Appellationsstævningers Forlyndelse i Skiftesager, ligesom han ogsaa var findet at fremkomme med et Andragende i lignende Retning, som det af Kammerjunkter Nylius i den jydsk Forsamling indgivne, nemlig om en større Frihed for de værnepligtige Reserver, men forinden ønskede han at erfare den Kongelige Commissarius Ytringer om det Omspurgte.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at han ikke tvivler paa, at Hans Majestæt vil tage Hensyn til alle de Rigets sællede Interesser vedkommende Petitioner, som ere indkomne fra Nørre-Jyllands Provinzialstænder, hvad enten de blive gjentagne af de her forsamlede Stænder eller ikke, og, naar de isøvrigt dertil findes egnede, forelægge Udcast til Anordninger i Overensstemmelse med slige Petitioner. Dette kan Commissarius med saa meget mere Overbeviisning antage, som det fuldelig bekræftes ved de Erfaringer, der have med Hensyn til de foregaaende Stænderforsamlinger. Eigesom der er forelagt begge Stænderforsamlinger flere Udcast, hvorom Petition blot var indkommen fra Provinzialstænderne for Nørre-Jylland, saaledes er omvendt Udcastet til en Anordning angaaende Straffen for Tyveri og flere Forbrydelser (maaffee og flere Udcast, som han i dette Mislik ikke erindrer) foranlediget ved Petitioner fra Provinzialstænderne for Østifterne, som de jydsk Stænder ikke havde gjentaget. Det antoges nemlig, at dette ingenlunde var fordi de sidstnævnte Stænder ikke erkendte Ansælgeligheden af den herfra ompetitionerede Lov, men at det snarere hidrørte derafra, at man ansaae det overflødig, paany at behandle en Sag, hvori man ikke fandt noget Væsentligt at tilføie til den allerede indgivne Petition. En enkelt fra Provinzialstænderne for Nørre-Jylland indgivent Petition erindrer Commissarius sig dog, med Hensyn til hvilken H. S. Majestæt i sin allernaabigste Kundgjørelse

til bemeldte Stænder tilkjendegav, at han vilde oppebie den Forsamling, som nu holdes her, for at erfare, hvorvidt samme maatte finde sig foranlediget til et lignende Andragende. Det var nemlig Indstillingen om Forlængelse af den til Forsørgelsesrettens Erhvervelse fornødne Tid. Men dette havde sin Grund i denne Sags sær-egne Beskaffenhed, der gjorde, at man ingen fast Dverbeviisning havde om, hvorvidt den attraaede Forlængelse, der havde baade sin til-raadende og sin straaende Side, maatte i det Hele være ønskelig, og det derimod antoges, at dette siktere kunde bedømmes, naar ogsaa den nærværende Forsamling for Distrikterne havde faaet Leilighed til derover at udtale sig, og det saameget mere, som de forskjellige Forhold i de forskjellige Provindser kunde bidrage til, at Fordelene eller Uleilighederne af den foreslaaede Lovforandring kunde blive større eller mindre.

Kscesfor Algreen-Ussing erklærede, at han, efter hvad den Kongelige Commissarius saaledes havde tilkjendegivet, ansaae det ufornødent at indbringe de tvende af ham omtalte Petitioner.

Procurator Rye bemærkede, at der, foruden de Petitioner, der gaae ud paa Forandringer i Lovene, vare nogle, der angik nye Love, saasom Petitionen angaaende Huusinquisitioner og Meddelelsen af Embedsberklæringer, og at det var ønskeligt at vide, om det af Commissarius Yttræde ogsaa vilde komme til at gjælde om disse.

Kscesfor Algreen-Ussing bemærkede, at det var ham bekendt, at et af Forsamlingens Medlemmer agtede at indbringe en Petition om den førstnævnte Gjenstand.

Den Kongelige Commissarius yttræde, at den almindelige Dverbeviisning, som han har udtalt, naturligviis ogsaa gjelder om de omspurgte Sager, men hvad Resultat disse Sager efter deres Beskaffenhed vil give, er Noget, hvorpaa Commissarius her ikke kan indlade sig.

Derpaa blev foretaget til endelig Behandling Sagen om et Reglement for Bygningscommissionen i Reikiavik.

Til foreløbig Behandling blev derefter foretaget Sagerne angaaende:

- 1) Udkastet til en Placat, betræffende en forbedret Indretning ved Møller til Forebyggelse af Selvandtændelse.

- 2) Udkastet til en Placat for Danmark, indeholdende nærmere Bestemmelser af Straffen for dem, hos hvilke uftemplede Spillekort forefindes, uden at der med disse er spillet eller handlet.

Procurator Rye forelæste derpaa et Andragende fra 25 Sognefogder angaaende Tillæg i den Erstatning, de have for deres Forretninger, hvilket Andragende lyder saaledes:

„I Præmisserne til Forordningen om Sognefogders Beskikkelse, deres Embedsforretninger og Belønninger, af 11te November 1791, anføres som Motiv til denne Anordning, at det er nødvendigt at der allevegne i Danmark beskikkes buelige Mænd af Bondestanden til at være Sognefogder, men at de, som dertil kunde være bedst skikede, ikke sjelden vægre sig ved at modtage dette Embede, deels fordi dem ikke er tillagt nogen passende Betaling for deres tilværende Arbejde og Møie, og deels fordi de ofte savne den Agtelse og Respekt, som Almuen, der udfordres, naar de med Virksomhed og Nytte skulle kunne opfylde de dem paaliggende Pligter.

Paa den Tid, førstnævnte Anordning udkom, kunde maastee de Erstatninger, som ved samme ere tilstaaede Sognefogderne for deres Arbejde og Strabadser, nogenlunde have staaet i Forhold dertil; men ligesom alle offentlige Forretninger siden den Tid i betydelig Grad ere tiltagne, saaledes er dette ogsaa Tilfældet med Sognefogdernes Forretninger, der ere vorede i en saadan Grad, at de næsten overflige deres Kræfter og danne et Embede, der, naar det i alle Henseender skulde regtes som det burde, kunde udtræve deres udeelte Virksomhed, hvortil især Organisationen af Veivæsenet ved den senere emanerede Forordning af 13 December 1793, samt den ligeledes senere emanerede Politis- og Fattig-Lovgivning, saa og de yngre Anordninger om Brand-Skatte- og Fribefordrings-Væsenet have bidraget.

Skøndt vi i denne Anledning troe at kunne appellere til det Kjendskab, Pluraliteten af deres høie Forsamlings Medlemmer har om Dinsanget af de Sognefogderne paaliggende Pligter og

Byrder, skulle vi, næst at henvide til det herhos følgende Exemplar af Krügers Bog om den danske Sognefogeds Pligter og Rettigheder, endvidere tillade os at detaillere nogle af de Sognefogderne, fornemmelig ved den senere Lovgivning, paalagte Pligter, hvis Udførelse især falder dem byrdefuld, og er forbunden med mange Rciser, megen Sinkelse fra deres egne Beskæftigelser ved Hjemmet, for derved end mere at tydeliggøre det Trykkende i deres Stilling.

1) **Beivæsenet vedkommende:**

Den Sognefogderne paalagte Opsigt med de mindre Landeveie og med Arbeidet paa samme efter Forordningen af 13 Decbr. 1793 var allerede byrdefuld, men Sognefogderne lettedes dog noget i den af dem førte Opsigt med samme ved den Deel, Amtsvæipibværet, hvor saadanne vare ansatte, toge deri.

Efterhaanden som Arbeidet paa Hovedlandveiene er ophørt og de mindre Landeveie ere enten blevne anlagte af nye eller grundforbedrede, saa at Arbeidet paa samme derved er blevet formindsket, er Arbeidet paa Biveiene betydelig forøget, idet Ophøret og Formindskelsen af hiint Arbeide har foranlediget de respective Politimestere til at tænke paa Istandsættelsen af Biveiene, der næsten overalt vare i en raa og meget slet Tilstand; men ved dette Arbeide have Sognefogderne ganske alene Opsigten, og da deres Nærværelse ved sammes Udførelse idelig udfordres, ere de derved blevne langt mere besværede, end de vare ved Grundforbedrings-Arbeidet paa de mindre Landeveie, med hvis Vedligeholdelse de forresten føre Opsigt.

Det forsøge Tilsyn, de saaledes have faaet med Planeringer, Kjørsler, Grøftegravning, Steenkister &c., kan godt ansættes til 2 Dage paa Biveiene ugentlig, For-

og Efteraar, og Opsigten paa de mindre Landeveie kan ligeledes ansættes til 2 Dage ugentlig fra Begyndelsen om Foraaret og hele Sommeren og Efteraaret til Vinterens Begyndelse. Men selv om Vinteren ere Sognefogderne ikke frie for dette Tilsyn; thi indtræffer der Sneeveir og Veiene tilfryge, opstaaer der ofte et meget anstrængende Arbeide for dem, der ikke sjældent uafbrudt vedvarer i 14 Dage ad Gangen og undertiden med forskjellige Mellemrum i flere Maaned, idet de da hver Morgen tidlig maae ride ud for at undersøge Landveiene og alle Veiene i de respectve Sogne, for at see, hvornæget Mandskab der skal tilsiges til Sneekastning, dernæst give Oldermændene Ordre om at tilsiige det fornødne Mandskab, og derefter mede ved Arbeidet og føre Tilsyn med dette, dagligen skrive Indberetninger til Herredsfogderne over Veiene og Sneekastningen, indgive Klage til Politimesteren over de Udeblivende, møde med dem ved Retten undertiden 3—4 Gange, hvilket naturligviis ogsaa gælder om det fra Veiarbeidet om For- og Efteraaret udeblivende Mandskab, o. s. v. Vel ere Sognefogderne tilstaaede frie Befordringer ved deres Møder paa Sneekastningsarbeide; men da Liden og Ustænden fra de Kjørepligtige meget sjældent tillader dem at benytte sig heraf, saa befordre de sig som oftest selv til Hest. Kommer nu hertil de mange Tilsigelser, Sognefogderne have at gjøre til Veiarbeidet, saa tør vi haade, at den høie Forsamling lettelig vil kunne skjønne, hvor besværlig alene denne ene Branche af Forretninger maa være for dem.

(Fortsættelsen følger).

Attende Møde.

(Kortfattede).

- 2) Bægdevæsenet. Da Sognefogderne som oftest tillige beskikkes til Bægdsmand, saa kan de Sidstes Forretninger i Almindelighed ansees at udgjøre en integrerende Deel af de Førstes.

Som Bægdsmande skulle de føre Liste over Af- og Tilgangen samt kontrollere Fødslerne og Reservernes huslige Stilling med Hensyn til dissees Værnepligt og Udskrivning til den militaire Tjeneste, udstede og paategne Følgeseddel, conferere dem hver Mandag med Bægdsforstanderen; conferere Føde- og Dødslisterne med Præsten og for ham gjøre Anmeldelser og conferere om de i Reservernes Stilling foregaaende Forandringer, hvortil medgaaer 2 Dage; tilfuge Udskrivningsmandskabet og det øvrige Mandskab, som er Gjenstand for Sessjonernes Behandling til Møde for disse, der medtager 3—4 Dage; ride flere Mile for at tilfuge de Reserver, som ere bortflyttede af Bægdet efterat Af- og Tilgangslisterne ere af Bægdsforstanderen indsendte, til Møde ved Sessjonerne om Efteraaret, eller til at møde ved Regimenterne, eller for at overlevere dem Pässe til Tjeneste ved de annecterede Batailloner; reise til Amtshuernerne ofte 4 a 5 Mile, ja vel meget længere, for der at høre deres Marschpenge, og derefter bringe disse til dem, til hvilke Reiser de vel have Fribefordring, men forøvrigt ikke selv nyde nogen Godtgørelse for samme.

- 3) Politivæsenet. Afkrive de hyppig fra Politimesterne, Regimenterne og andre Autoriteter udgaaende Circulæter angaaende

Deferteurer; holde Protocol derover og bekendtgjøre de Undvigtes Signalement i Sognene, ofte gjerne 1 a 2 Gange om Ugen tage omkring i Sognene for at anstille Undersøgelser og Efterlysninger om dem, samt derom gjøre Indberetning, og naar Anholdelser skee foranstaltede Deferteurerne transporterede til Politivdrigheden og selv fremstille dem; foretage Randsagningsforretninger efter Tyvekoster og, naar disse forefindes, bringe dem til og fra Politimesteren; anholde Tyvene og Hælterne og møde ved Forhørene over dem; tilfuge Vidner og Deponenter at møde for disse; anholde Dmsløbere og Bøllere, optage deres Forklaringer og derom give Rapport samt ligeledes foranstaltede disse transporterede til Politimesteren saavel som Forbryderne fra Straffeanstalterne efter udsaaet Straf; bekendtgjøre i Sognet, naar Tjenestefolk ligge ledige etc.

- 4) Fribefordringsvæsenet. Holde Protocol over Friteiserne og tilfuge saavel til dem som Sognereiser med Doctor og Forbedere, samt til Kirke, Skole og Fattiggænger, hvilke Tilfugelser meget hyppig foregaae og ere forbundne med Ridt til alle de Byer og Steder i Sognene, som i længere Afstand ere fjernede fra Sognefogdernes Hjem.
- 5) Fattigvæsenet. Være tilstede ved Udbelingen af Fattigbidragene, især under Vacanser i Præste-Embederne; møde istedetfor Politimesteren een Gang om Aaret i Fattigcommissionen, naar Fattigforsørgelsesplanen lægges, samt bekendtgjøre denne i Sognene; optage Bidrag til Amtsfattigkassen hos hver enkelt Person i Sog-

nene, og ledsaget med Præstaaftest at indsende dem, samt holde Mandtalslister over Contribuenterne, hvoraf Opkrævningen især er meget besværlig, da Almuen og fornemmelig Tjenestefolk betragter denne Opkrævning med et Slags Uvillie, saa at Sognefogderne ofte maae kræve i Skilling 3 Gange og undertiden endda ikke erholde men selv maae tilskyde den.

6) Brandvæsenet. I Tæt og Udt funge som Brandfogder i de Byer, hvor de ere boende, og møde som Vidner under Brandforhøretne.

Kommer nu til foranførte Forretninger de øvrige Forretninger, for hvilke ingen særegen sportelmæssig Betaling præsteres, blandt hvilke vi her endnu blot skulle tillade os at nævne Opkrævning af Jordmøderpenge samt undertiden af Arretpenge og deres Aflevering til vedkommende Retsbetjent, og Registrering efter Selveierhuusmand og Indsiddere, saa tør vi haabe, at det, i Forening med den høie Forsamlings praktiske Kjenndskab til Sognefogdernes Embede, vil være den indlysende, at Sognefogderne nu langt mere ere besværede med Forretninger og Reiser, end da Frd. 11 Novbr. 1791 udkom, samt at de daglig maae være paafærde i offentlige Anliggender, maae forlade deres Dømt paa hvilken Tid af Dagen deres Forretninger udtræve det, og selv i den travleste Tid spænde fra Ploven eller Høstvognen, for i mødende Tilfælde at benytte en Hest til deres eller deres Buds Ridt i Anledning af Møder, Tilfælgelser eller deslige; at de aldrig kunne være sikke paa noget Dieblis at være hjemme ved deres Gaardes Bestyrelse og Drikt, samt at dette i høi Grad maa være til Skade for deres Deconomie; — at de maa have endel Udgifter paa Reiser, saavel for dem selv som for deres Heste, og ligeledes til Skrivematerialier; saa og at de fornemmelst deres hyppige Fraværelse maa holde en Karl og en Hest mere, end de ellers behøvede.

Men er det Tilfældet at Sognefogderne nu ere meget mere besværede med Forretninger og

Reiser end længere tilbage i Tiden, saa haabe vi og, at den høie Forsamling vil finde det billigt og retfærdigt, at vi og vore Colleger tillægges en Godtgjørelse, der staaer i et nogenlunde billigt Forhold til vort Arbeide, og vi skulle derfor i denne Anledning tillade os at fremsætte en omtrentlig Calcule over de Erstatninger, beregnede til Penge, der tilskyde os for de Forretninger, for hvilke vi ikke erholde nogen sportelmæssig Betaling, og over hvad vi formene at burde tiltaaes for disse, hvorimod vi ikke videre ville berøre de Forretninger og Reiser, for hvilke vi erholde separat Betaling, ihvorvel denne vistnok i de fleste Tilfælde er knappere end den efter Billighed burde være. Sognefogderne ere forundte følgende Rettigheder:

a) Fritagelse for Konge- og andre Frireiser; disse kunne ansættes til 2 Reiser om Aaret a 2 Rbd. . . 4 Rbd. . . Mk.

b) I Krigstider ere de tillige frie for militaire Kjørsler, men da de maae være tilstede ved Transportfæderne for at holde Orden og give Forklaring om Tilfælgelserne i Udeblivestilfælde, samt tillige meget besværes ved Tilfælgelserne og ikke sjelden selv til Hest maae ledsage Transporterne, saa gaar deres dermed forbundne Uleilighed og Strabadse fuldkommen op mod denne Fritagelse.

c) Fritagelse for Indquartering i Tilfælde af overordentlige Tropsesamlinger. Da disse i Fredstider kun finde Sted enkelte Steder i Exercertiden, og de øvrige Hartkornbrugere i andre Egne heller ikke ere besværede dermed,

saar Sognefogderne for-
saavidt kun paa lige Fod
med disse, og hvor Trop-
pesamlinger finde Sted
blive de i saa høi Grad
besværede med Indpar-
terings Foranstaltning,
Lilfigelser til Befordring
og Requisitioner o.s.v., at
det samme gjælder om
denne Fritagelse som om
den forrige.

- d) Fritagelse for Arbeide ved
Veie, Kirker og deslige
Arbeider, som kunne hen-
regnes til det offentlige,
hvilket Arbeide kan, da
Huusmændene forrette en
stor Deel af Gangdags-
arbeidet, for en Gaard ind-
til 8 Tdr. Hartkorn an-
slaaes aarlig til 25 Spand-
dage a 4 Mk. er 16 — 4—
og til 50 Gangdage a
1 Mk. 8 s. er 12 — 3—
- e) Skolepenge og Bidrag i
Penge til Skolernes Re-
paration, fra 2—4 Rbd.
for 1 Aar 3 — —
- f) Fritagelse for Bidrag til
Amtsrepartitions- Fonden
samt Delinquent- og Bro-
penge a 4 Mk. 8 s. pr.
Tdr. Hartkorn aarlig . . 6 — —

Gjør 42 Rbd. 1 Mk.

Derimod taxere vi vort Arbeide og anslaae
vore Udgifter, som følger:

- 1) Sognefogdens Fraværelse fra Hjemmet i de
ovennævnte offentlige Forretninger:

a) paa de mindre Landeveie 2 Dage ugent-
lig fra 1 April til 1 Decbr., 8 Maane-
der a 2 Mk. hver Dag i det mind-
ste er 21 Rbd. 2 Mk.

b) paa Biveiene 2 Dage
ugentlig i Juni, Juli,
October og November
Maaneder, 4 Maaneder
a 2 Mk. 10 — 4—

c) paa Veiene ved Sne-
fastning og ved Veienes
Planering i Wintermaa-
nederne 30 Dage a 2 Mk. 10 — —

d) Fraværelse og Reiser ved
Lilfigelser og Møder
mange forskjellige af de
ovenansførte Steder og
Leiligheder 30 Dage om
Aaret a 2 Mk. 10 — —

- 2) En Hest at holde mere end
vi ellers behøvede, hvis Fod-
ring og Græsning koster:
Havre 12 Td. a 2 Rbd.: 24 Rbd.
Høe 2 Tæs a 3 Rbd.: 6 —
Halm 3 Tæs a 2 Rbd.: 6 —
Græsning 5 —
Beslag aarlig 5 —
Forringelse ved Brugen
hvert Aar 5 —

51 Rbd.

3) Reiseudgifter i det mindste
om Aaret 15 — —

4) Skrivmaterialer 3 — —

Tilsammen 124 Rbd. 2 Mk.

Trækkes nu herfra Børdien
af de Sognefogderne tilslaaede

121 Rbd. : Mk.
 Begunstigelser med det oven-
 anførte Beløb 42 — 1 —

ses det, at den Erstatning,
 de billigen kunde tilkomme,
 overstiger den, de erholde,
 med et Beløb af 78 Rbd. 5 Mk.

Vi troe altsaa med god Grund at turde gjere Regning paa den høie Forsamlings Medvirkning til at kunne erholde en forøget Godtgjørelse for de os paalagte Forretninger, hvilket vi haabe saameget mere at turde gjere Regning paa, som Sognefogderne ikke saaledes som forhen kunne undflaae dem for at modtage deres Bestillinger, og det forøvrigt maa være det Offentlige af megen Bigtighed, at de med Eyst og Iver kunne opfylde deres Pligter, hvilket under de nuværende Omstændigheder er umuligt, thi vel er der givet Sognefogder, som udmærkede sig ved Karvaagenhed for Lovenes Overholdelse, Tilfagn om Belønninger af Jurisdictionens Politikasse, men foruden at det altsaa dog ifkun er en særdeles Grad af Pligtopfyldelse, der skal give Sognefogderne Udgang til saadan Belønning, og denne selvfølgelig ikke kan være nogen ligesvem Erstatning for vort forsøgede Arbeide, for hvilket vi Intet erholde, til hine Belønningers Størrelse og Anvendelse jo ogsaa ganske afhænge af Politikassernes Indtægter og Beholdninger, der vist ofte ere meget ubetydelige, ligesom det, saavidt os bekjendt, hører til Sjeldenhederne, at Sognefogderne erholde noget af bemeldte Kasse. Hvorledes Sognefogderne skalde godtgjøres deres forsøgede Arbeide, og hvor stor Erstatning de derfor kunne være at tilstaae, tør vi ikke selv have nogen bestemt Mening om. Imidlertid paaligger det os, at fremsætte et Forslag og vi skulle derfor tillade os at foreslaae:

1) I Henseende til det egentlige Sognefoged-Embedet.

At Sognefogderne aartlig tilstaaes en Forøgelse i den lovbestemte Erstatning for deres Forret-

ninger og Udgivter, der er lig den Koft og Løn, en Karl paa Landet i Umindelighed erholder, nemlig Koften anflaaet til 12 St. daglig, der gjør for 1 Kar circa 45 Rbd. og i Løn 30 —

eller tilfammen 75 Rbd.

enten betalt af Repartitionsfonden eller fordeelt paa det contribuierende Hartkorn.

Med foranførte Calcule maa det forøvrigt tages i Betragtning, at der ere mange Ting, som vi ikke have kunnet regne saa nøie ud, og at en Karl dog ikke ganske kan remplacere Huusbonden, der i flere Henseender taber ved at maatte til denne overlabe at forestaae Arbeider, som han selv skalde besørge, saa at en Karls Løn og Koft vist nok er den ringeste Erstatning, Sognefogderne bør have for deres siden 1791 forsøgede Arbeide i offentlige Anliggender.

2) I Henseende til Lægdsforretningerne.

At de tillægges en Indtægt af 8 St. for hver Følgeseddel, som de udstede, og 4 St. for enhver Følgeseddel, som de paategne, der udrebes af vedkommende Reserver, eller tillægges 6 a 8 Skilling pr. Lønde af de respective Sognes contribuierende Hartkorn; samt at den ved Placat af 25 Mai 1821 bestemte Tid af 15 Kar, der skal give Lægdsmandene Ret til at erholde en Søn eller en Paatørende fritagen for Udskrivning til activ Tjeneste ved den staaende Hær, indskrænkes til 7 Kar, da det vistnok hører til Sjeldenhederne, at et Individ er Lægdsmand i hiint lange Tidrum.

Den Erstatning, vi saaledes have foreslaaet, er ifølge den ovenanførte Calcul vistnok meget mindre end vi med Billighed kunde gjere Krav paa; men da vi kjende Landboernes og Hartkornets ringe Kræfter til at bære flere Byrder end dem og det, der allerede er paalagt, saa have vi i Betragtning heraf nedsat det Krav, vi formene at Sognefogderne med Høie kunne gjøre til det Offentlige. I Henseende til Lægdsforretningerne ansee vi det forøvrigt for en Selv-

følge, at de samme Begunstigelses, der maatte blive Sognefogderne qva Lægdsmand tilstaaede, ogsaa maae tilflyde de Indviolter, der blot ere Lægdsmand.

Saaledes overantvorde vi dette vort Andragende til den høie Forsamlings Overveelse og forhaabe, at den vil petitionere Hans Majestæt om, at vort Forslag med de eventuelle Modificationer, som maatte findes tilraadelige, maa blive Gjenstand for et Ublast til en Anordning, som nærmere kunde blive forelagt Stænderne."

Justitsraad Friis yttrede, at han var enig med den ærede Proponent i, at Sognefogderne ere maadeligt lenne for de Forretninger, der fordrer af dem, og at deres hele Fortjeneste som Taxationsmænd, Skifte- og Auctions-Vidners aarlig ikkuns beløbe sig til 40 a 50 Rbd., men at han tillige var af den Formening, at deres Virken som Underpolitimestere efter Forordn. 11 Novbr. 1791 almindeligviis ikke er af stor Værd. Under Sognefogdernes Wine, endog i deres egen Bopæl, foregaae paa flere Steder forskellige Politi-Ordener, hvoraf Taleren blot vilde anføre forargelig Regen om Suul, Fastelavn og andre Aarets Tider, og dermed følgende Kortspil og Brændeviins-Drikken. Ubilligt vilde det vistnok være at nægte Landalmuen Forlystelser, men disse bør dog have Grændser, som næsten ikke er Tilfældet paa den Maade, hine Forlystelser nu drives; thi disse bestaae ikke i, at der danses og leges enkelte Aftener, men at Saadant fortsættes paa en for Moralitet og Helbred lige fordærvelig Maade uafbrudt Nat og Dag i flere Døgn, ved Gulen endog i 13 saadanne, og hele Aaret omtrent i 2 Maanedes, i hvilken Tid Tjenesttyende aldeles undrage sig fra de dem paahvilende Tjenestforpligtelser. Aarsagen til denne Tingens Tilstand maa formeentlig tildeels søges i de store Jurisdictioner, der ere andertlagte enkelte Herredsfogder qva Politimestere (een Taleren behændt har endog over 7 □ Mile) og som gjør det umuligt for disse, endog med den bedste Villie, at holde Die med Sognefogderne og at kunne assistere ved foreskænde

Seligheder, mulig og deri, at der gives Politimestere, der antage, at Lovens 6—3—11 ved Skik og Brug er hævet, og at det ikke kan forbydes Landalmuen, at have saa mange Forlystelser, den attraaer, naar ei dermed forenes Udsalg af Brændeviin eller spiritueuse Drikke. Taleren skulde ikke opholde Forsamlingen ved at nævne flere i Soang gaaende Ordener, da han antog, at de allerede paapegede maae ansees tilstrækkelige til at bevise, at Sognefogderne ingenkunde opfylde deres Bestemmelse som Underpolitimestere, samt at Politivæsenet paa Landet trænger til at ordnes paa anden Maade end den stedfindende. Da Saadant formeentlig vil skee, naar den paatænkte nye Communal-Bestyrelse i sin Tid træder i Kraft, antog han, at det oplæste Andragende saalænge kunde stilles i Bero, og stemte derfor imod, at en Committee nedsattes.

Udsesfor Algreen-Udsing maatte vel være af den Formening, at Sognefogderne ere meget bebyrdede i Forhold til de Emalumenter, der ere den tillagte, men han maatte tillige antage, at det var rigtigst, at denne hele Sag blev udsat, til den nye Communallov for Landet var emaneret, i hvilken Anledning Taleren, næst at bemærke, at et lignende Andragende allerede fremkom i forrige Forsamling, men at det dengang, af samme Grund, ikke kom under Committee-Behandling, maatte ubbebe sig, at den Kongelige Commissarius vilde underrette Forsamlingen, om den paatænkte Communallov for Landet ikke kan ventes forelagt ved Stændernes næste Møde, hvilket det maa være Forsamlingen af største Vigtighed at erfare, da det i mangfoldige vigtige Landboanliggender har vlist sig, at man, saalænge denne Anordning ikke er udkommen, ikke kan faae de Forhold ordnede, hvorom Alle iøvrigt ere enige, at de egne sig til en Omorganisation.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at han forventer, at Udkastet til Communalforordningen for Landet vil kunne blive forelagt Provincial-Stænderne, naar de paany samles, da de Hindringer, der have været i Veien for

dens Udarbejdelse, snart ville være bostfærde. Han finder det derhos velgrundet, at man udsætter Ventilationer om mulige Forbedringer i Sognefogdernes Kaar, indtil man erfarer, hvilken Indflydelse den nye Communeanordning vil faae paa deres Virkebeds. Han skulde isvrigt ikke indlade sig paa de forskjellige Bemærkninger, der kunde gjøres i Anledning af hvad der i det oplæste Andragende er fremsført angaaende Sognefogdernes Byrder og deres Indtægter, men blot bemærke, at Sognefogderne i Almindelighed, som Stevnevidner, Taxationsmænd og Vidner ved Skifter og Auktioner samt Fogedforretninger, have en ikke saa ganske ubetydelig Indtægt, der ikke i Andragendet er berørt, samt at de ligeledes efter Pl. 21 Febr. 1819 have Afgang til af Politikassen at erholde Belønning for den Flid og Virksomhed, hvormed de røgte deres Kalb.

Kammeraad Madsen erkjendte, at en Sognefoged har mange Forretninger, hvorfor han ikke faaer Betaling, men efter det, som den Kongelige Commissarius havde ytret, kunde han dog ikke understøtte Andragendet.

Procurator Rye, der efter Anmodning af Petitionairerne havde skrevet det oplæste Andragende og optaget det som sit, kunde ikke indsee, at Sagen burde udsættes, indtil den forventende nye Communalanordning for Landet udkommer; thi Communerne skulde jo ikke fundere men alene administrere deres Deconomi, og Godtgjørelserne til Sognefogderne, der blot attraaets forhoiede, ere allerede begrundede i Anordningen. Derfor der, før end Communalanordningen for Kjøbstæderne udkom, havde været Spørgsmaal om et nyt Sportelreglement for Byfogderne, vilde man dog vel neppe have udsat dette Spørgsmaals Afgjørelse efter Emanationen af denne Anordning. Proponenten troede derfor, at en Committee burde nedsættes i Sagen, og at denne ikke burde udsættes efter en vis Anordning. Siden Fred. 11 November 1791 emanerede, ere 20 Anordninger udkomne, der paa lægge Sognefogderne mange forskjellige Forretninger for det Offentlige, uden at de derved havde erhødt nogen forsøgt Godtgjørelse, og

det forekom Proponenten, at det er uværdigt for Staten, uden Beberlag at bebyrde enkelte Individider med Arbejde til Fordeel for det Almindelige; thi det er rimeligere, at Byrden fordeles paa flere, end at enkelte skulde bære den for Alle. Den ærede Kongelige Commissarius har vel sagt, at Taleren har forbigaaet at betøre de Indtægter, Sognefogderne have af Politikassen og som Vidner ved Skifter og Auktioner, men i Propositionen troer Taleren at have gjort opmærksom paa, at Sognefogderne i Virkeligheden kun have lidet Gavn af Politikassen, og at de sportelmæssige Betalinger, de erholde, ikke ere større end hvad der, efter Billighed, kan tilkomme dem for deres Forretninger og Reiser.

Stiftamtmand Høppe bemærkede, at Politikassen ikke kan have til Hensigt at understøtte alle Sognefogder, men kun de nidkjære blandt dem. Da Sognefogdernes Pligter og Rettigheder isvrigt vilde blive næiere bestemte ved den nye Communal-Anordning, fandt Taleren, at man burde afvente denne.

Sognefoged West yttrede, at han saavel paa egne som paa Fleres Begne i Et og Alt maarte slutte sig til den ærede Proponents Foredrag, idet han tilføiede, at han, dersom han ikke selv havde været Sognefoged, vilde have fremkommet med et Forslag af samme Indhold som det nu omhandlede. Forsaavidt angik Justitsraad Friis's Paaastand, at Sognefogderne ikke gjøre sig fortjente til at erholde nogen Godtgjørelse for deres Bestillings Udførelse, og at den Uorden, som muligen existerer paa Landet, maarte tilskrives dem, da kunde Taleren aldeles ikke være enig heri. I hans Egn vare Landets unge Mennesker lette at styre, da man blot behøvede at byde dem at gaar, for at dette strax skulde skee, og det var kun onskeligt, at det Samme var Tilfældet med Kjøbstæds- og Herregaardsfolk. Men med disse var der som oftest intet Udkomme, og man frygtede derfor stedse, naar de blandede dem imellem Landsbyens glade Ungdom. Var det end saa, at Sognefogderne ikke til enhver Tid kunde forebygge enhver ubetydelig Uorden, maatte man

heller ikke forglemme, at de kun ere Mennesker, samt at de opoffre megen Tid og Umage, og derfor saa god som Intet erholde. Taleren maatte saaledes for sit eget og Fleres Vedkommende tiltraade, at en Committee blev nedsat i Anledning af nærværende Andragende.

Gaardmand Henrik Larsen formeente, at det maatte være ubuelige Sognefogder, der vilde taale Svigt i deres Huse. I Talerens Sogn fandt hverken utiladeligt Spil eller Svigt Sted. Ligefaa vigtigt som det var, at der er et godt Politii i Kjøbstæderne, ligefaa vigtigt var det ogsaa, at der ere ordentlige Sognefogder paa Landet, men disse burde derfor ogsaa have Betaling for deres Arbeide.

Kammerherre Grevenkop-Castenschiold antog, at da Sognefogdernes Functioner kun vare i 3 Aar, hvorefter de kunde frastige dem samme, og den belovede Communal-Anordning, som dert netop vilde gjøre betydelig Forandring, ogsaa kunde ventes udkommen inden 3 Aar, saa kunde det endog være hinderligt i de Bestemmelser, der herom skulde tages, om man nu indløb sig paa dette Andragende.

Grev Ahlefeldt-Baurvig yttrede, at det var ønskeligt, at Sognefogderne lønnes saaledes, at de kunde attraae at vedblive deres Bestilling efter 3 Aars Forløb.

Gaardmand Henrik Larsen erklærede sig enig heri, idet han tilsvædede, at de behøvede nogen Tid til at sætte sig ind i deres Forretninger.

Cancelliraad Haastrup fandt, at Sagen af de Grunde, som flere foregaaende Talere havde anført, ikke for Tiden egnede sig til nærmere Overveielse.

Procurator Rye bemærkede, at det maatte være i det Offentliges egen Interesse, at duelige Sognefogder forblive længere i Em-

bedet end i 3 Aar, og at det Offentlige derfor burde aflægge dem saaledes, at man kunde vente at beholde dem efter denne Tids Udløb.

Kammerjunker Bengon yttrede, at han ingenlunde kunde antage, at der for Dieblirket er nogen særdeles Nødvendighed for at nedsette en Committee i denne Sag; thi at Sognefogderne ei ere saa aldeles slet afslagne, som Forslaget søger at bevise, forekommer ham indlysende deraf, at det er saare sjældent, at man hører, at Nogen af disse forlanger Entledigelse fra denne Post, uagret de ei ere bundne til samme for en længere Tid end 3 Aar.

Sognefoged West maatte i Anledning heraf bemærke, at Sognefogderne ingenlunde gjorde dette af den anførte Grund, men fordi de vidste, at en Sognefoged ikke kunde undværes, og fordi de allerede vare vant til at udføre saamange Forretninger omsonst. Ønskeligt var det, at Alle tænkte saaledes: Danmark vilde da snart blive et Eden.

Procurator Rye bemærkede, at naar Sognefogderne vedblive Bestillingen længere end i 3 Aar, maatte det som oftest tilskrives Politimesterne, der ikke kunne være tjente med at skifte Sognefogder hvert Dieblirk, og derfor, naar de ere nogenlunde duelige, søge at overtale dem til længere at beholde Posten.

Med Afstemningen blev det med 51 Stemmer mod 10 bestemt, at ingen Committee skulde nedsettes i Anledning af dette Andragende.

Det nittende Møde.

Den 19de October.

Sagerne angaaende: 1) Statsraad Stenfeldts Forslag om en Forandring i den Måde, hvorpaa Armeen forsynes med Skotski, og 2) Udkastet til en Placat indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende Forbud imod Rejsepassers Udstedelse bleve foretaget til foreløbig Behandling.

Den af Committeeens Referent, Absesfor Algreen-Ussing paa Forsamlingens Begne affattede Betænkning til Hans Majestæt Kongen over Udkastet til en Placat, hvorved Forordn. 26 October 1804 og 14 December s. N. angaaende Gseldsbreve, der indgaaer af Umyndige og Mindreaarige, forandres, blev oplæst og af Forsamlingen vedtaget.

Abonnement modtages i Kjøbenhavn paa det Berlingske Comptoir, og i Provindserne paa de kongelige Postcomptoirer.

Kjøbenhavn og N. Skide. Trykt og forlagt af Brodrene Berling.

Lyvende Møde den 20de October.

63 Medlemmer vare tilstede.

Udlaftet til en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelser om Dmløben med Barer, blev foretaget til endelig Behandling.

Æt og lyvende Møde den 22de October.

59 Medlemmer vare tilstede.

Udlaftet til en Anordning, indeholdende en nærmere Bestemmelse af Lovens 5—3—18 og Placaten af 18 Januar 1788, blev foretaget til endelig, og Udlaftet til en Anordning, indeholdende Bestemmelser til Conservation af Skjode- og Pantebøger m. m. i mødende Ulykkes-tilfælde, til foreløbig Behandling.

Kjøbmand K. Sidenius foredrog derpaa et Forslag om Kjøbstadhaandværkernes Beskyttelse i deres Rettigheder, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Man har allerede i mange Aar fra en Klasse af Borgere, som udgjør en temmelig betydelig Deel af Samfundet, jeg mener Kjøbstadhaandværkerne, hørt lydelige Klager over den blandt dem tiltagende Næringsløshed og deraf flydende Gattigdom og Elendighed, hvilken første formenes at være en Følge, deels af Landsbyhaandværkernes overhaandtagende Mængde, deels af disses Indgreb i Kjøbstadhaandværkernes Privilegier. At disse Klager ingenlunde ere ugrundede, derom nærer jeg efter de mange sørgelige Erfaringer, jeg herom i min Krebs har haft Beilighed at gøre, den fuldkomneste Overbeviisning; derom vidner den Vedholdenhed, hvormed disse Klager, skjøndt hidtil upaaagtede, dog vedblive at fremkomme, og jeg tør maaskee opfordre Dyr. Deputerede for Kjøbstæderne, hvis Erfaringer om denne Gjenstand vistnok fuldkomment stemme

med mine, til med mig for den ærede Forsamling at bevidne dette.

I den Riborgske Stænderforsamling ere af tvende hæderlige Medlemmer Dyr. Statsraad Brind-Seidelin og Oberst Brod, Forslag indgivne til at raade Bod paa disse Klager, og Sagen forekommer mig i de derom indgivne Andragender, som jeg maa antage at være den ærede Forsamling bekendte, saa grundig og nøie udviklet, at det vilde overflige mine Evner at sige Noget til, hvad disse Hæder mænd have fremstillet i det klareste Lys. Idet jeg derfor i Æt og Æt skal henholde mig til disse Forslag, som findes i den jydsk Stændertidende 1ste Række Nr. 48 til 50, og hvis Oplesning jeg, om det ikke maatte forlanges, antager at være ufornøden, da denne Forsamlings Medlemmer i de anførte Nummere, uden nogen trættende Gjen tagelse fra min Side af de særdeles mange og vægtige Grunde, som tale for dette Andragende, kunne gøre sig bekendte med disse, skal jeg her blot indskrænke mig til at foreslaae for den ærede Forsamling, at indgaae med en Petition til Hans Majestæt Kongen om:

- 1) at de nu gjældende Love, som bestemme Forholdet mellem Kjøbstad- og Landsbyhaandværkerne, maae være underkastede en Revision, og at et Lovudkast betræffende denne Gjenstand maa blive den næste Stændersamling forelagt.
- 2) At ved dets Udarbeidelse de i Statsraad Brind-Seidelins Forslag fremstillede Principer (See den jydsk Stændertidende 1ste Række Pag. 765 til 768) maae blive tagne under nøie Overveieelse, og, om mulig, lagte til Grund for dette Lovudkast.

Jeg skal blot endnu tillade mig at gøre opmærksom paa, at den jydsk Forsamling næsten eenstemmig vedtog dette Andragendes Behandling i en Committee, at den Kongelige Commissarius selv fremhævede det Ansæelige i, at et Andragende, som angik en saa vigtig Gjenstand, og hvorom saa forskjellige Interesser og Meninger havde ytret sig, underkastedes Prøvelse,

at selv de Medlemmer af den jydiske Forsamling, som erklærede sig imod Hovedtændentsen i Forslaget, dog fandt, at der kun kunde være een Mening om, at det kom under Dervedelse. Skøndt disse Omstændigheder vistnok ikke indeholde noget Bindende for nærværende Forsamling, saa forekommer det mig dog, som om det vilde være paafaldende, om en fra hiin aldeles forskjellig Anskuelse af Sagen her skulde udtale sig; og allerede med Hensyn til den Interessee for Stænderinstitutionen, som man vistnok maa ønske udbredt og vedligeholdt i alle Klasser af Samfundet, vilde det smerte mig meget, om Haandværkernes Klager, man ansee dem nu for grundede eller ikke, atter skulde lyde uhorste og upaaagtede, da jeg er overbevist om, at dette, i det mindste i de mig bekendte Kjøbstads-Communer, aldeles vilde tilintetgjøre denne talrige Borgerklasses Interesse for en Institution, fra hvis Velgjerninger de da, og vel ikke gandske uden Feie, vilde ansee sig som udelukkede.

Jeg overgiver saaledes dette Forslag til den næste Forsamlings Dervedelse, i det jeg tillige vedlægger et mig af Bæverlauget i Maribo leveret Andragende, som, uagtet det intet bestemt Forslag indeholder, dog maaskee kunde tjene som Bilag til dette".

Agent Bruun bemærkede, at der i den forrige Forsamling vare indkomne mange Andragender fra Kjøbstadhaandværkere; men Forsamlingen havde ei nedsat nogen Committee, saa at Bedkommende vare forblevne uvibende om Forsamlingens Anskuelse i denne Sag. Dette havde ei fremkaldt nogen god Stemning hos Stænderen, som begyndte at tabe Interesse for Stænderinstitutionen. Valeren maatte derfor i ethvert Tilfælde ansee det værdigt for Forsamlingen, at lade denne vigtige Sag prøve af en Committee.

Cancelliraad Hastrup yttede, at han paa ingen Maade kunde indsee, at der til de idelige og idelige Klager, som Kjøbstadhaandværkerne føre over Indgreb i deres Næringsveie, kan hentes Grunde fra Forurettelse eller Tab ved Landsbyhaandværkerne, men at de snarere maa uledes fra, at Kjøbstæderne ere blevne overshyldte med alle Slags Haandværkere, fordi der ikke

er nogen Indskrænkning, hvorved deres Antal kan sættes i passende Forhold til Erhvervs-Klasserne. Den Kongelige Commissionsarius oplyste den første Stænderforsamling om, at Landsbyhaandværkernes Rettigheder ved de senere Anordninger ikke vare blevne ubrødede, men tværtimod indskrænkede, og det vilde være høist skadeligt for Landmanden, om han skulde savne de nødvendige Haandværkere i sin Nærhed. Valeren fremte imidlertid for en Committee, da Andragendet vedrører en talrig Stænder, der ikke, som første Gang, bør kunne føre Anke over, at man ei værdiger deres Besværginger Dervedelse.

Statsraad Stenfeldt bemærkede, at han tilfulde indsaac, at den væsentligste Grund til Haandværkstandens uforbeholdte Stilling i Kjøbstæderne ei maa søges i den bestaaende Lovgivning angaaende Haandværksdrift paa Landet, men i mange andre Omstændigheder. Hvad der især med Hensyn til Haandværkerne paa Landet, formeentlig ei uden Feie, kan klages over, er, at der mangler Enhed i Principet ved Meddelelsen af Bevillinger til Landhaandværkere, og at der ei nogenlunde hvile eens Ordre paa disse og Kjøbstadhaandværkere. Uagtet neppe heri kan ventes nogen væsentlig Forandring, forinden paa Landet indføres en Communalforfatning, maatte Valeren dog tilraade en Committees Medsættelse. Det er vigtigt og overensstemmende med Provindsial-Stændernes Institutions Natur, at i Forsamlingen forskjellige Ideer gjensidig verles og udtales angaaende de borgerlige Forhold, og at disse igjen herfra gaae ud imellem Folket, for at klarere Forestillinger kunne erhverves, hvor de nu ere dunkle; og uagtet Tiden er kostbar, er den upaatvivlelig ikke ilde anvendt til det anførte Diemed, som tilfulde kan opnaas, om end en Petition ei er Resultatet af en Sags Behandling af en Committee.

Udvalgt Afstemning yttede, at han ikke for Tiden skulde indlade sig paa Sagens Realitet, men han ansaa den dog for at være saa vigtig, at den burde underkastes Bedømmelse af en Committee. Han vilde derfor saameget mindre opholde Forsamlingen med en Udvikling af Grundene for og imod Forslaget, som den første Deconomi med Forsamlingens

Lid vistnok var-høist magtpaaliggende. En Tredebeel af denne Tid er allerede forløben. Af de forelagte 27 kongelige Lovudkast ere kun 7 endeligen afgjorte og 5 andre underkastede foreløbig Behandling. 15 kongelige Lovudkast staae altsaa endnu tilbage, saavel til foreløbig som endelig Behandling, foruden det vigtige Lovudkast om Kjøbenhavns Communalforfatning, som endnu ikke er Forsamlingen forelagt. 62 private Propositioner ere opslaaede til Forhandling, af hvilke kun 25 ere foretagne, og i Anledning af hvilke 13 Committeeer ere nedsatte. Kun 1 af disse Sager har været til foreløbig Behandling. Der staaer saaledes af de allerede opslaaede private Propositioner 37 tilbage, som endnu skulle foredrages, og det kan vistnok ikke betvivles, at der endnu ville indkomme flere saadanne til Forsamlingen. Men det vilde dog være lidet glædeligt, om Forsamlingen anvendte saamegen Tid paa Discussioner om Committeeers Nedsettelse, at det maaffee derved blev umuligt at faae alle de tilbagestaaende private Forslag foredragne, eller at dette i alt Fald skete saa sildigt, at de ikke kom under Committeebehandling, fordi man dog forudsaaer, at der ikke vilde blive Tid til deres Tilendebringelse.

Profesor Bang maatte ganske tiltræde, hvad den foregaaende Valer havde ytret om Tidens Kostbarhed, og idet han alene vilde bemærke, at i den jydskke Stænderforsamling medtog nærværende Sag en meget betydelig Tid, og at Resultatet med en meget overveiende Pluralitet blev, at ingen Petition skulde indgives, maatte han i Henhold hertil votere imod en Committeeers Nedsettelse.

Farver Svane ansaae Sagen for vigtig og stemte for en Committeeers Nedsettelse.

Procuratorerne Næstved, Rye og Marckmann samt Cancelliraad Hempel stemte ligeledes for en Committeeers Nedsettelse.

Den Kongelige Commissarius skulde blot gjøre den ene Bemærkning, at det var med 41 mod 9 Stemmer, at den jydskke Stænderforsamling besluttede, ikke at indgive nogen

Petition, samt at de Indstillinger, der vare gjorte af den nedsatte Committee, fandtes at ville være mere til Skade end til Gavn for Kjøbstadhaandværkerne, hvorfor i det mindste adskillige Deputerede for Kjøbstæderne fandt det mere stemmende med bisbes Interesse, at Sagen aldeles bortfaldt.

Præsidenten troede at burde bemærke, at en Hovedgrund til, at der i den jydskke Stænderforsamling var en saa stor Majoritet imod en Petitions Indgivelse, turde søges i de mangfoldige Amendements og Subamendements, som under Forhandlingerne vare blevne stillede, og hvorved Sagen var bleven meget indviklet.

Efterat endnu Proprietair Bangkilde, Mechanicus Gamst og Brændeviinsbrænder J. Sidenius havde erklæret, at de stemte for en Committeeers Nedsettelse, blev det ved Afstemningen, der efter Professor Bangs Begjæring skete ved Kugler, med 30 Stemmer imod 28 bestemt, at Forslaget skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Bestemmelsen af Medlemmernes Antal og Valget af disse blev udsat, indtil det følgende Forslag var foredraget.

J Capitulienant Rædes Fraværelse forebrog derpaa Kjøbmand K. Sidenius et Andragende fra Skomagermester J. A. Hansen i Slagelse angaaende nogle Bestemmelser i Henseende til Bevillinger for Landhaandværkere m. m., hvilket Andragende, som Capitain Ræde havde erklæret at ville understøtte, lyder saaledes:

„Det er vistnok den største Deel af Forsamlingens ærede Medlemmer bekendt, at flere af Landets Egne ere til Doverslæbighed besatte med Haandværkere. Enhver Landdby har der sine Skomagere, Skæbberere o. s. v. i betydeligt Antal, saa at den ene ikke kan have tilstrækkelig Arbejde for den anden. Dette er navnlig Tilfældet i Svendborg Amt, hvilket uimodsagt er anført offentlig paa flere Steder; saaledes var i Aaret 1835 i Vangelands 14 Sogne, efter de respectve Vriggheders Opgivende, 87 Landdbystræbberere, og de øvrige Professionistens Antal er i Forhold hertil. Det er ligeledes

offentlig berettet, at en Amtmand i Sjælland paa et Aar har udbeelt 200 Bevillinger til Haandværksdrift paa Landet, og af de idelige saa stærkt udtalte Klager fra mange Kjøbstæder sees, at det ikke er saa Stæder, hvor Tilstanden er saadan. Paa den anden Side findes ogsaa Aanter, hvorom det ingenlunde kan siges, at de have Overflodighed af de nævnte Haandværkere, og som et saadant nævner jeg Sorø Amt. Vel findes hist og her en enkelt Landhaandværker, men hvert Sogn kan ikke opvise sin Skomager, Skradder eller andre; Beboerne maae undertiden søge en Saadan i længere Afstand fra deres Bopæl. I den nydste Stændersforsamling yttrede Herligelsescommisfairs Kolbye, at der i det Landdistrict, for hvilket han var valgt, snarere var Mangel end Overflod af Haandværkere, hvilket han nærmere oplyste.

Af det Anførte, hvis Rigtighed vist ikke kan nægtes, vil det sees, at der i de forskjellige Aanter følges heel forskjellige hinanden modsatte Principer ved Meddelelsen af Bevillinger til Haandværksdrift paa Landet. Placaten af 3 April 1816 byder, at de efter Loven berettigede Landsbyhaandværkere skulle have Doversrighedsens Tilværelse til at ned sætte sig, hvor de agte at tage Bopæl, og have Doversrighederne derved at iagttage, „at ikke et større Antal end det, Districtets Læro fordrer, erholder en saadan Berettigelse.“ Det er formeentlig denne foreskrevne Regels Ubestemthed, der gjør, at de forskjellige Amtmænd gaar frem i denne Sag efter forskellige Principer, da enhver følger og kan følge sine egne Ansættelser om, hvad et Districts Læro fordrer, men hvorvidt en saadan Forskjellighed kan ansees ønskelig, beder jeg Forsamlingen betænke. Den stemmer vissevis ikke med den Hensigt, hvori det anførte Lovbud er givet, og er ligesaa lidt til det almindelige Bedste, thi det er af saare væsentlig og indgribende Bigtighed, saavel for Landmanden som for Kjøbstads- og Landhaandværkeren, hvad Udstrækning Haandværksdriften paa Landet rettelig har; og det maa være de Paagældende magtpaaliggende at erholde Sikkerhed herfor. Hvor forskellige Meningerne derfor end ere om, hvor stor denne Udstrækning bør være, saa maae dog formeentlig Alle være enige om, at hele Landet bør underkastes lige

Billkaar i saa Henseende, da ellers nødvendigvis Nogle stæer Uret.

Forordningen 23 Martz 1827 § 8 byder Amtmændene at paasee, at Bevilling til Haandværksdrift paa Landet ikke let forundes Andre end Personer af Bøndestanden, eller Saadanne, som ere oplærte hos Landhaandværkere, og Cancelliskrivelse af 26 Januar 1830 gjor Dødsheberne opmærksomme paa, at denne Forordning, ved fortrinligen at forbeholde Personer af Bøndestanden eller Saadanne, som ere oplærte hos Landhaandværkere, Afgang til Haandværksdrift paa Landet, ingenlunde derfra har udelukket dem, der ere af Bøndestanden, skjøndt de have lært deres Haandværk i en Kjøbstad.

Ved disse Bestemmelser er den Kjøbstadsbødte Haandværker udelukket fra Etablering paa Landet. Hvad enten han i Kjøbstaden kan erholde sit Udkomme eller ikke, enten han der i sit Ansigt Svæb kan tjene Dødet til sig og Sine eller ikke, han skal dog forblive der; han skal dog betale svære Skatter, directe og indirecte, om end flere af Livets første Fornødenheder derved skulle faaes, medens Bøndens Søn har frit Valg mellem Kjøbstæderne og Landet. Dette synes ikke ganske billigt. Vore Kjøbstæder overfyldes stedse mere og mere med Haandværkere, saa at Armod og Trang er i bestandigt Tiltagende i denne Klasse; skulde det da ikke være ønskelig, at den, som ei der kan ernære sig, tillades at dele Landhaandværkerens Kaar? Landet vilde erholde flere duelige Haandværkere, og den, som i Kjøbstaden ligger sine Medborgere til Byrde, vilde ofte paa Landet finde sit Udkomme. Man har anført, at det var til Kjøbstæderne Gavn, at Landet ei forsynes med duelige Haandværkere, men dette kan ikke forebygges ved den anførte Bestemmelse. Mange Landmænd sætte nu deres Sønner i Lære i Kjøbstæderne, hvor de naturligvis modtage den samme Uddannelse i Faget som Kjøbstæderne egne Børn, og Alle, som have lært deres Haandværk i en Kjøbstad, maatte derfor nødvendigvis udelukkes fra Afgang til at erholde Bevillinger, dersom Landet ikke skulde have duelige Haandværkere; men da dette nu ikke er Tilfældet, saa meddeles Bevillinger til alle disse Kjøbstadlærte Bønderbørn, og Landet faaer flere og flere duelige Haandværkere. Det indsees ei heller, hvorfor de paa Landet boende Haandværkere

ei skulle snævs saa buelige som muligt, naar de ere berettigede til at etablere sig der; de blive jo derved til desto større Gavn for dem selv og for det hele borgerlige Selskab, men det indsees paa den anden Side ligesaa lidet, hvorfor den, der er født i en Kjøbstad, ene paa Grund heraf skal for stedse være stavnbundet til Kjøbstæderne.

Jeg foreslaaer derfor den ærede Stænderforsamling, at petitionere Hs. Majestæt Kongen om:

- 1) at en mere bestemt Regel end den, Placaten af 3 April 1816 § 1 foreskriver, maatte, i Overeensstemmelse med den gjældende Lovgivnings Aand, gives for Bevillingens Meddelelse til de Haandværkere, som efter Loven maae findes paa Landet, for at den store Forskel, der i de forskjellige Amter findes i Landhaandværkernes Antal, derved successive kunde hæves.
- 2) at de Haandværkere, som ere fødte i Kjøbstæderne, maatte gives lige Afgang med Personer af Bondestanden, til at drive deres Haandværk paa Landet."

Cancelliraad Haastруп bemærkede, at, der som Klager i offentlige Blade eller Skrifter kunde ansees som Beviser, saa var der ingen Mangel derpaa, hverken fra Petitionairen eller andre Haandværkere, men dette kunde han ikke antage, om de end ei vare blevene modtagne. Hvad Petitionairen iøvrigt havde anmærket om, at der i Svendborg Amt var et alt for uforholdsmæssig stort Antal Landsbyhaandværkere, maatte Valeren, som er fra dette Amt, paa det Allerbestemteste modsigte.

Proprietair Hildebrandt bekræftede, hvad den forrige Valer havde anført.

Efterat Farver Svane og Etatsraad Treschow havde erklæret, at de stemte for en Committees Nedsættelse, blev det ved Afstemningen med 49 Stemmer imod 9 bestemt, at Andragendet skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det dernæst var vedtaget, at een Committee skulde tage dette og det foregaaende Forslag under Overveielse, og at samme skulde bestaae af 3 Medlemmer, bleve hertil valgte: Agent Bruun med 23, Proprietair

C. Neergaard med 20 og Farver Svane med 14 Stemmer.

Brændeviinsbrænder J. Sidenius forebrog derefter et Forslag om, at Examen for Brændeviinsbrændere maatte ophæves eller forandres, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Den Petition, jeg finder mig foranlediget at forelægge de ærede Stænder, angaaer Ophævelsen eller Forandringen af en Cancelli-Placat af 26 Juni 1812, der lyder saaledes:

«Da det er befundet, at Brændeviinsbrændingen paa de fleste Steder i begge Rigerne ikke drives med vedbørlig Kundskab om Kornsorternes Behandling til dette Vieneb, og med de fordeelagtigste Gjøringsmidlers Anvendelse, saa har Kongen befalet: at Ingen maa tillades at nedsaette sig som Brændeviinsbrænder i Kjøbenhavn eller andetsteds i Rigerne, forinden han, enten ved det Kongelige Brænderi i Kjøbenhavn eller ved noget andet vel indrettet Brænderi, er bleven underviist i den rigtige Methode og for Bestyreren af ovennævnte Kongelige Brænderi har beviist sin Duellighed.»

Af denne Placat ses, at Regjeringen antog, at Brænderierne den Tid ikke bleve drevne med vedbørlig Kundskab om Kornsorternes og Frugternes Behandling til Brændevin og at de fordeelagtigste Gjøringsmidler ikke anvendtes. Hvorvidt denne Paastand var rigtig eller ikke, vil jeg ikke noiere undersøge; dog det veed jeg, at, som man behandlede Sæden paa den Tid, behandler man den endnu, og at det Gjøringsmiddel, som man brugte i alle Brænderier i 1812, var Gjør, taget fra Mlet, og dette anvender man endnu, da man endnu ikke kjender noget fordeelagtigere. Chemikerne have ikke siden 1812 lært os nogen fordeelagtigere Fremgangsmaade til at frembringe Spiritus af Sæd. Practikerne ikke heller. Bestyreren af det Kongelige Brænderi lærte ligesaa lidet en bedre Behandling af Kornet, som Hr. Brøndum gjør nu. Da denne Placat udkom, saae man existere et Kongeligt Brænderi i Kjøbenhavn. Jeg formoder, at dette Brænderi blev af Hans Majestæt

antaget, deels for her at gjøre Forsøg med at ubvinde, ved nyere og bedre Behandling af forskjellige meelholdige Vegemer, mere og bedre Spiritus, deels for at forsøge nye og mere hensigtsmæssig konstruerede Brænderi-Apparater (da saabanne Forsøg i Almindelighed overstige en privat Mand's Evner), og, naar disse Forsøg vare faldne heldigt ud, at bekendtgjøre dem for Rigets Brændeviinsbrændere, saa at disse da kunde finde en Bæreanstalt, hvor den nye og bedre Fremgangsmaade practisk kunde læres.

Var dette Diemebedt med dette Brænderies Anlæggelse, da var det vistnok ogsaa nødvendigt, at man befalede dette Brænderi brugt som Bæreanstalt, naar man veed, hvor utilbsielig man i Almindelighed den Tid var til at gjøre sig bekendt med og anvende nogen ny Opfindelse.

Men, saavidt mig er bekendt, søgte man ikke at naae hiint formodede Diemebed; thi man anvendte ikke andet Meelstof end af Hvede, som i Kjøbenhavn og paa Verne er almindelig anvendt, og ikke andet Gjæringsmiddel end det overalt anvendte, nemlig Hlgsær. Apparaterne vare de ganske almindelige Fremgangsmaaden ved Indmæsningen og Destillationen maa ikke have været ganske hensigtsmæssig ved denne Bæreanstalt, og overhovedet hele Bestyrelsen daarlige, da Hans Majestæt ved dette Brænderi har tabt meget betydelige Summer. Har altsaa denne Placat den Tid stiftet nogen Nytte, ved at tvinge den vordende Brændeviinsbrænder til at besøge denne Bæreanstalt, maa det være den, at han lærte, hvorledes man ikke skal drive et Brænderi. Det eneste Nye, man saae ved dette Brænderi, var den da ikke almindelig bekendte Sag, at anvende Kartofler til Brændeviin, men dette gavne ligesaa libet den Tid, som det senere gavne Staten, at den betalte en meget betydelig Sum til en tydsk Amtmand Siemens, for af ham at lære en ny og forbedret Maade at tilvirke Brændeviin af Kartofler paa; thi vore Consumtions-Love forbyde os ganske at bruge dette vistnok meget fordeelagtige Materiale til Brændeviin. Opnaaede den Tid hiint Lovbud ikke Hensigten, opnaaer det den vistnok mindre nu.

Da Hans Majestæt formodentlig fandt, at denne Bæreanstalt, hvor man skulde lære at

drive Brænderierne paa en mere hensigtsmæssig Maade, kostede Staten for mange Penge, folgtes denne Anstalt til en privat Mand med den Betingelse, at han skulde fremdeles undervise dem, som attraaede at blive Brændeviinsbrændere i Riget, imod at han nød en Betaling af 60 Rbd. af hver Lærling. Hos denne Mand kunde man lære det Samme som forhen; thi den forbedrede Fremgangsmaade bragte ham til Bettekflaven, og dette Brænderi forsvandt nu ganske.

Efter at dette Brænderi var forsvundet, udkom en Placat, som befalede, at de, som vilde vinde Borgerkab som Brændeviinsbrændere, skulde for en af Kongen ubævnt Commission med Attester bevise, at have lært i et vel indrettet Brænderi, og af denne Commission examineres. Denne Commission bestaaer nu af en Professor i Chemien og en Herre af General-Soldkammeret. Det er sagt, at man skal have lært i et velindrettet Brænderi, og Saabanne findes nu i enhver Kjøbstad, i det mindste efter Fleres og min Formening. Af denne Mening synes Examinations-Commissionen ikke at være, thi det er almindelig bekendt, at denne Commission ikke gjerne antager noget andet Brænderi for vel indrettet, end Hr. Brøndum seniors Brænderi i Kjøbenhavn. Naar altsaa en Mand vil underkaste sig denne i høieste Grad ubetydelige og efter min Formening umyttige Examen, maa han rejse til Hovedstaden, hver Morgen i længere eller kortere Tid indfinde sig i Hr. Brøndums Brænderi (han vel ogsaa gjerne blive hjemme), en passende Tid forblive i Hovedstaden, betale 20 Rbd. til Hr. Brøndum og en Douceur til hans Folk, og med en Attest fra Hr. Brøndum melde sig hos Examinations-Commissionen. Naar man nu for denne Commission kan opremsse en af Hr. Brøndum udgiven høist ubetydelig og usfuldstændig Bærebog i Kunsten at brænde Brændeviin, besvare hvormange Karflude, Strippere og Koste man bruger i et Brænderi, da er Candidaten færdig.

Jeg spørger nu: til hvad Nytte for den vordende Brændeviinsbrænder eller Staten er Besøget i Brøndums Brænderi eller Examinations-Commissionen af en Professor i Chemien eller af en Herre af General-Soldkammeret? Brøndums

Brænderi er ikke bedre eller hensigtsmæssigere indrettet end mange andre Brænderier i Hovedstaden eller Provindsferne, ja ei engang faa godt, som flere, jeg kjender; thi han har ikke Plads til at have det godt indrettet. Constructionen af Brøndums Brænderi-Kedskaber ere som man finder disse i de fleste Brænderier. Læringen bliver altsaa ikke hos ham bekjendt med nyere og bedre konstruerede Kedskaber, kan ei heller blive bekjendt med Brugen af de forskjellige Kornsorter, som man kan anvende til Brændeviin, thi i det oftnævnte Brænderi anvender man ene og alene Hvede. Vel bliver man bekjendt med det fordeeltigste Gjæringsmiddel, nemlig Brugen af Mjgær, men dette Gjæringsmiddel, som unægtelig er det bedste, lærer man at kjende i alle Brænderier. At lære Benyttelsen af Gjær-Surrogater kunde vist være meget gavnligt, men herfor vil vel Eieren af det velindrettede Brænderi vogte sig, da det vilde være forbundet med Tab at anvende kunstig Gjær, naar man kan faae naturligt. At lære at producere Brændeviin af andre Frugter og Kornsorter, som Placaten taler om, derom er altsaa ikke Tanke. I Brøndums Brænderie kan man endnu ikke lære nogen fordeeltigere Maade at tilberede Kornsorterne paa til Brændeviin, for herved at vinde mere Spiritus; ikke heller er det Brændeviin, som produceres hos Brøndum, bedre end det, som leveres fra mange andre Brænderier.

Heraf sees, at den vordende Brændeviinsbrænder ikke kan høste megen Nytte af at gjøre en lang og bekostelig Reise til et Brænderi, som ikke er bedre indrettet end de, som findes i enhver By, hvor Fremgangsmaaden ikke er bedre, og Bestyreren ikke dygtigere end enhver anden duelig Brændeviinsbrænder. Det Tab af Penge og Tid, Begynderen har, gavner saaledes hverken ham eller Staten. Er det end ikke efter Placaten absolut nødvendigt at lære ved Brøndums Brænderi, er det dog nu uundgaaeligt at reise til Kjøbenhavn, for at blive examineret af den udnævnte Commission og opholde sig der, indtil det maatte behage Commissionen at examinere.

Det bliver nu at undersøge, om denne ubetydelige Examen nødvendig maa aflægges for

en Professor i Chemien og en Herre af General-Goldkammeret. Det er almindelig bekjendt, at alle de Prøver, man fordrer af den, som vil drive borgerlig Næring, kunne aflægges for Mand af det Fag, han vil ernære sig ved, paa det Sted, hvor han agter at etablere sig. Fra denne Bestemmelse er intet Fag, saavidt mig bekjendt, undtaget, undtagen Brændeviinsbrændernes. Hvorfor disse ere undtagne, er mig umuligt at udfinde. Er det, fordi Kunsten at brænde Brændeviin grunder sig paa chemiske Grundsetninger, maa man vel spørge: hvorfor examineres ikke Bryggeren, Farveren, Garveren og mange andre Kunstnere og Haandværkere? anseer man det imidlertid for gavnligt, at den Mand, som vil drive et Brænderi skal aflægge Prøve paa sine Kundskaber i dette Fag, vil det efter min Formening være hensigtsmæssigere, at han, ligesom alle andre næringsdrivende Borgere, paa det Sted, han først vil etablere sig, aflægges en practisk Prøve paa sin Duellighed, som bedømmes af 2 Brændeviinsbrændere, eller og at han aflægges denne Prøve i en By i det Stift, han vil boe i. Og vil man endelig lade examinere i den Deel af Chemien, som angaaer Brænderi, da indseer jeg ikke, hvorfor man ikke kan overlade denne Deel af Examen til en Apotheker og Stiftets Stiftsphysicus. Er den Sidste betroet at examinere en Apotheker-Lærling, veed jeg ikke, hvorfor man ikke kan tiltroe ham Kundskaber nok, for at kunne undersøge de chemiske Kundskaber, som fordres af en Brændeviinsbrænder, som jo næsten ene bestaae i at kunde nævne de faa Ord: Nit, Brint, Kvælstof, Meelstof og Sukkerstof. Tvende Brændeviinsbrændere bedømme vist nok bedre hans practiske Erfaringer, end en Mand af Goldkammeret, som vel kun kjender det Practiske ved Brændeviins-Productionen af Bøger.

Jeg maa endnu bemærke, at det høiføngelige Cancelli med mig deler den Anskuelse, at, for at producere Brændeviin, er ingen Examen absolut nødvendig; thi det tillader ofte, at en Mand, som har anlagt et Brænderi, maa drive dette et Aar uden at tage nogen Examen, og kan man drive et Brænderi et Aar uden Examen, formener jeg, at man fremdeles kan arbejde i denne Industri-Ören.

Jeg troer nu at have godtgjort for den tærende Forsamling, at det ikke er nødvendigt, at den Mand, som vil ernære sig ved et Brænderi, behøver, f. Ex. at reise fra Stagen til Kjøbenhavn, for i Brøndums Brænderi at lære, hvad han kan lære paa Stagen, eller at det er nødvendigt, at en Professor examinerer ham i Kundskaber, han ikke kan erhverve af Brøndums Lærebog. Jeg haaber derfor, at den tærende Forsamling vil indgaae med en Petition til Hans Majestæt om:

At den ved Placaten af 26de Juni 1812 og Placaten af 25de Juli 1817 befalede Brændeviins-Examen maa ophøre, eller, om Hans Majestæt skulde finde en Prøve paa Duelighed nødvendig, at denne maa kunne aflægges, ligesom alle andre lignende Prøver, paa det Sted, man vil drive Brænderi, eller om ikke i enhver By, da i ethvert Stift."

Den Kongelige Commissarius yttrede derpaa Følgende: Proponenten har givet en saadan Fremstilling af den Indretning, hvis Ophævelse han bringer under Omhandling, at man vistnok, saafremt denne Fremstilling stemmede med Sagens virkelige Besskaffenhed, ikke blot maatte ønske Indretningen snarest muligt hævet, men endog harmes over, at en saadan Indretning nogenstunde har kunnet existere. Imidlertid beroer det Hele paa hans egen derom yttrede Mening, uden at han har frembragt det mindste Beviis for samme. Commissarius har den Bequemmelighed, at kunne finde et Modbeviis, som vistnok under disse Omstændigheder maa være tilstrækkeligt, i det Andragende om samme Gjenstand, der er ansat til umiddelbar Foretagelse efter dette; thi uagtet begge for en Deel have den samme Forandring til Formaal, saa gaae de dog ud fra aldeles modsatte Præmissjer, og medens nærværende Proposition fremstiller den omhandlede Examen som aldeles unyttig og urimelig, saa erkjender derimod den anden, at den har virket meget til Gavn for Brændeviinsdriften i Danmark og væsentlig bidraget til at give den Opsving, hvorimod den Mening, at samme nu kunde ophæves, eller i alt Fald en Indretning gjerdes, hvorefter

Examen og kunde tages andetssteds, navnlig i Odense, grundes paa den Omstændighed, at Indretningen i Brænderiernes rigtige Indretning og Drift nu er bleven saa udbredt, at hien Examen, og navnlig dens Afholdelse i Kjøbenhavn, ikke er saa nødvendig, som forhen. Da sidstnævnte Andragende er underskrevet af samtlige Brændeviinsbrændere i Odense, 30 i Tallet, saa synes det med Grund at kunne veie op imod Proponentens Mening, saalange denne er blot for ethvert Beviis. Commissarius behøver derfor ikke at udbrede sig udførligt over alle Enkeltighederne i den oplæste Proposition, men skal dog bemærke Følgende:

At Brænderierne i Almindelighed drives til større Fuldkommenhed i Kjøbenhavn end andetssteds, bekræftes allerede ved den større og i det mindste paa flere Steder tiltagende Afsetning, som det Kjøbenhavnske Brændeviin finde i Provindebyerne. At det skulde være uensigtsmæssigt, at Brændeviinsbrændere blive underviste og prøvede i de Resultater af Chemien, som kunne have Indflydelse paa deres Ræringdrift, vil neppe antages. For kun at nævne et Exempel, saa er Thermometrets Benyttelse ved Brænderierne af største Vigtighed, og saa simpel Sagen end i sig er, saa har den dog forhen været fremmed saa godt som for alle vore Brænderier, indtil den ved Hjælp af den Underviisning og Prøvelse, som Brændeviinsbrænderne nu ere underkaffede, er bleven temmelig almindelig. Det indsees derfor ikke, hvorfor det skulde være saa upassende, at en Professor i Chemien tager Deel i Examen, og naar det gjentagne Gange bemærkes, at en Herre af General-Toldkammeret er den ene Examinator, saa indsees det ikke, hvorfor den Omstændighed, at denne Mand har Sæde i bemeldte Collegium, skulde give Formodning om, at han ikke havde den fornødne Duelighed til at anstille bemeldte Examen. Ligesom han er erkjendt for en Mand, der besidder fortrinlige teknologiske Kundskaber, saaledes hører dette ogsaa ganske saavel til den Plads, han nu beklæder, som til de Embeder, han forhen har bestyret, hvoriblandt som Administrator ved Porcelainsfabrikken.

(Fortsættelsen følger).

Et og Tyvende Røde. (fortættelse)

At den Lærebog, som Brændeviinsbrænder Brøndum har udgivet, skulde være uhenigtsmæssig, turde heller ikke være at formode, da den er gennemseet af Professor i Physiken, men den er efter sin Bestemmelse ingenlunde en Haandbog for dem, som ved Hjælp af Læsning ville forskaffe sig udførlig Kundskab om, hvad der vedkommer Brændeviinsdriften, hvorimod den kun er en kortfattet Lærebog, der er bestemt til at lægges til Grund ved den theoretisk-practiske Underviisning i de vigtigste og simpleste af de Kunstfæber, som denne Næringsvei forbrer. At Examen skulde udføres paa en saa syndelig Maade, som Proponenten anfører, er og lidet troeligt, og kunde vel behøve noget Beviid. At Driften i det forhenværende Kongelige Brænderi har været slet, kan ingenlunde bevises deraf, at denne Indretning medførte betydeligt Tab; thi da den var bestemt til at gjøre Forsøg, kunde der ikke ubetinget sees paa det umiddelbare oeconomiske Resultat. Egefaalidet godtgjør den Omstændighed, at den senere Kjøber om kort Tid gif Fallit, Noget for at Brænderiet blev slet brevet. Saavidt vides, var Manden ingenlunde udygtig, men han befattede sig maaskee med for mange Foretagender. Det er og bekjendt, at mange Slags Uheld kunne bringe selv den dueligste Næringsborger i en insolvent Tilstand.

Naar Proponenten mener, at Brændeviinsbrænderne helst maatte aflægge Prøve for andre Brændeviinsbrændere i den By, hvor de ville etablere sig, og i den Henseende paaberaaber sig Analogien af hvad der gjælder for Andre, der ville drive en borgerlig Næring, saa bemærkes, at det just maa betragtes som en Ufuldkommenhed ved de sædvanlige Svende- og Mesterprøver i Laugene, at de aflægges for selve Lauget, og af dette bedømmes, men at det dog er langt fra, at der i intet Fag herved finder en Medvirkning Sted af andre Sagkyndige, hvorimod

f. Ex. Kunstacademiet tager en betydelig Deel i at bedømme Prøverne for de fleste Haandværkere i Kjøbenhavn. Hensigten med den for Brændeviinsbrænderne anordnede Examen er desuden ikke ganske den samme, som med Laugsprøverne, da den er indført i den statsøconomiske Hensigt, at denne vigtige Næringsvei ikke fremdeles, som forhen, skulde drives paa en Maade, hvorefter en Mængde Korn unyttigt spildtes, og Productet blev af en maadelig Beskaffenhed.

Proponenten mener, at det Kongelige danske Cancelli, der stundom meddeeler den, der bliver Eier af et Brænderi, Tilladelse til at drive samme i Kar uden Examen, erkjender dennes Unytte; men dette er uden Grund, thi naar det sees hen til den nylig nævnte Hensigt ved Examenens Indførelse, saa skjønnes let, at denne ikke liber noget væsentligt Afbræk ved et enkelt Brænderi i en kort Tid drives af en Uexamineret, og det vilde være ubilligt, om den Mand, der ved Kjøb eller Arv blev Eier af et Brænderi, skulde standses i dets Drift, indtil han saae sig istand til at tage den anordnede Examen. Iøvrigt bliver det ordenligvis ham dog ikke tilladt, selv det første Kar, uden ved Hjælp af en examineret Karl. I ældre Tid gjordes dette vel ikke til Betingelse, da man antog, at det vilde være for generende og for bekosteligt for Brænderiets Eier, at være bunden til en saadan Karl, men efterat et betydeligt Antal af Examinerede haves, har man fundet det mindre betæneligt, at foreskrive dette Bilskaar.

Proponenten bemærkede, at han ei havde søgt Underkrifter af dem, der havde saaret Underviisning hos Brøndum, men Alle, som han kjendte, vare enige i, at Brændeviinsbrænder-Examen var aldeles unyttig. Proponenten havde ei sagt, at Brøndums Brænderi var slet, men kun at det ikke var bedre end mange andre. At Brændevinet i Kjøbenhavn var bedre end andetsteds, maatte bevises, og maatte i alt Fald antages at ligge i Randet. Saaledes

var Brændevinet i Maribo ogsaa særdeles godt, da man der ligeledes havde Vand fra en Indsø. Enhver maatte uden Tvivl give Proponenten Ret i, at en Brændeviinsbrænder bedre maatte forstaae at bedømme en Mand's Duelighed i dette Sag, end en Herre af General-Loldkammeret. Proponenten havde ei meent, at den omtalte Bog var slet, men kun at den ikke var fuldstændig.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at alt det af Proponenten sidst Anførte heller ikke er støttet paa noget Bevis, men kun en Gjentagelse af, hvad han i sin Proposition har fremsat, og til hvis Gjendrivelse vel allerede det Vidnesbyrd, som indeholdes i den fra Brændeviinsbrænderne i Odense indkomne Petition, er mere end tilstrækkelig.

Proponenten mente, at, hvad der var vigtigt for Staten, var, at saalidet Korn blev brugt, som muligt, og han indsaae ikke, hvorfor Brændeviinsbrænderne i denne Henseende mere skulde være Tvang underkastede, end Bryggerne. Man behøvede nu heller ikke længere at reise til Kjøbenhavn for at lære Thermometrets Brug.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at han ved sine Erindringer kun havde haft Hensyn til Proponentens Præmisser.

Capitain Sjerre yttrede, at han, ligesom den Kongelige Commissarius, aldeles ikke kunde bifalde den Maade, hvorpaa dette Forslag var bleven fremført i Forsamlingen. Han var fuldkommen overbevist om, at den omhandlede Examen i sin Tid havde gjort overordentlig Nytte, og været til stor Gavn for Brændeviinsbrænderne i Danmark. Vel var det ikke saameget selve Examen som den Tvang at komme til Kjøbenhavn, der havde bidraget til Brændeviinsbrændernes Opkomst i Kjøbstæderne, idet nemlig de Bedkommende fik Leilighed til at erfare, hvorledes gode Brænderier skulde være indrettede, og derved overbevistes om de forbedrede Indretningers Gavnlighed. Næsten overalt i Kjøbstæderne vare der nu indrettede udmærkede Brænderier, og Enhver var nu formodentlig Concur-

rencen nødt til at lægge sig efter gode Brænderi-Indretninger; han ansaae derfor Examen nu for mindre nødvendig. At det Kjøbenhavnske Brændeviin i Almindelighed var bedre end Kjøbstædernes, formeente han laae tildeels deri, at Vandet i Kjøbenhavn var bedre, og at der i Almindelighed brugtes Høede til Brændeviin, medens man i de fleste Kjøbstæder næsten brændte blot af Vng og Rug, og som oftest af det fletteste.

Den Kongelige Commissarius erklærede sig enig i, at det var Exemplet af de Kjøbenhavnske Brænderier, der havde virket paa Kjøbstæderne.

Assessor Algreen-Åsling tillod sig at forespørge hos den Kongelige Commissarius, om det ikke har været paatænkt, at ophæve den omhandlede Brændeviinsbrænder-Examen, eller om han muligen forvekslede dette med, at det har været under Overveelse, om ikke de, der vilde anlægge Brænderier, skulde tilpligtes at indrette disse paa en vis foreskrevet Maade.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at han er temmelig vis paa, at der ikke har været nogen Collegial-Forhandling angaaende den omhandlede Examen's Ophævelse, eller væsentlig Forandring ved samme, men han antager, at de af den ærede Taler anførte Forhandlinger kun have, saaledes som han og selv synes at formode, angaaet den Tegning til Brænderiers Indretning, som det en Tid lang var vedtaget, at der igjennem Examinations-Commissionen skulde meddeles dem, der vilde anlægge Brænderier.

Proponenten bemærkede, at Tilladelse til at drive Brænderi, uden at have taget Examen, for nylig var givet til 2 Personer i Nykjøbing. Taleren maatte isørigt bemærke, at, da han skulde anlægge sit Brænderi, blev det anvist ham at fremlægge Planen dertil for en Commission; men hvor denne var at finde, havde Ingen kunnet angive ham, saa at han først efter 7 Maanedes Forløb havde faaet Tilladelse til at anlægge det som ham bedst syntes.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at han ikke ret kunde forklare sig, hvad Proponenten anfører om, at Examinations-Commissjonen til en Tid ikke var at finde. Hvad han har anført om tvende i det sidste Aar givne Bevillinger til Brændeviinsbrænderi i Nykjøbing, tør Commissarius ikke modsig, da deslige enkelte Facta naturligtvis let kunne være ham ubekjendte. I alt Fald maae disse Bevillinger forsaavidt de maatte være givne uden ovenmeldte Betingelse, være motiverede ved særdeles Omstændigheder.

Proponenten bemærkede, at de tvende af ham anførte Bevillinger vare givne, uden at det var gjort Bekommenne til Pligt, at holde examinere Brændeviinskarle.

Kjøbmand R. Sidenius formeente, at Enhvers Interesse var nok til at bringe ham til at stræbe efter et saa kort og godt Product som muligt, hvorfor man vel kunde overlade Sagen til Brændeviinsbrænderne selv.

Kammeraad Drewsen maatte, forsaavidt den foregaaende Aaler havde yttret, at Brændeviinsbrænderne nok af sig selv ville forbedre deres Brænderier saaledes, at det mest mulige Brændeviin kunde udkomme, bemærke, at Saadant ikke altid findes fastfæstet i andre Haandteringer. Var dette Tilfældet, saa maatte vore Meel-Møller være ganske anderledes indrettede end de i Almindelighed ere. Aaleren forment, at den befalede Examen har gjort megen Nytte, om den end er mindre nødvendig nu, da Brænderierne som oftest ere vel indrettede. Et andet Spørgsmaal er, om Brænderierne ikke endnu kunne modtage Forbedringer, i hvilket Tilfælde, da disse rimeligvis først ville indføres i Kjøbenhavn, Brændeviinsbrænderne fra Provindserne, ved at tage Examen i Kjøbenhavn, tillige vilde lære dem at kende.

Kjøbmand R. Sidenius antog, at Concurrence nok vilde lære Brændeviinsbrænderne at frembringe saa godt og rent et Product som muligt.

Proponenten forsikrede, at man just i Provindsstæderne, saasom i Odense og Maribo,

træffer de mere og bedre Indretninger i Brænderierne, i Kjøbenhavn desimod ikke i et eneste.

Ved Afstemningen blev det med 37 Stemmer imod 15 bestemt, at Forslaget ikke skulde underkastes Prøvelse af en Committee.

Canceliraad Hempel foredrog derpaa et Andragende fra Brændeviinsbrænderne i Odense om, at Examen for Brændeviinsbrænderne maatte ophæves eller for Hvens Bekommenne afholdes i Odense, hvilket Andragende lyder saaledes:

„Det kan vistnok ikke nægtes, at den ved Placaterne af 26 Juni 1812 og 25 Juli 1817 befalede Examen for Brændeviinsbrænderne har virket meget til Gavn for Brænderidriften her i Danmark, og væsentligen bidraget til at give den Opsving og bringe den paa det, som det synes, gode Standpunkt, den nu saa almindeligen staaer paa. Men efterat den nu engang har erholdt sit Opsving, efterat det nu engang i Almindelighed blandt Brændeviinsbrænderne, ja næsten blandt alle, er blevet ret klart, hvor nyttig og nødvendig en god Indretning og en streng Orden ved Brænderidriften er, og efterat et Begreb om Blingjeringens Natur og Betingelserne for dens meest fuldstændige Udvikling og for Erholdelsen paa den mest besparende Maade af det bedst og størst mulige Product nu eengang er blevet vel opfattet, er gaaet over i Brændeviinsdriften og har igjennem en lang og almindelig Erfaring erholdt sin fulde Betydning, nu turde en saadan Examen ikke længer være nødvendig; det turde i det Mindste ikke være nødvendigt at lade de Bekommenne underkaste sig den i Kjøbenhavn. Der gives ogsaa nu i Provindserne mange Brænderier af en fortrinlig Indretning, Orden og Drift, flere, som kunne maale sig med de bedste i Kjøbenhavn og med det, som skal frekventeres af dem, der ville underkaste sig den befalede Examen, ligesom der forhaabentlig og paa flere Steder ville findes Mænd, der besidde god Indsigt i den Videnskab og den Theori, som ved

Brændeviinsdriften kommer til Uvovendelse. Begge Dele turde navnlig være Tilfældet her i Odense. Vi have her flere særdeles vel indrettede og i god Drift værende Brænderier, vi have og her et Par kyndige Mænd i de tilsvarende Videnskaber. Her er Professor Sartorpe, der er en bekendt dygtig Naturkyndig, som efter Opdrag fra Selskabet til Naturlærens Udbredelse holder Forelæsninger over Naturlæren i Almindelighed og Chemien i Særdeleshed; her er og Cancelliraad og Apotheker Andersen, der er erkendt for en duelig Chemist og hos hvem det i dette Stykke vil kunne regnes til en stor Fordeel, at han selv driver et betydeligt Brænderi og saaledes forener egen Erfaring med Theori i Brænderidriften. — Derksom altsaa den for Brændeviinsbrændere befalede Examen ikke skulde aldeles kunne bortfalde, saa troe vi dog, at der vilde kunne være antagelig Grund til at anholde hos Hans Majestæt om, at der allernaadigst maatte vorde truffet den Foranstaltning, at vorde Brændeviinsbrændere her fra Fyen og fra de omliggende Læder, ja maaskee og fra Sjælland, kunde underkaste sig Examen her i Byen og frequentere visse af de herværende fortrinligste Brænderier.

Foruden den Betaling, der i Kjøbenhavn skal gives for Underviisningen, er det for Folk fra de fraliggende Provinser meget bekosteligt at tage den befalede Examen i Kjøbenhavn, baade med Hensyn til Rejseomkostninger og i andre Maader, og træffer det om Vinteren og der, saaledes som i sidste Winter, er Is og Overfarten i lang Tid er vanskelig eller umulig, kan Rejsen til og fra Kjøbenhavn og Opholdet der i Anledning af Examen let vorde i høi Grad byrdefuldt og mere bekosteligt for de Bedkommende, end de kunne taale.

Skulde den Betaling, som af Examinanderne gives til Hr. Brøndum, være denne tillagt som en Indtægt, der ikke kan fratages ham, endstjøndt han slipper for Underviisningen, da kunde der maaskee, for hans Livstid, være at tillægge ham en Deel af Betalingen tillige fra dem, der underkastede sig Examen paa et andet Sted.

Vi undertegnede Brændeviinsbrændere i Odense følge vor Overbeviisning om noget Gavnligt, og troe at opfylde et almindelig næret Ønske, idet

vi tillade os at gøre Forestilling til Stænderforsamlingen om, at Sagen maatte der vorde tagen under Overveelse og at Indstilling derfra maatte vorde indgiven til Hans Majestæt i den foranførte Henseende."

Statsraad Treschow antog, at de i Andragendet anførte Grunde havde betydelig Vægt og udtalte et almindeligt Ønske i Lønde.

Assessor Algreen-Ussing og Capitain Bjerre erklærede, at de stemte for en Committees Medsættelse.

Kammerjunker Benzon maatte ogsaa antage, at Odense Brænderier henhøre til de gode, der maaskee kunne taale en Sammenligning med de Kjøbenhavnste. Da denne By tillige er i Besiddelse af forskjellige Videnskabsmænd, der vistnok kunne afholde den anordnede Examen, fandt Læren sig foranlediget til at understøtte det nærværende Forslag, hvorved en for Mange høit byrdefuld og kostbar Rejse til Hovedstaden vilde spares.

Den Kongelige Commissarius skulde i Anledning af denne Petition blot bemærke, deels at der sikkert ikke vil kunne være Tale om nogen Erstatning til Brændeviinsbrænder Brøndum, fordi Antallet af dem, der examineres i Kjøbenhavn, ved en ny Foranstaltning maatte blive indskrænket, og det saameget mindre, som han ikke har nogen udelukkende Ret til at veilede dem, der ville tage Examen i Kjøbenhavn, deels, at der, saavidt vides, aldeles intet Examinationsgebyr erlægges i Anledning af den nærværende Brændeviinsbrænder-Examen.

Ved Afstemningen blev det med 49 Stemmer imod 3 bestemt, at Andragendet skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det var vedtaget, at denne skulde bestaae af 3 Medlemmer, blev hertil valgte: Capitain Bjerre med 33, Statsraad Treschow med 21 og Cancelliraad Hempel med 20 Stemmer.

To og tyvende Møde den 24de October.

63 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han havde modtaget følgende Andragender:

- 1) fra nogle Bønder i Godsted Sogn om, at Bildtet maatte holdes i Dyrehauge;
- 2) fra Øster-Viklev Sogns Gaardmænd, indeholdende Klage over Bildtskade;
- 3) fra Kullerup, Galls m. fl. Sognes Beboere, betræffende Bildtskade; hvilke tre Andragender vare indleverede af Selveier Niels Nielsen;
- 4) fra Hørve Gaardmænd om Indførelsen af den nye Matricul; indleveret af Sognefoged Hendrik Larsen;
- 5) fra Faareveile Sogns Beboere om samme Gjenstand, ligeledes indleveret af Hendrik Larsen;
- 6) fra Skolelærer Andersen i Lommerup paa Amager om Skolelærernes Bidrag til deres Enkelafse; indleveret af Provst Birch.
- 7) fra Oibermanden for Silke-, Ulden- og Børrestrømmerlauget i Kjøbenhavn, Chr. Jürgenfen, en Foredstilling mod Strædelaugets Andragende om Ophævelsen af Plac. Idie Juni 1744, ledsaget af en Erklæring fra 58 Kjøbenhavnske Stræddere om, at de ikke ønske Placaten ophævet; hvilke samtlige vilde blive afleverede til de respective Committèer.

Derefter foretoges til endelig Forhandling:

- 1) Udkastet til en Placat, betræffende en forbedret Indretning ved Møller til Forebyggelse af Selvandtænkelse, og
- 2) Etatsraad Stensfeldts Forslag om Forandring i den Maade, hvorpaa Armeen forsynes med Skotsi.

Tre og tyvende Møde den 24de October.

64 Medlemmer vare tilstede.

Til endelig Forhandling blev foretaget

- 1) Udkast til en Placat, indeholdende

nærmere Bestemmelse af Straf for dem, hos hvem ustemplede Spillekort forefindes, uden at der med disse er handlet eller spillet; og 2) Udkast til en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende Forbud imod Rejsepasses Udstedelse.

Efter Dagsordenen fulde derefter foretages Brændeviinsbrænder J. Sidenius's Proposition om en Præmie for Skibe, som bygges paa danske Værfter.

Proponenten bemærkede, at han tog den ovennævnte Proposition tilbage, og at Grunden hertil var, at han havde erfaret, at Forsamlingen mere ser paa, hvorledes en Sag fremstilles, end paa Sagen selv. Da han nu frygtede for, at ogsaa denne Sags Indklædning muligen kunde mishage Forsamlingen, og af denne Grund kunde blive forkastet, vilde han ikke udsætte denne ikke u vigtige Sag for en saadan Skæbne. Muligen kunde nu en anden af de ærede Deputerede optage denne Sag, hvilket efter Valerens Formening, ifølge § 72 i Fdn. af 15 Mai 1834, ikke kunde skee, naar hans Forslag faldt. Vel havde Forsamlingen, ved at forkaste hans Petition om Brændeviins-Examens Ophævelse eller Forandring og derimod antage den ærede Deputeredes fra Odense, hvis Indstillinger vare af fuldkommen cens Indhold med hin, viist, at den ikke forstod § 72 saaledes, som han havde forstaaet den, men denne Fortolkning af § 72 kunde han ikke tiltræde.

Præsidenten skønnede ikke, at der var Anledning til de af den ærede Deputerede fremfattede Yttringer, thi deels henhørte de ikke under nærværende Sag, deels maatte Forsamlingen vistnok have Ret til at afvise et Forslag blot med Hensyn til sammes Præmisses.

Sognefoged Hans Nielsen foredrog derpaa et Forslag om Bedlidgeholdelsen af de mindre Landeveie og Bivæsent, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Undertegnede, der som Sognefoged i Boeslunde Sogn under Vesterflakkeberg Herred i endeel Aar har beskæftiget sig med Veiarbejde i Sognet, troer ikke at burde undlade at henlede den ærede Forsamlings Opmærksomhed paa adskillige af ham ved denne Leilighed gjorte Sagtagelser. Det er ikke med Hensyn til den i Herredet brugelige Opsigt og Arbejds Fremme, at Noget kunde ønskes erholdt, thi Arbejdet er fremmet saameget og med saa liden Byrde for de Arbejdspligtige, som de bestaaende Indretninger tillade, og det er endog i dette Herred bragt dertil, at, naar Grundforbedrings- Arbejdet har været fortaget og enhver Arbejdspligtig har været tildeelt 24 Tommer pr. Lunde Hartkorn, eller et dertil svarende formindsket Maal, hvor der har været megen Udgravning eller Paafyltning, har en Gaardmand kunnet gjøre sit Veistykke færdigt i 5 a 6 fulde Arbejdsdage, hvilket ikke kan kaldes trykkende, og hvilket har havt sin Grund i en rigtig Beregning og Omhu for, at Alt var affrukt, inden de Arbejdspligtige bleve tilkaldte samt at, naar dette Stede, ikke flere toges paa Arbejde, end de, som kunde arbejde uden at være hinanden til Hinder, saa og dertil, at de Arbejdende virkelig bestilte Noget, naar de vare mødte; men det er med Hensyn til Veienes Udbedring til aarlig Vedligeholdelse i Forhold til de Arbejdspligtiges Bopæle, og Maaden, hvorpaa den aarlige Vedligeholdelse iværksættes, at jeg troer at have Adskilligt at bemærke, som kunde bidrage til betydelig Lettelse for de Arbejdspligtige.

Den 48de § i Veiforordningen af 1793, som bestemmer, at enhver Fordeling af Veiarbejdet skal ske sogneviis, men at dog til Bequemmelighed for Jordegodsseierne ved Opsynet hvert Gods Anpart i Sognene skal lægges for sig, er anvendt saaledes at de mindre Landeveie ere godsviis uddeelte til Vedligeholdelse, saaledes at ethvert Gods har sin samlede Veipart, omendskjøndt adskillige Dele af Godset ere beliggende i forskjellige Sogne endog udenfor Herredets Jurisdiction, hvorved de Veipligtige ofte faae en lang Vej til Arbejdsstedet, saa at herfor ingen anden Grundse gives end Bestemmelserne i Placaten af 4 April 1800 § 6 om at Enhver, som boer Veien $1\frac{1}{4}$ Mil nær, skal bidrage til dens Vedligeholdelse med Natural- Arbejde. Jeg taler ikke her om Vedligeholdelsen af Hovedlande-

veien; thi denne er saa betydelig, at den maa have en videre Udstrækning, men jeg taler om Vedligeholdelsen af de mindre Landeveie imellem Kjøbstæderne og Vedligeholdelsen af Diviene.

Disse formener jeg det alene kunde tilfalde Sognet, hvorigjennem de gaae, at vedligeholde, naar ikke det Tilfælde skulde være for Haanden, men som jeg dog ikke kjender, at de Sogne skulde have uforholdsmæssig Meget af saadan Vel, i hvilket Tilfælde det enten maatte hjælpes med Arbejde eller Pengebidrag af andre Sogne. Jeg mener fremdeles, at Opsigten med dette Arbejde burde tilkomme Sognefogden under Herredsfogdens Veiledning, uden at Godsernes Bestyrerler anvistes nogen Andeel dertil, og jeg maa herhos bemærke, at, saavidt min Kundskab strækker sig, har ingen Godsbestyrer deeltaget i Opsynet med Arbejdet i Vesterflakkeberg Herred og dette vilde formeentlig ogsaa kun virke forstyrrende.

Ved nogle Sogne i Herredet haves Reparationer over Vedligeholdelses-Udbedringen, i andre ikke, hvorimod det her blot vides fra ældre Tider, fra Aarene 1796 til 1805, hvor Reparationerne omtrent faldt; thi i det angivne Tidrum ere de mindre Landeveie ved Godsforvalterne blevne opmaalte og tildeelte, hvorved i og for sig er megen Usikkerhed forhaanden; men hvad enten der nu haves en saadan skriftlig forfattet Repartition eller ikke, saa svarer ingen af Dele til Hensigten, da mange af Veiene siden den Tid ere regulerede og omlagte, og Veistykkerne derved forforte, hvorved da Forholdet er forrykket. Naar en bestaaende Indretning saaledes ved Omstændighederne er bleven til noget Andet end det, den skulde være, og den i og for sig ikke findes at have været den hensigtsmæssigste, saa formener jeg, at der er dobbelt Anledning til at andrage paa en Forandring. Ved denne, mener jeg, kunde opstilles som Regler:

1) At ethvert Sogn i Almindelighed skulde vedligeholde sine egne mindre Landeveie og Biveie, uden Hensyn til, om Arbejdet henhørte under Godsene eller ikke.

2) At Arbejdsopgigten alene skulde vedkomme Herredsfogden og Sognefogden.

3) At nye Opmaalinger og Ejsdelinger skulde skee.

4) At det Sogn, som ved Undersøgelse findes at have formange Veie til Bedligholdselse i Forhold til andre, tillægges et Pengebidrag fra de Sogne, der have uforholdsmæssig mindre Veiarbejde.

Maatte denne Ordning, som efter mit Skønne-
de vilde fremkalde det Nødvendige, og som medførte, at de Veipligtige kunde faae deres Veistykker tildeelt i Nærheden af deres Bopæle, samt gjorde Opfigten regelmæssig og let, billigere, da vilde den føre til et andet Gode for de Veipligtige, det nemlig, at de efter Væbtægt i Sognet leiede, under Herredsfogdens Indvigelser, enkelte Mænd til at besørge al den Bedligholdselse, som bestaaer i blot Udvæjning af Hjulspor, Tilførsel af Smaaastene for at stoppe enkelte tilfældige Huller i Veien, og den lettere Begravning, der jævnlig bør finde Sted, hvorved da megen Kjørsel til lidet Arbejde vilde spares, og Veien erholde et Tilsyn, som nu aldrig kan gives, fordi Tilfigelserne til Veiarbeidet steds maae skee nogle Dage forud, og det ofte hændes, at den Dag, som bestemmes til Veireparation, bliver en uheldig, stundom aldeles ubrugelig Arbejdsdag formeblst Regnveir, Frost og Sne, men den, som lader sig leie til den ommeldte Bedligholdselse, kan benytte netop de gode Arbejdsdage, og at dette er til Fordeel for Veien, er ganske klart. Vel er det, jeg har tilladt mig at anbringe, kun grundet i den Kundskab, jeg i en snever Virkefreds har indhentet; men det har dog forekommet mig saa gavnligt i Almindelighed, at jeg ikke har taget i Betænkning at forelægge den ærede Forsamling samme, og hvorfor jeg i det mindste tør vente en velvillig og skaanende Bedømmelse."

Amtmand Neergaard yttrede, at det ikke kunde nægtes, at Landveis-Inddelingen i flere Amtet ikke var hensigtsmæssig, men i Almindelighed beroede det paa specielle Omstændigheder, paa nye Landveies Anlag eller gamles Aflevering fra den Kongelige Veibestyrelse eller paa en eller anden juridisk Kvæstion om Veipligtens Udførelse, at nye Inddelinger ikke vare udførte. At foretage interimistiske Veitndelinger,

som atter om saa Aar maatte omgjøres, troede Valeren at være uhenigtsmæssigt. Da nu en ny Veiforordning om frie Tid kunde ventes, maatte han henstille, om det ikke vilde være rettest at oppebie samme, for at Reguleringen af Veiarbeidet kunde skee overensstemmende dermed.

Proponenten bemærkede, at det var ønskeligt, at en Omregulering af Veiarbeidet maatte finde Sted, da der vare Mange, som aldeles ikke havde Veiparter, fordi Biveiene deels ere blevne henlagte til Hovedlandveiene, deels forfordede.

Justitsraad Friis yttrede, at naar det virkelig forholder sig saaledes, som Proponenten i sit Andragende har opgivet, at der nemlig i et vist Amt, og in specie Cors Amt, findes flere mindre Landveie, der ikke nogensinde have været inddeelte til Istandsættelse og Bedligholdselse imellem de vedkommende Beboere, hvoraf nogle slet ikke have deeltaget i Arbeidet, kan denne Mangel bedst afhjælpes ved derom at henvende sig til vedkommende Vorigheder, og det saa meget lettere, som Forpligtelsen til Deeltagelse i dette Slags Veiarbejde noie er bestemt i Veiforordningen, og gjælder for alle de Beboere, der have Nytte og Brug af saabanne Veistrækninger; og naar disse hellere ønske at afgjøre det dem paahvilende Arbejde med Penge, end in natura, kan der neppe fra Vorighedens Side være Noget herimod at erindre. Valeren skønnede derfor ikke, at dette Andragende hører under Stændernes Bedømmelse.

Proprietair E. Neergaard formeente ligeledes, at Sagen ikke egnede sig til Behandling af Forsamlingen, da den forudsætter locale Kundskaber, som Forsamlingens Medlemmer ikke kunne have.

Proprietair Lutein henstillede til Proponenten, om han ikke maatte finde sig foranlediget til at tage sit Forslag tilbage.

Efterat Proponenten havde erklæret, at han dog ønskede at erfare Forsamlingens Mening om, hvorvidt Forslaget egnede sig til Be-

handling af en Committee, blev det ved Afstemningen med 57 Stemmer imod 2 vedtaget, at Forslaget ikke skulde underkastes Prøvelse af en Committee.

Agent Bruun foredrog derpaa et Andragende fra Borger-Repræsentanterne i Åsens om nogle Bestemmelser i Henseende til Meddelelse af beneficium paupertatis, hvilket Andragende lyder saaledes:

„Som Borgerrepræsentanter er det især vor Pligt, at paase Byens Gavn og Bedste, og iagttage, at dens Indtægter hensigtsmæssigen anvendes, saa at den ved en god Deconomi kan bestaae. Vi have derfor noie lagt Mærke til Udgifterne, og ere især blevne opmærksomme paa dem, der aarligen udbetales af Kæmnerkassen som Forskud for Befordring og Salairer til Sagførere i beneficerede Sager. Saaledes er der i forrige Aar, alene for Befordring til befalede Sagførere, af Åsens Kæmnerkasse udbetalt 104 Rbd. 59 ø, hvilken Sum endnu vilde være bleven større, dersom der tillige havde været Salairer at udbetale. Et saadant Bidrag for saa liden en Commune som Åsens er vistnok betydeligt, og da samme lignes paa samtlige Stiftets Kjøbstæder, vilde det være interessant at vide enhver Kjøbstads Forskud i denne Henseende, og det vilde da vist findes, at denne Udgift er trykkende. Det er derfor høiligen at ønske, at den for Fremtiden enten aldeles bortfalder, eller idetmindste indskrænkes. Da Hensigten med beneficia paupertatis er, at den Fattige og Uformuende kan blive i Stand til, for Domstolene at paatale sin Ret, saa er det vistnok stridende imod Retfærdighed og Landsfaderens Villie, at det aldeles nægtes, og det er derfor ikke at tænke paa, at

de aldeles afflases, og at de med dem for Communerne forbundne Udgifter aldeles bortfalde. Derimod tør vi haabe, at det, uden at træde Retfærdigheden for nær, kan foranstaltes, at de blive færre, og Udgifterne formindskede.

Foreløbigen maatte det være os tilladt at bemærke, at, som det er Amtmændene, der meddele benævnte Bevillinger, kunde det synes som om denne Indstilling var en indirecte Mishagshyttring over dem. Dette er imidlertid langt fra; thi naar beneficium paupertatis er meddeelt, tvivle vi ingenlunde om, at Saadant er fæet i Medhold af Loven og Formen. Men som vi antage, at det er gavnligt, at der skeer Forandring, saa er det kun de gjældende Regler vort Forslag gaar ud paa at forandre.

Vi tillade os derfor at henstille følgende Bemærkninger til noiere Overveielse:

1. Forordningen af 6te August 1824 giver enhver Part saa gunstig Leilighed, som ønskeligt, til selv at udføre sin Sag, naar dens Hovedgjensstand er indtil 100 Rbd., saavel i Henseende til Form, som Bekostning, idet den paalægger Dommeren at give fornøden Veiledning og har nedsat de almindelige Retsgebyrter saaledes, at de ingenlunde kunne kaldes besværlige.

(Fortsættelsen følger.)

Retteise.

3 Nr. 25, Side 381, 12te Linie fra oven: hver Mandag læs: hver Mandag.

Tre og tyvende Møde.

(Fortsættelse.)

Naar beneficia i saadanne Sager meddeles, blive Udgifterne særdeles ubehagelige for Communerne, da de ofte overflige Processens Gjenstands Værdi med det Dobbelte og Tirdobbelte, ja undertiden endog med Mere. Saaledes har her i Byen i dette Aar, blandt andre, verseret en Sag mellem 2de Haandværkere, hvilke begge vare meddeelte beneficia, hvis Udfald blev, at den ene af Parterne blev tilkjendt omtrent 28 Rbd., hvorimod Kammerkassen paa den anden Side maatte udbetale for Befordringer og Salairer omtrent 50 Rbd. En anden Sag verseret for Tiden for Middelfart Byting inellem Communen og Gjordeboderen, hvis Gjenstand skal angaae 6 Rbd., og i denne Sag har Afsens Commune til den for Communen i Middelfart beskikkede, her boende, Sagfører allerede afgivet 4 Befordringer, og skal maastee endnu afgive flere, hvilke hver især omtrent koste Sagens Værdi, og saaledes, naar tilkommer Salairer, ere over det Tirdobbelte. Saadanne betydelige Inconvenienter synes saameget hellere at burde have, som Parten i disse Sager ikke behøver Sagfører, da det, som meldt, er Dommerens Pligt at vellede ham, og Udgifterne tillige ere modererede, ja endog ubetydelige. Det er derfor i Communerne store Interesse, og ikke stridende imod Retfærd og Billighed, at der andrages paa, at beneficia paupertatis ei meddeles i Sager, hvis Hovedgjenstand er under 100 Rbds. Værdi.

2. I Sager af større Betydning er det vel vanskeliggere at bestemme nogen Indstrænkning; imidlertid vilde det vist nok være hensigtsmæssigt, og aldeles overeensstemmende med Communalanordningen, at Communens Repræsentanter, som de, der skulle vaage over Communens Lære, over enhver Ansøgning om beneficium paupertatis blev afstøt Erklæring. Disse Mænd maae antages ikke at kjende enhver Sag, som opstaaer, og de Paa-

gjældendes Kaar, og mangen Proces vilde muligen ofte ved deres Medvirkning blive afværget.

Det er altsaa vort Ønske, at Hr. Agenten, som vor Deputerede, vil andrage denne Sag for Stænderforsamlingen, og som vi ikke tvivle om, at flere Røbstæder ville gjøre sællebs Sag med os, vil den vist blive antagen med særdeles Dymærksomhed."

Efterat have forelæst dette Andragende, yttrede Agent Bruun Følgende: Det oplæste Andragende fra Borgerrepræsentanterne i Afsens indeholder 2de Indstillingspuncter. Det første gaaer ud paa, at den ærede Forsamling allerunderdanigst vilde petitionere Hans Majestæt om, ved Lov at bestemme, at beneficium paupertatis kun meddeles i de Sager, hvis Gjenstand overfliger en Værdi af 100 Rbd.; det andet, at der i de forekommende Tilfælde gives Communens Bestyrere Adgang til at give Betænkning, forinden beneficium meddeles. Ved den første Indstilling skal jeg ikke videre opholde mig, forbi jeg ikke er i Stand til at bedømme, om den attraaede Forandring i Bestemmelserne kan bringes i Harmoni med de øvrige retlige Forhold. Derimod skal jeg efter bedste Overvejsning anbefale det andet Indstillingspunct til den ærede Forsamlings Overvejselse, og maa i den Anledning henlede Dymærksomheden paa, at det er Sagens Beskaffenhed, de Bedkommendes borgerlige Forhold og deres Mangel paa Evne til at føre Sagen for egen Regning, der lægges til Grund for Meddelelse af Beneficiet. Om Sagens Beskaffenhed erholder Overvejseligheden Dplysning af den underordnede Embedsmand og af Forligelses-Commissionen; det kan saaledes ikke være med Hensyn til dette Moment, at Communens Bestyrere snæves hørte; men det er for at de Beviisligheder, som skulle indeholde de fornødne Dplysninger om den Bedkommendes Kaar og Wandel, kunne gives saafyldestgjørende som muligt, at Bestyrernes Betænkning anses gavnlige. At det vil indeholde

større Sikkerhed for det Almindelige, eller rettest for den Commune, som skal udrede Bekostningerne, naar den samlede Commune-Bestyrrelse afgiver Betænkning ved Siden af Embedsmandens Erklæring, maa vel indrømmes, ligesom og den samlede Bestyrrelse bedre vil være i Stand til at bedømme en Medborgers Raar og Wandel, end Embedsmanden, som staaer mere affondret og ofte kun har havt et kort Ophold i Communen, naar en Erklæring til Afbetjening af Overtvrigheden affordres ham. Desuden ligger det i Communens velforskaaede Interesse at afværge Søgmaal, og naar der altsaa gives dens Bestyrrelse Keilighed til at blive bekjendt med de opstaaede Tvifligheder, vil den lade det være sig magtpaaliggende, om muligt, at afværge et Søgmaal, som ikke vil være til Fordeel for Parterne, og kun medføre Bekostninger for Communen.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at Grundsetningen, hvorefter Uformuende erholde beneficium paupertatis, vel medfører endeel Ulempe, deels med Hensyn til den Part, der nødes til at ubholde en Proces, som den anden maaskee, hvis han var i den Stilling, at han maatte udføre Sagen paa egen Bekostning, vilde tage i Betænkning at indlade sig i, deels med Hensyn til Communerne, som derved behyrdes med Udgifter. Men at ikke bestomindre Retfærdighed og Billighed taler saa stærkt for den Mand, der mangler Evne til at bekoste sin Sag, at hine Uleiligheder ikke derved kunne komme i Betragtning, erkjendes af Petitionairerne selv, som derfor blot have foreslaaet enkelte Modificationer i det nærværende System. Hvad nu den første af disse angaaer, da er der vel sjelden Anledning til at meddele beneficium i de Sager, som Frdn. 6 August 1824 omhandler, men da en Part kan være saa uformuende, at selv de i Frdn. hjemlede ringe Rettsgebyrter kunne være ham uoverkommelige, og det ligeledes efter Sagens forvilliede Beskaffenhed, eller fordi en Creditor ikke har hjemme paa det Sted, hvor han skal forfølge Sagen, eller af andre Aarsager, kan være ham nødvendigt at have en Sagfører, kan det ikke gjøres til Regel, at nægte beneficium i deklige Sager. Det maa isøvrigt med Hensyn til Be-

kostningernes Beløb i de 2 nævnte Sager bemærkes, at Udgifternes Størrelse maa have sin Grund deri, at der ikke findes Sagførere i vedkommende Kjøbstæder, og at Udgifterne i det modsatte Tilfælde vilde have været ubetydelige, hvorhos det heller ikke bliver den enkelte Kjøbstad, der har at bære disse, hvorimod de lignedes paa Amtets (ikke, som Petitionen nævner, Stiftets) Kjøbstæder, (se Frdn. 8 Januar 1830,) ved hvilken Repartition Byrden maa formindres for hine Kjøbstæder, da der i de øvrige Kjøbstæder, og netop i de større, fordetmeste findes Sagførere. Betræffende den 2den Indstilling, da turde det ikke være nødvendigt, men vilde vel endog være betænkeligt, at Communal-Bestyrrelsen skulde høres over Ansøgninger om beneficium. Denne, som er sat til at vaage over Communens Lærv, maa netop paa Grund af dette sit Pligtkaab finde sig særdeles stemt til at fraraade det Ansøgte, og altsaa vilde den billige Afgang, som den Uformuende bør have til beneficium, meget indskrænkes, dersom det blev lagt særdeles Vægt paa Communalbestyrrelsens Mening, og i modsat Fald vilde en saadan Betænkning Indhentelse kun forarsage Ophold og Fortrædeligheder. Det maa herved bemærkes, at Ansøgninger om beneficium fra den Indstævntes Side idelig foranleilige Udsættelser i Sagen, hvorunder Sagsøgeren, uagtet beneficium nægtes, lider, og dette Ophold vilde forlænges derved, at flere Erklæringer skulde indhentes. Hvad det angaaer, at Communalbestyrrelsen kunde bevirke mindelig Afgjorelse, da har Lovgiveren allerede, ved at gjøre det til Pligt at søge Mægling ved Forligelsescommissionen, vel foreskrevet Alt, hvad der billigt kan foreskrives i saa Henseende, og en Forpligtelse til en ny Mægling, som dog ikke uden enkelte Gange vilde føre til Maalet, vilde uden tvivl gjøre det altfor vanskeligt og fortrædeligt for Borgerne, at faae deres Rettigheder prøvede ved Domstolene. Dersom Communalbestyrrelsen skulde faae en særdeles Indskydelse paa Beneficiets Tilstaaelse eller Nægtelse, vilde uden tvivl og dens Forligsforsøg faae en altfor imponerende Virkning paa de Vedkommende. Endelig bemærkes, at det, selv hvad Kjøbstæderne angaaer, ikke er den enkelte Commune, hvor Sagen skal anlægges, som skal

bære Omkostningerne, ligesom og stundom Sagsøgeren aldeles ikke hører hjemme i denne Commune.

Ugent Bruun formeente, at det ikke gjorde nogen Forandring i Sagens Stilling, at de omhandlede Udgifter fordeles paa Amtet og ikke paa Stiftet, da samtlige Kjøbstæder dog maaske contribuere til Udgifterne.

Statsraad Treschow ansaae det ønskeligt, at Autoriteterne vilde tage Hensyn til Andragendet, uden at man behøvede derom at indgive Petition.

Afsees for Algreen-Udsig tilføiede, at Andragendet vel kunde ventes i nogen Maade at opnaae dette Niemed, da det vil blive meddeelt i Stændertidenden, og man deraf vil erfare, hvilket Misforhold der undertiden finder Steb imellem en Sags Gjenstand og de Udgifter, den fører med sig, naar der i samme meddeles beneficium paupertatis.

Proprietair Ræsted kunde ikke billige den første Post i Andragendet, da det vilde være ønskeligt, at trække en Grændse for Betydigheden af Sagens Gjenstand for den Paagældende; thi den samme Gjenstand, der kan anses ubetydelig for En, kan være betydelig for en Anden, og det er Valeren bekendt, at Dørligheder have, i de i Forordn. 6 August 1824 ommeldte mindre Sjældtsager, meddeelt en Part beneficium paupertatis, uden tillige at have befuldmægtiget ham en Sagfører. Hvad derimod den anden Post i Andragendet betræffer, da maa Valeren antage, at Byens Repræsentanter, som i Almindelighed nok er bekendte med Borgernes Formues-Forfatning, vilde i det ommeldte Tilfælde være i Stand til at meddele en paalideligere Attest, end Sognepræsten.

Amtmand Neergaard maatte, ligesom den Kongelige Commissarius, antage, at det var ene og allene Sagsførernes Befordrings-Omkostninger, over hvis Størrelse der førtes Klage; thi Salairer og Diæter vare som bekendt saa smaa

som muligt. Naar der i en Kjøbstad ingen Sagfører var bosat, maatte jo Saadanne hentes fra andre Kjøbstæder til den Kjøbstad, hvor Sagen staaer for Retten, og for disse Befordringsomkostninger gives da Regning. Valeren vidste intet Middel til at forebygge denne Udgift; thi at give Sagsførerne Pas paa fri Befordring af Landet, vilde stride mod, hvad der er antaget angaaende Landets og Kjøbstædernes Adskillelse i Alt, hvad det Tinglige angaaer, og at constituere Jurister, som opholdt sig paa Stedet uden at have Sagsfører-Bestalling, vilde være nærgaaende mod de virkelige Sagsførere, hvis Fortjeneste er knap. At lade Beneficiers Meddelelse berøse paa Størrelsen af Processens Gjenstand syntes ønskeligt, da det var aldeles relativt, hvad der kunde kaldes Meget eller Lidet. Egesaalidet fandt Valeren det hensigtsmæssigt, at der angaaende Beneficiers Meddelelse skulde gives Erklæring ogsaa fra de eligerede Borgere, da det er befaleet, at saadan skal gives fra Forligelses-commissionen, ligesom Fattigdommen attesteres af Præsten og Dørligheden, hvilket maa anses aldeles tilstrækkeligt.

Proprietair Lüders bemærkede at hvad den ene Deel af Andragendet angik, da var det vistnok ønskeligt, om det maatte paalægges Communalbestyrelsen i Kjøbstæderne at afgive Erklæring, naar beneficium paupertatis skulde meddeles, ligesom og, naar den nye Communalindretning for Landet træder i Kraft, de derværende Communes Bestyrelser ligeledes maatte blive bemyndigede til at meddele lige Erklæringer; thi Ingen kan bedre kjende Forholdene og Personerne i Communen end dennes Repræsentanter, og at man ei kan vente anden Erklæring af dem, end den, der er overeensstemmende med Sandhed, er vistnok temmelig afgjort, da Repræsentanterne selv vælges blandt de dygtigste og redeligste Mænd. Amtmanden derimod, der som oftest boer langt fjernet fra de fleste Communes, kan ikke saa nøie kjende Personerne, hvilket Udfaldet af mange Sager nok som viser. Hvad det 2de Indstillingspunkt angaaer, da kunde Valeren ikke heri være enig med Proponenten; thi een Mdb. kan for En

være af ligesaa stor Værdie som 100 Rbd. for en Anden.

Ved Afstemningen blev det derpaa med 50 Stemmer mod 9 bestemt, at Andragendet ikke skulde underkastes Prøvelse af en Committee.

Procurator Rye foredrog derefter et Forslag om Grændserne for den dømmende og magistralske Myndighed, hvilket lyder saaledes:

„Seer man hen til Statsmagten, erfarer man at den gjør sig gjældende i tvende Retninger ved Hjælp af Organer, der vel i Henseende til Formen for deres Virksomhed ere forskjellige, men som dog have et fælles Wiemeed: Lovens Væbligeholdelse.

Det ene af disse Organer er Dyrigheden, og det andet Domstolene. Det er Dyrigheden, der, forsaavidt det interesserer det Offentlige, skal foranstalte Lovens Iværksættelse i administrativ Henseende, og kontrollere deres Overholdelse, og det er Domstolene, der i det givne Tilfælde skal anvende dem paa Factum, eller bestemme, hvorvidt de ere anvendelige paa samme eller ikke. Videre gaar, med Undtagelse af det Collegierne og Oversyrighederne underlagte Bevillingsvæsen, deres Functioner ei, og kun Regenten alene kan i rene souveraine Stater give Love. Spørges der nu, hvorledes Dyrigheden skal iværksætte Lovene, da maa Svaret blive, at det kun kan ske ved regulatoriske Forholdsregler, der ere i Harmoni med deres Grundvæsen, og naar Dyrigheden overskrider denne Grændse, handler den uden for dens Competence og vilkaarligt eller lovløst. Men er saaledes Dyrighedens Competence bunden til Lovene og er det alene Domstolene, der i paakommende Tilfælde, i Kraft af den dem som dømmende Collegier i Almindelighed tillagte Ret til at fortolke Lovene, skulle prøve og afgjøre, om de forekommende Øjensstande kunne henføres under samme eller ei, saa er det klart, at Dyrighedens Fortolkning

af Lovene, naar den ikke skal undergives Domstolens Resfort, og naar dermed forbindes nogen som helst Retsvirkning, er mislig, unaturlig og farlig.

Den er mislig, fordi Dyrigheds-Autoriteterne, ved at fortolke Lovene og foranstalte deres Iværksættelse overensstemmende med deres preciaire Fortolkninger, blive Dommere i deres egne Sager eller over deres egne Handlinger; den er unaturlig saavel af denne Grund, som fordi Domstolene og de Retsbetjente, der have dømmende Jurisdiction, ere indstiftede og ansatte, for, som Organer for den offentlige Retspleie, at decidere, hvad der skal anses for Lov og Ret i de forekommende Tilfælde, hvorfor enhver Indblanding af Dyrigheds-Autoriteterne i den dømmende Myndighed, er et Indgreb i Domstolenes Function og den er farlig, fordi de nævnte Autoriteter kunne feile, og ved vilkaarlige eller vrangte Fortolkninger og regulatoriske Forholdsregler omgaae Lovene, forsaavidt de ville Saadant, og fordi Dyrigheden saaledes vilde kunde sætte sine Decretter uden for Lovene og sig selv over dem, hvilket i det mindste gjælder om de høieste Dyrigheds-Autoriteter, hvis Foretagender realiter ikke staae under nogen Slags Appel. Men paa denne Maade have disse Autoriteter det i deres Magt, saavel at kunne opløste sig til Lovgivere, som at indskrænke og betage Undersaatterne deres lovmæssige Frihed, og det er mod saadan dictatorisk Magt, at Opposition bør finde Sted. Vel kunne Dyrighedsdecreeterne gøres til Gjenstand for Klagemaal, idet Besværinger kunne føres over dem fra det ene Trin af Dyrighedsmagten til det andet, ja vel endogaa for Regenten; men denne Maade, at komme til sin Ret paa eller til at faae begaaede Forurettelser redresserede, er forbunden med saadanne Banfeligheder og Hindringer, at den, i Særdeleshed naar Klagerne stiles mod de høiere eller høieste Autoriteter, vil være en tom Function, thi vilde til Exempel det, at klage over et af Collegierne, ikke omtrent være det samme, som at klage for Collegiet selv, og mon det er rimeligt, at Klageren vilde gaar af med Seieren i noget Tilfælde, hvor Collegiet eller den høiere

Autoritet blev compromitteret, dersom Klagen gaves Medhold og Feilen ikke var af de groveste Slags? Hvor mange have vel ogsaa Mod, Energie, Evne, Udholdenhed og Eyst til at stille sig i en bestemt Opposition til Collegierne og de høiere Vrighedsautoriteter, hvor Partiet er saa ulige og endnu gjøres mere ulige ved Hemmeligholdelsen af Erklæringerne? I mange Tilfælde kunne Vrighedsdecreterne desuden være saa afgjørende, at deres Virkning ikke kan redresseres f. Ex. i Pressesager. Ogsaa er det en Modsigelse og Inconsequent, at Undersaatterne skulle være undergivne en Myndighed og Magt-anvendelse, som kan udøves paa en mod Lovene stridende Maade, og, dersom samme blev underkastet Domstolenes Prøvelse, kunde blive underkændt, medens man i alle velordnede Stater henfører Alt under Lovene og overlader disses Fortolkning til Domstolene. Erfaring har hos os vist, at Collegiernes Lovfortolkninger i mangfoldige Tilfælde, hvor de ikke have været forbundne med nogen effectiv Virkning, men Spørgsmaalene vare overladte til Domstolenes Afgjørelse, ere blevne underkændte og den modsatte Mening endogsaa ofte ligefrem antagen.

I ældre Tider antoges det ingenlunde for uomtvisteligt, at Vrigheds handlinger ei stode under Domstolenes Paakjendelse, men Instruxen for Magistraten i Kjøbenhavn af 28 August 1795 § 29 og for Magistraten i Christiania af 15 Septbr. 1798 § 26, der forkynde sig som autentiske Fortolkninger af Danske Lovs 1—2—8 og Norske Lovs 1—2—6, saavel som Forordn. 31 Juli 1739 § § 1 og 2, 1 Febr. 1797 § 88, 9 Juli 1789 § 35 første Membrum, Resol. 4 Novbr. 1778 § § 5 og 7, samt Resol. 16 Decbr. 1808 maae antages at have constitueret den almindelige Regel: at de ikke kunne paaanføres ved Retterne, uden i Kraft af speciel Kongelig Tilladelse.

Som Retsgrund for denne Vrigheds personers Uafhængighed af Domstolene har man anført, at, dersom Domstolene kunde paakjende Lovligheden af de Handlinger, Vrigheds personer som saadanne udføre, saa vilde de i Grunden have Vrighedsmyndigheden i deres Hænder, fordi de saakaldte Vrigheds handlinger i saa Fald kun vilde have Gyldighed, forsaavidt

de kunde vente Domstolenes Bifald; men da Vrigheds personer ere Undersaatter ligesaa vel som andre af Statens Borgere, og de i deres Embedsstillinger ifkun kunne fungere i Harmoni med Lovene, men det ordentligviis er Domstolene, der skulle fortolke disse, saa følger det heraf, at deres Embedshandlinger, naar der opstaaer Spørgsmaal om sammes Legalitet, ogsaa maae underkastes disses Prøvelse. Ere de stemmende med Lovene, vilde de ved Domstolene vinde Sanction, og ere de det ei, bør de, som lovsstridige, ikke have en for Vedkommende præjudicerlig Retskraft. Det er derfor i sin Orden, at Vrigheds handlinger kun vinde Gyldighed, forsaavidt Domstolene bifalde dem, og Vrighedsautoriteterne komme derved ingenlunde til at dependere af nogen Willkærlighed hos Domstolene, der desuden ikke kan tænkes juridisk at finde Sted, men vel af Lovene, som de sidst fortolke og anvende. Derimod komme Domstolene, naar Vrighedens Foranstaltninger, forsaavidt de angaa regulatoriske Bestemmelser til Lovenes Overholdelse, skulle tillægges en ubetinget Uafhængighed, omvendt til at dependere af Vrigheden i alle de Tilfælde, hvor Domstolene finde, at den eller de Paagældende vel have overtraadt hine Bestemmelser, men derimod ikke selve Lovene, forsaavidt Vrighedsautoriteten nemlig havde, til disses Overholdelse, anordnet saadanne Forholdsregler, som enten vare udenfor dens Competence eller ei tilstrækkelig hjemlede i Lovens Indhold og Tendens, hvorved Tribunalerne da vilde geraade i en høist mislig og modsigende Stilling, ikke at tale om, hvor farligt det vilde være, navnlig til Exempel i Trykkefriheds Sager, dersom et illiberalt Justitscollegium fandt sig beføiet til at indtvinge de Lovbestemmelser, ifølge hvilke Skrifters Udgivelse i Trykken er tilladt, under Naget af saadanne præventive Forholdsregler, der gjorde det muligt for denne Autoritet at inhibere ethvert Skrift, naar man fandt for godt. At Vrighedens Decreter og Foranstaltninger undertiden ere forbundne med en saa hæmmende Virkning, at al videre Retskyndelse ved sammes standfæs, uden at dog Motiverne dertil blive bekjendte, er et stort Onde, der hos os er sølt i flere Presser

sager, hvor der er bleven lagt Beslag paa trykte Skrifter, uden at man fra det Offentliges Side enten har villet saggive Forfatteren, eller tillade, at han paastævne Sagen til Undersøgelse og Afgjørelse ved Domstolene. En Forfatter bliver i et saadant Tilfælde dømt uhort, berøvet sin Eiendom og straffet uden nogen beviist Brøde; der lægges i en utilbørlig Grad Baand paa den naturlige og retmæssige Frihed, ethvert Individ her have til at yttre sig i Trykken, og Landsfrembringelser, der kunde gavne Folk og Stat, gaae tabte under Indflydelse af en Magtanvendelse, som paa den ene Side skal træde istedetfor Loven og som man paa den anden Side dog ikke tør underkaste Domstolens Prøvelse. I mangfoldige andre Tilfælde kunne ligeledes Dørlighebsautoriteterne gribe høist skadeligt ind i Forhold, der efter deres Natur rettelig burde høre under Domstolens Virkekræft, uden at det, ifølge det anførte Princip, bliver muligt for Vedkommende, der finde sig præjudicerede ved samme, at faae dem underkønt; og ligesom den ældre Tid har været rig paa Tilfælde, hvor Over- og Underdørligheder ere blevene viste til Rette, fordi de uden Competence eller retlig Beføielse have givet sig af med at decidere i Sager, som aabenbar hørte under Domstolens Retsfor, saaledes savner vor Tid heller ikke Exempler paa lignende Misgreb fra Autoriteternes Side. Det Obiøse, Mislige, Farlige og Forkastelige i en sliq Indblanding har ogsaa vort første Regjerings-Collegium i en tidligere Periode indseet, og jeg skal i denne Henseende tillade mig at citere en Autoritet, som selv det ængsteligste Gemyt blandt de meest Conservative ikke skal kunne vrage, jeg mener nemlig Kongens egen forhøværende General-Procurer, afbøde Geheimeraad, Statsminister Stampe, der ikke mindre ved sin juridiske Lærdom og lyse Forstand, end ved sin Retsføielse og Sandhedskjærlighed, sin Agt for statsborgerlige Rettigheder, og sit sunde Raisonnement, har gjort sig berømt og fortjent til det danske Folks taknemmelige Ihufømmelse. Denne Mand, hvis Betænkning i Medfør af hans Embede i alle vigtige Tilfælde af Regjeringen blev indhentet, og som øftest af Kongen hilsiget, har i sine i Trykken udgivne Erklæ-

ringer, blandt Andet, yttret sig saaledes angaaende Dørlighebsmagten:

2 Deel Pag. 570.

„Det er Dommerens Sag at dictere Straf for Forseelser. Det er Dørlighebens Sag at befale, foranstalte og paasee, men ikke at paalægge Straf. Dørligheben som Dørlighed kan og bør sørge for og see derhen, at det Onde bliver straffet; men Straffen bør bestemmes og paalægges ved Dommerens Kjendelse eller i visse Tilfælde ved Deres Majestæts allerhøieste Resolution, efter Dørlighebens foregaaende allerunderdanigste Forestilling, som forhen i vedkommende Collegium er tilbørlig overveiet.

Altsaa synes vores Statsforfatning ikke just at taale, og endnu mindre at medføre, at en Dørlighebsperson bliver berettiget til at straffe eller paalægge Maalet ved en Resolution, som ikke staaer under nogen Overdommers Paakjendelse.“

2 Deel Pag. 649.

„Saalange han (Generalgouverneuren i Westindien) alene handler som Dørlighebsperson og alene giver sig af med Dørlighebs-Forretninger, kan der ikke føres Klage eller Besvøring over ham, uden for Deres Majestæt selv og de høie Collegier, og det er Sikkerhed nok for Undersaatterne i den Henseende, at denne Wei staaer dem aaben, men saasnart han handler som Dommer, maa der kunne føres Klage over ham for Overdommeren og han bør der staae til Ansvar.

Denne Adskillelse af Dørlighebs- og Dommer-Embedet, og de Grændser, som derved ere satte for de høie Dørlighebspersoners Magt og Myndighed, er det allerstærkeste Bolværk for Undersaatternes Sikkerhed i Henseende til deres Ære, Liv, Gods og Eiendom, da de ifølge deraf ikke ere udsatte enten for en haard og ukjendelig Dørlighebs eller en gjældende og egenlyttig Fuldmægtigs Fornærmelse og Overlast, men ere forvisede om, at dem ikke kan betages det Mindste af det, de have fuldkommen Ret til, uden en foregaaende Kjendelse af Dommeren, som de ere berettigede til at paaklage og indstævne for Overdommeren og saa fremdeles. Det er og i den Henseende, at de Feil, som derudi begaaes af høie Dørlighebspersoner, fornemmelig naar de ggentages efter foregaaende Advarsel, saa meget mindre bør oversees, som de tildeels kuldkaste

Grunden til den overmaade store Agt, den hos os værende Regjerings Mildhed og Undersaatternes dermed forbundne Lyksalighed og Sikkerhed staae ubi, saavel hos Indvaanerne selv, som hos fremmede Nationer."

3 Deel Pag. 97.

„Men just disse Formaliteter (Lov og Dom), som saa ofte synes overflødige og unødvendige, ere det sikreste Gjærde om Deres Majestæts Undersaatters Vre, Liv og Gods, og i det Slags Sager, som her gjælder om, ere de ligeledes et Gjærde om deres Frihed; det gaaer derfor ikke an, at forkaste eller forbigaae dem, fordi det synes, at de en og anden Gang kan undværes. Og det er i sig noget Stort at tilstaae en høi Vrigheds-Person, ved en blot Resolution, som ikke kan paaantes eller underkendes, at træde i Actør, og samtlige Dommeres i alle Instantser, deres Sted."

4 Deel Pag. 23.

„Den, som alene forlanger Lands Lov og Ret, fornemmelig i en privat Sag og angaaende private Handlinger og Eiendomme, kan per viam juris henvende sig til Dommeren og behøver ikke per viam supplicationis at henvende sig til Kongen.

Det er af stor Betydning, at der i denne almindelige Regel ikke gjøres nogen Undtagelse, da Eiendommens Sikkerhed, som Noget af den allerdyrreste Betydning, fornemmelig derpaa beror. Saalænge Enhver troer, at det, han er i Besiddelse af og formener sig at eie, ikke kan ham betages uden ved Dommerens Kjendelse, og at det, han formener sig at have nogen Rettighed til, ikke kan ham nægtes, uden i Følge af Loven og Dommerens Kjendelse, saa formener han sig tillige at have vedbørlig Sikkerhed, saavel i Henseende til hans Gods og Eiendom som i Henseende til hans Vre og Liv. Men saasnart Lands Lov og Ret sættes til Side, og Magtsprog træder istedetfor Dommerens Kjendelse, saa begynder Enhver at kjæle og bæve, Eiendommene begynde at vakke, og al Visshed og Sikkerhed begynder at bortfalde."

4 Deel Pag. 488.

„Det er en egen Idee hos visse Collegier, at istedetfor at lade dem kjende og dømme, som ere satte dertil, og som vide, at de først skulle høre Alt, hvad Parterne have at sige,

og dernæst handle saaledes, som de ville til og forsvare, saa ville de selv kjende og dømmes, omendkjendt de ikke ere satte dertil, og man ikke af dem kan fordrø det, der kan fordrø af en Dommer m. v.

Hvorledes Saadant ei bør taales, naar særdeles Omstændigheder og høi Nødventlighed ikke udfordrer det, og hvad Uleilighed det i Almindelighed medfører, naar de, der egentlig ere Ministre, ville afgive sig med at kjende og dømmes i de Sager, der høre for Retten og Dommerne, det kan man erfare af den berømte Montesquieu, og at Saadant allermindst passer sig for os, hvor Vrigheds- og Dommer-Embederne ere saanske adskilte og hvor der i Collegierne ikke engang findes Betjente, som ere satte til at gennemgaae og overveie flige Acter, og derover give Betænkning, det har jeg ofte tilforn viist."

5 Deel Pag. 213.

„Det er forunderligt, at, saa ofte det er sagt og gjentaget, saa ville adskillige Vrighedspersoner, og især vore Stiftamtmand og Amtmand, ikke indsee og begribe, at Vrigheds- og Dommer-Embederne hos os ere aldeles adskilte, omendkjendt de ofte findes i een og samme Person, og at den, der kan være en Anden subordineret, forsaauidt han haver et Vrigheds Embede, aldeles Intet haver med ham at bestille, og ikke er i nogen Maade forbunden til at adlyde hans Befalinger, forsaauidt han er Dommer og sidder paa sit Dommersæde, hvor han ikke kan eller bør modtage og adlyde nogen Andens end Deres Majestæts egen Befaling."

5 Deel Pag. 416.

„Jeg har ofte tilforn erindret, og det er skeet med meget godt Overlæg og passer sig overmaade godt med vor Forfatning, at Vrigheds- (især de høie) og Dommer-Embeder næsten overalt hos os ere adskilte, og at det neppe nogensteds fortsener nsiere at iagttages, end i Danmark og Norge, som den berømte Montesquieu antager, at en Konges Minister og de høie Collegier ikke bør befatte sig med at dømme, men til Lands Lov og Ret at henvise alle de Sager, som ere af den Beskaffenhed, at de kunne komme under Dommerens Paakjendelse, fornemmelig, naar en af Parterne paastaar det."

6 Deel Pag. 287.

„Derfor Collegierne i de Ting, der komme for

debt, vilde og kunde befale, og Vedkommende vare forbundne til at adlyde, uden at turde paastaae Lands Lov og Ret, da vilde en stor Deel af den Frihed og Sikkerhed bortfalde, som Deres Majestæts Undersaatter nyde under Deres milde og faderlige Regjering."

Det er altsaa denne Mands kraftige Aand, jeg vil fremkalde til fornyet Liv og Virksomhed, idet jeg i den Overbeviisning, at Forsamlingen levende vil erkjende Sandheden og Rigtigheden af de Grundsætninger, der til hans Hæder fremlyse af de oven citerede om hans Embedsliv vidnende Steder, og i Betragtning af mit øvrige Foransforer, skal tillade mig at anbringe paa:

at den indgaar til Hans Majestæt med en Petition om, at Dørrigheds-Autoriteternes Foranstaltninger, Resolutioner, Ordre og Decreter med efternævnte Modificationer underkastes Domstolens Afgjørelse;

og ligesom jeg ikke tvivler paa, at Forsamlingen jo vil finde Gjenstanden af saa stor Interesse og indgribende Vigtighed, at den med Iver vil tage sig af Sagen, saaledes holder jeg mig og paa det Faste overtydet om, at dens Bestræbelser for at gjøre Anvendelsen af Lov og Ret lige for Alle og uafhængig af despotisk Magtvæsen, vil finde Gjenklang i Folket og blive kronet med Held. Principet er heller ikke ukendt i vor Lovgivning, thi det er i sin hele Udstrækning anvendt i Confiurationsager ifølge §§ 116 og 117 i Frdn. 1 Februar 1797 og §§ 29 og 30 i Frdn. af 16 Februar 1820, hvorefter det berocr paa Eieren eller den, for hvem Værdierne anholdes, om han vil paatale Anholdelsen for Retten eller paaanke den for Generaltoldkammeret, og i andre Tilfælde, hvor dette Collegium selv dicterer Mulct for formeentlige eller virkelige Overtrædelser af Anordningerne om Told og Consumtionsvæsenet, følges det samme Princip, saa at det staaer den eller de Vedkommende frit for at acquiescere ved Collegiets Resolution, eller at fordre Sagen afgjort ved Retten.

Ligeledes har Regjeringen hylbet Principet i Fr. 24 September 1824 § 4 og Pl. 12 Juni 1827, idet Amtmændene ved den førstnævnte Anordning bemyndiges til ved Resolution at bestemme Graden af Straffen for Hoer, naar den Paagjældende renoncerer paa Dom, og det ifølge den sidstnævnte Anordning vel tilkommer Dørrighederne at afgjøre, naar Personer af forskelligt Køn, til Forebyggelse af forargeligt Samliv, skulle fjernes, men Dørrigheds Afgjørelsen af Dørrigheds Tilhold og Befaling dog ved samme gjøres til Gjenstand for Domstolens Paafjendelse. Iøvrigt indseer jeg meget vel, at Dørrigheds Foretagender, naar de ei skulle lammes i deres Udførelse, eller Autoriteterne svækkes i deres lovmæssige Myndighed, i de fleste Tilfælde ikke kunne eller bør standses ved Paaanke for Domstolene, hvilket navnlig gjælder i alle Sager, der angaae rene administrative Gjenstande, og jeg har derfor ifkun villet forelægge Forsamlingen min foranførte Hovedproposition med følgende Modificationer og nærmere Bestemmelser, som jeg gjør til en principal Indstilling:

1) At alle Dørrighedsbehandlinger, Resolutioner og Decreter, som gaae ud paa at fremvirke lovbestemte Pligters Dørrighedsentent hos Embedsmændene eller Landets øvrige Undersaatter, vedblivende, under den ved samme paalagte Dørrighedsstraf, skulle efterkommes, uden at kunne standses ved Appel for Retterne;

2) At denne Appel derimod, forsaavidt de Vedkommende ei maatte foretrække at gjøre Tilfældet til Gjenstand for en Klage til de overordnede Dørrigheds-Autoriteter eller til Kongen, skal staae dem aaben, saaledes at de uden Standsning af den magistralske Foranstaltning eller af Resolutionens eller Decretets Virkning, strax kunne paaanke samme.

(Kortfættelsen følger.)

Tre og tyvende Møde.

(Fortsættelse.)

Denne Paaante skal see:

- a) naar det er Underøvrigheds handlinger, hvorom Spørgsmaalet er, og Gjenstanden angaaer en Wardi, der ei er under et vist Minimum, til Cr. 10 Rbd., for de respectve Dverretter, og forsaavidt de ei, ifølge den bestaaende Lovgivning, kunne anses at være underlagte nogen særegen Retsbehandling, for den Dverret, under hvilke de ifølge Sagens Natur bør fortere;
- b) naar det er en Dverøvrigheds handling og Gjenstandens Wardi ikke er under et vist Minimum til Cr. 20 Rbd., respectve for den Kongelige Lands-Dver- samt Hof- og Stads-Ret i Kjøbenhavn, eller for Dverretterne i Bihorg og paa Island.

3) At alle Foranstaltninger af Øvrighederne eller de Collegier, der staae i Spidsen for Samme, forsaavidt de angaae Gjenstande, som vedkomme Undersaatternes statsborgerlige Rettigheder, betræffe Fortolkninger af Lovene, eller afgjøre en *quæstio juris*, ligeledes skulle staae, deels under de samme respectve Domstole, og deels, forsaavidt Collegierne betræffer, med Undtagelse af Generaltoldkammeret, med hvis Resolutioner i Told- og Consumtionsfager der skulle forholde paa sædvanlig Maade, under Høiestrets Paakjendelse; dog saaledes, at hvor politiske Mened, eller Justitiens eller Politiets Meie maatte udtræve præventive Forholdsregler, disse ei derved standses.

4) At herfra undtages de Øvrighedsdecreter, der ipso jure blive Gjenstande for Domstolernes Paakjendelse, saasom Actionsdecreter.

5) At de paagjældende Øvrighedsmaend i alle foransførte Tilfælde med sædvanligt og nærmere bestemmende passende Marsel kunne indstævnes for vedkommende Retter, samt paa Cancelliets Begne Generalskifalen, og for de andre Collegier Kammeradvocaten.

6) At naar og forsaavidt Øvrighedsautoriteternes Decreter, Resolutioner eller Foretagender ved Domstolene underkendes, den Forurettede

bliver at refundere de Lovgængsmulter, han maatte have erlagt, og at erstatte den Skade, han beviis'ig maatte have lidt, enten af den vedkommende Autoritet eller af det Offentlige, eller, forsaavidt Udpantninger angaaer, af den, paa hvis Un- og Vilsi at Ordre til samme er given.

7) At Øvrighedspersonerne i alle Tilfælde, hvor deres Foretagender og Resolutioner in totum underkendes af Domstolene, og hvor Retterne maatte finde, at de uden grundet Anledning eller retlig Beføielse have værksat eller afgivet dem, ikke alene tilpligtes at erstatte den Forurettede al derved tilføiet beviist Skade, men endog tilpligtes at betale ham Processens Omkostninger Skadesløst, samt at, naar Sagerne vindes af denne Part mod Collegierne, det Offentlige da ligeledes tilpligtes at erstatte ham den lidte Skade og Processens Omkostninger.

Ved saaledes at have anført de specielle Punkter i mit Forslag, troer jeg tillige at have iagttaget, hvad der, saavel i Henseende til den offentlige Interesse, som den statsborgerlige Ret, bør komme i Betragtning. Smidlertid er det saa langt fra, at jeg i nogen Maade betragter Samme som et fuldstændigt Arbejde, at jeg meget mere indseer dets Ufuldkommenhed, og er tilbøielig til at antage, at det i dets Udførelse kan møde Vanskeligheder, som jeg ikke havde forudsiet eller tænkt mig. Men dette vil det have tilfældes med de fleste Propositioner, som til Forsamlingen indgives, og det er netop ved de forenede Kræfter og den større Kyndighed og Dygtighed, der findes i samme, at jeg holder mig forvisset om, at det vil lykkes Forsamlingen at overvinde de Hindringer og Vanskeligheder, der maatte komme i Veien for dets Realisation. Idet jeg derfor blot har villet antyde Grundtrækkene i Forslagets Specialitet til videre Dverveielse og Udvøiling af Forsamlingen, overlader jeg ganske til Samme, at entrere paa det under saadanne nærmere Bestemmelser, som den maatte finde hensigtsmæssige og udførlige. Kun skal jeg subdialiter anbringe paa:

at der til Hans Majestæt Kongen indgives en Petition om, at der, i Samklang med mit Foransførte, maa blive forelagt Forsamlingen et Udkast til en Anordning, hvorved Grændserne imellem den dømmende og magistralske Myndighed næiagtigen bestemmes."

Den Kongelige Commissarius skulde i Anledning af det oplæste Andragende, der synes grundet paa adskillige Misforstaaelser, for at spare Liden, indskrænke sig til de Citationer af Stampe, hvorpaa Proponenten har lagt saa megen Vægt. Ligesom det er klart, at i Særdeleshed Citationen af Stampes Erklæringer 2den Deel Pag. 649 netop i de bestemte Udtøyt indeholder det Mobsatte af den Mening, Proponenten vil gjøre gjældende, saaledes finder Samme heller intet Medhold i noget af de andre citerede Steder, der ikke indeholde andre Grundsetninger end dem, som ubrødelig overholdes for nærværende Tid, og det endda hos ham tildeels med Indskrænkninger, som man nu ingenlunde vilde lægge i de af ham opstillede Sætninger, hvilket sidste i Særdeleshed er anvendeligt paa det citerede Sted af 2den Deel Pag. 270. Det eneste af de citerede Steder, der, naar det læses affondret, kunde synes at indeholde den Mening, Proponenten lægger i samme, er det sidste, men dette findes ikke der, hvor det efter Citationen skulde, 6te Deel S. 287, og kjøndt Commissarius heelt vel gjenkjender Stampes Mand og Ord, saa tvivler han dog ikke paa, at Sammenhængen eller maastee endog en tilføiet udtryffeligg Bestemmelse, som i Citationen er ubeladt, tydelig viser, at Stampe ingenlunde der har villet fremsætte en Mening, der er forskjellig fra den, som tydeligt er udtalt i 2den Deel Pag. 649. Hvad Proponenten har bemærket om enkelte Tilfælde hvori der er Spørgsmaal, om Noget henhører under Dvirighedsmyndigheden eller den dømmende Myndighed, vedkommer ikke nærværende Sag, og maatte i alt Fald gjøres til Gjenstand for en særegen Motion.

Proponenten yttrede, at de omhandlede Grundsetninger vel ikke vare anvendte paa ethvert af de paa de citerede Steder af Stampe nævnte Tilfælde, men han kunde paa ingen Maade erkjende, at Stampe noget Sted havde fremsat liberaler Grundsetninger, og uden Hen-

syn til Stampe formeente Proponenten, at Sagen var af saadan Bessaffenhed og af saa stor Vigtighed, at den forfjente at komme under Behandling af en Committee, saameget mere, som man endog saa nylig i Forsamlingen har erkjendt, at Regjeringen er i Tvivl, om det er Dvirigheden eller Domstolene, det tilkommer at bestemme, om en Eiendom skal svare Statter og Bantrenter eller ikke, ligesom der ogsaa ere mange andre Tilfælde, hvor det er nødvendigt, at Grændsen imellem Dvirighedsmagten og Domstolenes Virksomhed næiere bestemmes, særdeles i Pressesager.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at det er saare langt fra, at han har villet tillægge Stampe nogen liberal Mening. Han er tvertimod gennemtrængt af den dybeste Kærbødighed for denne høist udmærkede Mand, og ønsker, at hans Mand maa hvile over alle Regjeringsmand. Navnlig sætter han høi Priis paa den Klarhed og den Kraft, hvormed Stampe har hævdet Domstolenes Uafhængighed under mangen haard Kamp mod Autoriteter, som den Tid ikke tilfulde erkjendte Grændserne mellem den dømmende og magistralske Myndighed, men han paastaar kun at, hvad Stampe derved har udrettet, er vundet for den følgende Tid, og at ingen Tilbagegang har fundet Sted, men at tvertimod de af ham saa kraftigt udtalte Grundsetninger have vundet forøget Styrke, og at Stampe heller ingenlunde er gaaet til saadan Yderlighed, at Dvirighedsmagten skulde være den dømmende Magt underordnet.

Proponenten maatte give sig den Frelhed at bemærke, at det ansførte Sted af Stampe, 6te Deel S. 287, ikke er det eneste, hvor denne har udtalt den af den Kongelige Commissarius omtalte, af Proponenten udhævede Grundsetning, thi i 4de Deel Pag. 488 har han, efter det af Proponenten ansførte Citat, som denne nu paa ny oplæste, udtryffeligg vedkjendt sig den samme Grundsetning. Hvorfor Lovligheden af Dvirighedspersonernes Foretagender ikke skulde kunne underkastes Domstolenes Prøvelse, kunde Proponenten ei indsee. Iøvrigt forekom det ham, at den Kongelige Commissarius har sagt, at, forsaavidt der kunde være Spørgsmaal om Grændsen imellem Domstolenes og Dvirighedens Virkefæde, kunde Sagen vel have egnet sig til

Behandling, men Proponenten maa herved bemærke, at hans subsidiaire Indstilling netop gaar ud paa, at faae dette Spørgsmaal afgjort.

Med Afstemningen blev det med 56 Stemmer imod 1 bestemt, at Forslaget ikke skulde underlægges Prøvelse af en Committee.

De af Referenterne for vedkommende Committee udarbejdede Udkast til Forsamlingens Betænkninger over Udkastene 1) til et Reglement angaaende en Bygningscommission i Reikiavik paa Island, og 2) til en Placat angaaende en forandret Bestemmelse i Lovgivningen om Alimenterationsbidrag til uægte Børn, blev oplæste og antagne.

Fire og tyvende Møde den 25de October.

59 Medlemmer vare tilstede.

Den Kongelige Commissarius forelagde Forsamlingen til Betænkning et Udkast til en Anordning, angaaende Oprettelsen af en Evangsarbeidsanstalt i Thorshavn paa Færøerne.

Dette Udkast lyder saaledes:

§ 1.

Vi ville, at der i den for Arbejdsskolen i Thorshavn bestemte Bygning tillige skal indrettes en Evangsarbeidsanstalt, der under Amtsøvrighedens Tilsyn skal bestyres af Landfogden, Sorenskriveren og Præsten i Thorshavn.

§ 2.

I fornævnte Evangsarbeidsanstalt ville, i Overensstemmelse med den paa Færøerne gjældende Forordning angaaende Løsgjænger og Bøtteri, dateret 21 August 1829, § 6, herved være at indsætte de, som findes skyldige i nogen af bemeldte Forseelser, saaledes at 1 Maanedes Arbejde sammesteds træder i Stedet for hver Gang 5 Dages Fængsel paa Band og Brød, der i Medhold af Sæns øvrige Bestemmelser vilde være at anvende, og at derimod, hvor disse hjemle Straf af Forbedringshuusarbejde, da Henfættelse i fornævnte Arbejdshuus paa lige Tid skal anvendes.

§ 3

Eigelebes-skulle de, der ellers, i Overensstemmelse med Bore Rescripter 30 October 1811 og 29 April 1818, vilde for Forbrydere, der efter de almindelige Love medføre Forbedringshuusarbejde, være at hense til Bevogtning og Arbejde i et Arresthuus der paa Landet, om Dagen henbringes til Arbejde i et dertil særskilt indrettet Locale i fornævnte Anstalt, men om Natten, som tidligere, have deres Ophold i Thorshavns Arrest.

§ 4.

Endelig bør ovennævnte Arbejdskanstalt hensigtsmæssig benyttes til, i Overensstemmelse med meerbemeldte Forordnings § 1, at anvise Arbejde til dem, der udfylde sig med Mangel paa Delighed til Arbejdsfortjeneste, naar de af Politiet tilholdes at søge lovligt Erhverv.

Med at fremlægge dette Lovudkast, meddelte den Kongelige Commissarius følgende Motiver til samme:

I Anledning af et Andragende fra den forhenværende Amtmand paa Færøerne, og efter at de fornødne yderligere Erklæringer og Oplysninger vare erhvervede, har Hans Majestæt bevilget en Sum af 500 Rbd. Sedler engang for alle og en Sum af 150 Rbd. aarlig i 5 Aar, for at sætte Arbejdsskolens Locale i Thorshavn paa Færøerne i en saadan Stand, at der kan indrettes deels en Underviisningsanstalt for dem af bemeldte Bøt Indvaanere, der ønske Vejledning i en hensigtsmæssig Behandling af Ud m. v., deels en Evangsarbeidsanstalt, i hvilken saavel de Personer, der, i Medhold af Rescripterne 30 October 1811 og 29 April 1818, skulle udstaae en dømt Straf i Thorshavns Arresthuus, som Saabanne, der vel kunne arbejde men ikke ville, og derfor ernære sig ved Bøtteri, skulle beskæftiges. Med Hensyn til denne Anstalts Bestemmelse er den vedlagte Udkast-Anordning udarbejdet, der efter allerhøieste Befaling skal forelægges Provindsialstænderne for Sjællands m. fl. Stifter samt for Island og Færøerne.

Den i de ovennævnte Rescripter indeholdte Bestemmelse, at de, som paa Færøerne dømmes til Arbejde i Kjøbenhavns Forbedringshuus i visse Aar, skulle udstaae denne Straf i Thorshavns Arresthuus, og der beskæftiges med hvad Arbejde der for dem kan foresfalde, er, som

Amtmanden i sit Andragende havde bemærket, ofte vanskelig at opfylde, da det ikke er let at skaffe saadanne Personer Arbejde, især fordi Arresthusets Locale ikke vel egner sig til Arbeidsstuer. At Svangs-Arbejdsanstalten foruden de nævnte Forbrydere tillige kom til at optage Løsgjængere og Betlere, har Amtmanden anset for at være af særdeles Bigtighed. Af de Sidste i Særdeleshed gives der paa Færserne et temmelig betydeligt Antal, især af Udtryglere, hvilke for en stor Deel ikke kunne siges at være trængende, men kun af Bane og Lyft til Mangelighed foretrakke dette Trygleri for lovligt Erhverv. Derimod vilde en Svangs-Arbejdsanstalt, hvori saadanne Betlere og Løsgjængere blive at indsatte, formeentlig allerede ved sin blotte Tilværelse hæmme dette Uvæsen. Efter Amtmandens Forslag skulde de nævnte 2 Classer af Personer i tvende særskilte Stuer under behørigt Oplysningsselskabet med den foreløbige Behandling af Ulden, hvormed de egentlige Elever ikke behøvede at beskæftige sig, til Ex. Uldens Vaskning, Sortering, Kartning, Spinding m. v. Efter de indhente Dplysninger er saavel det for de egentlige Forbrydere, hvilke iverigt fremdeles skulde forblive i Thorshavns Arrest om Natten, som det for Løsgjængere, Betlere m. Fl. bestemte Arbejdsværelse saaledes affondret, at disse ikke kunne komme i mindste Berøring med Eleverne i Skolen.

Frdg. 21 Aug. 1829 er allerede i 1833 ubvidet til Færserne, forsaavidt den indeholder de almindelige for Danmark gjældende Bestemmelser angaaende Løsgjængeri og Betleri, men ogsaa den i § 6 indeholdte særegne Bestemmelse for Gyens Stift, hvorefter Straffen for Løsgjængeri og Betleri, der efter de forsnævnte Bestemmelser er deels Fængsel paa Vand og Brød deels Forbedringshuusarbejde, skal for bemeldte Stift være Hensættelse i Dvøns Svangs-Arbejdshuus, her, i Overensstemmelse med hvad der allerede indeholdes i Gyens sidste Membrum, gjøres gjældende for Færserne, og det er at formode, at Politivirigheden sammesteds vil være mere virksom i at anholde Løsgjængere og Betlere, naar der vides et Sted, hvor Arbejde kan anvise disse, hvilket nu ofte er forbundet med Vanskelighed, ligesom det ogsaa maa ansees gavnligt, at de Paagjel-

dende, ved at indsættes i Svangs-Arbejdsanstalten, vannes til Arbejde og erhverve Kjendskab til og Værelse i saadanne Stuer, som efter deres Løsladelse kunne være dem til Nytte.

Endvidere indeholder Udkastets § 4, at den omhandlede Arbejdsanstalt ogsaa bør benyttes til, ved Hjælp af samme, i Overensstemmelse med Frdg. 21 Aug. 1829 § 1, at anvise Arbejde til dem, der undskyldte sig med Mangel paa Leilighed til Arbejdsfortjeneste, naar de af Politiet tilholdes at søge lovligt Erhverv.

Efterat det var vedtaget, at en Committee, bestaaende af 3 Medlemmer, skulde nedsættes til at prøve dette Lovudkast, bleve dertil valgte: Amtmand Tillisch med 54, Biskop Mynster med 40, og Absessor Ugreen-Ussing med 23 Stemmer.

Derefter foretoges til foreløbig Behandling Udkastet til en Placat, indeholdende nogle yderligere Bestemmelser angaaende Brandassurancesvæsenet for Landbygninger.

Fem og tyvende Møde den 26de October.

59 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han havde modtaget sex af Skolelærer Jensen i Spjellerup indsendte Andragender fra forskjellige Personer om Sognebaandets Løsning og om gubelige Forsamlinger, hvilke Andragender vilde blive afleverede til den om Sognebaandets Løsning nedsatte Committee, samt fra Capitainlieutenant Sandholt et af Admiral Wille forfattet Schema til Skibsjournaler hvilket vilde blive henlagt i Bæseværelset til Afbenyttelse i Anledning af det Kongelige Lovudkast om Skibsjournaler og Logbøger.

Capitainlieutenant Kecke forebrog derpaa et af ham indgivet Forslag om Ophævelsen af den Rettighed, der er tilstaaet de Ridsmand i Provindsstæderne, der handle med Korn, til at anlægge Brænderier, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Af Borgerrepræsentanterne i Slagelse er jeg bleven anmodet om at forelægge den ærede Forsamling det høvsølgende Andragende om, at det

i Fremtiden ikke maa tillades nogen Kjøbmand, paa den Grund at han er Kornhandler, og endnu mindre fordi han handler med Korn, at anlægge eller drive Brænderi. Da jeg finder dette Undragende grundet paa Billighed, og derfor har besluttet at understøtte det, skal jeg i Korthed tillade mig for den ærede Forsamling at fremsætte de Grunde, hvorpaa Samme er bygget.

Toldforordningen af 1 Februar 1797 § 358 giver de Kjøbmand i Stæderne udenfor Kjøbenhavn, der handle med Kornvarer, Ret til at anlægge og drive Brændeviinsbrænderier. For denne Bestemmelse har man anført, at Kornhandlerne ofte ere udsatte for, ved uheldige Conjunctioner at lide betydeligt Tab i deres Kornhandel, og at der derfor billigviis bør aabnes dem Afgang til, under saadanne Omstændigheder, med ringere Tab at forædle deres Korn til Brændeviin. Men denne Grund vil uden Tvivl findes at have en meget liden Betydning, naar man betænker, hvor ringe det Quantum Korn maa være, med Hensyn til hvilket en Kornhandler saaledes kan formindske sit Tab, ved at forædle det til Brændeviin. Der vil dernæst i Almindelighed hengaae en saa lang Tid, inden Kornhandleren kan faae Kornet bearbejdet og affat, at andre Conjunctioner imidlertid ville være indtraadte, ligesom det ogsaa maa bemærkes, at, naar han paa Grund af for lave Kornpriser foranleides til at forædle Kornet til Brændeviin, maa han ogsaa sælge dette i Forhold til disse lave Kornpriser.

Naar man fremdeles til Fordeel for hin Bestemmelse i Toldforordningen har anført, at Kornhandleren derved har Leilighed til at forædle de Kornvarer, der ere flette og derved uskikke til Udførsel, da forekommer det mig overhovedet upolitisk, i et Kornproducerende Land som Danmark at give Producenterne Udbytte til saaledes at faae Afætning for flette Kornvarer. At begunstige disses Forædling til Brændeviin, kan heller ikke være statsøconomisk rigtig; thi Omkostningerne herved ere de samme, som de, der medgaae ved gode Kornvarers Forædling, og der erholdes dog haande mindre og flettere Brændeviin.

Saalænge som en almindelig Næringsfrihed ikke finder Sted, er det uden Tvivl det rigtigste, at Kjøbmandshandel og Brændeviinsbrænderi ikke ere forenede. I Provindsstæderne har Kjøb-

manden en saa udstrakt Handelsret, at det ikke synes fornødent, ja end ikke ønskeligt, at han udstrækker sin Virksomhed til en anden Næringsvei, som er en anden Borgerclasses eneste. Dette vil være til Skade for de andre Kjøbmand i Byen, for Brændeviinsbrænderne, og for Byen og Egnen i det Hele. Naar en Kjøbmand nemlig foruden Handel driver Brænderi, har han Leilighed til at trække hele Landhandelen til sig, thi Bønderne ville hellere søge den, hos hvem de ikke alene kunde gjøre deres Indkjøb, men ogsaa sælge deres Kornvarer og Kreaturer, end særskilt besørge det Første hos en Kjøbmand og det Sidste hos en Brændeviinsbrænder. Næsten hele Handelen i en By kan saaledes komme i den eller de Kjøbmands Hænder, som have Raad og Leilighed til at drive Brænderier. Herved lide altsaa de andre Kjøbmand saavel som Brændeviinsbrænderne, men herved lider ogsaa Byen og Omegnen i det Hele. Det er nemlig naturligt, at den, der baade driver Handel og Brænderi, ikke påsker begge Dele med den Omhu, som han vilde anvende, naar han var nødt til med hele sin Kraft at opoffre sig for den ene af disse Næringsveie. I Almindelighed gaaer det meest ud over Handelen, og de Kjøbmand, der tillige drive Brænderi, indskrænke sig derfor i Almindelighed til en ubetydelig Detailhandel, istedetfor at de, ved til Handelen at benytte den Driftscapital og den Tid, de have anvendt paa Brænderiet, uden Tvivl i meget høiere Grad vilde have fremmet saavel deres egen Fordeel, som Byens og Omegnens Læve. Petitionairerne have oplyst dette ved et Exempel fra Byerne Slagelse og Skjelskjør. Thi medens Handelen i den sidstnævnte By, der er Søstads, kun er ubetydelig, fordi den ganske er i Hænderne paa eet Huus, der tillige driver Brænderi og flere Næringsveie, har den i Slagelse hævet sig til en for en Landsstad temmelig betydelig Hvide, og har hidtil været i bestandigt Tiltagende, hvortil Grunden vistnok maa søges deri, at Kræfterne ere fordeelte, idet næsten alle Kjøbmandene have opoffret sig alene for Handelen, og saavel de som Brændeviinsbrænderne ere derved komne til en jævn Velstand.

Den nærmeste Anledning til det omtalte Andragende fra Slagelse Borgerrepræsentation er den Omstændighed, at der nylig er meddeelt

tvende Kjøbmænd i Slagelse, der end ikke kunne kaldes egentlige Kornhandlere, hvorved formeentmeentlig maa forstaaes Saabanne, som handle med Korn i større Partier, Bevillinger til at anlægge og drive Brænderier. Den omtalte Bestemmelse i Toldforordningen har hidtil ikke i Slagelse været benyttet som Hjemmel for at erholde saadanne Bevillinger, hvortil Grunden rimeligviis er den, at samme ansaaes hævet ved Rescript af 14 April 1820, der i Almindelighed bestemmer, at tvende Næringsveie ikke maae forenes, medmindre de ere af saa ringe Betydning, at de ikke hver for sig kunne ernære en Familie. Men hvis nu, som det er at vente, flere eller maaskee de fleste af Byens Kjøbmænd, for at kunne concurrere med hine, der have faaet Bevilling, skulde see sig nødsage til ogsaa at ansøge om en saadan, er der stor Sandsynlighed for, at Byens Velstand efterhaanden vil tage af, ikke at tale om, til hvor stor Skade en saadan Tilstand vil være for Brændeviinsbrænderne. At Bevillingen vil være let at erholde for de fleste Kjøbmænd, givde de allerede meddeelte Bevillinger Haab om; thi det synes ved disse at være opstillet som Regel, at Bestemmelsen i Toldforordningen er anvendelig ikke alene paa de Kjøbmænd, der handle med Korn i større Partier, og navnlig paa Ublandet, men paa alle Kjøbmænd, der handle med Korn, om end kun med et ubetydeligt Parti hele Aaret igennem. Dette kan neppe have været Toldforordningens Mening, og synes allermindst at passe til de nuværende Forhold, da næsten alle Kjøbmænd i Provindsstæderne gjøre større eller mindre Indkjøb af Korn. Om man altsaa end ikke gandske vilde betage Kornhandlerne den Ret, Toldforordningens § 358 giver dem til at erholde Bevilling til at anlægge Brænderier, hvortil jeg dog mener at der er god Grund, og som blot vilde være en consequent Anvendelse af det ovennævnte Rescript 14 April 1820, mener jeg, at hiin Ret i alt Fald kun burde komme de Kjøbmænd til Gode, der handle med Korn i større Partier, og ikke udvides til alle de Kjøbmænd, der blot kunne siges „at handle med Korn.“

Jeg tillader mig saaledes, i Overeensstemmelse

med Slagelse Borgerrepræsentanters Andragende, at foreslaae den ærede Forsamling at indgive en allerunderdanigst Petition om:

at Bevilling til at anlægge og drive Brænde-
viinsbrænderi i Fremtiden ikke meddeles nogen
Kjøbmænd i Provindsstæderne paa den Grund,
at han er Kornhandler;

eller: at saadan Bevilling i alt Fald kun med-
deles de Kjøbmænd, der handle med Korn
i større Partier.

Dog maa jeg endvidere bemærke, at Petitionen, som saaledes gaar ud paa, at ingen Bevilling for Estertiden maatte meddeles Kjøbmænd til at drive Brænderier, alene paa Grund af, at de handle med Korn, herved af mig modificeres saaledes, at der allerunderdanigst maatte petitioneres om: at der for Fremtiden ikke maatte meddeles Bevilling til Kjøbmænd, paa Grund af at de handle med Korn, at anlægge nye Brænderier, da det vilde være at nedsætte Eienbommenes Værdi betydeligt, naar Bevillinger bleve hævdede ved Forandring af Besiddere. — Der vil maaskee indvendes mig, at paa flere Steder og in specie paa det Sted, hvor vi opholde os, have de 2de ovenangførte Næringsveie stedse været forenede og udviist et heldigt Resultat, men jeg troer at maatte bemærke, at et stort og forbeelagtigt Agerbrug i Forening med Brænderi har nok stedse været Hovednæringen, og hvorved Boutikhandel ikkun har været en Biting. Først paa den senere Tid har Byen, deels ved Fjordens Opudring, deels ved nye driftige og velhavende Kjøbmænd, gjort Begyndelsen til at erholde den Betydning, den efter sin Beliggenhed burde have som Handelsby.“

Agent Bruun yttrede, at den Kjøbmændene hidtil tilstaaede Rettighed, til at brænde Brænde-
viin, ikke burde betages dem, ogsaa af den
Grund, at de derved faae Anvendelse for Korn
af en ringere Qualitet.

Proponenten skulde dog formene, at den
Afsparning, som den større Kornhandler skulde
ville anvende til Brændeviin, i saadant Tilfælde
ville sinde en Kjøber i Brændeviinsmanden
eller kunne anvendes til Kreaturer. Proponen-
ten mener just ikke, at den større Kornhandler
skulde nægtes Bevilling til at drive Brænderi,

men kun at ikke enhver Kjøbmand, som handler med Korn, skulde erholde Bevilling.

Procurator Rye yttrede, at dersom man af statsøconomiske Grunde maatte finde, at Kjøbmændene ikke burde have Tilladelse til at brænde Brændeviin, for at ikkun teen Sød skulde blive anvendt til dette, maatte han dog bemærke, at Saadant ligesaa meget maatte ligge i Kjøbmændenes Interesse, forsaavidt de tillige vare Brændeviinsbrændere, som i Brændeviinsbrændernes, og at de Sidste ligesaavel kunne bruge ureen Sød til deres Brændeviin, som Kjøbmændene. Forsaavidt Forslaget gaar ud paa, at kun de Kjøbmænd, der handle med Kornvarer i større Partier, skulde have Afgang til at erholde Bevillinger til Brændeviinsdrift, formeente Valeren, at det vilde være meget vanskeligt at bestemme Grændsen; og da det nu i mange Aar har været almindeligt i Kjøbstæderne, at begge Næringsveie drives samlede, saa fandt han det betænkeligt for Forsamlingen at indlade sig paa Forslaget.

Den Kongelige Commissarius troede at burde gjøre Forsamlingen opmærksom paa, at, ligesom det stedse har været en gjældende Regel, at de Kjøbmænd, der handle med Korn, kunne med denne Næring forbinde Brænderinæring, saaledes har Forsamlingen selv erkjendt Hensigtsmæssigheden heraf i den Petition, som den i 1836 i Anledning af Resol. 19 August 1835 indgav angaaende Landbrænderierne (See Stændertid. for 1835-1836, S. 2376). Erfaringen bekræfter vist heller ikke den i Propositionen yttrede Mening, at hine Næringsveies Forening skulde være til Skade endog for den Handelende selv, da tvertimod mangfoldige Kjøbmænd i Provindstæderne, ved at forene disse Næringsveie, have erhvervet Velstand og tildeels en anseelig Formue. Med Hensyn til hvad der er anført om Forholdene i Skjelskør, saa, dersom virkelig hele Handelen der er i en enkelt Mand's Haand, kan dette ikke grunde sig paa den Omstændighed, at denne tillige driver Brændst med flere Næringer. Dette maatte tvertimod, efter hvad der ellers er anført i Propositionen, snarere være til Skade for hans Handelsvirksomhed, ligesom det og paastaas, at Omegnens Beboere, fordi

de ikke der finde tilfredsstillende Affætning, søge andre Kjøbstæder; og, saavidt Commissarius bekjendt, gives der ogsaa Flere, der endog med temmelig Kraft drive Brænderier i bemeldte By. Det maatte, efter den givne Fremstilling, snarere antages, at det, uagtet der sammesteds kunde være en passende Virkefreds for flere Kjøbmænd, dog formejest tilfældige Omstændigheder mangler paa duelige og virksomme Mand, som der ville nedsaette sig.

Brændeviinsbrænder J. Sidenius yttrede, at han vel selv kunde have Interesse af Forslagets Antagelse, men han stemte dog derimod, da det vilde være til stort Tab for Kjøbmændene, at miste den Rettighed, de i denne Henseende hidtil have havt.

Proponenten bemærkede, at det dog synes ham saare ubilligt, at en Brændeviinsbrænder eller anden Mand, som ikke har lært Andet og som har Capital og Evner til at drive et Brænderi, muligt vil blive nægtet Tilladelse at drive den for ham eneste Næringsvei, og at derimod enhver Kjøbmand, som blot angiver at han handler med Korn, strax kan vente at erholde Bevilling.

Kassensfor Nigreen-Udsing kunde vel ikke erklære sig for en Committees Nedsættelse over dette Andragende, men han søgte dog at erfare af den Kongelige Commissarius, om Toldforordningen 1 Februar 1797 § 358, naar den tillader de Kjøbmænd, som handle med Kornvarer, at brænde Brændeviin, ikke maatte have sigtet til Kornhandel i en meget større Udstrækning, da ellers, saavidt det synes, enhver Kjøbmand i en Kjøbstad maa kunne brænde Brændeviin, eftersom han ikke kan øve denne Ret uden at indkjøbe Kornvarer dertil, og dette Indkjøb alene, efter hvad der er antaget, synes, at kunne henføres under Begrebet af Kornhandel.

Den Kongelige Commissarius bemærkede i denne Anledning, at man udentvivel maa henføre Enhver, der har det sædvanlige og almindelige Kjøbmands-Borgerkab, til dem, der handle med Kornvarer. Det kan ingenlunde være Forordningens Mening, at kun de, der alene handle med denne Varesort, skulle have den omhandlede Rettighed; thi saadanne Hand-

lende gives der ikke lettelig, ligesom Ordene heller ingenlunde indeholde en saadan Fordring. At Kjøbmanden ivoerigt skulde drive Kornhandelen i et vist bestemt Omfang, kan saameget mindre fordres, som det ligger i Tingens Natur, at en Kjøbmands Virksomhed i denne Handelsgreen kan være meget ulige til forskjellige Læder.

Udseksor Ulgreen-Ulsing spurgte yderligere, om enhver Kjøbstedborger tør brænde Brændeviin til eget Brug, hvilket synes at følge af Cancelli-Skrivelsen af 7 April 1819.

Den Kongelige Commissarius svarede, at det ved en senere Cancelli-Skrivelse af 23 Mai 1826, efter Overenskomst med General-Soldkammeret, er antaget, at den Rettighed, som forhen tilkom enhver Borger til at brænde til eget Brug, er ophævet ved de senere Anordninger.

Brændeviinsbrænder J. Sidenius bemærkede, at en Brændeviinsbrænder ei kan subsistere uden at drive Kornhandel.

Farver Svane ansaae det ønskeligt, at Næringsveiene kunde afvikles. Kornhandelen vilde berveed komme paa et høiere Punkt, end nu, da Kjøbmændene købe alt Korn, godt og slet. Han maatte imidlertid, ligesom de foregaaende Talere, stemme imod en Committees Besfattelse.

Grev Ahlefeldt-Laurvig ansaae det foredelagtigt for Landmanden, at kunne sælge og faa det mindre gode Korn, som nu ofte hidrører fra vanskeligt Veir og Høst.

Farver Svane bemærkede, at han ved flette Kornvarer især havde forstaaet Korn, som var slet renset.

Ved Afstemningen blev det med 55 Stemmer imod 1 bestemt, at Forslaget ikke skulde underkastes Prøvelse af en Committee.

Brændeviinsbrænder J. Sidenius forelæste derefter en Klage over de Indskrænkninger, der ere paalagte hans Næringsbrug, hvilken Klage lyder saaledes.

„Jeg seer mig i den ubehagelige Stilling, at maatte tye til den Ret, som den 8de § i Forordningen af 15de Mai 1834 giver ethvert enkelt Medlem af Staten. Denne §, hvis Indhold er Enhver i Forsamling bekendt, lyder saaledes: »Provincialslandernes Forsamling haver ikke at befatte sig med Enkeltes Ansøgninger og Besværginger, men der henvise samme til Dø, eller til vedkommende Collegium eller Vdrighed; dog, hvis noget Medlem har bestemt Dverbeviisning om Forurettelser, udøvede mod enkelte Individider, saa staaer det til ham at andrage Sagen for Stændernes Forsamling, og der fremkomme med de fornødne Beviser, for at Forsamlingen, hvis den ved Stemmeflerhed dertil finder Sagen egnet, derom kan indkomme med skriftlig Forestilling til Dø.«

Da jeg nu troer, at Forurettelse er tilføiet mig, i det mig er berøvet Rettigheder, jeg som Borger kan gøre Fordring paa, og disse Rettigheders Berøvelse vil tilintetgjøre min borgerlige Eksistens, vover jeg at foredrage Sagen for Forsamlingen for, om den maatte dele Anskuelse med mig, da at indgaae med skriftlig Forestilling til Hans Majestæt.

(Forsættelsen følger.)

Rette Lær.

J 1ste Række Nr. 3, Side 40, 3die Rinde fra oven er efter Ordet Finantiserne glemt: og Nationalbanken.

1ste Række Nr. 28, S. 435, 7de Rinde: „Seer man hen til Statsmagten“ læs: „Seer man hen til, hvorledes Statsmagten udøves“. S. 436, 8te Rinde fra neden: „Function“ læs: „Fiction“.

Fem og tyvende Røde. (Fortsættelse)

I 1823 den 29 December ansøgte jeg General-Lodblammer- og Commerce-Collegiet om at maatte anlægge et Brændeviinsbrænderi udenfor Nykjøbing paa Falster. Dette blev mig tilstaaet paa visse Betingelser, blandt hvilke jeg fornemmelig maa gjøre den ærede Forsamling opmærksom paa 5te, 6te og 11te Post*), og paa, at man endelig paalægger mig at ansøge det kongelige danske Cancellie om Bevilling til at anlægge og drive Brænderi. Jeg ansøgte om denne Bevilling, som meddeltes mig gennem Amtmanden. Copie af denne Bevilling vedfjæres jeg under Nr. 2. Af denne Tilladelse vil bemærkes, at mig er befalet at anlægge mit Brænderi paa Byens Grund, at skulle tage Borgerkab i Nykjøbing paa denne Næringsvei, og svare alle borgerlige og Byens Lyngder. Vel staaer ikke i denne Bevilling med ubtrykkelige Ord, at jeg da, naar disse Betingelser ere opfyldte eller opfyldes, skal nyde samme Rettigheder som mine Medborgere; men dette er dog vel neppe nogen Tvivl underkastet; dog — General-Lodblammeret synes at have en anden Mening.

I 1838 den 9 Januar blev mig gennem Dørrigheden meddeelt, at, i Henhold til For-

ordningen af 22 November 1837 § 7, skulde jeg nu svare den bestemte Afgift af hver 4 Døgn jeg havde Brænderiet i Brug. Over denne Bestemmelse kan jeg ikke føre nogen Anke, overensstemmende med 11te Punkt af Conditionerne, som ere mig paalagte.

Den 24 Marts 1838 blev mig igjen meddeelt en Skrivelse, som bestemmer: 1) at min Afgift forhøies fra 50^{13/16} s. pr. Lønde af Kartets Indhold til 56 s.; 2) at jeg ikke maa sælge i mindre Dvantiteter end 10 Potter, og at jeg ikke maa indføre Brændevin i nogen Kjøbstad uden med fuld Consumtions Erløggelse, der dog igjen godtgjøres ved Udførselen, efter de i Almindelighed for denne Artikel gjældende Regler. Dette er med tydelige Ord at sige: „Endskjøndt du betaler højere Afgift af dit Brændevin end der betales af et Brænderi af lige Størrelse i Nykjøbing; endskjøndt vi kunne have samme strenge Control med dit, som med andre Brænderier, da Opsynet hver Dag skal være i dit Brænderi; endskjøndt du maa til Communen og Staten betale samme Skatter og bære lige personlige borgerlige Lyngder; maa du ikke sælge det Brændevin, du med Kongens Tilladelse producerer, ial du maa ikke alene ikke sælge det i de danske Stater, men du maa ikke udføre og sælge det til Nogen udenfor Danmark.“ Den ærede Forsamling vil finde dette utroeligt, men jeg skal overbevise den om, at det er Sandhed. Min Afsetning bliver altsaa ene og alene til Landmanden; men da Enhver veed, at Landmanden meget sjældent kjober 10 Potter Brændevin paa eengang, vil man indsee, at til disse vil min Afsetning blive saa at sige = 0. Til Kjøbstaderne maa jeg ikke indføre uden at betale til Staten 10 s. af den Pot Brændevin, hvorfor mine Medborgere ikkun give 5 s. Jeg maa altsaa have 5 s mere for en Pot Brændevin end enhver af mine Colleger.

*) De nævnte Poster, der findes i General-Lodblammerets Skrivelse til Proponenten af 28 Febr. 1824, lyde saaledes: 5te Post: „For hver Gang, der i et Aars Løb er svaret den i 3die Post nævnte Afgift af Brænderiet, kan De til Nykjøbing indføre 185 Potter Sgrabit Brændevin imod 1 Rbd. Sølv pr. Pot og 1/2 s. for hver 1/4 Grad over 8 Grader, men under 8 Grader behandles som Sgrabit. Consumtionscontoiret i Nykjøbing holder Regnskab over det Quantum, som med saadan nedsat Consumtionsafgift indføres.“ — 6te Post: „Naar Deres producerede Brændevin saaledes er indført til Nykjøbing, behandles det som Kjøbstad-Brændevin, og erholdes ved Udførselen samme Consumtions-Godtgjærelse som Kjøbstad-Brændevin; derimod kan ikke tilstaaes Consumtions-Godtgjærelse for Udførsel af Brændevin direkte fra Brænderiet.“ — 11te Post: „Endeligen maa De underkaste Dem de Forandringer saavel i Afgiften som i Formaltiteter, der heretter kunne findes fornødv.“

troer Nogen af den ærede Forsamling, at man vil give mig denne høiere Priis? — Vil jeg nu udføre mit Brændeviin til Udlandet, maa jeg først indføre det til Nykjøbing og betale 5 f. pr. Pot i Consumtion. Naar nu denne Afgift er betalt, maa jeg ligesom Andre udføre mit Brændeviin og faaer $4\frac{1}{2}$ f. gobtgjort paa hver Pot; følgelig koster mig hver Pot Brændeviin, jeg leverer uden for Danmark, 5 f. mere end enhver anden Producent.

Da det Kongelige General-Toldkammer og Commerce-Collegium paaberaabte sig en Kongelig Resolution af 28 Febr. 1838, som var mig aldeles ubekjendt, endstjændt den meget nær angik mig, indgav jeg til Stiftamtmanden Begjæring om at faae denne Resolution meddeelt, da denne dog muligt kunde modtage en anden Fortolkning end den, Toldkammeret havde givet den. Dette blev mig nægtet. En hjemmelig Resolution har altsaa berøvet mig min Næringsvei og tilintetgjort min Eiendoms Værdi.

Jeg indgav nu en Ansøgning gjennem min Overøvrighed, som af denne blev anbefalet, om, at Bestemmelsen Nr. 2 i Collegiets Skrivelse af 24 Marts maatte bortfalde; men dette blev mig nægtet. Jeg besværede mig over denne Post i bemeldte Skrivelse, fordi den efter min Formening er et Indgreb i mine Rettigheder som Borger i Nykjøbing. Skal jeg svare til Stat og Commune lige Skatter, og bære lige Byrder med andre næringsdrivende Borgere, troer jeg med Billighed at kunne gjøre Fordring paa samme Rettigheder og Friheder, som mine Medborgere nyde, saa meget mere som disse Rettigheder, jeg fordrer, ikke kunne fornærme tredie Mand.

Vel paaberaaber det Kongelige General-Toldkammer og Commerce-Collegium sig den 11te Post i Skrivelsen af 28 Februar 1824 som siger, at jeg skal underkaste mig de Forandringer saavel i Afgift som Formaliteter, der herefter kunne findes fornødne; men denne Paaberaabelse er efter min Formening aldeles ugrundet. At man har forøget min Afgift til endog noget høiere end Brændeviinsbrænderne svare i Nykjøbing, maa jeg ifølge 11te Post finde mig i, endstjændt jeg ikke finder nogen Retfærdighed heri; men ved Formali-

teter kan man, efter min Formening, ifkun forstaae Naaben, hvorpaa Collegiet vil have den nødvendige Control med mit Brænderi udført; men at bestemme mig, hvorledes og hvor jeg maa sælge mit Brændeviin, kan vist ikke hertregnes under hvad man forstaaer ved Formaliteter. Jeg føler imidlertid meget haardt, at hiin Bestemmelse Nr. 2 angaaer Realiteter.

Hvorledes det Kongelige General-Toldkammer og Commerce-Collegium har kunnet anvende Resolutionen af 28 Febr., som ene angaaer Landbrænderier, er mig umuligt at fatte, da mit Brænderi ikke har det Mindste fælleds med Landbrænderi, eller jeg har det Mindste fælleds med en Landmand. Men antaget, at mit Brænderi er et Landbrænderi, som jeg dog ingenlunde kan antage, hvorfor maa da ikke § 8 af Resolutionen 19 August 1835 komme mig tilgode? Og hvorfor har General-Toldkammer og Commerce-Collegiet ikke, overensstemmende med 8de § i samme Resolution, paalagt Amtmanden aarlig at give Indberetning om ethvert Landbrænderies Production og Afsetning, som findes i hans Stift? Da nu min Bevilling ingenlunde er temporair, maa jeg vel forundres over, at 8de § af Resolutionen 19 August 1835 ikke er anvendt, ligesaa lidt som § 9 er bleven anvendt paa mit Brænderi, dersom det er et Landbrænderi.

Jeg vil nu bede den ærede Forsamling at tage under nærmere Overveielse, om den ikke, paa Grund af den 86de § i Frd. af 15 Mai 1834, vil indgaae til Hans Majestæt Kongen med en skriftlig Foresøgning, som gaar ud paa, at de Indskrænkninger, som ere gjorte i mine Rettigheder som næringsdrivende Borger, maae worde hævede."

Den Kongelige Commissarius maatte bemærke, at, endstjændt Proponentens Brænderi er beliggende paa Kjøbstadgrund, det dog ikke kan betragtes anderledes end som et Landbrænderi. Dette er udtrykkelig antaget i den ham meddeelte Bevilling, hvorefter han ikke udreder Afgift paa den for Kjøbstæderne foreskrevne Maade, nemlig deels som Redskabsafgift, deels som Formalingsafgift, men alene, og saalænge Værket ikke er forseglet, svarer den første Afgift. Det er ogsaa ganske overensstemmende med Forholdenes Natur, der

ikke tillade, at den for Kjøbstæderne anordnede Afgift kan controlleres ved Brænderier, som ligge udenfor Consumtionslinien, ligesom det og af Frdrne. af 28 Januar 1692 §. 10, 18 Decbr. 1811 §. 2 o. fl. sees, at ikke alle Slags Røringer, og navnlig ikke Brænderier, kunne drives paa Kjøbstædernes udenbyes Grunde. Det er saaledes fra enhver Side i sin retslige Orden, at Proponentens Brænderi er blevet betragtet som et Landbrænderi, og da det i den ham meddeelte Tilladelse er blevet taget udtrykkelig Forbeholdenhed om, at han skulde underkaste sig de Forandringer, saavel i Afgift som i Formaliteter, der kunde findes fornødne, saa var heri Hjemmel til at paalægge ham de forsøgede Afgifter, som foreskrives i den Kgl. Resolution af 28 Februar d. A., der, som selve Propositionen viser, ikke er Proponenten ubekjendt, ligesom og Resolutionen netop er foranlediget ved en Petition fra nærværende Forsamling (see Koeskilde Stændertidende for 1835 og 1836 Side 2281—2380) og meddeelt samme i den Kgl. Kundgjørelse af 19 Sept. (see ovenfor Side 41—42).

Proponenten erkjender ogsaa selv, at der har været ret god Grund til, ifølge bemeldte Resolution at paalægge ham forhøiet KedsKabsafgift. Den ham ligeledes paalagte Forhøielse af den Afgift, som han ved Brændeviins Indførelse i Kjøbstæderne har at svare, er rigtig nok mere søelig; men det skønnes dog ikke rettere, end at ogsaa en saadan Forhøielse hjemles ved den ovennævnte Forbeholdenhed. Det er derhos sandsynligt, at Proponentens Brænderi maa kunne taale disse Afgiftsforhøielser, da han dog derved bliver paa lige Fod med enhver Anden, som erholder en saadan Bevilling, som Resolutionerne 19 Aug. 1835 og 28 Febr. d. A. give Adgang til, en Bevilling, som nærværende Forsamling dog i ovennævnte Petition fandt at blive til Skade for Kjøbstæderne, ligesom Proponenten, efter de nu gjældende Regler, aldeles ikke kunde vente at erholde en saadan Bevilling i den Nærhed af Kjøbstæderne, hvori han driver sit Brænderi. Vel har Proponenten den Byrde fremfor de sædvanlige Landbrændere, tillige at maatte bære Dyngde som Borger i Nykjøbing; men dette er en umiddelbar Følge af, at han driver Næring paa

Kjøbstædgrund, saaledes som det af de ovenanførte Grunde var nødvendigt, at han i Henseende til Brænderiets Bestaatning maatte behandles som Landbrændeviinsbrænder, hvilket iøvrigt ingenlunde kan anses byrdefuldt end at svare Afgifter som Kjøbstædbrænder. Det kan heller ikke antages, at han svarer alle de samme Byrder, som om han boede i Kjøbstaden; saaledes svarer han, da hans Eiendom ikke kan være ansat til Grundtært, ikke de Afgifter, som hvile paa Kjøbstædernes egne grundtærtpligtige Eiendomme.

General-Toldammer- og Commerce-Collegiet var iøvrigt, ikke blot med Hensyn til den Kongelige Kasses Interesse, men ogsaa med Hensyn til Kjøbstadens Lærv, opfordret til at benytte den tagne Forbeholdenhed, og det saameget mere, som Provindsialstænderne havde anbraget paa den første mulige Indskrænkning i Landmænds Adgang til Brænderier. Naar Proponenten beraaber sig paa § 8 i Resolutionen 19 August 1835, saa sees det ikke, hvorledes denne §, der blot indeholder, at de allerede privilegerede Brænderier skulde beholde de Rettigheder, der vare dem hjemlede, kunde være til Hinder i at benytte den ved selve det ham meddeelte Privilegium tagne Forbeholdenhed. Det eneste Punkt, hvori det maaskee kunde synes mindre klart, om en Indskrænkning, i Kraft af bemeldte Forbeholdenhed, kunde paalægges ham, er det, at han ikke maa sælge Brændeviin i mindre Partier end 10 Potter. Det er Commissarius ubekjendt, om der maatte være nogen særdeles Grund, der, udenfor hvad der kunde udledes af den omhandlede Clausul, kunde tjene til Hjemmel for den omhandlede Indskrænkning.

Udsees for Algreen-Ulsing maatte erklære, at han ikke havde forstaaet den 8de § i den Kongelige Resolution af 19 August 1835, der bestemmer: „at de efter specielle Bevillinger nu allerede eksisterende Brænderier paa Landet beholde de Rettigheder, som Bevillingerne hjemle dem,“ saaledes, at en ældre Bevilling af Indhold, som den Proponenten meddeelte, skulde, paa Grund af den i samme tagne almindelige Reservation om nyelig Forandring i Afgiften, blive fortolket derhen, at den i selve Bevillingen fastsatte Afgift kunde blive underkastet en saaa betydelig Forhøielse, som den, Proponentens Bræ-

bert er blevet undergivet. Taleren fandt idetmindste dette, om det endog saa kunde finde et Slags Hjemmel i den 11te § af Proponentens Bevilling, særdeles haardt, da hans Næringsvei derved, som det synes, bliver saa godt som reduceret til et Intet. Men i ethvert Fald kunde Taleren ikke indsee, at General-Voldkammeret i den Drøistændighed, at det er Proponenten paalagt at underkaste sig Collegiets nærmere Bestemmelser i Henseende til Formaliteterne, har havt nogen Hjemmel til at foreskrive ham, at han ikke maa udsælge sit Brændevin i mindre Partier end 10 Potter, da Udsalgsretten dog nok ikke påseende kan henføres under Begrebet om Formaliteterne.

Profesor Bang yttrede: Den Sag, som her er os forelagt, angaaer Spørgsmaalet om en Forurettelse, en uhjemlet Tilfidsættelse af enkelt Mand's Ret, ved en af det Kongelige General-Voldkammer- og Commerce-Collegium afgiven Resolution. Der kan her efter min Overbeviisning ei blive Spørgsmaal om en haard eller streng Fremfærd fra det vedkommende Collegiums Side, naar det har holdt sig indenfor Grændserne af den Samme tilkommende Myndighed, men kun, om det har tilfidsat Klagerens Ret, under hvilken Forudsætning Forsamlingen alene er competent til at befatte sig med Enkeltes Andragender. Vel forekommer det mig nu efter de Dplysninger, som foreligge Forsamlingen, at Klageren har lidt en Forurettelse ved den foreskrevne betydelige Indskrænkning, at han ikke maa affætte mindre Quantiteter Brændevin end 10 Potter. Den ham meddeelte særegne allernaadigste Bevilling kan nemlig ei retteligen ansees høvet ved en senere almindelig Bestemmelse; men dertil maatte fordrøes en senere speciel Kongelig Resolution, og det er ikke givet, at en saadan Resolution er falden med Hensyn til det omhandlede Brænderi. Det forekommer mig fremdeles ikke mindre klart, at den nysnævnte Indskrænkning ikke er hjemlet ved den 11te Post i Klagerens Bevilling, som tilkjendegiver ham de fremtidige Bestemmelser, der maatte tages med Hensyn til Afgifterne af hans Brænderi, og Formaliteterne, ved hvilket sidste Udtryk alene kan sigtes til Controllen. Da imidlertid den Committee, der maatte blive nedsat, upaa-

tvivleligen strax vilde have at anmode den Kongelige Commissarius om, at erhverve næriere Dplysning fra det Kongelige General-Voldkammer- og Commerce-Collegium med Hensyn til sidstnævnte Indskrænkning, der synes at tilkjendegive sig som en Forurettelse, og da den Kongelige Commissarius maaskee nu uden videre Dpfordring vil have tilstrækkelig Anledning i de af Klageren producerede Dokumenters Betskaffenhed til at henvende sig til Collegiet om, at en saadan Dplysning snarest muligt maatte meddeles, saa forekommer det mig ønskeligt, at denne Sag udsættes en kort Tid, indtil den forventende Erklæring fra Collegiet kan være indkommet, og at man da først tager en Bestemmelse om en Committees Nedsættelse. Skulde imidlertid Commissarius ei uden en fra den nedsatte Committee udgaaet Dpfordring finde sig foranlediget til at søge de omhandlede Dplysninger, eller darsom Præsidenten eller Forsamlingen skulde finde, at en saadan Udsættelse ei er en påseende Form for denne Sags Behandling, saa at det altsaa nu skulde decideres, om Klagen skal afvøses eller en Committee nedsættes, saa maa jeg, i Henshold til det Foranførte, paa det Bestemteste erklære mig for det sidste Resultat.

Den Kongelige Commissarius erklærede sig villig til at søge den omhandlede Dplysning tilveiebragt fra det Kongelige General-Voldkammer; men hvorvidt Sagen derefter kunde udsættes, maatte han overlade til Forsamlingen.

Statsraad Treschow henholdt sig til det af Professor Bang Anførte, og ansaae det ønskeligt, at Proponenten vilde samtykke i Andragendets Udsættelse.

Efterat Præsidenten havde opfordret Proponenten til at erklære, om han selv vilde forlange Sagen udsat, i hvilket Tilfælde Forsamlingen ikke behøvede at tage nogen Beslutning herom, erklærede Proponenten, at han samtykkede i, at Sagen udsættes, saaledes at det maatte staae ham aabent, atter at faae den foretagen.

Statsraad Stenfeldt yttrede, at det maatte forudsættes, at den Kongelige Commissarius, der formeentlig allerede tidligere har erholdt en Gjenpart af nærværende Andragende,

besangaaende har henvendt sig til General-Lodkammeret, og da han ei har modtaget Dplysninger, forekommer det Taleren at være aldeles udenfor den Form, Ständerforsamlingen skal følge, at den, endog kun paa en indirecte Maade, anmoder Commissarius, efterat Andragendet er oplæst og gjort til Gjenstand for Discussion, om at erhverve til Brug for Forsamlingen en Erklæring fra Collegiet om Grunden til den paalagde Fremgangsmaade. Her er Spørgsmaalet, om der er godtgjort at være skeet den Andragende aabindbar Uret; thi kun i saa Tilfælde bør Forsamlingen antage Sagen. Efter hvad der idag er talt for og imod, er det ei ganske klart for Forsamlingen, om og hvorvidt Proponenten har Grund til at klage over Uret. Dette kunde vel bedst nærmere bringes i det Rene ved en Committee's Dverveielse. Naar Proponenten, efter hvad der er discuteret, og efter den skeete Dpfordring, forlanger Sagen udsat, da er dette dog i Virkeligheden kun grundet paa Forsamlingens yttrede Ønske om, at erholde en Erklæring fra Collegiet.

Professur Bang maatte bemærke, at der fra Forsamlingens Side ei er skeet nogen Anmodning til den Kongelige Commissarius om at indhente Dplysninger fra det Kongelige General-Lodkammer- og Commerce-Collegium, men den Kongelige Commissarius har uden saadan Dpfordring erklæret sig villig hertil, og Producenten af Klagen har ogsaa samtykket i Sagens Udsættelse. Det forekom derfor Taleren, at der ikke kan være Noget mod at benytte denne Form for Behandlingen af en Sag angaaende Forurettelser af Regjeringscollegierne mod enkelt Mand, der efter Talerens Mening syntes at være den meest passende, idet Forsamlingen ved den kan afvente de yderligere Dplysninger, og erholde en bestemtere Formening, om der er begaaet nogen Forurettelse, paa den Tid, der skal tages Bestemmelse om en Committee's Udsættelse.

Professur Algreen-Ussing fandt vel, at der, da Proponenten selv havde erklæret sig villig til at udsætte sit Andragende, ikke kunde være Noget herimod at erindre; men isvrigt fandt Taleren ingen tilstrækkelig Anledning til, efter det heromhandlede Tilfældes særegne Be-

skaffenhed, at tage det Hensyn til vedkommende Regjeringscollegium, som Professor Bang havde udviklet, og fra dette Synspunkt fandt Taleren saaledes ingen Grund til, ikke at stemme for en Committee's Udsættelse.

Præsidenten bemærkede, at det var Proponenten, som udsatte sit Forslag, fordi den Kongelige Commissarius havde erklæret sig villig til at indhente Dplysninger.

Den Kongelige Commissarius maatte, forsaavidt Statsraad Stenfeldt havde yttrt, at Commissarius, der maa have faaet Gjenpart af Andragendet, allerede maa antages at have søgt den Dplysning, som er at erholde, bemærke, at det ingenlunde altid er muligt, i Mellemtiden fra Gjenpartens Modtagelse og til Sagens Foretagelse at erholde de Dplysninger, som maatte være fornødne, og at det ikke sjældent er Tilfældet, at han finder det rettest at oppebie Sagens Behandling og den eventuelle Committee's Begjæring, inden han indblader sig paa at søge Dplysninger i Sagen. Isvrigt har han i denne Sag allerede henvendt sig til General-Lodkammer- og Commerce-Collegiet, men endnu ei erholdt Sammes Svar.

Efterat Præsidenten havde erklæret sig enig i, at det maatte være Proponenten forbeholdt, senere at foredrage Sagen, blev dens Foretagelse saaledes udsat.

Cancellieraad Hempel foredrog et Forslag, angaaende de endel Brændeviinsbrændere udenfor Odense tilkommende Rettigheder, tilligemed et Andragende om samme Gjenstand fra disse Brændeviinsbrændere.

Det nævnte Forslag lyder saaledes:

„Som bekendt, tillod jeg mig i Stændernes forrige Møde at indgive en Petition fra 7, paa Odense Byes Grund og i Forstæderne boende, Brændeviinsbrændere, om at vorde fritagne for den dem 3 Aar forud paalagte Consumption af det Brændeviin fra deres Brænderier, som de indføre gennem Byens Porte til Salg i Byen.

Formedelst Tilbebringelsen af endeel forlangte Attester til Dplysning af Omstændighederne, som denne Sag ikke til Endelighed, men blev med nogle flere Sager henlagt ved Rådets Slutning *). Da Tilfældet imidlertid er det samme, og jeg paa det Indstændigste er opfordret af de Vedkommende til at paatale deres Ret, vover jeg at gentage Andragendet for nærværende Forsamling. Petitionen selv, dateret den 14de September 1835, og underskrevet af ommeldte 7 Brændeviinsbrændere, har jeg den Ære at vedlægge in originali tilligemed Udskrift af en særskilt P. M. af 16de Juni 1832 fra den ene af dem til det høie General-Toldkammer- og Commerce-Collegium. Fremdeles findes vedlagte de senere indhentebe yderligere Dplysninger, nemlig:

- a) En Attest fra Toldinspecturen, Regjeringsraad Pontoppidan, af 18de Januar 1836, som viser, at de omhandlede Brændeviinsbrændere, lige indtil det Kongelige General-Toldkammer- og Commerce-Collegii Resolution af 15de November 1831, foranlediget ved en Forespørgsel fra hans Formand i Embedet, ere fra Consumtionsvæsenets Side blevne behandlede „lige med Brænderierne indenfor Byens eller Consumtionsvæsenets Porte,“ og „upaataalt have affat deres Brændeviin inde i Byen uden forsøgt Afgift“ m. m. Endvidere viser bemeldte Embedsmands Attest, at det Kongelige General-Toldkammer- og Commerce-Collegium under 18de April 1834 har befaleet Toldinspecturen at afgive Erklæring „over tvende ældre og en under 29de Marts s. A. fornøyet Ansøgning fra de omtvante Brændeviinsbrændere om Ophævelse af ovennævnte Resolution,“ samt at saadan Erklæring under 9de Mai 1834 af ham er fremsendt til Collegiet.
- b) En Attest fra Toldkasseres Bourgeois af samme Dato for, at ifølge det høikongelige General-Toldkammer- og Commerce-Collegii Skrivelse af 15de November 1831 ere uden byens boende Brændeviinsbrændere

ikun berettigede til at nyde Consumtions-Godtgjørelse for Kornbrændeviin, som af dem udføres, forsaavidt de, ved at indføre Brændeviin til Byen, deraf have erlagt Indførselsconsumtion.

- c) En Attest, udstedt af daværende Stiftamtmand, Kammerherre Cederfeldt de Simonson, af samme Dato, som viser, at bemeldte Brændeviinsbrændere have indgivet en Ansøgning om Fritagelse for at erlægge Consumtion af det Brændeviin, der af dem, som udenfor Byens Porte boende, indføres til Byen, hvilken Ansøgning under 14de Juni 1834 er tilfillet det kongelige General-Toldkammer- og Commerce-Collegium, forsynet med hans Erklæring, samt at de samme Personer under 13de Novbr. s. A. have indgivet en ny Ansøgning om Resolution paa Foranferte, hvilken ligeledes den 19de s. M. er tilfillet samme Collegium med Bemærkning, „at der ikke paa denne Sag er indløben nogen Resolution.“
- d) Gjenpart af fornævnte Ansøgning af 13de Novbr. 1834, hvori Ansøgerne bede om Resolution paa en over et halvt Aar forud indgiven allerunderdanigst Ansøgning til Hans Majestæt Kongen om „igjen at indsættes i de med deres Borgerstabsbreve bundne Rettigheder: uden Consumtions Erløggelse at indføre i Odense det i deres Brænderier producerede Brændeviin.“ Samme udbiiser endvidere, at de havde henvendt sig med hiin foregaaende allerunderdanigste Ansøgning til Toldinspecturen i Odense, med Anmodning om hans Erklæring, hvilken han lovede at give naar den fra Collegiet blev ham tilfillet.
- e) Gjenpart af Torgen Nielsen Sibbes og Mads Andersen Kjølleses Borgerstabsbreve, hvorefter de ere berettigede til at drive borgerlig Næring som Brændeviinsbrændere i deres tilkjøbte Gaarde udenfor Odense Vesterport, og som Borgere at nyde Deel i Byens Privilegier og Friheder. (Et lignende Borgerstabsbrev for Anders Thomsen blev forrige Gang fremlagt in originali og derefter tilbageleveret.)
- Gjenparten af de tre Ansøgninger havees ikke, men Attesterne under Titl. a, c og d godtgjøre,

*) See den roestilbde Stændertidende for 1833—1836 S. 765 og 957.

at ikke mindre end 4 Ansøgninger, foruden Skrivelsen af 13de Novbr. 1834, af Vedkommende ere indgivne, den af dem paatlagede Gjenstand betræffende. Af Attesten Litr. a sees endvidere, hvad fornævnte Borgerbreve ogsaa indeholde, at saavel de nærværende Ciere, som deres Formænd, fra Arilds Tid have nydt de samme Friheder og Rettigheder, som Byens øvrige Brændeviinsbrændere, indtil dem i Aaret 1831 pludselig blev paalagt forøget Afgift, og de behandledes som uden byes boende Brændeviinsbrændere, uden at de imidlertid fritoges for Byrderne, som de maae svare lige med de indenfor Portene boende Brændeviinsbrændere. Det bemærkes isørigt, at den i Attesten Litr. b paaberaabte Resolution af 15de Novbr. 1831 aldrig har været Nogen af Magerne bekendtgjort, ligesom de i en Række af Aar have savnet ethvert Svar paa de flere deres Betsærb angaaende Ansøgninger. Da heller ingen Grund er mig bekendt til denne nye og usædvanlige Byrde, hvorover vedkommende Brændeviinsbrændere besvare sig, idet de staae i den Formening, at der maatte her mere end en Collegii-Resolution til at fratage dem lovlige erhvervede Borgerrettigheder, kan jeg ei heller andet, end efter min bedste Overbeviisning understøtte Petitionen, og henstiller saaledes til den ærede Forsamling, hvorvidt der maatte findes tilstrækkelig Anledning til en Committees Besættelse, for at afgjøre, om den egner sig til Antagelse, og derefter allerunderdanigst at indstille til Hans Majestæt:

„at de Ansøgende maatte gjengives deres fra ældgammel Tid tilstaaede Rettigheder, og, lige med de andre Brændeviinsbrændere i Odense, forhandle det af dem tilvirkede Brændeviin i Byen, uden forøget Consumtionsafgift.“

Det ommeldte Andragende, der indeholdes i en Skrivelse til Proponenten af 14 Sept. 1835, lyder saaledes:

„Deres Belsaaenhed har enten modtaget eller vil modtage Gjenpart af en til Hans Majestæt Kongen af samtlige Brændeviinsbrændere her i Byen indgivent allerunderdanigst Ansøgning i Anledning af de ved Rescriptet af 19 f.M. behøvede Landbrænderiets Anlæg, for, som valgt Deputeret for Odense Kjøbstad, ved den nu

tillvundende Stænderforsamling om muligt at see den Ruin, der truer Kjøbstædsbrændeviinsbrænderne, og som vil, naar Landbrænderier her i Provindsen tillades fremmede, vorde en uundgaaelig Følge, forebygget.

Af denne Ansøgning vil De behageligen erfare, at 7 af denne Byes Brændeviinsbrændere, som boe udenfor Odense Byes Porte paa Kjøbstadens Grund og i Forstæderne, allerede for omtrent 3 Aar siden blev paalagt at erlægge Consumption af det Brændeviin, de fra deres Brænderier indførte gennem Byens Porte til Salg i Byen, hvilket og blev Pligt for enhver af Byens Indvaanere inden Portene, der vilde kjøbe Brændeviin af os og indføre dette i Byen; og disse 7 ere Undertegnede.

Uden at nogen Resolution eller noget Kongebud i saa Henseende da blev eller senere er os bekendtgjort, foretog man sig ligesaa pludselig som uventet hiin Indskrænkning i vore og Formænds ældgamle og oprindelige Rettigheder, hvilket vi søgte forandret ved derom at gjøre Foresøgning til det Kongelige General-Løblammer- og Commerce-Collegium i Kjøbenhavn. Paa denne fulgte imidlertid intet Svar, saalidet som nogen Forandring i den os paalagte Indskrænkning. Vi forfattede deskaarsag en ny Ansøgning, fileet til Hans Majestæt Kongen, i hvilken vi fremskillede den nøgne Sandhed, nemlig: at os, saavel som de forrige Ciere af vore Gaarde og Brænderier, aldrig forhen havde været paalagt denne Indskrænkning fremfor vore Medborgere inden Byens Porte; at de samme Afgifter og den samme strenge Control fra Lovvæsenets Side fandt Sted med Hensyn til vore Brænderier som med hine; at vore Borgerstabsbreve hjemlede os lige Rettigheder med de inden Portene boende Brændere; samt at lige Byrder fordrer lige Rettigheder, og at vi ikke kunde bestaae, naar vi skulde betale dobbelt Consumption mod de øvrige Brændeviinsbrændere af hvad vi kunde afsætte til Indvaanerne inden Portene, da vi saa ikke kunde holde Priser med hine m. v.; og vi anholdt derhos om Tilbagegivelsen af vore ældre og i umindelige Tider hævdede Rettigheder. Denne allerunderdanigste Ansøgning lad vi Løblininspecturen, Hr. Regjeringsraad Pontoppidan, at forshne med sin Erklæring; men omdenskjøndt han forskiftede os,

at vort Forslangende og Ansøgning var grundet i Ret og Billighed, vægrede han sig dog for at erklære sig over Ansøgningen, forinden den fra Roldskammeret selv blev ham tilfjættet, hvilket han sagde vilde skee, naar vi directe indsendte samme til Kammeret; dette gjorde vi da ogsaa, men med lige Virkning som den forrige. Vel efterseede Roldinspecteuren en Tid efter vore Adkomst- og Borgerbreve, som han erklærede at være i behørig Orden; men derved blev det.

- Vi troede nu, at Aarsagen, hvorfor Intet Svar meddelees os, maatte være, at vi ved Indsendelsen af de to Ansøgninger havde forbigaaet Oversørligheden, og en tredje allerunderdanigst Ansøgning blev da forfattet og indleveret til denne, og som vi nu havde iagttaget enhver Formalitet, kunde vi ikke paatvovle, at vi jo maatte erholde Resolution og Oplysning om Grunden til, at man havde frataget os vor ældgamle Rettighed; men dette vort grundede Haab svigtede imidlertid, og da en senere til Oversørligheden indgiven Begjæring om at fremvirke os Resolution ligesaaledes har hjulpet til Maalet, maatte vi antage, at det vedkommende Collegium troer sig fritaget for, ikke at meddele os Grunden til den mod os brugte Fremfærd, og ikke pligtigt at forelægge Hans Majestæt vort Andragende. Slik Vilkaarlighed var hidtil fremmed fra Regjeringens Side i Danmark, og det forekommer os umuligt, at Sjette Frederik kan hylde eller bifalde en saadan; thi den strider jo aldeles mod Lovene og disses Grundsætninger.

Vi antage ogsaa, at vore Besværing og Ansøgninger ikke ere komne til Landsfaderens Kundskab, da, naar dette var skeet, hans aller-naadigste Villie og Beslutning useilbarligen forlangst vilde have været os tilkjendegivet; men

hvorledes skulde vi paa anden Maade, end som er forsøgt, see ham vor Besværing forebragt og see os vore Rettigheder gjenvundne, i Særdeleshed da vi ikke vide, efter hvilken Ordre eller Befaling de ere os betagne, saa at endog Retsveien i Alt er os spærret, fordi vi ikke vide, hvem vi i saa Fald skulle holde os til. Det vilde være sørgeligt, om en saadan Behandling mod enkelte eller flere Underaatter skulde blive anseet for og anerkjendt som tilladelig. Vilkaarlighed vilde jo da træde istedetfor Retfærdighed og Ret. Tilfældet er sølgelig baade for os og for dets Følger iøvrigt af saare megen Bigtighed og af det Slags, at der ved Stændersforsamlingen bør søges at raade Bod derpaa.

For os er ifkun nu det Haab tilbage, at De som Deputeret og vor Landsmand ved denne Forsamling mulig vil kunne bevirke, at vore indgivne grundede Besværing vilde blive hørte af Regjeringen og Landsfaderen, og vore Rettigheder os giengivne; og idet vi bede Dem efter bedste Evne at see dette vort Haab opfyldt, og saaledes endel af vor haarde Skjæbne, som hiin mod os tagne Forholdsregel nødvendig maatte bibringe og har bibragt os, lindret, anbefale vi Dem os og vor Sag."

(Fortsattes.)

Fem og tyvende Møde

(Fortættelse.)

Efterat have forelæst dette Andragende, yttrede Proponenten følgende: „Petitionairerne have i sin Tid lost Borgerstabsbreve som Brændeviinsbrændere uden mindste Indskrænkning, og nøde saaledes de samme Friheder og Rettigheder, som Byens øvrige Brændeviinsbrændere, ligesom de maae svare lige Byrder med disse. Ved hån Indskrænkning er følgelig gjort et Skaar i deres lovlige Næring, hvorved det er blevet dem vanskelig at subsistere, ligesom deres Eiendomme ere nedsatte betydeligt i Værdi. En lovlig erhvervet Borgerret burde dog formentlig respekteres, og Forandring i samme først finde Sted ved de nærværende Besidderes Afgang. Hvor naturligt altsaa, at de paatale det Foresaldne og søge igen at komme i Besiddelse af det lovlig Erhvervede? Det er in confesso, at det alene er ifølge en Collegii-Resolution af 15 Novbr. 1831, at de have mistet deres Rettighed, medens flere gjentagne Ansøgninger om dens Ophævelse ere blevne ubesvarede. Grunden burde dog idetmindste bekjendtgjøres de Paagjældende. Jeg skulde desaaarsag være af den Formening, at de ere fuldbesjærede til at see deres Wnske opfyldt og til det Haab, ved den ærede Forsamlings Medvirkning at faae udvirket en Kongelig allernaadigst Bevilling, til at maatte gjen gives den dem fra ældgammel Tid tilkommende Rettighed, idet de ubede sig, at det maatte indfilles, at de, ligemed de andre Brændeviinsbrændere i Dønsø Kjøbstad, maae forhandle det af dem tilsvirkede Brændeviin i Byen uden forøget Consumtions-Afgift.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at Petitionen ikke bestemt indeholder, hvorvidt der i den senere Tid er falden Resolution paa den omhandlede Ansøgning. Den paabe- raabte Uttest fra afdøde Stiftamtmand Løderfeldt er af 18 Januar 1836, og om hvad der senere er foregaaet, meldes Intet udtrykkelig. Det vil vistnok være nødvendigt, naar Forsam-

lingen skal indlade sig paa denne Sag, at den underrettes om, naar Resolutionen er falden og af hvad Indhold denne har været. Commissarius skulde saameget mere troe, at Resolution er falden, som han erindrer sig, at Sagen Noget efter den sidste Stænderforsamling har været forhandlet i Cancelliet, hvorunder dog den endelige Afgjørelse ikke hører.

Cancelliraad Hempel erklærede, at, da han for nogle Maaneder siden confererede med Petitionairerne, stod Sagen endnu in statu quo, uden at de, ham bekjendt, havde modtaget nogen Resolution.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at det dog lod sig tænke, at Petitionairerne inhærederede deres forrige Begjæring, uagtet de havde faaet Resolution, naar denne ikke havde været efter Wnske. Men det var dog vistnok nødvendigt for Forsamlingen at vide, hvilket af disse Alternativer der havde fundet Sted.

Paa Proprietair Luteins Forslag, at Sagen skulde udsættes indtil videre, hvilket Forslag af Præsidenten tiltraadtes, erklærede Cancelliraad Hempel sig villig til at lade Andragendet udsætte, indtil han havde indhentet Underretning fra Petitionairerne, om de senere maatte have erholdt Resolution paa deres indgivne Ansøgning.

Cancelliraad Haastrup foredrog derpaa et Forslag om Indskrænkning af Antallet af jordløse Huse, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Spørges der, hvorfor Udparcellerings-Anordningen af 3 December 1819 § 4 bestemmer et vist Minimum for Jordens Udparcellering, saa svare selve Anordningens Præmisseser, at det er, fordi smaa og adspredte Parcel- ler forringe deres Kraft til at ernære deres Besiddere; og lægger man fremdeles Mærke til Forordningerne af 23 April 1781, 8 Junii 1787, 25 Martis 1791 og 16 Mai 1795, see

man tybellig, at Landen i det Hele gaar ud paa, at Lovgivningen ikke ynder jordløse Huse, og denne Sætning er vistnok saa rigtig, at derom ei kan være deelte Meninger; men Livens Gang og private Interesser have taget en anden Retning, og de jordløse Huses Antal er betydeligen forøget, og vil endnu mere forøges, om der ei sættes Stranker derimod. Følgerne heraf er det, jeg frygter, thi Fattigvæsenet er allerede nu paa flere Steder meget byrdefuldt, og det vil, ved Fattigvæsenets uumbgaaelige Formerelse fra flige Huse, let blive forøget til den foruroligende Grad, at Beboere, som under andre Omstændigheder kunne ernære sig selv, komme under Fattigvæsenet. At søge passende Forholdsregler anvendte herimod, antager jeg at være Pligt, og kjænt jeg indrømmer, at det vil være vanskeligt at udfinde disse, troer jeg dog, at der kan gøres Noget, naar smaalige Hensyn tilfidesættes for Statens Lærø i det Hele. Ganske at forbyde jordløse Huses Opførelse vilde efter min Overbevisning være skadelig. Det forbedrede Agerbrug og andre Industriene fordrer flere Arbejdere nu end forhen, og det er ikke Alle, der kunne lægge 1½ Tonde Land boniteret Jord til ethvert Huus, som Nødvendigheden byder at opføre, om man endog vil antage, at dette var tilstrækkeligt. Det er kun til Yderlighederne jeg sigter, til de Huse nemlig, som opføres til Personer, der aldeles Intet ere, og om hvem man med Sikkerhed kan antage, at de om kortere eller længere Tid ville falde Fattigvæsenet til Byrde. Exempler paa Saadanne har Enhver, som kjender Noget til Landet, og jeg vil blot nævne de ikke saa mange bekjendte Tilfælde, hvor Selveiere give Tilladelse til, ved Leie eller Arvefaste, imod en Betaling een Gang for alle, at opføre Huse paa deres Maal i fællede Lærø, hvor de kun med Nød og Neppe kan komme til at staae saa høit, at Vandet om Vinteren ei kan trænge ind i Stuerne. At trække en bestemt Linie imellem, hvilke Huse uden Jord der maae opføres og hvilke ikke, er neppe muligt. Særlige Omstændigheder maae i ethvert givet Tilfælde afgjøre dette, og var den forventende, med Hængsel imødeføende Communal-Anordning for Landet kom-

men ud, blev det maa skee muligt, at Et eller Andet fra denne Indretning kunde modsættes de saa overhaandtagende jordløse Huses Formerelse, men da dette endnu ikke er skeet, og det maa skee vil gaar flere Aar hen, før det skeer, veed jeg ikke bedre at forslaae, end at der i Henseende til Familie-Tilbygninger til Huse og i Henseende til andre jordløse Huse forholdes paa samme Maade, som Udparcerings-Forordningen af 3 December 1819 foreskriver, det vil sige, at ingen saadanne Huse maae opføres, uden at det høilongelige Rentekammer dertil har givet sin Tilladelse. Jordløse Huses Beboere ere, hvad vist ingen vil nægte, et betydeligt Skridt nærmere til at blive trængende til Fattigforsørgelse, end de, der have Jord til Brug, og jeg veed derfor ingen Grund, hvorfor de mere skulde være favoriserede end disse. Om endog Rentekammeret antager det Princip, hoist sjældent at nægte flige Huses Opførelse, er der dog for Communerne vundet Meget ved, at flig Tilladelse skal erhverves, thi jeg er overbevist om, at mange Huse, som paa den senere Tid ere opførte, ikke vilde være blevene det, ikke engang paatænkte, naar derom skulde indgives Ansøgning, da Vedkommende med dem selv maae føle, at aldeles Uformuenhed og deraf følgende Mangel, paa at anføre endog blot tilsyneladende Grund, vilde være i veien derfor.

Endnu en Betragtning skal jeg tillade mig, og det er denne: Hvorfor ere Godseiere blevene gjort berettigede til at forbyde Fæstere at indtage Jorder? Mon det er for Andet, end at de derved fik i deres Magt at vaage over, at Beboere af et for stort Antal af disse ikke blev dem eller nu Communerne til Fattigbesvær? Jeg mener Nei, og i det mindste antager jeg det for Hovedgrunden, men er dette rigtigt, saa maa det og blive rigtigt, at det for Selveiere stiftes det samme Værn. Man siger, at en Petition, modsat denne, mulig kunde fremkomme — en Petition, hvorved der nemlig skulde andrages paa, at Godseiernes Rettighed, til at forbyde deres Fæstere at indtage Jorder, skulde hæves, og Fæstere være berettigede til at indtage, hvem de vilde, fordi denne Forholdsregel kaster Alle, som trænge til Beboelsesleilighed, over paa Selveiergodset, men jeg vilde ansee dette Lovbuds Hævelse for meget skadelig, da

derved aabnedes flere Veie til Eiendighedens Førgørelse, og jeg udhæver dette blot for at vise, at, hvad der kan være gavnligt for een Klasse af Borgere, og fortjener at komme til Anvendelse for en anden.

Vvende Undtagelser forekommer der mig imidlertid at burde finde Sted, den første naar der skulde indrettes Bolig for fratrædende Formænd, dog saaledes, at dersom den skulde afbenyttes efter deres Død, maatte dertil ligesom for andre Huse indhentes Tilladelse, og den anden, at sliq Tilladelse ikke behøves for de Huse, som Communerne nødes til at opføre for at skaffe Fattiglemmer Behoøvesleilighed.

Den mulige Indvending — i det Mindste for Sagen nsie eftertænkes —, at det skulde være et Indgreb i Eiendomsretten at forbyde en Mand at opføre saa mange Huse paa sin Eiendom, som han vil, falder bort, naar man betænker, at her kun sigtes til samme Forholdsregler, som ere anordnede for Jordens Uparcellering, og at der ikke er nogen Anledning for Rentekammeret til at nægte sliqe Husets Opførelse, naar rimelige Grunde anbringes; men jeg sætter endog for et Dieklif, at sliq Foranstaltning var et Indgreb i en Andens Eiendomsret, saa er det endnu et større Indgreb i min Eiendomsret, at denne Anden ved Følgerne kan lægge en Byrde paa min Eiendom, der forringer den i betydelig Grad, og jeg mener, at dette sidste Hensyn, naar der, som her, blot er Spørgsmaal om, hvad den ene private Eiendomsbesidder kan foretage imod den anden, bør være det overvejende.

Jeg indstiller saaledes til den næste Forsamling, om den ikke skulde finde sig foranlediget til alderunderdanigst at petitionere om:

at ingen Familie-Bygninger til Huse, eller andre jordløse Huse maas opføres for Fremtiden, uden at det høiføngelige Rentekammer dertil har givet sin Tilladelse, dog herfra undtaget de Huse, som Communerne selv nødes til at opføre for Fattiglemmer, og de Huse, der af Andre opføres som Aftægtshuse eller Indertseboliger for fratrædende Behoere for deres Levetid."

Efter at have forelæst dette Forslag, tilsviede PropONENTEN, at de Indskrænkninger, han

havde paapeget, ikke vare nye, ikke engang nye for Stænderinstitutionen, men fra en ældre Tid, idet nemlig en Cancelli-Skrivelse af 10 Marts 1821 havde ahtaget, at der mulig kunde blive Anledning til at sætte Skranter for jordløse Husets Opførelse.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at han vel erindrer, at der nogen Tid, efterat Forordn. 3 December 1819 var udkommen, har været Spørgsmaal i Cancelliet om, hvorvidt den kunde være til Hinder for jordløse Husets Opførelse, og at Cancelliet, som isørigt fandt det utvilsomt, at Spørgsmaalet maatte besvares med Nei, dog har yttret, at der mulig kunde blive Anledning til, i Fattigvæsenets Interesse, at gjøre nogen Indskrænkning i Henseende til sliqe Huse. Men han erindrer sig tillige, at Cancelliet under senere Ventilationer, der have fundet Sted angaaende dette Spørgsmaal, har erklæret sig imod saadanne Indskrænkninger. Den Petition af tildeels lignende Indhold med den oplæste Propostion, der i 1836 er indkommen fra de viborgske Provinzialstænder (see den udkomne Tidende ll. 1181—1229), er, saaledes som den Kongelige Beskjendtgjørelse af 9 Marts d. X. viser, heller ikke bleven bifaldet, og det er at mærke, at der under den Sag, som i dette Aar har været forhandlet i de viborgske Stænder angaaende Uparcelleringsystemet, aldeles Intet fremkom, som kunde hentyde paa Fornyelsen af hiin Petition, hvorimod Resultatet af Forhandlingerne angaaende hiin Sag endog fik en modsat Retning. Isørigt maa Commissarius erkende, at den naturlige Frihed til at opføre nye Huse, eller indrette flere Behoøvesleiligheder i de Bygninger, som man allerede har, kan benyttes saaledes, at den indirecte kan blive til ikke liden Byrde for Communen. Men en Bestemmelse, som den proponerede, vilde være høift indgribende ei blot i Eiendoms-Raadigheden, men endog i den personlige Frihed, forsaavidt samme vilde blive til Hinder for den arbejdende Klasse i at erholde Behoøvesleilighed, saa at vistnok de overvejende skadelige Følger af hiin Frihed maatte ligge klart for Dagen, naar en saadan Indskrænkning skulde paabydes. Hvorvidt saadanne øvervejende skadelige Følger virkelig finde Sted, vil maaske nærmere opklars

sig ved Hjælp af de Dverbeieiser, som Forsamlingen vil underkaste denne Sag.

Provst Birch yttrede følgende: „Omendkjendt det oplaste Forslag kunde synes at ville indskrænke en usædelig borgerlig Frihed, idet det har til Hensigt at forhindre, at Enhver, der har en Plet Jord, hoorpaa et Huus kan staae, samt Materialier til deraf at bygge det, skulde have ubetinget Tilladelse til at opføre det, og fra denne Side ei tiltaler os, saa formener jeg dog, at det fra en anden Side fortjener Forsamlingens Opmærksomhed, og at en Committee bør nedsettes til dets Dverveielse. Det er nemlig, saavidt mig bekendt, en aldeles uomtvistelig Erfaring, at Communernes Fattighyrde forøges aldeles i Forhold til det Antal jordløse Huse, der i dem befindes. Thi enhver Besidder af et jordløst Huus, der enten ikke er Haandværksmand, Gifter, eller maastee staaer under en ualminnelig Kjærlig Godeieiers Curatel, kommer til tidlig eller sildig at falde Fattigvæsenet til Byrde; og det Spørgsmaal maa da paatrænge sig Enhver, om Communen ikke var bedre tjent med færre Familier, som kunde ernære sig selv, end med flere, hvoraf mange skulde forsyrges. Proponentens Forslag gaaer ikke ud paa, at de jordløse Huse, som nu befindes, skulde nedbrydes; heller ikke skal det være forbudt at opføre nye, men man vil blot indskrænke denne Frihed ved at forlange antagelig Grund til Husets Opførelse og Familiens Bosættelse. Det kan altsaa ikke være Hensigten, at der skal lægges Hindring imellem for Godeieren, Fabrikherren, Bonden eller Haandværkeren, men ikkun for den, som er blottet for al Udfigt til at kunne subsistere uden Almisse. For saadan Indskrænkning gives allerede Analogi i Forbudet imod Almisselemmers Indtrædelse i Høgtækkab (see Forordn. af 30te April 1824). Man vil altsaa ikke indskrænke sømmelig Frihed, men ikkun begrænse den usømmelige; og usømmelig Frihed kan det vel kaldes, naar den aldeles usormuende Bondeskarl paa 20, 21, 22 Aar, blot af Eyst til at give sig, opfører et jordløst Huus, og der skifter Familie uden Udfigt til at kunne ernære denne. I nogle Aar lever han af Dagleie, men naar da enten Sygdom kommer til, eller Erhverv mangler, eller Personen bliver døven og liderlig, saa kommer han med Hustru og 3, 4, 5 Børn, sultne og

tørstige, og fordringsfulde sætte de sig ved Statens store Vord, spise og drikke, men gaae bort, uden at betale. Det er klart, at naar der saaledes fra alfare Vie og Stier komme mange Gæster, da bliver snart Huset fuldt, og desværre det er alt fuldt; men hvad gjør man da, naar hverken Rummet eller Maden er tilstrækkelig? — At de uøgte Børns Antal derved skulde forøges, kan jeg ikke antage, og jeg er langt mere tilbøielig til at antage det Modsatte. Thi naar Karlen veed, at han ikke maa, ikke kan stifte Familie, uden tillige at skulle sætte et Slags Borgen for, at han kan ernære denne, vil han maastee blive befindigere i at stifte Forbindelse, blive forsigtigere og tugtigere i Forhold. Dveralt er ogsaa dette en Erfaring: jo større, jo mere udbredt Armod, des større Mangel paa Moralitet. Eigaalideth som det kan eller bør antages, at Moralitet og Sædelighed altid er bunden til de ydre Vilkaar, saavist er det tillige, at disse derpaa mægtigen influere, og at der i en Samling af Mennesker, som ei ere løste ub over Trangen til Livets Fornødenheder, ere store Fristelser til Usædelighed: man maa finde paa Midler til at subsistere, og danner sig nye utillelkelige Næringsveie, Smugkroer, Spillegilder og Begestuer, ei uden sædelig Indflydelse paa Sædeligheden. Og betænkes nu tillige, at Armoden skal afhjælpes, at Religionen, Landets Love, byde at understøtte den værdige og uværdige, forskyldte og usorkyldte Armod, hvor befoerligt bliver da ei dette for Communen? Er det da ei bedre at forekomme Armoden? og ethvert Middel, som dertil sigter, bør ikke afvises blot ved theoretiske Raisonnementer, men Erfaringen bør tages til Hjælp. Og fordi man ikke tør tiltroe Midlet at virke stort — maastee dog noget —, hvor det gjælder om at standse en rivende fordærvelig Strøm, der forsmaae man end ikke det mindste Bidrag til Dæmningen.

Proprietair C. Keergaard yttrede, at uagtet der kunde siges Meget imod dette Forslag, baade med Hensyn til den Indskrænkning i Eieendomsretten, og det for vedkommende Kongelige Collegium upassende og næsten uoverkommelige Arbeide, det vilde medføre, saa vilde han dog stemme for det, naar han kunde skønne, at det foreslaaede Middel i mindste Maade var tjenligt

til at opnaae den forønskede Virkning. Men dette er ingenlunde Tilfældet. At nægte Folk Bopæl, naar Tilladelsen til at indlade sig i Høgteflak staaer aaben for Enhver, er saa langt fra at ville gavne Communerne, at det tværtimod vil forøge Byrden. Vil man gjøre Noget i den Retning for Fattigvæsenet, da maa man henvende Opmærksomheden paa Kilden til den største Deel af Nøden, de aldeles uoverlagte og utidige Høgteflaker. At ville genere disse, naar de først ere sluttede, det er at stille Forholdene bagvendt. Af denne Grund stemte Valeren imod Forslaget.

Procurator Rye maatte dog formene, at netop den Omstændighed, at de vedkommende Personer vidste, at der vare Bopæle at erholde, til hvilke de kunde ty, gav Anledning til Høgteflaker, som vel ellers ikke saa let vilde finde Sted, naar de ingen Tilflugtssteder havde. Han troede derfor, at den af den forrige Valer anførte Grund ikke kan bestaae hermed, og stemte for en Committee.

Profesør Bang bemærkede, at nærværende Andragende gaaer ud paa at bestemme indgribende Indskrænkninger i Eiendomsretten over Jorden, for at forebygge Fattigdom. Det følgende Forslag vil gaae ud paa, at hindre Fattigdom ved at indrømme større Frihed, end den nu bestaaende, over Jorden. Valeren fandt det hensigtsmæssigt, at begge modsatte Principer komme under Forsamlingens Overveelse og undergives een Committees Provelse, og stemte af denne Grund for en Committees Redfattelse i nærværende Sag.

Justitsraad Povel sen gjorde opmærksom paa, at Forslaget ikke gaaer ud paa et Forbud mod jordløse Huses Ophørelse, men at det alene sigter til at sætte Grændser for saadanne Huses Ophørelse i de Egne, hvor de maatte kunne ansees for at være skadelige. Han bekræftede derhos, at der virkelig i visse Egne af Landet allerede er opført et saa uforholdsmæssigt Antal af saadanne Huse, at disse Besiddere jævnlig savne Erhverv, og at Fattigcommunerne meget trues af deres Trang. Tværtimod henholdt han sig ganske til, hvad Provst Birch havde ytret, og stemte saaledes for Redfattelsen af en Committee.

Proprietair Lutén antog de Forudsætninger, paa hvilke dette Forslag var begrundet, for saa falske, at han ubetinget maatte stemme imod en Committees Redfattelse, men da der havde høvet sig saamange Stemmer derfor, saa misvølede han om, under denne Discussion at kunne bewirke nogen Overbeviisning om Forslagets Urigtighed og Uudførlighed. Da der desuden neppe vilde blive nedsat nogen Committee for dette Forslag alene, men det vilde blive bragt i Forbindelse med det meget vigtige og gavnlige Forslag af Kammeraad Drewsen, der gaaer ud paa en større Frihed med Hensyn til Udskjæninger og Sammenlægninger af Jord, om hvilket der vel ingen Tvivl var, at Forsamlingen vilde skænke det sin hele Opmærksomhed, ansaae han det og for mindre nødvendigt at drøfte nærværende Forslag, hvilket han forbeholdt sig til en senere Discussion.

Justitsraads Friis frygtede for, at man, ved at forhindre Huses Ophørelse, vilde lægge Hindringer i Veien for Hovoriets Affærelse. Han stemte af denne og de flere anførte Grunde mod en Committees Redfattelse.

Proponenten gjorde opmærksom paa, at Forslaget ikke gaaer ud paa, at Huses Ophørelse i Umindelighed skulde forbydes, men kun at en passende Grændse derfor sættes, hvorfor det ogsaa er foreslaaet, at henlægge Sagen under Rentekammerets Afgjørelse. Den jydsk Stænderforsamlings Indstilling havde sandsynlig ikke vundet allerhøieste Bifald, forbi den gik ud paa at Sagen skulde beroe paa Communerne, som altid kunne ansees for interesserede i Sagen. Proponenten havde foreslaaet et mildere Middel, og dersom Andre kunde foreslaae et endnu mildere, var han tilbøielig til at gaae over dertil, men at der maa gjøres Noget, forekom ham aldeles nødvendigt.

Justitsraad Friis indvandt, at det foreslaaede dog altid vilde blive en Indskrænkning i Eiendomsfriheden.

Efterat endnu Sognefoged Frederik Jørgensen havde erklæret, at han stemte for en Committees Redfattelse, blev det med 49 Stemmer imod 10 bestemt, at Forslaget skulde underkastes Provelse af en Committee. Bestemmelsen af Medlemmernes Antal og Val

get af disse udfattede, indtil det følgende Forslag var foredraget.

Kammeraad Drewsen foredrog derpaa et Forslag til en friere Benyttelse af Jorden paa Landet, idet han bemærkede, at han erkjendte, intet Fuldkomment at have ubearbejdet, men han haabede at have leveret et Materiale, som i gode Hænder vilde bære gode Frugter.

Forslaget lyder saaledes:

„Det er Forsamlingen bekjendt, at Hr. Statsraad Brind-Seidelin har i Stænderforsamlingen for Nørre-Jylland viist, hvorledes Forordningen af 3 December 1819 eluderes derved, at Selveiere udstæde Arvesæstebreve og Forpagtnings-Contracter paa Parceller af deres Gaarde, lybende paa flere hundrede Aar, og at han tillige har gjort opmærksom paa de skadelige Følger, som deraf kunne udspringe for Parcellernes Kjøbere.

Han har endvidere godtgjort, at saadanne Overdragelser ere meget hyppige, thi deels af egen Erfaring, deels ved anstillede Undersøgelser, har han erholdt Vidshed om, at flere hundrede saadanne Overdragelser, hvis Tal aarlig i stedse større Progression tilfager, have fundet Sted, uden at Dvrigheden har kunnet forhindre det, selv ei naar Parcellen var afflaaren en Gaard, der ei havde mere end 20 Tdr. Land boniteret Jord tilbage, da saadan Overdragelsesmaade ei er stridende mod Lovgivningen, naar Contrahenterne blot vogte sig for i det udstedte Document at bruge Udtrykket „Skjøde.“

I det store Antal af saadanne Overdragelser sees han en virkelig Trang til større Udparcellerings-Frihed, ligesom ovennævnte Forordnings Utillædelighed til at forhindre saadan Udparcellering, og det er paa Grund heraf, at han har foreslaaet Stænderforsamlingen for Nørre-Jylland, at petitionere Hans Majestæt om, at § 1 og første Paragraph af § 4 i Forordningen af 3 December 1819 maatte hæves og saaledes en større Parcellerings-Frihed tilfødes Selveierbønder (Det Udførlige, denne Indstilling vedkommende, findes i Tidenden for Forhandlingerne ved Provindskalfstænderne for Nørre-Jylland 1ste Kække S. 687 ff.).

Det er dette Hr. Statsraad Brind-Sei-

delins principale Forslag, som jeg her optager, og gør til mit eget, hvortil jeg troer at være saameget mere beføiet, som jeg har Grund til at antage, at den omhandlede Fremgangsmaade ogsaa er i Brug paa Verne. Vel har jeg, da jeg kun kort Tid har været hjemme efter en Reise, ei kunnet indhente de Efterretninger, som jeg ellers ikke vilde have søvnet, og vel fattes jeg endnu Svar paa Breve, som jeg i den Anledning har skrevet. Imidlertid er jeg dog i Besiddelse af et Brev, der viser mig, at ene i Hirschholms District er i de sidste 10 Aar læst 52 lignende Contracter, der lyde paa 50 til 99 Aar, og at i dette Aar indtil Juli Maaned er læst 7 Reiecontracter, hvoraf synes at fremgaae, at ogsaa her stiger det aarlige Antal. Desuden har ogsaa denne Sag alt for flere Aar siden tildraget sig Regjeringens Opmærksomhed, thi i Skrivelsen af 9de November 1830 yttres Cancelliet, at Samme antager, at denne Overdragelsesmaade ei vil blive hyppig — hvilken Formening, som Erfaring nu viser, ei har stadfæstet sig — og i Aar maa denne Sag atter være bragt paa Bane, da i en Renteskammer-Skrivelse til Cancelliet yttres den Formening, at Aarsagen til, at disse Overdragelser ere blevne saa hyppige, maa sikkerligen for en stor Deel søges i de ikke ubetydelige Dmfskninger, der ere forbundne med de fornemlige Udskyningsforretninger.

En Forandring synes tilraadelig; thi er Udparcelleringen nødvendig og nyttig, da bør Hindringerne derfor fjernes eller formindskes; er den unødvendig eller skadelig, da maa den Lov, som skal hindre eller indskrænke disse, formaae Saadant, hvilket nu ei er Tilfældet. Saaledes som Parcelleringen nu gaaer for sig, maa den anses for skadelig, fordi den ei giver Parcellisten nødvendig Sikkerhed og fordi den vil i Fremtiden lede til megen Forvirring og Interessernes Forvikling.

Man vil overbevise sig om, at Parcellistens Sikkerhed under de her omtalte Dmfskigheder kun er precair, naar man erfarer, hvorledes Sagen drives. En Mand, der ønsker at købe en Parcel, underhandler med en Selveierbonde detsom. Man bliver enig om Kjøbesummen, som derfor skal erlægges, og Sælgeren udsteder da til Kjøbereren et Arvesæstebrev eller en Reiecon-

tract, der lyder paa 200, 400, 800, ja selv paa 1000 Kar. Om Hartkornet forener man sig underhaanden, ligesom og, om hvor stor Deel af Skatterne Parcellisten skal betale, og denne erlægges directe til Salgeren. Kjøberen anseer da naturligviis Besiddelsen af denne Lod sikker i det Tidrum, som Urvesæstebrevet omtaler. Men nu hændes det, at Hovedloddens Eier forarmes, at han ei kan betale sine Skatter, eller at en opsigst Prioritet ei af ham kan udredes, og at Gaarden derfor stilles til Auction. Kan da ei Gjælden dækkes ved Hovedlobben, saa sælges naturligviis Parcellen med, thi hverken Staten eller Prioritetskøberen kan have tabt sin Ret, som er til hele Gaarden, fordi Hovedloddens Eier har indgaaet en saadan Contract med en anden Mand. Kjøbesummen, som er erlagt, er tabt, Parcellisten drives fra Huus og Hjem og kommer muligens med en talrig Børneskole under Fattigvæsenet. Men dette er ikke Kjøberens eneste Ustikkerhed. Intet Kort viser Loddens Figur eller Størrelse. Man nødes med at pløie en Fure, der tilsidst bliver ukjendelig, og hvor det sande Grændsestjæl er, kan da ei bevises. Den naturlige Følge heraf maa blive mange Processer i Fremtiden. Den heraf opstaaende Forvirring maa endnu forsøges derved, at Parcellisterne paa samme Maade som den, hvorpaa de have erhvervet deres Parceller, udstykke mindre Parceller deraf, saa at den oprindelige Parcel faaer et større eller mindre Antal Underafdelinger. Kaster jeg et Blik paa den mig fra Hirschholms District meddeelte Liste over de Parceller, som der ere opstaaede under Navn af Forpagtninger, saa seer jeg vel, at ved nogle ere Arealets Størrelse og Figur nogentledes betegne ved Dpgivende af Parcellens Længde og Brede, men ved et ei lidet Antal finder jeg antegnet, at Loddens Størrelse ei er opgivet.

Jeg kommer fra det, jeg har anført, til den Slutning, at, saaledes som Parcelleringen paa denne Maade gaar for sig, bør den ei vedblive, men jeg udbrager ei deraf den Slutning, at nye Hindringer bør lægges Udparcelleringen imod. Jeg formener tværtimod, at i den store Mængde Parceller, der paa denne Maade opstaae, og, hvis de ei ved Lovbud standses, ville

opstaae over hele Landet, ligger Beviset for, at den er en Nødvendighed, en Trang for Agerdyrknings- Classen. En enkelt Egn vilde ikke bevise Meget, men naar man igennem alle Provindserne over hele Landet eluderer et Lovbud, saa kan det ei mere passe til Tiden og dens Forbringere, og bør forandres.

Trangen til Udparcellering er en naturlig Følge af vor stegne og stigende Folkemængde, og Ønsket om, paa Landet at have et større eller mindre Stykke Jord til Brug ved Huset, er ligesaa naturligt. Hvor skulde de 300,000 Mennesker, hvormed Danmark efter sidste Tælling har forøget sin Folkemængde, lægge deres Hoveder til Hvile, eller hvor skulde det stegne Antal Familier finde Ly, om ei flere Huse byggedes? Ogsaa vilde vist de fleste Stemmer forene sig om Udparcelleringens Nytte og Nødvendighed, naar ei den tvungne Fattigforsørgelse stod truende i Baggrunden. Man seer i Landet en Sværm af Familier, der under uheldige Omstændigheder kunne komme paa Fattigvæsenet, og troer, at Udparcelleringen letter ægteskabelige Forbindelser, som man gjerne saa indskrænke. Jeg troer imidlertid ikke, at Parcelleringen kan have skadelige Følger, naar den kun erholder fornøden Frihed, naar Enhver blot kan have en Parcel, der svarer til hans Evne og Fornødenhed.

Forordn. 3 December 1819 byder i 1ste Paragraph af § 4, at en Parcel skal i det mindste have $1\frac{1}{2}$ Td. Land boniteret Jord. Men naar Parcellisten behøver til Ex. kun $\frac{1}{2}$ Tonde boniteret Jord, hvorfor skal han da nødes til at købe $1\frac{1}{2}$ Tonde, hvortil han ei har Trang, og, hvad værre er, maafter ikke Penge? For at faae en større Lod, end han behøver, maa han gjøre Gjæld, som han maafter aldrig kan tilbagebetale, og som kan blive Uarsag til hans Adlæggelse. For at sikke hans Fremtids Lykke, paanøder Lovgivningen ham 1 Td. Land mere, som han hverken kan bruge eller betale, da han tværtimod baade kunde bruge og betale $\frac{1}{2}$ Td. Land. Jeg kan ei betvivle, at, naar kun mere Frihed tilstedes, vilde Alle finde sig vel derved, i det Enhver kunde faae sin Trang tilfredsstillet. Selv den, der er ængstelig med Hensyn til Fattigbyrden, maa dog indrømme, at den, der har et Huus

og dertil nogen Jord, maa, under ellers lige Omstændigheder, tilbiger falde Fattigvæsenet til Byrde, end den, der blot har sine Arme at stole paa. Indersten eller det jordløse Huses Eier staaer Fattigforsørgelse nærmere, end den, der selv eier et Huus med nogen Jord. Thi denne maa, som hiin, fornemmelig leve af Dagarbejde; begge gifte sig, begge avle Børn. I denne Henseende ere de ganske lige, men den Sidste har altid nogen Hjælp af sin lille Bød; hiin har kun sig selv at stole paa.

Uhindret Tilladelse til Udparcellering, nemlig en Tilladelse, horefter det, der nu stæer paa ulovlig Maade, kan stæe lovlig, vil ogsaa i anden Henseende være meget gavnlig, thi da blev Parcelisterne virkelige Eiere, der, naar de holdt deres andet Huus i god Stand og dyrkede deres Bød godt, vel vilde kunne faae Paan paa deres Eiendom, medens nu ved deres usikre Besiddelse Ingen kan i saa Henseende indlade sig med dem. Men det vilde ikke være nok, at Regjeringen gav Tilladelse til uhindret at udparcellere. De dermed forbundne Forretninger maatte være meget mindre Bryderi og Omkostning underkastede, end nu er Tilfældet. For blot at anføre et Exempel paa, hvormegen Tid og hvor store Omkostninger en Udparcellering fordrer, tillader jeg mig at anføre, at en Mand, som i min Egn folgte 1 Td. Land, hvis Hartkorn ikke var over $\frac{1}{2}$ Skp., maatte kjøbe 3 forskellige Ark stempelt Papiir, antage Landinspector, som kostede 17 Rbd., til to Variationsmænd betale 10 Rbd., o. s. v., saa at, da han efter 10 Maaneders Forløb fik Sagen tilendebragt, kostede den ham 50 Rbd. Naar Udparcelleringen af omtrent $\frac{1}{2}$ Skp. Hartkorn skal koste saameget, og dette Arbejde skal medtage saa lang Tid, saa vil den simple Mand ofte søge ad Omveie at naae Maalet, om han end derved faaer mindre Sikkerhed.

Paa Grund af det, jeg her har anført, foreslaaer jeg, at Forsamlingen vil behage at petitionere Hans Majestæt om:

at første Parfus af § 4 i Forordning af 3 December 1819 maa ophæves.

Men ligesom jeg anseer det gavnligt, at Parcelernes Størrelse aldeles overlades Enhvers Godtbefindende og Trang, saaledes formener jeg ogsaa, at det vilde være gavnligt, om den Træng, som nu hviler paa en Eier, at han nemlig ei maa afhænde Mere fra sin Gaard, naar han kun har 20 Td. Land boniteret tilbage, hævedes. Det kan hændes og er vel ofte hændet, at en Bønde, som kun har havt 20 Tdr. Land boniteret, hvilket imidlertid især i visse Egne kan være et stort Areal, tilbage, er ganske uskyldig kommen i en Forlegenhed, hvoraf han havde kunnet udrede sig ved at sælge nogen Jord. Men dette har været ham forbudt, og han har maattet bukke under, just fordi Regjeringen har villet bære Dmhu for ham og fikke hans Vel ved at paanøde ham 20 Tdr. Land. Desuden maa bemærkes, at blandt de tillabelige Udparcelleringer, som Statsraad Brinck-Seidelin omtaler, er ogsaa saadanne, som ere fremkomne ved, at Bønder, der kun have havt 20 Tdr. Land boniteret, have solgt af deres Bødder. Vel troer jeg gjerne, at nu, da Regjeringen er bleven opmærksom paa, hvorledes Forordn. af 3die December 1819 eluderes, vil den udfinde Midler til at hindre Saadant. Men da Parcelleringen er en Træng, der viser sig hele Landet rundt, og da Bøndestanden alt mere og mere kommer til Dmflet om, med fuldkommen Frihed at raade over deres Eiendomme, saa er det let at forudsæe, at nye Midler vilde søges og findes, til atter at omgaae en Træng, som de kun med Uvillie underkaste sig. Jeg foreslaaer derfor:

Jeg foreslaaer derfor Forsamlingen at petitionere om:

at 1ste § af Forordn. 3die Decbr. 1819 maa ophæves.

(Fortsætted.)

Fem og tyvende Møde (Slutning.)

Dersom dette Forslag vinder Forsamlingens og siden Regjeringens Bifald, vilde det vistnok være ønskeligt, at paa samme Tid større Sammenlægnings-Frihed maatte tilstaaes.

Det er vigtigt i Agerdyrkingen, som i Industri og Handelen, at Foretagendernes Udstrækning staaer i Forhold til Entreprenørens Aands- og Pengeevner. Den mindre Virksomme, den mindre Oplyste kan aldrig med Held forestaae saa stor en Haandtering, som den, hvis personlige Kraft og Kundskab er større. Vi see ofte samme Mand, der med Held har bevæget sig i en liden Cirkel, at fare vilb og gaae tilgrunde, naar denne udvides for ham. Dette gsaelder og i fuld Maade med Hensyn til Pengeevnen. Selv Kundskab og Kraft formaae uden denne ei med Held at styre et stort Foretagende, og i alt Fald bliver det mindre lønnende, naar Driftscapitalen ei staaer i rette Forhold dertil. Naar Selveierbønderne faae Tilladelse til, uden store Bønskeligheder og uden stort Tab af Tid at sammenlægge deres Gaarde, da vil den virksomme og formuende Bønde stræbe at udvide sin Eiendom, og den mindre virksomme og mindre formuende bedre finde Udkommet paa et mindre Areal, da derved hans Skatter og øvrige Udgifter forholdsvis formindskes, medens han nu bærer Byrden af et større Areal, end han formaaer med Kraft at dyrke. Saaledes som Sagen nu staaer, maa saavel den store som den lille Fod træde i samme Sko, der for Alle er syet over samme Løst, og som trykker Nogle, medens den er for stor til Andre.

Jeg tillader mig derfor, som andet Indstillingspunkt, at foreslaae:

At det maa tillades Selveierbønderne at sammenlægge og under Tæt at drive flere Gaarde.

Men skulde Forsamlingen og siden Regjeringen erkjende, at i disse mine Forslag ligger

Spiren til en bedre Tingenes Orden, saa kan det neppe undgaae Opmærksomheden, at intet af disse kan have gunstig Indvirkning paa Fæstebøndernes store Klasse, eller paa de vidtstrakte Arealer, disse dyrke; og dog berøer vor Agerdyrknings Tilstand, saaledes som Indretningen nu er, for en meget stor Deel paa disse Bøvære. Miblet bør altsaa søges, hvorved Fæstebønderne kunde vorde Selveiere, og den nærværende Fæsteindretning, mod hvilken næsten alle Stemmer have sig, naar den sammenlignes med Selveieendom, forvandles hertil.

Det er en væsentlig Hindring for Salg af Fæstegaarde til fuldkommen Eiendom, at Hovedgaardernes Skattebeneficium er betinget af, at 200 Ldr. Hartorn beholbes ved Hovedgaardene. Man har vel villet nægte, at dette er en Hindring, fordi Hovedgaardens Skattefrihed kun skulde have sin retfærdige Grund i, at Hovedgaardens Eier maa indstaae for Fæsternes Skatter, uagtet han ei har havt fri Raadighed over Fæstegodssets Brug, og det saaledes blot er Unlideligt af at give en Præmie for Selveieendoms Udbredelse, naar Plakaten af 26de Jan. 1807 hæver den tidligere Afgang til at sælge Fæstegaarde med Forbehold af Skattefrihed. Men for ei at tale om, at Skatte-restancerne ere forholdsvis større for de samlede Godfers end for Selveiergodsets Bedkommende, saa er i det Hele Ansvar for Fæsternes Skatter, naar Fæstegodsset behandles forsvareligt, i og for sig ei en Byrde, der er værd at tale om, og Skattebeneficiet kunde, naar det ei havde bedre Grund, vel hæves af Lovgiveren. Jeg lægger derimod mere Vægt paa, at denne partielle Skattefrihed er en hængsel, 150 Aar gammel, Ret, som og er indrømmet mange andre Jorder, s. Er. Kjøbstøjorder, Præste- og Degnejorder o. s. v., hvor der aldeles ikke er Tale om Ansvar for Andres Skatter, og som neppe bør hæves uden Bederlag, fordi den er en gammel Ret, der i flere Rensekaldere har indvirket

paa de vedkommende Eiendommens Priis. Men i alt Fald er det indblysende, at den Regel, at Skattebeneficiet betinges af, at Godset udgjør 200 Ldr. Hartkorn, er en i de fleste Tilfælde uovervindelig Hindring for Fæstegodssets Overgang til Selveiendom. De, der benægte dette, synes nemlig aldeles at overse, at, naar blot een af de 30 Gaarde, som sædvanligviis omtrent udgjøre de mindste complete Godser, bortselges til fuldkommen Eiendom, saa taber Hovedgaarden ei blot Skattebeneficiet for en forholdsmæssig Deel, men hele Skattefriheden tabes, og derfor kan den større Fordeel, der kan være ved at sælge enkelte Gaarde istedetfor at bortfæste dem, ei give Godseieren noget som helst passende Bederlag, om end de enkelte Gaarde bleve meget godt betalte. Da nu kun enkelte Gaarde kunne sælges efterhaanden som de blive fæstleedige, og derhos kun, naar gode Kjøbere findes, saa er den naturlige Følge bleven og maatte blive, at Salget af Fæstegaarde saa godt som overalt har ophørt, naar Godset blev omtrent 200 Ldr. Hartkorn stort, og derfor havees saamange Godser med omtrent dette Hartkorn. Men heraf følger igjen, at Staten vedbliver at affee Skatterne, forsaavidt disse Hovedgaardens Skattebeneficium angaaer, og den lider altsaa aabenbart intet reelt Tab ved at tilstede Fæstegaardenes Salg til fuldkommen Eiendom, med Forbehold af Hovedgaardsfriheden. Da altsaa kun en saadan Tilladelse vil gjøre Selveiendoms Fremme mulig; da Fæstegodssets Overgang til Selveiendom efter min Overbeviisning er en heldbringende Forandring for Staten, saavel som for Godseierne og Bøndergaardenes Eiere; og da derhos denne Forandring endeligen vil virke mere til Agerbrugets Fremgang, naar en større Frihed indrømmes i Henseende til Sammenlægning af Fæstegaarde, saaledes som ved Selveiergaarde af mig under 2den Post er foreslaaet, saa maa jeg ogsaa særdeles anbefale mit tredje Forslag til Forsamlingen, nemlig:

At Godseierne maae erholve Tilladelse til, uden at tabe deres Hovedgaardsfrihed, at bortselge til fuldkommen Eiendom af Bøndergodsset, selv da, naar Godset herved kommer til at udgjøre mindre end 200 Ldr. Hartkorn, og at, under Forudsætning af, at

dette bliver Lov, der da tilstedes Godseierne Frihed til at sammenlægge Gaardene, blot med den nærmere Bestemmelse, at de ei formindste Antallet af de nærværende Bøndergaarde, og at for hver Gaards Størrelse et passende Minimum fastsættes.

Jeg behøver neppe at gjøre Forsamlingen opmærksom paa, at der, naar disse mine Forslag vandt Bifald, ei blot aabnedes Veien til at have et Forhold, der er byrdefuldt saavel for Godseierne, som for Bønderne, men at og Hovedet med det samme maatte forsvinde, og naar det da maatte tillige behage Hans Majestæt at tage Hensyn til vore Petitioner hvad Frireiser og Bearbejde angaaer, samt engang at ville, at alle Landets Sønner deelagtiggsordes i den Hæde at værne om Fædrelandet, hvilket sidste vilde have den Følge, at større Kundskab og større Capital tilflød Agerbruget, da vilde vel vort Agerbrug have sig til den Høide, hvortil det kaldes af et frugtbart og næsten overalt byskeligt Jordbmon."

Justitsraad Povelsen bemærkede, at han vel fandt, at der mod de Grunde, paa hvilke dette Forslags tvende første Indstillinger ere støttede, kunde være meget væsentlige Indvendinger at gjøre; men da han erkjendte, at Sagen angaaer meget vigtige Gjenstande, som kunne fortjene den nøieste Overveielse, vilde han dog stæmme for en Committees Besættelse.

Ved Afstemningen vedtoges det eenstemmig, at Forslaget skulde underkastes Provelse af en Committee. Efterat det dernæst var bestemt, at een Committee skulde tage dette og det foregaaende Foreslag under Overveielse, og at samme skulde bestaae af 5 Medlemmer, bleve hertil valgte: Proprietair Lutein med 40, Professor Bang med 39, Provst Birch med 28, Justitsraad Povelsen med 26, og Kammerraad Drewsen med 22 Stemmer.

Statsraad Stensfeldt foredrog derpaa et Forslag om, at de Kongelige Lovudkast maatte meddeles de Stænderdeputerede og Suppleanterne før end Stænderforsamlingen aabnes, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Sag er overbevist om, at den ærede Forsamling med mig vil være enig i, at den Deputerede, der møder her for at afgive sin Betænkning over de mange og forskjelligartede Gjenstande, hvorover Hans Majestæt allernaadigst forlanger at høre Forsamlingens Mening, ei kan tilfredsstille sig selv, naar han blot skal indskrænke sig til de Kundskaber og Erfaringer, som han er i Besiddelse af, naar han giver Møde og uden videre Forberedelse skal yttre sin Mening med Hensyn til de Udkast, der forelægges. Om mange Sager vilde han kunne have en langt klarere og fuldstændigere Forestilling, hvis han var istand til, førend han møder, at skaffe sig Oplysninger, conferere med andre angaaende Gjenstanden tyndige Mænd, og paamy sætte sig ind i de Umner, der kjendte ei ham ubekjendte, dog ikke i længere Tid have beskæftiget hans Tænkning. Enhver føler upaatvøleligen saa meget mere Trang hertil, naar han betænker, at de Udkast, hvorover han skal høre, ere Resultatet af Overveelse og Grausning af Mænd af Højet, og naar han har en fra disse afvigende Mening, er han ofte tilbøielig til at tvivle om Rigtigheden af sin egen Anskuelse. Vi have ogsaa i denne Henseende Erfaringer for os ved, førend vort Møde denne Gang, at have havt Afgang til, gjennem den jydske Stændertidende at blive bekjendte med de forelagte Udkast og de Discussioner, der angaaende disse have fundet Sted, hvilket meget letter vort Arbejde. Ved at Enhver møder forberedt vindes ogsaa megen Tid, der og med Nytte kan anvendes til Behandling af Sager, som ere Gjenstand for private Propositioner. Det vilde derfor unægtligen bidrage meget til at sætte Forsamlingen bedre istand til at udføre det den betroede Hverv, om de Lovudkast, der ifølge Hans Majestæts Befaling skulle forelægges, bleve meddeelte enhver Deputeret tilligemed Indkaldelses-Patentet. Da det imidlertid ei sjældent vil indtræffe, at ikke alle Sager, der skulle være Gjenstand for Lovudkast, paa den Tid, Indkaldelsen sker, ere tilendebragte, saa vilde i disse Tilfælde Udkastene efterhaanden, som de allernaadigst bleve approberede, kunne vorde meddeelte.

Det er ei alene for de Deputerede, men ogsaa for Suppleanterne af Nødtighed, saaledes forud at

blive bekjendte med de Lovudkast, der skulle forelægges. Vel vilde, hvis det foreslaaede blev gjort til Regel, Suppleanten, i Tilfælde han skulle indkaldes issebet for den Deputerede, ved Indkaldelsen vistnok ogsaa blive meddeelt Udkastene; men da han ei sjældent indkaldes meget kort Tid førend han skal give Møde, saa vilde en sliq Meddelelse ei steds medføre den tilsigtede Nytte, hvisaarsag det var ønskeligt, at Suppleanten erholdt Lovudkastene paa samme Tid, som den Deputerede.

Ifølge det Anførte maa jeg indstille, at Forsamlingen til Hans Majestæt vil indgive med en allerunderdanigst Petition om:

At det allernaadigst maatte befales, at hver Gang, Stænderne skulle sammentræde, tilligemed Convocations-Patentet de Lovudkast, som paa den Tid ere allernaadigst approberede til Forelæggelse, maatte vorde meddeelte de Deputerede og Suppleanterne, og at dette tillige maatte finde Sted med de øvrige Lovudkast, efterhaanden som de ere blevne forsynede med allerhøieste Approbation."

Assessor Algreen-Ussing understøttede Forslaget, som han formeente væsensligen at ville bidrage til at fremme Stænderinstitutionens Wiemod, idet han bemærkede, at et lignende Forslag var indgivet af den jydske Stænderforsamling, hvilket dog ikke strakte sig til Suppleanterne.

Ved Afstemningen blev det eenstemmig bestemt, at Forslaget skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det dernæst var vedtaget, at denne skulde bestaae af 3 Medlemmer, bleve hertil valgte: Statsraad Stenfeldt med 35, Assessor Algreen-Ussing med 27, og Professor Bang med 16 Stemmer.

Derefter blev det af Referenten for vedkommende Committee forfattede Udkast til Forsamlingens Betænkning over Udkastet til en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelser om Omløben med Varet, oplæst og billiget.

Sej og tyvende Møde den 27de October.

54 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten aabnede Mødet med den Uttring, at han var overbevist om, at udtaale den hele Forsamlings Mening, naar han, i Anledning af Hendes Majestæt Dronningens Fødselsfest, udbad sig af den Kongelige Commissarius, at han paa Forsamlingens Begne vilde bringe Deres Majestæter dens allerunderdanigste Lykensking.

Herpaa reiste Forsamlingens Medlemmer sig og udbrøde i et „Længe leve“ for Hendes Majestæt Dronningen.

Den Kongelige Commissarius erklærede, at det vil være ham en sand Glæde, at udføre det ham overtagne Erinde, og han er overbevist om, at Deres Majestæter med allernaadigt Velbehag ville modtage Forsamlingens Lykenskinge, der vilde bringe Dem i Erindring, hvorledes den Kjærlighed, som De selv bære til Folket, ogsaa gjensidig beskaaler Folket mod Deres Majestæter.

Derefter foretoges til endelig Behandling Sagen angaaende Udkaast til en Anordning, indeholdende Bestemmelser til Conservation af Skibe og Pantebøger m. m. i mødende Ulykkestilfælde.

Gaardmand Hans Christensen foredrog derpaa et Andragende fra endeel Gaardfæstere i Simmerhølle, Strøbølø, Snøbe, Støense, Bødstrup, Lindelse, Taggelø og Magleby Sogne paa Fangeland, om Fæstegodsens Forandring til Selveiendom eller i alt Fald Høveriets Uffkæffelse, hvilket Andragende lyder saaledes:

„Eigefom det paa den ene Side vilde være den forfæstede Utaknemmelighed, at nægte det Meget, der er virket for Bondestændens Dplomsst siden den Dag, da vor dyrebare Konge ved sin Indtrædelse i Statsraadet selv tog den virksomste Andeel i Statens Styrelse, saaledes vilde det paa den anden Side være at tale imod Sandheden og daglig sørgelig Erfaring, naar vi nægte, at det Kongelige Ræd, Bondestændens Emancipation fra den skændige, den Mennekest uverdige Tilstand, hvori den for 60 Aar siden

var nedstunken, at dette Ræd endnu kun er paabegyndt, og at der feiler Meget, saare Meget i dets Fuldbendelse. Vel hebber det baade i Lov og daglig Tale, at den danske Bønde er en fri Mand; men Ordet fri bør da tages i en meget indskrænket Betydning, thi endnu ligge tunge og svære Baand paa ham. Vel er han løst fra Stavnbaandet; men endnu hviler paa ham Gneforpligtelsen at offre Tid, Kræfter og Liv, for at forsvare Fædrelandet, medens den, der fra Buggen af har nydt den største Overskøbighed af Fædrelandets Gøder, og aldrig gjort noget til dets Vel, kun har nobig at lade Bønden bløde for sig, for at han i Ro og Mag kan tære sin Rigdom. Dog, vi vide, at denne Sag ligger vor dyrebare Konge paa Hjertet, og vi haabe, at han i sin Biskdom vil finde Middele til at gjøre denne første almindelige Børgerpligt almindelig for alle Landets vaabensføre Børgere. Der ere andre Baand, som trykke os Fæstebønder, og disse føle vi nu saa meget tungere, jo mere vi ved en større Dplysning blive os selv bevidste, føle og erkjende det Urigtige i, at den nuværende Slægt skal lide for det skændige Kog, Egenytte, Tyrannie, Adelsovermod og Regentuelighed i en raa Tidssalder lagde paa vore Forfædre; jo mere vi styrkes i den Overbevisning, at Regenten, naar han, som vor elskede Landfader, er uindskrænket Enevoldsherre, maa være berettiget til at have enhver fra ovennævnte Tidssalder udsprungne Forrettighed, naar samme virker skadeligt enten for Almeenvellet eller for Enkelte. Vi hende og føle i større eller mindre Grad det Uryt, de Indskrænkninger, der hvile paa vor Stand, de usle og trykkende Raar, hvori saamange af vore Medbrødre sulke, den uværdige Behandling, flere have maattet boie, og den Vilkaarlighed, vi ofte maae underkaste os, dersom vi ville vente, at vore Børn efter os skulle have Nytte af vort Arbeide.

Vi vide og erkjende, at Grunden til saamangen Bøndes sørgelige Omstændigheder ene maa søges i vort uylkelige Fæstesystem. Der ere endnu blevne Jorddrotten saamange Rettigheder tilbage, at han, naar han kun har Sand og Hjerte for sig selv, i mindre end en Menneke-aider kan nedstyrte et velhavende Gøds i Elendighed og Armød, og det uden at fornærme

Lovgivningen om Fæstevæsenet. I disse altsaa ligger Fæstevæsenets Døst, og herom tillade vi os at tale til Danmarks udvalgte Mænd i den Roeslibste Stændersal. Mange varme, mandige og kraftige Ord for vor Stand ere der udtalte, og var end Udbyttet hidindtil kun lidet for os, saa haabe vi dog bestandig paa det Bedre, og det Bedre for os vilde være, naar der kunde træffes en Forandring i Fæstevæsenet, til hvis væsentlige Mangler høre:

1) Den vilkaarlige Indfæstningssum.

Indfæstningssummen er her i de senere Aar stegen til en Sterrelse, der stundom naaer den, der andetsteds gives for Selveiendom. Saaledes er svaret af Gaarde paa 5, 6 til 7 Eder. Hartkorn fra 600 indtil 1000 Rbd., vel endog over; for et Huus paa 3 a 4 Skpr. Hartkorn, med et Tilliggende af 3 a 4 Eder. Vand, fra 100 indtil over 200 Rbd. Sjældent har Fæstteren disse Penge, han maa da strax sætte sig i Sjæld, der bliver saameget vanskeligere at afbetale, som han da mangler al Driftscapital, og saaledes ingen Forbedringer kan foretage sig med sin Jord; ja ofte kan han af Mangel paa Tøne ikke vedligeholde en Gaards gode Drift, naar denne er baseret paa en større Menneke- og Hestekraft, end han er istand til at forskaffe sig. Det er vel sandt, Venner og Frænder hjælpe ham, saalænge de kunne; men han vedbliver dog steds, som forgjælbet Mænd, at være i en maabelig Forfatning; han maa tørste sit Korn, saasnart han har indhøstet; om Foraaret mangler han som oftest haade Fede- og Sædekorn; han har ikke Tøne til at holde fremmede Folk, men maa, om han har Børn, behjælpe sig med disse, der ofte, selv i den tidligste Alder, maae begynde at trælle, lide Kulde og Sult, som og, hvad værre er, forsømme Skolen, det eneste Sted, der er givet dem til Oplysning.

2) Den almindelige Maade, hvorpaa Gaarden, dens Besætning og Inventarium, overleveres Fæstteren.

Efter Lovgivningen skal Godseieren overlevere Fæstteren Gaardens Bygninger, den befalede Besætning og Inventarium, i mangelfri Stand, forinden ham meddeles Fæstebrev; dette skeer ogsaa, men paa Fæstterens Regning. Han modtager ved Fæstaccordens Afslutning sin Fæsteskeddel, hvori han forpligtes til at forskaffe Alt complet inden en vis Tid,

Er Gaarden nedfalden, skal han ganske ombygge og opbygge den, og det Hele, Herkabet hertil bidrager, er i Almindelighed Undertømmeret for 8 p. pr. Aen, og nogle faa Tusinde brændte Steen for halv Betaling. Fæstterens Udgift hertil overvurderes ikke, naar den fastsættes til ofte at beløbe sig til 800 Rbd. og derover, især hvis han, som ikke skeer sjældent, maa forskaffe alt Inventarium og al Besætning; har han nu givet f. Ex. 800 Rbd. i Indfæstning, saa koster Gaarden ham en 1600 Rbd. og derover, uden at han eier endog blot een eneste Skilling i den. Er en Bønde ved sin Gaards Tiltrædelse Eier af denne Sum, kan han kaldes velhavende, og kunde han anbringe disse Penge i en Eiendom, kunde han ogsaa, selv efter sin Død, ved disse være sin efterladte Familie nyttig. Ganske anderledes kan det hænde ved en Fæsttegaard. I de første Aar efter Gaardens Modtagelse kan han ikke sammenspare Noget; dør nu baade han og hans Kone, hvad jo oftere skeer, strax efter hinanden, da ere deres efterladte Børn berøvede, hvad Forældrene forhen eiede; de udjages af Gaarden, og overgives enten til Frænders eller Fattigvæsenets Forsørgelse, uagtet deres Forældre eiede en Capital, der, sat i en liden Landeiendom, kunde have betrygget Børnens Opdragelse.

3) De høist trykkende Høverieforeninger, der bleve indgaaede efter Anordningen om Høveriets Bestemmelse.

Denne Anordning gaves i den ædleste Hensigt; men Bonden skulde ved disse Foreninger første Gang efter Aarhundreders Fortøb handle myndigt, da han dog tildeels var aandelig umyndig, og hvorofte forstærkedes ikke hans Umyndighed ved Frygten for Fogdens endnu saa nyligt smagte Svøbe, ved Al og Brændeviin, der i Mængde skænkedes for ham, for at faae ham til at underskrive de Bestemmelser, Herkabet ønskede? Vi tillade os at vedstøie en ved Faareveile Gods i sin Tid indgaaet Høverieforening, og tillade os at spørge, om det er retfærdigt, at den nuværende og de kommende Slægter steds skulle bære Straffen for deres Forfædres Uvidenhed og Biggyldighed, eller om det var uretfærdigt, naar Regjeringen befalede lige Foreninger under

søgte og forandrede efter Billighed i Overensstemmelse med andre mere billige og menneskelige Foreninger?

4) Willabelsen, Godseieren har til, efter Fæsterens Død eller Fravigelse, efter Forgodtbefindende at forbigaae dennes Arvinger.

Det er vel almindeligt, at en Søn eller Datter faaer Gaarden efter Fæsteren, enten ved dennes Død eller Fravigelse; men det er heller ikke uden Exempel, at Herkabet, i hvis Magt sligt staaer, forskyder Arvingen, naar enten Faderen paa en eller anden Maade, endog med største Ret paa sin Side, har paadraget sig Godseierens Misshag, eller og en mere begunstiget, en eller anden tro Diener, skal belønnes med det fæstede Sted. Hvad Indflydelse denne Omstændighed kan have paa Fæstebondens Forhold til Godseieren, og hvor let det Tilfælde kan opstaae, at han maa tie til en virkelig Forurettelse, naar han ønsker, at et af hans Børn skulde besidde Fæstestedet efter ham, behøver neppe at omtales.

5) Den vilkaarlige aarlige Afgift af Fæstestedet til Godseieren.

Hoverieafgiften kan ikke forheies; derimod ere de øvrige Præstationer til Herkabet tildeels vilkaarlige, og denne Vilkaarlighed kan jo vissest benyttes til Bondens Undertrykkelse. Mange Steder er Afgiften af Fæstegaarden saa stor, at man neppe indseer, hvor den kan ydes. Vi tillade os at fremlægge en her vedfæjet Fortegnelse over de Udgifter, der paahvile en Fæstegaard under Faareveile Gods. Taknemmeligheden og Sandheden byder os at bemærke, at Grevskabet Langelands Bønder i denne Henseende gjøre en, saavel for den forrige som for den nuværende høie Besidder høist hæderlig, Undtagelse; thi for dem opskrues den aarlige herskabelige Afgift ikke over den forhen ydede, og denne er baade for Hoverie, Landgift etc. virkelig billig. Men dehværre! ikke alle Godseiere enten handle eller kunne handle saaledes. Hvad Indflydelse den fortrykte Stilling, Bonden ved slige Afgifter kommer i, har paa Agerdyrkingen og derved paa Nationalvelstanden, er let at indse. Selv den Bønde, der har Evne til at forbedre sin Gaard, og derved forsøge dens Production, gjør

det ofte ikke, af Frygt for, at Sønnen for dyrt skal komme til at bøde for Faderens Svøb. Han frygter for at høre engang de Ord: „Din Søn maa betale mere i Afgift end Du, thi Gaarden er jo dobbelt saa god nu, som da Du modtog den.“

Vi have nu saaledes tilladt os at fremhøve enkelte af de haarde Indskrænkninger, hvorunder den danske Fæstebønde sukker; der gives end flere, med hvilke vi dog ikke ville trætte den høie Forsamling. Vi frygte ikke, oftere at møde den Bemærkning paa vore Klager: at hvad vi klage over, er frivilligen indgaaede Forpligtelser; thi det er jo indlysende for enhver Forbomsfri, at ville vi have Boliger, Ræringsvei etc., da maa vi vel finde os i de Indskrænkninger, der endog saa lovmedholdeligen paalægges os af dem, der disponere over sligt, selv om vi endog, som med flere af os har været Tilfældet, forudseer, at Slid og Sorger kun vil blive vor Svøbs Bøn. Fæstevæsenet kunde vissest have sine store Fordele, saavel for Nationalvelstanden i Almindelighed, som for Bonden i særdeleshed, naar saavel Indfæstningssummen, som den aarlige Afgift, bestemtes til en vis Sum pr. Tønde Hartkorn, hvilken Sum aldrig maatte overskrides, og naar Fæsterens Børn, under ellers lige Omstændigheder, fik lovmedholdeligt Fortrin efter deres Forældre, enten efter deres Død eller Fratrædelse, som ogsaa, naar Fæstestedet, i Tilfælde af Fæsterens og hans Kones Død, uden Indsigelse fra Godseierens Side, blev bestyret af Børger og Formyndere, hvis der vare uopbrugne og unyndige Børn, indtil en af disse blev myndig og kunde overtage Gaarden med Forpligtelse, at sørge for sine yngre Svøbskænder indtil en bestemt Alder.

Vi vilde have gjort disse Punkter til vort Forslag, hvis det ikke forekom os, at der gives en langt bekvemmere Maade til at frigive Fæstebonden fra hans nuværende Tvang, uden at krænke Godseierens Rettigheder, og dette Middel tror vi at finde i en Kongelig Lov, der bød, at al Fæstevæsen fra en vis Tid af forstedes skulde ophøre, og Fæstegodset overalt i Danmark gaar over til Selveiendom. Denne Forandring formene vi at kunne stee saaledes:

A. Kjøbesummen bestemmes efter den højeste Indfæstningssum, der fortiden kunde kjonnes at erholdes af Fæstestedet, hvilken Sum skulde

lægges til en Capital, hvis Renter vare lige med Beløbet af alle nærværende forskjellige herftabelige Afgifter.

B. Denne Sum maatte, forsaavidt Kjøberen ikke udbetalte den, indestaae i det Kjøbte Sted paa første Prioritet.

C. Paa de Godser, der enten ikke ere Lehn- eller Stamgodser, hvor Kjøbesummen af Sælgeren forlangtes udbetalt afdragsviis, maatte Afdragene bestemmes saa billige som muligt, dels efter Gaardens Beskaffenhed paa den Tid, den solgtes, dels efter det bortsolgte Gods økonomiske Tilstand.

D. Alle de ved denne Forandring medgaaende Omkostninger, forsaavidt Kjøbet og de til dette nødvendige Documenter angaaer, maatte udredes af Kjøberen.

Vi kunne ikke indsee, at denne Foranstaltning krænkede nogen Godseiers Rettighed, eller kunde være til nogen Skade for ham; thi, foruden at han ved Renten af Kjøbesummen fik det samme aarlige Udbytte af Fæstestederne, som forhen, saa sparede han saavel de betydelige Administrationsomkostninger, som og den Ubøghelighed, der ofte ved Executioner og slikt er forbunden med et Gods Beskyrelse.

Nytten af denne Forandring for den talrige Klasse af Fæstere, især naar den, som vi haabe, ogsaa udstrækker sig til Huusfæstere, er saa indlysende, bekræftes saa klarligen ved daglig Erfaring, at ingen Beviser her behøve at fremføres. Som Selveier maa Fæstere faae endnu større Lyft til at gjøre sit Sted, det være Huus eller Gaard, saa indbringende som muligt, og han kan gjøre det, da han saa virker med friere Hænder. Vi vide, at den danske Bonde er Statens talrigste Stand, at dens Velstand har Indflydelse paa hele Nationen, og haabe saaledes, at vort Forslag maa blive betragtet som et National-Anliggende.

Vi fordrifte os saaledes til, med sand Fortrosthed til den høie og ærede Forsamlings Interesse for den danske Bondes Vel, underdanig og ærbødig at bede om, at det ved denne Stænderforsamling maa komme under Forhandling:

Om alt Fæstegodset i Danmark efter de af os gjorte Forslag kunde gaae over til at blive Selveiendom.

Vi fra Hjortholms Gods paa denne Petition Undertegnede maae yderligere bemærke for vort eget Vedkommende: Vor Høverieforening kan i enhver Henseende sættes ved Siden af den her vedseiede. Arbeidet forettes af os in natura til ubodelig Skade for vore egne Jorders Drift og vor Næringsvei i det Hele, og dette giver grundet Aarsag til mange Fortrædeligheder, der for længe siden have indviklet os i Fortrædeligheder med Herskabet, fordi vi syntes, at det af os affordrede Arbeide endog oversteg vor strenge Høverieforening. Godset har forhen hørt til de mere velhavende; men nu skulle Mange under bitter Næringsforger, ikke en Følge af Lidomsstandighederne, men en Følge af et Arbeide, der overstiger vore Kræfter og berøver os den Tid, hvori vi skulle virke for os selv. Vi have desaaarsag anmodet Herskabet om, at maatte vorde fritagne for Høveriet mod passende Bederlag; men dette blev os saa bestemt afflaaet, at vi ei oftere have dristet os til at gjentage Forslaget. Vi gjorde gode Tilbud efter vort Skønnende, blandt andet, at vi for Lærstedagen for indværende Aar tilbød 6 Rbd., men forgjæves. Høveriet under en sliq Forening er saa trykkelige en Byrde, at man næsten gjerne, hvad vel flere Steder skeer, accorderer om en Godtgjørelse, der kun ved den yderste Anstrengelse kan svares. Høveriet medfører mange beklagelige Scener, og det er vel ikke uden Exempel endnu, uagtet de mange vise og hjærlige Forbud, at Stokken i Brede ofte falder selv paa den agtede Arbeiders trætte Skulder, og hans Stilling byder ham som oftest at tie, hvorved vor retfærdige og hjærlige Regjering bliver uvidende om dette saavel som flere krænkelige Tilfælde, der ofte kunne tilstøde Fæstebonden.

Vi Undertegnede fra Skovgaard's Gods maae ogsaa bemærke, at vi ved vort Høverie føle saare megen Skade paa vore Jorders Drift; saamegen Tid tabes ved de mangfoldige Dage, hvortil vort Høverie er bestemt, at vore egne Arbeider saaledes i Saa- og Høstid ofte forsømmes, at vi iftedetfor en rig Høst erholbe et maadeligt Udbytte. Vi have desaaarsag henvendt os til Herskabet om Fritagelse for Høveriet mod en passende Godtgjørelse, men forgjæves.

Stutteligen tillade alle vi, der gjøre Høverie

in natura, og den underdanige og ærbødige Bøn til den høie og ærede Forsamling, at, hviis imod vor Forventning, det foregaaende Forslag ikke vorder antaget, det da maa vorde allerunderdanigst indstillet til Hans Majestæt:

At alt Hoyerie in natura affkaffes, imod et passende Vederlag til Gudsrierte."

Den Kongelige Commissarius yttrede, at de Forslag, som denne Proposition indeholder, ere saa indgribende i Eiendomsretten og saa afvigende fra de Grundsætninger, nærværende Stænderforsamling i forrige Sæssion har vedkjendt sig, at han ikke kan antage, at denne kunde finde Grund til at indlade sig paa flige Forslag.

Professør Bang bemærkede: „Skjøndt jeg ei kan andet end tiltræde, hvad nu af den Kongelige Commissarius er bemærket med Hensyn til det forelæste Andragende, holder jeg dog for, at dette Andragende ei bør gjennem Stændertidenden gaae ud i Folket, og, som venteligt er, efter dets Indhold blive almindeligt udbredt imellem Almuen, uden at de Grundsætninger, som det indeholder, underkastes en Prøvelse af de af Forsamlingens Medlemmer, for hvem Sagen ei paa nogen Maade kan betragtes som deres egen. Af denne Grund tillader jeg mig at tage Ordet.

Det er vistnok unægteligt, hvad ogsaa jeg oftere her i Forsamlingen har erkjendt som min Overbeviisning, at Fæsteforholdet har sine store Misligheder, at Fæstegodssets Overgang til Selveiendom er ønskelig, og at man bør søge at fjerne enhver Hindring herfor. Men det nærværende Forslag gaaer i Hovedsagen ud paa, at man skulde betage Godseieren hans uomtvistelige Ret og fremkalde en Art Selveiendom, for at forbedre Fæstebondens Kaar. Det forekommer mig da, at den forstandige Fæstebonde dog maa kunne indsee, at, naar saaledes Godseieren skulde

berøves, hvad der tilhører ham efter Lov og Contract, saa har han selv, naar denne Grundsætning skulde sælges, ei Krav paa at beholde sin Ret til at fordre den Contract opfyldt, som han i daglig Handel og Wandel sluttede, saa er der ei heller for ham nogen Ret, nogen Sikkerhed med Hensyn til Raadigheden over hvad han eier. Det er unægteligt, at man kan have Anledning til at harnes over enkelte Misbrug af Godseierens Ret i Forhold til Fæstebønderne; men dog kunne saadanne Misbrug kun undtagelsesviis forekomme, thi gaaes Fæstebonden paa et Gods saa nær, at han intet passende Vederlag erholder for sit Arbeide, saa maa hele Fæstegodset reent forfalde og gaae tilbage. Alle forstandige Godseiere maae derfor sætte saadanne Villkaar, at de ville kunne have en rimelig Indtægt af deres Jord, men Fæstebonden ogsaa et rimeligt Vederlag for sit Arbeide: Dette bestyrker ogsaa en glædelig Erfaring paa mangfoldige Steder i Landet. Eigesaa store Misbrug, som de, der forekomme ved Fæstegodssets Behandling, møde os dernæst og ved Udvøelsen af saamangen anden Ret. Det vil vist saaledes ansees som Misbrug, at den ubarmhertige rige Creditor tager det sidste Stykke Bohave fra sin ulykkelige, trangende Debitor, og lader ham hængslette i et Gjeldsfængsel, uagtet han redelig har stræbt at betale sin Gjeld, og ei paa nogen Maade har villet befvige sin Creditor; men vil man derfor have den Lov givet, at bitterlig Gjeld ei skal betales? Naar man vil afhjælpe enkelte Misbrug af en uomtvistelig Eiendoms- og Contractrettighed ved at tilintetgjøre Rettigheden selv, saa vil man for enkelt Misbrugs Skyld omstyrte en af Grundstøtterne for det borgerlige Samfund, nemlig Eiendomsrettens og Contracters Haandhøvelse imellem Mand og Mand."

(Fortsættes.)

Sog og tyvende Møde (Stuining.)

Sognefoged P. J. West yttrede, at det ei var ved Magtsprog, men ved en ydmyg og inderlig Bøn, at Standen søgte Lindring i sin tunge Skjæbne. Taleren var overbevist om, at Høveriet var forberedeligt for Sæderne og gjorde Brud paa Moraliteten. Han var ei selv Fæstet og havde aldrig været det, men han havde levet meget imellem Fæstere og derved erfaret den Glendighed, der hersker imellem dem.

Kammerjunker Benzou yttrede, at der neppe ere mange Godseiere, der ville vise sig uvillige til at overdrage Fæstebonden hans Gaard til Ele, eller idetmindste til at fritage ham for Høveri, naar Bonden kan yde ham en nogenlunde passende Betaling for samme. Hertil behøves intet Lovbud, thi dette stemmer overens med Godseiernes Interesse, men Banskæligheden for Salget er at tilveiebringe Kjøbesummen, som Bonden ei kan sikke eller forskaffe; og hvad Høveriet angaaer, da vil Bonden ei herfor kunne svare selv en billig Betaling, naar han ikke, ved at fritages for samme, kunde indskrænke de holdende Ejendefolk og Heste, og forsøge sin Nægbefætning, eller i en høi Grad forsøge Indtægten af sin Aul; thi i manglende Fald faaer han kun en Udgift mere at udrede, og ingen Indtægt til at afholde denne. Dette vil medføre Banskælighed for Mange, ligesom og locale Omstændigheder, som f. Ex. en lang Rei til nærmeste Kjøbstad eller Skovene, kunne tvinge Godseieren til, for det til Reisen derhen bestemte Høveri at forlange en høiere Betaling, end Bonden anseer billig, og som dog for Godseieren er nødvendig, hvort han ei skal lide et virkelig Tab. Taleren formeente derfor, at alle Accorder herom maae være frivillige, og kunde ei stemme for en Committee.

Sognefoged Hendrik Larsen ansaae det beklageligt, om der Intet kunde skee i denne Sag. Der laae i selve Forslaget en Klage

over Forurettelse, og allerede af denne Grund troede han, at Andragendet, efter Anordn. 28 Mai 1831 § 5, egnede sig til at tages under nærmere Behandling.

Gaardmand Anders Christensen stemte ogsaa for en Committee, idet han henholdt sig til det af den foregaaende Taler Anførte.

Proponenten formeente, at, da Høveriet er en saare forhadt Ting, maatte Regjeringen, ligesaavel som den havde befaleet Godseierne at bortfæste deres Gods, ogsaa kunne paalægge dem, at de skulde sælge det eller frigjøre det for Høveri.

Amtmand Neergaard bemærkede, at han kjendte Godser, hvor man havde tilbudt Bonderne Høveriets Afløsning mod en billig Erstatning, men at de herom ei havde kunnet blive enige.

Proponenten yttrede, at dette ventelig var, fordi Erstatningen ei havde været billig.

Den Kongelige Commissarius maatte bringe i Erindring, at Forsamlingen i sin angaaende Høveriet indgivne Petition bestemt har erklæret sig for, at det ikke kan ophæves anderledes end ved mindelige Overenskomster, og at det Samme er erkjendt i den Kongelige Placat af 9de Marts 1838, ligesom Hans Majestæt i det Hele har afgjort Sagen i Overensstemmelse med de af denne Forsamling, saavel som af Provindsialstænderne for Nørre-Jylland yttrede Ønsker. Han skulde derfor blot af de Grunde, der tale mod en lovbestemt Ophævelse af Høveriet, anføre den, at der ikke ved nogen almindelig Foranstaltning kunde gives Godseierne en betryggende Sikkerhed for den Godtgjørelse, der maatte blive dem tillagt for Naturalhøveri. De øvrige Forslag, der gaae ud paa, at Godsbefidderen skulde tabe den ham tilkomende Raadighed over sit Bøndergods, saavel i Hensende til Bestemmelsen af Indfæstningerne og Afgifterne, som i Salget af Fæstereis Person, eller at han endog skulde

tvinges til at overlade Fæsterne deres Gaarde til Eiendom, vilde endnu mere angribe Eiendomsretten. Naar der paaberaabes, at Eieren skulde have Gaardens fulde Værdi betalt, saa overseer man, hvormeget han kunde blive udsat for Tab ved den vilkaarlige Burdering, hvorefter han skulde blive nødt til at overlade sin Eiendom, og hvilket Tab i høi Grad kunde foretages derved, at han maatte lade sig nøie med Sikkerhed i selve den solgte Eiendom, og saaledes maatte bære det hele Tab, som kunde flyde af, at Eiendommen i den nye Eiers Besiddelse blev ødelagt, Skatterestancer paadragne, m. m. Commissarius maa, i Henhold til hvad Professor Bang har ansæet, endog antage, at allerede det, at Forsamlingen satte saadanne Forslag under Committeebehandling, vilde være skadeligt, idet det kunde opvække den Tanke, at Forsamlingen ikke tilfulde erkjender Bigtigheden af de Grundsaetninger, hvorpaa al Eiendomsikkerhed, saavel for den mere, som for den mindre Formuende, beror.

Cancelliraad Haastруп bemærkede, at han af en fraværende Deputeret, Proprietair Hildebrandt, var anmodet om at foredrage et Andragende om Hovriet, hvilket denne Deputerede vilde undersøgte, fordi han formener, at det er ligesaa meget i Godseierens som Bondens Interesse, at Hovriet hæves, idet navnlig den Sidste kunde anvende den megen Tid; som derved spildes, til sit eget Agerbrugs Forbedring; men hvormeget Taleren for sin egen Deel var tilbøielig til at gjøre Alt, hvad der stod i hans Magt, for at det, efter hans Mening, ligesaa skadelige som tidsspildende Hovri kunde ophøre, indsaae han dog ikke, at der kunde gøres Noget derved, før man saae, hvad Virkning det Lovbud, som er udkommet efter den første Stændersforsamlings Petition, vil have, og han kunde derfor ikke stemme for en Committee.

Kammerraad Drewsen maatte tiltræde den Mening, som Professor Bang havde udtalt, thi ogsaa han erkjendte, at naar de nu fremsatte Forslag gik igjennem, da var al Eiendomsikkerhed tabt. Han maatte derfor tillade sig at gjenkalde i Forsamlingens Erindring, at, da han ved forrige Forsamling gjorde Forslag til Hovriets Aflysning, udtalte han som sin be-

stemte Mening, at Saadant aldrig burde eller kunde ske uden passende Erstatning. Havde han været raadspurgt om det Forslag, som her er oplæst, vilde han usejlsbarligen have søgt at afholde Proponenten fra dets Oplæsning, thi det vilde maaste virke mere paa Bondestanden, end ønskeligt. Nu er det kun enkelte Sogne, der komme med saadanne Andragender, men muligt, at næste Gang lignende komme fra hele den danske Bondestand. Det er vel raadeligt, at saavel de, der sidde her i Forsamlingen, som de udenfor denne, i høi Magt det staaer at afhjælpe lignende Klager, ville lægge dette paa Hjertet. Det er ønskeligt, at Regeringen og Godseierne ville forene sig om at bidrage deres til, at en Forandring kunde finde Sted i den Ringenes Orden, der foranlediger saa mange Klager, og som ei mere synes at passe til vore Dage og de Fremskridt, vort, om end langsomt, fremadskridende Agerbrug har gjort. Kun maatte Taleren endnu gjøre Bondestanden opmærksom paa, hvor snevert det Begreb er, som denne gjør sig om Enevoldsmagten, der aldrig hos os kan betyde Andet, end at Regenten har Magt og Ret til at give Love, der sigte til det Heles Vel, ligesom at sætte disse i Virksomhed, men aldrig til vidende at begaae en Uretfærdighed. Er derfor det, som her er begjært, uretfærdigt, saa kan Enevoldsmagten ei hjælpe dertil, fordi den kun maa ville, hvad der er retfærdigt. Taleren stemte efter det Anførte imod en Committees Nedsættelse.

Ved Afstemningen blev det med 48 Stemmer mod 7 bestemt, at Forslaget ikke skulde underkastes Prøvelse af en Committee.

Præsidenten opfordrede derefter Sognefoged Frederik Jørgensen, som havde indgivet et det foreslaaende lignende Andragende fra de hoveriggjørende Bønder paa Søbyholms Gods om Hovriets Ophævelse, til at forelæse dette, men Sidstnævnte erklærede, at han paa Grund af det Næstforede tog Andragendet tilbage, hvorimod han ønskede, at det i Stændertidenden maatte blive bemærket, at det var indleveret til Forsamlingen.

Cancelliraad Haastруп erklærede, at han,

som forhen bemærket, af Proprietair Hilbebrandt var anmodet om, i dennes Fraværelse at foredrage et Andragende fra Svanninge Sogns Beboere om Hovoriets Ophævelse, men at han, kjendt dette Andragende var understøttet af den nævnte Deputerede, paa Grund af det Passernde ligeledes fandt sig foranlediget til at tage Samme tilbage.

Sognefoged Frederik Jørgensen foredrog derpaa et Forslag om Huusmændenes Pligtarbejde, hvilket lyder saaledes:

„For Fæstebøndernes Lærv er der braget Om-
sorg af Regeringen saaledes, at Gaardene skulle bortfæstes paa Livstid. Med Hensyn til Huusmændene ere der derimod ikke, saavidt mig bekendt, emanerede flige Lovbud om Fæstebrevets Udstedelse paa Huusmandens eller hans Enkes Livstid, hvorfor der mange Steder udstedes saadanne Contracter, at Herflabet kan fæste Huusmanden ud af Huset, naar det finder det for godt, og Huusmanden derefter falder Fattigvæsenet til Byrde. Jeg tillader mig derfor at foreslaae den høistærede Stændersforsamling, om der ikke kunde indgives en Petition til Hans Majestæt Kongen om, at der skulde udstedes Fæstebreve paa Livstid til Huusmænd, der forrette Pligtarbejde paa egen Koft til Hovebgaarde og andre store Gaarde, for en moderat Priis i Indfæstning, saasom 5 a 10 Rbd. pr. Td. Land af det Areal, som tilhører Huset, Alt, ligesom Jorderne ere gode til, da den høie Indfæstning, der sædvanlig tages, naar et Huus bliver bortfæstet, ofte sætter Fæsterne i yderste Armod, saa at de siden ikke kunne præstere det, de aarligen skulle svare af Husene.

Pligtarbejdet kunde ogsaa efter min Formening bestemmes noget taaleligt. Saaledes kunde af et Huus, med Tilliggende af 2½ eller 3 Tdr. Land middel Jord, forrettes i Dag ugentlig paa egen Koft; ligeledes kunde Fæsteren i Høsten besørge et Bud til at tage imod Korn i Eaden 2 a 4 Dage, og desuden selv i Høsten forrette 4 a 6 Dages Arbejde, samt strøe Gjødsel 1 Dag og rense 50 Favne Vandgrøfter aarlig. Naar man ansætter dette Arbejde til 2 Mk. om Dagen, bliver det Renten af 500

til 600 Rbd. aarlig, som er omtrent Værdien af et saabant Huus. Naar Huusmanden endnu desforuden skal svare Kongelige Skatter og offentlige Afgifter samt Liende, Fattig- og Skolebidrag, Veiarbejde, Kirke- og Skolearbejde, ligesom Sognets evrige Huusmænd, og endvidere forrette Høstarbejde til den Mand, der pløjer hans Jord, saa kan man med Willighed ikke sjonne, at der kan svares Mere af saabant et Huus. Bliver Fæsteren syg eller gammel, saa at han ikke kan forrette sit Pligtarbejde, bør der i Fæstebrevet bestemmes, hvad han skal betale aarlig istedetfor Arbejdet in natura.

Ligeledes tillader jeg mig at foreslaae, at Kjøpsel- og Slag maatte bortfalde, og i dens Sted indføres Mulkter efter Forseelsens Beskaffenhed.

At Huusmands-Klassen er en vigtig Klasse i Staten, som nødvendig maa komme i Betragtning, for at den ikke skal komme Fattigvæsenet for tildig til Byrde, eller, hvad der endnu er værre, gribe til Byveri eller Røveri, kan vel ikke nægtes, og hvo som har liget rigtigt ind i nogle af disse Armodens Hytter, vil vist finde Grund, til at understøtte dette Andragende og finde det billigt.

I det Haab, at Hans Majestæt Kongen og Stænderne ville antage sig saavel den Læves som den Høies Sag, anbefaler jeg herved dette Andragende til Kongens Naade og Stændernes Bevaagenhed, idet jeg indstillter, at en Committee maa blive nedsat for nærmere at overveje denne Sag."

Grev Ahlefeldt-Kaurvig yttrede følgende: „Hvorvel min Mening i flere Henseender aldeles afvoiger fra den ærede Proponents Anskuelse, saa maa jeg dog i enkelte Dele give nærværende Petition Medhold. Da i vor forrige Forsamling et lignende Andragende fra Huusmændene blev fremført, yttrede jeg mig derimod. Den Tid kendte jeg blot Huusmændenes Forfatning i den Deel af Landet, hvor jeg selv har Godser, og min Indsigelse mod det Forslag, der da fremkom, var begrundet paa en eensidig Kundskab. Senere har jeg gjort mig bekendt med Huusmændenes Stilling i flere Dele af Danmark, og derved bragt i Erfaring, at der baade af Godeciere og Selveiergaardmænd ofte paalægges Huusmændene et saa svært Pligtarbejde,

at endog den kraftfulde Mand kun med Bankeilighed kan overkomme det, naar han skal leve med Familie, og at et saa svært Pligtarbejde bliver aldeles uoverkommeligt for en saadan Mand, naar han bliver gammel eller svagelig. Paa Grund heraf troer jeg at burde understøtte Proponentens Forslag, forsaavidt det gaar ud paa at petitionere Hans Majestæt Kongen om, at Allerhøiøstamme allernaadigst vil udvide den Forordning, der indskrænker Gaardmændenes Hovet til bestemte Grændser, ligeledes til Huusmændene, saaledes, at Maximum af det Pligtarbejde, der maa paalægges Huusmændene, ved Fæste eller Leiecontracter fastsættes.

Cancelliraad Haastруп yttrede, at han var af samme Mening, som i den første Stænderforsamling, da et lignende Andragende fremkom fra samme Proponent, idet han nemlig antager, at det var meget gavnligt og ønskeligt, om Huse bortkøbtes paa Livstid, ligesom Gaarde. Dette er temmelig almindeligt i Fyen, og Gavnligheden deraf viser sig derved, at man saa godt som ingensinde faar Beboere af slike Huse paa Fattigvæsenet. At det Samme skulde være Tilfældet, hvor Husene bortleies og saaledes fiske Beboere, naar Leieren ikke længer er arbejdskraftig, maa han betvivle. Med Proponenten kan han derimod ikke være enig i, at Eierne skulle indskrænkes eller formenes hvilken som helst Accord, de kunne forenes om med Hensyn til Indfæstninger og aarlige Pengepræstationer, hvilket vilde være det Samme som at betage dem den frie Disposition, Enhver bør have over sin Eiendom, og uden hvilken det ikke vilde blive let at faae udjævnet den Forskjel, der er og maa blive imellem gode og flette Huse, endog af lige Hartkorn. Der er desuden saameget mindre Grund dertil, som Almuesmanden, naar det blot er Spørgsmaal om Penge, meget godt veed at tage sig iagt for at love Mere, end han kan præstere. En anden Sag er det, naar Spørgsmaalet rettes derhen, om det ikke var gavnligt for det Hele, at det Huusmænd paaliggende Pligtarbejde bestemtes til noget Bist aarligt, som ikke maatte forhøies; thi her synes det, at de samme Grunde, som forhen have bevæget Lovgiveren til at begrænse Gaardmands-Hovet, maatte være anvendelige for Huusmændene, og fra denne Side betragtet

fortjener dette Punkt formentlig ogsaa at tages under Forsamlingens Overveelse. Taleren stemte efter det Inferte for en Committee.

Procurator Rye henholdt sig til det af den foregaaende Taler Yttrede, idet han erkjendte Nytten af, at Huusmændenes Pligtarbejde bestemmes paa en fastere Maade.

Gaardmand Hans Christensen stemte for en Committees Nedsættelse.

Proprietair Lutcin yttrede, at selv om denne Sag blev behandlet af en Committee, vilde vel det tilsigtede Diemed ei kunne opnaaes eller noget Nyttigt udrettes til Huusmændenes Gavn; thi om man end vilde bestemme Dagens Antal, vilde man dog ikke kunne formene Godeierne, at fastsætte en yderligere Afgift i Korn eller Penge, og Bonden vilde da i det Tilfælde, at han ikke kunde betale denne, blive nødsaget til derfor at forrette et større Arbejde, end der maatte ellers, uden saadan Indskrænkning i Contracten, vilde have været bestemt.

Cancelliraad Haastруп opfordrede Proponenten, der, efter hvad der var ham bekendt, skulde være bekendt med en Leiecontract, indgaaet imellem en Godeier og en Huusmand, hvorved der paabyrdes Sidstnævnte et uoverkommeligt Arbejde, til at oplæse samme.

Proponenten meddelte derefter følgende Poster af en Leiecontract, indgaaet om et Huus med $1\frac{1}{2}$ Rd. Land, med Andeel i Skoven: „1) Leieren er fri for at betale Skatter og de tvende Diender, som tilhøre Eieren, og Jordlobben pløies med Eierenes Heste. 2) Leieren skal derfor tilligemed 24 a 26 andre Huusmænd forrette alt muligt Høstarbejde, saasom af Hø, Kløver, Raps, med dens Værkning, Kornets Vjergning og Høstning; desuden skal han, tilligemed de andre Huusmænd, besørge al den Gjødning, som bliver samlet i og ved Gaarden, læsset paa Vognen og spredt den i Marken, Alt paa egen Koft, uden Betaling eller Bl eller Brændeviin, og 3) møde i Daglie, naar forlanges, for 24 ø. dagligt; Alt efter Aftens Varsel. Udebliver Leieren uden lovligt Forfald, da skal han bøde 3 Mk. til sine Medarbejdere, naar det er i Høsten og ellers 2 Mk. daglig, og dersom forlanges, skal Konen hjælpe sin Mand 8 Dage i Høsten.“ Dette er jo omtrent saameget Hovet, som

en Fæstebonde forretter, paa Kjørselen og Plæningen nær. Det bemærkes, at der ere 4 a 500 Lønder Land Plæie-Jord til Gaarden. — Skulde iøvrigt Sagen ikke egne sig til en Committee for Andet, saa kunde den alene egne sig dertil for Drygleriets Skyld, som bruges stadig paa denne Gaard.

Justitsraad Friis yttrede, at der i den oplæste Contract maatte være udeladt eller feilagtig anført Noget; thi han kjendte personlig den Godseier, om hvem Talen er, og vidste, at denne, som er kommen fra Mecklenborg, havde til Hensigt, at indrette Arbeide af alle sine Huse paa samme Maade, som den, der finder Sted i Mecklenborg og der skal yde saavel Godseierne som Huusmændene store Fordele, men der ydes Huusmændene Natural-Præstationer og anden Hjælp i deres Bedrift.

Proponenten erklærede, at det ikke forholdt sig saaledes, og at det snarere var med Drygl, at Huusmændene almindeligen tracteredes, idet det hed: „Du skal have Drygl, Din Hund,“ eller: „Han skal have Drygl, den Hund.“

Sognefoged W. J. West yttrede, at han ogsaa havde hørt, at Sligt passerede, og at Dryglene just ikke udbeedes med sparsom Haand.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at det vel kunde synes, at de samme Grunde, paa hvilke Lovgiveren har foreskrevet Livsfæste som det Vilkaar, hvorunder en Godsefælder skal overlade de ham tilhørende Bøndergaard, ogsaa maatte tale for en lignende Bestemmelse med Hensyn til Huse. Men foruden at dette, som udslemlet i den gjældende Lovgivning, vilde være en ny og derfor betænkelig Indskrænkning i Eiendomsretten, saa vil man ved en nærmere Undersøgelse ikke finde den Eighed i Grunde, som der ved første Diekast kunde synes at være. En Bøndergaard er Basis for en Bønderfamilies Subsistens, og en saadan vil ikke saa let være at erholde igjen for den, som maatte forlade samme. Derimod skal en Huusmand fornemmelig leve af sit personlige Arbeide, og Bedligeholdelsen af det Huus, han engang har faaet, kan derfor ikke, i Almindelighed betragtet, anses for en Sag af samme Vigtighed for ham, som Gaardens Bedligeholdelse for Gaardmanden. Det

maa herved bemærkes, at de Jorblodder, som høre til et Huus, kunne være saa ringe, at de maae betragtes ganske som en Biting og Huset som det Væsentligste. Ogsaa er det med Hensyn til Ugerdyetningen fundet særdeles vigtigt, at det egentlige Ugerbrug er i Personers Hænder, der kunne gjøre Regning paa en fast Besiddelse. Endelig vilde det være altfor byrdefuldt for Eieren, om han skulde være nødt til at overlade saa ubetydelige Eiendomme, som Huse, ved Livsfæste, og følgelig ikke kunde stille sig ved en forsonnelig eller modvillig Huusmand, uden ved Hjælp af en Proces, der kunde koste en i Forhold til en saadan Eiendom meget betydelig Sum, en Byrde, som dog de større Etablissementer, der regnes til Gaarde, noget bedre kunne taale. Commissarius er og overbevist om, at mangen Godsefælder, der kun giver sine Huusmænd Brevebreve, ingenlunde er findet at benytte sin Opsigelsesret, undtagen netop i de Tilfælde, hvor Huusmandens Forhold er et saadant, at han paa ingen Maade kan være tjent med ham, og at han saaledes ikke vil bruge Opsigelse, uden hvor der mod en Fæster maatte anlægges Søgemaal til Fæstets Forbrydelse. Slige Huusmænd pleie derfor og rolig at beholde deres Huse med Lodder indtil deres Død, og deres Enker efter dem, kun at Godseieren ikke i paafølgende Tilfælde vil underkaste sig hine Omkostninger, og at han netop troer i sin Opsigelsesret at have et Middel, hvorved han kan bringe den mindre retsindede Huusmand til at opfylde sin Pligt. Hvad Forslaget om at fastsætte bestemt Indfæstning for Huse angaaer, maa Commissarius aldeles henholde sig til det af Cancelliraad Haastруп Anførte. Heller ikke kan han antage, at det Arbeide, som en Huusmand har at udrede, kan være at begrænse ved Lov. Den paaberaabte Analogi af de Love, der have fastsat saadanne Bestemmelser af Høveriets Grænser, der ikke ved Foreninger kunne overskrides, lader sig ikke anvende paa Huusmænds Pligtarbeide. Foruden at det forhen Anførte om Gaardenes større Vigtighed for Staten her maa komme i Betragtning, maa og selv den Omstændighed, at Husets Overdragelse til Brugeren ei, saaledes som Gaardenes, er bunden til Livsfæste, medføre, at heller ikke de samme

Indskræntninger i Henseende til Vilkaarene passe sig paa begge. Men især maa det betænkes, at det Hovedhensyn, der ved Hovoriets Bestemmelse var at tage, var det, hvad Gaarden kunde taale, uden at Brugeren blev sat ud af Stand til vedborlig at drive samme; men dette Hensyn kan ikke komme i Betragtning i Henseende til Huusmændenes Pligtarbejde, der er noget ganske Personligt, og ikke staar i noget Forhold til Huset eller den Jordlod, som dermed er forenet. Til at bestemme Grænsen for Huusmændenes Pligtarbejde havde man saaledes ingen faste Punkter, men samme vilde blive meget vilkaarlige.

Cancelliraad Haastруп maatte, i Anledning af den Kongelige Commissariis Ytringer om det Fortrinlige ved Leiehuuse fremfor Fæstehuse tillade sig den Bemærkning, at det dog forekom ham, efter hvad hans Erfaring tilfagde, at Fæsteren, som veed, at han har sin Bolig for Livstid, maa med langt større Lyft forette Arbejdet for sin Husbonde, end Leieren, der ei veed, om han næste Halvaar er huusvild; og at der blive langt flere Fattige fra Leiehuuse end fra Fæstehuse, er, som forhen betørt, vistnok utvilsomt.

Den Kongelige Commissarius bemærkede yderligere, at han ingenlunde antager, at Leie paa Huse fortjener Fortrin for Fæste, men han mener kun, at der ikke er tilstrækkelig Grund til, ved Lov at bevirkte Huses Overdragelse til Livsfæste. At enkelte Godseiere eller Andre, som have Huse med eller uden Jord at overdrage, slundom kunne betinge sig udsugende Vilkaar, er ikke forskjelligt fra den Velighed, som den mere Formuende i Almindelighed kan have til at trykke den mindre Formuende, der trænger til ham; men for saadanne Misbrugs Skyld kan man ikke betage en Eier hans frie Raadighed over hans Eiendom. Saameget man derfor end kunde ønske, at det lod sig forebygge, saa sees det dog ikke, hvorledes dette ved Lov lader sig udrette.

Grev Ahlefeldt-Laurvig maatte vel være enig med den Kongelige Commissarius i Bænkkeligheden af at paabyde, at Huse skulle bortfæstes. Derimod kunde han ei tiltræde dennes Mening, at et bestemt Arbejde ei kunde foreskrives. Taleren kjendte Huse, hvis Beboere maatte gjøre 2 Ugebage og 12 Estradage, og

deuden arbejde for den Bonde, der pløier for dem. Et saadant Arbejde maatte vistnok anses uoverkommeligt for den Mand, der skal erhverve det Fornødne til sin egen og sin Families Underholdning.

Statsraad Stenfeldt maatte ansee Forholdet imellem Godseier og Huusmand, forsaavidt det er begrundet ved Leiecontract, for at være af en saadan Natur, at Regjeringen Intet der ved kunde udrette eller forandre. Skjeldsbord og Dyrgele vare ikke hjemlede ved Lovene, uden dertil givne Anledning fra Huusmandens Side, og fandt en saadan ikke Sted, kunde han paa tale sin Ret ved Domstolene.

Proponenten ansaae det umuligt for den fattige Huusmand at søge sin Ret imod Godseieren, og maatte tilstaae, at han ikke vidste, hvilke Lovbestemmelser der gjælde med Hensyn til Kædselsrettens Udøvelse mod Huusmændene.

Grev Ahlefeldt-Laurvig formeente, at det var ønskeligt, at en Anordning udkom, hvori nærmere bestemtes, om og hvorvidt gifte Huusmænd ere Huusstugten underkastede.

Sognesoged Hendrik Earsen fandt, at Dyrgelescenerne vare høist ubehagelige og utaalelige, og han ansaae det derfor ønskeligt, om de ved Lovgivningen kunde forebygges.

Proponenten yttrede, at da Lovens Skulde være en Beskyttelse saavel for den Løve som for den Høie, saa var det ønskeligt, at det ved en Lov blev bestemt, at ingen Dyrgele maatte uddeles, uden at samme først ved Dom være tilkjendte.

Statsraad Stenfeldt anmodede Præsidenten om, at opfordre Proponenten til at indskrænke sit Forslag til dette ene Punkt.

Cancelliraad Haastруп ønskede ikke Forslaget tilbagetaget eller indskrænket saaledes, som af den sidste Taler var foreslaaet, da han af al Kraft vilde understøtte det, forsaavidt det gik ud paa Indførelsen af Livsfæste.

Grev Ahlefeldt-Laurvig erklærede, at han ikkun vilde understøtte Forslaget, forsaavidt det gik ud paa at fastsætte et bestemt Arbejde for Huusmanden.

Præsidenten yttrede, at, naar nogle Punkter i Forslaget af Forsamlingen fandtes at egne sig til Behandling af en Committee, maatte det rettest overlades til denne, at gjøre Forslag om

de Punkter, i Anledning af hvilke den troede, at Forsamlingen burde indgive en Petition.

Den Kongelige Commissarius maatte med Præsidenten være enig i, at, hvis der er noget Punkt i den forelagte Proposition, som Forsamlingen anseer egnet til Overveielse af en Committee, saa er det ikke fornuødent, derfra at afføndre det Dørlige, hvad og in casu saa meget mindre synes at kunne finde Sted, som nogle Medlemmer have erklæret sig for et og Andre for et andet af Forslagspunkterne; men det vilde blive Committeeens, og i sin Tid Forsamlingens, Sag at bedømme, hvilke Dele af Propositionen der kunde fortjene Afbesaling.

Amtmand Neergaard formceente, at det Arbeide, der især trykker Huusmændene, er det, som de maae forrette for Gaardmændene, for at faae dem til at pløie og behandle deres Jord. Det vilde vistnok ogsaa være, om ikke umuligt, saa dog høist vanskeligt, ved Lov at fastsætte, hvad Arbeide enhver Huusmand burde forrette i Forhold til den af ham afbenyttede Jord. Naar Høveriet skulde affattes, vilde Huusmændene paa de større Gaarde blive dobbelt nødvendige. Da Taleren heller ei kunde ansee det tilraadeligt, at lægge Hindringer iveien for frivillige Accorder imellem Godsbeierne og Huusmændene, maatte han stemme imod en Committee's Besættelse.

Cancelliraad Hastrup indbrømmede, at Huusmand maae gjøre et meget betydeligt Arbeide til Gaardmanden, for at faae denne til at pløie for sig m. m., men netop dette foraarsager, at han saameget mindre kan taale, tillige at gjøre et overdrevent Pligtarbeide for Huusbonden; hvorimod der, naar en aarlig Pengeafgift betinges ved Siden af et passende Pligtarbeide, var Leilighed for Huusmanden til, enten selv at tilbyde sig til Arbeide for Huusbonden, eller tage Arbeide paa et andet Sted, hvor han fik det bedre betalt.

Kammerraad Drewsen yttrede, at der dog i ethvert Tilfælde maatte være Forhold, der ikke kunde tilstede de foreslaaede Indskrænkninger. Taleren havde saaledes selv en stor Deel Huusmand, som ere forpligtede til at arbeide for ham hver Dag, og naar de ikke vilde eller maatte inblade sig herpaa, kunde han aldeles ikke benytte deres Hjælp i sin Bedrift. De

vilde saaledes blive brødløse, hvorimod de nu, ved at erholde en passende Betaling for deres Arbeide, føle sig glade og tilfredse.

Ved Afstemningen blev det med 32 Stemmer imod 23 bestemt, at Forslaget ikke skulde underkastes Prøvelse af en Committee.

Sognefoged Frederik Tørgensen foredrog derpaa et Forslag om, at Lægds mændene maatte befries for at hente Marschpenge paa Amtstuen, naar de boe 2 Mile fra denne, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Jeg tillader mig herved at foreslaae for den høistærede Forsamling, om det ikke kunde findes billigt, at Lægds mændene bleve befriede for at afhente Marschpenge paa Amtstuen til de Militaire, som skulle afgaae til Regimenterne, naar Amtstuen er over 2 Mile fra det Sted, hvor Lægdsmanden boer, da det dog er en stor Byrde og til ingen Nytte at foretage en saa lang Reise. Jeg har til Amtstuen i Maribo $4\frac{1}{2}$ Mile, og det kan hænde, at jeg maa reise 2 eller 3 Gange om Aaret, for at hente Marschpenge, ja det kan ogsaa skee flere Gange, f. Ex. naar Landrecruterne reise, 2 Gange til Landsencer-Recruterne, og naar det øvrige ældre Mandskab skal møde. Det er ofte, naar Recruterne skulle møde, Tilfældet, at jeg kun haver Marschpenge til een Person, som er 2 Rbd. 4 S. Vel har jeg Ret til at tage fri Befordring af Sognet, men dette er ogsaa en Byrde for Sognet og til ingen Nytte. De 2 Rbd. 4 S. ere jo ikke saa Meget, at Vognfragten kan blive betalt dermed, naar den skulde betales efter Vognmandstaxten. Jeg tillader mig derfor herved at foreslaae for den høistærede Forsamling, om det ikke kunde indgives en Petition til Hans Majestæt Kongen om:

At Lægds mændene maae blive fritagne for at afhente Marschpenge paa Amtstuen, naar denne er over 2 Mile fra det Sted, hvor Lægdsmanden boer, og istedet derfor kunde afhente Pengene hos Lægdsforstanderen, hvem de kunde tilsendes med Posten.“

Gaardmand Hans Christensen bemærkede, at han netop var i det i Forslaget nævnte Tilfælde, og at han følte sig meget besværet over de derved nødvendige Reiser.

Amtmand Neergaard fandt, at Sagen var

for ubetydelig til at egne sig til en ny Lovgivning. Heller ikke er det alle Steder, at Lægds-mændene afhente Marschpengene; thi i Jylland modtage de Paagjældende dem selv paa Amtstuerne. Valeren ansaae det vel billigt, at Lægds-mændene befriedes for denne Byrde, men han troede, at dette ogsaa kunde opnaaes paa anden Maade, end ved en Petition fra Stænderne.

Justitsraad Friis formeente, at Amtstuerne gjerne kunde sende Pengene med Posten til Lægdsforstanderne, hos hvem Lægds-mændene, der jævnlig havde Forretninger hos disse, da kunde modtage dem til videre Fordeling, men dette var en Administrations-sag, der ei egnede sig til Forhandling her i Forsamlingen.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at den nu stedfindende Dngang vel medførte en Uleilighed for Lægds-mændene, men en saadan vilde ogsaa finde Sted for Mandskaberne, naar disse skulde afhente Marschpengene hos Lægdsforstanderne, der ofte have store Distrikter og boe langt borte.

Proponenten bemærkede, at han var enig med Justitsraad Friis i, at Pengene skulde sendes til Lægdsforstanderne, for det at afhentes af Lægds-mændene.

Sognefoged W. J. West meente, at det var hensigtsmæssigere, at Pengene directt sendtes til Lægds-mændene.

Justitsraad Povelsen indrømmede vel, at den Maade, paa hvilken Marschpengene hidtil ere bleve distribuerede, medfører unødvendige og tildeels temmelig lange Reiser for Lægds-mændene. Han holdt ogsaa for, at denne Sag uden Vanskelighed bedre kunde lade sig ordne saaledes, at Marschpengene fra Amtstuerne med Posten tilskilledes Lægdsforstanderne, og at Lægds-mændene da hos disse, til hvem de jævnlig have Krinde, kunde hævde samme; men det forekom

ham dog, at denne Sag var altfor ubetydelig til at gøres til Gjenstand for Committeebehandling og en Petition. Han formeente desuden, at det kunde være at vente, at det Kongelige danske Cancelli vilde tage denne Sag under Overveielse, naar Collegiet bliver bekendt med den Motion, som nu herom er fremkommen, uden at Petition desangaaende behøver at indgives, og han henstillede saaledes til Proponenten, om han ikke under disse Omstændigheder maatte finde sig foranlediget til at tage sit Andragende tilbage.

Statsraad Stenfeldt opfordrede ligeledes Proponenten til at tage sit Forslag tilbage, da den Kongelige Commissarius efter det Påsættede vistnok i Cancelliet vilde interessere sig for Sagen.

Proponenten erklærede sig villig hertil, naar den Kongelige Commissarius vilde give ham Løfte om, at den foreslaaede Rettelse vilde blive Lægds-mændene tilstaaet.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at han vel ikke kunde paatage sig nogen Garant i saa Henseende, men at han med Forsnielse i Cancelliet vilde foranledige, at Sagen bliver tagen under Overveielse.

Sognefoged Hendrik Larsen oplyste for Forsamlingen, at flere Reiser forarsagedes for Lægds-mændene ved Incassationen af disse Penge, og at det saaledes vistnok var et velgrundet Ønske, at denne Byrde maatte ophøre. Han antog isvrigt, at den Kongelige Commissarius Uttringer maatte være Proponenten nok til at tage sit Forslag tilbage.

Efterat Amtmand Neergaard havde udtalt sig i samme Retning, erklærede Proponenten, at han tog sit Forslag tilbage.

Syv og tyvende Møde den 20de October.

61 Medlemmer vare tilstede.

Den Deputerede for Kjøbstædernes 8de Valgdistrikt, Agent Voigt, som hidtil havde været forhindret ved Sygdom^{*)}, havde nu indfundet sig i Forsamlingen.

Sam Referent for Petitions-Committeen berettede Biskop Mynster, at følgende Andragender, som vare afleverede til Committeeen, af denne vare gennemgaaede, og derefter, tilligemed Committeeens Formening om hvert især, havde henligget i Forsamlingens Besevarelse, nemlig:

- 1) fra J. C. Bruun i Kjøbenhavn angaaende frit Næringsbrug;
- 2) fra samtlige Haandværkscorporationer i Maribo om Kjøbstadhaandværkerne Beskyttelse mod Landhaandværkerne Indgreb i deres Rettigheder, og fra adskillige Laug sammesteds om samme Gjenstand og om Krammeværkerne Afkæffelse; indleverede af Assessor Algreen-Ulsing;
- 3) fra entlebiget Præst A. Esmarck om at forhjælpes til, igjen at indtræde i et geistligt Embede; indleveret af Assessor Algreen-Ulsing og Farver Svane;
- 4) fra Skolelærer Matthiesen i Meebølle angaaende de Skatter og Afgifter, som formeentligen med Urette ere ham affordrede for hans Skolelod; indleveret af Gaardmand H. Christensen;
- 5) fra Skolelærer Matthiesen i Meebølle angaaende hans Indtægter; indleveret af Gaardmand Hans Christensen;
- 6) fra Peder Christensen om, at der maatte tilstaaes Jordemødrene Vinterfoder til en Ko; indleveret af Gaardmand H. Christensen;
- 7) fra Steffen Hansen i Sønder-Bongelse paa Langeland om, at maatte forhjælpes

^{*)} See oven S. 11 og 94—95.

til 3 Eder. Land, som mangle i den Jord, han har kjøbt; indleveret af Gaardmand H. Christensen;

- 8) fra Skolelærer Matthiesen angaaende en Communal-Beskyttelse paa Landet; indleveret af Gaardmand H. Christensen;
- 9) fra endeel Bagere i Åsens, Ribblesfart, Bogenfse og Odense om, at Formalingsafgiften af Hvedemeel maatte nedsættes; indleveret af Agent Bruun og Cancelliraad Hempel;
- 10) fra Destillateur Bium i Kjøbenhavn om Offentliggjørelse af Magistratens Regnskaber m. m.; indleveret af Assessor Algreen-Ulsing;
- 11) fra nogle Gaardeiere i Hjortefring angaaende Overholdelse af deres formeentlige Privilegier; indleveret af Kammeraad Drewsen;
- 12) fra nogle Medlemmer af det mosaiske Troesfællesskab om, at der maa tilstaaes Menighedens Medlemmer Ret til at vælge deres Repræsentanter og Taxatorer; indleveret af Capitain Bjerre.

Hvad disse Andragender angaaer, da blev det vedtaget, at Nr. 1 og 2 skulde afgives til den Committee, som er nedsat i Anledning af Forslaget om Kjøbstadhaandværkerne Rettigheder; at Nr. 10, overeensstemmende med Producentens Ønske, i sin Tid skulde afgives til den Committee, som maatte blive nedsat i Anledning af Udkastet til en Communalforordning for Hovedstaden. Af de øvrige Andragender blev Nr. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 og 12, som Ingen forlangte oplæste, henlagte.

Med Hensyn til Andragendet Nr. 11 havde Petitions-Committeen bemærket, at Samme, som gaaer ud paa, at nogle Gaardeiere paa Hjortefring i Kjøbenhavns Amt ikke længere skulde være i Besiddelse af de Rettigheder, som ved Kongeligt Skøde af 25 Febr. 1771 ere dem tilfagte, allerede af den Grund ikke egner sig til Behandling af Provindsialstænderne, at det ikke sees, at de have søgt at naae deres for-

meentlige Ret ved at henvende sig med deres Klage til de nærmeste og rette Vedkommende, ligesom Sagen, efter Committeens Skjønne, i alt Fald alene egner sig til Afgjørelse ved Domstolene.

I denne Anledning udbad Kscesfor Ulgreen-Utsing sig af Referenten Dplysning medbeelt om, hvori den Krænkelse af deres formeentlige Rettigheder bestaaer, som Petitionairerne føre Anke over.

Præsidenten maatte med Hensyn til Committeens Uttring om, at dette Andragende ikke skulde egne sig til Behandling af Stænderne, fordi Petitionairerne ikke først havde henvendt sig til vedkommende Autoritet, tillade sig at bemærke, at en Undblæelse af at henvende sig til vedkommende Collegium eller Autoritet neppe i og for sig kan gjøre et Andragende uskikket til Behandling af Provindsialstænderne; hvorimod Præsidenten vel i Almindelighed erkjendte det Uskikkelige i, at Supplicanter og Petitionairer først henvende sig til de nærmeste Vedkommende, ligesom i Særdeleshed nærværende Andragende syntes ham at henhøre under Domstolenes Afgjørelse.

Den Kongelige Commisarius kunde ingenlunde erkjende det som afgjort, at den omhandlede Sag vil egne sig til Afgjørelse ved Domstolene. Forsaaavidt han efter det Foredragne opfatter samme, er Spørgsmaalet, om et Kongeligt Skjøde, hvorved en Eiendom er overdragen imod en bestemt aarlig Afgift, der tillige skal træde istedetfor Skatter, kan hjemle Besidderen Frihed for alle tilkommende Skatter. Dette turde være udenfor Skjødets Hensigt, og derhos kan en Regent neppe paa Statens Vegne tillige visse Eiere en til evig Tid gjældende Fritagelse for alle Bidrag til tilkommende Statsbyrder. Der ere ubetvøitl mange Tilfælde lige med det nærværende. For ikke at tale om den ved almindelige Privilegier tilstaaede Skattefrihed, saa ere og mange Kongelige Eiendomme, navnlig i Hertugdømmene, afhændede under omtrent lige Tilfaar med de omhandlede; men det er uden Tvivl med Grund antaget, at disse Udkomster vel maae vedblive at fritage de Paagjældende for, særlig at betale de ældre Skatter, der indbefattes under den betingede Canon, men ikke for at tage Deel i de Paabud, som senere ere ansete nødvendige til Bestribelsen af Statens

Fornødenheder, ligesom det og er antaget, at Spørgsmaalet herom, som indgribende i Statens Bestatningsret, ikke kan være Gjenstand for Domstolens Afgjørelse.

Kammerraad Drewsen bemærkede, at han først her i Koeskilde havde modtaget den omhandlede Petition, og saaledes ei havt Leilighed til at anstille den fornønde Undersøgelse derover, Kjøndt der har været leveret ham et Skjøde, hvori det med rene Ord siges, at der af en Gaard kun skal svares 6 Rbd. pr. Td. Hartkorn eller ialt 30 Rbd. Da det derhos er Taleren ubejendt, om de Klagen have gjort de fornødne Skridt hos Rentekammeret, har han ei turdet haabe at bringe denne Sag under Derveielse af en Committee.

Kscesfor Ulgreen-Utsing maatte efter det Anførte ansee det rigtigst, at Andragendet i dets Heelhed blev oplæst for Forsamlingen; hvilket Forlangende Kammerraad Madsen tiltraadte, idet han citerede nogle i de omhandlede Skjøder forekommende Tilfagn, efter hvilke det var ham ubegribeligt, at Petitionairerne kunde affordres Mere end 30 Rbd., der udtrykkelig var nævnt som det hele Belsb, de havde at betale.

Referenten, Bishop Wynster, oplæste derefter det omhandlede Andragende, som er underkrevet af 11 Gaardeiere i Hjortespring, og som lyder saaledes:

„Vi underkrevne Gaardmænd paa Hjortespring paa Kjøbenhavns Amt tillade os herved underdanigst at fremsætte følgende Anliggende til de høie Deputerede i Stænderforsamlingen i Koeskilde, forventende herpaa de høie Herrer's gunstige og retfærdige Kjendelse.

I Aaret 1771 blev en Deel af Hjortesprings Jorder udparcellerede til 11 Bøndergaarde, hver med 5 Tonder Hartkorn fri Hovedgaardstaxt. Disse Gaarde ere Tid efter anden kjøbt af forskjellige Eiere til meget høie Priser, der i Særdeleshed ere foranledigede hertil med Hensyn til de herlige Friheder og Privilegier, som vare tilstaaede disse Gaarde ifølge de Kongelige Skjøder af 25 Febr. 1771, i hvilke paabydes i fast aarlig og usforanderlig Afgift 6 Rbd. pr. Tønde Hartkorn, in summa 30 Rbd., og Delinqventpenge, idet Eierne fritages for alle andre mulige Paabud af Skatter, Eiender eller andet dellige, som medfølgende Skjøde nærmere ubviser. Disse belovede Rettigheder og

Privilegier nøde Eierne af disse Gaarde til 1805; men fra denne Tid af nøde vi ikke mere disse i det Kongelige Skjode belovede Friheder, og snart fandt vi os skuffede i vore Forhaabninger, da vi erfarede, at de i Skjoderne belovede Friheder og saakatte Bestemmelser ikke kom i Betragtning ved Skatternes Beregning, idet disse aarligen forhøiedes saaledes, at vi nu istedetfor 30 Rbd. Sols maage i den Kongelige Amtstue indbetale fra 70 til 80 Rbd. Sols, som medfølgende Quitteringsbog nærmere udviser; og desuden ere vi i de senere Aaringer blevne affordrede adskillige Byrder og Arbeider, som aldrig tilforn ere blevne forlangte af Hjortesprings Gaardeiere. Da Hans Høvelbaarenhed Hr. Kammerherre Komzow har, som Stiftamtmand, i en Skrivelse af 2 Juni 1825, Skolevæsenet betræffende, beraabt sig paa Hjortesprings Godsieiers Kongelige Skjoder, og deri benævnet disse Privilegier og Friheder, som om disse endnu dengang stode ved Magt, saa vove vi herved underdanigst at indstille dette for os saare vigtige Anliggende til de høie Herrers gunstige Overveelse, høflende, at disse vore formerentlige Rettigheder og Privilegier maatte os tilstaaes efter deres hele Omfang og saaledes, som de Kongelige Skjoder af 25 Februar 1771 hjemle os Ret til."

Efterat Andragendet var forelæst, yttrede Professor Bang, at han maatte anbefale samme til Forsamlingens Opmærksomhed. De omhandlede Skjoder have nemlig med tydelige Ord tilfagt Eierne Skattefrihed imod den nævnte Afgift, og et Andragende fra dem til Rentekammeret om at beskaffes i dette Retsforhold vil, efter hvad man af den Kongelige Commissarius Uttringer har Anledning til at befrygte, neppe tages til Følge. Forsaavidt det er anført, at den nuværende Regjering ikke kan bindes ved hiint Tilfagn og paa Grund heraf være forpligtet til at tilstaae Eierne fremtidig Skattefrihed, maatte Taleren vel være enig heri; men det maatte dog erkendes som en Retfærdigheds-Fordring, at, naar et tydeligt Privilegium paa Grund af Statens Lærv ophæves, bør derfor gives passende Erstatning. Den Kongelige Commissarius har selv nævnt, at lignende Forhold fandt Sted i Hertugdømmene; men efter Talerens Formening kunne Supplican-

terne herfra hente deres bedste Argument, thi i Toldsagen har Hans Majestæt erkjendt, at der bør gives dem, som have besiddet Toldfrihed, passende Erstatning. Det samme maa da upaatviveligen ogsaa komme Petitionerne tilgode, som have et udtrykkeligt Kongeligt Ord for sig i Henseende til Skattepligten.

Amtmand Neergaard formænte, at Andragendet manglede tilbørlig Oplysning om, at Klagerne forgjæves have anholdt om Godtgjørelse.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at han ikke af det Foredragne har kunnet udlede, at de omkvæstionerede Skjoder udtrykkelig skulde indeholde, at den deri betingede Canon tillige skulde være Vedderlag ogsaa for de Skatter, som i Fremtiden kunde udskrives. Iøvrigt maa han, ved at henholde sig til sit Forrige, bemærke, at han ikke indseer, hvorledes det i saadant Tilfælde kunde have nogen Betydning at ophæve Skattefriheden mod Erstatning; thi gaaer Skattefriheden ogsaa ud paa de tilkommende Skatter, saa er den eneste Maalestok for Erstatning disse tilkommende Skatters Beløb, og altsaa maatte Regjeringen selv betale den Skat, hvortil Eiendommen blev ansat. Sagen er væsentlig forskjellig fra den i Hertugdømmene besluttede Ophævelse af Toldfriheden mod Erstatning. Iøvrigt bemærkes, at det Beløb, som de Vedkommende, efter hvad der er anført, maae betale, ikke kan bestaae i blot Kongelige Skatter, men at ogsaa Bankrenter og Communaafgifter, idetmindste de, der erlægges igjennem Amtstuen, derunder maae være indbefattede. Professor Bang tilføiede, at han ikke havde tænkt sig videre Erstatning end den, som skulde gives for den af Skattepligten følgende større Byrde paa Eiendommen og dennes deraf flyggende Forringelse i Værd.

Præsidenten formænte, at nærværende Andragende i den Form, hvori det er fremkommet, paa Grund af § 26 i Forordn. 15 Mai 1834 ikke egner sig til Prøvelse af en Committee, hvorimod en Deputeret vel kunde gjøre Andragendet til en saadan Sag, som det sidste Membrum af den nævnte § omhandler; men Saadant kunde da ikke skee i Dags-Røbet.

Professor Bang yttrede, at han antog, at det foreliggende Andragende ikke gik ud paa en Klage over en Forurettelse, men snarere paa en

Ansøgning om Bedligholdelse af Petitionairernes Retsforhold, og derunder af et meget rigtigt Princip. Efter hvad Taleren har haft Velighed til at erfare, har han Grund til at formode, at Udtrykkene i de omhandlede Skjeder ere ganske almindelige; men han finder dog nu i hvad der er fremført om, at Sagen ei er tilbørligen documenteret, en tilstrækkelig Grund til ikke længere at understøtte dens Henviisning til en Committee.

Justitsraad Salicath troede at kunne supplere den manglende Oplysning ved et lignende ham bekendt Tilfælde, der formeentlig satte det udenfor al Tvivl, at det Kongelige Rentekammer ikke indlader sig enten paa den omhandlede Skattefrihed eller Godtgjørelse derfor, eller henviiser Spørgsmalets Afgjørelse til Domstolene. Det er nemlig Taleren bekendt, at de Kongelige Skjeder paa Ørholm og Nymølle, der ligeledes have været Domainer, tilfagde Kjøberens Frihed for alle ordinaire og extraordinære Skatter imod en fast aarlig Afgift af, saavidt erindres, 200 Rbd. D. S.; men det er desuagtet ikke lykkedes den foregaaende Eier, enten at erholde Skattefrihed, eller i alt Fald Liquidation for hin Afgift i de paabudne Skatter, eller endelig Henviisning af Spørgsmaalet til Afgjørelse ved Domstolene.

Præsidenten yttrede, at det formeentlig var hensigtsmæssigere, om Supplicanterne først henvendte sig til vedkommende Collegium, og derpaa med de fornødne Oplysninger indkom med deres Andragende for Stænderne, og han antog, at Andragendet paa Grund af den sidste Mangel ikke fortiden egnede sig til Committee-Behandling.

Afsesfor Ulgreen-Ussing maatte dog antage det for rettest, at Forsamlingen ved Afstemning afgjorde det Spørgsmaal, om en Committee skulde nedsættes over Sagen, hvilket ogsaa i den forrige Session skete ved et lignende Andragende (Stændertidenden for 1835—1836 S. 511—512); i hvilken Anledning Præsidenten bemærkede, at det ei heller havde været hans Mening, at Spørgsmaalet skulde afgøres uden Afstemning.

Brev Reventlow stemte for en Committee's Nedsættelse, da han ansaae det i Andragendet omhandlede Spørgsmaal for saare vigtigt,

og der neppe kunde være Tvivl om, at Supplicanterne havde henvendt sig til Rentekammeret, i hvilken Henseende der ogsaa for Committeeen vilde være Tid nok til at indhente de fornødne Oplysninger.

Brev Ahlefeldt-Laurvig troede at kunne sammenligne den af Petitionairerne paastaade Skattefrihed med den, som er tilstaaet den frie Hovedgaardstaxt, og at der ikke talte Mere for den ene Afvigelse end for den anden.

Afsesfor Ulgreen-Ussing maatte vel erklære sig enig i den af den forrige Taler brugte Sammenligning, med Hensyn til at der kun tilkommer det saakaldte privilegerede Hartkorn Frihed for de ældre Skatter og ikke for de nye, der blive Jord-eiendommene paalagte, men det forekom ham dog, at det privilegerede Hartkorns Skattefrihed ikke var aldeles analog med den her omhandlede, som de Vedkommende grunde paa et specielt Kongeligt Skjode.

Kammerherre Grevencop-Castenskjold yttrede, at et Kongeligt Tilfagn, det være hvilket som helst, maa være ubrydeligt, thi ellers kunde saadanne Tilbagekaldelser gaae i det Uendelige, i hvilken Henseende Taleren blot vilde nævne Bornholms Forrettigheder, kjendt flere Exemppler kunde anføres. De omhandlede Gaarde have, saavidt Taleren bekendt, tilhørt en af vore høifalige Dronninger, der saaledes disponerede over dem til Fordeel for dem, hvem de bleve overdragne til Eiendom, saa at Forandring i Skjodernes Indhold ikke synes tænkelig. Er det Staten in toto, der nødes til at gjøre Forbring paa Afstaaelsen af en saadan Eiendomsret, saa kan dette ikke skee uden mod fuld Godtgjørelse og Erstatning, idetmindste for de nu paalagte Skatter, om man end ikke vil indrømme samme for de fremtidige, og i denne Henseende foregaaer vor Nabo, Sverrig, med et lysende Exempel, da der flere Gange har været forhandlet ved Rigsdagene om Forandring med de frie Hemman, men aldrig uden mod Godtgjørelse og Erstatning, hvortil der har været foreslaaet Udseelse af Statsobligationer; men da man ikke har kunnet udfinde en sikker Maalestok, er Sagen stedse sat tilside. Da imidlertid nærværende Sag ikke er documenteret saaledes, at Forsamlingen kan komme til fuld

Rundskab derom, kunde Valeren ikke stemme for en Committee.

Statsraad Stensfeldt yttrede, at, naar Forsamlingen skal antage sig en Besværing fra Enkelte om, at der er skeet dem Uret, maa det efter Forordn. 15 Mai 1834 § 86 upaatvieleligen udfordres, at det Medlem, der anbringer Sagen, har, og bestemte udtaler, den Dverbeviisning, at der er skeet Vedkommende Uret. Denne Regel har Forsamlingen i et lignende Tilfælde forhen fulgt, idet nemlig Producenten blev opfordret til, i saa Henseende at erklære sig, og, da han ei dristede sig til bestemt at erklære, at han ansaae Vedkommende for at være forurettet, blev Sagen ikke antagen. Da nu det Medlem, der har indbragt nærværende Andragende, har erklæret, at han ei har den omtalte bestemte Dverbeviisning, fandt Valeren, at Andragendet ikke egnede sig til Antagelse af Forsamlingen.

Proprietair Lutein fandt sig, efter hvad der tidligere er skeet, foranlediget til at opfordre Producenten til at lade Andragendet udsætte.

Statsraad Stensfeldt formeente, at Forsamlingen kun, naar det er evident eller bragt til en høi Grad af Formobning, at de, der have indgivet Besværing, virkelig ere forurettede, bør antage sig Sagen. Det er derhos upaatvieleligen aldeles fridende mod Principet for Stander-Institutionen, at Forsamlingen, naar den ei finder en indgiven Besværing tilstrækkelig begrundet eller documenteret, udsætter Sagen og opfordrer Vedkommende til at fremkomme med yderligere Dplysninger. Forsamlingen gaar paa denne Maade over til en Slags Ret, der incaminerer en Sag, og derefter giver Anstand. Saameget Valeren end stedse vilde stemme for, at Forsamlingen ei trækker sig tilbage, hvor aabenbar Forurettelse finder Sted, ligesaa meget maatte han dog fraraade en Fremgangsmaade, der ei kan andet end have tilfølg, at Mange ville see sig opfordrede at indkomme med Besværing, som de maafee ellers vilde tilbageholde.

Kammerraad Drewsen bemærkede, at han ikke vidste, om de tvende foregaaende Talere, der havde stemt for Sagens Udsættelse, havde meent, at den atter skulde foretages i nærværende Session, eller udsættes til den næste

Forsamling. Valeren maatte i denne Anledning bemærke, at han helst ønskede, at Sagen udfattes til næste Session, da han til den Tid skal have tilveiebragt saadanne Dplysninger, at Forsamlingen kan have en klar Anskuelse deraf. Han har nemlig befrygtet og befrygter endnu, at det kunke være til Skade for Vedkommende, om Andragendet foretoges i dets nuværende Form.

Proprietair Lutein bemærkede, at hans Motion om Andragendets Udsættelse var grundet paa dets formelle Mangler.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at han, da han antog, at Forsamlingen neppe vilde inklade sig paa denne Sag, fortiden vilde afholde sig fra at yttre sig om det vistnok vigtige Spørgsmaal, som nu var bragt paa Bane.

Kammerraad Madsen bemærkede, at han var af den Formening, at Forsamlingen ikke kunde inklade sig paa det indleverede Andragende i dets nuværende Form, da der manglede tilstrækkelige Beviidsligheder og Dplysninger; og da han troede, at Spørgsmaalet om en Committees Udsættelse ved Afstemning vilde blive besvaret benægtende, og det derved kunde synes, som om Forsamlingen ikke billige Andragendet i dets Realitet, saa vilde han ønske, at der ikke nu blev stemt om en Committees Udsættelse. Imidlertid forekom Sagen selv ham af megen Vigtighed, thi han havde seet et af de Vedkommendes Skjæder, hvori der, saavidt han erindrede, med rene og klare Ord stod, at naar der betales 6 Rbd. af hver Lønde Hartkorn, som Gaarden stod for, saa kunde ei Mere da eller nogen Tid fordres aarlig, af hvad Navn nævnes kunde, enten i Skatter eller andre Afgifter. Et det nu Tilfældet, at der maa betales omtrent det Dobbelte, saa synes dette Valeren at være et stærkt Indgreb i tilsyneladende lovlige bestaaende Rettigheder; thi skulde man ikke kunne have den fuldkomneste Tillid til det, som tydeligt var udtalt i et aldeles lovlige udfærdiget Kongeligt Skjæde paa en Eiendom, som havde beholdt sine lovlige Rettigheder over i 30 Aar, saa vidste Valeren ikke, hvorledes man skulde stole paa nogen Ting. Det var ogsaa hans Dverbeviisning, at de omtalte Eiendomme paa Hjertespring i den senere Tid vare meget ned-

fatte i Warbi, af den Grund, at de dem tidlige tilkjøbte Rettigheder ved den senere Praxis ere dem fratagne. Taleren erklærede, at, dersom den ærede Proponent vilde tage Andragendet tilbage indtil videre, saa vilde han være istand til, om kort Tid at forskaffe de fornødne Dplysninger i denne Sag ved nogle Skjoder m. m., som angaae en af de ommeldte Eiendomme paa Hjortespring, og han beklagede, at den nærværende Petition ikke havde været ham tilstrækkelig bekendt førend nu, da han ellers skulde have havt de respective Skjoder m. m. tilstede til fornøden Dplysning.

Det blev derefter eenstemmig bestemt, at Andragendet i dets nuværende Form ikke skulde underkastes Prøvelse af en Committee.

Farver Svane forebrog derpaa et Forslag om, at Krammarkeberne maatte afskaffes i Sjellands Stift, hvilket Forslag lyder saaledes:

„De mange over Kjøbstædnæringens Forfald indløbne Klager og Besværinger maae, da dette Faktum ikke kan nægtes, naturligviis have vakt en levende Interesse, fornemmelig blandt Kjøbstædbeboerne, for at udfinde Aarsagen til disse Stæders Tilbagegang. Det er især Kjøbstædhaandværkere, hvis Næring i de senere Aar er aftagen i en betydelig Grad, og det kan ikke antages, at dette hidrører allene fra det større Antal, der nu fremfor før har nedsat sig i disse Næringsveie, efterdi den tiltagende Folkemængde, og de med en stigende Cultur ligeledes tiltagende Fornødenheder, maatte tilveiebringe en naturlig Tilvægt heri, saa at man altsaa ikke kan antage, at Antallet af disse Haandværkere staaer i et saadant Misforhold til Uffættningen eller Forbruget af hvad der forfærdiges, at de Ulemper, hvorover der klages, deraf ere fremgaede. Vel maa det herved have sig for Øie, at de mange i Landdistrikterne nedsatte Haandværkere ere til stor Skade for Kjøbstædhaandværkerens Næring i Almindelighed, og i Egne, hvor Amtsevrigheden fortrinlig har begunstiget disse Nedfættelser, for de nærmest liggende Kjøbstæder i Særdeleshed; men man formener dog, at ogsaa andre Aarsager virke skadelig paa Kjøbstædhaandværkerens Næring, og hertregnes blandt de vigtigste

af disse de aarlige til bestemte Dage og paa forskjellige Stæder i Landet afholdende Markeder, det vil sige Markeder med Manufactur- og Galanterivarer samt Haandværksvarer af alle Slags. De unaturligt lave Priser, hvortil Haandværkerne paa disse Markeder nødes til at sælge deres Varer, meget ofte blot for at kunne udrede de med Reissen forbundne Omkostninger og andre af Markedet fremkaldte nødvendige Udgifter, foranledige, at der maa lægges an paa at frembringe Produkter af flette Materialier, og et ligesaa slet og sludret Arbeide, hvormed baade Sælger og Kjøber ere lige slet tjente. Haandværkeren kommer nemlig herved i Bane med at arbejde slet, og bliver i Duelighed noget nær paa sit gamle Standpunkt, istedetfor at gaae frem med Tiderne og stedse at opfylde disse Forbringere. Kjøberen faaer for det gode Kjøb, der ikke staaer i passende Forhold til Priserne paa forsvarlige Produkter, flette Varer, der langt mindre svare til Hensigten, end han forventede, og maa derfor erkende at have gjort en ufordeelig Handel. Smidlertid viser og her Banen sit Herredømme, og endeel flette Haandværksvarer, hvormed Kjøberne ri ere tjente, og hvorpaa Sælgerne ingen Fordeel haave, men meget ofte Tab, blive paa disse Markeder affatte.

Disse Krammarkeber ere ogsaa ved den større Samling af Folk af Egenbefælsken, især fra Landet, som giver Anledning til Svir og Spil med alle disse Easters Følgesvende, i moralisk Henseende forførelige, og disse Easters frie Spilleum paa Markederne lader sig ikke ved det bedste Politiofsyn afværge.

Det er en Selvfølge, at man ved Krammarkeberne blot ønsker forstaaet disse i strengeste Forstand, og at man ikke attraaer Antallet af de øvrige Markeder indskrænket, men at disse fremdeles blive at afholde for Kreaturer samt Landbeboernes Huusflids- og øvrige Producter. Forsaavidt der kunde være Spørgsmaal om at ophjælpe Huusfliden ved at lette Landbeboernes Uffættningen af deres Vævsteder, Badmæl, Dreiler, Hvergarn etc. paa Markederne, da formenes det iøvrigt, at dette Slags Varer lige saa godt affættedes til enhver anden Tid til Handelsmænd i Kjøbstæderne, som paa Markederne, og da vil om denne Slags Varers Bonitet komme til at

gjælde det samme, som om Haandværkerens, saa at de gode Varer altid blive affættelige til god Pris, ogsaa udenfor Markederne, medens derimod de mindre gode Varer eller de saakaldte Markedsvarer maae, efter Fortjeneste, staae tilbage. Hvad Afætning af Trøvarer, henhørende til Agerdyrkningsredskaber, angaaer, da vil Krammaredernes Affættelse ingen Indflydelse have derpaa, da det er almindeligt, at saadanne Varer falshydes ved Kreaturmarkederne; ligeledes er det i flere Kjøbstæder sædvanligt, at der ved et Efteraarsmarked sælges Huusholdningsvarer af Kjøb, Talg, Smør, Ost, Humle, m. m., og ved saadanne Markeder falshydes tillige hjemmeforarbejdede Løjer af alle Slags, hvilket fremdeles maatte vedblive.

I den Overbeviisning, at fornævnte Krammareder langtsaa ere enten i Kjøbstædernes eller i Landmændenes sande Interesse, have, efter hvad jeg har erfaret, flere Kjøbstæder besluttet at andrage paa deres Ophævelse for Fremtiden.

At de Kjøbstæder, hvilke jeg har den Ære at repræsentere i Stænderforsamlingen, har man i Roeskåbe, Hillerød og Frederiksfund ved afholdte Raadstueforsamlinger indhentet det hele Borgerstabs Mening over den omhandlede Gjenstand, og det har derved vist sig, at en aldeles overveiende Pluralitet af Stemmer erklærede sig for Affættelsen af Krammarederne; hvorimod en i Kjøbstaden Kjøge i samme Anledning afholdt Raadstueforsamling har givet et modsat Resultat. Smidlerid maa jeg i Henhold til Ovenansførte, og da den større Deel af det Valgdistrikt, hvori jeg er valgt til Stænderdeputeret, har erklæret sig for Krammaredernes Affættelse, tillade mig at fremsætte det Forslag, at denne Sag igjennem Provindsstænderne forelægges Hans Majestæt Kongen med allerunderdanigst Andragende:

At det allermaadigst maatte behage Allersøstfamme, ved et Lovbud at ophæve de samtlige i Sjællands Stift afholdende aarlige Krammareder, og at Markederne fremtidig blot afholdes for Kreaturer og alle Producter af Landboernes Frembringelser og af Huusholden; eller, hvis den høie Stænderforsamling ikke maatte billige dette Forslag, om det da maatte indstilles til Hans Majestæt Kongen:

At det allermaadigst maatte behage Allersøst-

famme at foranstalte nærmere undersøgt, hvorvidt Markedernes Affættelse maatte ansees at være til Landets Lære, og at Affættelsen derefter ved Lov maatte vorde bestemt, hvis saadant stemmer med Resultatet af Undersøggelserne."

Statsraad Stenfeldt erkjendte tilfulde, at efter de nuværende Forhold Markederne ei længer medføre den Nytte, som i forrige Tider, men at de tværtimod, især med Hensyn til den Afætning af Landhaandværkeres Arbejde i Kjøbstæderne, som derved bevirkes, for de fleste Stæder nu ere en ufordeeslagtig Indretning. Da imidlertid ei alle Stæders Interesse i den Henseende er den samme, men tværtimod mange Interessers Krydse hinanden, forekom det Taleren at være betænkeligt, at man tiltraader en almindelig Fotanstaltning og Forandring angaaende det Omqvæstionerede, hvorimod han fandt, at enhver By, som attraaer at fritages for Markeder, rettest indgaaer med speciel Ansøgning derom. Saaledes er Markedet i Helsingør efter speciel Ansøgning blevet hævet.

Den Kongelige Commissarius kunde ingenlunde antage, at det, som en almindelig Regel, burde overlades til hvert Kjøbstad at afgjøre, om den ønskede at beholde Krammareder eller ikke. Under een Betingelse kunde der vel ikke være noget derimod, nemlig naar denne Byes Handlende og Haandværkere ogsaa vilde give Slip paa den Ret at besæge andre Kjøbstæders Markeder; men ellers kunde en Byes Næringsbrugere finde deres Regning ved at udelukke andre Kjøbstæders Næringsbrugere fra at deeltage i den Afætning, som der kunde forefalde, og derimod deeltage i Varers og Arbejders Afætning i de øvrige Kjøbstæder. Hvad selve Sagen angaaer, saa er Commissarius tilbøielig til, med Proponenten at antage, at Kjøbstæderne under den nærværende Udvikling have mere Skade end Fordeel af de mange i sig selv ubetydelige Markeder, hvorpaa deres Næringsbrugere maae søge Afætning for deres Varer og Arbejder. Om end noget større Afætning i det Hele derved maatte opnaas, saa kjøbes den dog vel temmeligt dyrt ved de forholdsmæssig store Bekostninger, der ere forbundne med den ofte ringe Afætning, som de hver for sig have ved hvert enkelt Marked. Hertil kom-

mer, at Haandværkerne maae taale Landhaandværkernes Concurrence, hvilken Commissarius vel ingenlunde anseer for saa betydelig, som den ofte fremstilles, men som dog noget maa formindste Kjøbstæbhaandværkernes Afsetning. At Værenes og Arbejdernes Soliditet ikke vinder ved Markederne, synes og paa de af Proponenten anførte Grunde sandsynligt.

Imidlertid er det vist, at enkelte Byer, idetmindste enkelte Handlende, og især Haandværkerne i disse Byer, vilde tabe eller troe sig at tabe, naar de ikke længere kunde, ved at reise til de forskjellige Markeder, afsætte de Værer eller Arbejder, til hvis Afsetning Kjøbstaden, efter dens Localiteter og de Handlendes eller Haandværkernes Antal, ikke giver Leilighed nok. Fra dette Synspunkt turde det idetmindste være betænkeligt, p. udfeligt at ophæve alle de omhandlede Markeder, hvorimod der turde være mindre mod deres Indskrænkning og i alt Fald deres fuldstændige Ophævelse efter en Række af Aar, hvori det store Antal af Næringsbrugere, fornemmelig i enkelte Fag, der med særdeles Hensyn til den Afsetning, der paa Markederne kunde ventes, har etableret sig, kunde formindstes. Forresten turde ikke alene Kjøbstædernes Interesse være at tage i Betragtning, men ogsaa Landboernes. Vel bliver Markedsret i Almindelighed fremstillet som en Kjøbstædrettighed, men Markedernes Wiemed er dog vel for en stor Deel, at Landmændene, der i Almindelighed ikke maae have egne Markeder, ei heller Handlende eller alle Slags Haandværkere i deres Midte, skulle faae Leilighed til, ved den større Concurrence at blive forsynede med deres Fornødenheder til billigere Priser, end dem, der ellers vilde sættes i den Kjøbstad, som de efter det naturlige Forhold maae søge. Vel turde ogsaa fra denne Side Trangen til Markederne være mindre paa en Tid, da de Handlendes og Haandværkernes Tal er saa meget tiltaget, og hvor den Erkjendelse, at en Handlende og en Haandværker kun ved redelig og billig Behandling kan skaffe sig varig Fortjeneste, er bleven mere udbredt end forhen; men om

Forholdene have forandret sig i den Grad, at Landmændene kunne være ligegyldige ved Markedernes Ophævelse, er dog et Spørgsmaal.

Endnu kunne Markederne betragtes fra et andet Synspunkt, da de, som Anledning til almindelige Sammenkomster, medens de paa den ene Side foranledige endel Uorden og Omkostninger, ogsaa kunne have deres gode Sider og blandt andet være et Slags Folkeforlystelser. Dette er imidlertid vel det mindre vigtige Synspunkt.

Sovrigt maa Commissarius med Hensyn til Futstillingen bemærke, at det allerede ved et Cancelli-Circulaire af 31 October 1825 er bestemt, at Kjøbstædernes egne Professionister kunne afhænde deres Arbejder ved alle Slags Markeder sammesteds, og derhos saadanne Værer der maae kunne falbydes, til hvis Falholdelse en almindelig Frihed er tilstaaet, saasom Sædevarer og andre Landets Naturproducter, Leer og Skærfnive og alle Slags Ugerdykningsredskaber, hvorhos det dog maa paasees, at Pladsen ikke betages dem, for hvem Markederne egentlig ere bestemte (see og Cancelli-Skrivelse 15 Novbr. 1825).

Agent Bruun Klude, uden at yttre sig, om det oplæste Andragende egner sig til Prøvelse af en Committee, kun tillade sig at bemærke, at de fire foreskete Kjøbstæder, som Valeren har den Ære at repræsentere, ønske, at Markederne maae vedblive, og at der fra Borgerrepræsentanterne i Kjørteminde er tilstillet ham et Andragende til Forsamlingen i modsat Retning af den Petition, som Farver Svane har oplæst. Ved at overlevere det nævnte Andragende fra Kjørteminde til Præsidenten, har han forbeholdt sig at bringe det frem i Forsamlingen, saafremt det bliver vedtaget, at den nærværende Proposition skal prøves af en Committee.

(Fortsætted.)

Da der i Nr. 2 af denne Tidendes 1ste Kalle være indløbne endel betydelige Trykfejl, er der foranstaltet et nyt Aftryk af dette Nummer, og Exemplarer af samme ere omsendte med Nr. 33.

By og tvende Møde (Fortsættelse.)

Statsraad Stensfeldt bemærkede, at, uagtet Markedet i Helsingør er hævet, er der dog ei derved bleven berøvet vedkommende Næringsdrivende i Byen Ret til at søge Markeder i andre Kjøbstæder. Taleren finder ei, at det kan gjælde som en ufravigelig Grundsætning, at Retigheden for een Byes Næringsdrivende til at søge andre Byers Markeder skal være afhængig af, om hiin selv vedbliver at beholde Marked eller ei; thi det kan ofte tænkes at være Tilfældet, at netop de mindre Byer og deres Omegne bedst vare tjente med, at Haandværkere og Handlende fra de større Byer med deres fuldkomnere Productioner søge deres Markeder, og det vilde saaledes kunne være til Tab for de Byer, der beholde Markeder, om andre og større Byers Haandværkere og Handlende bleve udelukkede derfra.

Den Kongelige Commissarius erindrede, at han ingenlunde har villet nægte, at der vel efter Omstændighederne kunde være Grund til at ophæve Markederne, naar en Kjøbstad ønsker det, men at det kun ikke kan erkjendes som en almindelig Regel, at saadant ønske, naar det ellers ikke er forbundet med det ovennævnte Tilfælde, skulde kunne gjøre Udsaget.

Brændevinsbrønder J. Sidenius stemte for en Committees Besættelse, da han ansaa Spørgsmaalet saameget mere egnet til nærmere Prøvelse, som der var tilfallet ham tvende Andragender i modsat Retning, nemlig et, som gik ud paa Ophævelsen, et andet, som gik ud paa Beibligholdelsen af Markederne.

Kjøbmand K. Sidenius yttrede, at han, uden forinden at ville indlade sig paa Realiteten af dette Andragende, dog ansaa det for at være af en saa omfattende Bigtighed, baade med Hensyn til Landmændenes og Kjøbstadbeboernes Forhold, at han meget maatte anbefale det til Prøvelse af en Committee.

Captainlieutenant Ræcke bemærkede, at om-

endkjendt han, hvad Markedernes Ophævelse angaaer, aldeles deler de Ansuelser, som den ærede Proponent har udtalt, saa maatte han dog bemærke, at der i Slagelse By tilveels har vist sig forskellige Meninger angaaende denne Sag, ligesom Taleren og fra Sjælskjør Kjøbstad har modtaget et Andragende, som gaaer ud paa, at Markederne maatte vedblive.

Kammerherre Grevencop-Castenskjold yttrede, at om end Kjøbstæderne kunne undvære Markederne, saa ere disse dog af Betydning for Almuen, der har vant sig til at samle Penge sammen til den Tid, og da kjøbe contant til temmelig billige Priser, og man tager virkelig Feil, om man af disse Priser vilde slutte, at Alt, hvad der salbydes, er af ringe Dvalitet og flette Varer, i hvilken Henseende Taleren vilde nævne det simple Skomager- og Sabelmagerarbejde, der hyppigt salbydes paa Sjællands Markeder, og som er bekendt for at være fortrinlig godt. Desuden vilde Afsetning af Huusfidsvarer aftage, naar Markederne indskrænkedes, ligesom disse ogsaa ere gavnlige for Publicum af den Grund, at den forøgede Concurrence noder Kjøbstadhaandværkerne til at holde taalelige Priser og levere antagelige Varer, da ellers Landboerne i Omegnen havde end større Dpforbring til at udsætte deres Indkjøb til Markedet. Taleren maatte saaledes stemme mod Forslaget.

Procurator Rye maatte af de i Propositionen anførte Grunde, der ganske stemme med hans Overbevisning, tiltræde Forslaget og erklære sig for Besættelsen af en Committee, kjendt han indsaar, at der kan siges Endeel i den modsatte Retning. Han vidste vel, at Krammarkeder-nes Beibligholdelse navnlig kunde være af Interesse for visse Smaastæder, i hvilke et større Antal Haandværkere har nedsat sig, end der i disse Stæder og deres Omegn kan finde Afsetning af deres Forarbejdsler, ligesom vistnok ogsaa i andre Byer adskillige Haandværkere, som have indrettet sig paa Afsetning af

deres Frembringelses paa Markeder, vilde tabe ved sammes Affkaffelse; men det er altid Tilfældet, at det ved Reformen, hvor gavnlige de end maatte være for det Almindelige, i Begyndelsen vil komme til at gaae ud over enkelte Individuer. Reciprociteten maatte han dog formene, var en vigtig Gjenstand, fornemmelig med Hensyn til Kjøbenhavn, og den samme Interesse, som hos de fyenste Haandværkere talte for Markedernes Behligholdelse, maatte for Haandværkerne i de Sjellandske Kjøbstæder tale for deres Affkaffelse; thi det er klart, at de Sidste ikkun kunne være lidet tjente med, at Markederne blive overfyldt med det Slags Arbejder, som de selv forfærdige. Taleren maatte isvrigt bemærke, at han, strax efterat han var bleven vidende om, at man agtede at indgive den forelagte Proposition, havde skrevet til de vedkommende Stæder, som han har den Ære at repræsentere, om Afholdelse af Raadstueforsamlinger, for at erfare Borgernes Mening derom, og at han fra tre af disse Stæder, nemlig Næstved, Vordingborg og Storehøddinge, havde modtaget Underretning om Resultaterne af bemælte Raadstueforsamlinger, hvorefter man i Næstved og Storehøddinge eenstemmigen, i den første med 74, og i den sidste med 20 Stemmer, havde erklæret sig for Forslaget, i Vordingborg med 17 Stemmer derfor og 6 derimod.

Procurator Næstved maatte stemme for en Committés Nedsættelse, da det saavel i det forelagte Andragende er udtalt og tilstrækkelig godtgjort, at Krammarkeder under de bestaaende Forhold ikke alene ere ufornuodne men vel endog i flere Henseender skadelige, som lignende Andragender om Krammarkedernes Ophævelse ere fremkomne fra samtlige Kjøbstæder i Holbøks Amt.

Ved Afstemningen blev det derpaa med 31 Stemmer mod 29 besluttet, at Forslaget skulde underkastes Prøvelse af en Committé. Valget af dennes Medlemmer udsattes, indtil de efterfølgende Andragender vare foredragne.

Procurator Næstved foredrog derpaa tre nye Andragender om Krammarkedernes Ophævelse fra Borgerrepræsentanterne i Callunborg, Nykjøbing i Dds-Herred og Holbæk, hvilke Andragender lyde saaledes:

1) Andragendet fra Borgerrepræsentanterne i Callunborg:

„Kongens og Fædrelandets udvalgte Mænd!
Undertegnede Callunborg Byes Borgere henvende sig herved til Eder med Begjæring, at det maa blive taget under Overveielse, hvorvidt det maatte findes gavnligt at indstille til Vor allernaadigste Konge, at de saakaldte Krammarkeder, som hidtil have været afholdte i Callunborg og paa Hjembøks Mark, maae aldeles ophæves, og at for Fremtiden kun afholdes saadanne Markeder, hvorved Landmændene finde Leilighed til at afhænde deres Heste, Dvæg og andre Producter.

Paa den Tid, Handelen i Kjøbstæderne indskrænkede sig tildeels til Kjøb og Salg af Landets raae Producter, og den største Deel af Kjøbstæderne kun var forsynet med de grovere Nødvendighedsartikler, kunne de saakaldte Krammarkeder muligen have været hensigtsmæssige, idet Enhver da til visse Tider af Aaret saae sig istand til at forsyne sig med saadanne Sager, som de flet assorterede Kramboder ikke frembode. Den fremskribende Oplysning, den forøgede Folkemængde og den derved tiltagende Concurrence i enhver Næringsgren have afhjulpet saadanne Mangler. Der, hvor tidligere nogle Faa, efter Lune og Magelighed, dreve en Næringsvei, kappes nu Mange om at ernære sig ved samme; og de fleste Kjøbstæders Handel, Haandværks- og Næringsbrug har derved udviklet sig til en Selvstændighed, som sætter dem istand til at opfylde enhver billig Fordring af Byens og Omegnens Beboere. Denne Udvikling af Kjøbstædernes Selvstændighed har til Følge, at disse Krammarkeder, hvor de forhen tilsyneladende virkede gavnligt, nu yttre en skadelig Indflydelse for Samfundet. Man behøver kun at henpege paa den almindelig antagne Betydning af Benævnelserne „Markeds gods“ og „Markeds kram“ for at antyde en væsentlig Skade, Markederne stiftede, idet de Værer, som bringes til Salg ved disse, almindeligen ere flette, forgjæmte og ofte aldeles ubrugelige Sager, som kun anbefale sig ved en tilsyneladende lav Priis, der dog i Regelen er høi med Hensyn til Værenes Dvalitet.

En skadelig Virkning udøve disse Markeder paa Almuen, især den tjenende, for hvem Mar-

keddagene ere en Art Festsdage. Sjæneftefolkene medbringe som oftest en stor Deel, undertiden den hele erhvervede og sammen sparede Løn, og anvende først en Deel af samme til et lystigt Liv, men siden, naar Munterhed og ofte Dril har gjort dem ligegyldige og ubetænktsomme, vandrør Resten af den suurt fortjente Løn i den snaktsomme Markedsstrømmers Komme, og som oftest overbeviser Brugen af det Indkjøbte dem senere om, at de have gjort et daarligt Marked og givet deres Penge ud for maadelige Varer. Sjæneftekarlen er i den glade Stemning lettere udsat for at falde i de Snarer, Bindsygen lægger for ham, og ofte vaagner han, Morgenen efter et saadant Marked, i sit Hjem med et tungt Hoved og en tom Pung, eller muligens hans Opvaagnen sker i Politiarresten, thi Druktenkab, Spil og Uordener ere Markedernes stadige Følgesvende.

Det Wiemed, hvorefter Markedsstrømmen i Almindelighed tracter, er den siebliftelige Gevinst, og hans Varers gode Renomme er ham ligegyldig; thi Saa kjende ham, og idag er han her, imorgen bortfjernet. Anderledes er det beskaffent med den Handel, en bosiddende Borger driver. Ved Siden af Billighed i Prisen fordrer Concurrencen, at han skal sørge for sine Varers gode Renomme, hvis hans Næringsbrug ei skal gaae tilgrunde; Byens og Omegnens Beboere kjende ham og hans Bopæl, og det er ham om at gjere, at dette Bekjendtskab bliver hæderligt og anbefalende for ham. Størstedelen af de Professionister, som bringe deres Fabrikater til Salg paa Markederne, ere saadanne, som ikke have tilstrækkeligt Arbejde i deres Hjem, og som derfor anvende endeel af deres Tid til at forfærdige Sager, som de, af Mangel paa Afsetning hjemme, bestemme for Markederne; men med Hensyn til, at Gjenstandenes Godhed og Varighed der ikke kommer saa meget i Betragtning som den lavest mulige Priis, kunne de kun anvende den høist nødvendige Tid til at danne Materialet efter det tilsigtede Wiemed, for at den forøgede Arbejds løn, som Arbejdet bedre Udførelse medfører, ikke skal bringe dem Tab. Hertil kommer, at mange af disse Arbejdere savne Fond til deres Dplag for Markederne, og nødsages til at anskaffe de nødvendige Materialier ved Hjælp

af Credit. Sædvanligen ere da de forffkommende Markeder Grændsen for denne Credit, og Professionisten er saaledes undertiden nødsaget til, ved disse at sælge sine Sager til enhver nok saa ringe Priis, for at betale sin Gjæld i rette Tid; hvilket har en sdelæggende Indflydelse alene for ham, men for Enhver, som søger Markedet med samme Sort Varer. Som oftest bringer denne Finantsoperation ham alligevel ikke ud af hans Gjæld, og skal han igjen tage paa Borg uden at have afgjort sin ældre Restance, da maa han nøies med saadanne Materialier, som Andre have vraget; thi kun saadanne Materialier overlades i Almindelighed, hvor der er Risiko for Varernes fulde Beløb. Resultatet bliver saaledes, at Krammarlejerne, uden at stifte noget væsentligt Gavn eller afhjælpe nogen Mangel, kun foranlediger en større Ligegyldighed hos Professionisten og betaf følgende Fusteri og Frembringelse af flette Varer, som nedsetter Priserne paa det soldere Arbejde, og dog kun medfører Tab for Sælgerne, da det i sig selv er indlysende, at den, som har fast Bopæl i en Kjøbstad, maa kunne levere lige gode Varer billigere end den, der man foretage en med Bekostning og Tidsspilde forbunden Reise for at søge Afsetning med dobbelt Dpoffrelse; thi Tidsspilde er det samme som Pengeudgift for den, der lever af Arbejds løn.

Derfor man noie vil undersøge, hvilke der indfinde sig paa Markederne som Sælgere, da vil man finde, at en stor Deel ere uformuende Professionister og saadanne Handlende, som ønske at afsætte Manufacturvarer, der ere gaarde af Mode i de store Stæder eller plettede og for-gjemte. Næsten alle stole de paa det gamle Ordsprog: „at naar Narren kommer til Markedet, faaer Kræmmeren Penge,“ thi deres Forlangende er som oftest dobbelt imod Varernes Værd, og dette Forlangende nedstemmes efter Omstændighederne til en Priis, som gode Varer af samme Sort ikke uden Tab kunne sælges for. Reel Handel og reelle Priser er ikke Reglen for Markedet, thi, som nævnt, her er ingen Bestræbelse for at have sit Renomme som Handlende eller Professionist, da Markedsstrømmen er en Trækfugl.

Det er en Selsølg, at kun forsaavidt det

maatte blive antaget som en almindelig Regel, at Krammarkeberne bør affattes i alle Kjøbstæder, der staae paa samme Trin af Handels-selvstændighed som Gallunborg eller Nabo-Kjøbstæderne, kan det være vort Ønske, at Krammarkeberne affattes hos os; thi i Tilfælde, at samme bibeholdes i nogen Nabo-Kjøbstad eller fremfor Alt paa Hjemmets Mark, da vil betydelig Støtte tilføies vor Byes Næringsbrug. Høves derimod disse Markeder overalt, da vil det for de bosiddende Professionister virke det Gavn, at disse kunne regne paa en større Udsættning, dels stadig, dels ved de bibeholdte Døgnmarkeder, hvor de kunne finde Leilighed til at fremstille deres Fabrikater for den større Masse af Landboerne, ja muligen endog ubvikle deres Næringsvei saaledes, at de i aabne Boder til enhver Tid af Aaret falbyde Resultaterne af deres Virksomhed.

Vi antage, at Krammarkeberne kunne med Fordeel affattes i alle Sjællands Kjøbstæder uden Undtagelse; thi maatte endog nogle faa af dem muligen ikke opfylde de Forbringere, man gjør til en Kjøbstad som Døgnsted for, hvad Konsumenterne i ethvert Tilfælde bør kunne blive forsynede med, saa høves denne Mangel ved de bedre Veie, den forøgede og hurtigere Samfærdsel og de større Kjøbstæders ringe Afstand fra hinanden, og hvad Markederne kun frembyde paa nogle Dage af Aaret, er tilføiede til enhver Tid, eller ogsaa saare let og hurtigt tilveiebragt."

2) Anbragenbet fra Borgerrepræsentanterne i Nykjøbing:

„Da det ved Skrivelse fra vor Deputerede Hr. Procurator Næsteb, af 11te September dette Aar, er blevet os bekjendt, at Slagelse Byes Repræsentanter agte, gjennem Stænderforsamlingen i Roeskilde at indgive en allerunderdanigst Petition om Indskrænkelse i de nu bestaaende Krammarkeber, og vi undertegnede Repræsentanter for Nykjøbing i Sjælland baade selv have overveiet det paatænkte Forslag, og tillige indhentet Muraliteten af vore Medborgeres Mening i denne Sag, saa tage vi os herved den ærbødige Frihed, at gjere den høie Stænderforsamling i Roeskilde bekjendt med vore Ansøelser, i Forventning om, at denne Sag vil tilbringe sig Forsamlingens Opmærksomhed og fremlæbe et allerunderdanigst Andra-

gende om Krammarkebernes fremtidige Affælselse.

Vi tillade os i denne Anledning at gjere opmærksom paa, at Krammarkeber ikke mere kunne anses enten for nyttige eller nødvendige for Nykjøbing og dens Omegn; thi vi kunne med Sandhed sige, at Byens Handel og Næringsbrug allerede har hævet sig til et saadant Trin, at baade Byens og Omegnens Beboere til alle Tider kunne faae deres forskjellige Fornødenheder tilfredsstillende hos den Handelende og Professionisten imod en Betaling, der staaer i et passende Forhold til Gjenstandens Værdi, og at Concurrencen saavel blandt de Handelende, som Haandværkerne, allerede nu er saa stor, at den i ethvert Tilfælde forhindrer overdrevene Priser for Konsumenterne. Ja vi ere overbeviste om, at Krammarkebernes Affælselse i høi Grad vil bidrage saavel til Handelens, som til Industriens Udvidelse og Fremgang, naar de næringsdrivende Borgere, med nogen Grad af Visdom, kunne gjere Regning paa, at Byens og Omegnens Beboere udelukkende ville kjøbe deres Fornødenheder hos dem og ikke, som hidtil, hos den Masse af Fremmede, der ofte forsynede med flette Produkter til unaturlig lave Priser, indfinde sig paa vore Markeder. Det forekommer os ogsaa, at et rigtig og naturligt Forhold mellem en By og dens Omegn først fremkommer, naar de gjensidigen ere afhængige af hinanden og fremme hinandens Vel ved en raff og livlig Handel og Udsættning af Produkter, og at der ligger noget Unaturligt og Ubilligt dertil, at vandrende Kjøbmænd med deres flette Varer, og vandrende Haandværksfolk med maadelige Godtkjøbsprodukter, skulle kunne bebringe den forsynede Almue, og for en lang Tid forsyne et heelt Distrikt med Fornødenheder, som langt bedre vilde kunne faaes i den nærmeste Kjøbstad. Og dersom det er en fuldkommen Sandhed, at Kjøbstæbernes Opkomst og Flor har en uendelig gavnlig Indflydelse paa Ugerdyrkingens Fremgang i det Hele, idet mangfoldige nye Erhvervsstæder derved aabnes for Landmanden, som faaer en sikker og stadig Udsættning for sine Produkter, saa maae vi ansee det for meget gavnligt, at fremmede Handelende og Haandværkere udelukkes fra de sædvanlige Markeder og disse deri-

mod komme til at existere ubelukkende for hver enkelt By og dens Omegn.

Men skal Krammarkebernes Indskrænkning i Byerne bære de tilsigtede Frugter og have nogen Indflydelse paa det Hele, da følger det tillige af sig selv, at al Handel med Kramvarer ogsaa maa ophøre paa de saakaldte Kildemarker, der for en stor Deel have deres Oprindelse fra forbunds Dvertro; thi i Sjælland, hvor den ene Kjøbstad ikke ligger langt fra den anden, ere de ikke blot overløbige, men i mange Henseender skadelige. Det er fornemmelig til disse Markeder, at Bispekræmmere og maadelige Haandværkere indfinde sig, og saaledes oversvømme Landet med Godtjobesager, at al reel Handel og Industri derved nedtrykkes, og samtlige næringsdrivende Borgere indskrænkes i deres Virksomhed. De afholdes sædvanlig uden nogen streng Control fra Dverighedens Side, og ere derfor i moralsk Henseende forbærrelige, ligesom vi om alle Krammarkeber overhovedet have den Mening, at de indvirke skadeligt paa mangfoldige Mennesker, som enten af Nødvendighed eller af Lust besøge dem.

Vel erkende vi, at nogle enkelte næringsdrivende Borgere, hvis hele Virksomhed er indskrænket til Markedsfrembringelser, maaskee ville blive udsatte for, at lide et siebliffeligt Tab; men da ingen betydelig Forandring i de bestaaende Forhold kan finde Sted uden Skade for Enkelte, enhver duelig Mand desuden snart vil vide at give sin Virksomhed en anden Retning, og vi endelig troe, at den siebliffelige Indtægt, som et Marked skænker, vil tilflyde alle Bedkommende paa en anden og dertil en langt sikkere og naturligere Maade, saa formeene vi, at denne Omstændighed aldeles ikke kan komme i Betragtning ved en Forandring, der vil være af en saa indgribende Vigtighed for det Hele.

Et andet Spørgsmaal er, om ikke Omegnens Beboere vilde lide Skade derved, at der nægtes dem Udgang til, paa bestemte Dage at afhjælpe deres Mangel paa en stor Deel Fornødenheder, som endnu ikke ere blevne Gjenstand for Kjøbmændenes eller Haandværksfolkernes Speculationer; men hertil maae vi bemærke, at vor Byes Kjøbmand i Almindelighed ere saa vel forsynede med alle Slags Varer, og vore Haandværksfolk saa driftige og pindstibelige, at

de kunne tilfredsstille enhver billig Fordring; og da vi desuden formeene, at de sædvanlige Heste- og Dvægmarker fremdeles bør vedblive, ved hvilke Landmændene kunne sælge Producterne af deres Industri, og selve Byens næringsdrivende Borgere deres Varer og Fabricata, saa ville Omegnens Bønder ved Krammarkebernes Afskaffelse i Virkeligheden kun tabe et Par Glædedage aarlig, hvilke ere indviiede til Svir og Ledigang, men meget snart blive vant til at forsynes sig paa Heste- og Dvægmarkerne med de samme Fornødenheder, som de nu pleie at kjøbe paa Krammarkeberne.

Vi kunne derfor ikke andet, end indstille til den høie Forsamlings grundigere Overveelse, om ikke vægtige Grunde tale for, at indgive til Hans Kongelige Majestæt en allerunderdanigst Petition, hvori der andrages paa:

- 1) at samtlige Krammarkeber i Fremtiden maatte afskaffes saavel i Byerne, som paa Landet; og
- 2) at der derimod ved de sædvanlige Heste- og Dvægmarker, som formeentlig bør vedblive, maatte gives Zeilighed for Landmændene til at kunne afsætte Producterne af deres Industri, og hver enkelt Byes Beboere ubelukkende Ret til, ved samme Zeilighed at sælge deres Varer og Fabricata."

- 3) Andragendet fra Borgerrepræsentanterne i Holbek:

„Foranledigede ved et os tilsendt Forslag om, at Krammarkeberne maatte ophæves i deres nuværende Form, have vi, ved at tage dette under nærmere Overveelse, formeent, at dette burde afgjøres ved en Raadstueforsamling, for ved denne at kunne erfare Borgernes Formening. Da det ved denne Raadstueforsamling med en Stemmesflertal af 7 Stemmer blev antaget snsefligt, at Krammarkeberne kunde i deres nuværende Form forandres, isald tillige Kilde- eller Landmarkerne aldeles ophævedes, efter som disse, isald de vedbleve, vilde virke meget skadeligt paa Kjøbstædmarkerne, saa snse vi, at Deres Belædelighed vilde for Provindsialstænderne for Historieserne forelægge den Petition fra Holbek Kjøbstad:

at, forsaavidt som Land- eller Kildemarkederne kunde blive hævede, da Kjøbstædmarkerne tillige indskrænkedes til Skovbovarer,

Heste- og Dvægmarked, saavel som indenlandsk Huusfid, samt at de alene Byens berettigede Indboanere, men ingen Udenbys, bleve berettigede til at sælge deres Fabricata, Varer og Haandværksarbeide.

Skulde det derimod blive Tilfældet, at Land- eller Kildemarkederne ikke kunde blive aldeles ophævede, da vilde det blive en naturlig Følge for Kjøbstæderne at disse maatte tabe betydeligt, og i dette Tilfælde ønske vi, at Kjøbstædmarkederne maatte blive uforandrede som de ere."

Ved Afstemningen blev det med 34 Stemmer mod 25 vedtaget, at disse trende Andragender skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Valget af dennes Medlemmer blev udsat, indtil endnu det følgende Andragende var foredraget.

Capitainlieutenant Recke foredrog derpaa et Andragende om Krammarkederne's Ophævelse fra Borgerrepræsentanterne i Slagelse, hvilket Andragende lyder saaledes:

"En af de forældede Indretninger, som trykke de næringsdrivende Klasser i Kjøbstæderne, er de saakaldte Krammarkeder, der formodentlig i sin Tid ere blevne indførte, for at Kjøbstæderne kunde blive forsynede med de Varer, de ikke selv handlede med eller forfærdigede. Men da de Tider ere forbi, og Kjøbstæderne vistnok ere forsynede med alle de Varesorter, der bringes til Krammarkederne, formene vi, at disse uden Skade i denne Henseende kunne ophæves, hvilket vist vilde være til stor Fordeel, i Særbesøghed for den Deel af Haandværksklassen, der nu maa have deres Næring ved at søge Markederne; hvilket vi herved give os den Frihed, saavidt muligt, at oplyse.

Da der til Markederne kommer Haandværkere næsten af alle Klasser med deres Fabrikater, blive Markederne saa overfyldte med Varer, at det ikke er muligt at finde Afætning uden til meget lave Priser, hvorpaa Sælgerne ogsaa have indrettet sig; thi Alt, hvad saaledes forfærdiges for Markederne, er i Almindelighed af maadelige Materialier og tillige forarbejdet paa den simpleste og hurtigste Maade, hvilket Sælgerne saameget lettere kunne gjøre, som de ere fremmede for deres Kjøbere og ikke paatage sig noget Ansvar i saa Henseende. Og med alt dette blive

dog de fleste, være sig Kræmmere eller Haandværkere, som maatte søge Markederne, derved ruinerede; thi deels have de som oftest sat sig i Gjæld for Varerne, de handlede med, eller hvoraf de have forfærdiget deres Fabrikater, og maae altsaa sælge paa Markederne for hvad de kunne faae, for at samle nogle Contanter, om det ogsaa er forbundet med Tab, og dernæst have de betydelige Rejseomkostninger, og flere Dages Tids-spilde, som hos Mange udarter dertil, at de, naar de ere hjemme fra Markederne, heller Intet bestille. Vi kjende saaledes flere, som vare duelige Mand i deres Fag, men ved Markederne ere blevne deels til Dagdrivere og deels til saadanne Fuskere, eller, maaskee rettere sagt, Sjufkere i deres Profession, at Ingen kan være tjent med det Arbeide, de forfærdige; og forsaavidt man vilde antage, at den større Concurrence paa Markederne kunde være til Fordeel for Kjøberne, da kunde dette kun være Tilfældet, naar det var gode Varer, der solgtes; men, som meldt, er det Varer med en taalelig god Politur og ellers saa flette som muligt. Blevet derimod Krammarkederne ophævede, og i deres Sted indførte alene Heste- og Dvægmarkeder, ved hvilke Landmændene, som hidtil, kunde falholde og sælge Producterne af deres Industri, og Byens egne næringsdrivende Borgere staae ud med deres Varer og Fabrikater, da vilde den samme Concurrence fremstaae imellem Byens næringsdrivende Klasser, men paa en saavel for Kjøbere som Sælgerne hensigtsmæssigere og fordelagtigere Maade; thi da Kjøbere og Sælger i Almindelighed kjende hverandre, vilde det være i Sælgerne's Interesse at levere gode Varer, og man fik paa den Maade vistnok dueligere Haandværkere, end vi nu have, og en væsentlig Fordeel vilde det fremkalde for Kjøbstæderne, nemlig den, at Haandværkerne vilde indrette sig paa at have forterede Boutiker hjemme, da de saa til alle Tider kunde sælge færdigt Arbeide, hvilket ikke nu er Tilfældet, da Landmanden for det gode Kjøbs Skyld forlyner sig paa Markederne; og naar først Kjøbstædhaandværkeren kommer dertil, at han har en forteret Boutik, da kan han stedsse holde et vist Antal Folk, uden Hensyn til, om han har bestilt Arbeide eller ikke, og saaledes være istand til at levere godt Arbeide til saa billige Priser, at han ikke vil være forlegen for Afætning.

Paa ovenanførte Grunde tillade vi os at bede den ærede Forsamling om at ansøge vor aller-naadigste Konge om, at det maa blive de Byer tilladt, som ikke enste Krammarleder, at faae disse forandrede til Heste- og Dværgmarkeber, ved hvilke Landmændene kunde falholde og sælge deres Producter, og Byens egne næringsdrivende Borgere faae ud med deres Været eller Fabrikater; og med Hensyn hertil enste vi for vort Bedkommende, at de tvende Krammarleder, vi have her i Byen, maae forandres saaledes som ovenmeldt.

For at komme til Kundskab om, hvorledes vore Medborgere vare stemte for denne Sag, have vi først labet Enhver af dem, som enste de Markeberne forandrede, underskrive en Copi af ovenstaaende Petition; men da det viste sig, at der var endeel Borgere, som enste, at det skulde forblive med Markeberne ved det Bestaaende, blev der afholdt tvende Raadstuesamlinger i denne Anledning, og med Hensyn til de bealte Meninger, der saaledes ere fremkomne, som Afkristerne af Forhandlingerne ved bemelte Raadstuesamlinger udvise, have vi fundet det rigtigst, at indskrænke vor Petition dertil, at bede den ærede Stænderforsamling om, allerunderdanigst at ansøge Hans Majestæt om:

at det allernaadigst maatte blive undersøgt, om det ikke vilde være hensigtsmæssigt, at Krammarleberne i Sjellands Stift bleve forandrede paa ovenanførte Maade."

Ved Afstemningen blev det med 33 Stemmer mod 26 bestemt, at dette Andragende ligeledes skulde underkastes Prøvelse af en Committee.

Efterat det dernæst var vedtaget, at dette Andragende tilligemed Farver Svanes Forslag og de af Procurator Ræsted fremlagte Andragender angaaende Markebernes Ophævelse skulde prøves af een Committee, og at denne skulde bestaae af 3 Medlemmer, bleve hertil valgte: Agent Boigt med 24, Agent Bruun med 23 og Etatsraad Stenfeldt med 14 Stemmer.

Forligelsescommissær Thomsen foretog derpaa et Andragende fra nogle Fiskere paa St. Jørgensbjerg ved Roeskilde an-

gaaende Fiskeriet i Jøsefford, hvilket Andragende lyder saaledes:

„Under 20 Januar 1833 have Undertegnede til det Kongelige Rentekammer paa egne og øvrige St. Jørgensbjergs Fiskeres Begne indgivet følgende Besværing og Forestilling;

»Indvaanerne paa St. Jørgensbjerg ved Roeskilde have, med Undtagelse af nogle enkelte Jordbrugere, i umådelige Tider ernæret sig af Fiskeri i den derved beliggende Arm af Jøsefford, og, efter det fra Forsædrene udgaaede og til den nuværende Slægt forplantede Sagn, har denne i de ældre Tider været en særdeles udmærket fiskerig Fjord. Ogaa er det bekendt, at der i Fjorden, omtrent 80 Aar tilbage, under Svaneholms Gods, da dette tilhørte Kongen eller en von der Lühe, skal være blevne satte adskillige Banke af holsteenske Østers, der, indtil de af Mangel paa Lilsyn forstjød sig eller creperede, skulde have været overordentlig store og gode.

Omendkjøndt de samme Naturaarsager, der fornemmeligen hidrage til denne Fiskenes Mængde, formeentlig endnu ere tilstede, have vi dog Aar efter andet maattet gøre den sorgelige Erfaring, at Fiskeriet er aftaget i den Grad, at vi, uagtet vore i de senere Tider meget forbedrede Fiskeredskaber, neppe derved kunne finde vort med ringe Fornødenheder saare tarvelige Udkomme, og, som Virkning deraf, ikke heller uden forholdsmaessig høie Priser kunne forsyne Roeskilde Kjøbstad med den fornødne Fisk. De i Fiskerierne Indviede ville til alle Tider have gjort den Erfaring, at det stærke Ferskvandsløb, som falder i Stranden, og hvorefter Saltvands-Fisken saa begjærligen seger, hidtager mærkeligen til at forege Fiskenes Mængde. Som berørt gaaer en Arm af Jøsefforden lige ind til Roeskilde, der ligger dybt under dennes høie Grunde, hvoraf følger, at alt det Vand, der udgaaer fra Roeskilde og fornemmelig fra dens mange og vældige Kilder, hvodra blot 7 i hver Time afgive en Dvantitet af 404 Eder., tilligemed øvrige Kilders umaadelige Vand samt Lilsobene fra Gjeringe Na og Rattinge Sø m. m., falde ud i og optages af Jøsefforden.

Det skjennes derfor ikke, at Naturaarsager paa dette Sted have havt eller kunne have nogen Indvirkning paa Fiskenes saa mærkelige Formindskelse, men at tværtimod Forsøgelsen deraf, paa

Grund af Foranferte, meget mere maa begunstiges. Derimod formene vi underdanigst, at det er ophøiet over enhver Tvivl, at den Raade, paa hvilken Fiskerierne i denne Deel af Fjorden i mange Aar have været drevne og endnu drives, er den oprindelige og eneste Aarsag til Fiskeformindskelsen. De denne Arm af Isefjorden paastødende Bruderbjerg, Herblø, Snellerup og Sluphusene, der i endel Aar i Forbindelse med Jordbrug have lagt sig efter Fiskeri, udøve uden Undtagelse alt muligt Fiskeri med Sildevaader, hvorved de tillige medtage Fiskekynglen, der bliver opdragen og helliggende paa Landet, forsaavidt den ikke lader sig anvende til Kreaturer. I de Sildevaader, der bruges af Beboerne i Gjerstøi og Jyllinge, ere Maskerne i Vaadkatvene saa tæt bundne, at derimellem ikke lader sig anbringe nogen Gjenstand af Fingers Lykkes, og i Aalevaaderne ere Maskerne i Vaadkatvene ligeledes saa tætte, at end ikke den lille Fingert kan sættes derigennem. Med disse for Fiskerierne saa yderst farlige Redskaber optages hver Gang en stor Mængde Aal, hvoraf en Snees neppe veier et Pund, hvilke vordende Fiske hjembringes og anvendes til Svineæde. Disse ved Isefjorden beliggende Beboere, der, som Jordbrugere tillige, ikke behøve at betragte Fiskeriet som deres eneste Næringsvei, have saaledes ingenlunde Fremtiden for Die, og muligt indse de ikke engang, hvor ufloget og skadeligt det er at formindskes eller udrydde de Arter, der tjene til at vedligeholde den saa nødvendige Ligevægt i Naturens Huusholdning.

Dette foranlediger os til underdanigst at ansøge det Kongelige Rentekammer om, at det, i Analogi med Bestemmelserne i D. L. 5—10—45, Forordningerne af 15de December 1750 og 22de Juni 1761, hoigun-

stigt maatte bevirkes, at Fiskeriet ubi Isefjorden maatte vorde sat under vedkommende Jurisdictionens Autoritetens Tilsyn, og at de ved Fjorden boende Landmænd, som ere berettigede til at drive Fiskeri, maatte blive paalagt at indrette deres Fiskegarn efter nærmere bestemmende hensigtsmæssige Skjolde og Rædbor, alt i det saavel for Staten som for enkelte Undersaatter gavnligt Diemed, at forskaane den i bemeldte Fjord, ved det store Tiløb af Ferskvand, i en saa frodig Mængde vordende Fiskeyngel. «

Efterat Forestaaende var indgivet, erfarede vi, at en i Fiskerierne kyndig Mand, efter det Kongelige Rentekammers Foranstaltning, i samme Sommer bereiste Fjorden og led sig Fiskebøstaberne forevise m. v.; hvorimod vi ingen Resolution derom have modtaget. Da det imidlertid maa ansees som en Virkning af Forordningen om Provindsalfstændernes Indførelse af 15de Mai 1834, cfr. Anordningen af 28de Mai 1831 § 4, at Rentekammeret Intet derefter har funnet foretage, siden der i Forestillingen er andraget paa et Lovbud, finde vi os herved foranledigede til atter at fremkomme med forbenævnte Besværing og Forestilling som en underdanigst Petition til den nærværende Stændersforsamling i Roskilde. «

(Underskrift: Paa egne og øvrige Fiskeres Begne S. U. Benerboe. Jacob Larsen.)

(Fortsattes.)

Enn og tyvende Møde. (Slutning.)

Efterat have forelæst dette Andragende, yttede Producenten, at det har været hans Pligt som Stænderdeputeret at forebringe samme, ligesom han ogsaa efter den Kundskab, han har til de nubrugelige Fiskerestkaber, maa antage, at Silde- og Kalebaadene bestaa af en meget for tæt Binding i Wandkalkvæne, der i hoi Grad forarsager Fiskeriets Formindskelse, det en betydelig Mængde Fiske- yngel stedsvis ilanddrages og odelægges; hvormod han formener, at det vilde blive til sand Gavn for Fiskeriets Velbehov og Dykønst, at der blev udvirket en Bestemmelse for en passende Udvidelse af Fiskegarnenes Binding for Eftertiden. Denne Udvidelses Bestemmelse og Controlletingen dermed saae Valeren sig ei istand til nærmere at foreslaae, men han formente, at Directionen for det Keisersenske Fond, der virker saa velgjørende til Fiskeriets Fremme, velvillig vil foreslaae det Kongelige Rentekammer Reglerne for samme, saa at en snælsig og gavnlig Bestemmelse besangaaende forhaabentlig vil sees indøde. Valeren tillod sig efter det Anførte at udbede sig den Kongelige Commissariis Formening om, paa hvilken Maade denne Sag rigtigst bør fremmes: om den skulde henføres under Forordn. 15 Mai 1834 § 86 1ste Membrum, eller betragtes paa anden Maade, da den dog vistnok fortjener Opmærksomhed til Fiskeriets Fremme og Landets sande Gavn.

Den Kongelige Commissarius maatte foreløbig bemærke, at Grunden, hvorfor Rentekammeret ikke har indladt sig paa den til Samme gjorte Forestilling, ingenlunde kan ligge i Anordningen 28 Mai 1831 § 4, der alene vilde medføre, at den Lov, som maatte anses fornøden, inden den endelig udkom, maatte forelægges Provindsialstænderne; men Aarsagen har uden tvivl været, at Collegiet har fundet de indskrænkende Bestemmelser, hvorpaa Petitionen gaaer ud, betænkelige. Den af Borgermesteren i

Roeskilde gjorte Paategning viser ogsaa, at han ikke har vidst at foreslaae nogen Forholdsregel, der kunde tjene til at afhjælpe den paaklagte Ulempe. Ei heller er Petitionen underskrevet uden af to Fiskere, og forsaavidt de have underskrevet paa de øvrige Fiskeres Vegne, da er det ikke oplyst, at de af disse berom ere anmodede, ligesom den af Herredsfogden gjorte Paategning kun viser, at de ere søenroulerede og bosatte i St. Fergensbjerg Sogn, saa at det endog er uvidt, om det Ansøgte er et almindeligt Lusthus hos Stedets Fiskere. Forsaavidt Producenten synes at mene, at der fra det Keisersenske Fond kunde ventes Hjælp til bedre Fiskerestkaber, saa bemærkes, at dette Fond er en privat Institution, i hvis Bestyrelse Regjeringen ikke kan indgribe, men at Bestyrerne ere særdeles redboune til, ved Hjælp af de dem betroede Midler at understøtte enhver gavnlig Sag, der ligger inden for dets Virkekræds, og naar, som anført, den i Petitionen nævnte sagtyndige Mand har været udsendt af bemeldte Bestyrelse, uden at noget Resultat er fremkommet, saa lader dette formode, at den ikke har fundet, at noget Gavnligt har været at udrette.

Præsidenten antog, at Andragendets Mening vel egentlig var den, at, da Rentekammeret ikke havde foranlediget noget Lovudkast forelagt Stænderne, frygtede Petitionairerne, at dette Collegium ikke vilde indlade sig paa Sagen, hvorfor de nu selv henvendte sig til disse i dette Anliggende; men tydeligt fremgik denne Mening rigtignok ikke af Andragendet.

Forligelsescommissair Thomsen formente, at Lovgivningen om Fiskeriet i Limfjorden mulig kunde tjene til Regel for det omhandlede Tilfælde.

Den Kongelige Commissarius bemærkede i denne Anledning, at Fiskeriet i Limfjorden var ordnet efter visse særegne Bestemmelser, som neppe kunde anvendes paa Fiskeriet i Isfjorden. Assessor Aigreen-Ussing maatte gøre opmærksom paa, at ifølge danske Lovs 5—10—45

skulle ingen Garn, som have mindre Raste, end som det Skjæde udviser, der, med Hensyn til Fiskeriet i Limfjorden, skal være hængende paa alle Raadhuse i Kjøbstæderne ved denne, bruges i bemeldte Fjord eller noget andet Sted overalt i Riget. Ifølge dette Lovbud, der, saavidt Valeren be- kendt, ikke i denne Henseende er ophævet, skulle saaledes Fiskegarn paa alle Steder i Ri- get, hvor Fjordfiskeri eksisterer, være indrettede saaledes, at der ikke i samme findes altfor smaa Raster, hvilket vistnok i sig selv er meget hen- sigtsmæssigt. Valeren ønskede derfor af den Kongelige Commissarius at erfare, om den her citerede Lovbestemmelse muligen, Valeren uafvi- vende, skulde være ophævet for de øvrige Dele af Riget, da han i modsat Fald maa ansee det for allerede lovbestemt, hvorpaa Petitionen nærmest gaaer ud.

Den Kongelige Commissarius svarede, at det vel er saa, at de Regler, som Lovens 5—10—45 forekriver for Fiskegarnene i Lim- fjorden, efter Artiklens Bogstav ogsaa tilbeel- skulle gjælde andetsteds; men Bestemmelserne ere neppe nogensteds blevne overholdte udenfor Limfjorden, hvor de iøvrigt efterhaanden ere forandrede ved senere Anordninger.

Farver Svane bemærkede, at Fiskeriet i Isfjorden betydelig var aftaget, og at man antog, at dette maatte tilskrives de ufuldkomne Garn, man brugte. Han anbefalede derfor Sagen til nærmere Undersøgelse af en Com- mittee.

Da ved Afstemning 29 Stemmer erklæ- rede sig for en Committees Nedsættelse, og ligesaa mange derimod, blev ifølge § 70 i Forordn. 15de Mai 1834 ingen Committee at nedsætte.

Kammerraad Drewsen foredrog derefter et Forslag angaaende Beivæsenet og Fri- reiser, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Ved forrige Forsamling af Distriktens Pro- vindstingsstænder indgave disse en Petition til Hans Majestæt angaaende Forandring ved Fri- reiserne og Beiarbeidet, og bade allærunderdanigst om, at et Lovudkast i disse Henseender maatte forelægges næste (den nærværende) Forsamling.

Uf den allernaadigste Betjendtgjorelse til Distrik- ternes Provindstingsstænder for iaar sees, at Hans Majestæt vil angaaende disse tvende Pe- titioner tage allerhøieste Beslutning, efterat de i disse Sager fornødne Forarbejder ere blevne tilendebragte.

Jeg tillader mig i Anledning heraf at fore- staae Forsamlingen at petitionere Hans Maje- stæt om:

At disse Forarbejder maatte saaledes paa- skyndes, at de forventede Lovforslag kunde forelægges Distriktens Provindstingsstænder, naar de næste Gang sammentalbes.“

Efterat have forelæst dette Forslag, yttrede Proponenten følgende:

„Jeg maa forsvare mig imod den Formening, at jeg her fremstaaer for at anlage for Lang- somhed. Jeg gjør ikke dette, høyrken med Hen- syn til Personer eller Forsamlinger, thi jeg er- kjender, at disse Lovforslag ere vigtige og om- fattende, og at mange Erklæringer maae ind- hentes og mange Deliberationer finde Sted; men naar vi atter samles, ere dog, siden Sa- gerne bragtes paa Bane, forløbne flere Aar, i hvilke vel Arbeidet kan være tilendebragt, og ønskeligt maa det være, at den samme Forsam- ling, hvorfra Petitionerne ere ubgaaede, ogsaa maatte komme til at erklære sig om Lovudka- stene. Gjerne havde jeg til mit Forslag føiet det, at petitionere Hans Majestæt om, at ogsaa den saa længselsfuldt forventede Commune- Lov for Landet maatte næste Gang forelægges Stæn- derne; men jeg tog dog dette i Betænkning, thi hvad den sidste angaaer, have vi ifkun et Haab, men for de to første et positivt Løfte. Ogsaa hører man ei sjældent yttre, at Commu- nal-Loven for Landet maafter først efter lang Tid vil fremkomme, da Sognecommunernes Organi- sation frembyder stor Vanskelighed; men er dette Tilfældet, saa vilde dog allerede Amts- og Her- redscommunerne være en Gevinst.“

Den Kongelige Commissarius bemær-kede, at han ikke tvivler paa, at de omhandlede Anordninger ville blive forelagte Provindsting- stænderne ved deres næste Samling, uden at nogen ny Petition desangaaende er fornøden. Det Samme formoder han og med Hensyn til den af Proponenten omtalte Anordning om

Communevæsenet paa Landet, der igrigt er udenfor Propositionens Grændser.

Med Afstemningen blev det med 53 Stemmer mod 5 vedtaget, at Forslaget ikke skulde underkastes Prøvelse af en Committee.

Agent Bruun foretog derpaa et Forslag om Ophævelse af Lagerloven, hvilket lyder saaledes:

„Det Andragende, som jeg herved tillader mig at fremlægge for den ærde Forsamling, gaaer ud paa at indgive til Hans Majestæt en allerunderdanigst Petition om Ophævelse af Lovens 5—14—5 angaaende Lager og de med samme beslægtede Lovbestemmelser, nemlig §§ 6 og 7 i Forordningen af 14de Maj 1754.

Til dette Andragendes Fremlæggelse er jeg nærmest foranlediget ved den Overbeviisning, at de gjældende Lovbestemmelser hyppig og paa mangfoldige Maader cluberes, og at den tvungne Rentefod afleder mange Capitaler fra den for Landet gavnlige commercielle og industrielle Virksomhed.

Med Hensyn til førstnævnte Motiv vil det ikke være nødvendigt, videre berom at yttre mig, idet der neppe vil findes Noget i denne ærde Forsamling, hvem det ikke maatte være bekendt, at Lagerloven ingensunde hæver de Misbrug, som dens Bestemmelser have tilsigtet, men at derimod Enhver kjender til, hvorledes denne Anordning ofte uden Sky omgaaes, medens den afholder den retsindige eller angstelige Mand fra at anbringe sine Penge hos Næringsbrugere. Er det saaledes evident, at Lovovertrædelser ved de nu gjældende Bestemmelser ikke kunne forebygges, maa det og være onskeligt, at Bestemmelserne forandres; thi helere ingen Lov, end en saadan, som ikke kan overholdes. Denne ene Omstændighed synes tilstrækkeligt at begrunde et Forslag om Ophævelse af Lagerloven og Indrømmelse af en ubunden Rentefod; men dog er der endnu et Hensyn, som ligger meget nær, dette nemlig, at i Lovbestemmelsen indeholdes et Motiv for Lagerkarlen til yderligere at opstrue sine Forbringere. Man vil saaledes ikke kunne modsigge, at, naar den trængende Nærborger søger Hjælp hos

Lagerkarlen, forudsættes hos denne Tilbøielighed til at begaae en lovstridig Handling. Dette bevidst, optager han i sin Beregning den løbende Risiko ved at gøre sig skyldig i Lovovertrædelse, og i saadant Miblik kjender han ikke Grændse for sine Forbringere. Den saansøgende eller den Trængende, hvem Lovgiveren har villet beskytte, er saaledes afhængig af den stættænkende Saangiver, medens han, naar Renteforrelsen ikke var lovbekræftet, kunde vente at finde den attraaede Hjælp hos Andre under ulige billigere Betingelser, og hvilket ikke vil udeblive under vort nuværende gunstige Pengeforhold ved en for det Almindelige gavnlig Concurrence. Noget besynderligt forekommer det ogsaa, at en Indskrænkning i Anvendelse af rede Penge skal anses nødvendig, naar det forøvrigt kan være uskadeligt at anvende eller virke med øvrige Midler eller Giendele uden nogensomhelst Indskrænkning. Det er og ofte ved Benyttelsen af denne Frihed, at Lovovertrædelsen ved Pengeublaan dækkes. Penge er en Vare og bør betragtes og behandles ganske som saadan. Den meest ubundne Frihed i al Pengeomsætning bevirker den laveste Rente, hvilket Hamburgs og Englands Exempel viser, da Disconto selvent der overstiger 2 a 3 pCt. Forsaavidt en Ude-land, der igrigt er myndig, med Daarlskab indgaaer Pengecontracter til sin Skade, da bør det maaffke kunne komme under Overveelse, om og hvorvidt han efter Dvrighedens Foranstaltning bør betages Naadighed over sit Gods; men det hele Lands Handels- og Industri-Virksomhed bør formentlig ikke lide for et enkelt Indvids Daarlskab ved ogsaa at sættes under Statens Formynderskab.

Et ikke mindre vigtigt Hensyn, som er lagt til Grund for nærværende Petition, er, at Lagerlovens Bestemmelser unddrage mange Capitaler fra en for det Almindelige gavnlig Virksomhed. Uagtet jeg med Overbeviisning kan udtale, at man i de fleste Egne af Landet sporer Fremgang i de næringsdrivende Klasser, og at den Alt nedtrykkende Pengemangel, som flere Aar tilbage var saa følelig her i Landet, nu ikke i den Grad hæmmer Borgerens Virksomhed, er det dog langt, ja meget langt fra, at de fornødne Capitaler ere tilstede for at give Handel og Industri det Liv, Ugerdykker og Haandværker

den Kraft, som disses Lyft og Evne til sammes Anvendelse, og Statens Vel kunde gjøre suffelig. Ethvert Middel, som kan føre til dette Maal, benytter man derfor med Begjærighed, og jeg maatte meget feile i min Anskuelse, naar ikke den fric Anvendelse af Capitaler hertil vil afgive et virksomt Bidrag. At de større Capitaler, som nu imod den lovbestede Rente, eller muligen berunder, gjøres frugtbringende imod betryggende Prioritets-Sikkerhed, skulde blive udbragte, for paa anden Maade at anvendes, er ikke at forudsætte. Derimod kan med temmelig Sikkerhed antages, at Capitaler af middel eller mindre Størrelser ville blive gjorte frugtbringende hos Handlende, Fabrikanter, Agerbrugere og Haandværkere, naar Tieren kan betinge sig en høiere Rente, og den fornødne Willid til Eaantagerens Rebelighed og Evne er tilstede. Den Næringsdrivende, om han endog under almindelige Omstændigheder kan virke ubelukkende med egne Kræfter, er dog i særegne Tilfælde, og saadanne maae møde Enhver i den Nødvendighed at skulle benytte sig af fremmede Midler. Disses Tilvelebringelse koster ham som oftest det Dobbelte af hvad den lovbestede Rente er, og under enkelte mindre helbige Omstændigheder langt mere. Antages saaledes, at den Capital, som paa den nydnævnte Maade bringes tilveie, koster mindst 8 pSt., vil det for Virksomheden være en stor Binding, naar den kan høves til 6 pSt. eller berunder. Det er følgelig uomtvisteligt, at Eaantageren kan finde Regning ved at betale en høiere Rente end den lovbestede, og Lovudbets Ophævelse vil saaledes virke velgjørende for den, som ønsker at benytte fremmede Midler i sin Virksomhed. Desuden er det et meget relativt Begreb, hvad der kan anses for ubillig Rente. 4 pSt. Rente for en Capital med aldeles sikker første Prioritet i fast Eiendom maa ofte betragtes som ubillig høi Rente, modsat de Capitaler, der anbringes til samme Rente, men kun paa 3die eller 4de Prioritet. For Eaangværen er den attraaede Forandring af lige stor Bigtighed, idet den aabner ham Udfigt til bedre Anvendelse af sine Midler, uden at nogen lovstridig Handling ligger til Grund. Man kan derhos forudsætte, at den snarere vil lette end vanskeliggjøre Anvendelse eller Ublaas af Capitaler, fordi de færre Omkostninger ved

disses Erhvervelse ville opmuntre til og befordre flere helbige Foretagender, eller, for at blive ved det i Forestaaende eksempelvis Anførte, der kan calculeres en Fordeel ved at benytte en Capital til 6 pSt., som maa bortfalde, naar Capitalen forrentes til 8 pSt.

Efter det Foransførte tillader jeg mig at indstille til den næste Forsamling, at der allerunderdanigst petitioneres om:

At Legerloven ophæves, saaledes at fuldmyndige Personer efter Overenskomst kunne bestemme Rentens Størrelse."

Den Kongelige Commissarius yttrede, at Legerlovene vistnok have deres Oprindelse fra moralske, religiøse og statsøkonomiske Grundsetninger, som man nu fortiden ikke vil erkende, og dersom der var Tale om, nu at sætte en bestemt Grændse for den tilladelige Rente, vilde der findes overveiende Betænkeligheder derimod. Men det turde derfor dog være et Spørgsmaal, om en Ophævelse af de nu saa længe tilbante Love om Rentefoden ikke kunde medføre endel Ulempe. Commissarius skal blot holde sig til det, som han under de nærværende Forhold antager for den lovbundne Rentens meest betydende Virkning, den nemlig, at der af de Capitaler, der ublaanes mod faste Prioriteter, ikke kan tages høiere Rente, end den saaledes tilladte. Paa dette Slags Ublaas kan den Velighed til Eufusion, som Legerlovene ellers ere underkastede, ikke i nogen synderlig Grad findes Anvendelse. En stor Mængde af de saaledes ubestaaende Capitaler tilhører Umyndige eller offentlige Stiftelser, hvilke ikke kunne begjære høiere Rente, end den lovtilladte, ligesom Capitalerne ordentligvis ogsaa blive staaende uopsagte, saalænge Debitor betaler Rente, vedligeholder Pantet, og holder det frit for Skatterestancer. De større private Capitalister, der ublaane deres Capitaler i Prioriteter, binde sig ogsaa i Almindelighed til Lovens Forskrift, og indlade sig sjældent paa at eludere disse Love, hvilket de deels finde uærdigt, deels ikke uden Fare. Besidderne af faste Eiendomme kunne saaledes nogenlunde gjøre Regning paa at faae de Capitaler, hvorfør de kunne give fuldkommen Betryggelse i deres Eiendomme, mod den lovbestede Rente. Naar Rentefoden blev aldeles fri, var det at befrygte,

at flige Capitaler, naar Conjunctionerne medførte, at høiere Rente var at erholde, blev optagne, naar Debitor ikke vilde finde sig i at give en forhøjet Rente, og naar dette blev almindeligt, vilde en pludselig Formindsættelse i alle faste Eiendommers Værdi derved fremkomme. Under de nærværende Forhold vilde vel flige Dyptgælder ikke være at befrygte, da Capitalisterne nu endog maae ansee det som en Lykke at have deres Capitaler paa god Sikkerhed mod 4 pCt.; men disse Forhold kunne forandres, og det er ikke saa meget lang Tid siden, at de vare af en Beskaffenhed, ganske modsat de nuværende. Derfor paa en Tid, da endog Mere end det Dobbelte af denne Rente ikke sjældent blev givet, for det Meste indskædt under en eller anden Form, der besklyttede mod Lagerlovene, Rentefoden havde været fri, saa er det ikke usandsynligt, at de i Landets faste Eiendomme staaende Prioriteter en masse vilde være blevene optagne, og Eierne nødt til at underkaste sig forhøiede Renter, hvilket kunde have været ubelæggende endog for de Eiendomsmand, som ellers kunde gaae hiin Periode igennem. Skjøndt det ikke er sandsynligt, at en saadan Periode igjen vil opstaae, saa kan man dog ikke være sikker paa, at so lignende Conjunctioner, om end ikke i samme Grad, kunne indtræde. Commissarius frygter og for, at en Lov, der gjorde Rentefoden fri, vilde have Meningen meget imod sig, og opvække Ængstelse hos Mange. Han maa og bemærke, at ligesom den nærværende Tid ifølge det Ovenanferte vilde være særdeles beleilig for en saadan Lovforandring, saaledes er den igjen paa den anden Side mindre fornøden, da Lagerlovene paa en Tid, da Conjunctionerne ikke tilstede høiere Rente end den lovtilladte, have liden Virksomhed. Foraauidt Proponenten paaberaaber sig Englands og Hamburgs Exempel, da tvivler Commissarius paa, at Rentefoden der er fri. Paa Grund af den store Dverflødighed af Capitaler, som i den senere Tid viser sig paa disse Steder, vilde Renten, hvad enten den var lovbestemt eller ikke, staae meget lavt, ligesom Renten i Hertugdømmene Slesvig og Holsten, hvor 5 pCt. er tilladt af Prioritetelaan og 6 pCt. af andre Lagn, staaer betydeligt dybere,

Det bemærkes, at de allerfleste europæiske Love endnu have vedligeholdt Grundsætningen om en lovbestemt Grændse for Rentefoden. Saaledes finder i Frankrig, hvor deels Revolutionen, og deels den under Consular- og Keiserregjeringen udgivne Lovbog, der optog en saa stor Deel af de i Revolutionen antagne Lovgivnings-Grundsætninger, har ophævet saa mange ældre Baand paa den frie Disposition over Eiendomme, en lovbestemt Rente og Straf for Lagersted. I Østerrig blev derimod under Keiser Josephs Regjering, saavidt erindres, i Aaret 1787 et Forsøg gjort paa, aldeles at ophæve Lagerloven; men dette foraarsagede heftige og almindelige Klager, og skjendt den Mening, der havde gjort sig gjældende ved hiin Lovforandring, yttrede en meget stærk og vedvarende Modstand mod den saa ivrig begjærte Tilbagegang, saa blev dog omsider Rentefodens Bestemmelse og Forbud mod Lager fornyet i Begyndelsen af dette Seculum.

Disse Anmærkninger har Commissarius troet at burde meddele, for at de kunde komme under Overveielse, deels ved Spørgsmaalct, om en Committee skal nedsettes eller ikke, deels i alt Fald ved Sagens nærmere Drøftelse i den nedsatte Committee og siden her i Forsamlingen.

Proponenten bemærkede, at han selv i Hamburg har svaret ifkun 2 a 3 p. Ct., og da han antog, at denne lave Rente var en Følge af en fri Rentefod, havde han deraf draget den Slutning, at der i Hamburg ikke eksisterede nogen lovbestemt Rente.

Profesfor Bang erkjendte, at den Kongelige Commissarius er gaaet dybt ind i Undersøgelsen om Lagerlovenes Hensigtsmæssighed, i hvilken han fortiden ikke skulde følge ham; men efter den Rægt, der maa tillægges Commissarius Bemærkninger, skulde han antage, at disse kunde foranledige, at ingen Committee blev nedsat, og Taleren vilde derfor tillade sig at anføre nogle Grunde for den modsatte Mening.

Det vilde vel i og for sig være heist synligt, dersom en saa betydelig Indskrænkning af den frie Concurrance skulde være til sankt Gavn for Samfundet, som den Indskrænkning, vor

Lovgivning foreskriver med Hensyn til Benyttelsen af Capitaler, og som navnlig rammer alle dem, som, ved at bruge deres Penge til Ublaam i Eiendomme, ville handle lovligen, medens der dog ei kan lægges Baud paa dem, som ville omgaae Loven. Men Valeren vilde dog ei blive staaende ved en saadan absolut, mere theoretisk, Betragtning, men søge Argumenter netop fra de Forhold hos os, fra hvilke den Kongelige Commissarius havde hentet Grunde for at fraraade Agerlovgivningens Ophævelse. Det er nemlig vel saa, at i rolige Tider, som de nærværende, hvor der ere saamange Capitaler, at det er blevet næsten umuligt for Private, at erholde gode faste Prioriteter til 4 Procent, naar de ei ville lade Capitalerne henstaae uopsagte en lang Række af Aar, og hvor selv offentlige Stiftelser, naar de have store Summer at anbringe, ere forlegne for at erholde flige Prioriteter, da føler man ei Trykket af den lovbestedte Rentefod, og Skaden, som den maatte medføre, er i ethvert Fald mindre synlig. Men man bør just benytte saadanne Tider til at gjengive Concurrencen med Hensyn til Capitalers Anvendelse sin naturlige Frihed og Styrke, og det fremfor Alt, for at have denne at støtte sig til, naar ugunstige Tider komme, Krig og andre deslige Coniuncturer, som give Capitalisterne Afgang til at udbringe en høiere Rente af deres Capitaler. Da vil det vise sig, hvorledes den bestemte lavere Rentefod skader, og mangfoldige Eiendomsbesiddere maae da nødvendigen overlægges; thi efter Tingenes naturlige Orden er det uundgaaeligt, at de bevægelige Capitaler da for en stor Deel søge derhen, hvor de give det største Udbytte. I hine ulykkelige Aar efter Freden fra 1815 til 1817, da den ved Rigsbankforordningen givne Indult udløb, var vistnok den i Forhold til Søgningen om Penge i hine Aar uforholdsmæssig lave Rentefod Anledning til megen Ulykke; men dengang vare Pengesforholdene imidlertid i det Hele saa forvirrede, at man maaskee her mindre vel vil erkjende denne Sætning. Men den træder atter og maaskee end klarere frem ved hiint ulykkelige Banklaan af 4de Febr. 1820, som inddrog 6 Millioner af de forholdsvis saaa Capitaler i det lidet Land;

thi Inddragelsen fik ubetvivel kun et saadant Omfang og Betydning ved den lave Rentefod. I Aarene fra 1820 til 1826, medens Pengesvæsenet havde Fasthed, fulgtes da Eiendommene, især i Jylland, omtrent for Femtedelen af, hvad der nu gives for dem, medens Producterne ingenlunde ere flegne i et lignende Forhold. Havde de vedkommende Eiere, ved i disse Aar at give noget høiere Rente, kunnet drage Capitalerne til Eiendommene, og holdt dem nogle Aar, vilde vistnok ikke saa have undgaaet den Stendighed, hvortil den lovbundne lave Rentefod ogsaa i disse Aar synes at maatte have været en medvirkende Aarsag. Det var og Valeren sagt, som et Exempel paa, hvorledes en fri Rentefod kan komme Eiendomsbesidderen tilgode i vanskelige Tider, at under Preussens ulykkelige Krigsperiode var Renten af Prioriteterne i Landets faste Eiendomme ei bunden, og at den da under saa ulykkelige Coniuncturer, hvortil Mage sjældent vil kunne vides, kun steg til 7 Procent.

Det saaledes Anførte bad Valeren iøvrigt Forsamlingen ei at ansee som Udtalelse af en bestemt Formening om, at Agerlovenes Ophævelse var tilraadelig; han vilde muligen ved de Grunde, som maatte blive anførte for den modsatte Mening, blive overbevist om dennes Rigtighed; men han vilde blot søge at bevise, at der vare afgjørende Data, for at en Committee burde nedlægges i denne Sag, hvorfor han saaledes voterede.

Kammerjunker Benzon maatte aldeles tiltræde den af den foregaaende Valer yttrede Mening, idet han antog, at den sikreste Maade til i Virkeligheden at ophæve Ager er at ophæve Anordningen af 14de Mai 1754, der skulde sætte Straaffer for samme; thi Straaffen for Ager rammer sjældent og næsten aldrig den virkelige Agerkarl, der saaledes vted at omgaae Lovbudet, at dette bliver ham uskadeligt. Skun den i Lovgivningen ukyndige Creditor, der maaskee har betinget sig en i Forhold til sin Risiko endog billig Rente, bliver et Offer for dens Strengthed. Valeren maatte ansee nærværende Dieblif, hvor ingen Trang seles til Capitaler, der kunne erholdes tillæans til 4 pCt., at være særdeles gunstigt for Ophævelsen af en Anord-

ning, der underkaster Pengehandelen et saa betydeligt Baand, for hvilket andre Handelsvarer ere befrieede; ligesom han ikke ganske kan indromme Rigtigheden af det af den Kongelige Commisarius Anførte, at Ophævelsen af Lageranordningen vil, i Tilfælde af en indtræffende Crisis her i Landet, have en skadelig Indflydelse for de Grundeiere, der have Prioriteter indstaaende i deres Eiendomme. Taleren antager nemlig, deels at en Pantcreditor vil, selv i dette Tilfælde, betænke sig paa at opsigge en fuldkommen sikket Capital for et Dieblisks Fordeel Syld, og deels at en saadan Crisis ogsaa maatte virke gavnligt paa Eiendommenes Værdi i Handel og Wandel, ligesom og paa Prisen af de Producter, disse yde, saa at Eierne vel og uden egentligt Tab i saa Tilfælde kunde taale at udrede en hoiere Rente end forhen. Taleren maatte af disse Grunde stemme for en Committee.

Proprietair Lutein erkjendte de Betæneligheder, der vare ved, i et Land, hvor hidtil en lovbestemt Rentefod fandt Sted, at gaac over til, at lade Renten være Contrahenterne overladt; men Grundene for, at Rentefoden burde være fri, forekom ham saa overveende, at han maatte helde til denne Mening. Hvad der derimod forekom ham utvivlsomt, var, at, dersom man overhovedet erkjendte Rigtigheden af, at have den lovbestemte Rentefod, man da netop burde vælge et Tidspunkt, som det nærværende, haade til at veie og udføre denne Forholdsbregel. I dette Dieblisk var Rentefoden, især for hypothecerede Fordringer, snarere under end over den lovbestemte, og vilde derfor Frigivelsen af Rentefoden for Dieblisset være uden synderlig Virkning paa Gjeldsforholdene; anderledes, dersom man udsatte at udføre en saadan Forholdsbregel til en Periode, hvor Trangen til en fri Rentefod almindelig søltes. Ved paa en saadan Tid at udføre den, vilde de farlige Følger for Debitorernes Velfærd, som nu foretom ham mindre at befrygte, ei udeblive. Han maatte derfor stemme for en Committee.

Procurator Rye erkjendte tilfulde Vægten af de for en fri Rentefod anførte Grunde, men han formeente dog, at der var et Hensyn, som meget maatte komme i Betragtning, nemlig, at

det vilde virke uforbeelagtigt paa Opinionen, dersom man gjorde Rentefoden ulovbunden, thi der ere visse Personer, der tillade sig store Udsugelser ved at tage 20, 30, 40 pCt. i Rente, hvorved det især gaar ud over de Fattige og Folk, som allermost behøve Hjælp; og skjøndt Lagerlovene vistnok lade sig eludere, saa ere dog Lagerkarlene nu ved samme generede i deres Virksomhed.

Statsraad Stenfeldt ansaae det foreliggende Spørgsmaal saa vigtigt, at han maatte stemme for en Committees Besættelse.

Amtmand Neergaard fandt ikke Anledning til en Committees Besættelse, thi Lagerlovene synes ingen mærkelig Skade at medføre. Kunde en lavere Rentefod tilveiebringes derved, at disse Love ophævedes, da var det jo saare ønskeligt; men herfor skyldes, efter Talerens Mening, Bevis, og der synes ikke at være Sandsynlighed derfor. Vel er det sandt, at Lagerlovene kunne eluderes, men i de større og solide Contractsforshold blive de dog iagttagne, da Risicoen her er for stor i Forhold til Gevinsten, og Opinionen er imod Overtrædelsen. Som Forholdene ere, synes Lagerlovene uskadelige; men hvis de hævedes, kunde Skaden blive stor, især for Eiendomsmandene, da man under enhver forandret Conjunction, naar 5 eller flere pCt. paa en kort Tid kunde faaes af Capitaler, maatte udsættes for, at mange til 4 pCt. udsatte Prioritets-Capitaler bleve opslugte til Skade for Debitorerne og til Usikkerhed for de faste Eiendomme.

Kammerherre Grevenop-Castenskjold maatte, skjøndt Lagerlovenes Ophævelse for Dieblisset mulig ikke vilde have stor Indflydelse paa nogen af Siderne, og saaledes kunde synes mindre vigtig, dog bemærke, at Opinionen for Landeieendomme let kunde forringes og Forslaget allerede derved blive skadeligt; og da det er umuligt at forudsæe, hvilke Følger denne Ophævelse af en bestaaende Lovgivning kunde have, naar Omstændighederne forandrede sig, eller blot Fiendtligheder truede os, kun at det da blev hele Classen af Fordeiere, der vilde komme til at søle det, saa maa man vistnok være yderst forsigtig med at fremkalde en Lov, der, idetmindste for Dieblisset, ikke er fornøden, og, naar den først engang var der, ei let kunde

hæves. Naar Professor Bang har anført, at det var Mangel paa Capitaler, der fremkaldte Ulykkerne i Årene 1816 og senere for saa mange Grundeiere, hvis Eiendomme bleve solgte for Spotpris, og at disse kunde have været frelst, naar de havde kunnet erholde Laan, om endog til høiere Renter, saa kan Valeren ikke tiltræde denne Mening; thi det var de umaadeligt lave Priser paa Producterne og Mangel paa Afsetning, der gjorde det umuligt for de gældbundne Giere at præstere, hvad de skulde; end mindre vilde de have været istand til at svare høiere Renter, hvilket ogsaa tydeligt viste sig, da næsten uden Undtagelse alle de, der erholdt Laan til 5 og 6 pCt., som Banken dengang, saavidt erindres, ublaante eller disconterede til, maatte bukke under, og vare de første, der mistede deres Eiendomme. Det var egentlig den Beregning, at Eiendommene ikke kunde bære Laan, der afholdt Capitalisterne fra at sætte Penge deri, især da Tillidelse til at give 5 pCt. aldrig nægtes. Valeren kunde saaledes ikke stemme for Forslaget.

Procurator R y e formeente, at urolige Tider, i hvilke Capitaler bleve mere vanskelige at erholde, netop vilde blive Signal for Pantecreditorerne til at opsigte Debitorerne deres Capitaler for at afvinge disse endnu høiere Renter, og at dette kunde blive de Debitorer, som ikke kunde eller vilde indlade sig derpaa, til megen Skade. Da Sagen saaledes forekom Valeren betænkelig, stemte han imod en Committee.

Rammerrjunfer Benz on formeente, med Hensyn til Amtmand Neergaards Opfordring til at fremkomme med Grunde, der kunne gjøre det antageligt, at Rentefoden ved Ophævelsen af Frd. 14 Mai 1754 snarere vilde falde end stige over den, som nu eksisterer for Capitaler, der ublaanes med Prioritet i faste Eiendomme, at det er tilstrækkeligt at henvise til Indholdet af selve Forslaget, der, ved at anføre, at Ren-

ten for Diebliffet i Hamburg og flere Steder, hvor ingen lovbestemt Rentefod findes, er 3p.Ct. og derunder, synes at afgive dette Beviis. Med Hensyn til hvad der er anført om, at Ophævelsen af Lageranordningen vilde kunne bevirke megen Skade men ingen væsentlig Nytte, troede Valeren at burde bemærke, at denne Nytte vist i mangfoldige Tilfælde vil kunne spores. Saaledes vilde maaffee mange Familiefædre, der enten uden, eller dog med utilstrækkelig, Sikkerhed ere tvungne til at søge Laan, paa hvis Erholdelse deres og Families Belfærd beroer, kunne erholde dette paa taalelige og for dem fordeelagtige Vilkaar, naar Ublaaneren, ved at betinge sig en høiere, skjønt efter sin Risiko billig, Rente, ei behovede at frygte, at han vilde blive stemplet og behandlet som en Lagerkarl, hvorimod disse nu neppe erholde samme uden at underkaste sig den virkelige Lagerkarls opkrævede Betingelser. I før vilde Ophævelsen af Frd. 14 Mai 1754 have en gavnlig Indflydelse for de tiltrædende Kongelige Embedsmænd, der skulle stille Sikkerhed i Kongelige Obligationer til Regjeringen, forinden de kunne erholde det attraaede Embede. Disse vilde da, imod et billigt Offer for den løbende Risiko, kunne tilveiebringe den Sikkerhed, som de nu vanskeligen erholde uden under særdeles byrdefulde og for deres Belfærd ubelaggende Betingelser.

Agent Bruun kunde ikke erkjende, at han skulde det æstede Beviis. I ethvert Fald maatte han desangaaende henholde sig til Propositionens Indhold.

(Sluttet.)

Syn og tyvende Møde. (Sættning.)

Den Kongelige Commissarius skulde ikke inblade sig paa nogen yderligere Underfogelse af de Grunde, der tale for og imod den omhandlede Lovforandring, da det ingenlunde er hans Ønske at forebygge en Committees Besættelse; ligesom han heller ikke vil have udtalt nogen bestemt Mening om Propositionen, men kun har gjort opmærksom paa de efter hans Mening ikke ringe practiske Betænkkeligheder, som møde ved at gøre den ubundne Frihed til at betinge sig hvilken som helst Rente gjældende, der ivoirigt har en saa anbefalende Side. Han maadog bemærke, at han ikke med Professor Bang kan antage, at de Eiendomsbesiddere, der i den af ham betegnede Periode maatte gaae fra deres Eiendomme, kunde være reddede, naar det havde været tilladt at give en langt høiere Rente. Hovedaarsagen til Eiendommens dybe Fald i bemeldte Periode laae i Producternes nedsunkne Priser, der gjorde, at Eiendommene ikke, foruden Statterne og Driftsomkostningerne samt Eiernes Underholdning, kunde dække Renterne af de deri indstaaende Capitaler. Ved Laan til høie Renter vilde dette i Almindelighed være blevet endnu vanskeligere, og Eiendommene vilde om kort Tid formeblst Udeblivelse med Renter være komne til Realisation. Dog kunde vel i enkelte Tilfælde, hvor netop kort efter gunstigere Coniuncturer indtraf, en Eier, som paa Grændsen af hin Periode havde faaet et Laan mod høie Renter, derved være bleven sat istand til at vedligeholde Eiendommen, men dette vilde dog have været et sjældent Tilfælde. Hvad Preussens Exempel her kan bevise, indseer Commissarius ikke, da Rentefoden i dette Monarchi ingenlunde er ulovbunden. Commissarius maa ivoirigt, hvad allerede hans foran fremsatte Bemærkninger vise, aldeles være enig med dem, som ansee den nærværende Tid som beleilig for den omspurgte betydelige Lovforandring, men han finder det ikke usandsynligt, at den snart vil blive endnu beleiligere.

Cancelleraad Haastrup bemærkede, at om endog Tidspunktet var gunstigt, til at have Lægerlovene, uden at man behøvede at frygte for, ikke at kunne faae Penge i faste Eiendomme til 4 pCt., saa troede han dog, at, naar dette skete, vilde mangen Creditor benytte det som Trusel om Opsigelse, for at presse et eller andet Tillæg til Renten fra sin Debitor, og forsaavidt fandt han Betænkkelighed ved at tilraade Forslaget.

Agent Bruun fandt, at denne Betænkkelighed maatte bortfalde ved den større Concurrency af Capitaler, som da vilde finde Sted.

Ved Afstemningen blev det med 42 Stemmer mod 17 besluttet, at Forslaget skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det var vedtaget, at denne skulde bestaae af tre Medlemmer, bleve hertil valgte: Professor Bang med 32, Bankdirecteur Haagen med 24 og Amtmand Neergaard med 23 Stemmer.

Derefter anmeldte Præsidenten, at han havde modtaget følgende Anbragender til Aflevering til vedkommende Committee:

til Matricul-Committeen:

- 1) fra Wallekilde, Bjerresø og Stareklintens Beboere om, at den nye Matricul snart maatte indføres; indleveret af Sognefoged H. Larsen;
- 2) fra Hagested Godsens Gaardmand om det Samme; ligeledes indleveret af Sognefoged H. Larsen;
- 3) fra Hjelm Bymænd paa Guldborgland om samme Gjenstand; indleveret af Sognefoged N. Nielsen;

til Sagt-Committeen:

- 4) fra Besterulsløv Sogns Beboere angaaende Bildskade; indleveret af Sognefoged N. Nielsen;
- 5) fra nogle Beboere af Herresløv om samme Gjenstand; indleveret af Samme; til Committeeen om Kjøbstædhaandværkernes Rettigheder;
- 6) fra Skomagerlauget i Nykjøbing paa Falster angaaende nærmere Bestem-

mellem for Landhaandværkernes Næringsdrift; indleveret af Brændeviinsbrænder J. Sidenius;

7) fra Stomagerlauget i Særkjøbing om det Samme; indleveret af Samme;

til Committeeen om skadeligt Vands Afledning:

8) fra Gaardsfæster Olsen i Lakendrup om skadeligt Vands Afledning; indleveret af Gaardmand H. Christensen;

til Committeeen om Krammarkebernes Ophævelse:

9) fra Borgerrepræsentanterne i Kjerteminde om, at Markederne maatte vedligeholdes; indleveret af Agent Bruun;

10) fra Borgerrepræsentanterne og flere Borgere i Skjelskjør om det Samme; indleveret af Capitainlieutenant Recke;

11) fra Borgerrepræsentanterne i Rødby om, at Krammarkeberne under visse Betingelser maatte ophæves; indleveret af Kjøbmand K. Sidenius;

12) fra Borgerrepræsentanterne i Stubbekjøbing om samme Gjenstand, indleveret af Brændeviinsbrænder J. Sidenius.

Det af Statsraad Stenfeldt forfattede Udkast til Forsamlingens Betænkning over Udkast til en Forordning, angaaende det Sted, der i visse Tilfælde skal anses som en Erøgendes Høbested, blev oplæst og antaget af Forsamlingen.

Otte og tyvende Møde

den 31te October.

59 Medlemmer vare tilstede.

Den Kongelige Commissarius anmeldte, at han havde modtaget et allerhøieste Rescript, hvori Hans Majestæt Kongen i de naadefuldeste Udtryk havde tilkjendegivet, at saavel Allerhøiestsamme, som Hendes Majestæt Dronningen, med særdeles Velbehag havde modtaget Bevidnelsen af Forsamlingens Udførelser i Anledning af Hendes Majestæts Fødselsdag.

enftninger i Anledning af Hendes Majestæts Fødselsdag.

Forsamlingen modtog denne Meddelelse med det Udraab: „Deres Majestæter leve.“

Den Kongelige Commissarius meddelte derefter Forsamlingen, at det Kongelige General-Voldkammer- og Commerce-Collegium ved Skrivelse til Stiftamtmanden over Hollands-Falsters Stift har høvet den Indskrænkning i Brændeviinsbrænder J. Sidenius's Ret til Udsalg af det Brændeviin, som brændes i det ham bevilgede Brænderi, at han kun maa sælge Samme i mindre Partier end 10 Poiter, hvilken Indskrænkning udgjør een af Gjenstandene for det Andragende af bemeldte Deputerede, som forhen har været foretaget her i Forsamlingen *).

Præsidenten anmeldte, at han havde modtaget:

1) et Andragende fra Brøndby-Vester Sogns Hartkornbrugere om, at den nye Matricul maatte træde i Kraft i 1839; indleveret af Kammerraad Drewsen;

2) et Andragende fra Weistrup, Høssøager m. fl. Sognes Beboere om, at alle Skatter og Afgifter maae svares efter den nye Matricul; indleveret af Gaardmand Hans Christensen;

hvilke tvende Andragender vilde blive afleverede til Matricul-Committeeen;

3) et Andragende fra Humble Sogns Beboere om nogle for Fattigvæsenet skadelige Følger af Huses Flytning, indleveret af Gaardmand H. Christensen; hvilket vilde blive afleveret til den om jordløse Huses Opførelse og om Udparcellering af Jorder nedsatte Committee.

4) et Andragende fra nogle Beboere af Davinde om større Frihed til at holde gudelige Forsamlinger, indleveret af Cancelliraad Haastup; hvilket, efter dennes Væske, vilde blive afleveret til den om Sognehaandets Løsning nedsatte Committee; og

5) Bemærkninger af Profesfar Sibbern ved Udkastet til en Jagtforordning, hvilke vilde blive afleverede til den herover nedsatte Committee.

*) See ovenfor S. 460—464.

Derefter foretoges til endelig Behandling Udkastet til en Placat, indeholdende nogle yderligere Bestemmelser angaaende Brandassurancevesenet for Landbygninger.

Cancelliraad Hempel foretog derpaa et Forslag om, at enten Kobberværkernes Ret til at lade Kobber omsføre maatte ophæves, eller samme Ret tilstaaes Kobbersmedene, samt en Skrivelse til Proponenten om samme Gjenstand fra Kobbersmedene i Odense.

Det nævnte Forslag lyder saaledes:

„Fra de i Odense bosatte og næringsdrivende Kobbersmede har jeg modtaget vedlagte Skrivelse, hvori de anholde om en Forandring i Frd. 26de Novbr. 1768, og støtte deres Begjæring paa en forhen under 17de Septbr. 1835 meddeelt Oversigt over deres Kaar og Stilling. Da denne er mig bekendt, og jeg finder det ønskeligt, om Midler til en Forbedring i Samme kunde udfindes, kan jeg, i Henhold til § 68 i Frd. 15de Mai 1834, ikke undlade at understøtte Andragendet, forsaa vidt de deri søge, om muligt, en Forandring i Lovgivningen, saafremt Forsamlingen maatte finde Anledning til at indgive en Petition, hvori allerunderdanigst ansøges om: enten Ophævelse af den de danske Kobberværker ved Frd. 26de Novbr. 1768 forundte Rettighed til at omsføre Kobber- og Messingvarer til Forhandling saavel i Kjøbstæderne som paa Landet;

eller: at Kobbersmedene erholde samme Rettigheder, som Fabrikkerne.“

Den ommeldte Skrivelse til Proponenten fra Kobbersmedene i Odense lyder saaledes:

„Allerede af den forie Oversigt over Kobbersmedenes Kaar og Stilling her i Byen, som vi, efter dertil givne Anledning, gave os den Frihed at insinuere Deres Velbyrdighed under 17de September 1835, vil det være Dem bekendt, hvormeget Afbræk vi tilføies i vor borgerlige Næring ved de saakaldte Kobberførere eller rettere ved det udstrakte Privilegium, som ved Frd. 26de Novbr. 1768 er givet Eierne af de danske Kobberværker fremfor os. I Henhold hertil er det, at vi fremsende dette og bede Deres Velbyrdighed at udbrage deraf, hvad De, efter

Deres bedre Indsigt, antager at tjene til at sætte vor Velfærdssag i sit rette Lyg, og at andrage paa en Forandring i Frd. 26de Novbr. 1768 til Ophævelse af Fabrikanternes Rettigheder til at omsføre Kobber- og Messingvarer til Forhandling saavel i Kjøbstæderne som paa Landet, eller, hvis dette ikke kan skee, da at Kobbersmedene erholde samme Rettigheder som Fabrikkerne. Vi ville haabe og bede, at den hoi Stænderforsamling for Distrikterne vilde indstille til Hans Majestæt Kongen, at Landets Børn i en og samme Næringsvei maatte nyde lige Rettigheder, naar de bære lige Byrder, og at ikke et Vaand, som det nævnte, ved berørte Forordning skal binde Kobbersmedene i det nittende Aarhundrede til at være næringsløse, for, som det hedder, at ophjælpe 4 danske Fabrikker, hvoraf dog kun to benytte de givne Rettigheder. Da det er sandsynligt, at Fabrikkerne ingen Fordeel have af deres Vares-Forhandlings-Privilegium, saa finde vi det saameget mere beklageligt, da det søleligt trykker over to Hundrede Familier, uden at Nogen har eller nyder Fordeel deraf, uden de saakaldte Kobberførere, der ere Ublændinge, som efter deres Ankomst her i Riget vinde Borgerkab som Marschandisere og reise som Fabrikanternes Commissionairer med Kobber- og Messingvarer til Forhandling over hele Riget, indtil de have samlet en Capital, og reise derefter ud af Landet, hvornæst yngre Ublændinge indfættes, medens Landets mange næringsdrivende Kobbersmede alt i mange Aar haardt have følt det trykkende Aag, disse handelsberettigede Ublændingers vidt udstrakte Handelsrettighed har foraarsaget, uagtet vore Fabrikata i enhver Henseende fuldkomment kunne concurrere med deres i Godhed.“

Den Kongelige Commissarius maatte bemærke, at det ikke først er ved Forordn. 26 Novbr. 1768, at de omhandlede Kobberførere ere opstaaede, men at nogle af de indenlandske Fabrikker have langt ældre Privilegier paa at lade deres Fabrikata omsføre til Salg, hvilken Frihed Forordningen derimod bandt til visse Bestemmelser. De Privilegier, som ere givne de bemeldte Fabrikker, kunne neppe igjen betages dem, om det end maatte antages, at hiin Omførelse af deres Fabrikata er til mere Glæde end Gavn; men dets furde desuden idetmindste ingen af-

gjort Sag være. Det er rimeligt, at Publicum maa finde sig vel ved Varerne og de Priser, hvortil de sælges, da denne Handel af sig selv maatte bortfalde, hvis de samme Varer af lige Godhed og til lige billige Priser vare at erholde hos Kobbersmedene. Det Ufrækt, disse Lide, er deels ikke af anden Beskaffenhed end det, som Professionister i saa mange andre Tilfælde ere underkastede derved, at de Arbeider, som de udføre, ogsaa udføres fabrikmæssig, og at disse Fabrikata da kunne faaes til lettere Priser. Men desuden er den Indskrænkning i Kobbersmedenes Erhverv, som Privilegierne medføre, langt ældre end nogen af de nu levende Kobbersmedes Etablissement. Naar det anføres, at Fabrikkerne ingen sand Fordeel have af den paaalagte Forhandlingsmaade, da vilde, hvis dette forholdt sig saaledes, vel denne Forhandlingsmaade snart ophøre. Den Omstændighed, at Forhandlerne for en stor Deel skulle være Udlændinger, kan ikke komme i Betragtning, da Handelen dog drives paa privilegerede indenlandske Fabrikers Regning og til disses Fordeel, ligesom Forhandlerne og have Borgerskab her i Landet. — Det subsidiaire Forslag, at Kobbersmedene maatte erholde samme Rettighed til at falholde deres Arbeider ved Omferjel paa Landet, som hine Fabrikanter, synes vel billigt; men det er vel meget uvidt, om Kobbersmedene i det Hele vilde være tjente dermed; thi om endog de mere velhavende og driftige Mestere i denne Profession kunde ved denne forresten ikke lidet betydelige Forhandlingsmaade forskaffe sig forøget Affætning, saa vilde igjen de øvrige Kobbersmede lide under den foregæbe Concurrence af dem, der ombragte Varer i det District, hvor de fornemmelig maatte søge deres Næring.

Procurator Rye yttrede, at det i mange Aar har været almindelig Klage blandt Kobbersmedene over Kobbersørernes Privilegier og det Ufrækt, som disse derved foraarsage dem i deres Næringsvei, og det forekom ham ogsaa, at deres Klage ikke var uden Grund. At Kobbersørernes Priser skulde være billigere end Kobbersmedenes, maatte han tillade sig at modsig som stridende mod de Erfaringer, han har gjort. Var det Tilfældet, maatte Indvaanerne i de Stæder, hvor Kobbersørerne boe, foretrække at tage Kobberarbeider fra disse, istedetfor at de

tage dem hos Kobbersmedene. Ophævelsen af Kobbersørernes Privilegier skjønnede Valeren ikke at kunne blive til Glæde for Landboerne; thi naar Kobbersmedene fik Tilladelse at udsælge deres Arbeider paa Landet, vilde Concurrencen blive saameget større, og naar Afgangen dertil blev lige for Kobbersmedene i alle Kjøbstæder, kunde Kobbersmedene i den ene Kjøbstad heller ikke siges at forurettes ved det Udsalg, som skete fra den anden. Ogsaa forekom det Valeren, at det i statsøconomisk Henseende ikke kunde være saa ganske ligegyldigt, at ikke ubetydelige Summer fra Tid til anden gik ud af Landet, da det er bekendt, at Kobbersørerne, saasnart de efter nogle Aars Forløb have erhvervet sig en Capital, reise hjem med den, og at Udlændinger komme her tilbage og træde i deres Sted. Saavidt Valeren erindrede, er det Conditorene forbudt at have Udlændinger til Værlinger, fordi Conditorene næsten alle forhen vare Udlændinger, som, efterat have tjent betydelige Capitaler her i Landet, forløbe samme med dem; men denne Grund burde da formeentlig ogsaa analogisk anvendes paa Kobbersørerne.

Proprietair Lüders anmodede den Kongelige Commissarius, om muligt at ophjæve, om det forholdt sig rigtigt, at Kjedelførerne for omtrent 12 Aar siden vilde forbyde en Kobbersmed i Aalborg at reise omkring paa Landet og falholde sine Fabrikata, og at denne da erholdt en Dom eller Cancelli- eller Amts-Resolution, der meddeelte ham denne Tilladelse paa Grund af, at intet Lovbud forbyd denne Omreisen. Lovrigt antog Valeren, at det ikke allene var for at affatte Varer, at Kjedelførerne modsatte sig Kobbersmedenes Omreisen, men at Grunden hertil tillige var Frygten for den stærke Concurrence ved Ophjæbet af gammelt Kobber og Messing. Valeren stemte, efter det Ansøgte, for en Committees Beskættelse.

Procurator Rye bemærkede, at, da det i forrige Session under Behandlingen af Soldsagen var Spørgsmaal om Beskyttelsestold for Fabrikker, havde man udtalt det Princip: at den kun i Begyndelsen, indtil de vare komne igang og havde vundet nogen Kraft, skulde komme dem tilgode; men var dette Tilfældet, saa maatte det vel nu, efterat Kobberværkerne i saa mange

Åar have nybt Godt. af det omhandlede Privilegium, snart kunne være paa Eiden at ophæve samme.

Cancelliraad Hempel yttrede, at det er en almindelig bekendt Sag, hvilket Skaar Kobbersmedene lide i deres Næring derved, at Kjedelførerne reise omkring og falholde deres Varer for hver Mand's Dør, og tilveels undersælge hine. Dette falder dem ogsaa af den Grund saameget lettere, da deres Arbejder i Almindelighed staae langt under Kobbersmedens i Godhed og Durabilitet. I mange Åar have disse fert Klage over denne Ulfik, hvortil de ere saameget mere berettigede, som hine Fremmede, der trække Landets Sonner Brødet af Munden, drage bort med vore Penge. Naaskee kunne de i ældre Tider have været til nogen Nytte, men dette gjælder sikkert ikke efter det Standpunkt, Kunsten nu har naaet, da vore egne Kobbersmede nu levere Fabrikata, som i Form og Elegants høilig anbefale sig.

Mechanicus Samst antog, at det neppe vilde være tilraadeligt, at bereve de omhandlede Fabriker deres engang erhvervede Rettighed, og det saameget mindre, som nogle af disse Fabriker endog ere indenlandske. Derimod foresmeente han, at det vilde være gavnligt, om Kobbersmedene i Kjedelstæderne erholdt Tilladelse til at falholde deres Fabrikata overalt paa Landet. En Udvidelse i Erhvervsfriheden vilde derved bewirket. Det forekom ham iøvrigt, at denne Sag nærmest kunde tages i Overveielse af den Committee, som er nedsat i Anledning af Sagen om Kjedelstædhaandværkernes Rettigheder, dersom Proponenten kunde finde sig foranlediget til at afgive Sagen til samme.

Cancelliraad Hempel bemærkede, at Sagen forekom ham haabe saa vigtig for en talrig Klasse Borgere og saa vel besøiet, at han nobig vilde have den henviist til Committeeen om Haandværksdriften paa Landet, hvorunder den heller ikke saa ganske syntes at henhøre. Han ønskede den meget mere anset værdig til, som et selvstændigt Anliggende, at komme under Behandling af en særskilt Committee.

Farver Svane bemærkede, at Kobbersfererne ved deres Handel overalt paa Landet unægtelig ere i høj Grad fordelagtige for Kobbersmedene i Kjedelstæderne, hvilket bewises ved de mange

Besværinger, som derved indkomme. Det maatte derfor være af ikke ringe Interesse, at lære de Privilegier at kjende, som give Ret til denne Handel. Disse Privilegier, der skulde give tre Kobbersfabriker Ret til at holde Kjedelstæderne, og saaledes paafaldende gribe ind i Kjedelstædnæringen, ere, saavidt Valeren ved, ikke offentlig publicerede. Det maa imidlertid antages, at de ikke give den omtalte Frihed som et Monopol, der ubesukker Kobbersmedene fra, paa samme Maade at sælge deres Varer. I den Forventning, at nærmere Oplysning om disse Forhold vil fremkomme, maatte Valeren saaledes stemme for en Committee.

Statsraad Stenfeldt ubbad sig af den Kongelige Commissarius Oplysning om, hvorvidt Kobbersmedene i Kjedelstæderne ere berettigede til at falholde deres Arbejde paa Landet.

Den Kongelige Commissarius yttrede i denne Anledning, at Kobbersmedene ikke i de nugældende Love have nogen Hjemmel til at omføre deres Varer, men de almindelige Love, som forbyde en saadan Omreisen med Varer paa Landet, og navnlig Frd. 13 Februar 1775, maae og være anvendelige paa disse Professionsister. Derimod er det ikke Commissarius bekendt, at der i de, visse Kobber- og Messingfabriker givne, Privilegier skulde være Noget til Hinder for, at saadan Tilladelse kunde meddeles dem. Hvad Procurator Rye har anført om, at Kobbersfabrikanterne ikke virkelig sælge deres Varer efter disse Bestaaffenhed til billigere Priser end Kobbersmedene, er, hvad alle Næringsbrugere pleie at sige mod den Concurrence der tilstedes Andre end dem, der høre til denne Næringsbruger-Klasse; men man kan nok ikke ubetinget fæste Lid til saadan Tale, hvorimod det maa formodes, at de, der bruge en Vare, vide at bedømme Varens Godhed og forholdsmæssige Priis. Den af Samme paaberaabte Analogi af, hvad der er foreskrevet om Conditor-næringen, bør vistnok ikke udstrækkes til Afsetningen af et ikke uvigtigt Fabrikat. Forsaavidt Proprietair Lüders har henvendt sig til Commissarius angaaende en Dom eller Resolution, der skulde have afgjort et lignende Spørgsmaal, maatte han bemærke, at en saadan var ham ubekendt.

Statsraad Stenfeldt bemærkede, at Spørgs-

maalet her ei kunde være om at berøve Bedkommende de Privilegier, som de ere i Besiddelse af; og forsaavidt Kobbersmedene søge om Rettighed til at lade deres Arbeide falholde paa Landet, anstaae han Sagen for at være uden almindelig Interesse og af saa ringe Omfang, at den neppe egner sig til Gjenstand for Stændernes Behandling, hvisaarsag han maatte stemme mod en Committee.

Cancelliraad Haastrop stemte for en Committees Nedsættelse, idet han formeente, at især den anden Indstillingspost var af en saadan Beskaffenhed, at den fortjente en næriere Overveilse.

Procurator Rye fandt sig foranlediget til endnu at gjøre Forsamlingen bekendt med, at han var bleven anmodet om, til forrige Stændersforsamling at indlevere en Petition fra endeel Kobbersmede her i Sjælland om Ophævelsen af Kobbersørernes Privilegium, samt at han havde lovet at assistere ved Petitionens Affattelse; men da Kobbersmedene selv skulde iværksætte de i saa Henseende fornødne foreløbige Skridt, maa dette ei være skeet i betimelig Tid, thi der blev ingen Petition indgivet.

Mechanicus Samst stemte for en Committee i denne Sag, men maatte derhos dog henstille til Præsidenten, om det ikke kunde forbeholdes Proponenten at aflevere Sagen til den før omtalte Committee i det Tilfælde, at Forsamlingen maatte beslutte ikke herom at nedsætte en særskilt Committee.

Præsidenten bemærkede, at dette var en Selvfølge.

Ved Afstemningen blev det med 35 Stemmer mod 20 bestemt, at Forslaget skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Valget af dennes Medlemmer udsattes, indtil de følgende Andragender vare forebragte.

Farver Svane forelagde derefter tvende Andragender om Ophævelse af Kjedelsøreriet i Almindelighed: det ene fra Kobbersmedene i Hollands og Falters Kjøbstæder, det andet fra Kobbersmedene i endeel af Sjællands Kjøbstæder.

Det førstnævnte Andragende, som Producenten forelæste, idet han henstillede, at det sid-

ste, der er affattet aldeles i samme Mand, maatte betragtes som et Bilag hertil, lyder saaledes:

„Vi have bragt i Erfaring, at vore Laugsbrødre, samtlige Kobbersmedmestere i Sjællands Stift, til Stændersforsamlingen have indgivet en Petition, hvori de anholde om, at Kjedelsørernes Uvæsen maa blive affkaffet. Vi beklage, at Tiden ikke har gjort det muligt for os undertegnede Borgere og Kobbersmedmestere i Hollands-Falters Stift, at forene vore Underkrifter med vore Laugsbrødres i Sjælland. Vel have disse frembaaret deres Akte om Kjedelsøreriet i Almindelighed, og især over dets Stadelighed for Sjællands, Hollands-Falters og Hyens Stifter; men vi frygte imidlertid, at det kunde synes, som om vi enten mindre sølte det Tryk, hvorunder vore Laugsbrødre i Sjælland lide, eller manglede Interesse til at virke for den fælles Sag, og vi ile derfor nu med at forene vore Klager med deres, og i Et og Alt at henholde os til, hvad de i den af dem indgivne Petition have fremsført mod det mere og mere om sig gribende Uvæsen.

Vi sukke alle under det almindelige Tryk, og ingen Kobbersmed vil i Fremtiden kunne bestaae i Landets Kjøbstæder, naar Kjedelsørernes Rettigheder ikke ophæves; Kjøbstædhaandværkerens Udgifter tiltage bestandig, hans aarlige Bidrag til Commune-Afgifterne forsøges idelig, og han maa gaae tilgrunde, naar han, istedetfor at kunne udvide sin Virksomhed, dagligen seer sin Næring aftage, og Kobbersmeden er langt værre faren end mangan Anden, da hans Profession indskrænker ham til saa Gjenstande, og ingen Bindfælibelighed lettelig kan aabne ham nye Erhvervsfelter. Kobbersmedene ere gaaede grædeviis tilbage, ligesom Kjedelsøreriet har grebet om sig, og ene i dette maae de sege Grunden til deres Elendighed. Kjedelsørerne ere nemlig ikke, hvad de efter Forordn. 26 Novbr. 1768 skulde være, Fabrikernes Betjente og Forretningsførere: de ere Kobberhandlere paa egen Haand, der afføde Fabrikkerne deres Været, og føre hele Landet rundt for at udhøste dem i det Smaa til langt større Fordeel for dem selv personligen, end for Fabrikkerne, hvis Gavn man dog, ved at tillade dem et saadant Kjedelsøreri, sikkerlig alene har havt for sig. Sa Misbrugen gaar endog saa vidt, at

Kjedeførerne have deres formelige Dplagssteder, hvor alle mulige færdige Kobber- og Messingarbejder kunne erholdes. Herved kan ingen Kobbersmed bestaae, og vi forene derfor vore Bønner med vore Laugsbrødre i Sjælland, idet vi bønfaalde Stænderforsamlingen om, at tage sig af vor Rød og droste Sagen. Skulde Kjedeføret (som vi have største Grund til at haabe) ganske ophøre, vilde der altid aabnes Pladser for Kobbersmedmestrene paa Fabrikerne, og deres Svende fortrinligen faae Arbejde her i Riget, fremfor Udlandingerne, da enhver dansk Mand troer sig at være sine Egne mere skyldig end Fremmede.

Vi haabe, at dette vort underdanigste Andragende nok vil finde Bifald i Stænderforsamlingen."

Ved Afstemningen blev det med 45 Stemmer mod 9 bestemt, at ogsaa dette Andragende skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det dernæst var vedtaget, at een Committee skulde tage dette Andragende og Cancelliraad Hempels Forslag under Overveelse, og at samme skulde bestaae af tre Medlemmer, bleve hertil valgte: Farver Svane med 41, Mechanicus Samst med 31 og Proprietair Lutein med 17 Stemmer.

Det af Referenten for vedkommende Committee forfattede Udcast til Forsamlingens Betænkning over Udcastet til en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelse af Straf for dem, hos hvem ustemplede Spillekort forefindes, uden at det med disse er spillet eller handlet, blev oplæst og antaget af Forsamlingen.

Ni og tyvende Møde den 1ste November.

62 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han havde modtaget:

- 1) et Andragende fra Borgerrepræsentanterne i Raskov, Maribo og Rødby om Forsølgelse af Eiden for Forsørgelsesrettens Erhvervelse, indleveret af Kjøbmand R. Si-

denius; hvilket vilde blive afgivet til den i Anledning af Forslaget om denne Gjenstand nedsatte Committee;

- 2) en Skrivelse fra endeel Indvaanere i Nykjøbing i Sjælland, hvori de erklære sig imod Krammarkebernes Ophævelse, indleveret af Procurator Rasted; hvilken vilde blive afgiven til den i Anledning af Andragenderne om Krammarkebernes Ophævelse nedsatte Committee;

- 3) Bemærkninger af Destillateur Bium om Brændevinsbrænder-Eramen, hvilke, da Committeebetænkningen over Forslaget om denne Eramens Ophævelse allerede var indkommen, vilde blive henlagte i Forsamlingens Løsevarelse.

Derefter blev foretaget til foreløbig Behandling: 1) Udcast til en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelse angaaende nogle Appellen i criminelle Sager vedkommende Punkter; 2) Kjøbenhavns Skædderlaugs Andragende om Ophævelse af det i Rescriptet af 3 Dec. 1743 indeholdte Forbud.

Tredivte Møde den 2den November.

58 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han ved Forsøgelsescommissair Thomsen havde modtaget et Andragende fra endeel Jordbrugere i Svoninge Sogn om, at den nye Matricul snarest muligt maatte indføres, hvilket vilde blive afleveret til den i Anledning af Lovudkastene om den nye Matricul nedsatte Committee.

Udcastet til en Placat, angaaende Forbedring i Landsbyskolelærernes Kaar, blev foretaget til foreløbig Behandling.

Derefter blev paany foretaget det i Mødet den 26de October udsatte Andragende af Brændevinsbrænder J. Sidenius, betræffende de Indskrænkninger, der ere paalagte hans Røringssbrug*).

*) See denne Tidende 1ste Række S. 460—470.

Propoñenten yttrede følgende: „Den Kongelige Commissarius har bemærket, at endskjøndt mit Brænderi ligger paa Kjøbstadgrund, kan det dog ikke betragtes anderledes end som et Landbrænderi. Dette skal udtrykkelig være anmærket i den mig meddeelte Bevilning, hvorefter jeg ikke udreder Afgiften paa den for Kjøbstæderne foreskrevne Maade, nemlig deels som Redskabsafgift, deels som Formalingsafgift, men alene, saalænge Været ikke er forseglet, svarer den faste Afgift. Jeg maa herved, for at den ærede Forsamling ikke skal troe, at jeg er fritagen for den Brænderierne i Kjøbstæderne paalagte Formalingsafgift og altsaa svarer til Staten en mindre Afgift end Brænderierne i Byerne, bemærke, at den mig paalagte Redskabsafgift er indbefattet i Formalingsafgiften, som den ærede Forsamling kan indsee deraf, at jeg betaler i Redskabsafgift pr. Tønde Num 56 §. og Kjøbstædbænderierne ifkun 24 §; jeg troer, at Staten ikke taber i sine Indtægter, om denne Afgift hedder Formalings- og Redskabsafgift eller alene Redskabsafgift, forudsat, at den ubkomne Summa giver samme Størrelse. Naar den Kongelige Commissarius siger, at den givne Bestemmelse er overeensstemmende med Forholdenes Natur, der ikke tillade, at den for Kjøbstæderne anordnede Afgift kan controlleres ved Brænderier, som ligge udenfor Consumtionslinien, da maa jeg paa det Bestemteste modsiges dette. Kunde denne Control ikke have med Brænderier udenfor Consumtionslinien, da vilde det i højeste Grad stride imod Statens Interesse, at Kongen nogenstunde tillod at anlægge Brænderier paa Landet en Mile fra Kjøbstæderne. At denne Control kan have, har i sidste Stænderforsamling den Kongelige Tilforordnede i Told sagen selv erklæret (See Stændertidenden 1835—1836 Pag. 2368—69). Kan en fuldkommen Control have med Brænderier, som ligge een eller flere Mile fra Consumtionsopsy-

net, maa jeg vel med Grund antage, at det paa det Fuldkomneste kan have med mit Brænderi, ved hvilket jeg ikke kan foretage det Mindste, uden at det af en af Nykjøbings Consumtionsbetjente, som har Post i Consumtions-Toldboden, kan sees, ligesom mit Brænderi de uden daglig besøges af Toldopsynet. Naar endvidere Forordningerne af 1682 og 1811 paaberaabes, da formener jeg, at de §§, som ere citerede, ikke have nogen Virkning for mig, da den mig meddeelte Kongelige Bevilning hæver disse. — Commissarius formener, at det er i sin rettlige Orden, at mit Brænderi er et Landbrænderi, 1) fordi jeg ikke betaler Formalingsafgift, 2) fordi ingen Control kan have med mit Brænderi, og 3) paa Grund af Forordningerne af 1682 og 1811. Hvad nu den første Grund angaaer, maa man jo antage, at dersom jeg betalte Formalings- og Redskabsafgift, var mit Brænderi ikke et Landbrænderi, men af den Formening er General-Toldkammeret ikke, thi her ved Roeskilde, ligesom og ved Odense, ligge udenfor Consumtionslinien flere Brænderier, som betale Redskabs- og Formalingsafgift, men nu behandles, ligesom mit, som Landbrænderier. Da nu, hvad den anden Grund angaaer, samme Control kan have med mit Brænderi som med Kjøbstædbænderier, og, hvad den tredje Grund angaaer, Forordningerne af 1682 og 1811 ere hævede for mig, og jeg har Borgerbrev, formener jeg, at det ikke er i sin rettlige Orden, at mit Brænderi ansees som et Landbrænderi.“

(Fortsattes.)

Trediede Møde (Slutning.)

„Naar altsaa mit Brænderi ikke kan regnes i Landbrænderiernes Klasse, troer jeg ikke, at Resolutionerne af 19de August 1835 og 28de Februar d. A. kunne anvendes paa mig, da disse Lovbestemmelser ene og alene angaae Landbrænderier. At Resolutionen 28de Februar d. A. nu ikke er mig ubekjendt, er vel sandt; men at den ikke var mig bekjendt, da jeg følte dens Virkning, og længe efter ikke maatte blive mig bekjendt, det er vel unægteligt. At denne Resolution er foranlediget ved en Petition fra Stænderne, er mig paa det fuldkomneste bekjendt, men jeg veed ogsaa, at det ikke kan være den Kongelige Commissarius ubekjendt, at Stændernes Petition omhandlede Brænderier, der laae paa Landet, der ikke svarede en saa høi Afgift, som Kjøbstædsbrænderierne, hvis Eier ikke svarede alle de Skatter, som en Kjøbstædsbrænder svarer, ikke havde saamange Communebyrder, ikke svarede Næringsskat o. s. v. Mod saadanne Brænderier var Petitionen filet, men ikke mod et Brænderi, hvis Eier havde alle de ommeldte Byrder. Naar Commissarius siger, at jeg selv erkjender, at der har været god Grund til at forhøje min Redskabsafgift, da er det mig ganske ubegribeligt, naar og hvor jeg har kunnet erkjende dette. I min Petition, som er aftrykt i Stændertidenden (see 1ste Række Nr. 30 Pag. 463), siger jeg: „At man har forsøgt min Afgift til endog noget høiere end Brændeviinsbrændernes i Nykjøbing, maa jeg ifølge 11te Post finde mig i, endstjændt jeg ikke finder nogen Retfærdighed heri.“ Jeg maa iøvrigt benægte, at den i 11te Post tagne Forbeholdenhed kan give nogen Ret til at forhøje den mig paalagte Consumtionsafgift. For at gjøre den ærede Forsamling begribeligt, at det ikke har været Soldkammerets Mening, at denne Consumtionsafgift skulde være nogen Forhøjelse underkastet, men

at der vel endog saa under givne Omstændigheder kunde være Grund til, at den ganske bortfaldd, maa jeg bemærke, at da mig var givet 5 Gange 24 Timer til at fuldføre en Brænding i, kunde jeg, naar Værket var i fuld Drift, i 15 Dage gjøre 4 Brændinger. Herved havde jeg jo i Virkeligheden min Afgift 25 pCt. ringere end Brændeviinsbrænderne i Nykjøbing, men, da jeg, naar mit Brændeviin igjen udsøretes fra Nykjøbing, fik fuld Godtgørelse, og Kongens Kasse paa denne Maade maatte give mig en Udsørelsespræmie af 25 pCt., paalagde man mig denne 1 § Extra-Consumtion. Naar Commissarius finder det sandsynligt, at mit Brænderi kan taale disse Afgiftsforhøielser, da jeg dog kommer paa lige Fod med enhver Anden, som faaer Bevilling efter Resolutionen af 19de August 1835, da maa jeg bemærke, at jeg vist ikke kan siges at være paa lige Fod med Landbrænderier, da jeg maa bære alle en Kjøbstads Byrder, og har ingen af dens Fordele, og ligeledes maa bære alle Indskrænkninger for Landet uden at have nogen af dens Fordele. At mit Brænderi kan blive til Skade for Kjøbstaden, er jo en Umulighed, naar jeg har samme Afgift at svare som Kjøbstædsbrænderierne, og at dette er Tilfældet, troer jeg at have beviist. Naar jeg flytter mit Brænderi 300 Alen, er det indenfor Consumtionsbommen; vilde Byen og Staten tabe Mindre, end den gør nu, da det ligger udenfor? Dette Spørgsmaal vil vel Ingen besvare betærfende. Endeligen maa jeg, da Flere i og uden Forsamlingen have spurgt mig, om ikke Brændeviinsbrænderne i Nykjøbing have besvaret sig over det mig givne Privilegium, bemærke, at disse ikke alene albrig have klaget, men at de endog Alle have yttret for mig, at de fra deres Side vilde bidrage Alt til, at de byrdefulde Betingelser igjen maatte blive hævede.“

Afsesfor Aigrens-Udsig yttrede det Luse, at Proponenten vilde bestemt tilkjendegive, hvad han, efter den af General-Soldkammeret nu ind-

rømmede Forandring i Henseende til Affættelsen af hans Brændeviin, endnu ansaae som en Forurettelse imod sig, da det var under denne Form, at han havde indbragt sit Andragende for Forsamlingen.

Præsidenten opfordrede Proponenten til nærmere at forklare sig i denne Henseende.

Proponenten erklærede, at han ankede over, at han nu maatte betale Consumtion 2 Gange med 5 p pr. Pot. Før kunde han indføre sit Brændeviin til Nykjøbing med 1 p pr. Pot, men nu er denne Afgift forhøjet til 5 p . Han kan nu ei sælge noget Parti Brændeviin, fordi han, foruden sin Redskabsafgift, skal betale dobbelt Consumtion, og han kan intet udføre; thi for det, som han udfører, saaer han kun $4\frac{1}{2}$ p godtgjort, altsaa Intet af sin Redskabsafgift.

Præsidenten erklærede, at Proponenten endnu ikke fyldestgjørende havde oplyst, hvad der nu skulde være Hovedpunktet i hans Klage.

Proponenten bemærkede yderligere, at han betragtede det som en Forurettelse, at de Rettigheder ere ham betagne, som hans Borgerkab hjemler, og formeente, at han burde være berettiget til at sælge sit Brændeviin ligesom de øvrige Brændeviinsbrændere i Nykjøbing.

Procurator Rye yttrede, at, saavidt han skjønner, klager Proponenten over, at han er bleven forurettet derved, at man, uagtet han er Kjøbstædbrænder, har sat ham i Klasse med Landbrændere, og anvendt de for de Sidste gældende Regler paa ham; og Valeren maatte for sit Vedkommende tilstaae, at han heller ikke kunde indsee rettere, end at dette ogsaa virkelig er Tilfældet. Thi hvad der væsentlig karakteriserer en Kjøbstædbrænder, er, at han har taget Borgerkab paa denne Næringsvei, og da Proponenten har taget Borgerkab, og hans Borgerbrev lyder paa, at han er Kjøbstædbrænder, anseer Valeren det indlysende, at han ogsaa maa betragtes som saadan, saa meget mere som Proponenten, efter hvad han har oplyst, ikke er fritagen for at svare Consumtion lige med Kjøbstædbrænderne (idet samme er indbefattet i hans Redskabsafgift), boer paa Kjøbstædens Grund, svarer Næringsstat, hvilken til-

ubredes af Landbrænderne, og er samme daglige Control undergiven, som Kjøbstædbrænderne.

Capitain Bjerre bemærkede, at det eneste Brænderi i Sjælland, som var underkastet lige Byrder med Proponentens og var opført paa Listen over Landbrænderierne, var det ved Mogenstrup.

Udsesfor Algreen-llsling maatte gjentage, at det endnu ikke var ham ganske klart, hvad Proponenten egentlig ankede over som en Forurettelse, da det forekom Valeren, at han i sit Andragende (see Stændertidende Nr. 30, Side 463) havde indrømmet, at han maatte finde sig i den ham paalagte Forhøielse i hans Afgift, eftersom denne Forhøielse havde Hjæmmel i hans Bevilling, Kjøndt Valeren med ham maatte finde det meget haardt, at der var paalagt ham en saa betydelig Forhøielse.

Kammeraad Drewsen yttrede, at Proponenten vel har anseet sig forurettet ved at maatte betale høiere Afgift, idet han nu ogsaa maa betale den forhøiede Redskabsafgift, og saaledes maa betale Mere, end Brændeviinsbrænderne i Kjøbstæderne.

Den Kongelige Commissarius antog, at Proponentens Erkjendelse af, at den ham paalagte forhøiede Afgift har Hjæmmel i det ham meddeelte Privilegium, kun har Hensyn til den faste Redskabsafgifts Forhøielse, men ikke til Forhøielsen af den Indførselsconsumtion, som oprindeligviis var bestemt i den ham meddeelte Bevilling. I denne Forhøielse skulde altsaa den Forurettelse ligge, hvorover han klager. Men det turde være klart, at denne Klage er ugrundet. Hans Brænderi er aabenbart kun bevilget ham under de Betingelser, hvorunder Landbrænderier skindom ere bleve bevilgede. Ved at tage Borgerkab i Nykjøbing kunde han, saavel efter den hele Organisation af Consumtionsvæsenet, som efter de af Commissarius under Forhandlingen d. 26 October anførte Anordninger, ikke erhverve Ret til at drive et Brænderi udenfor en Kjøbstad; men hans Hjæmmel dertil indeholdes alene i den ham meddeelte Bevilling. At den ham paalagte Redskabsafgift tillige indeholder Equivalent for

Formalingsafgiften, hvilket Forhold dog først ved den senere Forhøielse maa ansees tilbragt, er ganske i sin Orden, og er kun, hvad der skal være almindelig Regel for de Landbrænderier, som kunne ventes bevilgede; Men derfor er Afgiften dog i sin Form aldeles forskjellig fra den, der erlægges i Kjøbstæderne, og Brænderiet er ved denne Afgifts Form tydelig behandlet som et Landbrænderi. De Controller, han er underkastet, ere heller ikke og kunne ikke være de samme, som Kjøbstædbrændernes, men kunne alene gaar ud paa, at han ikke bruger andre eller flere Mærkekar end det, hvoraf Afgiften betales. Det er saaledes ligesaa naturligt og billigt, som det har Hjemmel i Bevillingens 11te Post, at han er bleven underkastet saavel den forhøiede Redskabsafgift, der hjemles i den Kongelige Resolution 28 Februar d. A., som den forhøiede Afgift af det Brændeviin, der indføres til Kjøbstæderne, som Resolutionen 19 August 1835 har foreskrevet. Hvad denne sidste angaar, saa er det, baade i Kjøbstædernes og i den Kongelige Kasses Interesse, anseet nødvendigt, ikke at tilstede Landbrændere, at indføre Brændeviin til Kjøbstæderne, uden fuld Indførselsconsumtion. Vel kunde det synes, at dette hverken var nødvendigt eller billigt, naar den Redskabsafgift, som Landbrænderier bære, virkelig indeholder Reberlag, baade for den Redskabsafgift og den Formalingsafgift, som Kjøbstædbrændere have at svare; men, foruden at Kjøbstæderne dog vilde lide for meget ved, at endog det Brændeviin, som de selv forbruge, kunde komme fra nærliggende Landbrænderier, kan der ikke søres tilstrækkelig Control med, at ikke andet, end det i et tilladt Landbrænderi producerede Brændeviin, ad denne Vej søres ind i Kjøbstæderne, og derfra igjen udføres med Consumtions-Godtgjørelse. Der er tværgit ingenlunde Commissarius Noget bekendt om, at noget Andragende fra Brændeviinsbrænderne i Nykjøbing, eller nogen anden særegen Årsag, skulde have foranlediget de med Hensyn til PropONENTENS Brænderi tagne Bestemmelser. Disse ere derimod grundede i en almindelig Beslutning, og ere gjorte anvendelige paa andre Landbrændere, med Hensyn til hvilke en lige Forbeholdenhed var tagen i den meddeelte Bevilling,

som i den ham forundte, hvilket navnlig er skeet med Hensyn til det af Capitain Bjerre omtalte Brænderi ved Mogenstrup og de Brænderier i Slangerup, der behandles som Landbrænderier. At PropONENTEN tillige maa svare afskillige Kjøbstædafgifter, saavel som Næringsstat, har sin gode Grund deri, at han driver sit Brænderi paa Nykjøbing Kjøbstads Grund, og er Noget, som han, ved at vælge det Sted, hvor han har anlagt sit Brænderi, har underkastet sig. Det bemærkes derhos, at, ligesom han dog ikke svarer de Kjøbstædafgifter, der hvile paa Grundarten, saaledes svarer han ikke Consumtion af de Fornødenheder, som han med Familie og Foll forærer, men derimod vel en personlig Consumtion, der i det Hele antages at være mindre bebyrden, end den egentlige Consumtion; og hvad Bygningsafgift angaar, saa kunne Landbrænderne heller ikke i Almindelighed være frie for samme.

KSESSESOR UGREEN-ULSING yttrede, at den Kongelige Commissarius vistnok havde stillet Sagen paa dens rette Standpunkt, ved at gjøre opmærksom paa, at Spørgsmaalet, om PropONENTEN var forurettet, afgang af Forstaaelsen af den 11te Post i hans Bevilling, og om det der brugte Udtryk „Afgiften“ kan antages at indbefatte saavel Brænderiafgiften som Consumtionsafgiften.

Statsraad Stenfeldt antog, at her egentlig verjerer det Spørgsmaal, om det omkvæstionerede Brænderi kan ansees som et Landbrænderi, da Tieren dog har været pligtig at tage Borgerstat som Brændeviinsbrænder, og af denne Næringsvei svarer alle borgerlige og Byens Lyngber, og da Brænderiet er bevilget at anlægges paa Byens Grund. Som Følge heraf er da ogsaa Spørgsmaalet, om der har været Hjemmel til at anvende Bestemmelserne om Landbrænderierne paa PropONENTENS Brænderi; men dette synes ei at være aldeles klart. Taleren finder derfor, at en Committee bør nedsættes, for at afgive Betænkning angaaende denne Sag, hvorefter Forsamlingen vil kunne faa en tydeligere Forestilling om Sammenhængen, og det kan ei andet end være Collegiet klart, at en nøie Upplysning af de Grunde, hvorpaa den oven-

nævnte Hjemmel formeentligen grunder sig, fremkommer.

Den Kongelige Commissarius erindrede, at han allerede tydelig har forklaret, at det ikke er i Kraft af det i Nykjøbing tagne Borgerskab, men af den ham meddelte særegne Bevilling, at Proponenten er bleven berettiget til at anlægge det omhandlede Brænderi. Det er heller ingenlunde i de senere Resolutioner om Landbrænderier, at Rettsgrunden søges til de foregaaende Afgiftsforholdelser; men denne ligger i den Forbeholdenhed, som selve hiin Bevilling indeholder. De Kongl. Resoll. 19 August 1835 og 28 Februar d. A. have vel tjent til Norm for den senere foretagne Regulation af de Afgifter, som han har at svare, og disse ere af Commissarius paaberaabte, for at vise, at der ikke er bleven gjort en ubillig Brug af den tagne Forbeholdenhed; men den rettlige Hjemmel til de forhøiede Afgifter maa dog ikke søges andetsteds, end i Wilkaarene for den ham oprindelig meddelte Tilladelse.

Assessor Ulgreen-Ulsing maatte yderligere bemærke, at det dog vel kunde være tvivlsomt, da den 11te Post nævner Afgiften og ikke Afgifter, om derved har været sigtet til nogen anden Afgift, end den i Bevillingens 3die Post omhandlede Afgift af Brænderiet, som er den egentlige faste Afgift, der paaligger Proponenten, hvormod det er noget aldeles Uilfældigt, om han indfører Brændevin i Nykjøbing, og da deraf har at svare nogen Consumtionsafgift.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at det er fuldkommen rigtigt, at Spørgsmaalet i nærværende Sag ene og alene berører paa Fortolkningen af Ordet „Afgiften,“ men Commissarius indseer ikke, hvad der kunde berettigede til at indskrænke dette Udtryk til den ene af de Afgifter, som i Bevillingen ere nævnte. Der er Intet i Bevillingen, hvorfor det mere skulde referere sig til den Proponenten paalagte Productionsafgift, end til den ligeledes bestemte Indførselsafgift, og Udtrykket maa derfor forstaaes om begge Afgifter som en Totalitet. Dette er og saa meget mere antageligt, som den tagne Forbeholdenheds Hensigt er, at de Betingelser,

som det i Fremtiden maatte findes fornødent at foreskrive Landbrænderierne, ogsaa paa dette Brænderi skulde kunne gøres anvendelige. Det er derfor vistnok overeensstemmende med den Intention, der ligger til Grund for hiin Forbeholdenhed, at ogsaa den Indskrænkning, der ved Resolutionen af 19 August 1835 er foreskrevet med Hensyn til den Quantitet, hvori Brændevinet maa affattes, skulde kunne gøres gjældende for dette Brænderi, men da dette dog ikke indeholdes i de Udtryk, hvori Forbeholdenheden er tagen, saa har dette bevæget General-Toldkammeret til at foresalde fornævnte Indskrænkning.

Statsraad Stenfeldt fandt det saameget mere tvivlsomt, om den Afgifts-Forsøgelse, der forbeholdes i den 11te Post i Bevillingen, kan anvendes paa Consumtionen, der skal erlægges ved Indførselen i Nykjøbing, som Proponentens Næringsstat bestemmes efter det Omfang, hvori han driver sit Brænderi.

Proponenten yttrede, at Spørgsmaalet er, om hans Brænderi er et Landbrænderi eller ikke. Da han fik sin Bevilling, eksisterede der ingen saadanne Brænderier; Kun i Sjælland vare der nogle paa Landet, men de svarede ikke Afgifter, saaledes som Proponentens. Hans Bevilling nævner heller ikke „Landbrænderi,“ men paalægger ham at anlægge Brænderiet paa Kjøbstædgrund. Der gives vel ingen udtrykkelig Bestemmelse om, hvad der skal forstaaes ved et Kjøbstæd-Brænderi og hvad ved et Landbrænderi; men Proponenten havde i Betragtning af, at han havde med et Kongeligt Collegium at gøre, aldrig taget i Betænkning, at underkaste sig Bevillingens Wilkaar. Han maatte ogsaa betale en høj Consumtions-Afgift, nemlig 7 Rbd. for sig og Hustru, og desuden for Børn, Tjenestefolk og Kreaturer. Vel betalte han ikke Grundskat, men denne svarede ikke af Nogen, som boer udenfor Kjøbstæden.

Ved Afstemningen blev det med 35 Stemmer imod 21 bestemt, at Andragendet skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det var vedtaget, at denne skulde bestaae af 3 Medlemmer, blev hertil

valgte: Afskfor Algreen-Ussing med 44, Capitain Bjerre med 37, og Etatsraad Stensfeldt med 23 Stemmer.

Slutteligen blev det af Referenten for vedkommende Committee forfattede Udkaft til Forsamlingens Petition angaaende Armeens Forsyning med Skotski m. m., oplæst og antaget.

Et og tredvte Møde den 3die November

58 Medlemmer vare tilstede.

Det i Mødet den 26de October udsatte Forslag fra Cancelliraad Hempel angaaende de enbeel Brændeviinsbrændere udenfor Odense tilkommende Rettigheder, med dertil hørende Andragende om samme Gjenstand fra disse Brændeviinsbrændere*), blev igjen foretaget.

Proponenten anmeldte, at han fra Petitionairene havde modtaget en Skrivelse af 29de f. M., hvorefter de endnu ingen Resolution havde erholdt paa de indgivne Ansøgninger. Da de saaledes fremdeles maatte ansee sig forurettede derved, at der er paalagt dem større Byrder end deres Medborgere af samme Klasse, og da det er bekjendt, at der i andre Kjøbstæder gives Brændeviinsbrændere udenfor Portene, hvem en sliq Byrde ikke er paalagt, kunde Proponenten ikke indsee rettere, end at de havde tilstrækkelig Grund til Besværing. De have nu i 7 samfulde Aar forgjæves anholdt om at maatte erfare Grundene til en Collegii-Resolution, der gjør et saa betydeligt Indgreb i deres borgerlige Røring. Saavidt Proponenten bekjendt, har een af de Paagjældende solgt sin Eiendom med sseligt Tab, en anden er bleven forarmet, og senere ved Døden afaact. Unskelig var det derfor, om de, der endnu ere tilbage, maatte erholde nogen Opriisning.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at den omhandlede i Aaret 1831 af

*) See denne Tidende 1ste Række S. 470—478.

General-Soldkammeret afgivne Resolution uden tvivl er grundet i Anordningerne, hvilke ikke tilstede, at Brænderier drives udenfor en Kjøbstads egentlige Grændser, eller at Brændeviin indføres i en Kjøbstad, uden at der af erlægges Indførselsconsumtion. De omhandlede Brænderier have vel i lang Tid de facto været drevne udenfor Byens Porte, ligesom Brændeviin derfra er bleven indført i Odense uden Afgifter, og Consumtions-Godtgjørelse givet for de Quantiteter Brændeviin, som førtes igjennem Byen til den udenfor samme liggende Havn, for derfra at udskibes; men dette har kun været en Misbrug, hvorom General-Soldkammeret ikke tidligere har havt Kundskab. Bemeldte Collegium fandt det ubilligt, aldeles at forbyde disse Brænderiers Drift, da samme i saa lang Tid vare taalte, uagtet der aldrig har været givet Vedkommende nogen Bevilling til, udenfor de almindelige Anordninger, at drive Brænderier udenfor Byen, og skjøndt de ikke fuldstændig kunne undergives en nøiagtig Control for Afgifterne, hvilke isøvrigt blive beregnede efter de for Kjøbstæderne gjældende Regler; men derimod ansaaes det fornødent at formene dem den afgiftsfrie Indførsel af deres Brændeviin til Odense, hvoraf de hidtil de facto have været i Besiddelse. En saadan Frihed kan nemlig medføre betydelige, og saavel for Kjøbstæderne, som for de Kongelige Intrader, meget skadelige Misligheder, da der ikke kunde havees Visshed for, at jo endog Brændeviin, der var tilvirket i aldeles utillebte Brænderier eller som var indsmuglet fra Udlandet, kunde uden Afgift indføres. Imidlertid har Collegiet i Anledning af de indkomne Besværing været betænkt paa, saavidt det kunde skee uden altfor meget at udsætte den Kongelige Kasse for Tab, at tilstaae de omhandlede Brændere nogen Modification for deres Personer, og det har derom corresponderet med Cancelliet, der saavel har været enig i, at bemeldte Brændere ikke have nogen lovgrundet Ret til at faae deres Brændeviin indført i Odense, uden at udrede Consumtion, som i, at Billighed dog kunde tale for, at nogen Modification til deres Bedste blev tilstaaet. Da imidlertid saadan Rettelse maatte være forbunden med en fuldkomnere Control til Sikkerhed

for den Kongelige Kasse, end den, der efter den Raade, hvorpaa titmeldte Brændere udrede deres Afgifter, forinden kan have, saa har Collegiet taget under Overveielse, om der ikke kunde meddeles dem Tilladelse til at drive deres Brænderier under de for Landbrænderier gjældende Regler, med Tilladelse til at indføre et vist, i Forhold til den erlagte Afgift bestemt, Quantum Brændeviin i Odense. Dette har hidtil ikke kunnet reguleres, førend nogle nærmere Bestemmelser ere tagne angaaende dette Slags Brænderier, hvilke nu snart kunne forventes. De af Petitionairerne paaberabte Borgerbreve kunne i og for sig ikke give dem Adgang til at drive Brænderier udenfor den egentlige Byes Grændse. Den Hjemmel til at drive en Røring, som indeholdes i et Borgerbrev, gaar ordentligvis ikke ud paa det Sted, hvor den skal drives, og det følger af sig selv, at Anordningerne i den Henseende maae iagttages. Et Borgerkab kan saaledes ingenlunde give Nogen Ret til paa Kjøbstadens udenbys Grund at drive de Røringer, der ere indskrænkede til Byens egentlige Grund. Dette er ogsaa almindelig antaget, og det falder f. Ex ingen af de Kjøbenhavnsske Brændeviinsbrændere ind, at de kunne ned sætte sig og drive deres Røring paa nogen af Stadens Broer eller andre udenbys Grunde. Vel ere i Odense udstedte enkelte Borgerbreve, der udtrykkelig indeholde, at den Paagjældende maa drive Brænderi udenfor Byen; men dette er en Urigtighed, der ikke kan være forbindende for det Offentlige, og Cancelliet har i den Anledning tilkjendegivet Magistraten det Fornødne.

Proponenten bemærkede, at, om det end maatte være antaget som et Princip, for Eftertiden ikke at bevilge Brænderiers Anlæg udenfor Kjøbstadernes Porte, Kjønnede han dog ikke, at dette kan være anvendeligt for de her omhandlede Ciere, idetmindste ikke for deres Besiddelsestid, da Rettigheden, til at brænde og i Kjøbstaden frit afsætte deres Brændeviin, fra Krilids Tid har ligget til deres Steder, og hidtil upaa-talt er benyttet, ligesom ogsaa deres Borgerbreve uden Indskrænkning tilstaae dem lige Rettigheder med deres Medborgere af samme Klasse. Forsaavidt som det var Indsmugling af fremmed

Brændeviin, man vilde forebygge, troede han, at saadant Misbrug ligesaa vel kunde udøves af de indenfor Portene som af de udenfor samme boende Brændeviinsbrændere, og det stedse Kjøppebeholdningsyn maatte dog formeentlig betrygge herimod.

Grosserer Knudtzon ansaae det for at være udenfor al Tvivl, at Resolutionen af 15 November 1831 har været høift odelæggende for de 7 Brændeviinsbrændere ved Odense. Da nu disse siden Aaret 1834 gjentagne Gange have indgivet Ansøgninger til General-Toldkammeret, denne Sag betræffende, og endnu til Dato ikke have modtaget noget Svar, saa er der efter Valerens Formening al Anledning til, at Sagen kommer under Committee. Den Kongelige Commissarius har sagt, „at baade Cancelliet og Toldkammeret vare enige i, at Vilighed talte for en Betselse for de nærværende Supplicanter, og at Toldkammeret har yttret, at denne Moderation snart kan ventes;“ men Ordet „snart“ i Toldkammerets Mund er der ikke at sætte megen Lid til, eftersom Klagerne i Aaret 1838 endnu ikke have faaet Svar paa deres gjentagne Ansøgninger fra 1834, og ei engang have kunnet bringe det derhen, at Resolutionen af 15 Novbr. 1831 er bleven dem bekendtgjort. Naar man seer, at Borgerne behandles saaledes af Toldkammeret, saa forstjener Sagen vistnok Forsamlingens særdeles Opmærksomhed.

Kammeraad Madsen bemærkede, at da den Kongelige Commissarius nu havde oplyst Forsamlingen om de Grunde, hvorfor General-Toldkammeret ikke havde svaret paa de vedkommende Brændeviinsbrænderes Ansøgninger, og meddeelt, at General-Toldkammeret nu snart vilde give Vedkommende det fornødne Svar og Oplysning om Sagen, saa antog han, at denne for Diebliffet ikke vedkom Stænderne, men at Samme havde vigtigere Ting at beskæftige sig med, og han maatte derfor stemme imod en Committees Nedsettelse i denne Anledning.

Proponenten fandt, at, da Petitionairerne i 7 Aar have ventet paa en Afgjørelse af dette Betselsønsøgende, er der ikke Grund til

nu at tage Andragendet tilbage, i det ubiåse Haab om, at kunne opleve Sagens Afgjørelse. Forslaget var allerede indledet i den forrige Stænderforsamling og maatte dog nu anses modent til Forsamlingens Overveelse.

Den Kongelige Commissarius maatte bemærke, at den nærværende Sag ikke i den forrige Stænderforsamling kom under Behandling.

Udsesfor Algreen-Ussing yttrede, at Cancelliraad Hempel uden tvivl havde meent, at da det af Stændertidenden for 1835 var kommet til Toldkammerets Kundskab, at et saadant Andragende fra Odense Brændeviinsbrændere havde været Stænderforsamlingen forelagt, men igjen var taget tilbage (see Stændertidenden for 1835—1836 Side 765 og 957), saa havde Collegiet deri havt saameget mere Anledning til at fremskynde Sagens Afgjørelse.

Proponenten fandt, at det var haardt for en dansk Underfaat, at blive berøvet en vigtig Rettighed, uden engang at erfare Grunden her-til. Som et Beviis paa, hvilket Tab Brændeviinsbrænderne have lidt, saavel i deres Næring som ved den aftagende Verdi af deres Eiendomme, oplæste han endnu en Gjenpart af en Strivelse fra een af dem til General-Toldkammeret af 16 Juni 1832, hvilken, ligesom de øvrige Ansøgninger, var forbleven ubesvaret.

Agent Voigt ansaae Besværingen grundet, og anbefalede Sagen til Undersøgelse af en Committee.

Den Kongelige Commissarius maatte aldeles henholde sig til, hvad han forhen har anført, og under en nylig foretagen Sag yderligere godtgjort, at det er imod de gjældende Anordninger, at Brænderier drives paa en Kjøbstads udenbys Grund, og det er deraf klart, at de, der uden dertil erhvervet særdeles Bevilling have etableret saadant Brænderi, maae finde sig i, at man nægter dem Adgang til afgiftsfri Indførsel i Kjøbstæderne af det der tilvirkede Brændeviin, om man endog paa Grund af, at de i lang Tid have drevet Næringen, ikke gjør Fordring paa, at de aldeles skulle ophøre med samme. At det kunde foranledige betydelige Misbrug, naar man fra Brænderier, der drives

udenfor Byens Porte, endog imod Afgifter, der maatte anses lige med dem, der svares i Kjøbstæderne, kunde frit indføre Brændeviin i Kjøbstæderne og derfra udføre det mod Godtgjørelse for Consumtionen, har Commissarius forhen godtgjort, og det er derhos paa det Bestemteste erkjendt af Stænderne i deres forrige Session, hvor man endog har fundet det indlysende, at den ved Resolutionen 19de Aug. 1835 de Landbrænderier, som i Medhold af samme maatte blive bevilgede mod Afgifter, der skulde svare til Kjøbstædernes Afgifter, tilstaaede Ret til, mod fuld Consumtion at maatte indføre Brændeviin i Kjøbstæderne, kunde lede til nogen Defraudation (see Stændertidenden 1835—1836 Side 2342). Det kan vel være, at enkelte paa en Kjøbstads udenbys Grund anlagte Brænderier, ifølge særdeles Bevillinger, i enhver Henseende behandles paa samme Maade, som om de laae indenfor selve Kjøbstaden; men saadant Bevilling er dog grundet paa, at Brænderiets Beliggenhed lige tæt ved Kjøbstaden, i Forbindelse med andre locale Forhold, ere fundne at give Controlen den fulde Betryggelse, som i Almindelighed kun kan have, naar Brænderiet ligger indenfor Kjøbstaden. Blot Overseelse af det locale Tilfyn kan derimod ikke begrunde en Rettighed til Roget, som er imod Anordningerne. Men iøvrigt nægtes det ikke de omhandlede Brændere at forfatte deres Brænderier; kun gjøres der Paastand paa nøiagtig Overholdelse af de Lovbestemmelser, hvorefter Brændeviin, der føres igjennem Byens Porte eller Consumtions-Bommen, skal erlægge Indførselsafgift.

Procurator Rye bemærkede, at det forekom ham, at Toldvæsenet, ved i mange Aar at til-lade de omhandlede Brændeviinsbrændere at svare deres Afgifter paa samme Maade, som de øvrige Brændeviinsbrændere i Odense, siltiende har samtykket i, at de bleve behandlede som Kjøbstadbrændere; hvorhos Taleren tilføiede, at General-toldkammeret formeentlig maatte kunne have seet af de for Toldvæsenet i Odense indsendte Documenter og Regnskaber, at de boede udenfor Byen.

Den Kongelige Commissarius kunde aldeles ikke erkjende, at General-Toldkammer-

og Commerce-Collegiet, eller den under samme hørende Revision, har af Regnskaberne været istand til at erfare, at de Brænderier, hvoraf Afgift blev erlagt, laae udenfor Byens Porte.

Procurator Rye bemærkede, at han antog, af Regnskaberne indeholdt Oplysning derom.

Udsæksfor Ugreen-Udsing maatte bemærke, at ved Sagens første Forelæggelse havde den Kongelige Commissarius ifkun erindret, at det vistnok vilde være nødvendigt, forinden Forsamlingen kunde indlade sig paa Sagen, at den først erfarede, om Petitionairene ingen Resolution havde erholdt paa deres Andragender, hvilket Commissarius endog yttrede, at han troede at være Tilfældet. Da det nu er oplyst, at ingen Resolution er meddeelt, synes der, naar der tages Hensyn til, at Commissarius dengang aldeles ingen andre Bemærkning fremførte, og da der i ethvert Fald er forløben en Tid af flere Aar, hvori Petitionairene forgesøves vente paa Svar, vel at kunne, fra dette Synspunkt betragtet, være Anledning til at nedsætte en Committee til Sagens Prøvelse.

Brændeviinsbrænder J. Sidenius bemærkede, at der af det Brændeviin, som frembringes i de her omhandlede Brænderier, allerede en Gang er betalt Consumption, efterfom denne er indbefattet i den paabudne Afgift af Keskabernes Afbenyttelse. Det er dernæst en overordentlig Standsning i disse Brænderiers Virksomhed, at Productet ikke engang kan udføres af Landet, hvorved en saadan Industri meget hæmmes, ligesom det ogsaa synes haardt, at en dansk Borger, der maa skatte og skyldes til Staten, ikke kan concurrere med den Brændeviinsbrænder, som boer udenfor Riget. Taleren formeente, at det Kongelige General-Lobkammer, ved at hensee til andre Stater, hvor Landbrænderier ere almindelige, vilde kunne ud-

finde en passende Control for saadanne, uden aldeles at standse deres Virksomhed. Indsmugling af fremmed Brændeviin, for at man ved Udsækselen af samme atter kunde tilvende sig Consumptionsbetjærelse, var vel en Mulighed, men det var ikke sandsynligt, at Saabant i høi Grad vilde finde Sted. Dgsaa var Indsmuglen i Keskaberne, hvorfra dog Udsæksel er tilladt, ikke mindre mulig.

Præsidenten skjønnede ikke rettere, end at nærværende Andragende maatte anses som en Besværing fra Enkelte, og at det altsaa ifølge Stænderforordningens § 86 udtræves, at det Medlem, som bringer det for Forsamlingen, maa have Overbeviisning om, at der er foregaaet en Forurettelse.

Proponenten formeente, at der allerede laae en Forurettelse i, at Petitionairene siden 1811 ikke havde kunnet erholde noget Svar eller Oplysning om Grundene, hvorfor de havde mistet en gammel hævdet Rettighed.

Proprietair Langkilde maatte, i Anledning af det af Proponenten oplæste Brev, bemærke, at da den omhandlede Eiendom i Aaret 1811 blev solgt ved offentlig Auction, blev den betalt med flere Tusinde Rdd. mere, end hvad den, som Grundeiendom betragtet, vilde have kostet, blot af den Aarsag, at den, som beliggende paa Keskabens Grund, gav Eieren Ret til at drive Brændeviinsbrænderi lige med andre af Ddense Borgere. Naar der altsaa nu stete Indskrænkning i denne Rettighed, hvorved Eiendommen tabte betydeligt i sin Værdi, kunde Taleren ikke andet end ansee Eieren herved at være forurettet.

(Fortsætted.)

Rettelse.

I 1ste Række Nr. 37 4de Spalte 12te Linie „at han kun maa sælge“ læs: „at han ikke maa sælge“.

Et og tredivte Møde (Fortsættelse)

Udsesfor Ugreen-Ussing formeente, at man ikke altsfor meget burde urgere det i Frdn. af 15de Mai 1834 § 86 brugte Udtryk: „Forurettelse“, og at navnlig den Tilfælde ogsaa synes at maatte indbefattes derunder, at et Medlem af Forsamlingen formelig anker over, at Nogen i en usforvarlig lang Tid og uagtet gjentagne Erindringer ikke har kunnet erholde Svar paa et til vedkommende Regjeringscollegium indgivet Andragende.

Præsidenten maatte bemærke, at endskøndt han heller ikke antog, at man skulde tage Ordet „Forurettelse“ i den strengeste Betydning, maatte Forsamlingen dog vistnok paa den anden Side være vaersom med at tage det i en for udstrakt Forstand. Hovedhensigten med den Garanti, Forordningen havde forbrødt for, at Enkeltes Ansøgninger og Besvælinger kunde blive Gjenstand for Stændernes Virksomhed, var vistnok den, at de ikke skulde bebyrdes med en stor Mængde Andragender om formeentlige Forurettelser; hvis derfor Forsamlingen ikke var nsieregnende med at antage dette Slags Sager, udsatte den sig for at faae en stor Mængde temeraire Andragender under Behandling; thi de, som ikke erholde, hvad de attraae, ere naturligvis let tilbøielige til at betragte Mangel af Dnsfets Dpfylbelse som en tilføiet Uret. Den blotte Mangel af Svar paa en indgiven Ansøgning kunde i alt Fald ueppe anses tilstrækkelig til at bringe et Andragende ind under Bestemmelsen i Forordningens § 86, 2det Membrum.

Udsesfor Ugreen-Ussing gjenstvarede, at der ikke kunde være Spørgsmaal om saadanne Andragender, som Collegierne efter de gjældende Lovbestemmelser ere berettigede til at henlægge; men naar et Collegium ikke i en lang Tid, f. Ex. i flere Aar, har afgivet Svar paa et Andragende, der egner sig til Afgjørelse af samme, hvilket er Tilfældet med det foreliggende, maa det vistnok staae ethvert Medlem af Stænderforsamlingen aabent at føre Anke herover, som

over en Forurettelse, da det i modsat Fald stod til vedkommende Collegium, ved aldrig at svare, at affkære den Vedkommende hans formeentlige Ret. Hvad der derimod forekom Taleren mindre klart, var, om Proponenten, efter Indstillingen i det af ham forelagte Andragende, kunde antages at føre Anke over, at de Vedkommende ingen Resolution kunde erholde paa deres Ansøgninger, da det syntes, som om Andragendet kun gik ud paa, at de Ansøgende maatte gjen gives deres fra ældgammel Tid tilstaaede Retligheder.

Profesfor Bang maatte erklære sig ganske enig med Udsesfor Ussing deri, at Forsamlingen meget vel kunde befatte sig med den Forurettelse, at der ei blev givet Svar paa Ansøgninger, hvorpaa Svar retteligen kan fordras; men han maatte ogsaa tiltræde den Yttring af nydnævnte Taler, at en saadan Anke ei var den producerede Petitions egentlige Gjenstand.

Udsesfor Ugreen-Ussing maatte endnu bemærke, at, naar Sagen af den af Præsidenten anførte Grund skulde afvises, syntes der at have været Anledning for den Kongelige Commissarius til, strax ved dens første Forelæggelse, at fremsætte en Bemærkning herom, hvilket ikke dengang skete, hvorimod der, som allerede anført, kun af ham blev erindret, at Forsamlingen først maatte vide, om Petitionairerne ikke senere havde erholdt Resolution paa deres Andragende.

Proponenten udbad sig af den Kongelige Commissarius Underretning om, hvorvidt en saadan Sag kunde anhangiggjøres ved Domsstolene, og imod hvem Søgemaal da skulde anlægges; thi dersom Sagen kunde erholdes afgjort ved Domsstolene, ansaae han Petitionairerne ganske villige til at tage deres Besværing tilbage. Kunde derimod en saadan retlig Afgjørelse ikke finde Sted, og Andragendet ogsaa blev afvist fra denne Forsamling, vidste Proponenten ikke, hvor de Paagjældende havde at henvende sig for at komme til deres Ret.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at dersom Vedkommende ønskede at gaae Ret-

heten, vilde det første Skridt være, at de henvendte sig til General-Toldkammeret med Anmodning om, at beordre Kammeradvocaten eller en Anden at tage til Gjenmøle paa Consumptionsvæsenets Begne, men om dette vilde eller kunde blive bevilget, er et Spørgsmaal, hvorpaa Commissarius ikke kan indlade sig. Han har isørigt ikke kunnet protestere mod Sagens Antagelse, da det vil blive Forsamlingens Sag at bedømme, hvorvidt der er Grund til at antage, at der er tilføjet Petitionerne nogen Forurettelse; men han troer at have godtgjort, at dette ikke er Tilfældet, og at der saaledes ikke vil blive Anledning for Stænderne til at indgive nogen Petition. Årsagen til, at Petitionerne ikke endnu have erholdt Resolution, har Commissarius forklaret, ligesom han og har bemærket, hvorledes denne snart kan være at vente. Isørigt have de ikke været vidende om den Resolution, ifølge hvilken de ikke kunne nyde den fritagelse for Indførselsconsumtion, som forhen urettelig har været dem tilstaaet. Svad der efter deres Ansøgning mulig kunde skee til deres Fordeel, vilde alene være, at give dem en Dispensation fra hin anordningsmæssige Resolution, eller dog deri at tilstaae en Modification.

Med Afstemningen blev det med 34 Stemmer mod 22 bestemt, at det omhandlede Forslag med dertil hørende Andragende skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det var vedtaget, at denne skulde bestaae af 3 Medlemmer, bleve hertil valgte: Assessor Ugreen-Ussing med 45, Capitain Bjerre med 43 og Statsraad Stensfeldt med 29 Stemmer.

Assessor Ugreen-Ussing foredrog derpaa et Andragende fra endeel Hænderhavere af Kongelige Obligationer af det engelske 3 pCt. Laan om en autentisk Fortolkning af en Passus i den sidste Hovedobligation af 16 Decbr. 1837, betræffende den fremtidige Indløsning af bemeldte Obligationer, hvilket Andragende lyder saaledes:

„J Forening med flere Eiere af de Wilsonske 3 pCt. Obligationer have Undertegnede den 10 Septbr. 1838 indgivet en Skrivelse til Di-

rectionen for Statsgjælden og den synkende Fond af følgende Indhold:

»Til den Kongelige Direction for Statsgjælden og den synkende Fond:

Bed Hoved-Obligationen af det engelske 3 pCt. Laan af 8 Juni 1825, udstedt af Hans Majestæt Kongen igjennem Directionen for Statsgjælden og den synkende Fond til Th. Wilson & Compagni for 5,500,000 £. St. var det fastsat, at der aarligen skulde opkjøbes Special-Obligationer af bemeldte Laan for idetmindste $\frac{1}{2}$ pCt. af den ommeldte Capital, ligesom ogsaa for de accumulerede Renter af de saaledes opkjøbte Obligationer. Da der hidtil allerede ere opkjøbte Obligationer til Beløb af £. St. 660,000, udgjør den til Amortisationen bestemte Sum i Året 1838 £. St. 47,300. Den nye under 15 Decbr. 1837 til R. W. Rothchild & Sonner udstedte Hovedobligation for £. St. 4,840,000 maa derimod efter Ordene synes at medføre, at til Opkjøbet af Obligationerne herefter kun skal anvendes idetmindste $\frac{1}{2}$ pCt. af £. St. 4,840,000 og de accumulerede Renter af de fra nu af indkjøbte Obligationer. Men som Følge heraf ville Creditorerne ikke have nogen Garanti for, at der nu vil anvendes Mere end £. St. 24,200 til Amortisationen, eller at der ikke fremdeles vil finde en betydelig Forskjel Sted med Hensyn til denne, sammenlignet med hvad den i Overeensstemmelse med Contracten af 8 Juni 1825 er stipuleret til. Da en saadan Forandring naturligviis vilde udsætte Obligationseierne for et ikke ubetydeligt Tab i Fremtiden, saa vil den høie Direction finde det naturligt, at Undertegnede, Eiere af Special-Obligationer af bemeldte Laan, herved tage sig den Frihed at forespørge, hvorledes den nye Hovedobligation i denne Henseende er at forstaae, og navnlig, om ikke Amortisationen fremdeles hvert kommende År skal vedblive at skee saaledes, som den er bestemt i Hovedobligationen af 8 Juni 1825, at nemlig hvad der af £. St. 192,500 ikke skal anvendes til Forrentning af de uindløste Obligationer, anvendes til Laanets Amortisation. Vi antage, at en beroligende Meddelelse i fornævnte Henseende udfordres, for at kunne efterkomme den høie Directions Opfordring til Ombytning af Special-Obligationerne, og formene, at Di-

rectionen for Statsgjælden og den synkende Fond vil finde sig foranlediget til at bevirke en allerhøieste Resolution, der i denne Henseende vilde afgive den Garanti, som Creditorerne nu troe at faa, og for hvis hensigtsvarende Bekjendtgjørelse den høie Direction forhaabentlig vil drage Omsorg.

Vi vilde endnu tillade os at henstille som noget særdeles ønskeligt, at den Foranstaltning herefter blev truffen, at den Anmeldelse i London Gazette af de Obligationer, som sædvanligt indkjøbes, herefter maatte i Oversættelse meddeles i Collegialtidenden eller et andet Blad, som den høie Direction hertil maatte finde passende.

Kjøbenhavn d. 20 Septbr. 1838.

Underdanigst:

J. Lutein, General-Consul. Spannier, Skomager. Wst, Urtekammer. Groth, Cancelliraad. Hansen & Tersild, Silke- og Klædekrammere. D. Ottesen, Kornhandler og Landmand. H. J. Hagen, Particulier. M. Fleinert, Skradermester. J. E. Petersen, Slotsgartner. Raven, Cand. philos. W. Dunksfeldt, Grosserer. A. H. Bjerre, Capitain og Brygger. P. W. Siwertsen, Fuldmægtig. N. David, Professor. H. E. Schönberg, Procurator. J. Beyer, Fuldmægtig. J. Deichmann, Cancelliraad. J. B. Sylvendahl, Grosserer. R. E. Haste, Particulier. G. Müller, Bankassistent. J. Petersen, Møllermester. A. Fibiger, Fabricateur. M. A. Kirkegaard, Silke- og Klædekrammer. E. W. Petersen, Handlende. A. Westfeldt, Dispacheur. J. H. Wedersøe, Grosserer. F. Wulff, Grosserer.»

Den 1 Octbr. d. A., inden hvilken Ombytningen af de ældre Special-Obligationer skulde finde Sted, er forløben, uden at vi have modtaget Svar fra Statsgjælds-Directionen. Med Hensyn til de Grunde, som vi have udvillet i den ovenstaaende Skrivelse, er det os af særdeles Bigtighed at erfare, hvorledes Statsgjælds-Directionen vil have Hovedobligationen af 1837 forstaaet, hvorfor vi henvende os til Provindsalfstændernes Forsamling for Sjællands, Fyens og Hollands-Falsters Stifter, samt for Island og Færøerne, med den ærbødige Begjæring: „at Forsamlingen vil udvirke en authentisk For-

klaring om Betydningen af følgende Sætning i den under 15 Decbr. 1837 til de Herrer N. W. Rothshild & Sønner udstedte Hovedobligation:

»Und verblinden wir uns, daß ein sinkender Fond von wenigstens ein halb Procent des ganzen Betrages der besagten Partial-Obligationen, nebst den accumulirten Zinsen der getilgten Obligationen, und zwar in nachbemerkter Art und Weise, von 31 März 1838 angerächnet, zur Tilgung der Anleihe jährlich verwendet werden.«

Kjøbenhavn d. 6 Octbr. 1838.

Allerærbødigt:

Lutein. Wulff. Petersen. G. N. David. Spannier. Wst. Dunksfeldt. Sylvendahl. Hagen. Petersen, Beyer. Müller.»

Efterat have forelåst dette Andragende, tilføiede Kjøbfor Algreen-Ulsing Følgende: „Jeg anbefaler det nærværende Anliggende, der angaaer en Sag af den største Bigtighed, til Forsamlingens næste Dverveielse. Som det sees, gaaer Petitionen kun ud paa at erholde en authentisk Fortolkning af en Passus i den sidste Obligation af 15de Decbr. 1837. Denne er, efter sin Ord betydning, forskjellig fra den tilsvarende Passus i den oprindelige Obligation af 8de Juni 1825, og Petitionairerne have uden Tvivl Foie til at besvrygte, at Meningen af samme kunde være, saaledes som i Skrivelsen anført, at Raanets Indløsning for Fremtiden kun skal skee med et synkende Fond af i det Ringeste $\frac{1}{2}$ pCt. af Obligationens Restbeløb, 4,840,000 R. St., som, tilligemed de accumulerede Renter af de efter den 31te Marts 1838 opkjøbte Special-Obligationer, skal virke til Gjældens Afbetaling. Skjøndt dette temmeligt tydeligt synes at være Meningen af den omhandlede Passus i Obligationen af 15de December 1837, naar den sammenholdes med de tilsvarende Ord i Obligationen af 8de Juni 1825, *) have Petitionairerne dog ikke villet sætte i Tvivl, at der ikke med hine Ord i Obligationen af 1837 har været tilsigtet nogen Forandring i hiin ældre Obligation, og de have derfor kun anholdt om en authentisk Fortolkning af samme. Petitionairerne have nemlig umulig kunnet antage, at

*) Taleren oplæste disse tvende Steder for Forsamlingen.

Regjeringen, som Debitor, kunde gjøre en saa væsentlig Forandring i den oprindelige Obligation, uden forinden at indhente Samtykke dertil fra Creditorerne, nemlig Special-Obligationernes Eiere. At det paa Grund af indtrufne Omstændigheder blev anset nødvendigt at overdrage Agenturen fra Huset Wilson til Huset Rothschild, maatte naturligviis blive uden Indskydelse paa de udstedte Obligationers Indhold, og ligesaa lidet som Regjeringen af den Grund kunde nedsette enten Capitalens Beløb eller den stipulerede Rentefod, ligesaa lidet kunde den være berettiget til at forandre de engang fastsatte Afbetalingsvilkår. I modsat Fald eksisterede der aldeles ingen Sikkerhed længere med Hensyn til disse Obligationer. Kunde Indløsningen, der oprindeligen er paa det Bestemteste lovet at skulle effectueres med $\frac{1}{2}$ pCt. af Obligationens oprindelige Beløb, 5,500,000 £. St., samt med Renten af alle de indløste Obligationer, ved et blot Pennestreg, Creditorerne uafvidende, forandres derhen, at den nu kun skal skee med $\frac{1}{2}$ pCt. af Obligationens Restbeløb, 4,840,000 £. St., og Renten af de af dette Beløb indløste Obligationer: hvad Borgen havde man da for, at der ikke om saa Aar, i alt Fald ved en ny Forandring af Agenturen, stæer en yderligere Indfrankning heri, saaledes at Indløsningen bestemtes da at skulle skee blot med $\frac{1}{2}$ pCt. af det daværende Restbeløb af Obligationen, eller med $\frac{1}{4}$ pCt. af samme, eller paa hvilkenfømhelst anden Maade, Regjeringen selv maatte fastsætte? Det vilde være i aabenbar Strid med Statslaanenes Natur og rokke al Sikkerhed til disse, om den, der har udført Agenturen af et saadant Laan, kunde, ved at samtykke i en hvilkenfømhelst Forandring af Vilkårene i den oprindelige Contract, berøve Eierne af Special-Obligationerne de dem i disse tilfagte Rettigheder, ligesom det ogsaa offentlig og uimodsigt er anført, at intet Eignende har fundet Sted i noget Lands Finantshistorie. Men hvad derhos i nærværende Sag maa være aldeles afgjørende i denne Henseende, det er, at Hans Majestæt Kongen i den oprindelige Obligation af 1825 paa det Udtrykkeligste har forpligtet sig imod selve Eierne af Special-Obligationerne, idet det nemlig heri hedder; „Vi erklære herved Os, Bore Arvinger og Efter-

kommere, som Skyldnere til enhver hvilkenfømhelst Hænderhafter af de bemeldte Special-Obligationer for det i samme anførte Beløb, og forpligte Os, Bore Arvinger og Efterkommere, mod Enhver, som til nogenfømhelst Tid eier een eller flere af disse Special-Obligationer, til punkkelig Betaling af Capital og Renter, i Overeensstemmelse med sammes Indhold.”

„Det kan fremdeles ingenslunde siges, at Obligationernes Eiere stæer Fyldest, naar Tilbagebetalingen blot stæer i de bestemte 60 Aar. Der stæer dem kun Fyldest, naar Betingelserne i den oprindelige Obligation i det Hele usforandret overholdes. Men disse Betingelser ere ikke blot, at alle Obligationer skulle være indløste i Løbet af 60 Aar, men ogsaa og fornemmeligen, at Indløsningen skal effectueres paa en vis Maade og med et vist engang ufravigeligen bestemt Beløb. Kan dette Sidste uden Creditorernes Vidende og Samtykke forandres, saa kan dette ogsaa stæe med det Første, og der mangler da al Garanti for hine Obligationers Uforanderlighed. Det er netop Bestemmelsen om det synkende Fonds Størrelse, der er Creditorerne af særdeles Bigtighed, og ikke det blotte Tilfagn om, at det hele Beløb skal være tilbagebetalt i 60 Aar. Dette Sidste faaer kun sit Værd og sin Betyggelse ved Overholdelsen af de Regler, der ere foreskrevne om hiint Fonds Virkning. Ellers maatte Regjeringen kunne høre aldeles op med aarlige Opkjøb af Obligationerne, naar Tilfagnet om, at hele Beløbet dog skulde være afbetalt inden Udløbet af 60 Aar fra den oprindelige Obligationens Udstedelse, vedblev; men Enhver indseer let, at Creditorerne derved kun vilde finde sig lidet betryggede. Det tør heller ikke oversees, at ved det i den oprindelige Obligation af 1825 fastsatte Amortisationsfond vilde det hele Beløb af $5\frac{1}{2}$ Million £. St. kunne tilbagebetales i de bestemte 60 Aar, om end ogsaa Obligationerne nærmede sig Pari, hvilket Creditorerne baade maatte ønske, og som de, efter Afdragfondens Størrelse, ogsaa turde haabe om ikke mange Aar at ville stæe; hvorimod det med det ved Obligationen af 1837 fastsatte Amortisationsfond ikke vil være muligt, i de tilbagestaaende 47 Aar at indløse de restværende 4,840,000 £st., naar ikke Obligationerne

holde sig længe paa et lavt Standpunkt og i Gjennemsnit af den hele Indløsningsperiode ikke overftige 75 pCt. Obligationen af 1825 indeholder nu ogsaa paa det Bestemteste, ikke blot, at Tilbagebetalingen af det hele Beløb skal ske i 60 Aar, men at dette skal ske ved et synkende Fond af i det Ringeste $\frac{1}{2}$ pCt. af Obligationens hele Beløb (5,500,000 Rst.) og de accumulerede Renter af alle de efter den 31te Marts 1825 indløste Obligationer. Dette Sidste er netop Nerven i Sagen. Derved holdes Obligationerne i en jævn og steds stigende Priis, hvilket netop er det, der især interesserer Eierne af samme, da det ligger i saadanne Statspapirers Natur, at een og samme Person sjældent i lang Tid er Eier af samme. Det er altsaa ikke Udfigten til, om 60 Aar at faae Obligationen udbetalt, hvorpaa der ligger den nærværende Eier saamegen Magt, som det er Forvisningen om, at disse Obligationer, ved Overholdelsen af de engang stipulerede Bilkkaar for Afbetalingen, ville til enhver Tid holde sig i en fast og stigende Priis. At nu den forandrede Indløsningsmaade, der synes at være fastsat i Obligationen af 15de December 1837, maa have en væsentlig Indflydelse paa Obligationernes Priis i Fremtiden, kan neppe betvivles; thi det ældre synkende Fond vilde allerede nu virke halvaarlig med 23,775 Rst. eller circa 200,000 Rbdlr., nemlig med $\frac{1}{4}$ pCt. af $5\frac{1}{2}$ Million, som udgjør 17,875 Rst., og de halvaarlige Renter af de alt indløste 660,000 Rst., som udgjøre 9,900 Rst., og derefter i en steds stigende Proportion, imedens det nye synkende Fond fortiden kun vil virke med 12,120 Rst., nemlig $\frac{1}{2}$ pCt. af 4,840,000 Rst., altsaa med omtrent 100,000 Rbdlr. halvaarlig, hvilket saaledes gjør, at Fondet allerede nu vil virke med c. 200,000 Rbd. mindre aarlig. Men at den Omstændighed, at der allerede nu aarlig opføres for omtrent 200,000 Rbdlr. færre Obligationer, hvilken Sum vil være i en steds stigende Proportion, maa have en væsentlig Indvirkning paa de ommeldte Obligationers Priis, er saa klart, at det ikke trænger til noget yderligere Beviis. Den Udfigt, som Obligationernes Eier saaledes, i Medhold af disses aldeles utvilsomme Indhold, havde til at vente deres Værdi succesfive forhøjet ved den tilfø-

gende Søgning efter samme, har altsaa lidt et væsentligt Afbræk ved den nye Hovedobligation, hvis denne skal forstaaes paa den Maade, som dens Ord synes at antyde."

„Man vil saaledes vistnok finde det naturligt, at Eierne af hine Obligationer ere blevne foruroligede ved det forandrede Indhold i de nye Obligationer, og at de ønske en nærmere Forklaring af disse. Vel er der i det engelske Blad Times af 31 August d. A. givet en Slags quasi-officiel Erklæring, der gaar ud paa, „at man paa den bedste Autoritet, Contrahentens (Kothschilts), seer sig istand til at give Obligationens-Eierne den Forsikring, at det ikke er den danske Regjeringens Hensigt, at gjøre nogen Forandring i den omhandlede Henseende, og at den Sum, der skal anvendes til det synkende Fond i næste Maaned (September 1838), vil blive ligesaa stor, som nogen Tid tilforn.“ Men, foruden at denne Erklæring i det Hele synes at være sat paa Stuer, og at den nærmest seger at berolige Obligationens-Eierne ved den Forsikring, at der i den nærmest forestaaende Afdragstermin vil blive anvendt ligesaameget til Amortisation som tidligere, hvilket naturligvis ikke giver nogen tilstrækkelig Betyggelse, hvorimod det er for den hele tilbagestaaende Tid, at saadan Sikkerhed maa have, saaledes vil Enhver vistnok være enig i, at hine Obligationens-Eiere ikke kunne finde sig betrygge ved en saadan i et fremmed Blad indtrykket Annonce, der ikke engang er underfæret af Kothschild selv, og som Regjeringen her til enhver Tid kan desavouere. Petitionairerne have derfor henvendt sig til Statsgjældsdirectionen, for af samme at erholde den Erklæring med Hensyn til Betyggelsen for deres Rettighedens Vedligeholdelse, som savnes i de nye Obligationer; men da Directionen ikke endnu har behaget at besvare Skrivelsen, der, som det sees, er dateret den 10 Septbr. d. A., og altsaa nu er snart 2 Maanedes gammel, have de feet sig nødsage til at henvende sig til Stænderforsamlingen, for ved sammes Hjælp at erholde bevirket en authentisk Fortolkning af hien Passus i de nye Obligationer, og derved aldeles tilstrækkelig Sikkerhed for, at det ikke har været Regjeringens Hensigt at foretage nogen Forandring i de oprin-

delige Vilkaar, men at Laanets Afbetaling i Fremtiden vil, til enhver Termin, skee med det samme uforandrede Beløb efter Obligationen af 1837, som efter Obligationen af 1825."

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at den foregaaende Ombytning af den i Aaret 1825 for det saakaldte Wilsonske Laan udslede Hovedobligation, saavel som af de dermed forbundne Special-Obligationer, var bleven en Nødvendighed derved, at Laaneagenten var kommen i insolvent Tilstand. Denne Begivenhed kunde let have paadraget de danske Finantser betydeligt Tab, da Laaneagenten naturligvis til visse Tider maa være forsynet med anseelige Remisser til Dækning af den forestaaende Rentebetaling; ligesom det vistnok og for vedkommende Creditorer var særdeles misligt, om Agenturen var forbleven i en uvederhæftig Mand's Hænder, og derved den Nøiagtighed, hvormed de burde kunne gøre Regning paa, at deres Renter vilde blive erlagte, var bleven forstyrret. Det var saaledes baade i Finantsernes og i Creditorernes Interesse, at Regjeringen bevirke, at Agenturen gik over paa et saa vederhæftigt Banquier-huus som det Rothschildske, og det var særdeles heldigt, at man fik dette bevirket hurtigt og uden Tab. Den liden Modifikation i Obligationernes Udtryk, som ved denne Leilighed er foregaaet, og hvorved det aldeles ikke har været Regjeringens Hensigt, at undbrage sig de Samme paahvilende Forpligtelser, er naturligvis slet med den nye Laaneagents Samtykke, og med de enkelte Creditorer var det ikke muligt at handle. Det er og saa langt fra, at den har gjort mindste ufordelagtigt Indtryk, navnlig paa den Londoner-Børs, der er det egentlige Marked for disse Slags Papirer, at deres Pris endog har hævet sig, og det uagtet man herfra har udbredt Bemærkninger til Skade for deres Credit. Ogsaa er Ombytningen saavel i London som her, hvor man til Rettelse for de indenlandske Eiere af bemeldte Obligationer har foranstaltet, at Udbetalingen til disse foregaaer, gaaet for sig hurtig og uden Danskelighed. Commissarius finder det derfor usandsynligt, at denne Forsamling vil indgaae med en Petition, der kunde synes at tyde paa nogen Mistillid til Regjeringen, og derved muligen indvirke skadeligt paa

hine Obligationers Pris. Det er iøvrigt klart, at Regjeringen, hvilket endog stemmer med dens egen Interesse, slet vil, især saalænge Obligationerne holde sig i en forholdsmæssig lav Pris, søge at opkjøbe endog større Partier, end den er forpligtet til. I de første 13 Aar har den amortiseret et Beløb af 660,000 £. St., der udgjør 12 Procent af det hele oprindelige Beløb, og til den sidste Rentetermin ultimo September d. A. har den amortiseret 40,000 £. St., der udgjør circa $\frac{7}{10}$ Procent, ligeledes af det oprindelige Beløb, altsaa, naar en lige Amortisation finder Sted for det næste Halvaar, c. $1\frac{3}{4}$ Procent for 1 Aar. Om der i et enkelt Aar betales Mindre, saa vil det godtgjøres ved hvad der i andre Aar er betalt mere.

Ksesfor Ugreen-Udsig bemærkede, at forsaavidt den Kongelige Commissarius havde anført, at den slette Forandring med Agenturen var fordeelagtig, og at der ingen Forandring var foregaaet i Henseende til Laanets Forrentning og endelige Afgjørelse, da sletne Valeren ikke opholde sig herved, eftersom dette ikke vedkom den nærværende Sag, hvor der kun var Spørgsmaal om, hvorvidt der var foretaget eller tilstillet nogen Forandring i Henseende til de aarlige Uddrag. Hvad dette Punkt angaaer, da havde vel den Kongelige Commissarius erklæret, at der kun i den nye Obligation var brugt nogle andre Udtryk, end i den ældre, og tilføjet, at det aldeles ikke har været Regjeringens Hensigt, at undbrage sig de Samme paahvilende Forpligtelser; men Commissarius havde i Forbindelse dermed udtrykt sig paa en saadan Maade, at Valeren ikke kunde ansee det afgjort, om der i enhver Termin virkelig vilde blive betalt, hvad der i den oprindelige Obligation var stipuleret. Ejerne fordrer ikke Andet, end den nøiagtige Opfyldelse af Betingelserne i den oprindelige Obligation, som paa det Bestemteste indeholder, at der til Laanets Indløsning skal dannes et synkende Fond af i det mindste $\frac{1}{2}$ pCt. af det hele Beløb af samtlige Special-Obligationer ($5\frac{1}{2}$ Million £. St.), som, tilligemed de accumulerede Renter af de indløste Obligationer, aarliggen skal anvendes til Laanets Tilbagebetaling. Regjeringen er saaledes aldeles uberettiget til, i nogen Termin at anvende Mindre til Indløsningen, end der i Obligatio-

nen er bestemt. At det skulde virke ufordeelig-
tigt paa de omhandlede Obligationers Pris, at
Standerne androge paa en authentisk Fortol-
ning af den omfklarede Passus i den nye Ob-
ligation, kunde Valeren aldeles ikke indsee, lige-
som han endnu mindre kunde erkjende, at et An-
dragende fra Standerne derom vilde forudsætte
Mistillid til Regjeringen, hvorimod det, efter
den Raade, hvorpaa den Kongelige Commissa-
rius nu havde udflygt sig om Sagen, vistnok
var høist naturligt, at Obligationernes Eiere
ønskede en tydelig Erklæring i saa Henseende.
At Kongen umuligt kunde ville tilføede nogen
saadan Forandring i Aaarets Indløsning, antog
Valeren for utvivlsomt, og han meente, at In-
gen turde tillade sig at tvivle herom, naar det
erindres, at Obligationen af 1825 indeholder
følgende høitidelige Tilfagn: „Zur Erfüllung
aller dieser vorstehenden Verbindlich-
keiten (hvorunder ogsaa henhører Bestemmel-
sen om de aarlige Afdrag, der netop er en af
Hovedforpligtelserne i Obligationen) verpflich-
ten Wir Uns, Unsere Erben und Nach-
folger, hiemit auf das Feierlichste, und
sollen Uns, Unsere Erben und Nachfol-
ger keine rechtliche Behülfe irgend einer
Art, Vorrechte in Klagen und Einreden,
auf irgend eine Weise schükken können, als
wessen wir Uns im Allgemeinen gänz-
lich und wohlbedächtigt begeben, wie
auch einer jeden Einwendung, sie mö-
ge Namen haben wie sie wolle, die
dem Inhalte der gegenwärtigen Haupt-
Schuld-Beschreibung entgegen sein
möchte.“ Hvad Statsgjældsdirectionen
tænkte om Sagen, kunde Valeren ikke vide;
men da samme ikke havde svaret Petitionerne,
havde disse vistnok god Fæie til at henvende sig
til Standerne, for at bewirke en authentisk For-
tolkning af den titomfklarede Passus i den
nye Obligation. Naar iøvrigt den Kongelige
Commissarius, som Regjeringens Organ ved
Standerforsamlingen, vilde afgive den Erklæ-
ring, som Valeren paa Petitionerernes Begne-
ønskede, nemlig at Aaarets Afbetaling i Frem-
tiden vil til enhver Termin skee med det samme
uforandrede Beløb efter Obligationen af 1837,
som efter Obligationen af 1825, vilde Valeren
anse sig beføiet til at tage sit Andragende til-

bage, men saalænge dette ikke skete, maatte han
insistere paa en Committees Besvættelse.

Den Kongelige Commissarius yttrede,
at han ikke havde meent, at hvad der i eet Aar
betales mindre, kan godtgjøres ved større Be-
taling i Fremtiden. Kun mener han det at
være indlysende, at hvad der forhen er anvendt
paa Amortisationen mere, end der efter de ind-
gaaende Forpligtelser var fornødent, maatte kunne
benyttet til at formindste tilkommende Afdrag;
thi ligesom Finantserne naturligviis maatte være
besjæiede til at tilbageholde, hvad de havde op-
kjøbt over det Beløb, der obligationsmæssig
skulde amortiseres, saaledes kan den Omstændig-
hed, at man producerer det hele amortiserede
Beløb til Deposition i den engelske Bank, ikke
begrunde en Fordring paa Mere, end hvad der
ellers i Creditorernes Interesse kunde fordres.

Aksesfor Ulgreen-Uksing gjensvarede, at
han vel aldeles ikke kunde være enig i, hvad
den Kongelige Commissarius nu havde ytret,
at Regjeringen, naar den i eet Aar havde betalt
Mere i Afdrag, end den behøvede, i et føl-
gende Aar kunde betale Mindre, end der efter
Obligationen paaligger samme. Obligationen
indeholder udtrykkelig, at der i hver Termin
skal indkjøbes Obligationer for idetmindste
det i Obligationen stipulerede Beløb. Om Re-
gjeringen i nogen Termin vil betale Mere,
staaer saaledes til den selv, men derfor fritages
den ikke for, i de følgende Terminer at betale
Saameget i Afdrag, som der i enhver Termin
skal betales som det ringeste Beløb. Derimod
er der naturligviis Intet til Hinder for, at
Regjeringen, naar den dertil har Resourcer, gjør
saa store Opkjøb af de ommeldte Obligationer,
som det skal være, og lader disse Obligationer
henligge til Afbenyttelse i de paafølgende Af-
dragsterminer. Men hvad der engang er betalt,
det er betalt, og kan ingen Indflydelse have
paa Besvættelsen i efterfølgende Terminer af
det engang ufravigelig bestemte Minimum for
de aarlige Afdrag. Iøvrigt skulde Valeren ikke
indlade sig i nogen yderligere Undersøgelse her-
om eller gaae ind paa en Fortolkning af den
oprindelige Hovedobligation, da han ansaae det
tilstrækkeligt, naar den Kongelige Commissarius
paa Regjeringens Begne vilde afgive en aldeles
bestemt Erklæring om, at der i enhver Termin

is il blive andendt det samme uforandrede Beløb til Laanets Indløsning efter den nye, som efter den ældre Obligation, og til en saadan Erklærings Afgivelse tillod Taleren sig derfor paany at opfordre Commissarius. Taleren ønskede derhos at erfare, om den Kongelige Commissarius ikke kunde oplyse Forsamlingen om Grunden til, at Statsgjældsdirectionen ikke endnu havde svaret Petitionairerne, da det forekom Taleren lidet passende, at Directionen ikke havde svaret et Antal af hæderlige Medborgerer, der paa en ærverdigg Maade havde henvendt sig til samme i en saa vigtig Anledning, som den nærværende.

Profesfor Bang bemærkede, at Afsesfor Uelsing oftere har erindret, at det ei er hensigtsmæssigt at indlade sig paa den foreløbige Undersøgelse om en Sags Realitet, forinden der stemmes om en Committee's Nedsættelse, mere end nødvendigt er, for at afgjøre Spørgsmaalet om Committee's Nedsættelse, og Taleren maatte holde for, at der i denne Sag ere vigtige Grunde for at rette sig herefter. For det Første har det omhandlede Anliggende opvaakt saadan særdeles Opmærksomhed, ei blot hos Mand, hvis Ansættelse sædvanligviis afvige fra Regjeringens, men ogsaa hos Mand af modsat Synsmaade, at det ei vel kan bevies, at Forsamlingen vil nedsætte en Committee i denne Sag. Dernæst kunne vidtloftige Discussioner over det forebragte Andragende let blive mielige for vort Fædrelands Statscredit, hvilket man saameget mindre bør tabe af Sigte, som det er meget muligt, at flige Discussioner ville tage en anden Retning, naar en Committee's Betænkning ligger for, end Tilfældet nu kunde blive. Med disse Ytringer, (som Taleren anbefalede til særdeles Overveelse) voterede han for en Committee's Nedsættelse.

Afsesfor Ugreen-Uelsing maatte bemærke, at, hvorvel han, som tidligere udtalt, anseer det rettest, at man ikke, ved en Sags fjerste

Forelæggelse, hvor der blot er Spørgsmaal om en Committee's Nedsættelse, gaar dybere ind i dens Realitet end nødvendigt, havde han dog i nærværende Tilfælde, hvor han havde haabet og ventet, at den Kongelige Commissarius havde kunnet afgive en saadan Erklæring, at Sagen paa Grund deraf havde kunnet tages tilbage, anseet det fornødent, at sætte Forsamlingen saaledes ind i Sagens Obvæktion, at den derefter kunde bestemme, om den af Commissarius afgivende Erklæring kunde ansees fyldestgjørende.

Den Kongelige Commissarius erklærede, at han ingen Autorisation har til at afgive nogen saadan Erklæring, som den ærede Proponent har forlangt. Tøvrigt maatte han, i Genhold til det af Profesfor Bang Anførte, finde det rettest, ikke fortiden videre at indlade sig i Sagen. Kun maatte han endnu tilføje, at Statsgjældsdirectionen ansaae sig forvisset om, at den i det til Samme indkomne Andragende yttrede Tvivl om, at den foreslaaede Ombytning uden den forlangte Meddelelse kunde finde Sted, vilde blive gjendroven ved Erfaringen, hvilket og har viist sig. Hvad Petitionairerne havde forlangt, gif derhos ikke ud paa et personligt Svar, men paa en autentisk Fortolkning, som Statsgjældsdirectionen skulde bevirke, og for hvis hensigtsmæssige Bekjendtgørelse den skulde drage Ansvar. Men en saadan Fortolkning og Kundgjørelse maatte let opvække den Tanke, som om de udstedte Obligationer selv ikke indeholdt de for Creditorenes Betyggelse fornødne Bestemmelser, og hvis en saadan Mangel, fandt Sted, kunde den ikke afhjælpes ved en flig Kundgjørelse. Den kunde saaledes ikke faae nogen gunstig men kun en skadelig Indsydelse paa Crediten.

(Sluttes.)

Et og tredivte Møde (Slutning.)

Assessor Aigreen-Ussing maatte paany gjentage, at naar den Kongelige Commissarius ikke saa sig istand til at afgive en saa bestemt Erklæring i den omspurgte Henseende, som Valeren nu gjentagende paa Petitionairernes Vegne havde udbedt sig, ansaae han sig ikke beføiet til at tage Andragendet tilbage, men maatte begjære sat under Afstemning, om en Committee ikke burde nedsættes til Sagens Prøvelse. Med Hensyn til, at Statsgjelds-directionen ikke havde svaret Petitionairerne, maatte Valeren gjentage, at dette forekom ham lidet passende, da Directionen, hvis den ikke troede at kunne indlade sig paa at erhverve den begjærte authentiske Fortolkning af den nye Obligation, idetmindste skyldte Petitionairerne at underrette dem herom, og hvad den Omstændighed angaaer, at Petitionairerne muligens senere kunne have ombyttet 3 pCt. Obligationer, da kunde dette ikke berøve dem deres Ret efter den ældre Contract, ligesom Directionen ikke kunde vide, om det var Petitionairernes egne eller Andres Obligationer, de saaledes havde ombyttet, eller om de i alt Fald ikke, foruden de ombyttede Obligationer, endnu vare i Besiddelse af andre, som de ikke havde ombyttet.

Ved Afstemningen blev det med 44 Stemmer mod 11 bestemt, at Andragendet skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det var vedtaget, at denne skulde bestaae af tre Medlemmer, bleve hertil valgte: Professor Bang, Proprietair Lutein og Assessor Aigreen-Ussing, hver med 29 Stemmer.

Det af Referenten for vedkommende Committee forfattede Udkast til Forsamlingens Betænkning over Udkastet til en Placet, betræffende en forbedret Indretning ved Møller til Forebyggelse af Selvantændelse, blev oplæst og antaget af Forsamlingen.

To og tredivte Møde den 8te November.

55 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han havde modtaget følgende Andragender:

- 1) fra en deel Borgere i Stege angaaende Ophævelse af Krammarkeberne, som skadelige baade for Kjøbstæderne og Landet; indleveret af Procurator Nye; hvilket vilde blive afgivet til den i Anledning af Andragenderne om denne Gjenstand nedsatte Committee;
- 2) fra nogle Beboere af Rådsted Sogn angaaende Biltstade; indleveret af Gaardmand Niels Nielsen; hvilket vilde blive afgivet til den i Anledning af Lovudkastet om Jagten nedsatte Committee;
- 3) fra nogle Gaardmænd i Errindløv Sogn under Baroniet Sonderkarle angaaende Biltstade; indleveret af Gaardmand Niels Nielsen; hvilket ligeledes vilde blive afgivet til den i Anledning af Lovudkastet om Jagten nedsatte Committee;
- 4) fra Catechet Birchedal i Ringkjøbing angaaende Forbedring af Straffeanstalterne og Baretogtsarresterne; indleveret af Biskop Mynster; hvilket vilde blive afgivet til den i Anledning af Forslagene om denne Gjenstand nedsatte Committee;
- 5) Skrivelse fra Procurator Walløe, ledsaget med en Besværing fra ham og Procurator Sørensen i Roeskilde, angaaende Indgreb i Sagsførernes Rettigheder; indleveret af Procurator Marckmann; hvilken vilde blive afgivet til den i Anledning af Andragendet om Forbedring i Underretsprocuretoernes Stilling nedsatte Committee.

Derefter blev foretagne til foreløbig Behandling: 1) Andragendet fra Brandeviinsbrænderne i Odense om Ophævelsen af Examen for Brædeviinsbrænderne; 2) Gaardmand Hans Christensens Forslag

om Udbidelse af den en 60aarig Gaardmand tilstaaede Ret, til at faae en Søn fri for Krigstjeneste, til de Gaardmænd, der ere 55 Aar gamle; og 3) Gaardmand Niels Knudsens Andragende om, at en 60aarig Gaardmand, der ingen Søn eller Pleieføn har, maa faae en Karl fri for militair Tjeneste, naar han indfatter ham til sin Universalarving.

Kammerjunker Benzou foredrog derpaa et Forslag om en Revision af den nu bestaaende Tiende-Lovgivning, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Jeg feiler neppe ved at antage, at Enhver med mig vil være enig i det Uvilkelige i, at de Love, hvorefter Samfundet skal rette sig, kunne bestaae den strengeste Prøve for Billighedens og Retfærdighedens Domstol, ligesom jeg ogsaa vistnok vil finde Medhold, naar jeg ytrer den Formening, at dette fortrinligen bør finde Sted ved de Love, hvorved Lovgiveren af statsoeconomiske Grunde finder sig opfordret til at gribe ind i Undersaatternes, ved ældre Love begrunde, gjensidige Rettigheder og Pligter, og anordne Udøvelsen af disse paa en ny og forandret Maade. Men ligesom Alle ere af lige Mening med Hensyn til selve Principet, saaledes kunde man maaskee i Almindelighed være desto mere uenige, naar Spørgsmaalet er, om og hvorvidt Lovgiveren ved Udarbejdelsen af en eller anden, i Manges forskjellige og afvigende Interesser indgribende, Lov, har været mere eller mindre heldig i at gjøre dette saaledes gjældende, at Ingens Fordeel er begrundet ved en Andens uforstyldte Tab og Rettighedens Tilfredsættelse. Man er nemlig saa saare tilbøielig til, ved denne Undersøgelse og Bestemmelse at lade sig lede af de Grunde, der personligen tiltale En, enten for Opnaaelsen af et Gode, eller Afværgelsen af et Onde, og taber derved den Upartiskhed, den Billigheds- og Retfærdighedsfølelse, der bør behjæle Granstøeren, naar han vil gjøre Love til Gjenstand for sine Betragtninger. Dersom jeg derfor endnu havde nogensomhelst egen personlig Fordeel ved at see mine Anskuelser om Billigheden og Retfærdigheden af enkelte Bestemmelser i den i Landbo-Lovgivningen saa indgribende Forord-

ning af 8de Jan. 1810 om Tiendeafsenet i Danmark, i den Grad gjorte gjældende her i Forsamlingen, at jeg deraf kunde vente mig en for mig selv gavnlig Forandring heri, da vilde en billig Frygt for, at ogsaa jeg, imod min Villie og Vidende, havde labet mig lede af lignende mindre hæderlige Bevæggrunde, have afholdt mig fra at indgive en Petition, der saaledes vilde synes mindre begrundet i den almindelige, end i min særegne Interesse; men nu, da jeg aabent og frit kan erklære: at samtlige mine Tiender, med Undtagelse af circa 80 Tdr. Hartkorn i Dalum Sogn, der, efter Ydernes Forlangende, ville ved en Commissions-Kjendelse i Løbet af 1839 blive at bestemme, ere, saavel i Sjælland som Fyen, ansatte til en fast og ufravigelig Afgift, og at Forordningens Bydende ingen videre Indflydelse har eller kan have paa mig, anseer jeg mig ei alene som Vorget berettiget til, men som Medlem af denne ærede Forsamling forpligtet til at fremsætte og underkaste dens Bedømmelse og Drøftelse de Mangler, jeg af egen Erfaring har lært at kjende ved Forordningen, og, ved at bidrage Mit til at see disse have, virke til, at Andre undgaae de Tab, der ikke have været ubetydelige eller ufølelige for mig.

At Forordn. af 8de Jan. 1810 om Tiendeafsenet i Danmark har stiftet uendelig megen Nytte for Bonden, og virket saare meget til denne hæderlige Stands Opkomst og Velvære, er ligesaa vist, som at den, ved flestede at have et forbedret Agerbrug og Eikendbyerens billige Duster for Die, maaskee ikke strengt, ved Bestemmelsen af det fremtidige Forhold imellem Tiendens Yder og sammes Eier, har seet hen til det Tab, Sidste, ved Affavnet af selve Tienden, vilde komme til at lide, eller til de Ubægheligheder, der paa andre Maader vilde vorde ham til Deel ved Anvendelsen af de i Forordningen givne Bestemmelser. Imidlertid tør jeg antage, at ingen billigtænkende Tiendeieier vil fortryde paa de Offre, Lovgiveren har paalagt ham til det Heles Bedste, der hvor disse ere nødvendige og hensigtsvarende til Tiendeieiers Opnaaelse, hvorimod han synes at have et billigt Krav paa Ophævelsen af de Bestemmelser i Forordningen, der, uden at give Bonden en væsentlig Fordeel, have en skadelig Indflydelse

paa Udvølsen af hans Rettigheder, som Tiendens Eier. Jeg troer saaledes ikke at feile i min Anskuelse, naar jeg, ved at skelne imellem de meer og mindre nyttige Dffre, Forordningen paalægger Tiendens Eier, til Yderens Bedste, regner til de første:

a) Bestemmelsen i første Afdelings § 1, der paalægger Tiendeyderen ifkun at svare Tiende, eller Bederlag for Tienden, af de i Lovens 2—23—1 udtrykkelig benævnte Sødearter, naar de dyrkes i tiendepligtig Jord; thi ved saaledes at undbrage de flere Sødearter og Handelsplanter, der i de senere Aaringer ofte i en ikke ubetydelig Mængde dyrkes i tiendepligtig Jord, fra denne Byrde, mister Tiendetageren, imedens han hæver Tienden paa Marken, ei alene en ikke ubetydelig Indtægt; men gjøres det ogsaa muligt for Yderen, til evindelige Tider at berøve ham en Deel af denne hans lovlig erhvervede Eiendom, ved i nogle Aar fornemmelig at dyrke Handelsplanter, og derpaa forlange Tiendecommission; thi denne vil og bør da fornemmeligen tage særligt Hensyn til den indførte Driftsmaade, ved at fastsætte Erstatningen for Tienden, hvorefter Yderen, naar denne Hensigt er opnaaet, igjen, uden Frygt for Forhøvelse i denne Afgift, kan vende tilbage til Dyrlingen af de i Loven bestemte Sødearter. Ogsaa det efter § 30 for Tiendetageren mulige Tab kan herunder indbefattes.

b) At Halmen berøves Tiendetageren mod en Godtgjørelse i Penge, efter de paa Stedet almindelige Priser, eller efter den Savn, Yderen deraf kan have. Det er nemlig fuldkomment vist, at de Hovedgaard, hvis Drift og Kreaturhold fornemmelig har været baseret paa Tienden, tabe langt mere i Forhold ved Afvænet af et stort Quantum Halm, end Yderen vil anses at vinde ved at beholde den liden Deel, der kan beregnes efter hans svarende Tiende. Hovedgaarden maa herved ofte aldeles forandre sin Driftsmaade, og kan, som en Følge af de færre Kreaturer, der om Vinteren, af Mangel paa Halm, kunne fodres, savne den fornødne Gjøbse til forsvarligen at behandle Jorden; ogsaa store Ladebygninger blive

herved ofte umyttige, hvis Bedlighedsbælske vedbliver som en Byrde paa Eiendommen.

c) At Tiendetageren overalt, hvis hans Paastand om Erstatningens Størrelse ei ubetinget tages til Følge, maa idetmindste yde Halvparten af de Dmfostninger, Tiendekjendelsen, der er ham paadvingen, medfører, en Bestemmelse, der synes mindre billig, efter som Lovgivningen alene hævler Yderne den Ret — saa ofte Enkelte i et Sogn maatte ønske det — at paabyrde Tiendetageren denne Udgift, uden at give denne Midler ihænde til herpaa at gjøre en Ende, ved selv at forlange en lignende Kjendelse for hele Sognet, efter som denne Ret ifkun er ham givet for de enkelte Tilfælde, §§ 9, 16, 20 og 21 benævne.

d) Og endelig, at det er overladt til Yderen og ei til Tiendetageren, at bestemme, om han vil erlægge Bederlaget for Tienden i Penge, der da almindelig betales, efter Kornets ved Capitelstarten bestemte Pris, i Februar, eller i Korn, der i saa Tilfælde ydes efter § 29 b inden December Maanedes Udgang. At Tiendetageren, ved først i Februar at modtage Bederlaget i Penge, berøves de Indtægter, hvormed han mulig i December skulde klare Skatter og Afgifter, er indlysende; ligesom og Kornets Erlæggesse i Slutningen af December ei er ham forbeholdt, da der sjældent paa den Tid findes Kjøbere til Samme til taalelige Priser.

Efter saaledes at have anført nogle af de vigtigste Dffre, som Tiendetageren, til Yderens virkelige Savn og Nytte, bringer denne ifølge Forordningens Bud, og som af denne Aarsag ei af mig ønskes tilintetgjorte, om de end maatte synes at kunne taale en hensigtsmæssig Modification og Forandring, skal jeg tillade mig at henlede Forsamlingens Opmærksomhed paa tvende Bestemmelser, der efter min fuldeste Overbeviisning, uden Skade for Yderne, og til ikke ubetydelig Savn for Tiendetageren, kunde, ja, jeg tør næsten paastaae, burde tilføies Forordningens Bydeade, nemlig:

1) At det man faae i en Tiendebeeters Magt, naar en Tiendecommission af Enkelte eller flere er requireret i et Sogn, da at op-

forbre samtlige øvrige Tiendeydere i Sognet til at afbenytte denne Børlighed til ogsaa at see deres Tiendeaagift bestemt til en fast Afgift, eller i modsat Tilfælde finde sig i, at de ei i et nærmere bestemmende Antal Aar, f. Ex. i 5 Aar, kunne forlange en ny Commission, uden selv at bære alle de dermed forbundne Omkostninger.

- 2) At en Tiendeeier ligeledes maatte være berettiget til, for det Tilfælde, at $\frac{3}{4}$ af et Sogns Tiende er bortacorderet, og den øvrige $\frac{1}{4}$ ikkun udgjør f. Ex. 50 Td. Hartkorn, da paa sin egen Bekostning at forlange denne $\frac{1}{4}$ Deels Tiendeaagift bestemt ved en Commissions-Rkendelse.

Det indsees nemlig let, at Udgifterne ved at holde en Tæller midt i Sognet ere ligesaa bekoftelige, naar der skal tælles for Faa, som for Mange, efter som Tælleren stedse skal være tilstede, og ei kan paatage sig nogen anden Forretning; derimod er Forholdet mellem Indtægt og den dermed forbundne Udgift saameget mindre gavnligt for Tiendetageren, som ham ved Accorden med de $\frac{3}{4}$ Dele af Sognet allerede er beregnet til Udgift, hvad Tælleren efter Commissionens Skjon vilde koste ham. Bonden slaa paa denne Maade at deeltage i Omkostningerne, naar han selv vilde forlange Commissionen, og Forordningens Diemed, Tiendens snarligste Bestemmelse til en fast Afgift, vilde ogsaa herved tidligere end ellers opnaaes.

Ifølge alt Ovenanførte skulde jeg ærbødigst tillade mig at undertaaste den ærebe Forsamlings Overveielse, om der ei maatte findes talende Grunde for en Revision af Forordningen af 8de Januar 1810 om Tiendevæsenet i Danmark, og in specie af en Tilføining til samme af det under Nr. 1 og 2 af mig foreslaaede."

Den Kongelige Commissarius maatte, forsaavidt den oplæste Proposition indeholder Indstilling om en almindelig Revision af Frp. 8de Jan. 1810, derved finde megen Betænkelse. Denne Anordning er saa indgribende i de vigtigste Forhold, og en Forandring i de engang antagne Hovedgrundlæggninger saa betænkkelig, at Redsættelsen af en Committee, som kunde synes at gaae ud paa en saadan Hovedforandring, kunde opvække Uro hos Mange, og

Forhaabninger, som dog vilde blive uopfyldte, hos Andre. Den ærebe Proponent er og saa langt fra at anbefale en saadan Hovedforandring, at han tværtimod erkjender, at de vigtigste af ham opregnede for Tiendetagerne uforbeholdelige Bestemmelser ikke bør forandres, men betragtes som et til Ydernes Gavn bragt Offer, hvorimod han har indskrænket sig til at foreslaae to enkelte Bestemmelser, der ikke ere af synderlig indgribende Vigtighed, og som synes at have Villighed for sig. Commissarius kan derfor aldeles Intet have at erindre imod en Committees Redsættelse, naar Propositionen indskrænkes til disse enkelte Bestemmelser; men kun forsaavidt Indstillingen gaaer ud paa en almindelig Revision, finder han nogen Betænkelse ved at Samme kommer under videre Behandling, ligesom i alt Fald en saa omfattende Forholdsregel ikke kan ansees motiveret ved det oplæste Andragende.

Kammerherre Grevenop-Castenskjold yttrede følgende: „Saavel Rigtigheden som Vigtigheden af det omhandlede Forslags Tendens er saa indlysende, at man vel maa indrømme, at her virkelig er tilstede et af de vistnok ellers sjældne Tilfælde, at Tiendomsretten bør cedere for det Heles Velvære; men netop Erkjendelsen heraf besyrer ogsaa Fordringen af den strengeste Retfærdighed, og gjør det nødvendigt, at Grændserne imellem begge Parters Rettigheder og Pligter paa det Nøieste udfindes og følges, hvilket efter min Formening ikke synes at være lykkelig ved Conciperingen af den omhandlede Forordning, der sikkert, foruden de af den ærebe Proponent udpegede Misligheder, indeholde endnu flere, som det her blev for vidtseftigt at fremsætte eller afhandle. Smidlertid maa jeg henlede Opmærksomheden paa den vistnok særdeles mærkelige Afvigelse fra de almindelige Lovgivnings-Principer, at den, der bliver depositionsberet, skal deeltage i Omkostningerne, der medgaae for at depositionsere ham, og det, uagtet han er berøvet ethvert Middel til at godtgjøre Rigtigheden af sin Fordring, idet hverken Tællebøger for henrundne Aar, eller lovmæssig afsluttede Contracter endog for lange Aar-Rækker, tages i Betragtning, og hans større eller mindre Fordring eller Paastand aldeles ingen Indflydelse har paa den affigende Rkendelse.

Jeg skulde formene, at en saadan Bestemmelse er exempeløs i noget Landts Lovgivning; men det, som især bevæger mig til at yttre mig i denne Sag, er, at den ærebe Proponent altsedes har forbigaaet det Punkt, der altid fremfor alle har forekommet mig uheldigt og langt fra at kunne svare til sin Hensigt, og dette er det særegne Appellations-Tribunal, som Parterne ere henvisste til. Dette bestaaer nemlig af Mænd, der skulle boe i Hovedstaden eller idetmindste denne saa nær, at deres Nærvaarelse der til alle Diebliske kan forventes, da det er der, at den inappellable Kjendelse skal afgiges, og det for hele Landet uden Undtagelse, og formeentlig uden tilstrækkelige Hjælpsmidler. Vel skal jeg indrømme, at en Tiendecommission, der behandler Sagen paa Stedet, naar den ellers besidder fornøden Habilitet, og har alle fornødne Oplysninger for sig, in specie Forbunden, der udgjør Hovedsagen, og kun paa Stedet kan bedømmes, vel kan være i Stand til at foretage en tilstrækkelig Evaluation, og derefter bestemme det passende Weberlag; men da den hele Sag er forbunden med de største Vanskeligheder, og de meest indviklede Omstændigheder idellig fremtræde, saa er det uundgaeligt, at jo en eller anden Part ofte vil troe sig forurettet og fordrø yderligere Undersøgelse og Paakjendelse. Men seer jeg nu hen paa de Midler, den nærværende Over-Tiendecommission, der skal afgjøre Oqvæstionen, har i Hænde, da forekommer det mig høist vanskeligt, for ei at sige umuligt, at komme til noget sikkert Resultat. Foruden Tiendecommissionens Forretning og de dermed forbundne Acter og Beviidligheder, samt den klagenende Parts Documentering, har den intet andet at støtte sig til, end de nye Matriculeringskort med de derpaa tegnede Boniterings-Nummere, og det er langt fra, at jeg kan antage, at disse afgive en for Parterne beroligende Autoritet. Kun Oversyn paa Stedet kan bringe til sikker og fuldstændig Kundskab om det Omqvæstionerede, og derfor antager jeg, at en forandret Bestemmelse for Appellations-Tribunalet er af høieste Bigtighed, da dette sikkert burde forflyttes, saa at de flere Over-Tiendecommissioner, der vilde blive at anordne, kunde svare til disse her kortelig fremsatte Forbringer, dog under samme Betingelse som nu: at de kunne

fungere uden Weberlag. Da jeg ikke herom har gjort nogen bestemt Motion, kan jeg ikke vide, hvortidt Forsamlingen vil indrømme, at dette Punkt tilføies de af Proponenten fremsatte specielle Punkter, og skal overlade det til dens Afgjørelse, idet jeg blot endnu skal bemærke, at jeg allerede forlængst har været betænkt paa at fremkomme med Forslag i denne Retning, men er bleven tilbageholdt ved den Betragtning, at Lovgivningen nu alt er 29 Aar gammel, og at man ved dens Emanation sikkert gjorde Regning paa, at hele Landets Tiender inden Forløbet af de første 10 Aar vilde være regulerede, og Sandsynligheden maa derfor være for, at nu ikkun en forholdsvis ringe Part kan staa tilbage, i hvilken Anledning jeg skal tillade mig at henvende det Spørgsmaal til den Kongelige Commissarius, om det kunde opgives, hvormeget Hartkorn der endnu er tilbage, for hvilket Tienden ei er fastsat til urokkelig Afgift.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at de af den foregaaende Aalder udviklede formeentlige Mangler i Tiendeanordningen ere udenfor dem, som Proponenten har fundet egne til Forandring. Ravnliggen indeholder Propositionen, at Forordningens Regler angaaende Omkostningernes Udbetalelse høre til dem, som Proponenten vel ikke finder billige, men dog ikke snsker omgjorte i det Hele, hvormod han kun anbrager paa en ikke meget betydende Undtagelse fra samme. Holder man sig til den almindelige Indstilling, som Proponenten har fremsat, saa er det derimod vist, at de forommeldte af Kammerherre Casten Schjold omhandlede Punkter henhøre under samme; men i Genhold til hvad Commissarius forhen har anført forekommer det ham ikke, at det for Forsamlingen er Anledning til at tage denne almindelige Indstilling under videre Behandling. Dette vilde endog føre til at sætte langt væsentligere Punkter i Forordningen under Spørgsmaal, end dem, der ere anførte af Kammerherre Casten Schjold; thi disse gaae dog alene ud paa de Midler, ved Hjælp af hvilke Tiende-Weberlagets Bestemmelse skal fremmes, men ikke paa Hovedgrundsaetningerne selv. Med Hensyn til det om Over-Tiendecommissionen Anførte skal Commissarius dog endnu tillade sig denne ene Bemærkning, at saadanne Over-Tiendecommissio-

ner, der skulle være pligtige til at tage den tiendepligtige Jord i Diehyn og udersøge samme, maatte blive særdeles kostbare. Da der dog i det Høieste kunde være een saadan Commission i hver Provinds, eller i alt Fald i hvert Stift, vilde den ofte faae meget lange Reiser at gjøre, saa at Befordrings-Omkostninger og Diæter maatte blive betydelige, og det saameget mere, som Medlemmerne af en saadan Commission maatte søges blandt Folk i særdeles ansete Stillinger. Commissarius seer sig isørigt ikke istand til nøiagtig at opgive, hvor stor en Deel af den tiendepligtige Jord der er tilbage, med Hensyn til hvilken Naturaltienden endnu ikke er afløst. Ved en for nogle Aar siden af Cancelliet anstillet Undersøgelse fandtes det, at Afløbningen var iværksat med Hensyn til henved $\frac{2}{3}$ af Landets Tiender, men det kan ikke seile, at den siden er gaaet betydelig frem.

Proprietair Neergaard yttrede, at Kammerherre Castenskiolds Forslag om Overtiendecommissionen var udenfor Sagen. Smidlerth maatte han som Medlem af denne Overtiendecommission tillade sig et Par Bemærkninger. Den Fremgangsmaade, der bruges, tilstod han vel at være mangelfuld, men dog ikke nær i den Grad, som anført. De Documenter, man havde at rette sig efter, nemlig Amts-Tiendecommissionens Forretning, Kort og Matriculstarter, vare dog ret gode. Ofte opdage man Feil i de affagte Kjendelser; af Kortene kunde man ubfinde Uraalet, og af Karterne faae Begreb om Jordens Godhed. Medlemmerne af Overtiendecommissionen vare Mænd i forskjellige Stillinger; dog vare der altid Landmænd deriblandt. Man havde saaledes ret gode Elementer, hvorefter man kunde bedømme Amts-Tiendecommissionens Kjendelser; men Sagen var i sig selv meget precair, saa at Feil let kunde indløbe. Skulde forresten Noget foretages ved denne Sag, da burde det være radicalt, men det syntes ham ikke en passende Tid dertil nu, da allerede $\frac{3}{4}$ af Landets Tiender vare accorderede. De to specielle Punkter i PropONENTENS Forslag syntes ham ei betydelige nok, til derfor at nedsætte en Committee. At Uretfærdighederne nu og da kunde finde Sted, kunde vel være naturligt, men dertil hørte dog et særdeles Sammenstød af Omstændigheder.

Præsidenten bemærkede, at Forslaget angaaende Overtiendecommissionen vel kunde komme med under Committeeens Bedømmelse, naar Proponentens principale Indstilling blev henloft til en saadan.

Proponenten bemærkede, at han havde anført de to specielle Punkter, som dem, han i særdeleshed ønskede afhandlede. Han gjorde dernæst Forsamlingen bekendt med en Overtiendecommissions-Kjendelse af 1812, der stadfæstede en efter hans Formening aldeles feilagtig Amts-Tiendecommissions-Kjendelse, som var affagt i Februar Maaned medens Sneen dækkede Markterne. Proponenten formeenste, at Amts-Tiendecommissionerne bidrage Alt til at forøge Forhandlingernes Mængde, og da Yberne ikke forlange Tienden fastsat, uden at kunne vente Fordeel deraf, saa er det ogsaa i Commissionernes Interesse at affige Kjendelser, der ere saa gunstige for Yberne som muligt, saa at selv det ved Tiendeforordningen Tiendetageren tilstaaede Tillæg af en 10de Deel sjelden kommer ham tilgode. Der endog saa kun $\frac{1}{3}$ af Landets Tiender endnu at fastsætte, burde disse dog nyde Godt af en billig Forandring.

Cancelliraad Haastруп fandt sig som Tiendecommissair foranlediget til den Bemærkning, at han ikke var iblandt dem, der havde udført den Forretning, som den ærede Proponent havde omtalt. Forlig havde vel været forsøgt i den Commission, hvoraf han er Medlem, til omtrent lignende Tider med de anførte, men aldrig nogen Variation, uden naar Forberne havde været passende til Undersøgelse, helst strax efter Foraars-Sædens Nedlæggelse. At Tiendecommissairerne skulde have Interesse af at faae mange Forretninger og derfor anspore hertil, maatte han modsigte, thi efterat Yberne have faaet Valget imellem enten selv at befordre eller betalt med Penge, er Fortjenesten megen liden, særdeles hvor man gjør sig Umage for at stifte mindelige Foreninger, hvilket han tør paastaae altid er Tilfældet med Svenborgs Amts Tiendecommission, som i dette Aar har mæglert Forening med samtlige Requiverter fra tre forskjellige Sogne. Derfor isørigt den ærede Proponent fandt sig foranlediget til at indskrænke sit Forslag til de tvende særlig udhævede Punkter, fandt Valeren ingen Anledning til at modsætte sig

disses Prøvelse af en Committee, kun at der blev nogen Modification ved det andet Punkt med Hensyn til den $\frac{1}{10}$, som skal tillægges for Forbedringer, naar Yderen er Requiritent; men dersom dette ikke skete, og Forslaget i det Hele fattes under Affstemning, maatte han modsætte sig en Committee, paa de Grunde, som den Kongelige Commissarius havde udhævet.

Proprietair Lutein formeente, at det nu var for sildigt for Forsamlingen at inblade sig paa et Forslag om en Revision af den hele Tiendelovgivning, og hvad de to specielle Punkter i Proponentens Forslag angik, saa fandt han dem af altfor ringe en Betydning til derfor at nedsætte en Committee.

Kammerherre Grevencop-Castenskjold vilde ikke inthævere sit Forslag angaaende Over-Tiendecommissionerne, især paa Grund af det, som den Kongelige Commissarius derom havde anført. For ham selv havde Sagen isvrigt ei længere synderlig Interesse, da næsten alle hans Tiender vare regulerede ved Accord, og de Ydere, som endnu vare tilbage, vare hans egne Bønder. Afsøde Etatsraad Zeuthen, som selv var Medlem af Over-Tiendecommissionen, havde isvrigt deelt Valerens Mening om denne.

Proponenten troede ikke, at et Forslag om en Revision af Tiendelovgivningen kunde medtage saamegen Tid, da man kun behøvede at tage Hensyn til de mere betydelige Punkter. Han vilde imidlertid, efter hvad der i Forsamlingen var anført, nu indskrænke sit Forslag til de to af ham specielt anførte Punkter.

Grev Ahlefeldt-Laurvig formeente, at, hvis en Committee blev nedsat, burde denne ogsaa tage det Spørgsmaal under Overveielse, om ikke Tiendetageren, ligesaa vel som Tiendeyderen, burde kunne forlange Tienden fastsat.

Præsidenten troede ikke, at dette kunde ske, saaledes som Forslaget nu var indskrænket. At et Amendement kunde stilles i denne Retning, maatte han ogsaa omtvile.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at den omhandlede Udvikelse vel kunde være af dem, der forjente Overveielse, og selv med Hensyn til Tiendebet, at fremme Tiendens Afsløsning, vilde den være af stor Vigtighed; men den kan ikke indbefattes under Proponentens specielle Indstillinger, og hvad den al-

mindelige angaaer, maa Commissarius henholde sig til sit Forrige.

Proprietair Neergaard bemærkede i Henseende til det af Proponenten anførte Exempel, at en saadan Tiendecommissions-Kjendelse nu ufeilbarligen vilde blive hjemvist til ny Behandling paa Commissionens Beføining.

Kammersunker Scavenius antog, at naar Proponenten vilde optage det af Grev Ahlefeldt-Laurvig paaagede Punkt, vilde det være god Grund for Forsamlingen til desangaaende at nedsætte en Committee, hvorimod han ogsaa fandt, at de to specielt nævnte Punkter vare af for liden Betydning hertil.

Proponenten troede, at det omtalte Punkt kunde indbefattes under den almindelige Proposition.

Præsidenten bemærkede, at han havde formeent, at der nu ikke var Andet under Forhandling end de to specielle Punkter.

Justitsraad Skibsted maatte meget ønske, at den hele Tiendelovgivning maatte blive underkastet en Revision, især desleshed med Hensyn til det partiske Udseende, den har faaet, saavel i flere andre Henseender, som især ved den unaturlige Indskrænkning af Tiendrettigheden blot til de i Loven nævnte Sædarter, og ved den Bestemmelse, at det kun er tilladt Tiendeyderne, men ikke Tiendetagerne, at forlange Tiendebederlaget bestemt, hvilket Sidste endog strider ligesom imod Anordningens Hensigt: at affkaste Tiendebetalelse in natura. Forsaavidt det maatte antages, at Proponenten havde taget sit Forslag tilbage, forsaauidt det angik Tiendelovens Revision i det Hele, maatte Valeren bemærke, at da Forslaget engang var indbragt i Forsamlingen, kunde saadan Tilbagetagelse ikke tilfiedes uden Forsamlingens Samtykke, og han formeente derfor, at det af Grev Ahlefeldt-Laurvig anbragte Forslag, som indbefattet under Propositionen om Tiendelovens Revision i Almindelighed, maatte kunne indbrages under Proponentens generelle Indstilling, hvilken Valeren herved understøttede.

Præsidenten kunde ikke dele den foregaaende Valers Mening om Forslagets Tilbagetagelse, og anførte i denne Anledning Standerforordningens Bestemmelse desangaaende i § 78.

Proponenten bemærkede, at han kun havde

idaget sit Forslag om en almindelig Revision af Tiendlovgivningen tilbage, fordi det havde forekommet ham, at Forsamlingen havde været stemt derimod, men han ønskede dog helst, at det blev medtaget til Afstemning.

Præsidenten troede ikke, at der kunde være Noget imod, at Proponenten igen optog det ommeldte Forslag.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at, skøndt han ikke skulde indlade sig udførlig paa de flere Anker, som ere fremsatte imod Tiendeforordningen, kunde han ikke undlade fortælle at berøre de af Justitsraad Skibsted fremsatte. Commissarius har allerede indrømmet, at der kunde være Endeel, som talte for, at ogsaa Tiendetageren maatte være berettiget til at paaastaae Tiendens Aflesning, men han maa dog antage, at Lovgiveren har havt særdeles vigtige Grunde til alene at tilstaae Yderne deene Ret. Da Tienden er et paa Agerdyrningen hvilende haardt Baand, som betager Jordbrugeren Frihed til, paa den ellers fordeeltigste Maade at benytte sin Jord, saa er det fundet retfærdigt, at der aabnes ham Afgang til, mod billig Erstatning, at sættes i Besiddelse af denne frie Benyttelse. Men det havde ikke liben Betænkelse, paa den anden Side at nøde den Jordbesidder, paa hvis Eiendom fra gammel Tid denne Byrde er bleven lagt, til at afløse samme, naar han hellere vilde bære saadan Byrde end derfor give et Nederlag, der, især i uheldige Aar, hvori hans Vøl kom til at staae under det Sædvanlige, kunde blive ham trykkende, ligesom der kunde mangle ham paa Kraft og Dygtighed til, ved forbedret Dyrkning at gjøre sig Tiendefriheden ret nyttig. Uden at ville paaastaae, at denne Betænkelse, navnlig under den nuværende Udvikling, indeholder en afgjørende Grund til, at der ikke bør indrømmes Tiendetageren den omhandlede Ret, fore-

kommer det dog Commissarius klart, at Lovgiveren og de Mænd, som have gjort de Forslag, der ligge til Grund for Forordningen, have havt ikke uvigtige Motiver til, i Almindelighed blot at indrømme Tiendeyderen hin Rettighed, ligesom Sagen vistnok har været en omfattende og fleersidig Overveelse underkastet, hvorved man sikkert ikke har forsømt, ved Siden af det gavnlige Die-med, som man søgte at opnaae, ogsaa at tage Hensyn til Retfærdighedens Forordninger. At Forordningens § 1 har indskrænket Tiendeplichten til de i Lovens 2—23—1 udtrykkelig benævnte Sædearter, hører vel og til de tvivlsomme Punkter, og Commissarius erkjender, at der kunde være endeel at sige for en modsat Bestemmelse; men den i Forordningen antagne Sætning havde dog ikke alene Lovens Bogstav for sig, men understøttedes og ved den Betragtning, at det af de Producter, som ere udenfor de sammesteds benævnte, for største Delen end ikke er gjørligt at tiende paa Lovens Maade, ligesom det endelig kan antages, at den Jordbruger, som lægger sig efter sige Culturarter, i Almindelighed hører til de bedre Agerdykere, og at saaledes Tienden allerede af de lovbestemte Sædearter vil give et godt Udbytte.

Ved Afstemningen blev det med 47 Stemmer mod 7 bestemt, at det hele Forslag ikke skulde underkastes Prøvelse af en Committee, hvorefter det med 36 Stemmer mod 18 bestemtes, at de ovennævnte to endelige specielle Punkter heller ikke skulde underkastes en Committees Prøvelse.

(Fortsættelse.)

To og tredivte Møde (Slutning.)

Sognefoged Frederik Jørgensen foredrog dernæst et Andragende fra Hollands Nørre-Herreds Beboere om Nedsættelse i de Broenge, de betale i Rasklov, hvilket Andragende lyder saaledes:

„Under 24de Mars 1837 indgave Hollands Nørre-Herreds Beboere en Ansøgning til Hs. Majestæt Kongen af følgende Indhold:

»Allernaadigste Konge!

Fra ældre Tider af indtil Aaret 1819 have Hollands Nørre-Herreds Beboere og hvo andre, der vilde kjøre eller ride ind i Kjøbstaden Rasklov, maattet erlægge i Broenge 1 β for hver bespændt Bogn, og ligesaa for hver ridende eller løs Hest; men ved Rescript af 24 September 1819 bleve disse Broenge forhoiede til det Dobbelte. Aarsagen skal nok have været, at Byen havde ladet disse Broffillinger opkræve af Soldbetjentene imod et ubetydeligt Bederslag, og da Broerne over de gamle Fæstningsgrave vare forfaldne og trængte til Forbring, var der Intet i Raaden til sammes Istand-sættelse.

Efter Indstilling af Magistraten og de elige-rede Borgere bleve Broengene saaledes forhoiede til det Dobbelte, uden at vi havde andet Valg, end at blive fra Byen eller betale; thi havde det staaet til os at vælge, havde vi langt hellere selv sat omtalte Broer over de gamle Fæstningsgrave istand, end betalt dobbelte Broenge. Smidlertid formode vi, at det kun var for en kort Tid; men nu ere sytten Aar gaaede, og da Byen i dette lange Tidsrum har havt saa betydelige Indtægter, nemlig circa 700 Rbd. aarlig, af de tvende Porte, ad hvilke Hollands Nørre-Herreds Beboere skulle passere ind i Byen, at Byen har kunnet faae Lovet og næsten alle Byens Gader paany brolagte af disse Broenge, og skal endog have et ikke ubetydeligt Fond i Behold, saa synes os, at det kunde være høist billigt, at idetmindste Forhoielsen af omtalte Broenge bortfalbt.

Undertegnede Beboere af Hollands Nørre-Herred tage sig, paa Grund af Forestaaende, herved den allerunderdanigste Frihed, at henvende os til Deres Kongelige Majestæt med Bøn om, at den Forhoielse af Broengene, som erlægges ved Rasklovs Porte ifølge Rescriptet af 24 September 1819, fra 1 til 2 β , maa bortfalde. Vi Nørre-Herreds Beboere ere villige til, selv at holde Broerne over Rasklov gamle Fæstningsgrave istand, imod at have 1 β i Broenge, og muligt, efter nærmere Overveielse, uden mindste Bederslag, naar vi for bestandigt bleve befrieede fra at svare Broenge. Da vi næsten alene leve af Kornavl, og, som Folge heraf, ofte maae kjøre ind i Byen, saa ere Broengene en betydelig Udgift for os, mere end for de fleste andre Landbrugere i Riget, hvilket sees af den store Indtægt, Byen har af titnævnte Broenge.»

Herpaa erholdt vi under 25 Januar d. A. fra det Kongelige Danske Cancelli det Svar: at det Ansøgte ikke kan bevilges.

Senere have vi hørt, som vi ogsaa formode maatte skee, at vor Ansøgning kom til Byens Repræsentanters Erklæring, og om vor Ansøgning blev bevilget eller ei, beroede vel ittebeels paa denne Erklæring, og i saa Fald forventede vi det Udsald, Sagen fik, nemlig Afslag paa vort Andragende; thi af Rasklov Kjøbstad kunde vi vistnok ikke have Grund til at vente os billig Behandling; thi ved et Tilfælde især har Byen vist, at den ei tog i Betænkning at foretage en, efter vor Formening, baade ubillig og ulovlig Handling imod de velarbejdspligtige Beboere af Hollands Nørre-Herred.

Da nemlig den nye Landvei blev omlagt over den saakaldte Rasklov Stoy, hvorpaa der fandtes en stor Strækning gammel Brolægning, som vore Forsædre formodentlig have hørt der-til, og maaffee bekostet lagt, lod Byen disse Sten uden videre Omstændigheder bryde op, og kjøre bort lige for vor Ræse, da vi skulde modtage Reishyfter paa Veien, og overlode til

os at Høre nye Steen til Underlag, hvortil disse Steen skulde være tjenlige, uagtet Reiforordningen af 13 December 1793 endog sætter Tugthuusstraf for den, der bortfører Materialier, der tilhøre Keien, og at Stene, der sidde i Keien, maaske høre den til, er vel dog uomtvisteligt. Der bleve vel foretagne nogle Skridt til Besværing over den skete Uret, men disse Andragender forkom, og det forblev ved den Uvillie, man søgte over at see, at saadanne Foretagender kunde gaae upaataalte hen. Man lod os fylde Keien med Materialier, vi maatte hente Mile borte, medens Nakkov lagde Bro af de Steen, vi syntes retmæssigen tilhorte os, og for vore Penge, nemlig dem, som vi ydede i Brostillinger — ja Nakkov slap endog for at deeltage i Beiarbejdet for det Hartkorn, Byen har. Man lod os først anlægge den nye Landvei igjennem hele Herredet; først da Keien var færdig, fik Byen den Deel, den kunde tilkomme efter dens Hartkorn, at vedligeholde; men vi staae i den Formening, at den, der er pligtig at vedligeholde en Vel, ogsaa skulde være pligtig, efter sit Hartkorn at anlægge Landvei, hvilket ogsaa Reiforordningen befaler.

Altsaa, naar det kom an paa Nakkoviterne, ventede vi intet Afslag i de Broenge, vi lægge til Byen; men vi ventede Afslag, fordi vi synes, at det baade er ret og billigt, at vi bør have det. Byen skal have anført som Grund, hvorfor Forhoelsken bør vedblive, at der foreslaaer den en Udgift af 5000 Rbd. til en Hovedreparation paa den ved Byen værende Langebro; men for det Første gaaer denne Bro til Sønder-Herred, og er altsaa Nørre-Herred uvedkommende, og for det Andet har Byen og aarlig høvt i meget lang Tid mange 1000 Rbd. for Passagen over Langebro, og desuden 3000 Rbd. i sin Brokasse, som den nu vil anvende til en ny Raadstue; — tilsidst faaer vel Byen ondt ved at faae Broindtægterne forbrugt, undtagen det skulde være til Byens Skatter.

Vi vide nu intet andet Sted at henvende os, end til Provindsstænderne for Sjællands, Fyens, Hollands og Falsters Stifter med Begjæring til den høitærede Stænderforsamling, at den vil indgaae med en Begjæring til Hans Majestæt Kongen, at Sagen maa af upartisk

og retfærdige Mænd blive undersøgt, og at vi derefter maae see Ret."

Kassessor Algreen-Ussing bemærkede, at den Deputerede for det 9de Kjøbstæbdistrikt, Kjøbmand K. Sidenius, havde anmodet Valeren om, i hans Fraværelse, at meddele Forsamlingen nogle Oplysninger, som ere ham tilstillede fra Borgerrepræsentantskabet i Nakkov. Indtil Aaret 1819 betales i Broenge over de til Nakkov fra Nørre-Herred førende Broer 1 $\frac{1}{2}$ for hver Bogn, og fra Sønder-Herred over Langebro, en Bro af omtrent 200 Alens Længde, 2 $\frac{1}{2}$ for hver Bogn. Disse Broer ere med betydelige Beskostning og Besværlighed opførte over Byens Fæstningsgrave, og det ved hine Broenge dengang Indkomne udgjorde ofte ikke Saameget, som der medgik til Løn for Oppebørselsbetjentene, hvorfor der endog ikke sjældent maatte gjøres Tilskud af Brokassen. Heraf vil man let forklare sig, at da i Aaret 1819 en meget betydelig Reparation af disse Broer skulde foretages, om hvis Omfang man vil kunne gjøre sig et Begreb ved at erfare, at til Langebro alene medgik cirka 3000 Rbd., blev man, for at bestride disse betydelige Udgifter, som naturligviis Brokassen ikke kunde udrede, nødsaget til at optage et Laan, som for endel endnu er uafgjort. Da paa denne Maade Brokassen geraabede i en betydelig Gjæld, var det, at man ansøgte om Forhoielse af Broengene, hvilket ogsaa ved allernaadigst Rescript af 24 Septbr. 1819 blev bevilget. — Det vil af det Anførte erfares, at Byen ingenlunde eier noget Fond eller opsamlet Capital i Brokassen. Evertimod medfører den aarlige Vedligeholdelse af disse Broer meget betydelige Omkostninger. Saaledes findes i det af hien Deputerede Meddeelte anført, at Weilegades Port og Bro 1834 har kostet over 800 Rbd., Langebro i 1835 omtrent 600 Rbd. Om saie Tid vil efter Altes Formening atter behøves en Hovedreparation af disse Broer, da Pillerne eller Underlaget, hvorpaa de hvile, skal være i en meget skrøbelig Tilstand, og denne Reparation vil, efter hvad der af Ryndige er calculeret, sandsynlig komme til at koste en 2 a 3000 Rbd. Under disse Omstændigheder har hien Deputerede yttret, at der ikke forekommer ham at være nogen Grund for Forsamlingen til videre at indlade

fig paa denne Sag, da han ved det Anførte troer at have oplyst, at de indkommende Bropenge nok kunne medgaae til de betydelige Besøftninger, som Broernes Vedligeholdelse udkræver, hvorfor der ei heller forekommer ham at være nogen billig Grund til at forlange Nedsættelse i Bropengene. Taleren maatte iøvrigt tilføie, at han ikke havde nogen saadan Localkundskab til denne Sag, at han selv kunde have nogen personlig Mening om Samme, men at han, hvis der blev nedsat en Committee til Sagens Bedømmelse, ønskede til den at overgive de ham af Kjøbmand Sidenius overleverede Papirer.

Grev Reventlow bemærkede, at det er Nørre-Herreds Beboere, der klage, og disse have ingen Broer, der trænge til Reparation. Den omtalte Langebro bruges slet ikke af Nørre-Herred, og det var ubilligt, at dette skulde bidrage til dens Vedligeholdelse. Det maatte ogsaa bemærkes, at Petitionen indeholder, at Nørre-Herreds Beboere ville paatage sig Broernes Vedligeholdelse mod en Afgift af 1 Skilling.

Professør Bang udbad sig af den Kongelige Commissarius underrettet, om nogen Dplysning i Cancelliet haves om denne Sag, og om noget Andragende dertil har været indsendt.

Den Kongelige Commissarius svarede, at han havde begjært Dplysninger fra Cancelliet, men endnu ikke erholdt dem.

Brændeviinsbrænder J. Sidenius fandt, at Afgiften var ubillig høi, for at vedligeholde to saa ubetydelige Broer. Broafgiften var bortforpagtet for 700 Rbd.

Afsesfor Algreen-Ulsing yttrede, at Afgiften, førend den blev forhøiet, ei havde været tilstrækkelig.

Brændeviinsbrænder J. Sidenius erindrede, at Passagen til Nakskov ikke siden 1819 kunde være tilfagen i den Grad, at Bropengene fra et Minus kunde være stegne til Plus af 700 Rbd.

Cancelliraad Haastrup yttrede, at han vel ikke havde nogen local Kundskab, men efter hvad Producenten mundtlig havde sagt ham, var det kun en meget ubetydelig Bro, som Hollands Nørre-Herred maatte passere til Nakskov, uden at komme paa den saakaldte Langebro, over hvilken det søndre Herred havde sin Passage.

Efter Præsidentens Opfordring erklærede

Proponenten, at han udsatte Andragendet indtil videre, idet han endnu bemærkede, at Broerne vare ubetydelige, da Vandet i Søbet ikke var bredere end $2\frac{1}{2}$ Men.

Agent Bruun foredrog derefter et Andragende fra Landsoverretsskessfor Byfkriver Schönheyder i Odense angaaende Oprettelsen af en Livsforfikkings-Anstalt, hvilket Andragende lyder saaledes:

„Det er bekendt, at der paa flere Steder i Udlandet, nemlig i England, Frankrig, Holland, Hannover o. s. v., ere oprettede saakaldte Livsforfikkings-Anstalter, hvori hver Deeltager, imod at indskyde en i Forhold til hans Alder bestemt Sum, enten under Tæt, eller ved aarlige Bidrag, sikrer sig, at det efter hans Død udbetales en vis Capital til hans Efterladte, eller til Den, hvem Rettigheden er overdraget.

Saabanne Foreningers Planer maae vel alle være grundede paa Beregninger over den sandsynlige Dødelighed iblandt Deeltagerne; men Erfaring har viist, at disse Beregninger, ved en stor Mængde af Deeltagere, lade sig gjøre med en saadan Sikkerhed, at de blive fuldkomment betryggende. En Dplysning herom er det vel tilstrækkeligt at anføre, at flere af hine udenlandske Foreninger, endog ved en for Deeltagerne meget moderat Beregning af Præmierne, have samlet sig betydelig Formue. Saaledes skal t. Ex. equitable society i London, oprettet 1762, ved at oplægge $\frac{1}{4}$ af dens Overskud, have samlet en Capital af flere Millioner Rbd.

At den store Nytte af sige Foreninger almindelig erkendes, derom vidner den stedsse vorrende Deeltagelse, som de finde. Livsforfikkings-Anstalten i Gotha blev oprettet Aar 1829 med et Capital-Fond af 1,300,000 Thaler. I Aaret 1835 var dette været til circa $10\frac{1}{2}$ Million. I England er Deeltagelsen saa almindelig, at der i 44 Livsforfikkings-Anstalter er afsureret over 140 Millioner Rbd.

Men disse Indretningers Nytte er i Sandhed ogsaa mangfoldig. Naar den stræbsomme Mand og Familiefader, som ikke eier Andet, end sin aarlige eller løbende Fortjeneste, med Bekymring maa tænke paa det mulige Tilfælde, at Døden uventet borttrykker ham, en Bekym-

ring, som, naar han virkelig bliver syg, maaskee endog vanffelliggjør hans Helbredelse: hvormeget maa det da ikke styrke en saadan Mand's Mod og Lyft til Arbejde, naar han, ved at anvende sit sammensparede Overflud til Indsættelse i en Livsforfikkning, kan sikke sig mod, ved en pludselig Død at efterlade sine Kjæreste i en trykkende Armod. Fremdeles, hvormeget lettere vil den stræbsomme redelige Arbejder kunne skaffe sig de fornødne Forskud mod aarlige Afdrag, naar hans Creditorer, ved at forsikre hans Liv, ikke længere ere udsatte for Tab derved, at de aarlige Afdrag standses ved Debtors pludselige Død. Endnu mange andre Exempler kunde anføres, men jeg skal ikke trætte den ærede Forsamling hermed, men alene endnu gjere opmærksom paa, at disse Livsforfikkninger ikke blot ere til Nytte for Deeltagerne, og saaledes middelbart for hele Staten, men at deres Nytte for det Almindelige ogsaa paa mange Maader viser sig mere umiddelbart. Hvormeget vil saaledes ikke det trykkende Pensions- og Gratialevæsen kunne lattes derved? Ja ogsaa med Hensyn til den almindelige Fattigforsorgelse ville de upaatvovelig vise gavnlig Virkning.

Desuagtet have vi her i Danmark endnu ingen saadan Livsforfikkings-Anstalt, som de omtalte, og at benytte de udenlandske, er, især for Mængden, forbundet med mange Uisligheder. Vor Enkeltsø er kun en meget indskrænket Green af en Livsforfikkings-Anstalt; thi for det Første kan man ikke derved sørge for sine efterladte Børn eller andre Slægtninge, og dernæst maa det naturligviis være affrækkende for Mange, at hele den indskubte Capital er tabt, dersom Ronen bærer førend Manden; hvortil endnu kommer, at det udfordres temmelig betydelige Indskud for at udrette Noget ved Enkeltsøens Hjælp.

Det er vel ikke umuligt, at en Livsforfikkings-Anstalt i Danmark, ligesom mange andre Steder, kunde komme i Stand ved en privat Forening; men dette er dog af flere Grunde ikke at vente, navnlig fordi en saadan neppe i nogen kort Tid vil vinde den Tillid og almindelige Deeltagelse, uden hvilken den ikke kunde bestaae. Derimod er det meget sandsynligt, at Regeringen, naar den ved indhentede paalidelige Efterretninger har overbevist sig om Rigtigheden af hvad forhen er anført om, at de vel funderede

og fornuftigt beregnede udenlandske Livsforfikkings-Anstalter, baade de nyere og de, der alleude have bestaaet deres Prove over hundrede Aar, under Krige, Cholera o. s. v., ere mere end istand til at opfylde deres Forpligtelser, ikke vil være uvillig til under offentlig Garantit at skaffe os et saa nyttigt Institut.

Jeg tør derfor troe at udtale et almindeligt Ønske, ved at indstille til den ærede Forsamling, at indgive en allerundærdanigst Petition til H. M. Majestæt Kongen om:

At Merhoiøffsamme vilde ved sagkyndige Mand lade udarbejde en Plan til en af Staten garanteret Livsforfikkings-Anstalt, hvorved enhver Deeltager, imod at indflyde en i Forhold til hans Alder og mulig andre Omstændigheder bestemt Sum, enten undet Eet eller ved aarlige Bidrag, kan sikke sig, at der efter hans Død udbetales en vis Capital til hans Efterladte, eller til Den, hvem Rettigheden af ham maatte være overdraget; samt at denne Plan derefter maatte iværksættes.

Efterat have forelæst dette Andragende, bemærkede Agent Bruun, at de vægtige Grunde, som gjøre det ønskeligt at faae oprettet et Institut, som paa den anvisste Vel vil virke helbringende for alle Classer i Samfundet, ere udhævede i selve Andragendet, og Taleren vidste derfor ikke bedre at understøtte dette, end ved at gjentage, hvad i samme er yttret, at, ligesom det attraaede Institut vil sætte Embedsmand og Borger istand til, mod et lidet aarligt Indskud, at sikke sine Efterladte en uafhængig Stilling, saaledes vil og en saadan Indretning kunne bidrage til, at de ikke ubetydelige Summer, som Statskassen nu maa udrede i Pensioner og Gratialer, kunne indskrænkes. Taleren anbefalede saaledes Sagen til Forsamlingens Overveielse.

Afsesfor Aigreen-Udsing erkjendte fuldkomment Rigtigheden af den forelagte Gjenstand, og ansaae det høiøst ønskeligt, at en Livsassurance-Anstalt, som den tilsigtede, kunde komme istand her i Riget. Men deri var han af anden Mening end Petitionairen, at han holdt for, at den burde være en aldeles privat Indretning, og ikke fremkaldes ved Regeringens Foranstaltning. De fleste nyere Indretninger

af denne Art i fremmede Lande ere opstaaede ved privat Forening, og Valeren tvivlede ikke paa, at en saadan Anstalt paa lignende Maade kunde dannes hos os, da Trangen til en sliq Indretning længe er følt, og Associationssaa- den i de senere Aar har vist sig meget levende hos os. Skjøndt Valeren nu var af denne For- mening, maatte han dog ansee det usikkert, at Sagen underkastes Prøvelse af en Committee, da, om Resultatet ogsaa skulde blive det af Valeren antagne, og saaledes ingen Petition skulde blive indgivet i Sagen, den almindelige Opmærksomhed dog derved vilde blive hen- ledet paa denne vigtige Gjenstand, og derved en kraftig Impuls blive givet til dens Fremme ad den private Wei. Da Valeren isærligt troede at vide, at Regjeringen tidligere havde paa- tænkt at indrette en lignende Forsikringsanstalt, og at denne Idee igjen i den seneste Tid var optagen, ubad han sig, at den Kongelige Com- missarius vilde meddele Forsamlingen, om dette forholdt sig saaledes, da den Underretning, Com- missarius saaledes kunde meddele, muligens kunde tjene til at vejlede Forsamlingen i dens Be- slutning.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at det ikke er ham bekjendt, at der fra Regje- ringens Side er paaænkt nogen Livsassurance- Indretning, idetmindste ikke saaledes, at der er lagt Haand paa en Plan til samme, hvorimod der vel er bearbejdet en Plan til en Børne- forsørgelseskasse. Naar Forsamlingen isærligt skulde dele Afsees for Udsjings Mening, at en saadan Indretning ikke burde gaae ud fra Re- gjeringen, hvilket forekommet Commissarius at have Meget for sig, synes det ham, at der ikke er Aaleending til at nedsætte en Committee; thi at give Private en Impuls til at oprette en saadan Anstalt, er udenfor Stændernes Formaal. Isærligt er det klart, at en Livsassurance kan i mange Tilfælde tjene til Opnaaelsen af gavn- lige Diemed; dog troer han ikke, at det Slags Indretninger vil være det tjenligste for den, der tænker paa at forserge sin Familie efter sin Død. Foruden at den tegnede Assurance, som en anden Boet tilhørende Forbring, først og fremmest maa komme dette, der mulig isærligt har større Gjæld end Formue, tilgode, vilde en lige Sum, anvendt til at forsikre sin Enke en

aarlig Pension, eller, hvis en dertil svarende Indretning var truffen, til at skaffe sine Børn en saadan, give dem, forsaavidt deres Liv ikke blev ualmindelig kort, et større Bederlag, end det, der kunde faaes igjennem Livsassurance. Just forbød den for den eventuelle Enke indskudte Sum er tabt, naar Konen dør før Manden, vil den i det omvendte Tilfælde, og navnlig, naar Enken bliver længe ilive, give et saa meget rigeligere Bederlag. I begge Slags Instituter kunne Interessenterne dog intet Andet vente, end hvad der, ved en rigtig Fordeling og i Overeensstemmelse med Probabilitetsberegninger, af Interessenternes Bidrag kan komme Enhver tilgode i de forskelligte indtrædende Forhold. Livsforsikringer ville fornemmelig være tjenlige for den, der kan behøve en Capital til en vis Virksomhed, og som ved Hjælp af personlig Indtægt, som han nyder, eller som han ved sine Evner kan vente at erhverve sig, kan give sine Creditorer Beroligelse for, at han, naar han bliver ilive, kan fyldestgjøre sine Forpligtelser, men som ikke har nogen Formue, hvorved de og kunde være betryggede i Tilfælde af hans Død. Isærligt beviser den betydelige Tilvæert, som Livsassurance-Indretninger efter nogle Aars Forløb have erhvervet, ikke saa Meget som det kunde synes; thi da en saadan Indretnings Virksomhed begynder med at modtage Indskud, og Udtællinger først i Livens Løb, efterhaanden som Dødsfald indtræffe, ville finde Sted, og imidlertid, saalænge Segningen tiltager, kunne mere end dækkes ved de nye Indskud i Forbin- delse med Renterne af de ældre, saa vil Ind- retningen i lang Tid blive ved at forøge sin Capital, men imidlertid ville og de Forpligtelser være, som den i sin Tid vil komme til at opfylde.

Afsees for Uigreen-Udsjng bemærkede yder- ligere, at, da han ikke kunde antage, at For- samlingen ubetinget deelte hans Anskuelse, at den paaænkte Livsforsikringsanstalt burde frem- staae ved privat Forening, saa maatte han blot af den Grund ansee det rigtigst, at Sagen underkastes Prøvelse af en Committee, efter- som dette, om end ingen Petition blev indgivet, dog altid, som forhen bemærket, vilde have den gavnligste Følge, at Publicums Opmærksomhed

og Interesse blev vakt for dette høist vigtige Anliggende.

Justitsraad Salicath maatte antage, at det foreslaaede Livsassurance-Selskab er en Entreprise, der, ligesom andre Assurance-Selskaber, maa udgaae fra et privat Interessentselskab eller en Actie-Forening, og at Iværksættelsen deraf saaledes ikke hører under Stændernes Virksomhed. Der var imidlertid god Grund til at udbede sig den Kongelige Commissarii Erklæring, om en saadan Livsforfikkings-Anstalt kan ventes sanctioneret, in specie med Hensyn til Muligheden af en Collision mellem en saadan og den projecterede Borneforsørgelses-Anstalt, hvortil Valeren troede, at allerede en Plan var udarbejdet, som beroede paa Approbation af andre Vedkommende. Hvis nemlig dennes Virksomhed havde samme Retning, som en Deel af Livsforfikkings, kunde det befrygtes, at denne ikke vilde finde tilbørlig Understøttelse. Den maatte vel ogsaa i andre Henseender begunstiges, f. Ex. ved at en Interessent under visse Omstændigheder kunde, naar han var Embedsmand, fritages for Indskud i Enkekasen o. s. v. Naar det blot var bekendt, at der fra Regjeringens Side ikke alene Intet var mod en saadan Entreprise, men at den ogsaa kunde vente Favør, saa vilde vel en saadan Indretning, hvortil der hører Udarbejdelse af Plan og Statuter, komme af sig selv, og han indsaar ikke, at der var Noget at petitionere om.

Agent Bruun maatte med Hensyn til det af den foregaaende Valer Yttrede bemærke, at naar Forsamlingen erkjender, at det foreliggende Andragende kan have almindelig Interesse, vil den vistnok og lade Samme bedømme af en Committee; thi det er først efter saadan Prøvelse, at Forsamlingen kan have Beilighed til at udtale sin Anskuelse af Sagen. Forøvrigt skulde Valeren gjerne tiltræde den af Absessor Ussing udtalte Mening, at det var ønskeligere, om en Livsforfikkings-Anstalt kunde oprettes ved privat Forening og uden Regjeringens Medvirkning, naar han ikke nærede Frygt for, at Indretningen, naar den privat etableredes, ikke strax vilde vinde den Tillid i Publicum, som er uundgaaelig nødvendig, for at erholde et stort Antal Deeltagere, uden hvilket en saadan

Anstalt ikke vel kunde fremmes. Man er her i Landet endnu ikke meget tilbøielig til at tiltræde store og vidtomgribende Foreninger, og Valeren maatte derfor med Petitionairen ansee det ønskeligt, at Regjeringen ansøges om at medvirke til Wiemedets Opnaaelse.

Den Kongelige Commissarius troede ikke, at den paataante Borneforsørgelses-Anstalt, om den end sættes i Værk, vilde være til Hindrer for, at en Livsassurance kunde faae Sanction, og, om det ellers maatte findes hensigtsmæssigt, Understøttelse af Regjeringen. Hvin Indretning skulde ikke være anlagt paa nogen anden Fordeel for Statskassen end den, at Pensioner til Embedsmænds Børn tildeels kunde bespares derved, at der gaves dem selv Beilighed til at forskaffe deres Børn en aarlig Hjælp. Begge Indretninger kunne berhos meget vel bestaae ved Siden af hinanden, da det under forskjellige Forhold og i forskjellige Wiemed snart kan være tjenligere at anvende en vis Formue til at forsikre sine Børn en aarlig Indtægt, saa længe de leve, snart til efter sin Død at skaffe en Capital tilveie, der, forsaavidt den ei behøves til Dækning af Ens Gjæld, ogsaa kommer Arvingerne tilgode. Commissarius kan vanskeligt tænke sig, at en tegnet Livsassurance kunde træde istedetfor den Forpligtelse at forsikre sin Enke en Pension, da Livsassurancen deels ikke udelukkende kunde komme Ens Enke tilgode, deels heller ikke, naar den ikke var af en meget betydelig Størrelse, der forudsætter langt større Indskud end dem, der behøvedes til en Enkension, vilde give en Indtægt, der svarede til den Pension, som Embedsmanden skal forsikre sin Enke, og hvilken, just fordi den blot ydes hende, naar hun bliver Enke, og saalange hun lever i Enkestand, bliver en langt betydeligere Quotient af den anbragte Capital end den, som Livsassurancen under sandsynlige Forhold kan give.

Agent Bruun bemærkede, at ved den i Petitionen omtalte Capital-Forsørgelse kun kan være meent den Capital, som ved det større Antal Deeltageres Indskud forsøges. Saaledes har Valeren ihænde en Beretning fra et Livsforfikkings-Selskab i Skotland, som viser, at en Capital af 1000 Pst., som var forfikkret, i et Tidløb af 5 Aar ved Forsørgelse af Præmie-

Overskud var voret til 1100 £. Heraf fremgaaer, at den Præmie, som efter den almindelige Maalestof forbræ, er mere end tilstrækkelig, for at Anstalten kan opfylde den overtagne Forpligtelse. Endnu maatte Valeren tillade sig at gjøre Forsamlingen opmærksom paa, at en Livsforfikkings-Anstalt kan ligesaavel være til Afbenyttelse for den mindre som for den mere Formuende, idet den og vil kunne modtage Indskud af meget smaae Capitaler.

Kammerjunker Scavenius maatte, med Hensyn til hvad den Kongelige Commissarius havde bemærket om, at en Børneforsørgelses-Anstalt ikke vilde komme i Collision med en Livsassurance, erindre, at i et lidet Land som vort, med ringe Capital og ringe Folkemængde, maatte man vel vogte sig for at oprette for mange deslige Indretninger. Det maatte nemlig bemærkes, at alle de Beregninger, hvorpaa en saadan Indretning bliver begrundet, gaae ud fra den Forudsætning, at Deeltagerenes Antal er meget stort. Jo ringere Deeltagerenes Antal bliver, des større bliver ogsaa Chancen for, at de for Indretningen uheldige Tilfælde ville ophobe sig til Skade for Samme, og følgelig ogsaa Sikkerheden for dens Bestand blive desto ringere. Skulde flere deslige smaa Associationer fremkomme, kunde det derved let gaae, som med de mange Enke- og Børnsasjer, som under Krigens Tid opvokse som Vabdehatte, men næsten alle snart gik tilgrunde. Han meente derfor, at hos os vilde det være rigtigere at have een stor Indretning af denne Art, end flere smaa, hvad enten Samme nu oprettedes af selve Regjeringen, eller, under dens Control, af Private. Men just, for at Forsamlingen kunde udtale sig over, hvilken Maade den i denne Henseende maatte ansee som den fordeelagtigste, burde en Committee nedfattes, der nærmere kunde overveie Sagen.

Kammerjunker Benzon formeente, at hvis Regjeringen skulde garantere en saadan Indretning, maatte den helst selv overtage den, da Controllen derved vilde lettes.

Med Afstemningen blev det med 36 Stemmer mod 17 antaget, at Andragendet skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det var vedtaget, at denne skulde bestaae af tre Medlemmer, bleve hertil valgte: Kammer-

junker Scavenius med 42, Afseesfor Algreen-Ulsing med 37, og Agent Bruun med 26 Stemmer.

Endeligen bleve de af Referenterne for vedkommende Committee forfattede Udkast til Forsamlingens Betænkninger over 1) Udkast til en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende Forbud imod Rejsepasbes Udstedelse; og 2) Udkast til en Anordning, indeholdende en nærmere Bestemmelse af Lovens 5—3—18 og Plac. 18 Jan. 1788, opløste og antagne af Forsamlingen.

Tre og tredivte Møde

den 6te November

60 Medlemmer vare tilstede.

Udkastet til en Forordning, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende Fremmedes Handelsberettigelse, blev foretaget til foreløbig Behandling.

Proprietair Langkilde foredrog derpaa et Forslag om, at de Weirmøller, der ere opførte siden 1813, maae belægges med Bankhæftelse, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Med at tilstille den ærede Stænderforsamling for Distrikterne medfølgende af Hr. Proprietair Mourier til Hindemaae i Trykken udgivne trende Andragender, skal jeg for denne Gang blot henholde mig til det første af disse Andragender, som gaaer ud paa en Forsøgelse af Nationalbankens Fond, men fornemmelig sigter til, at nye og gamle Mølleværker i Slatter og Byrder maae sættes paa lige Fod med hinanden, og skal jeg til dette af den ærede Forfatter efter mine Tanker vel uvilliede og motiverede Andragende blot tillade mig at tilføie følgende.

Man har ofte og efter min Overbeviisning med største Føie ivret imod at monopolisere eller privilegere nogenformhelt Ræringsvei eller Industri til Præjudice for dem, som i Fremtiden kunde opstaae ved Siden af den; men er det urigtigt at favorisere nye Etablissementer til Skade eller til Hindrer for de eventuelle af samme

Slags, saa maa det være endnu langt mere urigtigt — ja jeg fristes til at sige uretfærdigt — at favorisere de nye Etablissementer fremfor de gamle, der allerede, enten i mange Aar eller fra Kristdødtid, have bestaaet med Rytte og svaret til deres Hensigt. Kan det nu ikke nægtes, at den, som er mindre betyngtet med Skatter eller andre Byrder end Andre, der drive samme Ræringssvei, har mindre Udgifter og følgelig større Netto-Indtægter end disse, saa kan det ei heller nægtes, at han er favoriseret fremfor dem, og har han sidst oprettet sit Etablissement, saa er han i Gjærningen favoriseret paa deres Beføstning; thi solekktart er det i mine Banker, at den Producent, der har mindre staaende Udgifter end andre af samme Klasse, kan levere sit Product for bedre Kjøb end den, hvis staaende Udgifter ere større, og derved trække Ræringen fra den Sidste til sig, og paa saadan Maade undergrave hans Eksistens. Da nu Bankhæftelsen af Industri- og Fabrik-Bygninger (hvorunder baade Vand- og Veirmøller henhøre) er en af de største staaende Udgifter for disse Værker, maa det være indlysende, at de i den senere Tid opstaaende nye Veirmøller aabenbart ere favoriserede paa de ældres Beføstning, saalænge de ikke, ligesom disse, blive ansatte til Bankhæftelse. Hvad der har givet Anledning til det Princip, at de nye Møller ikke, ligesaa vel som de gamle, kunne belægges med Bankhæftelse, er vanskeligt at sige; thi hverken Forordn. 5 Januar 1813, Bankfondationen af samme Dato, Forordn. 9 Juli 1813, eller Bankens Decret af 4 Juli 1818 giver, som Hr. Mourier har vist, nogen Anledning til en saadan Fortolkning, og vist er det, at aldrig Noget saavidt mig bekendt, er falden paa, at de nye Møller, mere end de gamle, kunde blive frie for Bankhæftelse, før man saa det i Forordn. af 3 Juni 1825. Om

den i de senere Aar, især i Fyen, saa stærkt tiltagne Mølle-Mani, der gaaer saavidt, at Enhver, som saaer Lyst dertil, ogsaa næsten uden Undertagelse kan faae Lov til at opføre en Veirmølle, vil være gavnlige eller skadelige, vil Tiden lære; men det synes mig at være indlysende, at en gammel Mølle med store Byrder ikke kan bestaa ved Siden af en ny, der ikke har disse Byrder, og det kan da vel ikke anses for ganske usandsynligt, at nye Møller efterhaanden ville fortrænge mange af de gamle, og Banken vil da ved disse Nebelæggelse ganske tabe sin Hæftelse.

I Henhold til Foranførte, saavel som til hvad Hr. Mourier i berorte sit trykte Andragende har udviklet*), tillader jeg mig for den ærede Forsamling at indstille:

At Forsamlingen i en allerunderdanigst Petition til Hans Majestæt anbrager paa, at alle siden 1813 oprettede nye Veirmøller, saavel som de, der i Fremtiden efter Bevilling oprettes, maae blive belagte med Behæftelse til Nationalbanken efter de samme Regler og paa samme Maade, som Bankhæftelsen hviler paa de gamle Vand- og Veirmøller, samt at saadanne nye Møller forøvrigt og i alle Henseender underkastes de samme Skatter, Byrder og Lyngder som ældre Møller. <

(Sluttes.)

*) Producenten oplæste det Fornævnte af det ovennævnte Skrift, der er udkommet i Obense i indværende Aar, under Titel: „Tre Andragender over Lov- og Rets-Gjenstande, fornemmelig i Landbovæsenet, til høiere Eftertanke.“

Tre og tredivte Møde (Slutning.)

Den Kongelige Commissarius yttrede derpaa, at det dog uden tvivl er aldeles hjemlet i Anordningerne, at de siden Kundgjørelsen af Forordn. 5te Januar 1813 opførte nye Bygninger, med Undtagelse af dem, der træde i de paa den Tid afbrændte Bygningers Sted, ikke ere blevne belagte med Bankhæftelse. Forordn. 9de Juli 1813 § 4 indeholder, at Reglerne for den Værdi, i Forhold til hvilken Hæftelsen til Banken skulde bestemmes, indeholdes i Placaten 13de Marts 1813, saavel som i den Placat, der senere skulde blive bekendtgjort fra Cancelliet, og som senere udkom under 28de September 1813; men disse Placater angaae alene ældre Bankhæftelsers Omsætning fra dansk Courant til Rigsbankpenge. Det vilde uden tvivl og ganske have været imod Sagens Natur, om ethvert tilkommende Bygningsarbejde skulde medføre en saadan Behæftelse til Banken, hvilket vilde have lagt en betydelig Hindring ivoien for alt saadant Arbejde. Det var kun den daværende i faste Eiendomme anbragte Formue, der, til Pengeønssets Befæstelse, blev bebyrdet med Bankhæftelse. Efter Sagens Natur vilde der have været Grund til ogsaa at gjøre Prioritetshaverne i faste Eiendomme deelagtige i Byrden, saaledes som ogsaa Tilfældet blev, naar disse Prioriteter løbe paa Species, eller Slesvig-Holsteens Courant, eller anden saadan virkelig Solvvaluta (see Forordn. § 36 est. § 50); men da de i dansk Courant ublaante Capitaler, deels ved Myntfodens Forandring, deels ved Omsætningen, allerede lede betydelig Afgang, saa var det alene Eiendomsmanden selv, paa hvem fornævnte Byrde blev lagt. Det kan ingenlunde paastaaes, at de senere opførte Møller eller andre Bygninger have faaet noget Fortrin for de ældre; thi Afgiften faldt alene paa den, som til den Tid, Bankhæftelsen blev paalagt, var Eier, og den senere Kjøber kan fornøstigtvis ikke have paataget sig samme, uden mod at

nyde en dertil svarende Afstørring i Kjøbesummen. Iøvrigt vilde det med Hensyn til Bygninger, som i Fremtiden opføres, maaskee snarere blive en Fordeel end en Byrde, at blive bankhæftet, og, som en Følge deraf, ogsaa actiebetreppet, da det ikke er usandsynligt, at Banken efter nogle Aars Forløb kan give større Udbytte, end Renten udgjør af Hæftelsescapitalen, der uden Vanskelighed vil kunne erholdes til 4 pCt. Men der bør ligesaalet i Fremtiden gives Beilighed til, ved at opføre nye Bygninger eller forege de nuværende, at tilvinde sig Fordeel paa Bankens Beføstning, som de, der hidtil have bygget, efterat Forordn. 5te Januar 1813 var udkommen, bør bebyrdes med Bankhæftelse, der, naar der skulde svares Renter for den alt forløbne Tid, kunde blive en meget anseelig Byrde.

Proponenten erindrede i denne Anledning, at han vel ikke kunde bedømme, hvilken Udsigt Actionairerne i Banken have til at kunne faae Udbytte af deres Actier, men at han dog maatte bemærke, at Sagen kan blive Actionair i Banken, uden at indskyde en Capital, og at det ikke er let for Enver at tilveiebringe denne. At det hidtil ikke har været nogen Fordeel at være Actionair i Banken, men derimod en Byrde, og det en sølelig Byrde, det har Proponenten og Enhver, som skylder Bankhæftelse, følt.

Justitsraad Povelsen yttrede, at det er saa langt fra, at Eierne af nye Møller have nogen Fordeel af, at deres Eiendomme blive befrieede for Bankhæftelse, at dette tværtimod geraader dem til aabenbar Glæde. Ifølge Forordningen 3 Juni 1825 bliver der nemlig ved Skyldsaetningen af de nye Møller taget Hensyn til, at de blive frie for Bankhæftelse, og herved faae de nye Møller i det forhoiede Hartkorn en til Bankhæftelsen svarende Byrde, som er varig, medens derimod Bankhæftelsen vil ophøre at være en Byrde, naar Bankactieretten i Værdi stiger til Behæftelsens Beløb, som den allerede nu betydeligen har nærmet sig og muligens om saa Aar endog vil overstige. Valeren maatte

saaledes ansee Forslaget aldeles ubefoiet og Stemme imod en Committees Besættelse.

Cancelliraad Hempel yttrede, at endskjøndt han ikke turde bedømme, hvorvidt nye opførte Møllers eller andre Bygningers Ansættelse til Bankhæftelse var uforenelig med Bankoctroiens Bestemmelser, synes ham dog, at Retsføds-Fælselsen maatte tilgive, at alle, saavel de ældre som de nyere faste Eiendomme, burde bidrage til Nationalbankens Behæftelse, der er et fælleds Gode for alle Undersaatter. Naar man isvrigt henviser til den Udfigt, Eierne af Bankactier have til Udbytte, da maa Taleren bemærke, at disse nu i mange Aar enten have svaret den betydelige Bankrente, eller ved Bankhæftelsens Indfrielse for bestandig følt Afkavn af Capital og sammes Renter, saa at Haabet om Fordeel synes at høre til en Lid, man sandsynligviis aldrig vil opleve.

Den Kongelige Commissarius erindrede, at han ingenlunde har paastaet, at Bankhæftelsen ikke virkelig har været en Byrde for dem, hvem samme har været paalagt; kun paastaaes det, at denne paa den sieblikkelige Formue af et vist Slags i et overordentligt Tilfælde lagte Byrde ikke har været bestemt til, eller bør forvandles til en vedvarende Byrde for alle nye Bygninger saavel som de Bygningsforbedringer, hvorved de den Lid tilsværende Bygninger ere bragte til en høiere Assurance-værdi.

Ved Afstemningen blev det med 56 Stemmer imod 3 bestemt, at Forslaget ikke skulde underkastes Prøvelse af en Committee.

Proprietair Langkilde foredrog derefter et Forslag om en ny Lov angaaende Pligtarbejde til Kirkerne istedetfor Placat 18 April 1828, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Af de fra Hr. Proprietair Mourier til Hindemæe mig tilstillede og i Trykken udgivne tre Andragender, hvoraf de to ved andre Leiligheder ere afgivne til Stænderforsamlingen, angaaer det tredie Placaten af 18de April 1828 og Forfatterens Wnske om denne Placats Emendation. Til dette Andragende skal jeg ikke tillade mig at føie Videre, men blot at indstille til den ærede Forsamling:

Om Samme maatte finde det passende i en allerunderdanigst Petition til Hans Majestæt at andrage paa Ophævelsen af Placaten af 18de April 1828, og at der istedetfor samme maa blive den næste Stænderforsamling forelagt et Udkast til en Anordning om samme Gjenstand, hvorved Pligtarbejde til Kirkerne kan blive ordnet paa en mere passende og hensigtsmæssig Maade.“

Efterat have forelæst dette Forslag, udhævede Proponenten det Væsentligste af Proprietair Mouriers trykte Andragende^{*)}, og anbefalede isvrigt Sagen til Forsamlingens Opmærksomhed, idet han bemærkede, at han i det Sogn, hvor han er Kirkeeier, ikke havde været i Stand til at følge Placatens Bydende.

Justitsraad Friis indbrømede, at de ved Placatens Anvendelse kunne møde endel Vanskeligheder, men han troede dog, at disse uden stor Besværlighed kunde hæves. Da han desuden antog, at den nye Communal-Anordning for Landet vilde lede til denne Sags bedre Ordning, maatte han fraraade, nu at tage Samme under nærmere Overveielse.

Proponenten kunde dog ikke indsee, at Sagen var et Communalanliggende. Den synes kun at være Kirkeeierne og de Arbeidspligtige vedkommende, uden i nogen Maade at vedrøre Communens egentlige Anliggender.

Grev Ahlefeldt-Laurvig bemærkede, at han som Kirkeeier vel i enkelte Tilfælde har fundet Vanskeligheder ved at anvende Placaten, men at han dog altid har faaet disse Vanskeligheder hævede ved Cancelli-Resolutioner. Han maatte med Hensyn hertil stemme imod en Committees Besættelse.

Cancelliraad Haastруп yttrede, at han som Kirkeeier havde havt Leilighed til at omtale denne Sag med Sogneboerne, og især de Kjørepligtige, der vare af den Formening, at de langt hellere vilde rette sig efter den forhen brugte Fremgangsmaade, den samme, som findes i Sted ved andet Sognearbejde, end gjøre Forandring, saaledes som den paaberaabte Placat paabyder. Han var selv af samme Anskuelse og stemte for en Committee.

^{*)} Dette findes i det i Nr. 41 af 1ste Række i Noter S. 652 anførte Skrift.

Kantmand Neergaard kunde ikke skjønde rettere, end at Placaten af 18de April 1828 ikke var hensigtsmæssig, isærdeleshed dens 1ste §; thi naar det bestemmes, at alle Bøndergaardene fra 1 Bønde Hartkorn til det hvieste Hartkorn, som kan tillægges en Bøndegaard, skulle forrette eens Arbeide, da maa dette vistnok anses for en uforholdsmæssig Inddeling. Ulemper forsøges endmere ved den paafølgende Undertagelse med Hensyn til ubparcellerede Steder, hvor der forudsættes en vidtloftig Undersøgelse om, hvorledes ethvert Steds Hartkorn ved Ubparcellering eller Sammenlægning er fremkommen, og dernæst en ofte vanskelig Repartition af Arbeidet paa alle Gaardens bebyggede Dele. Saavidt Valeren bekjendt, asbenyttet sjældent bemeldte Placats Bestemmelser, idet man i Almindelighed enten forfatter en særegen Repartition efter Hartkornet, eller inddeeler Arbeidet efter hele og halve Gaarde, eller følger Teglægdsinddelingen efter Forordn. af 5te April 1690. Hvilken af disse Inddelingsmaader man vil følge, i hvilken Henseende der fra det Offentliges Side Intet kan have imod en efter Alles Overenskomst vedtagen Forandring, saa synes dog samme at maatte gives Fortrinnet for Placatens Bestemmelser i saa Henseende. Sagen synes derfor ikke uvigtig og formenes at egne sig til Behandling af en Committet.

Den Kongelige Commissarius yttrede derpaa, at Placaten 18de April 1828 er fornemmelig foranlebiget ved den ulige Fremgangsmaade, der brugtes med Hensyn til Forbelyningen af det Gangdagsarbeide, som til Kirke-reparationer gjøres fornødent, idet samme paa adskillige Steder forrettedes udelukkende af Huusmænd og Inderster, medens paa andre ogsaa Gaardmænd, i Overensstemmelse med hvad der og i Cancelliets Resolution 18de April 1795 var antaget, deri toge Deel. Det Første fandtes at være saavel uhjemlet i Lovgivningen, som i og for sig uretfærdigt, da Gangdagsarbeidet let kan være af endog større Betydning end Spanddagsarbeidet, og saaledes den største Byrde kunde falde paa den uformuende Klasse. I Særdeleshed vilde det Trykkende deraf føles i Sogne, der havde et lidet Antal af Huusmænd. Naar Gaardmænd derimod, foruden at beholde Kjørselerne, som en særegen paa dem

efter deres Stilling hvilende Byrde, tillige maatte deeltage med Huusmænd og Inderster i Gangdagsarbeide, saa fremkom et nogenlunde taaleligt Forhold, og navnlig vilde i det sidstnævnte Tilfælde Huusmændene ved den større Deeltagelse af Gaardmændene erholde en tilbørlig Lettelse. Da det ansaas hensigtsmæssigt, ved en ny Anordning at gjøre denne retfærdige Grundfætning gjældende, holdt man og for, at der i denne Anordning tillige burde optages en Bestemmelse angaaende Spanddagsarbeidets Forretelse, med Hensyn til hvilken Byrdes Forbelyning heller ikke en fuldkomment overensstemmende Fremgangsmaade blev brugt. Det var saavel i L. 2—22—68, som i flere om denne Gjensid ubgivne Anordninger, bestemt, hvad ogsaa det ovennævnte Cancellibrev har antaget, at alle Bønder, uden Forskiel paa Hartkorn, skulle forrette Kjørseler af et vist Antal og af en vis Belængde. Saaledes hedder det i Anordningen 13te December 1701 om Bygningsmaterialiers Kjørseler til Kirkerne i Viborg Stift (see Fogtmanns Samling), at Kirkekjørselerne skulle forrettes af ethvert Sted, som Bogn haver og bruger, det være sig enten Boel, Fierdinggaard, Halvgaard eller Heelgaard. En lige Anordning er udkommen for Kalborg Stift under 26de Mai 1702, og et almindeligt Rescript 1ste Mai 1730 er ganske overensstemmende dermed, og indeholder navnlig, at Sognets Bønder, uden at nogen Forskiel gjøres paa Hartkorn, skulle forrette Kjørseler af det Antal og den Belængde, som Rescriptet ommelder. Egesom det var betænkeligt at gjøre en Forandring i den engang lovbestemte Regel for den ovennævnte Byrde, saaledes skjønedes det heller ikke, at hiin Regel indeholder noget Ubilligt, da de større Hartkornsbrugere dog, i Egenkab af tiendepligtige, maatte bidrage mere til Kirken end de mindre, og det saaledes kunde have sin gode Grund, at alle Sogneboere, der havde Kjøretøi, deeltog lige i denne enkelte Byrde. Det Spørgsmaal, som kunde behøve nogen Oplysning, var alene, hvad der skulde forstaaes ved Bønder, og istedetfor at lade den tilfældige Omstændighed, om Noget de facto holdt Kjøretøi, gjøre Udslag, fandtes det, at det burde komme an paa, hvo der, efter sit Jordbrugs Beskaffenhed, i Overensstemmelse med Anord-

ningernes almindelige Regler, kunde betragtes som Gaardmand, og altsaa formodes at have Hæfte og Bogn, saa at de enkelte Huusmænd, der havde anskaffet sig Kjøretoi, hvilket ordentligvis kun er af ringe Beskaffenhed, bleve forstaaede. Forsaavidt imidlertid et Bøndesleb bevislig er en Parcel af en større Bondegaard, antoges det, at den almindelige Regel i Frd. 3die Decbr. 1819 § 4 maatte anvendes, og ikke en større Kjørepligt lægges paa samtlige Parcellister, end den, der forhen hvilede paa den hele Gaard. Disse samme Parcellister bleve isvrigt naturligviis enten som Gaardmænd eller Huusmænd pligtige at deeltage i Haandlangerarbejde efter § 2. Hvad Brugere af frit Hartkorn angaar, følger det saavel af de almindelige Regler, som af Udtrykkene i Anordningens § 1, at de ikke have at deeltage i Kjørselerne, hvorimod Placaten 19de Novbr. 1802 vil medføre, at de kunne komme til at deeltage i det i omtalte Placats § 2 omtalte Haandlangerarbejde.

Proponenten maatte bemærke, at i de Sogne, som bestaae af samlet Gods, og hvor ingen eller faa Selveiere findes, er det ikke vanskeligt at efterleve Placaten, men i Selveiersogne, hvor Udparcellering er dreven i sin fulde Udstrækning, og hvor Parceller ere adskilte og atter paa forskjellige Maader sammenlagte og igjen adskilte, der er det umuligt for Kirkeierne at udfinde, til hvilke Hovedparceller de forskjellige mindre Parceller henhøre, og altsaa umuligt, saavel for Kirkeierne som for Beboerne, at følge Placaten. Proponenten tillod sig herved at bemærke, at han kjendte en Commune af lutter Selveiere og Parcellister, hvor Arbeidet er ordnet paa saadan Maade: Der er optaget en nøiagtig Fortegnelse over samtlige Sognes Beboere og deres Hartkorn, og af alle dem, som have 1 Td. Hartkorn og derover, ere Kjørslerne forrettede efter Dmgang og uden Hensyn til, om de ere Parcellister eller ei, og af samtlige Beboere er Gangdagsarbeidet ligeledes forrettet efter Dmgang, uden Hensyn til Hartkornet. Paa den Maade er Arbeidet præsteret uden nogen Misforstaaelse.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at om end praktisk Vanskelighed skulde optaae ved Anvendelsen af Placatens Bestemmelser

angaaende Parcellister, saa ville disse dog let kunne udjevnes, i alt Fald ved Andragender for Cancelliet. Forsaavidt det forhen paa enkelte Steder maatte have været Skik, at Kjørslerne bleve fordeelte efter Hartkornet, saa viser det Foransførte, at dette ikke har været overensstemmende med Anordningerne, ligesom det vist heller ikke har været almindeligt. Naar isvrigt alle Bedkommende ere enige om, at der forholdes paa en fra Anordningerne noget afvigende Maade, saa er der naturligviis ingen Opfordring for det Offentlige til deri at blande sig.

Proponenten tillod sig at henvende det Spørgsmaal til den Kongelige Commissarius, om man for Communer, der bestaae af lutter Selveiere, kunde forfatte en passende Plan til Arbejds Udførelse, og vente at faae den approberet i Cancelliet.

Den Kongelige Commissarius kunde ikke bestemt sige, hvorvidt Cancelliet vilde approbere en Plan af det omhandlede Slags, men indkom en saadan, vilde det ikke feile, at Sagen vilde komme under nye Overveielse.

Proprietair Nørgaard skulde alene tillade sig at bemærke, at Placaten af 18 April 1828 efter hans Skjønne indeholder en aabenbar Uretfærdighed. Naar den nemlig i sin 1ste § bestemmer, at alle Bønder, der have over 1 Td. Hartkorn, skulde efter lige Dmgang deeltage i Pligtkjørseler til Kirken og Kirkegaardens Bedligneholbelse, men derimod, hvad Parcellisterne angaar, henviser til Frd. af 3 Decbr. 1819 § 4, da følger heraf, at en Parcellist med 1 Td. Hartkorn ikkun kommer til at kjøre hver 4de, 5te eller 6te Gang Dmgangen gaar om, alt i Forhold til den Andetdel af den udstykkede Gaards Hartkorn, der er henlagt til hans Parcel; imedens en Boelsmand eller Gaardmand med 1 Td. Hartkorn, hvis Lod ikke udgjør nogen Parcel af en større Gaard, maa finde sig i at kjøre ligesaa ofte som den største Gaardmand i Sognet. Et Lovbud, der, affect endog fra alle de Vanskeligheder og Forviklinger, der i andre Henseender medfører i sin Anvendelse, indeholder en saadan Uretfærdighed, trænger visstelig til at afløses af et, der bedre svarer til Hensigten. Det er vistnok kun en ringe Løst for den, der forurettes ved denne Fordeling af

Arbejdet, at det er tilladt Sognemændene at convenere med hinanden om en anden Bestemmelse for Pligtforselen; thi hvad der er til Ens Lab, er naturligvis til en Andens Fordeel, og Dverenskømster ere derfor i de fleste Tilfælde ei at vente. Da Sagen nu er bragt paa Bane, maa Valeren derfor stemme for en Committee, skjøndt han erkjender, at Sagens Genstand ikke har stor Interesse for det Almindelige.

Kammerherre Grevencop-Castenskjold henholdt sig til det af den foregaaende Valer Anførte, og stemte for en Committees Nedsættelse.

Amtmand Neergaard bemærkede, at Hartkorn-Inddelingen vistnok nu er særdeles forskjellig i Landet fra den Tid, da de Bestemmelser, hvorpaa Placaten af 1828 er grundet, ere udgivne. Paa Fæstegobset er Forandringen ikke saa stor, og Udskiftningsanordningerne have ogsaa hjemlet Hartkornets ligelige Fordeling paa dette. Her kunde Placatens Bestemmelse vel saaledes nogenledes anvendes. Derimod paa Selveiergobset, hvor Udparcelleringer og Sammenlægninger have fundet Sted i det Uendelige, er Hartkornet saare forskjelligt, og det er derhos høist vanskeligt at udfinde, hvorledes Hartkornet igjennem Rækker af Aar er fremkommet, ligesom Udførelsen fører til megen Vilskaarlighed i Fordelingen, hvisaarsag det var at ønske, at der havde en Lovbestemmelse for disse ikke ubetydelige Pligtarbejder, som kunde komme til almindelig Anvendelse.

Provst Birch bemærkede, at ønsket om, at Placatens Forskrifter maatte være færre Misforstaaelser undergivne, er saa meget almindeligere, som de Kjørseleer, der paaligge de gaardbrugende Beboere til Skolerne efter Skoleanordningens § 54, præsteres efter den samme Regel, som Kirkekjørselerne; og forekommer det Valeren, at det især er Spørgsmaalet om, hvorvidt den Kjørelpligtige skal betragtes som selvstændig Gaardbruger eller som Parcelist, hvilket Placaten giver Anledning til at besvare paa forskjellig Maade, og hvorved altsaa Reglen bliver ubestemt. Det er Valeren bekendt, at ved Kjørseleerne til en Skole i Hven blev en Mand med omtrent 2 Tønder Hartkorn tilfaldt ifølge Placaten, men udeblev under Paaskud af,

at han var en Parcelist fra en større Gaard, med hvilken, og efter Tilføjelse til hvilken, han altsaa formeente at skulle udføre Kjørelpligten. Forbi Skoledirectionen ikke fandt i Placaten tilstrækkelig Bistand for sin Formening, der gik ud paa, at Manden med Hensyn til Kjørelpligten skulde betragtes som selvstændig Gaardbruger, og altsaa burde have efterkommet Skoleforstanderens Tilføjelse, blev Spørgsmaalet indstillet til Udførelse af det Kongelige Danske Cancelli, som underrettede Skoledirectionen om, at Correspondence desangaaende var indledet med Rentekammeret. Da imidlertid Resolution ikke var indloben forinden Valerens Embedsansættelse her i Sjælland, er samme bleven ham ubekjendt.

Juslitsraad Friis kunde ikke antage, hvad Proponenten havde ytret, at det ikke skulde kunne ventes, at nærværende Sag vilde blive ordnet ved den nye Communallov, da Anliggender af den omhandlede Art formeentlig vilde blive underlagte Communalbestyrelsen, som vistnok ogsaa vilde vide at jevne flige Sager til Bedkommendes Tilfredshed.

Proprietair Neergaard indsaar ikke, hvad det omhandlede Lovbud kan have at gøre med et forventende Communalvæsen paa Landet. At Bestyrelsen af alle Pligtforseler maaskee kan komme til at henhøre under en Communalbestyrelses Hæjsort, kan Valeren vel indsee; men at give Love for denne Pligtforsel, naar Dverenskømst ei er at træffe, maa vist ligge ganske udenfor Communalvæsenets Competence. Retfærdige og til de borgerlige Forhold passende Love kunne Undersaatterne alene med Rette forlange af Lovgiveren.

Juslitsraad Friis erindrede, at det ikke havde været hans Mening, at Communalbestyrelsen skulde kunne give Lovforskrifter, men alene bringe de forordnede i Anvendelse.

Proprietair Lutefin gjorde opmærksom paa, at Forsamlingen i förrige Session havde indgivet en Petition angaaende en ny Regulation af Friiseierne, og at man derfor vistnok ogsaa kunde antage, at et Udloft herfor, naar først de fornødne Forarbejder vare tilendebragte, vilde blive Forsamlingen forelagt. Vel maatte han erkjende, at de Kjørseleer, der bleve foretvedte til Kjrkerens Vedligeholdelse, ikke henhørte til

de Frireiser, som vilde blive Gjenstand for det forventende Udfast; men da dette dog vilde komme til at indeholde Regler for, hvorledes Sogne-reiser i Almindelighed burde udføres, og af hvem, saa maatte han tillige antage, at disse Regler maae blive anvendelige paa de til Kirkernes Vedligeholdelse bestemte Kjørseler. Han kunde derfor ei indsee, at der nu var tilstrækkelig Anledning til at gaae ind med Petition om ny Bestemmelse for disse Reiser, og det saa meget mindre, som Forsamlingen alt havde paataget sig saa mange og vigtige Arbejder, til hvis Fuldførelse der neppe vilde blive Tid.

Den Kongelige Commissarius fiknebe dog ikke, at der er nogen Urætfærdighed i, at Parcellisterne kun belægges med det Spandagsarbejde, som forhen hvilede paa den hele Gaard, thi de øvrige Kjørselpligtige erholde dog samme Hjælp af samtlige Parcellister, som de forhen erholdt af den hele Gaard, og hvad Gangdagsarbejde angaaer, komme de, som meldt, til hver for sig deri at beeltage. Den af Provst Birch omhandlede Sag har Commissarius ikke i Erindring, men det er sandsynligt, at Underføgelser, der sigte til at forberede mere almindelige Bestemmelser angaaende Pligtkjørseler, indeholde Anledningen til, at denne Sag en Tid lang har henstaaet i Rentekammeret. Dette turde indeholde en Grund mere til at udsætte Sagen efter den almindelige Anordning, der kan ventes angaaende Frikjørseler, hvorved dog maa bemærkes, at de heromhandlede Kjørseler, der ydes til Kirkeieren, ere af en særegen Natur, men hvilket ikke ubeløfter, at de almindelige Regler i større eller mindre Grad ogsaa kunne faae Indflydelse paa dette Slags Kjørseler.

Med Afstemningen blev det med 30 Stemmer mod 27 bestemt, at Forslaget skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det var vedtaget, at denne skulde bestaae af 3 Medlemmer, bleve hertil valgte: Proprietair Langkilde med 34, Amtmand Neergaard ligeledes med 34 og Provst Birch med 27 Stemmer.

Fire og tredivte Møde den 7de November.

58 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han havde modtaget:

- 1) et Andragende fra Procurator Jørgensen i Fredericia angaaende Underretts-Sagsførernes Kaar; indleveret af Cancelliraad Haastруп; hvilket vilde blive afgivet til den om denne Gjenstand nedsatte Committee;
- 2) tvende Andragender fra Brevinge og fra Aksenæs Gaardmand om den nye Matricul-Indførelse; indleverede af Sognefoged Hendrik Larsen; hvilke vilde blive afgivne til Matricul-Committeen; og
- 3) nogle Skrivelser til Oplysning i Sagen om jordløse Huse; indleverede af Proprietair Berg; hvilke vilde blive afgivne til den om denne Gjenstand nedsatte Committee.

Til en delig Behandling blev foretaget Udfastet til en Placat, indeholdende nærmere Bestemmelser angaaende nogle Appellen i criminelle Sager vedkommende Punkter.

Farver Svane foretog derpaa et Forslag om bestemte Regler for Politiets Myndighed til at foretage Huusundersøgelser, hvilket lyder saaledes:

„Den danske Borger har hidtil næret Forvisning om, i sit Fædrelands Love at have den fuldstændigste Garanti for, at ingen Politieembedsmand, imod hans Villie og Protest, kunde anstille eller lade anstille inquisitoriske Undersøgelser og Disquisitioner i hans Huus, uden at der var en aldeles velgrundet og vis Formodning om, at Forsøgningen af en criminel Sag gjorde en saadan Fremgang fornøden. I ethvert Tilfælde, det anførte undtaget, har den danske Statsborger anseet sin og sin Families Huusfred for usforkrænkelig og sikret mod enhver vilkaarlig Undersøgelse, der gav hans egne og hans Families uskyldigste Hemmeligheder en Offentlighed, som i højeste Grad maatte indgribe og være ham imod.

Et yort Foye imidlertid ikke give den for

meente Beskyttelse for Brud paa Huusfreden, denne den fredelige Borgers Helligdom, beviser det Factum, at hos Redacturen af Bladet „Kjøbenhavnsposten“ blev i forrige Aar af Kjøbenhavns Politi foretaget en Huusundersøgelse, ikke i forømmelste Wieneb, der formeentlig alene burde foranledige et saadant obleuft Foretagende, men for paa denne Maade at faae opdaget Forfatteren til en i bemeldte Blad indrykket Artikel, hvem Redacturen nægtede at opgive. Artiklen, der gav Anledning til Huusundersøgelsen, havde ingen statsforbryderisk Tendens, og den var passeret det for de offentlige Blade befalede Gjennemsyn, uden at derfra Udgivelsen blev standset; ei heller tvivledes om Rigtigheden af den anførte Artikel, der blot bekendtgjorde en Skrivelse fra nogle Soldbembedsmænd i Kjøbenhavn til det Kongelige General-Soldkammer, og det var ubesluttende for at erfare, af hvem denne Skrivelse var overgivet til Redacturen, at Undersøgelsen blev foretagen. Redacturen af Kjøbenhavnsposten appellerede denne Politiretens Handling til Højesherets Kjendelse, hvorved Politiretten blev freifunden. Landets øverste Domstol har saaledes ikke fundet him Adfærd stridende mod Lovene, og det har derved viist sig, at den Forvisning om sit Husets Uforæntelighed, som Borgeren hidtil har næret, ei har været begrundet i de gjældende Love.

En sliq Myndigheds-Handling, som den, Kjøbenhavns Politi i ovenmeldte Anledning har udført, er enhver Borger ubsat for i sit Huus, og det kan desaaarsag ikke forundre, at Ængstelse for Krænktelse af de helligste Rettigheder, i Forbindelse med Uvissheden om disses Omfang, fremkalder Ængst om en Lov, som beskytter Borgerne mod vilkaarligt Brug af Politimesterens Myndighed til Huusundersøgelser, og næie betegner de Tilfælde, hvor samme maa anvendes. I den Overbeviisning, at dette Ængst er et almindeligt, tillader jeg mig at foreslaae den ærede Forsamling, ved en Petition til Hs. Majestæt Kongen at andrage paa:

At det maatte behage Hs. Majestæt at lade udarbejde et Lovudkast, hvori de Tilfælde, i hvilke Politiet er berettiget til at anstille Huusundersøgelser, ved bestemte Regler fastsættes, og at dette Udcast derefter maa vorde Stænderne forelagt.”

Den Kongelige Commissarius yttrede, at da det oplæste Andragende er aldeles samstemmende med det, der om samme Gjenstand er fremkommet i den sydfste Stænderforsamling (see den sydfste Stændertidende 1ste R. S. 1315—1331, 2den R. S. 1721—1749), saa skulde han alene henwise til, hvad han i den Anledning udsærlig har udviklet. Han troer derunder baade tilstrækkelig at have behøvt den eneste Begivenhed, som har fremkaldt Ængst om en ny Lov angaaende Huusinquisitioner, og tilige at have viist Ængstligheden i, ved noisagtige Regler at begrænsse den Justitien og Politiet for den almindelige Sikkerheds Skyld i foransførte Henseende tilkommende Myndighed, og der isærbelethed, naar dette skal ske afforbret og ikke i Forbindelse med den hele inquisitoriske Myndighed, hvoraf den Ret, at anvende Huusundersøgelser i dennes forskjellige Stadier, kun er en Deel. Smidlertid maatte det være Regjeringen særdeles behageligt, dersom Forsamlingen maatte finde sig istand til at udvinde saadanne Regler, hvorved hiin Myndighed kunde saaledes begrænses, at al Frygt for den private Rolighed og Sikkerhed kunde ophæves, uden at Justitien blev lammet i den Virksomhed, der er høist fornøden, naar Misgjerninger ikke skulle tage Overhaand.

Kammerraad Drewsen yttrede, at naar han ei vil tænke sig en lovløs Tilstand, f. Ex. den, hvorunder Fienden bryder ind i den fredelige Borgers Waaning, eller hvor Tyve randsage Huset, saa kunde han ikke let forestille sig Noget, hvorved Huusfreden i den Grad kan forstyrres, som ved en Huusundersøgelse. Manden maa see paa, at der vendes op og ned paa hans Papirer, disse, til hvilke han maaskee har betroet sine lønligste Tanker, som ingen Anden skal see, sine Glæder, Sorger eller Forhaabninger. Konen, der naturlig nu ei veed, hvad Brede der tillægges hendes Mand, der foreskriver sig det Bæsteste, er fortvilet, og det er endda en Lykke, om hun slipper med Skrakken. Og Børnene, hvorledes maa de føle, om de ere komne til den Alder, at de kunne fatte hvad det er, der gaaer for sig i Huset. Lad den Embedsmænd, hvis Pligt kalder ham til en saadan Forretning, end udfere den med største Skaansel: Familiens Fred maa dog for lang

Lid være forstyrret. Det forekommer derfor Taleren, at Huusundersøgelser bør kun da finde Sted, naar noget Stort staar paa Spil, naar en stor Forbrydelse ellers kunde forblive uopdaget; og han maa saaledes stemme for, at en Committee i Anledning af det gjorte Antragende maa blive nedsat, for at derfra kan udgaa Forslag, hvorved en af Borgernes helligste Rettigheder, Huusfreden, end ydermere kan sikres.

Den Kongelige Commissarius maatte gjentage, hvad han under de ydste Stænderforhandlinger havde oplyst om Bestaffenheden af den i Propositionen omhandlede Huusundersøgelse, der aldeles ikke gik ud paa at læse noget Papir, der kunde indeholde en Hemmelighed, men kun paa at finde et bestemt Papir, der ved sin udvortes Form maatte være let at adskille fra Papirer af bemeldte Slags. En nogen Foruroligelse for Familien kunde der i ovenmeldte Tilfælde efter samtlige Omstændigheder ikke være Tale; men desuden kan saadan Ulempe tilfældigvis følge med saa mangen anden Ubøvelse af den offentlige Myndighed, navnlig og fornemmelig ved Arrestationer, uden at derfor sliq Myndighed kunde forlattes.

Kammerraad Drewsen bemærkede, at naar en Person arresteres, troer man at have Beviis for, at han har begaaet en Forbrydelse, men Taleren har ei hørt, at man har paastaat, at dette har været Tilfælde med Kjøbenhavnspostens Redacteur, som han ei heller har set straffet, fordi han havde indbrykket den omhandlede Artikel. Og hvad det angaaer, at Undersøgelsen er foretaget med største Skaansel, da erkjender Taleren dette, ligesom det almindeligt erkjendes, og der er sikkert Ingen i Forsamlingen, der i den Grad, som han, glæder sig derover; men dette kunde blive anderledes en anden Gang eller under anden Ledning.

Profesør Bang bemærkede, at det forekom ham, at det af den Kongelige Commissarius Anførte ei kunde give Forsamlingen Anledning til at undlade en Committees Nedsettelse. Dens første Dypgave vilde formeentligen blive at

undersøge det Hovedspørgsmaal, om Borgerfreden ei er bedre sikret ved, at det overlades til den undersøgende Retsbetjent, under Ansvar for sin Fremførd, at bedømme efter ethvert Tilfælde concrete Bestaffenhed, hvorvidt han kan anstille Huusundersøgelse og hvorledes han tør udføre den, end ved bestemte Lovforskrifter om, i hvilke Tilfælde Huusinqvition skulde være forbudt, men vel at mærke ogsaa, i hvilke Tilfælde den skulde være tilladt. Saadanne Bestemmelser maae have og have i alle Stater, hvor de ere givne, en vis Bidde, naar Retsikkerheden skal kunne overholdes; men det bliver da let muligt, at Visitationer hyppigere foretages i Henhold til den ample Lovbestemmelser Ord, og vi see navnlig, at i de Stater, hvor saadanne Bestemmelser ere givne, ere Huusvisitationerne meget almindeligere end hos os, og blive ofte meget krænkende for Borgerne. Under det modsatte her gjældende Forhold vilde Overdomstolene nemlig have at ansee hver den Dommer, som virkelig misbruger Myndigheden til at foretage Huusvisitationer, som han kun tør anvende, hvor Forholdets Bestaffenhed giver ham Hjæmmel hertil. At isærbeleshed ethvert virkeligens usvarligt Misbrug, og den deri indeholdte Krænkelse af Huusfreden, vil blive alvorligen anseet af Høiesteret, kan ei paatvivles, naar man henseer til den Alvor, hvormed Høiesteret anseer anden ulovlig Udfærd af Inquirenten, selv imod den overbeviste Forbryder. Kommer den af Forsamlingen nedsatte Committee iøvrigt, som vel kan være, til det Resultat, at udtryffelige Forskrifter om Myndigheden til at anstille Huusinqvition dog virkeligens kunne beslytte Borgerfreden ved Siden af Retsikkerhedens Haandhævelse, saa vil det blive dens Formaal, at udarbejde Forslag til sliqe Bestemmelser. I Henhold til det saaledes Anførte maatte Taleren votere for en Committees Nedsettelse.

(Sluttes.)

Fire og trediste Møde

(Fortsættelse).

Den Kongelige Commissarius yttrede, at det netop vilde være særdeles ønskeligt, om det af Professor Bang opkastede Spørgsmaal noie maatte blive undersøgt, og om muligt bragt i det Rene ved Hjælp af Stænderforsamlingerne.

Ved Afstemningen blev det enstemmig med 58 Stemmer bestemt, at Forslaget skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det dernæst var vedtaget, at denne skulde bestaae af 3 Medlemmer, bleve hertil valgte: Professor Bang med 47, Assessor Algreen-Ussing med 29 og Etatsraad Treschow med 26 Stemmer.

Amtmand F. Neergaard foredrog derpaa et Forslag om Gjenindførelsen af den før Forordn. 5 Jan. 1813 gjældende Myntfod, hvilket lyder saaledes:

„Blandt flere Forandringer i Landets Pengevæsen, som anordnedes ved allerhøieste Forordn. 5te Januar 1813, som Følge af en langvarig og bekostelig Krig, var ogsaa den, at Landets Myntfod blev forandret. I denne Henseende bestemmer bemeldte Forordnings § 5: «at Myntfoden for Statens nye Penge bestemmes saaledes, at 18 $\frac{1}{2}$ Rigsbankdaler udpræges af een Mark fint Sølv, Sølvst Vægt.» Forandringen i Myntfoden angik saaledes ikke Speciesmynten, idet der fremdeles, som hidtil, er vedblevet at udmyntes 9 $\frac{1}{2}$ Specie af een Mt. fint Sølv. Derimod blev Landets Courant-Mynt, det vil sige Daleren og dens Dele, Mark og Skilling, forandret, idet een Mark fint Sølv, istedetfor, som hidtil, at udpræges til 11 $\frac{3}{16}$ Rigsdaler dansk Courant, efter Forordningen af 1813 blev at udmynte til 18 $\frac{1}{2}$ Rigsbankdaler (9 $\frac{1}{2}$ Specie). Rigsbankdaleren blev saaledes gjældende for Halvdelen af en Specie, istedetfor at en Rigsdaler dansk Courant skulde gjælde for $\frac{2}{3}$ af en Specie.

At gaar ind paa en Undersøgelse angaaende Anledningen til, i Aaret 1813 at forandre Landets gamle Myntfod, vilde ikke være til Nytte i Henseende til dette Andragende; thi det kan vistnok antages hævet over al Tvivl, at de Omstændigheder og Forhold, som i 1813 bevirkede Forandringen, nu ikke længer ere tilstede eller afgive nogen Anledning til fremdeles at beholde den nu gjældende Myntfod, saafremt det ellers, At vel overveiet, kan antages at stemme med Almeentaret, at vende tilbage til det forhen Bestaaende. Det maa i denne Henseende ikke alene tages i Betragtning, om en større eller mindre Deel af Landets Beboere, hvis Pengeforhold førstedeels ere ordnede overeensstemmende med den i 1813 skete Forandring, muligen anseer Gjenindførelsen af den ældre Ringenes Orden besværlig og lidet ønskelig; men Hensyn maa ogsaa tages til Landet i sin Heelhed, og navnlig til de Dele af Landet, hvor de med Pengeforandringen inførte Betalingsmidler ifølge særegne Forhold og Forbindelser ikke kunde blive almindelige, og hvor Beregningen efter en ny og uvant Myntfod maatte falde saare besværlig, aldenstund den der ene courserende Sølvmynt var udbræget og indrettet efter den ældre med Hansfæstædernes Penge overeensstemmende Myntfod. Dette er Tilfældet med Hertugdømmene Slesvig og Holsten og med visse af de vestlige og sydlige Distrikter af Nørre-Jylland, der med Hertugdømmene staae i megen Samhandel. En Dvergang til de i hine Rigets Dele bestaaende Myntforhold vil være at gaar Beboernes Duffer imøde paa en for disse glædelig Maade, hvorhos det maaffee turde være i hele Landets Interesse i Liden, at een Myntfod og eens Mynt var gjældende og brugelig overalt. Hvad der ved saadan Leilighed var vundet i den daglige Samhandel mellem Landets forskjellige Provindsler (hvilkken Samhandel forøvrigt vistnok endnu langt fra ikke er hvad den kunde være og burde blive) lader sig rigtignok ikke strengt bevise eller med Tal udregne; men var man istand til at udfinde, hvad der aartigen ta-

bes i Omfætninger fra Sølv til Søbler og fra Søbler til Sølv, alene i den for Jylland og Hertugdømmene lige vigtige Kreaturhandel, da vilde dette Tab vist ikke opløbe til nogen ringe Sum, endog naar Tilbudsprisinde og Uleilighed aldeles ikke medtages i Beregningen.

I Finantsberetningen for Aaret 1836, indført i Collegialtidenden for indevarende Aar Pag. 514 ff., findes der anført til Udgift for Finantserne et Beløb af 45,386 Rbd., som medgaaet til Dmstufning af Skillemynt. Denne aarlige Udgift til Dmverling af den ene Slags af Landets oprindelige Mynt med en anden vilde maaskee for en Deel kunne bespares ved den tilsigtede Forandring af Myntfoden, idet Skillemynten, forsaavidt den kan modtages i Kongelige Oppebærelser, formeentlig uden Dmverling vilde kunne atter udgives og benyttes i mindre indenlandske Betalinger. Sees hen til Bestyrelsen af de offentlige Kasser i Hertugdømmene og til Regnskabs Afslæggelse for disse, da viser den slesvigiske og holstenske Stænder-tidende for Aarene 1835—1836 (see den slesvigiske Pag. 239, 282—286, 557—567, 1966—1968, samt den holstenske Pag. 174, 359, 402 og 1441), hvilke Vanskeligheder det medfører, naar Penge skulle oppebæres efter en Regnemaade, men derimod bogføres, tilsvares og atter udtælles efter en anden, ei at tale om Tabet for Yverne derved, at Mynten ikke i smaa Betalinger ganske passer efter Rigsbankregningen, og derved, at flere danske Myntforter, som ikke gaae op i Rigsbankbaleren, men forresten ere ligesaa gode som den øvrige Mynt, ifkun imod en ofte aldeles uforholdsmæssig og tildeles vilkaarlig Agio, kunne ved Dmstufning anvendes til Betaling af offentlige Afgifter.

Endvidere henligger der, saavidt vides, en ikke ubetydelig Deel Courant-Skillemynt, ufrugtbringende baade for Land og Bank, i Nationalbankens Gjemme, hvilket Beløb er mig opgivet til circa eeln og en halv Million Rigsbankbaler i 2½, 5 og 12 Skillings-Stykker, dansk og slesvig-holstensk Courant. Dette Beløb vil ved den foreslaaede Forandring af Landemynt lettere komme til Anvendelse ved at sættes i Dm-Løb. Forsørgt er det sandsynligt, at Nationalbanken, til hvis Dpretelse er contribueret

fra det hele Land, kunde ved den foreslaaede Forandring erholde en ny Virkekræft i Hertugdømmene, og saaledes vilde ogsaa der kunne muligen stiftes stor og for Viden uoverseelig Nytte i mere end een Henseende.

Hvad Virkning Forandringen i anden Henseende kunde have for Kjøbmandsstanden, derom tør jeg ikke have nogen bestemt Mening; men det er stedse forekommet mig besynderligt, at de fleste store Kjøb og Salg samt Contoers Opgjørelse skeer i en fingeret og Cours underkastet Myntfort, ved Navn Hamburger-Banco, ifledet for at man ellers i Handel og Wandel saameget som muligt flyer ethvert Betalingsmiddel, der er underkastet Cours. Jeg har troet, at det var Myntfodens Uoverensstemmelse i de forskellige Lande, hvis Handel var afhængig af Hamburg, der oprindeligt havde frembragt denne af de hamburgske Handlende antagne, og af en stor Deel af Handelsverden adopterede, Regnemaade i Hamburger-Banco. Det er kommet mig for, som om denne fingerede Myntfort, hvis Coursforandringer vistnok sjældent ere i Favør af de fjernt boende og med Pengehandel mindre bevante Provincial-Kjøbmænd, muligen kunde efterhaanden noget gaae af Brug, naar Myntfoden i Landets Dele blev eens, og tillige var overensstemmende med Pengeforholdene i Hanselæderne og flere nordtydske Lande. I Samhandelen med Norge og Sverrig formenes ikke denne Myntforandring at kunne medføre nogen forsøgt Ulempe.

Det staaer endnu tilbage at undersøge, hvilke Vanskeligheder og Besværligheder der kunne være forbundne med en saadan Forandring af Myntfoden, og det maatte vel i denne Henseende, med Hensyn til Courant-Myntens Afbenyttelse i daglig Handel og Wandel, betragtes som en ikke uheldig Omstændighed, at Storfstedelen af den ældre danske Skillemynt, og ubetinget alle Rigsbankspenge Sølv, ere aliquote Dele af Specien, hvilket gjør Dvergangen mindre vanskelig, idet derhos det ubetydelige Beløb af Sølv, som er umyntet til Rigsbank-Skillemynt, fornemmelig 8—16 og 32 Skillings-Stykker, kan overføres til Dansk Courant i hele Skillingen, nemlig som 5, 10, og 20 Skillings-Stykker. Skulde der være flere Sorter af Rigsbank-Skillemynt, hvorpaa det Anførte ikke passer, da vil Beløbet vistnok ikke være betydeligt. I daglig Handel og

Handel vil man meget snart lære at regne efter den gamle Værdi af Daler, Mark og Skilling; thi de Eldre kjende denne Regning fra Fortiden, og de Yngre sætte sig hurtigt ind i forandrede Forhold. Naar Seblerne først fra Bankens Side ere erklærede realisable, og saaledes have faaet en uroffelig fast Vari-Cours, da kunne Seblerne formeentlig meget vel valideres ved Siden af Solvet, som gjældende for en halv Specie, eller 60 Skilling Dansk Courant, saalænge indtil de omsider alle indbrages. Overgangen fra den nuværende til den gamle Myntberegning vil saaledes komme succesfuld og paa en i Handel og Wandel næsten umærkelig Maade. Hvad angaaer Gager og Pensioner, da er det naturligt, at disse ville blive at convertere fra Rigsbankpenge til Dansk Courant efter Myntforskjellen, og formeentlig helst saaledes, at de bestemtes til lige Værdi i Dansk Courant. I Henseende til Statspapirerne, da vilde disse ligeledes blive at omsætte fra Rigsbankpenge til Dansk Courant; dog er det sandsynligt, at man vilde sege, saavidt muligt, at komme overens med Ihændehaverne om at gjøre hver Obligations Paalydende til runde Beløb. Om saadanne Conversioner af offentlige og private Gjeldebrevs Paalydende maatte vel rettest Paategninger inden en vis Tid skee paa deilige Documenter. Hvad angaaer alle større og mindre offentlige Kassers Beskyrelse, da vil det, i alt Fald med nogen extraordinair Hjælp i det første Aars Tid, formeentlig ikke falde særdeles besværligt at faae Alt ordnet efter den nye Myntregning. I alt Fald ville Besværlighederne paa nogle Steder for endeel opveies ved den større Lettelse i Regnskabs- og Oppebørselsvæsenet paa andre Steder, hvor Courant-Mynten er almindelig. I Henseende til Statternes Oppebørsel vil det formeentlig komme til Nytte, at endeel mindre Statter nu ere consoliderede til samlede Beløb, der paa hvile Rjbstaderne og Amtsfondene som staaende Udgiftsposter (see Forordning af 15 Septbr. 1832), ligesom det i denne Henseende formeentlig vilde tjene til endydermere Lettelse, hvis Storstedelen af de Kongelige Statter, efter Forslaget til den nye Matriculæ Indførelse, vil gaae over i Form af en fast og uforanderlig Canon paa hver særskilt Eiendoms-

For dem, som skulle leve af ganske smaa aarlige Indtægter og endog Skillingsviis indkjøbe Fornødenhederne til det dagligt Mundforraad, vilde det være til Lab, om ikke Skillemynt havde af det meget smaa Slags, hvisaarsag det forudsattes, at ikke alene den i Danmark stedse brugte Maade, at inddele Daleren i 6 Mark og 96 Skilling, fremdeles maatte beholde og ikke gjerne ombyttes med den i Hertugdømmene brugelige Inddeling af Daleren til 3 Mark eller 48 Skilling, men at ogsaa Haloskillingen, om fornødiges, maatte sættes i Omløb.

Der kunde vel være flere og andre Omstændigheder, som endnu i denne Henseende kunde fortjene at tages under fleersidig Overveielse; men intetsteds vil den offentlige Mening derom bedre kunne udtale sig, end i denne Forsamling, som er sammensat af Mænd fra de forskjelligste Egne og i de forskjelligste Vilkaar. Enhver vil i alt Fald klarlig indsee, at her ingensunde er Spørgsmaal om mindste virkelige Forandring i Henseende til Mit og Dit, men ifkun Spørgsmaal om en Forandring af Tal og Talsforreiser og af en tilsvant Regnemaade, Alt sigtende til at tilveiebringe Lighed og Eenhed i Landets Pengeforhold. Ogsaa fra Regjeringens Side kunne det tænkes endnu andre og særegne Hensyn, som ikke fortiden af Forsamlingen kunne noie bestemme eller oversees, men dog muligen kunne frembyde Stof for Betragtninger. Samtidigt har jeg troet, at flere mindre Betæneligheder, og i Særdeleshed Hensyn til de overvindelige Besværligheder og overkommelige Arbeider, muligviis burde tilføjes for Hensyn til det Almindeliges Larv, for Hensyn til efterhaanden at udjævne Differencer (Noget, som især burde være Stænderforsamlingernes Formaal), og endelig for Hensyn til de Fordels, som det i Videt vilde medføre for enhver af Rigets Indvaanere, ifkun at have een Mynt og een Regnemaade, idet Samhandelen imellem Mand og Mand under forøvrigt samvirkende Forandringer i Henseende til Tolden m. m., derved vilde lettes og oplives. Da nu den nylig passerede forønskede Afgjorelse af Finansierens og Nationalbankens Mellemværende har fundet Sted, og da Bankens Stilling saaledes har opnaaet behørig Fasthed og Bestemthed, synes det høist rimeligt, at Ban-

ten inden Forsøbet af ganske faa Kar vil kunne erklære Rigsbanksejlerne realisable med rede Sølv. I saa Fald synes det saare passende, at en Forandring af Myntfod, hvis samme skulde vinde Bifald, maatte indtræde i Forbindelse med Sejlernes Realisabilitet. Debaarsag har jeg troet, at det med Hensyn til, at tvende Kar ville hengaae, inden denne Forsamling atter træder sammen, nu ikke kunne opsættes længer at bringe denne Sag paa Bane, idet jeg herved tillader mig ærbødigst at foreslaae:

At den ærede Forsamling vilde allerunderdanigst indstille til Hans Majestæt Kongen, at det maatte befales nøie undersøgt, og derefter tages under Allerhøihsammes nærmere Overveielse, om det ikke var tjenligt for Landet, at den førend 1813 gjældende Myntfod paa ny blev indført, og Dansk Courant erklæret for eneste Landemynt."

Proprietair Lutcin yttrede, at han selv tidligere havde havt sinde at indgive et Forslag, sigtende til at indføre en ny fælles Myntfod for alle Rigets Dele, men at han senere havde opgivet dette, ved at bringe i Erfaring, at et lignende Forslag alt var indgivet af Amtmand Neergaard. Da han imidlertid i flere Punkter betydeligen afveg fra Proponentens Anskuelse, saa skulde han nu tillade sig nogle Bemærkninger, som den Committee, der formodentlig vilde blive nedsat for at afgive Betænkning over Amtmand Neergaards Forslag, muligvis kunde finde sig foranlediget til at tage under Overveielse.

Naar Proponenten var gaaet ud fra den Anskuelse, at det var særdeles ussikkert, at en fælles Myntfod kunde blive gjældende over hele Riget, da maatte han fuldkomment bele denne, ligesom han ogsaa var aldeles enig med Proponenten i, at Rigsbankregningen ikke kunde blive gjort gjældende i Hertugdømmene. Saalænge nemlig de store Markedspladser, Hamborg og Lybek, regnebe efter Courant, vilde det være ugjærligt at indføre en anden Regningsmaade i Hertugdømmene. Erfaringen havde noksom bevist dette, og man havde, uagtet al Anstrengelse, aldeles forfeilet Hensigten, og istum vaft Miensie og Utilfreds-

hed; ja det syntes næsten, som om Courantregningsmaaden bestandig trængte videre frem i Lyland, saa at man tilfodt maatte befrygte, at Rigsbankregningen ene vilde blive gjældende paa Verne. Det nærmeste Middel, til at tilvebringe en fælles Myntfod, syntes nu vistnok at være at indføre Courant-Myntfoden. Men her forekom det ham, at der frembyde sig en Deel Vanskeligheder. Alle Omskrivninger fra Rigsbank til Courant vare vanskelige i værkfættelige, og vilde sædvanligen frembringe Brøkskift, men især forekom dette ham misligt med Hensyn til Omskrivningen af saadanne Gjældsforordninger, Fordebogsafgifter o. s. v., der begrundede sig i Transactioner, der vare ældre end 1807. Alle disse vare i 1813 gaaede over Daler for Daler, uden at nogen Godtgjærelse med Hensyn til den forandrede Myntfod havde fundet Sted. Vilde man nu gaae tilbage til den gamle Myntfod og omskrive i Forholdet 100 til 62½, saa vilde dette have et noget besynderligt Udseende. Hertil kom endnu, at Courantdalerens Inddeling overhovedet ei kunde antages som særdeles beqvem. Imidlertid antog han, at man ei derved burde lade sig afholde fra at stræbe efter at indføre en fælles Myntfod for hele Riget, men han indsaae, at dette ei lod sig udføre, medmindre Hansstæderne Hamborg og Lybek, ligesom ogsaa den eutiniske Regering, erklærede sig til Fordeel for en saadan forandret Myntfod. Han meente derfor, at Forsamlingen i denne Henseende burde petitionere Hans Majestæt om, at det maatte behage Allerhøihsamme at indbyde Hamborg og Lybek samt Storhertugen af Oldenburg-Eutin, til hver at udnævne nogle Mænd, der, i Forening med nogle af Hans Majestæt udnævnte, skulde træde sammen for at raadslaae om Indførelsen af en ny fælles Myntfod. Daleren ansaae det for det meest Usikkelige, at Speciesdaleren blev lagt til Grund som Eenhed for Myntfoden, idet han antog, at denne meest vilde convenere alle Parter. Hvad Danmark angik, da vilde Omskrivningerne fra Rigsbankdaler til Species være særdeles let. Species var ligeledes en de andre Parter bekjendt Myntteenhed. Ligeledes vilde derved en Myntteenhed med Raborigerne Søerrig og Norge blive tilvebragt,

fornemmelig naar disse Riger engang opnaaede en Pari-Cours. En stor Deel af den nu udprægede Mynt vilde uforandret kunne bibeholdes, hvilket var en ei uvigtig Betragtning. Om man ved samme Velisghed burde søge at omdanne Underafdelingerne af Speciesbaleren til Decimaller, maatte da blive Gjenstand for nølere Overveelse; men efter hans Formening havde Decimalbelingen saa store Fortrin, at man gjerne maatte underkaste sig de med dens Indførelse forbundne Omkostninger og Ubequemmeligheder; han antog endvidere, at Hanseskæderne ei vilde være uwillige til at indlate sig paa Decimaldelingerne, en Regningsmaade, der især for Stæder, hvor saa betydelige Omsetninger ideligen fandt Sted, havde meget Anbefalende. Slutteligen maatte han tilføie, med Hensyn til Banken, at uagtet denne vistnok ved en forandret Myntfod vilde faae endeel Omkostninger at bære, saa vare disse dog neppe værd at tage i Betragtning i Forhold til den Udsigt, at Bankens Seddelprivilegium ved en almindelig gjældende Myntfod vilde erholde en ganske anden Betydning end nu, da Courantmyntfoden næsten syntes at fortrænge Bankens Sedler tilbage til Verne.

Den Kongelige Commissarius troede, at den foreslaaede Gjenindførelse af Courantmynten vilde medføre saa Fordele og derimod flere høist betænelige Uleiligheder. Det er egentlig kun i de Dele af Jylland, der staae i daglig Samhandel med det Slesvigste, at det kan have nogen synderlig Uleilighed, at den Pengesort, der de facto courserer i bemeldte Hertugdømme, og hvori Pengeberegninger ordentligvis skee, er grundet paa en anden Myntfod, end det legale Betalingsmiddel, Rigsbankspenge. Men i fornævnte sydske Distrikter har man og allesteds for længe siden indrettet sig i Overensstemmelse dermed. Selv dette har imidlertid dog mere sin Grund deri, at Rigsbankpengene den Tid, de bleve indførte, bleve repræsenterede ved et Betalingsmiddel, der i virkelig Værdi stod betydeligt under det, der skulde repræsenteres. Hadde Rigsbanksedlerne den Tid havt samme fulde Værdi som nu, eller dersom der havde eksisteret en tilstrækkelig Mængde af Rigsbankmynt, vilde man uden Tvivl lettelig gjen-

sidigen kunne have benyttet den forffjellige Myntfod, der dog ved en meget simpel Beregning kan evalueres mod hinanden, saa at alene Skilingsbetalinger kunne gjøre nogen Vanskelighed. Det er og mærkeligt, at man endog i hine Dele af Jylland ingenlunde har optaget den i Slesvig brugelige Beregningsmaade, men kun beholdt sin egen gamle Courantberegning; thi man er vedbleven at dele Dalerne i 6 Mk. og 96 Sk. Proponenten anfører og Omsetninger fra Sølvs til Sedler mellem Jylland og Hertugdømmene som de, der medføre Tab; men denne Omsetning vedkommer egentlig ikke Myntfoden, og kan desuden nu ikke længere forarsage nogen Mand Tab. Hvad de Omsetninger i det Større angaaer, som over hele Riget finde Sted mellem Danmark og Hertugdømmene, saa skee de med omtrent lige Værdi, enten man i begge Statsdele bruger samme Beregningsmaade eller ikke, og naar, til Exempel, de hollandske Skippere afsætte deres Smør i Kjøbenhavn, saa vide baade de og Kjøberne fuldt vel at beregne Forskjellen mellem Courant og Rigsbankpenge, og nu da Sedlerne have deres fulde normale Værdi, er enhver Vanskelighed bortfalden, som Omsetningen forhen kan have medført, men hvorved man dog forlangst har vidst at hjælpe sig. Hvad Proponenten anfører om Finantsernes Tab paa Skillemynt, turde heller ikke staae i Forbindelse med Myntfoden, og naar det menes, at Nationalbanken kunde udvide Sedlernes Virkekræft til Hertugdømmene, hvis disse bleve rettede efter den der de facto gjældende Myntfod, saa vilde i alt Fald dette, saavidt skjønnes, ligesaa godt kunne opnaaes derved, at Banken autoriseredes til at udstede realisable Sedler, der ved Siden af deres Valuta i Rigsbankmynt, ogsaa benævnte Beløbet i Species eller maaskee endog tillige i Slesvig-Holstensk Courant. Derimod vilde der opstaae megen Forvirring i den daglige Handel og Wandel her i Riget, naar man istedetfor Rigsbankpenge, hvortil man nu i saa mange Aar har vant sig, skulde gjenindsføre den affættede Courantmynt. Dette vilde vistnok lede til Tab for Mange og til Forbringer, som ikke uden Støbe og Hret kunde opkjøbes, og som uopkjøbte vilde vække Utilfredsghed. Det vilde i Begyndelsen sikkert ikke saa ganske

sjældent møde, at Borgerne, naar de indbyrdes
 afsluttede Handeler, misforstode hinanden, saa
 at den ene meente Courantdaler, hvor den an-
 den meente Rigsbankdaler, og dette kunde end-
 og fortsættelig benyttes til Besvigelse, idet den
 juridiske Formodning altid maatte være for, at
 den efter Forudsætning legale Pengesort var
 meent, uagtet den Vedkommende kun havde tænkt
 sig Rigsbankdaler. Det vilde neppe heller feile,
 at Mangen vilde finde sig utilfreds med at er-
 holde $\frac{1}{2}\%$ i Courantpenge af det, han hidtil for
 sit Arbejde erholdt i Rigsbankpenge. Naar for
 Exempel en Tjenestelon hidtil er 20 Rigsbank-
 daler aarlig eller halvaarlig, saa vil den Tje-
 nende uden Tvivl ikke let finde sig i, kun at er-
 holde $12\frac{1}{2}$ Rbdlr. i Courant, og der vilde
 sandsynligviis snart idetmindste ske den Foran-
 bring, at man maatte arrondere Summen for
 Exempel til 15 Rbd. Fremdeles vilde der især
 i Skillingsbetalinger fremkomme Brøker, som
 maatte medføre Tab, enten for den ene eller anden
 af Parterne. Dette finder i Særdeleshed An-
 vendelse paa en Mængde ved Lov eller Bevil-
 linger bestemte Betalinger. Saaledes have de
 gjældende Sportellove mange Ansættelser i Skil-
 linger, der ikke lade sig nøiagtig omsætte i
 fulde Skilling af Courant. Dette samme
 gjælder om Bompeng og de Dropeng, der paa
 mange Steder oppebæres efter særlige Bevillin-
 ger. Men især vilde, med Hensyn til de mang-
 foldige større eller mindre Poster, der ere gaaede
 over fra gammel Courant til Rigsbankpenge,
 enten Daler, for Daler eller og med en Reduc-
 tion, de, som Betalingen tilkommer, finde det
 meget paradok, at de ved Gjenomsætning til
 den forrige Courant skulde lade dem noie med
 $\frac{1}{2}\%$ af det nuværende nominelle Beløb. Dette
 vilde dog maaskee mindre gjælde med Hensyn
 til Capitalbetalinger, end med Hensyn til fra
 gammel Tid bestemte vedvarende Afgifter
 eller andre Pengebetalinger. Det er indly-
 sende, og af den ærede Proponent erkjendt, at
 ingen Slags Gjældsforpligtelse burde forhoies
 i sin reelle Valuta derved, at Courant igjen blev
 indført. En saadan Forhoielse vilde, forsaavidt
 der var Spørgsmaal om Staten paaliggende
 Forpligtelser, være ubelæggende for Finantserne,
 ligesom den i private Forhold vilde medføre

Uretfærdigheder. Men Mange vilde vistnok blive
 utilfredse med den tilsyneladende Reduction af
 deres Forbring. Forsaavidt den nye og sværere
 Myntfod vilde, saaledes som forhen anført, med-
 føre, at enkelte Udgifter i det daglige Liv blev
 forhoiede, kunde man heller ikke nægte, at de,
 hvis Indtægter blev omsatte til Courant efter
 Myntforholdet, virkelig lede noget Tab, og dette
 Tab vilde uden Tvivl af de Stadelidende be-
 trages som større, end det virkelig var. Den
 Omstændighed, at de i Courant omsatte Beløb
 for en stor Deel ikke kunde blive runde Sum-
 mer, vilde og forarsage endel Ubequemmelig-
 heder, og Proponenten har selv erkjendt det for
 enskeltigt, at i Særdeleshed de Summer, hvor-
 paa Statspapirerne lyde, blev forvandlede til
 runde Beløb. Men det vilde ikke være lidet vanske-
 ligt og vilde uden Tvivl medføre ikke ringe Dof-
 relse og Tab, naar en saadan Arrondering skulde
 foregaae. Man erindre sig derved, at enhver
 Obligation paa 100 Rbdlr. kom til at udgjøre
 $62\frac{1}{2}$ Rbd. i Courant, og at ligeledes de større
 Obligationer sjældent ved Omsætningen vilde
 komme til at udgjøre fulde Hundreder. At
 Courantmyntfoden ikke vilde være saa bequem
 som Rigsbankmynten med Hensyn til Sam-
 handelen med Norge og Sverrige, er alle-
 rede af Proprietair Lutens bemærket. Saa-
 længe i disse Stater det herskende Betalings-
 middel afviger saa meget fra Pari-Forholdet
 som nu, vil det vel ikke være af synderlig Sig-
 tighed, om deres Myntfod kommer mere eller
 mindre overeens med vor; men naar enten
 de norske eller svenske Sebler opnaae Pari-
 Værdi, vil det være en Bequemmelighed, at
 deres Species eller Bancobalere netop ville
 udgjøre dobbelte Rigsbankdaler.

Hvad Proprietair Lutens i Anledning af
 det oplæste Andragende fremsatte Forslag an-
 gaaer, da synes det at være saa væsentlig for-
 skjelligt fra det, hvorpaa hiint Andragende gaaer
 ud, at der neppe kan være Anledning til, paa
 Grund af Samme, at nedsætte en Committee,
 saafremt ellers Proponentens Forslag ikke maatte
 findes dertil at egne sig. Commissarius skal
 isvrigt ikke fortiden indlede sig paa samme,
 men kun bemærke, at han ogsaa finde det meget
 tvivlsomt, om en Impuls til en for det danske

Monarchi og det nærmest tilgrændsende Ubland fælleds Myntfod med Nytte kunde gives fra Dansk Side. Navnlige forekommer det ham, at den anbefalede Inddeling af Daleren efter Decimalregning er en saa væsentlig Forandring i det hidtil gjældende Myntsystem, at samme, for at sættes igjennem, vel maatte gaae ud fra de Stater, der have en større Grad af Indskydelse paa den europæiske Handel.

Proprietair Bangilde yttrede, at han ikke ansaae det oplæste Forslag at egne sig til en Committee. De Betænkkeligheder og Uleiligheder, Taleren derved har foreskillet sig, ere af den Kongelige Commissarius udhævede, saa at han ikke skal trætte Forsamlingen med at gjentage det Samme, men blot henholde sig dertil. Foraauidt den ærede Proponents Forslag tilfiger en fælleds Mynt og Myntfod baade for Kongeriget og Hertugdømmene, da formener Taleren, at man allerede har en fælleds Myntfod for begge Dele, nemlig Rigsbankdaler, og naar man endnu vilde gjøre det, han troer at man allerede for 25 Aar siden burde have gjort, nemlig indbrage al den i Hertugdømmene circulerende Courantmynt, med Undtagelse af Specier og Rigsbankdaler, og igjen udmynte den i Rigsbankpenge og derefter sætte disse i Circulation i Hertugdømmene, saa vilde den Uleilighed for disse Indvaanere, at føre deres Regninger og Bøger i een Myntsort, og have Indbetalinger og Udtællinger i en anden, være hævet. Taleren er ikke bevandret eller kyndig i Beræregning, men dersom han ikke feiler, saa gjælder en Hamburger Bancodaler, en Speciebdaler, og 2 Rigsbankdaler ligemeget; vor Myntfod er altsaa ganske stemmende for Hamburger Banco, og da den ærede Proponent selv har yttret, at de fleste store Handeler sluttes, og Handelsregninger føres, i Hamburger Banco, saa ere vore Rigsbankpenge selv dertil meget passende, idet man blot behøver at fordoble Rigsbankdaleren, for at faae den til noisagtig at passe til den Hamburger Bancodaler, og at quadruplere de mindre Rigsbankmynter, for at faae dem til at passe til Mark og Skilling Hamburger-Banco.

Proprietair Lutzein kunde ri indrømme, at den Committee, der maatte blive nedsat til at tage det af Amtmand Neergaard gjorte Forslag

i Overveelse, ei tillige skulde være berettiget til at tage Hensyn til de af Taleren gjorte Bemærkninger. Det Væsentlige i Proponentens Forslag var dog, at tilveiebringe en fælleds Myntfod for alle Rigets forskjellige Dele, og i dette Punkt stemmede begge overeens. Iøvrigt antog han, at denne Mangel i Formen, forsaavidt en saadan var forhaanden, lettelligen kunde afhjælpedes derved, at man udsatte i nogle Dage at nedsaette en Committee over det af Amtmand Neergaard indgivne Forslag, og han vilde da endnu idag indlevere et Andragende, overeensstemmende med de forhen af ham udviklede Anskuelser, som da om nogle Dage kunde blive foredraget i Forsamlingen.

Profesor Bang bemærkede, at han maatte tiltræde, hvad Proprietair Lutzein havde yttret om, at Hovedsiemebedet med Proponentens Andragende var at tilveiebringe en Eenhed i Myntfoden for hele Monarkiet, navnlig i Hertugdømmene, og det syntes altsaa vel at kunne forenes med dette Forslag, at, om man end ei kunde tilraade Genindførelsen af den gamle danske Courant, hvorimod der synes at frembyde sig altfor mange Betænkkeligheder, dog foreslog, at der foretoges de fornødne Stridt, for, om muligt, at gjøre Specieomynten til den fælleds Myntfod for Danmark, Hertugdømmene og maastee og for Hamborg og Lybek. En Hovedgrund imod at afvise nærværende Forslag ligger dernæst heri, at der i Hertugdømmene er en almindelig og vel yovervindelig Misnøie med hele Rigsbankregningen, og at Tilstanden i disse vigtige Dele af Monarkiet, hvad Myntvæsenet angaaer, er i en høist mislig Forfatning, ei mindre til Tab for den Kongelige Kasse end for de enkelte Borgere. At vende tilbage til Courantfoden, vilde anses for noget høist Uvilligt fra Hertugdømmenes Side og i den største Deel af Jylland, altsaa i den største Deel af det samlede Monarki. At udvikle Grundene, hvorfor man dog ikke kunde gaae saaledes tilbage til den ældre Forfatning og tillige at foreslaae en Foranstaltning — Indførelsen af fælleds Specieomynt, — der kunde afløse de nærværende halve Forholdsregler, viste idermindste en Velvillie fra denne Forsamlings Side i et Anliggende, som i Hert-

tugdømmene tillægges megen Bigtighed. Sagens totale Afvisning vilde derimod let blive misforstaaet, som om den robede en Lendents til at adskille Rigets og Hertugdømmenes Interesser i et Punkt, som ei lidet bidrager til at sammenholde flere Statsdele, nemlig den gangbare Mynt. Taleren stemte i Henhold hertil for en Committees Besættelse.

Proponenten yttrede, at han ikkun havde tænkt sig trede Tilfælde: enten at Alt skulde forblive in statu quo, hvilket han maatte ansee særdeles beklageligt for Landet i det Hele, eller at Hertugdømmene skulde bringes til at forlade Courantmynten og antage Rigsbankregningen, hvilket ingenlunde kunde ventes at ville ske, eller at man i de danske Provindser skulde vende tilbage til Courantregningen, hvilket sidste han ansaae lettest gjørligt. Derimod havde han ikke tænkt sig det fjerde Tilfælde, at man skulde vælge en ny Myntberegning, som ikke var hidtil kendt enten af de danske Provindser eller af Hertugdømmene, saaledes som af Proprietair Luteln var foreslaaet. Imidlertid vilde dog en saadan Inddeling have det tilfældes med Proponentens Forslag, at den ogsaa vilde tilveiebringe den Enhed, som var Hovedhensigten af Propositionen, og forsaavidt falde sammen hermed, og han fandt det derfor hensigtsmæssigt, at denne Sag ogsaa behandlede af den Committee, som han haabede, at der vilde blive nedsat. At indløse al Courantmynten i Hertugdømmene og atter udpræge Rigsbank-sølomynt, vilde deels stride mod Frd. 19 October 1813, hvorefter denne Mynt er gjældende i Hertugdømmene, deels være aldeles unyttigt, naar dette ikke skee efter Overenskomst med Hansfæderne, da ellers disse strax vilde udmynte saamegen Courantmynt, som behøvedes for at sætte i Omloeb i Hertugdømmene. At Sagen var af lidet Bigtighed for Landet, kunde han ingenlunde antage, men maatte tvertimod

ansæe Eensformighed i Myntvæsenet for en Sjensstand af yderste Bigtighed. Det var haardt, at man i Provindser, henhørende under samme Regjering, ikke kunde foretage en Reise, ikke gjøre en Handel, uden Omtusning af Mynt fra Sølv til Sødler og fra Sødler til Sølv. Forresten var Folkemængden i de Provindser, hvor Courantmynten var gjældende, paa lidet nær ligesaa stor som i de Provindser, hvor Rigsbankpenge vare gjældende, thi begge Hertugdømmene og de tre Amter af Nørre-Jylland, hvor Courantmynten benyttes, udgjøre en Folkemængde af circa 943,000 Mennesker, imedens den øvrige Deel af Danmark, de tre ommeldte Amter fra-regnede, har en Folkemængde af circa 1,057,000 Mennesker. Kunde nu — som Taleren troede — hele Nørre-Jylland medregnes til de Provindser, som maatte ønske Courantmynten, da vilde der være stor Overbalance paa deres Side, som ønskede Courantmynten, og denne vilde endmere forsøges, hvis de nærmest ved Hertugdømmene beliggende Her, Fyen, Langeland og Laaland, maatte være tildeels af samme Mening, hvilket Proponenten maatte antage at være Tilfældet. Endelig gjorde Proponenten gjentagende opmærksom paa, at hans Forslag ikke gik ud paa at petitionere om Sjendførelsen af Courantmynten, men paa at ansøge om, at det maatte undersøges, om ikke denne Forandring var tjenlig for Landet og mulig burde sættes i Forbindelse med den friart forpantede Realisationsret af Sødlerne, et Skridt, som han troede at Forsamlingen med al mulig Sikkerhed kunde gjøre, hvad den end forresten maatte ansee for det Rigtigste.

(Esluttes.)

Fire og tredivte Møde (Slutning.)

Udsædfor Algreen-Ussing maatte, uden forøvrigt at ville inblade sig paa Sagens Realitet, yttre den Formening, at det alene var Proponentens Forslag om Gjenindførelsen i Danmark af den før Forordningen 5te Januar 1813 gjældende Courantmynt, der nu forelaae Forsamlingen til Bestemmelse, og at det alene var denne Proposition, over hvilken Forsamlingen skulde stemme om en Committees Nedsættelse. Den af Proprietair Lutein fremsatte Idee havde vel tildeels det samme Formaal, som Proponentens, men indeholdt dog et derfra aldeles forskjelligt Forslag, der, saavidt Valeren kjendte, ikke kunde have nogen Indflydelse paa Forsamlingens Bestemmelse, om Proponentens Forslag eguede sig til Provvelse af en Committee, hvorefter det naturligviis maatte staae Proprietair Lutein frit for, uden Hensyn til Udsalbet af den nærværende Sag, at indbringe en Proposition af det af ham angivne Indhold, hvilken vel, da den nærmest var fremkaldt ved det nærværende Forslag, kunde venres foretaget, uagtet den Tid er forløben, inden hvilken Forsamlingens Medlemmer have vedtaget at indkomme med deres Forslag.

Proponenten forespurgte hos Præsidenten, om han kunde forandre sit Forslag.

Præsidenten svarede, at Proponenten i saa Fald maatte tage det nærværende Forslag tilbage, og efter Omstændighederne indgive det i en anden Form, da der skal meddeles den Kongelige Commissarius en Gjenpart af ethvert Forslag, ligesom dette ogsaa i den behørig Tid skal være opslaaet. At Terminen for Indgivelsen af nye Forslag er udløben, vil iøvrigt neppe være til Hinder for, at det nærværende kan indgives i en forandret Form.

Proprietair Lutein formeente, at den mulige Mangel i Formen af Proponentens Andragende kunde afhjælpes derved, at Proponenten ei nu forlangte Affstemning om en Committees Ned-

sættelse, men udsatte dette indtil Valeren kunde fremkomme med sit Forslag, hvilket han, om muligt, endnu idag vilde indgive til Præsidenten.

Udsædfor Algreen-Ussing gjorde opmærksom paa, at, hvis man ei vilde nedsætte en Committee over Amtmand Neergaards Forslag, kunde dog det af Proprietair Lutein bebudede Forslag senere antages af Forsamlingen.

Professoren Bang erkjendte vel, efter hvad nu var anført, at det maaskee havde Formen imod sig, at indbringe Proprietair Luteins Forslag under det foreliggende, men dersom det nærværende Forslag nu bragtes under Affstemning, maatte han tilraade at nedsætte en Committee i Anledning af samme, ogsaa af den Grund, at Forsamlingen var forvirret om, at Proprietair Luteins Forslag vilde fremkomme og kunde behandles af samme Committee; ligesom man herved opnaaede, at deri deels kunde gøres Rede for, hvorfor man ei kunde gaare tilbage til den gamle Courantfob, deels det Spørgsmaal blev overveiet, om man ei kunde indføre en anden fælleds Myntfob, navnlig en Specie-mynt, i hele Monarkiet.

Statsraad Treschow ansaae det usseligt, at Proponenten vilde tage sit Forslag tilbage.

Den Kongelige Commissarius skulde kun i Anledning af de senere Forhandlinger tilføie den Bemærkning, at de paaberaabte Interesser og Ønsker for Courantmyntens Gjenindførelse dog i ethvert Tilfælde ikke finde Sted i de Provinde, som høre under denne Forsamlings Virkefæde, men kun i Hertugdømmene, hvis Stænderforsamlinger selv have fremsørt Ønsket, og i en Deel af Jylland, fra hvilken Provinde Stænderforsamlingen et saadant Ønske dog aldeles ikke er fremkommet.

Grev Ahlefeldt-Laurvig yttrede, at de Penge, der før 1813 gjaldt her i Danmark, vare en mere værdende Cours underkastede i Hertugdømmene, end de nu gjældende Rigsbankpenge ere det.

Cancelliraad Haastrop maatte, i Anledning

af hvad den Kongelige Commissarius sidst havde fremført, bemærkte, at, skjøndt han ikke havde saalidet med Pengeomsætninger at gjere, havde han dog aldrig i Kjøen hørt Noget tale om, at den nærværende Myntfod ønskedes forandret. Forordningen af 5te Januar 1813 frembragte en Catastrophe, som var særgelig for Mange, og han har kjendt Flere, der ere blevene aldeles ruinerede, skjøndt de dengang havde flere Tusinder tilgode Mere, end de skylde bort. De Tab, som da forarsagedes, ere imidlertid for største Deelen udeblevne, og der er bleven større Tillid til det nuværende Pengevæsen; men skal der atter røres ved dette, frygter han for, at Mistilliden vil vende tilbage, om endog Tab for Mange ei bliver ligefrem Følge, og han maatte derfor stemme mod en Committee's Medfattelse.

Proponenten erklærede derpaa, at han for tiden tog sit Forslag tilbage.

Slutteligen blev det af Etatsraad Treschow, som Referent for vedkommende Committee, forfattede Udkast til Forsamlingens Betænkning over Udkastet til en Placat, indeholdende nogle yderligere Bestemmelser angaaende Brandassurancesvæsenet for Landbygninger, oplæst og antaget af Forsamlingen.

Fem og tredivte Møde den 8de Novemb. er.

59 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han ved Sognefoged P. J. West havde modtaget et Andragende fra 6 Grundeiere i Sjedesby om at erholde Sagret paa deres Eiendomme, hvilket efter den Deputeredes Wnske vilde blive afgivet til den i Anledning af Lovudkastet om Sagten nedsatte Committee.

Udkastet til en Placat, angaaende Forbedring i Landsbyskolelærernes Kaar, blev foretaget til endelig Behandling.

Capitain Herforth foredrog derpaa et Forslag om en nærmere Bestemmelse af de

Deputeredes Functionstid, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Ved Forordn. 15de Mai 1834 § 7 er det bestemt, at Valgene af de Deputerede til Stænderforsamlingen skee paa 6 Aar, samt derhos, at, naar overordentligt Valg paa Grund af Vacance finder Sted, dette bliver at beregne fra den Tid, da det almindelige Valg er skeet. Men da de første Valg ere i de forskellige Valgklasser og i de særskilte Valgdistrikter foretagne i Løbet af flere Aaener af Aarene 1834 og 1835, lader denne Omstændighed i Uvisshed om, fra hvilken Tid det almindelige Valg skal beregnes, og, som en Følge deraf, til hvilken Tid de Deputeredes Functionstid udløber, samt om denne ophører for Noget til een Tid, for Andre til en anden Tid, eller om den for Samtlige, hvilket synes at være det Rigtigste, udløber til een og samme Tid; men da bliver igjen Spørgsmaalet, fra hvilken Tid den for Alle bliver at beregne.

Jeg anser det derfor ønskeligt og hensigtsmæssigt at opnaae en Bestemmelse herfor, saavel som en fast Regel for, til hvilken Tid de fremtidige Valg blive at foretage, og tillader mig derfor at foreslaae Forsamlingen, at indgaae med en allerunderdanigst Petition til Hans Majestæt om:

At det allernaadigst maatte bestemmes, at Functionstiden for de nuværende Deputerede udløber ultimo December 1840, og at det ved Lov maatte fastsættes, at de nye Valg af Deputerede stedse bør foretages og tilendbringes i Løbet af det sidste Aar af de forhen Valgtes Functionstid, eller i alt Fald, saafremt den tredie ordentlige Forsamling maatte ende saafremt, at dette ikke bliver muligt, da umiddelbart efterat denne er tilendbragt, og at Functionstiden for de nyvalgte Deputerede regnes fra den efter Udløbet af den foregaaende Functionstid paafølgende 1ste Januar.“

Efterat have forelæst dette Forslag bemærkede Proponenten Følgende:

„Med Hensyn til det første Punkt i dette Andragende, angaaende, fra hvilken Tid de første Valg skulle regnes, og altsaa til hvilken Tid Functionstiden for de nuværende Deputerede ud-

Løber, da har jeg forfættligen undladt at opstille de forskjellige Beregningsmaader, der kunne anvendes, da disse ere noksom bekjendte, og uden enhver Deputeret med sig selv har at afgjøre, naar han anseer sit Mandat for udløbet; men det vilde vistnok være ønskeligt, om denne Forsamlings ærede Medlemmer kunde forenes om en Tid, hvorpaa de samtlige ansaae deres Function for udløben. Den foreslaaede ultimo December 1840 er den, som er vedtagen af Forsamlingerne i Viborg og Slesvig, og for hvilken den Kongelige Commissarius i den jydskke Stænderforsamling har udtalt sig, ligesom den Kongelige Commissarius i den slesvigskke Stænderforsamling har tilfikkret denne, at den af Hans Majestæt vilde blive billiget. Hvad det andet Punkt angaaer, til hvilken Tid det almindelige Valg herefter skal finde Sted, da er det af større Vigtighed, eftersom det, der i saa Henseende allernaadigst maatte blive bestemt, bliver en for hele Fremtiden gjældende Regel. Jeg tillader mig at formene, at Forsamlingen burde yttre det Vnske, at den Idie ordentlige Forsamling steds blev afholdt saa betimelig, at der endnu i Løbet af det 6te Aar levedes Tid til at foretage og tilendebringe Valghandlingen; men skulde den sidste Forsamling vedvare saalænge, at det ikke blev gjørligt, da forekommer det mig, at det var at foretrække at forelægge Valghandlingen til umiddelbart efter Sessionens Slutning, altsaa muligen ind i det paafølgende Aar, deels for at undgaae, at de daværende Deputerede ikke, ved deres Fraværelse, skulde være ubekjendte som Valgere, hvilket navnlig i Sødegaardseiernes Valgklasse ikke vilde være uden Betydning, og deels for at undgaae det, som det synes mig, Upassende i, at en anden og tildeels ny Repræsentation var udvalgt, imedens den foregaaende endnu var i Virksomhed."

Da Ingen forlangte Ordet, for at yttre sig om Forslaget, blev det Spørgsmaal, om en Committee i Anledning af samme skulde nedsættes, sat under Afstemning, og med 53 Stemmer mod 5 besvaret bekræftende. Til Medlemmer af Committeeen, der blev bestemt at skulle bestaae af 3 Medlemmer, bleve derpaa valgte: Capitain Herforth med 33, Cancelliraad Reichmann med 25 og Assessor Aigreen-Ussing med 17 Stemmer,

Banndirecteur Gaagen foretog derefter et Forslag om Lallotteriets Ophævelse, hvilket lyder saaledes:

„Foranlediget af et Andragende fra Oberst Brock, har Stænderforsamlingen i Viborg indgivet en allerunderdanigst Petition til Hs. Majestæt, hvori der petitioneres om:

- 1) At Lallotteriet maa vorde ophævet, saasnart Finansiernes Tilstand har forbedret sig saameget, at Indtægten deraf kan undværes.
- 2) At til et Forsøg den laveste Indsats strax maa forhøies til 3 Mark.
- 3) At ingen nye Collectioner blive oprettede i de Byer, hvori fortiden ingen Colleteurer ere ansatte.

Uden nærmere at indlade mig paa at udvilde de fordærlige Følger af Lottospillet, der tilstrækkeligen ere anerkjendte, tillader jeg mig at andrage for den ærede Forsamling, hvorvidt den maatte finde sig foranlediget til at nedsætte en Committee til at undersøge, hvorvidt den anseer det hensigtsmæssigt at tiltræde de ovenfor fremsatte Indstillingspunkter, og derom indgive allerunderdanigst Petition."

Efterat have oplæst dette Forslag, bemærkede Proponenten, at han, da han forrige Gang havde den Ære at være Medlem af denne Forsamling, havde forelagt samme et Andragende om at indgaae til Hans Majestæt Kongen med en Petition om Lallotteriets successive Affkæffelse. Da den jydskke Forsamling nu havde indgivet en lignende Petition, haabede han, at Forsamlingen vilde tiltræde de af den gjorte Indstillinger. Han tilføiede, at han antog, at Enhver i denne Forsamling erkjendte det Fordærlige i Lottospillet, og at han derfor ikke behøvede nærmere at modvære sit Andragende, som han gjerne havde udvidet derhen, at Lottotet strax maatte aldeles ophæves, naar han ikke befrygtede, at det var Statskassen umuligt, siebliklig at undvære den betydelige Indtægt, som den paa denne Maade har.

Med Afstemningen blev det med 57 Stemmer mod 1 bestemt, at Forslaget skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det var vedtaget, at denne skulde bestaae af tre Medlemmer, bleve hertil valgte: Banndirecteur Gaagen med 38, Assessor Aigreen-

Udvalg med 24 og Proprietair Neergaard med 21 Stemmer.

Justitsraad Salicath oplæste derpaa et Forslag angaaende nærmere Bestemmelse om almindelig Pantfætning, hvilket lyder saaledes:

„Det Forslag, som jeg herved giver mig den Ære at forelægge Forsamlingen til Prøvelse og Antagelse, har til Mæned at see forebygget en i den tidligere Tid almindelig bleven Art af Forhæftelser, hvorved en Debitor, til Forurettelse for sine øvrige Creditorer, enten sikker sig selv sine Eiendele eller begunstiger en virkelig eller foregionen Creditor paa de øvriges Beløstning.

Saa vel i de ved Skifteretterne behandlede Boer, som iøvrigt ved Forbringens Paatale, træffer man nemlig besværrer kun altfor ofte paa den saakaldte almindelige Pantfætning af Alt, hvad en Debitor cirr eller eiendes vorder. Denne Pantfættelse af alle retlige og uretlige Eiendele, som en Mand har eller i Tiden erhverver, har Loven ikke tænkt sig, og omhandles derfor ikke i den. Loven har nemlig i Reglen kun havt saadant Pant for Die, som, naar det var retligt Gods, blev overleveret Creditor som haandsaet Pant, og, naar det var uretligt, betegnedes og individualiseredes ved Pantfættelsens Kundgjørelse til Ting. Saaledes maa Lovgiveren antages i Almindelighed at have villet, at den pantsatte Gjenstand skulde individualiseres eller overleveres, og i ethvert Tilfælde conserveres, indtil Laanet, hvorfor Pant var stillet, var betalt. Disse Betingelser ere uanvendelige paa generel Pantfætning, som almindeligviis omfatter Alt hvad Debitor cirr, men uden at benævne eller betegne nogen sær Gjenstand deraf, og hvoraf Virkningen er den, at Debitor, som ikke er forbunden til, nogen Tid at eie Tabet eller Meget, og som ikke har individualiseret eller overleveret Noget, er fuldkomment raadig over det Pantsatte, hvorimod Pantfætningen betrygger ham mod hans øvrige Creditorer, hvem kun levedes det forhadte Retsmiddel at hæfte ham personlig. Denne Raade at sikke sig paa var altfor beqvem og betryggende til, at den ikke skulde blive almindelig, og da den engang ved Praxis var indført, blev den, da Lovene Intet indeholdt

mod den, ogsaa anseet som lovlig. Det er imidlertid mod de Misbrug deraf, der undergrave Crediten og forurette den trofskyldige Creditor, der ofte er aldeles ude af Stand til at sikke sig derimod, at mit Forslag fornemmelig er rettet, hvilke Misbrugs Affjæffelse vil have velgjørende Følger for Handelsstanden, saavel i de gjensidige Forbindelser mellem Mand og Mand her i Landet, som i Relation til Ulandet. Naar til Ex. en Detailhandler har forskrevet og modtaget Været fra Ulandet paa 6 å, 9 Maanedes Credit, der gjerne gives Enhver, som ikke har svækket sin Credit ved Hæftelser, men han ikke seer sig ifstand til at honorere de paa ham trukne eller indfrie de af ham accepterede Værler, saa maa der en generel Pantfætning til, for at betrygge ham mod videre Angreb, og for at tvinge Creditor enten til Accord eller endnu længere Hensstand. Saggives en Mand til Betaling af en liquid Forbring, er det ikke ualmindeligt, at man ved generel Pantfætning præcaverer sig mod Følgerne af den truende Ransbom, og Domhaverens retmæssige Forbring viis tilbage ihenfende til Betalings Erhøldelse af det generelle Pantebrev. Forudsæer en Handlende, at han i Tidens Længde ei kan soutenere sig, griber han til generel Pantfætning, enten for at understøtte en Accord underhaanden, eller for, i Tilfælde af Fallissement, at have sig Noget reserveret ved Hjælp af den sædvanligviis foregionne Creditor, til hvem han har pantsat Alt hvad han eiede og eiendes vorder; og man kan derfor antage, at i flere Opbud- og Fallitboer af Handlende forekommer en saadan Pantfætning, der ubeluffer alle de Creditorer fra Betaling og Dividend, mod hvis privilegerede Forbringer Placaten af 23 Juli 1819 ikke har gjort saadan Pantfætning uvirksom. Da denne Art Pantfætning af Handlende fra det Dieblif, den kundgjøres ved Tinglæsning, naturligviis aldeles nebbryder Pantfættens Credit og implicate er en Insolvents-Erklæring, saa har man i den senere Tid vidst at omgaae disse Følger derved; at Pantfættelsen vel i betimelig Tid for Falliten effectueres ved Pantebrevets Udsteelse, men i Henseende til Fuldbyrrelse ved Tinglæsning ikke kundgjøres fi rend kort før Falliten, hvoraf Virkningen er den, at Debitor, som er bleven anseet ubehæftet, har indtil Falliten nydt Cre-

bit og forsøget sin Passiv- og Activ-Beholdning, hvis Provenue imidlertid alene tilflyder Pante-creditor i det opgivne No. hvorved alle de øvrige Creditorer jaagødt som tvinges til en utaalelig Accord, eller Intet erhøve.

Det behøver ingen videre Udviſning, at et saadant Uvæsen, der, saavidt mig bekjendt, kun kjendes her i Landet, men har udbredt sig i Hovedstaden og flere Kjøbstæder, bør hæmmes, i alt Fald forsaavidt Handlende betræffer, med Hensyn til Følgerne deraf for Crediten i Almindelighed.

Endkjendt det lod sig anføre endeel for, alveles at udrydde de saakaldte generelle Pantesætninger af de lovligeſe Tal, antager jeg dog, at dette kunde have sine Betænkkeligheder, især da Underpant i Løbere efter Specification eller hypotheca universitatis, hvormed hiin Pantesætning er beslegtet, dog vilde berøve mangan En, der kun besidder dette Activ, et i sig selv lovligt Middel til at reise et Kaan eller til at give en Creditor Sikkerhed.

Men forsaavidt den generelle Pantesætning af Handlende angaaer, især naar den holdes hemmelig og først kundgjeres, naar det for Creditorerne er for sildigt at afværge Følgerne deraf, er det af den allerstørste Interesse for Handelsstanden og for hver Mand's Ret, at der gives nogle Forskrifter, som kunne forebygge de forannævnte Circumventioner og Elusioner. Som saadanne formener jeg vel, at der turde komme under Overveielſe:

- 1) Hensende til Creditor, at denne underkastes den Forpligtelse, paa Forlangende af de øvrige ved Pantesætningen præjudicerede Creditorer, og uden Hensyn til Pantebrevets Alder, edeligen at bekræfte den Pantebrevet paalydende Forbring's Virkelighed og Størrelſe paa den Tid, samme er udfædt.
- 2) At Gyldigheden af den ſete Pantesætning betinges af, at Pantebrevet, der bør udfædes vidnefast, tinglæses inden det i Lovgivningen foreskrevne første eller andet Ting efter Udfædelſen, saa at Pantesættelſens Gyldighed, naar hiin Termin er oversiddet, ei, som ved anden Pantesættelse, sildigere kan indtræde ved Tinglæbning og regnes fra denne.

3) At endog den betimelige Tinglæbning inden første eller anden Tingdag fra Udfædelſen af ſkal være uden Virkning for Creditor, naar Pantesættelſen effectueres i Løbet af det i Forordn. 28de October 1702 § 4 omhandlede Tidrum for Debtors's Fallissement.

Da det imidlertid ingenlunde er min Mening at besvare den ærede Forsamling med, forud at prøve og derpaa at foreslaae visse Lovforskrifter herom, hvormod det maa anses tilstræffeligt at indstille til Lovgiveren det Uønskkelige i, at der med Hensyn til den saakaldte generelle Pantesætning gives nogle for Crediten og 3die Mand's Ret betryggende og Pante-Contrahenternes ikke sjældent uredelige Hensigt modarbeidende Bestemmelſer, saa ſkal jeg indskrænke mig til at foreslaae:

At Forsamlingen allerunderdanigst til Hans Majestæt udtaler Ønsket om et Lovudkast, hvorved der gives nogle nærmere Bestemmelſer til at forebygge de af den saakaldte almindelige Pantesætning for de øvrige Creditorers Ret flydende skadelige Følger."

Efterat Justitsraad Skibsted og den Kongelige Commissarius havde udtalt sig om Forslagets Bigtighed, og anbefalet samme til nærmere Overveielſe, blev det ved Afstemningen eenstemmig med 58 Stemmer bestemt, at det skulde underkastes Prøvelse af en Committee, og vedtoges det, at denne skulde bestaae af tre Medlemmer, hvortil derefter valgtes: Justitsraad Salicath med 49, Statsraad Treschow med 32, og Bankdirecteur Haagen med 28 Stemmer.

Det af Statsraad Stenfeldt, som Referent for vedkommende Committee, forfattede Udcast til Forsamlingens Betænkning over Udcastet til en Anordning, indeholdende Bestemmelſer til Conservation af Skibe- og Pantebøger m. m. i modende Ulykkestilfælde, blev oplæst og antaget af Forsamlingen.

Sag og kredvite Møde den 9de November.

62 Medlemmer vare tilstede.

Til endelig Behandling blev foretaget Kjøbenhavn's Stræbderlaugs Andragende om Dphævelse af Rescriptet af 3die December 1743, og Sagen, der senere fuldstændig vil blive meddeelt i 2den Række, afgjort derhen, at en Petition bliver at indgive til Hans Majestæt.

Profesor Bang foretog derpaa et Andragende fra 39 Repræsentanter i Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug om nogle Forandringer i Trykkefriheds-Lovgivningen, hvilket lyder saaledes:

„Et Blik over den danske Presses Historie i de sidste Karti overbeviser om, at den Tilstand, i hvilken Pressen blev sat ved Fdn. af 27de Septbr. 1799 — hvor mange Vekselgælder denne end fremkaldte — dog stod høit over det Standpunkt, hvorpaa vor Trykkefrihed nu befinder sig. De Indskrænkninger, som denne Frihed dengang blev underlagt, vare foranledigede ved de politiske Kystelser, der havde rokket Staternes Grundvold. Men Principet, som ligger til Grund for hiin Forordning — at Forfattere kun ved de almindelige Love om Uttringsfriheden ere indskrænkede i deres Virksomhed, og ved Overtrædelse af disse kun ere ubergivne Domstolenes Afgjørelse — indeholder Erkjendelse og Betryggelse af Uttringsfriheden indenfor den ved Lovgivningen dragne Grændse. Gjennemgaaer man derimod den Række af specielle Bestemmelser og administrative Forholdsregler, som senere ere trufne med Hensyn til Pressens Brug, da vil man finde, at de, alene med Undtagelse af den i Plac. af 1ste Novbr. 1837 givne, og med almindelig Erkjendtlighed modtagne, Modification af den for domfældte Forfattere anordnede Censur, indeholde flest yderligere Indskrænkninger af den ved hiin Forordning levede Frihed, og det saadanne, som ikke kunne bringes i Samklang med det forhen anserte Princip, idet de deels anordne Foranstaltninger — ikke til at straffe, men til at forebygge Presse-Misbrug — hvis Virkninger komme Censurens nær, deels affjære Forfatters Afgang til Domstolene, deels paa flere

Maader indskrænke Stribenten i Balget af hans Stof.

En succesfuld Udvikling af vor Presselovgivning i denne Retning maa, efter vor Overbevisning, være Enhver uventet, som med opmærksomt Blik forfølger Folkets Historie i samme Tidrum. En hidtil ukjendt Interesse for Samsundsforholdene, en Udvikling og selvbevidst Anvendelse af de aandelige Kræfter paa en Række af vigtige Gjenstande, som tidligere havde for en stor Deel ligget udenfor Betragtningen, vil til alle Tider sikke dette Tidrum en høi Betydning i Danmarks Historie, og hvormeget Regeringens Bestræbelser i mangfoldige Retninger have bidraget dertil, erkjender hver dansk Mand med Glæde og Taknemmelighed. Men det kan ikke omtvies, at jo den saa glædelig fremstrebne Dplysning og Dannelselse ogsaa maa ytre sig i større Dygtighed til at benytte Pressen paa den rette Maade, fra de Skrivendes saavel som fra de Læsendes Side. Ikke mindre have dette Tidrums Tildragelser givet Leilighed til at stille det danske Folks Trost og Hengivenhed til Fædreland og Konge paa Prøve, og hvorledes denne Prøve er bestaaet, derom kan der kun være een Stemme. Dersom derfor de Vaand, der for 40 Aar siden vare paalagte Pressen, det vigtigste Befordringsmiddel og den sikreste Prøvesteen for et Folks Uddannelselse, efterhaanden vare blevne løsnede, da mene vi, at der heri vilde have ligget en sandbrud Tilkjendegivelse af det Forhold imellem Regering og Folk, der væsentlig hører til Danmarks Lykke. De Forholdsregler, hvis Angsteligthed vidner om en anden Tingenes Tilstand, en anden Mand og Stemning i Folket, maatte med fuldkommen Sikkerhed kunne være overladte til andre Stater.

Vi oversee ikke den Indvending, som hentes fra de Misbrug af Pressen, der her ligesaa lidet ere udeblevne, som i nogen anden Deel af menneskelig Virksomhed, hvor nogen Frihed er overladt i Kræfternes Brug. Thi hvad enten man vil sammenligne de paaberaabte Misbrug med dem, der forekomme i andre Lande, hvor Pressen ikke er trælbundet, eller med de Misbrug, som hos os have fundet Sted før 1799, vil man uden Tvivl overbevise sig om, hvor lidet de høje været af nogen foruroligende Natur,

De meget strenge Straffebestemmelser maae sikkerlig ansees for her at virke med tilstrækkelig affrættende Magt, saameget mere, som Erfaring lærer, at i flige Tilfælde Dommen heller ikke er ubebleven i den almindelige Misbilligelse. Presselovene høre til de Dele af Lovgivningen, som umiddelbart berøre Borgernes Interesse, og ligesom vi, paa Grund heraf, antage, at den høitærede Standerforsamling vil finde sig opfordret til at gjøre disse Loves nærværende Tilstand til Gjenstand for alvorlig Prøvelse, saaledes holde vi os overbeviste om, at Samme med Velvillie og Dymærksomhed vil modtage et Andragende desangaaende fra Mænd, der ansee en frisindet og velordnet Presselovgivning for en af de vigtigste Betingelser for Folkelivets Udvikling, og — om end med forskjellig Ansæelse om de rette Grændser af Pressens Frihed — dog ere enige i, ligesaaletid at ønske en lovslos som en vilkaarlig bunden Presse.

Naar vi i det Foregaaende have hentydet til saadanne Indskrænkninger af Pressens Frihed, som ikke stemme med det ved Frd. 27 September 1799 hylbede Princip, da tillade vi os til yderligere Forklaring at udhæve:

- 1) Placat 13 Mai 1814, ved hvis Bestemmelse Skribenterne deels ere satte i et forhen ukjendt Afhængighedsforhold til vedkommende Politieembedsmand, der i mange Henseender maa virke hæmmende paa deres Virksomhed, deels i Tilfælde af Søgemaal ere berøvede Udsigt til at kunne appellere til Folkets moralske Dom, ligesom ogsaa ved den her anordnede Fremgangsmaade Fællighed er afflaaren Regjeringen til, i saadanne Tilfælde at søge og finde Medhold i den offentlige Mening.
- 2) Placat 2 October 1810, ved hvilken — hvad der er ligesaa almindelig bekjendt som beklaget — en politisk Journalistisk i Danmark, og derved et af de vigtigste Midler til almindelig Kundskab og Danmarks Befordring, maa ansees udelukket, og ved hvis Ubestemthed angaaende hvad der skal henregnes til „politiske Nyheder eller Efterretninger“ — en Ubestemthed, som er betydelig forøget ved de til forskjellig Tid og i forskjellig Anledning givne Fortolkninger — Pressen ofte vil være

ubsat for beklagelig Bilkædelighed, i Særdeleshed naar den administrative Dyrighed skal ansees competent til at afgjøre, hvorvidt Nogen i enkelte Tilfælde har gjort sig skyldig i Overtrædelse af denne Lovbestemmelse.

- 3) Placat 18 October 1805, som, hvorvel den vistnok hverken er bleven eller kan blive overholdt i sit hele Omfang, dog i mange enkelte Tilfælde hindrer Pressens Brug uden Kjellig Grund, og udsætter Skribenten for at blive straffet for en sig selv sandsfærdig og uskyldig Meddelelse.
- 4) Reskript 22 September 1835, hvorved en høist trykkende Indskrænkning er gjort i Skribentens Ret til at behandle et almindeligt Stof, og — naar henses til den Langsomhed, hvormed Stændernes Forhandlinger igjennem Stændertibenden komme til offentlig Kundskab — den sættelige Dødelighed imellem Stænderne og Folket for en stor Deel er hindret.
- 5) Den i den seneste Tid i enkelte Tilfælde anvendte administrative Afgjørelse af Pressesager, ved hvilken det af vedkommende Politieembedsmand foreslåede Beslag er blevet endeligen stadfæstet af det Kongelige Danske Cancelli, uden at det er blevet tilføjet den paagældende Forfatter eller Redacteur at forfølge Sagen for Domstolene. Ligesaalidet som vi vide at bringe den i saadant Tilfælde udøve Censurmyndighed i Samklang med den danske Presselovgivnings øverste Grundsætning: at Skribenten bør, ved Lovens Overtrædelse, kun være Domstolens Kjendelse underkastet, saalidet kunne vi finde det stemmende med almindelige Retfærdigheds-Grundsætninger.
- 6) At den specielle Censur for domfældte Forfattere, der finder Sted ifølge Frd. 27 September 1799 § 20 og Pl. 1 November 1837 § 2, skal indtræde, før end den apellerede Dom er stadfæstet ved den høieste Instans. Hvor Underrettsdommen bliver underkjendt af den overordnede Domstol, kjønnes det ikke, at den Censur, som imidlertid med al den Krænkelse og Indskrænkning i Virksomhed, som

dermed kan være forbunden, har fundet Sted, kan betragtes anderledes end som aldeles uforskyldt.

Vi skjønne ikke rettere, end at det kun er ved Ophævelse eller væsentlig Forandring af de ovenfor angivne Bestemmelser og administrative Forholdsregler, og ved Indskræmpelse af den gjældende Trykkefrihedslov, ifølge hvilken det ene er Domstolene, som have at afgjøre, hvad Enhver, i Medhold af de i retskraftig Form givne og bekendtgjorte Anordninger, har Tilbællelse til igjennem Trykken at offentliggjøre, at Principet for en liberal Presselovgivning kan blive restitueret, og det er vor Overbeviisning, at en Restitution af dette Princip er et væsentligt Middel til at befordre Udviklingen af en ædel og kraftig Almeenaand, et Middel, som det danske Folk er modent til at benytte paa hensigtsmæssig Maade, og som det er befoiet at vente af en Regjering, der i sine Bestræbelser har samme Formaal som Folket, og derfor er i Besiddelse af dettes trofaste Kjærlighed. Det er saaledes vor ærbødige Begjæring til den høitærede Stænderforsamling: at den vil undertafte de ovenfor angivne Punkter af vor Trykkefrihedstilstand en omhyggelig Drøftelse, og at samme, saafremt denne Drøftelse fører til det Resultat, hvortil den fører Undertegnede, vil gjøre Ophævelsen eller hensigtsvarende Forandring i de omhandlede Bestemmelser eller Foranstaltninger til Gjenstand for en allerunderdanigst Petition til Hans Majestæt Kongen.

Naar de undertegnede Medlemmer af Repræsentantskabet for Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug ved nærværende Andragende gjøre Brug af den Afgang til Stænderforsamlingen, der staaer enhver Borger aaden, da handle de ikke i Selskabets Navn, men vel have de fundet en særegen Dpfordring til dette Skridt i deres Stilling til et Selskab, hvis Virksomhed er væsentlig betinget ved en ved Lovene tilstrækkelig garanteret Frihed af Pressen. Hensyn til de Mistydninger, for hvilke det har viist sig at Petitioner, der indgives med mange, fra forskellige Sider samlede Underkrifter, kunne være udsatte, har bestemt os til ikke at søge Underkrifter udenfor Kredsen af foranførte Repre-

sentantskab. Men at nærværende Andragende udtaler en Stemning, en Trang og et Wnske, som er almindelig i Folket, derom ere vi ikke blot moralsk overbeviste. Et Forslag af lignende Indhold af medundertegnede Lehmann, hvilket Forslag vi herved tillade os, tilligemed en derover affattet Betænkning, at vedlægge nærværende Andragende, har været meddelt Bestyrelsen af Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug, og igjennem denne atter Selskabets Afdelinger udenfor Hovedstaden. Fra fiorten Afdelinger i Rigets forskellige Provindser ere Meningsyttringer derom blevne meddelte. Nogle faa af dem have vel yttret sig imod, eller tvivlende om det Betimelige og Hensigtsmæssige i det foreslaaede Skridt, men angaaende det Wnskelige og Vigtige i at vinde det efterhaanden mere og mere indskrænkede Territorium for Pressen tilbage har ingen opløstet Tvivl, medens den langt større Fleerhed har erklæret sig aldeles samstemmende med Forslaget.

Kjøbenhavn d. 18de Octbr. 1838.

Abrahams. Ballin. H. Wendt.
 Professor. Dr. Med. Dr. Med.

W. J. Bjerring. W. A. Borgen.
 Sproglerer. Institutsbestyrer.

Hojesen. Blekingberg. Brøndsted.
 Contoirchef.

H. N. Clausen. Balthazar Christensen.
 Prof. Theol. Procuroator

E. N. David. Alex. Jacobi.
 Lærer.

E. L. Engelstoft. P. C. Stenersen-Sab.
 Prof. Theol.

Jens Finsteen Gjedwad.

Høegh-Guldberg. L. N. Hvidt. N. Høyen.
 Wilh. Jacobsen. N. B. Krarup. Kyh.

J. E. Larsen. Dr. Lehmann.

J. Markmann. Meinert. F. C. Nisen.

A. F. Poulsen. Et. Rosenhoff.

A. Scherfig. W. F. Bonnesen.

E. H. Bisby. A. Bessely. Wilkens.

G. H. With. Schaffer. A. A. Wolff.
 Lector.

Delbanco. H. M. Welschow.

For F. Krosging

tegner F. C. Nisen ifølge Anmodning, og skal Fuldmagt nærmere blive eftersendt."

(Fortsætted.)

Sag og tredivte Møde (Slutning.)

Efterat have forelæst dette Andragende, bemærkede Professor Wang følgende: „Dette Andragende, som man har gjort mig den Ære at tilstille mig til Fremlæggelse, omhandler Gjenstande, der have en saa almindelig Interesse for det danske Folk, og blandt dem, der have underskrevet det, ere der saamange Mænd, hvis hele Færd og Virken har fundet den forstjente Anerkjendelse hos Folket, at jeg ei tvivler om, at Forsamlingen vil værdige det at undergive en Committees Undersøgelse, uden at jeg behøver at tale derfor. Stænderanordningen indeholder imidlertid, idet den giver Valgdistrictets Beboere Ret til at forlange, at dets Deputerede skal forelægge deres Ansøgninger og Besvælinger, at han skal understøtte dem, forsaavidt det stemmer med hans Dverbeviisning. Jeg mener derfor paa den ene Side aabent at burde udtale, at, medens der er Meget i det indgivne Forslag, som jeg billiger, kan jeg dog ikke efter min Dverbeviisning gjøre hvert enkelt af Petitionairenes Forslag til Pressens Beskyttelse til mit. Paa den anden Side bør jeg ogsaa aabent udtale som min Dverbeviisning, at der i det siden sidste Stænderforsamling forløbne Tidrum af henved 3 Aar oftere har fundet en saadan Vilkaarlighed Sted i Pressens Behandling af vedkommende Virighed, at den giver Folkets Repræsentanter god Grund til at søge Beskyttelse imod samme, ved at søge at overbevise Regjeringen om, at slig Vilkaarlighed ei blot træder Folkets vigtige Interesser for nær, men og snermer fra den Hensigt, man har havt med at ville standse formeentligen skadelige Vittringers Udbredelse, og altsaa tillige bliver et ullog Fremfærd. At søge Værn imod en vilkaarlig Benyttelse af Virighedsmagten i Pressens Anliggender, er ogsaa den forelagte Petitions Wiemed, dertil sigte de i samme indeholdte Forslag; og det er da ei mere end min Pligt at understøtte, at denne Sag kommer under Forsamlingens Dverveisele.

Endnu er jeg foranlediget til at bemærke, at, forsaavidt det muligen maatte synes Nogen paa-faldende, at kun omtrent Halvdelen af Repræsentanterne for Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug i denne deres Stilling have fundet Opfordring til at underskrive den indgivne Petition, da er det mig meddeelt, at Repræsentantskabet kun bestod af 67 Mænd. Af disse vare 7 ei tilstede, fordi de sidde her i Forsamlingen; 2 vare ellers bortreiste; 3 have erklæret at ville ifølge deres Embedsstilling være udenfor al Deeltagelse; tvende have endeligen alene undladt at underskrive, fordi de vare af den Formening, at det kun i Selskabet burde afgøres, om og hvorvidt en saadan Petition skulde indgives. Det er altsaa kun 14 Repræsentanter, som ikke have fundet tilstrækkelig Anledning til at deeltage i Petitionen, medens denne er underskrevet af de 39 øvrige. Endeligen maa jeg til min Retfærdiggjørelse for, at en saa omfattende Gjenstand først nu kan bringes under Discussion i Forsamlingen, erindre, at jeg indleverede Petitionen til Forsamlingens Præsident Dagen efterat jeg i Kjøbenhavn havde modtaget den, men at der allerede dengang vare saamange Andragender paa Ordenen, at dette har maattet udsættes saalænge“.

Capitain Herforth, Kammeraad Drewsen, Justitsraad Salicath, Mechanicus Gamst, Bankdirecteur Haagen og Capitain Bjerre der samtlige ere Repræsentanter i Trykkefriheds-Selskabet, erklærede, at de understøttede Andragendet, og at de vilde have underskrevet det, dersom de havde været tilstede i Kjøbenhavn. Professor Wang, der er i samme Tilfælde, bemærkede, at han allerede havde erklæret sig for Sagen.

Den Kongelige Commissarius skulde, uden at inklude sig udførlig paa de Punkter, som ere Gjenstand for det oplæste Andragende, blot bemærke, at det, for at bedømme det Spørgsmaal, hvorvidt det maatte være betimeligt, nu at indgive Petition om Ophævelsen af enkelte Indskrænkninger i Trykkefriheden, vil være foruødent at henvende sin Opmærksomhed paa vot

Trykkefriheds Tilstand i det Hele, sammenlignet saavel med den, der forhen har fundet Sted her i Riget, som med den, hvori Trykkefriheden befinder sig i andre Lande, og fornemmelig i dem, hvor Forholdene ere meest overensstemmende med vore. Det oplæste Andragende fremsetter vel den Paastand, at den Tilstand, hvori Pressen blev sat ved Forordningen 27de September 1799, stod høit over det Standpunkt, hvorpaa vor Trykkefrihed nu befinder sig, og dette synes at være beviist ved de sammesteds anførte flere Anordninger, der indeholde en og anden yderligere Indskrænkning. Men naar Hensyn tages til Maaden, hvorpaa hiin Forordning oprindelig opfattedes og anvendtes, saa turde et ganske modsat Resultat fremkomme. Da Forordningen udkom, var det en meget udbredt Mening, at de forskellige Straffebud, samme indeholdt, efter den Bidde, som de Begreber, hvorved Dvertrædernes Bestaffenhed var og efter Sagens Natur maatte være bestemt, havde, satte enhver Skribent, der vilde indblæde sig i frimodige Uttringer over Lovene og de offentlige Indretninger, i en saadan siensynlig Fare, at Saa turde vove sig dertil, og mange af de Forfattere, som i den tidligere Periode havde benyttet Trykkefriheden, yttrede lydelig den Mening, at Censuren, uagtet den Tvang, samme medførte, vilde være en Belgjerning i Sammenligning med et Straffeanvar, der var saaledes ordnet, som det var skeet ved Forordningen. Der var derfor og en lang Periode, hvori de fleste Forfattere tral sig tilbage fra at behandle saadanne statsborgerlige Ualiggende, hvorunder der kunde blive Spørgsmaal om at yttre frie Meninger om Lovgivning og Regjeringens Foranstaltninger. I de saa Sager, som i hiin Periode bleve anlagte angaaende Trykkefrihedens Misbrug, bleve Lovene og forklarede og anvendte paa en langt strengere Maade, end det fortiden vilde skee. Der herskede og længe en ganske anden Mening om Grændsen for det Polititilsyns Virksomhed, som Forordningen paabød, end den, der senere har gjort sig gjældende, idet de fleste tænkte sig, at dermed var forbundet en Myndighed til at undertrykke, hvad der fandtes utilbørligt, om det end ikke ansaas kvalificeret til justitiel Paatale. Det vil vist være i Manges Erindring, hvorledes det blev

anseet for en stor Paradori, da der for nogle faa Aar siden i et offentligt Blad blev givet en udførlig Udvikling af den nu almindelig erkjendte Mening, at den tilsynsførende Myndighed kun ved Paatale for Domstolene kan gjøre det foreløbige Beslag, som den lægger paa et Skrift, gjældende, og at der saaledes ikke ubensfor de enkelte undtagne Tilfælde gaves Censur her i Danmark. Det er og bekendt, hvorledes Trykkefriheden i den senere Tid haade bruges og misbruges til skarpe Domme over Lovene og Regjeringens Handlinger, og naar man sammenligner Pressens Tilstand her i Riget med den, hvori samme befinder sig i de fleste andre Lande, saa kan man ikke miøskende, at der her gives en høi Grad af Trykkefrihed, hvormed det synes at man burde være tilfreds.

Hvad de i det oplæste Andragende navnlig udhævede Punkter angaaer, maatte Commissarius bemærke Følgende:

ad 1. Placaten af 13de Mai 1814 indeholder kun en nærmere Bestemmelse af Fdn. af 27de Septbr. 1799 §§ 26 og 27. Heller ikke efter denne maa noget Skrift, som ei er over 24 Ark, uddeles, inden et Exemplar er afgivet til Politiet til Gjennemsyn. Placaten paabyder, at en vis, men meget kort Tid skal finde Sted mellem Exemplarets Indlevering og Uddeling, men iøvrigt bliver, naar Politiet finder Betæneligheder ved at lade Skriftet passere, Førfølgning ved Domstolene at anvende, naar ikke enten Cancelliet frasalder det af Politiet lagte Beslag, eller og vedkommende Forfatter selv foretrækker at holde Skriftet tilbage eller deri gjøre en Forandring. Det sees saaledes ikke, at denne Placat har gjort nogen væsentlig Indskrænkning i Trykkefriheden.

ad 2. De i Placaten af 2den Octbr. 1810, der er foranlediget af det udenlandske Departement, givne særlige Bestemmelser angaaende politiske Blade bleve fundne nødvendige med Hensyn til de idelige Besvøringer, som dette Slags Blade, saa længe de blot bleve behandlede efter Trykkefriheds-Lovgivningens almindelige Regler, foranledigede fra fremmede Magters eller deres Gesandtskabers Side. Man bør herved erindre, at der gives faa Stater, hvori det tillades Enhver, der finder det for godt, at udgive politiske Blade, eller hvori dette Slags Blade

ikke er et særegent og skarpe Tilfyn undergiver, end andre Pressens Producter. Der klages over, at der mangler et bestemt Begreb om politiske Nyheder eller Efterretninger; men det ligger uden tvivl i Sagens Natur, at et nøiagtigt almindeligt Begreb ikke lader sig give, uden at det gjøres saa omfattende, at alle statsborgerlige Anliggender derunder kunne henføres. Det vilde derfor neppe være i Trykkesfrihedens Interesse, om dette Begreb skulde bestemmes ved Lov, og Forbudet gjøres gjældende ved Straf over de Forfattere, som fandtes at have overtraadt samme. Ved at det betragtes som en NøiagtighedsSag at afgjøre, om Indholdet af et Blad kan indbefattes under hiint Forbud eller ikke, og at Følgen i første Tilfælde kun bliver det enkelte Blads Undertrykkelse, bliver Forbudet langt mindre hæmmende for Bladlitteraturen, end det ellers vilde være, navnlig fordi Meget, der vel efter Begrebet maatte henføres til det politiske Gebet, naar dette skal bestemmes ved et fast Lovbegreb, kan overføres, naar det i sig er af uskyldigt Indhold. Det ligger isørigt vel i Sagens Natur, at naar et vist Indhold, uden Hensyn til, om deri findes noget Lovstridigt eller Fornærmeligt, udelukkes af Bladlitteraturen, saa maa den Autoritet, som har at vaage over Pressen, være besejret til at forhindre, at Sligt kommer frem. At Forbudet ingenlunde anvendes til at undertrykke frimøbige, ja endog meget skarpe Bemærkninger over den indvortes Statsstyrelse i vor Bladlitteratur, ligger for Dagen. Hiin Indskrænkning i Bladlitteraturen turde derfor ikke være af megen Betydning. Derfom isørigt den ærede Forsamling skulde være istand til at udfinde et bestemt og fra enhver Side tilfredsstillende Begreb om politiske Nyheder og Efterretninger, saa vil det vistnok være Regjeringen velkomment og blive benyttet til en nøiagtigere Bestemmelse af Placaten 2 October 1810.

ad 3. Den Indskrænkning, som indeholdes i Placaten 18de October 1805, kan ikke let være iveien for nogen virkelig gavnlig Meddelelse i de offentlige Blade. Det maa erkjendes, at Udbredelsen igennem Aviser og andre offentlige Blade af Rygter, uden at der just i disse indholdes Noget, der kunde henføres til Injurier,

eller paa anden Maade indbefattes under Bestemmelseerne i Forordningen 27 Septbr. 1799, kunde paa en utilbørlig og meget krænkende Maade compromittere enkelte Medborgere, eller skade de offentlige Interesser.

ad 4. Reskriptet 22de September 1835 gaar blot ud paa at forebygge de aldeles opdygtede eller dog kun halvefandede Efterretninger om, hvad der passerer under Stænderforhandlingerne, som vilde udbrede sig i Publicum, dersom det stod Redacteurerne af de offentlige Blade frit for at meddele, hvad de derom kunde have hørt; hvorimod det er foranstaltet, at omstændelige og paalidelige Efterretninger om Forhandlingerne saa hurtigt som muligt bringes til offentlig Kundskab, ligesom der fra den Tid Intet er til Hinder for, at det saaledes Meddelte gjentages i andre Blade eller Skrifter og der underkastes enhver Bedømmelse, hvorved kun ikke de almindelige Løve tilfidesættes. Har end Meddelelsen ikke med Hensyn til Hurtigheden været aldeles tilfredsstillende, saa har man dog mere og mere vidst at indrette sig efter at tilfredsstille enhver billig Fordring, og det er tildeels tilfældige Omstændigheder, der have gjort, at Diemebet ikke ganske er opnaaet.

ad 5 Naar der under femte Post klages over, at der i den seneste Tid har fundet en administrativ Afgjørelse af Pressesager Sted, hvorved de vedkommende Forfatters eller Redacteurs Adgang til Domsstolene er bleven dem betaget, saa er denne Klage uden tvivl ugrundet. Det er netop i den seneste Tid strengt overholdt, at den almindelige Trykkesfriheds-Lovgivning alene er gjort gjældende ved Paatale for Domsstolene, med mindre den Vedkommende hellere har villet stude sig i at tilbageholde det Skrift eller Blad, som vedkommende Polititilfyn fandt ikke at kunne passere. En anden Sag er det, hvor der har været Spørgsmaal om et Indhold af et offentligt Blad, der paa Grund af Placaten 2 October 1810 ikke kunde tilstedes. Dgsaa har Commissarius lagt Mærke til, hvorledes det enkelte Gange er blevet fremskillet, som om et Blad var blevet undertrykt, uden at den Paagjældende fik Leilighed til at faae Sagen afgjort ved Domsstolene, uden at dette virkelig har været Tilfældet.

ad 6. Hvad endelig den Omstændighed angaaer, at den Censur for domfældte Forfattere, der finder Sted ifølge Forordn. 27de September 1799 § 20 og Placaten 1ste November 1837 § 2, indtræder, saasnart den Paagældende ved en underordnet Rets Dom er funden skyldig i Misbrug af Trykkefriheden, uagtet den af ham paaantes, da henholder den i alt Fald ikke til de senere, efter Forordn. 27de September 1799 gjorte Indskrænkninger, da denne Forordning paa det Bestemteste tilkjendegiver, at hiin Virkning indtræder, saasnart Dom er gaaet i Sagen. Det er heller ikke uden Analogi med hvad der gjælder i mangfoldige andre Tilfælde. Saalebes kunde vistnok den Embedsmand, som en Dom til Embedsforbrydelse var overgaaet, ikke udbgaae Suspension, uagtet han appellerede denne Dom, ligesom og personlig Arrest i mange Tilfælde maatte blive en Følge af den Dom, som overgik Rogen ved en underordnet Ret, uagtet den bliver indstævnet til høiere Ret, og der mulig i sin Tid bliver forandret.

Løvrigt nægter Commissarius ikke, at der vel gives enkelte Indskrænkninger i Trykkefriheden, hvis Ophævelse i og for sig kunde anses ønskelig; men saalænge den periodiske Presse saae ensidig bruges til at sætte Lovene og de offentlige Foranstaltninger i et urigtigt og forhadet Lys, uden at der viser sig en tilstrækkelig Modvægt imod denne Tendents, turde dog en Ophævelse af saadanne Indskrænkninger være betænkelig.

Profesor Bang yttrede, at der vel vore afsligge Bemærkninger i den Kongelige Commissarii Foredrag, som han kunde ønske at gaae ind paa; men da han dog antog, at Commissarius selv havde forudsat, at en Committee vilde blive nedsat, og han ei heller tvivlede herpaa, saa vilde han fortiden ei opholde Forsamlingen med Mobbemærkninger.

Udseesfor Ugreen-Ussing maatte bemærke, at der var Meget i den Kongelige Commissarii Foredrag, som han ikke kunde erkjende Rigtigheden af, og hvorved han derfor havde forskjel- lige Erindringer at fremsætte; men da der fortiden kun var Spørgsmaal om en Committees Nedsættelse, ansaae han det tilstrækkeligt, at have tilkjendegivet dette, og skulde ikke for- hede sig om at opholde Forsamlingen dermed,

Ved Afstemningen blev det med 58 Stemmer mod 2 bestemt, at en Committee skulde nedsættes i Anledning af det fore- staaende Andragende, og vedtoges det der- efter, at denne skulde bestaae af fem Med- lemmer.

Efterat Professor Bang havde bemærket, at, forsaavidt nogle af Forsamlingens Medlemmer muligens havde tænkt paa at vælge ham, som et af dens retskyndige Medlemmer, til at ind- træde i Committeeen, maatte han bede sig fritage herfor, som for at vælges til Medlem af flere Committeeer, der maatte blive nedsatte i Anledning af indgivne Petitioner, med Hensyn til at Forsamlingen og Committeeerne allerede havde overdraget ham et saa betydeligt Arbejde, at han endog vanskeligen vilde vinde Tid til samles forsvarelige Udførelse, bleve til Medlem- mer af Committeeen valgte: Bankdirecteur Ha- gen med 43, Udseesfor Ugreen-Ussing med 42, Grev Reventlow med 27, Justitsraad Salicath med 24, og Proprietair Lutcin ligeledes med 24 Stemmer.

Justitsraad Salicath foredrog derpaa et Andragende fra de Høiesteretsadvocater, som ikke ere fritagne for at udføre be- falede Sager, om en Forandring i Fedn. 7de Martz 1827 angaaende de dem til- kommende Salairer, hvilket Andragende lyder saaledes:

„Ved Forordn. af 7de Martz 1827 blev det blandt Andet bestemt, at Høiesteretsadvocaterne for Fremtiden skulde nyde Salairer i Justits- sager, forsaavidt de som Actores udføre samme, hvilke Salairer, som det i Anordningen hedder, ikke vare bestemte til at indeholde en fuldstæn- dig Betaling for deres Arbejde i Actions-sager, men kun nogen Godtgjørelse for det ved Tids- omstændighederne forarsagede Misforhold mel- lem deres Fordele og Byrder, og derfor kun skulde være 10 Rdlr. Sølv i aldeles korte og simple Sager, men i Sager af større Omfang forhoies indtil 30 Rdlr. Sølv. Forordningen bestemmer derhos, at Høiesteretsadvocaterne frem- deles, som hidtil, skulde uden nogen Godtgjørelse udføre de Sager, hvori de beordres som Defen- sorer, ligesom det i de Sager, som det befales

dem at udføre ifølge beneficia paupertatis eller pro solus gratuiti, vil have sit Forblivende ved den Afgang til Salarium af den tabende Møddpart, som Forordn. af 3die Juni 1796 § 42 hjemler dem.

I de Motiver til den nævnte Lovgivning, der findes i Collegialtidenden for 1827 Pag. 193—201, erkendes det, at det med befalede Sagers Udførelse forbundne Arbejde i betydelig Grad var tiltaget for Høiesteretsadvocaterne, medens deres Fortjæmeste ved private Sager, hvori de skulde søge Dækning for dette ubetalte Arbejde, til samme Tid mærkeligen var formindsket. Uagtet det paa Grund heraf blev antaget at stemme med Retfærdighedens Forbringer, at der blev givet Høiesteretsadvocaterne noget Bedelag for det dem i det Offentliges Interesse paalagte Arbejde, fandtes det dog, at det Salair, der blev dem tilskaaet i Actionsager, burde bestemmes knapt, eftersom det ingenlunde skulde være Udbentsen af det nye Lovbud, at de skulde have ethvert Arbejde, de efter Befaling udføre, betalt, men kun at de kunde erholde nogenlunde Erstatning for det Misforhold mellem deres Emolumenter og Byrder, som de senere Tids-omstændigheder havde fremkaldt. Siden Frd. af 7de Marts 1827 emanerede, er imidlertid dette Misforhold tiltaget i en særdeles betydelig Grad, og vi tillade os derfor, i Eighed med det fra Procuratorerne ved Siborg Landsoverret til den sidstafholdte jyske Stænderforsamling indgivne Andragende, at henvende os til den høifæredede Stænderforsamling for Østifterne med Anmodning om, at dette Anliggende maa blive værdiget sammens Opmærksomhed.

Antallet af Justitsfager er nemlig i de senere Aar paa en ganske overordentlig Maade tiltaget for Landets øverste Domstol, saa at det Arbejde, der paaligger os med disse Sagers forfarlige Udførelse, er blevet væsentligen forøget. I Høiesteretsaarene 1825 og 1826, altsaa de Aar, der gik nærmest forud for Frdgn. af 7de Marts 1827, og til hvilke der ved dette Lovbuds Emanation fornemmeligen maa være taget Hensyn, blev der ialt paakjendt, i det første Aar 194, og i det andet 201 Justitsfager. Men siden den Tid er Antallet saaledes steget, at der i Høieste-

retsaaet 1834 blev paakjendt	286	Justitsfager
i 1835.....	319	—
i 1836.....	369	—
i 1837.....	385	—

og i det nu løbende Høiesteretsaar 1838 er indtil Dato paakjendt 294 Justitsfager, hvilket allerede er 44 flere end forrige Aar paa samme Tid. Justitsfagernes Antal for Høiesteret er saaledes nu dobbelt saa stort som det var dengang den nævnte Lovgivning udkom, og vort Arbejde med disse Sager er derfor, som vi ovenfor tillode os at yttre, blevet meget betydeligen forøget. Hertil komme nogle Omstændigheder, der ere særegne for Proceduren for Høiesteret, og der efter vor Formening maa medføre, at det Offentlige bør paa en dem mindste nogenlunde passende Maade godtgjøre os det Arbejde, vi som Actores i Justitsfager have i det Offentliges Interesse. Det er nemlig Tilfældet, at Justitsfagers Udførelse for Høiesteret kræver særdeles megen Tid og Uleilighed, og det fornemmeligen af den Grund, at Advocaterne ere personligen ansvarlige for, at Alt, hvad der hører til Sagernes fuldstændige Oplysning, bliver forelagt Høiesteret, som ikke har anden Kundskab til de Sager, der mundtliggen procederes, end den, Retten erhoder ved Advocaternes Procedure og Documentation. Dette Ansvar, der er af største Vægt saavel i moralsk som i juridisk Henseende, og det saameget mere, som Høiesteret dommer i sidste Instans, maa altsaa gjøre det til en Nødvendighed for Høiesteretsadvocaterne, med megen Nødsigtighed at sætte sig ind i de Justitsfager, de behandle, og vi kunne derfor, uden at træde Sandheden for nær, paastaae, at vort Arbejde med den store Mængde af saadanne Sager, der i de senere Aar ere blevne indankede for Høiesteret, har været overmaade byrdefuldt, i Særdeleshed da det forekomme ikke saa volumineuse Justitsfager, hvis mundtlige Procedure hver for sig medtager flere Dage, sa flere Uger, og som altsaa kræver meget betydelig Forberedelse. Endeligen maa det bemærkes, at vi, ifølge den mundtlige Procedure's Beskaffenhed og Bestemmelserne i Høiesterets Instrux af 7de December 1771 § 28, maae i alle Justitsfager have nøiagtige Extracter af Acterne, hvilket medfører ikke ringe Udgifter, som

i store og indvillige Sager endog ofte langt overflige det nu lovbestemte Maximum af det *Salair*, der tilkjendes os som *Actorer*.

For den Byrde, der saaledes er paalagt *Høiesteretsadvocaterne*, og hvorfor det i *Fr. af 7de Marts 1827* fastsatte *Salair* fra 10 til 30 *Rbb.* Selsv ikke afgiver et endog blot nogenlunde *Bederlag*, er det vel indrømmet os *Enenret* til at udføre private Sager for den øverste *Domsstol*. Men ligesom *Justitsfogedernes* steds tiltagende Mængde i den Grad gjør Forbring paa vor *Lid*, at det ifkun med stor *Banfælsighed* er os muligt at kunne overkomme Udførelsen af de Sager, hvori vi skulle søge vort *Bederlag* for hlin *Byrde*, saaledes er det og *Ulfælsdet*, deels at de civile Sagers *Antal* betydeligen er aftaget, saa at det, efter i *Xarene 1824, 1825* og *1826* at have udgjort respective 134, 148 og 114, i de senere *Kar* kun har været noget over 80; deels at mange af disse ere høist ubetydelige eller endog saabanne, der kun indstævnes for at vinde *Lid*, og i hvilke enten ingen af *Parterne* eller i alt *Fald* kun den ene givet *Møde*; deels endeligen at en stor *Deel* af dem ere *beneficerede*, saa at vi følgelig, efter *Fr. af 3 Juni 1796 § 42* og *Fr. af 7 Marts 1827 § 4*, ifkun naar de i det Hele vindes, og den tabende *Modpart* derhos er istand til at betale, erholve *Salarium*, og det uagtet vi i alle saabanne Sager maage have fuldstændige *Extracter*, der ofte medføre betydelige *Udgifter*. For at oplyse Forholdet mellem de *beneficerede* og ikke *beneficerede* civile Sager, tillade vi os at bemærke, at der til *Dato* er til *Høiesteretsaaaret 1839* ubtaget 46 *Stævninger*, og af disse ere de 26 i *beneficerede* og befalede Sager. Den *Udgang* til at erholve *Salairer* tilkjendte i *beneficerede* Sager, som den hidtil gjældende *Lovgivning* har aabnet *Advocaterne*, bliver endeligen meget formindsket derved, at den *Kongelige Kasse* som tabende *Modpart* aldrig bliver dømt til at betale noget *Salarium*, og at *Tilkjendelse* af *Salarium* heller ikke finder *Sted* i nogen *Landsmilicesag*.

I *Genhold* til hvad vi saaledes have tilladt os at anføre, formene vi, at *Reisfærdighed* og *Billighed* taler for, at vi, naar vi i det *Offentlige* *Tjeneste* træde op som *Actores* for *Høi-*

sterets *Stranke*, eller efter *Ordre* udføre *beneficerede* Sager, bør erholve en passende, samt til vort *Arbeide* og vore *Udgifter* idetmindste for en *Deel* svarende, *Godtgjørelse*. Vi ville ikke andrage paa at erholve *Salarium* som *Defensor* i *Justitsfager*; thi vi ansee det som en i mange *Ulfælde* i og for sig noksom belønnende *Pligt* at forsvare *Den*, der sigtes paa *Liv*, *Hære* og *Frihed*. Men naar vi befales paa det *Offentlige* *Begne* at gaac irette som *Actores*, antage vi, at vort *Arbeide* bør vederlægges efter en *Maalestok*, der er mere skiftet til nogenlunde at udjævne det nu bestaaende *Misforhold* mellem vore *Fordele* og vore *Byrder*, og vi troe derfor, at det enten bør overlades til *Høiesteret*, i enhver enkelt *Sag* at tilkjende os et til sammes *Skidtløftighed* passende *Salarium*, eller at i alt *Fald* det ved *Fdn. af 7de Marts 1827 § 2* bestemte *Maximum*, der vistnok er uforholdsmæssigen knapt, og i mangfoldige Sager paa ingen *Maade* svarer enten til vort *Arbeide* eller endog blot til vore *Udgifter*, bør passende forhoies, idetmindste indtil 100 *Rbb.* Selsv, uagtet selv et saadant *Salarium* langtfra vil være et *Kæffeligt* *Bederlag* i meget store og indvillige *Justitsfager*, hvor det oftere har været *Ulfælsdet*, at *Actor* for *Underretten* er bleven tilkjendt indtil 300 *Rbbdr.* Endeligen formene vi, at der ubetinget bør tillægges os *Salarium* i de civile Sager, vi for *Høiesteret* udføre efter dertil meddeelte *beneficia paupertatis* og *processus gratuiti*, samt at dette *Salarium* bør tilsvares os af det *Offentlige*, forsaavidt det ikke tilkjendes os hos den tabende *Modpart* og kan erholdes hos denne.

I det vi saaledes tillade os at anbefale dette vort *Andragende* til den høitærede *Stænderforsamling*, ubbede vi os, at samme, hvis den, som vi haabe, dertil finder *Anledning*, vil indgaac til *Hans Majestæt* med en *Petition* om:

a. At det i *Fdn. af 7de Marts 1827 § 2* for *Høiesteretsadvocaternes* *Salairer* som *Actores* i *Justitsfager* fastsatte *Maximum* for *Fremtiden* enten bør bortfalde eller i alt *Fald* forhoies idetmindste indtil 100 *Rbb.* Selsv; og

b. At *Fdn. af 7de Marts 1827 § 4* saaledes forandres, at *Høiesteretsadvocaterne* heryfter

lutbettinget tillægges Salarium i alle beneficierede og befalede civile Sager, hvilket Salarium bør tilsvares dem af det Offentlige, forsaavidt det ikke tilkjendes dem hos den tabende Modpart og kan erholdes hos denne."

Efter dette Andragendes Dplæsning tilføiede Justitsraad Salicath, at han, som personligen interesseret og deelagtig i dette Anliggende, fandt det passende at afholde sig fra al videre Motivering af samme, hvortimod han antog, at Andragendet i sit Indhold og de meddeelte Dplysninger talte for sig selv. Af samme Grund turde han forvente, at Ingen vilde bære ham med Stemme til Medlem af den Committee, han forventede nedsat. Som en Dplysning tilføiede han, at den ærede Vicepræsident, som Generaliskal, var fritagen for de i Andragendet omhandlede Sagers Udførelse, og at følgelig hans Navn ikke kunde findes imellem Underskriverne, ligesom ogsaa at Etatsraad Sporon for tiden var constitueret Kammeradvocat, og altsaa som saadan temporairt fritagen for disse Sager, men at han dog for det Tilfælde, at Constitutionen ophørte ved den bestiktede Kammeradvocats Helbredelse, saavel som i Andragendets billige og retfærdige Indstillinger, havde fundet al Anledning til at slutte sig til samme.

Statsraad Treschow yttrede, at Andragendet indeholder Data, som sætte Forsamlingen istand til, tilstrækkeligen at bedømme dets Billighed, hvorhos han bemærkede, at der til næste Aars Høiesteret hidtil kun er indstævnet 49 private Sager, hvoraf 29 ere beneficierede, saa at ifkun 20 Sager synes at love vedkommende Advocater et billigt Salarium. Han tvivlede saaledes ikke om, at Sagen jo vilde anses egnet til Behandling af en Committee.

Ved Afstemningen blev det eenstemmig med 58 Stemmer bestemt, at Andragendet skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Valget af dennes Medlemmer blev udsat, indtil et lignende Andragende fra endel Ptocuratorer ved Landslover- samt Hof- og Stadsretten var foredraget.

Syv og tredivte Møde den 10de November.

59 Medlemmer vare tilstede.

Til endelig Behandling bleve foretagne 1) Cancelliraad Hempels Forslag om Ophævelse af Brandviinsbrændet-Cramenz; 2) Gaardmand Hans Christensens Forslag om, at den en 60 aarig Gaardmand tilstaaede Ret, til at faae en Søn fri for Krigstjeneste, maa udvides til de Gaardmænd, der ere 55 Aar gamle; 3) Gaardmand Niels Knudsens Andragende om, at en 60aarig Gaardmand, der ingen Søn eller Pleiesøn har, maa faae en Karl fri for militair Tjeneste, naar han vil indsætte ham til sin Universalarving. Disse trende Sager, af hvilke den første blev afgjort saaledes, at der i samme Skal indgives Petition, men de tvende sidste paa den Maade, at ingen Petition i dem bliver at indgive, ville blive meddeelte i denne Tidendes 2den Række.

Til foreløbig Behandling blev foretaget Proprietair E. Neergaards Forslag om skadeligt Bands Afledning og om Afbenyttelsen af det paa Ens Forder værende Band.

Otte og tredivte Møde den 12de November.

57 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han ved Forligelsescommissair Thomsen havde modtaget et Andragende fra Kornerup Sogns Jordbrugere om, at den nye Matricul snarest muligt maatte blive indført, hvilket vilde blive afgivet til Matricul-Committeen.

Til foreløbig Behandling bleve foretagne 1) Etatsraad Stensfeldts Forslag om Forandring i Henseende til Tidsbetingelserne for Erhvervelse af Forsørgelsesret; 2) Sammes Forslag om de Kongelige Lovudkastets Meddelelse til de Standerdeputerede og Suppleanterne for Standerne's Sammentræden.

Kæffesor Algreen-Ussing foretog derpaa et Andragende fra enbeel Procuratoren ved den Kongelige Landsøvet, samt Hof- og Stadsret om Forbedring i deres Kaar, hvilket Andragende lyder saaledes:

„Det vil være den ærede Forsamling bekendt, at de Viborgske Stænder, efter et Andragende fra de derværende Dverrets-Procuratorer, have indstillet, at det ved Lov maatte fastsættes, at Dverrets-Sagsførerne for Fremtiden tillægges Salair saavel for Defensoraterne som for Udførelsen af de befalede og beneficerede Sager.

Vi nære det Haab, at den ærede Forsamling gjerne for den herværende Dverrets Bedkommende vil noget mere end tiltræde denne Indstilling, da den neppe vil misjende enten det Ansættelige eller det Tidmæssige i, at Sagsførerstanden, saavidt muligt, høves til det Trin af Dygtighed og Uafhængighed, som dens Vigtighed for Staten og dennes politiske og borgerlige Velvære udfordrer, og den tillige vil erkjende, hvor væsentligt en fortrinlig Retspleie betinges og befordres af talentfulde, uafhængige og kundskabsrige Sagsførere, og hvorlidet saadanne kunne antages at ville hellige sig til Sagsførerlivet, naar de ikke idetmindste kunne regne med nogen Rimelighed paa, at de ville kunne vinde Anseelse og Udkomme i Forhold til deres Arbejde og deres Talenter.

Med Hensyn hertil, og da det neppe vil være den ærede Forsamling ubekjendt, at de samme Grunde, som ere gjorte gjældende til Fordeel for vore Colleger ved den Viborgske Dverret, endog i overveiede Stad ere tilstede for vort Bedkommende, tør vi haabe, at Forsamlingen ogsaa for os vil anbefale det allerede

i almindelig Ret og simpel Billighed begrunde Princp: at vi ikke mere af det Offentlige bør paabyrdes noget Arbejde, uden derfor at tilstaaes et Beberlag, der kan svare til den Tid og den Umage, vi derpaa have maattet anvende.

De os paaliggende criminelle og beneficerede Sagers Antal er ikke blot større end ved den Viborgske Dverret, men de ere ogsaa for en betydelig Deel meget besværligere, forsaavidt de for Kjøbenhavns Bedkommende ere Underretts-sager. Den tilskyndende sterre Fortjeneste udenfor Retten, hvortil vort Dphold i en større Stad giver Afgang, turde derhos, for ikke at tale om de forholdsviis langt høiere Udgifter her paa Stedet, i og for sig væsentlig formindstes, saavel ved Concurrencen derom med Højesteretsadvocaterne, som ved Mængden af ikke blot simple Commissionairer, Mæglere og bedlige men desuden af høiere og ringere Embedsmænd og deres offentlige eller private Guldmægtige og Skrivere, som her, mere end nogetsteds i Landet, tilvende sig, hvad de kunne, af denne Slags Forretninger. Motiverne og Princippet i Lovgivningerne af 24de October 1806 og 7de Marts 1827 have ogsaa allerede erkjendt Retmæssigheden af vort Krav paa Godtgjørelse af det Offentlige for det Arbejde, vi maatte præstere i disse Sager, og det er derhos notorisk, at end ikke den Godtgjørelse, som sidstnævnte Forordning havde til Hensigt at forstærke os, paa meget nær i Virkeligheden er kommen tilstede, da samme ingensinde har beløbet for nogen af os eet, end sige tre hundrede Rigsbankdaaler aarlig.

(Fortsættes.)

Otte og tredivte Møde (Fortsættelse.)

Vort saakaldte Monopol eller Eneret til at procedere Andres Retstrætter er derhos under deres nærværende ringe Antal og Værdie af saare lidet Betydning, især naar de tænkes forbedrede paa saamange Sagførere, som Regjeringen vedblivende holder ansatte ved Retten for Concurrencens Skyld. Denne Concurrence er heri Staden ogsaa saameget større, som Høiestretsadvocaterne hyppigt optræde i de vigtigere Sager, og Resten maa veles med en Skare af „praktiserende Jurister“, der søge og finde en tildeels rigelig Eksistens ved Midler, som Sagførerne ikke altid kunne og endnu oftere ikke ville eller bør tillade sig, og der finde et let Skjul under den Afgang til at gaae i Rette, som L. 1—9—14 giver „Bærge, Frænde og Ejener“, og som en neppe velgrundet Praxis efter Cancelliskrivelsen af 2den Mai 1826 har, udenfor de egentlige Retstrætter, udvidet til Enhverformhæft.

Den blotte Forpligtelse til, uden Hensyn til vore andre Engagements, til enhver Tid at maatte overtage Udførelsen af de offentlige Sager, som efter Tour maatte tilfalde os, tør saaledes vistnok i sig selv være en Byrde, der tilstrækkeligt beskæfter dette vort saakaldte Monopol, om samme end ellers maatte egne sig, som det i den Tiborgske Forsamling er yttret, til en Slags Næringsbeskæftelse.

Da vi forøvrigt kunne aldeles referere os til de den ærede Forsamling bekjendte Discussioner om denne Sag, der findes i den sydfste Stændertidendes første Række Nr. 60 og anden Række Nr. 35 og 36, skulle vi imidlertid ikke tillade os yderligere at opholde den ærede Forsamling herved.

Derimod maae vi ved denne Leilighed endvidere henstille til den ærede Forsamlings gode Overveelse, om den ikke med os finder det stridende mod vore Næbborgeres Ret og velforstaaede Lyve, samt ikkun lidet stemmende enten med vor Lovgivnings øvrige Humanitet eller med den Agtelse, Landets Sagførere i Almindelighed, og

Hovedstadens i Særdeleshed, allerede have tilkjæmpet sig, at det endnu stedse er gjældende Lov, at ved de anordnede retsgyldige Forligsmæglinger i Reglen Enhver, uden alene den, som endnu maatte have Bestikkelse som Sagfører, maae give Møde for Andre. Vi formaae ikke at indsee, at denne Lov i vor Tid kan retfærdiggjøres ved den lidet rimelige Mulighed af, at Sagførerne kunde foretrække deres Interesse af en Proces fremfor Parternes af en mindelig Afgjørelse, og det forekommer os indlysende, ligesom det ved vor Erfaring hyppigt er bekræftet, at navnlig de mere forvildede Sager ikke let ved Forlig blive afgjorte, og uretfærdige Forlig overhovedet ikke let forebyggede, uden netop ved de egentlige Sagføreres Mellemkomst fra begge Sider. Dette Lovbud medfører derhos ikke blot den Uansændighed, at Sagføreren ofte udenfor Commissionens Døre maae staae og instruere eller mægle mellem Parterne, eller deres Befuldmægtigede, der hyppigt er eet af Commissionens egne Bud, men tillige den Ulempe, at Parterne, der ei tør eller ei kunne stole paa sig selv, skæbe sig Forsald for personligt Møde, og — da en virkelig Sagfører ei kan benyttes — tye til den „praktiserende Jurist“ eller Commissionairen, der fra dette Diebstil af bliver betroet og uden Sky overtager alle hans øvrige Retsfager. Den nyere Lovgivning, *cf.* Præmiserne til Placat af 31 December 1823, synes selv at erkjende det Uvilige i dette Forbud, og det er derfor at haabe, at den paagjældende § 38 i Forordningen af 10 Juli 1795, der har anordnet dette, uden Bauskelighed vil kunne bevirkes hævet, forsaavidt Forsamlingen maatte ville andrage derpaa.

Det forekommer os endelig, at enhver Domstols Værdighed, og almindelig Omhu for at lette, fremme og firkte den strenge og fuldstændige Udvøelse af den Samme paaliggende Retspleie, fordrer med logisk og politisk Nødvendighed, at den egentlige Procedure i Reglen ikke bør skee ved Andre, end ved beskikkede Sagførere alene. Vi maae tilfaae, at vi, efter Theorie og Erfaring, ikke kunne tænke os en Retspleie fuldstøment hensigtsvarende og fuldstøment beting-

gende, hvor den dygtige Dommer ikke underkastes ved ligesaa dygtige Sagførere, og da en paalidelig Retspleie er en af de vigtigste Dø-gaver for Staten, kunne vi ikke skjønne rettere, end at Retshaandhøvelsen og altsaa Statens og Borgernes velforstaede Interesse idetmindste i samme Grad fordrer, at den egentlige Sagferelse alene maa skee af dertil af Staten ud-kaarede og prøvede Mænd, som at selve Paafjendelsen skal skee ved Saadanne. En virkelig retfærdig Paafjendelse kan nemlig ikke let finde Sted efter en urigtig Sagferelse, og den Indskrænkning i Borgernes Frihed, at de ikke maatte procedere deres Retsstrætter ved Andre, end beskikkede Sagførere, vil i sig selv neppe være andet end en nødvendig Conseqvent af Statens Forpligtelse til at gennemføre en betryggende Retspleie, og turde saaledes ikke være mindre velgrundet, end den bestaaende: at de ikke kunne lade disse Retsstrætter paafjende med Retsvirkning af Andre, end ved de beskikkede Dommere. Ligesom vi derfor i det Hele formene, at det neppe er et den borgerlige Frihed og den virkelige Retshaandhøvelse gunstigt Princip, vor nyere Lovgivning efter det preussiske Mønster for endeel har etableret, ved i forskellige, formeentlig mindre vigtige eller vanskelige Sager — hvilke dog ofte for de Paagjældende ere Belfærdbeanliggender — at tvinge Parterne til, i det Væsentlige at lade Dommeren først procedere Sagen paa begge Sider og derefter paafjende den, saaledes forekommer det os, med særdeles Hensyn til de heri Staden foresaldende Sager om uberettiget Næringsbrug og de saafaldte Laugsager, der skulle behandles for Stadens Politiret, at netop disse Sager ved deres særdeles Bigtighed for de næringsdrievende Borgere og ved den notoriske Langsomhed og Lids-spilte, hvormed de for denne Ret, formedelst dennes hele Organisation og øvrige Virksomhed, maac behandles, fortrinligt egnede sig til at procederes som andre civile Sager for Hof- og Statsretten, eller at det i alt Fald ikke længere maatte formenes Stadens Sagførere at give Møde i dem for Politiretten, hvilket Møde ofte er saameget vigtigere, som det hyppigt hændes, at en Sagfører, som Laugs- eller Corporations-skriver, i Medfør af Cancelliskrivelse af 26 September 1816 og 6 Februar 1818, møder for

den ene Part, medens den anden Part maastee er Lægmand og saaledes personlig maa optræde mod en øvet Forhyndig, hvilken Ulighed i Retsstillingen der ikke let kan raades Bød paa ved den Veiledning, som Dommeren ex officio skal yde.

Ogsaa heri formene vi derfor at der burde træffes den fornødne Forandring i Lovgivningen.

Slutteligen voxe vi at haabe, at det ikke vorder mistjendt, naar vi endnu, uden noget-somhelst Hensyn til de nærværende Sagførere, alene henstille til den ærede Forsamling, hvorvidt den muligt ved de Overveielser, som nærværende Sag vil have foranlediget, maatte finde sig tilfjendt til at gjøre Regjeringen opmærksom paa de store Fortrin, som en virkelig Udførelse af det i Lovens 1—9—16 opstillede og i Forordningen af 3die Juni 1796 § 41 saa kraftigen gjentagne Princip vilde medføre, nemlig, at dygtige Sagførere skulle komme fortrinlig i Betragtning ved Besættelsen af juridiske Embeder. Dette Princip gaar ud fra den Forudsætning, at den praktiske Dannelse, som i og ved Livet erholdes i en saa selvstændig og bevæget Stilling, som Sagføreren, især er stikket til at give den, som har fuldbendt sin første theoretiske Udvikling, den Forretningsdygtighed, som Staten maa ønske hos sine Embedsmænd. Denne Forudsætning er ikke blot i fremmede Lande, navnlig England og Frankrig, men selv i de til Danmark henhørende Hertugdømme, paa det Fuldkomneste bekræftet af Erfaringen, hvormod den, i Modsætning til vor Lovgivning, hos os factiff herskende Anskuelse, at den, der er traadt ind i Sagførerstanden, er udtraadt af det, om vi saa tør udtrykke os, juridiske Embedshierarchi, og at Forberedelsen til Embeds-Ansættelse bedst skeer i et afluttet, afhængigt og ofte meget indskrænket Contoirliv, vistnok har været til stort Afbræk for vor for det Heles Vel saa vigtige Stand, som uidentvøl maa tabe sig i Anseelse og i Udsigt til at have sig til stedse høiere Dygtighed, jo mere den affjærer Talentet Muligheden af at arbejde sig frem til den Virksomhed og den Livsstilling, der maatte svare til hans Evner, Ansæt og Adkomst, ligesom vi vel tør paastaae, at denne Praxis heller ikke har været til Gavn for den egentlige Embedsstand.

Paa Grund af alt Foranferte tillade vt os saaledes at andrage for den ærede Forsamling, at samme, forsaavidt vore Anstuelser maatte vinde dens Bifald, vil bringe i Forslag:

- 1) At Sagsførerne ved den Kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsret for Fremtiden tillægges et qvoad maximum ubestemt, og til det havte Arbejde svarende, Salair for deres Udførelse af Justits- og Delinquentsager som Actores eller Defensores.
- 2) At der ligeledes for Fremtiden maa tillægges dem passende Salair i beneficerede og befalede Sager, uden Hensyn til bisfes Udfald.
- 3) At det Offentlige i alle Tilfælde, hvor saadant Salair tilkendes Sagsførerne, quartaliter eller halvvaarligt udreder samme til dem, uden Hensyn til, om det hos Bedkommende er at erholde eller ikke, naturligtvis mod Regres til de paagjældende Private, eller de vedkommende offentlige Kasser.
- 4) At Forbudet mod deres Møde ved Forligsmæglingen i Forordn. 10 Juli 1795 § 38 ophæves; samt
- 5) At de saakaldte Raugsfager eller Sager om uberettiget Næringsbrug for Fremtiden behandles som almindelige civile Sager for den Kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsret, eller, in subsidium, at Sagsførerne i disse Sager tillades at give Møde for Parterne i Politiretten.

Som Committerede af Pluraliteten af Landsover- samt Hof- og Stadsrets- Procuratorerne
 Allerærbødigst:

Høyer. Balthazar Christensen."

Efterat have forelæst dette Andragende bemærkede Udsesfor Algren-Ulsing, at han, da han ikke kunde betvivle, at der vilde blive nedsat en Committee til sammes Prøvelse, fortiden ikke skulde opholde Forsamlingen med yderligere Bemærkninger i Anledning af samme. Hvad de tvende sidste Punkter angaaer, da vilde Meningerne om samme sandsynligviis være mere deelte, og navnlig forudsætter det sidste i det principale Deel en Omdannelse af Domstolenes Biskrebs i Kjøbenhavn, hvilket imidlertid er en Gjenstand, der uden tvivl i længere Tid

har været omventileret, idet det idetmindste oftere har været bragt paa Bane, at der i private Politisager skulde erlægges Gebyr, hvormed en Forandring i disse Sagers Retshandling sandsynligviis vilde blive sat i Forbindelse. Med Hensyn til at Andragendet kun sees at være underskrevet efter Begjæring af Pluraliteten af Overrets-Sagsførerne, maatte Valeren bemærke, at det, efter hvad der var ham meddeelt, kun var nogle ganske Enkelte af de ældre Sagsførere, der ikke havde committeret de Bedkommende til at indgive dette Andragende, men, saavidt Valeren vidste, ikke, fordi de jo i det Væsentlige deelte, hvad deri var anført, men fordi de for deres Bedkommende ansaae Sagen for mindre magtpaaliggende. Iøvrigt anbefalede Valeren Sagen paa det Bedste til Forsamlingens Understøttelse.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at skjøndt han ikke tvivlede paa, at denne Sag vilde blive underkastet en Committees Betænkning, troede han dog, i Anledning af samme, foreløbigt at burde gjøre nogle enkelte Bemærkninger.

Det oplæste Andragende gaar med Hensyn til Salairer for Sagsførere videre, end enten de jydske Provindsialstænders til Bedste for Landsoverrets-Procuratorerne i Viborg indgivne Petition, eller det i forrige Møde her behandlede Andragende fra Høiesteretsadvocaterne. I hiin Petition andrages vel paa Salair for Landsoverrets-Procuratorerne i Viborg i alle de samme Tilfælde, hvori dette begjæres af Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Procuratorer; men den forudsætter, at Salairret skulde blive indenfor de i Forordningen af 7de Marts 1827 bestemte Grændser, medens det nærværende Andragende gaar ud paa, at det i bemeldte Forordning fastsatte Maximum skulde ophæves. Høiesteretsadvocaternes Andragende sigter ligeledes til Ophævelse af dette Maximum; men, foruden at de dog deri have gjort en eventuel Indskrænkning, der ikke vil være af liden practisk Birkning, have de paa den anden Side ikke ønsket noget Salarium for deres Functioner som Defensorer. Der viste sig isvrigt i den jydske Stænderforsamling ikke liden Betænkelse ved de Byrder, der af den omhandlede Forandring i Fdn. af 7de Marts 1827 kunde flyde for Communerne. Fra deres

Side, der talte til Fordeel for Propositionen, blev det og anseet for uafgjort, om det, der blev foreslaaet til Fordeel for Landsoverrets- Procuratorerne i Viborg, ogsaa kunde drage til Følge for Andre, navnlig for Høiesteretsadvocaterne, hvis Salairer for en stor Deel maatte komme Lylland til Byrde; og det blev derhos bemærket, at det dog, naar et endeligt Lovudkast angaaende den omhandlede Gjenstand blev forelagt, stod til Forsamlingen at erklære sig derimod, hvis Byrden blev betydelig. Imidlertid blev det, dog kun med 25 Stemmer mod 24, antaget, at en Petition skulde indgives. Iøvrigt maa Commissarius aldeles erkjende, at der, naar Alt veies mod hinanden, er nok saa Meget, der taler til Bedste for Procuratorerne ved Landsover- samt Hof- og Stadsretten, som for Procuratorerne ved Landsoverretten i Viborg, hvorom han allerede har udtalt sig under de Viborger Stændersforhandlinger (see den jydsktildende 2den Række S. 553—554). Men, naar det i det oplæste Andragende paastaas, at Procuratorernes Eneret til at procedere Andres Trætter ikke kan betragtes som nogen Fordeel, hvorpaa en gjensidig Byrde kunde bygges, saa er dette neppe saa aldeles velgrundet, ligesom den længere nede forekommende Paastand, at den Staten paaliggende Omhu for en veibørlig Retspleie med lovgift og politisk Nødvendighed kræver, at den egentlige Procedure i Reglen ikke bør skee ved Andre end bestillede Sagførere alene, vel kunde behøve Beviis. Den Yttring, at hin Eneret ikke tilbørlig er overholdt, fordi en ved Cancelli-Skrivelse af 2 Mai 1826 erkjendt Praxis tilstøder Andre end Procuratorer Møde ved Stifter, Auctioner og beslige Forretninger, naar ikke egentlige Retstrætter der forhandles, er neppe heller vel begrundet. Ligesom 1—9—8 kun benævner Retstrætters Udførelse som Gjenstand for Procuratorers Eneret, og 1—9—14 ogsaa dermed er overretningsstemmende, saaledes vilde det i sig selv være en ubillig Byrde for Publicum, ikke udenfor de i Sidsmævnte Lovsted omhandlede Tilfælde at maatte bruge Andre end bestillede Sagførere ved Forretninger, som de foransætte. Ei heller kan det antages, at det allerede er en Byrde for Sagførerne, efter Tour at skulle overtage offentlige Sager, om de end ei faae ethvert Arbejde betalt efter sammes Be-

skaffenhed. Pluraliteten af Sagførerne ønske neppe at undvære de befalede Sager, om de endog derfor kun erholde moderat Salarium. Til et Beviis herpaa kan det tjene, at da for endeel Aar siden det Forsøg blev gjort i Holland, at engagere enkelte Sagførere til at udføre alle offentlige Sager paa en Maade, der skulde være besparende for Distriktet, navnlig med Hensyn til Befordringsbyrden, beklagede de øvrige Sagførere sig høiligt over den Afgang, som de derved lede i deres Indtægter. Naar Salairer i enhver offentlig Sag skulde udredes af det Offentlige efter samme Regler, som de, hvorefter det bestemmes i private Sager, saa vilde man vistnok med langt mindre Bekostning kunne formaae enkelte Sagførere til at paatage sig alle beslige Sager.

Naar Petitionairene anbrage paa Dybhøvelse af Forordningen 10 Juli 1795 § 38, saa vil Commissarius med Fornøielse erkjende, at det ikke er nogen Sjeldenhed, at forvirkede og vigtige Sager netop ved dygtige og retsindige Sagføreres Bestræbelser bringes til et enskeltigt Forlig.*) Placaten af 31 Decbr. 1823 viser og, at Lovgivningen ikke gaaer ud fra nogen almindelig Mistillid mod Sagføreres Tilboielighed til at virke for Sagerens mindelige Afgjørelse. Men ikke desto mindre vilde det uidentivt blive til ikke lidet Afbræk for Lovgiverens Hensigt med Forligelsesvæsenets Indretning, om Sagførere i Almindelighed kunde møde ved Forligelsescommissionerne eller de Retter, hvor Mægling skal finde Sted. Det er nemlig, naar Hensigten skal opnaaes, vigtigt, at Parterne ordentligviis møde personlig, og, hvor de deri forhindres, er det enskeltigt, at de lade møde ved en Person, med hvem de skaae i nærmere Bekjendtskab, og som udfører denne Forretning uden Betaling. Men naar Sagførerne i Almindelighed kunde stedes til Møde ved Forligsmæglingen, kunde det blive sædvanligt, at Parterne benyttede disse til Møde for sig, og i Særdeleshed kunde let den Tanke opstaae, at den Part, der mødte ved Sagfører, vilde faae en Dørvægt over den anden, naar denne ikke ligeledes antog en Sagfører. Men dette vilde let, blandt andet ved de Dømtøstninger, hvori man

*) Afr. nyt juridisk Tidsskrift, 2de Bind, S. 145 Noter.

saaledes blev bragt, være til Hinder for mindre Afgjørelse.

Det er kun fra de Sager, der, formeddelt deres Ubetydelighed eller præsumtivt uforvilede Beskaffenhed, bekvemmelig kunne afgjøres uden Procuratorers Mellemkomst, at vore Love udelukke disse, og hertil høre Sager angaaende Indgreb i Næringsrettigheder. Ordentligviis kan det ikke antages, at der i samme er noget egentligt Retspørgsmaal. De komme derimod frem som Klager over en Forurettelse, der, naar Factum er tilstaaet eller bevist, forudsættes at være klar, og det er det sjældnere Tilfælde, at Spørgsmaalet dreier sig om den ubelukkende Berettigelse til den Næringsvirksomhed, hvorfor den Anlagende siges. Imidlertid er det rigtignok ikke saa ganske sjældent, at denne Klagerens Berettigelse nægtes, og at der saaledes opstaaer et Retspørgsmaal, der undertiden ikke er lidet tvivlsomt, og hvorom der stræbes med megen Iver; men, foruden at Sagen ikke derfor kan kaldes fra det Bærning, hvor den er begyndt, eller den dertil svarende Protesform, ville Parterne i alle disse Tilfælde kunne erholde den fornødne Udsættelse til at deducere deres Sag og faae da Leilighed til at benytte Sagføreres Hjælp. Det turde desuden ikke være hensigtsmæssigt, at der ved en ny Lov lægges særdeles Vægt paa disse Næringsdisputer, hvortil Næringsbrugere i den senere Tid kun vise altsfor megen Tilbøjelighed. Det maa endnu bemærkes, at deslige Sager i mange andre Lande end ikke betragtes som egentlige Retsager, men afgjøres af den administrative Wei, hvortil t. Ex. Instruxen for den Slesvig-Holsteenske Regjering 15 Mai 1834 § 35 (eft. den under samme Dato givne Instrux for Overdicassterne §§ 23 og 26) kan tjene til Beviis.

Foraaendit Petitionairerne anfere, at Sagførerne sjældent befordres til andre Embeder, da skal Commissarius indskrænke sig til at gjentage, hvad han nylig*) har anført med Hensyn til den Mængde af Sagførere, der ikke have taget den fuldstændige juridiske Examen, og derhos bemærke, at de Sagførere, som have denne Examen, ikke i Almindelighed, naar de søge andre Embeder, staae tilbage for dem, der af andre Wei have dannet sig til Statens Tjeneste, men

*) See oven S. 347-348.

at mange af disse, og navnlig de, der have erhvervet betydelig Anseelse og Søgning, ingenlunde attraae anden Befordring. Erfaring taler især rigt heller ikke for, at de øvrige Wei, gjennem hvilke de yngre Lovdyndige pleie at gaae frem til de vigtigere Embeder, ere mindre flikkelige til at danne dygtige og selvstændige Embedsmænd.

Afsesfor Algreen-Ussing skulde, i Henhold til hvad han oftere har yttret om Discussionerne ved en Sags Forelæggelse, ikke opholde Forsamlingen med de Bemærkninger, han kunde have at fremsætte i Anledning af den Kongelige Commissarius Ytringer. Denne havde selv i den ydste Forsamling bemærket, at de Fordele, som maatte blive bevilgede Overrets-Sagførerne i Viborg, uden tvivl ogsaa maatte tilstaaes Landsovers samt Hof- og Stadsrets-Procuratorerne, og havde yderligere gjort opmærksom paa, at disse Sidste, hvad de Sager angaaer, der procederes ved Hof- og Stadsretten i første Instans, ikke have de samme Fordele, som ved Forordningen 24de October 1806 ere tilstaaede Underrets-Procuratorerne. At de Salairer, som Overrets-Sagførerne i Kjøbenhavn have i Justitslager, ikke staae i noget Forhold til det Arbejde, som de i disse Sager have, og er et aldeles utilstrækkeligt og upassende Betydelag for deres Uleilighed, var Talerens fulde Overbeviisning, da det fra flere Sider var ham sagt, at de i Reglen ikke overstog 60 Rbb. om Aaret. Salairer i de beneficerede Sager, som derhos vistnok langfra ikke alid erholdes, var ligeledes heist ubetydeligt, og navnlig var der opgivet Talcen, at Salairer i afsigte Aar i disse Sager, hvis Antal da beløb sig til 64, kun havde beløbet sig til 291 Rbb., som, fordeelt paa 27 Sagførere, der da fandtes ved Retten, kun udgjør circa 10 Rbb. for hver. Naar det især rigt i Petitionen er anført, at hine Salairer aldrig have udgjort 100, end sige 300 Rbb., for nogen Overrets-Sagfører, maatte Talcen bemærke, at det vel ikke i Motiverne til Forordningen af 7de Marts 1827, der findes i Collegal-Tidenden for samme Aar, er udtalt, at Salairer forventedes at naae denne Størrelse; men da disse Salairer ere i Justitslager ved Overretten ansatte til det Halve (5 til 15 Rbb.), af hvad de ere ved Høiestret (10 til 30 Rbb.), og det med Hensyn til Høiestretsadvocaterne

er yttret, at de sandsynligviis vilde udgjøre circa 600 Rbd. om Aaret, er det formeentligen paa Grund deraf, at Andragerne have antaget, at de ved Overretten skulde detmindste nærme sig til det Halve af dette Beløb. I ethvert Fald maatte Valeren, som bemærket, ansee en Sum af 60 Rbd. for en upassende Betaling for det omhandlede Arbejde, der i enkelte større Justits-sager er meget betydeligt.

Justitsraad Salicath tillod sig ogsaa, saavel i Genhold til det alt Yttrede, som til Andragernes Eighed saavel i det Viborgske Andragende, som i Høiesteretsadvocaternes, at anbefale det oplæste Andragende til Prøvelse af en Committee.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at han ogsaa har tænkt sig, at den i det oplæste Andragende indeholdte Forudsætning, at der ved Udarbejdelsen af Forordningen 7 Marts 1827 var gjort Regning paa at skaffe hver af Landsøver- samt Hof- og Stadsrets-Procuratorenne en aarlig Indtægt af 300 Rbd., er grundet paa en saadan Slutning og Beregning, som Assessor Ussing nu har fremsat; men herved have Vedkommende blandt Andet overseet den Omstændighed, at hine Procuratorers Løn er flere Gange større end Høiesteretsadvocaternes, og navnlig deres, mellem hvem Justits- og beneficerede Sager fordeles, hvilket icvrigt ogsaa medfører, at det Arbejde, som bemeldte Sager medføre for Landsøverrets-Procuratorenne, aldeles ikke kan sættes i Sammenligning med det, der paaligger Høiesteretsadvocaterne.

Ved Afstemningen blev det med 52 Stemmer imod 4 bestemt, at Andragendet skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det dernæst var vedtaget, at en Committee skulde tage dette Andragende og Andragendet fra Høiesteretsadvocaterne om Forandring i Forordn. 7 Marts 1827 under Overveielse, og at samme skulde bestaae af 3 Medlemmer, bleve hertil valgte: Banndirecteur Haagen med 38, Etatsraad Treschow med 25 og Justitsraad Skibsted med 22 Stemmer.

Proprietair Lutein foredrog derefter et Forslag om Tidenders og Journalers Forsendelse med Posten, hvilket lyder saaledes:

„Jeg tillader mig herved at gjøre Vestifternes Stændersforsamling det Forslag, at den skal gaae ind til Hans Majestæt Kongen med en Petition, der gaaer ud paa:

At det maatte bestemmes, at for Fremtiden alle saavel indenlandske som udenlandske Tidender og Journaler maae forsendes med Brev- og Pakkeposten paa samme Maade og med Erlæggelse af en lignende Porto, som er bestemt for de til sig Forsendelse hidtil alene privilegerede periodiske Blade.“

Efterat have forelæst dette Forslag, yttrede Proprietair Lutein følgende: „Forinden jeg gaaer over til nærmere at motivere dette Forslag, skal jeg først tillade mig kortelig at fremstille den Tingenes Orden, som med Hensyn til Tidenders og Journalers Forsendelse med Posten fortiden bestaaer. Postvæsenet føres for Regjeringens Regning, og bestyres af dertil specielt beskiftede Embedsmænd. Forsendelsen af Breve og Bøger gennem Posten finder Sted enten ved Brevposten eller ved Pakkeposten. Den første, nemlig Brevposten, der befordres med større Hurtighed og større Mangfoldighed, er nærmest bestemt for Breve og lette Gjenstande; hvorimod Pakkeposten, der gaaer meget langsomt, sjeldnere, og ifkun directe mellem de betydeligere Stæder, er bestemt til Forsendelsen af tungere Bøger. Forsendelse med begge Poster er knyttet til Jagttagelsen af visse Former med Hensyn til Emballage osv. Desuden erlægges Sportler til vedkommende Embedsmænd foruden den i Tarifferne for den egentlige Forsendelse bestemte Porto. De med Forsendelsen forbundne Omkostninger ere almindeligviis regulerede saaledes, at de paa den ene Side aflaste et meget betydeligt Overskud, og paa den anden Side dog tilstede en jevnlig Afbenyttelse, idet denne staaer Alle og Enhver aaben, og idet de dermed forbundne Udgifter staae i et vist Forhold til den Nytte og Behagelighed, som derved erhverves. Ifkun med Hensyn til Tidender og Journaler, saavel uden- som indenlandske, gjælde de ovenfor angivne Regler aldeles ikke. Det ligger i saadanne Blades Natur, at de maae kunne forsendes uden unødvendige Formaliteter, hyppigen, hurtigen, og med en Udgift, der staaer i Forhold til den Betaling, Forlæggerne af

saadanne Blade erholde af Abonnenterne. Dette synes at være en billig Forbring til Postvæsenet, og er desuden i dette's egen Interesse; men det er saa langt fra, at det danske Postvæsen opfylder denne Forbring, at Udgang til at afbenytte Postindretningen til Forsendelse af Blade i Birkeligheden er aldeles spærret, medmindre et særligt Privilegium er indrømmet. Dette Privilegium var længere tilbage i Tiden mindre vanskeligt at erholde, og følte derfor Strangen til en almindelig Forsendelse ikke i nogen synderlig Grad; men i den senere Tid, hvor Læselysten desuden i saa høi Grad er vakt, har dette forandret sig først derved, at saadant Privilegium ifkun gives partielt, som f. Ex. ifkun til Afbenyttelse af Pakteposterne, dernæst ved at ifølge Kongelig Resolution af 22 April 1834 saadant Privilegium endog ei kan ventes for Fremtiden tilstaaet, og endeligen har det viist sig, at de Journaler, der hidtil have været i Besiddelse af Privilegiet, kunne befrygte at miste det.

Forinden jeg gaar over til at undersøge denne Fremgangsmaades Virkninger og formodede Hensigt, skal jeg først henlede Forsamlingens Opmærksomhed paa Undersøgelsen af dens Rigtighed. Postvæsenet er i Danmark, som næsten i alle Lande, en Indretning, der ei alene føres for Regjeringens Regning og under dens specielle Bestyrelse, men som tillige udøves som et aldeles eksklusivt Privilegium. Den særdeles Garant, som det er nødvendigt for Postvæsenet at besidde, synes ei at tilstede nogen anden Indretning, og da desuden et fornødt bestyret Postvæsen maa, uden derfor at behøve, ved høie Tariffer at overbebyrde Brugere, afkaste et ei ubetydeligt Overflud, er det billigt, at dette Overflud beregnes Statskassen til Indtægt, saa at det, som saavel Statens Indvaanere som ogsaa Fremmede erlægge mere i Porto, end nødvendigt til at vedligeholde Postindretningen, maa ansees som en passende Indtægtskilde, der naturligviis maa have til Følge, at der indtræder en Formindskelse i de øvrige Statsbebyrder. Men videre end dets Grund maa dette af Regjeringen udøvede exclusive Privilegium ei gaae. Derfor man nægter enkelte Individuer eller Institutioner Afbenyttelsen af Postvæsenet, hvad enten dette skeer directe, eller indirekte ved uforholdsmæssig høie og besværende Betægelser, saa und-

drager man sig derved fra et privilegeret Postvæsens første og ubetingede Pligt. Postvæsenet er sandelig ei noget Regale, og mindst i den Forstand, at der skulde udfordres en sær Bevilling til dets Afbenyttelse. Postvæsenet er et uundværligt Gode, der er indfistret til alle Statsborgeres Liv, men ikke for igjen at begunstige enkelte paa de øvrige's Besøftning, og end mindre for igjennem det at udøve noget politisk Formynderskab. Almindelig Retfærdighed og Statens Formaal fordrer strengt, at Enhver bør have Udgang til at benytte de Indretninger, der ere truene til det Almindeliges Bedste; men ved at forhindre Blades og Journalers Forsendelse med Posten rammer man ei alene Forlæggeren, Udgiveren o. s. v., men Publicum i Almindelighed. Det ligger vel overhovedet i ethvert eksklusivt Privilegiums Natur, at ligesom derved enhver Anden udelukkes fra at give sig af med det, der er Gjenstand for Privilegiet, saaledes maa til den Privilegeredes Ret absolut svare den Forpligtelse at tilstede Enhver fri Udgang, og det for en rimelig Betaling, til Afbenyttelsen af den Indretning, der er Gjenstand for Privilegiet. Steer dette ei, gaar Privilegiet over fra at være en blot Hindring for Industri og Flid til at blive en Krænkelse mod Alle, som udelukkes fra Afbenyttelsen.

Jeg troer saaledes tilstrækkeligen at have godtgjort, hvorledes denne af Regjeringen brugte Fremgangsmaade hindrer Opfyldelsen af det retfærdige Krav, man har til et privilegeret Postvæsen. Jeg skal nu omtale Virkningen af baade det indrømmede og nægtede Postprivilegium. Med Hensyn til de indenlandske Journaler og de periodiske Skrifter er Virkningen den, at de blive flattere. De privilegerede Blade blive, som Alt hvad der er privilegeret, mindre gode, thi de ere ved dets Privilegium sikrede mod Concurrence, og bliver dette her i saa meget høiere Grad Tilfældet, som med dette Postprivilegium almindeligviis ogsaa flere andre Privilegier ere forbundne. Navnligen er dette Tilfældet med den Berlingske Avis og Dagen, som tillige ere privilegerede politiske Aviser; men da nu disse endvidere ere underkastede speciel Censur, saa er det naturligt, at alt dette i Forening bevirker, at disse Blade ingenlunde ere ifland til

at tilfredsstillende Folkets Trang til politiske Efterretninger, men enhver den, som ønsker og føler Nødvendigheden af at være underrettet om Berdens Begivenhederne, nødes ligesom til at søge sin Tilflugt til de udenlandske Journaler. Jeg skyder dog her Sandheden at indrømme, at navnlig den Berlingske Avis fortiden er betydelig bedre, end den hidtil har været; men Tiden maa vise, om den nærværende Redacteur vil under de angivne Omstændigheder kunne holde, hvad han synes at love. Med Hensyn derimod til de ikke-privilegerede Blade, da kan disse indvortes Bærd ved det nægtede Postprivilegium ifkun forringes. I samme Grad som et Blad giver en sikker og beregnelig god Indtægt, i samme Grad er det at antage, at det vil blive godt. Kun derved, at Udgiveren har en rundelig Indtægt, bliver denne istand til at anvende den fornødne Fleid paa sin Journal, bliver han istand til at lønne dygtige Medarbejdere, og forskaffe sig gode Hjælpeilber; men allerede i saa mange andre Henseender have ifølge vore særegne Statsindretninger vore Journalister at stride med store Vanskeligheder, der fortrædige dem i deres Kald, gjøre deres Indtægter usikre, og deres hele Stilling precair, saa at det næsten er at undre, at de præstere hvad de gjøre. Men er det sandt, at en Journals indre Godhed er afhængig af det dermed forbundne Udbytte, saa maa enhver Bestemmelse, der forringer dette Udbytte, indvirke skadelig paa selve Journalen. Ifølge den bestaaende Postindretning er Forsendelsen for disse Blade i den Grad vanskeliggjort, at Abonnenternes Antal derved betydeligen maa forringes, ligesom det tilbageblevne Udbytte for Journalisten bliver ubetydeligt.

Med Hensyn til Journalasserne er Virkningen af det omhandlede Postprivilegium lige skadelig. Vi leve i en Tidbaldet, hvor Journaler og periodiske Skrifter ere blevne til en Fornø-

denhed. Paa den ene Side kan den Dannede ei undvære dem, og paa den anden Side er det en Sandhed, som ei trænger til videre Bevis, at selve Journal-Literaturen har udøvet en mægtig og gavnlig Indflydelse paa alle de sociale Forholds Udbannelse. En Forholdsregel, der saaledes gaar ud paa at berøve en stor Deel af Landets Indvaanere en Gjenstand, der er nødvendig og gavnlig, fortjener derfor neppe Bisfald, ja den er saa stridende mod den naturlige Tingens Orden, at uagtet de Vanskeligheder, man har lagt iveien for Bladernes Forsendelse, disse ligesuldt blive læste i alle Rigets Provinde; men idet deres Forsendelse er forbunden med saa mange Vanskeligheder, saa holdes i hver Provind kun saa Exemplarer, og de fleste læse dem i Klubberne, iftedetfor det mere Vanskelige, at have dem til Gennemlæsning i det egne Hjem. De udenlandske Journaler derimod, hvis Læsning, som alt ovenfor paapeget, formeblst vor Mangel paa egne uafhængige politiske Aviser, er en Nødvendighed, bliver det fornemmelig udenfor Kjøbenhavn næsten en Umulighed at holde, med mindre der er indrømmet dem Postprivilegium. Naar man nu endvidere i Betragtning af, at Postprivilegiet efter den bestaaende Lovgivning ei mere kan forventes meddeelt nogen Journal, og at paa den anden Side de Journaler, der besidde samme, ere udsatte for at miste det, saa indsees, at man er udsat for, udenfor Kjøbenhavn Tid efter anden at blive berøvet alle Blade og Journaler, med Undtagelse af dem, Ingen sketter om at læse. Det synes derfor paa hvide Tid at bevirke en Forandring i den bestaaende Lovgivning.

(Fortsattes.)

Otte og tredivte Møde (Slutning.)

Endnu staaer tilbage at omtale Hensigten af denne Foranstaltning. Endskjøndt denne Intetsteds er udtalt, saa synes det dog at ligge for Dagen, at Hensigten kun kan være den, at hindre saadanne Journalers Læsning, der udtale Grundsatninger, Regjeringen ei vedkjender som sine, saadanne, der tillade sig en Critik over Regjeringens Handlinger. Men foruden, at det, som ovenfor bemærket, vistnok ligger ganske udenfor Postindretningens Natur, at benytte denne for at erstatte Censur, saa synes desuden denne Fremgangsmaade at staae i aabenbar Strid med den om Pressen gjældende Lovgivning, ifølge hvilken det ei alene er tilladt at udtale og forsvare andre end de gjældende Principer, men endvidere at ytre sin Mening angaaende, hvad man troer der kunde være at forbedre eller rette i Landets Love, Anordninger og offentlige Indretninger. Skulde imidlertid disse Journalers Indhold være af en lovstridig Natur, da har Regjeringen andre Midler i Hænderne til ei alene at forhindre deres Udsendelse med Posterne, men endog ganske at forhindre deres Publication; men er Indholdet ei af lovstridig Natur, saa bør Regjeringen ei lægge deres videre Udbredelse nogen Hindring i veien. Med Hensyn til udenlandske Blade vil man indvende, at disse Bemærkninger ikke gjælde. Forsaavidt disse Journaler indeholde noget mod vor Presselovgivnings Stridende, og vække Formodning om, at de dermed ville vedblive, da har Regjeringen intet andet Middel mod dem end det nu anvendte. Hertil skal jeg tillade mig at bemærke, at de udenlandske Journaler ikke ere vor Presselovgivning undergivne, og at derfor, forsaavidt de indeholde noget mod vore Love Stridende, denne Forfølgelse, om dette Ord overhovedet her er anvendeligt, ikke fra den subjective Side kan bedømmes efter de samme Regler, som naar lignende findes i vore indenlandske Journaler. Dette synes ogsaa Regjeringen at have anerkjendt, idet den ei har nægtet flere uden-

landske Journaler al Løttelse i at vorde udbredte uagtet politiske Efterretninger, som vore Journaler almindeligviis ei tør befatte sig med, et Hovedgjenstanden for deres Meddelelser, og de ofte indeholde, især med Hensyn til fremmede Magter, Meddelelser, som her aldrig vilde have passeret Censuren. Saaledes synes ei saameget den Omstændighed, at de udenlandske Journaler ei bevæge sig indenfor den af vor Presselovgivning betegnede Grænse, at have fremkaldt den af Regjeringen mod dem brugte Fremgangsmaade, som den Omstændighed, at de oftere have udtalt Critik over vore egne Anliggender. Saaledes synes en besynderlig Modsætning at fremstaae. Man straffer de indenlandske Journaler for at meddele politiske Efterretninger, men indrømmer udenlandske Journaler at behandle disse Gjenstande, og omvendt nægter man de udenlandske Journalers Forsendelse med Posterne, fordi de behandle Gjenstande, der efter vor Lovgivning ere tilladelige. Overhovedet tale de mange vægtige Grunde, der tale mod Censur, og som i vor Lovgivning have fundet Anerkjendelse, ogsaa mod denne Fremgangsmaade, der sandelig i Virkningen er lig en særdeles summarisk Censur. Hertil kommer endnu, at, da de udenlandske Blade almindeligviis ere skrevne i et for de ringere Klasser uforstaaeligt Sprog, og Artiklernes Dvergang i vore Journaler er betinget af deres Tilladelighed efter vore Love, saa synes der, ogsaa fra denne Side betragtet, mindre Anledning til at befrygte skadelige Følger af saadanne Journalers Læsning, om overhovedet en saadan er at befrygte, men jeg kan ei antage, at en Critik, udtalt i et fremmed Blad over vore indre Anliggender, kan være at befrygte. Hvad derimod er af største Bigtighed at fremhæve, er, at den af Regjeringen brugte Fremgangsmaade vistnok aldeles forfeiler sin Hensigt. De udenlandske Journaler ville, uden Hensyn til, om de have Dansk Postprivilegium eller ei, ligesuldt vedblive at bestaae, og endskjøndt deres Læsning derved i Almindelighed vil være aflaaeren eller detmindste i høi Grad

vansteliggjort, saa er det dog temmelig vist, at netop de Artikler, som have foranlediget og gjentagende ville foranledige Berøvelsen af Postprivilegiet, almindeligen ville blive læste, og det med en større Begjærighed og Virkning, end forhen. Det ligger i den menneskelige Natur, at interessere sig for det, der forfølges, at tillægge det en særdeles Betydning, som det synes Andre magtpaaliggende at holde skulst; det er derfor mere end rimeligt, at netop de Nummere, somdet rimeligvis kunde interessere Regjeringen at supprimere, deels ved at blive sendte fra Ulandet under Convolut, deels ved at meddeles af de Enkelte, der uagtet deres Kostbarhed holde disse Journaler, ville erholde en Udbredthed og Betydning, de uden dette ikke ville opnaae. Dette viser sig dagligen med Hensyn til de indenlandske Journaler. Deres Læsning er ei bleven standset, men i samme Grad som de forfølges, i samme Grad tillægges dem en Betydning, de ellers neppe kunde vebligeholde. Men med Hensyn til den udenlandske Journal-litteratur forekommer det mig at ligge klart for Dagen, at netop de Artikler, af hvilke, efter Regjeringens Anskuelse, skadelige Følger kunne være at befrygte, ligesuldt ville blive udbredte og læste, hvorimod den svrige og visnok langt overveiende Deel, der kunde tjene til Oplysning og sand Nydelse, vil blive os berøvet.

Skulde det nu være lykkelig mig at vise, at den bestaaende Indretning af Postprivilegium for nogle enkelte Journaler med Udelukkelse af andre, 1) er uførenelig med de retfærdige Fordringer, Publicum har med Hensyn til Postvæsenet; 2) indvirker skadelig paa selve den indenlandske Journal-litteraturs indre Godhed; og 3) aldeles forseiler Hensigten, da den, idet man troer at forebygge Følger, der anses for skadelige, ifkun forhindrer nyttige Kundskabers Udbredelse: saa maa jeg tillade mig at antage at have anført saa vægtige Grunde for, at dette Andragende fortjener at tages under Forsamlingens nøiere Overveielse, at jeg ei troer at behøve at tilføie Mere."

Den Kongelige Commissarius skulde indskrænke sig til at bemærke, at de Billaar, hvorunder enkelte offentlige Blade forsendes med Brevposten, uidentviol ere saa favorable, at Postvæsenet ikke kunde være tjent med, at

samme bleve alle Blade i Almindelighed tilstaaede. Det er ikke nok, at de, udenfor den almindelige Regel, og imod en Porto, som aldeles ikke staaer i Forhold til den sædvanlige, forsendes med Brevposten; men Postvæsenet paatager sig ogsaa Bladenes Distribution og Betalingens Incassation. Sigt Begunstigelse er og, saavidt vides, oprindeligiis kun tilstaaet saadanne Blade, med Hensyn til hvilke det paa en vis Maade var nødvendigt for Publicum, at de hurtigt kom i Omlob, f. Ex. den Berlingske Avis og Stiftsaviserne, og senere er lignende Begunstigelse tilstaaet enkelte Blade, som ere blevene fundne særdeles almeennyttige. Da det imidlertid, under det meget tiltagende Antal af Blade og Journaler, fandtes vanstelig og forbundet med adskillige Ubehageligheder, at skulle i foranførte Henseende gjøre en Forskel, saa blev det, som af Proponenten anført, i 1834 besluttet, at indtil videre intet Privilegium af det Slags skulde gives til Fordeel for indenlandske Blade eller Tidsskrifter. Men ikke længe derefter blev der ved den under 9 December 1836 udfomne Lart for Pakkeposterne tilstaaet særdeles Lettelser med Hensyn til Forsendelsen saavel af trykte Skrifter i Almindelighed, som af Blade og Journaler i Særdeleshed. Iøvrigt bemærkes, at det Blad, der nærmest foranledigede fornævnte Resolution af 1834, ikke var af politisk Indhold, og at et af de Blade, der af Proponenten ere benævnte som privilegerede i foranførte Henseende, Bladet „Dagen“, ikke kan forsendes uden med Pakkeposten, hvilket sidste, saavidt vides, har sin Grund i det den Berlingske Avis tillagte Privilegium. ligesom vel og de Privilegier, der ere tillagte de forskjellige Stiftstidender, turde være tvæien for at meddele andre Aviser lige Frihed.

Udseesfor Uigreen-Udsigning kunde i det, som den Kongelige Commissarius havde anført, ikke ses andet end en fuldkommen Misgjendelse af Postvæsenets Viemed. Hvad navnlig den indenlandske Blade og Aviser angaaer, da er det klart, at naar disse ikke kunne erholdes med Brevposten, er dette det Samme som et totalt Forbud imod at holde dem her i Landet. Som bekendt er det kun tiladt, paa denne Maade at erholde nogle ganske enkelte tydske, franske og engelske Aviser, og alle de øvrige er

man saaledes aldeles ubeløstet fra her at holde. Dette er, saavidt Valeren skønner, et reent Prohibitiv-System. Forsaavidt der, ved Valget af hine særligt begunstige Tidender, maatte, som Valeren antog, i sin Tid være taget Hensyn til deres mere eller mindre officielle eller ministerielle Charakter, var denne Omstændighed desuden af ingen Betydning, da det er en bekendt Sag, at disse Blade, ved Omkastning af Ministerierne, sævnligen skifte Farve, og ofte gaac over til at blive redigerede i den modsatte Retning, hvori de tidligere ere redigerede.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at det ikke er ham bekendt, at det Privilegium, som er givet adskillige udenlandske Blade, er tilstaaet med Hensyn til disse politiske Charakterer. Snarere troer han, at Privilegiet er meddeelt saadanne Blade, som Publicum har vist en særdeles Vilhoielighed til at holde, og det turde blive til for megen Besvær for Postvæsenet, om samme skulde udeliges med Distributionen af Blade, hvorpaa der kun var et meget indskrænket Antal Abonnenter.

Aksesfor Uigreen-Udsig skulde kun yderligere bemærke, at Postvæsenet vistnok ikke kunde andet end vinde ved, at der tilstedes fuld Frihed til, med Brevposten at erholde alle udenlandske Aviser. Distributionen af disse og Indkrævningen af Betalingen for samme giver nemlig Postvæsenet og de ved Samme ansatte Embedsmænd en meget betydelig Indtægt. Saaledes koster „Neue Zeitung“ (der for nyligt blev forbudt at forsendes med Posten som hidtil, men hvilket Forbud nu igjen er ophævet) saavidt Valeren veed, i Hamborg 9 a 10 Rbd., og derimod her 17 a 18 Rbd., hvilken Difference kommer Postvæsenet til Gode. Det Samme gjælder i lige Maade om vore indenlandske Tidender. Om der iøvrigt ved de Undtagelser, der ere gjorte med Hensyn til disse udenlandske Aviser, i sin Tid er taget Hensyn til disse ministerielle Charakterer, turde Valeren ikke bestemt paaftaae, skøndt han havde tænkt sig dette som det rimeligste, men i alt Fald var den af den Kongelige Commissarius anførte Grund, at de vare de meest læste Tidender, lidet fyldestgørende, da det er noksom bekendt, at de udenlandske Jourualer, ved Ministerforandringer og Omkastning i deres ministerielle Charakterer, ofte paa

en meget kort Tid tabe en stor Mængde Abonnenter og fra Journaler af første Rang synke ned til Journaler af anden og tredje Rang.

PropONENTEN bemærkede, at han maaffee havde taget Feil i Henseende til det, han havde anført om Bladet „Dagen.“ Forøvrigt gjen tog han, at Postvæsenet nærmest var en Foranstaltning til Publicums Fordeel. Dersom denne kunde forenes med Postvæsenets Interesse, var det saameget desto bedre; men den sidste burde ikke have Fortrinet.

Ved Afstemningen blev det med 50 Stemmer mod 6 bestemt, at Forslaget skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det var vedtaget, at denne skulde bestaae af tre Medlemmer, bleve hertil valgte: Proprietair Lutein med 44, Cancelliraad Deichmann med 33, og Grev Danneberg-Samsø med 19 Stemmer.

Vi og tredivte Møde

den 13de November.

55 Medlemmer vare tilstede.

Det i Mødet den 5te November udsatte Undragende fra Hollands Nørre-Herreds Beboere om Redskattelse af de Bropenge, de betale i Raskov *) blev atter foretaget.

Sognefoged Fr. Jørgensen refererede paa ny Indholdet af det ovennævnte Undragende, og tilføiede, at, dersom den Ansøgning, som fra Raskov i Aaret 1819 blev indgivet til Hans Majestæt Kongen eller Cancelliet, angaaende Forholdet af Bropenge for at passere bemeldte Broer fra Hollands Nørreherred ind i Raskov, var kommen til Nørreherreds Beboeres Erklæring, kunde Sagen have faaet en anden Retning, thi disse Beboere havde da vistnok erklæret sig villige til at istandsætte og vedligeholde de dengang forfaldne Broer, nemlig de to til Nørreherred førende, imod at have de da bestemte Bropenge, 1 Sk. af hver Bog og 1 Sk. af hver Ribende eller Løs Hest, som passerede over disse Broer. Derfor var det ønskeligt, om Bedkommende fik Kundskab om slige Ansøgninger og Værdighedernes Erklæringer paa

*) Se denne Tidendes 1ste Række S. 637—642.

samme, førend de bleve bevilgede. At disse Broer ievrigt ikke behøve at være større i Løbet, kan slutes af en Dømming, som er sat tæt ved den største Bro, og som vel omtrent er $2\frac{1}{2}$ Alen i Løbet. Ogsaa ere Fæstningsgravene om Nakkov næsten tilgroede, saa at Broerne ikke for deres Skuld behøve at være store, men dette kommer meest nogle Jordbrugere i Nakkov og Gaarden Christiansdal til Gode.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at af ham de nu erhvervede Oplysninger vise, at den Nakkov By ved Reskr. 21 Septbr. 1819 bevilgede Forhøielse af de omhandlede Broenge blev foranlediget ved et Andragende om de meget betydelige Dmskostninger, som disse Broers Vedligeholdelse deels havde medført, deels endvidere maatte medføre, og som ingenlunde vare eller kunde blive dækkede ved de ringe Broenge, som fra gammel Tid havde været Byen tillagte. Magistraten havde derfor andraget paa, at Byen enten ganske maatte fritages for Vedligeholdelsen, eller at det maatte paalægges Amtet at udrede det Halve af de efterhaanden medgaaende Dmskostninger, og at derhos Broengene maatte forhøies til det Dobbelte. Cancelliet var med Amtmanden og det Kongelige Rentekammer enigt i, at det ikke kunde paalægges Amtet, enten ganske eller for en Deel at vedligeholde Broerne, hvilken Forpligtelse fra gammel Tid havde paaliggelt Byen; derimod fandtes det, at Broengenes Fordobbling efter de oplyste Dmskostigheder kunde bevilges, og det saameget mere, som man, paa Grund af den lettere Myntfod og de forandrede Priisforhold, ingenlunde kunde udrette det samme med de enkelte Broenge som den Tid, da de oprindelig vare indførte, og det fordoblede Beløb, selv naar der blot toges Hensyn til Myntforholdet, kun vilde indeholde lidet mere end den oprindelige Afgift, og navnlig med Hensyn til den Deel af Broengene, der falder Nørre-Herred til Byrde, kun vilde indeholde Afrunding af den Brøst, som fremkom ved Dmsætningen efter Myntforholdet. Hans Majestæt bifaldt dette, og i Overensstemmelse dermed blev det ovennævnte Reskript udfærdiget. Da adskillige af bemeldte Herreds Beboere i 1837 indgave en Ansøgning om disse Broenges Redskættelse til det ældre nominelle Beløb, modsatte Byens Magistrat og eligerede

Borgere sig dette, deels i Betragtning af de betydelige Dmskostninger, som Broerne havde paaført Byen, og som ingensinde vilde blive refunderede, og de ibelige Reparationer, som de fremdeles vilde udtræve, deels fordi den ved Reskriptet hjemlede Forhøielse ikke er indskrænket til nogen vis Tid. Hvad det i Ansøgningen anførte Tilbud angaaer, om selv at vilde vedligeholde de to Broer, som Herredets Beboere havde at passere, saa blev det bemærket, at Ansøgningen kun var underskrevet af enkelte Herreds-Beboere, der kun udgjorde en liden Minoritet af dem alle. Amtmanden fandt sig i Genhold til de derimod anførte Grunde ikke besejret til at anbefale den ansøgte Redskættelse, og Cancelliet heller ikke til allerunderdanigst at andrage paa en saadan. Da Herredet ikke har nogen Repræsentation, saa var det endog med Hensyn dertil ikke vel gjorligt, at erhverve nogen Erklæring, som kunde oplyse, hvorvidt Herredet ønskede at overtage sig Broernes Vedligeholdelse, om det endog havde været anseet afgjort, at Nakkov By under dette Tilkaar vilde være pligtig til at renuncere paa Broengene, eller, hvad der nærmere var Spørgsmaal om, overlade disse til Herredet.

Kammerraad Vilhjelms maatte understøtte nærværende Andragende, da han formeente, at det var velbegrundet i de siden Reskriptet af 24de Septbr. 1819 aldeles forandrede Forhold og Tidsumstændigheder, der efter Valerens Formening gjorde det muligt for Nakkov By, nu at vedligeholde de ind til Byen førende Broer med den foreslaaede reducerede Broafgift. Saa vidt Valeren bekjendte, anvendes Broengene ikke alene til Broernes Vedligeholdelse, men det Overflødende til Byens andre Udgifter, hvilket dog nok ikke kunde være Hensigten med den tilstaaede Forhøielse.

Grev Reventlow bemærkede, at det, saavidt han vidste, forholdes sig saaledes, at Broengene ere mere end tilstrækkelige til Broernes Vedligeholdelse, og han fandt derfor, at Sagen fortjente al Understøttelse. Paa Andragendet fandt han adskillige ham bekjendte Navne, der ogsaa borgebe for, at der ikke petitioneredes uden Grund. I denne Mening bestrækedes han ligeledes ved det, som var yttret af den foregaaende Valer, der, som Behøer af Sønder-Herred, i

denne Sag maatte være et aldeles upartist Bidne.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at Njendts Forholdene seneere ere bleuene noget forbedragttere for Byen med Hensyn til de Bekostninger, Broernes Vedligeholdelse maa medføre, end de vare i 1819, saa vedbliver dog Forskjellen paa Myntfoden som en Karsag, der gjør, at Byen ikke ved det oprindelige Nominalbeløb kan have en lige saa stor Hjælp til Broernes Vedligeholdelse som i ældre Tider. Om end Byen benytter Bro-Indtægten, der sandsynligviis i enkelte Aar maa give et Overskud, til at bestride sine øvrige Udgifter, saa ligger der ingen Forurettelse mod Herredsbeboerne, da den, imod ubetinget at være forpligtet til at belaste Broernes Vedligeholdelse, er berettiget til at oppebære hiin Indtægt, og i Tilfælde, at den ikke har opsamlet Bropengenes Overskud i de forbedragtige Aar, maa gjøre andre Udveie til at tilveiebringe de større Udgifter, som ved enkelte Tilfælde kunne blive fornødne. Det er iøvrigt et meget sædvanligt Tilfælde, at de Broenge, som ere bevilgede deels Communer deels enkelte Personer (af hvilket Slags Bevillinger der især gives mange i Sjælland), give et Overskud, saa at Broer ansees som en forbedragtig Eiendom.

Grev Reventlow erkjendte Rigtigheden af det af den Kongelige Commissarius Anførte, saafremt Bropengene skulde være en fast Indtægt for Byen; men da dette neppe var deres oprindelige Bestemmelse, forekom det Raderen, at der var Grund til at ønske en Forhøielse, som sandsynligviis fra først af kun var paa-tænkt som interimistisk, ophævet. Han maatte saaledes atter anbefale Sagen til nærmere Overvejelse af en Committee.

Grev Ahlefeldt ansaae det meget vanskeligt, at kontrollere Oppebørselen af Bropengene, hvilket han oplyste ved et Exempel.

Justitsraad Friis formeente, at det var paa-lidelige Mænd af Nørre-Herred, som havde lovet Caution for Broernes Vedligeholdelse for det Tilfælde, at Bropengenes Oppebørsel maatte blive Herredets Behøere overladt, og at der saaledes ingen grundet Frygt kunde være for, at en saadan Forpligtelse ikke vilde blive opfyldt.

Den Kongelige Commissarius bemær-

kede, at et saadant Caution-Tilbud ikke har været fremsat for Cancelliet.

Cancelliraad Haastrup formeente, at naar Broerne fra Nørre-Herred til Nalkov kunne vedligeholdes for en ringere Afgift, end den, Herredsbeboerne nu svare, bør denne formindskes til et saadant Beløb, at der ikke bliver større Fond, end det, som behøves til en uforudsæet Hovedreparation; thi at Nalkov By skulde kunne afbenytte Overskudet til andre Udgifter end dem, der staae i Forbindelse med Broerne, fandt han urigtigt. Med Hensyn hertil stemte han for en Committees Nedsættelse.

Kjøbmand R. Sibenius yttrede, at han i den Omstændighed, at Bropengene i enkelte Aar kunne give Overskud, ingenlunde kunde see nogen Grund til at nedsætte disse, da man vel maatte erindre, at i andre Aar maaskee saadanne Reparationer kunde blive fornødne, som paa ingen Maade kunde bestrides af eet eller maaskee endog flere Aars Indtægter.

Sognefoged Fr. Jørgensen antog, at der for den Indtægt, som Byen nu aarlig har af de 2 Broer til Nørre-Herred, nemlig 700 Rbd., omtrent kunde opføres en ny Bro hvert Aar.

Kammerraad Drewsen bemærkede, at, saa vidt han havde opfattet Sagen, kostede Broerne til Sønder-Herred Mere, end de her omhandlede, hvorefter formeentligen vilde følge, at Bropengene over hine Broer blive betydeligere end for disse, hvilket vel vilde have den Virkning, at mange Behøere hørte en lang Omvei, for at spare i Broenge.

Kammerherre Grevencop Castenskjold bemærkede, at det var ham bekjendt, at der paa visse af de Kongelige Gøbser, som nu ere solgte, havde været en Afgift, som benævnedes Bro-Havre. Denne Afgift var solgt tilligemed Eiendommen og kunde derfor nu ikke tilbageviades for Yderne, uagtet Byrden af Broernes Vedligeholdelse var overtagen af det Offentlige. Raderen meente derfor ogsaa, at, naar Bropengene ved Nalkov vare gaaede over til en fast Indtægt for Byen, saa kunde de nye Indtægt nu ikke forlanges tilbage, om det end var givet, at den oversteeg Udgifterne ved Byernes Vedligeholdelse.

Kammerraad Wilhelm anførte, at det vel

Kun var Nørre-Herreds Beboere, som havde ytret Vinstet om en Forandring af Bropengene, men at der dog ogsaa for Sønder-Herred kunde være Grund til at nære det samme Vinst; thi uagtet den ene af Broerne til Sønder-Herred, den saakaldte Langebro, for hvilken Bropengene ere 4 β . for en Vogn, medtog betydelige Omkostninger til dens Vedligeholdelse, antog Valeren dog, at den gav et ikke ringe Overskud.

Sognesoged Fr. Jørgensen fandt, at da Libernu nu ere meget gunstigere til at opføre Broer end i Aaret 1819, saa kunde der være ligesaa god Grund til nu at nedlægge Bropengene, som der i 1819 var til at forhøje dem. Det er vistnok utvivlsomt, at Raskfjov kan vedligeholde de 2 Broer ud til Hollands Nørre-Herred for de indkomne Bropenge, naar en ny Bro kun koster 800 Rbb., og der indkommer 700 Rbb. aarlig i Forpagtningsafgift af disse 2 Broer.

Ved Afstemningen blev det med 40 Stemmer imod 15 bestemt, at Andragendet skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det var vedtaget, at denne skulde bestaae af 3 Medlemmer, bleve hertil valgte: Kammeraad Wilhjelms med 47, Grev Reventlow med 46 og Rådmand K. Sidenius med 29 Stemmer.

Afsesfor Ugreen-Ussing foredrog derpaa et Andragende fra 10 Grossererere i Kjøbenhavn om Godtgjørelse for det ved engelske Condemnationer af Varer og Skibe i Aaret 1807 lidte Tab, hvilket Andragende han anbefalede til Forsamlingens næste Overveelse. Dette Andragende lyder saaledes:

„Længe før England den 4 November 1807 havde erklæret Danmark Krig, længe før den i August 1807 udstedte Proclamation af Admiral Gambier og General Cathcart, havde Engländerne begyndt at opbringe og lægge Embargo paa de danske Handelskibe. En Folge heraf var, at henved 300 danske Skibe med deres Ladninger bleve condeimerede, og Provenuet indbetalt til den engelske Krone. Den danske Handelsstand leed herved det uhyre Tab af henved £ . 1,500,000.

Ves Grund af Englands Fremfærd mod de

danske Undersaatter besluttede vor Regjering at tage Repressalier. Fred. 9 September og Pl. 10 October 1807 paabød Beslag paa al engelsk Eiendom af hvad Navn nævnes kan, og befalede, at Beløbet af alle Værler og al anden Gjæld, som skyldtes af danske til engelske Undersaatter skulde indbetales til en i denne Anledning nedsat Commission. Efterat Englands Krigserklæring mod Danmark var udstedt, og Condemnationen af dansk Eiendom var begyndt, udkom Fred. 24 December 1807, ved hvilken vor Regjering forandrede Sequestration til Condemnation, og alle de indbetalte Summer erklæredes hjemfaldne til Staten, som derved erhvervede et Beløb af henved £ . 500,000.

Hvis Freden var bleven sluttet i Overensstemmelse med Retfærdighedens Grundsætninger, havde den engelske Regjering ubbetalt til den danske $1\frac{1}{2}$ Million £ ., og denne til hlin 500,000 £ .; thi de engelske Condemnationer strede mod Folketretten, og de danske vare Repressalier. Til nærmere Oplysning tillade vi os at anføre Vattel droit des gens 3die Bog 4de Cap.: „En Krigserklæring er nødvendig, for at give den fiendtlige Nation Beilighed til at undgaae Krigen ved at give den Opreisning, som forlanges. Uden en saadan Krigserklæring kan man ikke ved Fredens Slutning bestemme, hvilke Handlinger skulde betragtes som Følger af Krigen, og hvilke Handlinger henhøre til det Slags, for hvilke en Nation er berettiget til at fordrø Skadeserstatning. Saaledes vedtog England og Frankrig i Freden til Aachen, at de Priser, som af begge Parter vare gjorte førend Krigserklæringen, skulde tilbagegives. Den Souverain, som erklærer Krig, kan ikke tilbageholde de fiendtlige Undersaatter eller deres Eiendomme, som findes i hans Stater ved Krigserklæringen. De ere komne ind i Landet under offentlig Garanti, og ved at tillade dem at komme ind og blive i Staten, har Souverainen givet et flittende Løfte om, at de med Frihed og Sikkerhed atter kunne vende tilbage. Han bør derfor tilstaae dem en vis Tid for at kunne forlade Landet tilligemed deres Effecter.“ De engelske Condemnationer af de før Krigen opbragte og med Embargo belagte danske Skibe og Ladninger stride altsaa ligemeget mod den naturlige og mod den sædvansmæssige Kolleret,

og navnlig mod de Principer, som England selv har i sine Traktater vedkendt sig.

De danske Undersaatters Ret til Stadeserstatning af den engelske Regjering har den danske Minister ved Fredsslutningen gjort gjældende. Derom vidner Kieler-Traktaten af 1814. Men desværre kunde Retfærdighedens Stemme ikke trænge igjennem, thi naar Traktatens 11te Artikel bestemmer, at Beslag skal hæves paa al Eiendom som endnu ikke var confiskeret eller priisdomt, saa ligger deri, at enhver Confiskation eller Condemnation, som var skeet før Traktaten, skulde staae ved Magt. Det fremgaar altsaa heraf, at Hs. Majestæt har anseet det mere stemmende med hele Landets Interesse at renoncere paa den Stadeserstatning, som tilkom enkelte af hans Undersaatter hos den engelske Regjering, end at fortsætte Krigen til Skade for hele Landet. Naar altsaa Hans Majestæt har fundet det rigtig, for at staae Landet Fred, at fritage England for den Erstatning, som enkelte af hans Undersaatter havde at fordræ, da er denne Dpoffrelse skeet til Bedste for det Hele, og vi skjønte ikke rettere, end at det Hele eller Staten maa erstatte det Tab, som den har paalagt den Enkelte for at gaae det Hele. Vi tillade os derfor at mene, at Hans Majestæt, ved at fritage England fra at erstatte den før Krigen opbragte danske Eiendom, har overtaget at betale denne Erstatning, idet vi troe, at den almindelige Regel her maa komme til Anvendelse: at hvad der opoffres for Staten erstattes af Staten. Grotius siger i 3die Bog 20de Cap. § 7 Nr. 3: „at Staten, naar den disponerer over enkelte Borgeres Eiendom for det almindelige Bedstes Skyld, er forpligtet til at erstatte de Enkelte deres Tab.“ Wattel udtrykker det i 1ste Bog 20de Cap. § 244 saaledes: „Retfærdigheden fordrer, at Staten erstatter Undersaatterne det Tab, som de have lidt for det Heles Skyld; hvilken Erstatning bliver at fordele over alle Borgerne, saaledes som dette finder Sted, naar Varer tages overbord for at redde Skib og Last.“

Hvis man imidlertid vilde mene, at ingen Undersaat er berettiget til at fordræ det Umulige af sin Regjering, at Danmarks Kræfter i 1814 vare udtømte, at det derfor var umuligt at erholde bedre Fredsvilkaar, end Kieler-Traktaten

indeholder, og at den nødvendige Renunciatio af de danske Undersaatters Erstatningsret ikke kan paalægge den danske Stat nogen Forpligtelse mod de Individier, som have lidt Tab ved Englands Uretfærdighed, fordi en tvungen Contract udelukker Erstatning: hvis man vilde paastaae alt dette, da indeholder dette kun en Retfærdiggjørelse af, at Krigen med England blev endt paa de Vilkaar, som Fredstraktaten til Kiel indeholder, en Retfærdiggjørelse, som vist Ingen antager at den trænger til, en Retfærdiggjørelse, som det Fremsatte ikke kan have gjort nødvendig. Ved den ovenstaaende Fremstilling have vi blot havt til Hensigt at oplyse, at vort Krav paa Erstatning er retfærdigt og stemmende med Grundsætningerne for den danske Stats-Styrelse.

Den lange Tid af 24 Aar, der er hengaaet siden Freden til Kiel, kan ikke have formindsket Reclamationernes Retfærdighed; ligesom og de Skabelidende med god Grund ikke have gjort deres Forbring gjældende mod den danske Regjering, førend de havde overbevist sig om, at det ikke var muligt, ad nogenformhelt Wei at erholde Erstatning af den engelske Regjering. Efter Dpfordring af det udenlandske Departement blev i 1814 og 1815 den diplomatiske Wei foresøgt, og i den Anledning en Fortegnelse forfattet over den før Krigserklæringen opbragte og sequestrerede samt senere priisdomte danske Eiendom. Senere har man sagt ad den private Wei at bringe et Forlig tilveie med det engelske Ministerium; men alle Forsøg ere mislykkede. Dog har man stedse havt det Haab, at England, i Anerkjendelse af den tilføiede Uret, vilde tilstaae en Erstatningssum for alle Reclamationer; men en saadan Forventning maa nu opgives, da den engelske Regjering har besluttet sig til at give dem af dens Undersaatter Erstatning, som have lidt Tab ved de Condemnationer, som fandt Sted ifølge Forordn. 24 December 1807. Enhver Tvivl forsvinder naar man erindrer det, Lord Althorp (nu Lord Spencer) ved Forhandlingerne om denne Gjenstand i Parlamentet erklærede den 16 Mai 1834, at de engelske Undersaatter, som havde lidt Tab ved de danske Confiskationer, havde en retmæssig Forbring enten mod den danske eller den engelske Regjering, og da denne sidste, som havde erholdt en

meget betydelig Sum ved Opbringelse og Condemnation af dansk Eiendom, ikke i Freden til Kiel har villet eller kunnet forskaffe sine Undersaatter Erstatning, kunde han (Kord Althorp) ikke andet end finde, at den saaledes af den engelske Krone erhvervede Sum burde anvendes til Erstatning for de engelske Undersaatter, som havde lidt Tab ved den Transaction, der berøvede disse Undersaatter deres Eiendom og forskaffede den engelske Regjering en meget betydelig Capital.

3 Løbet af de 3 sidste Aar have de engelske Undersaatter modtaget den dem tilkommende Erstatning, og herved er vor Regjering sikret for, at ingen engelsk Undersaat kan fremkomme med nogen Forbring paa den for de omtalte Confiskationer. Det er saaledes først nu, at vi, overbeviste om, at ingen Forbring kan gjøres gjældende mod Danmark fra engelsk Side; det er saaledes først nu, at vi, overbeviste om, at vi aldrig ville erholde nogen Erstatning i England, have besluttet os til at henvende os til den høie Stændersforsamling, for ved dens Medvirksomhed at erholde en Deel af vort Tab godtgjort.

De extraordinære Forholdsregler, som den danske Regjering besluttede sig til at bringe i Udførelse ved Forordn. 9 September, 10 October og 24 December 1807, ere afvigende fra de Grundsætninger, som Danmark steds har vedkjendt sig i sine Traktater med andre Magter; saaledes er i Traktaten med Frankrig 28 August 1742 § 43, med begge Sicilierne 16de April 1748 § 39, med Rusland 1/10 October 1782 § 35, med Genua 30 Juli 1789 § 36, med Preussen 17 Juni 1818 § 28, bestemt en Tid fra 6 Maanedes til 2 Aar efter en Krigs Udbrud, i hvilken det er Undersaatterne tilladt, frit og uhindret at drage bort og medtage deres hele Formue. Den danske Regjering har ikke confiskeret engelsk Eiendom, førend efterat England havde udstedt sin Krigserklæring den 4 November 1807, og paa samme Dag havde begyndt at condemnere den med Beslag belagte

danske Eiendom. Det er derfor kun som Repressalie, at Hans Majestæt har sequestreret og senere confiskeret engelsk Eiendom, en Fremgangsmaade, der er hjemlet i den almindelige Folkeret, og som Danmark og England have indvilliget i at bruge mod hinanden indbyrdes i Traktaten af 11te Juli 1670 dens 39te Artikel. At Confiskationen kun er benyttet som Repressalie, fremgaar af Forordn. 24 December 1807, hvor som Grund anføres „den engelske Regjerings Fremfærd mod Hans Majestæts Undersaatter,“ og dette viser sig endnu tydeligere i det Svar, som Hans Majestæt, daværende Kronprinds, under 27 November 1807 afgav paa en Skrivelse af 13 f. M. fra Grosferet-Societetet, og hvori der siges, „at Hans Majestæt ved Beslaget har taget landsfaderligt Hensyn paa de Undersaatters Tærv, hvis Eiendomme ere faldne i Fiendens Hænder.“ Hensigten med en Repressalie, som en Stat udøver, er at skaffe dens Undersaatter Opreisning for det Tab, som en anden Nation har tilføjet dem.

Det er ikke lykkedes Hans Majestæt ved Kieler-Freden at opnaae for sine Undersaatter Erstatning for den Skade, som de have lidt ved Opbringelse og Embargo førend Krigserklæringen, men den danske Stat beholdt den engelske Eiendom, der som Repressalie var bleven condemneret. Det, der paa denne Maade blev erhvervet, var foreløbig anvendt til hele Statens Bedste. Hensigten med Repressalierne, at skaffe de danske Undersaatter Erstatning, blev saaledes kun for en Deel opnaaet. Men Udførelsen af denne Hensigt, at give de danske Undersaatter, som havde lidt det uhyre Tab af næsten 1 1/2 Million R., Erstatning, er endnu ikke paafulgt.

(Sluttes.)

Ni og trediotte Røde (Kortfættelse.)

Hvis den danske Minister havde ved Fredsunderhandlingen i Kiel opnaaet at faae den 11te Artikel affattet overeensstemmende med Folketretten, da vilde England være blevet forpligtet at tilbagebetale til de danske Undersaatter den Sum, der var indkommet ved Condemnation af dansk Eiendom, som var opbragt eller lagt under Beslag for Krigserklaringen, hvorimod Danmark vilde have havt at erstatte de Summer, som paa Grund af Repressalierne vare indfyldte i den danske Statskasse. Det er dette Beløb, som Danmark ved den heldigste Fredsslutning vilde have havt at udrede, vi troe baade retfærdigt og billigt burde anvendes til at formindskte det Tab, som danske Underfatter have lidt ved Englands Fremfærd, og som den danske Regjering faae sig ude af Stand til at faae Dpreisning for af det engelske Ministerium. Det Beløb, der fra engelsk Side renunceres paa, forørene vi maa betragtes at være aldeles af samme Beskaffenhed som en ligesaa stor Sum, ubbetalt af England til den danske Regjering for af denne at fordeles iblandt de danske Borgere, der have mistet deres Eiendomme ved de nævnte Condemnationer. At England har valgt at udrede denne Sum ved Compensation, kan efter vort Skjønne aldeles ikke forandre Sagen eller fritage den danske Regjering for at opfylde den Forpligtelse, der stiltiende indeholdes i denne Transaction, den nemlig at udbetale den modtagne Sum til dens skadelidende Underfatter.

Vor Sags Retfærdighed og Billigheden i vor Fordring have derfor stedse næret den Overbevisning hos os, at Hs. Majestæt vilde, da vi ikke have gjort vor Fordring gjældende, før Bisheb eksisterede om, at Intet var at erholde i England, og at Intet kunde fordras fra engelsk Side, finde sig foranlediget til at bevilge vor Bøn, som vi haabe den høistærede Stædersforsamling vil understøtte, det vi andrage paa, at Forsamlingen vil petitionere Hs. Majestæt om:

At Hensigten med Forordn. 9 Septbr. Plac. 10 Decbr. og Forordn. 24 Decbr. 1807 allernaadigst maa blive iværksat, saaledes, at det ved disse Lovbud for den Kongelige Kasse erhvervede Beløb fordeles forholdsviis imellem dem af Hans Majestæts Underfatter, som have lidt Tab ved de engelske Condemnationer af Varer og Skibe, som bleve opbragte eller lagte under Beslag førend Englands Krigserklaring, den 4de November 1807."

Kjøbenhavn, d. 23de October 1858.

Edvard Gram.	Carl D. Lutcin.
Duntzfelt.	Jacob Holm.
D. N. Bügel.	N. Kirkebjerg.
P. de Conind.	J. Malling.
Weth.	A. J. Schmidt.

Den Kongelige Commissarius kunde ingenlunde indrømme, at den Erstatningspaastand, som man nu efter en saa lang Hærrække vil gjøre gjældende mod den danske Regjering, er retlig begrundet, og han kunde derfor ei foresætte, at Forsamlingen vil indlade sig paa et Andragende, der vil koste en saa høist betydelig Byrde paa Finantterne.

At det ikke i Almindelighed kan være Migt for en Regjering at erstatte den Skade, som ved fiendtlig Bold paaføres dens Underfatter, anseer han for en afgjort Sag, ligesom den og synes erkjendt af Petitionerne. Men forsaavidt det paaberaabes, at den omhandlede Skade, som frembragtes ved en inden Krigserklaringen foretagen Bemægtigelse af dansk Eiendom, kunde været erstatet ved den endelige Fredsslutning, saa fremstilles Sagen, som om Hans Majestæt havde fritaget England for den samme paaliggende Erstatning, fordi Allerhøistamme fandt det mere stemmende med Landets Interesse at renunciere paa den hine enkelte Underfatter tilkommende Ret, end at fortsætte Krigen til Skade for hele Landet. Man paaberaaber sig derfor hos den almindelige Rettsregel, at den Dpoffrelse, som Staten kræver af den Enkelte til det Heles

Bel, bør erstattes denne. Men Stillingen var, saaledes som Petitionairerne ogsaa synes at erkjende, ikke en saadan, at den danske Regjering havde været istand til at gjøre hiin Forbring gjældende. Danmark stod dengang saa godt som imod hele Europa, med Undtagelse af Frankrigs daværende Beskæfter, hvis Magt allerede var brudt saaledes, at han saa Raanebet efter hiin Fredsslutning maatte fratræde Regjeringen, og den i den største Deel af Europa værende Stemning mod alle hiin Herskers frivillige eller ufrivillige Allierede gjorde det nødvendigt for disse, at underkaste sig de haardeste Bilkkaar, for at bevare, hvad der var at bevare. Det var saaledes ikke noget Valg, hvorved de danske Undersaatters Ret til Erstatning blev opoffret; men det var umuligt at gjøre samme gjældende, og saaledes kan det Tab, de vedbleve at lide, ikke betragtes som et dem ved Regjeringsbeslutning i hele Landets Interesse paaført Tab, men som en fiendtlig Bold, som det ikke stod i Regjeringens Magt at afværge eller faae erstattet.

Endvidere paaberaaber man sig, at den danske Regjering under hiin Krig ogsaa tog overordentlige Forholdsregler mod den fiendtlige Stats Undersaatter til Repræsaler for den Fremgangsmaade, der fra Fiendens Side blev viist mod danske Undersaatter. Men, ligesom Petitionairerne selv erkjende, at hine Forholdsregler, som Repræsaler, vare hjemlede i Folkeretten, saaledes troer Commissarius endnu at burde bringe følgende i Erindring. Bemeldte Forholdsregler vare ikke blot fremkaldte ved den billige Uvillie, der besjælede saavel Regjeringen som Folket over det usformodele Angreb paa Danmark, medens Regjeringen, der stedse havde iagttaget den strengeste Neutralitets Grundsaetninger, snarere var beladet paa Muligheden af et Angreb fra den Magts Side, der stod i Spidsen for Englands Fiender; men de bleve ogsaa en nødvendig Følge af den Forbindelse, som Danmark da blev nødt til at indgaae med Frankrigs Keiser, som til den Tid, ifølge den afgjorte Overvægt, som han havde paa det faste Land, og den nye Forbindelse, hvori han nylig var traadt med den russiske Keiser, med større Tver og Kraft, end nogensinde før, søgte at gjøre det af ham forkyndte Continental-System gjældende. De daværende Forhold, og isærdeleshed den

levende Interesse for Danmarks Sag, som den russiske Keiser i sin under 26 Octbr. 1807 udstedte Erklæring mod England havde lagt for Dagen, gav ogsaa Danmark et velgrundet Haab om, ved streng Overholdelse af dette System, omsider at forskaffe sig Dyrkning for de Samme paaførte uhyre Tab, hvilket Haab under de forandrede Forhold, som efterhaanden indtraadte, gik tilgrunde. Naar Petitionairerne paaberaabe sig, at Hans Majestæt, som daværende Kronprinds, i Anledning af en Ansøgning fra Grosserer-Societeter i Kjøbenhavn, under 27 Marts 1807 har yttret, at Kongen ved det paa fiendtlig Eiendom da lagte Beslag havde taget landsfaderligt Hensyn paa de Undersaatters Læve, hvis Eiendomme vare faldne i Fiendens Hænder, saa behøver denne Citation nogen Berigtigelse. Hvad Hans Majestæt som daværende Kronprinds i Anledning af foransførte Ansøgning, der var indgivet af Grosserer-Societetet tilligemed flere Handlende i Kjøbenhavn, yttrede med Hensyn til Beslaget, var, at Kongen, ved indtil videre blot at lægge Beslag paa de fiendtlige Eiendomme, der vare fundne i Allerhøihsammes Riger og Lande, saavidt muligt havde taget landsfaderligt Hensyn paa de Undersaatters Læve, hvis Eiendomme vare faldne i Fiendens Hænder, for ikke at provocere til disses Condemnation (see Collegial-Evidenzen for Aaret 1807 Nr. 50.) Der indeholdes saaledes ikke i den brugte Ytring nogen Erkjendelse af, at selve Beslaget var skeet i det i Petitionen anførte Dømed, ligesom det øvrige Indhold af Hans Majestæts Tilfjendegivelse i Anledning af den indkomne Ansøgning viser, at de mod Fienden tagne Forholdsregler vare en umiddelbar Følge af det Fastlandssystem, som Hans Majestæt havde tiltraadt. Det var derimod den Bemyndning, hvorefter der ikke strax var skredet til Confiskation, som havde særdeles Hensyn til de af Hans Majestæts Undersaatter, hvis Eiendomme vare blevene opbrugte eller lagte under Beslag inden Krigserklæringen.

Det anføres fremdeles, at, hvis den danske Regjering havde været i Stand til at sætte den retfærdige Forbring igiennem: at England skulde tilbagebetale den Sum, der var indkommet ved Condemnationer af dansk Eiendom, som var opbrugt eller lagt under Beslag før Krigserklæ-

ringen, saa havde Danmark omvendt maattet erstatte de Summer, som, paa Grund af Repressalier, vare indflydte i den danske Statskasse, og at derfor Retfærdighed taler for, at dette Beløb nu bør anvendes til Erstatning for de Undersaatter, hvis retfærdige Forbring paa Erstatning af Fienden ikke kunde gøres gjældende. Men det maa bemærkes, at, dersom Danmark havde havt Kræfter til at sætte Retfærdighedens Forbring igjennem, saa vilde der have været meget Andet at erstatte end de Tab, der ved hine Condemnationer vare paaført Enkelte. For ei at tale om de mangfoldige andre tunge Tab og Lidelser, som det engelske Angreb paaførte Staten, saa maatte den bortførte Flaade med Tilbehør vist og have været taget i Betragtning. Herfor udgjorde Provenuet af de fra dansk Side gjorte Conspikationer kun et høist ubetydeligt Nederlag. Iøvrigt erkjendes det i Petitionen, at de fra engelsk Side inden Krigens Erklæring opbragte eller med Beslag belagte danske Eiendommers Condemnation ingenlunde blev frembragt ved den Conspikation af engelske Eiendomme og Forbring, der blev paabudt ved Frdn. 24 Decbr. 1807, men at hiin Condemnation alt havde begyndt den 4 Novbr. 1807, og at saaledes den ved Forordn. 24 Decbr. s. A. tagne Forholdsregel var en Folge af den, der tidligere var tagen fra engelsk Side.

Den lange Tid, som Petitionairerne have la-
bet hængaar, inden de fremkom med den For-
bring paa den danske Regjering, som Petition-
nen indeholder, lader sig neppe forklare paa den
af dem anførte Maade. De indrømme selv, at
al retlig Udgang til Erstatning af den engelske
Regjering var affaaeren ved Fredsslutningen af
14 Januar 1814. Maaskee Noget alligevel have
næret et Haab om, at Storbritannien omsider, i
Erkjendelse af de Forurettelser, som der, hvor
frængende end de politiske Opfordringer til hiin
Tid maatte antages at have været, ustridig
vare tilføjede Danmark, vilde have fundet sig
bevæget til at erstatte den Deel af samme, der
er Gjenstand for nærværende Sag. Men dette
saa usikre Haab lunde dog vistnok ikke have af-
holdt dem fra, idetmindste med Hensyn til den
Mulighed, at det maatte mislykkes, at anmeldte
deres Forbring paa den danske Regjering, saa-

fremt de til den Tid havde troet, at der tilkom
dem en saadan. Blandt de flere Grunde, der
tale imod, at Erstatningsforbring nu, da den
efter mere end 20 Aars Forløb fremkommer,
skulde komme i Betragtning, udhævede Com-
missarius den, at mangfoldige af de Skadelidte
imidlertid ere bøde eller faldede, og deres Boer
deelte, deels imellem Arvinger, deels mellem Cre-
ditorer, hvis Boer maaskee atter igjen have væ-
ret Gjenstand for Skiftebehandling, saa at det
vilde blive yderst vanskeligt at udfinde de til at
modtage Erstatning kompetente Personer.

Endelig bemærkes, at den danske Re-
gjering sikkert ingenlunde har ved Conspika-
tion af de fiendtlige Eiendomme og Forbrin-
ger erhvervet en saadan Sum, som i Pe-
titionen anført, nemlig 500,000 R. St. Be-
løbet af de confiskerede Forbring blev, i Over-
eensstemmelse med Placaten 1 April 1808, mod-
taget med 6 Rb. 1 s. D. S. for hver R. St., og
efter Pengevæsenets Forandring ved Fr. 5te Ja-
nuar 1813 blev Betalingen, som Boggjæld, i
lang Tid modtaget med 1 Rb. $\frac{1}{2}$ s. Navne-
værdi (sfr. Placat 26 October 1813). Mange
af disse Forbring maaske og være tabte ved Fal-
sificationer, ligesom efter Freden de Beløb, som
endnu ikke vare indbetalte, ere blevene frafaldne, for
at Debitorerne selv kunde afgjøre deres Mellem-
værende med vedkommende engelske Creditorer.

Udseesfor Uigreen-Udfing maatte, i An-
ledning af den Kongelige Commissarii Udtæ-
ning, bemærke, at Petitionairerne, som selve Andra-
gendet udviser, ikke have ført nogen Anke over,
at den danske Regjering ikke ved Kieler-Freden
har kunnet udvirke nogen Erstatning for de af
dens Undersaatter, hvis Gods og Eiendom paa
den omforklarede Maade er bleven conbenneret
af den engelske Regjering, ligesaa lidet som de
have forekastet Regjeringen de overordentlige
Foranstaltninger, der i sin Tid ere trufne i
Anledning af det engelske Overfald. Taleren
skulde derfor hverken opholde sig herved eller
ansille nogen Betragtning angaaende det af
den Kongelige Commissarius berørte, af Keiseren
af Rusland i sin Tid givne Tilfagn, der
høi den danske Regjering maatte vække Haab
om, at Freden ikke vilde blive sluttet, forinden
Danmark havde erholdt fuld Erstatning for de

lidte Tab. Hovedsagen var, saavidt Taleren kjendte, at de her i Landet gjorde Condemnationer og Confiskationer af engelsk Eiendom vare, som den Kongelige Commissarius selv havde indbrømt, foretagne som Repressalier, hvorfor de skadelidende danske Underfaatter havde Grund til at haabe og vente, at, naar det ikke ved Fredsslutningen kunde udvirkes Erstatning for dem hos den engelske Regjering, vilde den danske Regjering idetmindste lade dem nyde Godt af det Beløb, som var indkommet i den danske Statskasse af de her i Riget skete Confiskationer af engelsk Eiendom, forsaavidt dette kunde tilstrække. Dette syntes baade billigt og retfærdigt, og den i Petitionen omhandlede Skrivelse fra Kronprindsen syntes ogsaa at hentyde hertil, naar det i samme hedder, at Kongen, ved at lægge Beslag paa de fiendtlige Eiendomme her i Landet, saavidt muligt har taget landskaberligt Hensyn paa de Underfaatters Lære, hvis Eiendomme ere faldne i Fiendens Hænder, kjendt Taleren vil indremme, at det ikke er aldeles bestemt udtalt. Naar den Kongelige Commissarius har bemærket, at der ikke er indkommet saa stor en Sum i Statskassen, som i Andragendet opgivet, da det ved Pl. 1ste April 1808 blev tilladt at udbetale hver £ Sterling af den Gjæld, som skyldtes til engelske Underfaatter, med 6 Rbd. i Skill., hvilket Beløb senere ved Pengeomskrivningen er undergaaet betydelige Forandringer, ligesom mange Fordringer ere tabte, da skulde Taleren kun bemærke, at, kjendt Andragendet nævner den Sum af circa 500,000 £. St., der udgjør Beløbet af den her i Landet confiskerede engelske Eiendom, som det Beløb, hvori Petitionairerne troe at kunne vente Erstatning for de dem tilføjede Tab, fremgaaer det dog af hele Petitionens Indhold, at de ikke ville paaføre Statskassen noget positivt Tab, men kun sege Erstatning i det, der virkelig er kommen denne til Indtægt i den omhandlede Anledning. Det Beløb, om hvis Udbetaling der kan blive Spørgsmaal, vil saaledes sandsynligviis blive ringere, end den ovenansførte Sum, og dette synes at gjøre det saameget mindre betænkeligt for Forsamlingen at gaae ind paa denne Sag, naar især det Billige og Retfærdige i Samme maa erkjendes; hvorhos Ta-

leren endnu maatte bemærke, at, saavidt han vidste, havde Regjeringen betydelige Summer tilgode hos flere Handelshuse, der vare i det Tilfælde, at de kunde fordrø Erstatning, og med Hensyn til hvilke der saaledes ikke kunde blive Spørgsmaal om nogen Udbetaling. Hvad endelig angik den lange Tid, der var hengaaet, inden denne Begjæring fremkom, da maatte Taleren henholde sig til, hvad derom er anført i selve Andragendet, idet han kun endnu skulde tilføie, at det ligeledes først er i de sidste Aar, at de vedkommende engelske Underfaatter have kunnet erholde den dem tilkommende Erstatning, der, saavidt Taleren bekjendt, endnu ikke er dem alle udbetalt, da de saakaldte danish claims ere henførte til 3 Klasser, nemlig Boggjæld, Gods, som er confiskeret i Land, og Skib og Ladning, som er confiskeret paa Sien, og det kun er de to første Fordringer, som ere afgjorte i Aarene 1835 og 1836, hvormod den sidste endnu henstaaer til Berigtigelse. Stutteligen gjorde Taleren Forsamlingen bekjendt med, at et af de sidstudkomne Nummere af den norske Departementskibende indeholder en kongelig Resolution af 15de August d. A., hvorved det bestemmes, at der, i Anledning af det Tab, som i sin Tid er blevet norske Borgere tilføiet derved, at den storbritanniske Regjering, inden Krigen var udbrudt i Aaret 1807, belagde i brittiske Havne norske Skibe med deri værende Været med Beslag, samt opbragte norske Skibe med indhavende Ladninger i Sien, og derefter confiskerede disse Eiendomme til Fordeel for den brittiske Statskasse, skal fremsættes kongelig Proposition paa næstkommende ordentlige Storting om, at der til nogen Erstatning for dem, som derunder have været eller ere lidende, skal af den norske Statskasse, til Anvendelse efter et billigt Hensyn til de Vedkommendes værende Forfatning og til de øvrige forekommende specielle Omstændigheder og Sagens foregaaende Behandling ved en dertil anordnet Commission, udredes en Sum i norske Penge, Sølv eller Sedler, svarende til £. St. 6880—14—11, som det Beløb, der, foruden det af den norske Statskasse igjen udbetalte Beløb, er i Norge i Statskassen blevet indbetalt til Afgjørelse af norske Borgeres, efter den danske-norske Regjering's Beslutning, confiskerede Gjæld

til storbritanniske Lundersaatte, samt Renter af denne Sum fra 31te Decbr. 1818. Det vil heraf sees, at ogsaa den norske Regjering har erkjendt det Billige i, at de af dens Lundersaatte, der paa den omforklarede Maade have lidt Tab, erholde nogen Godtgjærelse herfor, men at ogsaa dette først er sket i den allerfænestke Tid. Hvad saaledes saavel den engelske som den norske Regjering have troet at burde gjøre for deres Lundersaatte, vil formeentligen den danske Regjering heller ikke undlade at gjøre til Bedste for sine Lundersaatte, og da Taleren maatte ansee dette som en Akt af høiere Retfærdighed, anbefalede han paany denne Sag til Forsamlingens næste Overveielse.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at han vel har forlangt men endnu ikke modtaget Oplysninger, der blandt Andet kunde sætte ham i Stand til at forklare Størrelsen af det virkelige i Statskassen indkomne Beløb. Han har ikke anset det fornødent, af den Grund at henvende sig til Præsidenten med Begjæring om Sagens Udsættelse, da han antog, at hiin Størrelse ikke kunde faae Indfyldelse paa Forsamlingens Beslutning, og det saameget mindre, som han efter Petitionens Indhold maatte forudsætte, at det var det hele Sterlingbeløb for de omhandlede Confiskationer, som Petitionerne forlangte udbetalt af Statskassen, uden Hensyn til den Baluta, som derfor virkelig var indkommen. Det Exempel, som den engelske Regjering har givet, ved omsider at tillægge de af dens Lundersaatte, der have lidt Tab ved den her omhandlede Confiskation, Erstatning, kan ikke indeholde nogen Opfordring for den danske Regjering til at give den Erstatning, hvorom her spørges. Forholdene ere forskjellige, blandt Andet deri, at England har været første Uarsag til det Tab, som dets Borgere lide ved de her tagne Forholdsregler imod disse, navnlig forsaavidt den ved Frdn. 24 Decbr. 1807 paabudne Confiskation er bevirket ved den fra engelsk Side foregaaende Condemnation af de førend Krigen under Beslag lagte opbragte danske Eiendomme. Den af Producenten ommeldte Beslutning af den norske Regjering er kun foreløbig og vil kun faae et Resultat, forsaavidt samme af Stortinget maatte blive billiget; men den gaar derhos ingenlunde ud fra den Forudsætning, at

Statskassen de jure var forpligtet til at give den omhandlede Erstatning, hvorimod den i Departements-Libenden Nr. 44 for 1838 medbealte Deduction netop viser det Modsatte, ligesom det og kun er en forholdsmæssig liden Sum, der efter hiin Beslutning skulde anvendes til hiint Hjemed, og efter den foreløbige Plan skulde den uddeles efter individuelle Billigheds-Hensyn. At Petitionerne skulde have udsat deres Reclamation hos den danske Regjering, indtil de havde erfaret, at denne var sikket mod Krav af de engelske Lundersaatte, hvis Eiendomme eller Fordringer vare confiskerede, forekom Commissarius uantageligt, da de selv erkjende, at alt saadant Krav er tilintetgjort ved Freds slutningen.

Major Prætorius bemærkede, at da han selv er iblandt dem, der have lidt betydeligt Tab ved, at Engellænderne i 1807 opbragte vore Stibe, forinden nogen Krigserklæring havde fundet Sted, er han desværre kun altfor bekjendt med dennes Sags Sammenhæng. Han har ogsaa været anmodet om, at tiltræde som Deeltager i det til Forsamlingen derom indkomne Antragende, men har udfaaet sig derfor, fordi han befrygtede, at Regjeringen ei vilde være istand til at udrede de betydelige Summer, der kunde reclameres; men derved kan han ikke lade sig afholde fra at ytre, at han ingenlunde kan antage, at Supplicanterne ikke skulde være befriele til at nære Haab om, at en Erstatning kan blive dem tilstaaet. Man har til forskjellige Tider og paa forskjellige Veie bestræbt sig for at formaae den engelske Regjering til at betale den Eiendom, som den, paa en fra Folkeretten afvigende Maade, har berøvet danske Lundersaatte, og derved har man vistnok tabt megen Tid. At bemeldte Regjering for nogen Tid tilbage besluttede at godtgjøre engelske Lundersaatte de Tab, de havde lidt ved danske Confiskationer, har formodentlig nærmest givet Anledning til den Reclamation, som nu her er under Ventilation. Men om Taleren skal ytre sig videre herom, vil være afhængigt af, hvorvidt Forsamlingen maatte finde, at Sagen her kan komme i Betragtning, forinden Beskommende ad den almindelige Wei have forsøgt at gjøre deres formeentlige Ret gjældende.

Capitain Herforth var ogsaa af den For-

mening, at Petitionairerne kunne have god Høie til at fremkomme med Reclamation hos Regjeringen; men han troede derhos, at Forsamlingen bør opstille som Regel, ikke at indlade sig paa flige Andragender, medmindre de Vedkommende forinden have henvendt sig til Regjeringen; thi først efterat denne har henlagt Sagen uden alt Svar, eller ikke givet en Resolution, der er overensstemmende med deres Ønske, er det Tid at henvende sig til Stænderforsamlingen. Taleren maatte derfor ansee det rigtigst, at Forsamlingen ikke fortiden beskæftiger sig med denne Sag, og saaledes stemme imod, at en Committee nedsættes.

Præsidenten yttrede, at han fandt det noget tvivlsomt, om nærværende Andragende skulde ansees som Enkeltes Ansøgning om individuelle Interesser, eller som Forslag til en almindelig Foranstaltning; men under hvilket Begreb det og blev hensøgt, maatte han agte det for rigtigst, at Petitionairerne henvendte sig til Regjeringen, inden de bragte Sagen for Stænderne. Da Andragendet gik ud paa en Fordring, som Andragerne formeente at have paa Regjeringen, saa var det det Naturligste, at de først henvendte sig til den.

Udsees for Ulgren-Udsing skulde, hvad Sagens Realitet angaaer, yderligere bemærke, at Indstillingen i Petitionen kun gaar ud paa, at det ved de deri omhandlede Lovbud for den Kongelige Kasse erhvervede Beløb maa anvendes til Erstatning for de skadelidende danske Undersaatter, og at det saaledes heraf formeentligen er klart, at Petitionairerne ikke gjøre Fordring paa et større Beløb, end der virkelig er indkommet i Statskassen, hvilket Beløb, efter hvad Taleren forhen har bemærket, neppe vil blive af nogen for Finantserne uoverskommelig Størrelse. Skjøndt Petitionairerne have erkjendt, at de efter Kiøles-Freden ikke have nogen juridisk Fordring paa England, viser Petitionen dog tillige, hvad ogsaa et andet æret Medlem af Forsamlingen har bekræftet, at der efter den Tid er gjort forskjellige Skridt, for, af den engelske Regjering at erholde en Erstatning, hvorfor Billighed i hei Grad taler, og at dette er Grunden til, at den nærværende Begjæring først nu er fremkommen. Hvad den forhen omfalte kongelige Resolution af 15de

August d. X. for Norge angaaer, da viser denne vistnok, at Sagen ikke der betragtes, som om de skadelidende norske Undersaatter have nogen streng Ret til den omhandlede Erstatning, men man seer dog af denne Resolution, at den norske Regjering erkjender det Billige i, at de af dens Undersaatter, hvis Eiendomme for Krigens Udbrud ere bleve confiskerede til Fordeel for den brittiske Statskasse, igjen erholde nogen Godtgjørelse i det Beløb, der er indkommet i den norske Statskasse af Eiendomme, som ere confiskerede for engelske Undersaatter, hvilket netop er det Samme, som Petitionairerne for deres Vedkommende anholde om. Skjøndt Andragendet ikke antyder nogen saadan Mobilisation, som hiin Resolution omhandler, vilde der dog formeentlig ikke være Noget tilhinder for, hvis en Committee blev nedsat over Sagen, at da denne, dersom den ikke troede at kunne tilraade det fulde Beløbs Udbetaling, androg paa, at en lignende Bestemmelse her maatte vorde givet som den, den ovennævnte kongelige Resolution indeholder for Norge, hvorved da det samme billige Hensyn til de Vedkommendes iværende Forsætning og til de øvrige forekommende specielle Omstændigheder kunde tages, som i denne Resolution er forekrevet. Skjøndt Taleren saaledes fandt, at der i Sagens Realitet var Anledning for Forsamlingen til at antage sig samme, maatte han dog erkjende Bøgen af den Erindring, som fra flere Sider, og navnlig af Forsamlingens ærede Præsident, var bleven fremfat, at de Vedkommende, ifølge denne Sags særegne Beskaffenhed, havde handlet rigtigst i, at henvende sig til Regjeringen, forinden de indkom med denne Begjæring til Stænderne, og da dette ikke af Petitionen kunde sees at være Meget, og Taleren havde Grund til at antage, at et saadant Skridt heller ikke var gjort, og det derhos var enskeligt, om denne Sag ved Regjeringens egen Foranstaltning kunde blive ordnet, uden at Stænderne behøvede at befatte sig med samme, saa troede Taleren at kunne forsvare for sine Committenter, af denne Grund, at tage Petitionen tilbage, hvilket han derfor erklærede, at han nu gjorde.

Udsees for Ulgren-Udsing foredrog derefter et Andragende fra adskillige Høse

frammer-Svende og Lærlinge i Kjøbenhavn, om at erholde Afgang til at vinde Borgerkab som Hofstræmmere, hvilket Andragende lyder saaledes:

„Vi, Undertegnede, Hofstræmmer-Svende og Lærlinge i Kjøbenhavn, vove at henvende os til den høie Stændersforsamling for at bede samme at bevirke en Ordning af de i Sandhed høist ugunstige Forhold, under hvilke vi leve.

Hofstræmmerne her i Staden udgjøre ikke og have aldrig udgjort noget Laug eller nogen afluttet Corporation, men dog en særegen Klasse af Næringsbrugere, hvis Handelsret er bestemt ved Rescr. 24 Februar 1741 og 30 Juni 1787, der endog ansee dem for særdeles gavnlige for den indenlandske Industri, navnlig for Affætteligheden af Huusflids-Produkter. Pl. 12 Martis 1821, der bekendtgjorde et Rescr. 28 Februar s. A., forenede dem senere med Lærredshandlerne, og anordnede nærmere, hvilke Rettigheder deres Borgerkab skulde hjemle dem (sfr. Plac. 6 Januar 1790 og 16 November 1799, Hof- og Stadsrets-Dom af 6 Martis 1815 og Politirets-Domme af 2 Mai 1835 og 4 Januar 1837).

Hvorvel Hofstræmmerne saaledes ikke udgjorde noget egentligt Laug, havde de dog dette tilfællede med disse: dels at ingen kunde nedsette sig i denne Handel, som ikke deri var oplært, 5 Aar som Dreng og 3 Aar som Svend, dels at Enhver, som havde opfyldt disse Betingelser, kunde tage Borgerkab som saadan. Først det ovenfor nævnte Rescr. 28 Februar 1821 bestemte i dets § 3, som dog ikke er bleven kundgjort ved den anførte Placat, ligesaa lidet som den paa anden Maade er bleven officielt publiceret:

„at der indtil videre ikke maa meddeles noget Borgerkab som Hofstræmmer og Lærredshandler i Kjøbenhavn, dog at Magistraten, naar det maatte findes, at saadant Borgerkab uden Skade igjen kan tilstaaes, da igjennem det Kongelige Danske Cancellie nedlægger allerunderdanigst Forestilling besangaaende.“

Hvornæst bemeldte Magistrat ved Kongl. Resol. af 22 Decbr. 1824, communiceret samme ved Cancelli-Skrivelse 8 Januar 1825, er bemyndiget til, under særdeles anbefalende Omstændig-

heder at meddele Hofstræmmer-Svende BøtgenKab som Hofstræmmere. Af denne Bemyndigelse har Magistraten imidlertid gjort saa sparsomt Brug, at der i de siden den Tid forløbne 13—14 Aar kun er meddeelt saadant Borgerkab til 6—8 Personer, ligesom vi have Grund til at frygte for, at det herefter vil ske endnu sjældnere.

Af det Anførte vil den ærede Forsamling see, i hvor mislig en Stilling vi Undertegnede maae befindes os. Vi have alle staaet i Hofstræmmerlære som Dreng i en Række af Aar, og mange af os have senere tildeels i flere Aar som Svende uddannet os i samme Fag, i den Dverbeviisning, at vi, efterat have opfyldt de foreskrevne Betingelser, selv kunde etablere os i denne Handel, og ere nu ved et Rescript, som aldrig er blevet kundgjort, og som først i den allersejeste Tid er blevet os bekendt, samt ved den Maade, hvorpaa den Magistraten givne Bemyndigelse er bleven bragt i Udførelse, affkaarne fra saa godt som enhver Udsigt til at opnaae det, der er Maalet for enhver Mand's retfærdige Ønske: en uafhængig Stilling og et anstændigt Udkomme. Da det nu ikke er lykkes os paa anden Maade at faae det antydede Misforhold afhjulpet, saa vide vi ingen anden Udvei, end at anraabe den ærede Forsamlings Mellemkomst, hvor heiligen vi end beklage at maatte falde samme til Besvær med et for det Hele saa lidet vigtigt Anliggende.

Det er jo vor Lovgivnings almindelige Princip, vel at fordrø visse Garantier af dem, der ville nedsette sig i en vis Næringsvei, men forøvrigt at overlade det til den frie Concurrance, selv at bestemme de naturlige Grændser for Antallet af ethvert Slags Næringsbrugere. Hvor dette tidligere var lovbegrændset, har man under en fremskridende Udvikling Tid efter anden opgivet et saa misligt Formynderskab med den private Vindstibelighed, og i de saa Tilfælde, hvori en saadan Indskrænkning undtagelsesviis endnu bestaaer, vil det ikke være vanskeligt at opbygge de særegne Grunde, hvorpaa dette er bygget. Men at der skulde gives saadanne særegne Grunde til at holde Concurrancen borte fra en Handel, der tilmed fornemmeligen har at gjøre med Producenter af Huusflidsartikler og med de simpleste Klasser af Consumenter, kunne vi unu-

ligen troet, og vi tillade os derfor at anmode den ærede Forsamling om at anbrage paa, at Bestemmelsen i Rescr. 28 Februar 1821 § 3, der selv forkynder sig som en blot temporair Foranstaltning, og som tildeels alter opgivet ved Resolution 22 December 1824, reent maatte ophæves, og at det altsaa maatte tillades, fremdeles at vinde Borgerkab som Hofstrammer, saasnart de nødvendige Betingelser, der i alt Fald kunde skjæmpes, hvis de nuværende Garantier skulde ansees for utilstrækkelige, ere opfyldte.

Skulde det imidlertid af os ubekjendte Grunde ansees for hensigtsmæssigt, aldeles at lade denne Næringsvei ophøre, da maae vi ønske, at dette ikke blot bestemt maatte werde udtalt, for at herefter Ingen skal forledes til at spilde sin Ungdom paa en Vei, der dog ikke kunde føre til det forønskede Maal; men vi tør da vel ogsaa forvente, at det vil werde anseet for billigt og retfærdigt, at der med Hensyn til dem, der alt have anvendt deres bedste Aar paa at lære et Fag, der under de nuværende Forhold affjærer dem al Udsigt til derved at opnaae en uafhængig og sorgfri borgertlig Eksistens, vil blive truffet en Foranstaltning, der vil befrie dem fra at blive Offre for en dem ubekjendt Forandring i Lovgivningens Grundsætninger. At vi vort hele Liv igjennem skulde forblive i et underordnet Tjenesteforhold, som vi kun have underkastet os som en Forberedelse til, og en Betingelse for, engang at kunne opnaae en selvstændig Virkefreds, forblive under Kaar, som selv for den Unga kun denne Udsigt kan gjøre behagelige eller endog kun taalelige, er vist ubilligt, og som Forholdene nu ere, kunne vi ikke derfra gaae over til nogen anden Næringsvei. Da nu den Profession, hvortil vi nær-

meest have dannet os, er saa nær beslægtet med Silke- og Klædekrammer-Handelen, at det derfor etablerede Laug tidligere endog har været villigt til, i sig at optage alle daværende Hofstrammere, saa bede vi den ærede Forsamling om endvidere at anbrage paa, at, saafremt det ikke maatte tillades, fremdeles at vinde Borgerkab som Hofstrammer, det da idetmindste maatte tilstedes de nuværende Hofstrammersvende og Lærlinge, efter endt Læretid at underkaste sig den for Silke- og Klædekrammerer anordnede Examen, og derefter at etablere sig i sidstnævnte Næringsvei.

Hermed ville vi da have dette vort Brevskrift anbefalet til Forsamlingens gunstige Opmærksomhed, i det Haab, at en Sag, der angaaer flere Medborgeres Velserd, ikke vil blive anseet for at være for ringe til at kunne komme i Betragtning, saafremt vor Begjæring om en Forandring i de vore borgerlige Forhold vedkommende Lovbestemmelser er retfærdig og billig."

Kjøbenhavn, den 23de October 1838.

R. Gangsted.	S. J. Nielsen.
J. Wigler.	M. F. Schrøder.
B. Schulstad.	A. P. Lindbach.
J. Hansen.	L. Hofeldt.
J. Chr. Torp.	E. F. Schydt.
S. C. Tersmark.	N. Rosenkilde.
G. Amttrup.	S. E. Nyboe.
G. S. Andersen.	G. P. Schrøder.
J. P. Holbeck.	A. Næblered.
L. E. Holbeck.	M. Møller.
E. J. P. Lassen.	P. K. Spstrup.
L. P. Krogh.	Kohde.

(Fortsætted.)

Ni og tredivte Møde (Forsættelse.)

Det ovenstaaende Andragende var ledsaget af følgende Erklæring af 15 Hofekræmmere i Kjøbenhavn:

„Da vi have bragt i Erfaring, at endeel Hofekræmmersvende og Earlinge agte at henvende sig til den høitærede Stænderforsamling med Bøn om, ved dens Medvirkning at erholde fri Adgang til at vinde Borgerskab som Hofekræmmere, saa ansee vi det for vor Pligt at ledsage denne deres Anmodning ikke blot med den Erklæring, at der fra vor Side Intet er til Hinder for Opnaaelsen af deres Wnske, men at vi ogsaa ansee dette for saa billigt og retfærdigt, at vi paa bedste Maade maade anbefale denne Sag til Forsamlingens Opmærksomhed og gode Forsorg.

Kjøbenhavn, den 28de October 1858.

J. Ravn.	Perle.
Henrich Ravn.	S. Petersen.
S. E. Berg.	M. E. Grøn.
P. J. Hammerom.	E. Kammarl.
S. Ravn.	Frolsch.
P. Wagner.	K. Lindberg.
S. Ravn.	J. S. Lassen.
F. C. Schmidt.“	

Efterat have forelæst dette Andragende, bemærkede Ksesfor Algreen-Ussing, at han vistnok beklagede, at Forsamlingen skulde, for at kunne antage sig denne i sig selv ikke meget betydelige Sag, være nødt til at nedsætte en Committee over samme, og at han vilde ønske, at saadanne mindre vigtige Andragender kunde afgjøres paa den Maade, at de bleve anbefalede til Regjeringen, uden at behøve at underkastes den omstændelige foreløbige og endelige Behandling i tvende særskilte Plenarmøder, som Anordningen udtræder; men da en saadan Forretningsorden ikke er tilladt, maatte Valeren paa det Bedste anbefale dette Andragende til Forsamlingens Undersøttelse, da det angik et Belfærds-Anliggende for Petitionairene. Valeren kunde ikke noksom udtale sin Forundring over,

at Kjøbenhavns Magistrat af det allerhøieste Rescript af 28 Febr. 1821, der indeholder tre Hovedpunkter, kun havde kundgjort de to, og undladt at offentliggjøre det tredie, der netop er det, som især maa interessere det større Publicum, da Forældre og Børgere maade træde, at deres Børn og Myndlinge, naar de anbringes i hiin Næringsvei, kunne, naar de have udtjent, vinde Borgerkab paa samme, ligesom hidtil, hvilket nu ved et aldrig officielt kundgjort Rescript er dem affaaeret. En af Kjøbenhavns herværende Deputerede havde saaledes underrettet Valeren om, at han havde anbragt en Slægting i Bære som Hofekræmmerdreng, og forst efter længere Tids Forsøb erfaret, at hiint Lovbud eksisterede, hvorefter det da var lykkedes ham igjen at faae hiin Contract ophævet. Da det nu ikke skjønnes, at denne Handel, mere end de øvrige Arter af Detailhandel, behøver at indskrænkes til et vist Antal, og man af Collegialtidsenden for 1821, hvor hiint Rescript er meddeelt, ikke kan see, hvad der har foranlediget denne Indskrænkning; da den derhos i selve dette Rescript kun er fastsat indtil videre, og Magistraten senere er bemyndiget til at gjøre Undtagelse derfra; og da 15 af de betydeligste Hofekræmmere have erklæret, at de Intet have imod, at hiin Bestemmelse igjen ophæves, og det foremeentligen dog alene er dem, til Bedste for hvem den er foreskrevet, saa maatte Valeren være af den Formening, at der er god Grund for Forsamlingen til at andrage paa dens Ophævelse i det Hele.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at det omhandlede Rescript 28 Februar 1821 er foranlediget ved de mange Stridigheder, som især i den senere Tid vare opstaaede mellem Silke-, Ulde- og Lærreds-Kræmmerlauget og Hofekræmmerne i Kjøbenhavn angaaende Grændserne for disses gjensidige Handelsrettighed. Bemeldte Laug, der i en ældre Periode havde været mindre nøiagtigt i at holde over sine Forrettigheder, paatalte nemlig nu, at Hofekræmmerne havde udvidet deres Handel til

en Mængde Artikler, til hvis Udsalg de ikke havde nogen Hjemmel. Hofekræmmerne besvarede sig over, at de under de Indskrænkninger, som nu lagdes paa deres Handel, aldeles ikke kunde finde deres Udkomme ved den Næring, der var bleven dem bevilget, saameget mindre, som de Vareforter, der levedes dem, hørte til de simple hjemmegjorte Tøier, hvilke nu bleve mindre søgte end i ældre Tider, og derhos bemeldte Laug ogsaa benyttede sig af den det efter dets Laugartikler tilkommende Ret til ligeledes at handle med bemeldte Vareforter. Efter flere Forsøg paa at udjevne Striden blev det besluttet, vel at udvide Hofekræmmeres Handelsret betydeligt over sammes oprindelige Grændser, men dog ingenlunde i det hele af dem attraaede Omfang, og derhos at forene Hofekramhandelen med Hæredshandlernes; og, da deres Handelsrettighed dog blev meget indskrænket i Forhold til det store Tal, som derpaa havde nedsat sig i et Tidspunkt, hvori Silke-, Ulden- og Hæredskrammer-Laugene, som andre Laug, var mindre noiesende paa deres Rettigheder, end i en senere Tid, og de, som følge deraf, havde udvidet deres Handel over hine Grændser, saa blev det tillige bestemt, at der indtil videre ikke maatte udstedes noget Borgerskab som Hofekræmmer og Hæredshandler i Kjøbenhavn. Det var og i tilnævnte Laugs Interesse, at hiin Næringsklasse, der dog beholdt Ret til at handle med en Mængde af de Artikler, der oprindelig hørte under Laugets udelukkende Handelsret, ikke blev for talrig, og da der blev givet Hofekramhandelen en større Udstrækning, end der efter den strenge Ret tilkom samme, saa syntes det, at der i foransførte Henseende maatte tages det muligste Hensyn til oftnævnte Laugs Interesse. Der fandtes ingen synderlig Betænkelse ved, for en Tid at lukke ovennævnte Handelsvei, da denne aldeles ikke har nogen laugsmæssig Organisation, og der saaledes ikke vare Individuer, som havde nogen Iodgrundet særdeles Udgang til at nedsette sig paa fornævnte Handel. Hvad den foreslagte Petition indeholder om visse Svende- og Drengeskar, maa være en aldeles factisk Omstændighed, som ingen retlig Sanction har. Hvis Hofekramhandelen, med Hensyn til de nye Tilkomne, var bleven indskrænket til de Artikler, der oprindeligiis vare Gjenstand for Hofekræm-

merens Handel, vilde og denne Næring være bleven saa ringe, at neppe Nogen vilde have været tjent med, ved Siden af de Mangfoldige, der havde den mere udstrakte Handelsret, at nedsette sig paa samme. At Magistraten ikke ved Placat har bekendtgjort den omhandlede Deel af Rescriptet, hvis øvrige Bestemmelser saaledes ere kundgjorte, har netop sin Grund deri, at der ikke egentlig var Nogen, som var berettiget til at erhverve det omqværterede Borgerkab, ligesom Kundgjørelse heller ikke, under den modsatte Forudsætning, kunde have Betænkelse ved ved Anvendelsen paa dem, der allerede vare indtraadte som Karlinge eller Medhjælpere ved bemeldte Handel. Naar Magistraten med Sparksomhed benytter sig af den Samme i 1824 givne Bemyndigelse, saa har dette uden Tvivl sin Grund i, at de Forhold, der i sin Tid fremtalte Bestemmelsen i Rescriptet, om ikke ganske, saa dog for en stor Deel, vedvarer. Iovrigt føres der i adskillige Aar, saavidt vides, ingen Klage over den omhandlede Bestemmelse.

Ksesfor Algre en-Ussing skulde kun tilføie, at det dog fra den Tid, han havde havt den Ære at arbejde i Cancelliet, var ham bekendt, at flere Ansøgninger vare indkomne til dette Collegium om Undtagelse fra hiint Forbud, og erindrede han navnlig, at det i en af disse Ansøgninger var udhævet som en Hovedgrund, at den Bedkommende havde været aldeles ubekendt med den Bestemmelse, at Ingen maatte vinde Borgerkab som Hofekræmmer. Med Hensyn til den Bemærkning, at Magistraten var sparsom med at meddele Borgerkab paa denne Næringsvei, paa Grund af at denne Handelsklasse endnu er meget overfyldt, skulde Taleren kun henholde sig til det af ham allerede Anførte, at Hofekræmmeres Erklæring udviser, at de ikke have Noget imod det Ansøgte at erindre.

Statsraad Stenfeldt fandt, at det havde været rigtigt, at Magistraten i Placaten af 1821 tillige havde bekendtgjort til alle Bedkommendes Efterretning de paabudne Indskrænkninger i den fremtidsige Meddelelse af Borgerkab som Hofekræmmer, ligesom Bestemmelserne i den Kongelige Resolution af 1820, om Indskrænkning med Hensyn til enkelte Næringsveie i Kjøbstæderne, i sin Tid er bleven bragt til offentlig Kundskab. Uagtet man vel kan antage, at Mange have

været vidende om bemeldte Bestemmelser i Resolutionen af 1821, saa er der dog al Grund til at antage, at ogsaa Mange, der have valgt den omhandlede Næringsvei som Hofstræmmere for deres Fremtid, eller og deres Slægtninge, som have sat dem i Være, ei have været vidende derom, og det synes at være haardt, at saa mange af deres bedste Aar skulde være spildte, da Veien til andre Handelslaug, efter den gældende Ringenes Orden, er spærret for dem. Vel ere der ei for Hofstræmmernes fastsatte visse Væreo og Svende-Aar i Lovgivningen, men factisk er dog en saadan Orden indført, og dette har Indflydelse paa Bedkommendes senere Skæbne. Ifølge det Anførte formeente Valeren, at Andragendet kvalificerer sig til at blive Gjenstand for en Committees Behandling.

Med Afstemningen blev det med 45 Stemmer mod 18 bestemt, at Andragendet skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det var vedtaget, at denne skulde bestaa af 3 Medlemmer, bleve hertil valgte: Major Prætorius med 20, Justitsraad Salicath med 19 og Etatsraad Stenfeldt ligeledes med 19 Stemmer.

Forsøgelsescommisair Thomsen foredrog derpaa et Andragende fra Herringløse By-mænd om en Forandring i Frd. 29 December 1794 § 37 angaaende Bortfølgelsen af optagne Kreaturer, hvilket Forslag lyder saaledes:

„Hovisefde om, at den ærede Forsamling velvilligen modtager ethvert Andragende, der sigter til det almindelige Bedste, vove vi Under tegnede at gøre opmærksom paa følgende, som vi troe, uhenfigtsmæssige Bestemmelse i Forordningen af 29de Octbr. 1794 § 37, angaaende optagne Kreaturer.

Ifølge benævnte Forordning skal Kreaturet, hvis Eiermanden ikke vides, 24 Timer efter Optagelsen synes og tæres, derefter den paa følgende Søndag oplyses ved Kirkestavne i alle de Naboegne, der ei ere over $\frac{1}{2}$ Mil fraliggende, og endelig, hvis Eieren ikke indfinder sig, næste Onsdag bortfølgendes ved offentlig Auction. At det ved denne Bestemmelse ofte maa ske, at Eieren aldrig faaer sit bortfølgende Kreatur tilbage, synes os at være indlysende; thi ved

mange Tilfælde kan Kreaturet være kommet meget længere end $\frac{1}{2}$ Mil fra Hjemstedet, og selv ved den omhyggeligste Søgen kan Eieren dog tilfældigvis ikke netop komme til det rette Sted, og erfarer han endog allerede otte Dage efter Optagelsen, hvor Kreaturet er, kan dette allerede være solgt, og han faaer da som oftest kun en maadelig Erstatning for sit Tab, da et saadant Kreatur sædvanlig sælges langt under sin Værdi. Ofte har en Mand tilkjøbt sig een eller flere Heste paa et langt fraliggende Sted, og skjøndt han, hvis disse blive borte for ham, søger deres forrige Hjemsted, er han dog ikke sikker paa, der at finde dem, da de meget let kunne være optagne undervejs, og det just ikke altid i den lige Retning, saa at han maa vende tilbage, udfat for et ofte betydeligt Tab. Der fattes ikke heller Exempler paa, at ondskaabsfulde eller letfærdige Rennefæter hemmeligt have benyttet sig af de paa Marken staaende Heste til fri Befordring, ofte en meget lang Vei, og at de derpaa, for at undgaae Uleilighed, overlade Hesten til sin egen Skæbne. At Eieren i disse Tilfælde ikke kan faae sine Kreaturer igjen ved Bekjendtgørelse i Naboegnene, hvor de ere optagne, synes os ikke at trænge til Beviis, og til anden Dplysning er jo Optageren ikke forpligtet.

Hvis vi altsaa tør haabe, at den ærede Forsamling vil tage gunstigt Hensyn til det her Anførte, tvivle vi ingenlunde paa, at de ærede Herrer jo ville vide at foreslaae de meest passende Forandringer i det anførte Lovbud, til større Betryggelse for Enhver, der er saa uheldig at miste et Kreatur, ofte af betydelig Værdi, og vi tillade os derfor kun at gøre opmærksom paa, at naar der paabødes Forpligtelse til at bekjendtgøre Optagelsen af ethvert Kreatur af nogenlunde Værdi, hvis Eiermand ikke fandtes i de nærmeste Sogne, i Berlings Nøis, eller et andet offentlig Blad, vilde den Paagjældende altid vide Stedet, hvor han kunde søge Dplysning, og hvis det bortblevne Kreatur ikke ved uheldig Hændelse var omkommet, vilde han være temmelig sikker paa at erholde det igjen, og med Glæde vilde han da erstatte de flere Omkostninger, der vare forbundne med Bekjendtgørelsen og med Kreaturets længere Dphold paa Optagelsesstedet,

Saaledes henstille vi dette, som vi formene, ikke uvigtige Andragende til den ærede Stænderforsamlings gunstige Opmærksomhed og Overveielse."

Efterat have forelåst dette Andragende, tilføjede Forligelsescommissair Thomsen, at han finder samme saa fuldkommen velgrundet, at han vilde handle pligtsridigt, om han ei understøttede det, da han veed, at det ofte er Tilfældet, at optagne Kreaturer ere blevne solgte langt under deres Værdi, Eierne til foeligt Lab. Valeren tillod sig derfor at henstille til Forsamlingen, om det ikke maatte findes retfærdigt, billigt og meget gavnligt, allerunderdanigst at indstille til Hans Majestæt, at et Tillæg til den 37de § i Forordningen af 29 October 1794 maatte sies saaledes:

„At naar det eller de optagne Kreaturer kan tæres til Værdi over 20 Rbd., da skal Optageren strax lade Optagelsen bekendtgjøre i Stiftsavisen tvende Postdage efter hinanden, med Tilfendegivende, at samme ottende Dagen efter sidste Bekendtgjørelses Dato stilles til offentlig Auction efter foransførte §§ Bestemmelse, om Eierne ei forinden indfinder sig; hvilke Omkostninger tillige udredes af Kreaturenes Eier eller Auctions-Belebet."

Med en saadan Tillægs-Bestemmelse vilde mange Mænd sikkes for det store Lab ved optagne Kreaturers Salg, som efter den bestaaende Lovbestemmelse nu ofte finder Sted; thi saa kunde Kreaturenes Eierne hos Præster og Andre, som holde Kviser, faae Underretning om Optagelsen og erholde Kreaturerne tilbage for en billig Erstatning. Valeren beklagede, at man ei observerede denne for Landmanden ikke uvigtige Sag ved forrige Stænderforsamling, da Forhandlingen foregik om Optagelsespengenes Redfættelse.

Den Kongelige Commissarius maatte vel erkende, at den ved Forordn. 29 October 1794 § 37 foreskrevne Omgangsmaade stundom kan paaføre Eierne af de fundne Kreaturer et Lab, som mulig ved en mere omstændelig Fremgangsmaade kunde have været forebygget; men det maa paa den anden Side ikke oversees, at en mere bekostelig og omstændelig Fremgangsmaade medfører Dyder, hvilke komme til at gaar ud

over vedkommende Eier i alle de Tilfælde, hvor han ligesaa vel ved den nuværende Fremgangsmaade vilde blive forhjulpen til sin Eiendom. Det er vel heller ikke en afgjort Sag, at vedkommende Eier, der for det meste herer til Almuen, vilde ved Hjælp af de offentlige Blade, der maatte være i Sjællands Stift den berlingste Avis, og ellers Stiftstidenden, bedre komme til Kundskab om, at Kreaturet var fundet, end ved den nu brugelige Oplysningsmaade. Naar efter det oplæste Andragende den der foreskrevne Kundgjørelsesmaade skulde være betinget af, at Kreaturet er af nogen Værdi, saa er dette altfor ubestemt til at kunne gøres til Lov, hvormod den af Producenten i dennes mundtlige Foredrag foreslaade Værdi maaskee kunde afgive en passende Grændse. Den tillige angivne Betingelse, at Eiermanden ikke fandtes i de nærmeste Sogne, turde heller ikke være tydelig og bestemt nok.

Forligelsescommissair Thomsen maatte under alle Omstændigheder formene, at Kreaturerne burde oplyses ved Kirkeborene, og naar Eierne da ei indfinder sig den følgende Dnsdag, skulde Optageren være pligtig, strax at lade det eller de optagne Kreaturer, som kan tæres til en Værdi af over 20 Rbd., bekendtgjøre i Avisen, som forhen anført.

Cancelliraad Haastrup kunde ikke andet end finde det hensigtsmæssigt, at der, naar et optaget Kreatur havde en Værdi af 20 Rbd., og dets Eier ikke vidstes, skete Bekendtgjørelse om Optagelsen i Provindsens Hovedavis, men havde Kreaturerne mindre Værdi, fandt han ikke, at denne burde finde Sted. Dette vilde vel forsøge Udgiften for Kreaturets Eier, der naturligvis maatte betale samme, men dog neppe staae i Forhold til det Lab, han udsættes for, ved at Kreaturet ofte bortsalges langt under dets Værdi. Valeren stemte saaledes for en Committee.

Ved Afstemningen blev det med 45 Stemmer imod 18 bestemt, at Andragendet ikke skulde underkastes Prøvelse af en Committee.

Grosserer Knudtson foretog derefter et Andragende fra Kjøbenhavn's Grosserer-Societets Committee om en Godt-

gjørelse for Sundtolben af visse Varer, der igjen udpassere igjennem Sundet, hvilket Andragende lyder saaledes:

„Det er bekjendt, at den Bestemmelse i det Standerforsamlingerne i Danmark forelagte Udkast til en Anordning angaaende Told- og Skibsafgifterne i Kongeriget Danmark, ifølge hvilken adskillige Boreforter skulde ved Indførsel til Fortoldning eller Creditoplag erlægge en Tilægs-Afgift, forsaavidt Drefundet, Belterne eller den Slesvig-holstenke Kanal ikke var passeret, hvilken Bestemmelse bifaldtes af Skifternes Forsamling, ikke findes optagen i Forordningen om Told- og Skibsafgifter af 1ste Mai d. A. Ved denne Bestemmelse tilsigtedes at tilvejebringe en Lighed for alle Landets Undersaatter i Toldafgifterne og derved lette Handelsforbindelsen mellem Landets forskjellige Dele; men det haab, man derpaa grundede om en forbedragtig Virkning paa Kjøbenhavns Handel med Provindserne og med de Norden for Sundet beliggende Lande, er saaledes, til Betyrning for den Kjøbenhavnske Handelsstand, blevet skuffet.

Vi kjende ikke de Hindringer, som kunne have imodsat sig Udførelsen af bemeldte Forslag, men dette tør vi holde os overbeviste om, at disse ikke maae seges i nogen Mangel af Anerkjendelse af den Billighed, som taler for, at Kjøbenhavns Handelsforbindelser med Rigets Provindser og Nabolandene Norden for Sundet lettes for den Betyngelse, som hiint Forslag var beregnet paa at hæve. Denne Betyngelse er en svær Afgift paa Indenrigshandelen, og da Regjeringen ved hele Toldlovgivningen har lagt tydeligt for Dagen, at den hylde det Princip, at især Indenrigshandelen fortjener al mulig Opmuntring og Lettelse, saa vilde det aabenbart være en urimelig Inconsequent, om Regjeringen ei anerkjendte det Billige i at befrie Handelsforbindelsen mellem Rigets første Handelsplads og dens Provindser fra en saa trykkende Afgift, som den her omhandlede.

Det er denne vor faste Doorbeviisning om, at Regjeringen anerkjender hiin Bestemmelser nyttige Hensigt, skøndt den ei har troet at kunne opgive den til Lov, der, i Forening med den store Vigtighed, Sagen har for Kjøbenhavns Handel, tilskynder os endnu engang at henvende Forsamlingens Opmærksomhed paa

denne Gjenstand, og at henstille til dens gunstige Overveielse andre Midler til det samme Siemeds Dynaelse, som vi smigre os med turde findes anvendelige.

Vi behøve neppe at kalde i Erindring, hvad der ved flere Leiligheder er anført om det saare Unaturlige, der ligger i, at Landets vigtigste Handelsstad affjæres den frie Vare-Affætning til den halve Deel af Riget og sættes ud af Stand til, af sit Vareoplag at forsyne de naturlige Handelskunder, den har i sine nærmeste Naboer. A Vareforsendelse gaaer ud fra de større Handelsstæder, som fra et Middelpunkt, over en vis ved naturlig Beliggenhed bestemt Kreds. Et saadant Middelpunkt er Kjøbenhavn for Landene ved Østersøen paa den ene Side og for Landene ved Kattegattet paa den anden Side, men denne sidste Halvkreds af vort Handelsgebet gaaer tabt for os, idet Varetransporten til Kjøbenhavn træffes ved Sundtolben af Byrder, der ei hvile paa noget Norden for Kjøbenhavn beliggende Sted, ikke engang paa Kallundborg eller Roeskilde. Istedetfor at være et Middelpunkt, bliver Kjøbenhavn saaledes et Ydre punkt i Cirklen. Og desværre er det endog den bedste Halvdeel af vore Handelskunder, som vi saaledes berøves; det er Norge, Sverrig og vore egne Provindser, som vi affjæres fra, Lande, med hvilke Trangen til Handelsforbindelse er gjensidig. Man behøver i Sandhed ikke at være meget fortrolig med Handelens Gang og Natur for at erkjende, at en saadan Tilstand maa være et for Handelen i Kjøbenhavn dræbende Onde. Eigesom det nu maa erkjendes, at dette Onde eksisterer, saaledes er det ogsaa let at indsee, at det vilde afhjælpes derved, at der fandt en Godtgjørelse Sted af Drefundstoldens Beløb paa Varer, der have erlagt Tolden ved at passere Sundet til Kjøbenhavn og derfra igjen føres ud af Sundet.

Ved Spørgsmaalet om, hvorledes dette lader sig iværksætte, forekommer det os, at ifkun følgende Punkter ere at undersøge:

- 1) Hvorvidt lader saadan Godtgjørelse sig forene med almindelig Billighed mod Alle, af hvem Sundtold erlægges?
- 2) Kan noget Tab i Sund-Indtægterne derved opstaae?
- 3) Hvorledes lader Godtgjørelsen sig regulere

paa en Maade, der tilbyder Garanti for, at ingen Mislighed afftedkommes?

Hvad det første af disse Spørgsmaal angaaer, da troe vi, at en tilfredsstillende Besvarelse deraf vil indeholdes i følgende Betragtninger:

Det er en naturlig Supposition, at Sundtold kun skal svares af de Varer, som passere Udfundet for at forbruges paa den modsatte Side af den, hvorfra de komme; det følger da af sig selv, at Varer, som føres tilbage igjennem Sundet, burde befries for Afgiften i Sundet, hvilket kun kan ske ved en Tilbagebetaling af det erlagte Beløb, naar Varerne igjen passere. Retfærdigheden byder vel, at dette Princip gøres almindelig anvendeligt; men dets Anvendelse er ikkun vigtig for de Stæder, som ligge tæt indenfor Sundet, ligesom Godtgjørelsen i Almindelighed maa være afhængig af den Control, som kan føres med Udførselen af de Varer, for hvilke den forlanges. Det vil ikke let, man kan vel gjerne sige aldrig, hændes, at der i Petersborg, Danzig, Lübeck osv. vil findes Anledning til at føre de samme Varer ud af Sundet, der have indpasseret Sundet paa Reisen til disse Stæder; men denne Anledning vil i Kjøbenhavn, formedelsk dens Beliggenhed tæt indenfor Sundet, hyppigt tilbyde sig; hine Stæders Transithandel strækker sig ei i enskreds, der gaaer udenfor Sundet, medens Kjøbenhavns Transithandel, hvis den skal eksistere, nødvendigt maa gjøre dette. Det er derfor næsten for Kjøbenhavn og Helsingør alene, at Sundtoldens eventuelle Erstatning er vigtig, og nu synes det dog haardt, at den danske Regjering, ved at nægte denne, skal lægge et trykkende Baand paa sin Hovedstads Virksomhed, uden at nogen anden Stats Handelsinteresse eller folkeretlige Krav kan siges at udfordre det. Ved Udførselen fra Kjøbenhavn eller andre danske Stæder, men neppe fra noget fremmed Sted, er ogsaa Muligheden af den nødvendige garanterende Control tilstede, som vi i det Følgende skulle søge at vise.

Det andet Punkt synes os ei vanskeligt at besvare. Det kan nemlig ikke antages, at Varer, bestemte til at consumeres udenfor Sundet, som i Island, Norge, Sverrig ic., og som ei behøve at passere Sundet for at naa Con-

sumenterne i disse Lande, skal tage en saadan Vej, at de bleve fordyrede ved Sundtolden; med andre Ord: Kjøbenhavn kan ei være Dp-lagssted for saadanne Varer, saalænge de ei befries fra Sundtolden ved at nyde Godtgjørelse for den ved Udpasferingen af Sundet. Naar da denne Godtgjørelse tilstedes, kan den aldrig blive et Tab, men kun en Refundering af Indtægter, der, om den ei tilstedes, aldrig vilde have fundet Sted. Der vil aldrig kunne blive et Minus i Intraberne, uden at der først har været et modsvarende Plus; og langt fra, at man skalde kunne have noget Tab, dersom denne Godtgjørelse blev ret betydelig, vilde det meget mere være et glædeligt Beviis for, at Kjøbenhavn havde vundet en Transithandel, der var stor i Forhold til denne Godtgjørelses Størrelse, og hvoraf Statskassen paa mangfoldig anden Maade vil drage Fordeel. Det er naturligt, at det herved forudsattes, at Godtgjørelsen ei er foranlediget ved nogen Mislighed fra Reclamantens Side, og den Garanti, der kan foreskaffes herfor, er det tredje Punkt, vi skulle afhandle.

En saadan Garanti vilde ei være let at udfinde, naar det var Tale om Udførselen fra Stæder, der ere undergivne fremmede Magter; men heldigviis interesserer Sagen, som allerede berørt, ingen af saadanne; det er kun Kjøbenhavn og nogle andre danske Stæder, som Sagen angaaer, og for disse Beskommende troe vi, at følgende alternativt fremsatte Forslag vilde egne sig til at forskaffe Regjeringen enhver fornøden Garanti i den omhandlede Anledning.

Det første Alternativ bestaar i, at de Vareartikler, for hvilke det maatte bestemmes, at Sundtoldens Godtgjørelse ved Udførsel af Sundet kan forventes, maatte, naar de indgaae fra fremmede Stæder Sønden for Sundet og Belterne, enten ad Søveien eller over den hollandske Grænse, til danske Stæder Sønden for Sundet og Belterne, underkastes en Extraafgift, der æquivalerer Sundtolden. Herved vilde Sikkerhed erholdes for, at alle saadanne Varer uden Uindtagelse virkelig havde erlagt Sundtoldens Beløb, og det følger da, at dette Beløbs Godtgjørelse ved Udpasfering af Sundet kan tilstaaes uden Skade. Af dette Forslags Iværksættelse kunde det vel synes at maatte følge, at Consumenterne i

en Deel af Landet kom til at betale en højere Indførselstold, forsaavidt de Varer, de forbrugte, vare indkomne sydfra; men da Bestemmelsen vilde have den Virkning, at Tilførselen i Almindelighed flete directe og nordfra, saa vilde en saadan Forhøielse neppe i Virkeligheden træffe Consumenterne. Denne her anførte Betænkelse vilde imidlertid falde bort ved det andet Alternativ, vi nu tillade os at fremsætte: at de Vareartikler, for hvilke der maatte bestemmes, at Sundtolds-Godtgjørelse ved Udpasfæring kan forventes, burde, naar de indkomme fra fremmede Stæder Sønden for Sundet og Belterne, enten ad Søveien eller over den hollandske Grænse, saafremt de ei strax angives til Fortoldning, tages paa Creditoplag under særskilt Rubrik paa Dplagscontoen, som „Varer, indkomne sydfra,“ og, naar de indkomme fra fremmede Stæder Norden for Sundet og Belterne, tages paa Dplag ligeledes under særskilt Rubrik, som „Varer, indkomne nordfra.“ Ifkun de Partier af saadanne Varer, som udføres fra den nordfra indkomne Creditoplags Rubrik og udpasfæres Sundet, nyde Godtgjørelse af Sundtoldens Beløb. Ved Fortoldning af Varer for Creditoplag gjør det ingen Forskjel, om de fortoldes fra den sydfra eller nordfra indkomne Rubrik paa Dplagscontoen. Med Hensyn til Transitoplagsvarer er Adskilligheden unødvendig, da disse forblive under Toldvæsenets Tilsyn og Opbevaring, og det altsaa altid kan vides, om de fra Transitoplag udgaaende Varer ere indkomne nordfra eller sydfra. Det vil ikke være nødvendigt, at den omhandlede Toldgodtgjørelse finder Sted for alle Vareforter, men den kunde indskrænkes til de Hovedartikler, som fornemmelig beskæftige Transitihandelen, saasom Kaffe, Sukker, Rom, Tobak, Bomuld, Riis, Farvetræ, Thee, Peber, Wijn og enkelte andre med høj Sundtold betyngede Varer. Der vil saaledes kun være 10 a 15 Conti paa Creditoplaget, paa hvilke, istedetfor een, tvende Rubriker vilde være at sætte, et Arbejde, der slet ingen Vanskelighed vilde have og næsten slet ingen foreget Uleilighed kan forarsage. Ogsaa kan det her anføres, at i eet Tilfælde en Foranstaltning ved Creditoplag allerede finder Sted, der kommer den foreslaaede ganske lig. Denne betræffer

svensk Jern, hvoraf noget kommer hertil fra Stockholm, andet fra Gothenborg. Det første skal ved Udpasfæring gjennem Sundet betale Sundtold, det sidste derimod ikke, da det ved Udpasfæring allerede har erlagt den. Til den Ende føres de indkommende Partier paa Dplag under tvende Rubriker, enten som nordfra eller sydfra indkomne. Angaaende Høvelsen af Godtgjørelsen maae vi anmærke, at vi troe, at den bedst vilde kunne skee ved Toldstedet, hvorfra Varerne udføres, med Tilveiebringelse af Attest fra Dresunds Toldkammer for Udpasfæringen af Sundet.

Ved at indrette Godtgjørelses-Systemet paa den saaledes fremsatte Maade formene vi, at ingen væsentlig Betænkelse vil kunne opstaae. Dog vilde vi møde tvende Bemærkninger, som maafee kunde blive gjorte.

Man kunde sige, at den foreslaaede Maade ei garanterer Identiteten af de Varer, for hvilke den erlagte Sundtold skulde erstattes; hvorpaa vi svare, at det maa anses aldeles ligegyldigt, om denne Identitet existerer eller ei; den eneste væsentlige Betingelse for Erstatningen kan kun være den, at der udføres et ligesaa stort Quantum af den Vare, hvorfor der gives Godtgjørelse, som der er indført. Overensstemmende med dette Princip er den fritagelse for Indførselstolds Erlæggelse, der flyder af en Vares Udførsel fra Creditoplag, ei heller afhængig af en Beviisførelse for Vares Identitet, og hvad der ei findes nødvendigt ved den større Afgifts, Indførselstoldens, Erlæggelse, kan mindre være det, hvor Tolen er om en mindre Afgift, Sundtolden.

Der næst kunde det bestræges, at der angaves til Udpasfæring større Quantiteter end der virkelig udføres, og at Godtgjørelse saaledes vilde blive udredet for Noget, der slet ikke udpasfæredes Sundet; eller i alt Fald kunde det menes, at Forebyggelsen af saadan Defraudation vilde kræve vidtløftig og bekostelig Control. Men ingen af Delene kan blive Tilfældet, da det kun er Varer, som udgaae fra Creditoplag, der kunne blive Gjenstand for Godtgjørelse, og disse Vares rigtige Angivelse er allerede betrygget ved den Control, der bestaaer for Afkrivningen for Creditoplaget. Denne Control betrygger Staten med Hensyn til Indførselstolden mod Svig

ved urigtig Angivelse af de udførende Vares-
Quantiteter, og den er da selvfølgelig paa sam-
me Tid, og uden at nogen additiønel Foranstalt-
ning gjøres nødvendig, en Garanti mod al
Mislighed ved den foreslaaede Erstatning.

Vi tør da haabe, at ligesom Rigtigheden af
Princippet for og Billigheden af en Godtgjørelse,
som den omhandlede, maa anerkjendes, saaledes
vil heller ikke nogen grundet Indvending kunne
gjøres mod de alternativt foreslaaede Midler til
Principets Udførelse. At det tilsigtede Niemed
opnaaes, er af saa stor Rigtighed for den Kjø-
benhavnste Handel, at vi, som Repræsentanter
for Handelsstanden, maae føle det at være vor
Pligt, ei at lade denne Sag beroe, og vi troe
at vælge den korrekte Vej til dens Fremme, ved
at henvende os til den høie Stænderforsamling
med det Andragende:

At Stænderne vilde hos Regjeringen peti-
tionere om, at en Godtgjørelse, æquivalerende
Sundtolden, tilstaaes for det Quantum
Caffe, Sukker, Kom, Tobak, Bomuld, Riis,
Farvetræ, Thee, Peber, Vijn og enkelte
andre med lignende hei Sundtold betyngede
Varer, som, efterat have erlagt Sundtol-
den ved Indpassering af Sundet til danske
Toldsteder, igjen fra samme gennem Sun-
det udpassere, overeenstemmende med et af
de foroven i bemeldte Hensigt fremsatte al-
ternative Forslag.

Grosserer-Societetets Committee i Kjøbenhavn,
den 30te Decbr. 1839.

Fr. Lutain.	E. N. Hvidt.
Duntzfelt.	W. E. Fiedler.
Gortschall.	Andr. Hansen.
Meinert.	Sas.
Joseph Dwen.	Frolsch.
P. de Coninck.	Weidemann."

Efterat have forelæst dette Andragende, be-
mærkede Grosserer Knudtson, at Regjeringen
ved det Udkast til en ny Toldlov, som ved sidste
Sesjon blev forelagt denne Forsamling, tydelig
har vist, at den ønskede at tilvejebringe en
Enhed for alle Landets Undersaatter ved, at
adskillige Varesorter, som ikke havde passeret
Sundet, Belterne eller den hollandske Canal,
skulde erlægge en Tillægsafgift. Denne For-
samling bifaldt Bestemmelsen, men i Stæn-
derforsamlingen for Nørre-Hjælland blev samme
forkastet, og man seer nu, at den nye Toldlov
af 1ste Mai d. A. sætter de Stæder, som ligge
indenfor Sundet, i en langt uheldigere Stilling,
end dem, der ligge udenfor samme. Det er
næsten alene for Kjøbenhavn og Helsingøer, at
Sundtoldens eventuelle Erstatning er vigtig, og
Grosserer-Societetets Committee har med lige-
saa megen Sagkundskab, som Klarhed, vist det
Ubillige og Uretfærdige i de nu gældende Be-
stemmelser, som ogsaa, at den Godtgjørelse ved
Udførselen af adskillige Artikler, hvorom der
petitioneres, lader sig forene med Billighed mod
Alle, af hvem Sundtolden erlægges, at intet
Tab i Indtægterne derved vil kunne opstaae,
og at Controlen for Godtgjørelsen kan lade
sig iværksætte. At Kjøbenhavns Transitthandel er
tilintetgjort formedelt Vestfundtolden, er uimod-
sigeligt, og aldrig vil den kunne reise sig, med
mindre Regjeringen træffer hensigtsmæssigere
Foranstaltninger. Disse ere i Petitionen fra
Grosserer-Societetets Committee paaapegede, og
Valeren tillod sig derfor at anbefale Sagen til
Prøvelse af en Committee.

(Sluttet.)

Ni og tredivte Røde (Stuinting.)

Statsraad Stensfeldt yttrede, at Kongen af Danmark med Hensyn til Drefundstolben staaer i et andet Forhold end hvad angaaer de øvrige Afgifter og Told, der paalægges danske Skibe og Varer, som ind- og udføres af danske Havne. Hun er en Afgift, som skal ydes af alle Nationers Skibe, som passere Drefund, ligesaa vel fremmede som vore egne, og som grundet sig paa Tractater, efter hvilke fremmede Skibe skulle behandles paa samme Maade som danske. Dersom nu Kongen af Danmark vilde tilstaae de danske Skibe den ansøgte Godtgjorelse, da vilde det upaatvivseligen stride imod de gjældende Tractater, og, som uretfærdigt, give de fremmede Magter grundet Anledning til Klage. Naar den danske Regjering vil haandhæve sine tractatmæssige Rettigheder, maa den vistnok selv først og fremmest overholde Tractaterne. Den attraaede Godtgjorelse er ei andet end en indirecte Forhøielse af Tolden for de østersøiske Stater, idet disse, naar de igjen ville udføre Varer Nord paa, hvoraf ved Indpassering Told er erlagt, komme i en ufordeelagtigere Stilling end vort eget Land. Vel siges der, at fra de øvrige østersøiske Havne udføres ei paa denne Maade Varer, da de kun indføres til Forbrug; men om endog dette maatte være Tilfældet, saa ere de commercielle Forhold dog saa mange Chancer underkastede, at man ei kan forudsæe, hvorledes Conjuncturerne ogsaa i denne Henseende kunne forandre sig, og i alt Fald vilde de Fremmede ansee den paatænkte Foranstaltning som sigtende til at lægge dem en Hindring iveien for paa denne Maade at udvide deres Handel, og til i saa Henseende at favorisere den danske, og navnlig den Njorbøns, hvorfra formeentligen Handelen til Nordsoen skulde fremmes. Taleren kan derfor ei andet end ansee Andragendet som upolitisk, og formener, at samme bør afvises, og Drefundstolden og hvad dermed staaer i Forbindelse ei gjøres til Gjenstand for videre Discussion her, hvortil samme formeentligen aldeles ei egner sig.

Proprietair Tutein maatte slutte sig til den foregaaende Taler, idet han antog, at det vistnok havde været ønskeligere, om nærværende Sag ei var kommen for i Forsamlingen, og troede han, at det vilde have været undgaaet, dersom Beslommende først havde henvendt sig til General-Commissarieret, ikke fordi han troede, at de derved vilde have erholdt deres Ønske opfyldt, men fordi de vilde være blevene oplyste om dets Udsærlighed. Man maatte nemlig erindre sig, at de fremmede Staters Undersaatters Forpligtelse til at erlægge Drefundstolben var betinget af, at den danske Stats Undersaatter i Tøt og Alt skulde være underkastede de samme Villkaar, og derfor maatte enhver Forandring i Erlæggelsen af Drefundstolben for danske Undersaatter have tilfølgende, at en lignende Forandring ogsaa maatte komme de fremmede Staters Undersaatter tilgode, eller med andre Ord: dersom man indrømmede Njorbønerne at erholde den erlagte Drefundstold tilbagebetalt, ved atter at føre Varerne ud af Sundet, saa maatte den samme Tilbagebetaling indrømmes Fremmede; men han antog det for temmeligt klart, at derved vilde aabnes en Vej til Misbrug, som maatte forringe Indtægterne af Sundtolden betydeligt. Det var nemlig vel at mærke, at Regjeringen vistnok havde de fornødne Midler for at kunne kontrollere de til danske Havne gjennem Sundet kommende Skibe, saa at der i disse neppe kunde indføres Varer, der ei havde erlagt Sundtolden; men anderledes forholdt det sig med de til andre Havne gaaende Skibe. Det var ikke muligt, med Hensyn til disse at udøve en saadan Control, at so ikke mange flere Varer gik igjennem Sundet, end de, hvoraf Sundtold blev erlagt, saaledes som nok ogsaa i Birkeligheden var Tilfældet; men hertil kom endnu, at mange Colonialvarer kom over Hamburg og Lybeek ind i Østersøen, af hvilke naturligvis ei heller nogen Sundtold erlagdes. Dersom det nu maatte ansees som utvivlsomt, at der i Østersøen fandt sig mange flere sundtoldpligtige end de, som havde erlagt Sundtold, var d

end rimeligt, at en Deel af disse atter vilde blive udført gennem Sundet, for at nyde Godt af den indrømmede Tilbagebetaling. Forfaavidt man havde anført, at fortiden ingen Varer af de i Forslaget som Gjenstand for Sundtoldens Tilbagebetaling anførte bleve fra nogen østerrøist Havn atter udførte, da skulde han ei modsigte dette; men det var jo naturligt, at disse Varer, naar ei nogen særdeles Anledning opfordrede dertil, ei toge en saadan i flere Henseender besværet Omvei. Men deraf kunde man vistnok ei argumentere til, at det ei heller vilde skee for Fremtiden; det var omvendt at formode, at disse Varer nu netop vilde gaae denne Vei for at nyde Godt af Sundtoldsgodtgjørelsen, og fornemmelig maatte man befrygte, at Colonialvarer vilde gaae over Hamburg, Lybøl og ud gennem Sundet. Han maatte derfor ansee det gjorte Forslag for saare betænkeligt for Indtægterne af Dresundstolden.

Den Kongelige Commissarius kunde ikke andet end være enig med de Talere, der med Hensyn til de Reclamationer, som Petitionens Opfyldelse kunde foranledige fra fremmede Staters Side, havde fundet store Betæneligheder ved at indgaae paa samme. Om det end ikke kunde anses aldeles afgjort, at saadanne Reclamationer vilde være fuldkomment retlig begrundede, saa vilde de dog have saa meget for sig, at det dog vilde være betænkeligt, dertil at give nogen Anledning. Man kunde iøvrigt ikke, hvad enten man tilstod eller nægtede fremmede Handelsstæder en lignende Rettighed, berolige sig ved den i Petitionen anførte Grund, at der ikke gives fremmede Stæder, der, efter deres geographiske Beliggenhed, kunde i nogen mærkelig Grad være skikkede til, ad Sundet at tilbageføre de Varer, som gjennem Sundet vare samme tilførte. Om dette end forholdt sig aldeles rigtigt, saa vilde man dog deri ikke finde nogen tilstrækkelig Grund til at nægte dem samme Rettighed som Kjøbenhavn, og fra det Dieblis, Rettigheden blev dem tilskaaet, kunde just den Fordeel, som de paa den af Proprietair Lutein udviklede Raade kunde erhverve ved Sundtoldens Godtgjørelse, foranledige en betydelig Udvidelse af hine Handelsforetagender, hvorfor man da aldeles ikke kunde sætte Grændser. Han tvivler iøvrigt paa, at Statskassen engang vilde

være betrygget mod Tab ved en blot til de danske Stæder indskrænket Godtgjørelse for Sundtolden ved Varernes Tilbageførelse gennem Sundet, men skulde ikke indlade sig videre derpaa, da hiin mere afgjørende Hindring, der allerede er udhævet af flere Talere, dog i alle Tilfælde maatte være i veien for det Foreslaede. Afgjøringen vilde vel heller ikke være uwillig til, ogsaa at gjøre nogen Opoffrelse i foranførte Henseende til Bedste for Kjøbenhavn og de andre Stæder, hvis Handel med visse Artikler under de nærværende Forhold kan lide under Sundtolden. — Commissarius bragte iøvrigt i Erindring, at det Middel, som ved Udkaftet til Soldanordningen var paatænkt til at ophæve den omhandlede Hindring for Kjøbenhavns og hine Stæders Handelsvirksomhed, maatte opgives, fordi det, uagtet det i de her forsamlede Provindsialstænder havde faaet Stemmeflerhed for sig, dog ikke blot i den sydske Stænderforsamling fik de fleste Stemmer imod sig, men endog i den Slesvigiske og Holsteenske blev eenstemmig fraraadet. Dette Middel var iøvrigt af den Beskaffenhed, at det aldeles ikke kunde foranledige nogen Klage fra andre Staters Side, da det kun vilde foranledige en Lempling af Forbrugsafgiften paa nogle Vareartikler i de forskjellige Dele af Staten, med Hensyn til, om de efter deres Beliggenhed havde maattet betale Sundtold af disse Varer eller ikke.

Grosserer Knudtson bemærkede, at Petitionen omtaler Alie, af hvem Sundtolden erlægges, og der er altsaa ikke Tante om at unddrage sig fra Tractater, eller om at Godtgjørelsen skulde nægtes andre Nationer; i hvilken Anledning Taleren paany oplæste de Stæder af Petitionen, som viste dette. Det lader sig ikke tænke, at man fra østerrøist Havne skulde udføre af de nævnte Artikler, for at faae en Tilbagebetaling af den erlagte Told, hvori ogsaa Fragten fra de længere bortliggende Stæder vilde være til Hindet. Der andrages aldeles ikke paa en Forandring i Dresundstolden, men kun paa en Tilbagebetaling for de Varer, som have erlagt Tolden og igjen udgaae af Sundet. Staten kan, efter Talerens Formening, ikke tabe ved en sliq Forandring, men den maa tværtimod vinde; thi naar Fremmede saavel som Danske kunne oplægge de ommeldte Artikler paa

Transit i Kjøbenhavn eller Helsingør, og igjen udføre dem til Norge, Sverrig og Provindserne Nord for Sundet, saa vil der tilligemed disse indkomme mange andre Varer igjennem Sundet, som erlægge Sundtolben, og om nu endog af hine igjen endeel udføres, saa vandt Staten dog Transittolben, Skibsafgifterne, med Mere, saavel som Sundtolben af de sidst omhandlede Varer, som Petitionen ikke omfatter. Det kan saaledes aldrig blive et Tab, men kun i alt Fald en Refundering af Indtægter, der, om det Ansøgte ei tilfødes, aldrig vilde være indkomne. Naar der er sagt, at et Forslag som dette er upatriotisk, saa maa Taleren modsigte dette. Andragendet hidrører fra 12 Grosserer, som besidde Handelsstandens største Høiagtelse, og hvis udmærkede Kundskaber erkjendes af Alle, og disse vilde ikke være fremkomne med noget Forslag til den ærede Forsamling, som var upatriotisk eller som ikke lod sig udføre, i hvilken Henseende det endnu maatte bemærkes, at disse Mænd have underskrevet Petitionen i Egenskab af Medlemmer af Grosserer-Societetets Committee. Man har ikke sjældent hørt, at det bebreides den Kjøbenhavnske Handelsstand, at Transithandelen næsten ganske er tabt for Kjøbenhavn; men denne Bebreidelse er sandelig ufortjent, da de fra Regjeringens Side trufne Foranstaltninger ere af den Natur, at Handelen ikke kan have sig igjen.

Proprietair Lutein bemærkede, efter noiere at have forklaret det forhen af ham Anførte, at forsaavidt Varernes Identitet skulde afgive noget Beviis for, at Tolden af dem var erlagt, da kunde Beviis herfor ikkun fordres og tilveiebringes af Danke, men ei af fremmede Staters Undersaatter, som netop vilde benytte denne Umstandighed, for at gjøre sig Fordeel paa Sundtolbens Beføstning.

Alsø for Uigreen-Ussing kunde, uden iøvrigt fortiden at ville indlade sig paa Sagens Realitet, ikke dele den Mening, at der skulde være nogen Betænkelse ved at underkaste Spørgsmaalet Prøvelse af en Committee. Det forekom ham at være en Fornærmelse imod de Mænd, der have underskrevet Petitionen, som ere nogle af Hovedstadens største Handlende, og som derhos her have handlet som Organ for hele Grosserer-societetet, at antage, at deres For-

slag var af en saa betænkelig Charakter, og derhos kunde blive saa fordærveligt for vort Fædreland, som nogle af Forsamlingens Medlemmer have villet fremstille det. Skjendt Taleren iøvrigt, som bemærket, ikke for Dieblirket vilde indlade sig videre paa Forslaget selv, maatte han dog yttre den Formening, at de fremmede Magter neppe ved dette Forslags Realisation med Høie kunde klage over Brud paa tractatmæssige Rettigheder. Taleren havde nemlig forskaaet Forslaget saaledes, at den samme Godtgjørelse for Sundtolben, naar Varerne igjen udføres Nord paa, skulde tilstaaes de fremmede Magter, som de Danke, naar hine underkastede sig de samme Controlformaliteter, som disse, hvilket, navnlig ved det af Petitionerne foreslaede andet Alternativ, kunde skee derved, at de Varer, med Hensyn til hvilke sliq Godtgjørelse skulde finde Steb, maatte tages paa Creditoplag. Naar denne Foranstaltning blev følels for alle Nationers Skibe, saavel de danske som fremmede, var den Righed i Behandlingen formeentlig iagttagen, som de fremmede Magter, ifølge Tractaterne, alene kunne fordr. I ethvert Fald kunde Taleren ikke indsee, at den attraaede Godtgjørelse kunde kaldes en indirecete Forhøielse af Tolden for de østerrøiske Stater, da Tolden for disse bleve lige høi, enten denne Godtgjørelse tilstededes eller ikke.

Statsraad Stenfeldt bemærkede, at det ligger aldeles udenfor Andragendet, at de fremmede østerrøiske Stater skulde tilstaaes den samme Godtgjørelse som de danske. Det vilde vistnok ogsaa være betænkeligt at tilstaae dem en saadan, da det ei indsees, hvorledes Controllden i saa Henseende skulde føres. Det er i alt Fald formeentligen en Uvei, man nu søger, for at forskaffe Andragendet Medhold.

Alsø for Uigreen-Ussing kunde ikke indrømme, at det skulde ligge aldeles udenfor Andragendet, at de fremmede Staters Undersaatter skulde tilstaaes den samme Godtgjørelse, som Danke, naar de under lige Betingelser med disse igjen udføre af Sundet de Varer, hvorfor der er erlagt Sundtold. Dette synes tvertimod ligefrem at følge af Petitionens Indhold, og er i alt Fald en Modification i denne, som den Committee, der maatte blive nedsat over Sagen, upaatvilelig maatte være berettiget til at foreslaae, ligesom Taleren

ikke saae nogen særdeles Banffelighed i at fore Control hermed, naar Toldens Tilbagebetaling blev betinget af, at Varerne bleve tagne paa Creditoplag i Kjøbenhavn, saaledes som Petitionen angiver.

Amtmand Neergaard yttrede, at man vel kunde ønske Kjøbenhavn den omhandlede Lettelse, og det var ogsaa en Mulighed, kjendt vistnok ingen Vished, at Finantserne intet direkte Tab derved vilde lide. Derimod maatte han ansee det farligt for Forsamlingen, at tilraade for Landets Undersaatter en vis Lettelse i en saadan Afgift, som ikke ogsaa kunde tilstaaes alle Fremmede, hvilket let kunde føre til meget skadelige Consequenser, og han fandt end ikke Anledning til, at Forsamlingen skulde sætte denne Sag under Committee-Behandling.

Major Prætorius yttrede, at det i Grosserer-Societetets Committee's Indstilling er gjort indlysende, hvilke Fordele det vilde medføre for Handelen hos os, naar det under de angivne Forhold kunde ventes Erstatning for den engang erlagte Dresundstold; men Taleren har befrygtet, at de med Ublandet bestaaende Tractater vilde forhindre, at en saadan Erstatning kunde tilstaaes. Naar den imidlertid indrømmedes i Almindelighed, saaledes som Assessor Ussing har tænkt sig at det kunde skee, vilde Fremmede ei have nogen Grund til at klage, og de danske Handlende altid hæfte den største Fordeel af en saadan Bestemmelse. Taleren maatte derfor stemme for, at en Committee nedsettes til nærmere Undersøgelse af dette vistnok vigtige Andragende.

Grosserer Knudtzon maatte, i Anledning af Statsraad Stenfeldts Ytring, gjentagende bemærke, at det er Grosserer-Societetets Committee's Mening, at Alle, af hvem Sundtolden erlægges, skulde have Godtgjørelse ved Udførselen nordøst. Naar Kjøbenhavn og Helsingør ere nævnte, saa er det, fordi Sundtoldens eventuelle Erstatning næsten alene for disse Stæder, formelst deres Veligheden tætt indenfor Sundet, er af Bigtighed. Statsraad Stenfeldt, kjendt bosat i Helsingør, kan nok ikke fremføre Beviis for, at der f. Ex. fra Petersborg, Danzig, Liebau eller andre Stæder ved Østersøen er udført Kaffe, Sukker, eller andre af de i Petitionen nævnte Artikler igjennem Sundet. Taleren vedbliver saaledes at være af den Me-

ning, at man ikke behøver at frygte for, at Artikler som de nævnte, og som netop gaae ind til Østersøen for at consumeres, skulde udføres igjen af Sundet, om Regjeringen indgif paa Grosserer-Societetets Committee's Andragende, ligesom det er udenfor al Tvivl, at betydelige Partier Colonialvarer, som nu gaae til Norge og Stæderne nordfor Sundet og leveres fra Hamburg, vilde — naar den ommeldte Tilbagebetaling fandt Sted — søges i Kjøbenhavn, hvorved Staten vistnok vilde have betydelige Indtægter af Skibsafgifter, Transittold med mere, uden at lide noget Tab i Sundtolden, da disse Varer dog aldrig ville komme til Kjøbenhavn, naar ikke Tilbagebetaling af Sundtolden bliver tilstaaet.

Agent Voigt bemærkede, at, saafremt Andragendet, saaledes som han troede at have opfattet det, angik en fritagelse for Sundtolden af visse Varer, ikke alene for Kjøbenhavn og Helsingør, men for alle Landets Stæder, stemte han for en Committee's Nedsettelse; men i modsat Fald maatte han stemme derimod. Han maatte dog derhos bemærke, at flere Stæder i Herrugdømmene, navnlig Flensborg, havde stor Interesse af Sagen, ligesom ogsaa upaatvivelig Lybek vilde gjøre Forbring paa den samme Godtgjørelse, og en saadan Forbring vilde det ikke blive let at afslaae.

Proprietair Lutein bemærkede, at, forsaavidt Assessor Ussing havde anført, at alle de omtalte Misbrug vilde forebygges, naar Sundtoldens Tilbagebetaling ikkun indrømmedes med Hensyn til saadanne Varer, som havde været oplagte i Kjøbenhavn, og naar han endvidere antog, at man, ved at tilstaae Fremmede samme Ret, nemlig at erholde Tilbagebetaling for i Kjøbenhavn oplagte Varer, havde stillet ligesaa besværende Betingelser for de Danske som for Fremmede, da kunde Taleren ingenlunde erkjende Rigtigheden af disse Sætninger. Reciprociteten vilde først da indtræde, naar man indrømmede Fremmede Toldens Tilbagebetaling med Hensyn til Varer, der havde været oplagte i deres Hjem, ligesom det nu var foreslaaet at indrømme de Danske denne Ret med Hensyn til Varer, der havde været oplagte i de Danstes Hjem.

Assessor Algreen-Ussing maatte gjentage, at han ikke kunde skjønne, at de fremmede Magt,

ter med Kette kunde anke over noget Brud paa Tractaterne, naar de bleve behandlede aldeles lige med Landets egne Undersaatter; men da dette isvrigt henhørte til Sagens Realitet, skulde han ikke videre indlade sig herpaa, men gjentog, at han stemte for en Committees Besættelse.

Den Kongelige Commissarius maatte, ved isvrigt at henholde sig til sit Forrige, bemærke, at de fremmede Handelsstæder, der efter deres Beliggenhed kunde komme i det Tilfælde, at føre de Varer tilbage igjennem Sundet, som ad denne Vej vare tilkomne samme, vistnok ikke kunde siges i denne Henseende at være satte paa lige Fod med Kjøbenhavn, fordi der gaves dem Udgang til at faae Sundtolvgodtgjærelse af de Varer, de oplagde i Kjøbenhavn. Denne vilde derved erhælde afgjort Fortrin med Hensyn til Handelen med de Varer, hvoraf der gaar betydelig Sundtold, og at benytte Sundtolden til at staae Kjøbenhavn saadant Fortrin, tilstedede tractatmæssige Forhold neppe. Ibetvivle vilde en saadan Fremgangsmaades Nødvendighed være saa tvivlsom, at Regjeringen vel maatte finde Betænkelighed ved at udsætte sig for de Besværgelser, som samme uidentivl vilde fremkalde.

Justitsraad Salicath beklagede, at Petitionairenes Andragende i sit Klubrum havde den bestemte Retning, at de anholdt om Godtgjærelse for Drefundstolden, og maatte med de øvrige Valere erklære sig enig i, at det maa ansees betænkeligt, at Forsamlingen besætter sig dermed i dens nuværende Skikkelse. Da der imidlertid fermetest Drefundstolden opstaaer det for Kjøbenhavn, Helsingør med flere Kjøbstæder beklagelige Misforhold i Henseende til andre Dele af den samme Stat, at hine ere satte ud af alt Concurrence-Forhold i Henseende til Colonialhandel og andre svært fortolbede Artikler, maa det erkjendes, at der er en høj Grad af Villighed i, at dette Misforhold ved Regjeringens Foranstaltning udjevnes ved passende Midler. Dersom Andragendet havde haft den Retning, at Stænderforsamlingen indskillede til Regjeringen, at tage denne Sag i næste Overveelse, til om muligt at udfinde saadanne andre Lettelser, som hine Handelsstæder kunde have Krav paa, saa vilde han ubetinget have stemt for en Committee. Han troede derfor, at der efter

Omstændighederne kunde være Grund for Grosferer Knudtzon til at tage Andragendet, som det nu er, tilbage, og at fremkomme med et nyt Andragende, som det nysansøgte.

Statsraad Stenfeldt bemærkede, at hvis det, som en Undtagelse fra de gjældende Regler og Former, skal tilstedes, at dette Andragende tilbagetages med Ret til at fremkomme med et andet i nogenlunde samme Retning, da maatte han for sit Vedkommende erklære sig derimod, da han anser det for Nødt, gjentagende at gøre opmærksom paa, hvor utilraadeligt det er at gøre Drefundstold til Gjenstand for Discussioner i denne Forsamling. Den ærede Producent har isvrigt misforstaaet Taleren, dersom han antager, at han i sit Raisonnement imod Andragendet har taget Hensyn til, hvorvidt deraf kunde flyde en Formindstelse af Tollintraderne. Taleren har ei heller seet hen til de commercielle Fordele, der muligens kunde tilflyde Danmark og navnlig Hovedstaden ved den atraaede Begunstigelse, men har blot udtalt sin Overbeviisning om det Tractatstridige og Upolitiske, der vilde være i, om den danske Regjering vilde bevilge det Ansøgte. Slutteligen maatte han endnu tilføie, at det efter hans Overbeviisning, især hos vore Naboer, de Svenske, som have flere Havne beliggende i Indløbet af Østersøen, vilde opvække en vistnok ei ubesøiet Misnoie, om navnlig Kjøbenhavn og Helsingør, med hvem de staae i saa nær og ibelig Berøring, med Hensyn til Drefundstolden erholdt en Lettelse, som ei skellige blev tilstaaet dem.

Udsesfor Ugreen-Ussing maatte erklære, at han ikke kunde erkjende, at Drefundstold var en Materie, der ikke kunde blive Gjenstand for Discussionen i Stænderforsamlingen.

Grosferer Knudtzon maatte, med Hensyn til det af Statsraad Stenfeldt Ansøgte, aldeles henholde sig til det af Taleren tidligere Erindrede, hvorved de af nysnævnte Deputerede nu gjorde Bemærkninger maae ansees tilstrækkelig gjendrevne.

Præsidenten yttrede, at det naturligvis maatte staae Producenten frit for at tage nærværende Andragende tilbage. Hvorvidt et nyt Andragende af lignende Indhold senere kunde foretages, maatte beroe paa Forsamlingens Be-

afslutning i sin Tid; nu kunde man ikke i saa Henseende paatage sig nogen Forbindtlighe.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at det neppe kunde gaae an, at Forsamlingen, naar denne Petition toges tilbage, tog nogen Beslutning med Hensyn til den eventuelle Proposition, der maatte sættes i sammes Sted, og som i sit Væsen skulde komme overeens med den, der nu forhandlede, skjøndt i en anden Form; men dennes Skæbne maatte af Forsamlingen aldeles bestemmes efter de almindelige Regler. Commissarius maa endnu bemærke, at det uden Tvivl vil være særdeles vanskeligt at finde noget antageligt Middel, hvorved det paaflagede Misforhold kan udjevnes, efterat Regjeringen har seet sig nødsaget til at opgive det, der i Udkastet til den nye Soldanordning var valgt, og han maa med Hensyn til dette tilføie, at der i de andre Stænderforsamlinger vare fremførte meget vigtige Indvendinger derimod, navnlig, at de locale Vanskeligheder, som Veligheden og de af samme skydende større Udgifter ved en Bares Erholdelse medføre, ikke i Almindelighed kunne blive at udjevne derved, at en lignende Udgift paabyrdes de Stæders Handlende, der efter de locale Forhold ere frie for hiin Byrde. Endelig maa Commissarius bemærke, at da Drefundstold er en Transittold, saa er det ganske udenfor det almindelige System, at den, lig Forbrugsafgifter, skulde godtgjøres ved Bares senere Udførsel til et Sted, der vilde have været fri for Afgiften. Transittolden er paadraget ved Varepassagen og vedkommer ikke Forbruget. Da imidlertid de senere Forhold have gjort, at Drefundstolden kommer enkelte Stæder, og navnlig Kjøbenhavn, til Hinder ved Omfætningen af enkelte Vareforter, saa har Regjeringen søgt at afhjælpe denne Hindring, forsaavidt det kunde skee ved Midler, der ikke vilde være andre Stæder til betydelig Byrde eller medføre overveiende Tab for Statskassen eller give Fremmede Anledning til ikke ugrundede Besværinger.

Justitsraad Salicath maatte blot, i Anledning af Commissarii Yttring om, at et nyt Andragende kun vilde blive forskjelligt i Formen, men forevrigt identisk det samme af Indhold, tillade sig at bemærke, at han ingenlunde havde tænkt sig en blot Form-Forskjel,

men en væsentlig Forskjel i selve Petitionen. Thi om endog den for Kjøbenhavn bestaaende Ulempe maatte deduceres fra Drefundstolden, var det dog ikke nødvendigt, at Onket blev afhjulpet ved dennes Godtgjørelse; hvorimod man meget vel kan tænke sig, at de forskjellige Ges- og Handelsstæder i Riget kunde sættes paa samme Vilkaar i denne Henseende ved andre Midler, saasom extra Afgift for de sydlige m. v., og om han end ikke fortiden skulde gaae ind i denne Materie, vil dog Forsamlingen allerede heraf, saavelsom af den for den kjøbenhavnske Handelsstand talende Billighed, kjenne, at der ingen Grund kan være for at nægte et saa vigtigt Anliggende nærmere Prøvelse, saafremt det maatte forekomme.

Grosserer Knudtzon yttrede, at, naar det maatte forbeholdes ham at indkomme med et nyt Andragende, ifald Grosserer-Societetets Committee maatte ønske det, vilde han ansee sig beføiet til at tage Forslaget tilbage.

Præsidenten formænte, at naar blot Foramen blev forandret, vilde Andragendet vel være udfat for samme Skæbne, som den, Producenten nu frygtede for; derimod vilde vist et Forslag til, ved andre Midler at ophjælpe Kjøbenhavns Handelsstand, være Forsamlingen meget velkomment.

Grosserer Knudtzon yttrede, at han, efter hvad der nu er ytret imod Sagen, tager Petitionen tilbage, idet han isvrigt ikke tvivler paa, at, saafremt Grosserer-Societetets Committee kunde ønske et nyt Andragende i lignende Retning indbragt, den ærede Forsamling da vil tage samme under Overveielse.

Fyrgetvænde Møde

den 15de November.

63 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han havde modtaget følgende tvende Andragender:

- 1) fra Brøndbyvester Sogns Beboere om, at deres Forder maatte underkastes en ny Bonitering, inden den nye Matricul indføres; inbleveret af Kammerraad Drewsen; hvilket vilde blive afgivet til Matricul-Commissæen;

2) fra Skjelby Sogns Beboere, betræffende Jagtretten paa deres Eiendomme; indleveret af Sognesoged V. J. West; hvilket vilde blive afgivet til Jagtcommitteen.

Den Kongelige Commissarius forelagde derpaa Forsamlingen et Udkaast til en Anordning angaaende Communalbestyrelsen i Kjøbenhavn, hvilket Udkaast lyder saaledes:

§ 1.

Vor Kongelige Residentstads Kjøbenhavn skal fremdeles, som hidtil, være en fra den i Bort Rige Danmark sædvanlige Inddeling i Amter, og al deraf flydende Forbindelse med de øvrige Kjøbstæder og sammes Overøvrigheder, aldeles undtagen Commune, der bestyres af dens Magistrat i Forbindelse med dens Borgerrepræsentanter, alene under Overtilsyn af Ds selv og af Bort Danske Cancellie. Smidertid skulle de Grene af Communalbestyrelsen, som fortiden ere overdragne særegne Commissioner eller Directioner, indtil videre forblive under denne særegne Bestyrelse, dog at Magistraten tilligemed Borgerrepræsentanterne med Hensyn til hine Communalanliggender beholde den Medvirkning, som Vi ved flere senere Resolutioner have tillagt Samme, og som yderligere vil blive bestemt ved nærværende Vor Anordning.

§ 2.

Kjøbenhavns Commune henhøre ogsaa samtlige dens Forstæder og øvrige Grunde udenfor Staden's egentlige Grændser. Dog blive de hidtil gjældende Regler ved Magt, hvorefter de udenkysse Eiendomme og disses Beboere med Hensyn til Næringsbrug, Beskatning, Assurance og nogle andre Forhold ere visse særegne Billaar undergivne; ligesom og Vesterbro vedbliver i kirkelige Anliggender at høre under Frederiksberg Sogn, men uden derfor at faae i nogen Communesforbindelse med dette Sogn, navnlig med Hensyn til Fattig- eller Skolevæsenet.

§ 3.

Kjøbenhavns Magistrat skal fremdeles bestaae af 1 Overpræsident, 3 Borgermestre og nogle af os udnævnte Raadmand, hvis Tal fortiden er 5; men Vi ville derhos, at der

af Borgerrepræsentanterne, dog stedse kun paa 8 Kar, paa Vor allerhøieste Approbation, skulle udnævnes 3 Raadmand iblandt Borgerne. Naar i sin Tid indtræffer Vacance iblandt de af Ds beskittede Raadmand, skal den første vacante Plads ikke besættes, men det vil da være at tage under nærmere Overoieelse, hvorledes den besparede Sage kan anvendes til Bedste for de borgerlige Raadmand, i hvilken Henseende Magistraten, efter først at have indhentet Borgerrepræsentanternes Betænkning, vil have at indkomme med nærmere Forslag, som af Bort Danske Cancellie bliver Ds at forelægge til allerhøieste Resolution.

§ 4.

Borgerrepræsentanterne skulle for Fremtiden vælges af Magistraten og Borgerklubbet, dog saaledes, at Valgene for Borgerklubbets Vedkommende, paa Grund af de Valgberettigedes store Antal, vil være at udføre gennem Valgmænd, som dertil districtsviis udvælges. Borgerrepræsentanternes Antal skal indtil videre vedblive at være 32.

§ 5.

Alle, der ere grundartpligtige Gaarde og Huse i Kjøbenhavn til en Assurance af i det Mindste 4000 Rbd., eller Bygninger, som ere frie for Grundtaxt (hvilket i særdeleshed er Tilfældet med de udenkysse Bygninger), til en Assurance af 6000 Rbd. eller derover, skulle naar de tillige have personligt Hjem i Stader, eller paa dens Grund, være berettigede til, efter aflagt Borgereed, at erhverve Borgerklub, uden Hensyn til, om de tillige ere Næringsbrugere eller ikke. Naar en Eiendom, som efter sin Beskaffenhed giver Adgang til Borgerklubb's Erhvervelse, besiddes af flere i Fællesskab, skal det være Sameierne overladt at overdrage Rettighedens Afbenyttelse til een iblandt dem, som isvrigt har de dertil fornødne Egenstaber. Ligesom saadant Borgerklub vil give vedkommende Grundeiere den Medvirkning i Communens Anliggender, som denne Vor Anordning hjemler, saaledes have de og at bære alle borgerlige Tyngher, forsaavidt Nogen ikke maatte have en eller anden særdeles Marsag til Fritagelse derfor. Det Borgerklub, der saaledes meddeles Nogen, som ikke derved tillige erhverver Adgang til at drive borgerlig Næring, fri-

ves paa stemplet Papiir af 4de Klasse Nr. 5 til 84 Skilling, og for dets Meddelelse betales til Stadens Kasse 3 Rbb. 2 Mk., alt Selv.

§ 6.

Spvad de personlige Egenstaber angaaer, som udbraves til at vandre Borgerklub, saa forbliver det ved de hidtil gjældende Regler. Dog skulle de Næringsbrugere, der, efter Vor Resoluition af 1ste December 1810, iftedetfor egentlige Borgerbreve skulle have et skriftligt Tillælsesbeviis, der træder i Borgerklubs Sted, for Fremtiden forsynes ined formeligt Borgerbrev. Dette skal ligeledes gjælde om de Mandskaber af Forsærkningsbataillonerne og andre i Klasse med disse staaende Militaire, der efter Plakat 2de April 1814 og flere Anordninger have Afgang til borgerlig Næring, uden at erholde egentligt Borgerbrev, hvorved iøvrigt aldeles ingen Forsærkning gjæres i de hidtil gjældende Forckrifter om deres og deres Børns Værnepligt. Det Tillælsesbeviis, som hidtil er meddeelt fornævnte Personer, bliver, uden nogen ny Udgift for den Bedkommende, at ombytte med et fornærligt Borgerbrev, efterat han forud har affaagt Borgereed.

§ 7.

Ligesom det følger af sig selv, at den en Borger tilkommende Rettighed til at medvirke til Valgene af Borgerrepræsentanterne maa bortfalde, naar Borgerklub af en eller anden Aarsag ophører, saaledes skal og Enhver, der ved Dom er funden skyldig i nogen i den offentlige Mening vanærende Handling, udelukkes fra hien Medvirkning, om end Straffen for samme ikke er af det Slags, at han efter Plakat 29de October 1824 aldeles forbryder sit Borgerklub. Saa kan heller Ingen, der maatte være sat under Bærgemaal, eller hvis Bo er under Opbud- eller Fallitbehandling, eller som iøvrigt er underlastet nogen Retsforfølgning, der efter Lovens betag r ham Raadigheden over alt hans Gods, tage Deel i hien Valg, saalænge saadan Uraadighedstilstand vedvarer; ei

heller den, som er bleven sat under Tillale for nogen Forbrydelse, der kan medføre Tabet af fornævnte Rettighed, forend han ved endelig Dom er bleven aldeles frifunden for saadan Forbrydelse. Naar Nogen i de Tillælses, hvori det er tilladt, for en Tid frastiger sig sit Borgerklub, kan han heller ikke deeltage i Medvirkning til Valgene, saalænge hans Borgerklub saaledes hviler.

§ 8.

Alle Borgere, der ikke ved nogen af de i § 7 anførte Aarsager derfra ere udelukkede, ere berettigede til at medvirke til Repræsentantvalgene paa den Raade, som i § 4 er angiven, og som i de følgende §§ vil blive nærmere bestemt. Derimod kunne alene de valgerettigede Borgere, der enten som Grundeiere i Medhold af § 5 have erhvervet Borgerklub, eller der som Næringsbrugere ved den sidst foresaldne Tigning ere anfatte til 5 Portioners Næringsklub, vælges til Borgerrepræsentanter eller til borgerlige Raadmand. Det halve Antal Borgerrepræsentanter bør altid bestaae af Grundeiere. Ingen, der er nogen allerede udnævnt Repræsentant beslagtet eller besvogret i op- og nedstigende Linie, eller i første Grad i Sidelinien, maa indtræde i Borgerrepræsentationen. Ei heller bør til ovennævnte Raadmandsstøfter Nængen vælges, der staaer i en saadan Forbindelse, enten med nogen af de øvrige Magistralpersoner eller med en af Borgerrepræsentanterne. Senere stiftet Svogerklubsforhold imellem Borgerrepræsentanterne og Magistratens Medlemmer skal derimod ikke have nogen af de Vaagjældendes Udtrædelse til Følge.

(Fortsætted.)

Retteiser.

3 Nr. 44 af 1ste Klasse Side 680 1ste Linie fra oven:
Slesvig læs Jæher.
13de Linie fra oven: Slesvigste læs polstenste.

Fyrgethvende Møde.

(Fortsættelse.)

§ 9.

Af de nuværende Repræsentanter afgaae de 4 Tidste strax efter Nytaar eller senest inden Udgangen af Marts Maaned 1840, og der bliver til samme Tid at foretage Valg til de saaledes ledige Posters Besættelse; siden afgaae fremdeles aarlig de 4 Tidste, og forsaavidt flere ere indtraadte til samme Tid, bestemmes Afgangen ved Lodtrækning. Naar den nuværende 32 Mænd alle ere udtraadte, afgaae fremdeles steds 4 aarlig til den ommeldte Tid af Aa ret efter den Orden, hvori de indtage deres Pladser i Repræsentationen, saa at Functionstiden for hver bliver 8 Aar. Den, der vælges i Stedet for en Borgerrepræsentant, som af særdeles Aarsager udtræder inden Udsættelse af de 8 Aar, hvori han ordentligviis skulde vedblive, indtræder blot paa den Deel af bemeldte 8 Aar, der endnu maatte være tilbage ved hiin Udtrædelse. Den Udtrædende kan dog steds vælges paany og tager da naturligviis den Plads, som det nye Valg giver ham; men saafremt hans Functionstid ei har været kortere end 4 Aar, er han ikke pligtig at modtage det nye Valg førend efter et saa stort Antal Aar som det, hvori han sitst har fungeret som Borgerrepræsentant, ligesom og den, der har opnaaet en Alder af 60 Aar, altid paa Grund deraf kan undskyldes sig for at modtage et paa ham fallende Valg.

§ 10.

Balgene, der steds udenfor de Tilfælde, hvori en extraordinair Vacance skal besættes, skulle foregaae kort efter Nytaar og senest i Marts Maaned, forberedes ved en Liste over de Valgberettigede. Denne Fortegnelse udfærdiges efter Magistratens Befaling og under dens Medvirkning og Ansvar, og ingen Embedsmand maa vægre sig ved paa Begjæring af Magistraten at meddele de Oplysninger, som til Fortegnelsens nøiagtige Udfærdigelse maatte være fornødne. Fortegnelserne indsettes efter Stadens Quarterer

og disses fortløbende Eiendomsnummere og enhver Valgberettiget henføres til det Sted, hvor han har Bopæl, om han end andetsteds i Staden eller paa dens Grund maatte eje Huus eller Gaard. Fortegnelsen udlægges 4 Uger, inden Valghandlingen begynder, til almindeligt Efterfyn, hvorom Kundgjørelse, inden Udlæggelsen finder Sted, skeer i Adressercontoirets Efterretninger saavel som i den Berlingske politiske og Uvertisements-Eidende. Forsaavidt Noget maatte finde enten en Ubertigtiget optagen eller en Bertigtiget udeladt, har han inden 14 Dage efterat Fortegnelsen er udlagt at anmelde sin motiverede Indsigelse eller Reclamation for den i følgende § omhandlede Committee. En Anke over Nogens Udelukkelse kan ikke komme i Betragtning, naar den ei inden foranførte Tid er fremført.

§ 11.

Til at paakjende de Indsigelser, der maatte fremkomme med Hensyn til de udlagte Lister, bliver samtidig med Kundgjørelsen om deres Henlæggelse til Efterfyn at nedsætte en Committee, bestaaende af een Borgermester, 2 Raadmænd, som Dverpræsidenten dertil udnævner, og 4 af Borgerrepræsentanterne selv udnævnte Medlemmer af deres Forsamling. Denne Committee holder et Møde, hvortil saavel de, der have fremført Grindringerne, som de, hvilke disse vedkomme, blive at kalde, og, efterat behørig Oplysning paa den hurtigste og nøiagtigste Maade er tilveiebragt, afgjør den de fremsatte Spørgsmaal ved sine motiverede Kjendelser. Saavel disse som den forudgaaende Forhandling tilføres Protocolen, der føres af et af Committeeens Medlemmer, som dertil af Formanden udnævnes, og underskrives af dem alle.

§ 12.

Efterat Listerne over samtlige Valgberettigede i Hovedstaden paa den oven foreskrevne Maade ere blevne berigtigede, bliver der under Befjærelse af den ovennævnte Committee at affatte særskilte Fortegnelser over de Valgberettigede fordeelte mellem 12 Districter, hvori de blive at affordre, saaledes at hvert District kommer til

at indeholde omtrent lige mange Vælgere, altsaa det Antal, der udkommer, naar samtlige Vælgernes Tal deles med 12. Den Afvigelse, der til Districternes bedre Begrændsning maa finde Sted fra denne Regel, maa i intet Tilfælde overstige 5 pCt.; følgelig bliver, saafremt Vælgernes Tal maatte findes at være 6000, det normale Tal for ethvert District 500, og den største Lempnings, som deri kan tilstedes, er, at Tallet i enkelte Districter kan gaae ned til 475 og i andre stige til 525.

§ 13.

Fornævnte Committee har i Kjøbenhavns Adresscontoirs Efterretninger saavel som i den Berlingste politiske og Avertisements-Eidende tre Gange efter hinanden at kundgjøre den trufne Districtsinddeling, og derved tillige at bringe det Antal af valgberettigede Borgere, der findes i ethvert District, til offentlig Kundskab. Derhos bliver en Fortegnelse over samtlige Valgbare i Staden at trykke og 1 Exemplar deraf paa Begjæring at udløvere til enhver Valgberettiget, hvilket ogsaa paa nysnævnte Raade bliver at kundgjøre i det mindste 8 Dage førend noget Valg paa Valgmændene foretages.

§ 14.

De valgberettigede Borgere i ethvert District have at udvælge tolv iblandt dem selv indbyrdes til at sammentræde med de af de øvrige Districter valgte Valgmænd til at fuldbyrde Repræsentantvalgene, og derhos 6 Suppleanter, der skulle erstatte den Afgang, der maatte finde Sted i dette Valgcollegium, inden det omsider opløses.

§ 15.

Valghandlingen for ethvert District bestyres af en Committee, bestaaende af et Medlem af Magistraten, som dertil af Overpræsidenten bestikkes, og to blandt Districtets valgbare Borgere, som Borgrepræsentationen dertil udnævner. Ved at meddele denne Committee det Fornødne om dens Udnævnelse bliver der tillige at tilstille den to Fortegnelser over de Valgberettigede i Districtet. Derefter haver den snarest muligt at beramme et Valgmøde, der holdes enten paa Raadstuen eller andet dertil beqvemt Sted efter foregaaende Indkaldelse 3 Gange efter hinanden i Adresscontoirs Efterretninger med 8 Dages Varjel. Indkaldelsen maa foruden Tiden og Stedet bestemt betegne Districtet ved at opgive

de Gader, som enten ganske eller tildeels høre til samme, og i sidste Tilfælde tillige noie betegne de Matriculnummere, som indbefattes under Districtet; ligesom og den Orden, hvori de Valgberettigede under Valgmødet blive at optræde, bliver at angive. Tørrigt bør, foruden de Valgberettigede, ogsaa Andre have Afgang til at overvære Valgforsamlingen, forsaavidt det kan skee uden at være de Valgberettigede til Hindre ved Udøvelsen af deres Valgret.

§ 16.

Ved Valghandlingen bliver en af Overpræsidenten autoriseret Protocol at føre af en dertil af Magistraten udnævnt duelig Mand.

§ 17.

Enhver Vælger haver, naar han, i Overensstemmelse med den som foranført bekjendtgjorte Orden, fremkaldes, til Committeeens Formand at aflevere en Stemmeseddel, hvorpaa han har anført de 18 af Districtets valgberettigede Borgere, til hvilke han helst ønsker det endelige Valg overdraget. Denne Stemmeseddel, der bør være sammenluttet, for at Muligheden af, at Nogen skulde afgive flere Stemmesedler derved kun være aldeles bortfjernet, bliver strax af Formanden at neblægge i en dertil indbrettet Kasse, der, forinden Neblægningen begynder, maa saaledes forevises, at det kan sees, at den er tom. — Saasnart Stemmesedlen er afleveret, bemærkes det i Valgprotocollen, hvori Fortegnelsen over Vælgerne bør være indført, og derhos haver et Medlem af Committeeen til yderligere Forvisning om, at ingen Felttagelse indløber, derom at gjøre Bemærkning i et Exemplar af Fortegnelsen over de Valgberettigede.

§ 18.

Derjom nogen Valgberettiget ikke er tilstede naar han efter sin Orden optrædes, saa maa af den Aarsag ingen Standsning skee i Valghandlingen, men ved Slutningen blive de, som ikke have indfildet sig efter det første Paaraab, naamy at paaraabe, og de, som da ikke melde sig, maae tilskrive sig selv, at de ikke komme til at afgive Stemme. Ingen Stemmeseddel kan antages, uden at Vælgeren selv personlig afgiver samme under Valgmødet.

§ 19.

Naar Stemmegivningen er tilendebragt, aabnes Kassen og Stemmesedlerne oplæses lydelig

af Committeeens Formand, hvorefter de henlægges og samles paa et Sted. Saavel Protocolføreren som et af Committeeens Medlemmer optegner Navnene paa dem, der have faaet Stemmer, og bemærker, hvormange Stemmer hver af dem erholder. — Efterat alle Stemmesedlerne ere oplæste meddelel Protocolføreren lydelig Tallet af de Stemmer, som ere faldne paa hver især, og det ovennævnte Committee-medlem har at erklære, om det kommer overens med de af ham gjorte Optegnelser. Saafremt nogen Uoverensstemmelse maatte findes, blive Stemmesedlerne paany at eftersee og oplæse til Berigtigelse af den indløbne Uoverensstemmelse.

§ 20.

De 12 af Districtets valgberettigede Borgere, som have faaet flest Stemmer, blive af Committeeens Formand at erklære for dets Valgmænd, og skulde der, paa Grund af Stemmelighed for flere, ikke findes 12, der have for sig flere Stemmer end nogen af de øvrige, skal Vedtrækning gjøre Udslag mellem dem, med Hensyn til hvilke Valget ikke ved bestemt Stemmelighed er afgjort, med mindre disse indbyrdes maatte komme overens om, at een af dem, uden Vedtrækning, skal udtrede Valgmændenes Functioner.

§ 21.

De 6, der udenfor de 12, som i Medhold af § 20 ere nærmest til at være Valgmænd, have faaet flest Stemmer, betragtes som Suppleanter, der, efter den Orden, hvori de have flest Stemmer for sig, eller, forsaavidt Stemmelighed finder Sted, efter Vedtrækning have at erstatte den Afgang, som maatte finde Sted iblandt Valgmændene i det Tidrum, hvori disse beholde deres Functioner.

§ 22.

Saasnart Valgmændenes Valg er tilendebragt for et District, haver vedkommende Committee at indsende Valgprotocollen med alle dertil hørende Bilage til Magistraten.

§ 23.

Skjendt det Tilfælde ikke let vil kunne indtræffe, at den Mand, til hvem hans Medborgere ville betroede Deeltagelsen i Ud nævnelser af Borgerrepræsentanter, vil undrage sig for denne hæderlige og ikke med synderlig Tidssanvendelse forbundne Forretning, saa ville Hi dog have

bestemt, at det, saafremt Noget fremkommer med Undskyldning i saa Henseende, vil være den i § 15 nævnte Committee's Sag at bedømme Undskyldningens Tilstrækkelighed. Forkaster den Undskyldningen, staaer det til den Vaagjældende at henvende sig til Magistraten, som, naar baade den og Borgerrepræsentanterne finde den antagelig, fritager ham for Valget; ligesom han og i det modsatte Tilfælde kan andrage Sagen for Cancelliet. Finder Noget Anledning til at føre Anke over et af Valgcommitteeen proclameret Valgs Gyldighed, haver han inden 8 Dage at henvende sig til Magistraten, som i Forbindelse med Borgerrepræsentanterne haver at afgjøre Sagen. Men hvis Magistraten og Borgerrepræsentanterne blive af ulige Mening, andrages Sagen for Cancelliet til endelig Afgjørelse.

§ 24.

Skjendt Valgmændene altid bør tages blandt det vedkommende Districts valgberettigede Borgere, saa forandrer det dog aldeles Intet i en Valgmænds Stilling, at han siden forlader dette District, saalænge han vedbliver at være Borger.

§ 25.

Saafremt der blandt Valgmændene skulde i Løbet af de næste 8 Aar finde saa betydelig Afgang Sted, at Antallet, uagtet den i § 21 til Afgangens Dækning truffene Foranstaltning, skulde gaae ned under 120, bliver nyt Valg at foretage. Det skal iøvrigt, saalænge det foranførte Antal i det Hele er tilbage, ikke komme i Betragtning, om flere eller færre deraf ere udnævnte af det ene eller af det andet Valgdistrict.

§ 26.

Naar i det i § 25 nævnte Tilfælde nye Valg skulle foregaae, blive disse ikke at indskrænke til de ledige Pladser, men samtlige Valgmænd afgaae da, og nye almindelige Valg foretages, hvorved dog de afgaaende, som ellers altid, kunne vælges paany. Efter 8 Aars Forløb fra den Tid, Valgmændene ere udnævnte, skal der i alle Tilfælde foregaae nye Valg, hvorved alle de for det første Valg foreskrevne Regler i Et og Alt blive at iagttage.

§ 27.

Det ovennævnte Valg af Valgmænd bør første Gang være bragt saa betimeligt istand,

at de kunne fuldføre det endelige Valg af Borgerrepræsentanterne inden den i § 9 bestemte Tid. Dette endelige Valg bliver hver Gang det forefalder at udføre efter foregaaende Opfordring af Magistraten under Bestyrelse af den i Overensstemmelse med § 11 nedsatte Committee paa samme Maade, efter Indførelse med samme Marsel, og isvrigt i Et og Alt efter samme Regler som Valget af Valgmændene, dog saaledes:

- 1) at ingen Andre end Valgcommitteeen og Valgerne skulle have Udgang til at overvære Valgforretningen.
- 2) at foruden de udnævnte Valgmænd ogsaa Magistratens Medlemmer der deltagte i Repræsentantvalget, saaledes at de ligesom de øvrige Valgere hver have 1 Stemme.
- 3) at der foregaaer særskilt Stemmegivning for enhver Plads, der skal besættes, saaledes at enhver Valger haver paa en Stemmeseddel at optegne dens Navn, med hvem han ønsker denne Plads besat.
- 4) at et Valg ikke kan blive endelig afgjort ved de fleste Stemmer, naar disse ikke idetmindste udgjætte $\frac{1}{3}$ af de Stemmegivendes Tal. Hvis altsaa Ingen skulde have saa stort et Antal Stemmer for sig, bliver en ny Afstemning at foretage aldeles efter de foran foreskrevne Regler; men hvis heller ikke derved $\frac{1}{3}$ af samtlige Stemmer falder paa Nogen, bliver der atter at stemme, men kun mellem de tre, som ved den anden Afstemning have faaet flere Stemmer, end Nogen af de Øvrige. Hvor der ere lige Stemmer for flere Medlemmer, der hver for sig have $\frac{1}{3}$ af alle Stemmer, bliver det ved ny Afstemning efter Stemmeskerhed at afgjøre, hvo af dem der skal anses udvalgt til Borgerrepræsentant; og hvis da atter Stemmerne blive lige, skal Lodtrækning giere Udslag. Ligeledes skal det ved Lodtrækning afgjæres, hvo der blandt Flere, som have lige Stemmer, skal sættes paa det endelige Valg. Der er Intet til Hinder for, at Valgmændene vælge Repræsentanterne blandt dem selv, forsaavidt de have de til saadant Valg fornødne Egenskaber.

§ 28.

Si paatvilde ei, at alle de udnævnte Valg-

mænd ville indfinde sig for at udføre den vigtige Handling, hvortil deres Medborgeres Villid har kaldet dem, men skulde imod Forventning saa stort et Antal udeblive, at der ei foruden Magistratens Medlemmer ere 120 tilstede for at deltage i Valghandlingen, bliver samme at udsætte indtil Tallet er fuldstændigt.

§ 29.

Den i § 27 (efr. § 11) nævnte Committee har at afgjøre alle Spørgsmaal, som under Valghandlingen kunde opstaae, samt i Tilfælde, hvor den, paa hvem et Valg falder, fremkommer med nogen Uretfærdighed, at bedømme sammes Tilstrækkelighed. Finder Nogen sig i een eller anden Hensende misfornøiet med Committeeens Bestemmelse, har han at henvende sig med sin Anke til Bort Danstke Cancellie, af hvilket Collegium Sagen bliver endelig at afgjøre.

§ 30.

Saasnart Valghandlingen er tilendebragt, indsendes Valgprotocollen med alle dertil hørende Bilag til Magistraten.

§ 31.

Den, som er valgt til Borgerrepræsentant, har til Magistraten at indlevere en skriftlig Forsikring, hvori han, i Genhold til sin aflagte Borgeed, forpligter sig til med samvittighedsfuld Trofasthed at iagttage alle de Pligter, der i hans Raad paaaligge ham, saavel imod Konge og Fædreland som imod Staden og dens Indvaanere i Særdeleshed.

§ 32.

Skulde nogen til Borgerrepræsentant udvalgt Mand i Æbet af den Tid, hvori han har at fungere, komme i et Tilfælde, der betager ham hans Habilitet til foranstøede Functioner, bliver han at entledige, hvorved det dog bliver at iagttage, at den Omstændighed, at Nogen senere ophører at være Eier af Gaard eller Huus, der efter § 5 efr. § 8 giver Valgbarhed, eller hans Næringsstat nedsættes under den i § 8 bestemte Størrelse, ikke skal bevirke Udrædelse af den Post, hvortil han engang ved sine Medborgeres Villid er udnævnt. Hvis et saadant Tilfælde indtræder, som i Overensstemmelse med § 7 kan for Tiden betage ham sin Qualification til at beklæde hiin Post, bliver han midlertidigen at udelukke fra Forretningerne, indtil Forhindringen er ophørt eller den gaar over

til en vedvarende Forhindring. Det tilfalder Magistraten og Borgerrepræsentanterne at afgjøre de Spørgsmaal, der kunne opstaae i de ovennævnte Henseender, eller naar nogen af Repræsentanterne ellers har gjort sig skyldig i saadanne Pligtovertrædelser, som gjøre hans Udtrædelse nødvendig, dog at Afgang til at anbringe Sagen for Kort Cancellie staaer Vedkommende aaben; ligesom og Sagen bør indstilles til Cancelliet, hvis begge hine Autoriteter ikke ere enige.

§ 33.

Borgerrepræsentanterne vælge ved hvert Aars Begyndelse mellem sig selv indbyrdes med fleste Stemmer en Formand, der sammenkalder Repræsentanterne, naar han finder det fornødent, og leder Forhandlingerne, samt sørger for, at Beslutningerne rettelig protocolleres og expederes, hvorhos i Tilfælde af Stemmelighed den Mening, hvorfor han erklærer sig, ansees som Pluralitetens.

Paa samme Maade vælge de en Viceformand, der i Formandens Forsald træder i hans Sted. Der er iøvrigt Intet imod, at den ved Aarets Udgang aftrædende Formand og Viceformand vælges paany.

Borgerrepræsentanterne kunne og udnævne en særskilt Notarius, som fører Protocolen og efter Formandens Anviisning gjør Udkaft til de fornødne Expeditioner, der forelægges Formanden inden de renskrives. Protocolen underskrives steds af alle tilstedeværende Repræsentanter.

§ 34.

Udi alle Anliggender, Stadens Eiendomme og Indretninger, Indtægter og Udgifter vedkommende, der ikke ved nogen særlig Bestemmelse ere undtagne den sædvanlige communale Forvaltning, er Borgerrepræsentanternes Medvirkning nødvendig, saa at Magistraten ikke uden deres Samtykke kan tage nogen Beslutning. Naar denne Vurdigbed ei kan blive enig med Borgerrepræsentanterne, bliver Sagen at indstille til Kort Danske Cancellies Afgjærelse; hvorved naturligviis det, som Fleerheden af Borgerrepræsentanterne bifalder, ansees som den samlede Borrepræsentations Mening, og ligeledes Pluraliteten i Magistraten bestemmer hvad der skal ansees som denne Vurdigbeds Mening.

§ 35.

Ogsaa bør Borgerrepræsentanternes Mening steds indhentes, naar der er Spørgsmaal om nye Bestemmelser angaaende de borgerlige Næringer eller Andet, der, uden umiddelbart at angaae Communal-Væsenet, dog ikke vil være uden Indflydelse paa Communens Lærv.

§ 36.

Borgerrepræsentanterne vedblive indtil Videre, paa samme Maade som hidtil, at tage Deel i Brøttartens Sættelse, ligesom de og paa lignende Maade have at deeltage i at sætte de øvrige særlige Lærter, som det fortiden er eller i Fremtiden maatte blive bestemt, at der til Communens Lærv skulle sættes paa visse Værelser eller andre Præstationer. I Særbeskhed bør Magistraten og Borgerrepræsentanterne, i Forening med Havneadministrationen, for Fremtiden ansætte Bolkærtspengenes Størrelse, naar Omkostningerne maatte gjøre en Forandring i den ved Forordningen 12 Februar 1834 truffne Bestemmelse fornøden. Dog bør, inden den Forandring foregaaer, der af bemælte Autoriteter maatte findes billig, Indberetning gøres til Kort General = Soldkammer = og Commerce-Collegium, som haver at forelægge Os Sagen til allerhøieste Afgjærelse, saafremt det skulde finde, at Søsarten derved blev ubillig besvaret.

§ 37.

Borgerrepræsentanterne skulle være berettigede til mellem sig at udnævne enkelte Medlemmer til som en Committee, i Stedet for den hele Forsamling, at meddele Magistraten Betænkning over saadanne mindre vigtige Sager, der kunne henføres under en vis almindelig Regel, saaledes at angaaende deslige Sager, indenfor den Grændse, som i saa Henseende fastsættes, Committee's Betænkning træder i Stedet for den hele Forsamlings. Dog, saafremt Committeeen, efter Sagens særdeles Beskaffenhed, ikke finder sig beføiet til paa egen Haand derom at afgive Mening; kan den henstøde samme under den samlede Borgerrepræsentations Overveelse og Beslutning. Ogsaa maa det staae til Magistraten, endog efterat Committeeen er hørt over Sagen, at forlange den hele Forsamlings Lærter om samme; ligesom denne naturligviis og maa være beføiet til, om den i nogen enkelt Tilfælde dertil skulde finde Anledning, da at

begjære en Sag, der ellers hørte under Committeeen, forelagt den selv til derover at afgive Betænkning, og det, hvad enten Committeeen allerede forhen har ytret sig eller ikke.

§ 38.

Hvis enten Magistraten eller Borgerrepræsentanterne ønske, at en eller anden Sag, som hører under deres fælleds Virkefæde, først gjøres til Gjenstand for en mundtlig Conference mellem nogle af begge Autoriteter dertil udnævnte Medlemmer, bør en saadan mundtlig Conference finde Sted.

§ 39.

I alle Tilfælde, hvor et Andragende eller en Betænkning afgaaer fra Magistraten til Ds eller noget af Bore Collegiet over et Anliggende, der hører under Borgerrepræsentanternes Medvirkning, bør stedse Borgerrepræsentanternes Erklæring vedlægges. Dog, hvor Sagen blot har været forhandlet med en saadan Committee som omhandlet i § 37, og den har været enig med Magistraten, er det nok, at dette bemærkes.

§ 40.

Borgerrepræsentanterne ere ogsaa berettigede til selv at sætte enhver Stadens Tare vedkommende Gjenstand under Overveieelse, og Magistraten er pligtig, naar et Forslag af Borgerrepræsentanterne indkommer, derover, paa disses Forlangende, at afgive skriftlig Resolution, hvorhos Borgerrepræsentanterne, hvis de ikke med dennes Indhold ere tilfredse, kunne forlange Sagen, i fornødent Fald forshyuet med deres og Magistratens nærmere Erklæring, forelagt Cancelliet.

§ 41.

Ligesom Vi i den senere Tid have foranstaltet, at Medlemmer saavel af Magistraten som af Borgerrepræsentationen have faaet Sæde i de forskjellige Stadens Bæsen vedkommende Directioner og Commissioner, til hvilke særegne Communeanliggender ere henlagte, saaledes skal der og fremdeles ved deres Afgang indtræde et lige Antal af Magistratens eller Borgerrepræsentationens Medlemmer i deres Sted. Saa ville Vi og, ligeledes paa Forslag fra Borgerrepræsentationen, hvormed der iewrigt forholdes paa nybanførte Maade, udnævne 1 eller 2 Medlemmer til at tage Sæde i den borgerlige Indroleringscommission. Hvad i særdeleshed de

Pladser i bemeldte Directioner og Commissioner angaaer, som ere besatte med Medlemmer af Borgerrepræsentationen, saa har, naar disse blive ledige, Borgerrepræsentationen at bringe de af dens Medlemmer, som den dertil finder meest kvalificerede, i Forslag, hvilket Forslag tilligemed Magistratens derover afgivne Betænkning af vedkommende Collegium bliver Ds at forelægge til allerhøieste Resolution. De Regnskaber, der afslægges af fornævnte Directioner og Commissioner, blive ogsaa fremdeles, som hidtil, at gienemgaae af de af Borgerrepræsentationens Medlemmer, som den dertil udnævner, inden de underkastes den endelige Revision, hvorom det Følgende vil handle. Fremdeles bør Magistraten og Borgerrepræsentationen stedse afgive Betænkning, forinden nogen under hine særegne Bestyrelser hørende Sag af det Slags, der omhandles i § 46, afgjøres.

§ 42.

Magistraten foranstalter det Fornødne, for at den hvert Aar i Slutningen af November Maaned kan sættes i Stand til at bedømme, hvilke Udgifter der i næste Aar ville foresfalde i de forskjellige Grene af Stadens Huusholdning, og hvad der desaaarsag, efterat de øvrige Resourcer, som dertil have, og hvilke, saavidt som muligt, bør beregnes, ere anvendte til bemeldte Udgifters Udbetalelse, vil blive at ligne paa Byens Indvaanere, Alt efter de Regler, som allerede ere foreskrevne eller for Fremtiden maatte blive foreskrevne for de forskjellige Udgifters Betingelse. Til den Ende haver enhver af de Directioner eller Commissioner, hvorunder Bestyrelsen af enkelte Communal-Anliggender henhører, inden Slutningen af October Maaned til Magistraten at indsende et motiveret og saavidt muligt documenteret Overflag over de Udgifter, som inden dens Virkefæde ville foresfalde. Paa lige Maade bør og Politidirecteuren inden forommeldte Tid indgive Overflag over hvad der vil være fornødent til Polititudgifternes Bestridelse, samt over den Indtægt, Politikassen kan formodes at have. Saa bør og de Magistraten underordnede Embedsmænd, gennem hvilke Stadens Indtægter og Udgifter besørges, med Hurtighed og Nøisagtighed meddele Samme alle de Oplysninger om Stadens Indtægts- og Udgiftsvæsen, som behøves for at kunne beregne, hvad der i næste

Åar bliver at ligne paa Indvaanerne. Naar Alt er behørigt forberedt, indbyder Magistraten saavel Borgerrepræsentanterne som alle forommeldte Directioner og Commissioner til ved nogle af deres Medlemmer at overveie, hvad der, ifølge alle disse Oplysninger, vil kunne være at ligne under de forskjellige Communeafgifter, som for Hovedstaden ere bestemte. Ogsaa Politidirecteuren indbydes til at overvære dette Møde. Ved foransøgte Overveielser vil det fremdeles, som hidtil, af alle Vedkommende og navnlig af Magistraten og Borgerrepræsentanterne paa det Næste være at paase, at Stadens Indvaanere ikke besværes med større Afgifter og Byrder, end der, ved god og aarvaagen Bestyrelse, udtræves for at alle Communens Fornødenheder, i Overeensstemmelse med de foreskrevne Regler, tilbørligen kunne bestrides. Dog bør der ikke mindre omhyggeligen sørges for, at de Udgifter, som skulle lignedes paa Indvaanerne, ikke anslaaes saa lavt, at der kunde blive rimelig Anledning til at frygte for, at den lignede Sum ikke vilde blive tilstrækkelig til sit Formaal, og at altsaa enten de vedkommende Grene af Bestyrelsen maatte savne tilbørlig Vedligeholdelse eller den komme i Gjæld. Saa bør det og saavidt muligt forebygges, at de Udgifter, der aarlig skulle lignedes paa Indvaanerne, betydeligt forandres fra Åar til Åar, hvoraf følger, at Nedsættelse i det Beløb, som ordentligviis maa lignedes, ikke bør finde Sted, naar der ei er Udfigt til at samme kan vedvare, men hellere det, som i et enkelt Åar, formedelst særdeles Omstændigheder, kan bespares, gjøres frugtbringende, for under modsatte Omstændigheder at kunne benyttes til at befrie Indvaanerne for en forøget Afgift. Naar Forhandlingerne ere tilendebragte, og i det Seneste inden Midten af December Maaned, indsender Magistraten til Høit Cancellie Forslag til Communeafgifternes Regulering for næste Åar, ledsaget af de fra de ovennævnte Directioner, Commissioner og Embedsmænd indkomne Forslag med Bilage, samt af en klar Oversigt over de Beholdninger og Mangler, samt over de udestaaende Restancer eller den Gjæld, som maatte finde Sted under de forskjellige Grene af Communens Kassevæsen, hvorhos det maa bemærkes, om alle Vedkommende ere blevne enige om Resultatet eller ikke, i hvilket

sidste Tilfælde de aføigende Meninger bør udvikles og motiveres enten i selve Magistratens Indberetning, eller i særskilte Deductioner, som de, der have været af saadan aføigende Mening, kunne vedlægge. Høit Cancellie har derpaa at meddele Forslaget til Høit Deputerede for Finantserne, som derover have at ytte deres Tanker, hvorefter Sagen af Cancelliet foreslages Ds med Sammes allerunderdanigste Betænkning, og naar Høit allerhøieste Resolution er afgiven, bliver den paa sædvanlig Maade at kundgjøre af Magistraten. Angaaende Overslaget og dets Præmisjer samt, om nogen Modification deri er skeet ved den allerhøieste Resolution, de Grunde, hvorved denne Modification maatte være foranlediget, foranstattes en Kundgjørelse i Collegial-Tidenden, saaledes som hidtil i en Række af Åar har fundet Sted.

§. 43.

Med Communalafgifternes Opkrævning og Inddrivelse samt Røingsfattens Ligning saavel som med Kæmnerforretningernes Bestyrelse forholder indtil Videre efter de nu foreskrevne Regler. Det vil derimod være Magistratens og Borgerrepræsentanternes Pligt at tage under Overveielse, hvilke Forandringer, der i saa Henseende maatte være tilraadelige, og derom afgive deres Betænkninger til Høit Cancellie, som har at forelægge Ds de saaledes indkomne Forslag tilligemed dets egne Tanker desangaaende. Dog ville Vi have det overdraget til Magistraten, i Forening med Borgerrepræsentanterne, for Fremtiden med Høit allernaabigste Stadfæstelse at udnævne Stadens Kæmner saavel som Kasserer og Bogholder ved Kæmnercontoiret, saaledes at bemeldte Autoriteter, naar de ei kunne blive enige, have hver at bringe Ds en Candidat i Forslag. Lovrigt vedbliver bemeldte Kasserer som hidtil at oppebære de Ds tilkommende Skatter og Afgifter af Staden, og bør i saa Henseende stille passende Sikkerhed til Høit Kasse efter nærmere Bestemmelse, som Vi derom forbeholde Ds, hvorhos Høit Kasse i hans Bo bør nyde Fortrin fremfor de Staden vedkommende Oppebærere. Hvorledes der ved indtræffende Vacance i de underordnede Bestemmelser ved Stadens Kæmnervæsen bliver at forholde med de dertil hørende Forretningers Besørgelse, vil paa den ovennævnte Maade være nær-

mere at undersøge og bestemme. Saa ville vi ogsaa have Os forbeholdt paa nærmere Forslag fra Magistraten og Borgerrepræsentanterne at bestemme, hvorvidt det atter kan overlades Magistraten enten alene eller under Medvirkning af Borgerrepræsentanterne at besætte nogle af de Bybestillinger, til hvilke den forhen har havt Udnævnelseret.

§ 44.

Til at revidere samtlige Stadens Regnskaber have de udnævnte Rådmænd, paa den i § 27 foreskrevne Raade, dog i dette Tilfælde uden Magistratens Deltagelse, at udvælge 4 Revisorer, mellem hvilke Arbejdet fordeles efter et af Magistraten og Borgerrepræsentanterne gjort og af Bort Cancellie bifaldet Forslag, ligesom det og paa samme Raade bestemmes, hvilken Løn der bliver at tillægge dem for deres Arbejde. De saaledes udvalgte Revisorer udnævnes paa 4 Aar, saa at aarlig een af dem afgaar; de første Gang Bestiktede vedblive dog Alle i 4 Aar, hvorefter Lodtrækning afgjør, i hvilken Orden de skulle afgaae respective med det 4de, 5te, 6te og 7de Aars Udgang; senere bestemmes Afgangen efter Anciennitet. Nævnte Revisorer have nøiagtigen at gennemgaae saavel Hovedregnskabet for Stadens Kasse, som alle de speciellere Regnskaber for enkelte Grene af Stadens Deconomie; dog først efter at samtlige disse Regnskaber foreløbigen ere gennemgaaede af de blandt Borgerrepræsentanterne dertil udvalgte Mand, hvis Bemærkninger blive Revisorerne at meddele til Efterretning og Benyttelse, ligesom de bør følge Revisions-Udsættelserne, naar samme fremsendes til Besvarelse og siden til Decision. Naar Revisions-Udsættelserne ere forsynede med de behørigte Besvarelser og Bedtegninger, blive de tilligemed

Regnskabet og dets Bilage indtil Videre af indsende til vedkommende Collegium for at bedrøes. Dog, dersom der er Spørgsmaal om Ansvar for selve Magistraten, eller anden Autoritet, der i en eller anden Forvaltningsgreen træder i Magistratens Sted eller endog for den samlede af Magistraten og Borgerrepræsentanterne bestaaende Communebestyrelse, bør Sagen, naar det af Vedkommende forlanges, henvises til Afgjorelse ved Domstolene.

§ 45.

Strax efter at alle Stadens Regnskaber ere aflagte, foranstattes ved Trykken offentliggjort et summarisk Regnskab over enhver Green af Bestyrelsen, tilligemed en Generalbalance over samtlige Regnskaber, der udviser Beholdningen af Stadens Formue, ledsaget af oplysende Forklaringer; i Forbindelse hermed bekendtgjøres, hoad der ellers i Aarets Løb er forefaldet, og hvis Offentliggjorelse kan være tjenlig til at gjøre Borgerne bekendte med Communaltilstanden og Communalbestyrelsen. Magistraten og Borgerrepræsentanterne have noie med hinanden at overlægge den Plan, hvorefter en saadan Kundgjorelse til Rådmedets fuldkomneste Opnaaelse bedst bør indrettes, ligesom og den aarlige Kundgjorelse selv bør underkastes begge hine Autoriteters Prøvelse.

(Fortsattes.)

Fyrgetvænde Møde.

(Fortsættelse.)

§ 46.

Naar der under nogen af de Bestyrelsesgrens, der ere overladte til særegne Directioner eller Commissioner, bliver Spørgsmaal om Foranstaltninger, der ere alders extraordinaire, eller som have sær indgribende og vedvarende Følger for Communen, saasom om Laan eller Forlængelse af de Terminer, inden hvilke et ældre Laan skal afbetales; Indførelse af nye Pensioner og Penningforhøielser, Pensioner, hvortil der ikke allerede findes en speciel. Hjemmel; Afhændelse af nogen fast Eiendom; Bygningsarbejder, som ikke kunne iværksættes uden en Forhøielse i det Skattebeløb, som i de nærmeste foregaaende 3 Aar efter Middeltal er blevet svaret til at bestride de under bemeldte Directioner eller Commissioner hørende Grene af Stadens Huusholdning; Forlig, hvorved den paa Communens Vegne, for at undgaae Røttergangstrætter, overtager sig en vis Forpligtelse, eller opgiver noget af en formeentlig Rettighed, — bør altid Magistraten og Borgerrepræsentanterne derover først have Leilighed til at ytre sig, hvorhos Sagen, saavel i foranførte Tilfælde, som naar Foranstaltninger af bemeldte Slags foresalbe under selve Magistratens og Borgerrepræsentanternes egen Bestyrelse, bliver at indstille til Dødt Cancellie, der, forsaavidt Samme ikke er bemyndiget til selv at tage Beslutning, har at andrage Sagen for Ds. Dog skal det være Magistraten tilladt, i Forbindelse med Borgerrepræsentanterne, ved deres egen fælles Beslutning, uden videre Forespørgsel, aarlig at anvende en Sum indtil 2000 Rbd. til Bedste for dem, der maatte have vist særdeles Flid og Anstrengelse i Stadens Tjeneste, hvorfor de, efter deres Stilling og Aar, kunne egne sig til nogen extraordinair Godtgørelse, samt til Hjælp og Understøttelse for de af Stadens underordnede Betjente, som, formedels indtrufne Omstændigheder, dertil maatte være særdeles trængende.

Dette Udcast ledsagede Commissarius med følgende Motiver:

„Efterat Grundreglerne for de danske Kjøbstæders oeconomiske Bestyrelse vare blevne bestemte ved Anordningen af 24de Octbr. 1837, har Cancelliet, i Overensstemmelse med hvad Hans Majestæt allerede tidligere havde befaleet, taget under Overveielse, hvorledes en lignende Reform i Administrationen af Communal-Anliggenderne i Kjøbenhavn kunde være at iværksætte, hvorunder tillige det af Kjøbenhavns 1ste Deputerede, Professor og nuværende Bankdirecteur Bang, til Forsamlingen i dens forrige Session om denne Gjenstand indgivne Andragende, i Overensstemmelse med Forsamlingens Petition og Hans Majestæts Befaling, er blevet benyttet. Da et foreløbigt Udcast til Anordningen var ubearbejdet og af Collegiets Medlemmer glemme-gaaet, blev dette ved Skrivelse af 6te Januar d. A. tilfattet Magistraten og de 32 Ræd til Betænkning, idet Cancelliet derhos meddeelte nogle Bemærkninger angaaende visse Punkter, hvori man fandt de i Udcastet optagne Bestemmelser tvivlsomme. Efterat have i Slutningen af Juli Maaned modtaget hine Betænkninger, har Collegiet atter taget Sagen under nyeste Overveielse, og derpaa foredraget Samme for Hans Majestæt, ifølge hvis Befaling Udcastet, saaledes som det foreløbig af Allerhöfstdamme er bifaldet, forelægges Provindsialstænderne til derover at afgive Betænkning.

Udcastets § 1 indeholder en almindelig Bestemmelse om Hovedstadens Bestyrelse ved dens Magistrat i Forbindelse med Borgerrepræsentanterne under Overtilsyn af Hans Majestæt og Cancelliet. Efter Paragraphens 2de Membrum skal det, i Henseende til de Grene af Communalbestyrelsen, som fortiden ere overdragne særegne Commissioner eller Directioner, indtil videre forblive ved den nuværende Tingenes Orden, hvorhos det udtrykkelig er tilkendegivet, at Magistraten tilligemed Borgerrepræsentanterne, med Hensyn til hine Communal-anliggender, beholde den Medvirkning, som

ved flere Kongelige Resolutioner er tillagt samme og som yderligere vil blive bestemt ved nærværende Anordning.

I Anledning af denne § havde de 32 Mænd utvret det Wuse, at der efter Ordret „Borgerrepræsentanter“ i den 1ste Passus maatte tilføies: „overeensstemmende med de Staden under 24de Juni 1661 tilstaaede Privilegier,“ ibet de bemærkede, at flere af de i Udkastet optagne Bestemmelser ikke stode i Harmonie med den Magistraten og Borgerrepræsentanterne ved Privilegierne tilfagte Myndighed til at handle og slutte efter Videns Bestaaenhed over Stadens Indtægt og Udgift, og at deres Stilling som Repræsentanter gjorde dem det til Pligt, herpaa at gjøre opmærksom, da de som saadanne ikke kunde forsvare, om Privilegierne formedelst Lagtpaaagivenhed fra deres Side indskrænkedes i deres Betydning ved den nye Communallov. Dette Wuse tiltraadte Magistraten, hvorhos den forment, at der ved Paragraphens Affattelse burde tages Hensyn til den i Privilegierne grundede Instruction for Kjøbenhavns Magistrat af 28de August 1795, og at det i Overensstemmelse med dennes § 2 skulde optages i Paragraphen: at „Magistraten staaer under Hans Majestæts umiddelbare Befaling og Cancelliets Overoplyst.“ Cancelliet maatte imidlertid finde det betænkeligt, i Udkastet at optage en saadan Stadfæstelse af Stadens Privilegier, hvilke, saaledes som ogsaa i meget bestemte Udtryk (See Stændertid. for 1835—1836 S. 1233 sft. 1235) er erkjendt i Professor Bangs ovenanførte Andragende, indeholde Meget, der ikke alene forlængst er traadt ud af Kraft, men heller ikke uden Forurettelse for Kongens andre Underaatter burde fornyes, saasom Stapelrettigheds, Frihed for Skat og Indquartering o. s. v., og Meget, som kan misforstaaes og ofte er blevet misforstaaet, f. Ex. den paa beraabte Ret til at handle og slutte paa Byens Regne. Naturligvis ville Privilegierne uden saadan Paaberaabelse blive i Kraft i det Omfang, hvori de forinden ere det, kun at de ikke fremskilles som Grundlaget for den nye Communalanordning. De Ord af Instr. 28de Aug. 1795, som Magistraten ønskede optagne, gaae uentvivi alene ud paa at tilkjendegive, at den ikke, saaledes som andre Kjøbstæd-Magistrater, modtager de Kongelige Befalinger igjennem en

Mellemvrighed, men at de directe tilfælles samme. Imidlertid have de anførte Ord forhen givet Anledning til Misforstaaelse og synes derfor, som i ethvert Tilfælde overflødige, helst at maatte bortfalde. I Overensstemmelse med Collegiets Indstilling resolverede derefter Hans Majestæt, at Paragraphen skulde forblive uforandret.

Udkastets § 2 angaaer Omfanget af, hvad der til Hovedstadens Commune skal henregnes, og antyder de særlige Regler, der gjælde for de udenbyes Beboeres communale Forhold, i hvilken Henseende det i det Hele skal forblive ved den hidtilværende Tingenes Orden. Der er ikke mod samme fremkommen nogen Indvending fra Repræsentanternes eller Magistratens Side.

Ifølge § 3 skal Magistraten fremdeles bestaae af 1 Overpræsident, 3 Borgermestere og nogle af Kongen ubnævnte Raadmænd, hvis Antal fortiden er 5. Men det er derhos bestemt, at 3 af Borgerrepræsentanterne blandt Borgerne paa allerhøieste Approbation valgte Raadmænd skulle indtræde i Magistraten. I det ovenomtalte fra Provindsialstænderne indsendte Andragende erkjendtes ogsaa det Hensigtsmæssige i, at Magistraten ei blot kom til at bestaae af juridiske Embedsmænd, der ofte henhjittedes til samme fra andre Embedsstillinger, og hyppig mangle og vanskelig erhverve det noie Kjendskab til Byen og dens Anliggender, som den udmærkede Borger, der har tilbragt sit Liv i nær Berørelse med sine Medborgere, alt er i Besiddelse af. Baae Magistraten og de 32 Mænd vare ogsaa enige i, at en saadan Foranstaltning vilde stemme med Communens Lære. Med Hensyn til de øvrige Kjøbstædcommuner var alt ved Anordn. 24 Octbr. 1837 § 1 aabnet Udgang for de vigtigere af disse til at stæffe 1 a 2 Borgere Sæde i Magistraten som borgerlige Raadmænd. Ifølge Organisationen af Kjøbenhavns Magistrat og Omfanget af Forretningerne burde Tallet af disse borgerlige Raadmænd ikke være mindre end 3. Det ansaes derhos billigt og gavnligt for selve Sagen, om der kunde stæffes disse borgerlige Raadmænd nogen Godtgjørelse for deres Opoffelse af Tid og Kræfter i det Offentliges Tjeneste. Det er derfor i Udkastet bestemt, at,

naar Vacance maatte indtræde iblandt de af Hans Majestæt bestilte Raadmænd, skal den først vacante Plads ikke besættes, hvorimod det skal tages under Overveelse, hvorledes den besparede Sæge kan anvendes til Bedste for de borgerlige Raadmænd. Mere vilde der ikke kunne anvendes i det nævnte Niemed uden en Forhøielse i Administrationsudgifterne; navnlig fandtes det ikke vel gjertligt at nedsætte Tallet af de retskyndige Raadmænd mere end efter Udkastet. Men det forudsættes heller ikke, at hine borgerlige Raadmænd skulle opgive deres sædvanlige borgerlige Bedrift, hvori de maae søge deres egentlige Subsistens, medens hiint Vederlag kun skal indeholde nogen Godtgjørelse for den Tid, som de for den dem betroede Tjenestes Skyld maae tage fra deres egentlige Levevei. Med Hensyn til de borgerlige Raadmænds Functionstid, da er det af Magistraten fundet tvivlsomt, om de ikke rettest burde ansættes paa Livstid; men da de, efter det Rys-anførte, enten ingen Ven erholde eller dog kun en meget ubetydelig, og altsaa maae vedblive deres øvrige Levevei, saa vilde det med livsvarig Ansættelse tilsigtede Niemed, at de alveles skulle leve for deres Embede, ikke opnaaes, og det er derfor i Overensstemmelse med de 32 Mænds Forslag fundet rettest, at de, hvad der og fra andre Sider anbefaler sig, og desuden stemmer med Anordningen af 24 Octbr. s. A., blive ansatte paa en vis Tid, navnlig paa 8 Aar, der ogsaa er den, i hvilken Borgerrepræsentanterne efter Udkastet skulle fungere.

Udkastets § 4 bestemmer, at den indirecte Valgmethode, hvorpaa ogsaa det af Stænderne indsendte Andragende havde henledet Opmærksomheden (Stænder-Tidenden for 1836 Side 124), skal være at anvende ved Valget af Borgerrepræsentanter. I det oprindelige Udkast var den directe Valgmaade lagt til Grund, men dog, med Hensyn til Valgernes Mængde, under en Inddeling af Byen i 6 Distrikter, hvoraf hvert for sig skulle besætte en forholdsmæssig Deel af de ledige Pladser, hvorhos Valgrettigheden; og med den Valgbarheden, blev indskrænket til de af de næringsdrivende Borgere, der ere ansatte til i det mindste to Portioner Næringskat. Cancelliet udviklede dog i den ovenmeldte Skrivelse af 6 Januar de med saadanne Distriktsvalg for-

bundne Ufuldkommenheder, men bemærkede, at de ikke vel kunde undgaaes, naar den directe Valgmaade her, ligesom i de andre Kjøbstæder og ved de størdste Valg, skulle benyttes. De 32 Mænd gave den directe Valgmaade Fortrinet, men fraraadede Distriktsinddelingen, menende, at et samlet Valg af alle valgberettigede Borgere i Staden var at foretrække. De antog derhos, at kun de Næringsbrugere, der ere ansatte til 5 Portioner Næringskat, bør være valgberettigede. Derimod blev den indirecte Valgmaade anbefalet af Magistraten, der, næst at bemærke, at der findes Spor til, at denne oprindelig har været afbenyttet ved Valget af de 32 Mænd, har yttret, at den enhver Borger ifølge Privilegiernes tilkommende Ret til at deeltage i Valget af Repræsentanter, formeentlig kun paa denne Maade kunde see fyldest. Vel see Valgene af Deputerede til Stænderforsamlingen, ogsaa i Hovedstaden, umiddelbart af de Stemmeberettigede, men det maa erindres, at Valgerne her ere indskrænkede til Grundeierne, medens Valgerne ved Repræsentantvalgene ville komme til at indbefatte ikke alene de fleste af Grundeierne, men ogsaa af de næringsdrivende Borgere, ligesom at Valgene af Stænderdeputerede kun foregaae hvert 8te Aar, medens der hvert Aar vil blive at foretage Valg paa Borgerrepræsentanter. Antallet af de i Næringskat ansatte Borgere, Entier og ugifte Fruentimmer fraregne, udgjorde den Tid, Magistraten opgjorde samme, 5645 Personer. Naar hertil lægges de Grundeiere, der, uden at være Næringsbrugere, maatte ville og kunne erhverve Borgerkab, er det ikke usandsynligt, at Tallet af Valgerne vilde kunne opstige til 6000. Gengang aarlig at samle en saadan Masse af Valgere, vilde blandt andet fore til en meget betydelig Forsøgelse i Forretningerne ved Valglisternes Udfærdigelse, Revision og Behandling samt Valgmødernes Bestyrelse, og blive saa besværende for Borgerne, at de sandsynligvis snart kun i ringe Antal vilde indfinde sig, hvorved Sikkerheden for, at Valgene virkelig vilde udtrykke den almindelige Mening, efterhaanden vilde tabe sig. Idet man var enig med Magistraten i, at det ikke vilde være hensigtsmæssigt, at en saadan Masse af Valgere skulle kaldes til umiddelbart at deeltage i Valget af Borgerrepræsen-

tanterne, maatte man paa den anden Side ligeledes erkjende, at det vilde være paafaldende og let kunde opvække Utilfredshed, om man, for at undgaae disse Ulemper, vilde, ved Fastsættelsen af Betingelserne for Valgretten, udelukke den største Deel af Kjøbenhavns Borgere fra Deeltagelse i en Rettighed, der efter Privilegierne tilkommer dem, og som og ved Anordn. 24 October 1837 er indrømmet alle Borgere i de andre Kjøbstæder. Derimod fandt man ikke, at det kunde give nogen Anledning til Besvær, at Valgene i Kjøbenhavn skee middelbart, medens de i andre Kjøbstæder udoes umiddelbart. Dette blev kun en Forskiel i Maaden at udøve Rettigheden paa, der var begrundet i Forholdenes Natur, som just medfører, at Kjøbenhavns Borgere ved de middelbare Valg sikkest vilde være istand til at serge for Repræsentantposternes Besættelse med dygtige Mænd. Det er vel saa, at de enkelte Vælgers Stemme bliver mindre betydende, naar den indskrænker sig til at vælge paa Valgmænd, end naar den umiddelbart rettes paa de Mænd, hvem selve Vesten skal betroes. Men det maa bemærkes, at den Enkelte, fordi han stemmer paa den, hvem han vil have Posten betroet, derfor dog ingenlunde har det i sin Magt at vælge den, han foretrakker, hvorimod hans Stemme kun er en liden Fraction af Vælgerens Totalitet, og kun faaer Virkning, forsaavidt et betydeligt Antal af disse Stemmer falder sammen med hans. Hvad enhver Stemme faaer mindre at betyde derved, at den ikke ligesom har den Post, hvorefter der spørges, til Gjenstand, udjævnes igjen derved, at Enhvers Stemme i de mindre Afdelinger, som det overlades at udnævne disse Valgmænd, faaer en større Indflydelse paa disse Valg, end den kunde faae blandt det større Tal, der skulde tage Deel i det umiddelbare Valg, i hvilket større Tal den Enkeltes Stemme bliver en meget mindre Proct. I et hensigtsmæssigt Valg af Valgmænd vil man atter faae en Vorgen for, at selve Posten vil blive besat med en dygtig og paalidelig Mand, Noget, som maa være enhver Vælger vigtigere, end netop at faae et bestemt Individ valgt, hvilket, som berørt, dog ikke staaer i den Enkeltes Magt uden ved Hjælp af den Sympathi med hans Medvælgere, eller den overlegne Indflydelse, der og vil gjøre

sig gjældende i det middelbare Valgsystem. De Mænd, hvem deres Medborgere overdrage det Hverv, paa deres Vegne at forrette Valget, ville vel endog bedre, end den større Masse af Vælgere, vide at overveie med hinanden indbyrdes, hvorledes de til det Heles Gavn kunne udføre hvad der er dem betroet, Noget, der desuden er dem en Keresdag. De fleste Vælgere ville uden tvivl vide i deres nærmeste Kredse at finde forstandige og paalidelige Mænd, hvem de kunne overlade, paa deres Vegne at deeltage i de endelige Valg, medens en stor Mængde ikke vil vide at bedømme, hvo af det hele Samfund (her hele Hovedstadens valgbare Borgere) der er meest skikket til den Post, der skal besættes. Det kunde saaledes let blive nogle Enkelte, der lede de Dvriges ubestemte eller vakkende Billie, ligesom man, saafremt saadan Indvirkning ikke fandt Sted, vilde staae fare for at Stemmerne saaledes spredte sig, at et Valg kom i Stand ved en ganske lille Fraction af den hele Valgmasse og saaledes ikke udtrykte den almindelige Mening. Ved de middelbare Valg bliver det og muligt at gjøre, om ikke absolut Pluralitet, saa dog en vis aligvort Pluralitet til Betingelse for Valget af Borgerrepræsentanterne, hvilket under den hele Valgmasses, umiddelbare Deeltagelse i samme vilde medføre atfor store Uleiligheder og netop derved betage Omvalget sin Paalidelighed. Dgsaa bliver det derved muligt, strax at besætte de Pladser, som efterhaanden ved tilfældig Afgang blive ledige. De nærmere Regler om Maaden, hvorpaa det middelbare Valg skal iværksættes, indeholdes forst i de følgende §§.

Endnu bemærkes, at Udkastet indrømmer Magistraten Deeltagelse i Repræsentantvalgene. Ligesom Magistraten, der haabe efter Privilegierne og den nuværende Tingenes Orden deeltager med de 32 Mænd i at besætte de ledige Pladser i dette Borgerraad, ikke troede at burde opgaae samme, saaledes antog man og, at den mulig, formedelst dens Medlemmers noie Kjendskab til Borgerne, kunde have en ret gavnlig Indflydelse paa Valgene. Da denne Deeltagelse ifølge § 27 bestaaer deri, at Magistratens Medlemmer viritim stemme tilligemed Valgmændene, vil den heller ikke gjøre nogen væ-

sentlig Indskrænkning i de Kjøbenhavnske Borgers Valgret, og er navnlig langt fra saa betydelig, som den, de fortiden udøve.

Følge Hens 2den Passus skal, i Overensstemmelse med Magistratens og de 32 Mænds Forslag, Borgerrepræsentanternes Antal vedblive at være 32, istedetfor, som i det oprindelige Udkast var antaget, 36. Det foresøgte Tal var foreslået, deels fordi det paa Grund af de mange Forretninger, som deels i den senere Tid ere, deels i Folge den nye Anordning fremdeles vilde blive, dens enkelte Medlemmer overdragne, kunde synes ønskeligt, at der blev flere at fordele disse Arbejder paa, deels fordi Borgeraadet da paa samme Maade, som i de øvrige Kjøbstæder (Anordning 24de Decbr. 1837 § 8), successtve kunde fornyes i Løbet af 6 Aar. Men da hverken de 32 Mænd eller Magistraten fandt det fornødent, at deres Tal fortiden foresøgedes, og Borgerrepræsentanterne, saafremt de senere skulde jagte det hensigtsmæssigt, kunne indkomme med Andragende desangaaende, fandtes det at kunne indtil videre blive ved det vante Antal, hvorhos der, som siden skal vises, er taget en forandret Bestemmelse, i Hensende til den successtve Fornyelse.

De Bestemmelser, § 5 indeholder om Betingelserne for som Grundeier at erhverve Borgerkab i Kjøbenhavn, ere i det Væsentlige stemmende med Anordning 24de October 1837 § 4. Men den Assuranceværdi, der skal fordras for at give en Grundeier Udgang til Borgerkab, maatte for Kjøbenhavn bestemmes i Anordningen, istedetfor at dette for de øvrige Kjøbstæder blev overladt og maatte overlades de specielle Regulativer. Naar der er fordrat en Assuranceværdi af respective 4,000 eller 6,000 Rbd., efterfom Bygningen er grundartpligtig eller ikke, saa er dette stemmende med Magistratens og de 32 Mænds Forslag, der formeente, at man i Almindelighed hos Eiere af Eiendomme af ringere Værdi ikke kan vente den Indsigt, uden hvilken deres Medvirkning i Communen ikke kan antages gavnlig. Det er derhos antaget, at Betingelserne for Valgret og Valgbarhed med Hensyn til dem, der tage Borgerkab som Grundeiere, bør falde sammen, uden Hensyn til, om der gjøres Forskel hvad Næringsbrugere angaaer. Da nemlig Grundeiere ikke skulle

være pligtige at tage Borgerkab, saa er det heller ingen Anledning til at anden Grundeierdom dertil skulde give Udgang, end den, der sætter en Mand istand til at vælges til Repræsentant eller andre lige Hædersposter; thi en Grundeier vilde neppe nogenstunde attraae Borgerkab, hvor det ikke maatte interessere ham at bane sig Vej til deslige Poster. Det samme Princip er ogsaa fulgt i den citerede § af Anordningen af 1837. Hvad den indeholder om, at flere Samciere kunne overbrage til Een iblandt dem den Ret, med Hensyn til Eiendommen at erhverve Borgerkab, er aldeles stemmende med Forordn. 15de Mai 1834 § 2. Magistraten har fremdeles opkastet det Spørgsmaal, hvorvidt Eiendommens senere Afhændelse betager den Paagældende hans eengang som Grundeier erhvervede Borgerkab, men Cancelliet maatte med Magistratens Pluralitet antage, at Fortabellen af den Qualification, der ene begrunder hans Borgerret, ogsaa maa medføre Tabet af de dermed forbundne Rettigheder. Den Bestemmelse, Udkastrs § 32 indeholder, er, som nedenfor skal bemærkes, at ansee som en paa særegne Grunde bygget Undtagelse. Tilfældet synes ikke heller at kunne sættes ved Siden af det, at en næringsdrivende Borger nedlægger sin Bedrift. At denne endnu vedbliver at være Borger mod at svære Næringskat, hidrører da fra, at han endnu steds har Berettigelsen til igjen at drive Næring, naar han finder for godt. En saadan Borger vil heller ikke kunne nyde active Borgerrettigheder uden i Forhold til den Næringskat, han virkelig til enhver Tid yder. Men skulde en Eiendomsmand vedblive at nyde Borgerrettigheder efterat have solgt Eiendommen, saa maatte det være i Forhold til den Eiendom, han har solgt. Dette kunde blandt andet ogsaa lede til den Synderlighed, at samme Eiendom kunde samtidig constituere Borgerrettigheder for flere successtve Eiere. Iøvrigt fandtes det ufornødent, herom at optage nogen Bestemmelse.

Endnu havde de 32 Mænd i Anledning af denne § foreslået, at de Grundeiere, der som saadanne have taget Borgerkab og saaledes faaet Udgang til Deeltagelse i Communalanliggenderne, burde aarlig erlægge Saameget, som det Antal Portioner Næringskat udgjør, der, som det

Følgende viser, af dem er foreslaaet som Minimum for de næringdrivende Borgeres Qualification til Valgberettigelse, for derved at bidrage Noget til Befolkningerne ved Repræsentantvalgene, der i Fremtiden ville være en større Udgift for Communen. Dette Forslag havde Magistraten tiltraadt med den Modification, at Kjøndelsen skulde ansættes til 2 Mk. for hvert 1000 Rbdst. af Cicendonumens Assurancerværdie. Foranførte Forslag er imidlertid ikke blevet billiget. Medens det Antal af Grundeiere, der, uden at være Næringsbrugere, maatte attraae Optagelse iblandt Borgerkabet, neppe vilde blive, saa stort, at Totalbeløbet af hinc Kjøndelser kunde blive af nogen Betydning for Communen, vilde et saadant særligt Bidrag rimeligviis gjøre et ubehageligt Indtryk paa Grundeierne, og afholde En eller Anden, hvis Indtrædelse kunde være af væsentligt Gavn for Communen, fra at tage Borgerkab. Da desuden Grundeierne allerede betale mere end 4 Gange saa meget af Communæafgifternes Beløb, som de Næringsbrugende, som saadanne, synes hiint særlige Bidrag ogsaa fra den Side upaasende.

§ 6, der omhandler de personlige Egenkaber, der behøves for at vinde Borgerkab, er ordlydende overensstemmende med den tilsvarende § 5 i Anordn. af 24de Octbr. 1837. Forfaavidt imidlertid den indeholder, at dens Bestemmelser ingen Forandring skulle have til Følge i Henseende til de deri nævnte Militaires og deres Børns Børnepligt, have de 32 Mænd erklæret sig imod den i den foreskrevne Ombytning af de ifølge den allerheieste Resolution af 1ste Decbr. 1810 meddelte Tilladelsesbeviser mod formelige Borgerbreve, idet de ytre, at det er i Strid med de bestaaende Rettigheder, at Kjøbenhavns Borgere skulle være værnepligtige. Men heri kunde hverken Magistratens Pluralitet eller Cancelliet være enig. Eigesom det ingenlunde bør erkjendes, at Kjøbenhavns Borgere have nogen ved Privilegierne begrundet særegen Ret til ikke at kunne underkastes den almindelige Børnepligt, saaledes erholde ogsaa allerede nu Mandskaberne ved Forsætningsbataillonerne og flige Militaire, ifølge Placaterne af 26de Mai og 9de Juli 1819, virkelige Borgerbreve, naar de ere Professionister, og kunne, efter at have forfærdiget Mesterskykke,

antages som Laugsmestere. Hensigten med hiin Bestemmelse i Udskiftet har ogsaa kun været den, at gjere Afgangsdokumenterne til borgerligt Erhverv eens for Alle, uden at der derved er tilfattet at gjøre nogen Forandring i de de Vedkommende, efter de gældende Anordninger, tilkommende Rettigheder eller paahvilende Forpligtelser mod Staten eller deres Medborgere. En Ophævelse af Værnepligten for dem, der under de i den anførte Omstændigheder erholde Borgerbreve, vilde upaatvilelig ogsaa medføre en i flere Henseender betænkelig Forsøgelse af flige Personers Antal. Der Kjøndedes saaledes ikke at være nogen Grund til, i den omtalte Henseende for Kjøbenhavn at give en Bestemmelse, der afviger fra den, der gælder i de øvrige Kjøbstæder, hvor ogsaa de egentlige Borgere og deres Børn ordentligviis, ligesaa vel som i Kjøbenhavn, ere frie for Værnepligt.

Ved denne § havde de 32 Mænd anbraget paa, at Magistraten og Borgerrepræsentanterne skulde være berettigede til at meddele særdeles udmærkede Mænd, eller saadanne, som i en fortrinlig Grad havde gjort sig fortjent af Staden, Kjøbstæder, der dog ikke skulde give den Paagældende nogensomhelst Medvirkning i Communal-Anliggenderne, medens han naturligviis skulde være befriet for alle borgerlige Forpligtelser; imod hvilket Andragende Magistraten Intet fandt at erindre. Det er imidlertid blevet forbigaaet som Noget, der ikke vilde være af nogen practisk Nytte og som er udenfor Anordn. 24de Octbr. 1837.

Indholdet af den følgende § 7, der angaar de Tilfælde, hvori en Borger taber den Valgret, som ellers vilde tilkomme ham, er i det Hele stemmende med § 6 i Anordn. 24de Octbr. 1837, hvorfra den kun afviger ved et Par Reductionsforandringer, som bleve nedvendige paa Grund af den fra den i de øvrige Kjøbstæder indførte forskellige Valgmethode, der skal anvendes i Kjøbenhavn.

Ifølge § 8 skal i Almindelighed enhver Borger, uden Hensyn til hvor stor Næringsstat han svarer, være berettiget til at medvirke til Repræsentantvalgene, hvorimod kun de Borgere, der enten som Grundeiere have erhvervet Borgerkab, eller som Næringsbrugere ere ansatte til 5 Portioner Næringsstat, kunne vælges til Repræsen-

tanter eller borgerlige Raadmænd. Det er allerede bemærket, at det i det oprindelige Udkast, der, som anført, gik ud fra umiddelbare Valg, men efter en Districtsinddeling, var antaget, at Næringsbrugere, som saadanne, ikke vare valgberettigede, med mindre de svarede 2 Portioner Næringskat, under hvilken Betingelse de ogsaa skulde være valgbar, og at de 32 Mænd havde foreslaet, at Valgberettigelse saavel som Valgbarhed kun skulde indrømmes Næringsbrugere, naar de svare idetmindste det Antal Portioner Næringskat, der er fastsat som Maximum for den lavest beskattede Klasse, fortiden 5 Portioner, hvorved dog ingen Bøgerklasse vilde være udelukket formeestt dens Næringsvei, formenende, at man i Almindelighed ikke kunde vente væsentligt Gavn af de til ringere Næringskat ansatte Borgers Deeltagelse i Valgene, men at derimod Magistraten antog, at enhver Statsvende Borger bor, i Overensstemmelse med Kjøbenhavns Privilegier, være berettiget til at deeltage i Valgene. Dette burde, efter Magistratens Mening, indrømmes dem, hvad enten Valgene skulde ske middelbart eller umiddelbart. Derimod var den enig i, at Næringsbrugere kun blive valgbar, naar de svare idetmindste 5 Portioner Næringskat, og enkelte af dens Medlemmer formeente endog, at Valgbarhed kun burde indrømmes dem, der idetmindste svare 10 Portioner. Magistraten bemærkede i foransatte Henseende, at ogsaa Privilegierne gjøre Forskjel paa Valgret og Valgbarhed, idet de tillægge Bøgerkabet den første Ret, men kun de bedste og fornemste Borgere den sidste. Det er imidlertid ovenfor udviklet, hvor misligt det vilde være, om samtlige næringsbrugende Borgere skulde stedes til Deeltagelse i et directe Valg, ligesom det og paa den anden Side synes mindre rigtigt, at betage en stor Mængde Borgere en i Privilegierne hjemlet og alle Borgere i andre Kjøbstæder tilkomne Ret. Under Forudsætning af den indirecte Valgmaade synes det derimod ikke, at det kan medføre stor Uanskelighed, saaledes som nærværende § indeholder, at samtlige Borgere have Adgang til, paa den i § 4 betegnede Maade at medvirke til Valgene, hvorimod de samme Grunde, der have medført, at den Grundeendom, der skal give Eieren Ret til at vinde Bøgerkabet, bør have

en saa stor Værdi, som er fastsat i § 5, ogsaa have gjort, at man har indskrænket Valgbarheden til de Borgere, der svare en vis mere betydelig Næringskat, hvilket og er analogt med Anordningen 24de Decbr. 1837 § 7. — Paragraphen fastsætter fremdeles, i Overensstemmelse med de 32 Mænds og Magistratens Forslag, at idetmindste Halvdelen af Repræsentanterne skulle være Grundeiere. Ligesom denne Bestemmelse har Analogie for sig i Anordningen 24de Decbr. 1837 § 7, saaledes taler det og til Fordeel herfor, at de betydeligste Commune-Afgifter paahvile Grundeierne. At deres Antal er Halvdelen, og ikke, som i Anordningen af 1837, to Trediedele, finder uden tvivl sin Retfærdiggjørelse deri, at Hovedstadsens næringsdrivende Bøgerklasse i Størrelse og Betydning langt overgaaer den i Landets øvrige Kjøbstæder. — Ifølge det øvrige Indhold af § 8 skal baade Slægtskabs- og Svogerkabsforhold imellem Ascendenter og Descendenter, samt i Sideliniens første Grad, være til Hindrer for, at Nogen, som staaer i et saadant Forhold til et Medlem af Bøgerrepræsentationen eller Magistraten, kan indtræde i bemeldte Autoriteter, hvorimod senere stiftet Svogerkabsforhold ikke skal have nogen af de Paagældendes Udtrædelse til Følge. De 32 Mænd havde i Anledning af denne Bestemmelse foreslaet, at kun Slægtskab i de nævnte Grader, men ikke Svogerkab, skulde have den omhandlede Virkning, idet de formeente, at Udelukkelsen paa Grund af Svogerkab kunde have flere skadelige Følger. Magistraten billigede imidlertid Udkastets Bestemmelse, der stemmer med § 7 i Anordningen 24 Decbr. 1837, og bedre harmonerer med Lovgivningens almindelige Principer om Virkningen af Svogerkab i Forhold til Slægtskab. De Inconvenienter, som deraf kunde opstaae, ere størstedels sferne ved den Bestemmelse, at senere stiftet Svogerkab ikke skal have Nogens Udtrædelse til Følge.

Endnu havde de 32 Mænd foreslaet, at det maatte bestemmes, at Personer, der staae i Ægtesforhold, skulle være udelukkede fra Deeltagelse i Valgene, da et saadant formodet Afsængighedsforhold ikke passende lader sig forene dermed. Ligesom imidlertid Magistraten yttrede, at disse Tilfælde vare meget sjældne og desuden

af ringe Indflydelse, saaledes fandt Cancelliet det og mindre hensigtsmæssigt at andrage paa nogen Bestemmelse i denne Henseende.

§ 9 fastsættes, at Functionstiden for Borgerrepræsentanterne skal være 8 Aar, saaledes at 4 skulle afgaae i 1840 og siden 4 aarlig. I det oprindelige Udkast, var det, som allerede forhen berørt, antaget, at Functionstiden skulle være 6 Aar, Antallet af Repræsentanterne 36, saaledes at 8 skulle udtræde første Gang, 12 indtræde i deres Sted, og siden 6 aarlig udtræde. Ligesom imidlertid heri, allerede paa Grund af, at Antallet af Repræsentanterne, som ved § 4 bemærket, efter Magistratens og de 32 Mænds Forslag, er fastsat at skulle være 32 istedetfor 36, nogle Modificationer vare nødvendige, saaledes bemærkede ogsaa de 32 Mænd, at Erfaringen havde overbevist dem om, at det i Almindelighed forløber et Par Aar, forinden der erhverves nøie Kundskab til Communens Anliggender, hvorfor de antog, at det mere vilde staae end gavne Samfundet, at berøves dets Repræsentanter paa en Tid, da de, modnede ved Dvælse og Erfaring, kunde ventes at ville virke heldbringende for Communen, uden at de paa den anden Side forbleve længere i Stillingen, end at Virksomheden kan antages endnu usvækket. I Henhold hertil foreslog de, at Functionstiden skulle være 8 Aar, hvilket Forslag man har troet at burde tage til Følge i det forelagte Udkast. Derved, at kun fire aarlig udtræde, vil vel den Tid fjernes, at Borgerrepræsentationen kommer til at bestaae endog for en nogenlunde betydelig Del af Mænd, som Borgerne dertil have valgt, men da det ogsaa kan have sin Nytte, at Ombygningen skeer langsomt, fandt man ikke heri nogen Grund til at afvige fra bemærkede Forslag. — Den aarlige Udtrædelse skal efter den første efter Anciennet, dog at, naar flere lige længe have været Repræsentanter, Udtrækning skal finde Sted. I det Magistraten og de 32 Mænd meddelte Udkast var det antaget, at de nærværende Repræsentanter skulle afgaae efter Dverenskomst eller Udtrækning, og først de senere efter Anciennet, hvilket var bygget paa, at de 32 Mænd efter de hidtil gældende Regler have lige Ret til at vedblive. Men da de 32 Mænd og med dem

Magistraten havde anbraget paa, at ogsaa de nærværende Repræsentanter skulle afgaae efter Anciennet, kunde det naturligvis Intet have været derimod.

Det var fremdeles i det oprindelige Udkast, der gik ud fra den directe Valgmethode, fastsat, at de i Aarets Løb ledigblivende Posters Besættelse skulle udsættes til næste ordinaire Valg, med mindre Tallet skulle synke under 30. De 32 Mænd havde i denne Anledning foreslaet, at extraordinaire Valg først skulle foregaae, naar Tallet blev under 28, medens Magistraten formentte, at de i Aarets Løb ledigblivende Pladser kunde besættes med dem, som ved de foregående Valg havde erholdt de fleste Stemmer næstefter Repræsentanterne. Dette Magistratens Forslag syntes imidlertid utilraadeligt, da det let kunde føre til, at Mænd fik Plads i Repræsentationen, som kun havde faa Stemmer for sig, og det syntes oprincipmæssigt, at den Omstændighed, at en Plads skal besættes formedelt tilfældig Afgang, skulle formindste Garantien for Pladsens Besættelse. Men alle hine Sanskeligheder bortfalde derved, at den indirekte Valgmaade er antaget i det forelagte Udkast, hvorved enhver ledigblivende Plads let strax kan besættes, saa at den i det oprindelige Udkast trufne Bestemmelse aldeles kunde bortfalde. De øvrige Bestemmelser i den ere stemmende med § 6 i Anordn. 24 October 1837. Naar det dog hedder, at kun 4 Aars Functionstid kan fritage for at modtage et nyt Valg, saa er dette en Følge af, at Functionstiden ikke, som i de andre Kjøbstæder, skal være 6, men 8 Aar, og det syntes dog ikke hensigtsmæssigt, at Nogen, ved at have havt Repræsentantforretninger i en Tid, der var mindre end det halve af den sædvanlige Tid, skulle kunne frigjøre sig for at modtage en Post, som han ellers ikke kunde have vægret sig for at modtage paa den fulde Tid.

(Fortsættes.)

Rettelse.

I Nr. 50 Side 792 9de Linie fra oven er en Sætning ubelagt, saa at der istedetfor Ordene: saasom Extra-Afgift for de sydlige m. v. bør læses: saasom Extra-Afgift for de nordlige Sver, Udforselspræmie, eller Rettelser i andre Afgifter for de sydlige, m. v.

Fyrgetvænde Møde.

(Fortættelse.)

§ 10 i det oprindelige Udkast havde, i Overensstemmelse med Anordningen 24 October 1837 § 9, fastsat, at de ordinaire Valg skulde foregaae strax efter Nytaar. Magistraten bemærkede imidlertid herved, at da Listerne over de Valgberettigede efter Sen skulde være færdige og udlagte til almindeligt Eftersyn 4 Uger inden Valgdagen, men de valgberettigede Borgere maae opføres paa Listen efter deres Bopæl, hvori den i October indtræffende Flyttedag kan have gjort endeel Forandringer, saa vilde Listerne til den ovennævnte Tid maaskee ikke kunne have den fornødne Paalidelighed, eftersom der vil hengaae længere Tid med at tilveiebringe de i saa Henseende fornødne Oplysninger. Da derhos ifølge Sen Enhver er berettiget til, i Løbet af 14 Dage efter Fortegnelsernes Udlæggelse at fremkomme med sine Indsigelser, som efter den følgende § skulde afgjøres ved en dertil nedsat Committees motiverede Kjendelser, hvorefter først Krykningen af de berigtigede Valglister kan begynde, saa vilde det ikke være muligt, at den i § 13 befalede Udbeling af de trykte Fortegnelser kan iværksættes 8 Dage inden Valghandlingen, naar denne skulde foregaae strax efter Nytaar. Magistraten foreslog derfor Marts Maaned som et hensigtsmæssigt Tidspunkt til Valgenes Foretagelse, saameget mere, som de fleste Borgere ved Nytaarstid ere beskæftigede med at opgjøre deres private Forhold, og saaledes maaskee ikke vilde tage saa levende Andeel i Valgene som ellers. Herefter er hiin Bestemmelse i Udkastet lempet.

Efter § 11 i det forelagte Udkast skulde alle Erindringer, betræffende Indholdet af Listerne over de Valgberettigede, fremsættes for og afgjøres af en dertil samtidig med deres Udfærdigelse nedsat Committee. I det oprindelige Udkast var det fastsat, at, dersom Magistraten fandt, at enten en Forbigaaet har Adkomst til at optages paa Listen, eller Noget selv er entg i at udslettes, uden at Indsigelsen mod hans Op-

tagelse er aabenbart ugrundet, kunde samme foranstalte den fornødne Forandring foretaget i Listen; men i modsat Fald skulde en Committee nedsættes, for at afgjøre Spørgsmaalet. De 32 Mænd fandt det imidlertid hensigtsmæssigt, at Committeeen strax anordnes til at afgjøre alle Indsigelser og Erindringer ved Valglisterne; og i Overensstemmelse hermed er hiin Sens Bestemmelse affattet.

I det oprindelige Udkast, der, som oftere anført, havde antaget directe Valg, var det, som alt ovenfor berørt, indeholdt, at de Valgberettigede skulde affondres paa de trykte Fortegnelser i 6 Distrikter, saaledes at ethvert kom til at indeholde omtrent et lige Antal af Vælgere, og Valgene skulde saaledes fuldbyrdes, at de til ethvert Distrikt hørende Vælgere skulde i et særskilt Møde vælge den 6te Deel af det fulde Antal Repræsentanter, som der for hele Staden var at vælge, uden dog i Valget at være bundne til samme Distrikts valgbare Borgere. Disse Bestemmelser, der forøvrigt fode i Forbindelse med det ovenomhandlede Forslag, at Repræsentanttallet skulde være 36, hvoraf 6 aarlig skulde afgaae, fandt de 32 Mænd, som foranført, ikke hensigtsmæssige. Hiin Inddeling vilde efter deres Mening medføre Ulempe, der vilde være saa meget vanskeligere at hæve, som man ei saa meget kan lægge Husenes Tal til Grund, som de næringskatpligtige Beboere, hvoraf maaskee ikke Faa omslytte i den Tidsperiode, i hvilken Valglisterne skulde ordnes. De antog derfor, at Valg til de vacante Pladser burde foretages over hele Staden i fortløbende Orden efter Eiensdomsnummerne i Qvartererne. Magistraten bemærkede derhos, at Distriktsvalg ikke tilfredsstillte en hensigtsmæssig Repræsentationsfordranger, da de paa saadan Maade Valgte ikke blivde hele Stadens, men de enkelte Distrikters Repræsentanter, idet ikke alle Stadens valgberettigede Borgere, men kun hvert Distrikts havde Deel i deres Valg. Cancelliet havde ogsaa i den Skrivelse, hvorved Udkastet, som meldt, blev tilfallet Magistraten og de 32 Mænd, erkjendt

Distriktsvalgenes Ufuldkommenhed, netop med Hensyn til den af Magistraten anførte Grund (de af de 32 Mænd fremsatte Indvendinger syntes mindre betydnende); men man bemærkede derhos, at, da det var anseet for tvivlsomt, om det ikke vilde medføre altfor megen Vidtloftighed, naar Valget til Borgerrepræsentanter, saaledes som til Stønderdeputerede, skulde grundes paa Hecrtallet af samtlige stemmeberettigede Indvaaneres sammentalte Stemmer, havde man, under Forudsætning af, at Valgene skulde være umiddelbare, troet foreløbig at burde sætte den ovenanførte Bestemmelse under Dervedelse. Da det endelige Udcast gaaer ud paa middelbare Valg, saa bortfalder naturligviis det her omhandlede Forslag, der aldeles sluttede sig til de umiddelbare. De følgende §§ i det forelagte Udcast, der ere traabte istedetfor de §§ i det oprindelige Udcast, der angik Fremgangsmaaden ved Valgene, og i hvis Detail det ikke synes nødvendigt her at gaae ind, indeholde nu de Bestemmelser, ved hvilke man har troet at kunne realisere middelbare Valg.

Magistraten havde formeent, at alle Vælgerne til dette Niemed burde ordnes i Klasser, saaledes at under enhver Klasse kom til at henhøre et vist Antal Vælgere, t. E. 3 a 400, der havde at stemme paa et vist Antal Valgmænd, t. Ex. 1 af 50 eller af 25. At inddele Vælgerne i Distrikter, ansaae Magistraten ikke for hensigtsmæssigt; thi om man end første Gang kunde bestemme det Antal Valgmænd, Distriktet havde at stille efter Antallet af de i Distriktet værende Vælgere, vilde det dog være Foranbringer underkastet, eftersom Antallet af Vælgerne i Distriktet enten foregedes eller formindskedes. Dette vilde derimod formeentlig ikke blive Tilfældet med Valgklasser; thi om man end vilde forudsætte, at dette Antal kunde komme til at variere noget, vilde disse Variationer dog ikke blive af stor Betydning. Til Organisation af Valglisterne maatte der forfattes fuldstændige Lister over alle Valgberettigede, som derefter offentlig maatte fremlægges, for at Enhver kunde faae Leilighed til at fremkomme med Indsigelser, hvilke maatte blive at paakjende af en dertil anordnet Committee. De saaledes berigtigede Lister skulde da Magistraten og nogle af de 32 Mænd gjenneingaae og ordne, i Dver-

eensstemmelse med det Ovenanførte, i Valgklasser, hvorved det blev at iagttage, at de forskjellige næringsdrivende Borgere og med Borgerstab forsynede Grundeiere bleve, saavidt muligt, samlede, dog saaledes, at Valgklasserne, hver for sig, bleve af lige Størrelse, men at det, saavidt muligt, blev undgaaet, at fordele eet Laug eller een Corporation under flere Klasser. Efterat Valgklasserne saaledes vare dannede, bleve Listerne over hver særlig at trykke og omdele til samtlige Borgere, for at Enhver kunde vide, til hvilken Klasse han henhørte. En Committee skulde da udnævnes, for at dirigere Valgene, hvilken havde at begynde Udfærelsen af Valgene paa den Maade, at den i de offentlige Blade og ved trykte Seblers Omdeling i Husene indkaldte Valgklasserne, den ene efter den anden, i den Nummerække, hvorefter de følge paa hinanden, og med en saadan Mellemfrist, at den ene Valgklasse kunde have tilendbragt sine Forretninger, inden den anden begyndte. Ved Mødet havde da Vælgerne, den ene efter den anden, ved Stemmesedler at give deres Stemme paa det Antal Valgmænd, som Klassen havde at stille. Naar alle i Valgklassen stemmeberettigede havde afgivet deres Stemme, vilde de Individier, som havde faaet de fleste Stemmer, være de af Valgklassen udkaarne Valgmænd. Naar Afgang indtraf imellem disse, maatte Klassen igjen træde sammen for at vælge en ny. For at holde Valgklasserne complete, maatte der i Magistraten holdes en fuldstændig Liste over disse, og i samme enhver Afgang antegnes og successive erstattes ved de Tilgange, som skete i Borgerklasserne. Hvergang et Borgerstab erhvervedes, maatte det da tillige bestemmes, til hvilken Valgklasse den nyantagne Borger blev at henhøre, hvorved der fornemmelig skulde tages Hensyn til den Borgerklasse, hvortil han hørte. Skulde Antallet af Medlemmerne i en Valgklasse betydelig foreges eller formindskes, vilde Antallet af de Valgmænd, Klassen havde at stille, ved forefaldende Vacance derefter blive at rette. Naar de saaledes udnævnte Valgmænd skulde træde sammen, for at foretage Repræsentantvalg, maatte det ske efter en af Magistraten i denne Henseende udstedt Indkaldelse. Valghandlingen maatte dirigeres af en af nogle af Magistratens Med-

lemmer samt nogle af Borgerrepræsentanterne bestaaende Committee. Valgmændene skulde forøvrigt selv kunne vælges til Repræsentanter. Det anførtes vel, at det Mødtsatte kunde synes at tjene til at sikke Valgenes Uafhængighed, men det fandtes dog, at Utaallet af de til Repræsentantvalg dygtige Individuer derved vilde lide en væsentlig Formindskelse, som maastee netop kom til at omfatte de Mænd, der vare meest skiktede til Bestillingerne. Valgmændenes Functionstid skulde endelig være 6 a 10 Aar, dog saaledes, at ved Functionstidens Udløb de alle afgik uden Hensyn til den Tid, hvori de havde været Valgmænd, og nye Valg bleve da at foretage i alle Valgklasser.

Som det heraf sees, er dette Magistratens Forslag støttet paa en Inddeling af de valgberettigede Borgere i lige store Klasser, hvortil de, saavidt muligt, skulde henføres efter den Borgerklasse, hvorunder de henhøre, saaledes at de enkelte Baug og Corporationer skulde tages samlede i samme Klasse. Denne Fordeling af Borgerne kunde man ikke ansee for aldeles hensigtsmæssig; thi det Skjelnemærke, der skulde havees for Die ved Bestemmelsen af den Klasse, til hvilken de Valgberettigede bleve at henføre, er ofte saa tvivlsomt, at Fremgangsmaaden herved ikke kunde andet, end blive vilkaarlig og foranledige Vidtløftighed og Bryderier, hvortil den stadige Rectificeren af de over Valgerne udfærdigede Lister ikke vilde bidrage lidet. For saavidt det af Magistraten var foreslaaet, saavidt muligt at samle hvert enkelt Baugs og Corporations Medlemmer, og overhovedet dem, der afgive sig med samme Haandtering, i een Klasse, da vilde dette uden tvivl let kunne føre til den Misforstaaelse, at Borgerne, ved at afgive deres Stemmer i Communens Anliggender, skulle fortrinligt have den søregne Klasses Laro, hvortil de hørte, for Die. Derimod holdt man for, at Staden til Organisation af de middelbare Valg kunde inddelles i 12 Distrikter, hvert med et omtrent lige Antal Vælgere, hvortil en vis Deel af Byen bliver at henlægge, og det saaledes, at, hvor den forbrede Lighed kræver det, forskellige Dele af en Gade kunne henføres til forskellige Distrikter. Ethvert Distrikt har at vælge 12 Valgmænd, og disse Valg skulde gjælde i 8 Aar. Men for at der i Løbet af

denne Tid ikke skal være Mangel paa det til et foresaldende Repræsentantvalg fuldbyrde fornødne Antal, er det bestemt, at hvert Valgdistrikt endvidere skal vælge 6 Suppleanter, og dernæst, at deres Forsamling skal være complet, naar Tallet ikke gaar under 120, følgelig saalænge ikke mere end 96 ere afgaaede af de 216, der ialt ere valgte, deels til Repræsentanter, deels til Suppleanter. En saadan Ufgang er aldeles ikke at vente. Dette bekræftes isærdeleshed af Erfaringen med Hensyn til de for Hovedstaden valgte 24, deels Deputerede, deels Suppleanter, til Stænderforsamlingen; thi skjøndt mange af disse have undskyldt sig for Møde ved Forsamlingen, saa have deres Forsald dog ikke været af den Betskaffen, at lignende Uarsager vilde kunne have afholdt dem fra at vebblive Valgmænds Functioner, der kun medtage kort Tid, og ikke kræve Ophold paa et andet Sted, og kun en Eneste af dem er, ved at forlade Kjøbenhavn og sælge sin Eiendom sammesteds, kommen i en saadan Stilling, at han ei heller kunde være Valgmænd. Man kan saaledes saagodt som med Sikkerhed regne paa, at den hele Valgmasse ikke behøver at sættes i Bevægelse, uden hvert ottende Aar, medens den under det directe Valgsystem maatte samles hvert Aar. Skulde det imidlertid, det Foranførte uagtet, hænde, at Valgcollegiet blev ucomplet i Løbet af de 8 Aar, hvorpaa dets Medlemmer vare udnævnte, er det anset for rettere, aldeles at fornye det, end blot at fuldstændiggjøre det. Dette sidste vilde føre til flere Forviklinger. For at Tilfældet skulde finde Sted, maatte de af enkelte Distrikter udnævnte Valgmænds Val være gaet ned under 10, medens andre kunde have beholdt et større Val, vel endog det hele oprindelige Val, tilbage. Det kunde derfor synes, at der blot i hine Distrikter behøvede at udnævnes nye Valgmænd; men det var dog uhenigtsmæssigt, at indskrænke Valgene til at supplere Tallet 10, da der saa meget let kunde opstaae ny Mangel igjen. Men dersom hine Distrikters Valgmænd fuldstændig suppleredes, saa vilde man derved give dem et Fortrin for de øvrige, som havde et ringere Antal. Vilde man derimod i det omhandlede Tilfælde lade ethvert Valgdistrikt supplere det hele oprindelige Val, saa vil man en ligesaa vidtløftig Valg-

handling, som ved de almindelige Valg, og dog blev Valget kun gjældende for den tilbage-
 staaende Deel af de 8 Aar. Der vil derfor
 vindes meget ved at foretage ganske nye Valg
 til at gjælde fulde 8 Aar. Ved det her frem-
 satte System, der i sin Detail er udført i §§
 12—30, hvillike neppe behøve nogen yderligere
 Retsfærdiggjørelse, bortfalder aldeles, hvad Magi-
 straten har anført imod Valgmændenes Ud-
 nævnelse distriktsviis. Dette gaaer ud fra den
 Forudsætning, at det Samfund af Bølgere,
 som oprindeligtvis havde været forenede for at
 udnævne visse Valgmænd, skulde i Løbet af de
 8 Aar atter komme sammen, hvergang nogen
 Afgang blandt disse dets Valgmænd havde fundet
 Sted; men efter de i Udkastet optagne Be-
 stemmelse ville hine Bølgere ikke let blive paany
 at sammenkalde, førend om 8 Aar, og i alt
 Fald bliver da en ganske ny Fordeling af Bøl-
 gerne at foretage efter de til den Tid eksisterende
 Forhold. — Naar § 27 Nr. 1 ikke tilstøder den Of-
 fentlighed ved det endelige Valg af det dertil ind-
 rettede Valgcollegium, som § 15 tilstøder i de
 Forsamlinger, hvorved Valgmændene udnævnes,
 saa vil Grunden hertil let indsees deraf, at hiint
 Valg her foretages ved indbyrdes Deliberation-
 er, der ikke kunne føres med den fornødne
 Taalmodighed, naar Alle og Enhver derved kunde
 være tilstede. — Endnu bemærkes det ved denne
 Deel af Udkastet, at, forsaavidt som det i § 29
 er fastsat, at den i § 11 omhandlede Committee
 har, naar den, paa hvem et Repræsentantsalg
 er faldet, undskylder sig, at paakjende Undskyd-
 ningens Værd, havde de 32 Mænd bemærket,
 at en motiveret Undskyldning formeentlig altid
 bør antages, da det ikke kan være gavnligt for
 Communen, at dens Interesser varetages af Mænd,
 som mod deres Villie ere komne ind i Repræ-
 sentationen. Magistraten fandt det vel ønskeligt,
 at ikkun Saadanne ansættes som Borgerrepræsen-
 tanter, der uvilligen overtage sig dette Hverv, men
 yttrede derhos, at Tingenes Gang kunde blive
 en saadan, at Flere søgte at unddrage sig Val-
 get, samt at Beskillingen, skjøndt den ved Mød-
 borgeres Villid overdrages den Paagjældende,
 dog paa Grund af det Arbejde og den Tid, den
 kræver, maa ansees som en Pyrde, som en Mand
 ikke paa aldeles intetsigende Grunde burde kunne
 skyde over paa en af hans Mødborger. Denne

Magistratens Mening kunde man ikke andet end
 tiltræde. Det vil ikke sjældent være Tilfældet,
 at en Mand, naar det aldeles beroede paa hans
 Villie, helst vilde befries for hiint Kald, men
 dog, naar han er pligtig at overtage sig det,
 søger det med Flid og Trofskab. Hiin Bestem-
 melse i Udkastet stemmer ogsaa med Anordningen
 24 October 1837 § 13.

Udkastets § 31, der handler om den skriftlige
 Forsikring, en Borgerrepræsentant har at af-
 give, stemmer med Anordningen 24 Octbr 1837
 § 14, og giver ikke Anledning til nogen Be-
 mærkning.

§ 32 skal den Omstændighed, at No-
 gen senere ophører at være Eier af Gaard eller
 Huus, der efter § 5 giver Valgbarhed, eller at
 hans Næringskat nedsettes under den i § 8
 bestemte Størrelse, ikke bevirke hans Afstræbelse
 fra den Post, hvortil han er udnævnt. End-
 skjøndt det nemlig er en Selsøgelge, at en Saa-
 dan ikke vil kunne vælges paany, med mindre
 han inden Valget gjenerhverver en Eiendom,
 der kan begrunde hans Ret til paany at erholde
 Borgerkab, eller ansættes til forhøiet Nærings-
 kat, er det dog fundet billigt og stemmende med
 Communens Lære, ligesom det og af Magistra-
 tens Pluralitet er anset tilraadeligt, at den,
 der allerede har erholdt et særdeles Beviis paa
 sine Mødborgeres Villid, ikke af saadan Art for
 den tilbagestaaende Deel af Functionstiden
 skal afgang fra sin Post. Den samme Bestem-
 melse findes og i § 15 i Anordningen 24 Octbr.
 1837, hvormed nærværende § i det Hele stemmer.

§ 33, hvorefter Repræsen-
 tanterne kunne mellem sig udnævne en Formand
 til at lede deres Forhandlinger o. s. v., samt
 desuden en Viceformand, der har at fungere i
 Formandens Forsald, har Magistraten bemærket,
 at det, for at lette Formanden hans Arbejde,
 kunde være ønskeligt, at det beeltes, saa at For-
 samlingen, som hidtil, vælger 2 Formænd istæ-
 detfor en Formand og en Viceformand. Dette
 fandtes imidlertid mindre hensigtsmæssigt, da
 Forretningernes Ledelse dog nærmest maa paa-
 hvile Een. Er Formanden til en enkelt Tid
 saa beskæftiget, at han ikke kan overtage mere;
 har han efter Udkastet Ret til at lade Vicefor-
 manden fungere for sig. — Forsaavidt Valget af

bemeldte Formænd efter Udkastet skal foregaae aarlig, er det blevet bragt paa Bane, om det ikke, til at opfordre Vedkommende til at gjere sig fortrolige med Forretningerne, vilde være hensigtsmæssigere, at Valgene bleve gjældende for den hele Tid, hvori de have at fungere som Repræsentanter. Men da det staaer Repræsentanterne frit for, igjen at vælge den Afgaaende til Formand, hvorom der for Lydeligheds Skyld er gjort en udtrykkelig Tilføjelse i det forelagte Udkast, saa vil heri ligge en Tilføjelse for ham til, efter bedste Evne at vise sig sine Collegers Tillid værdig. Da derhos dog det aarlige Valg giver Forsamlingen Leilighed til at see et muligt mindre helbigt Valg rettet ved Aarets Udløb, er hiin Bestemmelse funden utiltraadelig. Sen stemmer iøvrigt i det Væsentlige overeens med Anordningen 24 October 1837 § 16.

§§ 34 og 35, der angaaer Borgerrepræsentanternes Functioner, behøve ingen videre Udvikling. Det Samme gjælder om § 36. Den i sidstnævnte § indeholdte Bestemmelse om Volværføpengenes Ansættelse er foranlediget ved et fra Distrikternes Provindsialstænder indgivet Anbragende (See Stændertidenden for forrige Session S. 1518—1520).

De Bestemmelser, som Udkastets §§ 37 og 38 indeholde om de indbyrdes Forhandlinger imellem Magistraten og de 32 Mænd, og som ikke ere meget afvigende fra de Forhandlings-Former, der efterhaanden have dannet sig, ville uden Tvivl findes at give en ønskelig Leilighed til en Simplification i de utvilsomme Sagers Behandling, og dog forbeholde begge Autoriteter tilstrækkelig Adgang til at faae de Sager fuldstændig drøftede, hvorom det maatte findes, at de behøvede Drøftelse af den hele Borgerrepræsentation.

§ 39, der indeholder, at Anbragender, som fra Magistraten afgaae til Hans Majestæt eller de kongelige Collegier angaaende Gjenstande, der høre under de 32 Mænds Medvirkning, stedse bør ledsages af disses Erklæring, dog, at det, hvor Sagen blot har været forhandlet med en saadan Committee, som § 37 omhandler, og denne har været enig med Magistraten, er nok, at dette bemærkes, har ikke medt nogen Erindring fra Magistratens eller de 32 Mænds Side.

Ifølge Udkastets § 40 ere Borgerrepræsentan-

terne berettigede til, selv at sætte enhver Stadsens Lær vedkommende Gjenstand under Overveelse, og Magistraten er, naar noget Forslag fra dem indkommer, pligtig til at afgive skriftlig Resolution, hvilken de da, saafremt de dermed ere misfornøiede, paa sædvanlig Maade kunne paaanke. Med Hensyn til denne § have de 32 Mænd ønsket Udtrykket „skriftlig Resolution“ forandret til „skriftlig motiveret Erklæring“, samt at det maatte tilføies, at, naar Magistraten og Repræsentanterne i de ommeldte Tilfælde ere af ulige Meninger, maatte det være enhver af disse Autoriteter forbeholdt at forlange en mundtlig Conference prøvet, forinden Sagen indsendes til Cancelliet. Magistraten har i Henseende til hiint første Ønske bemærket, at de 32 Mænd synes at have havt et andet Tilfælde for Die end det, Paragraphen ommelder, da Erklæringer kun afgives, medens en Sag staaer under Behandling, hvorimod Paragraphen angaaer Tilfælde, i hvilke Magistraten beslutter. Hvorvidt Erklæringer skulde afgives skriftlig, hvilket, gjort til almindelig Regel, vilde medføre megen Vidtledtighed og Forøvelse i Forretningerne, formees at maatte overlades til Magistratens Bestemmelse. Beslutningerne syntes derimod vel i de Tilfælde, Udkastet ommelder, at burde afgives skriftlig paa de 32 Mænds Begjæring, men Nødvendigheden af en Motivering indsaes ikke, da en Beslutning neppe nogenstunde vil blive afgiven uden foregaaende Forhandling, mundtlig eller skriftlig, med de 32 Mænd, hvori da Motiveringen vil findes. Meddelelsen af Resolutionen vilde være tilstrækkelig for de 32 Mænd til at kunne paaanke den til vedkommende Autoritet, for hvem Magistraten da har at forsvare samme. Forøvrigt bemærker Magistraten, at der efter den Forretningsgang, der følges i dens Forhandlinger med de 32 Mænd, ikke let vil indtræffe noget Tilfælde, hvori skriftlig Resolution behøves; thi naar Sager foresalder, hvorom Magistraten og de 32 Mænd have forskellige Meninger, søger Magistraten altid, enten ved Correspondence, eller ved mundtlige Forhandlinger med Committeeer af de 32 Mænd, at bringe Overensstemmelse tilveie, og hvor dette ikke lykkes, deciderer Magistraten aldrig i Sagen, men overlader samme til Afgjørelse af de høiere Autoriteter. I Henhold til det saaledes af Magi-

straten Bemærkede, fandt man heller ikke, at der var Grund til at foretage hiin førstnævnte af de 32 Mænd foreslaaede Forandring. Egesaalidet troede man, at nogen Tilføielse om, at Repræsentanterne kunne begjære mundtlig Conferenz med Magistraten, var nødvendig, da den Bestemmelse, § 38 indeholder, i saa Henseende synes at være tilstrækkelig.

I Anledning af § 41, der handler om Borgerrepræsentanternes Deeltagelse i de Commissioner og Directioner, hvorunder særegne Communalanliggender ere henlagte, have de 32 Mænd yttret Wnske om, at der maatte tilføies denne §, at, forsaavidt der endnu gives Dele af Administrationen, hvori Repræsentanterne maatte finde det gavnligt for Communen at tage directe Deel, saasom i Tilsyn med Stadens Bygninger og andre faste Eiendomme, Administrationen af Bidstrup Gods, af Brolægning-, Wei- og Sygtevæsenet, o. s. v., de da ligeledes, ved nogle af dem Balgte, maatte tage Deel i Dvertilsynet hermed, tilligemed dem af Magistratens Medlemmer, til hvilke det specielle Tilsyn er overdraget. Herved har Magistraten anført, at de 32 Mænd alt for et Par Aar siden havde om denne Gjenstand indgivet et Andragende, som de havde støttet paa en kort efter Emanationen af Stadens Privilegier truffen Fordeling imellem Magistraten og de 32 Mænd af Dvertilsynet med hele Communalforvaltningen, der blandt Andet gik ud paa, at ingen Reparation paa de Staden tilhørende Bygninger maa foretages uden med Bisald og under Inspection af 1 Borgermester, 1 Raadmand og 4 deputerede Borgere; ligesom og efter samme Reglement 1 Raadmand og 4 deputerede Borgere skulle føre Opsyn med Stadens Søer, Dæmninger, Gader og Weie. Magistraten havde i Gjensoar herpaa yttret, at efter de hidtil fulgte Regler besluttes intet nyt Anlæg eller Hovedreparation ved Stadens Bygninger og Eiendomme, forinden Plan med Dverflag, og, naar Licitation ansees fornøden, da dennes Udfald har været bedømt af de 32 Mænd i Forening med Magistraten, og Thjendt det daglige Tilsyn med de mindre Reparationer besørget af Ræmneren, forelægges dog stedsde dennes documenterede Specification over slige Udgifter i den oeconomiske Commission, forinden Regningen functioneres til Udbetaling. For-

pagtning og Bortleie af Stadens Jorder er derhos og Gjenstand for bemeldte Commissionens Dverveielse i ethvert Tilfælde, hvor ikke høieste Auktionsbud gjør Udslaget, men anden arbitrait Fremgangsmaade ansees tilraadelig. Egesom endvidere de hver Maaned eller hvert Qvartal modtagne Extracter over Bidstrup Gods Indtægter og Udgifter tilstilles de 32 Mænd, saaledes afgjøres intetsohmest oeconomisk Anliggende, Godset vedkommende, af Magistraten alene, men først efterat Sagen har været behandlet med dem af de 32 Mænd, som møde i den oeconomiske Commission. Skovudviisningen paa Godset foretages ligeledes i Dverværelse af dem blandt de 32 Mænd, som maatte ønske derved at være tilstede. I Henseende til Veivæsenet, da indhentes ogsaa de 32 Mænds Erklæring, forinden nogen endelig Beslutning tages om de til Udførelse i Aarets Løb proponerede Arbejder, ligesom de og deeltage i Bedømmelsen af Steenleverancen. At derimod Brolægning- og Sygtevæsenet hidtil er administreret uden Deeltagelse af de 32 Mænd, hidrører fra, at deres Bestyrelse er overgaaet til Magistraten fra de særlige Commissioner, hvortil de forhen vare henlagte. Smidlertid deeltage de dog i Bedømmelsen af de over Tranleverancen afholdte Licitationer, som de stedsde overvære ved nogle af deres Medlemmer. Efter det saaledes Anførte meente Magistraten, at de 32 Mænd fortiden vare i Besiddelse af al den Deelagtighed i Communens Anliggender, som hjemles i Privilegierne 24de Juni 1661, og yttrede sig villig til, hvad Brolægning og Sygtevæsenet angik, at imøbetomme de 32 Mænds Wnske om større Deeltagelse i de herhen hørende Sagers Behandling, ligesom den, forsaavidt Bestyrelsen af Bidstrup Gods hidtil har været nærmest overladt Godsforvalteren, med Fornøielse vilde imødesee ethvert Forslag til en mere udvidet Localbestyrelse. Idet nu Magistraten, hvad det ovennævnte Andragende af de 32 Mænd angaaer, henholdt sig til hvad den tidligere under den saaledes ferte Correspondence havde yttret, troede den, forsaavidt det, uagtet der i hiint Andragende bruges Udtrykkene „Tilsyn“ og „Dvertilsyn“, maatte være de 32 Mænds Mening, at erholde en større Andeel i selve Bestyrelsen, at burde tilføie, at denne vel ikke indbringes dem qva Borger-

repræsentanter, men derimod i fuldeste Omfang vil blive dem til Deel, naar nogle af dem selv udvalgte Raadmænd indtræde som Medlemmer af Magistraten. — Cancelliet fandt, at saalænge der ikke er organiseret særegne Commissioner til Bestyrelsen af Vrolægnings-, Veis- og Byggevæsenet, eller til Administrationen af Vdstrup Gods, men saadant er henlagt under Magistraten, kan det ikke anses principmæssigt, at nogle af Repræsentanterne forsaavidt skulde umiddelbart deeltage i selve Administrationen. Der skønnedes desuden at være saameget mindre Anledning hertil, som de ved Meddelelsen af de aarlige Regnskaber i alt Fald have Veilighed til at erfare, om der under disse Administrationsgrene begaaes et eller andet Misgreb, der kunde give Grund til Anke, hvorefter de ifølge § 40 cfr. § 38 kunne sætte Sagen under Discussion. I Dverreenskommelse med Collegiets Indstilling er det saaledes i den her omhandlede Henseende ingen Forandring gjort i Udkastet. Derimod er det efter Magistratens Forslag tilføjet, at 1 a 2 af Borgerrepræsentanterne ogsaa skulle have Sæde i den borgerlige Indrolleringscommission, hvilket ikke hidtil har været Tilfældet. Dette er i Dverreenskommelse med Anordningen 24de Decbr. f. A. § 19; og kendt den i Kjøbenhavn organiserede Indrolleringscommission er væsentlig forskjellig fra de i Kjøbstæderne anordnede, fandtes det dog, at de Motiver, der ligge til Grund for den Deeltagelse, der i disse er indrømmet de eligerede Borgere, ligeledes maae finde Anvendelse, hvor der er Spørgsmaal om Fritagelse for borgerlig militair Tjeneste i Hovedstaden. — Magistraten havde bernaest af Paragrafens næstfødste Passus taget Anledning til at oplasie det Spørgsmaal, om Stadens Brandcommissions Regnskaber ber gjenemgaaes af Repræsentanterne. Dette har Cancelliet antaget for ufornuødent, da de under samme henhørende Udgifter beskrives af Brandforsikringen. — Der har forøvrigt under Sagens Behandling været ytret nogen Tvivl, om de Repræsentanter, der tiltræde de i nærværende § omhandlede Commissioner og Directioner, kunne vedblive at fungere som Repræsentanter, eller om de ikke, ligesom de Repræsentanter, der vælges til borgerlige Raadmænd, maae udtræde af Repræsentationen. Men det vilde vistnok være aldeles

stridende mod den i Gen givne, og i den allerede gjældende Ringenes Orden grundede, samt med Anordningen 24 October 1837 § 19 stremende Regel angaaende enkelte af Borgerrepræsentanternes Deelagtighed i de fra den almindelige Communeforvaltning afsondrede Grene af denne, om de, ved at faae Sæde i fornævnte Commissioner og Directioner, skulde udtræde af Borgerrepræsentationen, der just ved Hjælp af disse enkelte af dens Medlemmer skal sættes i en Forbindelse med hine Commissioner og Directioner, der skal træde iftedefor den, hvori Borgerrepræsentationen staaer med Magistraten. Det kunde heller ikke siges, at Medlemmet af Borgerrepræsentationen havde Sæde i hine særegne Administrationer, naar de ikke, efter deres Udnavnelse, længere maatte vedblive at være Borgerrepræsentanter.

Med Hensyn til de Bestemmelser, Udkastets § 42 indeholder angaaende de Grundregler, der af Magistraten og de 32 Mænd blive at følge under Dverveielser af, hvilke Beløber der til Bestribelsen af de forskjellige Communeudgifter for det kommende Aar blive at ligne paa Indvaanerne, have de 32 Mænd ytret, at, ligesom saadanne Forfkrifter vilde lamme og indskrænke Borgerrepræsentanternes og Magistratens Frihed til at handle efter deres bedste Dverbevisning om, hvad der var deres Medborgere meest tjenligt, og bærve dem al Selvstændighed, hvorpaa deres Medborgeres Balg giver dem Krav, saaledes vare de og i Strid med Privilegierne, der bemyndige Repræsentanterne til, i Forbindelse med Magistraten, at handle og slutte om Stadens Indtægter og Udgifter. De androge derfor paa, at, hvad der saaledes af Gen ikke var i fuldkommen Harmonie med Privilegierne, maatte udelades. I Dverreenskommelse med Magistratens Pluralitets og Cancelliets Forslag ere imidlertid hine Bestemmelser forblevne uforandrede. De indeholde kun en Anvendelse af statsøconomiske Principer, imod hvis Rigtighed der ingen Indvending kan gjøres. Forsaavidt de i Særdeleshed gaae ud paa, at der saavidt muligt skal finde Jevnhed Sted i Kjøbenhavns Communeskatter, da, foruden at denne Regel er tilstrækkelig hjemlet i Sagens Natur, ligesom den og indeholdes i Anordningen 24 October 1837 § 20, maa det bemærkes, at den største

Deel af bemeldte Skatter hvile deels paa Bygnings-Grund og Assurance, deels paa den tilføjende Gadestrækning (Brolægningsskatten), deels paa det behørde Areal, og at Cierne sjældent faae disse Skatter, end ikke det sidstnævnte Slags, directe godtgjorte af Eietageren. Disse Forhold have til Følge, at en betydelig Variation i Communeskatternes Værdi faaer en særdeles forstyrrende Indflydelse paa Beregningen, saavel af Eiendommens Værdie, som af Eieaagifternes Størrelse. Grundsaetningens Rigtighed er ogsaa jevnlig erkjendt i de af Magistraten og de 32 Mænd gjorte aarlige Forslag til Communesaagifternes Regulering, da det ofte paa Grund af Omstændighederne havde været muligt at sætte en eller anden Skat lavere, end af bemeldte Autoriteter blev foreslaaet, men disse med god Grund have antaget, at Communes Tærv bedre blev rammet ved den ringere Nedsættelse, der kunde formodes at være varig, end ved den dybere, hvorpaa der igjen maatte følge en Forhøielse. Foraaavdt de 32 Mænd have paabe- raabt sig Privilegierne, da kan det vist ikke antages, at disse have indbrømt Magistraten og de 32 Mænd en saa uindskrænket Raadighed over Communes Vælfærd, at den ikke kunde bindes til visse Grundsaetninger, og i alt Fald burde dette, der ei vilde være et Privilegium for Staden, men for dens Repræsentanter selv, forandres.

Ifølge den sidste Deel af nærværende § skal Magistraten inden Midten af December Maaned indsende Forslag til Communesaagifternes Regulering, ledsaget af de behørige Bilage og Dphlysninger, til det danske Cancelli, som efter Correspondence med de Deputerede for Finantserne har at forebrage Hs. Majestæt Sagen. De 32 Mænd have herved yttret Ønske om, at det maatte tilføies, at Cancelliet, saafremt den Betænkning, hvorved det forelægger Sagen til afserhoielse Afgjerelse, bliver afvigende fra Borgerrepræsentanternes Mening, har at tilbagesende Sagen, ledsaget af Collegiets Bemærkninger, til Magistraten og Repræsentanterne, for at disse

Autoriteter kunne faae Væilighed til, endvidere at yttre sig derover, hvorefter Sagen med alle Dphlysninger blev at forelægge Hs. Majestæt. Dette Forslag er blevet anbefalet af Magistratens Pluralitet, der yttrede, at Communesbestyrelsen, om den end ikke ved de af Cancelliet meddelte Bemærkninger maatte finde sig foranlediget til at fravige dens tidligere antagne Mening, dog derved fik Væilighed til at fremkomme med nærmere Dphlysninger, ligesom og det Dphold, som herved kunde foranlediges, formeentlig vilde være ubetydeligt. Imidlertid har Cancelliet dog troet, at en Bestemmelse som den foreslaaede deels vilde være overflødig, deels uiltraadelig. Det maa ordentligviis forudsættes, at Sagen, inden den indkommer til Collegiet, er i Henseende til alt det Factiske tilstrækkelig oplyst, og at Communesbestyrelsens Mening er saa klart udtalt, at den ikke kan misforstaaes. Skulde der desuagtet have indsnegtet sig nogen Utydelighed, vil Collegiet ikke undlade at søge den opklaret inden Sagen forelægges Kongen. Men at Cancelliets Mening om Sagen, saafremt den afveg fra den locale Bestyrelses, skulde meddeles samme til yderligere Betænkning, vilde lettelig bevirke et Dphold, som maaffee ikke vilde blive saa ganske kort. Det Foreslaaede synes saa meget mindre nødvendigt, som det i dens Slutning udtrykkelig er bestemt, at, saafremt Dverslaget ikke tages til Følge, skulde Grundene for den skete Mobilisation offentlig bekendtgjøres, hvilken Bestemmelse baade maa give Communesbestyrelsen Garantie for, at Cancelliet ikke uden Grunde, der udholde offentlig Prøvelse, vil foreslaae nogen Afvigelse fra det indsendte Dverslag, og derhos sætte den istand til, om den dertil maatte troe at have Anledning, at fremkomme med Remonstrationer.

(Fortsættes.)

Fyrgetvøende Møde.

(Fortættelse.)

Den til § 43 i det forelagte Udcast svarende § i det oprindelige Udcast indeholdt alene, at der med Communeafgifternes Opkrævning og Inddrivelse, samt Næringskattens Eigning, saavel som med Kæmnerforretningernes Bestyrelse, indtil videre skulde forholdes efter de nu foreskrevne Regler, men at Magistraten og de 32 Mænd havde at tage under Overveielse, hvilke Forandringer der i saa Henseende kunde være tilraadelige, og derom at afgive Betænkning til Cancelliet, som derefter skulde foredrage Sagen for H. Majestæt. De 32 Mænd yttede imidlertid herved det Ønske, at Stadens Kæmner herefter maatte udnævnes af Magistraten og Repræsentanterne. Ligefom dette Embede forhen bestandig har været beklædt af en Borger, saaledes antog de 32 Mænd, at det var af Bigtighed, at det fremdeles bestyredes af en Borger, der foreslaaes af Borgerraadet, som bedst vil kunne kjende den Paagjældendes Duellighed. Af samme Grund androg de paa, at Borgerrepræsentanterne maatte faae lige Ret med Magistraten til at bestætte Godsforvaltertjenesten ved Bidsstrup Gods, ligefom de endelig anholdt om, i Forbindelse med Magistraten at maatte bortgive adskillige Bybestillinger, der directe eller indirecte lønnes af Communen, saafom Veiermester-, Maaler- og Brager-Embedet, Kornmaalertjenesterne, Klokker- og Gravertjenesterne ved de to Magistratens Patronat underlagte Kirker, o. s. v., hvorved de bemærkede, at det var i Communens Lær, at see samme overdragne til Byens Borgere, og at Magistraten og Repræsentanterne derved erholdt Leilighed til at belønne personlige Fortjenester af Staden. Næst at bemærke, at Bestemmelser om fornævnte Gjenstand formeentlig ikke egnede sig til Optagelse i nærværende Udcast, og at navnlig Spørgsmaalet om Kæmnerpostens Besættelse vilde komme til Afgjorelse ved den Overveielse, der efter Udcastet skulde finde Sted angaaende Forandring i Kæmnerforretningernes Udførelse,

erkjendte Magistraten det iøvrigt for billigt og retfærdigt, at der aabnes aldrende Borgere, der paa en eller anden Maade have bidraget til Communens Lær, Udgang til at ansættes i Stadens Bestillinger. Cancelliet fandt det og tilraadeligt, at Magistraten, tildeels under Medvirkning af de 32 Mænd, erholdt en større Myndighed ved bestige Posters Besættelse. I Særdeleshed fandtes det rigtigt, at Kæmneren, der nærmest er at ansee som Stadens Kasserer, og den ved Kæmnervæsenet ansatte Kasserer og Bogholder, for Fremtiden udnævnes af Magistraten i Forbindelse med de 32 Mænd, saaledes at Kongelig Stadskæstelse skulde erhverves, og at hine Autoriteter, hvis de ikke kunde blive enige, stillede hver sin Candidat. De underordnede Bestyrelser ved Kæmnercontoiret kunde muligt være at antage af Magistraten paa Opfigelse. De ved Kæmnerforretningerne ansatte Embedsmænd og Betjente bleve og, indtil Rescriptet 31 Mai 1814 heri gjorde Forandring, udnævnte af Magistraten. Vel henhører ogsaa de Kongelige Statters Oppebørsel under Kjøbenhavns Kæmnerie, men denne Omstændighed syntes dog ikke at burde betage Stadens Vorighed og Repræsentanter Ret til at udnævne de oftnævnte Embedsmænd, der dog lønnes af Stadens Kasse, hvorfor det og kunde bestemmes, at der skulde stilles særlig Sikkerhed for de Kongelige Oppebørseler, der vare Kæmneriet betroede, og at den Kongelige Kasse skulde have Fortrin i de vedkommende Embedsmænds Væer, ogsaa fremfor Stadens Krav. Hvad de øvrige Bybestillinger angaaer, der i ældre Tider bleve besatte af Magistraten, men nu bortgives af H. Majestæt, fandt Cancelliet og, at de af de 32 Mænd ansatte Grunde tale for, at dette idetmindste for en Deel igjen blev overdraget til Magistraten, maastee med den Modification, at Repræsentanterne først skulde høres over nogle af disse Poster, og skøndt det ikke kunde blive Gjenstand for nogen Bestemmelse i den her omhandlede Anordning, kunde dog formeentlig det almindelige Tilfald detsom optages. Den

af Cancelliet i Døerensstemmelse med det Foransførte fremsatte Indstilling er allernaadigst bleven bifaldet af Hs. Majestæt.

Den følgende § 44 handler om Revisorerne, deres Udnævnelsesmaade, Antal, Functionstid med videre, som dermed staaer i Forbindelse. Efter det oprindelige Udkast, hvorefter directe Valg, men i visse afsondrede Distrikter, skulde finde Sted (en Valgmaade, der ikke vel lod sig anvende paa Revisorerne, hvis Tal ikke kunde være saa stort, at alle Distrikter tillige deri kunde faae Deeltagelse), skulde der ved de 4 Mænd, som i ethvert af de foreslaaede 6 Valgdistrikter havde ved Repræsentantvalgene fleste Stemmer, næstefter dem, paa hvem Valget til disse Voster faldt, vælges 3 Revisorer, der skulde fungere i 3 Aar. Deres Revisionsarbejde skulde omfatte saavel Hovedregnskabet for Stadens Kasse, som de speciellere for enkelte Grene af Stadens Æconomi; dog skulde de sidstnævnte først gjenemgaaes af de 32 Mænd, hvis Bemærkninger da ved Revisionen skulde benyttes. De 32 Mænd havde, hvad Valgmaaden angaar, bemærket, at saafremt deres Forslag om, at Repræsentantvalgene maatte foregaae ved et almindeligt directe Valg over hele Staden, bifaldtes, kunde den formeentlig forandres derhen, at de 3 Revisorer valgtes af de 12 Borgere, som næst efter de ubvalgte Repræsentanter havde fleste Stemmer ved Repræsentantvalget, hvilket Forslag Magistraten, under samme Forudsætning, i det Væsentlige tiltraadte, hvorimod den antog, at det, saafremt den indirecte Valgmaade skulde følges, maatte blive Valgmændene, der udnævnte Revisorerne. Dette sidstnævnte Forslag fandtes ogsaa velgrundet, og er, da det foreslagte Udkast har antaget indirecte Valg, blevet fulgt i dette. Magistraten havde dernæst formeent, at Revisorernes Antal burde være 4, i Betragtning af Lidtledsigheden og Mængden af Regnskaberne; deres Functionstid burde, for at ikke en altsfor hyppig Omkifstning skulde finde Sted, være 4 Aar, hvorhos Magistraten med de 32 Mænd antog, at de ikke burde afgaae paa cengang, men at de først valgte skulde fungere i det fulde Aaremaal, og at derefter een aarlig skulde udtræde, iblandt de først valgte efter Lodtrækning, senere efter Anciennitet. Samtlige disse Forslag om Revisorernes Antal, Functionstid

og Afgangsmaade ere blevene billige og optagne i det forelagte Udkast. De 32 Mænd havde endvidere andraget paa, at Lønnen for Revisorerne maatte fastsættes forinden Valget, istedetfor, som Udkastet formeentlig foreskrev, efterat dette er foretaget. Men da Udkastet aldeles ikke indeholder Noget, som kan være iveien for, at Forslaget om Revisorernes Løn indkommer inden deres Valg, saa er det ikke fundet fornødent, derom at optage nogen Bestemmelse. Endelig foreslog de 32 Mænd, at ogsaa Hovedregnskabet, ei blot de specielle Regnskaber, maatte tilfilies Borgerrepræsentanterne, forinden det underkastes den egentlige Revision, samt at alle Revisorerne skulde underskrive samtlige Regnskabets Revision. Medens man har troet at burde tage hiint første Andragende om Hovedregnskabets Meddelelse, der og blev tiltraadt af Magistraten, til Følge, fandt man det mindre hensigtsmæssigt, at ethvert Revisionsarbejde skulde underskrives af alle Revisorerne; da Meningene heraf maatte være, at de hver for sig skulde indstaae for Revisionens Rigtighed, vilde derved Arbejdet blive uoverkommeligt og Forsinkelsen med dets Tilendebringelse uberegnelig. Iøvrigt er Hens. Slutning indrettet i Døerensstemmelse med hvad der i det oftmeldte Andragende af Professor Bang var foreslaaet (see Stændertidenden S. 1248—49), og med samme har ingen Grindring været fremsat.

Ifølge den til § 45 svarende § i det oprindelige Udkast skulde, naar Regnskaberne vare reviderede og deciderede, disse enten med Revisionens Udsættelser, Besvaringer, Bedtegninger og Decision in extenso kundgøres ved Trykken, eller idetmindste en fuldstændig oplysende Forklaring angaaende det Væsentlige i samme saaledes offentliggøres, hvorhos der i begge Tilfælde skulde i Forbindelse dermed bekjendtgøres, hvad der ellers i Aarets Løb var foresaldet, og hvis Offentliggørelse kunde tjene til at gjøre Borgerne bekjendte med Communaltilstanden og Bestyrelsen. Den Plan, hvorefter en saadan Kundgørelse til Næsteds fuldkomneste Spnaelse burde indrettes, skulde Magistraten og de 32 Mænd nsie overlægge med hinanden, ligesom den aarlige Kundgørelse selv blev at underkaste begge disse Autoriteters Prøvelse. De 32 Mænd bemærkede i Anledning heraf, at de, paa Grund

af de betydelige Beføstninger, som vilde være forbundne med Regnskaberne's Beskjendtgjørelse in extenso, maatte forstrække den anden foreslaaede Kundgjørelsesmaade, saaledes at der aarlig ved Trykken offentliggøres et summarisk Regnskab over enhver Green af Bestyrelsen, tilligemed en General-Balance over samtlige Regnskaber, der ubviser Beholdningen af Stadens Formue, ledsaget af de fornødne oplysende Forklaringer. Alle Regnskaber maatte derfor aflægges paa een og samme Tid, og Offentliggørelsen strax derefter finde Sted. Magistratens Pluralitet tiltraadte ovennævnte Forslag af de 32 Mænd, og formeente, ligesom disse, at Offentliggørelsen burde skee uophødelig efter Regnskabsaflæggelsen, da Revisionen og Decisionen nødvendig maatte medtage længere Tid, og Kundgjørelsen saaledes ikke kunde skee, førend den havde tabt Interessen. Andre af Magistratens Medlemmer formeente derimod, at Diemedet bestt vilde opnaaes derved, at samtlige Regnskaber strax efter deres Aflæggelse bleve, under fornødent Tilfyn, i en vis Tid til Enhvers Gjennemsyn fremlagte, hvormed, efter Enkeltes Mening, i alt Fald kunde forbindes en offentlig Kundgjørelse af en saadan Overfugt, som af Pluraliteten foreslaaet, efterat Regnskaberne vare reviderede og deciderede. Cancelliet fandt, at en saadan Fremlæggelse, som den, hvorpaa Magistratens Minoritet havde andraget, i sig selv ifkun vilde være til liden Nytte, da neppe Nogen vil have Velighed til, med Næagtighed at gjennemgaae en saadan Masse af utrykte Regnskaber med Bilage, som de Kjøbenhavnste, hvortil endnu kommer, at der til sligt Gjennemsyn, naar det skulde have noget at betyde, maatte indrømmes en lang Frist, der vilde medføre en skabelig Forsinkelte i de egentlige Revisionsarbejder. Iøvrigt fandt Collegiet saameget mere Grund til at anbefale hiint af de 32 Mænd fremsatte og af Magistratens Pluralitet tiltraadte Forslag, som det, efter Udkastet, skulde være Magistraten og de 32 Mænd overladt, at overlægge den Plan, der skal følges ved den offentlige Meddelelse angaaende Stadens oconomiske Tilstand. I Overensstemmelse hermed er § 45 i det forelagte Udkast affattet.

Udkastets § 46 indeholder, at, naar der un-

der nogen af de Bestyrelsesgrene, der ere overladt til særegne Directioner eller Commissioner, bliver Spørgsmaal om Foranstaltninger, der ere aldeles extraordinaire, eller have sær vedvarende og indgribende Følger for Communen, hvorpaa den anfører adskillige Exempler, der altid Magistraten og de 32 Mænd høres, hvorhos Sagen saavel i foransførte Tilfælde, som naar Foranstaltninger foresalde under selve Magistratens og de 32 Mænds Bestyrelse, bliver at indstille til Cancelliet, der, naar samme ikke er bemyndiget til selv at tage Beslutning, har at forelægge den for H. M. Majestat. Magistraten skal dog i Forbindelse med de 32 Mænd kunne anvende en Sum indtil 2000 Rbdlr. til Bedste for dem, der maatte have viist særdeles Flib og Anstrenge i Stadens Tjeneste og forøvrigt maatte egne sig til saadan Understøttelse, ligesom og til Hjælp for de særdeles Trængende blandt Stadens underordnede Betjente. Summen var iøvrigt i det foreløbige Udkast ladet in blanco, for at Magistraten og de 32 Mænd kunde have Velighed til at foreslaae et passende Beløb. Bemeldte Udkast indeholdt og den Bestemmelse, at de ommeldte Directioner og Commissioner skulde være bemyndigede til at disponere over passende Summer, saaledes som det efter nærmere Forslag maatte blive allernaabigst bestemt.

I Anledning af denne § have de 32 Mænd ytret, at, saa fuldkomment de end anerkjende Rigtigheden af det i samme udtalte Princip i Henseende til Grændserne for de vedkommende Directioners og Commissioners Nødvighed, fandt de dog, at der iblandt de i Udkastet nævnte Tilfælde gives nogle, hvis hurtige Afgjørelse directe af bemeldte Directioner og Commissioner maa anses gavnlig eller endog nødvendig. Da desuden nu de fleste saadanne Commissioner ere eller i Fremtiden ville blive sammensatte af Medlemmer af Magistraten og Repræsentationen, foruden af andre Embedsmænd, som alle ere ansvarlige for deres Embedsførelse, saa vilde der være mindre Anledning til at indskrænke saadanne Directioners Nødvighed i den Grad, at det maatte virke slappende paa Bestyrelsen. De formeente derfor, at der kun burde betages dem Nødvighed til at udføre Foranstaltninger, der ere eller kunne blive af vedvarende Følger for Communal-Oeconomien,

navnligen saadanne, der vilde have Statteforsøgelse til Følge. Den begrændsede Sum, der skulde stilles til Magistratens og de 32 Mænds Disposition til Bedste for dem, der have vist Flid i Stadens Tjeneste, vilde formeentligen kun fremkalde Reclamationer, der ikke altid kunde tilfredsstilles. Derimod antog de, at det ifølge Privilegierne maatte være Magistraten og Repræsentanterne tilladt uden høiere Samtykke at belønne og understøtte med smaae Summer de af Stadens underordnede Embedsmaand, hvis faste Løn et oversliger en Fuldmægtigs Gage, naar en saadan Understøttelse bifaldtes af $\frac{2}{3}$ af Repræsentanterne. Forsaavidt hens Slutning gik ud paa at bevilge de særlige Commissioner og Directioner en vis aarlig Sum til lignende Anvendelse, da ansaaes dette, som meldt, som mindre hensigtsmæssigt, hvorimod det vilde være disse Administrationer forbeholdt, i de enkelte Tilfælde at fremkomme med Andragende om Bevilling af Understøttelse, hvis Afgjørelse da maatte beroe paa Magistraten og de 32 Mænd. Magistratens fandt hens Bestemmelser i Strid med den frie Raadighed, der ved Privilegierne er indrømmet Stadens Lørlighed og Repræsentanterne, og som den ikke formeente sig berettiget til at renoncere paa. Den modsatte sig derfor, at nogen begrændset Sum stilledes til dens og de 32 Mænds Disposition, og fandt heller ingen tilstrækkelig Grund til den i Paragraphens Slutning foreslaaede Dispositionskret for de der omtalte Administrationer, da der ligesaa vel fra biskes, som fra Magistratens Side, maa kunne indleedes den fornødne Correspondence om disse Udgifter. Cancelliet fandt imidlertid, at Paragraphen ikke gaar ud paa anden Indskrænkning i Magistratens Raadighed, end den, der, som Magistraten selv med Hensyn til § 42 i nærværende Udkast synes at have erkjendt, hjemles ved den Forsorg, Staten skylder sine Borgere. Der har forhen været gjort lige Paastand som den, der indeholdes i den ovennævnte Deel af Magistratens Erklæring. Som Hjemmel for saadan Myndighed paaberaabte Magistraten sig dels Privilegiernes § 2, der bemyndiger Magistraten og de 32 Mænd til at handle og slutte om Stadens Indtægter og Udgifter, dels Rescript 13de December 1773, der fastsætter, at, hvad som ved Contracter, Approbationer, Dr-

dres eller Accorder, angaaende Stadens Indtægter og Udgifter, efter Overlæg med Magistraten og de 32 Mænd, er handlet og sluttet, skal ifølge Privilegierne passere uden nogen Udsættelse i Regnskabets Revision, dels Resolution 12 Febr. 1802, der henlægger Decisionen af Stadens Regnskaber under Cancelliet, men iøvrigt forbeholder de 32 Mænd sammes egentlige Revision, saa at ifkun de Poster, disse have fundet at udsætte, kunne komme til Cancelliets Afgjørelse. Men Cancelliet har ikke kunnet antage, at hiin Passus i Privilegierne har Hensyn til andet, end saadanne Contracter, hvorved Staden erhverver Noget imod et vist Bebelag, og fandt den derfor uanvendelig paa hvad der maatte henføres til Gave. Privilegierne ere desuden givne Stadens Indvaanere og sigte til disse Bedste, men have ikke Magistratens og Borgrepræsentanternes Myndighed til Formaal; de vilde saaledes i alt Fald ikke være hinderlige i at sætte Vefhyrelsen af Stadens Mibler under saadan Control, som findes fornøden til Indvaanernes Betryggelse. At Resolutionen af 1802 ogsaa gaar ud fra denne Forudsætning, synes og klart, da den indeholder, at der skal forholdes med de oeconomiske Regnskaber i Kjøbenhavn, som i de andre Kjøbstæder, hvilket Lovgiveren, efter Resolutionens Ord, fandt at Retfærdighed og Kongens lige Omfarg for alle hans Undersaatter krævede. Ved de forskellige Kongelige Resolutioner, som foranserte Ventilationer have foranlediget, er ogsaa Cancelliets Mening billiget (see Ugreen-Ussings Rescript-samling for 1824 S. 6—15). Efter det Anførte lader det sig neppe antage, at Magistraten og de 32 Mænd i Medhold af Privilegierne kunne disponere over nogen Sum i det i Udkastets § 46 nævnte Diemeb. Men da det dog maatte findes hensigtsmæssigt og passende, at en vis begrændset Myndighed i denne Henseende tilstodes Magistraten og de 32 Mænd, anbrag Cancelliet paa, at der maatte forholdes efter Paragraphen, dog at dens sidste Passus, angaaende de særlige Commissioners og Directioners Dispositionskret, maatte udgaae. Ved Hans Majestæts Resolution blev denne Indstilling allernaadigst billiget, og hiin Sums Størrelse bestemt til 2000 Rbd.

Efterat det var vedtaget, at dette Udkast skulde underkastes Prøvelse af en Committee, og at denne skulde bestaae af 5 Medlemmer, bleve her- til valgte: Professor Bang med 54, Major Prætorius med 46, Ræfesor Algreen-lls- sing med 44, Grosferer Knudtzon med 33 og Garver Lindstorff ligeledes med 33 Stemmer.

Til foreløbig Behandling blev derefter fo- retaget Udkast til en Placat, angaaende en Tvangsarbejdsanstalts Oprettelse i Thorshavn paa Færøerne.

I Brandevinsbrønder J. Sidenius's Fra- værelse foretog derpaa Kjøbmand K. Sibe- nius et Andragende fra endel Kjøbmænd i Stubbeljøbing om fuldstændig For- toldningsret i Henseende til stempel- pligtige Varer, hvilket Andragende lyder saaledes:

„Vi undertegnede Kjøbmand i Stubbeljø- bing henvende os herved til den ærede Stan- derforsamling med Anmodning om, at det af den ad Petitionsveien maa vorde besirket, at denne Kjøbstad tilstaaes lige Ret med de fleste af Rigets Kjøb- og Toldsteder med Hensyn til Fortoldningen af stempelpligtige Manufakturva- rer, saaledes at Fortoldningen af slige Varer uden Undtagelse skeer ved det henværende Toldsted.

Ved det af Hans Majestæt approberede U- kast til den nu under 1ste Mai d. N. emanerede Toldlovgivning, hvilket Udkast i Mæret 1836 un- derkastes Stænderforsamlingens Discussion, var det i 1ste § optaget: at Fortoldningen af alle stempelpligtige Manufakturvarer kunde skee i alle Kjøb- og Toldsteder; hvilken Regel var grundet i det naturlige og statsoeconomisk rig- tige Princip, at de enkelte Dele af det hele Stats- legeme bør nyde lige Rettigheder, som de bære lige Byrder. De i Stænderforsamlingen frem- satte Amendements, der gik ud paa at indskrænke Fortoldningsretten til de større Toldsteder, sees at være i det Væsentlige byggede paa følgende Grunde: at der hos samtlige Toldbetjente i de mindre Kjøbstæder ikke kunde forudsættes en saa udstrakt Varekundskab, en saa reen Willie og en saa varm Iver, som hos dem alle maatte fin-

des, for at Sagen kunde gaae; at naar kun Toldvæsenet paa et eneste Sted, behandlede disse Gjenstande lempeligere, end foreskrevet var, vilde Værefortoldningen der concentrere sig, hvilket vilde sætte Toldembedsmændene i de nærliggende Toldsteder, hvis Indtagter afhænge af Toldens Beløb, i den Nødvendighed at bruge en lignende Fremgangsmaade, til Tab for Statskassen. Man lagde derhos nogen Vægt paa en Yttring af den Kongelige Tilforordnede, der hentydede paa: at Ret til den omhandlede Fortoldning ved alle Toldsteder vilde frembyde Vanskelighe- der med Hensyn til Controllen. Da isørigt disse Amendements ikke udtrykkelig nævnedes, hvilke af Rigets Kjøbstæder der skulde forstaaes under Udtrykket „de mindre“, og det ikke alene er Kjøbstadens Størrelse eller dens eget Folke- tal, der influerer paa Told-Indtædterne, saa havde de vedkommende Stænderdeputerede mindre An- lebnings til, under Discussionerne at imødegaae samme Amendements, hvilke ikke desto mindre forkastedes med en betydelig Stemmesleerhed.

Det var os ligesaa uventet som uretferdigt, af Anordningen, at erfare, at det Princip, som den Kongelige Tilforordnede i Forsamlingen er- klærede at have ledet Hans Majestæt ved Lov- udkastets Affattelse og Approbation, det nemlig: at samtlige Kongens Undersaatter, hvad enten de boe i store eller smaa Byer, i lige Grad skulde høre Godt af de Foranstaltninger, som træffes for at lette dem Toldafgifternes Erlæg- gelse, ikke er fulgt i selve Anordningen, der kun giver os Fortoldningsret her paa Stedet af visse Manufakturvarer, og at saaledes Hans Majestæts i Sandhed Herlighed værdige Grundføetning er modarbejdet i de paafølgende, Forordningens Emanation nærmest forudgaaede, collegiale eller andre Forhandlinger, ved hvilke de Handlende, der ere saa ueheldige at have Etablisement i en af de, under det vage Begreb „mindre Kjøb- stæder“ indbefattede Byer, ikke ere repræsenterede.

Det er ikke vort Kald at bortfjerne den kræn- tende Skygge, som Minoritetens Motiver i den sidste Røstskifte Stænderforsamling saa ligefrem kaste paa de mindre Kjøbstæders Toldofficien- ter, saavel med Hensyn til Varekundskab som til reen Willie; men vi maae dog imødegaae disse Motiver, deels da de formenes at være i

fig selv uden tilstrækkelig Gehalt, deels fordi de have faaet en uheldig Indsyndelse for os, vor Stilling og vor Virksomhed.

Hvad den forudsatte Mangel af Varefundstaber angaaer, da hæver sig den paa Samme støttede Indsigelse ved den Betragtning, at enhver af Kongen valgt Embedsmand i Regelen maa antages at være det Embede væren, der underlægges hans Bestyrelse, og det er ikke heller let at indse, hvorfor dette Hensyn netop blev forsøgt gjort gjældende for de mindre Kjøbstæders Bestkommende, da, dersom der virkelig gives ukyndige (altsaa uduelige) Toldofficerer, saadanne ligesaavel kunne findes i en større som i en mindre Virkekreds, hvorhos det i alt Fald maa bemærkes, at den Kongelige Tilforordnede i Stænderforsamlingen oplyste, at ved Fortoldningen af Manufakturvarer Værdien ansattes efter de Stemplingsstæberne fra Kjøbenhavn meddeelte Prøvefort, og at saaledes ingen særdeles Rynlighed, hverken om Priser eller Vareslags, behøves for Taxatorerne, saameget mindre, som Værdien ansattes af en Commission, hvilken Fremgangsmaade antages at ubelufte Vilkaarlighed. Ligesaalidet indsees det, at mindre god Villie og mindre varm Fyer skulde findes ubelukkende hos de mindre Kjøbstæders Toldofficerer, hvorimod det endog fornøftigviis kan og bør forudsættes, at de Mænd, der beklæde disse mindre Embeder, ville stræbe efter, ved Fyer og pligtmæssig Virksomhed at gøre sig fortjente til større Virkekreds.

Men hvorom alting er, og om det end imod vor Erfaring maatte være Tilfældet, at de smaa Kjøbstæders Tolbanliggende varetages af mindre kyndige, duelige og paalidelige Toldofficerer, er det dog nok ubilligt, at Handelsstanden i de mindre Kjøbstæder skal lide under en Brøst i det Administrative, som ingenlunde kan tilregnes denne Stand eller nogelsomhelst af dens Individer, der, som bekendt, hverken directe eller indirekte have Andeel i Told-Embedernes Besættelse. Dgsaa maae vi bemærke, at General-Toldkammerets Organ under Stænderforsamlingen ingenlunde har ytret, at det er Collegiet umuligt at kontrollere de Expeditioner, der udgaae fra en almindelig Fortoldningsret, men ifkun debiteret, at denne Ret, i sin fulde Ud-

strækning, vilde gjøre Arbeidet besværligere for Embedsklassen, hvilket Motiv naturligviis ikke bør gjøre Indgreb i Principet: at alle Under-saatterne bør nyde lige Rettigheder, som de bære lige Byrder.

Endelig bør man ikke overse den unøgtelige Sandhed, at Hindringer fra Toldvæsenets Side i den frie Vareomsætning, ligesom altfor høie Toldsatser, i større eller mindre Grad fremkalde Smugleri, hvilken Lovovertrædelse ogsaa finder moralsk Undskyldning hos den Kjøbmand, der virker under et særegent. Mængden af hans Næbborgere af samme Stand ubekendt, Tryk.

Efter saaledes at have imødegaaet, hvad der almindeligviis er anført imod de mindre Kjøbstæders Ret til, paa selve Stedet at fortolde Manufakturvarer uden Undtagelse, skulle vi tillade os at ubhøve hvad der endvidere taler for, at en saadan Rettighed tillægges alle Kjøbstæder og in specie Stubbekjøbing.

De Handlende, der ere ubelukkede fra, paa selve Stedet at fortolde de stempelplygtige Manufakturvarer, som bruges i deres Omsætning, lide et directe Tab derved, at de skulle enten lade sige Artikler fra Ulandet indgaae directe til Stemplingsstebet og derfra transportere dem til Udsalgstebet, som oftest landværts, eller ogsaa lade dem gaae bidhen over deres egen By og igjennem deres eget Toldvæsen. Foruden at disse dobbelte Transportomkostninger, i Forbindelse med den Nødvendighed, enten at lønne en Commissionair paa Stemplingsstebet, eller bidsende en paalidelig Mand for hver enkelt Fortoldning, fordyre Værdierne saaledes, at den mindre begunstige Kjøbmand enten maa forhøje sine Udsalgspriser, eller sælge med mindre Fordeel, end Kjøbmanden paa Stemplingsstæberne, saaledes liden han ogsaa Tab derved, at hans Værdier komme sildigere i Handelen, hvilket, fornemmelig hvor Moden har Indsyndelse, steds er til hans Skade, som förstørres derved, at Credittiden, regnet fra det Dieblif, Værdierne blive Gjenstand for Omsætning, indtil de skulle betales, forlortes. Indkjøbing er for os det nærmeste Stemplingssted; men vi besværes dog med en Vandtransport af 6 Mile frem og tilbage, og ere, formedelsft saadan bebyrdende Expe-

bition og de dermed forbundne Formaliteter, undertastede et uundværdigt Ophold af flere Dage, førend vi erholdt Dispositioneret over vor Eiendom. Ikke heller bør det tabes af Syn, at det som oftest er vanskeligt, til enhver Tid at indværlige det rene Sølv, der udfordres til Sølvdagsternes Erlæggelse, hvilken Vanskelighed ikke eksisterer for den Kjøbmand, der er etableret paa Stemplingsstedet, da han kan lade sine Varer frigjøre efter sin Leilighed, og foretrække at bringe i sin Raadighed dem, paa hvilke Dic-blikket har nærmest Krav.

Maaskee turde det være et ikke aldeles uordenligt Hensyn, at uidentivl Billighed i høj Grad fordrer, at Procenterne af de Sølvdagstere, vi have at erlægge, forblive og consumeres paa det Sted, hvorfra de egentlig hidrere. Stubbekjøbing er, ved egen Kraft og uden Opoffelse fra Regjeringens Side, i Dpfornst. Dens Belliggenhed ved et endog for store Skibe seilbart Dyr begünstiger Exporten af Landets Producter, og det kan antages, at der fra dens Sølvdistrict udføres aarlig i Gjennemsnit henimod 50,000 Tdr. Korn, fornemmelig til Ulandet. En saadan Kornexport medfører naturligviis en ikke ubetydelig Omsætning af Indførselsproducter og deriblandt Manufakturvarer, som Byen og Dplandet behøver, saa at det ingenlunde kan siges, at denne By i de danske Handelsstaders Række er saa aldeles ubetydelig eller fortjener stedmoderlig Behandling fra Regjeringens Side, hvilket vilde lamme Handelsstaden's vaagnende Driftighed og sætte Byen — hvis Hoved-Erhvervskilde er Handelen og den fleersidige Virksomhed som denne vækker — tilbage i den Tilstand af Ubetydelighed, der for mindre end et Par Decennier siden var dens Lod.

Paa ovennævnte Grunde tillade vi os at anmode den ærede Stændersforsamling om, behageligen ad Petitionsvæien at bevirke den Forandring i Sølvdforordningen af 1ste Mai 1838.

At Stubbekjøbing i Henseende til Fortoldning af stempelpflichtige Manufakturvarer sættes i Klasse med de af Rigets Kjøb- og Sølvdstæder, som ved bemeldte Anordning ere tilstedede fuldstændig Fortoldningsret.

Vi haabe af Forsamlingen og dens ophøiede Formaal, at den virker for Opfyldelsen af dette

vort Ønske, der staaer i fuldkommen Harmoni med det Heles Vel.

Stubbekjøbing den 26 October 1838.

W. Lauritzen.	Benzon.	Wulff.
Hør.	Frey.	Jacobsen.
Wib.	Rosfin.	Scheel."

Efterat have forelæst dette Andragende, bemærkede Kjøbmand Sidenius, at den Deputerede, i hvis Fraværelse han havde foredraget Samme, ønskede at udvide det til, at en saadan Fortoldningsret, som Stubbekjøbing attraaer, maatte tilstaaes alle Sølvdstæder, da han fandt, at de fleste af de Grunde, som tale for denne By, ogsaa kunne anvendes paa de øvrige. For sit eget Bedkommende maatte Taleren ogsaa paa der Kraftigste anbefale Sagen til Forsamlingens Dyrksomhed. Stjendt han ikke er Manufakturhandler, er han dog ingenlunde ubekjendt med de betydelige Besøftninger og den store Uleilighed, som for disse Handlende ere forbundne med at transportere Varerne til et andet Sølvdstæde, for der at fortoldes. Den Varekundskab, som udfordres hos Sølvdembedsmændene ved saadanne Varers Fortoldning, behøver neppe at være meget betydelig, og Taleren formeente, at den findes og bør findes ligesaavel hos Sølvdembedsmændene paa de mindre, som paa de større Sølvdstæder, ja at den maaskee endog oftere findes hos de Første. Der synes heller ikke at være Grund til at antage, at disse Embedsmænd ved saadan Fortoldning mere skulde concurrere med de Handlende, end ellers. Vil en Sølvdembedsmand være utro i sit Kald, da kan han vistnok finde Leilighed dertil, om end ikke alle Varer ved hans Sølvdstæde kunne fortoldes. Taleren maatte saaledes anbefale Forslaget til Undersøgelse af en Committee.

Udsætsfor Ugreenssning maatte, med Hensyn til at den foregaaende Taler havde anført, at Producenten af nærværende Forslag agtede at udvide det derhen, at der tilstaaes alle Kjøbstæder Fortoldningsret, gjøre opmærksom paa, at dette i alt Fald ikke kunde ske uden en ny Propositions Indgivelse, og at Forsamlingen saaledes fortiden kun har at afgjøre, om en Committee bør nedsættes over det forelagte Andragende om, at den omhandlede Ret maatte tilstaaes Stubbekjøbing.

Kjøbmand R. Sidenius formeente, at dersom Forsamlingen besluttede at nedsætte en Committee, for at prøve det forelagte Andragende, maatte denne vel være berettiget til at optage den foreslaaede Udvidelse af dette. Under alle Omstændigheder maatte jo ethvert Medlem have Ret til at stille et Amendment med Hensyn hertil.

Kassør Ulgreen-Ulsing bemærkede yderligere, at Committeeen muligen hertil kunde være berettiget, men i intet Tilfælde forpligtet, for hvilken Mening Præsidenten ogsaa erklærede sig.

Den Kongelige Commissarius maatte bringe i Erindring, at det Forsamlingen forelagte Udkast til den nye Toldanordning vel paa den ene Side indeholdt, at stempelpligtige Varer skulde kunne toldberigtiges ved ethvert Toldsted, men ogsaa paa den anden Side, at Fortoldningen fremdeles skulde ske efter Burdering i Overeensstemmelse med Frdn. 2 April 1814 § 8 og Frdn. 16 Marts 1831 (see Stændertidenden for 1835—36 Side 2420). Herimod fremsattes under Stænderforhandlingerne her i Koeskilde saadanne Betænkkeligheder, som i det oplæste Andragende ere anførte, og navnlig udtalte den daværende Vicepræsident sig meget bestemt over det Farlige, som det vilde indeholde for Toldintraderne, dersom hin Fortoldning blev tilføjet i alle Kjøbstæder, hvor Toldsteder findes (see St. Tid. 2713—14, 2725—27). Imidlertid blev det af ham i Overeensstemmelse dermed stillede Amendment kun bifaldt af 26 Stemmer iblandt 61. Men derhos var stillet et andet Amendment, der gik ud paa, at der fra den almindelige Regel om Fortoldningsmaaden for ovenmeldte Varer, nemlig efter Taxation, skulde gøres Undtagelse for Klæde, saaledes at dette skulde fortoldes efter Vægt, hvilket til Pluralitetens Bifald (see St. Tid. Side 2731 og 2875 cfr. S. 2725). I den jydke Stænderforsamling blev dette udvidet til alle stempelpligtige Varer (see Viborg Stænder-Tidende for 1836 anden Række S. 1847 og 1963). Ved § 2 i Frdn. af 1 Mai d. A. blev ikke alene den Koeskildske Stænderforsamlings Indstilling om Fortoldningen af Klæde efter Vægt bifaldt, men denne blev

Ogsaa udstrakt til en stor Mængde andre af de i Frdn. 2 April 1814 § 1 og 16 Marts 1831 § 1 benævnte stempelpligtige Manufakturvarer, men dog ikke til alle, saaledes som af Provindsstænderne for Nerre-Nyland var indstillet. Hvad hine Varer angaaer, der udgjørte den betydeligste Deel af de Manufakturvarer, som forbruges i Provindserne, saa kunne disse i Overeensstemmelse med § 3 fortoldes ved ethvert Toldsted. Hvad de øvrige derimod angaaer, saa blev det ved fornævnte § vel bevilget, at disse Fortoldning, der efter Frdn. 2 April 1814 var indskrænket til Kjøbenhavn, men som ved Forordningen 16de Marts 1831 ogsaa blev tilladt i nogle andre Kjøbstæder, nu kunde ske ved en Mængde andre Toldsteder; men det fandtes dog, af de under Stænderforhandlingerne anførte Grunde, betænkeligt, at tilføede den ved ethvert Toldsted. Hvad i Særdeleshed Stubbekjøbing angaaer, saa har den med Hensyn til Manufakturvarernes Fortoldning vundet to Fordele: først, at en stor Mængde af de vigtigste Manufakturvarer kunne fortoldes samment, og dernæst, at de øvrige kunne fortoldes i Nykjøbing, istædtfor at der forhen intet nærmere Fortoldningssted var end i Nakskov. At de hantlende i de Kjøbstæder, hvori ikke alle de omhandlede Varer kunne fortoldes, derved underkastes nogen Uleilighed og Tab, kan ikke nægtes; men naar Indskrænkningen findes fornøden med Hensyn til den Fare, som ellers en betydelig Deel af Toldindtægterne vilde være underkastet, saa skjønes det ikke, hvorledes der, efter Stubbekjøbings Velkommenhed nærved en anden Kjøbstad, hvori denne Fortoldning kan foregaae, kan være nogen særdeles Anledning til at andrage paa nogen Forandring for samme. De herfor anførte Grunde kunne uden tvivl i det Væsentlige paaberaabes af enhver anden Kjøbstad. Proponenten har vel ogsaa ytret at ville udvide Paastanden til alle de Kjøbstæder, der ikke ere nævnte i Frdn. 1 Mai 1838 § 1; men dette kan neppe rettelig ske, uden at en ny særskilt Proposition derom indgives.

(Sluttet.)

Førgetvøende Møde.

(Slutning.)

Agent Bruun bemærkede, at det havde været hans Hensigt, at indgive Petitioner af lignende Indhold fra flere mindre Kjøbstæder i hans Valgdistrict, men at han havde fundet det hensigtsmæssigt at udsætte dette til næste Forsamling, da Regjeringen imidlertid vilde have Veltilgængelighed til at erfare Virkningen af den omhandlede allerede til flere Stæder udvidede Fortoldningsret.

Den Kongelige Commissarius fandt denne Bemærkning meget vægtig, og da ingen Petitioner vare indkomne om almindelig Fortoldningsret, kunde han ei finde det hensigtsmæssigt at indkomme med saadanne Andragender for enkelte Kjøbstæder.

Procurator Rye formentte, at ethvert Baand, der trykker Handel og Søfart, saavidt muligt bør hæves, og at derfor især Søfærdene, til hvilke Vareporter beskattet fra Udslandet afgaae, bør tilstaaes Ret til at fortolde stempelplichtige Varer, da det er klart, at det, naar slige Varer derfra skulle føres til andre Stæder, for at fortoldes, og tilbage igjen, er forbundet med Tidsspilde og Omkostninger. Han antog derhos, at ethvert Gode, som Staten yder, bør være lige tilgængeligt for alle Undersaatterne, og at Stubkjøbing derfor heller ikke burde nægtes den ansøgte Fortoldningsret. Han maatte derfor understøtte Andragendet, og bemærkede forøvrigt, at man, naar det er sagt, at det kun var de større Stæder, der ere tilstaaede den omhandlede Fortoldningsret, dog ikke consequent har igjennemført Principet, idet til Exempel Præsto er bevilget samme, uagtet denne By ifkun har 700 Indvaanere, og ikke har længere end 3 Mile til Næstved, som ligeledes har Ret til at fortolde stempelplichtige Varer, samt at dette vel kunde give Anledning til Uvilfredshed i de større Byer, der ere nægtede denne Ret.

Ved Afstemningen blev det med 52 Stemmer mod 10 bestemt, at ingen Committee skulde nedlægges i Anledning af dette Andragende.

Procurator Rye bemærkede, at han ifølge dette Sagens Udsald fandt sig foranlediget til at tage et af ham indgivet Andragende fra enbeel Kjøbmænd i Stege, af lignende Indhold med det nu forkastede, tilbage.

Udmænd F. Neergaard foretog derefter atter sit i Mødet den 7de November udsatte Forslag angaaende Forandring af den gjældende Myntfod^{*)}, hvilket Forslag han havde tilføjet følgende:

„Under en foreløbig Behandling af denne Sag er der fremsat et Forslag angaaende at der paa anden Maade maatte tilveiebringes Lighed i Myntvæsenet i Rigets forskjellige Dele, og navnlig derved, at der blev forsøgt en Overenskomst med Hansstæderne Hamborg og Lübeck og de oldenborgske Enclaver i Holsteen, hvorved een Myntfod kunde blive fælleds for disse og de danske Stater, hvilket kunde ske derved, at Specien blev gjort til den egentlige Landemynt, og dens Inddeling i Mark og Skilling skete paa eens Maade i disse paagrændsende Lande og Districter. Hensigten af min Proposition er ene og alene den, at det maa kunne under Overveelse, hvorledes en for det Almindeliges Vel saa vigtig Myntenhed i Rigets forskjellige Dele kan tilveiebringes, og jeg erkjender, at dette Forslag muligen kunde have sine Fortrin og derhos gjør Overgangen til en Myntenhed lettere, idet Specien, hvoraf Rigsbankbaleren er en Halvdeel, og hvis Værdi er eens ei alene i hele Riget, men ogsaa i det paa den anden Side tilgrændsende Kongerige Sverrig, blev gjort til den egentlige Landemynt, hvorved Courant-Myntfoden saaledes bortfaldt. Da der muligen kunde være flere Maader, hvorpaa saadan Lighed i Myntvæsenet for Rigets forskjellige Dele, og om muligt for nogle af de paagrændsende Stater, kunde tilveiebringes, saa har jeg tilladt mig herved at give mit Forslag en dertil sigtende Udvidelse og Forandring, idet jeg tillader

*) See ovenfor S. 669—687.

mig allerærbødigst at foreslaae, at det maatte indstilles:

At det overhovedet maatte komme under allerhøieste Overveielse, hvorledes en Eighed i Myntvæsenet i Rigets forskjellige Dele og, om muligt, tillige i de paastodende Hanseskæder og de storhertugelige oldenborgske Districter kunde fremskaffes."

Efterat have forelæst det ovenansførte Tillæg, bemærkede Proponenten, at han, ifølge det her i Forsamlingen i Anledning af denne Sag sidst Værfere, havde givet sit Andragende den mere ubvideede Indstilling. Med Hensyn til det, som forrige Gang var yttret i Sagen, bemærkede han, at, naar det er anført som besynderligt, at der ved de vidborgske Forsamlinger intet Andragende er fremkommet af saadant Indhold, saa maa det uden tvivl tilskrives den Omstændighed, at saadanne Ulemper, som gennem lange Aaræfter have fundet Sted, betragtes ofte tilsidst, ligesom forhærdede, uheldelige Skader ved det menneskelige Begeme, som Under, der ikke staae til at ændre og Vedkommende blive sig ei engang tilfulde bevidste, at en Forandring deri herer til Mulighederne. Med Hensyn til Sagerne kunde der vist ingen Betænkelighed være ved den af ham foreslaaede Forandring, eftersom det jo var siensynligt for Enhver, at ved den tilsigtede Forandring skete ingen som helst Reduction i Sagens Gehalt, ligesom han og formeente, at den største Deel af Embedsklassen havde efter Pengeforandringen succesfuld erholdt Tillæg, for at gjøre det muligt for den at soutenere sig, hvorved de fleste Sager nu sandsynligviis nærmede sig disses Gehalt inden Pengeforandringen. I Henseende til Omskrivningen af de kongelige Obligationer var det Proponenten ganske indlysende, at alle Obligationer ikke kunde omskrives til runde Beløb, men at dette dog vilde kunne blive Tilfældet med de fleste Obligationer, idet Beløbet af de forskjellige i samme Thændehavers Eie værende Obligationer kunde omdannes til Courantobligationer af runde Beløb, og ifkun en enkelt Obligation vilde da muligen ikke kunne uden en ubetydelig constant Betaling fra een af Siderne blive ansat til et lige Beløb, hvilket nærmere oplystes ved et Exempel.

Proprietaire Lutein yttrede følgende: „Da denne Sag for nogen Tid siden var Forsamlingen forelagt, understøttede jeg samme. Nu da Forslaget har undergaaet saa betydelige Modificationer, som det forekommer mig, til det Bedre, finder jeg mig end mere opfordret dertil. Forslaget gaaer ud fra den Forudsætning, at det maa ansees som saare ønskeligt, at samme Myntfod gjælder over hele Riget, en Forudsætning, hvis Rigtighed det er saa meget overflødiger at godtgjøre, som Regjeringen ibrigen, Skøndt forglæves, har bestræbt sig for at frembringe en saadan Eenhed. 25 Aars Erfaring maa tilstrækkelig have viist, hvor umuligt det er at indtvinge Rigsbankregningen i Hertugdømmene, og at Regjeringen, ved yderligere at forsøge dette, ifkun vækker Uvillie. Det er ogsaa aldeles stridende mod de derværende Forhold, at en anden Myntfod end den, der gjælder i Hamborg og Lybel, Hertugdømmenes store Markedsplads, skulde kunne gjælde i selve Hertugdømmene.

Den anden Maade at tilveiebringe Eenhed paa, vilde være den, at indføre Courantregningen i Sjælland og paa Derno. Alt tidligere ere saa vigtige Grunde anførte mod Sjenindførelsen af Courant, at jeg nu, da Ingen har yttret sig til Fordeel for samme, ei skal videre opholde Tiden med at gjentage disse. Dersom man altsaa ei kan indføre Rigsbankregningen i Hertugdømmene og ikke Courantregningen i Kongeriget, saa opstaaer det naturlige Spørgsmaal, om der ei maatte være en tredje Myntfod, som maatte convenere begge Parter, og ved hvilken altsaa den attraaede Eenhed kan ventes tilveiebragt. Dette troer jeg nu kan opnaaes ved at gjøre Species til Mynteenhed. Vel erkjender jeg, at Indvaanerne i Hertugdømmene ei kunne være tjente med denne, med mindre den ogsaa gjøres gjældende i Hamborg og øvrige Enclaver. Det er ogsaa med Hensyn hertil, at Forslaget gaaer ud paa, at de fornødne Stridt, sigtende hertil, maatte vorde indledte. Men det forekommer mig, at Species netop er den Mynteenhed, som bedst convenerer Alle. I Kongeriget ville Omskrivninger foregaae med større Letthed, ja ville maaskee ei være fornødne, da den halve Species formodentlig vil vedblive at courfere under Navn af Rigsbankdaler. I Hertugdøm-

ment og i Enclaverne er Species en saa bekendt Mynt, at det maa formodes, at man ei vil være uvillig til at gjøre den til Myntteenhed, fornemmelig dersom Underafdelingerne bleve indrettede med Hensyn til disses Lærv. Men hertil kommer endnu, at, dersom man gjør Species til Myntteenhed, saa vil en stor Deel af det nordlige Europa have den samme Myntteenhed, en Fordeel man ikke let bør give Slip paa. Som bekendt er Species den i Sverrig og Norge gjældende Myntteenhed, og skjøndt for tiden disse Riger ikkun have Papiirpenge, der betydelig afvige fra en Paricours, saa er det dog at haabe, at disse, ligesom i Danmark, om nogen Tid ville naae deres fulde Værdi. Hvad Underafdelingen af den foreslaaede Species-Enhed angaaer, da bør den blive Gjenstand for Regjeringens nøiere Overveielse. Jeg har tidligere udtalt mig til Fordeel for en fuldkommen Decimaldeling. Smidertid erkjender jeg, at vistnok Meget taler for den mindre fuldkomme Decimaldeling af 60 Skilling. Denne Inddeling er den nu almindelig gjældende Deling af Species i Hertugdømmene, og vil forsaavidt stemme med den i Norge, som derved den danske Species-Skilling vil blive 2 norske. Denne Inddeling har ogsaa den Fordeel, at en stor Deel af den nu gjældende mindre Mynt derved vil kunne vedblive at courseres. Ved at inddele en Skilling i 6 Penninge, vil man omtrent have vor nuværende Halvskilling. Smidertid skal jeg ei opholde mig længere herved, da Forslaget ikkun gaaer ud paa, at Regjeringen vil tage under Overveielse, hvorledes en Myntteenhed kan tilveiebringes. Det fortjener dog at fremhæves, at, dersom man Intet gjør i denne Anledning, saa vil den nu factisk eksisterende forskjellige Myntfod snart blive legaliseret; thi uagtet Regjeringen hidtil har afflaaet Hertugdømmenes Forlangende om Affkæffelsen af Rigsbankregningen, saa er det dog temmeligt vist, at den ei kan vedblive at tilbagevise de sikkert ei udeblivende gjentagne Begjæringer. Disse ere for velbegrundede og for meget stemmende med samtlige Indvaaneres Wnske og retlige Krav, til at de for bestandig skulde werde overhørte.

Endnu maa jeg tilføie, med Hensyn til, at det tidligere af Cancelliraad Haastrop og Flere er blevet foreslået Forsamlingen som saare

betænkeligt, at indlade sig paa en forandret Myntfod, idet man har henvist til alle de Kystfæser og Ulykker, Myntfodens Forandring i 1813 førte med sig, at den her i Forslag bragte Forandring i ingen Henseende kan lignedes med den i 1813, hvor man ei havde med virkelige Penge at gjøre men med, voldsomme Fluctuationer underkaste, Bancoscedler. Her være alle Omkrivninger høift preciare og fordærvelige. Ved derimod at indføre Species istedetfor Rigsbankbaleren vilde en Omkrivning gaae for sig med største Letthed og uden mindste Indflydelse paa Gældsforholdenes indre Værdi. Hvad endelig Smaa-Myntens mulige Ommyntning angaaer, da kunne de derved opstaaende Omkostninger saameget mindre være betænkelige, som jeg maa antage, at Finantserne, om en Forandring i Myntfoden end ei forlanges, dog vil være nodt til, om føie Tid at indkalde disse, for at indsmelte og omprøge dem. Det meget betydelige aarlige Tab, Finantserne ved den deteriorerede Smaamynt lider, opfordrer strengt til, hellere at bære Byrden af at udprøge disse paany.

Justitsraad Salicath bemærkede, at det vistnok er noget Særegent, at, efterat vort i 1813 ryste og forandrede Pengevæsen har behøvet 25 Aar til at consolidere sig, og efterat det Tidspunkt, hvori det kan siges at have opnaaet nogen Fasthed, nu først er indtraadt, fremtræder et Forslag om en ny Forandring i Henseende til Myntfod og Pengevæsen, som har Udseende af, at man paany vilde komme til at gennemgaae en i disse Henseender uvis og forviklet Periode. Baleren skulde ikke gaae ind i Forslagets Realitet, for hvilken Stemmer have yttret sig, der fortjene særdeles Opmærksomhed; han skulde ikke heller nægte, at mulig en Forandring baade i Relation til Hertugdømmene og i Henseende til Principet om en Myntteenhed i Staten kan have sine Fordele, skjøndt det er vanskeligt, om ikke ugjørligt, at veie disse mod den Ulempe, som deraf kan flyde for Statens og for Enkeltes Pengeforhold; men han skulde kun gjøre opmærksom paa, at der neppe gives nogen Gjenstand, hvorpaa man med største Værdsommelighed maa indlade sig, uden forud at kjende Almeenhedens Trang og Wnske, end et Lands Mynt- og Pengevæsen. Thi ligesom Forsamlingen vist vilde vogte sig for at tilraade Noget, der stred

mod Folkets Ønske, eller fraraade Noget, dette maatte antages at ønske, saaledes behøvedes der for et Forslag af en saa indgribende Interesse en mere fleetsidig Behandling og Undersøgtelse, end der kan blive samme til Deel i Forsamlingen, naar Forslaget ikke er gaaet over i den offentlige Mening og af den er blevet prøvet. Imidlertid har man hverken seet, at Spørgsmaalet om en saa væsentlig Forandring er blevet offentligt bearbejdet igjennem Pressen, eller forevrigt fra nogen Side hørt Ønsket om den foreslaaede Forandring. Det er altsaa ligesaa naturligt som nødvendigt, at Sagen først gieres til Gjenstand for den offentlige Opmærksomhed og Døftelse, og først efter denne vil Forsamlingen være istand til at dømmen om det Tilraadelige og Utilraadelige deri. Talersens indstiller derfor til Forsamlingen, at Forslaget førstiden afsiøkes.

Proprietair Lutcin kunde ingenlunde erkjende Røgtten af de af Justitsraad Salicath anførte Medgrunde. Naar Denne mener, at vi atter ville komme til at gjenemgaae en saadan Periode, som ved Riggsbankens Opstættelse, efter hvilken vi først nu efter 25 Aars Anstrengelse have naaet et fast Pengevæsen, saa bør det dog vel erindres, at, hvad dengang fremkaldte saamange sørgelige Virkninger, ingenlunde var Myntfodens Forandring, men den værdiløse Masse af Bancosebler. Naar han endvidere siger, at det ei nu er Videt, men at man bør oppebie nogle Aar, saa maa Talersn dertil bemærke, at det netop forekommer ham at være det rette Tidspunkt, først forbi, som forhen er udvillet, Finantserne ikke ville kunne undgaae at omprøve den depraverede Smaamynt, og dernæst forbi Banken om søie Tid vil erklære sine Sebler realisable. Netop med Hensyn til disse tvende Punkter er det af største Bigtighed, nu at undersøge, om vi bør bibeholde Riggsbankregningen eller ei.

Justitsraad Salicath maatte i Anledning af den sidste Talers Uttringer bemærke, at han ikke havde indladt sig paa Forslagets Realitet, og at han vel gjerne kunde erkjende, at det ogsaa kunde have sin fordeelagtige Side; men han havde, i et Forslagets Rubrum og hele øvrige Tendents, for Die, kun tilsladt sig at ønske Gjen-

standen først bedømt af den offentlige Mening - hvortil han endnu troede at burde tilføie, at, om end Forsamlingen, og Mange med den, opfatte Forslagets egentlige Grund, nemlig det om, andede Erhvervsystem, vilde den større Deel af Folket med Forvilligelse høre tale om, at Stænderne bestæftigede sig med et Forslag om Forandring i Mynt- og Pengeforholdene, og det er ikke uantageligt, at de Forvillinger, den nuværende Generation har oplevet og lidt under, paa ny med en truende Stikelse vilde forebrøve det, som en Følge af en ny saa indgribende Forandring.

Proprietair Lutcin maatte, ligesom Proprietair Lutcin, ansee det som en fuldkommen Misforstaaelse af det hele Andragende, naar Justitsraad Salicath havde formæent, at den foreslaaede Forandring maatte have nogen som helst Betænkelighed i Hensende til Borgernes Velværd, og at den saaledes vilde afstedkomme Ungsikke og Frygt. Det kunde aldrig være hans Hensigt at tilraade Nogetsomhelst, hvorved mindste Forandring kunde skee i Mit og Dit; Forslaget gif kun nu paa en Regulering af Mynten og dens Dele. Det var jo vistnok sandsynligt, at Sagen maatte forelægges en tilkommende Bisborgst Forsamling, men derfor var det vistnok ikke mindre Anledning til at undersøge Sagen under nærværende Forsamling, hvorhos han gjorde opmærksom paa, at Forslaget alene gif ud paa en Undersøgtelse.

Grev Moltke bemærkede, at nærværende Andragende angik en saa vigtig Gjenstand, at han, omendstjændt han ikke deelte alle de deri udtalte Anskuelser, dog maatte stemme for en Committees Besøttelse. Det var af en særdeles Betydning for en Stat, saavel i industriel som i politisk Hensende, at de forskjellige Dele af den have den samme og for dem meest fordelagtige Myntfod. Vel vilde Udførelsen af Propositionen møde mange og store Vanskeligheder, men disse maatte man noie drøfte og undersøge, om de ikke kunde ryddes af Veien. Heller ikke kunde man efter den liberale Maade, hvorpaa Regjeringen hidtil har forklaret Provindstalsstandernes Petitionsret, fige, at disse, ved at antage Forslaget, vilde overskride den dem af Kongen indrømmede Betættelse og gaae for

meget ind paa den administrative Deel af Statsbestyrelsen. I det Tilfælde, at Forsamlingen besluttede sig for Nedsættelsen af en Committee, vilde isørigt dennes Arbejde lettes, dersom man kunde erfare, paa hvilken Tid omtrent Sedlerne vilde blive realisable ved Sølvs og Skobberpenge kunne inddrages, samt en virkelig Valutamint i deres Sted werde indført. Taleren vidste ikke, om de tvende Herrer Bankdirecteurer, der have Sæde i denne Forsamling, i saa Henseende kunde og turde meddele nogen Oplysning.

Profesor Bang bemærkede i Anledning af den foregaaende Talers Optrædelse, at vel havde han ingen Forvinkning om, naar Nationalbanken vilde kunne erklære dens Sedler realisable, og hvad han i saa Henseende for sin Person maatte formode, ansaae han sig ubesøiet til her at meddele. Imidlertid maatte han dog tillade sig at henlede Forsamlingens Opmærksomhed paa, at den forenede Bankbestyrelse i dens seneste, i Collegialtidenden trykte Erklæring, betræffende Afgjørelsen af Finantsernes og Bankens Mellemværende, udtrykkeligen har udtalt, at, saafremt denne Sag blev afgjort paa den Raade som nu noget nær i Gjærningen er fæst, vilde Bankbestyrelsen holde det for sin Pligt, at gjøre Forslag til Bestemmelsen af Forholdet mellem det Sølvfond, hvorpaa Realisationen skal bygges, og den cirkulerende Seddelmasse; der vilde derfor, om ikke i den første, saa dog i en af de allersførste Forsamlinger, som bliv at holde af Bankbestyrelsen, efterat nu hinu flere Sag er afgjort, blive fredeet til Udarbejdelsen af det nævnte Forslag om Sølvfondens Størrelse. Bankbestyrelsen havde fremdeles i den forovmeldte Erklæring udtrykkeligen bemærket, at den ønskede Forholdet mellem Sølvfonden og Seddelmassen bestemt netop i det Niende, at kunne forberede og iværksætte de Operationer, som gik ud paa at tilveiebringe Sedlernes Realisation, og naaret da endeligen derhos bemærkedes, at Banken allerede var i Besiddelse af betydelige Fonde i Sølv, Bærrer og Bæneo, saavel som ogsaa af et stort Belsøb af let realisable Effecter, saa havde man formeentligen ingen Grund til at frygte for, at lang Tid vil medgaae, inden Sedlerne kunne erklæres realisable. Hvad isørigt den foreliggende Sag angik, da maatte

Taleren referere sig til Proprietær Lutein; han vilde blot isærbelesshed gjøre opmærksom paa, at der her ei var Tale om den mindste Forandring af Bærdierne selv, og at den forandrede Form, naar man vedtog Indførelsen af Speciesmynt for hele Riget, hvilket han ene kunde tilraade, ei heller vilde medføre nogen mærkelig Ulempe.

Den Kongelige Commissarius udtrede Følgende: Det er vistnok, at Propositionen aldeles ikke gaaer ud paa nogen Forandring i de indbyrdes Gjældsforhold med Hensyn til disses virkelige Gehalt, men det kunde derfor vel være, at den foreslaaede Myntforandring kunde opvække Uro hos Mange. Det er navnlig den Omstændighed, at mangfoldige af Borgernes Gjældsforpligtelser oprindeligvis have været paadragne i Courant, men ved Fred. Ste Januar 1813 ere gaaede over til Rigsbankpenge uden Godtgjærelse for Myntforfæjlen, som ved en Myntforandring, navnlig naar denne bestod i den gamle Courants Tilbageførelse, kunde give Anledning til Begæringer om Fordringernes Restitution, som vilde være foruroligende for de Forpligtede. Commissarius har allerede under de tidligere Forhandlinger udtret, hvorledes han anser, at fremfor Alt de stedsevarende aarlige Gjældsforpligtelser, som fra gammel Tid have været indgaaede, kunne give Anledning til deslige Fordringer, der isørigt neppe heller vilde udeblive med Hensyn til Capitalfordringer. Af hine førstnævnte Fordringer skulde han blot nævne Arveskæafgifter, Jordskyld, gamle til et vist Pengebelsb bestemte Tienderefusioner o. s. v. Der vilde vistnok ikke mangle Anledning for dem, som disse Fordringer tilkomme, naar den gamle Myntfod blev bragt tilbage, da at paa- staae, at den Afgang, som de havde lidt i den Arrække, hvori de havde oppebaaret Afgiften i Rigsbankpenge, nu for Fremtiden skulde ophøre. Der vilde imidlertid, Alt overveiet, neppe være retsærdiggjærende Grund til at indbræmme en saadan Paastand. De Tiendomme, hvorpaa deslige Forpligtelser hvile, ere nemlig for en stor Deel ved senere Afhændelser gaaede igjennem flere Hænder, men baade herved og ved Pantsettelse har man blot beregnet den paa Tiendommen hvilende Byrde saaledes, som den ifølge Pengevæsenets Forandring var bleven bestemt

Derfor den nu paa Grund af en ny Pengeforandring atter kunde blive forhoiet, saa kunde Bedkommende uden tvivl besvare sig over det Tab, som de led ved denne nye Forandring i det engang lovbestemte Rejsforhold. Paa den anden Side knytter Rettigheden til en saadan Afgift sig i Almindelighed til Bestidelsen af en Eiendom, ved hvis Erhvervelse, naar den er foregaaet efter Pengeforandringen, den Paagældende heller ikke har tænkt at erholde Mere end Beløbet i Rigsbankpenge. Men naar det vilde være Uret, at lade disse fra den forrige Courant til Rigsbankpenge overgaaede Fordringer atter gaae tilbage til den ældre Valuta uden Reduction, saa er det vistnok ikke lidet betænkeligt, ved Valutaens Forandring at give Anledning til nogen Paastand i saa Henseende. Forsaavidt Proponenten har handlet om Embeds-Gager, da antager Commissarius Betænkkelighederne med Hensyn til disse mindre betydende end dem, der møde med Hensyn til de private Sjælsforhold og navnlig saadanne, som de ovennævnte. Men han tvivler dog ikke paa, at Gagerens Ansættning efter den ældre Myntfod, ogsaa vil give Anledning til Besværgelser, og naar Proponenten har anført, at Gagerens nominelle Størrelse for en stor Deel er bleven forhoiet siden Rigsbankpengenes Indførelse, saa er dette dog vistnok i alt Fald høist sjældent fæet i Forhold til Myntforskjellen. At den gamle Myntfods Gjenindførelse rimeligvis vil foranledige en Forhoielse i adskillige i det daglige Liv forekommende Udgifter, har Commissarius og i sit tidligere Foredrag søgt at godtgjøre, og ligejoms dette fra flere Sider vilde være skadeligt, saaledes vilde det og isærdeleshed give dem, hvis Indtægter ansættes efter Myntforholdet, Anledning til Utilfredshed med den hele Forandring. Commissarius maa ogsaa vedblive, hvad han forhen har yttret om den lidet Nytte, som Forandringen vilde medføre, ligejoms det og forekommer ham, at de her forsamlede Provindsial-Stænder ikke have Koi til at indgaae med en Petition, som skulde motiveres ved Interesser, der fornemmelig vise sig i Hertugdømmene og en Deel af Nerre-Nylland.

Kammerjunker Scavenius tilføed, at det var en høist ønskelig Sag, at hele Landet kunde have samme Mynt. Dette har ogsaa Regjering-

gen havt til Hensigt, ved i Aaret 1813 at befale Rigsbankregningens Indførelse i det hele Monarchi. At denne endnu ikke i Gjærningen er indført i Hertugdømmene, maa tilskrives, at Regjeringen ikke i Tide har sørget for at indkalde den store Masse af Courant-Skillemynt og udstedt Rigsbankskillemynt istedet. Nu kan det muligen være vanskeligt, at faae Rigsbankregningen indført der, efterat man i saa lang Tid har felt Ueilighederne af, at maatte følge een Regningsmaade i Handel og Wandel, en anden lovbestaet i offentlige Transactioner. Det er efter Dalerens Formening ikke Rigsbankmyntfoden i sig selv, man i Hertugdømmene har Saameget imod, men det er Dalerens Inddeling i 6 Mk. og 96 s., der ikke kan reduceres til den hidtil brugelige Regningsmaade uden ved høist ubequemme Brøker, der gjere denne Myntfod saa lidet yndet. Rigsbankfoden er vist en saa god Myntfod, som ønskes kan, og bedre end selve Species-Foden, forsaavidt det maa antages mere fordelagtigt at have en mindre Eenhed at regne med end en større. Er dette endog en Betragtning af mindre Betydning, saa ansaae Daleren det dog som afgjort, at denne Myntfod uden Sammenligning er bedre end Courantfoden. Denne eksisterer fast ikke mere uden i forslidte gamle danske Mynter, og i danske og især meklenborgske yderst slette Skillinge. Istedetfor at den skulde være kun 25 pCt. slettere end Species, er den i Virkeligheden 30 og flere Procent ringere. Hvad de Underhandlinger angaaer, som man formener at burde aabne med Nabostaterne, navnlig Hamborg og Lybek, da troede Daleren, at Sagen for Hamborg vilde være aldeles ligegyldig. I den store Handel bruges Hamborger-Banco, der, som bekjendt, ikke er Mynt, men Anviisninger paa Solo, der supponeres liggende i den Hamborger Bank, og i Detailhandelen bruger Hamborg Mynter fra alle nærliggende Lande; af egne Hamborger Mynter seer man i Hamborg selv meget faa. Lybek er, hvad Handelen angaar, aldeles afhængig af Hamborg, og vil til det daglige Omloeb være nedt til at bruge samme Mynt, som det omliggende Land. I Henseende til den Myntenhed, man haabede at frembringe med Sverrig og Norge, havde den Kongelige

Commissarius alt gjort opmærksom paa, at disse Landes Penge for Liden ere Sebler, der tabe tildeels endog meget betydeligt i Cours, men endog uden Hensyn hertil maa det erindres, at den svenske Specie vel mestendeels, men dog ei ganske, er lig den danske, og desuden inddeles Species-Daleren paa forskjellig-Maade i de nævnte tvende Lande, saa at en fuldkommen Lighed i Myntvæsenet dog ikke var at opnaae. Daleren fandt saaledes Forslaget i flere Henseender betænkeligt, men han vilde dermed ei nøgte, at det fortjente en næiere Dristelse, og han vilde derfor stemme for en Committee.

Afsessor Algreen-Ussing vilde ikke indlade sig paa Sagens Realitet, men troede derimod at burde gjøre Forsamlingen opmærksom paa en Omstændighed, som uden tvivl maatte gjøre den meget betænkelig ved at nedsætte en Committee over dette Forslag. Der er, hvis Daleren ikke feiler, imellem 20 og 30 Sager tilbage, som hverken have været til forelsbig eller til endelig Behandling, og isandt disse nogle af de allerførste og af et saadant Omfang, at Discussionerne i samme vistnok vilde medtage en meget lang Tid, saasom, for blot at nævne nogle enkelte, af de Kongelige Lovudkast den store Tyveri-Anordning med de 2de dertil hørende Lovudkast, de forskjellige Anordninger om Kassevæsenet, Matriculagen og det i Dag forelagte Udcast til en Communalansordning for Kjøbenhavn, og, af de private Forslag, Finantslagene, Sagerne om Stænderforsamlingernes Forening, om Sognebaandets Løsning, og om jordløse Huse og Jordieendommenes Udskilning, foruden en Mængde andre mindre, men dog ingenlunde uvigtige Sager. Den Tid, Forsamlingen har tilbage, udgjør omtrent 30 Sognebage og det vil derfor vistnok kun ved den første Anstrængelse fra Forsamlingens Side blive muligt at faae alle de foreliggende Sager afgjorte, hvilket dog meget maa ønskes at kunne skee. Terminen for Forsamlingens Lyber er bestemt saaledes, at Liden ligesaa lidt kan ventes som ønskes forlænget, hvorimod det er et meget naturligt Ønske af de af Forsamlingens Medlemmer, der boe udenfor Sjælland, at Forhandlingerne kunde ende om muligt blot en Dag eller to før den yderste Tid, for at de kunne tilbringe Julen i deres Familiers Skød. Men er saaledes

det Arbejde, som allerede foreligger Forsamlingen, af det Omfang, at det neppe kan indsees, hvorledes det skal blive tilendebragt, saa burde man dog meget betænke sig paa endnu at forsøge dette, ved at nedsætte en Committee over et Forslag, der dog paa ingen Maade kan ansees som paatrængende og som derhos tilfigter en saadan Forandring i Myntforholdene her i Riget, at Forsamlingen ikke uden den næieste Overveielse bør foretage noget Skridt i den Anledning, der let for den simple Mand, sem ikke altid forstaaer at skjelne mellem Form og Indhold, kunde fremkalde Uro. Skulde en Committee over denne Sag blive nedsat, vilde den neppe komme til at bestaae af færre end fem Medlemmer, og det er at forudsæe, at dertil vilde blive valgt nogle af Forsamlingens dygtigste Medlemmer, hvis Tid alt er saaledes optaget, at et af samme endog tidligere har erklæret, at der allerede var overdraget ham saameget Arbejde, at han maatte frabede sig Valget til flere Committeeer, der blive at nedsætte i Anledning af indgivne Petitioner, og hvem man dog endnu i Dag har valgt til Medlem af Committeeen over Kjøbenhavns Municipalforsordning. Af den her anførte Grund stemmede Daleren imod en Committees Nedsættelse.

Proprietair Lutein maatte, uagtet han fuldkomment erkjender Bigtigheden af, at Forsamlingen ei overbebyrdes med Arbejder, dog finde det synderligt, at gjøre en saadan Anskuelse gjældende i nærværende Tilfælde, hvor der er Spørgsmaal om at antage eller afvise det sidste Forslag der efter al Rimelighed vil blive forelagt Forsamlingen i denne Session.

Afsessor Algreen-Ussing tilføiede: at, dersom det forelagte Andragende havde angaaet en mindre omfattende Gjenstand, vilde han, med Hensyn til, at det, som bemærket, er det sidste af de til Forhandling opslaaede private Forslag, heller ikke have modsat sig dets Antagelse. Men just fordi det angaaer en Gjenstand, der kræver den næieste Overveielse, forinden Forsamlingen i den Anledning foretager noget som helst Skridt, og da det kan forudsæes at ville føre til meget vidtløftige Discussioner i Forsamlingen, har han troet at burde fraraade en Committees Nedsættelse over samme, hvilken Mening han usorandret vedbliver.

Præsidenten bemærkede, at Tiden vel var knap, da mange vidtløftige Sager endnu stode tilbage, men desuagtet maatte han finde det besynderligt at ville gjøre denne Grund gjældende imod dette Andragende, som var det sidste af de af de Deputerede indgivne Forslag, især da man dog i den senere Tid endnu har antaget Andragender af et betydeligt Omfang til Behandling. Men icke desto mindre fandt Præsidenten ingen særlig Anledning til at ønske, at Forslaget skulde komme under Behandling af en Committee.

Proponenten kunde ikke antage, at den Tid, som en Sag medtog baade for Committeeen og til Discussionerne i Forsamlingen, stod i noget uviagtigt Forhold til Sagens Bigtighed; tværtimod havde, efter hans Formening, nærværende Session i sidste Henseende givet Exemplet paa det Modsatte. Han maatte paa ny bringe i Erindring, at hans Forslag alene gik ud paa en Undersøgelse, og at der saaledes vistnok vilde leevnes Tid nok til Sagens Behandling og Drøvtelse baade af Regjeringsmændene og Præsidenten i den videste Udstrækning, inden en Beslutning blev tagen. Ogsaa meente han, at forsaavidt Propositionen alene gik ud paa en Undersøgelse, var det sandsynligt, at Committeeen, saafremt en saadan blev nedsat, og ligeledes Forsamlingen ved Sagens endelige Afgjørelse ikke vilde i denne Henseende indlade sig paa en mere bestemt Indstilling, end selve Andragendet gav Anledning til, og at der saaledes ikke vilde medgaae saa særdeles megen Tid til denne Sags Behandling. Forresten kunde Proponenten aldeles ikke indsee, hvorledes det kunde ansøres, at Sagen alene angik Norrønland og saaledes ikke vedkom denne Forsamling, da Forslaget tværtimod angik en almindelig Landsforanstaltning, og som saadant maatte egne sig til Behandling af enhver Stænderforsamling.

Hvorvidt Hanseskæderne vilde indlade sig paa nogen Underhandling om Myntvæsenets Regulering, ansaae han vanskeligt at bestemme, og skulde derfor ikke derpaa indlade sig, men at ethvert Forsøg anstillede, som kunde lede til et ordnet Myntvæsen i den danske Stat, var vistnok ønskeligt og vigtigt, og kunde vistnok uden Angstelse af Forsamlingen tiltraades.

Ved Afstemningen blev det med 38 Stemmer imod 24 bestemt, at Forslaget ikke skulde underkastes Prøvelse af en Committee.

Slutteligen blev det af Biskop Wynster, som Referent for vedkommende Committee, forfattede Udkast til Forsamlingens Betænkning over Udkastet til en Placat, angaaende Forbedring i Landsbyskolelærernes Kaar, oplæst og antaget af Forsamlingen.

Et og fyrgetyvende Møde den 18de November.

61 Medlemmer vare tilstede.

Til endelig Behandling blev foretaget: 1) Udkastet til en Forordning, indeholdende nærmere Bestemmelser om Fremmedes Handelsberettigelse; 2) Proprietair E. Neergaards Forslag om skadeligt Vands Afledning og om Afbenyttelsen af det paa Ens Forder værende Vand, som blev afgjort saaledes, at Petition bliver at indgive.

Det af Statsraad Treschow, som Referent for vedkommende Committee, forfattede Udkast til Forsamlingens Petition om Ophevelse af Brændeviinsbrønder-Examen blev oplæst og antaget af Forsamlingen.

Noeskilde Stænder - Tidende.

N° 56.

Første Række. — Den 28de November.

1858.

To og fyrgetyvende Møde.
den 17de November.

61 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte at han havde modtaget følgende Andragender:

- 1) fra Seden Sogns Beboere, om at fritages for nyt Hartkorn paa deres Jorder; indleveret af Cancelliraad Haastруп;
- 2) fra Svedstrup Sogns Gaardbrugere om Omtaxering af deres Jorder, inden den nye Matricul gøres gjældende; indleveret af Kammerraad Rasmussen; hvilke vilde blive afleverede til Matricul-Com-mitteen;
- 3) fra Christen Christensen paa Laafinge angaaende Bildtskade; indleveret af Gaard-mand Hans Christensen;
- 4) fra Skolelærer Jensen i Sønder-Draaby paa Mors om Skolelærernes Laars For-bedring m. m.;

hvilke, da de respective Comitteeer allerede havde afgivet deres Betænkninger, vilde blive hen-lagte i Ræfesalen;

- 5) fra Major Ingwersen paa Bluffgaard om at enhver Landmand maatte erholde Ret til Mølleværks Anlæg til eget Brug; hvilket vilde blive henlagt i Forsamlingens Ræfesal, da Andrageren ikke har Bopæl i Skifterne.

Til foreløbig Behandling foretoges Kam-merraad Drewsens Forslag om Mosaiter-nes Balgbarhed til Stænderforsamlin-gerne.

Derefter paabegyndtes den foreløbige For-handling over Udkast til en Forordning om Jagten i Danmark.

Tre og fyrgetyvende Møde
den 18de November.

64 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han havde modtaget følgende tvende Andragender:

- 1) fra Beboerne af Syderup om Red-sættelse i deres Hartkorn, indleveret af Sogne-foged H. Larsen; hvilket vilde blive af-givet til Matricul-Comitteen;
- 2) fra Rjoge Byes Indvaanere om Kram-markebernes Bevbliven; hvilket, da den i Anledning af Andragenberne om Krammar-bernes Afstæffelse nedsatte Committee alle-rede havde afgivet sin Betænkning, vilde blive henlagt i Forsamlingens Ræfesal.

Den foreløbige Forhandling over Udka-stet til en Forordning om Jagten i Danmark blev fortsat.

Derefter blev det af Ræfesor Algreen-Ug-sing, som Referent for vedkommende Committee, forfattede Udkast til Forsamlingens Petition i Anledning af Rjehenshavns Strædder-laug's Andragende om Ophævelse af det i Rescript 3 Decbr. 1743 indeholdte Forbud opløst og antaget af Forsamlingen.

Fire og fyrgetyvende Møde.
den 20de November.

67 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han havde modtaget:

- 1) et Forslag af Gaardeier Stegmann m. Fl. under Wends-Herred angaaende Midler til

Uddrag paa Danmark's Statsgjæld, indleveret af Udsessor Ulgreen-Ulsing; og

2) et Andragende fra Fabriqvær Madsen paa Wintermølle om, at Ulsesøed Klædefabrik maatte nedlægges, og Klædefabrication ikke finde Sted ved Arbejdsanstalterne; indleveret af Professor Bang; hvilke vilde blive afleverede til Finantscomiteen.

Den foreløbige Forhandling over Udfastet til en Forordning om Jagten i Danmark blev fortsat og tilendebragt.

Fem og fyrgetyvende Møde.

den 21de November.

59 Medlemmer vare tilstede.

Til endelig Behandling bleve foretagne 1) Statsraad Stenfeldts Forslag om Forandring i Henseende til Tidsbetingelsen for Forsørgelsesrettens Erhvervelse; 2) Sammes Forslag om de kongelige Lovudkasts Meddelelse til de Deputerede og Suppleanterne før Stænderforsamlingens Åbning; og 3) Udkastet til en Anordning, angaaende en Evangsarbejdsanstalts Oprettelse i Thorshavn paa Færøerne. Disse Sager, af hvilke de to førstnævnte bleve afgjorte derhen, at Petitioner i dem blive at indgive, vilde blive meddeelte i denne Tidendes 2den Række.

Til foreløbig Behandling bleve foretagne Statsraad Stenfeldts og Justitsraad Salicaths Forslag om Fængslernes Forbring.

Derefter paubegyndtes den foreløbige Forhandling over Kjøbmand K. Sidenius's og Stomagermester Hansens Andragender om Kjøbstædhaandværkeres Beskyttelse i deres Rettigheder.

Sex og fyrgetyvende Møde.

den 22de November.

61 Medlemmer vare tilstede.

Den foreløbige Forhandling over Kjøbmand K. Sidenius's og Stomagermester Hansens Andragender om Kjøbstædhaandværkeres Beskyttelse i deres Rettigheder blev tilendebragt.

Derefter foretoges til foreløbig Behandling Sagen angaaende de flere indgivne Andragender om Krammerledernes Ophævelse.

Det af Justitsraad Salicath forfattede Udkast til Forsamlingens Betænkning over Udkastet til en Plakat, indeholdende nærmere Bestemmelser om nogle Appellen i criminelle Sager vedkommende Punkter, og det af Proprietair E. Neergaard forfattede Udkast til Forsamlingens Petition angaaende skadeligt Vand's Afledning og Afbenyttelsen af det paa Ens Jorder værende Vand, bleve oplæste og antagne af Forsamlingen.

Syv og fyrgetyvende Møde.

den 23de November.

63 Medlemmer vare tilstede.

Kammeraad Drewsens Forslag om Møjsaiternes Valgbarhed til Stænderforsamlingerne blev foretaget til endelig Behandling, og afgjort derhen, at en Petition i denne Anledning bliver at indgive.

Otte og fyrgetyvende Møde.

Den 24de November.

59 Medlemmer vare tilstede.

Inden der skedes til Dagens Orden, gav Præsidenten Ordet til Referenten for den

den Committee, som er nedsat til at afgive Betænkning over det indkomne Andragende, betræffende en authentisk Fortolkning af en Passus i den sidstnævnte Obligation for det Wilsonske 3 Procents Laan, med Tilføiende, at denne Committee vilde meddele Forsamlingen Beretning om en indløben Skrivelse, hvorved Hensigten med bemeldte Andragende formecntlig vil findes opnaaet.

Proprietair Lutein, som Committeeens Referent, oplæste derpaa efterfølgende Skrivelse fra den Kongelige Commissarius denneS og betræffende, og idet han ansaae den deri indeholdte Erklæring for at være fyldestgjørende for Petitionairene, henstillede han, at Sagen, naar Ingen af Forsamlingens Medlemmer yttrede sig derimod, kunde antages med Forsamlingens stiftende Samtykke at bortfalde.

Den ovennævnte Skrivelse er saaledes lydende:

„Anledning af hvad der, under Forhandlingerne angaaende det med Hensyn til det Wilsonske Rothshildske Laan til Provindsialstænderne indgivne Andragende, blev yttret af Producenten, fandt jeg det hensigtsmæssigt at henvende mig til Finansministeren, idet jeg formode, at jeg kunde blive bemyndiget til at afgive en Erklæring, hvorved Sagen kunde blive afgjort, men som jeg til den Tid ikke havde erholdt nogen Autorisation til at meddele. Jeg har nu fra Hans Excellence modtaget en Skrivelse, der indeholder, at det ingenlunde har været Regjeringens Hensigt, ved den for bemeldte Laan i 1837 udstedte Obligation at forandre den ved den ældre Obligation i 1825 overtagne Forpligtelse, og at Hans Majestæt har overdraget Finansministeren at bemyndige mig til at gøre denne Erklæring.

Dette umblader jeg ikke herved tjenstligst at meddele den ærede Committee til Afbenyttelse under den Betænkning, som den har at afgive til Forsamlingen.“

København den 23de November 1838.

Orsted.

Assessor Aigreen-Ussing yttrede, at da den oplæste Erklæring, efter dens eget Indhold og som Svar paa den indgivne Petition, utvivlsomt er at forståe saaledes: at det omhandlede Laans Afbetaling vil, til enhver Tid, skee med det samme uforandrede Betsøb efter Obligationen af 1837 som efter Obligationen af 1825, og Petitionairenes Ønske saaledes er fuldkomment opfyldt, idet denne Declaration, som meddeelt med Hans Majestæts Samtykke, er aldeles authentisk, ansaae han sig, baade som Producent af Petitionen og som Medlem af Committeeen, befoiet til at tage Andragendet tilbage.

Det fjerde Affnit af Udkastet til en Anordning om Jagten i Danmark, nemlig fra § 1 til § 14 begge inclusive, blev derefter foretaget til endelig Behandling og sluttet.

Ni og fyrgetyvende Møde.

den 27de November.

67 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han fra den Deputerede Hendrik Larsen havde modtaget et Andragende fra Ns minderup Sognes Beboere om, at den nye Matricul snarest muligt maatte blive indført, hvilket Andragende snævedes afgivet til Matricul-Committeen.

Derefter blev Sagen om Udkastet til en Anordning angaaende Jagten i Danmark fortsat til endelig Behandling. Eftersom de første 13 Paragrapher tidligere havde været særskilt foretagne til endelig Behandling, saaledes blev nu de øvrige Paragrapher af Udkastet, nemlig §§ 15—35, paa lige Maade satte under Forhandling, og Afstemning over dem foretaget.

Da Committee, som har været nedsat over denne Sag, i dens afgivne Betænkning havde gjort Indstilling om, at der maatte fastsættes Bestemmelser angaaende Erstatning for den Vildtskade, der tilføies den ikke-jagtberettigede Jordbruger, blev dette Punkt, som Committee

havde gjort til Gjenstand for en særlig ubførlig Udvikling, derefter, som et særskilt Affnit, foretaget til endelig Behandling, og Sagen dermed endeligen sluttet.

Abonnement modtages i Kjøbenhavn paa det Berlingske Comptoir og i Provinserne paa de Kongelige Postcomptoirer.

Kjøbenhavn og Roskilde. Trykt og forlagt af Brødrne Berling.

Ni og fyrgetyvende Møde. (Stutning).

Forinden den endelige Forhandling over Udskiftet til en Jagtforordning foretoges, henvendte Præsidenten Forsamlingens Opmærksomhed paa, at der endnu vare 36 Sager tilbage, som ikke vare foretagne, foruden 4, der kun foreløbigt vare behandlede, og at det saaledes ikke vilde være muligt, i de resterende 23 eller 24 Mødedage at tilendebringe dem alle, medmindre man var betænkt paa, dels at forlænge Møderne, dels at anvende tidbesparende Midler. I første Henseende foreslog han at begynde Møderne noget tidligere og fortsætte dem længere. I sidste Henseende gik han over til tidligere Forslag, at udblade Dplæsningen af Committeebetænkningerne og de endelige Erpebitioner. Det er saadant paabudet i Stænderforordningen, men da der nu ved disse Actstykkers Trykning og Ombehandling forstærkes Medlemmerne en langt bedre Velilighed til forud at gjøre sig bekendte med samme, end i Forordningen var forudsat, saa behøvede man formeentligen blot at forene sig om, især forveien at læse dem, for at Anordningens Hensigt kunde opnaas, og dette maatte antages at være fæst, naar Ingen forlangte Dplæsning. Dette forekom ham saameget mindre betænkeligt, naar det blot vedtoges som Undtagelse, for at vinde Tid til de overtagne Sagers Afgjørelse. Ved at udblade saadan Dplæsning, og i dens Sted at substituere et kort Referat, vilde vindes idetmindste 5 a 6 Møder til Discussionerne. Hvad disse sidste angik, da kunde der vel ikke gives bestemte og uskrivelige Regler til at forebygge uforønsket Bidtøflighed, men han tillod sig dog at henvende Opmærksomheden paa nogle Betragtninger, der, naar de i forekommende Tilfælde stode levende for Talerne, kunde bidrage til at forkorte Forhandlingerne.

Det kunde saaledes vistnok ikke nægtes, at der gives Tilfælde, hvor man føler Trang til

at udfige sin Mening og anføre sine Grunde, uagtet denne Mening og disse Grunde allerede ere fremsatte i Forsamlingen; men i de fleste Tilfælde maatte dette, eller dog det Sidste, anses uforønsket. Det maatte derfor anses ønskeligt, at Taleren vel vilde overveie, om en saadan Gjentagelse af det allerede Sagte var i den Grad nødvendig, at han derfor burde forlænge Forhandlingerne; og under denne Betragtning vilde det kunne være et virksomt Motiv, at lægge Mærke til den overordentlig store Tid, der vilde medgaae til Behandlingen af et enkelt Punkt, hvis alle Medlemmer vilde gjøre det Samme. Endnu mindre nødvendigt maatte det anses, at en Taler udførlig gennemgik alle Indstillingspunkter for at yttre, hvilke han havde Noget imod, og hvilke han billigede, uden derved at fremkomme med noget Nyt; thi dette maatte blot være Referentens Sag. — Det er unægteligt, at Forhandlingerne ofte ville vinde, naar de Erfaringer, som de enkelte Medlemmer have gjort, her fremsættes, og ofte kan et enkelt Exempel være meget oplysende og indflydelsesrigt; men det bør dog i de enkelte Tilfælde vel overveies, om de Erfaringer, man vil paaberaabe sig, virkelig kunne have nogen afgjørende Indflydelse paa Sagen. Det maa derved især erindres, at Anførelsen af et Exempel ofte giver Anledning til, at et andet Medlem derimod finder Noget at erindre, og at det ikke sjældent foranlediger Andre til at fremkomme med flere Exempler, der stundom alle ere uden eller af liden Betydning. — Det kan vistnok ofte styrke en fremsort Mening, at den hidsedes af almindelige Grundsætninger; men man paabe- raaber sig ogsaa ikke sjældent uden Fornødenhed flige Grundsætninger; thi i Almindelighed er det ikke om disse, men om deres Anvendelse i de enkelte Tilfælde, at der ere forskellige Meininger. — Ved Behandlingen af en Sag falder der ofte Forsamlingens Medlemmer Gjenstande ind, som det ved første Tanke forekommer dem

passende at bringe ind under Sagen. Det vil dog ofte ved nærmere Overlæg befindes, at de kun staae i ringe Forbindelse med det, der forhandles, og derfor hellere kunde udsættes til en bedre Leilighed; hvorved den Tid, der medgaaer til at omtale Gjenstanden, og maastee et i saa Henseende stillet Amendement, kunde spares. — Det er billigt og smukt, at man erkjender den Flid og Dygtighed, hvormed den Committee har behandlet en den forelagt Gjenstand; men naar 10 eller 12 Medlemmer i samme Sag udtale denne Erkjendelse, da anvendes dertil mere Tid, end onskeligt er.

Proprietair Lytke in erklærede sig aldeles enig med Præsidenten om Nødvendigheden af, ved passende Midler at søge at forkortte Forhandlingerne. Deres nærværende Lidtløstighed var et Onde, som hele Forsamlingen tilfulde erkjendte. Taleren havde gennemgaaet Frdn. 15 Mai 1834 i den Hensigt, i den at finde Midler imod de altfor lange Discussioner, og forekom det ham, som om §§ 79 og 82 gave Anledning til at antage, at naar Præsidenten fandt Diemebet med en Discussion opnaact, maatte han være beføiet til at standse den. Naturligviis maatte derover Afstemning finde Sted, naar nemlig noget Medlem forlangte det; men han troede, at Forsamlingen maatte anses beføiet til, ved Pluralitet at standse en Discussion. Da imidlertid Sagen var meget tvivlsom, skulde han ei for Diebliffet videre urgere derpaa, ligesom han ogsaa formodede, at man, da ingen Afstemning herom nu forlangtes, ogsaa vilde undlade videre at debattere denne Sag, men ikkun tage den under Overveielse, for da, naar man ved Samtaler udenfor Forsamlingen havde meddeelt hinanden sine Anskuelser, ved given Leilighed at tage en Beslutning herom. Blandt flere Midler, som kunde tjene til at forkortte Forhandlingerne, var ogsaa det, at man naic vilde paasee Forbudet mod at oplæse skrevne Talere, og ansaae han det for ønskeligt, at Forsamlingens Medlemmer heri vilde understøtte Præsidenten. Et andet Mittel, som oftere anvendtes i debatterende Forsamlinger, var, som bekjendt, deels at forlade Forsamlingsalen, deels ved andre Tegn at tilkjendegive sin Misbilligelse mod Talere, der uden Nødvendighed forlænge Discussionerne; men idet han overhovedet maatte ansee dette

Mittel for misligt, ansaae han det end misligere, saalænge ikke en særdeles parlamentarisk Takt, som denne Forsamling endnu ei kunde gjøre Regning paa, havde udbannet sig. Men alle disse Midler vilde neppe hjælpe, og ikke kunde han vente, at Diemebet vilde opnaaes, forinden en almindelig Afgang til at overvære Forhandlingerne tilstededes Alle. Vel besad Forsamlingen en ikke ringe Grad af Offentlighed ved den Udførlighed, hvormed Tidenden gikengav alle Forhandlingerne; men netop i den Maade, hvorpaa denne Offentlighed tilveiebragtes, laae Ulykken. Intet kostede Forsamlingen mere Tid og Anstrengelse; thi denne Offentlighed erhholdtes kun ved, at Medlemmerne skriftlig utarbejdede de af dem holdte Foredrag, og da hengik daglig nogle Timer med Dplæsningen deraf. Først ved den fuldstændige Offentlighed vilde dette Onde vorde forebygget. Naar Forsamlingen ei længere havde at drage Omsoerg for at give Debatterne i Tryk, men dette blev overladt Andre, vilde en dobbelt Fordeel fremstaae, nemlig først, at Protocolens Dplæsning vilde medtage meget mindre Tid, og dernæst var det at formode, at selv de enkelte Talere, ved at see deres Foredrag gjengivne, uden egen Medvirkning, i andre Journaler, eller vel ogsaa aldeles forbigaaende, meget snarere vilde komme til Anerkjendelsen af deres Foredrags Unødvendighed. Han antog den fuldstændige Offentlighed som det eneste Mittel, for at redde Forsamlingen fra at omkomme i sin egen Bestalenhed. Naar han desuagtet ikke i nærværende Session havde gjort noget Forslag, sigtende hertil, da var Aarsagen den, at han antog, at Forsamlingen endnu ei var kommen til denne Erkjendelse; men han tvivlede ei paa, at den næste Session eensstemmigen vilde erklære sig til Fordeel for den fuldstændige Offentlighed. Ogsaa havde den Omstændighed, at han i et periodisk Skrift var bleven opfordret dertil, ikke været uden al Indsyldelse paa den af ham tagne Bestemmelse, da han ansaae det for ønskeligt, at en Deputeret ei lod sig lede af Opfordringer udenfra, hvormod han erkjendte, at, dersom han iøvrigt havde antaget Forslaget for betimeligt, han da ogsaa vilde være fremkommen dermed. Han foreslog nu at gaae over til Dagens Orden.

Statsraad Stenfeldt yttrede følgende: Efterat den foregaaende Tale har fremført sin

Mening og udtalt sig, har han andraget paa, at man skal skrive til Dagens Orden, hvilket altsaa gaaer ud paa, at der nu skal affjæres ethvert Medlem Afgang til at tage til Gjenmale mod ham. Han har yttret Udsviligt, som efter min Formening ei bør passere uigjendrevet, og jeg maa derfor tillade mig nogle Bemærkninger. At Liden benyttes vel og hensigtsmæssigen, at den ei spildes ved unyttige Discussioner, anseer jeg for høist ønskeligt. Men Forsamlingen maa vistnok ogsaa vogte sig for, i dette Wiemed at underkaste sig en Tvang, aldeles stridende mod den Frihed til at ytre sin Mening, som enhver Deputeret har Krav paa; og hvis man aldeles vilde følge, hvad den foregaaende Taler har foreslaaet vilde man vistnok paalægge sig en saadan Tvang. At overlade til Præsidenten videre Myndighed end netop den, som § 79 i Konordningen hjemler, til at standse Discussionen, og at affjære noget Medlem sin Ret til at udtale sig angaaende en Gjenstand, anseer jeg for meget farligt for Institutionen. Vel er nærværende Præsident's Humanitet Borgen for, at Misbrug af en saadan Myndigheds Overdragelse ei kan finde Sted; men i Personligheder her og kan ei søges vedvarende Garanti. Ikke mindre skadeligt vilde jeg ansee det for at være, om en Pluralitet i Forsamlingen afgjørende kunde beslutte, om og hvorvidt en Discussion maatte fortsættes eller ei. Man vilde derved i enkelte Tilfælde overlade et bestemt Parti en saadan Indvirkning paa en Sags Afgjørelse, at Meningsyttrings-Frihed derved paa en uforvarselig Maade kunde berøves Rødpartiet. Seer man endvidere hen til, hvad Erfaringen saa ofte viser os, hvor høist forskjellige Interesserne ere hos de forskjellige Klasser eller Partier for de enkelte Sager, der forekomme, saa maatte man ogsaa kunne frygte for, at derved ofte vilde kunne gives Anledning til Misbrug af den omhandlede Ret for Forsamlingen til at afgjøre, om Discussionen skulde sluttet.

Ærkesfor Algreen-Uksing fandt sig blot, med Hensyn til Proprietair Tutet's Yttringer, foranlediget til at bemærke, at det vistnok kun var en meget uvæsentlig Grund for Stænderforhandlingernes Offentlighed, at Discussionerne muligen da vilde blive kortere, hvilket ogsaa Erfaringen i andre Lande, hvor fuldstæn-

dig Offentlighed i saa Henseende finder Sted, har vist ikke derved at opnaaes. Egeledes forekom det Taleren beynnderligt, at den Omstændighed, at en Deputeret i et offentligt Blad var bleven opfordret til at indbringe et Andragende for Stænderforsamlingen, skulde kunne indeholde nogen Grund til ikke at fremkomme med samme, da dette efter Talerens Formening forudsætter en total Misfjendelse af den Deputeredes Stilling til Folket og Pressen.

Juristsraad Salicath maatte tillade sig at henstille til Præsidenten, som et Middel til at vinde nogen mere Tid, at der muligt i Eftermiddags- eller Aftenmøder kunde foretages saadanne Arbejder, der ikke fordrer den Kongelige Commissarii Tilstedeværelse. Endstjøndt han nemlig, af Hensyn til Commissarii mange og trættende Arbejder og til hans Helbredstilstand, vistnok erkjender, at der ei, saaledes som forrige Gang, bør blive Tale om jævnlige Aftenmøder, hvorved saadanne Forhandlinger finde Sted, ved hvilke Commissarius maa være tilstede, antog Taleren dog, at der kunde betammes saadanne Møder til 1) endelige Afstemninger i store og vidtløftige Sager, saasom over Lyberi- og Kasse-Lovgivningingen, 2) Dplæsning af Forsamlingens Betænkninger (hvilke tvende Forretninger Commissarius ikke bivaaner), og endelig 3) den blotte Dplæsning af Committee-Betænkninger uden Discussion over samme, ved hvilken Dplæsning Commissarius mulig vilde renoncere paa at være tilstede. Dette er imidlertid blot en Henstilling til den ærede Commissarii og Præsidentens nærmere Overveelse.

Præsidenten maatte dog finde det betænkeligt, uden stor Nødvendighed at affordre Afstemningen fra Sagens Discussion, og især, naar flere Sager paa een Formiddag vare behandlede, da at afstemme dem om Eftermiddagen. Derimod kunde vistnok endelige Expeditioner foretages i Eftermiddagsmøder, men han meente, at saadanne Møder dog i alt Fald ikke burde holdes nu, da saamange Committee-Arbejder endnu staae tilbage.

Projektsor Bang bemærkede, at Hensigten med Præsidentens Yttringer, forsaavidt de vedkomme Discussionerne, vistnok alene har været, at anbefale til Forsamlingen at iagttage de Regler, som efter hans Skøn ei kunne tilside-

sattes, naar den skulde kunde tilendebringe sine Forhandlinger, og saaledes at anvende sin velbegrundede moraliske Indsigelse i Forsamlingen for et for denne saa høist vigtigt Formaal. Læseren skulde for sit Vedkommende rette sig efter disse Regler, og da dette vistnok ogsaa vilde blive Tilfældet med de fleste af Forsamlingens Medlemmer, saa formænte han, at ingen Diskussion herom var fornøden.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at, forsaavidt Forsamlingen forevrigt saae sig istand til at holde Aftenmøder, haabede han, at der fra hans Side ikke skulde være Noget til Hinder herfor.

Kammerherre Grevencop-Castenschiold sa: meente, at det vilde være farligt at lægge Haand paa Talestriben, da Forsamlingens Medlemmer derved vilde blive ængstelige for, at deres Tale enten skulde være for lange eller for korte.

Præsidenten troede ikke, at de af ham fremførte Yttringer skulde kunne bewirke en saadan Ængstelighed.

Assessor Algreen-Ulfing skulde endnu kun tilføie, at det ubetvøiel og saa vilde være et gunstigt Middel til Tidens Forkortelse, naar intet Medlem i Forsamlingen uden høieste Nødvendighed begjærte Røgleaffstemning.

Halvtredstindstyvende Møde. den 28de November.

66 Medlemmer vare tilstede.

Til foreløbig Behandling blev foretaget Udcastet til en Forordning angaaende Journalføringen ombord i danske Skibe. Til endelig Behandling blev foretagne:

1) Justitsraad Salicath's og Etatsraad Stensfeldt's Forslag om Fængslernes Forbedring, hvilke blev afgjorte saaledes, at Petition i Anledning af samme bliver at indgive.

2) De forskjellige Andragender om Kramarbejdernes Ophævelse, hvilke samtlige af vedkommende Producenter blev tilbagetagne.

3) Ridsmand R. Sidenius's og Skomagernester Hansens Forslag om Ridsværkernes Beskyttelse i deres Rettigheder, hvilke blev afgjorte saaledes, at

ingen Petition i Anledning af samme bliver at indgive.

Følgende Udcast til endelige Expeditioner blev oplæst og antagne af Forsamlingen:

1) Udcast til Forsamlingens Petition om de Kongelige Lovudkast's Meddelelse til de Stænderdeputerede og Suppleanterne for Stænderforsamlingernes Åbning; forfattet af Assessor Algreen-Ulfing.

2) Udcast til Forsamlingens Petition om Forandring i Lovgivningen om Tidsbetingelsen for Forsvargelsesrettens Erhvervelse; forfattet af Amtmand Tillisch.

3) Udcast til Forsamlingens Betænkning over Udcastet til en Anordning, angaaende Oprettelsen af en Evangsarbejdsanstalt i Thorshavn paa Færøerne; forfattet af Amtmand Tillisch.

Det og halvtredstindstyvende Møde. den 29de November.

62 Medlemmer vare tilstede.

De tre første Afsnit af Udcastet til en Forordning, angaaende det offentlige Kasse- og Regnskabsvæsen i Almindelighed, indeholdende resp. §§ 1—12, 13—31, og 32—38, blev foretagne til foreløbig Behandling.

Det og halvtredstindstyvende Møde. den 30de November.

67 Medlemmer vare tilstede.

Det sidste Afsnit af Udcastet til en Forordning, angaaende det offentlige Kasse- og Regnskabsvæsen i Almindelighed, indeholdende §§ 39—57, blev foretaget, til foreløbig Behandling.

Præsidenten gjorde derpaa Forsamlingen opmærksom paa, at det nu maaskee kunde være hensigtsmæssigt at bestemme den Orden, hvori de tilbagestaaende private Sager skulde foretages; thi ellers kunde de mindre vigtige blive behandlet før de vigtigere, og Forsamlingen saaledes komme til at forbigaae disse, naar der nemlig ikke blev Tid til at behandle dem alle. Vel tilkommer det Præsidenten at bestemme, i

hvilken Orden Sagerne skulle foretages, men han antager, at denne Ret ikke bør gjøres gjældende, hvor der er Spørgsmaal om en eventuel Udelukkelse. Han vilde derfor lade trykke en Liste over alle private Sager, som endnu ikke vare foretagne, hvorpaa ethvert af Forsamlingens Medlemmer da kunde numerere Sagerne i den Orden, hvori han ønskede dem foretagne. Ved derefter at addere Tallene paa samtlige Stemmesedler, særskilt for hver Sag, vilde Sagerne, naar de derefter ordnedes efter Summernes Størrelse, blive foretagne i Overeensstemmelse med Forsamlingens Mening.

Mød dette Præsidentens Forslag havde Ingen Noget at erindre.

Til foreløbig Forhandling bleve derefter foretagne:

1) Farver Svanes Forslag om Regler for Politiets Myndighed til at foretage Huusundersøgelser.

2) Høiesteretsadvocaternes Andragende om Forandring i Forordn. 7 Marts 1827 om de dem tilkommende Salarier.

3) Endeel Landslover samt Hof- og Stadsrets-Procuratorers Andragende om Forbedring i deres Kaar.

Det af Assessor Algreen-Ussing forfattede Uklæst til Forsamlingens Petition om Mosaiternes Valgbarhed til Stænderforsamlingerne blev oplæst og antaget af Forsamlingen.

Tre og halvtredstindstyvende Møder den 1ste December.

58 Medlemmer vare tilstede.

Til foreløbig Forhandling blev foretaget Procuratorerne Olivarius's og Jbsens Andragende om Forbedring af Underrets-procuratorernes Kaar.

Som Referent for Petitions-Committeen berettede Biskop Mynster, at følgende Andragender, som vare afleverede til Committeen, af denne vare gennemgaaede, og derefter, tilligemed Committeens Betænkning over hvert især, havde henligget i Forsamlingens Besvarelse:

1) Fra tre Møllere paa Thorsøng om en strengere Lovgivning mod nye Møl-

lers Opførelse; indleveret af Gaardmand H. Christensen.

2) Fra Brændeviinsbrænderne i Odense om, at Godtgjærelse for Udførsel af Brændeviin maatte sættes lige med Indførselsconsumtion; indleveret af Cancelliraad Hempel.

3) Fra Brændeviinsbrænder J. Jensen i Nykjøbing i Ddsherred angaaende Dphævelse af Bestemmelsen i Placat 31 Octbr. 1802 om forholdet Consumtionsafgift af Straæt Korn; indleveret af Procurator Rasted.

4) Fra Pastor Borresen i Næsby om Forandring med Hensyn til den tvungne Skolegang; indleveret af Biskop Mynster.

5) Fra Nærgaard til Nyoldsgaard angaaende at hans Gaards Jorder ikke udgøre det Areal, som er ham tilskjødet; indleveret af Kammerherre Wegener.

6) Fra Bræhesborg, Frederikslund og Bræholm Godsers hoverigjørende Bønder om Hovoriets Aflesning; indleveret af Gaardmand A. Christensen.

7) Fra 50 Grundeiere i Kjøbenhavn om, at de Skatter, der ere Leierne paa lagte, maae indkræves hos disse selv; indleveret af Assessor Algreen-Ussing.

8) Fra Lundbygaard Godsens hoverigjørende Bønder om Hovoriets Aflesning; indleveret af Møller Petersen.

9) Fra Capitain Stockfleth om Midler til Forebyggelse af de Bedragerier, som foregaae ved Salg af Smør i Træer; indleveret af Assessor Algreen-Ussing.

10) Fra Sognefogderne P. Hansen i Abteved og R. Withusen i Vesterlundby om, at Sognefogderne maatte erholde en hjælpsube Son fri for Militair-Tjeneste; indleveret af Forligelsescommissair Thomsen.

11) Fra endeel Beboere af Norkeldt og Kalbek Gods om det Tab, de have lidt i deres Armemidler ved den forrige Eier, Bålows, Fallit; indleveret af Proprietair Lutein.

I Anledning af disse sidste Andragende og Maaden, hvorpaa samme var omtalt af Petitions-Committeen, yttrede den Kongelige Commis-

rius, at der, saavidt han erindrer det omhandlede Sags Omstændigheder, ikke har fundet nogen egentlig Besvarelse fra det kommende forrige Godsseiers Side Sted. De omhandlede Umyndiges Midler havde, i Overeensstemmelse med den Fremgangsmaade, som, indtil Gods-Overformynderierne ved Forordningen 25 Juli 1817 § 2 bleve Revision underlagte i Cancelliet, var temmelig almindelig, og som ikke ligefrem stred imod de da gjældende Anordninger, men først ved Forordningen 14 Febr. 1821 blev udtrykkelig forbudt (sfr. Collegialtidenden for 1821 S. 171—172), været indtagne i Godsseierens Kasse og under hans Ansvar, maaskee endog i den Tanke, som var temmelig almindelig udbredt, at slige Midler havde en stikende Panteret i Godset, men senere blev Godsseieren bragt i en saa slet economisk Tilstand, at han maatte opgive sit Bo, og ved Eiendommens Realisation blev den ikke udbragt til en saadan Sum, at der, ved Eiden af Prioritetshaverne, for hvilke, efter en Høiesteretsdom, de Umyndiges Midler maatte staae tilbage, ogsaa kunde blive Dækning for disse. Tabet hidrører altsaa vel snarere fra en Fremgangsmaade, der, skjøndt vel ikke fuldkommen regelmæssig, dog den Tid var sædvanlig og ikke ved Lov forbudt, end fra Svig.

- 12) fra Gaardsfæster H. Rasmussen i Baskendrup om Taxt for Indfæstningssummen og Fæstefgifterne; indleveret af Gaardmand H. Christensen;
- 13) fra P. Nielsen og H. Rasmussen i Skeebjerg paa Langeland om nærmere Regler for Arbeidet ved Sneekastning; indleveret af Gaardmand H. Christensen;
- 14) fra endel hoverigsjørende Bønder paa Baroniet Guldborgland om Hoveriets Afløsning; indleveret af Sognefoged H. Nielsen;
- 15) fra Bymændene i Maibølle paa Guldborgland om Hoveriets Afløsning og Godtgjørelse for Bilskeade; indleveret af Sognefoged H. Nielsen;
- 16) fra Stenninge Sogns Beboere om Huusmands-Hoveriets Afløsning; indleveret af Sognefoged H. Nielsen;
- 17) fra J. Benzjon, indholdende Besværing over formeentlig Forurettelse i Henseende

til en Fideicommiss-Capital; indleveret af Cancelliraab Hempel.

Med Hensyn til dette sidste Andragende havde Petitions-Committeen bemærket, at, da de Bilag, som deri ere påberaabte, ikke ere fuldstændige, saa er man ikke istand til at bedømme; om Besværingen er grundet eller ikke, samt at Sagen er aldeles privat, og saaledes i ingen Henseende synes at qualificere sig til at optages af Ständerforsamlingen.

Kammerjunker Benzjon yttrede følgende: Eigesom den ærede Petitions-Committee ei har troet at burde anbefale dette Andragende til Forsamlingens nærmere Prøvelse, saaledes vil man ei kunne forandre sig over, at ikke heller jeg — imod hvem, i Egenstaa af Kongelig Administrations- og Arrangements-Commissair for Stamhuset Benzjon, Klagen fornemmelig er stilet — finder Anledning til at billige det eller erkende Indholdets Rigtighed; thi efter dette maatte jeg ansees at lide af en Sindssyghed, der vilde gjøre mig aldeles uskikket til at indtage den Plads, jeg nu har den Ære at besæde. jeg kan saaledes ligesaalet som den anden Deputerede for Kjøbenhavn og den Deputerede for Odense, til hvilke Petitionen har været sendt til Indlevering og Understøttelse, finde mig beføiet til at antage mig samme paa den Maade, som § 86 i Forordningen af 15de Mai 1834 bestemmer. Derimod troer jeg at skulde denne ærede Forsamling, Klageren og mig selv, at fremhæve nogle Grunde, der dog muligen hos flere i denne Kreds kunde bevirke det Ønske, at høre Andragendet oplæst og drøftet, for derefter at kunne fatte en selvstændig Mening om det Grundede eller Ugrundede i samme, og tage en Bestemmelse, om det fortjener at billiges eller forkastes. Jeg tillader mig saaledes at henlede Forsamlingens Opmærksomhed paa, at Klageren virkelig har lidt et ikke ubetydeligt Afvæk af de aarlige Indtægter, hvorpaa han som Fideicommissbesidder maatte troe at kunne gjøre Regning til sit Livs sidste Aften; at han vel har selv foranlediget dette ved en høist usorgtig Declaration, men at denne, der blev givet for at fremme en Søns Ønske, ei billigen burde have paadraget ham et saa betydeligt Tab; at han erklærer sig subjectivt over-

beviist om, at den Autoritet, hvorunder Fidei-
 commisset forterer, vilde, ved at have anvendt
 en større Omhyggelighed for hans Lær, have
 kunnet forhindre Følgerne af hans Uforsigtighed;
 at det er en Dding paa 80 Kar, der petitionerer;
 og at denne paa Gravens Bred sætter hele sit
 Haab og Tillid til Stænderne, og venter, ved
 disses Intercession at tilbageholde sine fornem-
 lige Rettigheder; endelig og fornemmelig at
 Klagen i den Grad nægter mig al moralsk og
 intellectuel Værd, at det forekommer mig, at
 det ei kan være Forsamlingen ligegyldigt at
 overbevise sig, om Indholdet medfører Sand-
 hed eller ei, idet jeg fuldkommen erkjender, at
 saastremt blot en Hjerdedeel af det heri Anførte
 var begrundet, vilde der være tilborlig Anled-
 ning for samme til at andrage paa et Medlems
 Bortfjærelse, der havde viist sig sin Plads saa
 aldeles uværdig. Fuldkommen overbeviist om, at
 jeg Intet vil eller kan tabe i mine Medborgeres
 Agtelse og Tillid, ved at see mit Forhold i
 denne Sag underkastet den nøiagtigste og stren-
 gste Undersøgelse, opfortrer jeg Enhver i denne
 Stræds til, uden Hensyn til min Personlighed
 eller Stilling som Deputeret, frit at affordre
 mig enhver Dplysning, der kan oplære Sagen
 og som det maatte staae i min Magt at give, hvilken
 jeg erklærer mig ligesaa villig som vigtig at meddele.
 Jeg maa saaledes overlade til den ærede For-
 samling at tage en Bestemmelse om, hvad der
 videre skal foretages i Anledning af dette An-
 dragende.

Statsraad Treschow bemærkede, at de an-
 førte Grunde vel kunde tjene til Undskyldning
 for, at Klageren har indgivet sit Andragende,
 men at de ingenlunde indeholdt nogen Dpfor-
 dring for Forsamlingen til at forlange Andra-
 gendet oplæst, og at man uden tvivl endnu
 mindre deraf vilde kunne bekomme den foregaaende
 Valers Qualification.

Producenten af det omhandlede Andragende,
 Cancelliraad Hempel, yttrede, at han søgte sig
 saa gennemtrængt af den forknyttede Stilling, hvori
 en Dding var bragt, at han med Glæde skulde
 have gjort Alt for at understøtte hans Sag,
 dersom denne ikke havde været saa indviklet og
 combineret, at Forsamlingen neppe kunde antage
 for det Forum, der var competent til deri at
 fælde en afgjørende Dom, men dette, efter Tale-

rens Formenting, alene hørte under Domstolens
 Kjendelse.

Præsidenten bemærkede, at han ikke kunde
 være enig med Committeeen deri, at Sagen var
 aldeles privat og som saadan i ingen Hens-
 seende henhørte under Stændernes Virkefæds;
 thi, saavidt han havde opfattet Andragendet,
 indeholdt det dog ogsaa en Besværing over det
 Kongelige Danske Cancelli, og forsaavidt maatte
 det ifølge Stænderanordningens § 86 kunne komme
 for Stænderne, naar en Deputeret erklærede sig
 overbeviist om en tilsviet Forurettelse; men da
 denne Erklæring i nærværende Tilfælde manglede,
 maatte ogsaa Præsidenten antage, at Forsam-
 lingen ikke kunde indlade sig paa Besværingen.

Cancelliraad Hempel maatte dog bemærke,
 at han ikke ønskede at anses som den, der for-
 langte Sagen afviist, men vilde have dette hen-
 stillet til Forsamlingens Bestemmelse. De
 til Petitionen herende Actstykker vare ham iøv-
 rigt først tilhændekomne fra et andet Medlem af
 Forsamlingen længe efter Petitionens Ind-
 givelse, hvorefter de uophødelig fra ham bleve
 tilskillede det ene lovlærde Medlem af Petitions-
 Committeeen.

Justitsraad Salicath bifaldt aldeles, at
 Kammerjunker Benzou, naar en Klage angik
 ham personlig, forlangte den oplæst, for at For-
 samlingen derom kan have en Mening. Dette
 er hvad man bør vente af den Candeur, hvormed
 en Deputeret bør fremtræde her i Forsamlingen.
 Men om endog Kammerjunker Benzou ønsker
 den oplæst, maa Valeren, der har gjennemlæst
 Klagerens Besværing, dog aldeles fraraade Fer-
 samlingen, at anvende nogen Tid paa at høre
 oplæst et Skrift, der, som indeholdende Invec-
 tiver mod Cancelliet og fornævnte Deputerede
 i Anledning af et aldeles privat Anliggende,
 end ikke efter sin Form er skiftet til at fore-
 drages i denne Forsamling.

Statsraad Treschow kunde ikke være af samme
 Mening som Præsidenten, da han ikke skjønnede
 rettere, end at Andragendet ikkun indeholdt
 en Klage over Forurettelse af en Privat.

Kammerjunker Benzou yttrede: Hvis den
 ærede Forsamling skulde nægte Andragendets
 Dplæsning og nærmere Prøvelse, maa jeg antage
 mig for friskendt i denne Sag. Imidlertid kan
 jeg dog ikke nægte, at det vilde være mig kjær,

om det maatte tillades mig, i størst mulig Korthed at meddele de historiske Facta, der have begrundet denne Petition, hvilket Foredrag da ei alene kunde berigtige de af Forsamlingens Medlemmers Formening, der have gjort sig bekendte med Andragentets Indhold i de 3 Dage, dette har fremligget til Læsning, men ogsaa tjene til Oplysning og Veiledning for Andre, saafremt Klagen muligens skulde blive optaget i et eller andet af de offentlige Blade; thi ligesom jeg her ønsker og anser mig pligtig til at give enhver Oplysning og Forklaring, der maatte affordres mig, saaledes hverken vil eller bør jeg indlade mig i nogenformhelst Uvisse med en Liding, der er en kjædelig Broder af min Fader. Jeg erklærer imidlertid, at dette ingenlunde er en Fordring fra min Side, men ikkun et Ønske, jeg underkaster Forsamlingens nærmere Bestemmelse.

Præsidenten formænte, at en saadan Fremstilling ikke kunde tilstedes; thi naar den gik over i Stændertidenden, uden at Andragendet selv blev optaget deri, vilde den ikke have Noget, hvortil den sluttede sig. Naar Forsamlingen, efter at Sagen havde ligget til Eftersyn i Læseværelset og været undersøgt af Committeeen, ikke vilde, at Andragendet skulde oplæses, maatte en saadan Fremstilling vel ogsaa anses overflødig.

Referenten fandt ogsaa, at, naar Andragendet selv ikke egner sig til at foredrages, vilde en exposé af dets Indhold dog kun blive en eenfædig Behandling af samme.

Kammerjunker Benzons yttrede: Da jeg fuldeligen indseer, at mit Ønske, efter hvad af flere er yttret, ei bør intvilliges, tilbagekalder jeg samme, hvorimod jeg troer mig beføiet til at opfordre Petitions-Committeeen til at erklære, om og hvorvidt mine Breve til Klageren, der efter Forlydende ere vedføjede Petitionen som talende Beviser for den Inconsequents og de mangehaande Misgreb og Uretfærdigheder, jeg skal have tilladt mig imod denne, give nogen-

formhelst Anledning til denne imod mig førte Anke.

Referenten bemærkede, at kun eet Medlem af Committeeen havde læst disse Breve, idet man ikke havde fundet det passende at fremlægge dem, da de vare aldeles private.

Statsraad Treschow yttrede, at han var det Medlem af Committeeen, der havde læst Brevene, men at han ikke havde fundet, at de indeholdt Noget til Præjudice for Kammerjunker Benzons, hvorimod han snarere maatte beundre den Moderation, Sidstnævnte har vist i Sagen.

Den Kongelige Commissarius kunde og ønske at gøre nogle Bemærkninger i Anledning af den omhandlede Petition, forsaavidt samme indeholder Besværginger over Cancelliet, men da hans Bemærkninger dog vanskelig vilde kunne forstaaes, uden efterat Petitionen var oplæst, ligesom han heller ikke skjønner, at de kunde blive meddeelte i Stændertidenden, med mindre Petitionen maatte blive oplæst og som Følge deraf, indført i bemædte Tidende, saa vilde han oppebie Forsamlingens Beslutning i denne Henseende.

Cancelliraad Hempel maatte ganske tiltræde den ærede Vicepræsidents Erklæring i Henseende til de af Kammerjunker Benzons Breve, der fandtes vedlagte Actstykkerne; ogsaa han havde læst disse Breve og fundet, at deres hele Indhold vidner om, at nyssnævnte ærede Medlem havde vist sin alderstegn: Oncle al den skyldige Dymærksomhed og, saavidt det kunde skjønnes, med omhyggelig Deltagelse og umiskjendelig Iver taget sig af Sagen og sørget for Alt, hvad der kunde tjene til dens Løb.

Præsidenten satte derefter under Afstemning, om det omhandlede Andragende skulde oplæses, hvilket Spørgsmaal med 56 Stemmer mod 1 blev besvaret benægtende.

(Suites.)

Tre og halvtredstindstyvende Røde.
(Slutning.)

- 18) Fra Skolelærer Matthiesen i Ille-
bølle paa Langeland om, at hans Tjeneste-
karl Lars Hansen Dvindebjerg maatte gøres
myndig, og for Fremtiden Ingen gøres
umyndig uden ved Dom; indleveret af Gaard-
mand H. Christensen.
- 19) Fra Hagested Godsens hoverigjøs-
rende Bønder om Hoveriets Afsløsing;
indleveret af Sognesoged H. Larsen.
- 20) Fra Hørbygaard Godsens hoverig-
gjørende Bønder om Hoveriets Afsløs-
ning; indleveret af Sognesoged H. Lar-
sen.
- 21) Fra Rørvig Bymænd, om Nedsættelse
i deres Afgifter; indleveret af Sognesoged
H. Larsen.
- 22) Fra Humble Sogns Beboere paa
Langeland, angaaende en Forandring i det
nuværende Fæstesyften eller Fæstegodssets
Forandring til Selveiendom; indleveret af
Gaardmand H. Christensen.
- 23) Fra Humble Sogns Beboere angaa-
ende nogle Torder, hvoraf der formeentlig
svares dobbelt Skat; indleveret af Gaard-
mand H. Christensen.
- 24) Fra 31 Grundeiere i Kjøbenhavn
om, at Eiendommene i Hovedstaden maatte
fritages for Fattigskatten og Bygnings-
skatten; indleveret af Advokat Algreen-
Ulfing.
- 25) Fra Oibermanden for Dugmager-
lauget i Kjøbenhavn, betræffende
Klædefabrikationen i Straffeanstalterne,
Fattigarbejdsanstalterne og de Kongelige
Fabriker paa Ulfersø; indleveret af Pro-
fessor Bang.
- 26) Fra Dr. jur. Koch, som angiven Ful-
mægtig for nogle Reclamanter, der for-
menes at have Erstatningskrav paa den
danke Statskasse; indleveret af Professor
Bang.

De toende sidstnævnte Andragender blev
udfatte, da Professor Bang havde yttret,
at han ønskede at udtale sig over samme,
men idag var forhindret fra at være tilstede.

- 27) Fra 5 Skipperere om, at der maatte op-
rettes et Contoir for Stromtoldens Erlæg-
gelse i Slipsbavn, samt at Fyrene paa
Sprog og Knudshoved steds maatte være
tændte; indleveret af Agent Bruun.

Med Hensyn til dette Andragende havde
Petitionscommiteen bemærket, at, skjøndt det,
formedelst den Mængde af Sager, der er givne
Forsamlingen under Arbejde, ikke er at formode,
at denne nu vil sætte nærværende Sag under
Committee-Behandling, formenes den dog at
være af en saadan Vigtighed for de Søfarende
i Store-Belt, at Andragendet egner sig til at
oplæses i Forsamlingen og derefter at gaae over
i Stændertidenden, hvorved det tilsigtede Wie-
med mulig kunde opnaaes, uden at yderligere
Petitioneren gjordes fornøden.

Efterat Agent Bruun havde understøttet
Andragendet til Oplæsning, blev det ved Af-
stemning afgjort, at denne skulde finde Sted.
Referenten, Biskop Mynster, oplæste derpaa
Andragendet, der lyder saaledes:

„Da de Herrer Deputerede i Provindsi-
stændernes Forsamling i Aaret 1836 ved Deres
Petition have bevirket Oprettelsen af Fyr paa
Hirsholmene i dette Aar, saa kunne vi ikke und-
lade, paa egne og alle de Skipperes Begne,
der aarlig passere Store Belt, at talke under-
danigst, men maae høiligen beklage, at der
endnu ikke er tagen nogen Bestemmelse om at
oprette et Hjælpecontoir paa Slipsbavn til Let-
telse for de Skibe, som klarere Stromtolden i
Beltet. 136 Skipperere have i Forening med os
i Juni Maaned d. A. indgivet en Ansøgning
til Hans Majestæt desangaaende, men endnu
ikke erholdt Svar. Vi have anført i bemeldte
Ansøgning, at vi ikke søge om at blive fritagne
for Afgiften, thi den vide vi, skal erlægges som

en væsentlig Indtægtskilde for Staten; men vi søge blot om at blive fritagne for det Dphold og betraf, flydende Tab, ja Fare, vi ere udsatte for formedelst Klareringen i Nyborg. 3 1/2 Time medgaaer i det allermindste ved Klareringen i Nyborg; thi det er befaleet, at alle Skipperne, saavel naar de komme indenrigs som udenrigs fra, skulle ved Ankomsten melde sig paa Batteriet i Skipshavn hos Bagtskibets Styrmand, og derpaa vandre een Mil til Nyborg og melde sig hos Toldcasjeren, Inspecteurn, Bagtskibets Chef, ja undertiden hos Bagtskibets Secretair, og naar de ikke ere tilfæde, vente, indtil der bliver sendt Bud efter dem, for at komme af med Pengene; og naar de komme tilbage, da igjen melde sig i Batteriet, og forevise Styrmanden Strømtoldpasset. Blive vi da først færdige med Klareringen om Eftermiddagen, er der meget faa af os, der tør affeile, formedelst Mangel paa Fyr i Beltet, førend næste Dags Morgen, og er Bunden bleven contrair, maae vi formedelst Dpholdet ved Klareringen ofte blive liggende i flere Dage, hvilket undertiden, ja ofte, forvolder os et betydeligt Tab. Blev vi derimod klarerede i Skipshavn, behøvede vi som oftest blot at bakke med Skibet, som i Helsingør og Fredericia, og kunde hurtig blive expederede. Vi have tillige anført, at ingen af Skipperne, der passere Beltet, vilde undslaae sig for, at bidrage Noget til Indretningen af et Contoir i en af Bygningerne paa Skipshavns Batteri, eftersom det vilde være til betydelig Vættelse for os og ikke forvolde os det Tab, som Klareringen meget ofte nu forvolder os.

Wilde De, meget ærede Herrer Deputerede, tage denne Sag i Overveelse og atter indgive et Forslag om Oprettelsen af et Filial-Toldsted i Skipshavn, samt, at Fyrene paa Knuds-hoved og Sprogø bestandig om Natten maatte være tændte, vilde sikkert alle Skipperne, der passere Beltet, stedse erkende, at Stænderforsamlingen ene og alene havde bidraget hertil, hvilket vilde lette Skibsfarten betydelig i Beltet. For at Skibe ikke skulde løbe forbi om Natten, naar Fyret var tændt paa Sprogø, kunde jo Bagtskibets Chalup undertiden ligge ved Sprogø, hvilket for endel Aar siden var befaleet og forebyggede, at Skipperne vovede at seile forbi; men at Skipperne nu skulle mangle Fyret paa Knuds-

hoved og Sprogø de Dage, Posten ikke overføres, fordi nogle enkelte seile forbi, er værelig tungt."

Proprietair Langkilde yttrede, at ligesom han under forrige Stænderforsamling havde til-ladt sig at stille et Amendement om, at der maatte blive oprettet et Hjælpe-Toldsted i Skips-havn, saaledes kunde han ei heller undlade nu at anbefale denne Sag til Forsamlingens Over-veelse, og skulde Forsamlingen end, formedelst den tilbageværende Tids Korthed, ikke derover ville nedsette en Committee, saa vil dog, ved at Andragendet bliver optaget i Stændertiden, være vundet, at Sagen vil blive offentlig drøftet og behandlet, og den næst-kommende Stænderforsamling, hvor Sagen sandsynligvis atter vil komme for, vil da saa-meget mere være istand til at kunne derom fatte en moden Beslutning.

Agent Bruun, Brændeviinsbrænder J. Si-denius, Proprietair Lüders, Agent Koigt og Kjøbmand K. Sidenius, anbefalede Sa-gen til Prøvelse af en Committee, da den for-meenslig ikke vilde blive vidtløftig.

Referenten bemærkede, at da Andragen-det først i Juni Maaned var indsendt til Gene-ral-Toldkammeret, og da denne Sag formedelst dens Vidtløftighed vistnok krævede megen Drev-veling, kunde den ikke vel der endnu være af-gjort. Han formeente derfor, at den nu ikke burde komme under Committee-Behandling.

Grev Ahlefeldt-Laurvig bemærkede, at han allerede i den forrige Stænderforsamling havde anbefaleet den Foranstaltning, at Skipperne maatte kunne expederes i Skipshavn. Han formeente imidlertid, at det nu var hensigts-mæssigere at udsætte Sagen til næste Forsam-ling. Den vilde saaledes ikke kunne betragtes som afviist, fordi ingen Committee blev nedsat.

Justitsraad Salicath vilde gjerne tiltræde de Valeres Mening, som stemte for en Com-mittee, men maatte dog give dem at betænke, at der ere svage Udsigter til at afsolvare de mange tilbagestaaende vigtige og voluminøse Sager, hvortil der endnu kun er 3 Ugers Arbeidstid, og at dette Andragende, der først den 14de November var tilfallet Petitions-Committeen, derfor ikke kunde antages at blive drøftet. Petitionairerne maatte derfor være be-

dre tjente med at fremkomme dermed i næste Forsamling, og vilde desuden af, det idag Yttrede erfare, at der var Høiaktet deres Andragendes Vigtighed tilbørlig Opmærksomhed.

Agent Bruun erindrede, at Petitionerne ere Skibsførere og derfor som oftest fraværende fra deres Hjem, hvilket er Grunden til at Andragendet saa seent er fremkommet.

Cancelliraad Hempel maatte paa det Kraf-
tigste understøtte dette Andragende til at komme under Behandling af en Committee. Det var ham tilfulde bekendt, hvilken Gene og Risiko det i Andragende omhandlede Ophold medførte, naar en gunstig Vind for de Søfarende imidlertid brævede sig, hvorved Skibenes Ankomst til deres Bestemmelsessted let kunde forsinkes for flere Dage, ja endog Uger, baade til Tab for Reederne og Andre, der havde Deel i Sædningen.

Cancelliraad Haastrup refererede sig til det af Grev Ahlefeldt Anførte.

Amtmand Willisch bemærkede, at ikke saa meget den Omstændighed, at Forsamlingen muligen ikke vilde kunne tilendebringe de alt begyndte Sager, som i Særleshed den af Referenten alt anførte Grund, at Supplicanterne ikke endnu kunde vente Svar fra vedkommende Collegium, paa et saa vigtigt Andragende, maatte afholde Forsamlingen fra, fortiden at tage Sagen under Behandling.

Ved Afstemningen blev det med 45 Stemmer mod 12 bestemt, at Andragendet ikke skulde underkastes Prøvelse af en Committee.

28) Fra Skolelærer Jensen og flere Beboere af Søby og sammes Omegn, om en større Frihed i Henseende til gudelige Forsamlinger; indleveret af Kammeraad Madsen.

29) Fra Skolelærer N. Sørensen i Bendsløv, om en Forandring i Lovgivningen om myndige Personers Umyndiggjørelse; indleveret af Assessor Ugreen-Ulsing.

30) Fra endel Beboere af Simmerbølle m. fl. Sogne, om Tiendens Aflysning; indleveret af Gaardmand H. Christensen.

31) Fra Møller Hans Jensen om en ham

formeentlig tilføjet Forurettelse; indleveret af Proprietair Berg.

32) Fra Snekter Møller m. fl. i Storeheddinge og Sammes Omegn om større Frihed med Hensyn til gudelige Forsamlinger.

33) Fra Veder Andersen og Stegmann i Hjelbsted Sogn, indeholdende et Forslag til en Anordning angaaende Vel over anden Mand's Grund m. v., indleveret af Gaardmand H. Christensen.

Alle disse Andragender, der, med Undtagelse af de under Nr. 25, 26 og 27 nævnte, ikke af Nogen forlangtes oplæste, blive henlagte.

Fire og halvtredsindestyvende Møde.
den 3die December.

64 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han ved Forligelsescommissair Thomsen havde modtaget et Andragende fra Gaardmændene i Laagerup om, at den nye Matrikul snarest muligt maatte blive indført, og ved Sognefoged H. Parsen et Andragende af samme Indhold fra Gaardmændene i Hønsinge; hvilke tvende Andragender vilde blive afgivne til Matrikul-Committeen.

Derefter blev foretaget 1) til foreløbig Behandling: Udkastet til en Anordning om Behandlingen af en bortbleven Persons Formue; 2) til endelig Behandling: Udkastet til en Forordning om Journalseringen ombord i danske Skibe; 3) til foreløbig Behandling: Brændeviinsbrænder J. Sidenius's Andragende angaaende Indgreb i hans Næringsdrift, hvilket Andragende af Proponenten blev taget tilbage, hvorom nærmere Oplysning vil blive meddeelt i denne Tidendes anden Række.

Endelig foretoges, i Dvercensstemmelse med hvad der var vedtaget i Mødet den 30 Nov.), Voteringen over den Orden, hvori de tilbagestaaende private Sager skulde foretages. Udfaldet af denne Votering blev, at Forslagene skulde foretages i følgende Orden:

1) Statens Smantser.

2) Stænderforsamlingernes Forening.

*) Se ovenfor S. 892—893.

- 3) Sognebaandets Løsning.
- 4) Løtteriets Ophævelse.
- 5) Forandringer i Trykkefrihedslovgivningen.
- 6) Nærmere Bestemmelse af de Deputeredes Functionstid.
- 7) Bestemmelser om almindelig Pantfætning.
- 8) Indskrænkning af jordløse Huse og friere Benyttelse af Jorder.
- 9) Eidenbers og Journalers Fersendelse med Posten.
- 10) Wandstæbers Udtæring og Ufdæmning.
- 11) Ophævelse af Lagerloven.
- 12) Nye Bestemmelser om Nigtarbejdet til Kirkerne.
- 13) Besværing fra nogle Brandeviinsbrændere i Odense.
- 14) Udvidelse af Bidsrupgaard's Hospital.
- 15) Dyrettelse af en Livsforfikkings-Anstalt.
- 16) Ophævelse af Kobberføernes Rettigheder.
- 17) Nedsættelse af Bropengene i Nakskov.
- 18) Hofskræmmer-Svendenes og Pærlingernes Adgang til Borgerklub.

Fem og halvtredsindstyvende Møde. den 4de December.

63 Medlemmer vare tilstede:

De tvende i Mødet den 1ste December ud-satte Andragender, som have været afgivne til Petitions-Committeen, nemlig Nr. 25 og 26 *), bleve atter foretagne:

Det førstnævnte, nemlig et

Andragende fra OIdermanden for Dugna: gerlauget i Kjøbenhavn, E. B. Goltze, betræffende Klædefabricationen i Strafsanstalterne, Fattigarbejdsanstalterne og de Kongelige Fabrikker paa Ulsrød,

blev med Forsamlingens Samtykke forelæst af Petitions-Committeens Referent, Biskop Mynster, og lyder saaledes:

„Undertegnede vilde troe at forfemme en væsentlig Pligt, om man ikke greb denne Leilighed for at gøre Stænderne opmærksomme paa, hvor slet det staaer sig her i Landet med een af de vigtigste Industriegrene: Klædefabrikationen.

Fra at der under Krigen havde været omtrent 400 Bæverstole igang i Kjøbenhavn, blev dette Antal efterhaanden i Mæret 1821 reduceret til 99, og nu er alle igang værende Bæve i Hovedstaden indskrænket til mindre end 20. Dog ere Møve-gæ og Madsens Fabrikker flyttede ud paa Landet, og drives med 15 a 20 Bævestole. Under saa uheldige Omstændigheder vilde det vist være af yderste Vigtighed, at paapege nogle af de meest iøinefaldende Aarsager, hvorfor denne vigtige Erhvervsgeen saaledes er sunken, at kun et lidet Stridt er tilbage, for at denne Industri aldeles opleser sig til Intet, og vi saaledes sættes til Priis for Udlandingsens Forgødtbøfindende med Hensyn til den for alle saa vigtige Artikel — Klæde.

Da Klædefabrikkerne hertilands vare i god Drift, havde vi en mindre byrdefuld og tryk-sende Fattigstat, og det kan med Vished antages, at de Fattiges Antal er vorret i samme Forhold, som Fabrikkerne ere aftagne; altsaa alene med Hensyn hertil ere Fabrikker af største Vigtighed.

Uden just at ville inklade sig paa at angive alle de Grunde, som have medført vore Klædefabrikers Ruin, vil man her indskrænke sig til tvende Gjenstande, som virke høist skadelig paa vor Fabrikstid, og som man herved beder Stænderne behageligt af ville tage under Overveelse, og afgive Betænkning og Petition om til Hans Majestæt, da det vist ikke kan være ligegyldigt, at en af Fædrelandets meest naturlige Industriegrene aldeles gaaer til Grunde.

Vi formene saaledes:

- 1) At alle Lughuse og Fattigarbejdsanstalter burde ophøre at befatte sig med Klædefabrikationen, i alt Fald ikke arbejde med Maskiner, men alene med Haandkraft, da det er aldeles umuligt for Fabrikkerne at concurrere med samme, hvilke ved den nye Lovforordning vil blive endnu vanskeligere, da de Bæver, som fabrikkeres i disse Anstalter, næsten vilde blive de eneste, hvor Fabrikkerne kunne concurrere med Udlandet.
- 2) At alt Fabrikvæsen for Kongelig Regning burde ophøre, og at navnlig Klædefabrikkerne paa Ulsrød, der efter Sigende have kostet Regjeringen og Landet store Summer, uden at indbringe Noget, ikke

*) See oven S. 901—902.

burde vedblive, men at Beverancerne af Klæde, som behøves til Militairets Brug, fordeles paa og leveredes af private Fabrikanter.

Regjeringen vilte da spare den særdeles kostbare og vanskelige Control af Embedsmænd, der skulle gageres og siden pensioneres af Staten. Ved at tilbagegive til den private Industri alt offentligt Arbejde, som maatte behøves til begge Staters Brug, vilde endeel Fabricanter finde en Fortjeneste, de nu maae savne, uden at Regjeringen vinder Noget; thi, som bekjendt, koster al Kongelig Fabrik-Entreprise langt mere end den private.

Ved at anvise Fattigvæsenet en anden Industri, for Exempel Linned- og Bomuldsfabricationen, vilde Klædefabrikkerne miste, eller befries fra en unaturlig Concurrent, der alene tager Beskjæftigelse men ikke Fortjeneren i Betragtning, og som behøver Borgernes Tilskud, for at dække de store aarlige Tab, som en kunstig og vanskelig Fabricatur, der ikke er passende for Fattigbeskjæftigelse, medfører.

Stutteligen tillader man sig at bemærke, at uagtet denne Petition ikke tillige er medunderregnet af adskillige af vore vigtigste Provindsial-Manufacturister, saa har man dog i tidligere Samtaler med disse forviiset sig om, at de ere af samme Mening med Hensyn til det Anførte.

Da endelig efter Forlydende en Commission skal nedsettes for at undersøge de Indskrænkninger, som kunde finde Sted i Statshusholdningen, vilde denne Commission vel neppe kunne finde nogen Gjenstand mere værd at henlede sin Opmærksomhed paa, end netop Armeens Beskædning paa en mere oekonomisk Maade, ligesom det ogsaa i statsoekonomisk Henseende maa anses af største Vigtighed, at den indenlandske Industri ikke gaar tilgrunde, thi en saare slet Trost bliver det, at Resten af Fabrikarbejdere, ja endog de industrielle Entrepreneurer selv, skulle opsoeges i Fattigarbejdsanstalterne, hvilket desværre allerede er Tilfældet med nogle.

Vel siges af Nogle: „Danmark er intet Fabrikland eller behøver ingen Fabrikker,“ men denne Mening er aldeles falsk: England og Preussen giver Robbeviis, naar Fabricationen angaaer een af vore egne raae Producters For-

ædling, og dette er netop Tilfældet med Ulden, hvorefter vi have Overflodighed og det af god Qualitet. Uden passende Industri, og uden heri at følge Skridt med vore Naboer, maa Danmark, naar ikke dets Indvaanere skulle, som vore ældste Forfædre, reduceres til den sørgelige Nødvendighed, at klæde sig i Huder og Skind, enten opmuntre sin egen Industri eller gjøre sig og Landet endnu mere gjældbunden til Ublændingen, ved fra Ublændet at modtage den foræblede Artikel.

For et Land, som vort, der ikkun har raae Materialier at udføre, vil vijt Handels-Balancen ei blive fordeelagtig, naar alle, baade Nødvendigheds- og Luxus-Artikler skulle indforskrives fra Ublændet; thi, som bekjendt, indføres paa en Højs Ryg ligesaa Meget af Værdi af foræblede Producter, som af raae Materialier kan udføres i et Skib, og beklageligt vilde det være, at vor raae Uld gik til Ublændet, og blev i foræblet Tilstand sendt os tilbage.“

Professoren Wang erindrede, at, naar han havde overgivet det nu oplæste Andragende til Petitionscommitteen og ei andraget paa en Committees Nedsettelse i Anledning af samme, saa var Grunden ei, at han ikke erkjendte de høijt trykkende og maaskee næsten ødelæggende Følger, det har for visse Industrigrene, at man driver samme i stort Omfang i Fattigvæsenets Arbejdsanstalter og i Strafanstalterne, og derhos paa en saadan Maade, at den private Producent ei kan concurrere med disse Instituter, som kunne underkaste sig Tab paa de producerede Gjenstande, blot for at fjerne det større Lude, at lade Fattiglemmerne og de i Strafanstalterne hensatte Forbrydere uden Beskjæftigelse. Men denne Beskjæftigelse er saa vigtig for det Offentlige, og de vedkommende Autoriteters Stilling i saa Henseende saa vanskelig, at Forsamlingen i forrige Session tred en aldeles overværende Pluralitet antog, ei at burde indgaae med allerunderdanigst Petition om, at Fattigvæsenets Arbejdsanstalter og Strafanstalterne skulde udelukkes fra den omhandlede Beskjæftigelse, og Taleren kunde ingenlunde vente, at en anden Anskuelse nu skulde finde Indgang, da Omstændighederne vare de samme.

Hvad de militære Klædefabrikker angik, da

var det allerede tidligere vedtaget, at denne Sjænsstand vilde komme under Dverveielse under Finantskagen, idet vigtige finantstille Grunde tale for, at flige Fabrikker ikke drives for offentlig Regning, og der var altsaa ei Anledning til at andrage paa en særegen Committees Medfattelse i Anledning af denne Sag. — Endeligen maatte Valeren tillade sig at forelæse et senere Brev, fra Fabrikur Solke, da samme gaaer ud paa at forebygge en mulig Misforstaaelse af hans tidligere Andragende. Dette Brev lyder saaledes:

„I Henshold til mit ærbødige Skrift til Stænderne tager jeg mig den Frihed at tilføie følgende Bemærkninger:

Med Tilvirkningen af Klæde i Strafanstalterne og Fattigarbejdsanstalterne paa Ladegaarden, som ogsaa Tugthuset i Viborg, hvilket drives som formelig Fabrik, ligeledes Fattiganstalterne i Rjege, Næstved, Slagelse, Roeskilde og Helsingør — hvorvidt de svrige Fattiganstalter beskæftig deres Fattige ved Maskiner eller ikke, kan jeg ikke angive — og i Særdeleshed Strafanstalten paa Christianshavn, for Alle og Enhver, har Erfaring vist, at dette for største Deel bliver benyttet af Forpagtere, Landmænd og Kræmmere. Uanset den Skade, der allerede derved opstaaer for Klædefabrikantene, bliver det en Hovedgrund til en af Danmarks vigtigste Landindustrigrenes Fordærvelse, jeg mener Badmelfabricationen. Naar Bonden først for ubetydelig Betaling kan faae sin Uld forarbejdet til Klæde og næsten for samme Priis som Badmelet — Klædet antaget til dobbelt Bredder af Badmel — saa vil dette vist give en betydelig Standsning. Endvidere skal der af en jydsk Kjæbmand for kort Tid paa Strafanstalten være kjøbt 36 Stykker Klæde til 1 Rbd. 12 p. pr. Alen, hvorimod flere jydsk Fabrikanter maatte sælge deres fabrikerede Væver a tout prix for at faae Penge.

Ligeledes er der i bemeldte Skrivelse paapeget, at Arbejdsanstalterne skulde henvende sig til Bomulds- og Linnedfabrikationen. Dette maa ikke tages i bogstavelig Forstand. Ved at hentyde, at der kan arbejdes i Bomuld, troede jeg at dette godt kunde skee, naar der henvendtes Opmærksomhed paa Spindingen. Der

bliver nemlig forbrugt en uhyre Mængde Bomulds-garn til Bomerski, Eysgarn og flere Artikler sligt grovt Garn. Et spinde saadant Garn var Meningen; og derved vilde en heel Deel Mennecker blive beskæftiget; dette kunde spindes uden, kun karbes paa, Maskiner; der gjordes ingen Afbræk i Rogens Haandtering og maaskee sparedes der endel Penge, der nu gaae til Ulandet for saadant Garn.

Ved Linnedfabrikationen vilde det være hensigtsmæssigt, nærmest at forarbejde og tilvirke Sække- og Tapetlærred. Af dette bliver der aarlig indført et betydeligt Quantum og mange Gange er dette aldeles ikke at faae. Til denne Fabrikation behøvedes ingen fastbare Maskiner, som af uvidende Arbejdere let blive fordærvede og koste betydelige Reparationer.

Desuden kunde der let anvises en heel Deel andre Arbejdere, f. Ex. Proppeffæjereri, hvoraf mange Millioner komme hertil fra Ulandet; saakaldet Nürnberger Begetoi o. s. v., som aldeles ikke vilde indgribe i nogen Andens Næringsbrug.

Men antaget ogsaa, at Bestyrelsen for disse Anstalter ikke vilde eller kunde paa eengang ophæve Klædefabrikationen, da Fangerne ere tilkærte og saa først maatte lære noget Nyt igjen, saa vilde man idet mindste bede ærbødigt, at al Arbejden med Maskiner skulde og maatte ophøre. Naar dette bliver bevirket, saa bliver det umuligt at levere det i Strafanstalten og paa Ladegaarden tilvirkede Klæde til en saa uhyre lav Priis, og dette vilde da bevirke, at Fabrikationen med Liden selv opløser sig i bemeldte Anstalter.

Desuden troer jeg at burde tilføie, at der paa Ladegaarden og i Strafanstalten forefindes en betydelig Deel Maskiner, som have kostet Meget at anskaffe, at Hensigten, Beskæftiggelsen af ledige Arbejdere, derved tildeels gaaer tabt, og at Omkostningerne med Vedligeholdelsen ere betydelige og bruges til kunstige Arbejdere, som slet ikke ere hensigtsmæssige for saadanne Stiftelser.”

Paa Præsidentens Forespørgsel, om Professor Bang vilde tage det omhandlede Andragende tilbage, erklærede denne, at, uagtet han ikke antog, at en Committee angaaende denne Sag nu kunde være at nedsætte, maatte han dog ønske at erfare Forsamlingens Formening derangaaende.

Statsraad Steenfeldt bemærkede, at i Fattigarbejdsanstalten i Helsingør besatte man sig ikke med Forarbejdelsen af Klæde, men kun af Fæhaars-Depper.

Proprietair C. Neergaard fandt sig ved den Utrring af Professor Bang, at der i forrige Session har vilst sig en afgjørende Pluralitet imod et Forslag af samme Natur som det nu forelagte Andragende, foranlediget til den Erklæring, at han ikke hører til denne Pluralitet. Taleren troer nemlig, at det er et Frilgreb, at Bestyrrelserne af Svangarbejdsanstalterne næsten udelukkende have kastet sig paa saadanne Fabrikationer og Arbejder, hvorved det er uundgaaeligt, at der stæer betydelige og høist skadelige Indgreb i den private Industri. Han formener, at der gives mange Slags Arbejder, hvortil man kunde vende Opmærksomheden, uden netop Bøvning, Spinding, Kardning m. m. Han skal heriblandt blot nævne Bearbejde, Brolægning, Gravning, Planering, Træplantning, Alt paa de Læder af Karet, naar Jorden er aaben, og i Frosttiden: Steens Tilvanding til Brolægning og Jutulaaening til Brug ved Veiene, Gruusharvning m. m. Upaatvivelig vil der blandt de mange ledige Personer, der have Ophold i Svangarbejdsanstalterne, findes ikke faa faa, som have Kræfter nok til at udfere det Slags Arbejder, og Taleren er ogsaa overbevist om, at der gives mange Arbejder af samme Natur som de, han har omtalt, hvilke et aarvaagent og virksomt Oplyn vil kunne udfinde. Ligesom det derhos er klart, at Svangarbejdsanstalterne ved saadanne Arbejder langt mindre vilde gjere Indgreb i Næringsveiene, end ved de nu næsten ene brugelige Fabrikforretninger, saaledes er han af den bestemte Formening, at Fortjenesten derved vilde blive større, eller i hvert Fald Labet meget mindre for Kommunen. Naar Taleren derfor stemmer imod, at denne Sag gaaer til Committee, da stæer dette alene af den Grund, at Liden ikke er tilstrækkelig til Sagens Behandling i denne Session.

Da Ingen paa Præsidentens Forespørgsel erklærede sig for en Committees Nedsættelse, blev Andragendet saaledes ikke taget under Behandling.

Med Hensyn til det sidstnævnte af de udsatte Andragender, nemlig

fra Dr. juris Koch som angiven Fuldmægtig for nogle Reclamauter, der formenes at have Erstatningskrav paa den danske Statskasse i Anledning af de engelske Opbringelser i 1807,

bemærkede Referenten, at, eftersom et lignende Forslag, der var bygget paa meget bedre Grunde, af Proponenten var taget tilbage, fordi han hos Forsamlingen havde formenet at spore Utillsielighed til, for nærværende Tid at indlade sig derpaa, saa syntes der at være en tilstrækkelig Grund til ikke at anbefale det nærværende Andragende til Forsamlingens Overveielse.

Professor Bang bemærkede, at, dersom det af Assessor Ussing indleverede Andragende om samme Skenstand, som det nærværende angaaer, var kommet under Committee-Behandling, vilde han have foranlediget, at det ham tilstillede nu foreliggende Andragende var blevet afgivet til den nedsatte Committee. Han overgav imidlertid samme til Petitions-Committeen, for at denne kunde tage det under sin Bedømmelse.

Assessor Ussing yttrede, at det ikke var, fordi han som Producent havde sporet nogen Utillsielighed hos Forsamlingen til at indlade sig paa det af ham indbragte Andragende, at han havde taget dette tilbage, men fordi det var befundet rigtigere, at Vedkommende først henvendte sig desangaaende til Regjeringen.

Da Ingen forlangte Andragendets Oplæsning, blev det saaledes henlagt.

Til endelig Behandling bleve foretagne:

1) Karver Svanes Forslag om bestemte Regler for Politiets Myndighed til at foretage Huusundersøgelser.

2) Høiesteretsadvocaternes Andragende om Forandring i Fdn. af 7 Marts 1827 angaaende de dem tilkommende Salairer.

3) Endeel Landsover- samt Hof- og Stadsrets-Procuratorers Andragende om Forbedring i deres Kaar.

4) Procuratorerne Divarius's og Ipsens Andragende om Forbedring i Underretsprocuratorernes Kaar;

hvilke Sager alle bleve afgjorte saaledes, at Petitioner i Anledning af samme blive at indgive.

Sex og halvtredstindstyvende Møde.
den 5te December.

61 Medlemmer vare tilstede.

Den Kongelige Commissarius meddelte Forsamlingen, at han havde modtaget et Rescript fra Hans Majestæt Kongen af 4de d. M., saalydende:

„Egtesom Vi ved Allerhøieste Rescript af Dags Dato til Vor Commissarius ved Provindsialstænder-Forsamlingen for Hertugdømmet Holsteen have bestemt Ophævelsen af bemeldte Forsamling til den 22de eller i det Sildigste til den 24de d. M., saaledes ville Vi herved have Dig allernaadigst tilkjendegivet Vor Allerhøieste Villie derhen, at ogsaa Provindsialstænder-Forsamlingen for Sjellands med flere Stifter skal ophøre til samme Tid, og paalægge Vi Dig allernaadigst at iagttage det Fornødne i saa Henseende, overensstemmende med § 49 af Vor

Forordning om Provindsialstændernes Indretning i Danmark, forsaavidt Sjellands, Fyens og Lolland-Falsters Stifter, samt Island og Fære angaaer, af 15de Mai 1834.

Befalende Dig Gud.“

Udkastet til en Forordning angaaende det offentlige Kasse- og Regnskabsvæsen i Almindelighed blev foretaget til endelig, og Justitsraad Salicath's Forslag angaaende almindelig Pantfætning, til foreløbig Behandling.

Det af Major Prætorius som Referent for vedkommende Committee forfattede Udkast til Forsamlingens Betænkning over Udkastet til en Forordning om Fremmedes Handelsberettigelse blev oplæst og antaget af Forsamlingen.

Abonnement modtages i Kjøbenhavn paa det Berlingske Comptoir og i Provindserne paa de Kongelige Postcomptoirer.

Kjøbenhavn og Næstved. Trykt og forlagt af Brødrne Berling.

Syn og halvtredsiindstyvende Møde,
den 6te December.

60 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han ved Capitainlieutenant Sandholdt havde modtaget et Andragende fra Capitain Barfred m. fl. Landmænd om en lempeligere Maade at indføre den nye Matricul paa, hvilket vilde blive afgivet til Matricul-Committeen.

Profesor Finn Magnussen foredrog derpaa et Forslag om nogle nye Lovbestemmelser angaaende den islandske Handel, foranlediget ved 4 Andragender fra forskjellige Egne i Islands Sønder-Amt.

Dette Forslag lyder saaledes:

„Den 18de November har jeg modtaget følgende Petitioner, alle daterede i August Maaned 1838, til nærværende Stænderforsamling i Koeskilde fra Indbyggerne i 4 af Islands Sønderamts Herreder eller Sysseler med Indbegreb af Reikevigs Kjøbstad, hvori de foreslaaetrende Lovbestemmelser angaaende Handelen paa Island, hvilken de ellers, i dens nærværende Tilstand, ansee for utilstrækkelig og slabelig for Landet, hvilke Petitioner jeg, i Overensstemmelse med Forordningen af 15 Mai 1834 § 68, føler mig forpligtet til at forelægge den meget ærede Forsamling, samt i Hovedsagen at understøtte samme, forsaavidt de stemme med min Overbeviisning.

A. Petition fra Reikevig samt de forenede Guldbringe- og Kiose-Sysseler. Den er først underskrevet af 8 Borgere og Handelsmænd i den forfærdte Kjøbstad, dernæst saaledes paategnet af Sysseleernes enkelte og Reikevigs da constituerede civile Dvrighed, Sysselemænd Sunlsgen: „at han Intet vidste mod det under Nr. 1 til 3 Petitionerede at erindre, samt at han maatte tiltræde hine Borgeres Ansøgning;“ derpaa følge Underskrifterne af 5 Borgere og Professionister, 3 Løbser og 1 Dyrlæge, Alle i Reikevig Kjøbstad, samt 1 Præst, 5 Kjøpshyere (eller

Sognefogder), 7 andre Gaardeiere og 5 andre Bønder eller Gaardmænd i Guldbringe- og Kiose-Sysseler, tilsammen 36 Underskrifter.

B. Fra Borgarfjords-Syssele, underskrevet af Sysselemænd Galdor Einarsen, Provst Hannes Stephensen, 2 andre Præster, 2 Forligelsescommisairer, 5 Kjøpshyere, 3 Selveiere, 5 andre Bønder eller Gaardmænd (med Indbegreb af en Student eller Dimisus), og 1 Snekter, tilsammen 25 Underskrifter.

C. Fra Rangarvalle-Syssele, underskrevet af Sysselemænd E. Sverrisson, Provst Thomas Sæmundson, 9 andre Præster, 1 Districtschirurg, 5 Kjøpshyere, 8 andre Gaardeiere, 4 andre Bønder, tilsammen af 29.

D. Fra Arnæs-Syssele, underskrevet af Provst Arnesen, 6 andre Præster, 1 Gods-Administrator, 1 forhenværende Handelsfactor, 2 Forligelses-Commisairer, 9 Kjøpshyere, 9 andre Gaardeiere, 22 andre Bønder eller Gaardmænd, og endelig, som tiltraadt med enkelte Modificationer i en vedhæftet Erklæring, af vedkommende Sysselemænd, Kammerraad Melsted, tilsammen af 52.

De samlede Petitionaieres Tal udgjør saaledes ialt 142; af disse ere de 141 enige i alle 3 Indstillingspunkter, hvorved det dog maa bemærkes, at den Reikevigiske Petition har forskjellige Tillæg til de øvriges Præmisses, med hvilke den ellers er overensstemmende paa enkelte høist ubetydelige Afvigelser nær. Dylaa dens ifte Indstillingspost er udtrykt noget anderledes end de andres, efter hvad jeg nærmere paa sit Sted vil give mig den Hæder at udvikle. For at lette Forsamlingens Overblik i det Hele med Hensyn til disse Variationer, har jeg fremstillet dem i en skriftlig Optegnelse af samtlige 4 Petitionerens nølægtige Collationering, hvilken jeg herhos tager mig den Frihed at vedlægge.

Samtlige Petitionaierer besvære sig i Almindelighed derved, at den for de saalædte Speculanthandlere ved Placaten 28 December 1836

bestemte Tid efter Landets lokale Beskæffethed er for kort, hvorved den dem givne Handelsstilladelse altfor meget indskrænktes, m. m., ligesom og at en enkelt Mand har iaar fragtet de hidindtil for Sønderlandet vigtigste Speculanthandlers Skibe, for at forebygge den for Indbyggerne høit fornødne Handelsconcurrance, o. s. v.; men da Petitionairerne ikke have gjort disse Punkter til Gjenstand for nogen speciel Indstilling, ser jeg mig ikke foranlediget til at yttre mig videre derover, men henviser i denne Henseende til selve Andragenderne. Det Samme maa her blive Tilfældet med den Opgivelse, at 8 i Keisevig bosatte Borgere og Handelsmænd, som ikke ere Skibeiere eller Kibdere, men hidindtil have ernæret sig ved Handel med de saakaldte Speculanter, ved disses Udblivelse ere fattede ud af deres Næringsvei og gaar Udelæggelsen imøde. Derimod tillader jeg mig her i al Korthed at omhandle Hovedindholdet af samtlige Petitionerens trende Indstillingspøster med deres Præmisser, med særegent Hensyn til Andragendernes Forhold til min egen Overbeviisning.

I.

Petitionairerne beklage sig derover, at en enkelt Handlende, hvem de dog ikke nævne, men for hvem de Keisevigke m. fl. ellers tilkjendegive deres Agtelse og Erkjendtlighed, har, deels som Eier og deels som Partici pant, sat sig i Besiddelse af eller Raadighed over 3 af de betydeligste Handels-Etablissementer i Kjøbstaden Keisevig og 2 i Handelsstedet Kjeblevig, foruden 1 i Havnesfjord og 1 paa Westmanns, kjøndt de 5 førstnævnte tildeels drives under Andres Navn og Firma, men beviisligen ifkun proforma. Til Oplysning herom ere dog ingen Beviisdocumenter vedlagte; Petitionairerne have ikke heller gjort disse Facta til Gjenstand for nogen Paa stand om Undersøgelse eller Udgjældelse, saa at Intet kan foranledige mig til at indlade mig paa denne Post i factisk Henseende, hvorom jeg vil noies med at henvise til selve Andragenderne, og kun ellers bemærke, at jeg, med Petitionairerne, maa ansee forskjellige Handels-Etablissemeters eller Udsalgs- og Indkjøbs-Boutikers Besiddelse og Brug af een Mand i samme Kjøbstad eller Handelssted, som Eier eller Partici pant, som skadelig for Fjælands Indvaanere,

med Hensyn til Handelsconcurrancens Forringelse og vilkaarlige Bestemmelse af Priserne m. m. Ved lige Betragtninger have og Petitionairerne fundet sig foranledigede til de følgende i Hovedsagen overeensstemmende, men i Indlæbningen noget lidet fra hinanden afvigende Indstillingspøster om en attraaet Lovbestemmelse for Fjæland, nemlig:

a. I den Keisevigke Petition:

„At det, under betryggende Straffebestemmelser og Forholdsregler, maatte forbydes en enkelt Mand eller flere, i hvilken som helst Forening at etablere eller drive flere end een Handel i den samme Kjøb- eller Handelsstad i Fjæland.“

b. I de tre øvrige Hoved-Petitioner fra Borgarsfjords, fra Kangarvåle og fra Arnæs Sysseler):

„At det, under Indskjærpelse af Plac. af 1ste Juni 1792, og under Anvendelse af de der foreskrevne Forholdsregler samt betryggende Straffebestemmelser“ o. s. v. (se ovenfor).

c. I et ved Petitionen fra Arnæs Syssel heftet Blad har deels Ørigheid, Kammerraad og Sysselmannd Melsted, tiltraadt dens første Indstillingspunkt, med den Modification:

„At den deri ommeldte Indskjærpelse af Plac. af 1ste Juni 1792 bortfalder.“

Eigesom Petitionairerne have bemærket, at dette af dem for Fjæland foreslaaede Lovbud allerede i Virkeligheden er almeengjældende i Danmark, maa jeg ogsaa fuldkomment tiltræde dette Indstillingspunkt efter den Keisevigke Petitions Redactionsmaade.

II.

Petitionairerne andrage: at der i Sommeren 1838 har, især i Sønderamtet, været overflødig Tilførsel af Brændevin, samt alleslags Kramvarer og Luxusartikler, men at de allersærreste Indbyggere have i Keisevig, Kjeblevig eller Havnesfjord (med det saakaldte Flensborg) været i Stand til, for nogen Betaling at opbyde det uundværligste Quantum Lømmet, Ljære og Steenkul, saa at faare mange ikke engang faae sig istand til at bygge eller udbedre deres Fiskebaade eller foretage endog de ubetydeligste Reparationer af deres Huse, saavel i og ved Handelsstederne, som oppe i Landet. Dog be-

rette Petitionairene, at et norsk Skib ankom til Reikevig sidst i Juli Maaned, længe efter den saakalte Handelsstids Udlob, hvorved nogle Nærboendes Mangel blev afhjulpen til næsten uhørt høie Priser; derimod foregive de, at den totale Mangel paa Tjære og Steenkul vedvarede endnu sidst i August Maaned. De søge endvidere at vise ved anførte Data, at Beholdningerne af Kornvarer, Salt og de nødvendige Fiskeliner i Reikevig til samme Tid vare altfor ringe i Forhold til Indvaanernes nødvendige Forbrug. Endvidere beklage Petitionairene den uheldige Skjæbne, at det vigtige Handelssted Drebakke ved dets Kheberies Kalliselement i Sommeren 1838 kun blev forsynet med 300 Tdr. Kornvarer, og snart blev saa blottet for Alt, at Handelshusene maatte fuldkomment lukkes. Ved dette og flere Uheld m. m. forringedes Concurrencen til Indkjøb af Islandste Varer saaledes blandt de Handelnde, at Indvaanerne i Handel mellem sig selv gave 4 a 6 Rbd. mere for 1 Skpd. Fisk, end de kunde erholde af Kjøbmændene.

Jeg har ikke været i den Stilling, at jeg personlig har kunnet overbevise mig om Sandheden af disse og flere i Forbindelse hermed staaende Opgivelser og Beretninger i selve Petitionerne, men jeg har ingen Anledning til at paatvivle saa mange agtværdige Mænds Bevidnelser af den stedfundne partielle Mangel paa Sommer og totale Mangel paa Tjære og Steenkul til den opgivne Tid, saa og de ringe Forraad af Korn, Salt og Fiskeliner m. m. At disse Artikler dog høre til de for Island nødvendige Varer, behøver jeg ikke at udvise, da det er vitterligt nok, at Landet er fuldkommen blottet for Skov, Korn og Hamp, ligesom og at det hverken har nogen Biergvarer, Saltværker eller Steenkulsgruber.

I Anledning af den ogsaa i Danmark fuldkommen bekjendte Standsning af al Handel paa Drebakke tillader jeg mig at bemærke, at dette Handelssted i den sidste Monopolhandelsstid (1785) plejede at forsynes med mere end 1400 Tdr. Kornvarer, uagtet dets Forbrug og Distriktets Folkemængde da vare meget ringere end nu. Drebakke har og fortiden et saa folkerigt Op-land, at dets Indvaanere kunne antages at udgjøre henved 14,000 i Tallet. Dog maa det

bemærkes, at de nu tilbeels brude en formedelst vanskelig Sørejser meget besværlig Handel paa Vestmannøerne, og paa det for de Allersjæfle langt bortfjerne Reikevig, mulig og nu, i en kort Tid af Sommeren, paa det ved Placaten af 28de Decbr. 1836 for Speculanthandel ombord paa Skibene autoriserede Portland, som dog desværre mangler noget af det Vigtigste for al Kysthandel, nemlig en Havn. Formedelst derne af Petitionairene angivne i sidstafvige Sommer i Islands Sønderamt stedfundne Mangel af de fra Danmark eller Norge sædvanlig kommende Nødvendighedsvarer have de søgt at forebygge en lignende eller end større Nød i Fremtiden ved deres ovenmeldte Andragende og følgende derpaa grundede Indstillingspunkter:

a) „At de faste Handelnde i Island, hver for sig, og under passende Tvangsmidler, maatte tilpligtes, bestandig, og især i den saakalte Handelsstid, at være forsynede med et efter Omstændighederne nærmere bestemmende vist Quantum af de fornemste, til Livets Dyphold og Næringernes Drift fornødne Varer, saasom Korn, Salt, Lømmen, Jern, Tjære, Steenkul, Hamp og Fiskeliner“.

Hertil har Rammerraad og Sysselmænd Melsted svaret følgende Tillæg i sin til Arnæs-Syssels Indbyggeres Petition hestede Erklæring:

b) „At den i dette Punkt ompetitionerede Forpligtelse ogsaa maatte gjælde for Speculanthandlerne, da det er ligesaa vigtigt, at de ere forsynede med de i bemeldte Punkt opregnede Nødvendighedsvarer, som de faste Handelnde“.

Hvis denne Indstillingspost's første Deel blev antagen, maatte det og, efter Billighed, blive Tilfældet med den anden, men ingen af dem kan jeg, efter bedste Overbevisning, fortiden tiltræde. Vel maa en saadan dobbelt Bestemmelse ved første Diekast være loffende og meget lovende for de til slige Nødvendighedsvarer, som de deri opregnede, trængende Islandere; men de Grundsætninger, hvorpaa den maatte bygges, synes dog, ved nøiere Overveielse, snarere at tilhøre Monopolsystemet end den frie Handels Principer, hvilke jeg for min Deel høilig ønsker selv at maatte være fremherskende i de Nord-

ninger, som angaae den islandske Handel, ligesom jeg og besværgter, at de saaledes foreslaaede Tvangsbestemmelser for de Handlende i Livens Længde snarere vilde bewirke Skade end Gavn, saavel for dem selv som for Islands Indvaanere. Paa den anden Side erkjender jeg gjerne, at Handelsconjuncturerne i den islandske Frihandels Periode undertiden, ja endog iaar (efter Andragendernes Medfør), have været af den Art, at Landets Trang til de omhandlede Nødvendighedsartikler ikke er bleven forebygget eller har kunnet afvendes ved de af Landshøvederen i Frd. af 13de Juni 1787 Det Cap. §§ 12—13 saa omhyggelig foreskrevne, men siden noget forandrede Forholdsregler i denne Henseende. Jeg erkjender selvgelig ligeledes den af Petitionairerne antagne Trang til nye Lovbud, sigtende til at sikke Islands Indbyggere saavidt muligt for en almindelig eller partiel Nød, der kunde opstaae formedelt nogle eller alle Havnes Flette eller utilstrækkelige Forsyning med de fra Danmark og Norge kommende Varer, som ere fornødne for Livets Opbold og Næringernes Drift; men hvorledes saadanne Lovbud skulde affattes, seer jeg mig ikke istand til at angive, idet jeg ikke kan finde de her foreslaaede Bestemmelser passende, men nu mere helder til den Mening, at Speculanthandlerne, naar hoi Trang udfordrer det, maatte gives en uindskrænket Handeltilladelse i Sommertiden, mod den Forpligtelse, at modtage og falbyde et vist forholdsmaessigt Quantum af hine Nødvendighedsartikler. Men selv dette Middel, eller andre lignende, fordrifter jeg mig nu ikke til her at foreslaae, hvorimod jeg finder fuldkommen tilstrækkelig Grund til at proponere, at den meget ærede Stænderforsamling tager den Beslutning, allerunderdanigst at forestille Hans Majestæt Kongen det foransførte og til Allerhøihsammes Visdom indskille: At det maatte behage Hans Majestæt allernaadigst at paalægge Rentekammeret, om hvis Velvilie og Omhu for Islands Læve man ellers er fuldkommen overbeviist, snarest muligt at foretage en ny Revision af alle de Lovbud, der angaae Islands tilstrækkelige Forsyning med Nødvendighedsvarer, og derefter at indkomme med allerunderdanigst Forslag til en ny Anordning, ved hvis Efterlevelse Landet, saavidt muligt, paa den hensigtsmaessigste og med en fri Handels

Grundfætninger overeensstemmende Naade kunde sikkes for den Trang og Nød, som der uundgaelig følger af en Flet eller utilstrækkelig Forsyning med saadanne Handelsartikler.

III.

Saamlige Petitionairer besvære sig endelig over den ellers noksom notoriske og mig paa det fuldkomneste bekendte Mangel paa Tilførsel af Bygningsmaterialier til Opførelse og Vedligeholdelse af Huse, Kirker o. s. v., som ikke alene nu finder Sted, men ogsaa, efter min Overbeviisning, i nyere Tider stedse har fundet Sted i det skovlose Island. Jeg erkjender gjerne, at dette af Naturen stedmoderlig behandlede Lands og de ved et fleerhundredaarigt, unaturligt og grusomt Monopolsystem forarme Indbyggeres Fattigdom er den meest virkende Aarsag hertil, men netop derfor, og af mange andre Grunde, som det her vilde blive for vidtløftigt at udvikle, maa det fremdeles anbefales vor Regjering, paa alle mulige Maader at opmuntre Tilførselen af de fornødne Bygningsmaterialier til Landet, endog fra Naboriget Norge, som producerer det for Island fornødne. Lømmer, og hvorfra Islænderne kunne erholde forud bestilte tilhugne Huse, med alt Tilbehør, paa en for Landet særdeles tjenlig Maade og uden Skade for danske Producenter, Haandværkere eller Handelsmand. Det her Dmpetitionerede angaaer og kun et lidet Tillæg til de Nordmændene, eller Fremmede overhoved, forsaavidt de føre Lømmerlast til Island, ellers af vor Regjering allerede, især ved Placat af 1ste Juni 1821, forundte Friheder, som ere den meget ærede Stænderforsamling bekendte af de Forhandlinger, som derom, og om den islandske Handel overhovedet, her fandt Sted i dens første Session.

I den hertil sigtende Deel af de fire Petitioner maa jeg saaledes, efter min fuldeste Overbeviisning, være aldeles enig med Petitionairerne, og henviser derfor til det af dem Anførte, idet jeg ikke har nogen Aarsag til at tvivle om, hvad de angive, at Handelsetablissementerne i Island (ligesom jeg selv kan bevidne, at Tilfældet har været i de mange Aar, som jeg forhen, tildeels i forskjellige Embedsstillinger, har opholdt mig i Landet selv) i Almindelighed ikke ere forsynede med de fornødne Materialier til ordentlige Baa-ningshuses Indretning, saasom Mursteen, Kalk,

Kaffelovne, Malerfarver og Binduesglas. Desuden er det vistnok, at Landet endnu næsten ganske mangler oplærte Bygmestere, Lømmere og Kleinsmede, samt tillige, udenfor Keiserlig, duelige Smedere. De, som have saa megen Kundskab om Islands Beskaffenhed og Tilstand, som enhver oplyst Mand, end sige en Stænderdeputeret, her i Danmark bør have om denne ikke uvigtige Deel af Staten, maatte beklage, at den største Deel af et i intellectuel Henseende saa dannet Folk, som Islænderne, af de ovenanførte Karsager maa nøies med at tilbringe Livet i saa usle, fugtige og for Helbreden skadelige Forbhytter, at kun saa af de aldeles uciviliserede Nationer have saa flette Gaaninger. Jeg for min Deel er overbevist om, at saavel vor faderlige Regjering som det ædle danske Folk, paa en Tid, da Meget gjøres for de for kort siden fuldkomne Grønlandere i samme Retning, paa alle tjenlige Maader ville, i Forening med Islænderne, som her nu have udtalt deres utvetydige Meninger og Ønsker, efter Gode søge at bidrage dertil, at en saa unaturlig og for de mange fremmede Reisende, som i nyere Tider have besøgt Island, høist anstødelig Uendighed, saavidt muligt, kan aftage og ophøre. Saaledes tiltræder jeg ubetinget samtlige 4 Petitioner's Ødie, i dem alle fuldkomne ligegyldende Indstillingspunkt:

„At den Nordmændene ved Placat af 1ste Juni 1821 lovhjemlede Tilladelse til afgiftsfrit at tilføre Island Lømmere og anden Trælask maatte udstrækkes til ogsaa at gjælde for de fornødne forarbejdede Bestanddele til et Huus af hvilket som helst Slags, hvorpaa de af Indvaanerne forud maatte modtage Beskillinger.“

Paa de ovenfor anførte og udviklede Grunde tillader jeg mig ærbødigst at foreslaae, at det maatte behøge den meget ærede Stænderforsamling at indgaae til Hans Majestæt Kongen med allrunderdanigst Petition om:

- 1) At et Lovbud af følgende Indhold maatte emanere for Island: „At det under betryggende Straffebestemmelser og Forholdsregler maatte forbydes en enkelt Mand eller flere, i hvilken som helst Forening at etablere eller drive flere end een Handel i

den samme Kjøbstad eller Handelssted i Island.“

- 2) At Hans Majestæt allernaadigst vilde paalægge Rentekammeret, snarest muligt at foretage en ny Revision af alle de Lovbud, der langaae Islands tilstrækkelige Forsyning med Nødvendighedsvarer, og derefter at indkomme med Forslag til en ny Anordning, ved hvis Efterlevelse Landet, saavidt muligt, paa den hensigtsmæssigste og med en fri Handels Grundsaetninger overeensstemmende Maade kunde sikres for den Trang og Nød, som der følger af en slet eller utilstrækkelig Forsyning med saadanne Handelsartikler.
- 3) At Hans Majestæt allernaadigst vilde bestemme: at den Nordmændene ved Placat af 1ste Juni 1821 lovhjemlede Tilladelse til, afgiftsfrit at tilføre Island Lømmere, maatte udstrækkes til ogsaa at gjælde for de fornødne forarbejdede Bestanddele af hvilket som helst Slags til et Huus, hvorpaa de af Indvaanerne forud maatte modtage Beskillinger.

Endelig maa jeg begjære, at Stænderforsamlingen saa snart muligt tager nærværende Proposition med de derhos følgende 4 islandske Petitioner under Overveelse, og strax udnævner en Committee i Sagen, hvilken jeg maa ønske her foretagen og afgjort uden Hensyn til dens Ordens-Nummer blandt de private Sager, men ene med Hensyn til dens Bigtighed for hiint fjernliggende Land og dens nødvendige hastende Tilendebringelse.

Med Hensyn til Forsamlingens nu meget knappe Tid maa jeg visstelig beklage, at disse Petitioner kom mig saa sildig tilhænde, men dette kunde ikke sør slet formedelst Islands fjerne Beliggenhed, hvilket Forsamlingen ogsaa har antaget overhoved at kunne blive Tilfældet med islandske og færøiske Andragender, der ved særegne Omstændigheder let maatte ventes at udeblive meget længere end de fra det egentlige Danmarks Østfister. Jeg paatviler heller ikke mine ovennævnte Begjæringers onskelige Opfyldelse, da det nu er første Gang, efterat Stænder-Institutionen kom i Virksomhed, at noget privat Andragende er indkommet til Forsamlingen fra Island, og Sagen tillige

angaaer ikke mindre end henved 60,000 Menneskers vigtigste Interesser."

Den i foranstaaende Andragende under Litt. A omhandlede Petition fra Keikøvig, hvoraf Professor Finn Magnussen oplæste det Fornødne for Forsamlingen, lyder saaledes:

„Hvorvel Islænderne ikke uden inderlig Taknemmelighed kunne vende Bløkket paa de mange Velgjerninger og Begunstigelser, hvormed Regjeringen til alle Tider har søgt at afhjælpe de Savn og Hinbringer for en fuldkommen social Udvikling, som den barste Natur og de uheldige locale Forhold medføre i Island, lader dog en nærmere Erfertanke over dette Lands indre Tilstand og Aarsagerne til dennes Ufuldkommenhed og Barndom i mange Grene Meget tilbage at ønske og forhaabe ved en fortsat kraftig Medvirkning fra Regjeringens Side.

Lovgiveren har allerede tilfulde indseet og tilkendegivet, hvorledes Indvaanernes sorgfrie Eksistens og Velvære ere afhængige af den saakaldte Speculanthandels muligst frie Drift, ved Siden af de danske Underaatters faste Handel i Island; thi, omenstjændt hiin Handel endnu, især med Hensyn til den saa skarpt afgrænsede, til 4 Uger i det Helt indskrænkede Handels- og Eigetid paa eet Sted, har at kæmpe med saadanne lovhjæmlede Banfælsigheder, der, i Betragtning af Landets locale Tilstand, ofte og paa mange Steder tildeels kunne blive uovervindelige for Kjøber og Sælger (t. Ex. naar Speculanten ankommer til Handelsstedet udenfor og især efter den almindelige saakaldte Væste- eller Handelslid, da ifkun de nærmest Boende, formejst den til saadanne Tider yderst sjældne Communication, kunne faae Kundskab om Skibets eller de behovende Vares Ankomst til Handelsstedet, endfige faae Leilighed til at gjøre Reiser dertil, for betimelig, inden de 4 Ugers Udløb, at kunne blive forsynede (hvilke Slags Ulemper formeentlig ei heller ere undgaaede en høitaget, saghyndig Deputerets Opmærksomhed i Stændernes første Forsamling, cfr. Tidenden S. 685—686 og Coll. Tid. pro 1837 S. 236—38 Note e og f), samt overhoved affkrækkende for Speculanterne selv: saa har dog den landsfaderlige Hensigt, som i denne

Hensende saa tydelig udtaler sig i Placat 28 December 1836, ikke kunnet Andet end trænge til ethvert tænkende Bryst. Imidlertid maa man allerede bittert savne denne Hensigts Opfyldelse, og beklage de Kunstgreb, der alt anvendes af de fleste Handlende, for at undgaae Concurrence med Speculanthandlerne. Det er saaledes iaar lykkedes Een af hine, som nu er bleven Eier og Participant i 3 af de betydeligste Etablissementer i Keikøvig, 1 i Havnefjord, 2 i Kjeblevig, og 1 paa Vestmannø — endstjændt de i Keikøvig og Kjeblevig tildeels drives under Andres Navne og Firma, men beviisliges ifkun pro forma —, til egne Vares Overførelse for en høi Betaling at fragte de for Sønderlandets Forsynelse hidt. I aller vigtigste Speculant-Handelsstæde, og derved tillige saagodt som ganske at forhindre den ved Speculanthandelen af Hans Majestæt tilsigtede Concurrence, idet ikke blot de saaledes fragtede fornemste Speculanter have været satte udaf Stand til at handle paa de vante Stæder og især paa Sønderlandet, men desforuden 8 saakaldte „Borgere“ i Keikøvig, der, som saadanne, og i Haab om den af Lovgiveren i Placat 18 August 1786 § 13 cfr. Forordning 11 September 1816 § 13 og Placat 28 December 1836 § 16, tilkendegivne Hensigts Befordring og Opnaaelse, ernære sig ved Handel med Varer, de pleie at erholde af Speculanterne til Forhandling for egen Regning, uden selv endnu at eie eller kunne fragte Handelsstæde, hvortil deres i denne By eiende Sommer-Huse, stjændt deri stikker en betydelig Capital, alene af den Grund ei kunne bidrage, at de ere uassurerede, og saaledes for en forsigtig Creditor utilstrækkelige til deri at forsikre et Pengelaan til Handelens friere Drift. Disse Borgere ere for det meste indfødte Islændere, og alle stabigen bosatte her i Landet, som derfor ogsaa umiddelbar nyde Fordelen af deres Erhverv og i en ubøiet Grad føle Labet ved dets Standsning eller Indskrænkning, imedens de andre saakaldte faste Handlendes Fordeel og Lab enten ganske eller mere directe falder paa Danmark, hvor de og deres Arvinger tilfødt anbringe det ved den islandske Handel Indvundne i faste Eiendomme og andre Formuesgjensstande eller Erhvervsgrene, der saa-

ledes ganske undrages det fattige Land selv, Island, hvor Erhvervet stætte.

Ligesom saadanne flere Etablissemeters enten Ene-Besiddelse eller Sammie og Drift (As-sociation) i Keiskevig eller paa de andre smaa islandske Handelssteder (hvorpaa, foruden Keiskevig og Kjeblevig, ogsaa Handelsstedet Vifjord i en lang Tid indtil 1835 havde et beklageligt Exempel at opvise), der endog kan være i samtlige Handlendes Interesse paa Stedet, siensynlig og let vil kunne udarte til et fuldkommen selvraadigt Monopol, samt ligejaa klart i Særdeleshed synes at modstaa Lovgrunden, og ifølge denne at være indbefattet under det analoge Forbud i Pl. 1 Juni 1792 Tit. a og b imod at anlægge nogen Handel i flere end een Kjøbstad eller Kjøbstad-Distrikt (hvilket Forbud, der, endog med Tillæg af Straffebestemmelser, indskræmpes ved den i Pl. af 28 Decbr 1836 fornyede Pl. af 23 April 1793, aldrig ekspresse er ophævet, og in specie ved Pl. 22 April 1807 § 4 ikke kan skjønnes modificeret, undtagen forsaavidt samtlige Udliggerssteder udenfor Kjøbstad-Distriktet angaar; cfr. Coll. Tid. 1816 S. 619 og 634; 1837 S. 223 og 239 Not. g, og endvidere Pl. 18 August 1786 § 12, Anordn. 17 Novbr. f. X. § 21, Frdn. 11 Septbr. 1816 §§ 5 og 6 og Pl. 28 December 1836 §§ 1 og 2), som i Almindelighed imod de allernaadigst tilkjendegivne Grundsætninger og Hensigt med en fri Handelsdrift paa Island: saaledes maa den derved lettede Afgang for en enkelt Mand eller Interessentskab til at standse Speculanternes Handel, ved med gjensidig Fordeel at affragte dem deres Skibe, deels kunne nøde Indvaanerne til at entrere paa de noksaa uforbeleglige og opskrævede Priser, som af Kjøbmanden blive satte paa de islandske Producter og de tilførte Nødvendigheds-Varer, og deels, tværtimod Lovgiverens i Pl. 18 August 1786 § 13, Anordn. 17 Novbr. f. X. § 15, Frdn. 13 Juni 1787 Cap. II §§ 12—14, og Placat 28 Decbr 1836 §§ 8 og 16, gjentagen udtalte og indskræpede Villie og Hensigt, sætte dem i en uafhjælpelig Forsøgenhed for dem af disse, af hvis Doversførelse Kjøbmanden ikke lover sig den ønskeligste Fordeel.

Dette sidste har ogsaa, især i Sønder-Amtet, paa det Tydeligste viist sig i Indværende Som-

mer, I det man vel har havt overflødig Tilførsel af Brændevin, allelags Kramvarer og Luxusartikler, men de Allersfærreste i Keiskevig, Kjeblevig eller Havnefjord — Flensborg derunder indbefattet — været i Stand til, for nogen Betaling at opbyde det uundværligste Quantum Lømmer, Tjære og Steenful. Manglen paa Lømmer blev rigtignok forsaavidt afhjælpet, at en norsk Lømmer-Ladning tilførtes Keiskevig, længe efter Læste eller Handeltidens Udløb, sidst i Juli Maaned, og derefter et andet Parti Lømmer fra Norge tilbragtes den enkelte Handlende sammesteds; men ligesom denne, efter den totale Mangel hos andre Kjøbmænd paa denne Artikel, kan see det i sin Magt, derfor at foreskrive de urimeligste Priser, saaledes kunne de Færreste, og ifkun de nærmest Keiskevig Boende, faae Leilighed til at afhjælpe deres Trang i saa Henseende hos Nordmanden selv, som af samme Aarsag ligeledes uhindret folgte for næste uhort høie Priser. Da fremdeles Nordmandens Lømmerladning, forsaavidt den ei blev affat til de i Dmegen Boende til eget Forbrug, underhaanden afkjøbtes ham af 3 Kjøbmænd i Keiskevig, deriblandt $\frac{1}{2}$ til den enkelte Mand's Etablissemeters Forsyning, saa kan man let forestille sig de heraf flydende Følger for de trængende Oplandsboere, som nu efter Høstskriden, og indtil nye almindeligere Forsyninger indtræffe, først kunne og skulle forsyne sig med Lømmer; ihvorvel en total Mangel paa Tjære og Steenful endnu ved August Maaned's Udgang er beklageligere.

Vel har der i Sommer ikke været nogen fuldkommen Mangel paa Korn paa de fornævnte Handelssteder, undtagen hos Borgerne paa Grund af Speculanthandelens Aftagelse ifølge det Foranførte; men da den enkelte Mand, ved uhindret at associere sig med Andre, der fournere ham med Penge, har det i sin Magt, at være — om ikke ene saa dog — bedst forsynet ogsaa med denne Artikel, beroe de Vilkaar og Priser, hvorfor den sælges paa meerbemeldte Steder, enten imod Varer eller Penge — for hvilke sidste den og flere Varer enten ikke faaes, eller dog ifkun vanskelig og imod en høiere Betaling, end imod de islandske Producter, hvorpaa Kjøbmanden allerede har sat en saadan Priis, hvormed han seer sig tjent — de facto saa at sig

alene paa ham, ihvorvel det ikke endnu er lykkes ham, ved en formelig Contract med de andre islandske Khebere, og i Særdeleshed med det Flensborgske Handelshuus Jensen og Schmidt (som paa sitnævnte Steder ogsaa har Etablissementer, og fortiden kan anses for det næst betydeligste Kheberi iblandt 3 egentlige hovedhandlende Etablissementer i Keisevig, Havneford, Flensborg og Kieblevig) uagtet derpaa gjentagen gjorde Forsøg, at foreskrive alle Factorer detseds de samme faste ufravigelige Priser paa inden- og udenlandske Varer. Det fortsener derhos at bemærkes som en foruroligende Kjendsgjerning, at indværende Aars Kornbeholdninger i Keisevig ved August Maanedes Begyndelse i Alt ifkun beløb 1158 $\frac{1}{2}$ Tønder, imedens 1997 Tønders Beholdning i September Maanedes Begyndelse ifjor ikke her blev overflødig indtil Stibenes Ankomst dertil sidst afvigte Foraar; ligesaa, at 1313 Tønders Beholdning af Salt sammesteds til samme Tid ifjor, uanseet en senere bidkommen Ladning Salt, ikke engang strakte til, og at man desuagtet iaar i August Maanedes Begyndelse ifkun seer Byen forsynet med en Beholdning af 972 $\frac{1}{2}$ Tønder. Til samme Tid fandtes der ifjor 844 Stk. af de meest brugelige 60 Favnes Fiskeliner, men iaar (1 Maanedes Tid før) ifkun 198 Stk. Al denne totale og partielle Mangel forklæres vel let af den stedfindende Forskiel paa Varernes Indkjøbspris for de Handlende ifjor og iaar, samt fornemmelig af Speculanthandelens og Handelsconcurræncens mærkelige Aftagen; men kjendt begge Dele kunne være undskyldende for Kjøbmanden, ere de dog

lige ødelæggende for Indbyggerne. Hertil kommer, at Handelsstedet Drebalke, der hidindtil har havt Bareroplæg og en betydelig Handel med et rundtomliggende folkerigt Øpland, i Sommer har været, og fremdeles i dette Aar bliver blottet for al Tilførsel, 300 Tønder Korn alene undtagne, hvorfor ogsaa Handelshusene ere lukkede. Herved ber det dog ei forties, at vedkommende Handelshuses Fallit maa anses som den nærmeste Aarsag hertil, men paa den anden Side ei lades ubemærket, at en mere udbredt og fri Speculanthandel ogsaa havde været i Stand til at bøde paa dette Unde (cfr. Coll. Tid. pro 1837 S. 223) og lette mange Indbyggere de lange Reisers Omkostninger, samt til Drebalke, med de nødtsrftige Varer, bringe dem og flere de Fordele, som en tsileles Frihandel paa de andre nævnte Steder blev i Stand til at formene, ved uhindrede selvraadige Priisansættelser, der endog gif saavidt, at Indbyggerne selv betalte deres fornemste Udførsels-Artikel — Fisk — med 4 til 6 Rbd. Mere pr. Skpd. end Kjøbmændene.

(Sluttet.)

En y og halvtrædsindstyvende Møde.

(Slutning.)

Man tænke sig det let og sandsynligt indtræffende Tilfælde, at den for omhandlede Handlende ved den Auction, der nu efter Forskybende skal afholdes over Handels-Etablissementet paa Drebbakke, bliver Høistbydende: han er da der bleven situeret omtrent midtvejs imellem Westmanns og sine 6 Handels-Etablissementer i Reikevig, Havnefjord og Kjeblevig, paa det for Arnæs, Rangarvælle og Skaplefelds Eystfeler tilgængeligste og beqvemeste Handelssted; kan endnu bedre end tilforn raade for Sønderlandets Handelspriser og afværge Concurrence med Speculanterne m. v. Enhver kan forestille sig de foruroligende Følger, dette — paa Sønderlandet og flere Steder, hvor Forholdene og den locale Forfatning kunne være eller blive lignende — for et saa lidet producerende Land, dets Indvaanere i Almindelighed, og de andre faste Handlende og Borgerne i Reikevig og denne By selv i Særdeleshed, kan have. Vil man desuagtet, med Hensyn til en fri Handels Natur, finde Betænklichkeiten ved at indskrænke de faste Handlende til et enkelt eller visse bestemte Handelssteder i Landet (eller til dets forrige Handels-Districter), saa er det dog formeentligen af det Foransførte indlysende, at Lovgiverens Hensigt, „at indrette den islandske Handel efter en Frihandels Grundsaetninger“ (cf. Grunden til Placaten 28 December 1836 og Coll. Tid. pro 1837 S. 259), umulig kan opnaaes, med mindre det i Danmark almeengjældende Forbud imod, at drive flere end een Handel paa eet og samme Sted, ogsaa her i Landet, under passende Straffebestemmelser og hensigtsmæssige Forholdsregler — saafom i alt Fald paa den i Placaten af 1 Juni 1792 Littr. b bestemte Maade, og isørigt ved det Offentliges Undersøgelse og Foranstaltning — uophølgelig anvendeliggjøres og effectueres; ligesom og, at den — ikke blot især i Sønderlandet, men

ofte forhen og paa Landets øvrige Kanter — prøvede Nødvendighed udfordrer en Forpligtelse for de faste Handlende, til at forsyne deres Etablissementer med et efter Localiteterne og øvrige Forhold passende bestemt Quantum af de fornemste Nødvendigheds-Varer, under hvilken Forudsætning alene (saaledes som ofte forhen, kjendt uden Følger, er blevet Kjøbmændene betydet af det Kongelige Rentekammer) Speculanthandlen ogsaa er underkastet de lovgjældende Indskrænkninger.

I Henseende til de foranævnte Nødvendigheds-Artikler vil man let begribe, hvor vanskeligt det, under foransførte Omstændigheder og Handels-Forhold, er at bygge og udrede Fiskebaade, eller at foretage endog de ubetydeligste Reparationer af Huse i Handelsstederne eller oppe i Landet. Endnu mindre lade nye Huse sig opføre under en saadan total Mangel paa de dertil fornødne Materialier. Men det er ikke nok hermed, thi er man saa heldig, ved en eller anden Ven eller Commissionair i Danmark, at kunne købe Muursteen, Kalk, Kalkelovne, Farve og Bindues-Glas — hvilke Artikler her ikke pleie at være i Handlernes, og føres hertil af Kjøbmændene næsten alene til eget Brug — ere der, uden Hensyn til Missiven, med Oversørelsen heraf sædvanligvis forbundne saadanne Besøftninger og Vanskeligheder, som baade afstrække fra og umuliggjøre deslige Foretagender. Tager man endvidere i Betragtning, at man her i Landet ingen oplærte Bygmestere eller Lømmere-mænd har, at de 3 arbejdsdygtige Smede og 4 brugelige Smedkere eller Smedkerjvende, der boe i Reikevig — det eneste Sted paa Sønderlandet, hvor disse Haandværkere eksistere —, deels for det meste holdes i Arbejde for deres Creditorer, Kjøbmændene, saa at Smedker- eller Smede-Arbejde i Reikevig selv ofte er uerholdeligt, og deels, baade som Følge heraf og formedelt de særdeles høie Priser paa alle Levnedsmidler og Nødvendigheds-Artikler i denne By, gjøre sig kostbarere end noget andetsteds i Ri-

get, hvilket af samme Grund er Ulsøbet med Arbeidsleien sammesteds overhovedet: saa begriber Enhver, hvor saa at sige ugørligt for Andre end Kjøb- og Handelsmænd det er, at opføre nye Huse i Island, og hvor ønskeligt var det dog ikke, ogsaa i denne Henseende at see en Forandring til det Bedre igjennemført her? Enhver Vokalhyndig veed, hvor slet og uhenfigtsmæssigt opførte de, saavel til offentlig som privat Brug bestemte, islandske Bygninger i Almindelighed ere, og i Særdeleshed, hvor lidet Sikkede til gubeligt Brug de fleste Kirker paa Island maae ansees at være. Heri bør og kan, fornemmelig i og omkring Handelsstederne og ved Sekanten, see Meget til Indvaanernes Nytte, Skjønhedsafsandens og Smagens Dplivelse og Forbedring. Hovedsagen i denne Henseende er, at Husene forarbejdes færdige til Dpførselse af saadanne bygningsskyndige Mænd, der, saavidt muligt, ere fortroelige med det Klima, Jordbund og øvrige Omstændigheder, hvorpaa enkelte Uvølgelser i en hensigtsmæssig Bygningsmaade paa Island beroe. Det tør forudsættes som afgjort, og er nu tilbeels ved Erfaring erkjendt, at disse Mænd især ere at finde i de norske Skov- og Fjeldegne.

Det islandske Folk har med Glæde været Vidne til den sidste Konges Omhu for dets Bøvær, og Hans faste urokkelige Beslutning, ikke at paalægge den norske Lommerhandel paa Island andre Byrder eller Indskrænkninger, end dem, Plac. 1 Juni 1821, cfr. Forordning 11 September 1816 § 3, hjemler; men det drifter sig derhos til, paa de ovenanførte Omstændigheder at bygge den Forhaabning, at Allerhöjstsamme i sin Visdom vil finde en tilstrækkelig Anledning til at udvide den Nordmændene lovtilladte Speculanthandel med Lommer og anden Trælafst paa Island til de, til et Huus af hvilket som helst Slags fornødne, forarbejdede Bestanddele, saasom: et fuldstændigt Træ-Bindingsværk, Vinduer og Døre med Glas, Beslag, Laase og Hængsler, Kaffelovne, Muursteen, Kalk og Farve, saaledes som forud maatte blive bestilt og mellem Bedkommende omacorderet. Naar det nemlig betænkes, at hverken Statskassen ved en saadan Tilladelse kan lide nogen Afgang i dens Indtægter, ei heller de faste Hand-

lende noget Afbræk i deres Handel, eller de islandske Haandværkere i deres Næring, samt at de saakaldte islandske Kjøbmænds Fordeel ved Handlen overhovedet alene kommer dem selv eller deres Fædreland og Hjemsted, Danmark, men enten aldeles ikke eller kun indirecte det Land selv, Island, hvor Handelen drives, tilgode, saa synes den attraaede Udvidelse af den ansførte Lovbestemmelse fuldkommen retfærdiggjort ved Landets og Indvaanernes Trang, Lære og velforstaaede Interesse.

I det Haab, at enhver med Forholdene i Island bekjendt, og for dette Land og dets Indvaaneres Vel og Udvikling sølende Stænderdeputeret vil finde det her Yttrede ligesaa overeensstemmende med Sandhed som med Ret og Billighed, ere vi Undertegnede paa egne og øvrige Landsmænds Vegne saa fric, ærbødigst at sønke og anbrage paa, at det maatte behage den ærede Stænderforsamling for Sjællands, Fyens, og Hollands-Falsters Stifter samt Island og Færøerne, at indgaae til Hans Majestæt Kongen med en allerunderdanigst Petition om:

- 1) At det, under betryggende Straffebestemmelser og Forholdsregler, maatte forbydes en enkelt Mand eller flere, i hvilket som helst Forening at etablere eller drive flere end een Handel i den samme Kjøb- eller Handelsstad i Island.
 - 2) At de faste Handlende i Island, hver for sig og under passende Evangsmidler, maatte tilpligtes, bestandig og især i den saakaldte Handelstid, at være forsynede med et, efter Omstændighederne nærmere bestemmende, vist Quantum af de fornemste, til Livets Opbold og Næringernes Drift fornødne Varer, saasom Korn, Salt, Lommer, Jern, Bjære, Steentul, Hamp og Fiskeliner.
 - 3) At den Nordmændene ved Placat af 1ste Juni 1821 lovhjemlede Tilladelse til, afgiftsfrit af tilføre Island Lommer og anden Trælafst, maatte udstrækkes til ogsaa at gjælde for de fornødne forarbejdede Bestanddele til et Huus af hvilket som helst Slags, hvorpaa de af Indvaanerne forud maatte modtage Bestillinger.
- Endskjøndt vi ingenlunde kunne forudsætte, at nogen af de Udvalgte, som have Sæde i den ærede Forsamling, i Betragtning af egen For-

deel ville lade sig afholde fra at virke for det almene Vel, maa det dog, især med Hensyn syn til den i Anledning af dette vort Andragende forhaabentlig nedsettende Committee, tillades os stutteligen at bemærke, at samme i sin Midte tæller een Mand, hvis personlige Interesse fornemmelig vil collidere med Landets og Indvaanernes Laro i den omhandlede Henseende. — Vi ville endeligen ei (Skøndt til Overflodighed) lade ubemærket, at vi i dette vort Andragende ikke have kunnet undgaac at omtale og belyse Nutidens Handelsforhold i Island, og især paa Sønderlandet, nærmest med Hensyn til en enkelt Mand's Forhold og Færd; men at vi iøvrigt skyldte denne Mand vor Agtelse og den Erkjendelse, at i Særbesked Rjebstaden Reikevig har hans Driftighed og Virksomhed Meget at talke."

Grosferet Knud gaa yttrede: „I Anledning af den oplæste Proposition anseer jeg det for Pligt imod mig selv, da jeg er den Handlende, til hvem endeel Yttringer i Andragendet sigte, forteligen at meddele den ærede Forsamling nogle Oplysninger, for at sætte samme i Stand til at bedømme Løpgevndernes Rigtighed, mig betræffende. Iøvrigt vil jeg afholde mig fra at indlade mig videre i Sagens Realitet, men overlader til den Committee, som jeg ønsker maa blive nedsat, at oplyse Forsamlingen om Sagens sande Sammenhæng, hvortil jeg er redebon at meddele Alt, som jeg efter mit Kjenndskab til Landet kan være i Stand til, og antager jeg det som en Selvfølge, at man ikke vælger mig til Medlem af Committeeen.

Den første af Proponenten udhævede Ankepost, mig betræffende, gaar ud paa, at jeg i Aar skulde have fragtet de hidindtil for Sønderlandet vigtigste Speculanthandlers Skibe. — Jeg vil ikke tale om min Berettigelse til at befragte hvilke Skibe der bedst convenere mig, men har kun ligesrem at erklære, at det Fremførte ikke er overeensstemmende med Sandheden, som jeg nu skal bevise. Jeg har i Aar havt 11 Skibe paa Island, hvoraf 5 vare mig selv tilhørende. Ruffen „Charlotte“ tilhører Grosferet Ragnus's So, og denne har aldrig været Speculant paa Sønderlandet; Briggen „Maria Sophia,“ Capitain Sonne, er Capitainens

eget Skib, og det er første Gang, at han har været i Island; Galeasen „Johanne,“ Capitain S. Nielsen, tilhører denne selv, og han har ikke været Speculant paa Sønderlandet; Sluppen „Freundtskaf,“ Capitain Maas, tilhører Rjebmand Ahlmann i Apenrade, som vel forhen har fragtet sit Skib til Island, men aldrig for egen Regning sender samme paa Speculation; Briggen „Nornen,“ Capitain Merck, tilhører Dhrr. Broberg et Comp. i Kjøbenhavn og det er første Gang samme har været i Island. Om disse 10 Skibe kan der saaledes ikke være Tale, og det 11te er „Laurine Sophie,“ Capitain Cosmus, hvilket tilhører Kerbergs Enke i Sønderborg. Det har i flere Aar været som Speculant paa Island, men ikke paa Sønderlandet. Vel har Capitain Cosmus anløbet Reikevig og der mod Contanter solgt enkelte Smaating, men hans egentlige Handel er steet paa Vesterlandet, som ydermere bevises af et Brev fra Grosferet M. W. Saks af 2den December, hvori han blandt Andet siger: „Som Speculant, hvormed jeg begyndte den islandske Handel, fandt jeg herved en god Fragt for mit Skib, men ingenlunde Mere, hvilket ogsaa kan sees deraf, at Capitain Cosmus, som i flere Aar har handlet som Speculant paa mit Etablissement paa Issefjord, dette Aar har opgivet denne Handel og lod sig befragte af Dem, som han sikkert ikke vilde have gjort, naar Fordelen ved Speculanthandelen havde været større.“ Saaledes har jeg beviist det Usandsfærdige, som i Andragendet i denne Anledning er anført; iøvrigt erkjender jeg ingen Rjebmand uberettiget at fragte hvilke Skibe han vil.

Hvad man endvidere anker over, er at jeg er i Besiddelse af, eller har Raadighed over fem forskjellige Etablissementer, som tildeels drives under Andres Navne og Firma, men beviistligen ifkun pro forma. — Det Usandsfærdige heri vil fremlyse af Følgende: 4. Etablissementer i Island, et paa Vestermands, et i Kjeblevig, et i Havnefjord og et i Reikevig, har jeg i en Række af Aar været ene Eier af, som mine Skjæder bevise. Tvende andre, nemlig et i Reikevig og et i Kjeblevig, eier jeg i Forening med Handelshuset Andreafen et Schmidt. Dette Huus blev nemlig nødt til at overtage det førstnævnte for Tilgobehavende hos Eieren, og efter

dets Anmodning overtog jeg nogen Tid efter $\frac{1}{2}$ Deel i samme, og da til dette Etablissement herte nogle Bygninger paa Kjeblevig, som trængte til Reparation, der vilde blive for kostbar, saa kjøbte vi i Forening ved offentlig Auction paa Børsen det sidstnævnte Etablissement. Endelig kjøbte jeg i Aar i Forening med Hr. C. Wibro forrige Weil et Hersens Etablissement, ligeledes ved offentlig Auction paa Børsen, og ved Forretning, foretagen af Kammeraad Løvede den 29de Mai d. A. i Keisevig, overleveredes det os begge.

Man beføer sig over, at man ikke har kunnet faae Kommer og flere andre Varer kjøbte, og at Beholdningen af Salt, Korn &c. var for ringe. — Til bemeldte Etablissementer er i Aar tilført cirka 700 Dylter Bræder og Planter foruden Lommer; flere af Petitionairerne ere blevne forsynede med alle Slags Bygnings-Materialier, ligesom de have ønsket, og i August Maaned havde jeg gode Beholdninger af disse Artikler, som jeg med Breve, Beholdningslister &c. kan documentere. Hvad Salt betræffer, da maa jeg bemærke, at til de benævnte Etablissementer i Aar er overført cirka 4900 Tønder. Ei nogensinde før er et saa betydeligt Parti Salt overført til Island af nogen enkelt Handlende. Regjeringen har, efter Pontoppidans Handels-Magazin, 1786 overført til hele Island 221 Tdr. Salt, og 1787, 1740 Tdr., og uagtet jeg nu har overført et saa enormt Quantum, vil man dog ikke ansee det for tilstrækkeligt. Af Rug, Meel, Kærter og Gryn har jeg i Forening med Dhrr. Andreaesen et Schmidt og C. Wibro i Aar affendt til Island cirka 5900 Tdr. Dette vil man ligeledes have anseet for ringe Tilførsel.

Man har anset over, at der til Island indføres en betydelig Deel Lurus-Vater; men dette benægtes paa det Bestemteste, saavel hvad mig, som de andre faste Handlende paa Sønderlandet angaaer. Derimod viser et trykt Circulaire fra Speculanten C. F. Siemsen i Flensborg, der i sin Tid har stræbt at godtgjøre for det Kongelige Rentekammer Gavnigheden af Speculanthandelen, at ved denne Lurusartikler overføres, som den faste Kjøbmand afholder sig fra at oversende. Ved dette Circulaire af 12 Martz d. A. tilbyder han iblandt flere fine Sager: Cataloniske Confectrosiner, Mandler, spanske Rødder

Macaroni, Makrouer, brune og hvide Peberfager, Syltetoi, bagt Havrebød, som ikke bedæres, sijn fransk Liqueur, Kirsebær- og Pommerants Brændevin, mousserende Champagne, Dry Madeira, veritabel Dporto-Viin, sijn Orange og Mustatellerviin, &c. &c.

Jeg maa gjentagende erklære, at den Committee, der maatte blive nedsat, kan gjøre Regning paa min Beredvillighed til at meddele alle Dplysninger, som maatte ønskes, og som jeg er istand til at give.

Stiftamtmand Hoppe yttrede, at det vistnok ikke vilde være let for Forsamlingen, at gaae ind paa nærværende Sags Detail, og fatte nogen bestemt Mening om samme, men netop dette kunde maaskee være en Grund mere til at lade den drøfte af en Committee; og i Forventning af, at dette vil blive Tilfældet, skulde Taleren nu ikke opholde Tiden med at indlade sig paa Sagens Realitet; hvorimod han, med Hensyn til, at der allernaadigst skal være beordret en Commission nedsat paa Island, til at overveie Adskilligt, Landets Interesse vedkommende, blot skulde tillade sig at anmode den Kongelige Commissarius, om muligt, at oplyse, hvorvidt det kunde ventes, at denne Commission vil give sig af med Handelsanliggender, hvilket maaskee vilde have Indflydelse paa nærværende Sags Behandling.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at det vel er ham bekendt, at der er nedsat en saadan Commission, som af Stiftamtmand Hoppe omtalt, og han tvivler ikke om, at Sager, som den nærværende, i og for sig vilde være blandt dem, hvorom bemeldte Commissions Betænkning foreløbig vilde være at indhente; men han anseer det dog ikke for afgjort, at det under Sagens nærværende Stilling vilde være nødvendigt, navnlig med Hensyn til det 3die Indstillingspunkt. Det er nemlig Commissarius bekendt, at denne Stenstand allerede har været under Behandling i det Kongelige Rentekammer, og at nogle eller maaskee alle islandske Dyrigheds Erklæringer derom have. Den paabevaabte Placat i Juni 1821 indeholder isvrigt ingen almindelig Frihed enten for Nordmandene eller for andre Fremmede til at tilføre Island Kommer og Trælaf, men kun en Bemyndigelse for Rentekammeret til at meddele fremmede Sta-

ters Underfaatter de fornødne Besælingspasse til at indføre fornævnte Varer, uden at erlægge den ved Forbn. 11 Septbr. 1816 § 3 paa-budne Afgift, saa at den omhandlede Udvidelse deraf vel endog kunde finde Sted uden Hjælp af en ny almindelig Lov, hvorover det var fornødent at indhente Provindsstændernes Raad.

PropONENTEN maatte, med Hensyn til Petitionerens Angivelse, at en enkelt Mand har befragtet Speculantskibe, og Grosserer Knudhøns Svar derpaa, bemærke, at denne selv har tilføjet, at det af ham som det 11te opregnede Skib forhen undertiden som Speculant har anløbet Keilevig og solgt nogle Varer. Saaledes har følgende Petitionerens Andragende i denne Henseende nogen Hjemmel. Hvad de tre Handels-Etablissementer i Keilevig angaaer, da er det nu oplyst, at Grosserer Knudhøns har kjøbt to af dem i Compagni med Andre; om derimod Handelen med disse drives under Firma af Knudhøns et Schmidt eller Knudhøns et Wibro eller alene under Navnene Schmidt eller Wibro, er Taleren endnu ubestemt. Med Hensyn til Manglen paa Nødvendighedsvarer paa den angivne Tid, da have vedkommende Virighedspersoner for Keilevig og Drebalke underkrevet Petitionerne, og Taleren har saaledes ingen Grund til at antage, at det herom i samme Anførte er urigtigt. Hvad de mange til Island indførte Kurusvarer angaaer, ere de faste Kjøbmænd ikke i Petitionerne beskylde for deres Indførelse mere end Speculanter, da hiint kun i Almindelighed er anført i samme.

Statsraad Stenfælt bemærkede, at her naturligen ei er Spørgsmaal om Besværing mod enkelt Mand, men om almindelige Foranstaltninger, formeentligen sigtende til Islands Vel, og han antog, at man paa Grund, baade af Andragendets Natur, og Islands Fraliggenhed samt den Maade, hvorpaa dette Land er repræsenteret, ei kan unblate at underkaste Sagen en Committees nøiere Prøvelse.

Grosserer Knudhøns maatte i Anledning af den ærede Proponents Ytringer i Set og Alt henholde sig til sit Forrige, og navnlig i Henseende til det af Capitain Cosmus førte Skib.

Præsidenten yttede, at det, saavel med Hensyn til den Reservation, der var tagen ved

Forsamlingens Begyndelse i Henseende til islandiske Sagers Antagelse, som paa Grund af den Bigtighed, nærværende Forslag, Detmindste efter Petitionerens Andragende, syntes at have, og endelig i Betragtning af, at det var første Gang, Islands Beboere henvendte sig til Stænderne, forekom ham at tale Meget for at nedsætte en Committee, uanset den korte Tid, der var tilbage.

Kammerherre Grevencop-Castenschiold stemte for en Committees Nedsættelse, da Island er en fiern Provinds, som trænger til den høieste Grad af Opmærksomhed.

Amtmand Tillisch bemærkede, at han, uden paa nogen Maade at ville fraraabe Forsamlingen at nedsætte en Committee, troede at maatte gjøre opmærksom paa den Omstændighed, at den ærede Proponent, af hvem Forsamlingen nærmest kunde vente Oplysning og Beilebning i denne Sag, har erklæret, at han vel ansaae det saare enskeligt, at nye Lovbestemmelser udfom med Hensyn til en anden Regulering af den islandiske Handel, thiøndt han ikke vidste i saa Henseende at gjøre bestemte Forslag. Forsamlingen vilde saaledes neppe komme til andet Resultat, end at den enten maatte afvise Sagen, eller, i Tillid til de i Petitionerne indeholdte Bemærkninger, indskrænke sig til, i Almindelighed at anbefale dem, og da det Sidste ikke pleier at skee, saa vidste Taleren ikke, om Forsamlingen med denne Sag vilde gjøre en Indtagelse.

Stiftamtmand Hoppe skjønnede ikke, at der vilde være Noget imod en Committees Nedsættelse eller en Petitions Indgivelse, om end Resultatet maatte blive, at man indskrænkede sig til, i Almindelighed at anbefale Sagen til Regjeringens Opmærksomhed, enten ved over samme at indhente Betænkning fra den paa Island forordnede Commission, eller paa anden Maade, og vidste han ikke, om man kunde vente, at Regjeringen uden Petitions Indgivelse vilde tage Notice af Sagen.

Amtmand Tillisch bemærkede, at naar Forsamlingen vilde indskrænke sig til at anbefale Petitionerne i Almindelighed, saa skulde det, som alt tidligere bemærket, være langt fra, at han vilde fraraabe at antage den omhandlede Sag.

Statsraad Stenfælt maatte saameget mere tilraade en Committees Nedsættelse, da Istedes

gen den Opinion kunde opstaae hos Islænderne, at den Omstændighed, at den Mand, mod hvem adskillige Pittinger i Andragendet ere sigtende, er Medlem af denne Forsamling, havde indvirket paa Beslutningen, naar Andragendet afvises. Det kan heller ikke, som denne Deputerede selv har yttret, andet end være ham kjær, at en Committee ned sættes, da han med Hensyn til sin Virksomhed og Færd for hele Publicum derved vil komme til at staae i det fordeelagtige Lys, han fortjener, thi endt han isvrigt ei har kunnet undgaae den Modstand og den Misfjendelse, som den virksomme og dygtige Mand som oftest er udsat for.

Præsidenten kunde ikke antage, at en saadan Opinion skulde opstaae, men af de forhen af ham anførte Grunde troede han, at man burde tage Forslaget under Behandling.

Grosferer Knudhøen gjentog, at det vilde være ham særdeles kjær, at denne Sag kom under Committee-Behandling.

Den Kongelige Commissarius bemærkede, at den 3die Indstilling dog indeholder et bestemt Forslag, ligesom den og turde være den af de gjorte Indstillinger, som meest kunde fortjene at komme i Betragtning. Hvad Petitionairernes tvende andre Forslag angaaer, saa gaae de ud paa saadanne Indskrænkninger, der, om de end, med særdeles Hensyn til de Baand, der er lagte paa Speculanterne, vel kunde have Noget for sig, dog ogsaa vilde have endeel Betænkeligheder, hvilket, saaledes som Proponenten og har erkjendt, især gjælder om den anden, som han derfor og har modificeret saaledes, at den blot kommer til at gaae ud paa en Revision af den Islands Forsyning vedkommende Lovgivning, uden at det er antydet, ved hvilke med Frihandlens Natur overensstemmende Midler Viemebet skulde kunne befordres. Isvrigt maa Commissarius, i Genhold til det forhen Anførte, bemærke, at det er urigtigt, naar Placaten 1 Juni 1821 henevnes som om den særlig angik Nordmændene, og som om den indeholdt en lovhjemlet Tilladelse til afgiftsfri Indførsel af Kommerce.

Proponenten yttrede, at han havde beholdt de islandske Petitioners Udtryk om den „Nordmændene ved Placat 1 Juni 1821 lovhjemlede Handel“, endstjondt en saadan afgiftsfri

Handel med Kommerce og Tralast i visse Henseender er tilladt Fremmede overhovedet; men Nordmændene ere hidindtil de eneste, som have benyttet den.

Ved Afstemningen blev det med 36 Stemmer mod 4 bestemt, at Forslaget skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det dernæst var vedtaget, at denne skulde bestaae af tre Medlemmer, blev hertil valgte: Stiftamtmand Hoppe med 57, Amtmand Tillisch med 46 og Major Prætorius med 43 Stemmer.

Til foreløbig Behandling blev foretagne:
1) Udcast til en Forordning, indeholdende adskillige Bestemmelser angaaende Amtstue-Dppebørseler og de Dppebørseler i Kjøbstæderne, der ere affamne Slags som de, der paa Landet vedkomme Amtstuerne; 2) Capitain Herforths Forslag om en nærmere Bestemmelse af de Deputeredes Functionstid.

Dtte og halvtredstindstyvende Møde.

Den 7de December.

63 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han ved Proprietair Langkilde havde modtaget et Andragende fra Proprietair Mourier til Hindemaa, indeholdende Bemærkninger over de til Forsamlingen indgivne Forslag om jordløse Huse og en friere Brug af Jorder, hvilket vilde blive afgivet til den om denne Gjenstand nedsatte Committee.

Andragenderne om Sognebaandets Løsning blev foretagne til foreløbig Behandling.

Ti og halvtredstindstyvende Møde.

Den 8de December.

62 Medlemmer vare tilstede.

Til foreløbig Behandling blev foretaget den Forsamlingen forelagte Paragraph af Ud-

Kastet til en Forordning angaaende det under det Kongelige General-Toldkammer- og Commerce-Collegium henhørende Kasse- og Regnskabsvæsen.

Derefter paabegyndtes den foreløbige Forhandling over Assessor Algreen-Ussings Forslag angaaende Danmarks Finantsevæsen.

Tredfindstyvende Møde.

Den 10de December 1838.

62 Medlemmer vare tilstede.

Den foreløbige Forhandling over Assessor Algreen-Ussings Forslag angaaende Danmarks Finantser blev fortsat og sluttet.

Derefter blev til endelig Behandling foretaget Udkastet til en Forordning, indeholdende adskillige Bestemmelser angaaende Amtstue-Opbeholdelser m. M.

Det af Statsraad Stensfeldt, som Referent for vedkommende Committee, forfattede Udkast til Forsamlingens Petition angaaende Baretægtsarresternes Forbedring blev oplæst og antaget.

Et og tredfindstyvende Møde.

Den 11te December 1838.

63 Medlemmer vare tilstede.

Følgende Sager bleve foretagne:

1) til endelig Behandling: Udkastet til en Forordning angaaende Behandlingen af en bortbleven Persons Formue;

2) til foreløbig Behandling: den Forsamlingen forelagte Extract af Udkastanordningen angaaende det under det Kongelige danske Cancelli henhørende Kasse- og Regnskabsvæsen m. M.

3) til endelig Behandling: Capitain Herforth's Forslag angaaende en nærmere Bestemmelse af de Deputeredes Functionstid, hvilket blev afgjort saaledes, at Petition i Anledning af samme bliver at indgive;

4) til endelig Behandling: Justitsraad Salicaths Forslag angaaende almindelig Pantfætning, hvilket blev afgjort saaledes, at Petition i Anledning af samme bliver at indgive;

5) til endelig Behandling: Andragenderne om Sognebaandets Løsning, hvilke bleve afgjorte saaledes, at ingen Petition i Anledning af samme bliver at indgive.

To og tredfindstyvende Møde.

Den 12te December 1838.

57 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han ved den Deputerede N. Nielsen havde modtaget et Andragende fra Gjeringe, Wild og Bester-Thirsted Sogne om, at den nye Matricul snarest muligt maatte worde indført, hvilket vilde blive henlagt i Forsamlingens Bæseværelse.

Derefter blev foretaget 1) til endelig Behandling: den Forsamlingen forelagte Paragraph af Udkastet til en Forordning angaaende det under det Kongelige General-Toldkammer- og Commerce-Collegium henhørende Kasse- og Regnskabsvæsen; 2) til foreløbig Behandling: a. Udkastet til en Forordning angaaende Indførelsen af en Skyldfætning af Forbejendomme m. v., og b. Udkastet til en Placat, hvorved bestemmes en foreløbig Bekjendtgjørelse af Resultaterne af den nye Matricul.

Tre og tredfindstyvende Møde.

Den 13de December 1838.

54 Medlemmer vare tilstede.

Den foreløbige Forhandling over Udkastet til en Forordning, angaaende Straffen for Lyveri, Hæleri, Bedrageri, Falsk og andre dermed beslagtede Forbrydelser, blev paabegyndt og tilendebragt, forsaavidt angaaer de tvende første Affnit, hvori Udkastet var blevet deelt, indbefattende §§ 1—12 og §§ 13—30.

Amtmand Willisch forelagde derefter Forsamlingen 4 Andragender fra endeel Indvaanere paa Færøerne om Udgang til at erholde Actier i den Kongelige Handel paa disse Øer.

Det ene af disse Andragender, som er underkrevet af 4 med Etablisementet Klokkbjerg Handelnde, og med hvilket de 3 øvrige Andragender i det Væsentlige ere overensstemmende, blev af Producenten oplæst og lyder saaledes:

„Ved den allernaadigste Kundgjørelse til de flestvigske Provindsialstænder af 12te Mai indværende Aar er bekendtgjort: at vor allernaadigste Konge har gjort Frigøvelsen af Handelen paa Færøerne til Sjenstand for en ny Undersøgelse, med Hensyn til hvis Resultater Allerhøiøstamme dog finder Sig foranlediget til, for Eiden endnu at udsætte en forandret Regulering af Handelsforholdet, og imidlertid har anordnet, at ogsaa i denne Henseende de fornødne Forberedelser skulle træffes. Vi ansee det derfor nødvendigt, underdanigen at henvende os til Deres Høivelbaarenhed om at tale vor Sag ved den forventende Samling af Riksstændernes Provindsialstænder, og hvis vort underdanige Andragende finder de høie og hæderlige Stænders Bifald, at Deres Høivelbaarenhed da paa vore Begne vilde indgive allerunderdanigst Ansøgning om sammes Bevilling.

Deres Høivelbaarenhed er noie bekendt med de nuværende Handelsforhold, hvilke, om de end af kyndige Mænd ei synes fordeelagtige, dog af den mindre oplyste og tillige fattige Deel af Folket ansees for de meest passende, af Harsag, at disse ei faae noget Begreb om, hvorledes en fast og stadig Handel kan indrettes og bestaae under Frihandel; og da det formodes,

at Forberedelserne egentligen angaae de trende anordnede Handels-Etablisementers Opførelse og Indretning, saa see de ikke uden Ungselighed Fremtiden imøde. Man har vel Grund til at antage, at flere Handelskæder ville bidrage til, at sikkre Færingerne for et privat Monopol, naar faste Handelnde nedsatte sig ved hvert Etablisement, og en Concurrs derved foranlediges; men den, som er bekendt med det Locale, kan ei nægte, at det vil blive ei mindre vanskeligt og farligt end befoieligt, at sege et andet Handelskæde, om end Priserne der vare fordeelagtigere, saasom fra Sudetøen til Nordøerne og omvendt. Thorshavn vilde da vel blive Alles Tilflugt, men det er ei heller usandsynligt, at Priserne der vilde bestemmes lige ufordeelagtigen, hvis Landets Indbyggere ei have Andeel i Handelen, og kunne give deres Stemme Bøgt angaaende Handelens Førelse. — Frihandelen vil desuden ei blive Landet til Fordeel, hvis kun enkelte Formuende kunne paa en for dem selv fordeelagtigere Maade afsætte deres Varer, og igjen forsyne deres Huusholdninger, men de Fattige af Uformuenhed lide Mangel, og som i Oldtiden, af Trang forledes til Faaretyveri og andre Laster, hvorom mange paalidelige Sagn endnu have. Hvis Handelen kun føres af Fremmede, er det at befrygte, at Brønd vil forvoide Misgreb i Handelsførelsen og Familier, der maas have en Ustabilitet i Tilførelsen af de fornødne Levnetsmidler til Folge, hvilken nu, som fordm, vil sætte Landet i en elendig Forfatning.

(Sluttet.)

Tre og tredsindstyvende Møde. (Slutning.)

Kun ved at sikre os og vore Efterkommere en fast Handel ved hvert Etablissement, paa en saavel for Fattige, som Formuende gavnlig Maade, formene vi underdanigen, at Frihandel vil blive os til virkelig Fordeel fremfor den nuværende Kongelige Monopol-Handel. Men til en stadig Handel vil udfordres, at man kan blive Eier af Etablissementernes Pakhuse og Effecter, og tillige besidde den til Handelsens Færelse fornødne Drifts-Capital, og da Ingen har saa betydelig Formue, saa synes det at være vor eneste Udvei: at forene os i Actie-Selskaber, og derved sammenskyde en Capital, der kan sætte de med hvert Etablissement handlende istand til, at erlægge Kjøbesummer, og anlægge den fornødne Drifts-Capital i Handelen. Men flueflige Foreninger udsættes, indtil Frihandelen er indført, saa synes det indlysende, at vi, ligesaa lidet som vore Forfædre, ville blive istand til at anskaffe den fornødne Capital.

Vi fordrifte os derfor, underdanigen at anbrage, at os maatte forundes allernaadigst Tilladelse, medens de anordnede Forberedelser vedvare, at indsatte Actier i den Kongelige Handel. Vi nære allerunderdanigst Forhaabning om, at vort Andragende allernaadigst bevilges, saasom en lignende Tilladelse ved Forordningen af 2den Juli 1781 har været forundt ogsaa Hæroernes Beboere, og vi tillade os underdanigen at affkrive Forordningens § 31, fordi dens Bestemmelser forekomme os tillige at være de mest gavnlige og hensigtsmæssige: „Da Kongen ellers ved disse Handelers Forening, foruden Handelsens Forbedring og Udvidelse, samt Hans Staters deraf flydende Flor, har den Hensigt, at Undersaatterne saavel i indbemeldte Lande selv, som andre Kongelige Stater kunde ogsaa hæfte umiddelbar Fordeel af denne Stiftelse, saa vil Kongen i sin Tid tillade, at Enhver af Hans Undersaatter, som dertil har Evne og Lyst, maa tage Deel og indsatte Penge i

denne forenede Handel, imod deraf at bekomme ved Stats-Balance- og Ober-Statte-Directionen saamange Actiebrevre stillede paa Hænde-haveren, som den indsatte Capital er stor til, hver paa 100 Rbd., og til ydermere Sikkerhed for dem, som i sin Tid indskyde Penge i denne Handel,“ garanterer Kongen dem herved engang for alle i foransførte 30 Aar 4 pEt. aarlig Rente af samme, saaledes, at naar den aarlige Vinding ved disse Handeler ikke var saa stor, at den beløb sig til 4 pEt. af det hele Indskud, samme da af Kongens Kasse ved Statsbalance-Directionen skal suppleres.“

I Analogi heraf haabe vi, at det allernaadigst tillades os successive, som vore Evner tillade, at indsatte Actier i den Kongelige Handel, hver paa 100 Rbd. Sølv, dog ei paa engang mindre end 50 Actier eller 5000 Rbd., imod at forundes efter Actie-Capitalens Beløb, i Forhold til den Kongelige Handels Drifts-Capital, Andeel i det aarlige Dverflud, hvor f 4 pEt. aarligen at udbetates Actie-Eierne, det Dvorige at oplægges til Actie-Capitalens Formerelse, saa at vi derved kunne blive sætte istand til at udrede de fornødne Summer, naar Frihandelen i sin Tid indføres.

Da vi ingenlunde ville, at denne Tilladelse, hvis den allernaadigst forundes os, skal tilføie den Kongelige Handel betydeligt Tab, saa ansøges kun om at indsatte Actier til Beløb af en tredie Deel af den Kongelige Handels Drifts-Capital, hvilken vi formene maa ansættes til 90,000 Rbd., uagtet vi af trykte Skrifter erfare, at den kun udgjør 76,000 Rbd., og at os saaledes tillades at indsatte 300 Actier, hver paa 100 Rbd., samt indtil det fulde Beløb er indsat, at nyde pro quota Andeel i Handelsens Dverflud, og naar det fulde Antal er indsat, da en tredie Deel af samme paa foransførte Maade. Bvilges vort Andragende, ville vi med Dvorighedens Samtykke bestemme, hvor stort Antal Actier det bliver at tildele de med hvert Eta-

bliksment Handelnde, saa at saadanne ogsaa kunne hofte Fordeel.

Vi haabe, at den Kongelige Handels-Overskud ved denne Tilladelse vil bemydeligen forsterkes, saasom enhver Actie-Gier vil paasee, at Handelsvarerne endnu bedre end hidtil virkes i hans Huus, og tillige paasee, at de Fattige, som forarbejde hans Uld, ledere fuldkommen gode Varer, samt at ei en usforholdsmæssig Andeel af Landets Producter anvendes til de for egen Regning tilladte Udførselsvarer uden Fordeel for Handelen. Beregner man, at i Midtel-Kar udføres 40,000 halvandet Punds Troier, 45,000 Par Strømper paa $\frac{1}{2}$ Pund, og man kun vinder 3 Rbskilling pr. Troie og $1\frac{1}{2}$ Skilling pr. Par Strømper mere end ellers, saa udgjør samme extra Avance 2000 Rbb. og i samme Forhold 2 Rbskilling paa hvert Pd. Uld. Overskudet maa derfor forsterkes ved bedre Varer, og den almene Interesse vil bidrage til større Anstrængelse for en forbedret Faaravol samt Fiskeri og Kartoffelavl, hvilket og vil bidrage til Handelens Overskud. Erholdes denne Tilladelse, saa ville vi Færinger, inden Frihandelen indføres, være forberedede paa, da at indlade os paa lignende Vilkaar med Kjøbmænd, der ville bosætte sig, som og med Speculanter. Ved den niere Kundskab, som erholdes om Indtægt og Udgift og derpaa grundet Fordeel eller Tab, ville vi haade lære at kende vore Evner, og hvad der udtræves til at føre Handel med Fordeel, som og at undgaae ved utidige Foretagender at geraade i Sjæld og Armod. Det er at formode, at naar Frihandel indføres, der for at forebygge, de Kongelige Finantfers Tab, enten vil blive bestemt et Paalæg paa Afgifterne af det Kongelige Fordegods, eller og, saaledes som blev bestemt ved Frd. af 2den Juli 1781 § 26, en Afgift, lagt paa Udførselsvarerne, saasom disse for største Deel ere Producter af de Kongelige Jorder, der udgjøre efter Matriculen 1169 $\frac{1}{4}$ Mark Jord, men hvoraf omtrent 1150 Markker have baade Udmark og Indmark, samt det Geistligheden beneficerede Gods 151 $\frac{1}{2}$ Mark, men Odelsgodset kun 1686 $\frac{1}{2}$ Mark Jord, hvis Producter desuden for en stor Deel forbruges af den næsten tredobbelte store Folkemængde. Men da de Kongelige Leilændinger, seruden deres Fæstefjorder, ere Giere af over $\frac{1}{2}$

af Odelsfjorderne, saa vil det største Antal Actier falde i deres Eed, og de derved sættes istand til at kunne ubrede det Paalagte, hvordan end den allernaadigste Bestemmelse maatte emanere. Da ved det paa Subroven anlagte Etablisement Erfaring allerede har viist, at den partielle Requisition af Handels-Varer, saavel for at forsyne de der Handelnde med Nødvendigheds Varer, som for at have et passende Dplag af Lurusvarer, saa at Overskud af disse ei skal forlede Behoerne til Overdaadighed, og disse derved komme i Armod, samt Handelen forvoides Tab ved Henliggen og Bedærvelse, inden Udsalget kan skee, ligesaa lidet kan overlades alene til den bestyrende Handelsbetjent, som Hovedrequisitioner saavel af Lurusvarer som Nødvendighedsvarer til Udsalg og Forbrug i Landet for det hele Kar ere overladte alene til Handelsforvalterens Bestemmelser, men ere satte under Amtmandens Over-Inspection, saa finde vi det fornødent, underdanigen at anbrage paa, at Rænd, som Actie-Gierne og andre Handelnde ved ethvert Etablisement dertil udvælge, allernaadigst maatte bemyndiges til at have Indseende med den partielle Requisition ved hvert Handelsetablisement, derom gjere Anmeldelse til Amtmanden, hvis de maatte finde det fornødent, enten skriftligen eller og ved et aarligt Møde under Amtmandens Præsidium, som og ved flere Møder, hvis de dertil af Amtmanden indkaldes, og da det er til den Kongelige Kasses Fordeel, saavel som og af stor Bigtighed for Actie-Gierne, at en passende Defonemi overholdes og unødvendige Udgifter, Omkostninger og Lidelspilde ei finde Sted, at de valgte Rænd ogsaa i den Henseende maatte have Indseende, og, i Tilfælde det skeer, derom gjere Anmeldelse til Amtmanden, desuden have Ret til at paasee og paatale, at særskilte Varer ei modtages i ringere Bonitet end overeensstemmende med den i Handels-Larten satte Pris, samt at hverken usforfigtig Behandling eller Seccage forvoilder Handelen Tab ved Stjædeskøshed og Efterslæbning.

Vi formene, at Forordelserne til Frihandel, saavidt rs angaaer, ved lig allernaadigst Tilladelse og Bestemmelser sikkest og gavnligest vilde fremmes og fuldendes, og overlade vort Anbragende til Deres Høvelbaarenheds gunstige

Forsorg, forhaabende, at samme ved Deres Gøvelbaarenheds udførligere Udvikling vil vinde de høie og hæderlige Stænders Bifald, og den derom Indgivende allerunderdanigste Ansøgning erholde deres vise og formaarnde Anbefaling til allemaadigt Bevilling."

Efterat have forelæst dette Andragende yttrede Amtmand Tillisch:

Fortunden jeg gaar over til at omtale de fra Færøerne indkomne Andragender, maa jeg tillade mig, i al Korthed at give en Skildring af det paa Landet nu stedfindende Handelsforhold. Handelen paa Færøerne føres for kongelig Regning og administreres af en egen dertil udnævnt Direction, som besørger opsendt til Verne samtlige Indvaaneres Fornødenheder og som igjen indkøber de Varer, som de have at afhænde. Priserne bestemmes forud for hvert Aar ved en Tart, som opsendes med det første Skib, som om Foraaret afgaar til Landet, og ved hvis Bestemmelse det foregaaende Aars Priser i Kjøbenhavn lægges til Grund, og da disse Dboere ikke ere et fattigt Folk, som trænger til, eller ønsker nogen Dpoffrelse fra Regeringens Side, men et Folk, som kan betale det, det modtager, saa beregnes tillige saadanne Procenter, at Handelsklassen kan have et aarligt, vist ei ubetydeligt, Dverskud, ligesom det fra Handelens Side vaages over, at de Varer, som af Indbyggerne indleveres i den kongelige Handel, ere forsvarlige Handelsvarer. Saaledes udsælges ogsaa ingen Varer, som til Forhandling opsendes, før end de af Landets Sorenskriver med tiltagne beedigede Synsmænd ere synede og antagne. Foraauidt et Vareparti ikke findes godt og forsvart, nedsendes det atter for Handelens Regning og et andet, som underkastes samme Eftersyn, opsendes. Ved denne Leilighed skulder jeg ogsaa at erklære, at, saavidt min Erfaring strækker, har den kongelige Handelsdirection ved slige Leiligheder aldrig gjort Banfeligheder, men derimod gjort sig Umage for at forsyne Landet med forsvarlige Varer, og navnlig med særdeles gode Kornvarer, ligesom den under min Embedsførelse paa Færøerne altid med største Beredvillighed optog ethvert Forslag, som sigtede til Landets Læve. Under disse Omstændigheder har det derfor, saavidt mig be-

høndt, ei heller paa Færøerne været eller er nu noget almindeligt Ønske, at Handelen maatte frigives, men da Hans Majestæt har paatænkt at ophæve den kongelige Handel og give Færøerne en fri Handel, som jo tilvisse ogsaa fra flere Sider synes at være til Fordeel for Landet, saa er det saare naturligt, at Folket ønsker at forberede sig for denne vigtige Forandring, for at det roligt kan gaae den Crisis imøde, som en Dvergang fra Monopolet til Frihandel nødvendig maa føre med sig. Det er da ogsaa med Hensyn hertil, at nu endel af Landets Indvaanere have ansøgt om at erholde Tilladelse til at faae Actier i den kongelige Handel. Naar det Ansøgte blev bevilget, vilde Actionairerne have Leilighed til at blive nærmere bekendte med den Raade, hvorpaa en saadan Handel føres. De vilde paa denne Raade maaffee tillige kunne samle Kræfter til, naar den kongelige Handel ophørte, da at kjøbe dens Etablissementer paa Landet, og da i Fremtiden kunne føre Handelen for egen Regning, eller dog faae en saadan Andeel i den, at de ikke vilde blive afhængige af fremmede Handlendes Interesse. Vel vilde den kongelige Handel paa denne Raade tabe endel af det Dverskud, den nu har, men paa den anden Side vilde den ogsaa vinde, og det især derved, at det vilde være i Indvaanernes Interesse, at de færøiske Varer bleve af den bedste mulige Qualitet. — Idet jeg nu i Henhold til det Anførte tillader mig paa bedste Raade at anbefale de fra Færøerne nedsendte Andragender, tør jeg forvente, at den ærede Forsamling vil nedsette en Committee for nærmere at prøve dem.

Ved Afstemningen blev det med 51 Stemmer mod 2 antaget, at Andragendet skulde underkastes Prøvelse af en Committee. Efterat det var vedtaget, at denne skulde bestaae af tre Medlemmer, bleve hertil valgte: Amtmand Tillisch med 51, Bankdirecteur Haagen med 34 og Grosserer Knudtjon med 31 Stemmer.

Fire og tredsindstyvende Møde
den 14de December.

61 Medlemmer vare tilstede.

Den foreløbige Forhandling over Udskæft til en Anordning, angaaende Straf

fen for Lyveri, Galeti, Bedrageri, Falsk og andre dermed beslagtede Forbrydelser, blev fortsat og tilendebragt, idet de trede sidste Affnit af dette Udkast, indeholdende §§ 31—39, §§ 40—76 og §§ 77—82, bleve discuterede.

Derefter foretoges den foreløbige Forhandling over Assessor Algreen-Ussings Forslag om Foreningen af begge de danske Stænderforsamlinger.

Fem og tredsindstyvende Møde den 14de December.

Til at vedtage nogle Udkast til Betænkninger og Petitioner af Forsamlingen, blev et særøget Eftermiddagsmøde afholdt, hvori 58 Medlemmer vare tilstede.

Følgende Udkast bleve oplæste og vedtagne:

1) til Forsamlingens Petition angaaende Høiesteretsadvocaternes Salarium i Justits-sager; forfattet af Bantdirecteur Haagen;

2) til Forsamlingens Petition angaaende Landsøver- samt Hof- og Stadsrets-Procuratorernes Salarium i Justits-sager; forfattet af Bantdirecteur Haagen;

3) til Forsamlingens Petition angaaende Underrets-Procuratorernes Salarium og Diæter i Justits-sager; forfattet af Justitsraad Salicath;

4) til Forsamlingens Petition om nærmere Bestemmelser for Politiets Myndighed til at foretage Huusundersøgelser; forfattet af Profesfor Bang;

5) til Forsamlingens Betænkning over Udkastet til en Forordning angaaende Journalføringen ombord i danske Skibe; forfattet af Statsraad Stenfeldt.

Sex og tredsindstyvende Møde den 15de December.

60 Medlemmer vare tilstede.

Følgende Sager bleve foretagne:

1) til endelig Behandling: a. Udkast til en Forordning angaaende Indførelsen af en Skjedsætning af Fordeieendomme m.

b.; b. Udkast til en Placat, hvorved bestemmes en foreløbig Bekjendtgjørelse af Resultaterne af den nye Matricul;

2) til foreløbig Behandling: Udkast til en Anordning, indeholdende nogle Modificationer i den bestaaende Lovgivning om Erhvervelse ved Hævd;

3) til foreløbig Behandling: Proprietair Bangkildes Forslag om Forandringer i Plac. 18 April 1828 angaaende Pligtarbejde til Kirkerne og Kirkegaardernes Vedligeholdelse;

4) til foreløbig Behandling: Statsraad Stenfeldts Forslag om Udvidelsen af Bidstrupgaard til et almindeligt Hospital for Sindssvage.

Syv og tredsindstyvende Møde den 17de December.

54 Medlemmer vare tilstede.

Følgende Sager bleve foretagne til foreløbig Behandling:

1) Udkast til en Anordning angaaende Straffen for falsk Vidnesbyrd og anden Mened.

2) Udkast til en Anordning, indeholdende Modificationer i Forordningen af 12 Juni 1816 angaaende Straffen af Fængsel paa Vand og Brød.

3) Udkast til en Anordning angaaende Communal-Bestyrelsen i Kjøbenhavn.

Otte og tredsindstyvende Møde den 18de December.

62 Medlemmer vare tilstede.

Følgende Sager bleve foretagne:

1) til foreløbig Behandling: Bantdirecteur Haagens Forslag om Talloetteriets Ophevelse;

2) til endelig Behandling: den Forsamlingen forelagte Extract af Udkastforordningen angaaende det under det Kongelige Danske Cancelli hørende Regnskabsvæsen m. M.;

3) til endelig Behandling: Assessor Algreen-Ussings Forslag angaaende Dan-

marks Finantssvæsen, i Anledning af hvilket det besluttedes at indgive Petition.

Ni og tredsindstyvende Møde.

den 19de December.

61 Medlemmer vare tilstede.

Præsidenten anmeldte, at han ved Amtmand Willisch havde modtaget et Andragende fra endeel Indbyggere af Suders, om at tilstaaes Actier i den færste Handel, hvilket vilde blive henlagt i Ræsesalen; samt ved samme Deputerede et Andragende fra endeel Indbyggere af Østersø og Strømsø om Forandring i det gjældende Reglement for Grindesfangsten, hvilket Producenten ikke havde villet begjære foretaget, da det var saa seent indkommet, og som derfor vilde blive henlagt i Ræsesalen.

Følgende Sager blev foretagne til endelig Behandling:

1) Udkast til en Anordning angaaende Straffen for Tyveri, Galerier, Bedrageri, Falsk og andre dermed beslagtede Forbrydelser.

2) Udkast til en Anordning angaaende Straffen for falsk Vidnesbyrd og anden Mened m. M.

3) Udkast til en Anordning, indeholdende Modificationer i Forordningen af 12 Juni 1816 angaaende Straffen af Fængsel paa Vand og Brød.

Halvfjerdsindstyvende Møde.

Den 19de December.

(Eftermiddagsmøde.)

58 Medlemmer vare tilstede.

Udkastet til en Anordning, angaaende nogle Modificationer i den bestaaende Lovgivning om Erhvervelse ved Hævd, blev foretaget til endelig Behandling.

Et og halvfjerdsindstyvende Møde.

Den 20de December.

67 Medlemmer vare tilstede.

Assessor Aigreen-Ussings Forslag om

Foreningen af begge de danske Stænderforsamlinger blev foretaget til endelig Behandling og afgjort saaledes, at Petition bliver at indgive.

To og halvfjerdsindstyvende Møde.

Den 20de December.

(Eftermiddagsmøde.)

54 Medlemmer vare tilstede.

Følgende Udkast til endelige Expeditioner blev oplæste og vedtagne:

1) Til Forsamlingens Betænkning over Udkastet til en Forordning angaaende det offentlige Kasse- og Regnskabsvæsen i Almindelighed, forfattet af Professor Bang.

2) Til Forsamlingens Betænkning over den Forsamlingen forelagte Paragraph af Udkastforordningen angaaende det under det Kongelige General-Lodskammer- og Commerce-Collegium hørende Kasse- og Regnskabsvæsen, forfattet af Professor Bang.

3) Til Forsamlingens Petition om nærmere Bestemmelse angaaende den almindelige Pantsætning, forfattet af Bantdirecteur Haagen.

4) Til Forsamlingens Petition angaaende en nærmere Bestemmelse af de Deputeredes Functionstid, forfattet af Capitain Herforth.

Tre og halvfjerdsindstyvende Møde.

Den 21de December.

64 Medlemmer vare tilstede.

Forinden der stredes til Dagens Orden, henlede Præsidenten Forsamlingens Opmærksomhed paa, at der, foruden fire Sager, som foreløbigen ere behandlede, hvoriblandt den Kjøbenhavnske Communesag, endnu vare 12 uafgjorte Sager tilbage. Det var altsaa at forudsæe, at man ikke kunde faae alle disse foretagne, ja at maaskee ikke engang den først for Tour staaende Sag, om Trykkefriheds-Lovgivningen, tilbørligen kunde behandles. Man troede derfor at burde henstille, om man ikke, uanset den tidligere Beslutning om Sagernes Orden,

Skulde beslutte sig til at unblade Foretagelsen af et Par af de Sager, der maatte antages at give Anledning til vidtløftige Diskussioner, og han antog, at dette vilde blive Tilfældet med Trykkesfrihedssagen, Sagen om jordløse Huse og Jorderes Afbenyttelse, og Sagen om Vagerlovens Ophævelse. Han antog, at disse Sagers Betydning efter de nuværende Omstændigheder endog kunde indeholde en Bevæggrund til at unblade deres Behandling, eftersom den meget korte Tid, der var tilbage, let kunde foranledige en mindre omhyggelig Behandling, end disse Sager fortjente. Hertil kom endnu den Omstændighed, at det, især med Hensyn til de to første af disse Sager, vilde være ønskeligt, at begge de danske Stænderforsamlinger kunde faae Leilighed til fuldstændigen at udtale sig over samme, inden det Kongelige Svar paa de indgivne Petitioner blev afgivet. Hvad i særdeleshed Sagen om Jorderes Afbenyttelse angik, havde den sybste Forsamling vel behandlet nogle, men ikke alle Punkter. Det var at forudsætte, at disse Sager atter vilde fremkomme i næste Sektion, og da vilde de nærværende Committee-Betænkninger kunne tjene som Materiale ved Sagernes nye Behandling. Naar Forsamlingen derhos maatte antage det for passende, at disse Betænkninger bleve optagne i Stændertidenden, vilde de vigtige Spørgsmaal, som de omhandle, ogsaa imidlertid kunne blive Gjenstand for Pressen og andre Overveielser udenfor Forsamlingen. Hvis Forsamlingen besluttede sig til at forbigaae de tre nævnte Sager ansaae Præsidenten det for ikke usandsynligt, at alle de øvrige Sager kunde blive behandlede.

Den Kongelige Commissarius maatte aldeles henstille til Forsamlingens egen Overveielse, hvorvidt den maatte bifalde den af Præsidenten foreslaaede Forandring i den engang besluttede Sagernes Orden. Forsaa vidt der derimod er Tale om at lade Committee-Betænkningerne i de Sager, der ei kunne komme under Forhandling, trykke i Stændertidenden, seer Commissarius sig i den Nødvendighed at maatte fremsætte en Indvending. Det har ingen positiv Hjemmel i Forordn. 15 Mai 1834 § 87, at deslige Betænkninger meddeles i Tidenden, og den høitagtede Præsident vil sikkert erindre sig, at han selv, da et lignende Spørgs-

maal opstod i den sidste Stænderforsamling for Nørre-Nyland, yttrede sin Mening derhen, at det ingenlunde kunde anses som almindelig Regel, at saadan Meddelelse skulde finde Sted, og at det vel endog kunde være nogen Betænknelighed derved, men at han dog ikke fandt, at det kunde være nogen afgjørende Grund derimod, hvorfor det i ethvert Tilfælde kunde være Gjenstand for en særlig Bestemmelse. Det blev og, i Overensstemmelse hermed, bestemt ved særlig Votering for hver af de to tilbagestaaende Committee-Betænkninger, om de skulde meddeles eller ikke, og der var for den første af dem kun en svag Pluralitet, hvilken derimod blev noget større, da den anden kom under Afstemning. Commissarius fandt da ingen Anledning til at yttre sig mod Sagen, da han i Principet maatte være aldeles enig med Præsidenten, og han, langt fra at have Noget imod, at de omspurgte Committee-Betænkninger bleve trykte i Stændertidenden, tværtimod, navnlig med Hensyn til den første af disse, der indeholdt en særdeles grundig og interessant Afhandling over vigtige Spørgsmaal, maatte ansee det ønskeligt, at de paa denne Maade bleve offentliggjorte. Hvad derimod de Committee-Betænkninger angaaer, som her formodes ikke at ville komme under Forsamlingens Prøvelse, saa frembyder den en af disse særlige Betænkneligheder, den nemlig, der angaaer et Andragende fra 39 Repræsentanter for Trykkesfriheds-Selskabet om nogle Forandringer i Trykkesfriheds-Lovgivningen. Mod Indholdet af denne Committee-Betænkning har Commissarius afskillige, som han holder for, vigtige Indvendinger at fremsætte, og navnlig troer han sig istand til at overbevise Forsamlingen om, at de Anker, som i noget stærke Udtryk feres over den Maade, hvorpaa Trykkesfriheds-Lovgivningen haandhæves, kun ere grunde paa Misforstaaelse. Han har allerede kortelig yttret sig vedgaaende under Sagens indledende Behandling, men det var ham vigtigt, yderligere at kunne godtgjøre Rigtigheden af hans Yttringer, hvortil der vilde blive Leilighed, naar de fremsatte Ankeposter under Forhandlingerne kom frem i den Detail, uden hvilken de ei kunne gjendrive. Det havde derfor været Commissarius særdeles kjær, om Sagen

var kommen under Forhandling, og han maa endnu ønske, at dette maatte kunne skee. Men hvis Forsamlingen ikke troer, at kunne finde Tid til Sagens anordningsmæssige Behandling, vilde Committee-Betænkningen, naar den blev trykt i Stændertidenden, blive mere imponant, end om den var ledsaget af de Indvendinger, som Commissarius, maastee og flere Medlemmer i Forsamlingen, vilde have at fremsætte imod samme, ligesom det er uvidt, om den vilde finde Forsamlingens Bifald. Han fandt det derfor tvivlsomt, om han, efter de ham med Hensyn til Stænder-Tidendens Redaction paaliggende Pligter, turde give sit Samtykke til fornævnte Committee-Betænkningens Trykning. Det maa herved ikke tabes af Sigte, at Meddelelsen ikke ligger indenfor Tidendens normale Indhold, i hvilket Tilfælde han Intet kunde have derimod at erindre, men at den er udenfor Reglen, og at altsaa den foransførte Betragtning suarere vil kunne faae Indflydelse. Han maatte derfor, hvis Forsamlingen endog skulde votere for Betænkningens Optagelse, forbeholde sig, i sin Tid at tage den fornødne Beslutning.

Præsidenten bemærkede, at han rigtig nok maatte antage, at det ikke burde være en almindelig Regel, at Committee-Betænkninger i Sager, der ikke bleve foretagne, skulde optages i Stænder-Tidenden, eftersom disse Betænkninger vel kun fremtraadte som Committees, men dog fik nogen større Betydning derved, at de optoges i Tidenden; men naar Forsamlingen i hver enkelt Sag tog Beslutning herom, saaledes som ogsaa i den Viborgske Forsamling var skeet, meente han, at disse Betænkninger bleve hævdede. Præsidenten henstillede derhos til Commissarius, om ikke, naar de Yttringer, samme nu havde fremsætt, bleve anførte i Tidenden, Betænkningen kunde optages.

Den Kongelige Commissarius maatte dog gjøre opmærksom paa, at hans her meddelte Bemærkninger kun ere aldeles generiske, da han, saalænge Sagen ei er kommen under formelig Forhandling, finder det upassende, at indblæde sig paa dens Detail. Saadanne generiske Bemærkninger kunne naturligviis ikke have den Virkning, som han haaber, at hans udførligere og i det Enkelte gaende Bemærkninger kunde have.

Afsesfor Ugreen-Uksing maatte, for at forebygge al Mistydnings, paa Committeeens Vegne, som dens Referent, bemærke, at Committeeen i denne Sag har afgivet Betænkningen efter sin samvittighedsfulde Dverbeviisning, saaledes som Stænderanordningens § 68 gjer enhver Deputeret det til Pligt, og at alle Committeeens Medlemmer have været aldeles enige i Alt, hvad i Betænkningen er udtalt. Da Sagen iøvrigt ser nærværende Tid ikke er under Behandling, skulde Taleren ikke nu gaae nærmere ind paa det af den Kongelige Commissarius i Betænkningen udhævede Punkt.

Præsidenten satte derefter under Afstemning, om Committee-Betænkningen i Trykkefriheds-Sagen ønskedes indført i Stændertidenden, om end Sagen ei blev forhandlet i Forsamlingen; hvilket med 34 Stemmer mod 29 blev antaget.

Præsidenten satte derefter følgende Spørgsmaal under Discussion og Afstemning:

- 1) om Sagen angaaende Andragendet fra 39 Repræsentanter i Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug skulde foretages i Forsamlingen.

Kammerherre Grevenkop-Castenschiold yttrede, at, om Sagen end kom for i Dag, vilde dens Bigtighed dog medføre, at den ei i en saadan Hast kunde behørigen behandles.

Profesfor Bang yttrede, at denne Sag er saa omfattende, idet den væsentligen griber ind i den hele Trykkefrihedslovgivning, at der, da Communesagen og Lalloterisagen have Præcedentsen, nu ei er tilstrækkelig Tid til en saa grundig Drostelse, som gjøres fornøden i denne Sag, og derfor maatte han i ethvert Fald erklære sig mod Sagens Foretagelse i denne Session.

Capitain Herforth, Cancelliraad Hempel og Statsraad Treschow erklærede sig enige med den foregaaende Taler.

Afsesfor Ugreen-Uksing bemærkede, at det var noget vanskeligt for Forsamlingen, at stemme over det nu foreliggende Spørgsmaal, saalænge det var uafgjort, om den Kongelige Commissarius vilde tillade Betænkningens Optagelse i Stænder-Tidenden eller ikke. Under Forudsætning af, at dette skete, var Referenten

vel, da han meget ønskede, at denne vigtige Sag maatte blive skænket den omhyggeligste Overbejelse, hvilket nu vanskeligen vil kunne lade sig gjøre, enig i, at den ikke denne Gang kommer for Skulde Betænkningen derimod ikke tillades optagen i Stændertidenden, maatte Valeren, uanset det Nybånførte, ubetinget stemme for, at Sagen antages til Behandling, og kunde navnlig den Commiteen for sit Bedkommende ikke andet end ønske dette.

Den Kongelige Commissarius yttrede, at han ønsker, at Forsamlingen i saa Henseende tager sin Beslutning, som om Betænkningen ikke kunde blive meddeelt i Stændertidenden, ligesom han i ethvert Tilfælde maa ønske, at Forsamlingen, og navnlig den Commiteen endnu indretter sig efter, at den tages under Behandling. Skjondt han ei har været forberedt paa, at den endnu idag tages under foreløbig Forhandling, skal han dog Intet have derimod, da han i saa Fald under den endelige Forhandling skal søge at supplere, hvad der maatte være yderligere at tilføie.

Assessor Ugreen-Ulfing erklærede, at han til enhver Tid var rede til at foredrage Commiteens Betænkning og yderligere at deducere Sagen.

Med Afstemningen blev det derpaa med 37 Stemmer imod 26 vedtaget, at den omhandlede Sag ikke skulde foretages.

2) Om Sagen angaaende jordløse Huse og en friere Benyttelse af Jorder skulde foretages.

Dette Spørgsmaal blev med 62 Stemmer mod 1 besvaret benægtende.

3) Om Sagen angaaende Forandring i Agerlovene skulde foretages,

Agent Bruun, som Proponent, erklærede sig for Sagens Udsættelse, og Ingen af Forsamlingen erklærede sig for dens Foretagelse.

4) Om Committee-Betænkningen angaaende jordløse Huse og en friere Benyttelse af Jorder i ethvert Tilfælde ønskes optagen i Stændertidenden.

Dette Spørgsmaal blev med 44 Stemmer mod 19 besvaret benægtende.

5) Om den nævnte Committee-Betænkning ønskes optagen, hvis Betænkningen i Trykkefriheds-Sagen bliver meddeelt i Stændertidenden.

Dette Spørgsmaal blev, med 42 Stemmer mod 21, besvaret bekræftende.

6) Om Committee-Betænkningen over Forslaget angaaende Agerlovene under samme Forudsætning ønskes optagen.

Dette Spørgsmaal blev, med 46 Stemmer mod 17 besvaret bekræftende.

Følgende Sager blev derefter foretagne til foreløbig Behandling:

1) Justitsraad Skibstedes Forslag om Lovbestemmelser angaaende Wandstедers Udtørring og Afdæmning.

2) Cancelliraad Hempels Forslag angaaende de endel Brændeviinsbrændere i Odense tilkommende Retigheder, hvilket Forslag med Forsamlingens Samtykke af Proponenten blev taget tilbage.

3) Det af Agent Bruun indbragte Forslag om Dyrettelsen af en Livsfor sikrings-Anstalt, hvilket Forslag med Forsamlingens Samtykke blev af Producenten taget tilbage.

4) Det af Sognefoged Fr. Jørgensen indbragte Andragende om Nedsættelse af Bropengene i Næstved, hvilket Forslag med Forsamlingens Samtykke af Producenten blev taget tilbage.

5) Det af Assessor Ugreen-Ulfing indbragte Andragende fra adskillige Hofekræmmer, Svende og Læringer om Afgang til at vinde Borgerskab som Hofekræmmer.

6) Professor Finn-Magnussens Forslag angaaende den islandske Handel.

7) Det af Amtmand Tillisch indbragte Andragende fra nogle Indvaanere paa Færøerne om Afgang til at erholde Actier i den Kongelige Handel paa disse Øer.

(Sluttes.)

Tre og halvfjerdsindstyvende Møde.
(Slutning.)

Som Referent for Petitions-Committeen berettede Biskop Wynster, at følgende Andragender, som vare afleverede til Committeeen, af denne vare gennemgaaede, og derefter tilligemed Committeeens Betænkning over hvert især havde henligget i Forsamlingens Bæsevaarelse:

- 1) Andragende fra Snekker E. Madsen i Espemærk, om Bevilling til at drive Snekkerprofession paa Landet; indleveret af Proprietair Hildebrandt.
- 2) Andragende fra Snekkerlauget i Galundborg, angaaende Landbbyhaandværkernes Indgreb i deres Næringsvei; indleveret af Procurator Ræsted.
- 3) Andragende fra Corporal D. E. Agdrup, om at en i Høiesteret paadømt Sag paany maatte blive foretagen.
- 4) Andragende fra Mads Rasmussen i Rodemølle, om at Godseierne maatte tilholdes at holde examinere og rebelige Forvaltere, og at Herredsveie og Mølleveie maatte holdes i god Stand; indleveret af Cancelliraad Hempel.
- 5) Andragende fra Gaardmand K. Hansen i Paarup om de mindre Landveies Bedlighedsbærelse; indleveret af Kammeraad Rasmussen.
- 6) Andragende fra K. Jensen i Røholte, betræffende en af Baroniet Gaunses Administration mod ham anlagt Sag.

Da Ingen af Forsamlingens Medlemmer forlangte noget af disse Andragender oplæst, bleve de henlagte.

Endelig blev Baudirecteur Haagens Forslag om Lallotteriets Ophævelse ortaget til endelig Behandling og afgjort saaledes, at Petition i Anledning af samme bliver at indgive.

Fire og halvfjerdsindstyvende Møde
den 22de December.

61 Medlemmer vare tilstede.

Til foreløbig Forhandling foretoges:

1) Proprietair Euteins Forslag angaaende Tidenders og Journalers Forsendelse med Posten.

2) Cancelliraad Hempels Forslag angaaende Robberværkernes Ret til at lade deres Varer forhandle ved de saakaldte Robberforeere.

Til endelig Behandling bleve derefter følgende Sager foretagne:

1) Udskaffet til en Anordning angaaende Communal-Bestyrelsen i Kjøbenhavn.

2) Justitsraad Skibstedts Forslag angaaende Vandsteders Udtørring og Afdæmning, hvilket blev afgjort saaledes, at Petition i Anledning af samme bliver at indgive.

3) Proprietair Langkildes Forslag om Forandring i Plak. 18de April 1828 angaaende Vligtarbejde til Kirkerne, hvilket blev afgjort saaledes, at Petition i Anledning af samme bliver at indgive.

4) Statsraad Stenfeldts Forslag om Udvidelse af Bisstrupgaardss Hospital for Affindige, hvilket blev afgjort saaledes, at Petition i Anledning af samme bliver at indgive.

5) Det af Assessor Algreen-Ussing forelagte Andragende fra endeel Hofekræmmer-Svende og Kærlinge om Afgang til at vinde Borgerskab, hvilket blev afgjort saaledes, at Petition i Anledning af samme bliver at indgive.

6) Professor Finn Magnussens Forslag angaaende den islandske Handel, hvilket blev afgjort saaledes, at Petition i Anledning af samme bliver at indgive.

7) Det af Amtmand Willisch forelagte Andragende fra endeel Indvånere paa Farøerne om Afgang til at erholde Actier i den Kongelige Handel paa disse Øer,

hvilket blev afgjort saaledes, at ingen Petitioner i Anledning af samme bliver at indgive.

Fem og halvfjerdsindstyvende Møde

den 22de December.

(Eftermiddagsmøde.)

60 Medlemmer vare tilstede.

Følgende Udkast til Forsamlingens Betænkninger blev oplæst og vedtagne:

- 1) Over Udkast til en Anordning om Indførelse af en Skyldsatning af Forbeholdomme; forfattet af Kammerjunker Scavenius.
- 2) Over Udkast til en Placat, hvorved bestemmes en foreløbig Bekjendtgørelse af Resultaterne af den nye Matricul; forfattet af Kammerjunker Scavenius.
- 3) Over Udkast til en Anordning angaaende Straffen for falsk Vidnesbyrd og anden Mened m. v.; forfattet af Professor Bang.
- 4) Over Udkast til en Anordning, indeholdende Modificationer i Forordn. 12te Juni 1816 angaaende Straffen af Fængsel paa Bånd og Brød; forfattet af Professor Bang.
- 5) Over den Forsamlingen forelagte Extract af Udkastforordningen angaaende det under det danske Cancelli hørende Kasse- og Regnskabsvæsen; forfattet af Professor Bang.
- 6) Over Udkast til en Forordning, indeholdende adskillige Bestemmelser angaaende Amtstue-Oppebørseler m. v.; forfattet af Professor Bang.
- 7) Over Udkast til en Anordning, indeholdende nogle Modificationer i den bestaaende Lovgivning om Erhvervelse ved Hævd; forfattet af Professor Bang.

Ses og halvfjerdsindstyvende Møde

den 23de December.

Søndagen den 23de Decbr. 1838, Kl. 5. afholdtes et Møde for at vedtage Betænkninger,

60 Medlemmer vare tilstede.

Proprietair Lutlein foredrog, som Committeeens Referent, det af ham forfattede Udkast til Forsamlingens Betænkning over Udkast til en Forordning om Jagten i Danmark.

Derefter foredrog Professor Bang, som Committeeens Referent, det af ham forfattede Udkast til Forsamlingens Betænkning over Udkastet til en Anordning om Straffen for Tyveri, Hæleri, Bedrageri, Falsk og andre dermed beslagtede Forbrydelser.

Begge disse Betænkninger blev af Forsamlingen vedtagne.

Syv og halvfjerdsindstyvende Møde

den 24de December.

61 Medlemmer vare tilstede.

Til endelig Behandling blev foretagne de 2de sidste Sager, nemlig:

- 1) Proprietair Lutleins Forslag om Adbøds og Journalers Forsendelse med Posten;
 - 2) Cancelliraad Hempels og Karver Svanes Andragender angaaende Forandring i Kobberværkernes Ret til at lade deres Været omsfore paa Landet til Salg;
- hvilke begge blev afgjorte saaledes, at Petitioner i samme blive at indgive.

Derefter blev efterfølgende Betænkninger og Petitioner oplæst og af Forsamlingen vedtagne:

- 1) Det af Referenten, Proprietair Lutlein forfattede Udkast til Forsamlingens Petition om Stænderforsamlingernes Forening.
- 2) Det af Referenten, Amtmand Reergaard forfattede Udkast til Forsamlingens Petition om en Forandring i Henseende til Pligtarbejdet til Kirkerne.
- 3) Det af Amtmand Reergaard forfattede Udkast til Forsamlingens Petition om Oprettelsen af et Hospital for uheldbrekelige Sindssvage.
- 4) Det af Referenten, Kammerjunker Scavenius forfattede Udkast til Forsamlingens Petition om en Lovgivning angaaende Båndsteders Udtørring.

5) Det af Referenten, Proprietair Lutain, forfattede Udkast til Forsamlingens Petition om en Forandring i Kobberværkerens Ret til at lade deres Varer ved Kobberførere omføre paa Landet til Salg m. m.

6) Det af Referenten, Stiftamtmand Hoppe, forfattede Udkast til Forsamlingens Petition om nogle nærmere Bestemmelser angaaende Handelen paa Island.

7) Det af Referenten, Statsraad Stenfeldt, forfattede Udkast til Forsamlingens Petition i Anledning af et Andragende fra enbeel Hofekrømmer - Svende og Drengene i Kjøbenhavn, om Ret til at vinde Vorgeselskab m. m.

8) Det af Referenten, Procurator Næsted, forfattede Udkast til Forsamlingens Betænkning over Udkastet til en Anordning angaaende Behandlingen af en bortbleven Persons Formue.

9) Det af Referenten, Assessor Ugreen-Ussing, forfattede Udkast til Forsamlingens Betænkning over et Udkast til en Anordning om Communal-Bestyrelsen i Kjøbenhavn.

10) Det af Committeeens Medlem, Cancelliraad Reichmann, forfattede Udkast til Forsamlingens Petition om Tidenders og Journalers Forsendelse med Posten.

11) Det af Committeeens Medlem, Bankdirektør Haagen, forfattede Udkast til Forsamlingens Petition om Talloteriets Ophevelse.

12) Det af Referenten, Proprietair Lutain, forfattede Udkast til Forsamlingens Petition angaaende Danmarks Finantsvæsen.

Præsidenten tilkendegav derefter Forsamlingen, at et Slutningsmøde vilde blive afholdt Kl. 3.

Slutningsmødet

den 24de December.

Den Kongelige Commissarius holdt en Tale af følgende Indhold:

Høderwürdige Medborgere!

„I dette Afledens Nieblit er Hjertet saa fuldt, men Ordet synes mere end nogenstunde at ville

nægte mig sin Hjælp. Dog, jeg er forvisset om, at de Tanker og Følelser, der fylde min Sjæl, ogsaa bevæge sig hos Dem, mine ædle Medborgere! og De ville derfor lægge det ind i min Tale, som Bøden ei formaar at fremsige.

De have vidst at tilendebringe de mange og betydelige Arbejder, som Kongen havde ferelagt Dem, og tilendebringe dem saaledes, at De have befastet den Tillid til Deres Dygtighed, og til Deres Ridkærlighed for Kongens og Fædrelandets Tjeneste, hvortil De allerede forhen havde erhvervet saa velbegrunndet Adkomst. Det Stof, som Deres Granskninger over de Dem forelagte Lovudkast frembyde til disses yderligere Bearbejdelse og Forbedring, vil sikkert blive villig og omhyggelig benyttet. Ved Siden deraf have De vidst at finde Tid til at antage Dem og gjenarbejde en Mængde private, tildeels høist vigtige Forslag, fremkomne deels fra Enkelte af Deres Ridte, deels fra Andre udenfra. De Bønner, der, som Folge heraf, fremtræde for Thronen, ville uselbart finde Kongens landsfaderlige Opmærksomhed. Dog har jeg den Befaling at tilkjendegive Dem, at de Bønner, der gaae ud paa Forandring i selve Provinzialstændernes Indretning, ikke kunne bevilges. De ville, derpaa stoler jeg, med fast Tillid til Kongens ubegrændsede Kjærlighed til sit Folk, erkjende, at han maa have sine vigtige Grunde, hvorfor han ikke seer sig istand til at opfylde Ønsket om saadan Forandring, ligesom De og ville være forvisse om, at det var efter noie Overveieelse af alle Forhold, han i sin Tid har taget sin Beslutning angaaende en saa vigtig Sag. Naar Allerhøiøstamme allerede nu igiennem sin Tjeners Mund bebuder sin Villie, saa er det for at det ikke længe skal være uvist for hans Folk, om det skal slutte sig til den Indretning, som han har stiftet, for at drage det nærmere til sig, eller om det skal vende Hjærterne fra samme og henimod en ny Indretning, der skal træde i dens Sted. Og saa stoler jeg paa, at selv de, hos hvem Ønsket om en Udvidelse af hiin Indretning er meest levende, erkjende, hvor Meget Folket dog har i Indretningen, saaledes som den er kommen fra Giverens Haand, og allermindst kan dette miskjendes af de Mand, som allerede have

virket saa kraftigt til Dynaaelsen af de landsfaberlige Hensigter, Kongen derved har havt for De. Den vil derfor fremdeles blive Gjenstand for Deres omme og trofaste Kjærlighed, og denne vil vebblive at vise sig virksom i værdig Benyttelse af Institutionen.

Jeg skal ikke dvæle ved de Betragtninger, hvortil det, der er foregaaet i de tre Maaned, hvori Vi her have været samlede, frembyder et saa rigt Stof. Jeg skal indskrænke mig til at udtale det Resultat, at det nye Stadium, som Provindsialstænderne nu have gjenneiløbet, har stadfæstet den Tanke, hvorved hele Institutionen er bleven fremkaldt, at Kongen, ved at samle Landets ved deres Medborgeres frie Valg udkaarne Mænd til Raadgivning angaaende Landets vigtige Anliggender, vilde skaffe sig nye Kræfter til at befordre sit elskede Folks Bedste, og derved befæste sig i den Kjærlighed, som han ved sine mangeaarige uafslidelige Bestræbelser for dette Formaal havde erhvervet. De udførlige Underretninger om Alt, hvad her er forhandlet, der snart fuldstændig ville ligge for Alles Dine, ville overtyde hele Folket om denne Sandhed, og ikke blot det Gode, hvortil Provindsialstænderne allerede have medvirket, men end mere det velgrundede Haab om det store Gode, som de under den Udvikling, Indretningen mere og mere vil faae, kunne udrette ved kraftig, forstandig og ærlig Benyttelse af de dem tilstaaede Retigheder, maa være tilfredsstillende for alle Kjønsomme og brave Medborgere. Men disse udførlige Underretninger indeholde og en Skat af grundige, flersidige Undersegelser over de vigtigste borgerlige Forhold, der paa mange Maader ville bidrage til at oplyse og berigtige Meningen.

Min Sjæl er for bevæget, mine Kræfter for svage, til at jeg kunde finde Ord til at antyde de Følelser, de Ønsker for Kongen og for Folket og for denne herlige Indretnings Fremblomstren til Betsignelse for begge, der fylde Sjælen. Til alle disse Følelser flutter sig ogsaa en mere personlig, men ikke mindre stærk Følelse, som jeg ligesaa lidet formaaer at udtale. Jeg kunde i det Dieblit, da jeg sidst traadte frem, for efter Kongens Befaling at aabne denne hæderværdige Forsamling,

ikke have noget mere levende Ønske for mig selv, end at kunne vebligereholde den Gudhed og Velvillie, hvorpaa De, da jeg forrige Gang havde den Lykke at staae i et lige Forhold til Dem, havde givet mig saa umiskjendelige Prover. Dersom jeg ikke bedrager mig selv, saa er dette Ønske i fuldt Maal opnaaet. Den oprigtige Kjærlighed, som allevegne er mødt mig, saavel fra Forsamlingen i det Hele, som fra de Enkelte, er med uubslættelige Træl indskreven i mit Hjerte. De maae deri læse den Tak, som det mangler mig paa Ord til at udtrykke. Jeg har og isærdeleshed at bringe min Tak til den Hædersmand, der nu anden Gang, her, som i Jylland, har ledet Stændernes Forhandlinger. Naar jeg siger, at han ganske har været det, som Forsamlingen, da den paany kaarede ham til sin Formand, havde at vente af ham, og at han ligeledes i sit Forhold til mig uafbrudt har været den samme som forhen, saa har jeg derved udtalt en Erkjendelse, som jeg ikke vilde formaae at give større Kraft og Betydning ved at sige flere Ord til. Ogsaa til den hædrede Mand, som Forsamlingen valgte til sin Vicepræsident, vender sig min Tak. Vel har han kun havt liden Zeitlighed til at virke i dette Raad, men han har ved sine Indsigter, sin Erfaring, og klare Fremstilling udbredt saa meget Lys over mange af de vigtige Sager, der have været under Dverveielse i denne Sal, at han derved har gjort sig fortjent, saavel til Forsamlingens, som til min erkjendelige Paastjonnelse. Ogsaa er han vebblevet at hædre mig med et Benflab, som har sin Rod i et hjært mig uforglemmeligt Forhold, der gaar mange Aar tilbage. Et billigt Krav paa min erkjendelige Paastjonnelse have ogsaa de udmærkede Mænd, der atter dennegang have udført det byrdefulde Raad, at ordne de Meddelelser, som herfra ere udgaaede til Folket om det, som er foregaaet i denne Sal, medens de ved Siden deraf have viist en allerede i og for sig beundringsværdig Virksomhed ved deres levende og betydningsfulde Deeltagelse i de vigtigste Sager, der have sybselsat Forsamlingen. I de Berørelser, hvori jeg er kommen med dem i hiin deres Stilling, har der stedsse herfket gjenfaldig Velvillie. De dygtige, ogsaa ved deres svrige Virken af Forsamlingen fortjente, Mænd,

der have udført de saa besværlige Secretaireforretninger, modtage ligeledes min oprigtige Tak for den forekommende Belvillie, som de ogsaa i det Forhold, hvori vi herved ere komne til hinanden, have vist mig.

En Tanke paatrænger sig mig endnu, inden jeg forlader denne Hædersplads. Ganste nylig har jeg i Deres Midte tilbragt en Dag, der gjorde et stort og mærkeligt Ufsnit i mit Liv. Den glade og skønne Fæst, som Deres Venkab havde beredt mig, trængte den alvorlige Tanke tilbage, der knyttede sig til denne Dvergangsperiode. Men idet jeg med dyb Følelse gjenkalder mig al den Kjærlighed, som da mødte mig; skaer det levende for min Sjæl, hvormeget jeg er kommen henimod Udbingsaarene. Dette kan ikke Andet end være mig en ny Opfordring til, medens det endnu er Dag, at bruge hvad jeg har af Kraft til at afbetale Noget paa den store Sjæl, hvori jeg skaer til min Konge og mine Medborgere. Men det minder mig ogsaa om, at den Tid maaskee ikke er langt borte, da de Kræfter, som jeg hidtil har helliget Kongens og mine Medborgeres Tjeneste, ville være saaledes sjunkne, at jeg ikke længere vil findes skicket til den Gjerning, som hidtil har været mig betroet. Men selv naar Svagthed noder mig til ganske at træde tilbage fra min offentlige Virksomhed, skal Mindet om den velvillige Erkjendelse, som mine mangeaarige redelige Bestræbelser have fundet saavel hos min ophøiede Konge, som hos mine elskede Medborgere, udfylde den Tomhed, som Savnet af denne Virksomhed vil efterlade."

Derefter tog Præsidenten Ordet paa følgende Maade:

„Det er vore Medborgere i Nutid og i Fremtid, som ere de rette Dommere over vor Færd i det Møde, vi nu have tilendebragt; men ligesom Enkeltmand, efterat have fuldført et vigtigt Hverv, føler Trang til at skue tilbage paa den tilendebragte Virksomhed, saaledes er det naturligt, ved denne Forsamlings Afskillelse at dvæle nogle Diebliske ved Betragtningen over hvad der er virket i det tilbagelagte Tidstrum.

Arbejds Omfang har ikke været mindre, end i forrige Session, og er dog tilendebragt i me-

get kortere Tid; men det var naturligt, at megen Tid kunde spares, som i det første Møde anvendtes til at bestemme Formernes.

At der i nærværende Session har været mindre Tilsvielighed til at fremkalde nye Forsamlinger til Borgerforsamlingens Lærø, end til at ordne og uddanne dem; og at derfor Forsamlingens Virksomhed mere har faaet Charakteren af befastende end bevægende, maatte vel blive en naturlig Folge deraf, at saamange ved vore og den jydsk Forsamlings Petitioner fremkaldte Lovudkast i nærværende Møde skulde prøves. Men det er den gode Bygmesters Pligt at sørge for faste Mure, inden han bygger videre i Høiden. Dog er ogsaa i dette Møde flere nye, vigtige Forslag komne under Forhandling.

Den opmærksomme Jagttager vil uden tvivl opdage flere Forskjelligheder mellem de tvende første Koeskildiske Møder: et Samsund kan ligesaalet blive sig selv fuldkommen ligt, som Enkeltmanden kan det. Men det vil dog uden tvivl blive indrømmet, at det er de samme Grundtoner, der have lydt i denne Sal i dette som i forrige Møde: Kjærlighed til Fædrelandet, Ærdsdig- hed ser Kongen, værdig Frimodighed, dyb Agtelse for Borgernes Rettigheder, hvad enten disse betragtedes i Forhold til Stat og Ærighed eller til hinanden indbyrdes, Tilsvielighed til at fremme Kræfternes uhindrede Virksomhed i Borgerforsamlingens. Og disse Grundtoner ville, saa haabe vi, stedske lyde i Stændernes Møder, de ville høres af vore Sønner og Sønners Sønner, thi de ere danske Toner.

Og disse samme Toner have vi ogsaa hørt fra den Mand, der skaer i Forsamlingen som Kongens Mand, som Folkets Mand for Kongen.

Ikke skal jeg nævne hvad vi skulde de Enkelte i Forsamlingen, der kraftigst virkede i vore Møder, thi det hører netop til det Skønne i vor Virksomhed at Personlighederne skulle tabe sig i Samsundet, at det, som de Indsigtsfuldeste arbejde, skal, ved at fremstilles klart og overbevisende for de Vorige, blive Alles Eiendom, ligesom Alt, hvad et Lands meest aandsbegavede Mand virke, bliver Folkets Eiendom og Hæder. Inden jeg slutter, byder Følelsen mig at ud-

take min Bet for hver venlig Hjælp, der bodes mig, naar Evnen eller Kraften ikke var tilstrækkelig, hver overbeviende Dem, naar jeg seilede. Ingen føler dybere end jeg selv, at det kun er ved Forsamlingens kraftige, velvillige Bistand at jeg har været istand til at fuldføre det Hverd, mine Medborgeres Tillid betroede mig."

Derefter reiste den Kongelige Commissarius sig og tilfjendegav i Kongens Navn: At Provincialständernes nærværende Forsamling var opløst.

Forsamlingen udbrod derpaa i det Udbrud: Lange leve Kongen! hvorpaa den adskilte sig.

Abonnement modtages i Kjøbenhavn paa det Berlingske Comptoir og i Provinserne paa de Kongelige Postcomptoirs.

Kjøbenhavn og Nordalind. Trykt og forlagt af Broderne Berling.

